BIDRAG

till

KÄNNEDOM AF

FINLANDS NATUR OCH FOLK.

Utgifna

af

Finska Vetenskaps-Societeten.

Fyrationdeåttonde Häftet.

Helsingfors,
Finska Litteratur-sällskapets tryckeri,
1889.

INNEHÅLL:

KRITISK ÖFVERSIGT

AF

FINLANDS BASIDSVAMPAR

(BASIDIOMYCETES; GASTERO- & HYMENOMYCETES.)

AF

P. A. KARSTEN.

Af de för ett decennium sedan påbegynta undersökningarne rörande Basidsvamparnes anatomi har framgått att uti den hittils använda, af *E. Fries* framställda klassifikationen af dessa, såsom härstammande från en tid, då de optiska hjelpmedlen ännu voro mycket bristfälliga, åtskilliga fel insmugit sig. Mer eller mindre lyckade ändringar och rättelser deruti hafva tid efter annan blifvit gjorda af *E. Roze*[1]), *L. Quélet*[2]), *H. Heese*[3]), *M. Britzelmayr*[4]), *N. Patouillard*[5]), och undertecknad[6]); men en fullständig, i görligaste måtto naturenlig indelning af denna svampklass i sin helhet saknas ännu.

---

[1]) Esai d'une nouvelle classification des Agaricinées (Bull. de la Soc. Bot. de France, 1876).

[2]) Sur la classification et la nomenclature des hyméniés (Bull. de la Soc. Bot. de France, 1876).

Clavis synoptica Hymenomycetum Europaeorum. London, 1878.

Encheridion fungorum in Europa media et praesertim in Gallia vigentium. Lutetiae, 1885. Öfverflödar af namnförändringar.

[3]) Die Anatomie der Lamelle und ihre Bedeutung für die Systematik der Agaricineen. Berlin, 1883. Ett grundligt, men tyvärr genom författarens förtidiga frånfälle afbrutet arbete.

[4]) Leucospori, Hyporhodii, Dermini und Melanospori Südbayerns. Augsburg, 1879—1886.

[5]) Les Hymenomycétes d'Europe. Anatomie général et classification des champignons supérieures. Paris, 1887. Ett godt arbete.

[6]) Enumeratio Boletinearum, Polyporearum, Hydnearum, Thelephorearum et Clavariearum Fennicarum systemate novo dispositarum (Revue mycologique, Janv. 1881.)

Rysslands, Finlands och den Skandinaviska halföns Hattsvampar. Helsingfors, 1879—1881.

Hymenomycetes Fennici (Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica. Vol. II. Helsingforsiae, 1881.)

Undertecknad, som i trettio år egnat sin lediga tid åt studium af svamparne, fördristar sig fördenskull att uti förhandenvarande öfversigt lemna ett utkast till en med vetenskapens nuvarande ståndpunkt öfverensstämmande systematisk uppställning af de i Finland hittils funna Basidsvamparne.

Mustiala i Oktober 1887.

P. A. Karsten.

Systematisk uppställning af Finlands hittils kända Basidsvampar.

I. Buk- eller Äggsvampar.
(Gasteromycetes.)

Fruktkroppen i början köttig, sällan läderartad eller gelatinös, klotrund, rundad, klubblik eller päronformig, inuti afdelad uti ett större eller mindre antal små rum eller kamrar. Fruktlagret beklädande kamrarnes väggar och bestående af typiskt fyrasporiga basider.

Öfversigt af Buksvamparnes familjer.

Fam. I. *Lycoperdaceae* Fr.

Kamrarne otaliga, ytterst små, vid mognaden upplösta till en pulverulent massa. Sporerna klotrunda, färgade.

Fam. II. *Polysacceae* Karst.

Kamrarne temligen vida, inneslutande hvarje ett tunnväggigt, slutligen till en pulverulent massa upplöst gömme (peridiolum, sporangium). Sporerna klotrunda, vårtiga, bruna.

Fam. III. *Hymenogastreae* Fr.

Kamrarne m. små, oregelbundna, bildande slingrande gångar, slutligen förmultnande. Sporerna af olika form.

Fam. IV. *Nidulariaceae* Fr.

Kamrarne utbildade till fria, tjockväggiga, vanligen linsformiga, nästan köttiga peridioler. Sporerna äggrunda eller elliptiska, släta, färglösa.

Fam. I. *Lycoperdaceae* Fr.

Öfversigt af slägtena.

* Fruktkroppens omslutande del (peridium) dubbel, sammansatt af tvänne snart skilda hinnor . . . . Geaster.

** Fruktkroppens omslutande del enkel, bildad af ett enda hudlager.

† Peridiet omgifvet af ett hylle.

A. Hyllet flocköst, till större eller mindre del skildt, lätt lossnande.

a. Hyllet öfverallt lätt lossnande. Bovista.

b. Hyllet upptill lätt skildt . . Bovistaria.

B. Hyllet köttigt vaxartadt eller af grynigt mjölig consistens, fast sammanväxt med peridiet, vårtigt eller taggigt . . . . Lycoperdon.

†† Peridiet utan hylle, läderartadt . . . . Scleroderma.

1. **Geaster** Mich.

Yttre peridiet köttigt läderartadt, snart lossnande från det inre, stjernlikt sönderbristande. Inre peridiet klotrundt, centralt, papperartadt, upptill öppnande sig med en vanligen kägellik mynning. Sporerna klotrunda, sträfva eller fintaggiga, olivbruna.

Öfversigt af arterna.

* Yttre peridiet merendels fyrklufvet . fornicatus.
** Yttre peridiet flerklufvet, gråbrunt . calyculatus.

1. G. fornicatus. (Huds.) Fr. Syst. myc. III. p. 12. Karst. Myc. Fenn. II, p. 358. De Toni, Rev. mon. Geast. Revue mycol. n:o 14. p. 7, t. LXIII, f. B.)

Syn. *Lycoperdon fornicatus* Huds. Flor. Angl. p. 644.
Lycoperdon coronatum Schaeff. Icon. t. 183.
Lycoperdon fenestratum Batsch. Elench. f. 168.
Geastrum quadrifidum De C. Flor. Franc. II, p. 267.
Plecostoma fornicatum Cord. Anl., t. D. f. 12—15.

Yttre peridiet merendels fyrklufvet, brunaktigt, invändigt hvitaktigt, tillbakarulladt. Inre peridiet klotrundt, spetsadt, gråblått eller brunaktigt, uppburet på ett kort, hvitaktigt skaft, med framskjutande, kägellikt cylindrisk, hårbräddad och fint fårad mynning. Sporerna nästan klotrunda, nätådriga, bruna, 4—5 mmm. i diam.

Barrskog., på öppna plats., m. r. (Merimasku; Mustiala).

2. G. calyculatus Fuck. Symb. myc. p. 37, t. V, f. 3.

Yttre peridiet mångklufvet (vanligen 10-klufvet), n. tillbakarulladt, blekt, invändigt gråbrunt, slätt, med bredt triangelformiga flikar. Inre peridiet n. klotrundt, blekgrått, med långt, smalt, vid basen af en hinnaktig ring omslutet skaft och kägellik, fåradt veckad mynning.

Barrskog., på myrstackar. Icke funnen i Finland.

Var. **Kunzei** (Wint.) Karst.

Syn. *Geaster Bryantii* Berk. * *G. Kunzei* Wint. Pilze, p. 911. De Toni, Rev. mon. Geast. (Revue myc. n:o 34, p. 9.) *Geaster calyculatus* Karst. Myc. Fenn. II, p. 359.

Skiljd från hufvudformen nästan endast derigenom att inre peridiets skaft saknar ring vid basen, men har en sådan upptill tätt inunder sjelfva peridiet. Sporerna kantigt klotrunda, vårtiga, 4—6 mmm. i diam.

Barrskog., på myrstack., r. (Åbo; Mustiala; Tyrvis).

II. Bovista (Dill. Pers.) Karst.

Syn. *Sackea* Rostk. in Sturm. Deutschl. Flor. III. *Globaria* Quél. Ench. p. 239 pr. p.

Fruktkroppen i början köttig och hvit, klotrund, utan fot. Hyllet flockulligt skorpartadt, tjockt, öfverallt skildt från peridiet, slutligen sönderfallande uti stycken. Peridiet papperlikt, segt, vid mognaden ända till basen uppfylldt med sporpulver samt upptill öppnande sig med ett mindre hål. Sporerna klotrunda, långtskaftade, släta, bruna. — Såsom yngre medan köttet ännu är fast och hvitt ätliga.

Öfversigt af arterna.

* Peridiet svartaktigt . . . . nigrescens.
** Peridiet blygrått . . . . plumbea.

3. B. nigrescens Pers. Disp. meth. fung. p. 6. Karst. Finl. ek. Flora, p. 46. Myc. Fenn. II, p. 359.

Syn. *Lycoperdon nigrescens* Wahl. Flor. Svec. n:o 2267. *Lycoperdon Bovista* Sow. Engl. Fung. t. 331.

Sackea nigrescens Rostk. in Sturm. Deutschl. Flor. III, t. 15.
Globaria nigrescens Quél. Ench. p. 240.

Hyllet styckevis lossnande. Peridiet n. klotrundt, segt, slutligen svartaktigt, omkring 3 cm. i diam. Sporerna mörkbruna, stötande n. i purpurrödt, 5—6 mmm. i diam. Hårnätet af samma färg som sporerna.

Gräsbev. st. a. (Nyl. — Lapl. [Kola]).

4. B. plumbea Pers. Obs. I, p. 5. Karst. Finl. ek. Flora, p. 46. Myc. Fenn. II, p. 360.

Syn. *Lycoperdon ardosiacum* Bull. Champ. p. 146, t. 192.
Lycoperdon arrhizum Batsch. Elench. I. p. 239, t. 29, f. 166.
Sackea plumbea Rostk. in Sturm. Deutschl. Flor. III, t. 16.
Globaria plumbea Quél. Ench. p. 240. Pat. Tab. anal. IV, p. 165, f. 363.

Hyllet nedtill n. qvarsittande. Peridiet klotrundt, äldre blygrått, 2—3 cm. i diam. Sporerna bruna, 5—6 = 4—5 mmm. Hårnätet af samma färg som sporerna.

Betesmark., back., äng. åkr., h. o. d. (Nyl. — Lapl. [Kola]).

III. Bovistaria (Fr.) Karst.

Syn. *Lycoperdon* Auctt. pr. p.
Bovista Rostk. in Sturm. Deutschl. Flor. III.
Globaria Quél. Ench. p. 239, pr. p.

Fruktkroppen i början köttig och hvit, n. klotrund, utan fot. Hyllet flocköst, ofta rutigt fåradt, upptill skildt och lätt lossnande. Peridiet papperlikt, upptill sönderbristande uti oregelbundna rutor eller med en större eller mindre öppning. Kamrarne närmare peridiets bas sterila, bildande en kompakt, cellulös massa (parastad). Sporerna klotrunda, skaftade, gulgröna, äldre olivbruna. — Såsom yngre användbara till föda.

Öfversigt af arterna.

* Peridiet upptill oregelbundet sönderbristande.

† Peridiet uppbristande i oregelbundna rutor. gigantea.

†† Peridiet uppbristande med en vid öppning. caelata.

** Peridiet upptill öppnande sig med ett hål. pusilla.

5. B. gigantea (Batsch.) Karst. — Allmän eller jättelik Röksvamp.

Syn. *Lycoperdon Bovista* Auctt. plur.
Lycoperdon maximum Schaeff. Fung. Bav. t. 191.
Lgcoperdon giganteum Batsch. Elench., t. 165.
Bovista gigantea Nees, Syst. f. 124.
Langermannia gigantea Rostk. in Sturm. Deutschl. Flora, III, p. 23, t. 10.
Globaria gigantea Quél. Ench p. 239.

Hyllet flocköst, vanl. rutigt fåradt, upptill tjockt och lätt lossnande, nedtill tunnare och sammanväxt med peridiet, gråhvitt eller hvitt. Peridiet klotrundt, nedtill n. sammandraget, upptill sönderbristande uti oregelbundna rutor, först gråhvitt, sedan gulaktigt, slutligen blekbrunt, 1—2 dc. i diam. Sporerna klotrunda, långtskaftade, gulaktiga, slutligen olivfärgadt bruna.

Öppna, gräsb. st. h. o. d. (Nyl. — Lapl.).

Ätlig så länge köttet är hvitt. Uppgifves vara den qväfverikaste bland alla svampar.

6. B. caelata (Bull.) Karst.

Syn. *Lycoperdon caelatum* Bull. Champ. p. 156.
Lycoperdon Bovista Pers. Syn. p. 141.
Lycoperdon areolatum Rostk. in Sturm. Deutschl. Flor. t. 5.
Bovista caelata Link Handb. III, p. 398.
Utraria caelata Quél. Ench. p. 241.

Fruktkroppen omvändt äggrund, ofvan nedtryckt. Hyllet flocköst, rutigt fåradt, besatt med stora fjäll. Peridiet hinnaktigt, slakt, sammanfallande, slutligen skållikt öppet, i början hvitgrått, sedan brunaktigt olivfärgadt, slutligen umbrabrunt, glatt, n. glänsande, 6—8 cm. i diam. Sporerna klotrunda, gulaktigt olivgröna.

Trädgård., torra och magra betesmark., m. r. (Mustiala).

7. B. pusilla (Batsch.) Karst.

Syn. *Lycoperdon pusillum* Batsch. Elench. II, f. 228. Karst. Finl. ek. Flor. p. 45. Myc. Fenn. II, p. 360.
Lycoperdon cepaeforme Bull. Champ. t. 435.
Lycoperdon Bovista Bolt. Hist. Fung. Hal. t. 117.
Lycoperdon pratense Schum. Flor. Saell. II, p. 193. Pers. Syn. p. 142 pr. p.
Bovista pusilla Pers. Syn. p. 138.
Globaria pusilla Quél. Ench. p. 239.

Hyllet slutligen rutformigt sönderbristande uti lossnande fjäll, hvitt, slutligen gråbrunt. Peridiet n. klotrundt, tunnt, hvitt, sedan gulaktigt, derpå grått och slutligen brunt, öppnande sig med ett temligen litet hål., 0,9—3 cm. i diam. Sporerna klotrunda, olivfärgade.

Magra fält, trädesåkr., back., m. r. (Åbo o. Mustiala).

IV. Lycoperdon (Tournef.) Karst.

Syn. *Langermannia* Rostk. i Sturm. Deutschl. Flor. III. *Utraria* Quél. Ench. p. 240.

Fruktkroppen i början köttig och hvitaktig, klubblik, päronformig eller klotrund, vanl. nedtill sammandragen till en mer eller mindre tydlig fot. Hyllet öfverallt sammanväxt med peridiet, af kli- eller mjölartad consistens, besatt med lätt afskrapade taggar, vårtor eller gryn. Peridiet hinnaktigt, slakt, vid mognaden öppnande sig med ett hål, med kompakt, cellulös bas. Sporerna klotrunda, n. oskaftade, fintaggiga, färgade. — På marken växande, lukt- och smaklösa, ätliga svampar.

Öfversigt af arterna.

* Hyllet taggigt.

† Taggarne böjda, med topparne gruppvis förenade . . . .

A. Taggarne fina . . . . . . excipuliforme.

B. Taggarne grofva . . . . . echinatum.

†† Taggarne fria, raka.

A. Taggarne grofva, lätt lossnande: gemmatum.

B. Taggarne fina, mindre lätt affallande . . . . hirtum.

** Hyllet besatt med vårtlika fjäll eller gryn.

† Peridiet päronformigt, med långa rottrådar . . . . pyriforme.

†† Peridiet klotrund, utan rottrådar . . papillatum.

8. L. excipuliforme Scop. Flor. Carn. p. 488. Fr. Sv. Sv. t. LXXIII, f. 1. Karst. Myc. Fenn. II, p. 362.

Syn. *Utraria exipuliformis* Quél. Ench. p. 241.

Fruktkroppen klotrund, 6—10 cm. i diam., med tjock, valslik, nedtill fållad, 6--15 cm. lång fot. Hyllet tätt besatt med fina, spetsiga, krökta, pyramidformigt grupperade, lätt afskrapade taggar. Peridiet hinnaktigt, hvittgrått, slutligen rostgulaktigt, upptill öppnande sig uti ett litet hål. Sporerna klotrunda, fintaggiga, gulaktigt, slutligen brunaktigt olivfärgade, 4—5 mmm. i diam.

Fält, back., vägkant., t. a. i södra Finl. 7—11. Vanligen enslig, sällan tufvad.

9. L. echinatum Pers. Syn. p. 147.

Fruktkroppen klotrund, äggrund eller klubblik, 3—5 cm. hög, 2—3 cm. tjock eller 2—3 cm. i diam., i början gråhvit, sedan gulaktig, slutligen umbrabrun. Hyllet besatt med långa, grofva, bågböjda, lätt affallande taggar. Peridiet tunnt, slutligen blekt umbrabrunt. Sporerna klotrunda, fintaggiga, olivfärgadt bruna.

Löf- och barrskog., h. o. d. (Nyl. — Lapl. [Kolaviken]). 7—10.

Växer ensam eller flockvis, mycket sällan tufvad.

10. L. gemmatum Batsch. Elench. p. 147. Fr. Sv. Sv. t. LXXIII, f. 2. Karst. Myc. Fenn. II, p. 361.

Syn. *Lycoperdon perlatum* Pers. Obs. I, p. 4, Karst. Finl. ek. Flor. p. 45.
Lycoperdon hirtum Bull. Champ. t. 475.
Utraria gemmata Quél. Ench. p. 242.

Fruktkroppen klotrund eller äggrund eller klubblik, med puckel och valslik fot, 4—10 cm. högt. Hyllet af mjölartad consistens, tätt besatt med olikformiga, olika stora, tjocka, spröda, upprätta, raka, lätt lossnande taggar. Peridiet hinnaktigt, öppnande sig uti puckeln med ett litet, rundt hål, först hvitaktigt, derpå gulaktigt, slutligen grått, smutsfärgadt eller brunt, ofta med kretsformiga ljusgråa glänsande fläckar. Sporerna klotrunda, fintaggiga, blekt gulgröna, slutligen olivfärgade, 4—5 mmm. i diam. Hårnätet och centralpelaren af samma färg som sporerna.

Skogsmark., vid väg., på murkna stubb., a. (Nyl. — Lapl.) 7—10.

Växer oftast i tufvor. Fruktkroppen i förstone n. valslik eller klubblik, derpå vanligen vid midten sammandragen, med öfre delen rundad och nedre valsformig.

11. L. hirtum Mart. Flor. Erl. p. 386.

Syn. *Lycoperdon umbrinum* Pers. Icon pict. t. 18.
Lycoperdon gemmatum var. *hirtum* Auctt. plur.
Utraria hirta Quél. Ench. p. 242.

Fruktkroppen omvändt äggrund eller klubblik, understundom nedtill hopsnörpt till en kort fot, 3—6 cm. hög och tjock. Hyllet sprödt, tätt besatt med fina, raka, länge qvarsittande, merendels bruna taggar, smutsigt umbrabrunt. Pe-

ridiet hinnaktigt, askgrått eller brunaktigt. Sporerna klotrunda, fintaggiga, olivfärgadt bruna, 4—5 mmm. in diam.

Barrskog., på torra st., h. o. d. (Nyl.—Lapl.). 8—10.

12. L. pyriforme Schaeff. Comm. p. 128, t. 285, 293. Karst. Finl. ek. Flor. p. 46. Myc. Fenn. II, p. 362. — Päronformig. Röksvamp.

Syn. *Lycoperdon Bovista δ pyriforme* Wahl. Flor Svec. II, 1023.
Utraria pyriformis Quél. Ench. p. 242.

Fruktkroppen päronlik, nedtill starkt afsmalnande och veckad, med puckel och långa, hvita rottrådar, 3—9 cm. hög. Hyllet sammanväxt, besatt med grynlika fjäll eller vårtlika taggar. Peridiet temligen fast och segt, upptill ofta rutigt fårad, öppnande sig med ett litet hål i puckeln, hvitaktigt eller gulaktigt, slutligen, företrädesvis upptill, med starkare eller svagare dragning i brunt. Sporerna klotrunda, fintaggiga, gulgröna eller olivfärgade, 3—4 mmm. i diam. Hårnätet och centralpelaren af samma färg som sporerna.

Sandjord, murkna stubb., t. a. (Nyl. — Lapl.)

Växer i täta tufvor och är som näringsmedel den sämsta i sitt slägte.

Var. **globulosum** Karst. n. var.

Fruktkroppen klotrund, utan puckel, upptill rutigt fårad och brun, med fast sammanväxt samt med vårtlika taggar försedt hylle, omkring 3 cm. i diam.

Sandade gång., m. r. (Mustiala). 8, 9.

V. Scleroderma (Pers.) Fr. Syst. myc. III, p. 44. Tul. Ann. sc. nat. 1843, ser. II, tom. XVII, p. 5.

Peridiet klotrundt, med eller utan fot, tjockt, segt, läderartadt, vanligen rutigt fårad, vid basen rotslående, slutligen upptill oregelbundet sönderbristande. Kamrarne rundadt kantiga, helt och hållet uppfyllda med sporbildande väfnad. Sporerna klotrunda, besatta med vårtlika taggar, svartblåa eller bruna.

13. Scl. verrucosum (Bull.) Pers. Syn. p. 154.

Syn. *Lycoperdon verrucosum* Bull. Champ. p. 157, t. 24.
Lycoperdon aurantium Linn. Syst. Veg. I, 5, p. 1019.
Lycoperdon polyrhizon Gmel. Syst. nat. Linn. II, p. 1464. Batsch. Elench., p. 147.
Lycoperdon defossum Batsch. Elench. fung. Cont. II, p. 126, f. 229.
Lycoperdon cervinum Bolt. Fung. t. 116.
Lycoperdon tessulatum Schum. Flor. Saell. II, p. 191.
Scleroderma aurantium Pers. Syn. p. 153.
Scleroderma citrinum Pers. Syn. p. 153.
Scleroderma vulgare Fr. Syst. myc. III p. 46. Casp. Trüffeln in Preussen, p. 26, f. 48—52.
Scleroderma bovista Fr. Syst. myc. III, p. 48. Karst. Myc. Fenn. II, p. 363.

Peridiet klotrundt eller rundadt, n. plattadt, med eller utan fot, upptill ofta rutigt fåradt eller vårtigt, smutshvitt med brunaktiga rutor, 2—5 cm. i diam. Spormassan i början blåsvart, sedan grågrönaktigt brun. Sporerna klotrunda, med n. nättecknad yta och 16—30, spetsiga eller trubbiga,

nästan dubbelt så höga som breda taggar, 10—19 mmm. i diam.

Löf- ock barrskog., på sandjord, m. r. (Pyynikke vid Tammerfors; Runsala). 9, 10.

Fam. III. *Polysacceae* Karst.

VI. **Polysaccum** De C. Tul. Ann. sc. nat. 1842, t. V, f. 1—7.

Peridiet rundadt, med kort, tjock fot, köttigt läderartadt, slutligen oregelbundet sönderbristande. Peridiolerna temligen stora, oregelbundna, med tunn, flöcköst hinnaktig hud. Sporerna klotrunda, småtaggiga, bruna.

14. P. boreale Karst. Fung. Fenn. exs. n:o 570. Myc. Fenn. III, p. 363.

Peridiet n. klotrundt eller omvändt äggrundt, med m. kort, tjock fot, hvitt, omkring 9 cm. högt och 5—6 cm. tjockt. Peridiolerna oregelbundna, aflånga. Sporerna klotrunda, taggiga, bruna, 8—13 mmm. i diam.

Sandjord, vid väg., m. r. (Pudasjärvi). 8.

Mycket nära beslägtad med *Polysaccum arenarium* (Alb. et Schw.), möjligen endast en hvit form af densamma.

Fam. IV. *Hymenogastreae* Vitt.

Öfversigt af slägtena.

* Fruktkroppen med peridie.

† Fruktkroppen åtminstone vid basen försedd med fina trådar . . . . Rhizopogon.
†† Fruktkroppen utan fibriller.
A. Fruktkroppen med distinkt bas . Hymenogaster.
B. Fruktkroppen utan distinkt bas . Hydnangium.
** Fruktkroppen utam peridie . . . . Gautieria.

VII. Rhizopogon Fr. pr. p. Tul. Fung. hyp. p. 85.

Fruktkroppen klotrund eller oregelbundet rundad, åtminstone nedtill besatt med krypande, greniga, ytliga fibriller. Kamrarne små eller medelstora, i början toma, köttiga, slutl. sönderflytande. Sporerna elliptiska eller aflånga, släta, små, med tvänne oljedroppar, färglösa. — Smärre, mer eller mindre djupt i marken insänkta, oanvändbara svampar.

Öfversigt af slägtena.

* Fruktkroppen inuti grön- eller gulaktig.
† Fruktkroppen i början inuti grön . . virens.
†† Fruktkroppen i början inuti hvit eller gulblek . . . . rubescens.
** Fruktkroppen slutl. inuti brunaktig.
† Sporerna elliptiska . . . . lapponicus.
†† Sporerna aflånga . . . . borealis.

15. Rh. virens Karst. Myc. Fenn. II, p. 354 (nec Alb. et Schw.)

Fruktkroppen vanligen oregelbundet eller gropigt rundad, hvitaktig, slutl. gråbrunaktig, glatt, vid basen betäckt af

ett föga utveckladt mycelium, inuti grönaktig, 1—2 cm. i diam. Kamrarne små. Sporerna spolformigt aflånga, färglösa, med tvänne, slutl. försvinnande oljedroppar, 10—17 = 5—6 mmm.

I sandjord, i närheten af granar, m. r. (Mustiala). 8, 9.

16. R. rubescens Tul. Hyp. t. 2, f. 1, t. 11, f. 4.

Fruktkroppen oregelbundet eller gropigt rundad, hvit, sedan rodnande, slutl. blekt olivfärgad, vid basen försedd med få fibriller, 1—3 cm. i diam., inuti först hvit, sedan gulblek, slutl. olivfärgad. Kamrarne oregelbundna, n. vida, i början toma. Sporerna elliptiska, färglösa, 6—9 = 3—5 mmm.

Barrskog., i sandjord, m. r. (Tyrvis; Mustiala). 8, 9.

17. Rh. lapponicus Karst. n. sp.

Syn. *Rhizopogon luteolus* Karst. Myc. Fenn. II, p. 354.

Fruktkroppen rundad, njurlik eller äggrund, oregelbunden, först hvit, sedan brunaktig, inuti hvit, sedan brun, med några fina trådar vid basen, 2—3 mmm. i diam. Kamrarne små, snart fyllda. Sporerna elliptiska, med tvänne oljedroppar, 6—7 = 3—4 mmm.

Skogstr., i mulljord, m. r. (Knjäschaguba i Ryska Lapm.)

18. Rh. borealis Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVII (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 13: 1886, p. 161).

Fruktkroppen m. oregelbundet rundad, hvitaktig, torr brun, inuti hvit, derpå lergul, slutl. brunaktig, köttig, bar (i torrt tillstånd), 2—3 cm. i diam. Kamrarne små, toma.

Sporerna aflångt ovala, färglösa, med tvänne oljedroppar, 6—7 ÷ 2,5—3,5 mmm.

Sandjord, m. r. (vid Uleåelf). Af Magister Zidbäck benäget tillsänd.

VIII. Hymenogaster Vitt. Tub. p. 20.

Fruktkroppen rund, köttig, med steril bas. Peridiet tunnt silkesludet, ständigt slutet. Kamrarne bildande från basen strålformigt löpande gångar, i början toma. Mellanlagret (trama) sammansatt af förlängda celler. Sporerna tappformigt elliptiska, färgade, skrynkliga.

19. H. griseus Vitt. Tub. t. 3, f. 15.

Syn. *Hymenogaster vulgaris* Tul. Fung. hyp. t. 10, f. 13. Karst. Myc. Fenn. III, p. 355.
Hymenogaster Klotzschii Karst. Fung. Fenn. exs. 484.

Fruktkroppen rundad, oregelbunden, i början hvit, derpå smutsigt hvitaktig, stötande n. i ockragult, temligen mjuk, inuti kaffebrun, 1—1,5 cm. i diam. Sporerna tappformigt elliptiska, vanl. spetsade, höggula, rynkiga, 18—25 = 10—14 mmm.

Hasselskog., i mulljord, m. r. (Mustiala park).

IX. Hydnangium Wallr. Klotzsch. (Dietr. Flor. Boruss., p. 465).

Fruktkroppen rundad, köttig. Mellanlagret sammansatt af blåslika celler. Sporerna klotrunda, taggiga, gula.

20. H. carneum Klotzsch. Karst. Myc. Fenn. III, p. 355.

Fruktkroppen rundad, aflång eller omvändt äggrund, knölig, blekt kötteröd samt öfverdragen med ett tunnt, hvitt, försvinnande lager af ludd, slutligen brunaktig, inuti blekt och smutsigt köttröd. Sporerna 15—18 mmm. i diam.

I blomkrukor i Helsingfors' botaniska trädgårds växthus: Prof. S. O. Lindberg.

X. Gautieria Vitt. Monogr. p. 27.

Fruktkroppen utan peridie, rundad, köttigt gelatinös. Kamrarne labyrinthformiga, vida, utmynnande i fruktkroppens yta. Sporerna aflånga, gula, nätlikt fårade.

21. G. graveolens Vitt. Monogr. p. 27, t. IV, f. 13.

Fruktkroppen rundadt aflång, bucklig, vid basen med en spröd, trådformig rot, i början hvitaktig, derpå brun.

Barrskog., mer eller mindre djupt insänkt i sanden, m. r. (Hykkilä i Tammela: H. A. Kullhem). 9.

Igenkännes genast för sin ytterst starka lukt af hvitlök.

Fam. IV. *Nidulariaceae* Fr.

Öfversigt af slägtena.

* Fruktkroppen inneslutande flere peridioler.

† Fruktkroppen klockformig, öppnande sig med ett lock.

A. Peridiet sammansatt af tvenne lager Cyathus.

B. Peridiet bildadt af en enda hinna . Crucibulum.

†† Fruktkroppen rundad, oregelbundet sönderbristande . . . . Nidularia.
** Fruktkroppen inneslutande ett enda periodiolum. . . . . Sphaerobolus.

XI. Cyathus Hall. Tul.

Peridiet omvändt klocklikt eller kägellikt, bestående af tvenne sammanflytande hudlager, ända till mognaden tillslutet med ett heterogent lock. Peridiolerna 10—20, linsformiga, undertill naflade, fästade vid peridiets vägg medelst en trådlik sträng. Sporerna elliptiska, färglösa.

Öfversigt af arterna.

* Peridiet inuti strimmigt . . . . . striatus.
** Peridiet inuti slätt . . . . lentiferus.

22. C. striatus (Huds.) Hoffm. Veg. crypt. II, p. 33, t. 8, f. 3. Karst. Myc. Fenn. III, p. 356.

Syn. *Peziza striata* Huds. Flor. Angl. p. 634.
Nidularia striata Bull. Champ. Franc. t. 40, f. 1. Fr. Syst. myc. II, p. 298.
Nidularia hirsuta Sow. Fung. t. 29.
Cyathus hirsutus (Schaeff.) Quél. Ench. p. 232.

Peridiet omvändt kägellikt eller elliptiskt bägarlikt, läderartadt, filthårigt sträfludet, dadelfärgadt eller rostbrunt, invändigt glatt, strimmigt och blyglänsande, med platt, hvitaktigt, hinnaktigt lock. Peridiolerna hvitaktiga, naflade, om-

slutna af en upptill mycket tunn, försvinnande samt nedtill tjockare slöja.

Rötter och stubb. af löfträd., m. r. (Lill-Heikkilä; Runsala; Helsingfors.)

28. C. lentiferus (Linn.) Karst.

Syn. *Peziza lentifera* Linn. Fl. Svec. 1271. Flor. Dan. t. 780, f. 1.
Peziza sericea Schaeff. Fung. Bav. t. 180.
Peziza cyathiformis Scop. Flor. Carn. p. 486,
Cyathus laevis Hoffm. Veg. cr. p. 31, t. 8, f. 2.
Cyathus nitidus Roth. Cat. I. p. 236.
Cyathus olla Pers. Syn. p. 237.
Nidularia vernicosa Bull. Champ. p. 164, t. 488, f. 1.
Nidularia campanulata Sibth. Flor. Oxon. Fr. Syst. myc. II, p. 298.
Cyathus campanulatus Fr. Summ. Veg. Scand. p. 438. Karst. Myc. Fenn. III, p. 356.
Cyathus sericeus (Schaeff.) Quél. Ench. p. 233.

Peridiet omvändt kägellikt eller klocklikt, vågigt bugtigt, tunnt, filtludet, slutligen n. glatt, grått, i början stötande i ockragult, sedan i brunt, invändigt slätt, blygrått, n. glänsande, slutligen n. dadelbrunt, med platt, tunnt, oregelbundet sönderbristande, flocköst, hvitt lock. Peridiolerna vid mognaden dadelbruna omslutna af en temligen tjock, grå slöja.

Skog., trädg., åkr., på gammal ved, stammar, qvistar r. (Helsingfors: W. Nylander; Tammela flerestädes; Paltamo: O. Lönnbohm).

XII. Crucibulum Tul.

Peridiet valslikt klockformigt, sammansatt af en enda, homogen, fibrös hinna; för öfr. som föreg.

24. Cr. vulgare Tul. Ann. Sc. nat. 1844, I, p. 90.

Syn. *Peziza lentifera* Poll. Hist. plant. Pal. III, p. 305.
Peziza crucibuliformis Schæff. Fung. Bav. t. 179.
Nidularia laevis Bull. Champ. p. 165, t. 40, f. 3.
Nidularia crucibulum Fr. Syst. myc. II, p. 299.
Cyathus crucibulum Hoffm. Veg. crypt. II, p. 29, t. 8, f. 1. Karst. Finl. ek. Flor. p. 46.

Peridiet valslikt klocklikt, temligen tjockt, filtludet, slutl. n. glatt, n. slätt, först ockragult, sedan rostfärgadt, invändigt alldeles slätt, glatt, n. glänsande, blekgult, omkr. 4 mm. högt. Peridiolerna cirkelrunda, i början hvitaktiga, derpå bleka eller blekgula.

Gamm. ved., a. (Nyl.—Lapl.)
Icke känd för någon nytta eller skada.

XIII. Nidularia Fr. Summ. Veg. Scand. p. 438.

Peridiet rundadt, sammansatt af en enkel hinna, oregelbundet sönderbristande, utan lock. Peridiolerna talrika, cirkelrunda, glatta, utan nafvel och nafvelsträng, i början inbäddade i en gelatinös massa. Sporerna bredt elliptiska, färglösa.

25. N. farcta (Roth.) Karst.

Syn. *Cyathus farctus* Roth. Cat. p. 237, t. 7, f. 2.
Nidularia radicata Fr. Syst. myc. II, p. 301.

Peridiet n. klotrundt, oregelbundet sönderbristande, tunnt, ulligt, smutsigt hvitaktigt eller grått, omkr. 6 mm. i diam., med m. lång, trådig rot. Peridiolerna cirkelrunda, sammantryckta, glatta, först hvita, slutligen mörkt dadelbruna, i torrt tillstånd rynkade, temligen stora (1 mm. i diam.). Sporerna 8—10 = 6 mmm.

Var. **confluens** Fr. Syst. myc. II, p. 301.

Skiljd från hufvudformen genom saknaden af den rotlika tråden.

Gamm. tallved, jord, h. o. d. (Helsingfors; Tyrvis; Tammela; Södra Österbotten).

Ensam eller flockvis växande, stundom sammanflytande.

XIV. Sphaerobolus Tod.

Peridiet rundadt, dubbelt; det yttre n. köttigt, i toppen stjernlikt sönderbristande, det inre hinnaktigt, slutligen lossnande, som en blåsa framträdande och med en knäpp elastiskt utkastande det ensamma peridiolet. Sporerna bredt elliptiska, färglösa, släta.

26. Sph. stellatus Tod. Fung. Meckl. I, p. 43. Pat. Tab. anal. V. p. 207, f. 476.

Yttre peridiet blekgult, i början n. ludet, sedan glatt, sönderbristande i 5—7, likformiga, spetsiga flikar; inre tunnt, genomskinligt, hvitaktigt. Peridiolet köttigt. Sporerna bredt elliptiska eller oregelbundet äggrunda, 8—9 = 6 mmm. Basiderna 4—5-sporiga.

Gammal ved, allehanda afskräden, t. a. (Nyl.—Lapl.). Sommar, höst.

Växer i flockar, utbrytande.

II.

Hattsvampar.

(Hymenomycetes.)

Fruktkroppen köttig, läderartad, trädhård eller gelé-artad. Fruktlagret beklädande större eller mindre del af fruktkroppens fria yta och innehållande typiskt fyrasporiga basider.

Öfversigt af Hattsvamparnes familjer.

* Basiderna klubblika, från öfre ändan utskjutande typiskt 4 sterigmer.

Fam. I. *Agaricineae* Fr. Karst. Hattsv. I, p. X.
Syn. *Polyphyllei* Quél. Ench. p. 1.
Fruktlagret lamelligt.

Fam. II. *Polyporineae* Fr. Karst. Hattsv. I, p. X.
Fruktlagret pipigt eller porigt.

Fam. III. *Hydnaceae* Fr. Karst. Hattsv. I, p. X.
Syn. *Erinacei* Quél. Ench. p. 188.
Fruktlagret taggigt.

Fam. IV. *Thelephoraceae* Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Fauna et Flor. Fenn. II).
Syn. *Thelephoreae et Clavarieae* Fr. pr. p. Karst. Hattsv. I, pag. X pr. p.
Fruktlagret slätt.

** Basiderna delande sig med vertikala väggar eller genom djupare inskärningar.

Fam. V. *Tremellineae* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XI. Fruktkroppen geléartad, sällan läderartad.

Fam. I. *Agaricineae* Fr.

Öfversigt af underfamiljerna.

Underfam. 1. *Paxilleae* Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Fauna et Flor. Fenn. II: 1881, p. 3.)

Syn. *Paxillés* Pat. Hym. d'Eur. p. 75 (1877)*.

Lamellerna hinnaktiga, i kanten skarpa, löst fästade vid hatten och lätt frånskiljbara från denna. Mellanlagret (trama) icke eller föga sammanhängande med hattens kött.

Underfam. 2. *Agariceae* Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. II, p. 3.)

Syn. *Agaricés* Pat. Hym. d'Eur. p. 75.

Lamellerna hinnaktiga, fast fästade vid hatten, med svårighet lösgjorda från denna, i kanten skarpa.

Underfam. 3. *Cantharelleae* Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. II, p. 75.)

Syn. *Cantharellés* Pat. Hym. d'Eur. p. 75.

Lamellerna tjocka, smala, n. åderlika, i kanten trubbiga, oftast greniga.

---

* Såsom nogsamt lär märkas, återfinnas de flesta af författarens förut såsom nya uppställda underfamiljer och slägten i Patouillards citerade arbete.

Underfam. 1. *Paxilleae* Karst.

Öfversigt af slägtena.

* Sporerna hvitaktiga eller smutsigt hvitaktiga.
    † Lamellerna urnupna . . . . . . Lyophyllum.
    †† Lamellerna nedlöpande . . . . . Lepista.
** Sporerna rostfärgade.
    † Hatten försedd med fot . . . . Paxillus.
    †† Hatten utan fot . . . . Tapinia.

XV. Lyophyllum Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. II, pag. 3.)

Lamellerna urnupna. Sporerna smutsigt hvitaktiga, släta.

27. L. leucophaeatum Karst. Hym. Fenn. p. 3. Icon., f. XXXV.

Syn. *Collybia leucophaeata* Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. fenn., 9, p. 336). Fr. Hym. Eur. p. 111. Karst. Hattsv. I, p. 142.
Tricholoma leucophaeatum Karst. Myc. Fenn. III, p. 44.

Sporerna elliptiska, 6—8 = 3—4 mmm.
Löfskog., på fukt. st., h. o. d. i Mustialatrakten.

XVI. Lepista Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXIV, 479.

Öfversigt af arterna.

* Hattens kant fårad . . . . gigantea.
** Hattens kant slät . . . . extenuata.

28. L. gigantea (Sow.) Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Faun. et Flor. fenn. II, p. 3).

Syn. *Clitocybe gigantea* (Sow.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 70.
Paxillus giganteus Fr. Hym. Eur. p. 401.

Gräsbev. äng och fält, m. r. (Åbo).

29. L. extenuata Fr. Karst. Hattsv. I, p. 480.

Syn. *Paxillus extenuatus* Fr. Epicr. p. 316. Monogr. II, p. 116. Hym. Eur. p. 402. Icon., t. 164, f. 2. Cook. Illustr., t. 873.

Sporerna elliptiskt sferiska, gråhvita, 4—4 = 2—3 mmm. Barrskog, på fukt. gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

XVII. Paxillus (Fr.) Karst. Hym. Fenn. p. 3. Hattsv. I, p. XXIII, 450.

Syn. *Tapinia* Pat. Hym. d'Eur. p. 130.
Basiderna långa. Sporerna rundadt elliptiska, släta.

Öfversigt af arterna.

* Foten glatt . . . . involutus.

** Foten öfverdragen med ett tätt lager
af brunsvart sammetsludd . . . atrotomentosus.

30. P. involutus (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 450. Cook. Illustr., t. 875?

Syn. *Tapinia involuta* Pat. Hym. d'Eur. p. 130.

Sporerna rundadt elliptiska, 15 = 5—8 mmm., gula eller gulbruna.

Skog., synnerl. löfskog, på och vid stubb., myrstack, a. (Nyl.—Lapl. [Rasnavolok]).

31. P. atrotomentosus (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 451. Cook. Illustr., t. 876.

Syn. *Tapinia atrotomentosa* Pat. Hym. d'Eur. p. 130.

Sporerna rundadt elliptiska, n. lerfärgade, 4—6 = 3—4 mmm.

Barrskog, på jord och trädstamm., h. o. d. (Åbotrakten; Tammela; Satakunta.)

XVIII. Tapinia (Fr.) Hattsv. I, p. XXIII, 452.

32. T. panuoides (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 452.

Syn. *Merulius lamellosus* Sow. Engl. Fung., t. 403.
Paxillus lamellirugus (De C.) Quél. Ench. p. 93.
Paxillus panuoides Fr. Pat. Tab. anat. II, p. 55 f. 127. Cook. Illustr., t. 878.

Cystider inga. Sporerna rundadt elliptiska, släta, 4—6 =3 mmm.

Gamm. furuved, a. (Nyl.—Lapl. [Knjäsch... ..a]).

Underfam. 2. *Agariceae* Karst.

Öfversigt af slägtena.

* Sporerna hvita eller hvitaktiga, undantagsvis skiftande n. i gult.

† Köttiga, mjuka, sällan köttigt sega.

A Lamellerna hinnaktiga, saftlösa, tunna.

a Hatten försedd med fot.

+ Foten köttig eller tågig.

○ Foten central eller excentrisk.

△ Hyllet tydligt.

: Hattens kött skildt från fotens.

α Hyllet dubbelt . . . Amanita.

β Hyllet enkelt.

1 Hyllet fritt. Foten utan ring . . . Amanitopsis.

2 Hyllet fastväxt vid hattens öfverhud. Foten med ring . Lepiota.

:: Hattens kött sammanflytande med fotens.

α Lamellerna urnupna . Armillaria.

β Lamellerna nedlöpande . . . . . . Armillariella.

△△ Hyllet otydligt eller 0.
: Lamellerna urnupna . . Tricholoma.
:: Lamellerna nedlöpande.
α Sporerna släta eller sträfva . . . . Clitocybe.
β Sporerna fintaggiga . Laccaria.
○○ Foten lateral . . . . Pleurotus.
++ Foten broskartad.
○ Hatten och lamellerna mjuka.
△ Lamellerna fria, vidfästade eller fastväxta . . . . Mycena.
△△ Lamellerna nedlöpande . Omphalia.
○○ Hatten och lamellerna köttigt sega.
△ Hattens kant inrullad . . Marasmius.
△△ Hatten beklädd med ett lager taggiga eller vårtiga, cystidlika utskott, dess kant rak . . . . . Androsaceus.
b Hatten utan fot . . . . Phyllotus.
B Lamellerna tjocka, bräckliga eller saftfulla.
a Mellanlagret (trama) heteromorft, pseudoparenchymatiskt.
+ Lamellerna mjölkfulla . . . . Lactarius.
++ Lamellerna saftlösa, m. bräckliga . . . . Russula.
b Mellanlagret (trama) homomorft. Lamellerna n. vaxartade, mjuka, vattenfulla.
+ Med ett slemmigt hylle . . . Hygrophorus.
++ Utan hylle.

○ Hatten köttig, fast . . . Camarophyllus.
○○ Hatten tunn, bräcklig . . Hygrocybe.
†† Sega, n. läderartade.
A Lamellerna tandade eller sargade.
a Med fot . . . . Lentinus.
b Utan fot . . . . Hemicybe.
B Lamellerna helbräddade.
a Med fot.
+ Foten excentrisk . . . . . Panus.
++ Foten lateral . . . . . . Panellus.
b Utan fot . . . . Scytinotus.
(Marasmius. Androsaceus.)
** Sporerna rosenfärgade.
† Foten central.
A Foten köttig eller tågig.
a Lamellerna fria. Fotens kött skildt från hattens.
+ Hyllet hinnaktigt . . . . . Volvaria.
++ Hylle 0 . . . . Pluteus.
b Lamellerna icke fria. Hattens kött sammanflytande med fotens.
+ Lamellerna urbugtade . . . Entoloma.
++ Lamellerna nedlöpande . . . Clitopilus.
B Foten broskartad.
a Lamellerna vidfästade eller fastväxta.
+ Hattens kant i början inböjd . Leptonia.
++ Hattens kant rak . . . . Nolanea.
b Lamellerna nedlöpande . . . . Eccilia.
†† Hatten utan fot, upp- och nedvänd.
A Sporerna kantiga . . . . Claudopus.
B Sporerna icke kantiga . . . . . Dochmiopus.

*** Sporerna ockragula, rost- eller lerfärgade.

† Hatten med fot.

A Foten med ring.

a Hyllet dubbelt; det allmänna m. snart försvinnande. Sporerna rynkiga . . . . Rozites.

b Hyllet enkelt. Sporerna släta. . Pholiota.

B Foten utan ring.

a Foten köttig eller tågig.

+ Lamellerna nedlöpande, icke mjöliga.

○ Sporerna släta . . . . . Flammula.

○○ Sporerna kantiga. . . . Ripartites.

++ Lamellerna urnupna, fastväxta, sällan n. nedlöpande.

○ Lamellerna mjöliga af de ockragula sporerna. Hyllet enkelt eller dubbelt, ytligt, spindelväfslikt . . Cortinarius.

○○ Hyllet fastväxt vid hattens öfverhud, otydligt eller 0. Lamellerna bara.

△ Hyllet fastväxt vid hattens öfverhud.

: Sporerna jemna, släta . Inocybe.

:: Sporerna kantiga . . Clypeus.

△△ Hyllet otydligt eller 0 . Hebeloma.

b Foten broskartad.

+ Hattens kött sammanflytande med fotens.

○ Lamellerna fria eller fastväxta.

△ Hattens kant i början inböjd . . . . Naucoria.
△△ Hattens kant rak. . . . Galera.
○○ Lamellerna n. nedlöpande . Tubaria.
++ Hattens kött skildt från fotens.
Lamellerna m. mjuka . . . Bolbitius.
†† Foten lateral eller ingen.
A Hatten half eller med lateral fot . Crepidotus.
B Hatten upp- och nedvänd . . . . Phialocybe.

**** Sporerna mörk- eller svartbruna, vanligen mer eller mindre skiftande i purpurrödt.
† Foten med ring.
A Hattens kött skildt från fotens . . Agaricus.
B Hattens kött sammanflytande med fotens . . . . Stropharia.
†† Foten utan ring.
A Foten köttig eller tågig.
a Hyllet bildar en väflik nätslöja, som under utvecklingen lossnar från foten och derefter vidhänger hattens kant såsom fransar. Hatten spröd . . . . . . Hypholoma.
b Hyllet otydligt. Hatten seg . . Naematoloma.
B Foten n. broskartad.
a Lamellerna fastväxta eller vidfästade.
+ Hattens kant i början inböjd . Psilocybe.
++ Hattens kant rak och tryckt till foten . . . . Psathyra.
b Lamellerna baktill m. breda, n. nedlöpande . . . . Deconica.

***** Sporerna svarta, undantagsvis bruna *(Coprinopsis)*.
† Lamellerna skilda från hvarandra, icke sönderflytande.
A Lamellerna tunna. Foten broskartad.
a Foten med ring . . . . Anellaria.
b Foten utan ring.
+ Hattens kant utlöpande, slät . Panaeolus.
++ Hattens kant icke utlöpande, strimmig . . . . Psathyrella.
B Lamellerna tjocka, n. gelatinösa . . Gomphidius.
†† Lamellerna i början sammanpackade, hastigt upplösande sig i ett svart flytande ämne.
A Foten med slida . . . . Oncopus.
B Foten utan slida.
a Foten med ring . . . . Pselliophora.
b Foten utan ring . . . . Coprinus.

XIX. Amanita Pers. Karst. Hattsv. I, p. XI, 1.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna föga karakteristiska eller inga. Mellanlagret homomorft, sammansatt af n. långsträckt parallela hyfer.

Öfversigt af arterna.

* Allmänna hyllet öppnande sig i toppen.
† Hatten hvit . . . . virosa.
†† Hatten brun . . . . porphyria.
** Allmänna hyllet sönderbristande på midten. Hatten af hyllets lemningar fjällig eller fläckig eller vårtfull.

† Hatten fjällig.

A Hatten hvit eller blekgul . . . . mappa.

B Hatten gråbrun . . . . recutita.

†† Hatten vårtfull.

A Hattens kött nära öfra ytan gult . muscaria.

B Hattens kött nära öfra ytan hvitt . pantherina.

*** Allmänna hyllet fritt, snart försvinnande, qvarlemnande vanl. mjöliga vårtor på hattens yta . . . . rubescens.

33. Am. virosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 1.

Sporerna klotrunda, 10—16 mmm. i diam.

Löfskog. eller blandskog., rar (Mustiala).

34. Am. porphyria Fr. Karst. Hattsv. I, p. 2.

Sporerna n. klotrunda, 8—10 mmm. i diam. Basiderna klubblika.

Barrskog., på högländtare st., a. i södra Finl.

35. Am. mappa Fr. Epicr. p. 6. Hym. Eur. p. 19.

Syn. *Agaricus mappa* Willd. Flor. Ber. p. 381. Batsch. Elench. fung., p. 57.
Amanita venenosa Pers. Karst. Hattsv. I, p. 2.

Sporerna klotrunda, n. sträfva, 7—9 mmm. i diam.

Löfskog., m. r. (Runsala; Mustiala; Helsingfors).

36. Am. recutita Fr. Karst. Hattsv. I, p. 3.

Barrskog., m. r. (Helsingfors).

37. Am. muscaria (Linn.) Pers. Karst. Hattsv. I, p. 3.

Sporerna 9—12 = 6—9 mmm. Basideraa klubblikt aflånga, 4-sporiga, 44—48 = 8—10 mmm.

Skogstrakt., a. (Nyl.—Lapl.)

38. Am. pantherina (De C.) Fr. Cook. Illustr. t. 6. Karst. Hattsv. I, p. 2. Pat. Tab. an. p. 5, n:o 502.

Sporerna klotrunda eller ellipsoidiska, 9—10 = 8—9 mmm. Basiderna klubblika, 4—5-sporiga, 36—42 = 8 (enligt Vogl.)

Löfskog., lund., vid vägar, m. r. (Helsingfors).

39. Am. rubescens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 4. Pat. Tab. anal. IV, p. 138, f. 303.

Sporerna 7—9 = 6—8 mmm. Basiderna klubblika, 4-sporiga, 39—41 = 7—10 mmm.

Skog., lund., a. (Nyl.—Vasa).

XX. Amanitopsis Roz. Karst. Hattsv. I, p. XI, 6.

Syn. *Vaginaria* Forq. Champ. sup., p. 45.

Lamellerna till sin inre byggnad öfverensstämmande med föregående slägtes.

Öfversigt af arterna.

* Hatten bar eller besatt med breda fjäll.
 † Slidan hinnaktig, lös, fri. Hatten bar
  eller besatt med få fjäll . . . . vaginata.
 †† Slidan tilltryckt, snart upplöst till fjäll.
  Hatten fullsatt med fjäll . . . . friabilis.
** Hatten beströdd med små, kantiga fjäll . hyperborea.

40. Am. vaginata (Bull.) Roz. Karst. Hattsv. I, p. 6.
Sporerna klotrunda, 10—15 mmm. i diam.
Torra st. i skog., a. (Nyl.—Lapl.)

41. Am. friabilis Karst.
Syn. *Amanita vaginata* (Bull.) **friabilis* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 6: 1881, p. 1.) Hattsv. I, p. 547.
Löfsk., på fuktiga st., a. i Tammela.
Mindre än föreg. Hatten gråaktig. Sporerna klotrunda, 11—21 mmm. i diam.

42. Am. hyperborea Karst. Myc. Fenn. III, p. 27. Hattsv. I, p. 7.
Flodstränd., på sandjord, m. r. (Kola).

XXI. Lepiota Fr. Karst. Hattsv. I, p. XII, 7.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna icke anmärkningsvärda eller inga. Sporerna klotrunda, äggformiga, aflånga eller cylindriska.

Öfversigt af arterna.

* Hatten torr.
† Lamellerna skilda från foten medelst en halsring.
A Foten försedd med en fri, flyttbar ring.
a Hattens öfverhud tjock.

\+ Köttet vid brytning oföränderligt . . . . procera.

++ Köttet vid brytning rodnande . rachodes.

b Hattens öfverhud tunn . . . . excoriata.

B Foten försedd med en fastsittande ring.

a Lukslösa.

\+ Hattens puckel brandgul . . clypeolaria.

++ Hattens puckel svartbrun . . felina.

b Illaluktande.

\+ Hatten i början sträfhårig och flockullig, sedan taggig af upprätta, spetsiga, spärrade fjäll. . . . . acutesqvamosa.

++ Hatten betäckt med glatta, n. gryniga fjäll . . . . cristata.

†† Lamellerna icke skilda från foten genom någon halsring.

A Ringen nedhängande . . . . cepaestipes.

B Ringen uppstigande.

a Hatten fjällig . . . . lignicola.

b Hatten grynmjölig.

\+ Lamellerna fria eller vidfästade.

○ Hatten till färgen oföränderlig.

△ Hatten blekt köttröd . . carcharias.

△△ Hatten cinnoberröd . . cinnabarina.

○○ Hatten vid torkning urbleknande . . . . granulosa.

++ Lamellerna fastväxta . . . amianthina.

** Hatten klibbig . . . . illinita.

43. L. procera (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 7.

Basiderna 30—35 = 10—15 mmm. (50 = 15 mmm. enl. Heese, 32—38 = 10—12 enligt Vogl.). Sporerna 18—22 = 10—12 mmm.

Löfskog., lund., åkrar, h. o. d. (Nyl.—Vasa).

44. L. rachodes (Vitt.) Fr. Cook. Illustr. t. 22. Karst. Hattsv. I, p. 8.

Sporerna 10—12 = 6—8 mmm. Basiderna 25—30 = 8—10 mmm.

Skog., på myrstackar, h. o. d. (Nyl.—Vasa).

Anses af Quélet vara en varietet af föregående, men är otvifvelaktigt en m. god art.

45. L. excoriata (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 8.

Sporerna 14—16 = 10—11 mmm.

Öppna fält, ängsbackar, åkrar, h. o. d. i södra o. mellersta Finl.

46. L. clypeolaria (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 10.

Basiderna klubblika, 31—34 = 8—10 mmm. Sporerna aflånga, 16—20 = 5—6 mmm.

Skogstr., a. (Nyl.—Vasa).

47. L. felina (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 10. Pat. Tab. anal. 2:e Ser. p. 7, f. 505.

„Sporerna äggrunda, 8—9 = 4—5 mmm.“

Barrskog., r. (Tammela; Åbo).

48. L. acutesqvamosa Weinm. Cook. Illustr. t. 14. Karst. Hattsv. I, p. 9.

Sporerna 8—10 = 2—3 mmm. (enl. Britz.)
Trädgård., m. r. (Helsingfors).

49. L. cristata (Alb. et Schw.) Fr. Cook. Illustr. t. 29. Karst. Hattsv. I, p. 10. Pat. Tab. an. p. 6, f. 505.

Basiderna cylindriskt klubblika, 25—28 = 4—5 mmm. Sporerna afsmalnande uppåt, 6—8 = 2—3 mmm.

Odl., gräsbev. st., företrädesvis i trädg., h. o. d. i södra Finland.

50. L. cepaestipes (Sow.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 13.

Oranger., m. r. (Helsingfors).

51. L. lignicola Karst. Hattsv. I, p. 547. Icon. fig. 1. Symb. ad. Myc. Fenn. VII (1881), p. 1.

Sporerna 4—5 = 3—4 mmm.
Blandskog., på förmultn. trä, m. r. (Mustiala).

52. L. carcharias (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 42. Karst. Hattsv. I, p. 14.

Sporerna 5—6 = 3 mmm.
Barrskog., a. (Nyl.—Vasa).

53. L. cinnabarina (Alb. A. Schw.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 14. Pat. Tab. an. II, p. 41, n:o 102.

Sporerna bredt elliptiska, 4 = 3 mmm.

Berg. barrskog., h. o. d. i södra Finl.
Är en god art, icke följandes varietet.

54. L. granulosa (Batsch.) Fr. Cook. Illustr. t. 18, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 14.

Sporerna 5—6 = 3 mmm. Basiderna små.
Öppna slätt., bland mossa, m. r. (Mustiala).

55. L. amianthina (Scop.) Fr. Cook. Illustr. t. 213, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 15.

Barrskog. och öppna fält, bland mossa, a. (Nyl.—Vasa).

56. L. illinita Fr. Karst. Hattsv. I, p. 16.

Sporerna n. klotrunda, 4—6 mmm. i diam.
Skogstr., äng., ljunghed., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

XXII. Armillaria Fr. Karst. Hattsv. I, p. XII, 18.

Syn. *Gyrophila* Quél. Ench. p. 9 pr. p.

Basiderna 4-sporiga. Sporerna klotrunda eller äggrunda.

Öfversigt af arterna.

* Hatten torr.
† Luktlösa.
A Foten vid basen rofformigt uppsvälld . bulbigera.
B Foten nedåt afsmalnande . . . . robusta.

†† Luktande af nymalet mjöl . . . . . constricta.
* Hatten klibbig . . . . . ; . . . . . aurantia.

57. Arm. bulbigera (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 18.

Sporerna elliptiskt äggrunda, 7—10 = 4—5 mmm.
Barrskog., r. (Tammela; Runsala; Nyland).

58. Arm. robusta (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 19.

Barrskog., r. (Tammela; Åbo).

59. Arm. constricta Fr. Karst. Hattsv. I, p. 20.

Gräsbev. fält, hvarest gräset blifvit bortsvedt af hästurin, m. r. (Tammela vid Heinämaa och Mustiala). 9, 10.

60. Arm. aurantia (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 19.

Sporerna klotrunda eller n. klotrunda, omkr. 3 mmm. i diam.
Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

XXIII. Armillariella Karst. Hattsv. I, p. XII.

Syn. *Omphalia* Quél. Ench. p. 19 pr. p.

Basiderna 4-sporiga. Sporerna elliptiska eller aflånga.

Öfversigt af arterna.

* Foten central . . . . mellea.
** Foten excentrisk.
† Lamellerna icke anastomoserande . . dryina.
†† Lamellerna baktill anastomoserande . corticata.

61. Arm. mellea (Vahl.) Karst. Hattsv. I, p. 21.

Basiderna klubblika, 32—34 = 7 mmm. Sporerna bredt elliptiska, omkr. 9 = 6 mmm.

Skog., på stubb., stamm. och jord, a. (Nyl.—Lapl.)

62. Arm. dryina (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 27. Cook. Illustr. t. 226. Pat. Tab. anal. 2:e Ser. p. 11, f. 517.

Sporerna aflånga.

Ekstamm., m. r. (Runsala?).

63. Arm. corticata (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 22. Pat. Tab. anal. 2:e Ser. p. 10, f. 516.

Basiderna 40—45 = 6 mmm. Sporerna aflånga, 10—12 = 3—4 mmm. Cystider inga.

Löfträdsstamm., h. o. d. i södra Finl.

XXIV. Tricholoma (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. XII, 30.

Mellanlagret, basiderna och cystiderna såsom hos föreg. Sporerna släta eller vårtfulla.

Öfversigt af arterna.

* Hatten klibbig, grynig, silkesluden eller slutl. i ytan söndersprucken till glatta fjäll. (*Tricholoma* Quél. Ench. p. 10).

† Hatten klibbig.
A Lamellernas färg oföränderlig.
a Lamellerna svafvelgula . . . . . eqvestre.
b Lamellerna hvita eller grågula.
+ Hatten blåaktigt rökgrå eller sotbrun . . . . portentosum.
++ Hatten grågul . . . . . . fucatum.
B Lamellerna till färgen föränderliga.
a Foten i början klibbig, inuti gul . flavobrunneum.
b Foten torr, inuti hvit.
+ Luktlösa.
○ Hatten strecktecknad . . . albobrunneum.
○○ Hatten icke strecktecknad . ustale.
++ Luktande . . . . pessundatum.
†† Hatten torr.
A Hatten hinntäckt.
a Hattens hud trasig, flockös eller fritrådigt fjällig. (*Cortinellus* Roz. Karst. Hattsv. I, p. XII, 24.
+ Lamellerna ofläckade.
○ Gula.
△ Smaklös . . . . rutilans.
△△ Köttet af skarp smak.
: Hatten sträf af svartaktiga fjäll . . . . . decorum.
:: Hattens hud upplöst i längslöpande fibriller . aestuans.
○○ Hvita eller gulaktigt smutsbruna.
△ Luktlös . . . . columbetta.
△△ Doftande.

: Hatten hvit . . . . . leucocephalum.
:: Hatten gulaktigt smutsbrun . . . . luridum.
++ Lamellerna slutligen rödbrunaktiga eller askgrå samt i eggen vanligen rödbrun- eller rödfläckiga.
○ Lamellerna slutligen rödbrunaktiga.
△ Hattens kant i början inböjd och finluden . . . imbricatum
△△ Hattens kant inrullad och skäggig . . . . . . vaccinum.
○○ Lamellerna slutligen gråaktiga.
△ Hattens kant hvitullig . gausapatum.
△△ Hattens kant glatt . . terreum.
b Hattens hud styf, prickig, grynig eller slutligen sönderspruckén till glatta fjäll.
+ Lamellerna hvitaktiga.
○ Hattens kött vid tryckning rodnande . . . . saponaceum.
○○ Hattens kött icke rodnande.
△ Foten tät, jemntjock . . atrocinereum.
△△ Foten ihålig, nedåt afsmalnande . . . . . cuneifolium.
++ Lamellerna gråaktiga.
○ Hatten n. glatt . . . . . . virgatum.
○○ Hatten tätt besatt med fibriller . . . . dissultans.
B Hatten hudlös, i början silkesluden.

a Doftande.
+ Lamellerna svafvelgula . . . sulphureum.
++ Lamellerna hvita.
○ Hatten blekt sämskfärgad . lascivum.
○○ Hatten hvitaktig.
△ Lamellerna mycket glesa . inamoenum.
△△ Lamellerna teml. tättsittande.
: Nästan luktlös . . . album.
:: Starkt luktande . . . raphanicum.
b Luktlösa.
+ Lamellerna gula . . . . . cerinum.
++ Lamellerna hvita . . . . . carneum.

** Hatten glatt, slät (*Gymnoloma* Quél. Ench. p. 15).
† Hatten icke ombytande färg efter väderleken.
A Hatten mjuk, spröd.
a Lamellerna hvitaktiga.
+ Foten central . . . . linctum.
++ Foten excentrisk . . . . . ulmarium.
b Lamellerna slutligen sotbruna . . tigrinum.
B Hatten kompakt, äldre spongiös.
a Lamellerna till färgen oföränderliga.
+ Hattens kant utskjutande . . Schumacheri.
++ Hattens kant icke utskjutande.
○ Hatten hvit . . . . . . strictipes.
○○ Hatten icke hvit.
△ Foten enfärgad . . . . Conradii.
△△ Foten nedtill svartaktig. arcuatum.
b Lamellernas färg föränderlig . . personatum.

†† Hatten ombytande färg efter väderleken (hygrofan).

A Lamellerna hvitaktiga.

a Foten n. fårad . . . . . . grammopodium.

b Foten icke fårad.

\+ Hatten glatt, bar.

○ Foten glatt, bar.

△ Foten mörkstrimmig . melaleucum.

△△ Foten icke mörkstrimmig . . . . . . microcephalum.

○○ Foten åtminstone i toppen mjölig eller pudrad.

△ Foten kaffebrun, i toppen n. pudrad . . brevipes.

△△ Foten blek, öfverallt luden och mjölig . humile.

\++ Hatten stoftpudrad . . . subpulverulentum.

B Lamellerna n. violetta eller gråa.

a Lamellerna i början violetta . sordidum.

b Lamellerna gråa.

○ Luktlös . . . . . . lixivium.

○○ Stinkande . . . . . putidum.

64. Tr. eqvestre (Linn.) Fr. Cook. Illustr. t. 72. Karst. Hattsv. I, p. 30.

Sporerna elliptiska, 6—8 = 4 mmm.
Bergiga barrskog., a. (Nyl.—Lapl.) Ätlig.

65. Tr. portentosum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 31.

Sporerna elliptiskt sferiska, 4—5 = 3—4 mmm.
Barrskog., a. i södra Finl. Ätlig

66. Tr. fucatum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 32.

Hatten grågul, stundom tigerskäckig. Sporerna äggrunda, 6 mmm. långa.

Tallskog., m. r. (Mustiala). 8.

67. Tr. flavobrunneum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 33.

Löfskog., lund., a. (Nyl.—Lapl.)

68. Tr. albobrunneum (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 197. Karst. Hattsv. I, p. 34.

Sporerna elliptiska eller äggrunda, 5—6 = 4 mmm. (enligt Vogl.) Basiderna 36 = 6 mmm. (enl. Vogl.)

Berg. barrskog., h. o. d. i södra Finl.

* **Tr. irregulare** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VII (1881), p. 1.

Hatten köttig, först kägellik, sedan utbredd, m. oregelbunden, vågbräddad, n. klibbig, fintrådigt strimmad eller inväxt småfjällig, blekaktig, rödgul eller rödbrun, ända till 10 cm. bred. Foten n. ihålig, jemntjock, uppstigande, bågböjd, vågig, hvit, i toppen flockullig, torr, inuti af samma färg, 6—9 cm. lång, 1,5—3 cm. tjock. Lamellerna urnupna, tättsittande, hvita, slutligen brunfläckiga. Sporerna 3—4 = 2—3 mmm. Luktar starkt af mjöl.

Barrskog., vid väg., m. r. (Mustiala). — Tätt tufvad.

69. Tr. ustale Fr. Karst. Hattsv. I, p. 34.

Tallskog., m. r. (Södra Finl.)

70. Tr. pesssundatum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 34.

* **stans** Fr.

Berg. tallskog., h. o. d. i södra Finl.

71. Tr. rutilans (Schæff.) Fr. Cook. Illustr. t. 89. Karst. Hattsv. I, p. 24.

Sporerna sferiskt elliptiska, 5—8 = 6—7 mmm.
Skog., på stammar, stubbar och rötter, a. (Nyl.—Lapl. [Knjäschaguba]).

72. Tr. decorum (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 25.

Sporerna 6 mmm. i diam.
Berg. barrskog., på furustubb., r. (Tammela).

73. Tr. æstuans Fr. Karst. Hattsv. I, p. 25.

Sporerna elliptiskt sferiska, 4—5 = 3—4 mmm.
Gran- och tallskog., bland mossa, m. r. (Tammela).

74. Tr. columbetta Fr. Karst. Hattsv. I, p. 26.

Sporerna n. klotrunda, 5—6 mmm. i diam.
Löfskog., m. r. (Runsala).

75. Tr. leucocephalum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 27.

Sporerna n. sträfva, 9—10 = 4—8 mmm.
Lund., äng., r. (Mustiala).

76. Tr. luridum (Schæff.) Fr. Cook. Illustr. t. 214. Karst. Hattsv. I, p. 37.

Sporerna 3—6 = 3—4 mmm.
Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

77. Tr. imbricatum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 27.

Sporerna 6 = 4—5 mmm.
Barrskog., a. i södra och mellersta Finl.

78. Tr. vaccinum (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 28.

Sporerna omkr. 6 mmm. i diam.
Barrskogar, på fukt. st. a. i södra och mellersta Finl. Ätlig.

79. Tr. gausapatum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 29.
Lund., m. r. (Mustiala).

80. Tr. saponaceum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 36.

Sporerna 4—5 = 2—3,5 mmm.
Skog., helst barrskog., a. (Nyl.—Kuortane). Misstänkt.

81. Tr. atrocinereum (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 38.

Gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

82. Tr. cuneifolium Fr. Cook. Illustr. t. 261. Karst. Hattsv. I, p. 38.

Sporerna elliptiskt sferiska, 4—5 = 3 mmm.
Gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

83. Tr. virgatum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 39.

Sporerna elliptiskt sferiska, 5—6 = 3 mmm.

Skog., företrädesvis barrskog., a. i södra Finl.

84. Tr. dissultans Karst. Myc. Fenn. III, p. 41.

Hatten köttig, tunn, spröd, först kullrig, sedan platt, med spetsig puckel, fullkomligt torr, tätt besatt med ytliga, nätlikt förenade, ljusgråaktiga fibriller, omkr. 4 cm. bred. Foten ihålig, jemntjock, löst fintrådig, i toppen stoftpudrad, hvit, omkr. 5 cm. hög, på tvären afskuren uppbristande uti tillbakarullade flikar. Lamellerna urnupna, nedlöpande med en liten tand, teml. tättsittande, ljusgråaktiga eller isgråa. Sporerna sferiskt elliptiska eller n. sferiska, 5—6 = 4 mmm. i diam.

Barrskog., på öppna st., bland barr, m. r. (Mustiala). 10.

85. Tr. sulphureum (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 62. Karst. Hattsv. I, p. 40. Pat. Tab. an. p. 7, n:o 507.

Sporerna 4—5 = 2—3 mmm.

Löfskog., m. r. (Runsala).

86. Tr. lascivum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 41.

Ekskog., m. r. (Runsala).

87. Tr. inamoenum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 41.

Barrskog., helst granskog., bland Hypna, a. i södra och mellersta Finl.

Sporerna äggrunda, 9—11 = 5—7 mmm.

Är icke en varietet af *Tr. sulphureum* (Bull.), såsom Quélet förmenar, utan en sjelfständig, mycket god art.

88. Tr. album (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 41.

Löf- och blandskog., m. r. (Mustiala).

89. Tr. raphanicum Karst. Hattsv. II, p. 227. Icon., f. X. Symb. ad Myc. Fenn. IX, p. 39 (1882).

Sporerna klotrunda, 3—4 mmm. i diam.

Skog., lund., a. i Tammela. Torde sammanflyta med *Tr. stiparophyllum* Fr.

90. Tr. leucocephalum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 27.

Sporerna n. sträfva, 9—10 = 4—8 mmm.

Lund., äng., m. r. (Mustiala).

91. Tr. cerinum (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 42.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

Var. **obscuratum** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 1.

Barrskog., helst under granar, m. r. (Tammela).

92. Tr. carneum (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 44.

Öppna gräsv. fält, m. r. (Mustiala).

* **Tr. carneolum** Fr.

Öppna gräsv. fält, m. r. (Mustiala).

93. Tr. linctum Karst. Hattsv. I, p. 46. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 2.

Sporerna 3—4 = 2 mmm. Basiderna omkr. 30 = 5 mmm.
Öppna sandmoar i barrskog., m. r. (Mustiala).

94. Tr. ulmarium (Bull.) Karst. Hattsv. I, p. 46.

Sporerna klotrunda, 3—5 mmm. i diam. Cystider inga.
Löfträdsstamm., h. o. d. i södra Finl.

95. Tr. tigrinum (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 47.

Hatten ljusgrå, brunfläckig. Sporerna klotrunda, 4—6 mmm. i diam.
Barrskog., vid väg., på fukt. st., m. r. (Mustiala).
Enligt Quélet en varietet af *Tr. graveolens* (Pers.)!

96. Tr. Schumacheri Fr. Cook. Illustr. t. 168. Karst. Hattsv. I, p. 48.

Sporerna äggrunda.
Skog., feta plats., m. r. (Mustiala).

97. Tr. strictipes Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 7. Hattsv. II, p. 227. Icon. f. XXI.

Sporerna bredt elliptiska, 6—9 = 4—5 mmm.
Lund., gräsv. st., t. a. i Tammela.

98. Tr. Conradii Karst. Hattsv. I, p. 548. Symb. ad Myc. Fenn. VII, 1881, p. 2.

Sporerna n. klotrunda, 5 = 4 mmm. eller 4—6 mmm. i diam.
Barrskog., på öppna plats., m. r. (Mustiala).

99. Tr. arcuatum (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 218, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 49.

Gräsbev. st., m. r. (Åbo).

* **Tr. oreinum** Fr. Cook. Illustr. t. 218, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 49.

Ljunghed., m. r. (Mustiala).

100. Tr. personatum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 50.

Sporerna bredt elliptiska, 11 = 6 mmm.

Gräsväxta fält och backar i löfskog., trädgård., h. o. d. i södra och mellersta Finl. Läcker matsvamp.

101. Tr. grammopodium (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 98. Karst. Hattsv. I, p. 51.

Löfskog., lund., m. r. (Åbo).

102. Tr. melaleucum (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 52.

Syn. *Melaleuca vulgaris* Pat. Hym. d'Eur. p. 96.

Sporerna 6—8 = 4—5 mmm., sträfva. *

Äng., trädgård., vid vägkant., a. i södra och mell. Finl.

103. Tr. microcephalum Karst. (Hedvigia, 1881, n:o 12.) Hattsv. II, p. 228. Icon. f. XII.

Sporerna klotrunda. 5—6 = 5 mmm.

Blandskog., på öppna, mossbev. st., m. r. (Mustiala). Möjligen en varietet af föreg.

---

* Arterna af *Tricholoma* med vårtfulla eller sträfva sporer sammanföras af Patouillard uti ett nybildadt slägte, benämndt *Melaleuca*.

104. Tr. brevipes (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 68. Karst. Hattsv. I, p. 53.

Gräsbev. st., trädgård., på mulljord, m. r. (Mustiala).

105. Tr. humile Fr. Karst. Hattsv. I, p. 53. Cook. Illustr. t. 99 och 263.

Sporerna 7—8 = 5—6 mmm.
Trädgård., äng., fält, h. o. d. i södra Finl.

106. Tr. subpulverulentum (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 219. Karst. Hattsv. I, p. 54.

Trädgård., gräsv. fält, m. r. (Jomala socken). 8

107. Tr. sordidum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 54.

Sporerna elliptiska, 7—9 = 4 mmm.
Feta, gräsbev. plats., vid väg., trädgård., h. o. d. i södra Finland.

108. Tr. lixivium Fr. Karst. Hattsv. 1, p. 55.

Öppna, gräsbev. fält, m. r. (Åbo).

109. Tr. putidum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 56.

Bland tallbarr, m. r. (Mustiala).

XXV. Clitocybe Fr. Karst. Hattsv. I, p. 57.

Syn. *Omphalia* Quél. Ench. p. 19 pr. p.

Mellanlagret (trama) homomorft. Basiderna merendels smala, 4-sporiga. Cystiderna föga anmärkningsvärda eller inga. Sporerna släta eller vårtfulla,* äggrunda eller elliptiska.

Öfversigt af arterna.

* Foten central.
  † Hatten köttig, icke hygrofan.
    A Hatten i förstone kullrig, sedan platt eller nedtryckt, regelbunden.
      a Hatten grå eller brun.
        + Foten tjock.
          o Hatten yngre betäckt af gråhvitt stoft, sporerna vårtfulla. nebularis.
          oo Hatten bar . . . . clavipes.
        ++ Foten spenslig . . . . . . hirneola.
      b Hatten icke grå eller brun.
        + Hatten blekt rödaktig, sämsk- eller lerfärgad eller grön.
          o Hatten rödaktig.
            △ Hatten bar . . . . . . ambigua.
            △△ Hatten stoftpudrad . . . rivulosa.
          oo Hatten icke rödaktig.
            △ Hatten sämsk- eller lerfärgad.
              : Hatten glatt . . . . . subalutacea.
              :: Hatten n. luden . . . interveniens.
            △△ Hatten grönaktig . . . . odora.

* Arterna med sträfva sporer hänföras af Patouillard till *Lepista* (Fr.) Pat. Hym. d'Eur. p. 96.

++ Hatten hvit.

○ Lamellerna m. tättsittande . . cerussata.

○○ Lamellerna tättsittande.

△ Foten fibrös.

: Foten utan fjäll.

α Hatten torr.

1 Foten inuti spongiös.

∾ Lamellerna slutl. gulaktiga . . . phyllophila.

≈ Lamellerna ständigt hvita . . . pithyophila.

2 Foten helt och hållet fibrös . . . . . . dealbata.

β Hatten teml. klibbig . subviscifera.

:: Foten försedd med svartaktiga fjäll.

α Hatten på ytan icke söndersprucken till fjäll. puellula.

β Hatten söndersprucken till fjäll . . . . adsentiens.

△△ Foten vaxartad . . . . candicans.

B Hatten i förstone puckelbärande, oregelbunden. Tufvade (merendels).

a Hatten grå eller brun.

+ Lamellerna i början sotbruna. . ampla.

++ Lamellerna hvita eller gulbleka.

○ Lamellerna hvita. Tufvad . . decastes.

○○ Lamellerna gulbleka eller gråhvita. N. broskartad, sällan tufvad . . . . fumosa.

b Hatten hvit . . . . opaca.

C Hatten djupt naflad.

a Hatten icke hvit.
+ Hatten silkesluden eller fjällig.
○ Luktlös.
△ Hatten i början puckelbärande . . . . maxima.
△△ Hatten icke pucklig . . . sqvamosa.
○○ Luktande af nymalet mjöl . sinopica.
++ Hatten glatt.
○ Foten tät.
△ Köttet hvitt . . . . . . geotropus.
△△ Köttet färgadt.
: Köttet ockragult . . . gilva.
:: Köttet hvitt, slutl. gulaktigt . . . . splendens.
○○ Foten slutl. ihålig.
△ Hatten slak . . . . . . flaccida.
△△ Hatten icke slak . . . . inversa.
b Hatten fint silkesluden, hvit . . . tuba.
†† Hatten n. hinnaktig, hygrofan.
A Hatten nedtryckt. Lamellerna nedlöpande.
a Foten fintrådig.
+ Hatten bar . . . . cyathiformis.
++ Hatten betäckt af ett blygrått stoft . . . . pruinosa.
b Foten glatt.
+ Hatten i början sotbrun, i torr väderlek gråaktig . . . . . . concava.
++ Hatten grå eller gulblek, torr hvit eller hvitaktig.
○ Hattens kant strimmig . . . vibecina.
○○ Hattens kant slät . . . . brumalis.

B Hatten i början kullrig, sedan platt eller nedtryckt. Lamellerna fastväxta eller med en liten tand nedlöpande.

a Lamellerna askgråaktiga.

+ Luktlösa.

○ Foten upptill bar eller n. silkesluden.

△ Foten uppåt afsmalnande. orbiformis.

△△ Foten jemntjock . . . obolus.

○○ Foten upptill mjölig . . . metachroa.

++ Doftande.

○ Lamellerna olivfärgade . . pausiaca.

○○ Lamellerna smutsgråa . . odorula.

b Lamellerna hvitaktiga.

+ Lamellerna nedlöpande med en spetsig tand.

○ Lamellerna tättsittande.

△ Luktlös . . . . diatreta.

△△ Doftande.

: Luktande af rättika . rigidata.

:: Luktande af anis . . fragrans.

++ Lamellerna fastväxta.

○ Lamellerna breda.

△ Luktlös . . . . macrophylla.

△△ Luktande af anis . . . obsoleta.

○○ Lamellerna smala . . . mortuosa.

** Foten excentrisk.

† Luktlösa.

A Hatten icke pucklig.

a Hatten kullrig, i midten icke nedtryckt . . . . pantoleucoides.

b Hatten i midten nedtryckt . . . pometi.

B Hatten pucklig . . . . dothiophora.

†† Doftande.

A Illaluktande . . . . nauseosodulcis.

B Luktande af mjöl . . . . lignatilis.

110. Cl. nebularis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 57.

Sporerna 3—7 = 3—4 mmm., vårtfulla.

Lund., trädgård., h. o. d. i södra Finl.

111. Cl. clavipes (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 57.

Sporerna rundadt elliptiska, 5—7 = 3—4 mmm.

Skog., a. (Nyl.—Lapl. [Soukelo]).

112. Cl. hirneola Fr. Karst. Hattsv. I, p. 59.

Sporerna gråbleka, 5 = 3 mmm.

Backsluttningar i barrskog., fält, bland gräs och mossa. h. o. d. i södra och mellersta Finl.

113. Cl. ambigua Karst. Symb. ad Myc. Fenn. X, p. 57 (1882). Icon. f. XXV.

Hatten köttig, tunn, seg, cirkelrund, kullrig, trubbig, stundom n. pucklig eller slutl. n. nedtryckt och naflad, fullkomligt glatt och slät, med inböjd och n. hvitfjunig kant, rödaktigt blekbrun, vanl. stötande i köttrödt, torr urbleknande, men icke hygrofan, 1—1,5 cm. bred. Foten fylld, seg, jemntjock, nedböjd, glatt, nedtill n. tilltjocknad, rotlikt förlängd och omsluten af ett hvitaktigt ludd, i toppen n. finfjunig, blekaktig, 6—10 cm. lång, 2 mm. tjock. Lamellerna fastväxtnedlöpande, tättsittande, bågböjda, jemnsmala, mjuka, teml.

tjocka, bleka. Sporerna n. sferiska eller bredt elliptiska, 4—5 = 3 mmm.

Granskog., bland Hypna, m. r. (Mustiala).

114. Cl. rivulosa (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 200, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 62.

Mossbelupna äng., vägkant. h. o. d. i södra Finl.

115. Cl. subalutacea (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 62.

Sporerna „6—8 = 4 mmm."

Lund., på fukt. st., m. r. (Tammela).

116. Cl. interveniens Karst. Hattsv. I, p. 63.

Sporerna aflånga, 6—7 = 2—2,5 mmm.

Löf- och blandskog., m. r. (Mustiala).

117. Cl. odora (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 63. Pat. Tab. an. V, p. 182, n:o 404.

Sporerna 6 = 5 mmm.

Skog., a. (Nyl.—Lapl. [Soukelo]).

118. Cl. cerussata Fr. Cook. Illustr. t. 121. Karst. Hattsv. I, p. 64.

Sporerna 4 = 3 mmm.

* **Cl. difformis** Schum. Cook. Illustr. t. 122.

Sporerna 4—5 = 3 mmm. Basiderna klubblika, 20 = 6 mmm.

Barrskog., lund., på feta platser, vid väg., i granskapet af ladugårdar, h. o. d. i södra Finl.

119. Cl. phyllophila Fr. Cook. Illustr. t. 81. Karst. Hattsv. I, p. 64.

Sporerna 4—8 = 3—5 mmm.
Löfskog., r. (Åbo; Tammela).

120. Cl. pithyophila Secr. Cook. Illustr. t. 103. Karst. Hattsv. I, p. 64.

Sporerna 5—7 = 3—4 mmm.
Barrskog., a. (Nyl.—Lapl.)

121. Cl. dealbata (Sow.) Fr. Cook. Illustr. t. 104. Karst. Hattsv. I, p. 67.

Gräsbev. st., m. r. (Tammela).

122. Cl. subviscifera Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IV (1878), p. 171. Hattsv. I, p. 65.

Sporerna elliptiska, 6—8 = 3—4 mmm.
Barrskog., bland mossa, m. r. (Mustiala).

123. Cl. puellula Karst. Hattsv. I, p. 65. Symb. ad Myc. Fenn. XVIII, p. 78. Icon., f. XXXI.

Syn. *Cl. lauta* Karst. in Rev. Myc. n:o 33.

Sporerna elliptiska, 8—10 = 4—5 mmm.
Kärrjord, vägkant., h. o. d. i Tammela.

124. Cl. adsentiens Karst. Hattsv. I, p. 65.

Trädgård., på mulljord, m. r. (Mustiala).

125. Cl. candicans (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 66.

Sporerna 4—6 = 4 mmm.

Skog., företrädesvis björk- och alskog., på fukt. st., a. i södra Finl.

126. Cl. ampla (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 67.

* **fennica** Karst. Hattsv. I, p. 68. Cook. Illustr. t. 645.

Bergiga granskog., bland mossa, m. r. (Mustiala).

127. Cl. decastes Fr. Karst. Hattsv. I, p. 68.

Ekskog., m. r. (Åbo; Jomala socken på Åland).

128. Cl. fumosa (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 69.

Sporerna klotrunda, 6 mmm. i diam.

Skog., h. o. d. i södra Finl.

129. Cl. opaca (With.) Fr. Cook. Illustr. t. 176.

Skog., r. i södra Finl. Är möjligen endast en varietet af *Cl. cerussata*.

130. Cl. maxima (Fl. Wett.) Fr. Cook. Illustr. t. 135. Karst. Hattsv. I, p. 71.

Syn. *Lepista maxima* Pat. Hym. d'Eur. p. 96.

Sporerna 4—7 = 3—4 mmm., fintaggiga.

Skog., på skugg. st. m. r. (Tammela).

* **Cl. infundibuliformis** (Schæff.) Fr. Cook. Illustr. t. 107. Karst. Hattsv. I. p. 71.

Sporerna 5—6 = 3—4 mmm.
Bergiga skog. och fält, a. (Nyl.—Lapl.)

131. Cl. sqvamulosa (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 71.

Gräsv. st., företrädesvis vid väg., h. o. d. i södra och mellersta Finl.

* **membranacea** (Fr.) Karst. Cook. Illustr. t. 646.

Sporerna 6 = 4 mmm.
Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

132. Cl. sinopica Fr. Karst. Hattsv. I. p. 73.

Sporerna 7—8 = 5—6 mmm.
Bergiga barrskog., företrädesvis på brända marker, h. o. d. i södra Finl.

133. Cl. geotropus (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 73. Cook. Illustr. t. 83. Pat. Tab. an. p. 93, n:o 208.

Sporerna äggrunda, 6—7 = 4—5 mmm. Basiderna klubblika.
Barrskog., m. r. (Åbo).

134. Cl. gilva (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 136. Karst. Hattsv. I, p. 74.

Syn. *Lepista gilva* Pat. Hym. d'Eur. p. 96.

Sporerna sträfva, n. klotrunda, 5 = 4 mmm.
Bergiga barrskog., r. (Södra Finl.)

135. Cl. splendens (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 74.

Sporerna n. klotrunda, 3—5 mmm. i diam.
Skog., r. (Åbo; Mustiala).

136. Cl. flaccida (Sow.) Fr. Cook. Illustr. t. 123, 137.

Syn. *Lepista flaccida* Pat. Hym. d'Eur. p. 96.
Sporerna 4—5 = 3—4 mmm., sträfva.
Skog., m. r. (Åbo).

137. Cl. inversa (Scop.) Fr. Cook. Illustr. t. 84. Karst. Hattsv. I, p. 75.

Syn. *Lepista inversa* Pat. Hym. d'Eur. p. 96.
Sporerna sträfva, 5 = 4 mmm.
Barrskog., m. r. (Mustiala).

138. Cl. tuba Fr. Karst. Hattsv. I, p. 76.

Barrskog., m. r. (Mustiala).
Skild från *Cl. pithyophila* genom sin naflade hatt och sina långt nedlöpande lameller.

139. Cl. cyathiformis Fr. Cook. Illustr., t. 113. Karst. Hattsv. I, p. 77. Pat. Tab. an. III, p. 93, n:o 207.

Sporerna 9—12 = 4—6 mmm. Cystider inga. Basiderna klubblika, 24—26 = 6—8.

Fuktiga skogsmark., äfven på murken ved, t. a. (Nyl. —Vasa).

*** trivialis** Fr.

Skog., på torra, öppna plats., h. o. d. i södra Finl.

** **expallens** (Pers.) Fr.
Skogstr., m. r. (Mustiala).

140. pruinosa (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 78.

Barrskog., bland mossa, m. r. (Åbo).

141. Cl. concava (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 79.

Sporerna „äggrunda, 8—12 = 6—8 mmm.“
Skogstr., lund., m. r. (Mustiala).

142. Cl. vibecina Fr. Karst. Hattsv. I, p. 79.

Sporerna 5—7 = 3—4 mmm.
Barrskog., på fukt. st., bland mossa, h. o. d.

143. Cl. brumalis Fr. Cook. Illustr. t. 114. Karst. Hattsv. I, p. 80.

Sporerna n. klotrunda, 3—3,5 mmm. i diam. eller 4—5 = 3—4 mmm.
Barrskog., bland barr, m. r. (Mustiala).

144. Cl. orbiformis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 80.

Barrskog., på gräsv. st., m. r. (Mustiala).

145. Cl. obolus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 82.

Sporerna „7 mmm. i diam., fintaggiga.“
Tallmoar, m. r. (Tammela). 11.

146. Cl. metachroa Fr. Cook. Illustr. t. 115. Karst. Hattsv. I, p. 80.

Sporerna äggrunda eller elliptiska, 5—7 = 3—4. Basiderna klubblika, 26 = 4 mmm.

Barrskog., a. (Nyl.—Lapl.)

147. Cl. pausiaca Fr. Karst. Hattsv. I, p. 81.

Sporerna 5—6 = 2—3 mmm.

Berg. barrskog., m. r. (Åbo).

148. Cl. ditopus Fr. Cook. Illustr. t. 116. Karst. Hattsv. I, p. 81.

Sporerna n. klotrunda, 2—4 mmm. i diam.

Barrskog., r. (Mustiala; Åbo).

149. Cl. odorula Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, 1879, p. 3. Hattsv. I, p. 81.

Sporerna klotrunda, 2—3 mmm. i diam.

Barrskog., bland barr, m. r. (Mustiala).

150. Cl. diatreta Fr. Cook. Illustr. t. 232. Karst. Hattsv. I, p. 82.

Sporerna n. klotrunda, 5—6 mmm. i diam. Basiderna aflångt klubblika, omkr. 15 mmm. långa och 5 mmm. tjocka.

Barrskog., trädgård., a. i södra Finl.

151. Cl. rigidata Karst. Hedw. 1883, p. 127. Symb. ad Myc. Fenn. XIII, p. 1. Icon. f. XXII.

Hatten teml. köttig, styf, platt, nedtryckt, oregelbunden och olikformig, slät, glatt, blekaktig, i torr väderlek hvitnande, omkr. 3 cm. bred. Foten fylld, oftast sammantryckt eller rännlad, upptill tilltjocknad, fintrådig, slutl. n. glatt, nedåt förlängd till en lång, tjock rot, blekaktig, omkr. 3 cm. lång, ända till 1 cm. tjock. Lamellerna fastväxta, n. tättsittande, smala, blekaktiga. Sporerna elliptiska, 4—7 = 2—3 mmm.

Tallmoar, vid vägar, m. r. (Åbo). Växer tillsammans med *Cl. rivulosa.*

152. Cl. fragrans (Sow.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 83. Cook. Illustr. t. 232. Pat. Tab. an. V, p. 182, n:o 405.

Sporerna elliptiskt sferiska eller äggrunda, 3—5 = 3 mmm. Basiderna 15—20 = 6—7 mmm.

Skogsmark., fält, bland mossa och gräs, a. (Nyl.—Vasa).

153. Cl. angustissima (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 83.

Sporerna elliptiskt sferiska, 4 = 2—3 mmm.

Lund., buskmark., bland löf och mossa, m. r. (Mustiala).

154. Cl. macrophylla Karst. Hattsv. I, p. 228. Icon., f. XV.

Förtork. koexkrem., m. r. (Mustiala). Steril.

155. Cl. obsoleta (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 83. Cook. Illustr. t. 233.

Sporerna elliptiska, 5—7 = 2—3 mmm.

Barrskog., helst vid väg., m. r. (Tammela).

156. Cl. mortuosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 83.

Lund., på gräsv. st., m. r. (Tammela).

157. Cl. pometi (Fr.) Karst. — *β* **saliceti** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 4 (1879). Hattsv. I, p. 85.

Sporerna elliptiska, 6—9 = 3—4 mmm.

Stamm. af jolster, m. r. (Mustiala).

158. Cl. dothiophora Fr. Karst. Hattsv. I, p. 60. — *β* **depressa** Karst. n. var.

Hatten platt, med bred puckel, hyalint hvitaktig, torr hvit. Foten jemntjock, vanl. krökt, hvit. Lamellerna hvita.

Skogstr., på gräsv. st., m. r. (Mustiala). 8—10. Half tum hög, luktlös svamp, lätt igenkänlig genom sin excentriska puckel.

159. Cl. nauseosodulcis Karst. Hedw. 1883, p. 177. Symb. ad Myc. Fenn. XIII, p. 2. Icon. f. XXIII.

Hatten köttig, med n. hinnaktig kant, mjuk, n. spröd, oregelbunden och olikformig, först kullrig, sedan platt, slät, glatt, slutl. ofta i ytan sönderspruckeu till rutformiga fjäll, enfärgad, sämskfärgad, 2—25 cm. bred, ofvanom foten ända till 3 cm. tjock. Foten excentrisk, sällan central, vanl. ojemn och krökt, tät, filtluden, äldre n. glatt, hvitaktig, 4—14 cm. hög, 1—5 cm. tjock. Lamellerna nedlöpande, tättsittande, jemnsmala, här och der förgrenade, bleka, 1—1,5 cm. breda. Sporerna sferiskt elliptiska, 4—8 = 5. Basiderna cylindriskt klubblika, 46 = 9—10 mmm. tjocka. Cystider inga.

Barrskog., på myrstackar, m. r. (Mustiala vid Heinäsjärvi). 9. — Vanl. tufvad. Smaken obehaglig, n. sötaktig. Lukten i synnerhet hos äldre exemplar ytterst obehaglig, stinkande.

160. Cl. lignatilis (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 86.

Sporerna 4—6 = 3—4 mmm., n. klotrunda. Basiderna klubblikt cylindriska omkr. 16 = 3—4 mmm. Cystider inga.

Murkna stammar af löfträd, företrädesvis björk, t. a. i södra Finl.

XXVI. Laccaria Cook. Pat. Hym. d'Eur. p. 76.

Lamellerna fastväxta, teml. tjocka, breda, glesa. Sporerna sferiska, fintaggiga, stora. Basiderna klubblika, 4-sporiga. Cystider inga.

Öfversigt af arterna.

* Lamellerna icke hvita . . . . laccata.
** Lamellerna hvita . . . . grumata.

161. L. laccata (Scop.) Cook.

Syn. *Camarophyllus laccatus* Karst. Hattsv. I, p. 231.
Clitocybe laccata Fr. Pat. Tab. an. II, p. 42, f. 104. Vogl. Obs. anal. p. 14, t. 3, f. 9.

Sporerna sferiska, 9—10 mmm. i diam. Basiderna klubblikt aflånga, 4-sporiga, 27—31 = 7—8 mmm.

Jord, helst mulljord, a. (Nyl.—Lapl.) Ätlig.

162. L. grumata (Scop.) Karst. * **L. albida** Karst.

Syn. *Camarophyllus grumatus* Karst. * *C. albidus* Karst. Hattsv. I, p. 232.
Hygrophorus grumatus (Fr.) * *H. difformis* Karst. (Grevillea, 1879, n:o 42, p. 64.)

Sporerna 8—9 mmm. i diam.

Backsluttn., på gräsv. st., m. r. (Mustiala).

XXVII. Pleurotus (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. XIII, 88.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna klubb- eller flaskformiga, ofta inga.*

Öfversigt af arterna.

* Hatten n. hel, baktill otydligt kantad.
  † Hatten uppstigande . . . . . ostreatus.
  †† Hatten horisontel . . . . salignus.
** Hatten half, baktill okantad.
  † Upprätta. (*Geopetalum* Pat. Hym. d'Eur. p. 127.)
    A Hatten klockformig . . . . semiinfundibuliformis.
    B Hatten spadlik . . . . . . petaloides.
  †† Horisontela.
    A Hatten torr.
      a Hatten köttig.
        + Lamellerna bleka eller gulaktiga.
          ○ Foten tydlig, trind. . . pulmonarius.

* De cystidbärande arterna torde rättast böra sammanföras i ett skildt slägte.

○○ Foten otydlig . . . . . Alméni.

++ Lamellerna hvita eller gråa.

○ Lamellerna hvita.

△ Foten tydlig . . . . . mitis.

△△ Foten otydlig . . . . . limpidus.

○○ Lamellerna gråa . . . . . tremulus.

b Hatten hinnaktig.

\+ Grå . . . . acerosus.

++ Snöhvit . . . . dictyorhizus.

B Hatten betäckt med en slemartad hinna eller till sin öfre del geléartad.

a Hatten glatt . . . . serotinus.

b Hatten luden.

\+ Hatten n. sträfhårig . . . . pulmonariellus.

++ Hatten sammetsluden . . . limpidoides.

163. Pl. ostreatus (Jacqv.) Fr.

Syn. *Clitocybe ostreata* Karst. Hattsv. I, p. 87.

Sporerna aflånga, 9—11 = 3—4 mmm. Cystiderna klubblika, i spetsen försedda med en liten äggrund knapp.

Gamla trädstamm., m. r. (Helsingfors; Tammela; Åbo).

164. Pl. salignus (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 228.

Syn. *Clitocybe saligna* Karst. Hattsv. I, p. 87.

Sporerna äggrundt aflånga, ofta böjda, 8—14 = 3—4,5 mmm.

Videstamm., m. r. (Helsingfors enl. W. Nylander).

165. Pl. semiinfundibuliformis Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XIX. (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 14: 1887, p. 85).

Syn. *Pleurotus petaloides* * *Pl. spathulatus* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 88.

Upprätt, enkel. Hatten n. köttig, trattlik, uppfläkt på ena sidan, slät, blekt rostfärgad, glatt med vågig, tillbakaböjd kant, omkr. 3 cm. bred. Foten fullkomligt lateral, sammantryckt, jemntjock, vid basen lindrigt tilltjocknad, teml. smal, beklädd med ett tunnt ludd, hvitblek, 0,5—3 cm. hög, 3—5 mm. tjock. Lamellerna långt nedlöpande, ganska tättsittande, jemnbreda, smala, slutl. gulaktiga. Basiderna cylindriskt klubblika, omkr. 30 mmm. långa. Cystiderna sparsamma, spolformiga, med sned, smal bas, 57—78 = 10—20 mmm., m. spetsiga. Sporerna sferiskt elliptiska, 5—6 = 3—4 mmm.

På och bland förkoln. ved, m. r. (Mustiala). 8—10.

166. Pl. petaloides (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 88. Pat. Tab. anal. V, p. 189, f. 421.

Var. **glabratus** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XIX (1887), p. 85.

N. upprätt. Hatten köttig, bredt spadformig, glatt, slät, vågbräddad, sämskfärgad, skiftande nedtill i violett samt mot kanten i grönt (i torrt tillstånd), 5—7 cm. hög, 3—6 cm. bred. Foten m. kort, tjock, n. glatt. Lamellerna långt nedlöpande, m. tättsittande, ganska smala, gulaktiga (torra). Sporerna bredt elliptiska, med mörkt ytterhylle, 4—5 = 3—3,5 mmm.

På sågspån i Ananashuset på Fagervik: Edw. Hisinger.

Cystiderna tjocka, inträngande djupt i väfnaden, med framstickande, kägellik, vårtfull spets (enl. Patouillard).

167. Pl. pulmonarius Fr. Karst. Hattsv. I, p. 88.

Basiderna klubblikt cylindriska, omkr. 30 = 5—6 mmm. Cystider inga. Sporerna aflånga, 7—9 = 3—4 mmm., utan oljedroppar.

Stamm. af rönn och björk, h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

168. Pl. Alméni Fr. Karst. Hattsv. I, p. 89.

Sporerna 7—9 = 3—4 mmm., aflånga. Cystider inga. Basiderna m. små.

Gamla stammar af gran, h. o. d. i södra Finl.

169. Pl. mitis (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 90. Cook. Illustr. t. 211. Quél. Ench. p. 149.

Sporerna cylindriska, omkr. 3 = 1 mmm. Cystider inga. Basiderna omkr. 24 = 3—4 mmm.

Torra grenar af barrträd, synnerl. tall, a. (Nyl.—Vasa).

Hattens färg föränderlig, än hvit eller hvitaktig, än rödbrunaktig, beroende af väderleken.*

170. Pl. limpidus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 90. Pat. Tab. anal. 2:e Ser. p. 11, f. 518.

Sporerna klotrunda. 8—9 mmm. i diam. Cystider inga.

Torra grenar af lind. m. r. (Mustiala).

171. Pl. tremulus (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 91. Cook. Illustr. t. 242, f. 2.

* Den rödbrunaktiga formen anses af Quélet möjligen utgöra en skild art.

Sporerna elliptiskt sferiska, 6—8 = 5—7 mmm. Cystider inga.

På jord och mossa, h. o. d. i södra Finl.

172. Pl. acerosus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 91. Cook. Illustr. t. 242, f. 3. Pat. Tab. anal. V, p. 189, f. 423.

Sporerna elliptiskt sferiska, 6 = 4 mmm. Cystider inga.

På barr, jord, mossa, murken ved, torra grangrenar, vid väg., h. o. d. i södra Finl.

173. Pl. dictyorhizus (De C.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 91.

Sporerna „äggrunda, 6 mmm. långa."

Jord, rutten ved, drifbänk., m. r. (Mustiala).

174. Pl. serotinus (Schrad.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 89. Cook. Illustr. t. 258, f. 2.

Sporerna cylindriska. vanl. böjda, 3—5 = 1 mmm. Basiderna smala, små. Cystider inga.

Stammar af löfträd, helst al, sällan af barrträd, a. (Nyl. —Lapl.)

175. Pl. pulmonariellus Karst. Symb. ad. Myc. Fenn. IV (1878), p. 172. Hattsv. I, p. 89.

Stamm. af klibbal, m. r. (Mustiala).

176. Pl. limpidoides Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII, p. 7. Hattsv. II, p. 229. Icon., f. III.

Sporerna elliptiska, med tvenne oljedroppar, 6—9 = 3—4 mmm. Cystiderna spolformiga, m. spetsiga, omkring 55 = 9—11 mmm.

Gamla björkstamm., m. r. (Mustiala).

XXVIII. Mycena Fr. Karst. Hattsv. I, p. XIV, 97.

Sporerna elliptiska eller sferiska, släta. Mellanlagret (trama) heteromorft, har afrundade celler i midten och långsträckta på sidorna. Basiderna korta. Cystiderna af varierande form eller inga.

Öfversigt af arterna.

* Lamellerna med mörkare färgad, tandad egg.

† Icke rosenröda.

A Lamellernas egg saffransfärgad . . elegans.

B Lamellernas egg mörkt purpurfärgad. rubromarginata.

†† Rosenröd . . . . rosella.

** Lamellerna enfärgade.

† Färgen ren, icke stötande i brunt eller grått.

A Hatten stötande i rödt.

a Hattens kant genomskinligt strimmig.

+ Lamellerna breda.

o Lamellerna bukiga . . . pura.

oo Lamellerna jemnbreda . . zephirus.

++ Lamellerna smala. . . . . adonis.

b Hatten n. fårad . . . . lineata.

B Hatten gulaktig eller hvit.
a Hatten gulaktig, glatt . . . . luteoalba.
b Hatten hvit.
\+ Foten upptill pudrad . . . . flavoalba.
++ Foten bar . . . . lactea.
†† Brun- eller gråaktiga.
A Foten nedtill icke uppsvälld eller inympad, ofta rotlikt förlängd.
a Foten torr eller n. slipprig.
\+ Foten saftlös.
○ Foten teml. tjock eller smal.
△ Foten styf, rotlikt förlängd.
: Foten torr.
α Foten slät.
1 Hatten ojemn af upphöjda åsar . rugosa.
2 Hatten strimmig . galericulata.
β Foten fårad . . . . polygramma.
:: Foten slipprig . . . lævigata.
△△ Foten spröd.
: Doftande.
α Starkt luktande.
1 Foten gulaktig . alcalina.
2 Foten hvitaktig . ammoniaca.
β Svagt luktande.
1 Lamellerna sinsemellan fria . . metata.
2 Lamellerna förenade genom tvärådror . . . . . . rigidula.
:: Luktlösa.
α Hatten veckadt fårad. plicosa.

β Hatten strimmig.
1 Lamellerna förenade genom tvärådror . stannea.
2 Lamellerna sinsemellan fria . . . . vitrea.
○○ Foten m. smal, slak.
△ Doftande . . . . cinerella.
△△ Luktlösa.
: Lamellerna fria.
α Foten glatt . . . . filipes.
β Foten luden och mjölig. amicta.
:: Lamellerna n. fastväxta.
α Hatten trubbig . . . debilis.
β Hatten med en vårtlik knöl eller n. pucklig.
1 Lamellerna afsmalnande och fastväxta. vitilis.
2 Lamellerna omkring foten förenade till en ring. . . . . collariata.
++ Foten fylld med färgad saft.
○ Saften rödaktig.
△ Lamellerna enfärgade.
: Foten hvitmjölig . . . hæmatopus.
:: Foten bar . . . . . cruenta.
△△ Lamellerna i eggen svartaktigt purpurfärgade . . sangvinolenta
○○ saften hvit . . . . galopus.
b Foten slemmig.
+ Hatten klibbig.
○ Foten vanl. gulaktig . . . . epipterygia.
○○ Foten vanl. askgrå . . . . vulgaris.

++ Hatten torr.
○ Foten n. klibbig . . . . . citrinella.
○○ Foten m. slemmig . . . . rorida.
B Foten vid basen utvidgad till en naken, kretsformig skifva eller löklikt uppsvälld och borsthårig eller inympad.
a Foten icke inympad.
+ Hvitaktiga.
○ Hatten besatt med m. fina, spridda hår.
△ Foten mjölig eller finluden . coprinoides.
△△ Foten bar . . . . . . stylobates.
○○ Hatten glatt . . . . . . echinipes.
++ Rosenröd . . . . pterigena.
b Foten inympad . . . . corticola.

177. M. elegans (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 98. Cook. Illustr. t. 284, f. 1.

Sporerna elliptiskt sferiska, 8—10 = 5—6 mmm.
Barrskog., a. i södra och mellersta Finl.

178. M. rubromarginata Fr. Karst. Hattsv. I, p. 99.

Sporerna elliptiskt sferiska, 5—6 = 3—4 mmm.
Förmultn. ved, på fukt. st., h. o. d. (Södra Finl.)

179. M. rosella Fr. Karst. Hattsv. I, p. 100. Cook. Illustr. t. 131. C.

Sporerna elliptiska, 7—8 = 3—4 mmm.
Barrskog., a. (Nyl.—Vasa).

180. M. pura (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 100. Cook. Illustr. t. 157. Pat. Tab. anal. IV, p. 148, f. 313.

Sporerna 6—10=4 mmm. Cystiderna bredt valsformiga. Skog., ljunghedar, på mossbelupna st., a. (Nyl.—Lapl. [Soukelo]).

181. M. zephirus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 101.

Skog., m. r. (Åbo).

182. M. adonis (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 101. Cook. Illustr. t. 185.

Lund., m. r. (Mustiala).

183. M. lineata (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 101.

Sporerna elliptiska, 8—9 = 5—7 mmm. Basiderna klubblika, 16—21 = 5—6 mmm. Cystider inga enl. Vogl. Lund., äng., bland mossa, m. r. (Åbo).

184. M. luteoalba (Bolt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 102. Cook. Illustr. t. 159.

Barrskog., bland mossa, m. r. (Åbo).

185. M. flavoalba Fr. Karst. Hattsv. I, p. 103. Pat. Tab. anal. III, p. 96, f. 216.

Sporerna 6—8 = 3—4 mmm. Cystiderna bukiga eller kägellikt flaskformiga.

Skogstr., ljungmark., öppna pl., h. o. d. i södra Finl.

186. M. lactea (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 103. Cook. Illustr. t. 159.

Sporerna 4—7 = 3—4 mmm. Basiderna 18—21 = 4—5 mmm. Cystider inga enl. Vogl.

Barrskog., mest på öppna pl. och bland barr, a. (Nyl. —Lapl.)

187. M. rugosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 105. Cook. Illustr. t. 186.

Förmultn. löfträdsstamm., t. a. i södra Finl.

188. M. galericulata (Scop.) Karst. Hattsv. I, p. 106. Cook. Illustr. t. 222. Pat. Tab. anal. III, p. 95, f. 214; IV, p. 145, f. 137.

Sporerna äggrunda, 8—11 = 4—6. Basiderna 2-sporiga, klubblika, 21—26 = 7—10 mmm. Cystider inga.

Gamla trädstammar, a. (Nyl.—Lapl.) Varierar större med skrynkligt fårad hatt (*β æstiva* [Pers.]) och m. liten (hatten 0,5—1 cm. bred, foten 2—3 cm. lång), tufvad, med bågböjd fot (*γ nana* Karst.)

189. M. polygramma (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 106. Cook. Illustr. t. 223.

Sporerna 10—12 = 6—8 mmm.

Stamm., helst af ek och hassel, stundom på jord, m. r. (Åbo; Lapland).

190. M. lævigata (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 108.

Sporerna elliptiska, 6 = 3 mmm.

Barrskogar, på trädstamm., stockar, ved på våta st., a. (Nyl.—Lapl.)

Sporerna enligt Quélet (Soc. bot. Franc. 1876, p. 326) sferiska, punkterade, 6 mmm. i diam.

191. M. alcalina Fr. Karst. Hattsv. I, p. 109.

Sporerna 8—10 = 6—7 mmm.

Barrskog., på murkna stubb., a. (Nyl.—Vasa).

192. M. ammoniaca Fr. Karst. Hattsv. I, p. 110. Cook. Illustr. t. 238, f. 1.

Sporerna 8—10 = 4—6 mmm.

Barrskogar, på murkna stubbar, åkerrenar, m. r. (Mustiala).

193. M. metata Fr. Karst. Hattsv. I, p. 110. Cook. Illustr. t. 238, f. 2.

Sporerna 8—10 = 4—6 mmm.

Barrskog., äng., bland mossa, h. o. d. i södra Finl.

194. M. rigidula Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 5. Hattsv. I, p. 110.

Sporerna sferiska, 6—7 mmm. i diam.

Sandjord, vid väg., m. r. (Mustiala).

195. M. plicosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 111.

Mulljord, m. r. (Mustiala).

196. M. stannea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 112.

Sporerna „7—10 = 4 mmm.“
Gräsv. st. i skog., m. r. (Mustiala).

197. M. vitrea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 112.

Sporerna elliptiska eller n. klotrunda, 6—8 = 3—6 mmm.
Barrskog., på fukt. st., m. r. (Tammela).

198. M. cinerella Karst. Icon. t. XXIV, Hattsv. I. p. 113.

Sporerna elliptiska, 10 = 6 mmm.
Barrskogar, bland tallbarr och mossa, m. r. (Mustiala). Växer tillsammans med *M metata* och *M. collariata.*

199. M. filipes (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 113. Cook. Illustr. t. 161.

Lund., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

200. M. amicta Fr. Karst. Hattsv. I, p. 114 *β* **leucopsis** Karst. Icon., f. XXXII. Hattsv. I, p. 549.

Syn. *Agaricus amictus* var. *incongruens* Britz. Hyporh. und Leucosp. Südbayern, p. 147.

Hatten hvit, vanligen lutande, genomskinligt strimmig. Sporerna 8—10 = 4 mmm.
Spånhög., m. r. (Mustiala).

201. M. debilis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 115.

Sporerna „9—10 = 6—7 mmm.“
Sanka äng., bland mossa, h. o. d. i södra Finl.

202. M. vitilis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 115. Cook. Illustr. t. 189, f. 2.

Sporerna „10—12 = 4—5 mmm.“

Fukt. st., bland mossa, h. o. d. i södra Finl.

203. M. collariata Fr. Karst. Hattsv. I, p. 116.

Sporerna elliptiska, 8—9 = 5 mmm.

Barrskog., bland barr och mossa, r. (Mustiala).

204. M. latebricola Karst. Hattsv. I, p. 117. Icon., f. XXXIII.

Gammal tallved och bark, m. r. (Mustiala).

205. M. hæmatopus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 117.

Sporerna 6—9 = 5—6 mmm.

Gamla stamm. af gran., a. (Nyl.—Lapl.)

206. M. cruenta Fr. Karst. Hattsv. I, p. 118. Cook. Illustr. t. 162.

Sporerna n. klotrunda, 6—12 = 5—9 mmm.

Barrskog., på fukt. st., h. o. d. i södra Finl.

207. M. sangvinolenta (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 118. Pat. Tab. anal. IV, p. 144, f. 316.

Sporerna äggrunda, 8—9 = 6—7 mmm. Cystiderna utskjutande, flaskformiga, m. spetsiga.

Fukt. st., bland löf, h. o. d. i södra Finl.

208. M. galopus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 118. Cook. Illustr. t. 207, f. 2. Pat. Tab. anal. II, p. 45, f. 109. Vogl. Obs. anal. II, p. 238, t. VIII, f. 22.

Sporerna 9—10=4—5 mmm. Basiderna 26—30=5—6 mmm. Cystiderna spolformiga, 60—70=10—12 mmm. enligt Vogl.

Skog., på fukt. st., bland löf, stundom på murken ved, r. (Åbotrakten).

209. M. epipterygia (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 119. Cook. Illustr. t. 208, f. 1. Pat. Tab. anal. III, p. 96, f. 215.

Sporerna 8—10=4—5 mmm. Cystider inga.

Bland löf och mossa, stundom på murkna stubbar, a. (Nyl.—Vasa).

210. M. vulgaris (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 120. Cook. Illustr. t. 191. f. 2.

Sporerna 5—6=3—4 mmm.

Barrskog., bland barr och mossa, a. (Nyl.—Lapl.)

Sporerna enligt Phillips 10=4 mmm.!

211. M. citrinella (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 120. Cook. Illustr. t. 248, f. 1.

Barrskog., bland barr och mossa, m. r. (Åbo).

212. M. rorida Fr. Karst. Hattsv. I, p. 121. Cook. Illustr. t. 248, f. 3. Pat. Tab. anal. V, p. 187, f. 417.

Sporerna 8—11 = 4 mmm., klubblika, krökta. Basiderna bredt klubblika. Cystiderna bredt spolformiga.

Qvistar, blad, strö, h. o. d. (Nyl.—Lapl. [Kola]).

213. M. coprinoides Karst. (Grevillea, 1879, p. 63). Hattsv. I, p. 121. Icon., f. 11.

Sporerna elliptiska, 6—8 = 3—5 mmm.

Gamm. sälgbark, m. r. (Mustiala; Åbo).

214. M. stylobates (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 121. Cook. Illustr. t. 249, f. 1.

Sporerna elliptiska eller ovala, 3 = 1,5 mmm.

Qvistar, blad, ved, h. o. d. i södra och mellersta Finl.

215. M. echinipes (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 122.

Mulljord och förmultn. löf, m. r. (Åbo).

216. M. pterigena Fr. Karst. Hattsv. I, p. 123.

Sporerna elliptiska, 7 – 9 = 4—5 mmm.

Torra blad och bladskaft af ormbunkar, hjortron och rönn, halm, h. o. d. i södra och mellersta Finl.

217. M. corticola (Schum.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 123. Pat. Tab. anal III, p. 97, f. 217.

Sporerna klotrunda, släta, 8—10 mmm. i diam. Basiderna klubblika. Cystiderna klubblika, i toppen försedda med krökta, tublika utskott, 40—50 = 7—8 mmm.

Löfträdsstamm., bland lafvar och mossa, h. o. d. i södra Finland.

XXIX. Omphalia Fr. Karst. Hattsv. I, p. XV, 125.

Syn. *Omphalina* Quél. Ench. p. 42.

Mellanlagret (trama) heteromorft, med afrundade celler i midten och långsträckta på sidorna. Basiderna merendels smala, 4-sporiga. Cystider förefinnas eller saknas. Sporerna äggrunda, elliptiska, aflånga, släta.

Öfversigt af arterna.

* Hatten teml. plattad, med inböjd kant.
  † Lamellerna smala.
    A Lamellerna m. tättsittande.
      a Blåaktigt gulbleka.
        + Lamellerna hvitaktiga . . . umbilicata.
        ++ Lamellerna snöhvita. . . . maura.
      b Snöhvita . . . . scyphoides.
    B Lamellerna teml. glesa.
      a Lamellerna guldgula eller rödlätta.
        + Foten guldgul . . . . chrysophylla.
        ++ Foten först blek, sedan brunaktig . . . . pyxidata.
      b Lamellerna hvitaktiga eller gråa.
        + Hatten öfverallt strimmig . . striæpileus.
        ++ Hatten i kanten strimmig.
          ○ Foten 1—2 tum hög.
            △ Hatten torr, silkesluden eller småfjällig.
              : Hatten platt, naflad.
                α Hatten gråaktigt sotbrun . . . . . epichysium.
                β Hatten blekt brungul. sphagnicola.
              :: Hatten trattlik . . . philonotis.

△△ Hatten glatt.

: Lamellerna hvita.

α Hatten askgrå . . . leucophylla.

β Hatten hvit . . . . scyphiformis.

:: Lamellerna gråa . . oniscus.

○○ Foten omkr. $^{1}/_{2}$ tum hög . rustica.

†† Lamellerna m. glesa, breda.

A Lamellerna teml. smala . . . . . hepatica.

B Lamellerna breda.

a Hatten teml. köttig . . . . . umbellifera.

b Hatten hinnaktig . . . . . . stellata.

** Hatten i början klocklik, med rak kant.

† Lamellerna breda.

A Hatten gul, blåaktigt gulblek eller grå.

a Foten teml. tjock.

+ Foten dadelfärgad.

○ Lamellerna bågformigt krökta campanella.

○○ Lamellerna fria, m. breda . psilocyboides.

++ Foten blåaktigt gulblek eller hvitgrå.

○ Lamellerna tättsittande . . reclinis.

○○ Lamellerna glesa . . . . grisea.

b Foten trådsmal.

+ Hatten gråbrun . . . . . . setipes.

++ Hatten n. pomeransgul . . . fibula.

B Hatten hvit . . . . gracillima.

†† Lamellerna smala, vecklika . . . . integrella.

218. Omph. umbilicata (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 126.

Sporerna „6—8=4 mmm."

Skog., m. r. (Mustiala).

219. Omph. maura Fr. Karst. Hattsv. I, p. 127. Cook. Illustr. t. 287, f. 1.

Sporerna elliptiska, 5—6 = 3—4 mmm.
Brända marker, h. o. d. i södra Finl.

* **Omph. invita** Karst. Hattsv. I, p. 127.
Sporerna 5—6 = 3 mmm.
Jord, gammal ved, m. r. (Mustiala).

220. Omph. scyphoides Fr. Karst. Hattsv. I, p. 128. Pat. Tab. anal. V, p. 188, f. 419.

Sporerna äggrunda, 6—8 mmm. Cystiderna föga utskjutande, spolformiga.
Öppna, gräsv. st., h. o. d. i södra Finl.

221. Omph. chrysophylla Fr. Karst. Hattsv. I, p. 128.

Sporerna 10—12 mmm. långa enligt Quélet (Bull. Soc. bot. Franç. 1877, p. 319).
Murken furuved, h. o. d. i södra Finl.

222. Omph. pyxidata (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 129. Cook. Illustr. t. 194, f. 2.

Sporerna 7—8 = 5—6 mmm. eller 5—6 i diam.
Öppna fält, vid väg., a. i södra och mellersta Finl. (Jakobstad).

223. Omph. striæpileus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 129.

Sporerna klotrunda eller n. klotrunda, 5—7 mmm. i diam.

Skog. på gräsv. st., m. r. (Mustiala).

Sporerna enligt Quélet (Champ. Normand., 1880, p. 4) äggrundt sferiska, vårtigt taggiga, 7—8 mmm. långa. God art, icke föregåendes varietet.

224. Omph. epichysium (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 130.

Sporerna 8—10 = 4—5 mmm.

Murken ved, h. o. d. i södra Finl.

225. Omph. sphagnicola (Berk.) Karst. Hattsv. 1, p. 130. Cook. Illustr. t. 289, f. 1.

Sporerna 6—9 = 3—5 mmm.

Kärr, bland hvitmossa, m. r. (Tammela).

226. Omph. philonotis (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 131.

Sporerna 5—7 = 3—4 mmm.

Kärr, m. r. (Mustiala).

227. Omph. leucophylla Fr. Karst. Hattsv. I, p. 129.

Sporerna 6—7 = 4—5 mmm.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

228. Omph. scyphiformis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 132.

Sporerna 6—9 = 3—5 mmm.

Jord, bland mossa, m. r. (Mustiala).

229. Omph. oniscus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 131.

Sporerna „äggrunda, 6—7 = 5,5 mmm.“
Torf- och sandjord, m. r. (Åbo).

230. Omph. rustica Fr. Karst. Hattsv. I, p. 131.

Ljungmark., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

231. Omph. hepatica (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 133. Cook. Illustr. t. 250, f. 2.

Sporerna 5—8=2—4 mmm.
Vid väg., m. r. (Mustiala).

232. Omph. umbellifera (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 133. Cook. Illustr. t. 271. Pat. Tab. anal. III, p. 99, f. 222.

Sporerna äggrunda, 9—13=7—9 mmm. Cystider inga.
Torfjord, murken ved, a. (Nyl.—Lapl. [Ishafvets kust]).

233. Omph. stellata Fr. Karst, Hattsv. I, p. 135. Cook. Illustr. t. 241, f. 3.

Sporerna äggrunda, 6—7 = 3—5 mmm. Cystider inga.
Trädstamm., stock., ved, på våta st., h. o. d. i södra Finland.

234. Omph. campanella (Batsch.) Karst. Hattsv. I, p. 135. Cook. Illustr. t. 273, f. 1.

Sporerna 4—5=3 mmm.
Murkna barrträdsstamm., jord, a. (Nyl.—Lapl.)

235. Omph. psilocyboides Karst. Myc. Fenn. III, p. 368. Hattsv. I, p. 136. Icon., f. XXXIV.

Fukt. gräsv. st., m. r. (Tammela).

236. Omph. reclinis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 137.

Sporerna elliptiskt sferiska, 6 = 4—5 mmm.
Nedfallna granqvistar och barr, m. r. (Tammela).

* **Omph. deflexa** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 7. Hattsv. I, p. 137.

Sporerna klotrunda, 5—7 = 4—6 mmm.
Öppna, sterila plats., m. r. (Mustiala).

237. Omph. grisea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 138.

Sporerna 6—9 mmm. i diam.
Öppna, gräsbev. plats., m. r. (Mustiala).

238. Omph. setipes Fr. Karst. Hattsv. I, p. 138.

Fukt. st., bland mossa, h. o. d. i södra Finland. Var. *atrocyanea* Fr. lika allmän som hufvudarten.

239. Omph. fibula (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 138. Cook. Illustr. t. 274, f. 2. Pat. Tab. anal. II, p. 46, f. 110.

Sporerna 4—5 = 3 mmm. Cystiderna flaskformiga.
Fukt. st., bland mossa, a. (Nyl.—Lapl.) Var. *Swartzii* Fr. Pat. Tab. anal. V, p. 188, f. 420 mindre allmän än hufvudformen.

240. Omph. gracillima (Weinm.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 139.

Sporerna elliptiska eller aflångt äggrunda, 8—10=4—6 mmm.

Kärr, på förmultn. växter, m. r, (Mustiala).

241. Omph. integrella (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 139.

Sporerna 6—7 = 4 mmm.

Rutten ved, förmultn. löf, mulljord, m. r. (Åbo?).

XXX. Marasmius (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XV, 140.
Marasmius Fr. Karst. Hattsv. I, p. XV, 165.

Mellanlagret (trama) homomorft. Basiderna smala. Cystider inga. Hattens kant i början inrullad.

Öfversigt af arterna.

I. *Collybia* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XV, 140.
Hatten icke fårad eller skrynklig.

* Lamellerna hvita eller rent och lifligt färgade, icke gråa.
† Foten fårad eller fintrådigt strimmig.
A Lamellerna breda.
a Foten tät.
+ Hatten glatt . . . . semitalis.

++ Hatten trådigt streckad eller hårig . . . . platyphyllus.
b Foten ihålig . . . . lentiniformis.
B Lamellerna smala.
a Foten n. bukig . . . . maculatus.
b Foten icke bukig.
+ Foten uppåt afsmalnande, n. kägellik.
o Lamellerna slutl. fläckiga . distortus.
oo Lamellerna ständigt hvita . butyraceus.
++ Foten jemntjock.
o Hatten torr . . . . . . asemus.
oo Hatten n. klibbig . . . stridulus.
†† Foten sammetshårig, flockullig eller pudrad.
A Lamellerna teml. glesa, breda.
a Hatten klibbig.
+ Foten svartaktigt kastanjebrun. velutipes.
++ Foten blekbrun . . . . molochinus.
b Hatten torr . . . . stipitarius.
B Lamellerna m. tättsittande, ganska smala.
a Lamellerna fria.
+ Foten öfverallt beklädd med mjöligt ludd . . . . confluens.
++ Foten bar eller i början mjölig.
o Roten lång, glatt . . . . myosurus.
oo Roten teml. lång, borsthårig . . . . conigenus.
b Lamellerna fastväxta.
+ Roten fintrådig . . . . . . cirrhatus.

++ Roten glatt. . . . . . . tuberosus.
††† Foten pipig, slät bar, jemntjock.
A Lamellerna m. breda . . . . . esculentus.
B Lamellerna smala, tättsittande.
a Lamellerna m. tättsittande, i början blekröda . . . . . . acervatus.
b Lamellerna tättsittande.
+ Foten brun- eller gulaktig.
○ Lamellerna hvita eller blekaktiga.
△ Hatten vanl. i midten nedtryckt.
: Hatten platt, enfärgad. dryophilus.
:: Hatten pucklig, i midten mörkare . . . . ocellatus.
△△ Hatten icke nedtryckt . aqvosus.
○○ Lamellerna gula . . . . macilentus.
++ Foten hvit.
○ Hatten mörkt orangegul . . clavus.
○○ Hatten snöhvit . . . . muscigenus.
** Lamellerna gråaktiga.
† Lamellerna tättsittande, teml. smala.
A Doftande.
a Starkluktande.
+ Foten rotlikt förlängd . . rancidus.
++ Foten icke förlängd.
○ Hatten glatt . . . . . . coracinus.
○○ Hatten luden . . . . . . impexus.
b Svagluktande. . . . . daemonicus.
B Luktlösa.
a Hatten askgrå eller blåaktigt gulblek.

\+ Foten i ytan vågigt ojemn . . inolens.

++ Fotens yta jemn.

○ Hatten stoftpudrad . . . ignobilis.

○○ Hatten bar. . . . . . . miser.

b Hatten becksvart eller brun.

\+ Hatten i midten nedtryckt . . atratus.

++ Hatten pucklig.

○ Knölen liten, vårtlik . . . ambustus.

○○ Knölen bred . . . . . . subsimulans.

†† Lamellerna teml. breda och glesa.

A Foten rotlikt förlängd . . . . . . protractus.

B Foten utan rot.

a Foten jemntjock . . . . . . cessans.

b Foten uppåt tilltjocknande . . . clusilis.

II. *Eu-Marasmius.*

Marasmius Fr. Karst. Hattsv. I, p. XV, 165 pr. p.

Hatten fårad eller skrynklig.

* Foten icke inympad i matrix.

† Foten tät eller märgfull.

A Foten nedtill ullig eller borsthårig.

a Lamellerna glesa, teml. tjocka . urens.

b Lamellerna n. tättsittande . . . peronatus.

B Foten vid basen bar . . . . oreades.

†† Foten pipig.

A Lökluktande . . . . prasiosmus.

B. Luktlösa.

a Lamellerna bleka . . . . terginus.

b Lamellerna rödbruna . . . . . . putillus.

** Foten inympad i matrix.

† Foten bar.

A Lökluktande . . . . scorodonius.
B Luktlös . . . . calopus.
†† Foten mjölig . . . . ramealis.

242. M. semitalis (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia semitalis* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 141.

Barrskog., på gräsbev. st., vid väg., m. r. (Mustiala).

243. M. platyphyllus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia patyphylla* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 142.

Sporerna klotrunda, 3—8 mmm. i diam. Cystider inga. Basiderna cylindriskt klubblika, 45—50 = 7—9 mmm.

På eller vid stubbar af löfträd, helst björk, a. i södra Finl. Hör möjligtvis till *Lyophyllum*.

244. M. lentiniformis Karst.

Syn. *Collybia lentiniformis* Karst. Myc. Fenn. III, p. 366. Hattsv. I, p. 142.

Sporerna 10—11 = 4—6 mmm. Cystider inga. Basiderna cylindriskt klubblika, 30 = 6—7 mmm.

Tallskog., på sandjord, vid vägar, m. r. (Mustiala).

245. M. maculatus (Alb. et Schw.) Karst.

Syn. *Collybia maculata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 144. Cook. Illustr. t. 142.
Collybia fodiens Kalchbr. Icon. sel. Hym. Hung. p. 62, t. XXXVI, f. 2.

Sporerna klotrunda, 4—6 mmm. i diam.

Barrskog., på fukt. st., a. i södra Finl.

246. M. distortus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia distorta* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 144.
Förmultn. barrträdsstamm., m. r. (Mustiala).

247. M. butyraceus (Bull.) Karst.

Syn. *Collybia butyracea* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 144. Cook. Illustr. t. 143.
Sporerna 7—8 = 4—5 mmm.
Skog., a. (Nyl.—Vasa).

248. M. asemus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia asema* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 145.
Barrskog., m. r. (Mustiala).

249. M. stridulus (Fr. Karst. Hattsv. I, p. 145.

Syn. *Collybia stridula* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 145.
Barrskog., m. r. (Mustiala).

250. M. velutipes (Curt.) Karst. nec Berk et C.

Syn. *Collybia velutipes* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 147. Cook. Illustr. t. 184.
Pleurotus velutipes Quél. Assoc. Franç. 1880, p. 3.

Basiderna klubblika, 4-sporiga. Cystiderna spolformiga, 50—60 = 14 mmm. Sporerna elliptisk, 6—10 = 4—2 mmm.
Stamm. af salix-arter, sällan al, a. (Nyl.—Lapl.).

251. M. molochinus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia molochina* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 149.
Sporerna cylindriska, 6—7 = 1—1,5 mmm.
Barrskog., på förmultn. stamm., m. r. (Mustiala).

252. M. stipitarius (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia stipitaria* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 149. Cook. Illustr. t. 149. Pat. Tab. anal. 2 ser., p. 13, t. 525.

„Basiderna klubblika. Cystiderna spetsade. Sporerna äggrunda.“

Förmultn. strån, qvistar, gräsrötter, m. r. (Åbo).

253. M. confluens (Pers.) Karst.

Syn. *Collybia confluens* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 150. Cook. Illustr. t. 150.

Sporerna 7—9 mmm. i diam.

Skog., a. i södra Finl.

254. M. myosurus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia myosura* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 151.

Berg. barrskog., m. r. (Åbo).

255. M. conigenus (Pers.) Karst.

Syn. *Collybia conigena* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 151.

Cystiderna rundadt elliptiska. Sporerna äggrunda, 3—5 = 2—3 mmm.

Tall- och grankottar, h. o. d. (Nyl.—Vasa).

256. M. cirrhatus (Schum.) Karst.

Syn. *Collybia cirrhata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 15. Pat. Tab. anal. 2 ser. p. 14, f. 526.

Sporerna n. klotrunda, 4 = 2—3 mmm. Cystider inga.

Ruttna svampar bland mossa, a. (Nyl.—Lapl.)

257. M. tuberosus (Bull.) Karst.

Syn. *Collybia tuberosa* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 152. Cook. Illustr. t. 144.

Sporerna rundadt elliptiska, 2,5 = 2 mmm.

Ruttna skiflingar, h. o. d. i södra Finl.

258. M. esculentus (Wulf.) Karst.

Syn. *Collybia esculenta* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 154. Cook. Illustr. t. 152.

Var. *α* **tenacellus** (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 154. Cook. Illustr. t. 649.

Sporerna elliptiska, 5—8 = 3—4 mmm.

Skog., bland mossa, ris och kottar, a. (Nyl.—Vasa).

Var. *β* **stolonifer** (Jungh.) Karst. Hattsv. I, p. 154. Cook. Illustr. t. 152.

Sporerna elliptiska, 6—8 = 3—4 mmm.

Skog., bland mossa och ris, på kottar, a. (Nyl.—Vasa).

259. M. acervatus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia acervata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 154.

Sporerna elliptiska, 6 = 3 mmm.

Tallstubb., m. r. (Tammela).

260. M. dryophilus (Bolt.) Larst.

Syn. *Collybia dryophila* Fr. Karst. Hattsv. I, 155. Cook. Illustr. t. 204. Pat. Tab. anal. IV, p. 144, f. 315.

Basiderna klubblika. Cystider inga. Sporerna äggrunda, 5 = 4 mmm.

Skogstr., a. (Nyl.—Lapl.)

261. M. aqvosus (Bull.) Karst.

Syn. *Collybia aqvosa* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 155.

Sporerna 5—7 = 4 mmm.

Skogar, på fukt. st., bland mossa, r. (Åbo; Tammela; Urdiala).

Är troligen en underart af föreg.

262. M. ocellatus (Fr.) Karst.

Syn. *Agaricus clavus* Bull. Herb. t. 569, f. 1. H.
Agaricus Gyldenstedtii Weinm. Hym. Ross., p. 98.
Collybia ocellata Fr. Karst. Hattsv. I, p. 157.

Barrskog., på gräsbev. st., vid väg., m. r. (Åbo).

263. M. macilentus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia macilenta* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 156.

Sporerna äggrunda, 5—6 mmm. långa.

Berg. barrskogar, bland tallbarr, m. r. (Tammela flerstädes).

264. M. clavus (Linn.) Karst.

Syn. *Collybia clavus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 156. Cook. Illustr. t. 147.

Strån, qvistar, m. r. (Åbo).

265. M. muscigenus (Schum.) Karst.

Syn. *Collybia muscigena* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 157.

Trädstubb., bland mossa, m. r. (Åbo).

266. M. rancidus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia rancida* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 158.

Sporerna elliptiskt sferiska, 5—8 = 4—5 mmm.

Skog., äng., h. o. d. (Tammela på flere st.; Åbo; Helsingfors).

267. M. coracinus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia coracina* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 158.

Sporerna äggrundt sferiska, 6—7 mmm. i diam.

Skogstr., h. o. d. i Tammela.

268. M. impexus Karst.

Syn. *Collybia impexa* Karst. (Medd. af Soc. pro Faun. et Flora fenn., 5: 1879, p. 38) Hattsv. I, p. 549.

Sporerna n. klotrunda, 2—3,5 mmm. i diam.

Vid väg., m. r. (Mustiala).

269. M. dæmonicus Karst.

Syn. *Collybia dæmonica* Karst. Myc. Fenn. III, p. 366. Hattsv. I, p. 159. Icon., f. XXXVI.

Sporerna elliptiska, 8—10 = 4—5 mmm. Cystider inga. Basiderna cylindriskt klubblika, 30—40 = 6—7 mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

270. M. inolens (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia inolens* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 160.

Sporerna 7—8 = 4—5 mmm.

Barrskog., fält, på gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

271. M. iguobilis Karst.

Syn. *Collybia ignobilis* Karst. Myc. Fenn. III, p. 368. Hattsv. I, p. 160. Icon., f. XXXVII.

Sporerna elliptiska, 7—8 = 4 mmm.

På barr, m. r. (Mustiala).

272. M. miser (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia misera* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 161.

„Sporerna fintaggiga, 7 mmm. långa."

Barrskog., m. r. (Tammela på Syrjä ås). Tillsammans med de trenne föreg.

273. M. atratus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia atrata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 161. *Agaricus nigrellus* Alb. et Schw. Consp. p. 222.

Sporerna elliptiskt sferiska, 6—7 = 4—5 mmm.

Öppna, nakna, företrädesvis brända ställen, h. o. d. i Tammela.

274. M. ambustus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia ambusta* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 162.

Svedjeländ., förkoln. ved, h. o. d. i södra Finl.

275. M. subsimulans Karst.

Syn. *Collybia subsimulans* (Meddel. Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 5: 1879, p. 38. Karst. Hattsv. I, p. 549.

Sporerna elliptiska, 7—9 = 4 mmm. Cystider inga. Basiderna 4-sporiga, omkr. 30 = 6 mmm.

Förmultn. trä, m. r. (Mustiala).

276. M. proctractus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia protracta* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 163.

Barrskog.. m. r. (Mustiala).

277. M. cessans Karst.

Syn. *Collybia cessaus* Karst. Hattsv. I, p. 163.

Sporerna 5—6 = 4 mmm.

På hög. af granbarr, h. o. d. i Mustiala-trakten.

278. M. clusilis Fr. * **M. incomis** Karst.

Syn. *Collybia incomis* Karst. Hattsv. I, p. 164.

Sporerna 7—9 = 5—6 mmm.

Naken, torr sandjord, m. r. (Mustiala).

279. M. urens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 165.

Sporerna „3—4 = 2,5—3 mmm."

Skogsmark., m. r. (Mustiala; Åbo).

80. M. peronatus (Bolt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 165.

Sporerna n. elliptiska, 6—8 = 3—5 mmm.

Skog., synnerl. barrskog., h. o. d. i södra Finl.

God, fullkomligt konstant art.

281. M. oreades (Bolt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 166.

Sporerna n. klotrunda, 6—7 = 5—6 mmm.

Gräsbev. st., vid väg., a. (Nyl.—Lapl.)

Tramahyferna 5—7 mmm. tjocka.

282. M. prasiosmus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 167.

Ekskog., bland löf, m. r. (Åbo).

283. M. terginus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 168.

Sporerna n. elliptiska, 7 = 4 mmm.

Bland löf, synnerl. af björk, på fukt. st., m. r. (Mustiala).

284. M. putillus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 169.

Sporerna elliptiska, 9 = 5—6 mmm.

Berg. barrskogar, på torra st., bland tallbarr, h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

285. M. scorodonius Fr. Karst. Hattsv. I, p. 170.

Sporerna 6—10 = 3—4 mmm.

Torra grenar, risqvistar af ljung, lingonris etc., t. a. (Nyl.—Vasa).

286. M. calopus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 171.

Torra grenar, risqvistar, gräsrötter, m. r. (Åbo; Jomala).

287. M. ramealis (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 174.

Sporerna äggrunda, 10 = 3—4 mmm.

Torra qvistar af hassel, ek, tall och en, h. o. d. i södra Finland.

XXXI. Androsaceus (Pers.) Pat. Hym. d'Eur. p. 105.

Syn. *Marasmius* II Fr. Karst. Hattsv. I, p. 174.

Hatten hinnaktig, seg, först klockformig, sedan plattad, veckad eller rynkig, med i början rät och tilltryckt kant, beklädd med ett lager rundade, äggrunda eller aflånga, upptill taggiga utskott. Foten hornartad, pipig, oftast inkilad i matrix. Lamellerna få, fastväxta eller skilda från foten genom en halsring. Cystiderna vid basen uppblåsta. Sporerna äggrunda.

Öfversigt af arterna.

* Foten rotlikt förlängd . . . . chordalis.
** Foten inkilad i matrix.
 † Foten glatt.
  A Lamellerna skilda från foten genom en ring.
   a Hatten naflad . . . . rotula.
   b Hatten pucklig . . . . graminum.
  B Lamellerna fastväxta . . . . . . vulgaris.
 †† Foten sammetshårig.
  A Stinkande . . . . perforans.
  B Luktlös.
   a Foten central . . . . epiphyllus.
   b Foten excentrisk, kort . . . . Caricis.

288. Andr. chordalis (Fr.) Karst.

Syn. *Marasmius chordalis* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 175.

Sporerna „spolformiga, 8—10 = 6 mmm.“

Skog., på gräsbev. st., vid vägar, h. o. d. i södra Finl. (Tammela; Kalvola; Åbo; Åland).

289. Andr. rotula (Scop.) Pat.

Syn. *Marasmius rotula* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 176.

Sporerna „6—8 = 3—4 mmm.“

Trädstammar, löf, h. o. d. i södra Finland (Helsingfors; Sibbo; Åbo; Tammela; Tyrvis).

290. Andr. graminum (Lib.) Pat.

Syn. *Marasmius graminum* Berk. Karst. Hattsv. I, p. 176.

Sporerna äggrunda, 5—6 = 3 mmm.

Vissn. strån och blad, m. r. (Mustiala).

291. Andr. vulgaris Karst.

Syn. *Marasmius androsaceus* (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 177.

Sporerna aflångt äggrunda, 6—9 = 3 mmm.

Tallbarr och löf, stundom på bark, a. (Nyl.—Lapl.)

292. Andr. perforans (Fr.) Pat.

Syn. *Marasmius perforans* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 177.

Sporerna 6—8 = 2—3 mmm.

Granbarr, a. (Nyl.—Lapl.)

293. Andr. epiphyllus (Pers.)

Syn. *Marasmius epiphyllus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 177. Pat. Tab. anal. III, p. 98, f. 219.

Sporerna elliptiska eller äggrunda, 6—9 = 3—5 mmm. Basiderna cylindriskt klubblika, 25—30 = 6—8 mmm.

Förmultn. blad och stjelkar, a. (Nyl.—Vasa).

294. Andr. Caricis Karst. Hattsv. I, p. 174.

Basiderna klubblika, 30=8—9 mmm.

På förmultn. blad af starrarter, m. r. (Mustiala).

XXXII. Phyllotus Karst. Hattsv. I, p. XIV, 92.

Syn. *Calathinus* Quél. Ench. p. 46.

Basiderna klubblika, 4-sporiga. Cystider inga.

Öfversigt af arterna.

* Hatten köttig (*Euphyllotus*).
  † Hatten torr.
    A Gul . . . . nidulans.
    B Hvita.
      a Utan fot.
        + Lamellerna m. smala . . . . porrigens.
        ++ Lamellerna breda . . . . pinsitus.
      b Med kort fot . . . . septicus.
  †† Hatten till sin öfre del gelatinös eller beklädd med en slemhinna (*Myxoderma* Karst.)
    A Hatten till sin öfre del gelatinös . Mustialensis.
    B Hatten beklädd med en slemhinna.
      a Hatten oregelbunden, n. köttig . furvellus.
      b Hatten skållik, n. hinnaktig . . applicatus.
** Hatten hinnaktig, torr.
  † Gråaktig . . . . striatulus.
  †† Snöhvit.
    A Hatten slät . . . . perpusillus.
    B Hatten veckad . . . . subplicatus.

295. Ph. nidulans (Pers.) Karst.

Syn. *Claudopus nidulans* Karst. Hattsv. I, p. 288.

Sporerna 3—5 = 1—2 mmm., aflånga. Cystider har förf. icke funnit; sådana uppgifvas dock af Patouillard förekomma om hösten.

Björk- och granstubb., h. o. d. i södra Finl.

296. Ph. porrigens (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 92.

Syn. *Pleurotus porrigens* Fr. Cook. Illustr. t. 259, f. 1.

Sporerna sferiskt elliptiska, 6—8 = 4—6 mmm.

Tallstamm., m. r. (Helsingfors).

297. Ph. pinsitus (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 92.

Sporerna „äggrunda, 10—11 mmm. långa".

Murkna stubb. och stamm. af löfträd, m. r. (Helsingfors).

298. Ph. septicus (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 92.

Syn. *Pleurotus septicus* Fr. Cook. Illustr. t. 259, f. 2.

Sporerna „elliptiskt sferiska, 8—10 = 6—7 mmm."

Förmultn. grenar, löf, m. r. (Tammela).

299. Ph. Mustialensis Karst. Hattsv. I, p. 94.

Syn. *Agaricus Mustialensis* Karst. Myc. III, p. 99.

Sporerna elliptiska, 6—8 = 4 mmm. Basiderna klubblika, 30—35 = 8—9 mmm. Cystider inga.

Furustamm., m. r. (Mustiala).

300. Ph. applicatus (Batsch.) Karst. Hattsv. I, p. 94.

Syn. *Pleurotus applicatus* Fr. Cook. Illustr. t. 244, f. 3. Pat. Tab. anal. 2:e ser. p. 11, f. 519.

Sporerna klotrunna, släta, 4—6 mmm. i diam. Cystider inga. Basiderna klubblika, 4-sporiga.

Murken ved, helst af vide, h. o. d. i södra Finl.

301. Ph. furvellus Karst. Hattsv. I, p. 94.

Sporerna 6—9 = 4—5 mmm.

Stamm. af rönn, björk, asp och vide, h. o. d. i södra Finland.

302. Ph. striatulus (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 94.

Sporerna klotrunda. Cystider inga.

Murken ved, helst af barrträd, h. o. d. i södra Finl.

303. Ph. perpusillus (Fr.) Karst. Hattsv. 1, p. 95.

Torra stammar och grenar, m. r. (Åbo).

304. Ph. subplicatus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. X (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 9: 1883, p. 58.

Hatten hinnaktig, m. tunn, upp- och nedvänd, sittande, n. kretsformig, vanl. hel, n. platt, strimmig, fint silkesluden, hvit, vid basen ullig eller luddig, 4—7 cm. bred. Lamellerna sammanlöpande i en excentrisk punkt, n. glesa, breda, hvita eller hvitaktiga, talrika. Sporerna äggrunda eller bredt elliptiska, 6—7 = 4—5 mmm.

Albark, m. r. (Mustiala). 10.

Var. **cinerellus** Karst.

Hatten ljust askgrå eller blågråaktig.
Granbark, m. r. (Mustiala vid Saloisjärvi).

XXXIII. Lactarius Fr. Karst. Hattsv. I, p. XVI, 178.

Mellanlagret (trama) heteromorft, sammansatt af blåslika och bandlika celler. Basiderna långa, 4-sporiga. Cystiderna af varierande form och storlek eller föga anmärkningsvärda. Sporerna mer eller mindre taggiga, rundade, hvita eller gulaktiga.

Öfversigt af arterna.

* Lamellerna till färgen oföränderliga, bara.
† Mjölksaften i början hvit.
A Hatten klibbig.
a Hattens kant i början inrullad och filthårig.
+ Mjölksaften svafvelgul.
○ Hattens kant luden . . . . resimus.
○○ Hattens kant skäggig . . scrobiculatus.
++ Mjölksaften hvit eller slutl. lilafärgad.
○ Mjölksaften oföränderl. hvit.
△ Hattens kant luden eller skäggig.
: Hatten slutligen nedtryckt.
α Hattens kant hvitskäggig. . . . . . torminosus.

β Hattens kant gullu-
den . . . . . . necator.
:: Hatten slutl. trattlik . controversus.
△△ Hattens kant finluden . pubescens.
○○ Mjölksaften slutligen ljust
violett . . . . aspideus.
b Hattens kant bar.
+ Mjölksaften oföränderlig.
○ Foten tät . . . . zonarius.
○○ Foten slutligen ihålig.
△ Lamellerna i brottet grå-
aktiga . . . . musteus.
△△ Lamellerna vid brytning
oföränderliga.
: Hatten fuktig, knapt
klibbig . . . . . utilis.
:: Hatten mycket klibbig.
α Hatten i början brun-
röd . . . . . . hysginus.
β Hatten i början bly-
grå . . . . . . trivialis.
++ Mjölksaften till färgen förän-
derlig.
○ Mjölksaften slutl. rodnande . luridus.
○○ Mjölksaften slutligen ljus-
violett . . . . uvidus.
B Hatten torr, hinnlös.
a Hatten gråaktig.
+ Mjölksaften oföränderligt hvit.
○ Lamellerna tjocka . . . . flexuosus.
○○ Lamellerna temligen tunna. pyrogalus.
++ Mjölksaften slutl. rodnande . acris.

b Hatten hvit.
+ Mjölksaften ymnig.
o Lamellerna fastväxta . . . pargamenus.
oo Lamellerna nedlöpande . . piperatus.
++ Mjölksaften sparsam . . . vellereus.
†† Mjölksaften gulröd . . . . deliciosus.
** Lamellerna med åldern ändrande färg, slutligen gul- eller hvitpudrade.
† Hatten i förstone klibbig.
A Hatten trubbig.
a Hatten kanelfärgad . . . . . qvietus.
b Hatten brandgul, med kamformigt strimmig kant . . . . cremor.
B Hatten i början pucklig.
a Mjölksaften hvitaktig, slutl. grå . vietus.
b Mjölksaften oföränderlig . . . . cyathula.
†† Hatten torr.
A Hatten fjällig, luden eller pudrad.
a Mjölksaften ganska skarp . . . rufus.
b Mjölksaften bitter eller n. söt.
+ Foten finluden.
o Luktlösa eller svagtluktande.
△ Hatten på ytan upplöst i fjällgrynigt ludd . . helvus.
△△ Hatten betäckt med grått ludd . . . . mammosus.
oo Starkluktande . . . . . glyciosmus.
++ Foten stoftpudrad eller bar.
o Mjölksaften n. söt.
△ Hatten veckadt rynkig . lignyotus.
△△ Hatten slät . . . . . azonites.
oo Mjölksaften skarp . . . lateritioroseus.

B Hatten glatt och glansk.
  a Foten tät, hård . . . . volemus.
  b Foten fylld.
    + Luktlösa.
      o Hatten brandgulaktig . . . mitissimus.
      oo Hatten rödbrun . . . . subdulcis.
    ++ Doftande.
      o Hatten med otydligt bälte . camphoratus.
      oo Hatten utan bälte . . . subumbonatus.

305. L. resimus Fr. Icon. t. 169, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 178.

Sporerna elliptiskt sferiska, 8—10 = 6—7 mmm.

Berg. skog., r. (Tammela på flera st.). — Giftig.

Utan giltigt skäl ansedd af Quélet att vara endast en varietet af följande.

306. L. scrobiculatus (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 178. Pat. Tab. anal. V, p. 184, f. 409.

Syn. *Lactarius repræsentaneus* Britz. Hym. Südb. IV, 136, f. 3.

Sporerna elliptiskt sferiska, 11—12 = 8—9 mmm. Basiderna klubblika. Cystiderna föga anmärkningsvärda.

Barrskog., på fukt. st., a. (Nyl.—Vasa).

307. L. torminosus (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 179. Vogl. Obs. anal. (Nuovo Giorn. Botan. Ital., vol. XIX, n:o 3, p. 240, t. VIII, f. 27).

Sporerna n. klotrunda, 6—8 mmm. i diam. Basiderna spolformigt klubblika, 44—50 = 8—10 mmm.

Öppna, gräsv. fält, skog., a. (Nyl.—Lapl.)

308. L. necator (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 179.

Sporerna klotrunda, sträfva, 6—8 mmm. i diam.

Fukt. löf- och blandskog., a. (Nyl.—Lapl. [Soukelo]).

309. L. controversus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 180.

Sporerna elliptiska, fintaggiga, 7—8 = 6,5 mmm.

Öppna, gräsbev. fält, helst i löfskogar och parker, m. r. (Åbo).

310. L. pubescens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 180.

Lund., äng., m. r. (Mustiala?).

311. L. aspideus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 181.

Sporerna klotrunda, 9—10 mmm. i diam.

Fukt. st., helst i grannskapet af videbuskar, m. r. (Mustiala park).

312. L. zonarius Fr. Karst. Hattsv. I, p. 182.

Skog., på gräsbev. st., m. r. (Åbo).

313. L. musteus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 182.

Sporerna n. klotrunda, 6—9 = 6—7 mmm.

Berg. barrskog., m. r. (Mustiala).

314. L. utilis (Weinm.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 183.

Blandskog., m. r. (Mustiala).

315. L. hysginus Fr. Icon. t. 169, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 183.

Sporerna klotrunda, 6—8 mmm. i diam.

Skogstr., på gräsbev. st., m. r. (Tammela).

Varierar med i midten mörkare hatt och kort, slät och fast fot (var. *discoideus* Karst.).

316. L. trivialis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 184.

Sporerna n. klotrunda, 6—10 mmm. i diam.

Barrskog., på fukt., mossbev. st., a. i södra Finl.

317. L. luridus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 184.

Sporerna n. klotrunda, 8 = 6 mmm.

Fält, ljunghed., m. r. (Mustiala).

318. L. uvidus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 185. Pat. Tab. anal. III, p. 93, f. 209.

Sporerna klotrunda, 8—10 mmm. i diam. Basiderna klubblika. Cystiderna klubblika, utskjutande.

Fukt. lund., a. (Nyl.—Lapl. [Ruva]).

Af denna art förekommer en varietet (var. *subzonarius* Karst.) med gulaktig, äldre genomskinligt strimmig samt med otydliga bälten försedd hatt.

319. L. flexuosus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 185.

Sporerna n, klotrunda, fintaggiga, 6—8 mmm. i diam. Gräsbev. st., helst vid väg., a. (Nyl.—Vasa).

* **L. roseozonatus** Post, Fr. Icon. t. 169, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 185.

Gräsbev. st., m. r. (Jomala socken). 8.

320. L. pyrogalus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 186. Pat. Tab. anal. II, p. 51, f. 121.

Sporerna klotrunda, fintaggiga, 6—10 mmm. i diam. Cystiderna spolformiga.

Fukt. lund., r. (Nyl.—Vasa).

321. L. acris (Bolt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 186.

Sporerna n. klotrunda, 8—10 mmm. i diam.

Löfskog., lund., m. r. (Runsala).

322. L. pargamenus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 187. Vogl. Obs. anal. (Nuov. Giorn. Bot. Ital. vol. XIX, n:o 3, p. 241, t. VIII, f. 28).

Sporerna n. klotrunda, 6—8 mmm. i diam. Basiderna klubblika, 55—60 = 10—12 mmm. Cystider inga. (Enligt Voglino).

Skogstr., m. r. (Åbo).

323. L. piperatus (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 187. Pat. Tab. anal. II, p. 51, f. 121.

Sporerna n. klotrunda, icke taggiga, 6—8 mmm. i diam. „Cystiderna cylindriskt klubblika.“

Skog., h. o. d. i södra Finl.

324. L. vellereus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 188.

Sporerna 9 = 7 mmm., knappast fintaggiga.

Löfskog., h. o. d. i södra Finl.

325. L. deliciosus (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 188. Vogl. Obs. anal. (Nuovo Giorn. Bot. Ital., vol. XIX, n:o 3, p. 241, t. VIII, f. 29.)

Sporerna klotrunda, 7—8 mmm. i diam. Basiderna klubblika, 42—46 = 10 mmm.

Barrskog., på gräsbev. st., a. (Nyl.—Lapl. [Ruva]).

326. L. qvietus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 189.

Sporerna klotrunda, 9—11 mmm. i diam. eller 8—9 = 6 mmm.

Löfskog., m. r. (Åbo).

327. L. cremor Karst. Hattsv. I, p. 191.

* **L. pauper** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. X (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn. 9: 1882, p. 58. Icon. f. XXV.

Hatten köttig, mjuk, teml. glatt, i ytan fint punkterad, utan bälten, torr?, gulaktigt köttröd eller rödgulaktigt sämskfärgad, torr n. ockragul, med hinnaktig, slutligen kammlikt fårad kant, 8—11 cm. bred. Foten ihålig, jemntjock, bar, glatt, af hattens färg, men blekare, omkring 4 cm. hög och 1,5 cm. tjock. Lamellerna fastväxta, n. glesa, tunna, mjuka, af hattens färg, 5 mm. breda. Köttet saftlöst, slutl. skarpt, hvitt. Sporerna 10 mmm. i diam.

Granskog., på öppna pl., m. r. (Mustiala).

328. L. vietus Fr. Icon. t. 170, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 191.

Sporerna klotrunda, 7—8 mmm. i diam.
Lund., på fukt. st., a. (Nyl.—Vasa).

329. L. cyathula Fr. Karst. Hattsv. I, p. 191.

Syn. *Lactarius cupularis* (Bull. t. 554) Quélet.
Björkskog., m. r. (Åbo?).

330. L. rufus (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 192.

Sporerna klotrunda, n. fintaggiga, 6—8 mmm. i diam.
Barrskog., a. (Nyl.—Lapl.)

331. L. helvus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 192.

Sporerna klotrunda, 6—7 mmm. i diam.
Barrskog., på fukt. st., a. (Nyl.—Lapl.)

332. L. mammosus Fr. Icon. t. 170, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 193.

Sporerna n. klotrunda.
Barrskog., vid bäck. och väg., r. (Åbo; Mustiala; Tyrvis).

333. L. glyciosmus Fr. Icon. t. 170, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 19.

Sporerna klotrunda, 6—8 mmm. i diam. eller 8—10 = 6—8 mmm.

Skog., lund., a. (Nyl.—Vasa). Träffas tillsammans med *Laccaria laccata* och *Lactarius subdulcis*.

334. L. lignyotus Fr. Icon. t. 171, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 194.

Sporerna klotrunda, 6—9 mmm. i diam.

Granskog., m. r. (Vasa).

335. L. azonites (Bull. t. 567, f. 3) Quél. Ench. p. 130.

Syn. *Lactarius fuliginosus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 194. Pat. Tab. anal. IV. p. 147, f. 322.

Sporerna klotrunda, 6—10 mmm. i diam.

Skog., a. i södra Finl.

336. L. lateritioroseus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XXIV.

Syn. *Lactarius lilacinus* Karst. Hattsv. I, p. 195.

Hatten köttig, med ganska tunn kant, spröd, slutligen bugtbräddad, ofta oregelbunden, stundom med otydliga bälten, i ytan sönderspracken till små, grynlika, mot kanten större fjäll, tegelfärgadt rosenröd, ända till 1 cm. tjock. Foten fylld, understundom nedtill tilltjocknad och ihålig, krökt eller flerböjd, sällan spänd, m. fint flockullig, slutligen af hattens färg, men blekare, ända till 7 cm. lång och 2 cm. tjock. Lamellerna slutligen gulaktiga, n. glesa, ända till 5 mm. breda. Sporerna klotrundt elliptiska, taggiga, 6—9 mmm. i diam.

Lund., a. i Tammela. 8—10.

337. L. volemus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 196.

Sporerna klotrunda, 8—9 mmm. i diam. Cystiderna cylindriska, utskjutande, vågiga, spetsade.

Skog., helst löfskog., m. r. (Runsala).

338. L. mitissimus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 197. Pat. Tab. anal. V, p. 184, f. 408.

Sporerna 6—8 = 4—6 mmm. Cystider inga. (Enl. Pat.) Skog., m. r. (Åbo?).

339. L. subdulcis (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 198.

Sporerna n. klotrunda, 6—8 mmm. i diam. Skog., a. (Nyl.—Vasa).

340. L. camphoratus (Bull.) Karst. Hattsv. I, p. 198.

Sporerna klotrunda, 7—8 mmm. i diam. Skog., m. r. (Tyrvis).

341. L. subumbonatus Lindgr. Karst. Hattsv. I, p. 198.

Sporerna klotrunda, 8—9 mmm, i diam. Löfskog., m. r. (Runsala). 6—9.

XXXIV. Russula Fr. Karst. Hattsv. I, p. 199.

Mellanlagret (trama) heteromorft, sammansatt af blås- och bandlika celler. Basiderna långa, klubblika, 4-sporiga. Cystiderna af varierande form och storlek eller föga anmärkningsvärda. Sporerna rundade eller äggformiga, taggiga, hvita eller af det gulaktiga innehållet guldskimrande.

Öfversigt af arterna.

* Hatten kompakt, slät (icke strimmig).

† Hattens kart tjock, köttig.

A Hatten slutligen svartnande.
a Lamellerna tjocka, glesa . . . . nigricans.
b Lamellerna tunna, tättsittande . . adusta.
B Hatten oföränderligt hvit . . . . . delica.
†† Hattens kant tunn.
A Hatten icke skiftande i rödt . . . furcata.
B Hattens färg stötande i rödt.
a Hatten betäckt af en klibbig hud. rosacea.
b Hatten hinnlös, torr.
\+ Mycket skarp . . . . rubra.
++ Mild . . . . xerampelina.
** Hattens kant tunn och fårad.
† Hatten kompakt, hård. Lamellerna olika långa.
A Luktlösa.
a Mild . . . . heterophylla.
b Skarp . . . . consobrina.
B Stinkande . . . . foetens.
†† Hatten m. spröd. Lamellerna lika långa.
A Lamellerna och sporerna hvita.
a Skarpa.
\+ Hattens kött närmast öfverhuden ljusrödt . . . . emetica.
++ Hattens kött öfverallt hvitt.
○ Hatten gul, med jemn kant. ochroleuca.
○○ Hattens kant knottrigt fårad . . . . fragilis.
b Mild . . . . æruginea.
B Lamellerna och sporerna åtminstone slutl. gulaktiga. (*Russulina* Karst.)
a Lamellerna i början hvita.
\+ Hatten köttig.

○ Luktlösa.

△ Foten oföränderligt hvit. integra.

△△ Foten slutligen gråaktig . decolorans.

○○ Doftande . . . . nitida.

++ Hatten n. hinnaktig . . . . puellaris.

b Lamellerna i början ockragula . alutacea.

342. R. nigricans (Bull.) Fr. Karst. p. Hattsv. I, 199.

„Sporerna klotrunda, prickiga, 8—9 = 6—7 eller 6—7 mmm. i diam.“

Skog., m. r. (Merimasku?).

343. R. adusta (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 199.

Sporerna klotrunda, 8—9 mmm. i diam.

Skog., a. i södra Finl.

344. R. delica Fr. Karst. Hattsv. I, p. 200.

Sporerna klotrunda, 7—12 mmm. i diam.

Skog., a. i södra Finl.

345. R. furcata (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 201.

Sporerna klotrunda, fintaggiga, 7—8 mmm. i diam.

Skog., på fukt. skugg. st., m. r. (Åbo).

346. R. rosacea (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 202.

Sporerna klotrunda, prickiga, 8—9 = 6—7 eller 6—7 mmm. i diam.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

347. R. rubra (De C.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 204. Pat. Tab. anal. 2:e ser., p. 9, f. 512.

Sporerna elliptiskt sferiska, 9 = 7 mmm. Cystiderna aflånga, trubbiga.

Skog., på torra st., h. o. d. i södra Finl.

348. R. xerampelina (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 205.

Sporerna klotrunda, 7—10 mmm. i diam. Basiderna klubblika, 55—65 = 8—9 mmm.

Skog., m. r. (Mustiala).

349. R. heterophylla Fr. Karst. Hattsv. I, p. 207.

Sporerna sferiskt elliptiska, fintaggiga, 6—7 = 5—6 mmm.

Mossbelupna skogsäng., buskm., m. r. (Åbo).

350. R. consobrina Fr. Karst. Hattsv. I, p. 207.

Spoterna klotrunda, 6—9 mmm. i diam.

Berg. granskog., bland mossa, h. o. d. i södra Finl.

351. R. foetens (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 208.*

Sporerna klotrunda, otydligt fintaggiga, 8 mmm. i diam. eller 9—10 = 7—8 mmm.

Skog., a. (Nyl.—Vasa).

---

* *Russula simillima* Peck. 24 Rep. St. Mus. p. 75 är troligen en luktlös varietet af denna art. Äfven af andra starkluktande arter, såsom t. ex. *Cortinarius suillus* förekomma luktlösa former.

352. R. emetica (Harz.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 290.

Sporerna klotrunda, fintaggiga, 9—10 = 8 eller 8—10 mmm. i diam.

Skog., på fukt., mossbev. st., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

353. R. ochroleuca (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 210.

Sporerna äggrunda, prickiga, 7 mmm. i diam.

Skog., lund., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

354. R. fragilis (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 210.

Sporerna n. klotrunda, 8—10 = 8 mmm.

Skog., lund., på fukt. st., h. o. d. i södra Finl.

355. R. æruginea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 210.

Sporerna n. klotrunda, 8—10 mmm. i diam.

Skog., m. r. (Åbo).

356. R. integra (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 211.

Sporerna n. klotrunda, 10 = 8 eller 7—9 mmm. i diam. Cystiderna kägellika, tillspetsade.

Skog., a. (Nyl.—Vasa).

357. R. decolorans Fr. Karst. Hattsv. I, p. 212.

Sporerna klotrunda, ockragula, 7—10 mmm. i diam

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

358. R. nitida (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 213.

Sporerna n. klotrunda, 8—10 = 6—8 mmm.

Blandsk., m. r. (Åbo?).

359. R. puellaris Fr. Karst. Hattsv. I, p. 213.

„Cystiderna spolformiga, 60 = 8 mmm. Sporerna n. klotrunda, fintaggiga, gulaktiga, 10 = 8 mmm.“

Skogstr., vid väg., kärr, m. r. (Åbo).

360. R. alutacea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 213. Vogl. Obs. anal. (Nuovo Giocorn. Bot. Il., vol. XIX, p. 245, t. VIII, f. 30). Pat. Tab. anal. 2:e ser., p 9, f. 513.

„Sporerna klotrunda, blekt ockragula, 6—8 mmm. i diam. Basiderna klubblika, 26—30 = 10—12 mmm. Cystider inga“.

Skog., m. r. (Åbo?)

Af Saccardo uppgifves sporernas dimensioner till 11—14 = 8—10 mmm.

XXXV. Hygrophorus (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. XVI, 216.

Mellanlagret (trama) homomorft, med bandformiga, krökta hyfer. Basiderna 4-sporiga. Cystider merendels inga. Sporerna äggrunda eller elliptiska.

Öfversigt af arterna.

* Färgen hvit eller ljus och ren.

† Färgen hvit.

A Hattens kant luddig . . . . . . chrysodon.

B Hattens kant först finluden, sedan glatt . . . . eburneus.

†† Gul- eller rödaktiga.

A Välluktande . . . . melizeus.

B Luktlösa.

a Foten upptill rödprickig . . . . erubescens.

b Foten i toppen hvitprickig.

+ Hatten enfärgad . . . . . pudorinus.

++ Hatten i midten mörkare . . discoideus.

** Brun- eller gråaktiga.

† Hatten betäckt af ett lossnande slemlager.

A Lamellerna snöhvita . . . . . . olivaceoalbus.

B Lamellerna gula . . . . hypothejus.

†† Hatten klibbig.

A Lamellerna snöhvita.

a Luktande . . . . agathosmus.

b Luktlösa.

+ Hatten i midten brunaktig.

o Hatten i midten vårtig . . pustulatus.

oo Hatten fjällig eller fintrådig. tephroleucus.

++ Hatten enfärgad, blåaktigt gulblek . . . . lividoalbus.

B Lamellerna rosenröda . . . . . calophyllus.

361. H. chrysodon (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 216.

Sporerna elliptiska, 8—9=4—5 mmm.
Barrskog., m. r. (Mustiala).

362. H. eburneus (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 217.

Sporerna n. klotrunda, 5—6 mmm. i diam.
Äng., lund., skog., a. (Nyl.—Lapl.)

363. H. melizeus Fr. Icon. t. 165, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 218. Pat. Tab. anal. 2:e ser., p. 8, f. 509.

Sporerna äggrunda. Cystider inga.
Lund., m. r. (Åbo).

364. H. erubescens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 219.

Syn. *Hygrophorus russula* Quél. Ench. p. 49.
Sporerna elliptiska, 8—10 = 4—5 mmm.
Barrskog., a. i södra Finl.

365. H. pudorinus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 219.

Sporerna elliptiska, 8 = 4 mmm.
Berg. granskog., m. r. (Tammela).

366. H. discoideus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 220.

Sporerna 6—7 = 4—5 mmm.
Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

367. H. olivaceoalbus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 221.

Sporerna elliptiska, 7—10 = 4—5 mmm.
Barrskog., a. (Nyl.—Vasa).

368. H. hypothejus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 222. Pat. Tab. anal. 2.e ser., p. 8, f. 510.

Sporerna elliptiska eller äggrunda, 8—9 = 4—5 mmm. Basiderna klubblika. Cystider inga.
Skogstr., a. (Nyl.—Lapl.)

369. H. agathosmus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 222. Pat. Tab. anal. III, p. 94, f. 210.

Sporerna elliptiskt sferiska, 8—9 = 5 mmm. Basiderna klubblika. Cystider inga.

Granskog., a. (Nyl.—Lapl.) Tillsammans med *H. olivaceoalbus.*

370. H. pustulatus (Pers.) Fr. Icon. t. 166, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 223.

Sporerna elliptiska, 7—10 = 4—5 mmm.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl. — Växer tillsammans med följ.

371. H. tephroleucus (Pers) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 223.

Sporerna elliptiska, 13—15 = 7—9 mmm.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

Sporerna enligt Quélet (Bull. Soc. bot. Franç. 1879, p. 228) äggrundt sferiska, 8 mmm. långa.

372. H. lividoalbus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 223.

Sporerna „10—12 = 6—7 mmm.“

Skog., m. r. (Tammela).

373. H. calophyllus Karst. Hattsv. I, p. 224.

Sporerna 6—8 = 4—5 mmm.

Tallskog., på moar, m. r. (Tammela).

Vidt skild från *Camarophyllus caprinus* (Scop.)

XXXVI. Camarophyllus (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. XVII, 224.

Mellanlagret homomorft, med bandlika, krökta hyfer. Basiderna 4-sporiga. Cystider oftast inga.

Öfversigt af arterna.

* Lamellerna långt nedlöpande.
  † Foten fintrådig . . . . caprinus.
  †† Foten glatt.
    A Hatten köttig.
      a Hatten i midten upphöjd . . . pratensis.
      b Hatten trubbig, slutligen nedtryckt.
        + Hatten hvit.
          ○ Lamellerna hvita . . . . virgineus.
          ○○ Lamellerna gula . . . . bicolor.
        ++ Hatten grå . . . . cinereus.
    B Hatten n. hinnaktig, naflad . . . niveus.
** Lamellerna bukiga, urbugtade eller fastväxta.
  † Lamellerna urbugtade.
    A Foten tät . . . . fornicatus.
    B Foten ihålig . . . . streptopus.
  †† Lamellerna med en tand nedlöpande.
    A Luktande . . . . ovinus.
    B Luktlösa.
      a Hatten torr . . . . subradiatus.
      b Hatten ganska klibbig . . . . irrigatus.

374. C. caprinus (Scop.) Karst. Hattsv. I, p. 224.

Sporerna 7—9 = 5—7 mmm.

Barrskog., a. (Södra Finl.)

Sporerna enligt Quélet (Champ. Normand. 1880, p. 17) 10 mmm. långa.

375. C. pratensis (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 225.

Sporerna 6—10 = 4—5 mmm.

Gräs- eller mossbev. äng., back., a. (Nyl.—Vasa).

376. C. virgineus (Wulf.) Karst. Hattsv. I, p. 225.

Sporerna elliptiska, 10—12 = 6—7. Basiderna aflångt klubblika, 41—50 = 7 mmm. Cystider inga.

Gräsbev. st., a. (Nyl.—Lapl.)

377. C. bicolor Karst. Hattsv. I, p. 226. Icon. t. XIII.

Syn. *Hygrophorus pratensis β silvaticus* Karst. Myc. Fenn. III, p. 198.

H. bicolor Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IV (1878), p. 178.

Hygrophorus Karstenii Sacc. et Cub. Syll. V, p. 401.

Sporerna n. elliptiska, 10 = 6 mmm.

Granskog. (Tammela, flerestädes).

378. C. cinereus (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 226.

Sporerna elliptiskt sferiska, 9—10 = 6—8 mmm.

Skog., mosslupna äng., t. r. i södra Finl.

379. C. niveus (Scop.) Karst. Hattsv. I, p. 226.

Sporerna 6—8 = 4—5 mmm.

Sterila äng., bland mossa, m. r. (Mustiala).

380. C. fornicatus (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 227.

Äng., m. r. (Mustiala).

381. C. streptopus (Fr. Karst. Hattsv. I, p. 227. Pat. Tab. anal. III, p. 95, f. 213.

Sporerna elliptiskt sferiska, 6—7 = 4—5 mmm. Cystider inga.

Gräsbev. backsluttn., r. (Tammela).

382. C. ovinus (Bull.) Karst. Hattsv. I, p. 228.

Sporerna 5 = 3—4 mmm.

Äng., skog., m. r. (Mustiala).

383. C. subradiatus (Schum.) Karst. Hattsv. I, p. 228.

Sporerna 6—8 = 5—6 mmm.

Ljunghed., bland mossa, r. i södra Finl.

384. C. irrigatus (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 229.

Sporerna 9 = 4 mmm.

Syn. *Hygrophorus irrigatus* Fr. Icon. t. 168, f. 3.

Skog., bland mossa, m. r. (Mustiala).

XXXVII. Hygrocybe (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. XVII, 233.

Syn. *Hygrophorus* Quél. Ench. p. 52.

Basiderna 4-sporiga. Cystider saknas vanl. Sporerna äggrunda eller elliptiska.

Öfversigt af arterna.

* Lamellerna nedlöpande.
† Hatten till färgen oföränderlig.
A Hatten och foten brandgula . . . laeta.
B Hatten och foten vaxgula . . . . ceracea.
†† Hatten urbleknande.
A Hatten klibbig . . . . coccinea.
B Hatten torr . . . . miniata.
** Lamellerna fastväxta.
† Färgen ren och ljus.
A Hatten klibbig eller n. torr.
a Hatten klock- eller kägellik.
\+ Lamellerna tjocka.
o Foten strimmig, vid basen hvit . . . . punicea.
oo Foten slät, vid basen brandgulaktig . . . . . . obrussea.
++ Lamellerna teml. tunna . . conica.
b Hatten kullrig . . . . chlorophana.
B Hatten slembeklädd . . . . . . psittacina.
†† Brunaktiga.
A Luktlös . . . . ungvinosa.
B Starktluktande . . . . nitrata.

385. H. laeta (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 233.

„Sporerna n. klotrunda, 9—10 = 6—8 mmm.“
Gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

386. H. ceracea (Wulf.) Karst. Hattsv. I, p. 234.

Sporerna 7 = 4 mmm.
Mosslupn. äng., betesm., a. (Nyl.—Lapl.)

387. H. coccinea (Schæff.) Karst. Hattsv. I, p. 234.

Sporerna 6—8 = 4—5 mmm.
Mossbelupna äng., back., a. i södra Finl.

388. H. miniata (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 234.

Sporerna elliptiskt sferiska, 6—9 = 4—6 mmm.
Fukt. gräsv. st., a. (Nyl.—Lapl.)

389. H. punicea (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 235.

Sporerna 10 = 4—5 mmm.
Mossbelupna äng., m. r. (Åbo; Jomala).

390. H. obrussea (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 236.

Sporerna elliptiska, 7 = 3 mmm.
Lund., m. r. (Mustiala; Åbo).
Sporernas dimensioner uppgifvas oriktigt af Britzelmayr till 10—12 = 6—8 mmm.

391. H. conica (Scop.) Karst. Hattsv. I, p. 236.

Sporerna 10—11 = 6—8 mmm.
Högländta äng. och back., a. (Nyl.—Lapl.)

392. H. chlorophana (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 236. Pat. Tab. anal. 2:e ser. p. 9, f. 511.

Syn. *Hygrophorus chlorophanus* Fr. Icon. t. 167, f. 4.
Sporerna äggrunda, 8 mmm. långa. Cystider inga.
Skogstr. gräsbev. st., r. i södra Finl.

393. H. psittacina (Schæff.) Karst. Hattsv. I, p. 237. Pat. Tab. anal. III, p. 95, f. 212.

Sporerna 7—8=5—6 mmm. Cystider inga.
Äng., betesm., skog., a. i södra Finl.

394. H. ungvinosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 237.

Sporerna 9=6—7 mmm.
Lund., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

395. H. nitrata (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 237.

Sporerna 7—8=5—6 mmm.
Skog., lund., sandback., h. o. d. i södra Finl.

XXXVIII. Lentinus (Fr.) Karst.

Syn. *Lentinus* et *Lentinellus* Karst. Hattsv. XVIII, 245, 246.

Bssiderna 4-sporiga. Cystider inga eller rara. Sporerna klotrunda eller äggformiga.

Öfversigt af arterna.

* Hatten fjällig.
 † Lamellerna hvitaktiga . . . . . . lepideus.
 †† Lamellerna rostfärgade . . . . . . domesticus.
** Hatten glatt . . . . cochleatus.

396. L. lepideus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 245.

Sporerna 2—3 mmm. i diam.
Gammal furuved, a. (Nyl.—Vasa).

397. L. domesticus Karst. Fung. nov. (Rev. Myc., n:o 33, Janv. 1887, p. 9). Icon. f. XLIX.

Hatten köttig, seg, i kanten tunn, n. trattlik, oregelbunden, sned, rostfärgad, af mörkare, tilltryckta eller uppåtböjda fjäll, fläckig, med ljust, brunaktigt gulrödt kött, omkring 18 cm. bred. Foten excentrisk, nedåt afsmalnande, bågböjd, tät, rostgulaktig, besatt med fastväxta fjäll, vid basen hvitaktig, omkring 9 cm. lång och 3 cm. tjock. Lamellerna långt nedlöpande, ljust gulaktigt brunröda, slutligen skiftande i n. köttrödt, ända till 3 cm. breda. Sporerna äggrunda, färglösa, 3—5 = 2—3 mmm.

Funnen på takpanelningen i Viksbergs färgeri i Sept. Medd. af brukspatron A. Borgström. Beslägtad med *L. leontopodius* Schulz.

398. L. cochleatus Fr.

Syn. *Lentinellus cochleatus* Karst. Hattsv. I, p. 247.

Sporerna n. sferiska, 4—6 mmm. i diam.

Stamm. och ved af löfträd, h. a. (Nyl.—Lapl.)

* **L. omphalodes** Fr.

Syn. *Lentinellus omphalodes* Karst. Hattsv. I, p. 248.
Lentinus dentatus (Pers.) Quél. Ench. p. 151.

Barrskog., på jord m. r. (Mustiala).

XXXIX. Hemicybe Karst. Hattsv. I, p. XVIII, 248.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna rundade.

Öfversigt af arterna.

* Rödbruna eller sämskfärgade.

† Hatten slät . . . . ursina.

†† Hatten vanl. skrynklig.

A Hatten glatt . . . . castorea.

B Hatten flockullig eller filtluden.

a Hatten hvitaktig . . . . . . tomentella.

b Hatten brun . . . . vulpina.

** Hvit . . . . auricula.

399. H. ursina (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 248.

Sporerna klotrunda, n. sträfva, 4 mmm. i diam.

Murkna löfträdsstamm., m. r. (Tammela).

400. H. castorea (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 229.

Syn. *Lentinus castoreus* Fr. Icon. t. 175, f. 3.

Sporerna klotrunda, 3—5 mmm. i diam.

Gamm. furu- och björkved, m. r. (Tammela).

401. H. tomentella Karst.

Syn. *Lentinus tomentellus* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVIII. (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 14: 1887, p. 79.)

Nästan utan fot, tegellagdt tufvad, köttigt läderartad. Hatten horisontel, tunglik eller omvändt äggformig, med otydliga åsar, hvitaktig, sedan blekt rödbrunaktig, torr gulaktig, från basen ända utöfver midten betäckt af ett tunnt ludd, med bågböjd, helbräddad, inrullad kant, omkr. 8 cm. bred. Lamellerna m. tättsittande, smala, jemnbreda, finnaggade eller tandade, hvitaktiga, torra rödbrunaktiga, omkring 5 mm. breda.

Utdöda björkar i djupa barrskog., m. r. (Tammela). 8.

402. H. vulpina (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 249.

Syn. *Lentinus vulpinus* Fr. Icon. t. 176, f. 1.
Sporerna n. klotrunda, 2 mmm. i diam.
Gamla rönnar, m. r. (Runsala).

403. H. auricula (Fr.) Karst, Hattsv. I, p. 249.

Syn. *Lentinus auricula* Fr. Icon. t. 175, f. 2.
Sporerna omkr. 2 mmm. i diam.
Löfträdsstamm., m. r. (Tammela).

* **H. robusta** Karst.

Hatten i torrt tillstånd ockragul, inböjd samt försedd med rynkiga åsar, vid basen 1 cm. tjock. Lamellerna 3 mm. breda. Sporerna omkr. 3 mmm. i diam.
Gamla äpleträd, m. r. (Pojo).

XL. Panus Fr. Karst. Hattsv. I, p. XIV, 92.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna klubblika, stundom föga anmärkningsvärda.

404. P. torulosus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 96.

Sporerna 5—6 = 2—3 mmm.
Björkstubb., a. i södra Finl.

XLI. Panellus Karst. Hattsv. I, p. XIV, 96

405. P. stipticus (Bull.) Karst. Hattsv. I, p. 96.

Sporerna 2—3 = 1—2 mmm.

Förmultn. stubb. och stamm. af lötträd, synnerligen ek, h. o. d. i södra Finl.

XLII. Scytinotus Karst. Hattsv. I, p. XIV, 97.

Basiderna 4-sporiga. Sporerna cylindriska.

406. Sc. ringens (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 97.

Syn. *Panus ringens* Fr. Icon. t. 176, f. 2.
Sporerna cylindriska, böjda, 5—6 = 1 mmm.
Stamm., gren. af björk och al, h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

XLIII. Volvaria Fr. Karst. Hattsv. I, p. XVIII, 250.

Mellanlagret (trama) homomorft med parallela, långsträckta cellkedjor. Basiderna långa, 4-sporiga. Cystiderna talrika, oftast spolformiga. Sporerna elliptiska eller äggrunda.

Öfversigt af arterna.

* Hatten torr . . . . virgata.
** Hatten klibbig.
† Hattens kant slät . . . . speciosa.
†† Hattens kant strimmig . . . . . . gloiocephala.

407. V. virgata Fr. Karst. Hattsv. I, p. 250. Cook. Illustr. t. 294.

Syn. *Agaricus (Volvaria) volvaceus* Pat. Tab. anal. IV, p. 151, f. 331.

Sporerna elliptiska, släta, 7—9 = 4—6 mmm. Basiderna klubblika. Cystiderna framskjutande, spolformiga, hvass- eller trubbspetsade.

Feta, gödsl. pl., m. r. (Åbo; Paldamo).

408. V. speciosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 251. Cook. Illustr. t. t. 297.

Sporerna elliptiska, släta, 12—18 = 8—10 mmm. Basiderna klubblika, teml. stora.

Gödselhög., gödsl. plats., r. (Merimasku; Åbo; Mustiala). Växer tillsammans med *Anellaria separata.*

409. V. gloiocephala (De C.) Fr. Hym. Eur., p. 183. Cook. Illustr. t. 298. Pat. Tab. anal. III, p. 100, f. 224.

Syn. *Agaricus gloiocephalus* De C. Flor. Fr. VI, p. 52.

Hatten köttig, först klocklik, sedan plattad, pucklig, glatt, slemmig, sotbrun eller askgrå, i kanten strimmig. Foten tät, glatt, vid basen med omkringskuren slida. Lamellerna fria, rödaktiga. Sporerna elliptiska, släta, regelbundna, 12—15 = 6—9 mmm.

Gödsl. st., m. r. (Mustiala park). 8.

Sporerna enligt Saccardo 19 = 9 mmm.

XLIV. Pluteus Fr. Karst. Hattsv. I, p. XVIII, 252.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna till formen m. varierande. Sporerna äggrunda, elliptiska eller klotrunda.

Öfversigt af arterna.

* Hattens öfverhud snart upplöst i ludd, fjäll eller fibriller.
  † Hatten brun eller grå . . . . cervinus.
  †† Hatten slutligen gulaktig . . . . . sororiatus.
** Hatten stoftbeströdd eller bar.
  † Hatten stoftpudrad . . . . nanus.
  †† Hatten bar . . . . phlebophorus.

410. Pl. cervinus (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 252. Cook. Illustr. t. 301. Pat. Tab. anal. IV, p. 152, f. 335.

Sporerna bredt elliptiska, 7—8 = 2—6 mmm. Cystiderna spolformiga, med fyra korta utskott i toppen, 70 = 12—15 mmm.

Murkna stubb., stamm., ved, halmtak, a. (Nyl.—Lapl.)

* **Pl. petasatus** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 253. Cook. Illustr. t. 303.

Gödselhög., drifbänk., m. r. (Mustiala).

** **Pl. umbrosus** (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 253. Cook. Illustr. t. 304.

Sporerna bredt elliptiska, 6—7 = 5—6 mmm. „Basiderna klubblika, 26 = 7—8 mmm. Cystiderna spolformiga, 65—80 = 18—20 mmm.“

Murkna trädstamm., på skugg. st., h. o. d. (Nyl.—Vasa).

*** **Pl. alandicus** Karst. Hattsv. II, p. 230. Symb. ad Myc. Fenn. IX, p. 43.

Stamm. af äpleträd, m. r. (Jomala).

411. Pl. sororiatus Karst. Hattsv. I, p. 254.

Sporerna elliptiskt sferiska, släta, 7—8 = 6 mmm. Förkoln. och murken ved, m. r. (Mustiala). — God art.

412. Pl. nanus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 256. Cook. Illustr. t. 305.

Sporerna „oregelbundna, fintaggiga, 5—6 mmm. i diam." Murkna stammar, m. r. (Mustiala).

413. Pl. phlebophorus (Ditm.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 257. Cook. Illustr. t. 422.

Sporerna sferiska, 5—9 mmm. i diam. Murkna stammar af björk och sälg, m. r. (Mustiala).

XLV. Entoloma Fr. Karst. Hattsv. I, p. XIX, 456.

Basiderna 4-sporiga. Cystider saknas oftast. Sporerna kantiga. (*Ent. qvisqviliare* har jemna sporer).

Öfversigt af arterna.

* Hatten i torr och fuktig väderlek af samma färg.
  † Hatten glatt.
    A Luktande af mjöl . . . . lividum.
    B Luktlösa eller illaluktande.
      a Luktlösa eller svagtluktande.
        + Foten svartaktigt brandgul . . qvisqviliare.
        ++ Foten stålblå . . . . ardosiacum.
      b Illaluktande . . . . madidum.

†† Hatten luden eller fjällig.
A Lamellerna mörkt sotbruna . . . jubatum.
B Lamellerna i början hvitaktiga.
a Hatten pucklig . . . . subrubens.
b Hatten trubbig.
+ Hatten grå . . . . griseocyaneum.
++ Hatten snöhvit . . . . . . sericellum.
** Hatten hygrofan.
† Luktlösa.
A Lamellerna släta.
a Foten icke skrufvriden.
+ Foten fintrådig . . . . clypeatum.
++ Foten glatt . . . . rhodopolius.
b Foten skrufvriden . . . . . . majale.
B Lamellerna på tvären ribbade . . . costatum.
†† Luktande.
A Luktande af mjöl . . . . sericeum.
B Luktande af alkalier . . . . . . nidorosum.

414. Ent. lividum (Bull.) Fr. Icon., t. 90, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 258.

Sporerna oregelbundna eller n. kantiga, 8—9 mmm. i diam.

Skogstr., m. r. (Runsala). Tillsammans med *Lactarius acris.*

415. Ent. qvisqviliare Karst. Hattsv. I, p. 260.

Sporerna elliptiska, släta, 9—10 = 4—5 mmm.

Fukt. och skugg. st., på mulljord och förmultn. växter, m. r. (Vasa; Mustiala). Tillsammans med *Laccaria laccata.*

416. Ent. ardosiacum (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 261.

Sporerna klotrunda, kantiga eller taggiga, 6—8 mmm. i diam.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

417. Ent. madidum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 261.

Sporerna klotrunda, kantiga, 8 mmm. i diam.
Bland mossa, löf, m. r. (Helsingfors).

418. Ent. jubatum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 263.

Sporerna elliptiska, kantiga, 11—12 = 7 mmm.
Mosslupn. äng., m. r. (Mustiala).

* **Ent. subrubens** Karst. Hattsv. I, p. 263.

Syn. *Entyloma jubatum* Fr. * *Ent. subrubens* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 8.

Sporerna elliptiska, kantiga, 9—12 = 6—7 mmm.
Skogstr., m. r. (Mustiala).
Mycket nära beslägtad med föreg., möjligen endast en varietet af densamma.

419. Ent. griseocyaneum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 264.

Sporerna kantiga, 8—9 mmm. i diam.
Skogsback., betesmark., a. (Nyl.—Lapl.)

420. Ent. sericellum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 264. Cook. Illustr. t. 307.

Sporerna kantiga, 8—10 mmm. i diam. eller 10—11 = 8 mmm.

Gräsbev. st., a. i södra Finl.

421. Ent. clypeatum (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 265. Cook. Illustr. t. 319. Pat. Tab. anal. IV, p. 153, f. 337.

Sporerna kantiga, 8—10 mmm. Cystider inga.
Äng., odl. och grus. plats., m. r. (Åbo).

422. Ent. rhodopolium Fr. Karst. Hattsv. I, p. 265. Pat. Tab. anal. IX, p. 153, f. 338.

Sporerna kantiga, 6—10 mmm. i diam. Cystider inga.
Skog., på fukt. st., a. (Nyl.—Lapl.)

423. Ent. majale Fr. Karst. Hattsv. I, p. 267.

Sporerna rundadt elliptiska, kantiga, 10—14 = 7—10.
Granskog., m. r. (Mustiala).

424. Ent. costatum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 267.

Sporerna kantiga, 6—9 mmm. i diam.
Sump. äng., kärr, m. r. (Mustiala).
Sporerna enligt Saccardo 12—14 = 8 - 10 mmm.

* **Ent. Cordæ** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 9.

Sporerna 5—6 mmm. i diam.
Ljungback., bland björnmossa, m. r. (Mustiala).

425. Ent. sericeum (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 268.

Sporerna kantiga, 7—9 mmm. i diam.
Äng., a. (Nyl.—Lapl.)

426. Ent. nidorosum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 268.

Sporerna kantiga, omkr. 7—10 mmm. i diam.

Lund., m. r. (Mustiala).

XLVI. Clitopilus Fr. Karst. Hattsv. I, p. XIX, 269.

Öfversigt af arterna.

* Lamellerna långt nedlöpande.

† Luktande af mjöl.

A Foten glatt . . . . prunulus.

B Foten luden . . . . lentulus.

†† Luktlösa.

A Mörkt askgrå . . . . undatus.

B Hvit, med dragning i rödt . . . . cancrinus.

** Lamellerna fastväxta, med en tand nedlöpande . . . . vilis.

427. Cl. prunulus (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 269.

Syn. *Paxillus prunulus* Quél. Ench. p. 92.

Sporerna äggrundt elliptiska, 10—16 = 6 mmm.

Skogstr., a. (Nyl.—Vasa).

428. Cl. lentulus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IV (1878), p. 172. Hattsv. I, p. 270.

Sporerna kantiga, 2—4 mmm. i diam.

Granskog., bland mossa, m. r. (Mustiala).

429. Cl. undatus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 271.

Sporerna kantiga, rostgula, 9=6 mmm.

Torra st., a. (Nyl.—Lapl.)

Af Quélet uppgifvas origtigt sporernas dimensioner till 10—12 mmm. i diam.

430. Cl. cancrinus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 271.

Sporerna kantiga, 9—12=8—9 mmm. eller 8—9 mmm. i diam.

Feta, gräsbev. st., vid väg., r. (Åbo; Mustiala).

431. Cl. vilis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 272. Cook. Illustr. t. 487.

Sporerna kantiga, 9=6 mmm.

Barrskog., på öppna backar, bland mossa, m. r. (Mustiala).

XLVII. Leptonia Fr. Karst. Hattsv. I, p. XIX, 272.

Basiderna 4-sporiga. Cystider oftast inga. Sporerna kantiga.

Öfversigt af arterna.

* Hatten i torr och fuktig väderlek af samma färg.

† Lamellerna hvitaktiga.

A Foten icke prickig.

a Hatten i början kägellik, pucklig. anatina.

b Hatten i början kullrig, trubbig . lampropoda.

B Foten upptill svartprickig . . . . æthiops.
(chloropolia)

†† Lamellerna i början blåa, gulbleka eller bleka.

A Lamellerna i början blåa.

a Foten upptill svartprickig. Lamellerna i eggen svarta och sågade . . . . serrulata.

b Foten icke prickig.

+ Hatten icke strimmig (slät), blåsvart . . . . chalybæa.

++ Hatten strimmig . . . . . lazulina.

B Lamellerna gulbleka eller bleka.

a Foten gul . . . . formosa.

a Foten grönaktig . . . . chloropolia.

** Hatten i regnig och torr väderlek af olika färg (hygrofan).

† Lamellerna enfärgade.

A Lamellerna afsmalnande mot hattens kant . . . . asprella.

B Lamellerna bukiga.

a Foten i toppen svartprickig. . . scabrosa.

b Foten bar . . . . æmulans.

†† Lamellerna i eggen n. svarta . . . . nefrens.

432. L. anatina (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 273.

Sporerna „elliptiskt sferiska, kantiga, 10—12 = 7—8 mmm."

Öppna, gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

433. L. lampropoda Fr. Karst. Hattsv. I, p. 274.

Sporerna elliptiskt sferiska, kantiga eller taggiga, 9—12 = 6—8 mmm.

Gräsbev. bank. och fält, h. o. d. i södra Finl.

434. L. æthiops (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 274.

Sporerna elliptiskt sferiska, kantiga, 10—13 = 7—8 mmm.

Öppna, gräsbev. st. i södra Finl.

435. L. serulata (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 275.

Sporerna bredt elliptiska, kantiga, 9—10 = 7—8 mmm.

Magra, högländta bergsback., fält, a. (Nyl.—Lapl.)

436. L. chalybæa (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 276.

Sporerna elliptiska, kantiga, 9—11 = 6—7 mmm.

Högländta, gräsbev. back., äng., m. r. (Mustiala).

437. L. lazulina Fr. Karst. Hattsv. I, p. 276.

Sporerna kantiga, 10—11 = 6 mmm.

Gräsbev. fält och skog., m. r. (Åbo).

438. L. formosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 278.

Sporerna kantiga, 9—12 = 8 mmm.

Skog., företrädesvis barrskog., m. r. (Mustiala).

439. L. chloropolia Fr. Karst. Hattsv. I, p. 278.

Sporerna elliptiskt sferiska, kantiga, 12—14 = 6—8 mmm.

Skog., m. r. (Tammela).

440. L. asprella Fr. Karst. Hattsv. I, p. 278.

Sporerna bredt elliptiska eller n. klotrunda, kantiga, 8—9=6—7 mmm.

Back., fält, a. i södra Finl.

441. L. scabrosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 279.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

442. L. æmulans Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XIII (1885), p. 3.

Hatten n. hinnaktig, kullrig och naflad, småfjällig, grå, opak, icke hygrofan, slät, 1—3 cm. bred. Foten fylld, jemntjock, slät, rak, glatt, i toppen n. bar, blåaktigt blekgul, vid basen blek, 3—5 cm cm. lång, 1,5—2 mm. tjock. Lamellerna fastväxta, lossnande, breda, m. bukiga, brunaktigt bleka. Sporerna elliptiskt sferiska, kantiga, 7—9=6 mmm.

Barrskog., på gräsbev. st., m. r. (Mustiala). 8.

Till utseende lik *Clitopilus vilis*.

443. L. nefrens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 279.

Fukt. st., kärr, m. r. (Tammela).

XLVIII. Nolanea Fr. Karst. Hattsv. I, p. XIX, 279.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna icke anmärkningsvärda. Sporerna kantiga.

Öfversigt af arterna.

* Hatten hygrofan.

† Lamellerna gråa, stötande än i brunt, än i blekt.

A Foten strimmig, silkeshårig och tågig. pascua.
B Foten slät, glatt.
a Lamellerna bleka . . . . minuta.
b Lamellerna gråa.
+ Doftande.
o Foten bar . . . . limosa.
oo Foten upptill hvitmjölig . mammosa.
++ Luktlös . . . . juncea.
†† Lamellerna hvitaktiga eller hvita.
A Lamellerna glesa.
a Foten bar, gulaktig . . . . . vinacea.
b Foten finluden, mjölig, gröngulaktig . . . . icterina.
B Lamellerna m. tättsittande . . . . infula.
** Hatten icke hygrofan . . . . exilis.

444. N. pascua (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 279. Cook. Illustr. t. 376.

Sporerna stjernformigt kantiga, 8—9 mmm. i diam. Betesmark., äng., skog., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

* **N. pallescens** Karst. Hattsv. I, p. 280.

Barrskog., på fukt. st., r. (Mustiala).

445. N. minuta Karst. Hattsv. I, p. 281.

Sporerna klotrunda, n. kantiga, 7—9 mmm. i diam. Förmultn. halmstrån, m. r. (Mustiala).

446. N. limosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 281.

Kärr, på gyttja, m. r. (Torneå Lappmark).

447. N. mammosa (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 281. Cook. Illustr. t. 377; f. 2.

Sporerna elliptiska, kantiga, 10—13=5—8 mmm. Öppna, gräsbev. st., backsluttningar, a. i södra Finl.

448. N. juncea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 282.

Sporerna klotrunda, stjernformigt kantiga, 9—11 mmm. i diam.

Kärr, bland hvitmossa, m. r. (Mustiala).

* **N. virgatula** Karst. Hattsv. I, p. 282.

Torra st. Knappast funnen i Finl.

449. N. vinacea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 283. Var. **sqvamulosa** Karst.

Sporerna kantiga, 10—12=7—8 mmm.

Barrskog., bland mossa, m. r. (Mustiala).

450. N. icterina Fr. Karst. Hattsv. I, p. 284.

Sporerna kantiga, 6—9 mmm. i diam.

Lund., trädgård., på jord, r. (Tammela).

451. N. infula Fr. Karst. Hattsv. I, p. 285.

Skogstrakt., på gräsbev. eller brända marker, h. o. d. i södra Finl.

452. N. exilis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 286. Var. **marginella** Karst.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

XLIX. Eccilia Fr. Karst. Hattsv. I, p. XX, 287.

Öfversigt af arterna.

* Lamellerna tättsittande.

† Foten blåaktigt gulblek eller blek.

A Hatten hygrofan . . . . polita.

B Hatten icke hygrofan . . . . . . nigrella.

†† Foten brunaktig . . . . Parkensis.

** Lamellerna glesa . . . . griseorubella.

453. Ecc. polita Fr. Karst. Hattsv. I, p. 287.

Kärr, m. r. (Mustiala).

454. Ecc. nigrella (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 288.

Lund., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

455. Ecc. Parkensis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 287.

Sporerna kantiga, 6—9 mmm. i diam.

Gräsbev. st., vid väg., äfven på fukt. naken jord, m. r. (Mustiala).

456. Ecc. griseorubella (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 288.

Sporerna kantiga, 7—9 mmm. i diam.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

L. Claudopus W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. XX, 288.

Sporerna kantiga. Cystider inga.

Öfversigt af arterna.

* Hatten n. silkesluden . . . . depluens.
** Hatten luden . . . . byssisedus.

457. Cl. depluens (Batsch.) W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. 289. Pat. Tab. anal. V, f. 431.

Sporerna kantiga, 9—11 = 6—8 mmm.
Lund., på mossa och hvarjehanda affall, m. r. (Mustiala).

458. Cl. byssisedus (Pers.) W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. 290.

Sporerna kantiga, 10=8 eller 7—9 mmm. i diam.
Murken björkved, h. o. d. i södra Finl.

LI. Dochmiopus Pat. Hym. d'Eur. p. 113.

Sporerna icke kantiga.

Öfversigt af arterna.

* Sporerna 9—14=5—8 mmm. . . . . . variabilis.
** Sporerna 6 = 3—4 mmm. . . . . . . microsporus.

459. D. variabilis (Pers.) Pat. Hym. d'Eur. p. 113.

Syn. *Claudopus variabilis* W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. 289. Cook. Illustr. t. 344, f. 1. Pat. Tab. anal. III, p. 101, f. 225.

Cystiderna cylindriskt klubblika, irreguliera, få.

Gnenar och stubb., företrädesvis af gran; äfven på jord, a. (Nyl.—Vasa).

460. D. microsporus Karst.

Syn. *Claudopus variabilis* var. *microsporus* Karst. Hattsv. I, p. 289. Vogl. Obs. anal., p. 26, t. IV, f. 27.

Mindre än föreg., men för öfrigt mycket lik denna.

Gren. af sälg, m. r. (Åbo).

LII. Rozites Karst. Hattsv. I, p. XX, 290.

Sporerna rynkiga. Basiderna 4-sporiga.

461. R. caperata (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 290. Cook. Illustr. t. 348.

Sporerna äggrunda, vanligen oliksidiga, 11—12 = 8—9 mmm.

Skog., a. (Nyl.—Lapl.).

LIII. Pholiota Fr.

Syn. *Pholiota* Karst. Hattsv. I, p. XX, 291 et *Roumeguerites* Karst. Hattsv. I, p. XXIV, 452.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna af varierande form, stundom inga. Sporerna oftast äggrunda eller elliptiska, ockragula eller rostfärgade.

Öfversigt af arterna.

* På marken växande arter. (*Roumeguerites*)
  † Icke hygrofana.
    A Sporerna rostfärgade.
      a Sporerna ljust rostfärgade.
        + Hatten fintrådig eller silkesluden . . . . terrigena.
        ++ Hatten glatt.
          o Hatten icke strimmig, blekt ockragul . . . . togularis.
          oo Hatten rostfärgad, med strimmig kant . . . . blattaria.
      b Sporerna mörkt rostbruna.
        + Hatten n. kompakt, slutl. rutigt sprickig . . . . . . dura.
        ++ Hatten mjuk, icke sprickig . praecox.
    B Sporerna lerfärgade . . . . elatella.
  †† Hygrofana.
    A Hatten öfverallt strimmig . . . . mycenoides.
    B Hatten slät (= icke strimmig) . . pumila.

** På stammar, ved, löf och barr växande arter. (*Eu-Pholiota*).
  † Hatten icke hygrofan.
    A Hatten fjällig.
      a Lamellerna i början hvita.
        + Hattens fjäll tilltryckta.
          o Hatten blek eller gulaktig.
            △ Hatten helt och hållet köttig . . . . . . heteroclita.
            △△ Hatten till sin yttre del vaxartadt gelatinös . . cerifera.

○○ Hatten mörkbrun eller brandgul.

△ Foten mörkbrun . . . aurivella.

△△ Foten blekt rostgul . . subsqvarrosa.

++ Hatten besatt med uppböjda, spärrade fjäll . . . . . sqvarrosa.

b Lamellerna i början gula.

\+ Hatten klibbig . . . . . . lucifera.

++ Hatten torr.

○ Lamellerna i början intensivt svafvelgula . . . . flammans.

○○ Lamellerna gulaktiga.

△ Foten vid basen knöllik . tuberculosa.

△△ Foten jemntjock.

: Foten fintrådig . . . . curvipes.

:: Foten nedtill besatt med n. spärrade fjäll . Kolaënsis.

†† Hatten hygrofan.

A Hatten fjällig eller fjällmjölig.

a Hatten fjällig . . . . phalerata.

b Hatten betäckt med fjällmjöligt ludd confragosa.

B Hatten glatt, bar.

a Foten fjällig . . . . mutabilis.

b Foten fintrådig eller n. glatt.

\+ Lamellerna smala . . . . . marginata.

++ Lamellerna n. triangelformiga. unicolor.

462. Ph. terrigena Fr. Karst. Hattsv. I, p. 292. Kalchbr. Icon. Hungar. t. XIV. Cook. Illustr. t. 349.

Sporerna elliptiska eller äggrundt elliptiska, 5—8 = 2—3 mmm.

Mull- och sandjord, m. r. (Mustiala i parken). 8.

Britzelmayrs *Agaricus terrigenus* är icke identisk med Fries' art.

463. Ph. togularis (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 293. Pat. Tab. anal. IV, p. 154, f. 339.

Sporerna bredt elliptiska, 9—10 = 6—7 mmm.

Trädgård., park., h. o. d. i södra Finl.

Sporerna enligt Britz. 8 = 4 mmm. Förekommer tillsammans med *Inocybe geophylla* och *In. trivialis*.

464. Ph. blattaria Fr. Karst. Hattsv. I, p. 293.

Odl. st., trädgård., m. r. (Mustiala).

465. Ph. dura (Bolt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 294. Cook. Illustr. t. 423.

Sporerna 8—10 = 4—7 mmm.

Gödsl. st., trädgård., drifbänkar, m. r. (Mustiala).

466. Ph. præcox (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 294. Cook. Illustr. t. 360. Pat. Tab. anal. II, p. 47, f. 112.

Syn. *Agaricus praecox* Pers. var. *minor* Britz.

Sporerna 8—13 = 5—7 mmm. Cystiderna kolfformiga, med vågig hals.

Trädgård., vid vägar, på feta, gräsbev. platser, a. (Nyl. —Lapl.)

467. Ph. elatella Karst.

Syn. *Roumeguerites elatellus* Karst. Hattsv. II, p. 232.
Hebeloma elatellum Sacc. Syll. V, p. 808.

Sporerna elliptiska, 8 = 4—5 mmm. Basiderna klubblika, 21—25 = 7 mmm. Cystider inga.

Tallskog., m. r. (Mustiala).

468. Ph. mycenoides Fr. Karst. Hattsv. I, p. 306. Cook. Illustr. t. 503, f. 2.

Sporerna „elliptiska, 8—10 = 5—6 mmm.“

Torfmossar, m. r. (Tammela).

469. Ph. pumila (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 306.

Sporerna „8—10 = 5—6 mmm.“

Mossbelupna fält, betesmarker, på moss., m. r. (Åbo).

470. Ph. heteroclita Fr. Karst. Hattsv. I, p. 296. Cook. Illustr. t. 366.

Sporerna 8—10 = 5—6 mmm.

Stammar af löfträd, synnerligen björk, h. o. d. i södra Finland.

471. Ph. cerifera Karst. Myc. Fenn. III, p. 169. Hattsv. I, p. 297.

Sporerna 8—10 = 6—7 mmm.

Lefvande stammar af jolster, m. r. (Mustiala).

472. Ph. aurivella (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 297. Cook. Illustr. t. 351.

Sporerna elliptiska, 8—9=4—5 mmm. Basiderna klubblika, 18—20=6—7 mmm.

Stammar af löfträd, synnerligen Salix-arter, h. o. d. i södra Finl.

* **Ph. filamentosa** (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 297.

Sporerna elliptiska, omkr. 6=3—4 mmm.

Barrskog., på förmultn. ved, m. r. (Tammela; Åbo).

473. Ph. subsqvarrosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 298.

Murkna trädstubb., m. r. (Mustiala).

474. Ph. sqvarrosa (Müll.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 298. Cook. Illustr. t. 367. Pat. Tab. anal. IV, p. 154, f. 340.

Sporerna elliptiska, 7—8=4—5 mmm. Cystiderna utskjutande, bukiga.

På eller vid gamla löfträdsstamm., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

475. Ph. lucifera (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 300.

Sporerna elliptiska, 8—10=5—6 mmm.

Stubb., förkoln. ved, m. r. (Mustiala).

476. Ph. flammans Fr. Karst. Hattsv. I, p. 301.

Sporerna elliptiska, 4=2 mmm.

Berg. barrskogar, på stammar och ved af barrträd, a. (Nyl.—Lapl.)

477. Ph. tuberculosa (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 301.

Sporerna elliptiska, 7—10 = 4—5 mmm.
Torra björkar, h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

478. Ph. curvipes (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 302.

Sporerna elliptiska, 6—7 = 2—4 mmm.
Gamla aspar, h. o. d. i södra Finl. (Tammela; Runsala; Kalvola; Urdiala).

479. Ph. Kolaënsis Karst. Hattsv. I, p. 302.

Torra videgrenar, m. r. (Kola).

480. Ph. phalerata Fr. Karst. Hattsv. I, p. 303.

Barrskog., på barr och ved, m. r. (Åbo).

481. confragosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 304.

Sporerna elliptiska eller sferiskt elliptiska, 5—6 = 4—5 mmm.
Murkna stubb., m. r. (Mustiala).

482. Ph. mutabilis (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 304.

Sporerna äggrundt elliptiska, 7—13 = 4—6 mmm.
Förmultn. stubbar och stammar af lövträd, synnerligen björk, a. (Nyl.—Lapl.)

483. Ph. marginata (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 305. Cook. Illustr. t. 372.

Sporerna 6—7 = 3—4 mmm.

Stamm., ved och barr af barrträd, a. (Nyl.—Vasa).
Sporerna enligt Britzelmayr 10—14 = 4—6 mmm.

484. Ph. unicolor (Fl. Dan.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 305. Cook. Illustr. t. 362, f. 2.

Sporerna „9—10 = 5 mmm.“
Murkna stockar, m. r. (Lapl.)

LIV. Flammula Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXI, 401.

Syn. *Gymnopilus* Karst. Hattsv. I, p. XXI, 400 et
Gymnocybe Karst. Hattsv. I, p. XXII, 412.

Basiderna 4-sporiga. Cystider anträffade hos flere arter. Sporerna äggrunda eller elliptiska, rostfärgade eller ockragula.

Öfversigt af arterna.

* Med hylle. (*Eu-Flammula.*)
† Hatten hinntäckt
A Hattens hinna afskiljbar, m. klibbig.
a Hatten hvitaktig . . . . . . lenta.
b Hatten brandgul eller gulaktig.
\+ Sporerna rostfärgade.
o Foten hvitaktig. Köttet hvitt. lubrica.
oo Foten gulaktig. Köttet gröngult . . . . spumosa.
++ Sporerna rostfärgade, med stark dragning åt kaffebrunt . . carbonaria.
B Hattens hinna icke frånskiljbar.

a Hatten glatt eller i början silkesluden.

+ Slöjan tydlig, länge qvarsittande.

o Foten blek, fjälligt fintrådig. astragalina.

oo Foten gul.

△ Hatten slipprig. Lamellerna först gulbleka eller smutsigt bleka, slutligen rostfärgade . . alnicola.

△△ Hatten fuktig. Lamellerna först hvitaktiga, sedan höggula, slutligen brandgult rostfärgade . flavida.

++ Slöjan kortvarig . . . . . inopoda.

b Hattens hinna silkesartad . . . scamba.

†† Hatten hinnlös.

A Lamellerna fläckiga . . . . . . penetrans.

B Lamellerna utan fläckar.

a Slöjan bildande en oegentlig ring. hybrida.

b Slöjan otydlig.

+ Hatten fjälligt luddig . . . . sapinea.

++ Hatten besatt med papiller eller små spetsiga fjäll . . . limulata.

* Utan hylle. (*Gymnopilus* Karst.)

A Lamellerna fastväxta med n. nedlöpande spets . . . . abrupta.

B Lamellerna lossnande.

a Lamellerna breda . . . . . . liqviritiae.

b Lamellerna smala . . . . . . picrea.

485. Fl. lenta (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 401. Cook. Illustr. t. 439, 440.

Sporerna elliptiska, 6—7=3—4 mmm. Basiderna klubblika, 20=6 mmm. Cystiderna utskjutande, 47—54=10 mmm.

Bland spånor och löf, a. (Nyl.—Lapl.)

Quélet far helt säkert vilse, då han till denna art hänför Fr. Icon. t. 112, f. 1.

486. Fl. lubrica (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 402.

Sporerna bredt elliptiska, 6—7=3—4 mmm.

Skog., på feta, gräsv. st., i närheten af stubb., h. o. d. i södra Finl.

487. Fl. spumosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 404.

Sporerna n. elliptiska, 7—8=4 mmm.

Barrskog., på gräsbev. st., sällan på stubb., h. o. d. i södra Finl.

488. Fl. carbonaria Fr. Karst. Hattsv. I, p. 404.

Sporerna elliptiska, omkr. 6=4 mmm. Cystiderna spolformiga.

Brända mark., a. (Nyl.—Lapl.)

Sporerna enligt Britzelmayr 10—11=5—6 mmm.!

489. Fl. astragalina Fr. Karst. Hattsv. I, p. 405.

Murken gran- och tallved, m. r. (Åbo).

490. Fl. alnicola Fr. Karst. Hattsv. I, p. 406. Cook. Illustr. t. 443.

Sporerna n. elliptiska, omkr. 8 = 5 mmm.

Löfträdsstamm., h. o. d. i södra Finl.

491. Fl. flavida (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 406. Cook. Illustr. t. 444.

Sporerna 6—8 = 3—5 mmm.

Barrskog., på murkna stubb. och stamm., h. o. d. i södra Finl.

492. Fl. inopoda Fr. Karst. Hattsv. I, p. 407.

Sporerna n. elliptiska, smutsigt rostbruna, 6—8 = 4—6 mmm.

Barrträdsstamm., m. r. (Mustiala).

493. Fl. scamba Fr. Obs. Myc. 2, p. 45.

Syn. *Ripartites scambus* Karst. Hattsv. I, p. 479.
Paxillus scambus Quél. Ench. p. 92.

Sporerna elliptiska, 10—11 = 5—6 mmm.

Barrskogar, på mulljord och förmultn. ved, h. o. d. i södra Finl.

494. Fl. penetrans Fr. Karst. Hattsv. I, p. 409.

Sporerna elliptiska, ockragula, 7—8 = 4 mmm.

Barrskog., på förmultn. ved, a. (Nyl.—Vasa).

Sporerna enligt Britzelmayr 8—10 = 4—6 mmm.

495. Fl. hybrida Fr. Karst. Hattsv. I, p. 409. Cook. Illustr. t. 615.

Sporerna elliptiska, ockragula, 8—10=4—6 mmm.

Spånhögar, furuved, h. o. d. i södra Finl. (Åbo; Mustiala etc.)

God art, icke, såsom Quélet äskar tro, en varietet till följ.

496. Fl. sapinea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 410.

Sporerna n. elliptiska, ockragula, omkr. 8=5 mmm.

Berg. barrskog., på barrträdsstamm., gammal ved, sällan på jord, r. (Åbo; Mustiala).

497. Fl. limulata Fr. Karst. Hattsv. I, p. 410.

Sporerna elliptiska, rostbruna, 6—7=3—4 mmm.

Sågspån och ved af barrträd, h. o. d. i södra Finl.

498. Fl. abrupta Fr.

Syn. *Gymnocybe abrupta* Karst. Hattsv. I, p. 412.

Sporerna brandgula, 5—7=3—5 mmm.

Skogstr., m. r. (Mustiala).

499. Fl. liqviritiæ (Pers.) Fr.

Syn. *Gymnopilus liqviritiæ* Karst. Hattsv. I, p. 400.

Sporerna elliptiska.

Murkna granstubbar, sällan tallstubbar, h. o. d. i södra Finl.

500. Fl. picrea (Pers.) Fr.

Syn. *Gymnopilus picreus* Karst. Hattsv. I, p. 400.

Sporerna bredt elliptiska, rostbruna, 8 = 5—6 mmm.

Tallstubb., a. (Nyl.—Vasa).

LV. Ripartites Karst. Hattsv. I, p. XXIV, 477, pr. p.

Sporerna taggiga.

501. R. tricholoma (Alb. et Schw.) Karst. Hattsv. I, p. 477.

Syn. *Paxillus tricholoma* Quél. Ench. p. 92.

Sporerna klotrunda, fintaggiga, omkr. 4 mmm. i diam.

Skog., m. r. (Tammela h. o. d.)

LVI. Cortinarius Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXI, 306.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna af vexlande form. Sporerna sträfva eller släta, äggrunda, elliptiska eller rundade, ockragula.

Öfversigt af arterna.

* Hatten icke hygrofan.

† Hatten klibbig.

A Foten och hyllet torra. (*Phlegmacium* Fr.)

a Slöjan ringformigt nedhängande från den n. jemntjocka eller klubblika fotens topp.

+ Lamellerna i början bleka, sedan lerfärgade.

○ Foten fjällig.

△ Foten försedd med flere af fjäll bildade ringar. triumphans.

△△ Foten flockullig och fjällig . . . . claricolor.

○○ Foten flockullig eller fintrådig.

△ Foten hvitullig, äldre bar, valsformig . . . . . turmalis.

△△ Foten fintrådig.

: Hatten snart torr och flockullig . . . . balteatus.

:: Hatten glatt . . . . sebaceus.

++ Lamellerna icke bleka.

○ Lamellerna i början blåaktiga, violetta eller stötande i purpurrödt.

△ Foten hvit . . . . . . varius.

△△ Foten i början violett . cyanopus.

○○ Lamellerna i början gula eller olivfärgade.

△ Lamellerna gula . . . percomis.

△△ Lamellerna n. olivfärgade.

: Lamellerna krusiga . anfractus.

:: Lamellerna icke krusiga . . . . . . subtortus.

b Slöjan uppstigande, utgående från fotens bas eller midt.

+ Foten vid basen uppsvälld till en kantad knöl. Slöjan utgående från fotknölens kant.

○ Lamellerna i början hvitaktiga.

△ Lamellerna sågade . . . multiformis

△△ Lamellerna helbräddade. rapaceus.

○○ Lamellerna icke hvitaktiga.

△ Lamellerna i början blåa eller stötande i purpurrödt.

: Lamellerna i början blåaktiga.

α Hattens kött slutligen gulnande . . . glaucopus.

β Hattens kött blått.

1 Lamellerna vid beröring eller brytning icke ändrande färg . . . . coerulescens.

2 Lamellerna vid beröring n. purpurröda. . . . . purpurascens.

:: Lamellerna i början stötande i purpurrödt. arqvatus.

△△ Lamellerna gula eller olivfärgade.

: Lamellerna i början gula.

α Lamellerna helbräddade, slutligen n. brandgula . . . . fulgens.

β Lamellerna finsågade, slutl. skiftande i olivgrönt . . . elegantior.

:: Lamellerna olivfärgade . . . . scaurus.

++ Slöjan utgående från fotens bas eller midt. Foten genast från början utdragen, n. jemntjock.

○ Lamellerna urbugtade eller vidfästade.

△ Foten hvit.

: Lamerna i början hvitaktiga eller blåaktiga.

α Hatten rödaktig . . serarius.

β Hatten lerfärgad eller brandgul.

1 Hatten lerfärgad. decoloratus.

2 Hatten brandgul. consobrinus.

:: Lamellerna i början skiftande i purpurrödt . . . . . . porphyropus.

○○ Lamellerna n. nedlöpande.

△ Hatten slät, icke grynprickig . . . . . . corruscans.

△△ Hatten i ytan söndersprucken till gryniga rutor . . . . . . papulosus.

B Foten och hyllet slemmiga. (*Myxacium* Fr.)

a Hyllet flocköst.

+ Hatten köttig, slät . . . . collinitus.

++ Hatten åtminstone mot kanten hinnaktig, strimmig.

○ Hatten i början klocklik, i kanten strimmig . . . mucifluus.

○○ Hatten i början valslik, med veckadt skrynklig kant . elatior.

b Hyllet slemartadt.

+ Lamellerna i början blåaktiga.

○ Foten glatt.

△ Lamellerna i eggen violetta . . . . . . salor.

△△ Lamellerna enfärgade . delibutus.

○○ Foten flockullig, med slemmiga hyllebälten . . . subglutinosus.

++ Lamellerna i början blekröda, ockragula eller kanelbruna.

○ Lamellerna i början blekröda, tättsittande . . . illibatus.

○○ Lamellerna ockragula eller kanelbruna.

△ Smaklösa.

: Lamellerna nedlöpande . . . . . . epipoleus.

:: Lamellerna urnupna . stillatitius.

△△ Smakande af galla . . vibratilis.

†† Hatten torr.

A Hattens hud upplöst i ludd eller fibriller. Foten vanligen vid ba-

sen knöllikt uppsvälld. (*Inoloma* Fr.)

a Lamellerna i början bleka.

\+ Hatten opak, enfärgad.

○ Foten kort, vid basen afsmalnande, n. vigglik . . . opimus.

○○ Foten förlängd till en spetsig rot . . . . argutus.

++ Hatten glänsande, mot kanten ljusviolett . . . . argentatus.

b Lamellerna icke bleka.

\+ Sporerna elliptiska.

○ Lamellerna i början blåaktiga eller violetta.

△ Luktlösa.

: Mörkblå . . . . . violaceus.

:: Blekt blåaktiga.

α Lamellerna i början gråaktigt blåa . alboviolaceus.

β Lamellerna i början blekt purpurrödaktiga . . . . malachius.

△△ Luktande.

: Foten vid basen, synnerligen inuti, hvit. camphoratus.

:: Fotens bas gulaktig . hircinus.

○○ Lamellerna i början ockragula eller kanelbruna.

△ Foten åtminstone i toppen violett.

: Fotens bas uppsvälld.

α Lamellerna i början ljust saffransgula. traganus.
β Lamellerna kanelfärgade. . . . . suillus.
:: Foten jemntjock eller nedåt afsmalnande . venustus.
△△ Foten gul . . . . . callisteus.
++ Sporerna n. klotrunda . . . pholideus.
B Hatten i början silkesluden, slutl. n. glatt. Foten vanligen jemntjock. (*Dermocybe* Fr.)
a Lamellerna i början bleka.
\+ Lamellerna fastväxta . . . . riculatus.
++ Lamellerna urnupna . . . . tabularis.
b Lamellerna icke bleka.
\+ Lamellerna i början violetta eller skiftande i purpurrödt.
o Foten med ringlikt hyllebälte caninus.
oo Foten utan bälte.
△ Hatten plattad, hvit . . albocyaneus.
△△ Hatten i midten hvälfd eller kullrig, brunaktig.
: Foten hvittrådig eller n. fjällig . . . . anomalus.
: Foten fläckig af rödbruna fjäll . . . spilomeus.
++ Lamellerna gula, röda, oliv- eller kanelfärgade.
o Luktlösa.
△ Lamellerna utan fläckar.
: Foten fjällig.
α Foten blek . . . ochrophyllus.

β Foten skiftande i purrödt . . . . . . calopus.

:: Foten finträdig.

α Foten blodröd.

1 Hatten blodröd . sangvineus.

2 Hatten mörkt purpurbrun . . . purpureobadius.

β Foten gulaktig eller brandgulaktig.

1 Hatten vanl. kanelbrun . . . cinnamomeus.

2 Hatten gul eller röd.

∾ Hatten brandgulaktigt blodröd . . . . . concinnus.

≈ Hatten gul . infucatus.

△△ Lamellerna rödfläckiga . fucatophyllus.

○○ Doftande . . . . raphanoides.

** Hatten hygrofan.

† Hyllet dubbelt; det allmänna uppstigande, bildande omkring fotens nedra del en fjällig, strumplik slida eller högre upp en mer eller mindre utvecklad, oegentlig ring. (*Telamonia* Fr.)

A Lamellerna temligen breda och glesa.

a Foten hvit eller hvitaktig.

+ Hatten fjällig eller luden.

○ Hatten besatt med ljusgråa fibriller eller fjäll.

△ Foten silkesluden . . testaceocanescens.
△△ Foten flockulligt fjällig . . . . rusticus.
○○ Hatten betäckt af fjälligt ludd. . . . . laniger.
++ Hatten glatt, endast mot kanten i början silkesluden.
○ Hatten föga hygrofan. . bivelus.
○○ Hatten hygrofan.
△ Hatten dadelfärgad . bulbosus.
△△ Hatten blek, med dragning åt brunt, rödbrunt eller gult. . arvalis.
b Foten och lamellerna icke hvita.
+ Lamellerna violetta eller purpurfärgade.
○ Foten vid basen uppsvälld.
△ Foten blek eller i toppen violett.
: Hatten slutl. glatt . impennis.
:: Hatten flockullig . plumiger.
△△ Foten såväl ut- som invändigt violett. . scutulatus.
○○ Foten jemntjock . . . . evernius.
++ Lamellerna icke violetta.
○ Foten och hyllet rödlätta eller gula.
△ Hatten från början fintrådig eller fjällig. Foten med röda bälten . . . . armillatus.

△△ Hatten i början glatt.
: Hatten trubbig eller med bred puckel.
α Foten gulaktig, slutl. vid basen saffransgul . . . . . . limonius.
β Foten rostfärgad eller brandgulaktig.
1 Hyllet rostfärgadt. helvolus.
2 Hyllet hvitt . . hinnuleus.
:: Hatten med spetsig puckel . . . . . gentilis.
○○ Foten och hyllet brunaktiga eller smutsgråa.
△ Foten tät, uppåt afsmalnande.
: Foten med brunaktigt bälte . . . . . bovinus.
:: Foten utan bälte.
α Hatten svartbrun . brunneus.
β Hatten och lamellerna kanelfärgade, med dragning i brandgult . . . brunneofulvus.
△△ Foten slutl. ihålig, jemntjock . . . . glandicolor.
B Lamellerna smala och tättsittande.
a Foten hvit.
+ Foten klubblik . . . . . . triformis.
++ Foten nedåt afsmalnande . . biformis.
b Foten icke hvit.

+ Hatten kanelbrun eller brandgul, stundom i början violett.
  ○ Hatten och foten i början violetta. . . . . . . flexipes.
  ○○ Hatten och foten rostfärgade eller brandgulaktiga.
    △ Hatten rostfärgad, med dragning i brandgult, i början bar . . . . incisus.
    △△ Hatten kanelfärgad, i början silkesluden . . . iliopodius.
++ Hatten och foten kaffebruna.
  ○ Hatten flockullig . . . . hemitrichus
  ○○ Hatten glatt eller silkesluden.
    △ Hatten glatt, glänsande . rigidus.
    △△ Hatten fjälligt silkesluden . . . . paleaceus.

†† Hyllet enkelt. Foten bar, utan bälte. (*Hydrocybe* Fr.)

A Hattens kant i början inrullad.
  a Foten och slöjan hvita.
    + Fasta och hårda.
      ○ Lamellerna vid beröring icke ändrande färg.
        △ Hatten rost- eller kanelfärgad.
          : Foten nedåt tilltjocknande.
            α Lamellerna urnupna. subferrugineus.
            β Lamellerna fastväxta. armeniacus.

:: Foten jemntjock, valslik . . . . damascenus.

△△ Hatten blekbrun eller grått brungul.

: Hatten platt . . . . privignus.

:: Hatten klocklik . . . candelaris.

○○ Lamellerna vid beröring purpurfärgade . . . . . tortuosus.

++ Mjuk och spröd . . . . . dilutus.

b Foten icke hvit.

+ Foten i början violett eller rödbrunaktig.

○ Lamellerna i början blekt purpurröda . . . . . . saturninus.

○○ Lamellerna i början otydligt violetta.

△ Hatten hygrofan.

: Hatten blekt gulröd . imbutus.

:: Hatten kanelfärgad . cypriacus.

△△ Hatten knappast hygrofan, torr glänsande . castaneus.

++ Foten blekgul, stötande i brandgult eller kaffebrun.

○ Foten blekgul . . . . . phæophyllus.

○○ Foten rödgulaktig eller brun.

△ Slöjan kaffebrun ell. brandgul.

: Slöjan brandgul. . . angulosus.

:: Slöjan kaffebrun . . uraceus.

△△ Slöjan hvit . . . . . jubarinus.

B Hattens kant i början rak.

a Foten, åtminstone torr, hvit.

\+ Foten styf, n. broskartad.
- ○ Lamellerna brandgult kanelbruna . . . . . . : dolabratus.
- ○○ Lamellerna slutl. mörkt kanelbruna . . . . . . rigens.

++ Foten mjuk.
- ○ Foten teml. tjock, jemntjock.
  - △ Foten snöhvit . . . . leucopus.
  - △△ Foten blekaktig . . . fulvescens.
- ○○ Foten smal, gulaktig, med hvit, syllikt afsmalnande bas . . . . scandens.

b Foten icke hvit.

\+ Foten violett, blek eller gulaktig.
- ○ Foten i toppen violett . . erythrinus.
- ○○ Foten gul- eller blekaktig.
  - △ Foten beklädd med en lätt afskild hinna. . . . decipiens.
  - △△ Foten icke beklädd med en lätt lossnande hinna.
    - : Foten gulaktig.
      - α Hatten gul. . . . detonsus.
      - β Hatten mörkt brandgul . . . . . saniosus.
    - :: Foten blek.
      - α Foten tjock, vid basen smal. . . . . obtusus.
      - β Foten spenslig, jemntjock . . . . acutus.

++ Foten brunaktig.

○ Hatten med trubbig puckel
af samma färg som hatten. depressus.
○○ Hatten med spetsig, svart-
aktig puckel . . . . fasciatus.

502. C. triumphans Fr. Icon. t. 141, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 307.

Sporerna elliptiska, 12—16=5—6 mmm.
Löfskog., lund., m. r. (Mustiala?).

503. C. claricolor Fr. Icon. t. 141, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 307.

Sporerna 9—12=6 mmm.
Löfskog., helst björksk., a. i södra Finl.
God matsvamp. Växer flockvis.

504. C. turmalis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 308. Cook. Illustr. t. 694.

Sporerna 7—11=5—6 mmm.
Skog., bland löf, m. r. (Mustiala).
Är ingalunda en varietet af föregående, såsom Quélet antager.

505. C. balteatus Fr. Icon. t. 142, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 309.

Sporerna 12=5—6 mmm.
Skog., synnerligen barrskog., h. o. d. i södra Finl.

506. C. sebaceus Fr. Icon. t. 143, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 309.

Sporerna 10=6—7 mmm.
Barrskog., m. r. (Tammela).

* **C. sororius** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IV (1878), p. 175.

Syn. *Cortinarius calimorphus* Karst. Hattsv. I, p. 309.
Sporerna äggrundt elliptiska, 8—10=5—6 mmm.
Barrskog., m. r. (Mustiala).

507. C. varius Fr. Karst. Hattsv. I, p. 310. Cook. Illustr. t. 698.

Sporerna elliptiska, 10—13=6 mmm.
Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

508. C. cyanopus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 311. Cook. Illustr. t. 699.

Löfskog., lund., m. r. (Mustiala).

509. C. percomis Fr. Icon. t. 143, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 312.

Sporerna n. elliptiska, 11—12=7—8 mmm.
Granskog., m. r. (Mustiala).

510. C. anfractus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 314. Cook. Illustr. t. 705.

Sporerna „6=4 mmm."
Skog., på fukt. st., h. o. d. i södra Finl.

511. C. subtortus Fr.

Sporerna 8—9=6—7 mmm.
Barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

512. C. multiformis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 315. Cook. Illustr. t. 708, 709.

Sporerna 8—9=5—6 mmm.
Skog., a. (Nyl.—Lapl.)

513. C. rapaceus Fr. Icon. t. 145, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 316.

Berg. barrskog., m. r. (Åbo).

514. C. glaucopus (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 317. Cook. Illustr. t. 712.

Sporerna 8—9=5 mmm.
Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

515. C. cœrulescens (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 319. Cook. Illustr. t. 721, 722.

Sporerna 9—10=5—6 mmm.
Berg. skogstr., h. o. d. i södra Finl.

516. C. purpurascens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 319. Cook. Illustr. t. 723, 724.

Sporerna elliptiska, 8—9=5—6 mmm.
Berg. skog., h. o. d. i södra Finl.

Var. **subpurpurascens** (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 319. Cook. Illustr. t. 725.

Skogstr., h. o. d. i södra Finl.

517. C. arqvatus (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 320.

Sporerna elliptiska, 10—12=6 mmm.
Barrskog., m. r. (Mustiala).

518. C. fulgens (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 321. Cook. Illustr. t. 716.

Sporerna oregelbundna, 10=5 mmm.
Barrskog., a. i södra Finl.

* **C. fulmineus** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 322. Cook. Illustr. t. 717.

Sporerna oregelbundna, 10=5—6 mmm.
Löfskog., m. r. (Mustiala).
Anses äfven af Quélet vara en varietet af *C. fulgens.*

519. C. elegantior Fr. Karst. Hattsv. I, p. 322.

Sporerna sferiskt elliptiska, 11—14=7—8 mmm.
Berg. barrskog., helst granskog., m. r. (Mustiala).

520. C. scaurus Fr. Icon. t. 146, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 323. Cook. Illustr. t. 755. Vogl. Obs. anal. (Estr. dal Nuov. Giorn. Bot. Ital. v. XIX), p. 249, t. IX, f. 43.

„Sporerna elliptiska, n. vårtiga, 9=4 mmm. Basiderna klubblika, tjocka, 22—26=8 mmm.“
Berg. barrskog., h. o. d. i södra Finl.

521. C. serarius Fr. Karst. Hattsv. I, p. 325.

Skog., m. r. (Mustiala).

522. C. decoloratus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 327. Cook. Illustr. t. 729.

Sporerna 8—9=5—6 mmm.
Skog., m. r. (Nyl.—Lapl.)

* **C. leucophanes** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VII, p. 3.

Hatten köttig, tunn, kullrig, regelbunden, klibbig, hvit, slät, glatt, 3—5,5 cm. bred. Foten nedtill tilltjocknad, vid basen afsmalnande, af slöjans lemningar i början fintrådig, slutl. glatt, hvit, omkr. 3,5 cm. lång, 6—7 mm. tjock. Lamellerna vidfästade, tättsittande, blekt ockragula. Sporerna elliptiskt sferiska, 5—6=4 mmm.

Barrskog., på torra st., m. r. (Mustiala).

523. C. consobrinus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IV, (1878), p. 175. Hattsv. I, p. 327.

Sporerna 9—10=4—5 mmm.
Barrskog., m. r. (Mustiala).

524. C. decolorans (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 328. Cook. Illustr. t. 730.

Sporerna 8—9=7—8 mmm.
Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

525. C. porphyropus (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 328. Cook. Illustr. t. 731.

Sporerna 11—13 = 6 mmm.
Löfskog., på fukt. st., h. o. d. i södra Finl.

526. C. corruscans Fr. Karst. Hattsv. I, p. 329. Cook. Illustr. t. 733.

Löfskog., lund., m. r. (Mustiala).

527. C. papulosus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 329. Cook. Illustr. t. 718.

Sporerna 8—10=6—7 mmm., bredt elliptiska.
Barrskog., m. r. (Mustiala).

528. C. collinitus (Sow.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 332. Vogl. Obs. anal. (Estr. dal Nuov. Giorn. Bot. Ital. vol. XIX), p. 249, f. IX, f. 44.

Sporerna elliptiska, n. vårtiga, 12—14 = 6—7 mmm. Basiderna klubblika, „38—45=10" mmm.
Skog., a. (Nyl.—Lapl.)

529. C. mucifluus Fr. Icon. t. 148, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 333.

Barrskog., på sandbotten, ljungmark., m. r. (Södra Finl.)

530. C. elatior Fr. Icon. t. 149, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 134. Vogl. Obs. anal. (Estr. dal Nuov. Giorn. Bot. Ital, vol. XIX), p. 250, t. IX, f. 45.

„Sporerna elliptiska, n. vårtiga, 12 = 7—8 mmm. Basiderna klubblika, 38—42 = 10—12 mmm. Cystiderna omvändt äggrunda, upp- och nedtill spetsade, 35—42 = 20—26 mmm.“

Skog., företrädesvis barrskog., h. o. d. i södra Finl.

531. C. salor Fr. Icon. t. 150, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 336. Cook. Illustr. t. 768.

Löfskog., lund., m. r. (Mustiala).

532. C. delibutus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 336.

Sporerna klotrunda eller äggrundt klotrunda, n. sträfva, 7=6 eller 6—7 mmm. i diam.

Skog., på fukt., gräsbev. st., h. o. d. i södra Finl.

533. C. subglutinosus Karst. Hattsv. I, p. 337.

Sporerna elliptiska, 10—13=6—8 mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

534. C. illibatus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 338.

Sporerna elliptiska, 8—10 = 4—5 mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

535. C. epipoleus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 338.

Skog., m. r. (Åbo).

536. C. stillatitius Fr. Karst. Hattsv. I, p. 338. Cook. Illustr. t. 831.

Sporerna 8=6 mmm., äggrunda.
Mosslupna äng., m. r. (Mustiala).
Sporerna enligt Quélet (Ass. Franç. 1883, p. 5) aflånga, fintaggiga, 14 mmm. långa!

537. C. vibratilis Fr. Karst. Hattsv. I, 339.

Sporerna 6—8=4—5 mmm., elliptiskt sferiska.
Skog., a. i södra Finl.

538. C. opimus Fr. Icon. t. 151, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 340.

Skogstr., m. r. (Mustiala).

539. C. argutus Fr. Icon. t. 151, f. 2.

Löfskog., m. r. (Mustiala).
Sporerna enl. Quélet (Ass. Franç. 1882, p. 9) 9 mmm. långa.

540. C. argentatus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 341.

Sporerna elliptiskt sferiska, 8—10=6—7 mmm.
Barrskog., m. r. (Mustiala).

541. C. violaceus (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 342. Pat. Tab. anal. II, p. 54, f. 127.

Sporerna 12—13=7—8 mmm., vårtiga. Cystiderna klubblika, vida.
Skog., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

542. C. alboviolaceus Fr. Icon. t. 151, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 343.

Sporerna 6—9 = 4—5 mmm.

Skog., företrädesvis löfskog., h. o. d. i södra Finl.

543. C. malachius Fr. Karst. Hattsv. 1, p. 343. Cook. Illustr. t. 756.

Sporerna bredt elliptiska, 8—9 = 5—6 mmm.

Berg. barrskog., h. o. d. i södra Finl.

Sporerna enligt Quélet (Champ. Norm. 1880, p. 15) 10 —15 mmm. långa.

544. C. camphoratus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 344. Cook. Illustr. t. 771.

Sporerna 9 = 6 mmm.

Berg. barrskog., r. (Tammela; Åbo).

545. C. hircinus (Bolt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 344.

Syn. *Cortinarius amethystinus* (Schæff. t. 56) Quél. Ench. p. 80?

Sporerna elliptiska, 9—10 = 4—6 mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

546. C. traganus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 345. Cook. Illustr. t. 757.

Sporerna 8—10 = 5—6 mmm., ovala.

Berg. barrskog., a. (Nyl.—Vasa).

547. C. suillus Fr. Icon. t. 152, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 345.

Sporerna elliptiska, 10—12=6—7 mmm.
Granskog. m. r. (Mustiala).
Stundom (vissa år?) luktlös (var. *finitimus* Weinm.)

548. C. venustus Karst. (Grevillea n:o 42, p. 64) Hattsv. I, p. 346.

Sporerna elliptiska, 7—8=4—5 mmm.
Barrskog, m. r. (Mustiala).

549. C. callisteus Fr. Icon. t. 153, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 347. Cook. Illustr. t. 774, 864.

Sporerna elliptiskt sferiska, 8—10=6—8 mmm.
Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

550. C. pholideus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 349. Cook. Illustr. t. 761.

Sporerna n. klotrunda, 6—7=5—6 mmm.
Löfskog., på fukt. st., h. o. d. i södra Finl.

551. C. riculatus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 351.

Sporerna 9—10=7—9 mmm.
Skogstr., m. r. (Mustiala)

552. C. tabularis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 352. Cook. Illustr. t. 783.

Sporerna sferiskt elliptiska, 10—16=7—9 mmm.
Löfskog., m. r. (Tammela).

553. C. caninus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 353. Cook. Illustr. t. 765.

Sporerna „sferiskt elliptiska, 8—10=7—8 mmm.“
Skog., m. r. (Mustiala).

554. C. albocyaneus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 354.

Björkskog., bland löf, m. r. (Åbo).

555. C. anomalus Fr. Icon. t. 154, f. 2. Cook. Illustr. t. 776. Karst. Hattsv. I, p. 355.

Sporerna 8—9 = 6—7 mmm.
Löfskog., var. **pineti** Karst. i barrskog., a. i södra Finl.

556. C. spilomeus Fr. Icon. t. 154, f. 3.

Sporerna n. klotrunda, 8—9 = 7—8 mmm.
Skog., äng., h. o. d. i södra Finl.

557. C. ochrophyllus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 352.

Löfskog., m. r. (Åbo).

558. C. calopus Karst. Hedw. 1881, n:o 12. Hattsv. II, p. 230. Icon., f. XVIII.

Sporerna ovala, 7—8 = 4—5 mmm.
Barrskog., på fukt. st., bland mossa, m. r. (Mustiala).

559. C. sangvineus (Wulf.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 356. Cook. Illustr. t. 786.

Sporerna elliptiskt sferiska, reguliera, 6—8=4—5 mmm.
Granskog., h. o. d. i södra Finl.

560. C. purpureobadius Karst. Hattsv. II, p. 231. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 45.

Sporerna elliptiska, 8—10 = 4 mmm.
Barrskog., m. r. (Mustiala).

561. C. cinnamomeus (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 357. Cook. Illustr. t. 777, 778.

Sporerna ovala.
Skog., a. (Nyl.—Lapl.)

Var. 1. **semisangvineus** Fr. Cook. Illustr. t. 779.

Syn. *Cortinarius miltinus* Fr. Var. *semisangvineus* Quél. Ench. p. 82.

Sporerna 6—7 = 4—5 mmm.
Skog., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

* **C. croceus** (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 357. Cook. Illustr. t. 780.

Skog., m. r. (Åbo).

562. C. concinnus Karst. Hattsv. I, p. 358.

Sporerna elliptiska, 9—12 = 6 mmm.
Fukt. ställen, bland Salix-busk., m. r. (Tammela; Helsingfors).

563. C. infucatus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 358. Cook. Illustr. t. 781.

Skog., m. r. (Mustiala).

564. C. fucatophyllus (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 359.

Barrskog., m. r. (Tyrvis?)

Anses af Quélet vara en varietet af *C. malicorius*, om med rätta, kan förf. icke afgöra.

565. C. raphanoides (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 361. Cook. Illustr. t. 833, f. A.

Sporerna „äggrunda, nertill spetsade, 7—10=6 mmm."
Löf- och barrskog., m. r. (Mustiala).

566. C. testaceocanescens (Weinm.) Karst. Hattsv. I, p. 363.

Syn. *Cortinarius macropus* (Pers.) Quél. Ench. p. 84?
Barrskog., m. r. (Mustiala).

567. C. rusticus Karst. Hattsv. II, p. 231.

Sporerna elliptiska, 8—10 = 5—6 mmm.
Barrskog., på fukt. st., bland mossa, m. r. (Mustiala).

568. C. laniger Fr. Icon. t. 156, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 363. Cook. Illustr. t. 800.

Sporerna elliptiska, 11—12 = 6—7 mmm.
Berg. barrskog., h. o. d. i södra Finl.

569. C. bivelus Fr. Icon. t. 156, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 363. Cook. Illustr. t. 852.

Sporerna 8—10 = 5—6 mmm.
Skogstr., a. i södra Finl.

570. C. bulbosus (Sow.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 364. Cook. Illustr. t. 834.

Skogstr., m. r. (Helsingfors: W. Nylander).

571. C. arvalis Karst. Hattsv. I, p. 364.

Sporerna 9—10=5–6 mmm.

Odl. st., m. r. (Helsingfors).

Har stor habituell likhet med *C. urbicus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 364. Cook. Illustr. t. 818.

572. C. impennis Fr. Icon. t. 157, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 366. Cook. Illustr. t. 853.

* **C. lucorum** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 366. Icon., f. XXXIX.

Sporerna vanl. klotrunda, sträfva, 6 mmm. i diam. eller 7—8=6—7 mmm. Basiderna klubblika, omkr. 33=8—10 mmm.

Lund., m. r. (Mustiala).

573. C. scutulatus Fr. Icon. t. 158, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 367. Cook. Illustr. t. 820, f. A.

Sporerna elliptiska eller ovala, 7—9=5—6 mmm.

Skog., m. r. (Mustiala).

574. C. plumiger Fr. Karst. Hattsv. I, p. 367.

Berg. barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

575. C. evernius Fr. Karst. Hattsv. I, p. 367. Cook. Illustr. t. 821, 866.

Sporerna 8—12 = 5—7 mmm., äggrunda.

Barrskog., på fukt. st., a. (Nyl.—Vasa).

Anses af Quélet vara en varietet till *C. scutulatus* Fr., men med orätt.

576. C. armillatus Fr. Icon. t. 158, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 368. Cook. Illustr. t. 802.

Sporerna elliptiska, 8—12 = 6—7 mmm.

Skog., a. (Nyl.—Lapl.)

Anträffas än mindre, saknande hylle (var. *pumilus* Karst.), än med långdragen, m. smal fot och kortvarigt hylle (var. *gracilipes* Karst.).

577. C. limonius Fr. Icon. t. 159, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 369. Cook. Illustr. t. 804, f. A.

Sporerna äggrunda, n. sträfva, 7—9 = 6 mmm.

Berg. barrskog., a. i södra Finl.

578. C. helvolus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 370. Cook. Illustr. t. 804, f. B.

Skog., m. r. (Runsala).

579. C. hinnuleus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 370. Cook. Illustr. t. 805.

Sporerna ovala, 8—10 = 6—7 mmm.

Skog., lund., m. r. (Mustiala).

*** populeti** Karst. n. subsp.

Hatten n. hinnaktig, i början kägellik, sedan platt, med spetsig eller trubbig puckel, i torrt tillstånd gulnande, mot kanten silkesluden. Foten slutligen ihålig, fibrös, blek, inuti mörkt brandgul, med otydligt ringformigt bälte. Lamellerna fastväxta, opaka, i början brandgulaktiga, sedan kanelfärgade. Sporerna äggrunda, n. sträfva, 8 = 6 mmm.

Lund., m. r. (Runsala).

580. C. gentilis Fr. Icon. t. 159, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 371. Cook. Illustr. t. 806.

Sporerna 8—9 = 5—6 mmm.

Berg. barrskog., a. i södra Finl.

581. C. bovinus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 372. Cook. Illustr. t. 822.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

582. C. brunneus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 372. Cook. Illustr. t. 854, 868.

Sporerna 10—12 = 6—7 mmm., äggrunda.

Berg. barrskog., a. i södra Finl.

Af denna art förekommer i kärren omkring Mustiala en späd form (var. *paludicola* Karst.) med platt, mörkbrun hatt och lång, naken, mörkbrun fot.

583. C. brunneofulvus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 373.

Sporerna elliptiska, slutl. småvårtiga, 10 mmm. långa, enligt Quélet.

Granskog., t. r. i södra Finl.

584. C. glandicolor Fr. Karst. Hattsv. I, p. 373. Cook. Illustr. t. 789.

Sporerna 7—10 = 5 mmm.
Barrskog., m. r. (Tammela).

585. C. triformis Fr. Cook. Illustr. t. 790. * **C. melleopallens** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 375.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

** **C. fuscopallens** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 375.
Tallmoar, m. r. (Tammela).

586. C. biformis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 375. Cook. Illustr. t. 869.

Sporerna elliptiska, 12—18 = 6 mmm. (enl. Cook.).
Berg. barrskog., m. r. (Tammela).

587. C. flexipes (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 376. Cook. Illustr. t. 824.

Sporerna elliptiska, 9—10 = 5 mmm.
Skog., a. i södra Finl.

588. C. incisus Fr. Icon. t. 160, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 378. Cook. Illustr. t. 807.

Sporerna 9—12 = 6—7 mmm., elliptiska.
Barrskog., fukt. äng., kärr, a. i södra Finl.
Hatten understundom olivfärgadt kaffebrun (var. *olivascens* Karst.)

589. C. hemitrichus (Pers.) Fr. Icon. t. 160, f. 2? Karst. Hattsv. I, p. 379. Cook. Illustr. t. 825.

Sporerna n. elliptiska, 7—8 = 4—5 mmm.

Skog., företrädesvis björkskog., bland mossa och löf, h. o. d. i södra Finl.

590. C. iliopodius Fr. Karst. Hattsv. I, p. 378. Cook. Illustr. t. 839, f. B.

Sporerna elliptiska, 7—8 mmm. långa.

Skog., lund., m. r. (Åbo).

591. C. rigidus (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 379. Cook. Illustr. t. 791.

Sporerna 10—16 = 4—6 mmm., elliptiska.

Skog., på fukt. st., h. o. d. i södra Finl.

592. C. paleaceus Fr. Icon. t. 160, f. 4. Cook. Illustr. t. 826.

Sporerna elliptiska.

Skog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

593. C. subferrugineus (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 381. Cook. Illustr. t. 808.

Sporerna 7—10 = 5—6 mmm.

Skog., företrädesvis löfskog., a. (Nyl.—Lapl.)

594. C. armeniacus (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 381. Cook. Illustr. t. 793.

Sporerna elliptiskt sferiska, 4—5 = 3 mmm.

Skog., synnerligen berg. barrskog., a. (Nyl.—Vasa).

595. C. damascenus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 382. Cook. Illustr. t. 856.

Sporerna elliptiska, 8—12 = 4—7 mmm.
Äng., m. r. (Mustiala).

596. C. privignus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 382. Cook. Illustr. t. 827.

Berg. barrskog., på fukt. st., m. r. (Tyrvis).

597. C. candelaris Fr. Karst. Hattsv. I, p. 383.

Sporerna elliptiska, 8—12 = 5—6 mmm.
Barrskog., m. r. (Mustiala). 10.

598. C. tortuosus Fr. Icon., t. 161, f. 1.

Barrskog., på fukt. st., kärr, m. r. (Åbo).

599. C. dilutus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 384. Cook. Illustr. t. 810.

Sporerna „sferiskt elliptiska, 6—8 = 4—5 mmm.“
Skog., synnerligen barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

600. C. imbutus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 386. Cook. Illustr. t. 870. Var. **vilior** Karst. n. var.

Blekare än hufvudformen. Hatten kägellikt kullrig, i torr väderlek sämskfärgad, 4 cm. bred. Foten 9 cm. lång, 1 cm. tjock. Lamellerna 4 mm. breda. Sporerna elliptiska, 9—12 = 4—5 mmm.
Barrskog., m. r. (Mustiala).

601. C. saturninus Fr. Icon. t. 161, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 386. Cook. Illustr. t. 828.

Lund., fukt. sanka äng., m. r. (Mustiala).

602. C. cypriacus Fr. * **C. laetior** Karst. Hattsv. I, p. 387.

Sporerna elliptiska, 7—9 = 4—6 mmm.
Barrskog., m. r. (Mustiala).

603. C. castaneus (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 388. Cook. Illustr. t. 842.

Sporerna elliptiska.
Gräsbev. st., a. (Nyl.—Lapl.)

* **C. cohabitans** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IV (1878), p. 176. Hattsv. I, p. 388.

Sporerna n. elliptiska, 8—9 = 5 mmm.
Gräsbev. st. i trädgård., m. r. (Mustiala).

604. C. phæophyllus Karst. Hattsv. I, p. 390. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 3. Icon., f. XXXVIII.

Sporerna elliptiska, 7—9 = 4—5 mmm.
Skogstr., på gräsbev., skugg. st., m. r. (Mustiala).

605. C. angulosus Fr. Icon. t. 162, f. 2. Karst. Hattsv I, p. 391.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

* **C. angulatus** Karst. Hattsv. I, p. 391.
Löfskog., m. r. (Mustiala).

606. C. uraceus Fr. Icon. t. 162, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 392. Cook. Illustr. t. 796.

Sporerna ovala, 8—9 = 5—6 mmm.
Barrskog., på fukt. st., m. r. (Åbo).

607. C. jubarinus Fr, Karst. Hattsv. I, p. 392. Cook. Illustr. t. 797.

Sporerna äggrunda, 7 = 4 mmm.
Torra, täta barrskog., h. o. d. i södra Finl.

608. C. dolabratus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 394. Cook. Illustr. t. 811.

Sporerna elliptiska.
Barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

609. C. rigens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 394. Cook. Illustr. t. 812.

Sporerna elliptiskt sferiska, 7—9 = 6 mmm.
Barrskog., a i södra Finl.

610. C. fulvescens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 394.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

611. C. leucopus (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 395. Cook. Illustr. t. 843, f. B.

Barrskog., bland mossa, r. (Mustiala; Åbo).

612. C. scandens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 395. Cook. Illustr. t. 830.

Sporerna elliptiskt äggrunda, nertill spetsade, 8—9 = 5 mmm.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

Afbildningen (Fr. Icon. t. 163, f. 1) öfverensstämmer ej med beskrifningen.

613. C. erythrinus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 395. Cook. Illustr. t. 798, f. A.

Skogstr., lund., bland löf, h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

614. C. decipiens (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 396. Cook, Illustr. t. 798, f. B.

Sporerna elliptiska.

Skog., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

615. C. detonsus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 397.

Sporerna 6—9 = 5—6 mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

616. C. saniosus Fr. Icon. t. 163, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 397.

Sporerna elliptiska, 9—12 = 5—6 mmm.

Gräsbev. st., h. o. d. i södra Finl.

Varierar med längre, smalare, flerböjd, silkesluden, såväl utvändigt som inuti gulaktig fot (var. *paludosus* Karst. n. var.). Växer i kärr.

617. C. obtusus Fr. Icon. t. 163, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 397. Cook. Illustr. t. 845, f. A.

Sporerna äggrundt elliptiska, 7—9=5—6 mmm. Skog., a. (Nyl.—Vasa).

618. C. acutus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 398. Cook. Illustr. t. 845, f. B.

Blandskog., h. o. d. i södra Finl.

619. C. depressus (Weinm.) Fr. Icon. t. 163, f. 4. Karst. Hattsv. I, p. 399. Cook. Illustr. t. 860.

Skog., på fukt. st. (Åbo).

620. C. fasciatus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 400.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala; Åbo).

LVII. Inocybe Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXIV, 453, pr. p.

Hyllet fintrådigt, sammanväxt med hattens hud. Sporerna jemna och släta. Basiderna 4-sporiga. Cystiderna utskjutande, vanl. nedanom midten bukiga, med trubbig, ofta vårtfull spets, saknas stundom.

Öfversigt af arterna.

* Hatten torr.

† Foten fjällig eller fintrådig.

A Hatten i början spärrfjällig.

a Lamellerna blekt kanelbruna . . plumosa.
b Lamellerna kaffebruna . . . . pollicaris.
B Hatten icke spärrfjällig.
a Hatten trasigt fjällig eller trådig.
+ Foten icke stötande i blått.
○ Foten blek- eller bruntrådig.
△ Doftande.
: Luktande af äppel. . pyriodora.
:: Illaluktande . . . . prætermissa.
△△ Luktlösa.
: Foten bar i toppen . lacera.
:: Foten fjällmjölig i toppen . . . . deglubens.
○○ Foten gulträdig . . . . delecta.
++ Foten, synnerligen upptill, blåaktig . . . . obscura.
b Hattens hud på längden sprickig.
+ Foten icke uppsvälld vid basen.
○ Lamellerna n. fria . . . descissa.
○○ Lamellerna fastväxta . . lævigata.
++ Foten vid basen n. knölformigt uppsvälld.
○ Köttet rodnande . . . . hiulca.
○○ Köttet icke rodnande . . rimosa.
†† Foten glatt.
A Hatten i början kullrig.
a Lamellerna hvitaktiga . . . . sambucina.
b Lamellerna tidigt gula, slutl. olivgröna . . . . lucifuga.
B Hatten klock- eller kägellik.
a Hatten klocklik. Foten brun eller blek . . . . scabella.

b Hatten kägellik . . . . geophylla.
** Hatten klibbig. . . . . vatricosa.

621. In. plumosa (Bolt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 455. Cook. Illustr. t. 425.

* **In. abjecta** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IV, p. 172. Hattsv. I, p. 456.

Sporerna elliptiska, 10—13 = 5—7 mmm. Cystiderna spolformiga, 60 = 15—18 mmm.

Barrskog., vid väg., m. r. (Mustiala på Syrjä ås).

622. In. pollicaris Karst. Symb. ad Myc. Fenn. (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 9: 1882, p. 68).

Hatten köttig, tunn, klockformig, snart plattad, spärrfjällig, brunaktigt sämskfärgad, knapt 1 cm. bred. Foten jemntjock, med små, luddiga, spärrade fjäll, af hattens färg, knapt 3 cm. hög. Lamellerna vidfästade, tättsittande, bukiga, brunaktigt kanelfärgade (torra n. svarta). Sporerna bredt elliptiska, brunaktiga och genomskinliga (under mikroskopet), 3—5 = 2—3 mmm.

I växthusen i Helsingfors' botaniska trädgård: W. Nylander. 4.

623. In. pyriodora (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 456. Cook. Illustr. t. 472. Pat. Tab. anal. 2:e ser. p. 15, f. 528.

Sporerna äggrunda, ockragula, 12—15 = 6—7 mmm. Cystiderna utskjutande, bukiga eller kolfformiga, i toppen vårtiga eller taggiga.

Lund., vid väg., m. r. (Åbo).

624. In. prætermissa Karst. Symb. ad Myc. Fenn. (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 11: 1885, p. 3).

Hatten köttig, först klockformig, sedan kullrig, slutl. utplattad, n. pucklig, fjälligt fintrådig, kaffebrun, 3 cm. bred. Foten fylld, jemntjock, n. flerböjd, gråbrun, med skiftning i rödbrunt, luddig af fina, först hvitaktiga, sedan rödbrunaktiga trådar, i toppen hvitmjölig, vid basen stötande (alltid?) i spanskgrönt, 4—5 cm. lång. Lamellerna fastväxta, blekt lerfärgade, slutligen n. kanelfärgade, i eggen hvita och naggade. Sporerna aflångt elliptiska, ofta oliksidiga, med en aflång oljdroppe, gulaktiga (under mikr.), 10—13=5—6 mmm.

Barrskog., vid vägar, m. r. (Mustiala, Aug. och Sept. 1866). — Lukten stark, obehaglig.

625. In. lacera Fr. Karst. Hattsv. I, p. 457. Cook. Illustr. t. 583. Pat. Tab. anal. 2:e ser. p. 16, f. 531?

Sporerna elliptiskt aflånga, 12—19 = 5—6 mmm.
Barrskog., vid väg., a. (Nyl.—Lapl.)

626. In. deglubens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 459. Cook. Illustr. t. 394.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

627. In. trivialis Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 43. Icon. f. XLII.

Syn. *Inocybe deglubens* Fr. var. *trivialis* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 43.

Hatten köttig, tunn, först kägelformig, sedan klocklik eller kullrig, slutl. plattad, vanligen nedtryckt, med trubbig puckel, longitudinelt sprickig och trådigt sargad, i midten än slät, än söndersprucken i fjäll, blekaktig eller musgrå, med dragning i brungult eller dadelbrunt, ända till 5 cm. bred. Foten tät, jemntjock, fast, rak eller n. flerböjd, fintrådig, sedan n. glatt, i toppen hvitblek och n. mjölig, slutligen äfven inuti stötande i rödbrunt, vid basen icke uppsvälld, ända till 6 cm. hög, 3—4 mm. tjock. Lamellerna vidfästade eller n. fastväxta, tättsittande, bukiga, först hvitaktiga, sedan lerfärgade, slutl. brunaktiga, 2—3 mm. breda. Sporerna elliptiska, 10—12=4—5 mmm. Cystiderna klubblika, med en lång cylindrisk spets, 60—70 = 15—22 mmm.

Gräsbev. st., vid väg., t. a. i Mustialatrakten.

Ofta tufvad. Köttet hvitblekt, smak- och luktlöst.

628. In. delecta Karst. Hattsv. I, p. 460.

Cystiderna cylindriska, 6—10 mmm. tjocka? Sporerna elliptiska, vanl. oliksidiga och med en oljedroppe, 9—11 = 5—6 mmm.

Skog., m. r. (Mustiala).

629. In. obscura (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 460. Pat. Tab. anal. 2:e ser., p. 20, f. 542.

Sporerna elliptiska, 7—9=5—6 mmm. Cystiderna spolformiga, bukiga, med småtaggig spets.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

630. In. descissa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 463. Cook. Illustr. t. 428.

Sporerna elliptiska, 9—10=4—5 mmm. Basiderna 30=9 mmm. Cystiderna bukigt spolformiga, 60—70=18—21 mmm.

Skog., m. r. (Mustiala).

631. In. lævigata Karst.

Syn. *Ripartites laevigatus* Karst. Hattsv. I, p. 478.

Sporerna elliptiska, vanligen oliksidiga, å båda ändarna trubbiga, 9—11 = 4—5 mmm. Cystider icke med säkerhet funna (cylindriska?).

Ljungmark., m. r. (Mustiala).

632. In. hiulca Fr. Karst. Hattsv. I, p. 461. Cook. Illustr. t. 397.

Sporerna äggrunda, 9=5 mmm.

Mossbev. st., m. r. (Åbo).

633. In. rimosa (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 462. Cook. Illustr. t. 384.

Sporerna elliptiska, gulaktiga, 8—12 = 5—8 mmm. Cystiderna cylindriska, i spetsen brunvårtiga, utskjutande.

Skog., m. r. (Mustiala).

In. rimosa Pat. anal. II, p. 18, f. 114 hör icke hit.

634. In. sambucina Fr. Cook. Illustr. t. 399. Pat. Tab. anal. 2:e ser. p. 17, f. 535?

Syn. *Hebeloma sambucinum* Karst. Hattsv. I, p. 474.

Sporerna äggrunda, 10—14 = 6—7 mmm. Basiderna klubblika.

Barrskog., vid väg., m. r. (Mustiala).

635. In. lucifuga Fr. Karst. Hattsv. I, p. 464. Cook. Illustr. t. 429, f. 1. Pat. Tab. anal. 2:e ser., p. 17, f. 533.

Sporerna äggrunda, 10 = 6 mmm. Cystiderna utskjutande, nedanom midten bukiga, i toppen besatta med tagglika vårtor.

Barrskog., m. r. (Runsala).

636. In. debilipes Karst. n. sp.

Syn. *Hebeloma scabellum* Karst. Hattsv. I, p. 476.

Sporerna äggrunda, ockragula, 8—10=5—6 mmm.

Skog., på gräsbev. st., h. o. d. i södra Finl.

Har släta och jemna sporer samt torde för den skull icke böra identifieras med *In. scabella* Fr. Symb. Myc. I, p. 250. Icon. t. 110, f. 1, hvilken uppgifves hafva stjernlikt kantiga sporer.

637. In. geophylla (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 464. Cook. Illustr. t. 401. Pat. Tab. anal. III, p. 102, f. 228.

Sporerna elliptiska, ockragula, 8—10=4—6 mmm. Cystiderna flask- eller pistillformiga, i toppen besatta med små brunaktiga vårtor, 60=21—27 mmm. Foten öfverallt mjölig.

Var. geophila Pers.

Syn. *Inocybe geophylla* var. *lilacina* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 28.

Cystiderna bukigt spolformiga, 45—58=12—16 mmm. Sporerna såsom hos hufvudformen.

På lerjord, h. o. d. i södra Finl.

Af Patouillard uppgifvas sporerna vara spetsiga (jemf. Tab. anal. 2:e ser., p. 21, f. 545).

638. In. vatricosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 465. Cook. Illustr. t. 403.

Sporerna ovala, 9—10 = 6—7 mmm.

Barrskog., på jord och ved, h. o. d. i södra Finl.

LVIII. Clypeus Britz. *Derm.* und *Melan.* Südbayern p. 149.

Sporerna kantiga; för öfrigt som föreg.

Öfversigt af arterna.

* Sporerna bredt elliptiska, ojemt vågiga . fastigiata.
** Sporerna stjernformigt kantiga.
† Foten vid basen uppsvälld till en plattad knöl . . . . asterospora.
†† Foten icke uppsvälld vid basen . . . proximella.

639. Cl. fastigiatus (Schæff.) Karst.

Syn. *Inocybe fastigiata* Karst. Hattsv. I, p. 461. Cook. Illustr. t. 383.

Cystiderna klubblika, 60—70 = 20 mmm. Basiderna äggrundt klubblika, 25—30 = 10 mmm., 3-sporiga. Sporerna bredt elliptiska, m. sträfva, med spetsadt kantig bas, 8—12 = 5—8 mmm.

Fält., m. r. (Mustiala).

Pat. Tab. anal. IV, p. 156, f. 143 hör icke hit.

640. Cl. asterosporus (Quél.) Karst.

Syn. *Inocybe asterospora* Quél. Bull. Soc. Bot. Franç. 1879, p. 50. Sc. nat. Rouen 1879, t. 2, f. 6. Pat. Tab. anal. 2:e ser. p. 21, f. 546.

Hatten köttig, tunn, först kägellikt kullrig, sedan utplattad, pucklig, longitudinelt sprickig samt i ytan upplöst i trådar, brun, 1—6 cm. bred. Foten fylld, jemntjock, vid basen uppsvälld till en kantad knöl, strimmig, finluden, rödbrunaktig, 6—9 cm. hög, 3—5 mm. tjock. Lamellerna fastväxta, tättsittande, först bleka, sedan kaffebruna. Sporerna stjernlikt kantiga, 12—15=10—11 mmm. Cystiderna valsformiga, nedanom midten bukigt uppsvällda, utskjutande, med vårtfull spets, 50—70 = 12—21 mmm.

Skogstr., på fukt. st., t. a. i södra Finl.

641. Cl. proximellus Karst.

Syn. *Inocybe proximella* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 9: 1883, p. 44). Icon., f. XVI.

Hatten köttig, tunn, först kägellikt kullrig, sedan utplattad, pucklig, med först hel och slät, sedan longitudinelt sprickig och i trådar upplöst hud, blekaktig, i midten stötande i gulbrunt eller dadelbrunt, inuti hvit, 2—4 cm. bred. Foten fylld, uppåt n. afsmalnande, vanl. uppstigande, stundom flerböjd, vid basen icke uppsvälld, n. fintrådig, i toppen knappast klimjölig, blekaktig, inuti hvit, 6—8 cm. hög, 3—4 mm. tjock. Lamellerna fastväxta, tättsittande, bukiga, först bleka, sedan lerfärgade, slutl. brunaktiga, 2—3 mm. breda. Sporerna kantiga, 8—9 = 5—6 mmm. Cystiderna bukigt spolformiga, 57—65=18—21 mmm.

Barrskog., bland mossa, m. r. (Mustiala). 8.

(*Clypeus fibrosus* [Sow.] Karst. Cook. Illustr. t. 454 är icke med säkerhet känd från Finland.)

LIX. Hebeloma Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXIV, 471.

Hatten glatt eller af hyllets lemningar silkesluden, med hel och vanl. klibbig hud. Hyllet fintrådigt, ytligt eller 0. Sporerna vanl. lerfärgade. Cystiderna icke vårtiga, ofta inga. För öfrigt som *Inocybe.*

Öfversigt af arterna.

* Med slöja.

† Foten vid basen uppsvälld. Hatten n. klibbig. Luktande af rättika.

A Foten tät . . . . fastibile.

B Foten ihålig . . . . testaceum.

†† Foten jemntjock. Hatten klibbig. Svagt doftande.

A Hatten besatt med klibbiga papiller. punctatum.

B Hatten utan papiller.

a Hatten i omkretsen betäckt af ett klibbigt silkesludd . . . . versipelle.

b Hatten n. bar, rödgulaktig, i midten dadelbrun . . . . . . mesophæum.

** Utan slöja eller hylle.

† Hatten köttig.

A Luktande af rättiga eller tvål.

a Lamellerna breda . . . . . . sinapizans.

b Lamellerna smala.

+ Luktande af rättika . . . . crustuliniforme.
++ Luktande af tvål . . . . . subsaponaceum.
B Lukten svag, angenäm.
a Foten i toppen mjölig.
+ Foten lång.
o Foten icke skrufvriden . . longicaudum.
oo Foten skrufvriden . . . elatum.
++ Foten kort . . . . truncatum.
b Foten öfverallt bar . . . . . nudipes.
†† Hatten tunn.
A Luktlösa eller svagt luktande.
a Hatten klibbig . . . . spoliatum.
b Hatten torr.
+ Foten slutl. brunaktig . . . syrjense.
++ Foten oföränderligt hvit . . tortuosum.
B Luktande starkt af rättika . . . . deflectens.

642. H. fastibile (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 406.

Syn. *Inocybe fastibilis* Roz. Karst. Hattsv. I, p. 467.

Sporerna elliptiska, lerfärgade, 10—12 = 6—8 mmm.
Skog., h. o. d. i södra Finl.

643. H. testaceum (Batsch.) Fr. Cook. Illustr. t. 408.

Syn. *Inocybe testacea* Karst. Hattsv. I, p. 468.
Skog., m. r. (Åbo).

644. H. punctatum Fr.

Syn. *Inocybe punctata* Karst. Hattsv. I, p. 469.

Sporerna bredt elliptiska, lerfärgade, 7—11 = 5—6 mmm."
Berg. barrskog., h. o. d. i södra Finl.

645. H. versipelle Fr.

Syn. *Inocybe versipellis* Karst. Hattsv. I, p. 470.

Sporerna „12 mmm. långa, äggrunda."

Skogstr., vid väg., h. o. d. i södra Finl.

646. H. mesophæum Fr. Cook. Illustr. t. 411, 412.

Syn. *Inocybe mesophaea* Karst. Hattsv. I, p. 470.

Sporerna 8—10 = 5 mmm.

Barrskog., lund., vid väg., h. o. d. i södra Finl.

647. H. sinapizans Fr. Karst. Hattsv. I, p. 471. Cook. Illustr. t. 413.

Sporerna äggrunda, 12 = 7 mmm.

Löfskog., på fukt. st., m. r. (Runsala; Jomala).

648. H. crustuliniforme (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 471. Cook. Illustr. t. 414.

Sporerna elliptiska, oliksidiga, 10—12 = 5—7 mmm. Basiderna klubblika, 4-sporiga. Cystider 0.

Äng., lund., skog., a. (Nyl.—Lapl.)

649. H. subsaponaceum Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XIII (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., II: 1885, p. 3). Icon., f. XLIV.

Hatten köttig, först kullrig, sedan platt, trubbig, slät. bar, torr, blek, med stark dragning i rödgult, ända till 3 cm. bred. Foten först fylld, sedan ihålig, jemntjock, merendels n. flerböjd, icke spiralvriden, tilltryckt fintrådig, i toppen n. mjölig, blekaktig, nedtill (synnerligen vid beröring)

mörkbrnn, 2—3 cm. hög, 3—4 mm. tjock. Lamellerna fastväxta, lossnande, tättsittande, saftlösa i eggen m. fint naggade, i början hvitaktigt lerfärgade, sedan ljust rostfärgade, 2 mm. breda. Sporerna äggrundt aflånga, 6—10=4—6 mmm.

Gransk., bland barr, m. r. (Mustiala, nära Saloisjärvi). 8.

Växer i flockar. Smaken bitter. Lukten stark, lik den af tvål. Närmast beslägtad med *Hebeloma elatum* (Batsch.)

650. H. longicaudum (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 472. Cook. Illustr. t. 415.

Sporerna elliptiska, 10—12=5—7 mmm.

Skogstr., h. o. d. i södra Finl.

651. H. elatum (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 472.

Basiderna 32—40=10 mmm.; sporerna 11—14=6—7 mmm. enligt Sacc.

Granskog., m. r. (Mustiala).

652. H. truncatum (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 473. Cook. Illustr. t. 417.

Tricholoma truncatum Quél. Champ. Norm. 1880, p. 3.

Sporerna äggrunda, 12—13 = 5—7 mmm., lerfärgade enligt Cooke.

Löfskog., m. r. (Åbo).

653. H. nudipes Fr. Karst. Hattsv. I, p. 473. Cook. Illustr. t. 418.

Sporerna ovala, 8—12 = 4—6 mmm.

Skog., m. r. (Mustiala).

654. H. spoliatum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 474.

Sporerna 10 = 6 mmm.

Berg. barrskog., m. r. (Mustiala).

655. H. syrjense Karst. Myc. Fenn. III, p. 371. Hattsv. I, p. 475.

Sporerna elliptiska, 10—11 = 5—6 mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala på Syrjä ås).

656. H. tortuosum Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 15. Hattsv. I, p. 475.

Syn.? *Naucoria latissima* Cook. Illustr. t. 482.

Sporerna äggrunda, 6—9 = 4—5 mmm.

Alskog., h. o. d. i Mustialatrakten.

657. H. deflectens Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 14. Hattsv. I, p. 475. Icon. f. XLIII.

Sporerna sferiskt ovala, oregelbundna, 7—9=5—6 mmm. Basiderna klubblika, små, 4-sporiga. Cystider icke funna.

Back., fält., h. o. d. i Tammela.

LX. Naucoria Fr.

Syn. *Simocybe* et *Naucoria* Karst. Hattsv. I, p. XXII, 416, 429.

Basiderna 2- 4-sporiga. Cystider funna hos flera. Sporerna äggrunda eller elliptiska, ockragula eller bruna.

Öfversigt af arterna.

* Hatten glatt.

† Hylle saknas. Sporerna rostfärgade.

A Lamellerna fria eller vidfästade.

a Lamellerna tättsittande.

\+ Luktlösa.

○ Foten fylld, i början blek . lugubris.

○○ Foten pipig, blodröd . . Jennyae.

++ Doftande . . . . Cucumis.

b Lamellerna glesa . . . . miserrima.

B Lamellerna fastväxta.

a Hatten i början kullrig, sedan platt.

\+ Hatten torr, hygrofan.

○ Foten blek . . . . . . hyperella.

○○ Foten vid basen mörkbrun. cerodes.

++ Hatten teml. klibbig, gul . . pusiola.

b Hatten i början klocklik, sedan utbredd.

\+ Hatten naflad . . . . . . nucea.

++ Hatten platt eller pucklig.

○ Foten glatt, mjölig.

△ Hatten torr . . . . . scolecina.

△△ Hatten teml. klibbig . sideroides.

○○ Foten fintrådig eller fjällig.

△ Foten nedtill besatt med hvita flockulliga fjäll . badipes.

△△ Foten besatt med tilltryckta fina trådar.

: Hatten kägellikt klocklik . . . . flacca.

:: Hatten kullrigt klocklik . . . . . . camerina.

†† Hyllet vanl. otydligt. Sporerna mörkt rostbruna.

A På fält och åkrar växande arter.

a Foten blekaktig . . . . vervacti.

b Foten gulaktig eller brun.

+ Foten vid basen n. uppsvälld . pediades.

++ Foten vid basen icke uppsvälld.

○ Foten inneslutande ett lätt afskildt pipigt rör . . . semiorbicularis.

○○ Foten pipig eller ihålig.

△ Med lång, trådformig rot. arvalis.

△△ Utan rot. . . . . . tabacina.

B I skogstrakter, på fuktiga ställen förekommande.

a Hatten n. klibbig.

+ Lamellerna helbräddade . . . tenax.

++ Lamellerna sågade . . . . myosotis.

b Hatten torr eller fuktig.

+ Foten fintrådig . . . . . . scorpioides.

++ Foten glatt . . . . temulenta.

** Hatten fjällig eller silkesluden. Hyllet tydligt.

† Hatten fjällig.

A Hattens fjäll lossnande . . . . . Tavastensis.

B Hattens fjäll fastväxta.

a Hatten naflad . . . . erinacea.

b Hatten trubbig.

+ Foten fjälligt luden . . . . siparia.

++ Foten fintrådig eller glatt.

○ Foten kanelbrun . . . . . conspersa.

○○ Foten gulaktig eller blek.

△ Foten fintrådig . . . . escharoides.
△△ Foten glatt . . . . . limbata.
†† Hatten silkesluden . . . . segestria.

658. N. lugubris Fr. Icon. t. 121. f. 1.

Syn. *Simocybe lugubris* Karst. Hattsv. I, p. 416.

Sporerna 8 = 5 mmm.

Gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

659. N. Jennyae Karst. (Hedwigia 1881, n:o 12).

Syn. *Simocybe Christinæ* (Fr. pr. p.) Karst. Hattsv. I, p. 417.

Sporerna äggrunda, 4—5 = 3 mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

660. N. cucumis (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 452.

Syn. *Simocybe cucumis* Karst. Hattsv. I, p. 419.

Bar jord, vid väg., bland spånor, m. r. (Mustiala).

661. N. miserrima Karst.

Syn. *Simocybe miserrima* Karst. Hattsv. I, p. 550.

Bar sandjord, vid väg., m. r. (Mustiala).

662. N. hyperella Fr.

Syn. *Simocybe hyperella* Karst. Hattsv. I, p. 421.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

663. N. cerodes Fr. * **muscorum** Karst.

Syn. *Simocybe cerodes * muscorum* Karst. Hattsv. I, p. 422.
Löfskog., på fukt st., m. r. (Mustiala).

664. N. pusiola Fr. Cook Illustr. t. 457.

Syn. *Simocybe pysiola* Karst. Hattsv. I, p. 423.
Sporerna 8 = 4 mmm.
Äng., m. r. (Mustiala).

665. N. nucea (Bolt.) Fr. Icon. t. 124, f. 1.

Syn. *Simocybe nucea* Karst. Hattsv. I, p. 423.
Sporerna ovala, 11—13 = 6—7 mmm.
Barrskog., m. r. (Åbo).

666. N. scolecina Fr. Cook. Illustr. t. 491.

Syn. *Simocybe scolecina* Karst. Hattsv. I, p. 423.
Sporerna 10—12 = 6 mmm.
Fukt. st., på grusbotten, bland alar, m. r. (Mustiala).

667. N. sideroides (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 458.

Syn. *Simocybe sideroides* Karst. Hattsv. I, p. 424.
Sporerna vanl. elliptiska, 6—10 = 4—6 mmm.
Tallstubb. och jord, m. r. (Tammela).

668. N. badipes (Pers.?) Fr. Cook. Illustr. t. 491.

Syn. *Simocybe badipes* Karst. Hattsv. I, p. 425.
Sporerna elliptiska, 7—8 = 6 mmm.
Barrskog., på fukt. st., m. r. (Tammela).

669. N. flacca Karst. Icon. f. XVII.

Syn. *Simocybe? flacca* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VII, p. 4.

Hatten n. köttig, kägellikt klockformig, pucklig, sämskfärgadt kanelbrun, 1,5 cm. bred. Foten broskartad, pipig, jemntjock, af hattens färg, men blekare, nedtill n. umbrabrun, hvittrådig, 6—7 cm. lång, 1—2 mm. tjock. Lamellerna fastväxta, snart fria, n. tättsittande, af hattens färg, breda (3 mm.). Sporerna n. elliptiska, oliksidiga, mot båda ändarne afsmalnande, gula, genomskinliga (under mikr.), 9—11 = 5 mmm. Luktlös, n. utan hylle. Fotens hud sammanväfd af vanl. skrufvridna fibrer.

Barrskog., vid väg., bland mossa, m. r. (Tammela). 9.

670. N. camerina Fr.

Syn. *Simocybe camerina* Karst. Hattsv. I, p. 425.

Sporerna 6—8 = 4 mmm.

Murkna barrträdsstamm., m. r. (Mustiala).

Sporerna enligt Quélet (Champ. Norm. 1880, p. 9) 15 mmm. långa.

671. N. vervacti Fr. Cook. Illustr. t. 617, f. 1.

Syn. *Simocybe vervacti* Karst. Hattsv. I, p. 426.

Sporerna 12—16 = 8—10 mmm.

Feta äng., lind., m. r. (Tammela).

672. N. pediades Fr. Cook. Illustr. t. 492. Pat. Tab. anal. IV, p. 157, f. 346.

Syn. *Simocybe pediades* Karst. Hattsv. I, p. 427.

Sporerna elliptiska, 9—12 = 5—6 mmm. Basiderna klubblika. Cystiderna äggrundt spolformiga, 30—38 = 7—9 mmm. Gräsbev. st., h. o. d. i södra Finl.

673. N. semiorbicularis (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 493, f. 1.

Syn. *Simocybe semiorbicularis* Karst. Hattsv. I, p. 427.

Sporerna 12—14 = 8—9 mmm.

Vägkant., grus, lund, m. r. (Åbo).

674. N. arvalis Fr. Cook. Illustr. t. 489.

Syn. *Simocybe arvalis* Karst. Hattsv. I, p. 428.

Åkrar och feta gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

675. N. tabacina (De C.) Fr. Cook. Illustr. t. 493, f. 2.

Sporerna „8—9 = 4—5 mmm."

Vid väg., m. r. (Mustiala).

676. N. tenax Fr. Karst. Hattsv. I, p. 429. Cook. Illustr. t. 617, f. 2.

Sporerna „äggrundt ovala, 5 = 4 mmm."

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Åbo; Mustiala).

677. N. myosotis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 430. Cook. Illustr. t. 494.

Syn. *Agaricus consentiens* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. III, p. 139.

Sporerna elliptiska, 12—18 = 6—9 mmm.

Våta äng., kärr, t. a. i södra Finl.

678. N. scorpioides Fr. Karst. Hattsv. I, p. 431.

Sporerna bredt elliptiska, 5—6 mmm. långa.

Torfjord, m. r. (Mustiala).

Sporerna enligt Quélet (Ass. Franç. 1883, p. 3) 10—12 mmm. långa.

679. N. temulenta Fr.

Syn. *Simocybe temulenta* Karst. Hattsv. I, p. 428.

Sporerna elliptiska, 12 = 6 mmm.

Skog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

680. N. Tavastensis Karst. Hattsv. I, p. 430. Icon. f. XL.

Syn. *Naucoria myosotis* var. *major* Cook. Illustr. t. 494.

Sporerna elliptiska, 15—17 = 8—9 mmm.

Kärr, diken, h. o. d. i Tammela; Storkyrö.

681. N. erinacea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 432. Cook. Illustr. t. 480, f. 1.

Sporerna elliptiskt sferiska, 9—15 = 6—9 mmm.

Torra grenar af löfträd, m. r. (Mustiala).

682. N. siparia Fr. Karst. Hattsv. I, p. 433.

Syn. *Inocybe siparia* Roz.

Utdöda stamblad af *Polystichum Filix mas* på skugg. st., m. r. (Tyrvis).

683. N. conspersa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 433. Cook. Illustr. t. 512, f. 1.

Syn. *Inocybe conspersa* Roz.

Sporerna elliptiska, 9—11 = 5—6 mmm.
På fukt. st. (Helsingfors; Åbo; Mustiala).

684. N. escharoides Fr. Karst. Hattsv. I, p. 434. Cook. Illustr. t. 512, f. 2.

Sporerna elliptiska, 7—9 = 5 mmm.
Fukt. och skugg. st., stränd., a. i södra Finl.

685. N. limbata (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 434.

Sporerna 6—9 = 4—6 mmm.
Barrskog., på öppna sandback., m. r. (Mustiala).

686. N. segestria Fr. Karst. Hattsv. I, p. 435.

Sporerna 9 = 5—6 mmm.
Bland löf, mossa och spånor, m. r. (Åbo).

LXI. Galera Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXIII, 436.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna af varierande form. Sporerna elliptiska eller äggrunda, ockragult rostfärgade.

Öfversigt af arterna.

* Hylle saknas. (*Eu-Galera* Karst.)
† Hatten trubbig. Foten vanl. spänd.
A Lamellerna vidfästade eller n. fria.
a Foten vid basen roflikt uppsvälld. sphærobasis.

b Foten nedtill icke uppsvälld.

+ Foten spänd . . . . tenera.

++ Foten flerböjd . . . . . . siliginea.

B Lamellerna fastväxta . . . . spartea.

†† Hatten försedd med en liten knöllik puckel . . . . hypnorum.

** Hylle förefinnes. (*Galerula* Karst.) . . mycenopsis.

687. G. sphaerobasis Post. Karst. Hattsv. I, p. 436.

Sporerna elliptiska, 12—14 = 5—8 mmm.

Feta, gräsbev. st. i närheten af byar, h. o. d. (Tammela; Åbo; Åland.)

688. G. tenera (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 437. Cook. Illustr. t. 461 (var. *pilosella* Pers.)

Sporerna elliptiska, 14—21 = 8—12 mmm. Cystiderna pistillformiga, med kort, m. smal hals.

Gräsbev. st., exkrem., murkna stubb., a. (Nyl.—Lapl)

Sporerna enligt Britzelmayr 12—14 = 6—9 mmm.

689. G. siliginea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 437.

Sporerna elliptiska, 11—13 = 5—7 mmm.

Gräsbev. st., vid väg., h. o. d. i södra Finl.

Var. **flexipes** Karst. Hattsv. I, p. 438.

Bland spånor, m. r. (Mustiala).

690. G. spartea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 439. Cook. Illustr. t. 481.

Brända mark, m. r. (Åbo).

691. G. Hypnorum (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 441. Cook. Illustr. t. 465. Pat. Tab, anal. III, p. 103, f. 230.

Sporerna elliptiska, 10—11 = 5—8 mmm. Basiderna klubblika. Cystiderna nedtill bukiga, upptill fingerformiga, utskjutande, 40—45 = 10—12 mmm.

Äng., betesfält, skog., bland mossa, a. (Nyl.—Lapl).

Var. **Bryorum** Pers. Karst. Hattsv. I, p. 441.

Sporerna elliptiska, 8--9 = 4—5 mmm.

Barrskog., bland mossa.

* **G. Sphagnorum** (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 441.

Sporerna elliptiska, 10 = 6 mmm.

Kärr, bland mossa, h. o. d. i södra Finl.

692. G. mycenopsis Fr. Cook. Illustr. t. 467, f. 2.

Syn. *Galerula mycenopsis* Karst. Hattsv. I, p. 443.

Sporerna elliptiska, 9—12 = 5—6 mmm.

Fukt., gräsbev. st., bland mossa, m. r. (Mustiala).

LXII. Tubaria W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. XXIII, 444.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna af vexlande form. Sporerna elliptiska eller äggrunda, släta, rostfärgade eller brunaktiga.

Öfversigt af arterna.

* Sporerna rostfärgade.

† Hatten torr.

A Hatten med koncentriska, flockulliga fjäll . . . . anthracophila.

B Hatten flockulligt fjällig . . . . . furfuracea.

†† Hatten klibbig.

A Hatten mot kanten försedd med koncentriska, flockulliga fjäll . . . stagnina.

B Hatten utan fjäll . . . . viscidula.

** Sporerna rostfärgade, med dragning i kaffebrunt.

† Lamellerna fastväxta, triangelformiga . inqvilina.

†† Lamellerna nedlöpande, smala . . . phæophylla.

693. T. anthracophila Karst. Hattsv. I, p. 444. Icon., f. XLI.

Sporerna 6 = 3—4 mmm., bredt elliptiska. Basiderna cylindriskt klubblika, omkr. 45 = 6—9 mmm.

Bland förkoln. ved, m. r. (Mustiala).

694. T. furfuracea (Pers.) W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. 444. Cook. Illustr. t. 603.

Sporerna elliptiskt sferiska, 7—3 = 4—5 mmm. Basiderna klubblika. Cystiderna trådformiga, upptill utsvällda, m. utskjutande.

Jord, bland ved, löf etc., a. (Nyl.—Lapl.)

Beslägtad med *T. pellucida* (Bull. t. 535, f. 3), men habituelt genast skild genom sin slutligen naflade och puckliga hatt.

695. T. stagnina Fr. Karst. Hattsv. I, p. 445.

Kärr, bland hvitmossa, m. r. (Tammela).

696. T. viscidula Karst. Hattsv. I, p. 446.

Syn. *Galera viscidula* Karst. (Grevillea, 1879, n:o 42, p. 63.)

Sporerna bredt elliptiska, 6—7 = 3—4 mmm.

Vissnade grässtrån, m. r. (Mustiala).

697. T. inqvilina (Fr.) W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. 447. Cook. Illustr. t. 493.

Murken ved, bland risqvistar, vid väg., m. r. (Åbo).

Enligt Fries skild från *Tubaria nuciseda* (Fr.) genom lamellernas och sporernas färg; enl. Quélet identisk med denna.

698. T. phæophylla Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII. (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 6: 1881, p. 8.)

Hatten n. köttig, kullrig, slutl. platt eller nedtryckt, i midten ofta hvälfd, glatt, torr, i fuktigt väder genomskinligt strimmig, först vattenaktigt, sedan brandgult kanelfärgad, torr slät och urblekt, ofta blek, 1—2 cm. bred; dess kött blekt och af teml. bäsk smak. Foten pipig, i toppen tilltjocknad, flerböjd, ofta sammantryckt, trådigt fjällig, brunblek, slutligen nedtill svartaktigt brun. Hyllet kortvarigt. Lamellerna nedlöpande, tättsittande, smala, bågböjda, först bleka, sedan mörkt kanelbruna. Sporerna n. elliptiska, 6—7=5—5 mmm.

Gödsl. st., m. r. (Mustiala park). 7, 8.

Växer flockvis, understundom n. tufvad.

LXIII. Bolbitius Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXIII, 447.

Basiderna n. klotrunda. Cystiderna uppblåsta. Sporerna elliptiska eller äggrunda, rosenfärgadt ockragula.

Öfversigt af arterna.

* Foten vid basen icke knölformigt uppsvälld.
† Foten fjällmjölig eller luddig.
A Hyllet icke tydligt . . . . . . vitellinus.
B Hyllet tydligt, snart försvinnande . Boltoni.
†† Foten naken . . . . fragilis.
** Foten vid basen knölformigt uppsvälld . bulbillosus.

699. B. vitellinus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 447.

Sporerna 14 = 8 mmm.

Hästexkr. och starkt gödslade fält, h. o. d. i södra Finl.

* **B. Boltoni** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 448. Cook. Illustr. t. 689.

Sporerna 12—14 = 8 mmm.

Starkt gödslade platser, högar af förruttnade löf, m. r. (Åbo).

** **B. fragilis** (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 448.

Sporerna 14—15 = 8—9 mmm.

Vid väg., fält, h. o. d. i södra Finl.

700. B. bulbillosus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 448.

Sporerna bredt elliptiska, rostfärgade, 12—14 = 8 mmm.

Feta, gräsbev. st., m. r. (Mustiala park).

LXIV. Crepidotus Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXII, 413.

Basiderna 4-sporiga. Sporerna n. klotrunda.

Öfversigt af arterna.

* Hatten geléartadt köttig . . . . mollis.
** Hatten köttig, tunn . . . . applanatus.

701. Cr. mollis (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 413. Cook. Illustr. t. 498. Pat. Tab. III, p. 101, f. 225.

Sporerna äggformigt klotrunda, 5—6 mmm. i diam. Basiderna klubblika, omkr. 18 = 6 mmm.

Murkna stamm., m. r. (Tyrvis).

702. Cr. applanatus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 414.

Sporerna klotrunda, 4—5 mmm. i diam.

Murkna löfträd, h. o. d. i Tammela.

LXV. Phialocybe Karst. Hattsv. I, p. XXII, 415.

Öfversigt af arterna.

* Lamellerna blekt gulröda . . . . . . epibrya.
** Lamellerna bruna . . . . inhonesta.

703. Ph. epibrya (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 415. Cook. Illustr. t. 516, f. 3.

På mossa, m. r. (Åbo).

704. Ph. inhonesta Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVII. (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 13: 1886, p. 160).

Hatt hinnaktig, upp- och nervänd, sittande, tilltryckt silkesluden, kretsformig eller n. njurformig, hvitaktig, omkr. 1 cm. bred. Lamellerna breda, tunna, n. tättsittande, hvitaktiga, slutl. kaffebruna. Sporerna elliptiskt sferiska, 6—8 = 5—6 mmm. Basiderna omvändt äggrunda eller n. elliptiska, omkr. 12 mmm. långa.

Aspbark, m. r. (Mustiala).

Är närmast beslägtad med föreg., men skiljer sig från denna genom sina mörkare färgade lameller och sin storlek.

LXVI. Agaricus (Linn.) Karst. Hattsv. I, p. XXV, 482.

Basiderna 4-sporiga. Cystider anträffade hos några arter. Sporerna äggrunda eller elliptiskt sferiska, purpurbruna.

Öfversigt af arterna.

* Lamellerna hvitaktiga, slutl. bruna . . . augustus.

** Lamellerna köttröda eller i början hvita,
sedan rödlätta, slutl. brunaktiga.

† Ringen dubbel . . . . arvensis.

†† Ringen enkel.

A Lamellerna slutl. svartbruna.

a Hatten trubbig, dess kött rodnande. campestris.

b Hatten n. pucklig, rödbrun, dess
kött hvitt. . . . . silvaticus.

B Lamellerna slutl. n. brunaktiga.
  a Köttet vid brytning icke rodnande. comtulus.
  b Köttet vid brytning blodrödt . . sangvinarius.

705. Ag. augustus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 482.

Sporerna elliptiskt sferiska, 6—7 = 4 mmm.
Skog., m. r. (Åbo?)

706. Ag. arvensis (Schæff.) Karst. Hattsv. I, p. 483.

Sporerna elliptiskt sferiska, 7—10 = 6 mmm. Hatten hvit.*

Öppna fält, äfven på odlad jord, skog., vid myrstack., a. (Nyl.—Lapl.)

707. Ag. campestris Linn. Karst. Hattsv. I, p. 484.

Sporerna elliptiskt sferiska, 6—8 = 5 mmm.
Öppna fält, trädgård., vid väg., skog., a. (Nyl.—Lapl.)

Var. **villaticus** Fr. Cook. Illustr. t. 585.
Gödsl. st., m. r. (Åbo).

708. Ag. silvaticus (Schæff.) Karst. Hattsv. I, p. 485. Cook. Illustr. t. 530.

Sporerna 7—8 = 4 mmm.
Skog., m. r. (Mustiala).

---

* Åtskilliga svampar tyckas under högre breddgrader antaga ljusare och renare färger.

709. Ag. comtulus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 486.

Sporerna elliptiskt sferiska, 4—5=3—4 mmm.

Feta, gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

710. Ag. sangvinarius Karst. Hattsv. II, p. 232. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 46. Icon. f. XLV.

Sporerna elliptiska, 5—7=3—4 mmm. Basiderna klubblika, små, 4-sporiga.

Barrskog., vid väg., på gödsl. sandjord, m. r. (Mustiala).

LXVII. Stropharia Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXV, 487.

Basiderna merendels n. klotrunda. Cystider anträffade. Sporerna elliptiska eller äggrunda, purpurfärgadt svarta.

Öfversigt af arterna.

* Hatten hinntäckt, n. klibbig.
 † På marken och på stubbar växande.
  A Lamellerna n. nedlöpande . . . . depilata.
  B Lamellerna fastväxta eller vidfästade.
   a Hatten slemmig.
    + Hatten gulgrön . . . . . . æruginosa.
    ++ Hatten gulblek, med dragning i purpurrödt . . . . . . inuncta.
   b Hatten n. klibbig.
    + Hatten gul . . . . melasperma.
    ++ Hatten hvit . . . . albonitens.
 †† På exkrementer växande.
  A Hatten med fjällig kant. . . . . . luteonitens.

B Hatten glatt.

a Hatten hemisferisk.

+ Foten torr . . . . merdaria.

++ Foten klibbig.

o Foten luddig . . . . . . stercoraria.

oo Foten glatt. . . . . . semiglobata.

b Hatten kägelformig, spetsig . . semilanceata.

** Hatten hinnlös.

† Hatten glatt. . . . . spintrigera.

†† Hatten fjällig . . . . caput-medusæ.

711. Str. depilata (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 487.

Sporerna elliptiska, 11—14 = 6—8 mmm.
Barrskog., sällan löfskog., a. (Nyl.—Lapl.)

712. Str. æruginosa (Curt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 488. Cook. Illustr. t. 551.

Sporerna elliptiska, 7—8=4—6 mmm.
Skog., lund., äng., a. (Nyl.—Vasa).

* **albocyanea** (Desm.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 488. Cook. Illustr. t. 552.

Sporerna 7—8 = 4—5 mmm.
Skog., äng., m. r. (Tammela).

713. Str. inuncta Fr. Karst. Hattsv. I, p. 489. Cook. Illustr. t. 534.

Sporerna elliptiska, 8 = 4—5 mmm.
Gräsbev. st., vid väg., m. r. (Mustiala; Åbo).
Sporerna enligt Quélet 10 mmm. långa.

714. Str. melasperma (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 489.

Öppna gräsbev. fält, m. r. (Åbo?)

715. Str. albonitens Fr. Icon. t. 131, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 490.

Foten glatt, af hyllets lemningar silkesluden. Sporerna äggrunda, 6—8 = 4—5 mmm.

Gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

716. Str. luteonitens (Vahl.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 491. Cook. Illustr. t. 604.

Sporerna „bruna, 14 = 6—7 mmm."

Vid väg., åkr., gödselsaml., m. r. (Lapl.)

717. Str. merdaria Fr. Karst. Hattsv. I, p. 491. Cook. Illustr. t. t. 537.

Sporerna svartbruna, 12—16 = 6—8 mmm.

Förtork. exkrem., starkt gödslad jord, h. o. d. (Nyl.—Vasa).

Uti Saccardos Syll. V (p. 1020) angifves sporernas dimensioner till 8 = 5 mmm.

718. Str. stercoraria Fr. Karst. Hattsv. I, p. 492. Cook. Illustr. t. 538.

Sporerna kaffebruna, stötande i purpurrödt, 17—21 = 13—16 mmm.

Skog., på fukt. st., sump. äng., på förtork. exkrem., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

Var. **flexuosa** Britz. Mel. p. 169, f. 31.

Smutsigt gulaktig. Hatten med tydligare puckel. Foten flerböjd, lång.

Gödsl. st. i skog., h. o. d. i Mustiala trakten.

719 Str. semiglobata (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 492. Cook. Illustr. t. 539. Pat. Tab. anal. III, p. 104, f. 234.

Sporerna purpurröda, med dragning i kaffebrunt, 10—19 = 8—10 mmm. Basiderna utskjutande, omvändt äggrunda.

Gödselstäd., förtork. exkrem., a. (Nyl.—Lapl.)

* **Str. siccipes** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX, p. 46. Sacc. Syll. V, p. 1022.

Hatten n. köttig, först hemisferisk. sedan plattad, trubbig, kretsformig, bar, slät eller slutl. i kanten genomskinligt strimmig, klibbig, lerfärgadt hvit, torr gulaktig, 2—3 cm. bred. Foten fylld, stundom slutl. ihålig, flerböjd eller rak, slät, finluden, ofvanom den ofullständiga, torra och frånstående ringen n. finluddig eller stoftpudrad, blekaktig, torr, 4—7 cm. lång, 2 mm. tjock. Lamellerna fastväxta, n. nedlöpande, lerfärgade, med n. bruna molnfläckar, slutligen kaffebruna, ända till 9 cm. breda. Sporerna elliptiska, brunaktiga och genomskinliga (under mikr.), 12—15 = 7—9 mmm.

Oxgödsel, h. o, d. i Mustialatrakten. 7—9.

720. Str. semilanceata (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 492. Cook. Illustr. t. 572.

Sporerna elliptiska, 9—16 = 4—9 mmm.

Gödsl. och fet jord, a. i södra Finl.

721. Str. spintrigera Fr. Icon. t. 132, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 494.

Syn. *Hypholoma spintrigerum* Quél. Ench. p. 116.

Sporerna elliptiska, 9—12 = 4—6 mmm.

Har i Quélets Enchiridion origtigt fått sin plats närmast *Hypholoma appendiculatum* (Bull.).

Murkna stammar och rötter af löfträd, m. r. (Mustiala).

722. Str. caput-medusæ Fr. Icon. t. 131, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 493.

Sporerna aflångt äggrunda, kaffebruna, skiftande i purpurrödt, 9—11 = 4—5 mmm.

Skog., på murkna björkstubb., m. r. (Mustiala).

LXVIII. Hypholoma (Fr.) Pat. Hym. d'Eur. p. 123.

Syn. *Hypholoma* Auctt. pr. p.

Hatten betäckt med en icke frånskiljbar hinna, i kanten inböjd, spröd. Foten ihålig, spröd. Slöjan vidhängande hattens kant. Lamellerna afrundadt vidfästade eller n. fastväxta. Basiderna 4-sporiga. Cystiderna af varierande form. Sporerna elliptiska, purpurfärgadt bruna, släta eller sträfva.

Öfversigt af arterna.

* Sporerna finvårtiga. Hatten af inväxta trådar silkesluden eller fjällig. (*Lacrymaria* Pat. Hym. d'Eur. p. 122) . . . . velutinum.

** Sporerna släta. Hatten slutl. glatt.

† Hatten prickig . . . . subpapillosum.
†† Hatten icke prickig.
A Lamellerna icke tårstänkta.
a Lamellerna gråa, sedan svartbruna. cascum.
b Lamellerna i början violetta eller hvitaktiga.
+ Lamellerna i början violetta . Candolleanum.
++ Lamellerna i början hvitaktiga.
○ Lamellerna n. fastväxta.
△ Lamellerna snart blekt köttröda, slutl. kaffebruna . . . . . . appendiculatum.
△△ Lamellerna slutl. purpurbruna . . . . . . chondrodermum.
○○ Lamellerna vidfästade, lätt lossnande, snart gråa, slutligen brunaktiga . . . piluliforme.
B Lamellerna tårstänkta . . . . . . hydrophilum.

723. H. velutinum (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 499.

Syn. *Lacrymaria velutina* Pat. Hym. d'Eur. p. 124.

Cystiderna utskjutande, cylindriskt klubblika, 40 = 9 mmm. Sporerna elliptiska, 9—12 = 6—7 mmm.

Vid väg., gator, i källare, h. o. d. i södra Finl.

724. H. subpapillosum Karst. Symb. ad Myc. Fenn. (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 5: 1879, p. 17). Hattsv. I, p. 501. Icon. f. XXVII.

Sporerna elliptiska, 5—6 = 3 mmm.

Gamm. björkved, m. r. (Mustiala).

725. H. cascum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 500. Cook. Illustr. t. 544.

Trädgård., m. r. (Mustiala).

726. H. Candolleanum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 501. Cook. Illustr. t. 546. Pat. Tab. anal. IV, p. 159, f. 350.

Basiderna 4-sporiga, klubblika. Sporerna elliptiska, 8 = 4 mmm.

På mulljord, äfven på murkna stubb., m. r. (Mustiala).

727. H. appendiculatum (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 502. Cook. Illustr. t. 547. Pat. tab. anal. IV, p. 159, f. 349.

Cystiderna utskjutande, valsformiga, nedanom midten n. uppblåsta. Sporerna elliptiska, 6—8 = 3—4 mmm.

Stubb. af löfträd, a. (Nyl.—Vasa).

728. H. chondrodermum Berk. et Br. Cook. Illustr. t. 606, f. 1.

Syn. *Hypholoma sublentum* Karst. Symb. ad Myc. X (1882), p. 60. Hattsv. II, p. 233.

Sporerna elliptiska, 8—10 = 4—5 mmm.

Bland spånor, m. r. (Mustiala).

729. H. piluliforme (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 502.

Mossbekl. trädstamm., m. r. (Mustiala?).

Enligt Quélet en form af följ.

730. H. hydrophilum (Bull.) Karst. Hattsv. I, p. 502.

Cystiderna 54—75=18 mmm. Basiderna 22—24=3—5 mmm. Sporerna 7—8=3—4 mmm

Bland löf, spånor, på trädstubb., m. r. (Runsala).

LXIX. Næmatoloma Karst. Hattsv. I, p. XXV, 495.

Syn. *Hypholoma* Fr. pr. p.
Stropharia III *Flammuloides* Quél. Ench. p. 113.

Basiderna 4-sporiga. Sporerna elliptiska eller aflånga, släta, violettbruna.

Öfversigt af arterna.

* Hatten jemn och slät.
 † Lamellerna smala.
  A Köttet hvitt.
   a Hatten i midten mörkare, fast . lateritium.
   b Hatten enfärgad, tunn . . . . capnoides.
  B Köttet gulaktigt.
   a Lamellerna slutl. gråaktiga . . . epixanthum.
   b Lamellerna slutl. grönaktiga . . fasciculare.
 †† Lamellerna breda . . . . marginatum.
** Hatten äldre rynkig . . . . udum.

731. N. lateritium (Schæff.) Karst. Cook. Illustr. t. 527, 558.

Syn. *N. sublateritium* Karst. Hattsv. I, p. 495.

Sporerna elliptiska, 6—7=3—4 mmm.

Torra stamm., synnerligen af ek och björk, m. r. (Runsala; Tammela).

732. N. capnoides (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 495.

Syn. *Hypholoma capnoides* Fr. Icon. t. 133, f. 1.

Sporerna bredt elliptiska, 7 = 5 mmm.

Gamla tallstamm., a. (Nyl.—Lapl.)

Sporerna enligt Britzelmayr 8 = 4 mmm.

733. N. epixanthum (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 495.

Syn. *Hypholoma epixanthum* Fr. Icon- t. 133.

Sporerna elliptiska, 6—7 = 4 mmm.

Gamla trädstamm., synnerl. af tall, m. r. (Mustiala).

734. N. fasciculare (Huds.) Karst. Hattsv. I, p. 496.

Syn. *Hypholoma fasciculare* Cook. Illustr. t. 561.

Sporerna elliptiska, 6—7 = 4 mmm. Cystiderna spolformiga.

Förmultn. löfträdsstamm., a. (Nyl.—Lapl.)

* **N. elæodes** (Fr.) Karst.

Lamellerna först gröna, sedan olivfärgade.

Trädstamm, m. r. (Mustiala).

Föga skild från hufvudarten. Anses äfven af Quélet vara en varietet af denna.

735. N. marginatum (Pers.) Karst.

Syn. *Hypholoma dispersum* Fr. Cook. Illustr. t. 586.
Næmatoloma dispersum Karst. Hattsv. I, p. 496.

Sporerna „elliptiska, 12—14 = 6 mmm."

Barrskog., helst granskog., på stubbar och jord, m. r. (Mustiala).

736. N. udum (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 497.

Syn. *Psilocybe uda* Fr. Cook. Illustr. t. 569.

Sporerna 16—20 = 7—9 mmm.

Kärr, a. (Nyl.—Lapl.)

LXX. Psilocybe Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXVI, 503.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna af varierande form. Sporerna elliptiska eller äggrunda, släta.

Öfversigt af arterna.

* Hatten köttig eller köttigt hinnaktig.
  † Hatten hinnlös. Foten styf. Hylle 0. Sporerna bruna (*Homophron* Britz.).
    A Lamellerna bleka, sedan kötröda, slutl. svartbruna . . . . . . spadicea.
    B Lamellerna först hvita, sedan gråsvarta . . . . cernua.
  †† Hatten hinntäckt. Spoyerna vanl. violettbruna (*Eu-Psilocybe* Karst.)
    A Hatten i regnväder teml. klibbig . dichroa.
    B Hatten torr . . . . callosa.
** Hatten hinnaktig, pucklig.
  † Hatten blekt rostfärgad . . . . . . simulans.
  †† Hatten stötande i olivbrunt . . . . Gilletii.

737. Ps. spadicea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 506. Cook. Illustr. t. 610.

Sporerna elliptiska, 8—9 = 4—5 mmm.

Trädstamm., t. a. i södra Finl.

Sporerna enligt Britzelmayr 6—7 = 3—4 mmm.

738. Ps. cernua (Vahl.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 506. Cook. Illustr. t. 574.

„Cystiderna spolformiga, 36 = 8—9 mmm. Sporerna 7—12 = 5—7 mmm."

Trädstamm., murken ved, bland löf, m. r. (Mustiala).

739. Ps. dicroa (Pers.?) Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 17.

Syn. *Psilocybe ericaea* * *dichroa* Karst. Hattsv. I, p. 504. *Agaricus ericaeus* var. *minor* Weinm. Hym. et Gast. Ross., p. 255.

Hatten köttigt hinnaktig, först kägelformigt klocklik, sedan kullrig, n. pucklig, i kanten n. genomskinligt strimmig, glatt, n. klibbig, n. glansk, dadelbrun, i torr väderlek n. sämskfärgad, 2,5 — 3,5 cm. bred. Foten nedtill lindrigt tilltjocknande, pipig, silkesluden, först blek, sedan brunaktig, omkr. 7 cm. lång, upptill 2—3, nedtill 3—4 mm. tjock. Lamellerna vidfästade, bukiga, breda, bruna, stötande i purpurrödt, i eggen hvitaktiga. Sporerna elliptiska eller äggrunda, 9—10=5—6 mmm. — Var. *β* **tenuior.** Hatten omkr. 1 cm. bred. Foten jemntjock, 5—6 cm. lång, 2 mm. tjock. Lamellerna kaffebruna.

Torfjord, m. r. (Mustiala).

740. Ps. callosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 505.

Gräsbev. st , vid väg., r. (Helsingfors; Åbo; Lapl.)

741. Ps. simulans Karst. Hattsv. I, p. 508. Symb. ad Myc. Fenn. VII (1880), p. 5. Icon. f. XLVII.

Basiderna 4-sporiga. Sporerna äggrunda, 4—6=3 mmm. Murkna, mossbev. trän på våta st., m. r. (Mustiala).

742. Ps. Gilletii Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 32. Hattsv. I, p. 509. Icon. f. XLVI.

Basiderna klubblika, 4-sporiga, små. Sporerna elliptiska, 10—13=5—6 mmm., med 1—2 oljedroppar.

Skogstr., vid väg., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

LXXI. Psathyra Fr.

Syn. *Psathyra* Karst. Hattsv. I, p. XXVI, 509.
Pannucia Karst. Hattsv. I, p. XXVI, 509.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna variabla. Sporerna elliptiska eller äggrunda, släta, purpurbruna eller purpursvarta.

Öfversigt af arterna.

* Utan hylle (*Eu-Psathyra*).
† Hatten slutl. klockformig eller hemisferisk.
A Foten rak.
a Lamellerna skiftande i purpurrödt eller violett.
\+ Hatten slät, icke rynkig, blek . conopilca.
++ Hatten torr n. rynkig, vanl. skiftande i rosenrödt. Lamellerna stötande i violett . corrugis.
b Lamellerna kaffebruna.
\+ Foten hvit . . . . torpens.

++ Foten blekt rödbrunaktig . . foenisecii.

B Foten flerböjd eller skrufvriden . . gyroflexa.

†† Hatten slutl. plattad.

A Lamellerna slutl. askgråa . . . . tenuicula.

B Lamellerna svartbruna . . . . . obtusata.

** Med hylle. (*Pannucia* Karst.)

† Foten snart glatt . . . . fatua.

†† Foten fintrådig eller fjällig.

A Hatten m. snart glatt.

a Lamellerna i början askgråa, sedan svartaktiga, med purpurröd anstrykning . . . . fibrillosa.

b Lamellerna vattnigt kanelbruna . frustulenta.

B Hatten fjälligt ullig, filtluden eller finluddig.

a Hatten fjälligt ullig eller filtluden.

+ Hatten icke strimmig, fjälligt ullig . . . . pennata.

++ Hatten filtluden, i kanten strimmig . . . . gossypina.

b Hatten fjällmjöligt finluddig . . staminoides.

743. Ps. conopilea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 509. Cook. Illustr. t. 575.

Sporerna „14 = 7—8 mmm.“
Trädgård., på gräsbev. st., m. r. (Åbo; Mustiala).

744. Ps. corrugis (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 510. Cook. Illustr. t. 576.

Sporerna „elliptiska, 12—14 = 6—7 mmm.“
Trädgård., lund., på skugg. st., m. r. (Mustiala).

745. Ps. torpens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 510.

Mulljord, m. r. (Merimasku).

* **Ps. subnuda** Karst. Hattsv. II, p. 234. Symb. ad Myc. Fenn. X (1882), p. 60.

Sporerna elliptiska, bruna, 8—9 = 4 mmm.
Löfskog., på skugg. st., m. r. (Mustiala).
Förekommer tillsammans med *Coprinus micaceus*, *Lactarius fœtens*, *Russula delica*.

746. Ps. fœnisecii (Pers.) Quél. Ench. p. 117.

Syn. *Psilocybe foenisecii* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 508.
Sporerna ovala, 11—14 = 6—10 mmm.
Feta, gräsbev. st., vid väg., i trädgård., a. i södra Finl.

747. Ps. gyroflexa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 510.

Sporerna „8—10 = 4—5 mmm."
Mulljord, m. r. (Åbo).

748. Ps. tenuicula Karst. Hattsv. I, p. 511. Icon., f. XXVIII.

Sporerna elliptiska, 5—6 = 3 mmm.
Förmultn. örter, m. r. (Tammela).

749. Ps. obtusata (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 511. Cook. Illustr. t. 593.

Sporerna elliptiska, 6—7 = 4 mmm.
På eller i närheten af trädstamm., m. r. (Mustiala).

750. Ps. fatua Fr. Cook. Illustr. t. 595, f. 1.

Syn. *Pannucia fatua* Karst. Hattsv. I, p. 512.

Trädgård., lund., på feta, gräsbev. st., m. r. (Merimasku; Tammela).

751. Ps. fibrillosa (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 595, f. 2.

Syn. *Pannucia fibrillosa* Karst. Hattsv. I, p. 513.

Skog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

752. Ps. frustulenta Fr.

Syn. *Pannucia frustulenta* (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 513.

Sporerna n. elliptiska, rostbruna, 5—7 = 3—4 mmm.

Vid skogsväg., på grus- och sandbotten, m. r. (Tammela på Syrjä ås).

753. Ps. pennata Fr. Cook. Illustr. t. 508, f. 2.

Syn. *Pannucia pennata* Karst. Hattsv. I, p. 514.

Sporerna elliptiska, 5—6 = 3 mmm.

Jord, synnerl. brända marker, bland spånor, h. o. d. i södra Finl.

754. Ps. gossypina (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 612, f. 1.

Syn. *Pannucia pennata* * *gossypina* Karst. Hattsv. I, p. 515.

Sporerna „10—12 = 6 mmm."

Jord, komposthög., m. r. (Mustiala).

755. Ps. staminoides Karst. n. sp.

Syn. *Ps. urticæcola* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX, p. 48. Vix Berk. et Br. Cook. Illustr. t. 596, f. 2.

Hatten hinnaktig, m. tunn, i början rundadt äggformig, slät, slutl. klocklik och med strimmig kant, hvitgrå, sedan mörkgrå, vid torkning antagande en brunaktig anstrykning, klimjöligt finluddig, 2—5 mm. bred. Foten n. glatt, hyalint hvit, 1 cm. hög. Lamellerna slutl. svarta. Sporerna bredt elliptiska, 6—8 = 3,5—4,5 mmm.

I blomkrukor, m. r. (Mustiala). 5.

LXXII. Deconica W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. XXVI, 515.

Sporerna äggrunda.

Öfversigt af arterna.

* Foten afsmalnande uppåt, först märgfylld.
Lamellerna nedlöpande . . . . . . coprophila.
** Foten jemntjock, pipig. Lamellerna fastväxta.
† Hatten klibbig, pucklig . . . . . . bullacea.
†† Hatten torr, trubbig. . . . . . . atrorufa.

756. D. coprophila (Bull.) W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. 515. Cook. Illustr. t. 608, f. 1.

Sporerna „13—14 = 8 mmm.“

Gödselhög., vid väg., h. o. d. i södra Finl.

757. D. bullacea (Bull.) W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. 516. Cook. Illustr. t. 608, f. 2.

Sporerna rundadt elliptiska, 6—10 = 4—7 mmm. Gödselst., torra exkr., vid väg., h. o. d. i södra Finl.

758. D. atrorufa (Schæff.) W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. 517. Cook. Illustr. t. 571?

Sporerna äggrunda, 6—8 = 4—6 mmm Öppna sandback. och fält, äfven skog., på gräsbev. st., a. i södra Finl.

LXXIII. Anellaria Karst. Hattsv. I, p. XXVII, 517.

Basiderna 4-sporiga. Sporerna elliptiska, svarta, släta.

759. An. separata (Linn.) Karst. Hattsv. I, p. 517. Cook. Illustr. t. 623. Pat. Tab. anal. IV, p. 160, f. 352.

Sporerna elliptiska, svarta, 18—22 = 10—12 mmm. Gödselstäd., exkrem., a. (Nyl.—Lapl.)

LXXIV. Panæolus (Fr.) Karst.

Syn. *Chalymmota* et *Panæolus* Karst. Hattsv. I, p. XXVII, 518, 520.

Basiderna 4-sporiga Sporerna ovala eller elliptiska. svarta, släta.

Öfversigt af arterna.

* Hyllet vidhängande hattens kant, trasig . sphinctrinus.
** Hyllet m. kortvarigt eller 0.
† Hatten vanligtvis utan bälte.
A Foten rödbrunaktig . . . . . . campanulatus.
B Foten hvitaktig. . . . . papilionaceus.
†† Hatten med ett cirkelformigt bälte . fimicola.

760. P. sphinctrinus Fr. Cook. Illustr. t. 628.

Syn. *Chalymmota sphinctrina* Karst. Hattsv. I, p. 518.
Sporerna ovala, 12—16 = 7—10 mmm.
Gödselstäd., exkrem., h. o. d. i södra Finl.
Väl skild från följ., för hvars varietet den hålles af Quélet.

761. P. campanulatus (Linn.) Fr. Cook. Illustr. t. 629. Pat. Tab. anal. III, p. 107, f. 239.

Syn. *Chalymmota campanulata* Karst. Hattsv. I, p. 519.
Sporerna elliptiska 12—14 = 8—10 mmm. Basiderna klubbformiga, 4-sporiga.

762. P. papilionaceus (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 630.

Syn. *Chalymmota papilionacea* Karst. Hattsv. I, p. 519.
Sporerna ovala, 12—17 = 8—11 mmm.
Gödsl. jord, exkrem., vid väg., t. a. i södra Finl.

763. P. fimicola Fr. Karst. Hattsv. I, p. 520. Cook. Illnstr. t. 632, f. 2.

Sporerna elliptiska, 16 = 8—10 mmm.
Gödselstäd., gödslad jord, exkrem., m. r. (Mustiala).

LXXV. Psathyrella Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXVII, 521.

Basiderna 4-sporiga. Sporerna elliptiska eller äggrunda, svarta, släta. Cystider funna hos en del arter.

Öfversigt af arterna.

* Foten spänd, glatt.
- † Lamellerna i eggen röda . . . . . gracilis.
- †† Lamellerna enfärgade.
  - A Hatten genomskinligt strimmig . . sqvamifera.
  - B Hatten fårad.
    - a Foten svag, slutl. askgrå . . . impatiens.
    - b Foten spröd, blek . . . . . . hiascens.

** Foten flerböjd, i toppen pudrad.
- † Foten med en rotlik förlängning . . . caudatus.
- †† Foten icke förlängd.
  - A Hatten genomskinligt strimmig.
    - a Lamellerna enfärgade . . . . . atomata.
    - a Lamellerna i eggen röda . . . subrosea.
  - B Hatten fåradt veckad . . . . . . disseminata.

764. Ps. gracilis (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 521. Cook. Illustr. t. 634. Pat. Tab. anal. III, p. 106, f. 238.

Sporerna elliptiska, 10—14 = 7—8 mmm. Basiderna klubblika. Cystiderna utskjutande, spolformiga eller n. valsformiga, 50 = 10 mmm.

Trädgård., lund., vid väg., h. o. d. i södra Finl.

765. Ps. sqvamifera Karst. Symb. ad Myc. Fenn. X (1882), p. 60. Icon. f. XLVIII.

Sporerna elliptiska, svarta, med dragning i brunt, ogenomskinliga (under mikr.), 11—13 = 6 mmm. Cystiderna spolformiga, 45 = 9 mmm.

Förmultn. grenar i skog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

766. Ps. impatiens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 522.

Sporerna elliptiska, svarta, 12—14 = 5 - 7 mmm.

Lund., m. r. (Mustiala).

767. Ps. hiascens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 522. Cook. Illustr. t. 635.

Sporerna 10—12 = 7—11 mmm.

Feta, gräsbev. st., h. o. d. i södra Finl.

768. Ps. caudata Fr. Karst. Hattsv. I, p. 523. Cook. Illustr. t. 637.

Sporerna elliptiska, kaffebruna och ogenomskinliga (under mikr.), 12—15 = 6—9 mmm.

Trädgård., åkr., gödsl. st. (Mustiala; Åbo).

769. Ps. atomata Fr. Karst. Hattsv. I, p. 524. Cook. Illustr. t. 638. Pat. Tab. anal. III, p. 105, f. 236.

Sporerna elliptiska, svarta, 13—15 = 6—8 mmm. Basiderna utskjutande, äggrundt rundade, uppblåsta, 4-sporiga.

Gräsbev. st., vid väg., a. i södra Finl.

770. Ps. subrosea Karst. Hattsv. I, p. 524.

Sporerna elliptiska, svarta, 10—13 = 5—6 mmm.

Förmultn. ved, m. r. (Mustiala).

771. Ps. disseminata (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 524. Cook. Illustr. t. 657, f. 2. Pat. Tab. anal. IV, p. 160, f. 351.

Sporerna äggrundt elliptiska, purpurbruna, 6—8=3—4 mmm. Basiderna klubblika. Cystiderna spolformiga, 36—43 =14—16 mmm.? Parafyserna kantigt äggrunda.

Murkna löfträdsstubb., äfven på mulljord, h. o. d. i södra Finl.

LXXVI. Gomphidius Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXVII, 525.

Basiderna 4-sporiga, bukigt klubbformiga. Cystiderna cylindriska, utskjutande. Sporerna aflånga, med oljedroppar, svartaktiga eller mörkgråa.

Öfversigt af arterna:

* Lamellerna gråaktiga.
  † Fosen vid basen gul . . . . glutinosus.
  †† Foten vid basen blekröd . . . . . roseus.
** Lamellerna slutl. bruna, med dragning i purpurrödt . . . . viscidus.

772. G. glutinosus (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 525.

Sporerna spolformigt aflånga, 16—23 = 6—8 mmm.
Barrskog., a. (Nyl.—Lapl.)

773. G. roseus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 525.

Sporerna 20—23 = 6—7 mmm., spolformigt aflånga.
Fält, back., h. o. d. i södra Finl.

774. G. viscidus (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 526.

Sporerna aflånga, 16—23=6—8 mmm. Cystiderna cylindriska, mot basen afsmalnande, 125—155 = 15 mmm.

Skog., a. (Nyl.—Lapl.)

LXXVII. Oncopus Karst. Hattsv. I, p. XXVIII, 526.

775. Onc. sterqvilinus (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 527; II, p. 235.

Syn. *Coprinus sterqvilinus* Fr. Cook. Illustr. t. 660. Pat. Tab. anal. V, p. 195, f. 437.

Sporerna äggrunda, svarta, ogenomskinliga (under mikr.), 17—21 = 11—13 mmm.

Gödsl. st., m. r. (Mustiala park). 8.

LXXVIII. Pselliophora Karst. Hattsv. I, p. XVIII, 528.

Öfversigt af arterna:

* Hatten hinntäckt.

† Hatten hvit.

A Hatten i början cylindrisk . . . . comata.

B Hatten i början äggrund . . . . ovata.

†† Hatten gråaktig . . . . atramentaria.

** Hatten hinnlös. . . . . ephemeroides.

776. Ps. comata (Muell.) Karst. Hattsv. I, p. 528.

Syn. *Coprinus comatus* Fr. Pat. Tab. anal. V, p. 198, 448.

Sporerna elliptiska, svarta, 11—13=6—8 mmm.

På feta, gräsbev. st. i städer och byar, h. o. d. i södra Finl. (Mustiala; Helsingfors; Åbo).

777. Ps. ovata (Schæff.) Karst. Hattsv. I, p. 528.

Syn. *Coprinus ovatus* (Schæff.) Cook. Illustr. t. 659. Pat. Tab. anal. V, p. 195, f. 439.

Sporerna svartbruna, stötande n. i grönt, elliptiska, 10—12=7—8 mmm. Basiderna utskjutande, aflånga, mot basen afsmalnande. Parafyserna klubblika.

Feta, gräsbev. st., helst vid byar, m. r. (Åbo).

Kan på inga grunder anses vara endast en varietet af föregående.

778. Ps. atramentaria (Bull.) Karst. Hattsv. I, p. 529.

Syn. *Coprinus atramentarius* (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 662. Pat. Tab. anal. p. 199, f. 452.

Sporerna elliptiska eller rundadt elliptiska, svartbruna, 9—10=6 mmm. Parafyserna omvändt äggrunda. Cystiderna m. utskjutande, aflånga, med ett litet, smalt skaft, 80—90=18—27 mmm.

Fet mulljord vid vägar, byar, a. (Nyl.—Vasa).

779. Ps. ephemeroides (Bull.) Karst. Hattsv. I, p. 530.

Sporerna elliptiska, 10—14=6—7 mmm.

Exkrem., h. o. d. i södra Finl.

* **Ps. muscorum** Karst. Hattsv. I, p. 531.

Syn. *Coprinus muscorum* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 21 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 5: 1879).

Sporerna äggrunda, 7—9 = 6—8 mmm.

På mossor, m. r. (Mustiala).

LXXIX. Coprinus (Fr.) Karst.

Syn. *Coprinus* et *Coprinellus* Karst. Hattsv. I, p. XXVIII, 531, 542.

Basiderna klubblika, 4-sporiga. Cystiderna talrika, af varierande form, ofta m. stora. Parafyserna talrika. Sporerna af mångfalldig form, svarta eller bruna.

Öfversigt af arterna:

* Sporerna svarta eller svartbruna (*Eu-Coprinus* Karst.).

† Med hylle (*Coprinus* Karst. Hattsv. I).

A Hatten fjällig eller storkullig.

a Hatten hinntäckt.

\+ Hatten blåaktigt gulblek eller gråaktig.

o Hatten besatt med spärrade, flockulliga fjäll . . . . fimetarius.

oo Hatten luden eller filtluden.

△ Foten glatt . . . . . cinereus.

△△ Foten sammetshårig . . tomentosus.

++ Hatten snöhvit . . . . . niveus.

b Hatten hinnlös.

\+ Foten flockullig eller silkesluden.

○ Hatten i början flockullig.
△ Sporerna elliptiska . . . lagopus.
△△ Sporerna n. klotrunda . lagopides.
○○ Hatten i början spindelväfs-
hårig . . . . Spegazzinii.
++ Foten glatt.
○ Lamellerna kaffebruna . . mycenopsis.
○○ Lamellerna slutl. svarta.
△ Lamellerna talrika.
: Sporerna elliptiska.
α Hatten gråaktigt gul-
blek . . . . . sororius.
β Hatten gråaktig . . nycthemerus.
:: Sporerna pyramidfor-
miga . . . . . affinis.
△△ Lamellerna få . . . . radiatus.
B Hatten betäckt af skimrande mjöl,
korn eller småfjäll.
a Hatten hinntäckt . . . . . . micaceus.
b Hatten hinnlös.
+ Fotens topp icke uppsvälld.
○ Foten silkesluden eller i bör-
jan pudrad.
△ Luktlösa.
: Lamellerna slutl. brun-
svarta . . . . . domesticus.
:: Lamellerna svarta . . stercorarius.
△△ Illaluktande . . . . inamoenus.
○○ Foten glatt, genomskinlig . ephemerus.
++ Foten i toppen uppsvälld . . plicatilis.
†† Utan hylle (*Coprinulus* Karst. Hattsv. I).
Hatten hinntäckt.

a Hatten i midten prickig . . . . deliqvescens.
b Hatten icke prickig.
+ Hatten klibbig . . . . congregatus.
++ Hatten torr . . . . . . tardus.
B Hatten hinnlös.
a Lamellerna slutl. svartaktigt rödlätta eller kaffebruna.
+ Sporerna turbanlika eller kantiga.
○ Sporerna turbanlika . . . Boudieri.
○○ Sporerna kantiga. . . . Schroeteri.
++ Sporerna elliptiska.
○ Foten i början finluden . . proximellus.
○○ Foten glatt . . . . . pellucidus.
b Lamellerna slutl. svarta.
○ Sporerna elliptiska . . . . phyllophilus.
○○ Sporerna äggrundt kantiga . miser.
** Sporerna mörkbruna (*Coprinopsis* Karst. Hym. fenn. p. 27 (Acta Soc. pro Faun. et Flor. fenn., vol. II, 1881).
† Foten bar. . . . . phæosporus.
†† Foten pudrad . . . . Friesii.

780. C. fimetarius (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 532. Cook. Illustr. t. 669.

Sporerna elliptiska, 15—18 = 9—12 mmm.
Gödselstäd., fet jord, drifbänk., a. (Nyl.—Lapl.)

Var. **macrorhizus** (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 533. Cook. Illustr. t. 670.

Drifbänk., m. r. (Mustiala).

781. C. cinereus (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 533. Cook. Illustr. t. 672, f. 1.

Sporerna bredt elliptiska, kaffebruna och ogenomskinliga (under mikr.), 9—12 = 7—9 mmm.

Fet jord och gödselstäd., tillsammans med föreg., m. r. (Mustiala).

God art; icke, såsom Quélet antager, en form af föreg.

782. C. tomentosus (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 533.

Skog. och trädgård., på gödsl. jord, m. r. (Mustiala).

783. C. niveus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 534. Cook. Illustr. t. 672, f. 2. Pat. Tab. anal. V, p. 196, f. 442.

Sporerna äggrunda, oregelbundna, svarta, ogenomskinliga (under mikr.) 14—17 = 8—14 mmm.

Företrädesvis hästexkrem., h. o. d. i södra Finl.

784. C. lagopus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 534. Cook. Illustr. t. 681. Pat. Tab. anal. p. 197, f. 445.

Sporerna elliptiska, svarta, ogenomskinliga (under mikr.), 11—13 = 6 mmm. Cystiderna m. utskjutande, aflångt äggformiga.

Lund., på fukt. och skugg. st., h. o. d. i Tammela.

* **C. Albertinii** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 22 (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn. 5: 1879) Hattsv. I, p. 535.

Sporerna elliptiska, ogenomskinliga (under mikr.), 10—19 = 6 mmm.

Gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

785. C. lagopides Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 23 (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 5: 1879). Hattsv. I, p. 535, II, p. 235; Symb. ad Myc. Fenn. IX (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 9: 1882, p. 48). Icon. f. L.

Hatten blekgrå, i midten blåaktigt gulblek, besatt med hvita fjäll. Foten i toppen flockulligt mjölig. Sporerna n. klotrunda, oregelbundna, svarta (under mikr.), 6—8 = 5—6 mmm.

Mulljord, m. r. (Mustiala).

786. C. Spegazzinii Karst. Hattsv. I, p. 550. Symb. ad Myc. Fenn. VII (1880), p. 5. Icon. f. LI.

Sporerna elliptiska, bruna och n. ogenomskinliga (under mikrosk.), 9—14 = 5—6 mmm. Cystiderna kolflika, 18—30 mmm. tjocka.

I blomkrukor, m. r. (Mustiala).

787. C. mycenopsis Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VII, p. 8 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor, fenn., 6: 1881).

Hatten m. tunn, i början klockformig, sedan platt, klimjölig, snart bar, klufvet fårad, gråaktigt sotbrun, med hvälfd, dadelbrun disk, 3—7 cm. bred. Foten pipig, uppåt lindrigt afsmalnande, glatt, upptill n. fint flockullig och strimmig, snöhvit, ända till 14 cm. hög, vid basen ända till 0,5 cm. tjock. Lamellerna fastväxta, jemnsmala, purpurfärgadt bruna. Sporerna elliptiska eller äggrunda, bruna och n. genomskinliga (under mikr.), 7—8 = 4 mmm.

Äng., m. r. (Mustiala). 9.

788. C. sororius Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VII, p. 9 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 6: 1881).

Lik föreg., men mindre. Hatten bar (från början?). omkr. 2 cm. bred. Foten slät, otydligt flockullig, hvitaktig, genomskinlig, 5—6 cm. lång. Lamellerna först hvitaktiga eller gråaktiga, sedan svarta. Sporerna elliptiska, bruna och ogenomskinliga (under mikr.), 9—12 = 6—7 mmm.

Äng., på gräs- och mossbev. st., m. r. (Mustiala). 9.

789. C. nycthemerus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 536. Symb. ad Myc. Fenn. IX (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 9: 1882, p. 48). Cook. Illustr. t. 682, f. 2.

Hatten blåaktigt gulblek eller askgrå, stundom rökgrå, med liten, nedtryckt, rödbrunaktig disk, 0,5—2 cm. bred. Foten uppåt afsmalnande, n. glatt, hvitgrå, genomskinlig, torr glänsande hvit, 2—10 cm. hög, 1—3 mm. tjock. Sporerna elliptiska, under mikr. ogenomskinliga, 12—15 = 6—8 mmm.

Gödsl. st., h. o. d. i Tammela.

790. C. affinis Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 21 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 5: 1879); Hattsv. I, p. 536. Icon., f. LII.

Sporerna pyramidformiga, under mikr. ogenomskinliga, 6—8 = 5—7 mmm.

Bar jord, äfven på ved, m. r. (Mustiala).

791. C. radiatus (Bolt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 536. Cook. Illustr. t. 683, f. 1. Pat. Tab. anal. V, p. 179, f. 450.

Sporerna elliptiska eller rundadt elliptiska, svarta, 8—10 = 6—8 mmm.

Skogstr., på förtork. exkrem., a. i södra Finl.

792. C. micaceus (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 537. Cook. Illustr. t. 673.

Sporerna äggrundt elliptiska, brunsvarta, 6—10 = 4—6 mmm. Basiderna klubblika. Cystiderna aflångt klotformiga, 130—140 = 40—45 mmm.

Trädgård., skog., äfven på murkna stubb., h. o. d. (Nyl. —Vasa).

* **C. marcescens** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 23. Hattsv. I, p. 537.

Sporerna äggrundt elliptiska, ofta oliksidiga, bruna och genomskinliga (under mikr.), 6—9 = 4—6 mmm.

Lund., bland löf, m. r. (Mustiala).

793. C. domesticus (Pers.) Fr. Icon. t. 140, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 539. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 22.

Sporerna sferiskt elliptiska, 8—9 = 5—6 mmm.

Gator, trädgård., på fet jord, äfven på murken ved, m. r. (Mustiala). 7, 8.

794. C. stercorarius Fr. Karst. Hattsv. I, p. 539. Cook. Illustr. t. 685, f. 1.

Sporerna elliptiska, 6—8 = 3—4 mmm.

Gödsl. st., exkrem., vid väg., m. r. (Mustiala).

795. C. inamoenus Karst. (Grevillea n:o 42, p. 63). Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 22 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 5: 1879. Hattsv. I, p. 539. Icon f. IV.

Sporerna elliptiska, bruna och ogenomskinliga (under mikr.), 7—11 = 4—6 mmm.

Hög. af förmultn. löf, m. r. (Mustiala).

796. C. ephemerus (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 540. Cook. Illustr. t. 685, f. 2. Pat. Tab. anal. V, p. 198, f. 449.

Sporerna elliptiska, svartbruna, 7—10 = 4—6 mmm. Cystiderna m. utskjutande, elliptiska, 50—70 = 25—30 mmm. Parafyserna äggrundt rundade. Basiderna utskjutande, uppsvälldt klubblika.

Fet och gödsl. jord, a. (Nyl.—Lapl.)

797. C. plicatilis (Curt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 541. Cook. Illustr. t. 686, f. 1. Pat. Tab. anal. 2:e ser., p. 24, f. 556.

Sporerna n. elliptiskt klotrunda, oregelbundna, brunaktigt svarta, 10—14 = 6—9 mmm. Basiderna klubblika. Cystiderna äggrundt klubbformiga, 40—50 = 18—25 mmm., utskjutande.

Fält, trädgård., vid väg., t. a. i södra Finl.

798. C. deliqvescens (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 678.

Syn. *Coprinellus deliqvescens* Karst. Hattsv. I, p. 542.

Skog., på stubb., bland löf och mossa, m. r. (Åbo).

799. C. congregatus (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 679.

Syn. *Coprinellus congregatus* Karst. Hattsv. I, p. 543.

Fet jord, m. r. (Åbo).

800. C. tardus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 20 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. 5: 1879). Icon. f. XIX. Cook. Illustr. t. 719.

Syn. *Coprinellus tardus* Karst. Hattsv. I, p. 543.

Sporerna äggrunda, n. kantiga, oregelbundna, 12—15 = 7—9 mmm.

Bar jord, m. r. (Mustiala park).

801. C. Boudieri Quél. Bull. Soc. Franç. 1877, p. 321, t. 5, f. 4. Karst. Hattsv. I, p. 541.

Sporerna kägellika, i båda ändarne afstympade, i den öfre derjämte försedd med en liten vårta, svarta, 10—12 = 6—7 mmm.

Brända mark., h. o. d. i södra Finl.

802. C. Schrœteri Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 20 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 5: 1879). Hattsv. I, p. 543.

Sporerna äggrunda, klotrunda eller elliptiska, kantiga, under mikr. bruna och genomskinliga, 13—15 = 8—12 mmm.

Koexkrem., m. r. (Mustiala).

803. C. proximellus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 20.

Syn. *Coprinellus proximellus* Karst. Hattsv. I, p. 544.

Sporerna elliptiska, under mikr. n. genomskinliga, 10—13 =5—7 mmm.

Gödsl. st., m. r. (Mustiala).

804. C. pellucidus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX, p. 61 (1883).

Syn. *Coprinus diaphanus* Quél. Bull. Soc. Bot. Franç. 1877, t. V, f. 7.

Coprinellus pellucidus Karst. Hattsv. II, p. 236.

Sporerna elliptiska, under mikr. genomskinliga, 7—9=4 mmm.

Koexkrem., m. r. (Mustiala).

805. C. phyllophilus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 21 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn, 5: 1879).

Syn. *Coprinellus phyllophilus* Karst. Hattsv. I, p. 544.

Sporerna elliptiska, under mikr. ogenomskinliga, 10—13 =5—7 mmm.

På löf, m. r. (Mustiala).

806. C. miser Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX, p. 61 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. 9: 1883). Icon. f. XXIX.

Syn. *Coprinellus miser* Karst. Hattsv. II, p. 236.

Sporerna äggrunda, kantiga eller rundadt elliptiska, under mikr. ogenomskinliga, 7—9=6—8 mmm.

Hästgöds., m. r. (Mustiala).

807. C. phæosporus Karst. Hattsv. II, p. 236. Symb. ad Myc. Fenn. VIII, p. 9 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 6: 1881).

Sporerna elliptiska, under mikrosk. ogenomskinliga och mörkbruna, 9—15 = 5—9 mmm.

Gödsl. st., förmultn. strån, m. r. (Mustiala park).

808. C. Friesii Quél. Champ. Jura et Vosges p. 129, t. 23, f. 5. Karst. Hattsv. I, p. 540. Pat. Tab. anal. V, p. 198, f. 446.

Sporerna äggrunda, n. kantiga, svartbruna. Basiderna utskjutande, klubblika. Cystiderna aflångt äggrunda.

På gräs, m. r. (Mustiala).

Växer tillsammans med föreg., *Pholiota præcox*, *Panæolus papilionaceus*, *P. campanulatus*, *P. sphinctrinus*, *Psathyrella disseminata*, *Ps. atomata*, *Deconica bullacea*.

Underfam. 3. *Cantharelleæ* Karst. Hymen. Fenn. p. 37 (Acta Soc. pro Faun. et Flor. fenn., vol. II: 1881).

Cystider inga.

Öfversigt af slägtena:

* Hyllet flocköst mjöligt. Lamellerna saftfulla . . . . Nyctalis.

** Hylle saknas. Lamellerna icke saftfulla.

† Lamellerna icke tuklufna.

A Hatten med fot.

a Foten central eller excentrisk.

+ Fruktlagret tydligt och regelbundet lamelligt . . . . Cantharellus.
++ Fruktlagret otydligt och oregelbundet ådrigt eller skrynkladt . . . . Craterellus.
b Foten lateral . . . . Leptoglossum.
B Hatten skållik, fotlös . . . . . . Leptotus.
†† Lamellernas egg på längden djupt tuklufven . . . . Schizophyllum.

LXXX. Nyctalis Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXV, 481.

Basiderna 4-sporiga. Sporerna elliptiska, hyalina.

809. N. asterophora Fr. Epicr. p. 371.

Syn. *N. parasitica* Karst. Hattsv. I, p. 481.

Sporerna aflånga eller elliptiska, 3 = 1—1,5 mmm.

Ruttn. svamp., synnerligen *Russula adusta*, vissa regniga somrar, a. i södra Finl.

LXXXI. Cantharellus Fr. Karst. Hattsv. I, p. XVII, 238.

Basiderna 4-, 5-, 6-, 8-sporiga. Cystider inga. Sporerna elliptiska eller äggrunda.

Öfversigt af arterna.

* Foten tät.
† Hatten platt eller nedtryckt.

A Hatten glatt.
  a Äggul . . . . cibarius.
  b Hatten köttröd, tunn. Foten och
    lamellerna gulaktiga . . . deflectens.
B Hatten finluden.
  a Hatten nedtryckt . . . . . aurantiacus.
  b Hatten i början pucklig . . . muscoides.
†† Hatten trattformig . . . . . . albidus.
* Foten pipig . . . . infundibuliformis.

810. C. cibarius Fr. Karst. Hattsv. I, p. 238. Gill. Champ. Franç. p. 352, f. Pat. Tab. anal. I, p. 12, f. 11.

Sporerna äggrunda, 8—9 = 5—6 mmm. Basiderna m. långt skaftade, 5—8, aldrig 4-sporiga.

Skog., a. (Nyl.—Vasa).

811. C. deflectens Karst.

Syn. *Clitocybe cantharelloides* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVII, p. 150 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 13: 1886).

Hatten n. köttig, nedtryckt och naflad, glatt, köttröd eller gulröd, 1—2 cm. bred. Foten n. jemntjock, teml. glatt, gulaktig, 3—4 cm. hög. Lamellerna teml. långt nedlöpande, glesa, stundom förgrenade, ganska smala, gulaktiga.

Blandskog., bland mossa, m. r. (Mustiala). 9.

812. C. aurantiacus (Wulf.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 238. Gill. Champ. Franç. p. 352, f.

Sporerna elliptiska, 5—6 = 3—4 mmm.

Skog., äng., åkr., myrstack., spånhög., a. (Nyl.—Vasa).

Af dess många varieteter må följande omnämnas:

1. *fuscolutescens* Karst. Fung. Fenn. exs. 229. Hatten i midten brunaktig, mot kanten hvit- eller gulaktig. Foten brunaktig. Lamellerna hvit- eller gulaktiga.
2. *lacteus* Karst. Mjölkhvit.
3. *flavens* Karst. Hatten gulaktig. Lamellerna hvita.

813. C. muscoides (Wulf.) Karst.

Syn. *Agaricus muscoides* Wulf. (Jacqv. Misc. II, t. 16, f. 1).
Merulius umbonatus Gmel (Linn. Syst. Nat. II, p. 1430).
Cantharellus umbonatus (Gmel.) Pers. Karst. Hattsv. I, p. 239.

Cystider inga. Basiderna klubblika, långt skaftade, 40—45=6—7 mmm. Sporerna aflånga, med 1—2 oljedroppar, 6—9=2—3 mmm.

Mossiga, högländta skogstr., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

814. C. albidus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 239.

Syn. *Merulius undulatus* Flor. Dan. t. 1293, f. 1.
Cantharellus Prescottii Weinm. (Flora 1832, p. 452).
Cantharellus parilis Weinm. Hym. Ross. p. 285.

Äng., bland mossa, m. r. (Mustiala).

815. C. infundibuliformis (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 240.

Sporerna 9—11=7—8 mmm., sferiskt elliptiska. Cystider inga.

Skog., på fukt. st., a. (Nyl.—Lapl.)

LXXXII. Craterellus Fr. Karst. Hattsv. II, p. XIV, 119.

Basiderna 2- eller 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna elliptiska.

Öfversigt af arterna.

* Foten gul . . . . lutescens.
** Foten svartaktig . . . . cornucopioides.

816. Cr. lutescens (Pers) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 119.

Sporerna elliptiska.

Berg. barrskog., på fukt. st., m. r. (Åbo).

817. Cr. cornucopioides (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 119. Pat. Tab. anal. I, p. 13, f. 16. Basiderna 2-sporiga, klubblika.

Sporerna elliptiska, 12—14 = 7—8 mmm.

Skog., h. o. d. i södra Finl.

LXXXIII. Leptoglossum Karst. Hattsv. I, p. XVII, 242.

Syn. *Dictyolus* Quél. Ench. p. 139 pr. p.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna äggrunda.

Öfversigt af arterna.

* Hatten glatt, med bälte . . . . muscigenum.
** Hatten silkesluden, utan bälte . . . . glaucum.

818. L. muscigenum (Bull.) Karst. Hattsv. I, p. 242.

Syn. *Agaricus muscigenus* Bull. Herb. t. 288.
Helvella dimidiata Bull. Champ. I, p. 290, t. 498, f. 2.
Merulius muscigenus Pers. Syn. p. 493.
Merulius serotinus Pers. Myc. Eur. II, p. 22.
Cantharellus muscigenus Fr. Syst. Myc. t. 323. Pat. Tab. anal. I, p. 12, f. 12.

Sporerna äggrunda, små. Basiderna klubblika. Cystider inga.

På mossor, äfven på halmtak, m. r. (Åbo).

819. L. glaucum (Batsch) Karst. Hattsv. I, p. 242.

Syn. *Agaricus glaucus* Batsch. Elench. Cont. I, p. 169. f. 123.
Peziza foliacea Holmsk. Otia II, p. 42, t. 23.
Merulius foliaceus Pers. Myc. Eur. II, p. 24.
Cantharellus glaucus Fr. Epicr. p. 368.

Cystider inga. Basiderna klubblika, 25—35 = 6—7 mmm. Sporerna äggrunda, 5 – 6 = 4 mmm.

Sandjord, m. r. (Mustiala).

LXXXIV. Leptotus Karst. Hattsv. I, p. XVII, 242.

Syn. *Dictyolus* Quél. Ench. p. 139 pr. p.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna äggrunda eller n. klotrunda.

Öfversigt af arterna:

* Lamellerna nätlikt förenade . . . . . retirugus.
** Lamellerna sinsemellan fria . . . . . lobatus.

820. L. retirugus (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 243.

Syn. *Merulius reticulatus* Gmel. (Linn. Syst. Nat. II, p. 1401).

Cystider inga. Basiderna skaftade, 6 mmm. tjocka. Sporerna äggrunda, sferiskt elliptiska eller n. klotrunda, 6—9=5—6 mmm.

På mossa, h. o. d. i Tammela socken och Åbotrakten.

821. L. lobatus (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 243.

Syn. *Cantharellus lobatus* Pat. Tab. anal. I, p. 12, f. B.

Sporerna äggrunda eller n. klotrunda, 6—9=5—6 mmm. Cystider inga.

Fukt. st., på mossa, r. (Åbo; Tammela).

LXXXV. Schizophyllum Fr. Karst. Hattsv. I, p. XVIII, 245.

Basiderna 4-sporiga. Sporerna cylindriska.

822. Sch. alneum (Linn.) H. Karst. (Deutsch. Flor. p. 99).

Syn. *Agaricus alneus* Linn. Fl. Svec. 1242.
Schizophyllum commune Fr. Karst. Hattsv. I, p. 245.

Sporerna cylindriska, krökta, 4—6=1—2,5 mmm.

Löfträdsstamm., t. r. (Kalvola; Tammela; Åbo; Helsingfors).

Af G. Winter (Pilze, p. 493) uppgifvas oriktigt sporerna vara klotrunda, 2,5 mmm. i diam.

Fam. II. *Polyporineae* Fr.

Öfversigt af underfamiljerna:

Underfam. 1. *Boletineae* Karst. (Revue myc. janv. 1881, p. 16).

Syn. *Boleti* Quél. Ench. p. 155.

Fruktlagret pipigt, ofta olikartadt fruktkroppens substans samt bestående af från denna och sinsemellan lätt skilda pipor.

Underfam. 2. *Polyporeae* Karst. (Revue myc. janv. 1881, p. 17).

Fruktlagret porigt, likartadt fruktkroppens substans samt med denna utgörande en sammanhängande massa.

Underfam. 3. *Merulieae* Karst. (Revue myc. janv. 1881, p. 19). Hymen. Fenn. p. 32.

Fruktlagret vaxartadt, med hoptrasslade lameller, oregelbundna fållar eller afbrutna veck.

Underfam. 1. *Boletineae* Karst.

Öfversigt af slägtena.

* Piporna tätt sammanpackade, lätt lossnande.

† Sporerna rosenröda . . . . Tylopilus.

†† Sporerna brunaktigt lerfärgade. Piporna smutsigt hvita eller gråa . . . Krombholzia.

††† Sporerna gula eller rostfärgade.

A Piporna långa, i mynningen regelbundna.

a Foten försedd med ring . . . . Cricunopus.

b Foten utan ring.

+ Foten grof, nätådrig, nedtill uppsvälld . . . . Tubiporus.

++ Foten icke nätådrig, jemntjock Boletus.

B Piporna m. korta, i mynningen oregelbundna, veckade eller slingrande Gyrodon.

** Piporna fria, från hvarandra fullkomligt skilda.

† Fruktkroppen köttig, hattlik . . . . Fistulina.

†† Fruktkroppen skorplikt utbredd eller m. otydlig.

A Fruktkroppen skorplikt utbredd, hinnaktig . . . . Porothelium.

B Fruktkroppen otydlig eller n. saknas Solenia.

LXXXVI. Tylopilus Karst. (Revue myc. janv. 1881, p. 16). Hattsv. II, p. V, 2.

Syn. *Dictyopus* Quél. Ench. p. 159 pr. p.

823. T. felleus (Bull.) Karst. Hattsv. II, p. 2.

Sporerna spolformiga, under mikr. glasklara, 12—16 = 4—6.

Barr- och blandskog, r. (Helsingfors; Vasa; Mustiala).

LXXXVII. Krombholzia Karst. (Revue myc. janv. 1881, p. 17). Hattsv. II, p. VI, 17.

Syn. *Gyroporus* Quél. Ench. p. 161 pr. p.

Öfversigt af arterna.

* Hattens kant spindelväfshårig. Köttet löst. scabra.
** Hatten med en tydlig hinna kring de yngres kant. Köttet fast . . . . . . versipellis.

824. Kr. scabra (Bull.) Karst. Hattsv. II, p. 17. Pat. Tab. anal. I, p. 11, f. 10.

Sporerna spolformiga, mörkt lerfärgade eller n. brungråa, 14—18 = 6 mmm., med 2—3 oljedroppar. Basiderna klubblika.

Skogstr., björkskog., a. (Nyl.—Lapl. [Kola]).

Den anmärkningsvärdaste af dennas många varieteter är: *niveus* (Fr.) Karst. (*Boletus niveus* Fr. Obs. I, p. III), hvit med hattens disk, fotens bas och stundom köttet spanskgrönaktiga.

825. Kr. versipellis (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 17.

Sporerna spolformiga, mörkt lerfärgade, 17—20 = 6—7,5 mmm.

Skogsäng., a. (Nyl.—Lapl.)

LXXXVIII. Cricunopus Karst. (Revue myc. janv. 1881, p. 16). Hattsv. II, p. V, 3.

Syn. *Peplopus* Quél. Ench. p. 155.

Öfversigt af arterna:

* Piporna smala, trinda.
† Hatten brun . . . . luteus.
†† Guld- eller brandgul . . . . . . elegans.
** Piporna vida, kantiga, sammansatta . . flavidus.

826. Cr. luteus (Linn.) Karst. Hattsv. II, p. 3.

Sporerna mörkt gulbruna, elliptiska eller aflånga, 6—8 = 3 mmm.

Barrskog., på öppna pl., vid väg., a. (Nyl.—Lapl.)

827. Cr. elegans (Schum.) Karst. Hattsv. II, p. 4.

Sporerna elliptiska eller aflånga, under mikr. glasklara, 7—9 = 3—4 mmm.

I närheten af lärkträd, m. r. (Mustiala).

Denna intressanta svamp har ännu aldrig blifvit sedd utom under planterade lärkträd.

828. Cr. flavidus Fr. Karst. Hattsv. II, p. 4.

Sporerna elliptiskt aflånga, 8—10 = 3,5—4 mmm.

Kärrmark., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

LXXXIX. Tubiporus (Paul.) Karst. (Revue myc. janv. 1881, p. 16) Hattsv. II, p. V, 5.

Syn. *Dictyopus* Quél. Ench. p. 159 pr. p.

Piplagret fastväxt vid eller insänkt omkring foten. Piporna gula, ofta i mynningen röda. Sporerna gula, spolformiga.

Öfversigt af arterna:

* Piporna enfärgade . . . . edulis.

** Piporna i mynningen röda.

† Foten mönjaröd . . . . luridus.

†† Foten hvit . . . . leucopus.

829. T. edulis (Bull.) Karst. Hattsv. II, p. 5. Pat. Tab. anal. I, p. 11, f. 9.

Sporerna spolformiga, gula, 14—16 = 4—5,5 mmm. Skogstr., a. (Nyl.—Lapl.)

830. T. luridus (Schæff.) Karst. Hattsv. II, p. 8.

Löfskog., m. r. (Kaita, nära Nådendal).

831. T. leucopus Karst. Hattsv. II, p. 9.

Syn. *Boletus leucopus* Karst. Sydv. Finl. Polyp. p. 17. Fr. Hym. Eur. p. 512.

Tallmoar, m. r. (Pisparisti skog vid Åbo, 1858).

XC. Boletus (Dill.) Karst. Hattsv. II, p. VI, 9 (pr. p.)

Syn. *Gymnopus* Quél. Ench. p. 156 et *Versipellis* Quél. Ench. p. 157 pr. p.

Piplagret fastväxt eller nedlöpnande.

Öfversigt af arterna:

* Hatten betäckt af en klibbig hinna (*Gymnopus* Quél.)

† Smaken mild.

A Foten upptill fingrynig . . . . . granulatus.

B Foten icke fingrynig.

a Piplagret nedlöpande. Piporna sammansatta . . . . bovinus.

b Piplagret fastväxt . . . . . . badius.

†† Skarp och brännande . . . . . . piperatus.

** Hatten torr (*Versipellis* Quél.)

† Hatten filtluden . . . . subtomentosus.

†† Hatten besatt med små, mörka fjäll . variegatus.

832. B. granulatus (Linn.) Karst. Hattsv. II, p. 10. Pat. Tab. anal. IV, p. 162, f. 355.

Sporerna ockragula, spolformiga eller aflånga, 8—10 = 3 mmm. Cystiderna utskjutande, klubblika. Basiderna äggrunda, med ett cylindriskt skaft.

Barrskog., der alfven är tallmosand, r. (Tammela; Åbo).

833. B. bovinus (Linn.) Karst. Hattsv. II, p. 10.

Sporerna aflånga, glasklara (under mikr.), 8—10 = 3 mmm.

Barrskog., a. (Nyl.—Lapl.)

834. B. badius Fr. Karst. Hattsv. II, p. 11.

Sporerna spolformiga, ockragula, 15—20 = 5—6 mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala; Åbo).

835. B. piperatus (Bull.) Karst. Hattsv. II, p. 11.

Sporerna aflångt elliptiska, 8—9 = 3—4 mmm.

Skog., a. (Nyl.—Lapl.).

836. B. subtomentosus (Linn.) Karst. Hattsv. II, p. 13.

Sporerna spolformiga, 11—13 = 4—5 mmm.
Skogstrakt., a. (Nyl.—Lapl.)

837. B. variegatus Swartz. Karst. Hattsv. II, p. 12.

Sporerna aflångt elliptiska, 8—11 = 3—4 mmm.
Barrskog., a. (Nyl.—Lapl.)

XCI. Gyrodon Opat. Karst. Hattsv. II, p. VI, 18.

Syn. *Uloporus* Quél. Ench. p. 162.

Öfversigt af arterna:

* Hatten kullrig, mörkt kaffebrun . G. lividus * labyrinthicus.
** Hatten å ömse sidor plattad,
mörkt rödbrun . . . . . . sistotrema.

838. G. lividus (Bull.) * **labyrinthicus** (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 19.

Sporerna bredt elliptiska, 5—6 = 3—4 mmm.
Sjöständ., m. r. (Mustiala, vid Lammi).

839. G. sistotrema Fr. Karst. Hattsv. II, p. 19.

Sporerna n. cylindriska, 10—15 mmm. långa enl. Quélet.
Skog., på torra st. bland Vacciniumarter, m. r. (Åbo, 1858).

XCII. Fistulina Bull. Karst. Hattsv. II, p. VI, 20.

Basiderna klubblika, 4-sporiga. Sporerna äggrunda, släta, ljusröda. Hatten på sin öfra yta afsöndrande äggrunda konidier.

840. F. hepatica (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 20.

Sporerna äggrunda, med sned spets, 4—6 = 3 mmm.

Ekstubb., m. r. (Runsala).

XCIII. Porothelium Fr. Karst. Hattsv. II, p. VII, 20.

Sporerna elliptiska, hyalina. Basiderna klubblika. Cystider inga.

841. P. lacerum Fr. Karst. Hattsv. II, p. 20. Fr. Icon. t. 192, f. 1.

Sporerna bredt elliptiska, med en grönaktig oljedroppe, 4—6 = 3 mmm.

Björkbark, m. r. (Taipalmaa vid Mustiala: Kand. K. Starbäck, 1887). 7.

XCIV. Solenia Hoffm. Karst. Hattsv. II, p. VII, 21.

Basiderna klubblika, 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna rundade eller cylindriska, hvita, släta.

Detta egendomliga slägte torde kanske riktigare böra ställas i närheten af *Thelephore*-slägtet *Cyphella*; vill man uppfatta hvarje särskildt rör såsom en sjelfständig fruktkropp, skulle denna skilja sig från *Cyphella*-fruktkroppen endast genom en trängre öppning.

Öfversigt af arterna:

* Piporna hvita.

† Piporna n. silkesludna . . . . fasciculata.

†† Piporna glatta . . . . candida.

** Piporna gula eller bruna.

† Piporna skaftade eller päronformiga, gulbruna . . . . ochracea.

†† Piporna oskaftade.

A Piporna gråbruna . . . . poriaeformis.

B Piporna cylindriska, saffransgula . . crocea.

842. S. fasciculata (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 21.

Syn. *Peziza Solenia* De C. Flor. Franç. II, p. 80.

Sporerna 6—8 mmm. i diam., hyalina, med dragning i gröngult. Basiderna 20—25=6—7 mmm. Cystider inga.

Förmultn. ved och bark, h. o. d. i södra Finl.

843. S. candida Hoffm. Flor. Germ. II, t. VIII, f. 1. Karst. Hattsv. II, p. 21.

Förmultn. ved, m. r. (Åbo).

844. S. ochracea Hoffm. Karst. Hattsv. I, p. 22.

Syn. *Peziza ochracea* Pers. Syn. p. 675.
Peziza Hoffmanni Spreng. (Linn. Syst. veg. IV, p. 516).
Peziza anomala Pers. Obs. I, p. 29.
Peziza rugosa Sow. Engl. Fung. t. 369, f. 3.
Peziza stipata Pers. Myc. Eur. I, p. 270.
Tapesia anomala Fuck. Symb. myc. p. 300.

Solenia anomala Fuck. Symb. myc. Nachtr. 1, p. 2 Pat. Tab. anal.
Solenia ochracea * *S. anomala* Karst. Hattsv. II, p. 22.

Sporerna äggrunda, 6 = 4 mmm. Cystider inga.

Torra grenar och stamm. af åtskilliga träd och buskar, a. (Nyl.—Lapl.)

845. S. poriæformis (Pers.) Fuck. Symb. myc. Nachtr. I, p. 2.

Syn. *Peziza anomala γ poriaeformis* Pers. Syn. p. 656.
Peziza poriaeformis De C. Flor. Franç. VI, p. 26.
Peziza tephrosia Pers. Myc. Eur. I, p. 271.
Tapesia poriaeformis Fuck. Symb. p. 301.

Piporna m. tätt gyttrade, sammanflytande, oskaftade, cylindriska, filtludna, gråbruna, sittande på ett blekare färgadt, oregelmässigt utbredt, fibröst underlag (mycel). Sporerna cylindriska, 10—14 = 3—4 mmm.

Sälgved, m. r. (Mustiala).

846. S. crocea Karst. Symb. ad myc. Fenn. XVI (1884), p. 148.

Piporna gyttrade, cylindriska, upprätta, filtludna, saffransfärgade, omkr. 0,3 mmm. höga. Sporerna klubblika, i öfre ändan spetsade, 9—12 = 3—4 mmm.

Torra blad af *Struthiopteris germanica*, m. r. (Sibbo vid Söderkulla). 7.

Underfam. 2. *Polyporeae* Karst.

Öfversigt af slägtena:

* Sporerna hvita eller hvitgula. Fruktkroppen, åtminstone inuti, hvit, blek, ofta stötande mer eller mindre i gult, rödt eller blått.

† Fruktkroppen hattlik.

A Hatten köttig.

a Hatten enkel . . . . Polyporus.

b Hatten sammansatt . . . . . Polypilus.

B Hatten seg.

a Hatten med fot . . . . Polyporellus.

b Hatten utan fot.

+ Porlagret slutl. lossnande . . Piptoporus.

++ Porlagret icke lossnande.

○ Mellanväggarna tunna.

△ Hatten köttig, utan bälten. Bjerkandera.

△△ Hatten läderartad, med bälten . . . . Hansenia.

○○ Mellanväggarne tjocka.

△ Porerna trinda, stundom aflånga, helbräddade, små eller medelstora.

: Hatten beklädd med en tjock skorpa. Porerna lika djupa. . . . . . Fomitopsis.

:: Hatten utan skorplik beklädnad. Porerna olika djupa . . . . Pycnoporus.

△△ Porerna vida, ofta slingrande.

: Porernas mellanväggar helbräddade. Fruktlagret n. lamelligt . Lenzites.

:: Porernas mellanväggar sargade eller delade.

α Porernas mellanväggar slutl. sargade . Dædalea.

β Porernas mellanväggar helt och hållet delade . . . . . Irpex.

†† Fruktkroppen m. tunn, upp- och nervänd, skorplikt utbredd, ofta byssusartad, stundom otydlig.

A Porerna trinda eller kantiga.

a Mellanväggarna tunna.

+ Fruktlagret sammanhängande med hymenoforet . . . . Physisporus.

++ Fruktlagret skildt från hymenoforet. . . . . Physisporinus.

b Mellanväggarne tjocka . . . . Antrodia.

B Porerna slingrande med helt och hållet delade mellanväggar . . . . Xylodon.

** Fruktkroppen, åtminstone inuti, mörkfärgad (rostfärgad, brun eller brandgul). Sporerna ockragula, understundom hvitaktiga.

† Fruktkroppen hattlik.

A Med fot.

a Hatten filtluden.

+ Fruktlagret icke besatt med borst Polystictus.

++ Fruktlagret besatt med borst (cystider) . . . . Onnia.

b Fruktkroppen öfverdragen med en lackartad skorpa . . . . . Ganoderma.

B Utan fot.

a Hatten i början saftfull och n. köttig Ischnoderma.

b Hatten saftlös, torr, seg.

\+ Fruktkroppens inre väfnad tågig. Porernas mellanväggar tunna, oftast sargade . . . Inonotus.

\+\+ Fruktkroppens inre väfnad bomullsartad eller flocköst fnöskartad. Porernas mellanväggar tjocka eller teml. tunna, helbräddade.

o Porerna trinda.

△ Hatten beklädd med en hornartad skorpa.

: Sporerna n. färglösa . Fomes.

:: Sporerna gulbrunaktiga Elfvingia.

△△ Hatten åtminstone i början filtluden.

: Porerna lika djupa . Phellinus.

:: Porerna olika djupa . Trametes.

oo Porerna m. vida. Fruktlagret n. lamelligt . . . Lenzitina.

†† Fruktkroppen m. tunn, upp- och nervänd, skorplikt utbredd . . . . . Poria.

XCV. Polyporus (Mich.) Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 17). Hattsv. II, p. VII, 22.

Syn. *Caloporus* Quél. Ench. p. 164.

Sporerna elliptiska, ägg- eller n. klotrunda.

Öfversigt af arterna:

* Porerna hvitaktiga eller gråaktiga . . . leucomelas.
** Porerna gulaktiga . . . . ovinus.

847. P. leucomelas (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 23. Fr. Icon. t. 179, f. 1.

Sporerna 5—6 = 4—5 mmm.
Berg. barrskog., h. o. d. i Nyland och Tavastland.

848. P. ovinus (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 23.

Syn. *Boletus fragilis* Pers. Obs. I, p. 84.
Boletus albidus Pers. Syn. p. 515.

Sporerna elliptiska eller n. klotrunda, 3—4 = 3 mmm.
Berg. barrskog., mest på sandbotten, a. (Nyl.—Vasa).

XCVI. Polypilus Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 17). Hattsv. II, p. VII, 24.

Syn. *Cladomeris* Quél. Ench. p. 167. Pat. Hym. d'Eur. p. 137.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna föga anmärkningsvärda eller inga.

Öfversigt af arterna:

* Hatten köttig, med fot.
† Hatten sotfärgad . . . . frondosus.
†† Hatten tegelröd eller mörkgul . . . confluens.
** Hatten ostartad . . . . caudicinus.

849. P. frondosus (Schrank) Karst. Hattsv. II, p. 25.

Syn. *Polyporus frondosus* Rostk. Pilze Deutschl. t. 18.
Boletus frondosus Flor. Dan. t. 952.

Sporerna 4—5 = 3 mmm.

Ekstubb., m. r. (Runsala).

850. P. confluens (Alb. et Schw.) Karst. Hattsv. II, p. 26.

Syn. *Polyporus confluens* Fr. Syst. myc. I, p. 355.
Polyporus Artemidorus Lenz. Schwämm. p. 80, f. 43.
Polyporus aurantius Trog (Flora 1832, p. 354).

Sporerna 3—4 = 2—3 mmm.

Berg. barrskog., h. o. i södra Finl.

Sporerna enligt Quélet (Ass. Franç. 1880, p. 9) äggrunda, 6—7 mmm. långa.

851. P. caudicinus (Schæff.) Karst.

Syn. *Boletus caudicinus* Schæff. Fung. t. 131, 132.
Boletus coriaceus Huds. Flor. Angl. p. 625.
Boletus tenax Bolt. Funguss. t. 75.
Boletus lingva cervina Schrank Baiersche Flor. II, p. 618.
Boletus citrinus Plan. Flor. erford. p. 26.
Sistotrema sulphureum Reb. Flor. Neom. p. 376.
Polyporus Todari Inz. Fung. Sicil. t. II, f. 2.
Polyporus sulphureus Fr. Syst. myc. I, p. 357.
Polypilus sulphureus Karst. Hattsv. II, p. 26.

Sporerna ovala, finprickiga, hvita, 7 = 4—5 mmm.

Stammar af löfträd, synnerligen ek, m. r. (Åbo; Reso; Merimasku; Åland).

XCVII. **Polyporellus** Karst. (Symb. ad myc. Fenn. VI, p. 23 (1879). (Rev. myc. janv. 1881, p. 17) Hattsv. II, p. VIII, 27.

Syn. *Cerioporus* Quél. Ench. p. 167 pr. p., *Leucoporus* Quél. Ench. p. 165, *Melanopus* Pat. Hym. d'Eur. p. 137.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna föga anmärkningsvärda eller inga. Sporerna elliptiska, äggrunda eller cylindriska.

Öfversigt af arterna:

* Foten excentrisk eller lateral, nedtill svart (*Melanopus* Pat.)
 † Hatten fjällig eller finluden.
  A Hatten fjällig . . . . sqvamosus.
  B Hatten finluddig . . . . . . umbilicatus.
 †† Hatten alldeles glatt.
  A Foten i början sammetshårig . . picipes.
  B Foten glatt.
   a Hattens kant tunn . . . . . varius.
   b Hatten öfverallt lika tjock . . elegans.
** Foten central, enfärgad.
 † Hatten på ytan ojemn, fjällig eller luden.
  A Hatten i början blek. . . . . lepideus.
  B Hatten i början svartaktigt eller gråaktigt brun . . . . . . brumalis.
 †† Hatten slät, glatt. . . . . incendiarius.

852. P. sqvamosus (Huds.) Karst. Hattsv. II, p. 30.

Syn. *Boletus sqvamosus* Huds. Flor. Angl. p. 626. *Boletus caudicinus* var. 1. Scop. Flor. Carn. II, p. 469.

Boletus cellulosus Lightf. Flor. Scot. p. 1032.
Boletus Juglandis Bull. Champ. p. 344.
Boletus platyporus Pers. Disp. p. 27.
Polyporus sqvamosus Fr. Syst. myc. I, p. 343.
Polyporus giganteus Harz. Schwämm. t. 32.
Polyporus flabelliformis Pers. Myc. Eur. II, p. 53.

Sporerna äggformiga, 12—14 = 4—5 mmm.
Gamla pilträdsstamm., m. r. (Tammela).

853. P. umbilicatus (Scop.) Karst.

Syn. *Boletus infundibuliformis* Pers. Disp. p. 70. Syn. p. 516.
Polyporellus infundibuliformis Karst. Hattsv. II, p. 30.
Polyporus flavescens Rostk. (Sturm. Deutschl. Flor. Heft 28, p. 45, t. 23).
Boletus umbilicatus Scop. Flor. Carn. II, p. 466.
Boletus melanopus Pers. Disp. p. 70. Syn. p. 517.
Polyporus melanopus β cyathoides Fr. Syst. myc. I, p. 348.
Polyporellus infundibuliformis * *P. melanopus* Karst. Hattsv. II, p. 31.

Sporerna 7—9 = 2—4 mmm.
Trädrött., gren., h. o. d. i södra Finl.

854. P. picipes (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 31.

Syn. *Polyporus varius* Grev. Scott. Crypt. Flor. t. 202.
Polyporus melanopus α infundibuliformis Pers. Icon. pict. t. IV, f. 1, 2.

Polyporus nigripes Wallr. Deutschl. Krypt. Flor. IV, p. 598.
Polyporus picipes Fr. Pat. Tab. anal. II, p. 59, f. 136.

Sporerna aflånga, med tvenne oljedroppar, 7—8 = 2 mmm.

Gamla pilstamm., m. r. (Åbo).

855. P. varius (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 32.

Syn. *Polyporus Boltoni* Rostk. Pilz. Deutsch. t. 24.

Sporerna 8 = 2—3 mmm.

Gamla löfträdsstamm., t. r. (Tammela; Åbo; Jalasjärvi; Hollola; Viborg; Jomala).

*** P. tubæformis** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 9: 1882, p. 69). Icon. f. LIII.

Hatten öfverallt n. lika tjock, trattlik, bugtbräddad, alldeles glatt, rödaktigt mörkbrun, 1—4 cm. bred. Foten central, flerböjd, svartgrå, 2—4 cm. hög. Porerna hvitaktiga.

Förmultn. algren., m. r. (Mustiala). 8 (1880).

856. P. elegans (Bull.) Karst. Hattsv. II, p. 32.

Syn. *Polyporus elegans* Fr. Pat. Tab. anal. II, p. 59, f. 136. Rostk. t. 11.

Sporerna aflånga, med tvenne oljedroppar, 8 = 2 mmm.

På gamla stammar och grenar af löfträd, synnerligen *Salix*-arter, h. o. d. (Nyl.—Lapl.). 6, 7, 10, 11.

Var. mindre med n. regelbunden hatt och jemntjock, excentrisk fot (var. *nummularius* Fr. Rostk. [Sturm Deutsch. Flor. t. 12). Karst. Hattsv. II, p. 33.

857. P. lepideus Fr. Karst. Hattsv. II, p. 27.

Sporerna cylindriska, böjda, 3—5 = 0,5—1 mmm.

Stamm. af löfträd, företrädesvis björk, h. o. d. (Nyl.—Kajana: K. P. Malmgren).

Var. **submurinus** Karst. Hattsv. II, p. 24.

Förmultn. ved, m. r. (Mustiala).

858. P. brumalis (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 28.

Syn. *Polyporus brumalis* Fr. Pat. Tab. anal. II, p. 58, f. 135.

Sporerna cylindriska, böjda, 3—4 = 0,5—1 mmm.

Förmultn. stamm. af löfträd, helst björk, al och ek, a. (Nyl.—Lapl. [Inari]).

859. P. incendiarius (Weinm.) Karst. Hattsv. II, p. 29.

Förkolade stubb., m. r. (Mustiala).

XCVIII. Piptoporus Karst. (Rev. mycol. janv. 1881, p. 17). Hattsv. II, p. IX, 44.

Sporerna cylindriska, hvita.

860. P. betulinus (Bull.) Karst. Hattsv. II, p. 44.

Syn. *Placodes betulinus* Quél. Ench. p. 170.

Sporerna n. krökta, 4 ∸ 1 mmm.

Gamla björkar, a. (Nyl.—Lapl.)

XCIX. Bjerkandera Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 38 (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. 5: 1879).

Syn. *Bjerkandera* Karst. Hattsv. II, p. VIII, 35.*
Leptoporus Quél. Ench. p. 175 pr. p. Pat. Hym. d'Eur. p. 139.

Hatten hinnlös, utan bälten, fibrös, köttig, geléartad eller spongiös, stundom slutl. n. korkartad, inuti hvit. Sporerna äggrunda, elliptiska, aflånga eller cylindriska. Basiderna 4-sporiga. Cystider inga.

Öfversigt af arterna:

1. *Eu-Bjerkandera* Karst. Hatten köttig, luden eller n. glatt. Sporerna cylindriska eller aflånga.

* Porerna hvita. Icke öfvervintrande.

† Porerna runda. Mellanväggarne merendels helbräddade.

A Porerna skilda från hymenoforet genom ett tunnt, mörkbrunt lager . Holmiensis.

B Porerna icke skilda från hymenoforet genom något färgadt lager.

a Hattens kant icke hårbräddad.

+ Hatten luden eller silkeshårig.

○ Hatten luden, grå . . . . tephroleuca.

○○ Hatten silkeshårig, hvit . subsericella.

++ Hatten glatt.

○ Hatten gulaktig eller slutl. brun.

△ Hatten gulaktig. . . . pallescens.

△△ Hatten hvit, slutl. brun. sqvalens.

○○ Hatten blek eller hvit.

△ Hatten blek eller blekgrå. chionea.

△△ Hatten hvit. . . . . acricula.

b Hattens kant hårbräddad . . . ciliatula.

†† Porerna långsträckta, slingrande eller labyrinthformiga. Mellanväggarne merendels hvasskantade och sargade.

A Porerna slutligen labyrinthformiga, hvita . . . . lactea.

B Porerna flerböjda.

a Hatten vid beröring brunfläckig . fragilis.

b Hatten vid beröring till färgen oföränderlig.

+ Porerna vid tryckning rödfläckiga. Gult köttröd . . . . mollis.

++ Porerna vid tryckning till färgen oförändrade.

○ Hatten blåfläckig . . . . cæsia.

○○ Hatten icke fläckig.

△ Hatten hvit . . . . . trabea.

△△ Hatten hvitaktig, stötande n. i brunt eller grått. destructor.

** Porerna färgade. Vanl. öfvervintrande.

† Porerna gråaktiga.

A Hatten tjock, fast, silkesluden . . fumosa.
B Hatten tunn, luden . . . . adusta.
†† Porerna gula eller bruna.
A Porerna bruna . . . . dichroa.
B Porerna gula.
a Porerna ljusgula . . . . serpula.
b Porerna guldgula . . . . amorpha.

II. *Spongipellis* Pat. Hym. d'Eur. p. 140.

Hatten i början n. geléartad eller spongiös, borst-, filt- eller sträfhårig. Sporerna äggrunda eller cylindriska.
* Hatten först spongiös.
† Porerna vid beröring mörkt rödbruna . Veinmanni.
†† Porerna vid beröring icke ändrande färg.
A Hatten sträfhårig . . . . borealis.
B Hatten filthårigt gropig . . . . . melina.
** Hatten i början n. geléartad . . . . . mollusca.

861. Bj. Holmiensis (Fr.) Karst.

Syn. *Polyporus salignus* Fr. * *P. Holmiensis* Fr. Nov. Symb. p. 42. Hym. Eur. p. 544. Icon. t. 181, f. 1.
Bjerkandera pallescens (Fr.) * *Bj. pura* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI, p. 69 (1882).

Tufvad. Hattarne korkartade, hårda, tegellagda, halfva, njurformiga eller halfcirkelformiga, vid basen nedlöpande, helbräddade, släta, utan bälten, hvita eller blekaktiga, 5—15 cm. breda. Porerna understundom sargade, små, hvita, torra blekgulaktiga.

Gamla stamm. af alm och al, m. r. (Helsingfors i botaniska trädgården: W. Nylander). Winter.

862. Bj. tephroleuca (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 35.

Syn. *Polyporus tephroleucus* Rostk. Pilz. Deutschl. t. 26. Förmultn. trä, m. r. (Åbo; Tammela).

863. Bj. subsericella Karst. Fung. Fenn. atqve Sibir. (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 11: 1884, p. 136).

Hatten köttigt seg, tunn, half, af olika form, oregelbunden, understundom afsmalnande mot basen, plattad, fint silkesluden, mot basen stundom i början n. luden, med otydliga, koncentriska fåror, hvit, här och der (vid beröring) brunrödfläckig, med teml. hvass kant, omkr. 2 mm. bred. Porerna n. kantiga, grunda, likformiga, små, hvita, med tunna, hvasskantade och fintandade mellanväggar.

På gammal ved i växthusen i botaniska trädgården i Helsingfors: Edw. Wainio.

Tufvad eller ensam. Smaken n. bitter. Beslägtad med *Bj. alba* (Huds.)

864. Bj. pallescens Fr. Karst. Hattsv. II, p. 36.

Torra stamm. och gren. af löftr., h. o. d. (Nyl.—Lapl. [Soukelo]).

Sporerna äggrundt aflånga, 6 mmm. långa enligt Quélet Ass. Franç. 1883, p. 5.

865. Bj. sqvalens Karst. Symb. ad myc. Fenn. XVIII (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 14: 1887, p. 79).

Syn. *Trametes sqvalens* Karst. (G. Wint. Fung. Eur. et extraeur. exs. n:o 3528).

Hattarne blårartadt korkartade, teml. mjuka i fuktigt tillstånd, tresidiga, långsträckta, radvis sammanflytande, utan bälten, glatta, blekaktiga, sedan rödbruna eller svartbruna, 2 mm.—2 cm. tjocka, med teml. hvass kant, oftast likväl helt och hållet skorplikt utbredda. Porerna vanl. runda, n. likformiga, trubbiga, helbräddade, små, hvitaktiga, slutl. ofta brunaktiga.

Berg. barrskog., på murkna tallstamm., 7, 8 m. r. (Mustiala i närheten af Salois-sjö).

Påminner mycket om *Trametes serialis.*

866. Bj. chionea (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 36.

Sporerna aflånga, hvita, 3—5 = 1,5—2 mmm.

Förmultn. stamm. af löfträd, helst björk, h. o. d. i södra Finl.

*** Bj. acricula** Karst. n. subsp.

Hvit. Hatten half, köttig, tunn, mjuk, n. slät, glatt, utan bälten, omkr. 3 cm. bred. Porerna teml. djupa, m. små, runda, med helbräddade mellanväggar. Smaken bitter. Lukten stark.

På granved, m. r. (Mustiala). 10 (1866).

867. Bj. ciliatula Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 14: 1887, p. 80). Icon. f. LIV.

Hatten köttigt seg, kretsformig, kullrig, med afsmalnad bas och utstående, hvass och hårbräddad kant, baktill fint gropigt borsthårig, hvitaktig, 1—1,5 cm. bred. Porerna plana, n. runda, slutligen stundom flerböjda, mera små, hvita, med trubbiga, helbräddade mellanväggar. Sporerna aflånga eller elliptiska, n. krökta, 4—5 = 1 mmm. Basiderna klubblika, 10—15 = 4—5 mmm.

Torra grenar af gråal, m. r. (Mustiala). 10.

868. Bj. lactea (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 36.

Syn. *Polyporus lacteus* Fr. Icon. t. 182, f. 1. Pat. Tab. anal. III, p. 109, f, 244. Rostk. Pilze Deutschl. t. 23.

Sporerna cylindriska, krökta, hvita, små.

Gamla trädstamm., m. r. (Mustiala).

869. Bj. fragilis (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 37.

Syn. *Polyporus fragilis* Fr. Icon. t. 182, f. 2.

Sporerna cylindriska, vanl. raka, 6—7 = 1—1,5 mmm.

Murken gran- och tallved, h. o. d. i södra Finl.

Sporerna elliptiska, 8 mmm. långa enligt Quélet (Ass. Franç. 1884. p. 6).

870. Bj. mollis (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 37.

Syn. *Polyporus mollis* (Pers.) Icon. t. 182, f. 3.

Sporerna cylindriska, ofta n. krökta, 4—5 = 0,5—1 mmm.

Gamla tall- och granstock., h. o. d. i södra Finl.

871. Bj. cæsia (Schrad.) Karst. Hattsv. II, p. 37.

Sporerna cylindriska, vanl. n. krökta, 3—4 = 0,5—1,5 mmm.

Förmultn. stockar, t. a. i södra Finl.

872. Bj. trabea (Rostk.) Karst. Hattsv. II, p. 37.

Syn. *Polyporus trabeus* Rostk. Pilz. Deutschl. t. 28.

Förmultn. tall- och granstock., m. r. (Mustiala; Tammerfors).

873. Bj. destructor (Schrad.) Karst. Hattsv. II, p. 38.

Sporerna cylindriska, böjda, 3—5 = 0,5—1 mmm.

Var. 1. **undulata** (Fr.) Karst.

Syn. *Boletus sebaceus* Leys. Flor. Halens. n:o 1250.

Fruktkroppen vidt utbredd, kantad, hvitaktigt kastanjebrun.

Var. 2. **griseus** (Wint. Pilze. Band 1. Lief. 7, p. 433).

Syn. *Polyporus alutaceus* Rostk. (Sturm, Deutschl. Flor. IV Band, p. 57, t. 27).

Hatten glatt, grå.

På gammal ved, synnerligen uti qvarndammar, fuktiga boningshus, källare, m. r. (Mustiala: O. Karsten). — Angriper träd och medverkar till dess förruttnelse.

874. Bj. fumosa (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 38.

Syn. *Polyporus fumosus* Pers. Rostk. Pilz. Deutschl. t. 42.

Gamla pilstamm., m. r. (Helsingfors i Kaisaniemi park).

875. Bj. adusta (Willd.) Karst. Hattsv. II, p. 39.

Syn. *Boletus suberosus* Batsch. Elench. Cont. II, p. 119.
Boletus concentricus Schum. Enum. II, p. 387.
Poria argentea Ehrenb. Silv. Ber. p. 17.

Sporerna cylindriska, n. böjda, 3—5 = 1—2 mmm.
Gamla löfträdsstamm., a. (Nyl.—Lapl.)
Skiljer sig från föreg. genom tunnare och mörkare hatt.

876. Bj. dichroa (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 39.

Syn. *Polyporus dichrous* Fr. Rostk. Pilz. Deutschl. t. 39.
Sporerna cylindriska, vanl. n. böjda, 4—6 = 0,5—1 mmm.
Björk- och alstamm., h. o. d. (Nyl.—Lapl.).

877. Bj. serpula Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 14: 1887, p. 79).

Hatten köttigt seg, utbredd och uppböjd, teml. tunn, slät, n. luden, slutligen n. glatt, omkr. 3 cm. bred. Porerna olikformiga, höggula, små. Sporerna cylindriska, 3—5 = 0,5—1 mmm.

Gråal, i barkspringor, äfven på *Inonotus radiatus*, m. r. (Mustiala vid Särkjärvi sjö).

878. Bj. irregularis (Scop.) Karst.

Syn. *Boletus nitidus* Alb. et Schw. Consp. p. 258.
Boletus irregularis Sow. Engl. Fung. t. 423.
Polyporus roseoporis Rostk. Pilz. Deutschl. p. 23, t. 12.
Bjerkandera amorpha (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 39.

Sporerna 3—4 = 1—1,5 mmm.

Förmultn. tallstamm., a. (Nyl.—Lapl.)

879. Bj. Weinmanni (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 40.

Tallstock., m. r. (Mustiala).

880. Bj. borealis (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 40.

Syn. *Polyporus borealis* Fr. Syst. Myc. I, p. 366. Rostk. Pilz. Deutschl. t. 40.
Boletus albus Schæff. Icon. t. 314?
Boletus borealis Wahl. Flor. Svec. n:o 2000.

Sporerna äggrunda, 4—5=3 mmm.

Granar, h. o. d. i södra Finl. — Angriper äfven lefvande granar och förstör dessa.

881. Bj. melina Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (1887), p. 80. Icon. t. LV.

Hatten först köttigt spongiös, sedan seg, half, tresidig, utan yttre bälten, filthårigt gropig, stundom slät, med utstående, hvass kant, hvitaktig, snart blekt rökfärgad, slutl. blek eller honungsgul, ända till 6 cm. lång och 2 cm. bred, vid basen ända till 4 cm. tjock. Porerna runda eller slingrande, n. labyrinthformiga, plana, små, hvitaktiga, med tunna, helbräddade mellanväggar. Sporerna cylindriska, raka eller n. böjda, 4 = 0,5 mmm.

Förmultn. björkstamm., m. r. (Mustiala). 10.

Vanligen tegellagd, utbredd på tvären, undertill platt, af tågig struktur. Lukten svag.

882. Bj. mollusca Karst. (Rev. myc. n:o 33, p. 9). Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (1887), p. 80.

Hvit. Hatten köttig, n. geléartad, utbredd och uppböjd, på längden utsträckt, jemn och slät, med hvass kant och strödda, temligen långa och tjocka hår. Porerna runda, förlängda eller slingrande, med mjuka, sargade mellanväggar. Sporerna aflånga, räta, med 1—2 oljedroppar, 3—4 = 1—1,5 mmm.

Murken tallved, m. r. (Mustiala).

C. Hansenia Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 5: 1879, p. 39).

Syn. *Bjerkandera* Karst. Hattsv. II, p. VIII, 35.**
Coriolus Quél. Ench. p. 175. Pat. Hym. d'Eur. p. 139.

Hatten kork- eller läderartad, af torr beskaffenhet, luden eller sträfhårig, med bälten. Basiderna små, äggrundt klubbformiga, 4-sporiga. Cystider inga eller föga anmärkningsvärda. Sporerna äggrunda, aflånga eller n. cylindriska, små, hvita.

Öfversigt af arterna.

* Porerna i början hvitaktiga eller hvita.
 † Hatten borsthårig eller sträfluden . . hirsuta.
 †† Hatten sammetshårig.
  A Hatten kullrig.
   a Hatten vid basen hvälfd och knölig, luden, opak . . . . . . zonata.

b Hatten vid basen föga hvälfd, icke
knölig, finluden, hvit . . . . pubescens.
B Hatten tillplattad.
a Hatten hvit, opak, med otydliga
bälten . . . . velutina.
b Hatten glänsande, med olikfärgade
bälten . . . . versicolor.
** Porerna i början violetta . . . . . . abietina.

883. H. hirsuta (Wulf.) Karst.

Syn. *Bjerkandera hirsuta* (Wulf.) Karst. Hattsv. II, p. 41.

Sporerna äggrunda, omkr. 3 mmm. i diam,

Löfträds stubb. och stamm., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

884. H. zonata (Fr.) Karst.

Syn. *Bjerkandera zonata* (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 42.

Sporerna 6—9 = 3—4 mmm.

Stamm. af löfträd, synnerligen björk och asp, a. (Nyl. —Lapl.)

885. H. pubescens (Schum.) Karst.

Syn. *Bjerkandera pubescens* (Schum.) Karst. Hattsv. II, p. 41.
Hansenia imitata Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVII (1886), p. 161.
Polyporus pubescens Rostk. Pilz. Deutschl. t. 21.

Döda stammar af björk, al och lind, h. o. d. i södra Finl.

886. H. velutina (Pers.) Karst.

Syn. *Bjerkandera velutina* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 42.

Sporerna 3—4 = 1 mmm.

Trädstamm., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

887. H. versicolor (Linn.) Karst.

Syn. *Bjerkandera versicolor* (Linn.) Karst. Hattsv. II, p. 42.

Polyporus versicolor Fr. Pat. Tab. anal. II, p. 62, t. 143.

Sporerna 6—8 = 2—3 mmm.

Förmultn. stubb. af löfträd, m. r. (Tammela vid kyrkan).

888. H. abietina (Dicks.) Karst.

Syn. *Bjerkandera abietina* (Dicks.) Karst. Hattsv. II, p. 43.

Sporerna aflånga, raka eller n. böjda, 4—6 = 1,5—3 mmm.

Gran-, sällan tallstock., a. (Nyl.—Lapl.).

CI. Fomitopsis Karst. Rev. myc. janv. 1881, p. 18 pr. p. Hymen. Fenn. p. 31. Hattsv. II, p. 46.

Syn. *Placodes* Quél. Ench. p. 170 pr. p. Pat. Hym. d'Eur. p. 139 pr. p.

Polyporus Fr. pr. p.

Hatten äldre beklädd med en mer eller mindre tjock, vanl. svartaktig skorpa. Porerna lika djupa. Sporerna klotrunda eller äggrunda, hvita.

Öfversigt af arterna:

* Hatten i början glatt.
  † Porerna i början gulaktiga . . . . . pinicola.
  †† Porerna rödlätta . . . . rosea.
** Hatten i början luden . . . . connata.

889. F. pinicola (Swartz.) Karst. Rev. myc. janv. 1881, p. 18.

Syn. *Boletus pinicola* Swartz. (Vet. Akad. Handl. 1810, p. 88).
Boletus fulvus et *semiovatus* Schæff. Icon. t. 262 o. 270.
Boletus igniarius Flor. Dan. t. 593.
Boletus marginatus Pers. Disp. p. 28.
Polyporus pinicola Fr. Syst. myc. I, p. 372.
Trametes Pini Fuck. Symb. Nachtr. I, p. 8.
Trametes pinicola Karst. Hattsv. II, p. 46.

Sporerna äggrunda, hvita.

På gran-, mindre ofta tall-, björk- och alstammar och stubb., a. (Nyl.—Lapl.)

890. F. rosea (Alb. et Schw.) Karst. Rev. myc. janv. 1881, p. 18. Fr. Icon. t. 186, f. 1.

Syn. *Trametes rosea* Karst. Hattsv. II, p. 47.
Placodes rosea Quél. Ench. p. 171.
Polyporus rufopallidus Trog? Fr. Icon. t. 186, f. 1.

Granstockar, h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

Sporerna äggrunda, fintaggiga, gulaktiga, 6 mmm. långa enligt Quélet (Ass. Franç. 1884, p. 6).

891. F. connata (Weinm.? Fr.) Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 18).

Syn. *Trametes connata* Karst. Hattsv. II, p. 47.
Polyporus connatus Fr. Icon. t. 185, f. 2.

Sporerna klotrunda, 3—4 mmm. i diam.

Gamla löfträdsstamm., h. o. d. (Nyl.—Nerpes).

CII. Pycnoporus Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Faun. et Flor. fenn. II, p. 30).

Syn. *Trametes* Fr. pr. p. Karst. Hattsv. II, p. IX, 46 pr. p.

Hatten utan skorplik beklädnad. Porerna olika djupa.

Öfversigt af arterna:

* Hvita.
† Doftande . . . . odorus.
†† Luktlösa.
A Hatten tjock. Porerna hvita . . . serialis.
B Hatten n. hinnaktig. Porerna gulbleka . . . . Epilobii.
** Cinnoberröd . . . . cinnabarinus.

892. P. odorus (Somm.) Karst.

Syn. *Trametes odora* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 50.

Sporerna „äggrunda, hyalina, 5—6 = 3 mmm."
Gamla stamm. af rönn och sälg, m. r. (Asikkala: J. P. Norrlin; Tammela).

Sporerna äggrunda, skiftande i citrongult, 7—8 mmm. långa enligt Quélet (Bull. Soc. bot. Franç. 1879, p. 229).

893. P. serialis (Fr.) Karst.

Syn. *Trametes serialis* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 50. Fr. Icon. t. 191, f. 2.

Sporerna elliptiskt cylindriska, 10—12 mmm. långa enligt Quélet?

Gran- och tallstockar, h. o. d. (Nyl.—Vasa).

894. P. Epilobii Karst.

Syn. *Trametes Epilobii* Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn. IX, p. 361) Hattsv. II, p. 51. Fr. Hym. Eur. p. 585.

Torra stjelkar och videbark, m. r. (Tammela; Kola).

895. P. cinnabarinus (Jacqv.) Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 18.

Syn. *Trametes cinnabarina* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 51.

Sporerna aflånga, 6—9 = 2—3 mmm.

Förmultn. löfträd, företrädesvis björk, rönn och al, h. o. p. (Nyl.—Kuusamo).

CIII. Lenzites (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. IX, 53.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna föga anmärkningsvärda eller inga.

Öfversigt af arterna.

* Hatten utan bälten.
† Fruktlagret i början porigt . . . . . qvercinus.
†† Fruktlagret i början lamelligt.
A Lamellerna sinsemellan nätlikt förenade . . . . sorbinus.
B Lamellerna greniga, m. breda . . . heteromorphus.
** Hatten med bälten.
† Bälten otydliga, likafärgade . . . . betulinus.
†† Bälten olikfärgade . . . . variegatus.

896. L. qvercina (Linn.) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 54.

Sporerna äggrunda.

Stubb. af ek, sällan tall, r. (Runsala; Merimasku; Kyrkslätt).

897. L. sorbina Karst. Hattsv. II, p. 54.

Rönnstock., m. r. (Mustiala).

898. L. heteromorpha Fr. Icon. t. 177, f. 3. Karst. Hattsv. II, p. 55.

Sporerna rundade, 3—5 mmm. i diam.

Granstubb., m. r. (Vasa; Åland).

899. L. betulina (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 53.

Sporerna klotrunda eller elliptiskt sferiska, 5—6 mmm. i diam.

Förmultn. löfträd, helst björk, t. a. i södra Finl.

900. L. variegata Fr. Karst. Hattsv. II, p. 53.

Aspstock., m. r. (Mustiala).

CIV. Dædalea (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. IX, 51.

Sporerna äggrunda.

Öfversigt af arterna.

* Hatten slutl. n. brun . . . . mollis.
** Hatten grå eller blek.
† Hatten borsthårig med bälten . . . . unicolor.
†† Hatten n. utan bälten, med glatt kant. Oudemansii.

901. D. mollis Somm. Karst. Hattsv. II, p. 52.

Sporerna 1—1,5 mmm. i diam.

Torra stamm. af asp, björk, al och hägg, t. a. (Nyl.—Lapl.)

902. D. unicolor (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 52.

Sporerna 6—9 = 3—5mmm.

Förmultn. löfträd, helst al och björk, a. (Nyl.—Lapl.)

903. D. Oudemansii Fr. Hym. Eur. p. 588.

Hatten kork- eller läderartad, med n. otydliga bälten, sammetshårig, askgrå, inuti hvit, med glatt, blekare kant. Porerna flerböjda, smala, tandade.

Tallved, m. r. (Helsingfors' botaniska trädgård: Edw. Wainio).

Var. **fennica** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI (1882), p. 69.

Hatten köttigt korkartad, tunn, platt, nedlöpande och sammanväxande, borsthårigt luden, slutl. n. glatt, slät, utan bälten, blekaktig, med skarp, utstående, slutl. här och der svartaktig kant, inuti blek, omkr. 3 cm. bred. Porerna olikformiga, sargade, bleka, slutligen smutsigt brunaktiga. Sporerna äggrunda, 4 = 3 mmm.

Tallved, m. r. (Hollola: Edw. Wainio).

CV. Irpex (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. IX, 55.

Cystiderna små eller inga.

Öfversigt af arterna.

* Hatten baktill utdragen, hängande . . . pendulus.

** Hatten sittande eller utbredd och uppböjd, skarpt kantad.

† Porerna hvita.

A Hatten bredt njurlik, med koncentriska fåror . . . . lacteus.

B Hatten vidt utbredd, i öfre kanten n.
uppböjd, slät . . . . sinuosus.
†† Porerna violetta . . . . fuscoviolaceus.

904. Irp. pendulus (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 55.

Sporerna 3—5 = 1,5—2 mmm.
Tall- och granklabbar, m. r. (Mustiala).

905. Irp. lacteus Fr. Karst. Hattsv. II, p. 56.

Sporerna 4—5 = 2—3 mmm.
Torra stamm. af rönn, björk, al och gran, h. o. d. (Nyl. —Vasa).

906. Irp. sinuosus Fr. Karst. Hattsv. II, p. 56.

Torra björk- och algrenar, h. o. d. i södra Finl. 8—4.

Var. **purus** Karst.

Glänsande hvit.
På förmultnade stamm. af *Caragana arborescens*, m. r. (Mustiala).

907. Irp. fuscoviolaceus Fr. Karst. Hattsv. II, p. 55.

Sporerna 3—5 = 1 mmm.
Gamla stamm. af barrträd, sällan björk och al, a. (Nyl. —Lapl.).

CVI. Physisporus Chev. Karst. Hattsv. II, p. IX, 56.

Syn. *Polyporus* Fr. pr. p.
Poria Pers. Quél. Ench. p. 178 pr. p. Pat. Hym. d'Eur. p. 141 pr. p.

Basiderna till formen varierande. Cystiderna äggrunda, oftast inga. Sporerna klotrunda, elliptiska, äggrunda, aflånga eller cylindriska.

Öfversigt af arterna.

* Mellanväggarne n. vaxartade (*Caloporus* Karst.).
† Porerna n. runda, mörkröda eller svartaktigt blodröda . . . . incarnatus.
†† Porerna vinkliga, gulaktiga eller brandgula.
A Porerna brandgulaktiga . . . . . aneirinus.
B Porerna hvita eller höggula . . . expallescens.
** Mellanväggarna sega.
† Porerna runda eller vinkliga, med merendels tunna mellanväggar.
A Porerna gula eller blåhvita.
a Porerna äggula.
+ Porerna runda . . . . . . vitellinulus.
++ Porerna vinkliga . . . . . aurantiacus.
b Porerna ljusgula eller blåhvita.
+ Porerna ljusgulaktiga.
o Porerna ljusgula.
△ Porerna runda, reguliera. euporus.
△△ Porerna kantiga, irreguliera . . . . lacer.
oo Porerna gulaktigt hvita . luteoalbus.

++ Porerna blåhvita . . . . . cæsioalbus.
B Porerna åtminstone i början hvita.
a Porerna sammanträngda, vanligen
små, runda, likformiga.
+ Mångfärgad . . . . variecolor.
++ Enfärgade.
○ Porerna teml. små och fasta.
△ Porlagret hvarfvigt . . crassus.
△△ Porlagret icke hvarfvigt.
: Fruktkroppen vågig,
med bar kant . . medulla panis.
:: Fruktkroppen icke vå-
gig.
α I omkretsen n. fin-
luddig . . . . . lenis.
β I omkretsen flock-
ullig eller borst-
hårig.
1 Fruktkropp. i om-
kretsen flockullig. corticola.
2 Fruktkropp. i om-
kretsen borsthå-
rig . . . . . . Rostafinskii.
○○ Porerna m. små.
△ Fruktkroppen i omkretsen
fransig . . . . . . molluscus.
△△ Fruktkropp. icke fransig.
: Fruktkroppen fastväxt
vid matrix, glatt . vulgaris.
:: Fruktkropp. frånskilj-
bar, vid beröring n.
violett . . . . . . inconstans.

b Porerna teml. vida, vinkliga, olikformiga.
+ Fruktkroppen med blodfärgade fläckar . . . . sangvinolentus.
++ Fruktkroppen utan fläckar.
○ Porerna vid torkning gulnande . . . . serenus.
○○ Porerna oföränderligt hvita.
△ Myceliet inväxt. Bleka.
: Porerna medelstora. Mjuk . . . . . . mucidus.
:: Porerna vida. Fast . vaporarius.
△△ Myceliet fritt.
: Fruktkroppen hinnaktig, med rhizomorpha liknande åsar . Vaillantii.
:: Fruktkroppen m. mjuk, utan åsar.
α Porerna djupa . . bombycinoides.
β Porerna m. grunda, skålformiga, glesa . reticulatus.
†† Porerna vida, bugtiga eller flerböjda, med teml. tjocka mellanväggar . . sinuosus.

908. Ph. incarnatus (Alb. et Schw.) Gill. Champ. Franç. p. 699. Karst. Hattsv. II, p. 57. Roum. Fung. Gall. exs. n:o 4305.

Syn. *Caloporus incarnatus* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. X, p. 62.
Polyporus incarnatus Fr. Icon. t. 189, f. 1.

Fruktkroppen utbredd, okantad, understundom upptill med uppböjd, tjock kant, fastväxt, luddartadt hinnaktig, hvit, slutligen jemn och och slät, glatt, ljust köttröd samt, der den är tjockare, n. korkartad, ända till 30 cm. lång och 10 cm. bred. Porerna n. vaxartade, olikformiga, n. runda, vanligen sneda och gapande, trubbiga, kött- eller blodröda, stötande än i brunt än i svart. Basiderna n. klotrunda. Cystiderna äggrunda. Sporerna äggrunda.

Förmultn. tallstubb. och stamm., h. o. d. (Ruovesi; Tyrvis; Åbo; Tammela; Kola).

909. Ph. aneirinus (Somm.) Gill. Champ. Franç. p. 698. Karst. Hattsv. II, p. 65.

Förmultn. aspved, m. r. (Åbo).

910. Ph. expallescens Karst.

Syn. *Caloporus expallescens* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XII (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 9: 1883, p. 110).

Fruktkroppen utbredd, tunn, fastväxt, glatt, hvit, vid torkning smutsigt blekbrun, i omkretsen likartad. Porerna vaxartade, kantiga, medelstora, ganska grunda, olikformiga. Sporerna klotrunda, 3—5 mmm. i diam.

Murk. björkved, m. r. (Mustiala). Sept. 1867, Juli 1887.

Var. **flavidulus** Karst.

Fruktkroppen m. tunn, i omkretsen spindelväfshårig. Porerna medelstora, höggula.

Förkol. ved, m. r. (Mustiala). Sept. 1868.

911. Ph. vitellinulus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VII (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 6: 1881.)

Syn. *Physisporus nitidus* (Alb. et Schw.) * *Ph. vitellinulus* Karst. Hattsv. II, p. 59.

Fruktkroppen ända till 2 dm. lång och 5 cm. bred. Porerna hvarfviga, sammanträngda, m. små. Sporerna 2—3 = 1—2 mmm.

Förmultn. stamm. af gråal, m. r. (Tammela vid Heinämaa).

912. Ph. aurantiacus (Rostk.) Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (1886), p. 81.

Syn. *Polyporus aurantiacus* Rostk. (Sturm. Deutschl. Flor. III, 4 Band., p. 119, t. 58.
Polyporus nidulans Fr. * *P. spongiosus* Fr. Hym. Eur. p. 548?

Fruktkroppen utbredd, köttigt korkartad, helt och hållet pomeransgul, med trubbig, slät kant och vinkliga, trubbiga porer.

Var. **Saloisensis** Karst. (Rev. myc. n:o 33, p. 10).

Fruktkroppen utbredd, frånskiljbar, teml. tjock, i omkretsen n. bar. Porerna tätt sammanträngda, köttiga, vinkliga, olikformiga, vanl. sneda, äggula, med tunna, fintandade mellanväggar.

På gammal tallved, m. r. (Mustiala).

Beslägtad med *Physisporus placenta* (Fr.). Antager slutligen, företrädesvis inuti, en brunaktig färg.

913. Ph. euporus Karst. Hattsv. II, p. 59.

Syn. *Polyporus euporus* Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn., IX [1868], p. 360). Fr. Hym. Eur. p. 575.

Sporerna 3 = 0,5 mmm.

Torra vide- och aspgrenar, h. o. d. i Tammela.

914. Ph. lacer Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 9: 1882, p. 69).

Fruktkroppen utbredd, hinnaktig, sammanflytande, tunn, mjuk, löst vidfästad, hvit, i omkretsen tunn, byssusartad och likafärgad. Porerna vinkliga eller n. runda, olikformiga, små, med m. tunna. slutl. m. sargade mellanväggar.

Tallved, m. r. (Asikkala: J. P. Norrlin). 3.

915. Ph. luteoalbus Karst. (Rev. myc. janv. 1887, p. 2). Symb. ad myc. Fenn. XVIII, p. 82.

Fruktkroppen utbredd, begränsad, frånskiljbar, glatt eller n. glatt, hvit, med skiftning i gult, med m. tunnt, hinnaktigt underlag. Porerna rundade, sällan aflånga, med tunna, helbräddade, slutl. ofta sargade mellanväggar. Sporerna aflånga eller n. elliptiska, räta, 3—6 = 2 mmm.

Murken eller förmultn. tallved, h. o. d. omkr. Mustiala.

916. Ph. cæsioalbus Karst. (Hedw. 1883, p. 177). Symb. ad Myc. Fenn. XIII, p. 4. Icon. f. XXX.

Fruktkroppen läderartadt hinnaktig, n. kretsformig, stundom sammanflytande, frånskiljbar, hvit, med teml. bred, filtartad, snöhvit kant. Porerna oregelbundna, runda, aflånga, vinkliga, m. små, låga, blekt blåhvita, vid torkning bleknande,

med m. tunna, stundom sargade mellanväggar. Sporerna aflånga eller elliptiska, räta, oliksidiga eller n. krökta, hvita, 5—6 = 2—3 mmm.

På torr granbark, m. r. (Mustiala på Syrjä ås). 11.

917. Ph. variecolor Karst. (Thym. Mycoth. univ.) Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1880), p. 10. Hattsv. II, p. 59.

Sporerna klotrunda, 3—6 mmm. i diam.

Förmultn. alar, m. r. (Mustiala vid Salois sjö).

918. Ph. crassus Karst. n. sp.

Syn. *Physisporus obducens* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 61 pr. p.

Fruktkroppen korkartad, omkr. 1 cm. tjock. Porerna m. små, vid torkning gulnande. Porlagret hvarfvigt, 3—4 mm. tjockt.

Förmultn. tallstamm., r. (Tammela; Åbo; Helsingfors).

Genom sitt tjocka underlag lätt skild från *Physisporus obducens* (Pers.)

919. Ph. medulla-panis (Fr.) Gill. Champ. Franç. 697. Karst. Hattsv. II, p. 60.

Syn. *Polyporus medulla-panis* Fr. Icon. t. 190, f. 2.

Sporerna rundadt elliptiska, 4—5 = 3—4 mmm.

Murket trä, m. r. (Tammela; Helsingfors).

920. Ph. lenis Karst. (G. Wint. Fung. Eur. et extraeur. exs. n:o 3527). Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 14: 1887, p. 82).

Fruktkroppen utbredd, teml. mjuk, vidfästad, med tunt, i veden inträngande mycelie, hvit, i omkretsen obegränsad och n. byssusartad. Porerna runda, aflånga eller vinkliga, små, med helbräddade mellanväggar, 1—3 mmm. djupa. Sporerna klotrunda, omkr. 1 mmm. i diam.

Murkna tallstockar i berg. barrskogar, m. r. (Mustiala vid Salois sjö). 8—10.

921. Ph. corticola (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 65.

Fruktkroppen filtartadt hinnaktig, vidfästad, frånskiljbar, hvitaktig, stundom i fuktigt väder gråaktigt blek, med bomullsartad, n. fransad, hvit kant. Porerna först grunda, n. punktformiga, runda, sedan olikformiga, rundade eller vinkliga, mera små, bleka, med tunna, stundom sargade mellanväggar.

På aspbark, h. o. d. i Tammela.

922. Ph. Rostafinskii Karst. Hattsv. II, p. 60.

Syn. *Polyporus Rostafinskii* Karst. Myc. Fenn. III, p. 274.

Sporerna rundade, 4—6 mmm. i diam.

Albark, m. r. (Mustiala).

923. Ph. molluscus (Fr.) Gill. Champ. Franç. p. 697. Karst. Hattsv. II, p. 62.

Syn. *Polyporus molluscus* Fr. Rostk. Pilz. Deutschl. t. 64.

Sporerna rundade eller äggrunda, 3 mmm. i diam.?

Gammalt trä, förmultn. löf r'c., h. o. d. i södra Finl.

924. Ph. vulgaris (Fr.) Gill. Champ. Franç. p. 697. Karst. Hattsv. II, p. 61.

Sporerna äggrundt klotrunda, 3—5 mmm. i diam.
Förmultn. stamm. af barr- och löfträd, a. (Nyl.—Lapl.)

*** Ph. selectus** Karst.

Syn. *Physisporus vulgaris* (Fr.) var. *flavus* Karst. Hattsv. II, p. 62.
Förmultn. stamm. af barrträd, t. a.

925. Ph. inconstans Karst. (Rev. myc. n:o 33, p. 10). Symb. ad myc. Fenn. XVIII (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 14: 1887, p. 81).

Fruktkroppen utbredd, frånskiljbar, m. tunn, mjuk, bar, vid torkning i omkretsen tunt finluddigt klimjölig, hvit, äldre, ofta äfven vid beröring, antagande en ljust violettaktig färg. Porerna sammanträngda, runda, n. hela, m. små, i torrt tillstånd bleka eller gulaktiga. Sporerna n. krökta, 3—4 = 0,5—1 mmm.
På rutten aspved, m. r. (Mustiala). 7, 8.

926. Ph. sangvinolentus (Alb. et Schw.) Gill. Champ. Franç. p. 695. Karst. Hattsv. II, p. 62.

Sporerna cylindriska, böjda, 3—6 = 0,5—1 mmm.
Ruttet trä, fuktig jord, m. r. (Tammela h. o. d.)

927. Ph. serenus Karst. Hattsv. II, p. 60.

Syn. *Antrodia serena* Karst. Symb. ad myc. Fenn. VII (1881). p. 10.

Sporerna cylindriska, vanl. n. böjda, omkr. 4 = 0,5 mmm.
Aspstock., m. r. (Mustiala).

928. Ph. mucidus (Fr.) Gill. Champ. Franç. p. 697. Karst. Hattsv. II, p. 61.

Sporerna elliptiskt sferiska eller n. elliptiska, 5—6 = 3—4 mmm.

Berg. barrskog., på murkna tallstamm., h. o. d. i Tammela.

* **Ph. hians** Karst. Hattsv. II, p. 59.

Syn. *Polyporus hians* Karst. Fung. Fenn. exs. 619. Myc. Fenn. III, p. 273.

Förkoln. tallved, m. r. (Tammela; Hollola: Edw. Wainio).

929. Ph. vaporarius (Fr.) Gill. Champ. Franç. p. 696. Karst. Hattsv. II, p. 63. Fung. Gall. exs. n:o 4306.

Sporerna cylindriska, n. böjda, 4—6 = 0,5—1 mmm.
Berg. barrskog., på gammal tallved, h. o. d. i södra Finl.

930. Ph. Vaillantii (Fr.) Gill. Champ. Franç. p. 696. Karst. Hattsv. II, p. 63.

Sporerna elliptiska, 5—4 = 3 mmm.
Granbark., m. r. (Tyrvis?).

931. Ph. bombycinoides Karst.

Syn. *Physisporus molluscus* (Fr.) * *bombycinoides* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XIV 1884), p. 21.

Fruktkroppen m. mjuk, temligen tjock, löst vidfästad, i omkretsen byssusartad. Porerna vinkliga, olikformiga, djupa, medelstora, blekaktiga, närmare kanten stora och m. grunda, med m. tunna, tandade eller sargade mellanväggar.

Murken ved, m. r. (Nyslott: O. Carlenius).

932. Ph. reticulatus (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 65.

Ruttet trä, m. r. (Mustiala).

933. Ph. sinuosus (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 64.

Syn. *Polyporus sinuosus* Syst. myc. I, p. 381. Icon. t. 190, f. 1.

Döda granstamm., m. r. (Tammela).

CVII. Antrodia Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 5: 1879, p. 26).

Syn. *Trametes* Fr. pr. p.

Fruktkroppen upp- och nedvänd, utbredd. Porernas mellanväggar tjocka, trubbiga, olika djupa.

934. Antr. serpens (Fr.) Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 26.

Syn. *Trametes serpens* Fr. t. 192, f. 3.

Physisporus serpens Karst. Hattsv. II, p. 64.

Löfträdsstamm., r. i södra Finl.

Var. **tuber** Karst.

Fruktkroppen knölformig, blek, omkr. 2 cm. i diam. Murken ved, m. r. (Asikkala: J. P. Norrlin).

CVIII. Physisporinus n. gen.

Fruktkroppen utbredd, seg, läderartad. Porlagret köttigt, lätt lossnande. Sporerna ovala, medelstora.

935. Ph. vitreus (Pers.) Karst.

Syn. *Poria vitrea* Pers. Obs. I, p. 15.
Polyporus vitreus Fr. Syst. Myc. I, p. 381.
Polyporus xylostromeus Pers. Myc. Eur. II, p. 112.
Physisporus vitreus Gill. Champ. Franç. p. 696.
Karst. Hattsv. II, p. 61.

Sporerna ovala, spetsade, stundom sneda och stötande n. i gult, 6—9 = 4 mmm.

Murkna björkstamm., m. r. (Mustiala).

CIX. Xylodon (Ehrenb.) Karst. Hym. Fenn. p. 31 (Acta Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. II, 1881). Hattsv. II, p. IX, 65. Pat. Hym. d'Fur. p. 142 pr. p.

Syn. *Irpex* Fr. pr. p.

Basiderna ofta n. klotrunda. Sporerna äggrunda, hvita.

Öfversigt af arterna.

* Fruktkroppen i omkretsen filtartad . . . paradoxus.
** Fruktkroppen i omkretsen byssusartad.

† Tänderna radställda . . . . candidus.
†† Tänderna icke radställlda, sneda . . obliquus.

936. X. paradoxus (Schrad.) Karst. Hattsv. II, p. 65.

Döda stammar af björk och körsbärsträd, m. r. (Helsingfors?).

937. X. candidus Ehrenb. Karst. Hattsv. II, p. 66.

Basiderna n. klotrunda. Sporerna äggrunda.

Stubb. och stamm. af björk, rönn, al och vide, a. (Nyl.—Lapl. [Susijärvi]).

938. X. obliquus (Schrad.) Karst. Hattsv. II, p. 66.

Sporerna n. äggrunda, 4—6 = 3—4 mmm.

Stubb. och stamm. af björk, rönn, al och vide, a. (Nyl.—Lapl. [Susijärvi]).

CX. Polystictus (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. X, 67. Pat. Hym. d'Eur. p. 138.

Syn. *Phelloporus* Quél. Ench. p. 166. Pat. Hym. d'Eur. p. 143.

Basiderna klubblika eller aflånga, 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna brandgula eller ockragula, bredt elliptiska.

Öfversigt af arterna:

* Hatten med tydliga bälten . . . . perennis.
** Hatten utan bälten . . . . Schweinitzii.

939. P. perennis (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 67.
Rostk. Pilz. Deutschl. t. 6.

Basiderna 4-sporiga, klubblika, krökta. Sporerna bredt elliptiska, 4—5 = 2 mmm.

Tallmoar, a. (Nyl.—Lapl.).

940. P. Schweinitzii Fr. Icon. t. 179, f. 3.

Basiderna aflånga. Cystider n. inga eller obetydliga. Sporerna bredt elliptiska, ockragula, 7 = 4—5 mmm.

På och i närheten af tallstubb., m. r. (Åbo; Tammela; Brödtorp).

CXI. Onnia n. gen.

Cystiderna borstlika, styfva, spetsiga, bruna.

Öfversigt af arterna.

* Hatten sammansatt af tvänne lager . . . circinata.
** Hatten inuti likartad . . . . tomentosa.

941. O. circinata (Fr.) Karst.

Syn. *Polystictus circinatus* Karst. Hattsv. II, p. 67.
Polyporus circinatus Fr. Icon. t. 108, f. 1.

Sporerna bredt elliptiska, 3—4 = 2—3 mmm.

Högar af granbarr, m. r. (Brödtorp i Nyland: E. Hisinger).

942. O. tomentosa (Fr.) Karst.

Syn. *Polyporus tomentosus* Fr. Syst. Myc. I, p. 351.

Polyporus rufescens Rostk. 4, t. 7.
Polystictus tomentosus Karst. Hattsv. II, p. 67.

Sporerna bredt elliptiska. Cystiderna 30—60 = 10—15 mmm.

Barrskog., m. r. (Merimasku; Tammela vid Susikais och Salois).

CXII. Ganoderma Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 17). Hattsv. II, p. VIII, 33. Pat. Hym. d'Eur. p. 142 pr. p.

Syn. *Polyporus* Auctr. pr. p.
Placodes Quél. Ench. pr. p.

Basiderna 4-sporiga, n. klotrunda. Cystiderna icke anmärkningsvärda. Sporerna äggrunda eller elliptiska, vårtiga, gulbrunaktiga.

943. G. lucidum (Leyss.) Karst. Hattsv. II, p. 33.

Syn. *Polyporus lucidus* Leyss. Rostk. Pilz. Deutschl. t.. 13
Sporerna äggrunda eller elliptiska, 9—10=6—7 mmm.
Förmultn. stubb. och stamm. af ek, al och gran, m. r. (Merimasku; Runsala; Vasa).

CXIII. Ischnoderma Karst. Symb. ad Myc. Fenn. (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 5: 1879, p. 24). Hattsv. II, p. X, 74.

Syn. *Polyporus* Auctt. pr.
Placodes Quél. Ench. p. 170.

Sporerna gula, rundadt elliptiska.

Öfversigt af arterna.

* Porerna i början bleka, nakna . . . . resinosum.
** Porerna rostfärgade, i början öfverdragna
med ett talgigt ludd . . . . fraxineum.

944. Ischn. resinosum (Schrad.) Karst. * **benzoinum** (Wahl.) Karst. Hattsv. II, p. 74.

Syn. *Polyporus benzoinus* Fr. Icon. t. 183, f. 2.
Polyporus confluens Rostk. Pilz. Deutschl. t. 34.

Sporerna rundadt elliptiska, gulaktiga (under mikrosk.), 4—6 = 3—4 mmm.

Barrskogar, på granstubb., h. o. d. (Merimasku; Åbo; Tammela; Helsingfors; Lappfjerd; Vasa).

945. Ischn. fraxineum (Bull.) Karst.

Syn. *Boletus fraxineus* Bull. Champ. t. 433, f. 2.
Polyporus fraxineus Fr. Syst. myc. I, p. 374.
Trametes fraxinea Karst. Hattsv. I, p. 48.
Placodes fraxinea Quél. Ench. p. 172.

Förmultn. stubb. och stamm. af ask, m. r. (Jomala).

Sporerna äggrundt sferiska eller sferiska, brunaktiga, n. färglösa (under mikr.), 6—8 mmm.

CXIV. Inonotus Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 19.) Hattsv. II, p. X, 69. Pat. Hym. d'Eur. p. 140.

Syn. *Polyporus* Auctt. pr. p.
Inodermus Quél. Ench. p. 173. Pat. Hym. d'Eur. p. 143.

Sporerna gula eller bleka, elliptiska. Basiderna klubbformiga, 4-sporiga. Cystider inga.

Öfversigt af arterna.

* Porerna i början svafvelgula, med helbräddade mellanväggar . . . . Herbergi.
** Porerna i början blekaktiga eller blekt rostfärgade, med sargade mellanväggar.
† Hatten i början sträfhårig.
A Hymenoforet tjockt.
a Hatten brandgul, till sin yttre del mjuk . . . . fulvus.
b Hatten n. rostfärgad, sträfluden . hispidus.
B Hymenoforet tunnt.
a Hatten blekt brandgul, inuti rostbrunaktig . . . . vulpinus.
b Hatten inuti stötande i pomeransgult eller purpurrödt.
\+ Hatten inuti stötande i pomeransgult . . . . fibrillosus.
\+\+ Hatten inuti stötande i purpurrödt . . . . triqveter.
†† Hatten i början luden.
A Hatten i början sammetsluden, sedan med strålformiga rynkor . . . radiatus.
B Hatten i början finluden, utan rynkor, mjuk. Sporerna bleka (*Hapalopilus* Karst.) . . . . . . nidulans.

I. *Eu-Inonotus.*

946. In.? Herbergi (Rostk.) Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XIX (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 14: 1887, p. 86).

Syn. *Polyporus Herbergi* Rostk. (Sturm. Deutschl. Flor. p. 35, t. 18.
Polyporus spongia Fr. Monogr. II, p. 268. Hym. Eur. p. 542. Icon. t. 180, f. 2.
Inonotus spongia Karst. Hattsv. II, p. 69.

Sporerna rundadt elliptiska, gulaktiga, 5—6 = 4 mmm.

Stammar af asp och gran, r. (Merimasku; Tammela; Pojo: Edw. Hisinger).

Sporerna enligt Quélet hyalina, 8 mmm. långa. Närmast beslägtad med *Polystictus Schweinitzii.*

947. In. fulvus (Fr.) Karst.

Syn. *Polyporus fulvus* Fr. Epicr. p. 465. Monogr. II, p. 270. Hym. Eur. p. 559. Icon. t. 184, f. 3.
Fomes fulvus Fr. Karst. Hattsv. II, p. 77.

Stammar af löfträd, helst asp, m. r. (Åbo?).

948. In. hispidus (Bull.) Karst. Hattsv. II, p. 70.

Syn. *Polyporus hispidus* Fr. Pat. Tab. anal. II, p. 61, f. 140.

Ekstamm., m. r. (Runsala). Observerad endast en gång.

949. In. vulpinus Fr. Karst. Hattsv. II, p. 72.

Syn. *Polyporus hispidus* Rostk. Pilz. Deutschl. t. 31.

Sporerna elliptiska, ockragula, 5—6 = 3 mmm.

Asp., h. o. d. i Tammela.

Närbeslägtad med *In. cuticularis* (Bull.) samt ofta förvexlad med denna.

950. In. fibrillosus Karst. Hattsv. II, p. 72.

Syn. *Polyporus fibrillosus* Karst. Sydv. Finl. Polyp. p. 30.
Polyporus vulpinus Karst. Myc. Fenn. III, p. 268.

Sporerna 6—7=3—4 mmm., blekgulaktiga (under mikr.)

Asp- och tallstock., m. r. (Tammela; Sideby).

Vacker svamp, lätt skild från föreg. och öfriga samslägtingar genom sina lysande färger.

951. In. triqveter Fr. Karst. Hattsv. II, p. 73.

Syn. *Polyporus triqveter* Fr. Epicr. p. 474. Icon. t. 187, f. 1.

Var. **purpurascens** Karst. n. var.

Hatten n. glatt? svartaktigt rostbrun, inuti purpurfärgadt rostbrun, plattad, tunn, baktill utsträckt. Porerna temligen djupa, labyrinthformiga, sargade, stötande starkt i purpurrödt, små.

Murkna tallstamm., m. r. (Merimasku). Ett enda föråldradt exemplar funnet.

952. In. radiatus (Sow.) Karst. Hattsv. II, p. 72.

Sporerna rundadt elliptiska, ockragula, 4—6 = 3—4 mmm.

Torra stamm. af al, hassel och *Salix*-arter, a. i södra Finl.

* **In. scrobiculatus** Karst. Hattsv. II, p. 238. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 50.

Sporerna rundadt elliptiska, ockragula, 4—5 = 3—4 mmm.

Torra stamm. af syren, hassel och al, m. r. (Mustiala; Runsala).

II. Hapalopilus Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 18).

Syn. *Inonotus* Pat. Hym. d'Eur. p. 140.
Sporerna färglösa (under mikr.), äggrunda.

953. In. nidulans (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 71.

Hatten oftast å ömse sidor m. kullrig.
Torra rönn- och björkstammar, t. a. (Nyl.—Lapl.)
Anses af Quélet vara identisk med *In. rutilans* (Pers.).

Var. **ribicola** Karst. Hattsv. II, p. 71.

Sporerna äggrundt sferiska, glasklara (under mikr.), 2—3 = 2—3 mmm.

Torra stammar af *Ribes*-arter och hägg, m. r. (Mustiala). 8—2.

CXV. Fomes Fr. Karst. Hattsv. II, p. X, 75 pr. p.

Syn. *Placodes* Quél. Ench. p. 170 pr. p.

Hatten beklädd med en m. hård skorpa, glatt eller i början fint flockullig. Porlagret hvarfvigt. Mångåriga. Cystider inga. Sporerna n. klotrunda, färglösa (under mikr.).

Öfversigt af arterna.

* Hatten glatt.
† Hatten inuti mjuk . . . . fomentarius.
†† Hatten inuti hård . . . . nigricans.
** Hatten i början fint flockullig . . . . igniarius.

954. F. fomentarius (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 76.

Sporerna?

Löfträd, företrädesvis björk, a. (Nyl.—Lapl.).

955. F. nigricans Fr. Karst. Hattsv. II, p. 77. Fr. Icon. t. 184, f. 2. Pat. Tab. anal. II, p. 60, f. 139.

Basiderna korta, rundade. Sporerna klotrunda, färglösa (under mikr.), 6—8 mmm. i diam.

Björk, a. (Nyl.—Lapl.)

956. F. igniarius (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 77.

Syn. *Phellinus igniarius* Quél. Ench. p. 172.

Sporerna klotrunda, n. färglösa (under mikr.), 5—7 mmm. i diam.

Stamm. af löfträd, a. (Nyl.—Lapl.).

CXVI. Elfvingia n. gen.

Hatten beklädd med en spröd, skorpartad hud, glatt. Cystiderna föga anmärkningsvärda. Basiderna n. klotrunda, 4-sporiga. Sporerna äggrunda, vårtfulla, gulbrunaktiga.

957. Elfv. applanata (Pers.) Karst.

Syn. *Fomes applanatus* Karst. Hattsv. II, p. 76.
Ganoderna applanatum Pat. Hym. d'Eur. p. 143.

Sporerna äggrunda, vårtfulla, gulbrunaktiga, 6—8=5—6 mmm.

Aspstock., h. o. d. i södra Finl.

CXVII. Phellinus Quél. Ench. p. 172.

Syn. *Trametes* Fr. Summ. Veg. Scand. p. 323 pr. p.
Fomes (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 77 pr. p.

Öfversigt af arterna:

* Porerna grunda.
† Hatten i början filtluden, slutl. glatt, fårad . . . . salicinus.
†† Hatten sammetshårig, n. slät, plattad . Ribis.
** Porerna m. djupa . . . . cryptarum.

958. Ph. salicinus (Pers.) Quél. Ench. p. 173.

Syn. *Polyporus salicinus* Fr. Icon. t. 185, f. 1.
Fomes salicinus Karst. Hattsv. II, p. 78. Icon. t. V.

Sporerna rundade, glasklara (under mikr.), omkring 5 mmm. i diam.

Stamm. af vide-arter och poppel, a. (Nyl.—Lapl.).

Var. **Loniceræ** (Weinm.).

Syn. *Fomes conchatus* * *F. Loniceræ* (Weinm.) Karst. Hattsv. II, p. 78.

Stamm. af *Lonicera tatarica*, m. r. (Mustiala).

959. Ph. Ribis (Schum.) Quél. Ench. p. 173.

Syn. *Fomes Ribis* Karst. Hattsv. II, p. 78.

Rötter och stamm. af *Ribes*-arter, m. r. (Åbo?).

960. Ph. cryptarum (Bull.) Karst.

Syn. *Boletus cryptarum* Bull. Champ. t. 478.
Polyporus cryptarum Fr. Syst. Myc. I, p. 376.
Hym. Eur. p. 566.

Hatten kork- eller fnöskartad, utbredd och uppböjd, utan bälten, tilltryckt silkesluden, rödbrunaktigt rostbrun, inuti blekare. Porerna m. djupa, små, runda, rostfärgade. Sporerna?

Murken tallved, m. r. (Mustiala, 1887).

CXVIII. Trametes (Fr.) Karst.

Syn. *Trametes* Fr. Hym. Eur. p. 581 pr. p.
Fomes Karst. Hattsv. II, p. 75.

Öfversigt af arterna:

* Luktlösa.
† Hatten med koncentriska fåror . . . Pini.
†† Hatten utan koncentriska fåror . . . thelephoroides.
** Luktande af fenkol . . . . odorata.

961. Tr. Pini (Brot.) Fr. Epicr. p.

Syn. *Fomes Pini* Karst. Hattsv. II, p. 79.

Sporerna n. klotrunda, gula, 4—5 mmm. i diam.

Tallstamm., h. o. d. (Nyl.—Lapl.).

* **Tr. Abietis** Karst.

Syn. *Fomes Abietis* Karst. Hattsv. II, p. 242. Symb. ad Myc. Fenn. X (1882), p. 63.

Sporerna n. klotrunda, gula, 4—5 mmm. i diam.

Stammar och grenar af gamla granar, h. o. d. (Tammela; Sastmola; Jakobstad; Rasnavolok; Kola). Jemf.: E. Henning, Växtfysionomiska anteckningar från vestra Härjedalen. Stockholm, 1887 (Bihang till Kongl. Sv. Vet.-Akad. Handl. Band 13. Afd. III, n:o 4).

962. Tr. Thelephoroides Karst.

Syn. *Fomes Thelephoroides* Karst. (Revue myc. janv. 1887, p. 1). Icon. f. LVII.

Hatten n. half, n. tegellagd, plattad, gropig eller fjällig, utan bälten, smutsigt mörk- eller n. svartbrun, inuti flockös, fnöskartad, rostfärgad, med tunn, sargad, blekare kant, 4—5 cm. bred och lång. Porerna medelstora, oregelbundna och olikformiga, runda, aflånga eller n. flerböjda, öfverdragna med ett blågråaktigt stoft.

Tallstubb., m. r. (Mustiala). 8.

Såväl till formen som färgen öfverensstämmande med *Thelephora laciniata.*

963. Tr. odorata (Wulf.) Karst.

Syn. *Fomes odoratus* Karst. Hattsv. II, p. 79.

Sporerna ?

Gran- och tallstockar, a. (Nyl.—Lapl. [Kola]).

CXIX. Lenzitina Karst.

Syn. *Glocophyllum* Karst. Hattsv. II, p. X, 79.
Lenzites Auctt.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna oansenliga eller inga.

Öfversigt af arterna:

* Lamellerna förgrenade eller nätlikt förenade . . . . sæpiaria.
** Lamellerna enkla, ogrenade.
† Hatten half . . . . septentrionalis.
†† Hatten utbredd och uppböjd . . . . abietina.

964. L. sæpiaria (Schæff.) Karst.

Syn. *Gloeophyllum sæpiarium* Karst. Hattsv. II, p. 80.

Sporerna klotrunda, med tjock, mörk ytterhinna, 3—4 mmm. i diam.

Gamla tall- och granstock., a. (Nyl.—Lapl.).

Varierar med glattare och blekare hatt samt tunnare och sågtandade lameller (var. *serratum* Karst. n. var.). Anträffad på björkstammar vid Mustiala.

965. L. septentrionalis Karst.

Syn. *Lenzites septentrionalis* Karst. Enum. Fung. et Myx. in Lapp. orient. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. fenn. Förh. 8: 1882, p. 199).
Gloeophyllum septentrionale Karst. Hattsv. II, p. 80.

Björkstock., m. r. (Kuusamo; Soukelo; Kola).

966. L. abietina (Bull.) Karst.

Syn. *Lenzites abietinus* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 54.

Förmultn. granved, m. r. (Mustiala på Syrjä ås).

CXX. Poria (Hill.) Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII, p. 10. Hattsv. II, p. XI, 81.

Syn. *Poria* Quél. Ench. p. 178 pr. min. p.

Öfversigt af arterna.

* Porerna kaffebruna eller svartaktiga.
- † Fruktkroppen i omkretsen upprätt och kamflikad . . . . obliqva.
- †† Fruktkroppen i omkretsen nedtryckt.
  - A Glatt, n. utan underlag . . . . . unita.
  - B Filtartad . . . . ferrugineofusca.

** Porerna gråa eller rostfärgade.
- † Porerna rostfärgade.
  - A Porerna medelstora eller teml. stora.
    - a Fruktkroppen tjock.
      - \+ Porerna medelstora, ganska djupa, med sargade mellanväggar . . . . ferruginosa.
      - \+\+ Porerna teml. stora, med helbräddade mellanväggar . . contigua.
    - b Fruktkroppen teml. tunn. Porerna stötande i saffransgult . . . rixosa.
  - B Porerna m. små . . . . lævigata.
- †† Porerna gråaktiga . . . . canescens.

967. P. obliqva (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 81.

Syn. *Polyporus obliquus* Fr. Icon. t. 188, f. 1.
Sporerna äggrundt sferiska, 4—6 = 3—5 mmm.
Torra al- och björkstamm., h. o. d. i Tammela.

968. P. unita (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 81.

Syn. *Polyporus unitus* Pers. Myc. Eur. I, p. 93. Fr Elench. I, p. 116. Hym. Eur. p. 570. Icon. t. 188, f. 2.

Ved och bark af tall och gran, m. r. (Asikkala: J. P. Norrlin; Pojo: Edw. Hisinger; Merimasku).

969. P. ferrugineofusca Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor, fenn., 14: 1887, p. 82). Icon. f. LVI *(poris nimis magnis)*.

Fruktkroppen utbredd, filtartad, rostfärgad, med dragning i brandgult. Porerna runda, likformiga, trubbiga, kaffebruna, m. små.
Berg. barrskog., på granbark, m. r. (Mustiala vid Salois).

970. P. ferruginosa (Schrad.) Karst. Hattsv. II, p. 82.

Basiderna aflångt klubbformiga. „Cystiderna aflånga, spetsiga, tjockväggiga, färgade.“
Gammal ved, m. r. (Mustiala?).

971. P. contigua (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 82.

Syn. *Polyporus pachyus* Rostk. Pilz. Deutschl. t. 5.
Gamm. ved, m. r. (Helsingfors?).

972. P. rixosa Karst. Hattsv. II, p. 83.

Syn. *Polyporus croceus* Karst. Sydv. Finl. Polyp. p. 39. *Polyporus contiguus* * *P. rixosus* Karst. Myc. Fenn. III, p. 272.

Sporerna?

Granved, r. (Tammela; Åbo; Vasa).

Lik *Polyporus contiguus* Rostk. Pilz. Deutschl. t. 8.

973. P. lævigata (Fr.) Karst.

Sporerna?

På björk- och albark, h. o. d. i södra Finl.

974. P. canescens Karst. (Rev. myc. janv. 1887, p. 10). Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (1887), p. 83.

Fruktkroppen oregelbunden och radvis utbredd, läderartad, frånskiljbar, begränsad, glatt eller n. glatt, inuti rostbrunaktig. Porerna runda eller flerböjda, ofta sneda, fasta, i början hvitaktiga, snart ljusgråa, vid tryckning brunaktiga, små eller n. medelstora, 2—3 mm. djupa. Sporerna aflånga, krökta, 5—6 = 1,5—2 mmm.

På bark af gråal, m. r. (Mustiala). 9, 10.

Underfam. 3. *Merulieæ* Karst.

Öfversigt af slägtena.

* Fruktkroppen hattlik. Fruktlagret lamelligt tandadt . . . . Sistotrema.

** Fruktkroppen skorplikt utbredd, stundom i öfre kanten uppböjd (hattlik). Fruktlagret nätformigt veckadt eller rynkadt.

† Fruktlagret med ytliga, nätformiga porer.

A Sporerna hvita eller gulaktiga.

a Fruktkroppen upp- och nedvänd, med uppböjd kant.

+ Fruktkroppen köttigt geléartad. Merulius.

++ Fruktkroppen hinnaktig . . Plicatura.

b Fruktkroppen utbredd, byssus-artadt hinnaktig . . . . Serpula.

B Sporerna rostfärgade . . . . . . Gyrophora.

†† Fruktlagret af låga veck rynkadt . . Phlebia.

CXXI. Sistotrema Pers. Karst. Hattsv. II, p. XI, 83.

Basiderna 6-sporiga. Cystider inga.

975. S. confluens Pers. Karst. Hattsv. II, p. 84.

Sporerna äggrunda, hvita, 3—4 = 2—3 mmm. Basiderna 6-sporiga.

Sandjord, vid väg., på mossa, h. o. d. i Tammela.

CXXII. Merulius Hall. Fr. pr. p. Karst.

Fruktkroppen utbredd och uppböjd, gelatinöst broskartad. Sporerna cylindriska, hvita.

976. M. tremellosus Schrad. Spic. p. 139. Hattsv. II, p. 84.

Syn. *Agaricus betulinus* Flor Dan. t. 776, f. 1.
Xylomyzon tremellosum Pers. Myc. Eur. II, p. 30.
Sporerna 4 = 1 mmm.
Förmultn. stockar, a. (Nyl.—Lapl.)

CXXIII. Plicatura Peck. i XXIV Rep. New-York State Museum p. 76.*

Fruktkroppen utbredd och uppböjd, i midten eller baktill fastväxt, hinnaktig. Sporerna aflångt cylindriska, hvita. Basiderna 4-sporiga. Cystider inga.

977. Pl. nivea (Fr.) Karst.

Syn. *Merulius niveus* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 85.
Plicatura Alni Peck (XXIV Rep. New-York State Museum, p. 76).
Trogia Alni Peck (Mycoth. univ. n:o 804). Sacc. Syll. V, p. 637.
Sporerna 3 = 1 mmm.
Torra alar, sällan björkar, a. (Nyl.—Lapl.)

978. Pl. faginea (Schrad.) Karst.

Syn. *Merulius crispus* Pers. Icon. et descr. t. 8, f. 7.
Merulius fagineus Schrad. Spic. p. 137.

---

* Kan med nästan lika skäl räknas till *Cantharelleæ* som till *Merulieæ*.

Cantharellus crispus Fr. Syst. Myc. I, p. 323.
Trogia crispa Fr. Hym. Eur. p. 492. Karst. Hattsv. I, p. 245. Pat. Tab. anal. p. 13, f. 14.

Sporerna cylindriska, böjda, 4 = 1 mmm.

Torra grenar af hassel, björk, al och rönn, h. o. d. i södra Finl.

CXXIV. Serpula Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XIV (1884), p. 31 pr. p.

Syn. *Merulius* Auctt. pr. p.
Merulius *** *Serpula* Pers. Syn. p. 496.

Fruktkroppen utbredd, i omkretsen byssusartad, skorplik eller flocköst hinnaktig. Sporerna mer eller mindre bredt elliptiska, hvita eller gulaktiga.

Öfversigt af arterna.

* Fruktkroppen byssusartadt hinnaktig, lossnande.
  † Fruktlagret färgadt.
    A Fruktlagret rödt.
      a Fruktkroppen guldgul . . . . aurea.
      b Fruktlagret köttrödt . . . . . mollusca.
    B Fruktlagret smutsigt gult, slutl. olivbrunt . . . . himantioides.
  †† Fruktlagret mjölkhvitt, med svag skiftning i gult . . . . fugax.
** Fruktkroppen skorpartadt fastväxt.
  † Fruktkroppen hvit, med glesa, smutsigt gula porformiga veck . . . . . porinoides.
  †† Fruktkroppen först blek, sedan rodnande . . . . serpens.

979. S. aurea (Fr.) Karst.

Syn. *Merulius vastator* Fr. Syst. Myc. I, p. 329.
Merulius aureus Fr. Elench. I, p. 62. Karst. Hattsv. II, p. 85.

Sporerna elliptiska eller n. klotrunda, gulaktiga, färglösa (under mikr.), 6—7 = 3—4 mmm.

Murken tallved, m. r. (Helsingfors; Åbo).

980. S. mollusca (Fr.) Karst.

Syn. *Merulius molluscus* Fr. Icon. t. 193. Karst. Hattsv. II, p. 86.
Xylomyzon molluscum et *pulchrum* Pers. Myc. Eur. II, p. 30, 32.

Sporerna äggrunda, 3—4 = 2—3 mmm., glasklara (under mikr.).

Förmultn. tallved, äfven på jord, t. a. i södra Finl.

981. S. himantioides (Fr.) Karst.

Syn. *Merulius himantioides* Fr. Icon. t. 193, f. 1. Karst. Hattsv. II, p. 86.
Xylomyzon versicolor et *croceum* Pers. Myc. Eur. II, p. 30, 33.

Sporerna äggrunda, glasklara (under mikr.), 5—6 = 4—4,5 mmm. Fruktlagret slutl. mjöligt af sporerna.

Förmultn. ved af barrträd, h. o. d. i södra Finl.

982. S. fugax (Fr.) Karst.

Syn. *Merulius fugax* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 86.
Merulius interplicatus Lasch. (Linnæa IV, p. 553).

Sporerna aflånga, krökta, glasklara (under mikr.), 3=0,5 mmm.

Förmultn. bark och ved, h. o. d. i Tammela.

983. S. porinoides (Fr.) Karst.

Syn. *Merulius porinoides* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 86.
Xylomyzon porioides et *pauli rugum* Pers. Myc. Eur. II, p. 32, 33.

Ved och bark af barrträd, h. o. d. i Tammela.

984. S. serpens (Tod.) Karst.

Syn. *Merulius serpens* Tod. Karst. Hattsv. II, p. 87. Fr. Icon. t. 193, f. 3.
Xylomyzon crustosum Pers. Myc. Eur. II, p. 34.

Sporerna aflånga, 4 = 1—2 mmm.

Förmultn. gran- och tallved, t. a. i södra Finl.

CXXV. Gyrophora Pat. Hym. d'Eur. p. 143.

Syn. *Merulius* Auctt. pr. p.
Xylomyzon Pers. Myc. Eur. pr. p.

Fruktkroppen svampigt köttig eller hinnaktig. Sporerna rostfärgade.

Öfversigt af arterna:

* Fruktkroppen spongiös, i kanten utsipprande vattendroppar, slutl. helt brun . lacrymans.

** Fruktkroppen hinnaktig, blekt kötträd, slutligen n. olivfärgad . . . . sqvalida.

985. G. lacrymans (Wulf.) Pat.

Syn. *Merulius lacrymans* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 87.
Merulius destruens Pers. Syn. p. 496. Pat. Tab. anal. II, p. 57, f. 132.
Xylomyzon destruens Pers. Myc. Eur. II, p. 27.

Sporerna äggrunda, oliksidiga, intensivt gulbruna, 10—12 = 5—6 mmm. Basiderna klubbformigt cylindriska.

Slöjdadt trä i källare, boningshus o. s. v. (Nyl.—Lappfjärd).

986. G. sqvalida (Fr.) Pat.

Syn. *Merulius sqvalidus* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 88.

Stockar, företrädesvis i trummor, m. r. (Helsingfors enl. W. Nylander).

CXXVI. Phlebia Fr. Karst. Hattsv. II, p. XI, 88.

Sporerna cylindriska, hvita.

Öfversigt af arterna:

* Fruktkroppen röd . . . . aurantiaca.
** Fruktkroppen hvit . . . . centrifuga.

987. Phl. aurantiaca (Sow.) Karst.

Syn. *Auricularia aurantiaca* Sow. Engl. Fung. t. 291.
Phlebia radiata Fr. Karst. Hattsv. II, p. 86.

Sporerna cylindriska, n. böjda, 4—5 = 1—2 mmm.

Torra löfträd, h. o. d. i södra Finl.

Var. 1. **merismoides** Fr.

Syn. *Phlebia merismoides* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 88. Pat. Tab. anal. II, p. 58, f. 133.

Mossbeklädda trädstamm., mossa, m. r. (Åbo; Mustiala).

Var. 2. **contorta** Fr.

Syn. *Phlebia contorta* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 89. Roum. Fung. Gall. n:o 4308.

Torra rönn., h. o. d. i södra Finl.

988. Phl. centrifuga Karst. Hattsv. II, p. 89.

Sporerna 5—7 = 1,5—3 mmm.

Granstockar, m. r. (Mustiala).

Fam. III. *Hydnaceæ* Fr.

Syn. *Erinacei* Quél. Ench. p. 188.

Öfversigt af underfamiljerna:

Underfam. 1. *Hydneæ* Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Faun. et Flor. fenn. II, p. 33).

Fräktlagret taggigt.

Underfam. 2. *Grandinieæ* Karst. Hym. Fenn. p. 35.

Fruktlagret besatt med knölar eller vårtor.

Underfam. 1. *Hydneæ*.

Öfversigt af slägtena:

* Taggarne hvita, stundom gulaktiga eller gröna. Sporerna hvita.

† Fruktkroppen köttig eller seg.
A Fruktkroppen köttig.
a Fruktkroppen hattlik.
+ Hatten med fot . . . . Tyrodon.
++ Hatten utan fot, half . . . Creolophus.
b Fruktkroppen korallikt förgrenad . Dryodon.
B Fruktkroppen seg.
a Fruktkroppen hattlik, utan fot . Climacodon.
b Fruktkroppen utbredd, m. tunn . Hydnum.
†† Fruktkroppen outvecklad eller n. saknas . . . . Mucronella.
** Taggarne åtminstone äldre brunaktiga eller gråa. Sporerna merendels brunaktiga.
† Fruktkroppen köttig eller seg, hattlik.
A Fruktkroppen köttig . . . . . . Sarcodon.
B Fruktkroppen seg.
a Hatten hel, med central fot . . Calodon.
b Hatten half.
+ Med lateral fot. . . . . . Pleurodon.
++ Utan fot. . . . . Sclerodon.
†† Fruktkroppen utbredd, m. tunn . . . Acia.

CXXVII. Tyrodon Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 19). Hattsv. II, p. XII, 90.

Syn. *Sarcodon* Quél. Ench. p. 188 pr. p.

Basiderna aflångt klubblika, 2—4-sporiga. Cystider inga eller föga karakteristiska.

989. T. repandus (Linn.) Karst. Hattsv. II, p. 90.

Syn. *Hydnum repandum* Linn. Flor. Svec. n:o 1258.

Hydnum flavidum et *rufescens* Schæff. Icon. t. 318, 141.
Hydnum carnosum et *clandestinum* Batsch. Elench. p. 111, 113.
Hydnum medium Pers. Obs. II, p. 96.

Sporerna klotrunda, 5—9 mmm. i diam.

Skog., a. (Nyl.—Lapl.).

990. T. rufescens (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 90.

Syn. *Hydnum repandum* Bolt. Funguss. t. 88.

Sporerna äggrunda.

Skog., t. a. i södra Finl.

Nära beslägtad med föreg., möjligen endast en varietet af denna.

CXXVIII. Creolophus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 27. Hattsv. II, p. XII, 93.

Syn. *Pleurodon* Quél. Clav. syn. Hym. Eur. p. 198 pr. p.
Dryodon Quél. Ench. p. 192 pr. p.

Sporerna klotrunda.

Öfversigt af arterna:

* Hatten finluden . . . . corrugatus.
** Hatten beklädd med tilltryckta fibrer, i kanten fransad . . . . cirrhatus.

991. Cr. corrugatus (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 93.

Sporerna klotrunda, 2—3 mmm. i diam.

Gamla björkar, m. r. (Mustiala).

992. Cr. cirrhatus (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 93.

Sporerna klotrunda, 2—3 mmm. i diam.
Gamla björkar, m. r. (Merimasku; Mustiala).

CXXIX. Dryodon Quél. Clav. syn. Hym. Eur. 198. Karst. Hattsv. II, p. XII, 92.

Cystiderna föga anmärkningsvärda. Sporerna runda.

993. Dr. coralloides (Scop.) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 92.

Syn. *Hydnum coralloides* Scop. Flor. Carn. II, p. 472.
Hydnum laciniatum Leers Herbar. p. 276.
Hydnum crispum Scop. Flor. Carn. p. 473.
Hydnum abietinum Schrad. Spic. p. 181.
Hydnum muscoides Schum. Enum. II, p. 394.

Sporerna klotrunda, 4—6 mmm. i diam.
Förmultn. björkstamm., h. o. d. i södra Finl. (Helsingfors; Tammela; Åbo; Merimasku etc.).

*** Dr. caput ursi** (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 92.

Sporerna klotrunda, 4—5 mmm. i diam.
Förmultn. björkar, h. o. d. (Tammela; Helsingfors; Kalvola etc.).

CXXX. Climacodon (Karst. Rev. myc. janv. 1881, p. 20). Hattsv. II, p. XII, 97.

Sporerna rundade, hvita.

994. Cl. septentrionalis (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 97.

Sporerna rundade, 3—5 mmm. i diam.

Sjuka stamm. af åtskilliga löfträd, m. r. (Tyrvis; Helsingfors; Fagervik).

CXXXI. Hydnum (Linn.) Quél. Clav. syn. Hym. Eur. p. 200 pr. p. Karst. Hattsv. II, p. XIII, 98.

Syn. *Odontia* Quél. Ench. p. 194 pr. p.
Odontina Pat. Hym. d'Eur. p. 147.

Basiderna klubblika, 4-sporiga, små. „Cystiderna ofta m. utskjutande, tjockväggiga och skrynkliga.“ Sporerna runda eller elliptiska.

Öfversigt af arterna:

* Taggarne hvita, ofta med åldern gulnande.
  † Fruktkroppen hinnaktig.
    A Taggarne korta . . . . niveum.
    B Taggarne långa, hårfina . . . . . crinitum.
  †† Fruktkroppen icke hinnaktig.
    A Fruktkroppen filtartad eller flocköst kliartad.
      a Taggarne spetsiga . . . . . . argutum. (fallax).
      b Taggarne trubbiga . . . . . . stipatum.
    B Fruktkroppen mjöligt skorpartad eller inväxt och fläcklik, stundom n. gelatinös.
      a Fruktkroppen mjöligt skorpartad . farinaceum.

b Fruktkroppen fläcklik.

\+ Fruktkroppen gråhvitaktig . . subtile.

++ Fruktkroppen blågråaktig . . subgelatinosum.

** Taggarne gulaktiga eller gröna.

† Taggarne gröna. . . . . viride.

†† Taggarne gulaktiga.

A Fruktkroppen hinnaktig, frånskiljbar. pinastri.

B Fruktkroppen filtartadt klimjölig. . fallax.

995. H. niveum Pers. Karst. Hattsv. II, p. 99.

Fruktkroppen undertill blekt guldgul. Sporerna klotrunda, 4—5 mmm. i diam.

Alved, m. r. (Åbo; Borgå; Mustiala vid Lammi).

996. H. crinitum Karst. Hattsv. II, p. 99. Symb. ad Myc. Fenn. IX (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 9: 1882, p. 50).

Sporerna aflånga eller elliptiska, glasklara (under mikr.), 6—9 = 3—4 mmm.

Murk. tallved, m. r. (Merimasku).

997. H. argutum Fr.

Syn. *Odontia arguta* Quél. Karst. Hattsv. II, p. 117.

Ruttet trä, m. r. (Merimasku).

998. H. stipatum Fr. Icon. t. 194, f. 2. Karst. Hattsv. II, p. 117.

Förmultn. ved, m. r. (Åbo?).

999. H. farinaceum Pers. Karst. Hattsv. II, p. 99.

Ruttet trä, företrädesvis af tall, m. r. (Åbo; Mustiala).

1000. H. subtile Fr. Karst. Hattsv. II, p. 99.

Ved och bark, m. r. (Mustiala).

1001. H. subgelatinosum Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 50.

Fruktkroppen fläcklikt inväxt, glatt, vattnigt blågråaktig, vid torkning antagande en rödbrunaktig anstrykning. Taggarne n. gelatinösa, glesa, sylformiga, likformiga, helbräddade, glatta, i början hvitaktiga, sedan gulaktiga, vid torkning rödbrunaktiga, $0{,}3$—$0{,}8$ mm. långa, vid basen knapt $0{,}1$ mm. tjocka. Sporerna bredt elliptiska, $6 = 4$ mmm.

Murk. björk- och tallved, m. r. (Mustiala).

1002. H. viride (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 101.

Murk. alved, m. r. (Helsingfors i Brunsparken: W. Nylander).

1003. H. pinastri Fr. Karst. Hattsv. II, p. 100.

Tallbark, m. r. (södra Finl.).

1004. H. fallax Fr. Karst. Hattsv. II, p. 101.

Förmultn. ved och bark af löfträd, förnämligast ek och korkartade tickor, h. o. d. i södra Finl. (Åbo; Tammela; Kalvola etc.).

* **H. raduloides** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XII (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 9: 1883, p. 110).

Fruktkroppen utbredd, tunn, flocköst kliartad, fastväxt, hvit, i omkretsen likartad. Taggarne m. täta, trinda, spetsiga, hela, spröda, n. likformiga, teml. stora, stoftpudrade, ofta sneda, gulaktiga (torra).

Gammal aspved, r. (Merimasku; Tammela).

CXXXII. Mucronella Fr. Karst. Hattsv. II, p. XIII, 102.

Basiderna ensporiga. Sporerna n. klotrunda.

Öfversigt af arterna.

* Taggarne smala, spridda . . . . calva.
** Taggarne teml. tjocka, ordnade i begränsade grupper . . . . aggregata.

1005. M. calva (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 103.

Syn. *Isaria calva* Fr. Syst. myc. III, p. 227. Sacc. Syll. IV, p. 593.

Sporerna n. klotrunda, 3—4 mmm. i diam.

Murk. tallved, h. o. d. i södra Finl.

1005 b. M. subtilis Karst. n. sp.

Taggarne tättstående, m. smala och spetsiga, hvita, vid torkning knappast gulnande, knappt 1 mm. höga. Sporerna 2—4 = 2 mmm.

Murken tallved, m. r. (Mustiala).

1006. M. aggregata Fr. Karst. Hattsv. II, p. 103.

Gammal ved, m. r. (Mustiala).

CXXXIII. Sarcodon Quél. Clav. syn. Hym. Eur. p. 195 pr. p. Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 20). Hattsv. II, p. XIII, 103.

Basiderna aflångt klubbformiga, 4-sporiga. Sporerna kantiga eller taggiga, färgade.

Öfversigt af arterna:

* Hatten fjällig eller luden.
 † Foten enfärgad.
  A Hatten betäckt af rutformiga, fastväxta fjäll . . . . imbricatus.
  B Hatten af ytliga och lätt lossnande fjäll fläckig . . . . subsqvamosus.
 †† Foten vid basen grå . . . . fennicus.
** Hatten glatt.
 † Hatten regelbunden . . . . lævigatus.
 †† Hatten oregelbunden, vågig . . . . fragilis.

1007. S. imbricatus (Linn.) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 103.

Sporerna klotrunda, kantiga eller knöliga, bruna, omkring 3—5 mmm i diam.

Barrskog., a. (Nyl.—Lapl.)

1008. S. subsqvamosus (Batsch.) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 104.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

1009. S. fennicus Karst. (Rev. myc. janv. 1887, p. 10). Icon. f. LIX.

Syn. *Sarcodon scabrosus* (Fr.) var. *fennicus* Karst. Hattsv. II, p. 104.

Sporerna 4—5 mmm. i diam., klotrunda, sträfva eller n. kantiga, stötande n. i brunt (under mikr.).

Blandskog., m. r. (Tammela vid Valkjärvi).

1010. S. lævigatus (Swartz) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 104.

Sporerna klotrunda, vårtiga, blekt citrongula, 7 mmm. i diam. enligt Quélet (Ass. Franç. 1882, p. 13).

Barrskog., m. r. (Åbo).

1011. S. fragilis (Fr.) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 105.

Fruktkroppen hvitgrå, slutl. (vid torkning) antagande en rödbrunaktig anstrykning. Taggarne i början hvitaktiga, sedan askgråa. Sporerna n. klotrunda, sträfva, n. färglösa (under mikr.), 3—4 mmm. i diam.

Barrskog., r. (Tammela flerstädes; Tyrvis).

CXXXIV. Calodon Quél. Clav. syn. Hym. Eur. p. 196 pr. p. Karst. Hattsv. II, p. 106.

Basiderna klubbformigt aflånga, 4-sporiga. Cystiderna föga karakteristiska. Sporerna rundade, kantiga eller vårtiga, ockragula eller bruna, möjligen hvita hos undersl. *Phellodon.*

Öfversigt af arterna.

I. Taggarne och sporerna brunaktiga (*Eu-Calodon).*

* Hatten blå eller svafvelgul.
 † Hatten blå, med central fot.
  A Starkt luktande af anis . . . . . svaveolens.
  B Luktlös . . . . coeruleus.
 †† Hatten svafvelgul, vanl. half . . . . geogenius.
** Hatten rost- eller orangegul.
 † Hatten orangegul . . . . aurantiacus.
 †† Hatten rostfärgad.
  A Hatten innehållande blodfärgad saft. ferrugineus.
  B Hatten saftlös.
   a Foten tjock och styf . . . . . scrobiculatus.
   b Foten spenslig . . . . gracilipes.

II. Taggarne hvita (*Phellodon* Karst.)

* Hatten och foten svartaktiga.
 † Hatten och foten filtludna . . . . . niger.
 †† Hatten och foten glatta . . . . . melaleucus.
** Hatten och foten brunaktigt askgråa . . cyathiformis.

1012. C. svaveolens (Scop.) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 106.

Syn. *Hydnum pullum* Fr. Obs. I, p. 133.

Sporerna n. klotrunda, knöliga, n. kantiga, brunaktiga, 6—8 mmm. i diam.

Barrskog., a. (Nyl.—Vasa).

1013. C. coeruleus (Vahl.) Karst. Hattsv. II, p. 106.

Fruktkroppen omvändt kägelformig. Hatten korkartad, kompakt, tjock, vågig, knölig, utan bälten, blå, fläckvis blekgrå, betäckt af ett tjockt hvitt ludd, inuti hvit-, brandgul-, rostbrun- och blåfläckig, 4—9 cm. bred. Foten kort eller m. kort (2—5 cm. hög), äfven inuti rostfärgadt brandgul, slutl. brunaktig. Taggarne likformiga, korta, först blåa, sedan brunaktiga. Sporerna n. klotrunda, sträfva, brunaktiga, 7—9 mmm. i diam.

Barrskog., t. a. i Mustialatrakten.

Sporerna enligt Quélet (Ass. Franç. 1882, p. 14) klotrunda, fintaggiga, 5—6 mmm. i diam.

1014. C. geogenius (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 109.

Sporerna kantiga, 3—4 mmm. i diam., gulaktiga.

Granskog., på sandjord, helst vid väg., m. r. (Mustiala).

1015. C. aurantiacus (Batsch.) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 107.

Syn. *Hydnum suberosum* var. *β aurantiacum* Batsch. Elench. Cont. II, p. 99.

Hydnum aurantiacum Pers. Syn. Add. p. XXX.

Sporerna klotrunda, n. kantiga, 4—8 mmm. i diam.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

1016. C. ferrugineus (Fr.) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 107.

Syn. *Hydnum hybridum* Bull. Champ. p. 307, t. 453, f. 2.

Sporerna kantiga, 3—4 mmm. i diam., brunaktiga.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

1017. C. scrobiculatus (Fr.) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 108.

Sporerna klotrunda, kantiga, 3—4 mmm. i diam.

Berg. barrskog., h. o. d. i södra Finl.

1018. C. gracilipes Karst. Hattsv. II, p. 109.

Syn. *Hydnum gracilipes* Karst. Polyp. et Hydn. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn. Förh. 9: 1868, p. 362).

Sporerna klotrunda, ojemna, bruna, 2—3 mmm. i diam.

Barrskog., bland och under mossa, m. r. (Mustiala).

1019. C. niger (Fr.) Quél.

Syn. *Phellodon niger* Karst. Hattsv. II, p. 95. Fung. Gall. n:o 4309.

Sporerna klotrunda, vårtiga, 4 mmm. i diam.

Barrskog., r. (Tammela h. o. d.)

1020. C. melaleucus (Fr.) Quél.

Syn. *Phellodon melaleucus* Karst. Hattsv. II, p. 96. *Hydnum zonatum* Gmel (Linn. Syst. nat. II, 2, p. 1438).

Sporerna klotrunda, n. kantiga, glasklara (under mikr.), 2—4 mmm. i diam.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

1021. C. cyathiformis (Schæff.) Quél.

Syn. *Phellodon cyathiformis* Karst. Hattsv. II, p. 96.

Sporerna klotrunda, sträfva, färglösa, 2—4 mmm. i diam.

Barrskog., t. a. (Nyl.—Vasa).

CXXXV. Pleurodon Quél. Clav. Hym. p. 198. Karst. Hattsv. II, p. XIII, 110.

Syn. *Leptodon* Quél. Ench. p. 191 pr. p.

Cystiderna cylindriska, föga utskjutande. Basiderna klubblika, 4-sporiga. Sporerna äggrunda eller klotrunda, färglösa (under mikr.).

1022. Pl. auriscalpium (Linn.) Quél. Karst. Hattsv. II p. 110.

Syn. *Hydnum auriscalpium* Linn. Flor. Svec. n:o 1260. Pat. Tab. anal. II, p. 63, f. 146.

Sporerna n. klotrunda, 3—5 mmm. i diam.

Tallkottar, a. (Nyl.—Lapl.)

CXXXVI. Sclerodon Karst.

Syn. *Gloiodon* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 28. Hattsv. II, p. XIII, 110.

1023. Scl. strigosus (Swartz) Karst.

Syn. *Gloiodon strigosus* Karst. Hattsv. II, p. 110.

Sporerna klotrunda, glasklara (under mikr.), 3—5 mmm. i diam.

Gamla löfträdsstamm., m. r. (Mustiala).

CXXXVII. Acia Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 28. Hattsv. II, p. XIII, 111.

Syn. *Hydnum* Quél. Clav. Hym. Eur. p. 200 pr. p.
Odontia Quél. Ench. p. 194 pr. p.

Öfversigt af arterna:

* Taggarne i början gråhvita, slutl. svart-
aktiga . . . . castanea.
** Taggarne rostfärgade . . . . tomentosa.

* **Eu-Acia** Karst. Sporerna cylindriska eller aflånga, färglösa.

1024. Ac. castanea (Alb. et Schw.) Karst. Hattsv. II, p. 111.

Syn. *Hydnum castaneum* Alb. et Schw. Consp., p. 269.
Hydnum fuscoatrum Fr. Nov. Flor. Svec. II, p. 39.

Sporerna aflånga eller cylindriska, raka eller n. böjda, glasklara (under mikr.), omkr. 4 = 1 mmm.

Gammal ved, företrädesvis af asp, a. (Nyl.—Lapl. [Knjäschaguba]).

** **Aciella** Karst. n. subgen. Sporerna rundade, gulbrunaktiga.

1025. Ac. tomentosa (Schrad.) Karst.

Syn. *Hydnum tomentosum* Schrad. Spic. t. 4, f. 3.
Acia ferruginea (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 112.

Sporerna rundade, glasklara eller ljust gulbrunaktiga (under mikr.), 4—6 mmm. i diam.

Förmultnad ved, stubbar, bark, h. o. d. (Nyl.—Lapl. [Knjäschaguba]).

Underfam. 2. *Grandinieæ.*

Öfversigt af slägtena:

* Sporerna hvita.
  † Fruktlagret med oregelbundna, förlängda, trubbiga vaxartade knölar . . Radulum.
  †† Fruktlagret försedt med vårtlika upphöjningar.
    A Fruktlagret vaxartadt. Utan cystider. Grandinia.
    B Fruktlagret torrt. Med cystider.
      a Vårtorna af cystiderna hårtoppade. Kneiffia.
      b Vårtorna i toppen kamflikade, brunaktiga . . . . Odontia.
** Sporerna bruna eller gula . . . . . . Kneiffiella.

CXXXVIII. **Radulum** Fr. Karst. Hattsv. II, p. XIII, 113.

Sporerna aflånga eller äggrunda, hvita. Basiderna 4-sporiga. Cystider inga.

Öfversigt af arterna.

* Fruktkroppens öfre kant uppböjd. Knölarne hängande . . . . pendulum.
** Fruktkroppen fullständigt utbredd.
† Fruktkroppen från början blottad, ytlig.
A Fruktkroppen i början i omkretsen byssusartad . . . . orbiculare.
B Fruktkroppen glatt.
a Knölarne kägellika, korta . . . molare.
b Knölarne m. oregelbundna, mångformiga, m. korta, spröda . . fragile.
†† Fruktkroppen inväxt, afbarkande . . fagineum.

1026. R. pendulum Fr. Icon. t. 195, f. 1. Karst. Hattsv. II, p. 113.

Gammal bark af al och björk, m. r. (Mustiala).

1027. R. orbiculare Fr. Karst. Hattsv. II, p. 113.

Sporerna cylindriskt äggrunda, n. böjda, hvita, 2—3 = 0,5—1 mmm.

Torra stamm. och grenar af asp, björk, al och vide, a. (Nyl.—Lapl.).

1028. R. molare Fr. Karst. Hattsv. II, p. 114.

Gamla ekstubb., m. r. (Merimasku).

1029. R. fragile Karst. (Hedw. 1886. Heft VI).

Fruktkroppen vidt utbredd, skorpartadt fastväxt, finluddigt kliartad, m. tunn, mjölkhvit, i omkretsen likartad. Knö-

larne m. korta, m. oregelbundna och mångformiga, spröda, stundom med fina papiller, torra gulaktigt bleka. Sporerna klotrundt äggformiga, 2 mmm. i diam.

Murken björkved, m. r. (Mustiala). 8.

1030. R. fagineum (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 114.

Var. *β*. **betulinum** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XII (1883), p. 211.

Knölarne hela.

Björkved, m. r. (Mustiala). 9.

CXXXIX. Grandinia Fr. Karst. Hattsv. II, p. XIV, 115.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna klotrunda eller elliptiska, stundom kantiga.

Öfversigt af arterna:

* Sporerna jemna (*Eu-Grandinia*).
  † Fruktkroppen n. slemmigt vaxartad . . mucida.
  †† Fruktkroppen vaxartad.
    A Fruktkroppen ockragul, sämskfärgad eller lergul.
      a Vårtorna likformiga . . . . . granulosa.
      b Vårtorna olikformiga . . . . . serialis.
    B Fruktkroppen hvitaktig eller blekaktig.
      a Sporerna elliptiska . . . . . . crustosa.
      b Sporerna klotrunda . . . . . terrestris.
** Sporerna kantiga (*Grandinina*) . . . . microspora.

1031. Gr. mucida Fr. Icon. t. 195, f. 3. Karst. Hattsv. II, p. 115.

Murken björkved, m. r. (Mustiala?).

1032. Gr. granulosa (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 115.

Gammal ved, m. r. (Mustiala?).

1033. Gr. serialis (Fr.) Karst.

Syn. *Corticium seriale* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 152.
Sporerna äggrundt sferiska, 4—5 = 3—4 mmm.
Tallved, a. (Nyl.—Lapl.).

1034. Gr. crustosa (Pers.) Fr. Epicr. p. 528.

Syn. *Odontia crustosa* Pers. Obs. II, p. 16. Karst. Hattsv. II, p. 118.
Sporerna elliptiska, 3—4 = 2 mmm.
Gammal bark, ved, tickor, h. o. d. i södra Finl.

1034 b. Gr. terrestris Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XII, p. 111.

Fruktkroppen utbredd, skorpartadt fastväxt, m. tunn, blekaktig, i omkretsen i början spindelväfshårig, slutl. likartad. Sporerna klotrunda, 3—4 mmm. i diam.

1035. Gr. microspora Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbredd, löst vidfästad, n. hinnaktig, mjuk, m. tunn, i omkretsen i början n. byssusartad, hvit, torr kalk-

hvit. Vårtorna m. tättsittande, ofta sammanflytande, m. oregelbundna, små, n. gryniga. Sporerna klotrunda, spetsvinkligt kantiga, glasklara (under mikr.), 4 = 3 mmm. eller 2—4 mmm. i diam. Basiderna m. små, 4-sporiga. Cystider inga. Hyferna m. fina, 2—3 mmm. tjocka.

Murk. björkved, m. r. (Mustiala). 10.

CXL. Kneiffia Fr. Epicr. p. 529.

Fruktkroppen utbredd, flocköst kliartad eller mjölartad, stundum hinnaktig eller i början n. köttig, likartad, torr, besatt med gröfre, rundade eller finare, tagg- eller n. borstlika, af framstickande cystider i toppen håriga vårtor. Sporerna sferiska, elliptiska eller cylindriska.

Öfversigt af arterna:

* Fruktkroppen med åldern, särdeles vid torkning sönderfallande i ett bomullsartadt ludd . . . . setigera.

** Fruktkroppen vid torkning oföränderlig.

† Fruktkroppen hinnaktig, med rundade vårtor. Sporerna äggrunda . . . papillosa.

†† Fruktkroppen flocköst kli- eller mjölartad, stundom yngre n. köttig.

A Sporerna klotrunda eller n. klotrunda.

a Fruktkroppen vid torkning gulnande.

+ Vårtorna kägellika, sammantryckta, ofta sammanväxta, borstflikade . . . . . . irpicoides.

++ Vårtorna n. borstlika, glesstående . . . . ambigua.
b Fruktkroppen icke gulnande.
+ Vårtorna teml. stora, knöllika, m. tättstående, i toppen hårfransade . . . . vagans.
++ Vårtorna små, n. borstlika.
○ Vårtorna m. små och fina . subtilis.
○○ Vårtorna teml. grofva . . lactea.
B Sporerna elliptiska eller cylindriska.
a Sporerna raka, ovala . . . . . breviseta.
b Sporerna böjda.
+ Sporerna elliptiska . . . . sera.
++ Sporerna cylindriska . . . stenospora.

1036. Kn. setigera Fr. Epicr. p. 529.

Syn. *Corticium setigerum* Karst. Hattsv. II, p. 143 pr. p.

Basiderna tättstående, klubblika, 5—6 mmm. tjocka. Cystiderna trådformiga, trubbiga, raka eller flerböjda, slutligen greniga och delade, stundom gryniga, 10—12 mmm. tjocka. Sporerna aflånga eller elliptiskt aflånga, raka eller n. böjda, 8—9 = 3—3,5 mmm. tjocka.

Björk-, sällan alstammar, h. o. d. i södra Finl. Höst —vår.

1037. Kn. papillosa (Fr.) Karst.

Syn. *Odontia papillosa* Karst. Hattsv. II, p. 117. Rabenh. Wint. Fungi Eur. 2824.

Sporerna äggrunda, 4—9 = 2—3 mmm.

Tallbark., a. (Nyl.—Vasa).

1038. Kn. irpicoides Karst. n. sp.

Syn. *Odontia stipata* Karst. Hattsv. II, p. 117 pr. p.

Fruktkroppen vidt utbredd eller kretsformig, skorpartadt fastväxt, filtartad, i omkretsen likartad, blek eller hvitaktig, vid torkning gulnande. Vårtorna m. täta, ofta sammanväxta, plattade, tagg- eller tandformiga, spetsiga, i toppen borstfransade. Sporerna klotrunda eller n. klotrunda, 4—5 = 3—4 mmm. eller 3 mmm. i diam. Cystiderna cylindriska, trådformiga, glasklara, bara, oledade, oftast knippvis sammanväxta, 5—7 mmm. tjocka.

Gammal bark, sällan ved, af björk, rönn och al, h. o. d. i södra Finl. 9, 10.

Hyferna greniga, ledade, med en knut vid lederna, 3—4 mmm. tjocka.

1039. Kn. ambigua Karst.

Syn. *Odontia ambigua* Karst. Hattsv. II, p. 240. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1883), p. 51.

Sporerna klotrunda eller n. klotrunda, 3—5 mmm. i diam.

Gammal ved och bark af tall, vide och al, h. o. d. (Nyl. —Jakobstad). 10—12.

1040. Kn. vagans Karst.

Syn. *Radulum vagans* Karst. (Hedwigia 1886. Heft VI).

Fruktkroppen vidt utbredd, skorpartadt fastväxt, m. tunn, filtartad, i omkretsen i början n. filtluden, oföränderligt hvitaktig. Vårtorna knölformiga, m. täta, små, olikformiga, trinda, kägellika, sammantryckta, sneda, ofta sammanflytande, i top-

pen finfransade. Sporerna sferiskt elliptiska, 3—4 = 2—3 mmm. Cystiderna trådformiga, talrika, glasklara, 4—6 mmm. tjocka.

Murken tallved, m. r. (Mustiala). 9.

Närmast beslägtad med *Kn. irpicoides.*

1041. Kn. subtilis Karst. (Hedwigia 1886, Heft VI).

Fruktkroppen vidt utbredd, obegränsad, flocköst kliartad, skorpartadt fastväxt, ytterst tunn, hvitaktigt blek, vedfärgad eller gråaktig, i omkretsen likartad. Vårtorna borstlika, små, m. fina, n. tättstående. Sporerna sferiskt elliptiska.

Gammal tallved, m. r. (Mustiala). 11.

1042. Kn. lactea Karst.

Syn. *Odontia lactea* Karst. Hattsv. II, p. 239. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1883), p. 51.

Enbark, m. r. (Mustiala). Förekommer äfven i Brasilien.

* **Kn. abietina** Karst. (Hedwigia 1886. Heft VI).

Syn. *Kneiffia setigera* Ell. North American Fungi, n:o 713.

Fruktkroppen vidt utbredd, obegränsad, flocköst kliartad, ytterst tunn, skorpartadt fastväxt, oföränderligt hvitblek, i omkretsen likartad. Vårtorna tättstående, m. låga. Sporerna sferiskt elliptiska, vanl. med en droppe, 3—5=2—4 mmm.

Gammal granbark, m. r. (Mustiala). 8. Förekommer äfven i Nordamerika.

1043. Kn. breviseta Karst. (Hedwigia 1886. Heft VI).

Fruktkroppen vidt utbredd, obegränsad, skorpartadt fastväxt, flocköst kliartad, ytterst tunn, hvitaktig eller mjölkhvit, i omkretsen likartad. Vårtorna tättstående, borstlika, m. små, torra lerfärgade eller gulbrunaktiga. Sporerna ovala, vanl. med en oljedroppe, 5—9 = 3—5 mmm.

Gammal tallved, h. o. d. i Mustiala trakten. 10, 11. Närmast beslägtad med *Kn. ambigua.*

1044. Kn. sera (Pers.) Karst.

Syn. *Thelephora sera* Pers. Syn. p. 580.
Th. bombycina Sommerf. Lapp., p. 284. Fr. Elench. I, p. 211.
Corticium serum Fr. Karst. Hattsv. II, p. 147.

Cystiderna cylindriska, trubbiga, upptill n. afsmalnande, glasklara (under mikr.), grynbeklädda, få. Sporerna elliptiska, lindrigt böjda eller raka, 6—8 = 2,5—3,5 mmm. Hyferna greniga, ledade, släta, 3—5 mmm. tjocka.

Utdöda stamm. af al, sällan björk och pil, t. a. (Nyl. —Lapl.). Höst—vår.

1045. Kn. stenospora Karst. (Hedwigia 1886. Heft VI).

Fruktkroppen vidt utbredd, obegränsad, flocköst kliartad, ganska tunn, skorpartadt fastväxt, blekaktig, vid torkning antagande en smutsigt höggulaktig färg, i omkretsen likartad. Vårtorna m. tättsittande, olikformiga, borst- eller tandformiga. Sporerna cylindriska, n. böjda eller n. raka, 5—8 = 1 mmm.

Murken tallved, h. o. d. i södra Finl. 9—5.

CXLI. Odontia Fr. pr. p. Karst. Hattsv. II, p. XIV, 116 pr. p.

Fruktkroppen utbredd, hinnaktig, genomdragen af rhizomorfer liknande åsar, med grynlika, i spetsen flerklufna, rödbrunaktiga vårtor. Sporerna aflånga, glasklara (under mikr.). Cystider inga.

1046. Od. fimbriata (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 116.

Sporerna aflånga eller elliptiska, 2—4 = 1—2 mmm.

Förmultn. löfträdsstamm., h. o. d. (Helsingfors; Kalvola; Tammela; Urdiala; Tyrvis; Åbo).

CXLII. Kneiffiella Karst. n. gen.

Syn. *Odontia* Fr. Karst. Hattsv. II, p. XIV, 116 pr. p. Pat. Hym. d'Eur., p. 149.

Fruktkroppen hinnaktigt byssusartad, utbredd, besatt med sylformiga, i toppen af de utskjutande cystiderna borsthåriga vårtor. Basiderna 4-sporiga. Cystiderna cylindriska. Sporerna klotrunda, vårtigt kantiga, bruna eller ockragula.

1047. Kn. barba Jovis (Bull.) Karst.

Syn. *Hydnum barba Jovis* Bull. Champ. Fr. t. 481, f. 2. With. Arr. IV, p. 337. Fr. Syst. myc. I, p. 421. *Odontia barba Jovis* Fr. Epicr. p. 528. Hym. Eur. p. 627.

Fruktkroppen utbredd, filtartad, mjuk, löst vidfästad, i omkretsen likartad, brandgulaktigt rostfärgad. Vårtorna mörkt

rostbruna, syllika, i toppen borsthåriga. Sporerna klotrunda, kantigt vårtiga, brunaktigt guldgula (under mikr.) 6—9 mmm. i diam. Basiderna klubblika, hyalina, 5—8 mmm. tjocka. Cystiderna cylindriska, trubbiga, vanligen flerböjda, ledade, brunt guldgula, 5—10 mmm. tjocka, af varierande längd.

Aspbark, m. r. (Mustiala). 9, 10.

Hyferna greniga, ledade, utan knutar vid lederna, brandgulaktiga, 2—4 mmm. tjocka.

Fam. IV. *Thelephoraceæ* Karst.

Öfversigt af underfamiljerna:

Underfam. 1. *Clavarieæ* Fr. Karst. Hattsv. I, p. X. Fruktkroppen köttig eller vaxartad, vertikal, allsidigt beklädd med fruktlager.

Underfam. 2. *Thelephoreæ* Fr. Karst. Hattsv. II, p. X. Fruktkroppen hud-, läder-, vaxartad eller flocköst filtartad, sällan köttig, horisontelt utbredd, sällan vertikal.

Underfam. 1. *Clavarieæ* Fr.

Öfversigt af slägtena:

* Sporerna hvita.

† Fruktkroppen köttig . . . . Clavaria.

†† Fruktkroppen vaxartad.

A Fruktkroppen vid torkning hårdnande, oskaftad eller nedtill afsmalnande till en kort fot. Utan sklerotier . . . . Pistillaria.

B Fruktkroppen med distinkt, lång fot.
Oftast med sklerotier. . . . . Typhula.

** Sporerna gulaktiga.

† Fruktkroppen från en gemensam bas förgrenande sig till en mängd platta, jämte hvarandra liggande skifvor . Sparassis.

†† Fruktkroppen från en gemensam bas förgrenande sig till trinda grenar . Clavariella.

CXLIII. Clavaria Linn. Karst. Hattsv. II, p. XVII, 166 pr. p.

Fruktkroppen köttig, bildad af en från basen till toppen likartad väfnad, korallikt förgrenad eller enkel, utan distinkt fot. Fruktlagret beklädande hela fruktkroppen, med undantag af basen. Basiderna 2- eller 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna klotrunda, äggrunda, elliptiska eller aflånga, släta eller sträfva.

Öfversigt af arterna.

* På marken eller förmultnande ved växande arter.

† Fruktkroppen förgrenad.

A Gulaktiga eller lilafärgade.

a Bålen tjock.

+ Grenarne enfärgade . . . . flava

++ Grenarne i toppen röda . . botrytes.

b Bålen smal.

+ Fruktkroppen lilafärgad, med dragning i purpurrödt . . lilacina.

++ Gulaktiga.
  ○ Fruktkroppen m. grenig . . fastigiata.
  ○○ Fruktkroppen fågrenig . . muscoides.
B Hvita, gråa eller brunaktiga.
 a På marken växande.
  + Grenarne i vecken icke hoptryckta.
   ○ Mångreniga.
    △ Grenarne aftrubbade.
     : Hvit . . . . . coralloides.
     :: Gråaktig . . . . . cinerea.
   ○○ Fågrenig . . . . rugosa.
  ++ Grenarne i vecken hoptryckta. Kunzei.
 b På förmultnande ved växande.
  + Grenarne i toppen skållikt urholkade . . . . pyxidata.
  ++ Grenarne icke urholkade.
   ○ Slutl. sotbrun . . . . . virgata.
   ○○ Oföränderligt hvit . . . epichnoa.
†† Fruktkroppen enkel.
A Fruktkropparne tuf- eller knippevis förenade.
 a Blekt purpurröd . . . . purpurea.
 b Gula eller hvita.
  + Gula.
   ○ Fruktkroppen ihålig. Sporerna klotrunda . . . . fusiformis.
   ○○ Fruktkroppen tät. Sporerna elliptiska . . . . . inæqvalis.
  ++ Hvita.
   ○ Klubban fylld, syllik . . . vermicularis.
   ○○ Klubban ihålig, n. trubbig. fragilis.

B Fruktkropparne icke tuf- eller knippvis förenade.

a Gul- eller brunaktiga.

\+ Klubban fylld.

o På marken växande.

△ Glatt . . . . pistillaris.

△△ Vid basen luden . . . ligula.

oo På trädstammar växande . paradoxa.

++ Klubban ihålig . . . . . . fistulosa.

b Hvita.

\+ Fruktkroppen rännlad . . . canaliculata.

++ Fruktkroppen slät . . . . mucida.

** På lefvande mossor växande . . . . . muscigena.

1048. Cl. flava Schæff. Karst. Hattsv. II, p. 166.

Sporerna elliptiska. 8—10 = 4 mmm.
Skog., a. (Nyl.—Lapl.).

1049. Cl. botrytes Pers. Karst. Hattsv. II, p. 166.

Syn. *Clavaria coralloides* Scop. Fung. Hung. p. 150.
Clavaria acroporphyria Schæff. Icon. t. 176.
Clavaria plebeja Wulf. (Jacqv. Coll. II. p. 101, t. 13).
Sporerna elliptiska, 12—15 = 6 mmm.
Barrskog., tallmoar, m. r. (Lemo; Tammela).

1050. Cl. sublilacina Karst.

Syn. *Clavaria lilacina* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 167.
Clavaria purpurea Schæff. Icon. t. 172
Sporerna 9—10 = 6—7 mmm.
Skog. ljungmark., r. (Mustiala; Åbo).

1051. Cl. fastigiata Linn. Karst. Hattsv. II, p. 167.

Sporerna n. klotrunda, 6 mmm. i diam.

Skog., äng., m. r. (Helsingfors; Mustiala).

1052. Cl. muscoides Linn. Karst. Hattsv. II, p. 167. Pat. Tab. anal. 2:e ser., p. 27, f. 564.

Basiderna 2-sporiga, cylindriskt klubblika. Sporerna klotrunda, 6 mmm. i diam.

Ängsback., skog., h. o. d. i södra Finl.

1053. Cl. coralloides Linn. Karst. Hattsv. II, p. 168.

Gräsväxta st., t. r. (Åbo; Mustiala; Urdiala).

1054. Cl. cinerea Bull. Karst. Hattsv. II, p. 168. Pat. Tab. anal. II, p. 67, f. 154.

Sporerna elliptiskt sferiska, 8—10 = 6 mmm. „Basiderna 2-sporiga."

Skogstr., t. r. (Tammela; Ätsäri).

1055. Cl. rugosa Bull. Karst. Hattsv. II, p. 168. Pat. Tab. anal. I, p. 20, f. 38.

Sporerna äggrunda, hvita, med en stor oljedroppe, 8—10 = 7—8 mmm.

Skog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

1056. Cl. Kunzei Fr. Karst. Hattsv. II, p. 169.

Sporerna klotrunda, 6—7 mmm. i diam.

Sågspånshög., m. r. (Mustiala: Onni Karsten).

1057. Cl. pyxidata Pers. Karst. Hattsv. II, p. 169.

Sporerna elliptiskt sferiska, 4 = 2,5—3 mmm.
Förmultnadt trä, r. (Tammela; Helsingfors; Tyrvis).

1058. Cl. virgata Fr. Karst. Hattsv. II, p. 170.

Förmultn. tallved, m. r. (Mustiala).

1059. Cl. epichnoa Fr. Icon. t. 199, f. 3. Karst. Hattsv. II, p. 170.

Förmultn. trä, m. r. (Mustiala).

1060. Cl. purpurea Muell. Karst. Hattsv. II, p. 171.

Sporerna elliptiska, 7—9 = 4 mmm.
Berg. barrskogar, m. r. (Mustiala; Vasa).

1061. Cl. fusiformis Sow. Karst. Hattsv. II, p. 171. Pat. Tab. anal. 2:e ser., p. 28, f. 565.

„Sporerna klotrunda."
Gräsbev. st., m. r. (Åbo).

1062. Cl. inæqvalis Muell. Karst. Hattsv. II, p. 171. Pat. Tab. anal. I, p. 21, f. 40.

Sporerna äggrunda, 5—6 = 3—4 mmm.
Gräsbev. st., h. o. d. i södra Finl.
Troligen endast en varietet af föreg.

1063. Cl. vermiculata Mich. Gen. plant. p. 209, t. 87, f. 12.

Syn. *Cl. vermicularis* Scop. Fr. Karst. Hattsv. II, p. 172.

Gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

1064. Cl. fragilis Holmsk. Pat. Tab. anal. V, p. 205, f. 468.

Syn. *Clavaria simplex* Retz. Karst. Hattsv. II, p. 172.

Sporerna elliptiska, 4—6 = 2—3 mmm.

Hedar, backar, a. (Nyl.—Lapl.)

1065. Cl. pistillaris Linn. Fl. svec. II, p. 456. Karst. Hattsv. II, p. 173. Pat. Tab. anal. III, p. 116, f. 260.

Basiderna cylindriskt klubblika, 4-sporiga. Sporerna elliptiska, 10—11 = 5—6 mmm.

Skog., m. r. (Åbo; Mustiala).

1066. Cl. ligula Schaeff. Karst. Hattsv. II, p. 174.

Sporerna aflångt elliptiska, 10—11 = 4—5 mmm.

Barrskog., helst granskog., a. (Nyl.—Lapl.)

1067. Cl. paradoxa Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. fenn. Förh. 9: 1868, p. 372). Hattsv. II, p. 174.

Sporerna spolformiga, 4—6 = 2 mmm. Basiderna klubblika.

Tallbark, m. r. (Mustiala).

1068. Cl. fistulosa Holmsk. (Flor. Dan. t. 1256). Karst. Hattsv. II, p. 175.

Syn. *Clavaria pilipes* Flor. Dan. t. 1100.
Eriocladus fistulosus Lev. (Ann. sc. nat. 1846, V, p. 159).

Sporerna bredt elliptiska, 14—16 = 6—7 mmm.

Förmultn. ris och qvistar, löfhögar, jord, h. o. d. (Nyl. —Jakobstad).

1069. Cl. canaliculata Fr. Karst. Hattsv. II, p. 175.

Gräsbev. fukt. st., m. r. (Mustiala?).

1070. Cl. mucida Pers. Karst. Hattsv. II, p. 176.

Sporerna elliptiska, 5—6 = 2—3 mmm.

Murken ved och jord, oftast på *Pleurococcus*, h. o. d. i södra Finl.

1071. Cl. muscigena Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn. Förh. 9: 1868, p. 373). Hattsv. II, p. 179.

På lefvande *Climacium dendroides*, m. r. (Mustiala).

CXLIV. Pistillaria Fr.

Syn. *Clavaria* ** *Pistillaria* Karst. Hattsv. II, p. 177.

Fruktkroppen vaxartad, vid torkning hårdnande, enkel, sällan grenig, klubblik eller jemntjock, öfver allt beklädd med fruktlager eller med en kort, af styfva, slingrande, ända in

i klubban fortlöpande hyfer bildad fot. Basiderna 1-, 2- eller 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna äggrunda, elliptiska eller spolformiga. Utan sklerotier. Små, på torra stjelkar och blad växande svampar.

Öfversigt af arterna:

* Klubban rosenröd . . . . micans.
** Klubban hvitaktig.
† Fruktkroppen omvändt äggrund.
A Fruktkroppen glasklar, genomskinlig. culmigena.
B Fruktkroppen hvitaktig, ogenomskinlig.
a Fruktkroppen n. hoptryckt.
+ Foten n. ingen . . . . qvisqviliaris.
++ Foten längre än klubban, kort sträfhårig . . . . . . puberula.
b Fruktkroppen icke hoptryckt, trind. ovata.
†† Fruktkroppen n. jemntjock.
A Klubban rak . . . . pusilla.
B Klubban skärformigt krökt . . . . subfalcata.

1072. P. micans (Pers.) Fr. Pat. Tab. anal. I, p. 22, f. 43.

Syn. *Clavaria micans* Pers. Karst. Hattsv. II, p. 177.

Sporerna äggrundt elliptiska, 9—10 = 5—6 mmm. Basiderna 2-sporiga.

Torra örter, synnerl. gråbo och tistel, t. r. (Tammela; Merimasku).

Var. **Sedi** Karst.

Torra stjelkar af *Sedum acre*, m. r. (Mustiala).

1073. P. culmigena Fr. Pat. Tab. anal. III, p. 118, f. 265.

Syn. *Clavaria culmigena* Karst. Hattsv. II, p. 177.
Sporerna n. spolformiga, 4—6 = 2 mmm.
Torra grässtrån, t. r. (Mustiala; Åbo; Jakobstad).

1074. P. qvisqviliaris Fr.

Syn. *Clavaria qvisqviliaris* Karst. Hattsv. II, p. 178.
Sporerna elliptiskt aflånga, 15 mmm. långa.
Torra blad af *Pteris aqvilina*, t. r. (Merimasku; Tammela; Helsingfors).

Var. **inflata** Karst.

Torra stjelkar af mjölkort, m. r. (Mustiala).

1075. P. puberula Berk. Outl. p. 286. Fr. Hym. Eur. p. 688.

Fruktkroppen enkel, omvändt äggrund, bukig, hvit, med kort, tågig, filtluden fot.

Var. **viscidula** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVII (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 13: 1886, p. 161).

Fruktkroppen enkel, med fot, 3—5 mm. hög. Klubban omvändt äggrund, torr hopplattad, n. gelatinös, n. klibbig, hvit, torr gulaktig. Foten kort sträfluden, genomskinlig eller hyalint hvitaktig, vanligen längre än klubban.
Torra stjelkar af mjölkört, m. r. (Mustiala). 9.
Innehåller i ymnighet oxalsyrade kalkkristaller.

1076. P. ovata (Pers.) Fr.

Syn. *Clavaria ovata* Pers. Karst. Hattsv. II, p. 178. Pat. Tab. anal. I, p. 25, f. 54.

Vissn. blad af *Rosa*- och *Rubus*-arter, m. r. (Mustiala).

1077. P. pusilla (Pers.) Fr. Pat. Tab. anal. I, p. 23, f. 49.

Syn. *Clavaria pusilla* Pers. Karst. Hattsv. II, p. 179.

Sporerna äggrunda. Basiderna 4-sporiga.

Multn. björklöf, m. r. (Mustiala).

1078. P. subfalcata Karst.

Syn. *Typhula falcata* Karst.
Clavaria subfalcata Karst. Hattsv. II, p. 180.

Sporerna elliptiska, 6—8=3—4 mmm.

Torra stjelkar af mjölkört, m. r. (Mustiala).

CXLV. Typhula Pers. Karst. Hattsv. II, p. XVII, 181.

Fruktkroppen klubblik eller jemntjock, vaxartad, med oftast lång, tråd. smal, distinkt, fibrös fot. Fruktlagret beklädande klubban. Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna klotrunda, äggrunda elliptiska eller aflånga. — Merendels med sklerotier. Små, på torra stjelkar och blad, sällan på grenar af buskar växande svampar.

Öfversigt af arterna.

* Med sklerotier.
  † Fruktkroppen hvit.
    A Fruktkroppen smalt syllik, med åldern gulnande . . . . Friesii.
    B Fruktkroppen klubblik.
      a Foten alldeles glatt, kort . . . ovata.
      b Foten luden eller n. luden, lång.
        + Foten småluden . . . . . . gyrans.
        ++ Foten n. luden.
          ○ Sklerotiet brandgult . . . graminum.
          ○○ Sklerotiet blekt . . . . caricina.
  †† Fruktkroppen åtminstone delvis stötande i rödt, brunt eller grått.
    A Fruktkroppen trådlik.
      a Fruktkroppen slutligen rödbrunaktig . . . . juncea.
      b Fruktkroppen upptill blekt köttröd *(phacorrhiza filiformis)*. . incarnata.
    B Fruktkroppen klubblik.
      a Klubban hvit. Foten svartröd . erythropus.
      b Klubban grå eller grön . . . . variabilis.
** Utan tydliga sklerotier.
  † Klubban rosenröd . . . . elegantula.
  † Klubban hvit.
    A Klubban glatt.
      a Foten lång . . . . fruticum.
      b Foten kort . . . . candida.
    B Klubban af de framstickande sterigmerna fint borsthårig . . . . anceps.

1079. T. Friesii Karst. Hattsv. II, p. 182.
Syn. *Typhula sclerotioides* (Pers.) Fr. Epicr. p. 585.
Sporerna elliptiska eller aflånga, 6—9 = 3—4 mmm.
Torra örtstjelkar, m. r. (Mustiala).

1080. T. ovata Karst. Hattsv. II, p. 183.
Sporerna elliptiska, 7—8 = 3,5 mmm.
Torra aspblad, r. (Helsingfors; Mustiala; Jakobstad).
Sklerotierna skifformiga, svartaktiga, oftast inga.

1081. T. gyrans (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 183. Pat. Tab. anal. III, p. 116, f. 262.
Sporerna elliptiska. Basiderna 4-sporiga.
Förmultn. blad, h. o. d. i södra Finl.
Ofta med sklerotier.

1082. T. graminum Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn., 9: 1868, p. 373). Hattsv. II, p. 183.
Vissn. gräsblad, m. r. (Mustiala). Sklerotierna allmänna.
Var. större (var. *filicina* Karst.).

1083. T. caricina Karst. Hattsv. II, p. 184.
Förmultn. blad af *Carex*-arter, m. r. (Mustiala).

1084. T. juncea (Alb. et Schw.) Karst. Hattsv. II, p. 181.
Syn. *Clavaria juncea* Alb. et Schw. Pat. Tab. anal. V, p. 205, f. 469.
Clavaria complanata De B. Pilz. p. 44.
Sporerna äggr. aflånga eller elliptiska, 10—12 = 5 mmm.
Löfhög., h. o. d. i södra Finl.
Anträffas ofta utan sklerotier.

1085. T. phacorrhiza (Reich.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 182.

Bland förmultn. löf, m. r. (Åbo).

1086. T. filiformis (Bull.) Fr.

Syn. *Clavaria filiformis* Bull. Karst. Hattsv. II, p. 180.

Förmultn. löf, m. r. (Mustiala).

1087. T. incarnata Lasch. Karst. Hattsv. II, p. 182.

Löfhög., m. r. (Åbo).

1088. T. erythropus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 182. Pat. Tab. anal. IV, p. 164, f. 360.

Sporerna aflånga, 4—6 = 2 mmm.
Förmultn. löf, h. o. d. i södra Finl.

1089. T. variabilis Riess. Karst. Hattsv. II, p. 183.

Syn. *T. semen* Quél. Soc. Bot. Franç. 1877. t. 6, f. 2.

„Sporerna spolformigt elliptiska, 10—15 mmm. långa."
Bland förmultn. löf och stjelkar. I Finland icke anträffad med frukt.

1090. T. elegantula Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. fenn. Förh., 9: 1871, p. 222). Myc. Fenn. III, p. 340. Fr. Hym. Eur. p. 706.

Syn. *Clavaria elegantula* Karst. Hattsv. II, p. 179. Icon. f. VII.

Sporerna elliptiska, 6—9 = 3—4 mmm.
Torra rötter och strån af qvickrot, m. r. (Mustiala).

1091. T. fruticum Karst.

Syn. *Clavaria fruticum* Karst. Hattsv. II, p. 179.

Sporerna elliptiska, 6 = 3 mmm.

Förmultn. grenar af *Rosa pimpinellifolia*, m. r. (Mustiala).

1092. T. longipes Karst.

Syn. *Clavaria longipes* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI (1882), p. 70.

Fruktkroppen hvit. Klubban aflångt äggrund, 0,2 mm. lång, 0,13 mm. tjock. Foten trådlik, jemnsmal, flerböjd, omkring 2 mm. lång och 0,065 mm. tjock.

Torra blad i växthusen i Helsingfors' botaniska trädgård: W. Nylander.

1093. T. candida Fr. Monogr. II, p. 282. Hym. Eur. p. 685. Icon. t. 200, f. 3.

Syn. *Clavaria candidula* Karst. Hattsv. II, p. 180.

Förmultn. vide- och björklöf, m. r. (Mustiala).

1094. T. anceps Karst. n. sp.

Syn. *Clavaria gracilis* Karst. Hattsv. II, p. 181.

Sporerna klotrunda, 8—10 mmm. i diam.

Multn. löf, m. r. (Mustiala).

CXLV. Sparassis Fr. Karst. Hattsv. II, p. XVII, 165.

Cystider inga. Sporerna n. klotrunda eller äggrunda, n. jemna och släta, blekt citrongula.

1095. Sp. crispa (Wulf.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 165.

Sporerna n. klotrunda eller äggrunda, 5—7 mmm. i diam.

Barrskog., helst nära gamla trädrötter, äfven i parker, m. r. (Runsala; Rimito; Fagervik: Edw. Hisinger).

CXLVI. Clavariella Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 21). Hattsv. II, p. XVII, 184.

Basiderna klubblika, 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna klotrunda, äggrunda eller elliptiska, släta eller prickiga.

Öfversigt af arterna.

* På marken växande arter.
  † Gula, rödaktiga eller n. sotbruna.
    A Ockragula.
      a Bålen teml. tjock.
        + Grenarne trubbiga . . . . . aurea.
        ++ Grenarne mot spetsen afsmalnande eller spetsiga.
          o Bålen glatt . . . . . . eumorpha.
          oo Bålen filtluden . . . . abietina.
      b Bålen smal, spenslig.
        + Skrynklig . . . . corrugata.
        ++ Slät . . . . flaccida.
    B Grenarne n. sotbruna eller sämskfärgade.
      a Grenarne gulaktigt sotbruna . . fennica.
      b Grenarne blekt sämskfärgade . . svecica.
  †† Blekaktiga eller hvita.

A Grenarne upptill utvidgade. Hvit . cristata.
B Grenarne uppåt afsmalnande, trinda.
Blekaktig . . . . gracilis.
** På stubbar och stammar växande arter.
† Grenarne upptill grönaktiga . . . . apiculata.
†† Grenarne enfärgade.
A Mycket grenig.
a Grenarne spetsiga . . . . . . crispula.
b Grenarne trubbiga . . . . . . soluta.
B Fågrenig . . . . byssiseda.

1096. Cl. aurea (Schæff.) Karst. Hattsv. II, p. 184.

Sporerna aflånga, 8—11 = 4 mmm.

Berg. barrskog., företrädesvis granskog., t. a. i Mustiala trakten, äfven känd från Åbo.

1097. Cl. eumorpha Karst.

Syn. *Cl. spinulosa* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 185.
* *Cl eumorpha* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 55. Hattsv. II, p. 185.

Sporerna elliptiska, prickiga, ockragula, 7 = 4 mmm.

Barrskog., på skugg., mossbev. st., m. r. (Mustiala vid Salois sjö).

1098. Cl. abietina (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 185. Pat. Tab. anal. 2:e ser. p. 28, f. 566?

Sporerna n. elliptiska, 7—10 = 4 - 6 mmm.

Granskog., a. (Nyl.—Vasa).

1099. Cl. corrugata Karst. Hattsv. II, p. 186.

Syn. *Clavaria corrugata* Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. fenn. Förh., 9: 1868, p. 371). Fr. Hym. Eur. p. 671.

Sporerna omkr. 6 = 4 mmm.

Blandskog., på sandjord, m. r. (Mustiala på Syrjä ås).

1100. Cl. flaccida (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 186.

Syn. *Clavaria flaccida* Fr. Icon., t. 199, f. 4. Pat. Tab. anal. I, p. 21, f. 39.

Basiderna framstickande, 4-sporiga. Sporerna bredt elliptiska, 4—5 = 3 mmm.

Bland barr, a. i södra Finl.

Anses af Quélet vara identisk med *Cl. abietina* (Pers.)!

1101. Cl. fennica Karst. Hattsv. II, p. 186.

Syn. *Clavaria fennica* Karst. (Not. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn. Förh. 9: 1868, p. 372).

Sporerna n. elliptiska, ockragula, 8 = 4 mmm.

Granskog., m. r. (Mustiala).

1102. Cl. svecica (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 187.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

1103. Cl. cristata (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 187.

Syn. *Clavaria cristata* Pers. Pat. Tab. anal. I, p. 20, t. 37.

Sporerna äggrunda, hvita, med dragning i ockragult, med en oljedroppe, 5—7 = 3—4 mmm.

Skog., på fukt. st. (Tammela).

1104. Cl. gracilis (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 188.

Barrskog., bland mossa, m. r. (Mustiala).

1105. Cl. stricta (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 188.

Sporerna mörkt kanelbruna, „6 = 3—4 mmm."
Gamla aspstubb., m. r. (Åbo).

1106. Cl. apiculata (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 188.

Sporerna elliptiska, 8—9 = 4—5 mmm.
Murkna granstubb., t. r. i södra Finl. (Tammela; Åbo).

1107. Cl. crispula (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 189.

„Sporerna 5—6 = 3 mmm."
Trädstamm., nära marken, bland mossa, m. r. (Mustiala).

1108. Cl. soluta Karst. (v. Thuem. Mycoth. univ. n:o 1308). Symb. ad Myc. Fenn. VI (1880), p. 44. Hattsv. II, p. 189.

Sporerna klotrunda, omkr. 2 mmm. i diam.
Torra granqvistar och kottar, m. r. (Tammela, på Syrjä ås).

1109. Cl. byssiseda (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 190. Pat. Tab. anal. 2:e ser. p. 28, f. 567.

Sporerna äggrunda, gula, 8 mmm. långa.
Förmultnade stammar och ved af ek och björk, m. r. (Runsala).

Thelephoreae Fr.

Öfversigt af slägtena:

* Sporerna hvitaktiga.
  † Fruktkroppen hattlik, skålformig eller korallikt förgrenad, seg.
    A Hatten hel, med fot . . . . . . Craterella.
    B Hatten korallikt förgrenad, utbredd eller skålformig.
      a Hatten korallikt förgrenad . . . Polyozus.
      b Hatten utbredd med uppböjd kant eller skållik.
        + Hatten utbredd och uppböjd.
          o Fruktlagret borstlöst . . . Stereum.
          oo Fruktlagret borstbärande . Hymenochaete.
        ++ Hatten skållik, hinnaktig . . Cyphella.
  †† Fruktkroppen helt och hållet utbredd, upp- och nervänd.
    A Fruktkroppen kantad.
      a Cystider inga.
        + Fruktkroppen köttig . . . . Lomatia.
        ++ Fruktkroppen ved- eller läderartad.
          o Fruktkroppen vedartad, trädhård . . . . Xylobolus.
          oo Fruktkroppen broskaktigt läderartad . . . . . . Sterellum.
      b Med cystider.
        + Cystiderna spetsade, bruna, tjockväggiga, n. utskjutande. Chaetocarpus.
        ++ Cystiderna gulaktiga, insänkta.

○ Cystiderna trådlika, öfverskjutande basiderna . . Trichocarpus.
○○ Cystiderna spolformiga, djupt insänkta . . . . Cryptochaete.
B Fruktkroppen skorplikt utbredd, okantad.
a Saprofyter.
+ Utan cystider.
○ Fruktlagret tydligt, distinkt.
△ Fruktlagret vaxartadt . Corticium.
△△ Fruktlagret torrt, grusartadt . . . . . . Xerocarpus.
○ Fruktlagret otydligt.
△ Fruktkroppen grus- eller papperartad . . . . Lyomyces.
△△ Fruktkroppen bomullsartad. Sporerna små . Tomentella.
++ Med cystider.
○ Fruktlagret tydligt.
△ Cystiderna icke geléartade.
: Cystiderna bleka eller gula.
α Cystiderna icke framstickande . . . Peniophora.
β Cystiderna framstickande.
1 Sporerna encelliga. Läderartade . Phanerochaete.
2 Sporerna tvåcelliga. Vaxartade . Peniophorella.

:: Cystiderna bruna, spetsiga, tjockväggiga . . . . Hymenochaetella.
△△ Cystiderna åtminstone delvis geléartade . Gloeocystidium.
○○ Fruktlagret outveckladt. Diplonema.
b Biofyter . . . . Exobasidium.
** Sporerna bruna eller blåaktiga.
† Fruktkroppen hattlik eller korallikt förgrenad.
A Hatten hel, med central fot . . Scyphopilus.
B Hatten förgrenad eller utbredd och uppböjd.
a Hatten upplöst i grenar . . . Merisma.
b Hatten half eller utbredd och i öfre kanten uppböjd . . Thelephora.
†† Hatten skorplikt utbredd.
A Sporerna brunaktiga.
a Sporerna släta, fruktlagret tydligt, vaxartadt.
+ Utan cystider . . . . . Coniophora.
++ Med cystider . . . . . Coniophorella.
b Sporerna taggiga eller vårtfulla. Hypochnus.
B Sporerna blåaktiga . . . . . Hypochnopsis.

CXLVII. Craterella Pers. Karst. Hattsv. II, p. XIV, 121. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 10.

Basiderna 4-sporiga. Cystider 0.

1110. Cr. undulata (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 121.

Syn. *Merulius undulatus* Pers. Syn. p. 492.
Helvella crispa Bull. Champ. t. 465, f. 1.
Craterella crispa Pers. Obs. I, p. 30.
Merulius crispus Pers. Icon. et descr. t. 8, f. 78.
Cantharellus undulatus Fr. Syst. myc. I, p. 321.
Thelephora undulata Fr. Elench. I, p. 164.
Cantharellus fimbriatus Weinm. Syll. II, p. 99.

Sporerna elliptiska, 4—5 = 2—2,5 mmm.

Tallmoar, företrädesvis på brända mark., bland mossa, h. o. d. (Nyland; Tavastland; Satakunta; egentliga Finl.).

Växer tillsammans med *Polystictus perennis*, *Boletus bovinus*, *Deconica atrorufa*. Fruktlagret uppgifves af Fries vara besatt med fina borst, men sådana har förf. icke, oaktadt ifrigt efterletande, kunnat upptäcka.

CXLVIII. Polyozus Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 22). Hattsv. II, p. XIV, 122.

Sporerna hvita, släta.

Öfversigt af arterna.

* Fruktkroppen blekt rostfärgad . . . . contortus.
** Fruktkroppen gulblek . . . . Hisingeri.

1111. P. contortus Karst. Hattsv. II, p. 122. Icon. f. VIII.

Syn. *Thelephora contorta* Karst. Not. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. fenn. Förh. 9: 1868, p. 368. Myc. Fenn. III, p. 304. Fr. Hym. Eur. p. 635.

Sporerna 14—18 = 5—6 mmm.

Tallskog., på sandjord, m. r. (Mustiala på Runkomäki).

Denna sällsynta och vackra svamp är till sitt yttre utseende ganska lik *Thelephora clavularis* Fr. Epicr. p. 537. Icon., t. 196, f. 3. (*Merisma clavulare* Fr. Obs. I, p. 156.)

1112. P. Hisingeri Karst. n. sp.

Fruktkroppen spenslig, dichotomiskt förgrenad, gulaktigt blek, 2—3 cm. hög. Bålen smal, upprätt, n. bar. Grenarne plattade, n. spända, stoftpudrade, spetsiga. Sporerna n. klotrunda, 2 mmm. i diam. eller 3 = 2 mmm.

På rötterna af *Cyathea medullaris* i orchidehuset på Fagervik: Edv. Hisinger. 7.

Uppkallad efter Baron Edv. Hisinger.

CXLIX. Stereum (Pers.) Karst.

Syn. *Stereum* Karst. Hattsv. II, p. XIV, 123 pr. p.

Fruktlagret glatt. Basiderna cylindriska, långa, 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna elliptiska eller aflånga, släta.

Öfversigt af arterna.

* Fruktkroppen filt- eller sträfluden.
  † Fruktlagret stötande i purpurrödt . . purpureum.
  †† Fruktlagret gulaktigt . . . . . . hirsutum.
** Fruktkroppen silkesluden eller n. luden.
  † Fruktlagret vid tryckning blodrödt.
    A Fruktlagret brunaktigt grått, bart . sangvinolentum.
    B Fruktlagret gulaktigt, stoftbeströdt . rugosum.

†† Fruktlagret vid tryckning icke ändrande färg.

A Fruktlagret hvitaktigt.

a Fruktkroppen dadelbrun . . . . fuscum.

b Fruktkroppen hvit . . . . . . subcostatum.

B Fruktlagret brunaktigt . . . . . evolvens.

1113. St. purpureum (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 123.

Sporerna aflångt äggrunda, 6—8 = 2—3 mmm.
Löfträd, a. (Nyl.—Lapl.).

1114. St. hirsutum (Willd.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 124.

Sporerna 6—7 = 2—3 mmm.
Gamla löfträd, a. (Nyl.—Lapl.).
Uti G. Winters Pilze, 5 Lief., p. 345, uppgifves origtigt sporerna vara klotrunda och m. små.

1115. St. sangvinolentum (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 125.

Syn. *Thelephora hirsuta β* Pers. Syn. p. 570.
Thelephora sericea β Pers. Myc. Eur. I, p. 117.
Sporerna aflånga, n. böjda, 4—6 = 2 mmm.
Barrträdens bark, a. (Nyl.—Lapl.).
Uti G. Winters Pilze, 5 Lief., p. 345, uppgifvas sporernas dimensioner vara 8—10 = 3 mmm.

* **St. rigens** Karst. Hattsv. II, p. 243. Symb. ad myc. Fenn. X, p. 64.

Sporerna elliptiska, 6—7 = 3 mmm.
Granbark, m. r. (Mustiala).

1116. St. rugosum Pers. Karst. Hattsv. II, p. 128.

Syn. *Thelephora rugosa* Pers. Syn. p. 569.
Thelephora corylea Pers. Syn. p. 569.
Stereum Coryli Pers. Obs. I, p. 35.

Sporerna aflånga, 7—10 = 3—5 mmm.

Utdöda löfträd, synnerligen al, ek, hassel, björk och vide, sällan gran, a. (Nyl.—Lapl.).

Var. β **aurantiacum** Karst. Hattsv. II, p. 243.

Björkstubb.. m. r. (Tammela vid Klemelä).

1117. St. fuscum (Schrad.) Karst. Icon., t. IX.

Syn. *Stereum bicolor* Fr. Icon., t. 197, f. 2. Karst. Hattsv. II, p. 125.

Sporerna bredt elliptiska, med en oljedroppe, 3—4 = 2—3 mmm.

Döda stammar af gråal och björk, m. r. (Mustiala i Haarankorpi skog).

Sporerna enligt Quélet (Ass. Franç. 1884, p. 7) klotrunda, korniga, gula, 10 mmm. i diam.!

1118. St. subcostatum Karst. (Hedwigia, 1881, n:o 12). Hattsv. II, p. 124.

Förmultn. grenar och stammar af löfträd, företrädesvis björk och vide, h. o. d. i Tammela.

Af denna svamp har förf., märkvärdigt nog, ej anträffat något exemplar, hvars fruktlager ej herbergerat en liten parasitisk pyrenomycet, *Nectriella Quéletii* Karst., som meddelar detsamma en gulrödaktig färg.

1119. St. evolvens (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 126.

Syn. *Corticium evolvens* Fr. Epicr. p. 558.
Corticium laeve Auctt. plur. Conf. Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 62.

Sporerna aflånga, raka, 3—7 = 1—2 mmm. Basiderna n. cylindriska, 3—4 mmm. tjocka.

Löfträdsstammar och grenar med slät bark, a. (Nyl.—Lapl.).

Närmast beslägtad med *Stereum fuscum* (Schrad.).

CL. Hymenochaete Lév.

Syn. *Stereum* Auctt. Karst. Hattsv. II, p. XIV, 123 pr. p.

Fruktlagret af de framstickande cystiderna borsthårigt. Cystiderna ganska talrika, förlängda, spetsiga, n. utskjutande, tjockväggiga och färgade.

Öfversigt af arterna.

* Hattens mellanlager brandgult rostfärgadt. rubiginosa.
** Hattens mellanlager guldgult. . . . . tabacina.

1120. H. rubiginosa (Dicks.) Lév.

Syn. *Helvella rubiginosa* Dicks. Plant. crypt. Brit. I, p. 20 sec. Pers.
Thelephora rubiginosa Schrad. Spic. p. 185.
Stereum rubiginosum Fr. Karst. Hattsv. II, p. 126.

Sporerna cylindriska, böjda.

Ekved, m. r. (Runsala).

1121. H. tabacina (Sow.) Lév.

Syn. *Auricularia tabacina* Sow. Engl. Fung. t. 25.
Auricularia nicotiana Bolt. Fung. t. 174.
Thelephora variegata Schrad. Spic. p. 185.
Thelephora ferruginea Pers. Syn. p. 569.
Thelephora tabacina Fr. Syst. I, p. 437.
Stereum tabacinum Fr. Epicr. p. 550. Karst. Hattsv. II, p. 126.
Stereum Curtisii Berk. Ell. North American Fungi 16.

Sporerna cylindriska, böjda, 3—5 = 1 mmm.

Torra grenar af löfträd, helst hassel, vide och rönn, h. o. d. (Nyl.—Lapl.).

CLI. Cyphella Fr. Karst. Hattsv. II, p. XV, 128.

Syn. *Cyphella* et *Calyptella* Quél. Ench. p. 215 et 216.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna klotrunda, elliptiska eller aflånga.

Öfversigt af arterna:

* Fruktkroppen n. korkartad . . . . . . alboviolascens.
** Fruktkroppen hinnaktig.
† Fruktkroppen klockformig, med fot.
A Fruktlagret smårynkigt . . . . . . membranacea.
B Fruktlagret slätt . . . . capula.
†† Fruktkroppen sittande, sällan med fot, skållik, sällan klocklik.
A På lefvande mossor växande.
a Fruktkroppen snöhvit . . . . . muscigena.

b Fruktkroppen hvitaktig.
+ Fruktlagret smårynkigt, röd-
brunaktigt . . . . . . galeata.
++ Fruktlagret hvitaktigt, glatt . muscicola.
B På torra stjelkar, ved etc. växande.
a Fruktkroppen gråblek. . . . . griseopallida.
b Fruktkroppen hvit.
+ Fruktkroppen klocklik, hängande . . . . abieticola.
++ Fruktkroppen icke hängande, undantagsvis valsformig.
○ Fruktkroppen sned . . . . filicina.
○○ Fruktkroppen icke sned.
△ Fruktkroppen flikig . . Goldbachii.
△△ Fruktkroppen hel.
: Fruktkroppen omkr. 1 mm. i diam. . . . villosa.
:: Fruktkroppen m. liten, kortvarig . . . . punctiformis.

1122. C. alboviolascens (Alb. et Schw.) Karst. Fung. Fenn. exs. 715. Myc. Fenn. III, p. 322. Hattsv. II, p. 133.

Syn. *Peziza alboviolascens* Alb. et Schw. Consp. Fung. Nisk. p. 322, t. 8, f. 4.
Cyphella Curreyi Berk. et Br. (Ann. and Mag. of Nat. Hist. 1861).

Sporerna äggrundt sferiska, oliksidiga, 11—16 = 9—12 mmm.

Bark och ved af löfträd och löfbuskar, t. a. (Nyl.—Vasa).

1122. C. membranacea (Alb. et Schw.) Karst. Myc. Fenn. III, p. 324. Hattsv. II, p. 128.

Syn. *Cantharellus fissilis* Fr. Syst. Myc. I, p. 324.
Peziza lacera Pers. Myc. Eur. I, p. 280.
Cyphella lacera Fr. Syst. Myc. II, p. 202.
Torra örtstjelkar och risqvistar, m. r. (Mustiala).

1123. C. capula (Holmsk.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 129. Pat. Tab. anal. I. p. 20, f. 35, 36.

Sporerna äggrunda, 7—9 = 4—5 mmm.
Ört- och gräsrötter, äfven stjelkar, m. r. (Mustiala).

1124. C. muscigena (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 130. Pat. Tab. anal. V, p. 203, f. 465.

Syn. *Thelephora muscigena* Pers. Syn. p. 572.
Cantharellus lævis Fr. Syst. Myc. I, p. 324.
Thelephora vulgaris Pers. Myc. Eur. I, p. 115, t. VII, f. 6.
Sporerna ovala eller elliptiska, 7—8 = 4 mmm.
Större mossor, h. o. d. i södra Finl.

1125. C. galeata (Schum.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 130.

Syn. *Merulius galeatus* Schum. Enum. II, p. 371.
Merulius muscorum Somm. Flor. Lapp. p. 268.
Mossor, m. r. (Mustiala).

1126. C. muscicola Fr. Karst. Hattsv. II, p. 131. Pat. Tab. anal. I, p. 19, f. 31.

Sporerna klotrunda, 5—6 = 4—5 mmm.
Mossor, h. o. d. i södra Finl.

1127. C. griseopallida Weinm. Karst. Hattsv. II, p. 131. Pat. Tab. anal. III, p. 114, f. 255. Var. **lignorum** Karst. n. var.

Sporerna n. klotrunda, 7 mmm. i diam.

Förmultn. tallved, äfven på fuktig jord, m. r. (Mustiala).

1128. C. abieticola Karst. Fung. Fenn. exs. 718. Myc. Fenn. III, p. 322. Hattsv. II, p 131.

Sporerna elliptiska eller aflånga, 6—8 = 2,5—3 mmm.

Granbark, m. r. (Mustiala).

Förenas af Quélet med *Cyphella infundibuliformis* (Alb. et Schw.), men är vidt skild från denna.

1129. C. filicina Karst. Fung. Fenn. exs. 717. Myc. Fenn. III, p. 324. Hattsv. II, p. 131.

Syn.? *Cyphella Friesii* Cr. Flor. Fin. f. 11.

Sporerna elliptiska eller n. sferiska eller äggrunda, 4—7 = 2—3 mmm.

Döda ormbunkar, h. o. d. i södra Finl.

1130. C. Goldbachii Weinm. Karst. Hattsv. I, p. 132. Pat. Tab. anal. I, p. 19, f. 33.

Sporerna bredt elliptiska, 4 = 2—3 mmm.

Torra grässtrån, m. r. (Mustiala).

1131. C. villosa (Pers. pr. p.) Karst. Fung. Fenn. exs. 719. Myc. Fenn. III, p. 325. Hattsv. II, p. 132. Pat. Tab. anal. III, p. 115, f. 257.

Sporerna äggrunda eller elliptiska.

Torra örtstjelkar, t. r. (Mustiala; Åbo; Helsingfors; Söderkulla).

Sporerna enligt Quélet (Ass. Franç. 1878, p. 290) elliptiska, 20 mmm. långa!

* **C. solenioides** Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn., 11: 1871, p. 221). Myc. Fenn. III, p. 325.

Sporerna bredt elliptiska, omkr. 5 = 3 mmm.

Torra stjelkar, m. r. (Mustiala).

1132. C. punctiformis (Fr.) Karst. Fung. Fenn. exs. 714. Myc. Fenn. III, p. 326. Hattsv. II, p. 132.

Sporerna elliptiska eller aflånga, 5—8 = 2—4 mmm. Basiderna klubblika, 12 = 5—6 mmm.

Förmultnande blad och stjelkar, h. o. d. i södra Finl.

CLII. Lomatia (Fr.) Karst. n. gen.

Fruktkroppen upp- och nedvänd, med endast sin centrala del fästad vid matrix, kantad, vanl. i början skållik, sedan utbredd, köttigt eller n. gelatinöst läderartad, sammansatt af fina, trådlika, sammanklibbade, guldgula eller färglösa hyfer. Fruktlagret tjockt. Basiderna klubblikt cylindriska, 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna cylindriska, böjda, färglösa.

1133. L. salicina (Fr.) Karst.

Syn. *Thelephora salicina* Fr. Syst. Myc. I, p. 442.
Corticium salicinum Fr. Epicr. p. 558. Karst. Hattsv. II, p. 140.
Thelephora cruenta a. Alb. et Schw. Consp. p. 277?
Peziza sarcoides Wahl. Flor. Lapp. p. 538.

Basiderna klubblikt cylindriska, ända till 90 mmm. långa, 6—9 mmm. tjocka. Sporerna cylindriska, böjda, 16—18 = 4—6 mmm.

Bark af *Salix*- och *Populus*-arter, a. (Nyl.—Lapl.)

Corticium sarcoides Fr. Karst. Hattsv. II, p. 140 är icke med säkerhet känd från Finland.

CLIII. Xylobolus Karst. Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn. 6: 1881. Hym. Fenn. p. 40.

Syn. *Xerocarpus* * *Xylobolus* Karst. Hattsv. II, p. 133.
Stereum Auctt. ex. p.

Fruktkroppen utbredd, upp- och nedvänd, kantad, vedartad, hård. Fruktlagret läderartadt, i början stoftbeströdt, ofta hvarfvigt. Cystider inga. Sporerna färglösa, släta, små.

Öfversigt af arterna:

* Fruktlagret kanelfärgadt, urbleknande . . frustulosus.
** Fruktlagret svartbrunt . . . . tumulosus.

1134. X. frustulosus (Pers.) Karst. Hym. Fenn. p. 40.

Syn. *Thelephora frustulosa* Pers. Syn. p. 577.
Thelephora sinuans Pers. Myc. Eur. p. 128.

Stereum frustulosum Fr. Epicr. p. 552.
Xerocarpus frustulosus Karst. Hattsv. II, p. 134.

Sporerna bredt elliptiska, 3—5 = 3—4 mmm.

Hårdnad ek- och aspved, m. r. (Runsala; Susikais i Tammela).

1135. X. tumulosus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 11.

Syn. *Xerocarpus violaceolividus* (Somm.) var. *tumulosus* Karst. Hattsv. II, p. 134.

Vissn. gren. af korgvide, m. r. (Mustiala). 4.

CLIV. Sterellum Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, upp- och nervänd, kantad, brosklikt läderartad. Fruktlagret stoftbeströdt, oftast knöligt. Cystider inga. Sporerna cylindriska, färglösa, släta små.

1136. St. Pini (Schleich.) Karst.

Syn. *Stereum Pini* Fr. Epicr. p. 553. Karst. Myc. Fenn. III, p. 309.
Thelephora Pini Schleich. Fr. Obs. I, p. 154.
Xerocarpus Pini Karst. Hattsv. II, p. 135.

Sporerna cylindriska, böjda, 6—7 = 2 mmm.

Tallbark, h. o. d. (Nyl.—Vasa).

CLV. Chaetocarpus Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, upp- och nervänd, kantad, läderartad. Cystiderna n. framstickande, cylindriska, trubbiga, tjockväggiga, bruna. Sporerna färglösa, släta, m. små.

Öfversigt af arterna.

* Fruktlagret i början n. sammetsludet, ofta med koncentriska bälten (*Eu-Chaetocarpus*) . . . . abietinus.

** Fruktlagret beklädt med ett tjockt filtludd, med strållikt utlöpande bälten (*Coniophoropsis*) . . . . centrifugus.

1137. Ch. abietinus (Pers.) Karst.

Syn. *Thelephora abietina* Pers. Syn. p. 573.
Stereum abietinum Fr. Epicr. p. 553.
Xerocarpus abietinus Karst. Hattsv. II, p. 136.

Cystiderna cylindriska, trubbiga, släta, bara, bruna, ända till 160 mmm. långa, 6—12 mmm. tjocka (vid basen). Sporerna aflånga, 2—3 = 1 mmm.

Förmultn. ved af tall och gran, t. a. (Nyl.—Lapl.).

1138. Ch.? centrifugus (Weinm.) Karst.

Syn. *Thelephora centrifuga* Weinm. Hym. et Gast. Ross. p. 392.
Corticium (Coniophora) centrifugum Fr. Hym. Eur. p. 658.
Coniophora centrifuga Karst. Hattsv. II, p. 160.
Hymenochaete centrifuga Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI (1882), p. 70.

Fruktkroppen läderartad, grå eller svart, brunluden. Fruktlagret tätt filtludet.

Gamm. trä, m. r. (Helsingfors: W. Nylander).

CLVI. Trichocarpus Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, upp- och nervänd, kantad, korkartad. Cystiderna icke framstickande, trådformiga, gulaktiga, tunnväggiga. Sporerna färglösa, släta, m. små.

1139. Tr. ambiguus Karst.

Syn. *Xerocarpus ambiguus* Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. II, p. 38). Hattsv. I, p. 135.

Cystiderna trådformiga, upptill afsmalnande, med n. trubbig spets, sträfva, gulaktiga, omkr. 70 = 4—6 mmm. Sporerna n. klotrunda, $0{,}5$—1 mmm. i diam.

Granbark, m. r. (Åbo).

CLVII. Cryptochaete Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, upp- och nervänd, kantad eller åtminstone tydligt begränsad, broskaktigt läder- eller grusartad. Fruktlagret stoftpudradt. Cystiderna spol- eller klubblika, gulaktiga eller n. färglösa, djupt insänkta. Sporerna cylindriska eller aflånga, böjda, färglösa.

Öfversigt af arterna.

* Fruktlagret rödbrunt, gråpudradt . . . rufa.

** Fruktlagret köttrödt, hvitpudradt . . . polygonia.

1140. Cr. rufa (Fr.) Karst.

Syn. *Thelephora rufa* Fr. Elench. I, p. 187.
Auricularia cinerea Sow. t. 388, f. 3 (sec. Fr.).
Stereum rufum Fr. Epicr. p. 552.
Xerocarpus rufus Karst. Hattsv. II, p. 135.

Cystiderna spol- eller borstlika, stundom oregelbundna, med grynigt innehåll, ljust gulaktiga, 30—70=18—20 mmm. Sporerna cylindriska, böjda, 6—9 = 2—3 mmm.

Torra grenar af asp och balsampoppel, t. r. (Tammela flerstädes). 2, 3, 9.

1141. Cr. polygonia (Pers.) Karst.

Syn. *Corticium polygonium* Pers. Disp. p. 30.
Xerocarpus polygonius Karst. Hattsv. II, p. 136.

Cystiderna uppblåst klubblika, djupt nedsänkta, med grynigt innehåll, gulaktiga, 45—50 = 10—20 mmm. Sporerna cylindriska, vanl. böjda, 8—10 = 2—3 mmm.

Torra grenar af asp och vide, h. o. d. i södra Finl.

CLVIII. Corticium Fr. pr. p. Karst. Hattsv. II, p. XV, 140.

Fruktlagret vaxartadt. Basiderna 2—4-sporiga. Cystider inga. Sporerna cylindriska, aflånga, äggrunda eller sferiska, släta, färglösa.

Öfversigt af arterna.

* Fruktkroppen åtminstone i förstone i omkretsen och undertill fibrillöst byssusartad.

† Fruktkroppen undertill och i omkretsen hvit.

A Sporerna klotrunda eller elliptiskt klotrunda.

a Basiderna 2-sporiga. Sporerna sparsamma . . . . læve.

b Basiderna 4-sporiga.

\+ Fruktkroppen af flockös struktur, teml. tjock, torr vanl. stötande i gult . . . . . . granulatum.

\++ Fruktkroppen hinnaktig, m. tunn, torr vanl. stötande i lergrått . . . . pellicula.

B Sporerna elliptiska, aflånga eller cylindriska.

a Hyferna oledade, tjockväggiga, sega.

\+ Fruktkroppen filtartad, med oregelbundna upphöjningar . rude.

\++ Fruktkroppen hinnaktig, jemn, i omkretsen löst fibrillös . lacteum.

b Hyferna ledade, tunnväggiga.

\+ Fruktkroppen mjölkhvit . . . myxosporum.

\++ Fruktkroppen brunaktig, sämskfärgad eller smutsigt hvitaktig.

○ Fruktlagret glänsande . . nitidulum.

○○ Fruktlagret opakt.

△ Sporerna elliptiska eller aflånga, raka. . . . sordidum.

△△ Sporerna cylindriska, böjda . . . . subalutaceum.

†† Fruktkroppen blodröd . . . . . . sangvineum.

** Fruktkroppen fastklibbad, i omkretsen glatt eller n. glatt.

† Sporerna raka.

A Fruktlagret med oregelbundna, knöllika upphöjningar.

a Fruktlagret ockragult . . . . . ochraceum.

b Fruktlagret smutsigt blek- eller brungult . . . . deflectens.

B Fruktlagret utan knölar.

a Fruktlagret klibbigt . . . . . lividum.

b Fruktlagret icke klibbigt.

+ Fruktlagret blåaktigt . . . . lividocoeruleum.

++ Fruktlagret hvitaktigt, lerfärgadt eller n. rosenrödt.

○ Fruktlagret hvitaktigt eller lerfärgadt.

△ Sporerna elliptiskt klotrunda, ymniga . . . contiguum.

△△ Sporerna aflånga.

: Fruktkroppen hvit . . acerinum.

:: Fruktkroppen lerfärgad . . . . . . calceum.

○○ Fruktlagret blekt rosenrödt. roseolum.

†† Sporerna böjda.

A Fruktkroppen ytlig, blekt köttröd, urbleknande . . . . nudum.

B Fruktkroppen i början betäckt af värdväxtens bark . . . . . . comedens.

1142. C. læve Pers. Disp. p. 30. Karst. Hattsv. II, p. 144.

Syn. *Thelephora papyracea* Schrad. Spic. p. 186.

Thelephora laevis Pers. Syn. p. 575.
Hypochnus laevis Bon. Handb. p. 160.
Thelephora alutacea Schrad. Spic. p. 187.
Thelephora radiosa Fr. Obs. II, p. 277.
Corticium radiosum Fr. Epicr. p. 560. Karst. Hattsv. II, p. 144.
Athelia ochracea Pers. Myc. Eur. I, p. 84.

Basiderna klubblika, 40—60 = 8—10 mmm. Sporerna klotrunda, stötande s. i gult, 6—9 mmm. i diam.

Gamm. ved och bark, a. (Nyl.—Lapl.).

* **C. padineum** Karst.

Syn. *C. confluens* Fr. * *padinum* Karst. Hattsv. II, p. 149.

Vissn. grenar af hägg, r. (Mustiala).

** **C. cæsioalbum** Karst.

Syn. *C. confluens* Fr. ** *cæsioalbum* Karst. Hattsv. II, p. 149.

Vissn. grenar af *Caragana arborescens*, m. r. (Mustiala).

*** **C. pelliculare** Karst. n. subsp.

Fruktkroppen m. tunn, med m. tunnt, hinnaktigt, hvitaktigt, vid torkning höggulaktigt fruktlager.

Förmultn. björk- och alved, stenar, m. r. (Mustiala).

**** **C. lævissinum** Karst.

Syn. *Xerocarpus lævissimus* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XII (1883), p. 111.

Fruktkroppen utbredd, tunn, fastväxt, slät, sammanhängande, tydligt luddig, med bart, blekt sämskfärgadt fruktlager

Murken asp- och björkved, m. r. (Mustiala).

1143. C. granulatum (Bon.) Karst. Hattsv. II, p. 244. Wint. Pilz. p. 329.

Sporerna rundadt elliptiska, 5—12 = 6—8 mmm. Hyferna greniga, ledade, släta, glasklara (under mikr.), flerböjda, vid lederna ensidigt knöliga, 4—10 mmm. tjocka.

Döda stamm. af videarter, rönn, *Cornus sangvinea*, a. (Nyl.—Lapl.).

* **C. molle** Fr.? Karst. Hattsv. II, p. 147.

Sporerna äggrunda, 9 = 6—7 mmm. Hyferna släta, grenade, ledade, vid lederna vanligen ensidigt knöliga, 5—6 mmm. tjocka.

Gamla tallar, m. r. (Mustiala).

1144. C. pellicula Fr.? Karst. Symb. ad myc. Fenn. XIII (1885), p. 5.

Fruktkroppen kretsformig eller utbredd, n. fastväxt, vaxartadt hinnaktig, m. tunn, okantad, torr sprickfull, understundom besatt med små papiller, glatt, undertill fintrådig, i omkretsen likartad eller otydligt flocköst kliartad, hvit, torr med dragning i lergrått eller brunt. Sporerna klotrunda, sällan elliptiskt klotrunda, släta, 6—8 = 6 mmm. eller 6 mmm. i diam.

Granbark, m. r. (Mustiala). 11.

Hyferna ledade, utan sidoknölar, försvinnande, 5—6 mmm. tjocka.

1145. C. rude Karst. Hattsv. II, p. 143. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 53.

Sporerna elliptiska, 4 = 2—3 mmm. Hyferna föga förgrenade, oledade, tjockväggiga, vanligen spända, 2—3 mmm. tjocka.

Granbark, m. r. (Mustiala).

1146. C. lacteum Fr. Karst. Hattsv. II, p. 145.

Sporerna aflånga eller n. äggrunda, 3—4 = 1—2 mmm.

Gammal ved och bark, synnerligen af barrträd, t. a. i södra Finl.

1147. C. myxosporum Karst. Hattsv. II, p. 240. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1883), p. 53.

Sporerna aflånga, vanl. böjda, 8—9 = 3—4 mmm.

Tallbark, m. r. (Mustiala).

1148. C. nitidulum Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 11. Hattsv. II, p. 150.

Sporerna 2—3 = 1 mmm. Hyferna föga anmärkningsvärda, n. grönaktigt hyalina, greniga, 2—3 mmm. tjocka.

Torra grenar af sälg, m. r. (Mustiala).

1149. C. sordidum Karst. Symb. ad Myc. Fenn. X (1882), p. 65.

Fruktkroppen utbredd, fastklibbad, okantad, vaxartad, undertill n. flockullig, slät, torr sprickig, smutsigt hvitaktig, torr brungulaktig, i omkretsen luddigt kliartad. Sporerna elliptiska eller aflånga, 4—5 = 2—3 mmm.

Förmultn. tallgrenar, m. r. (Mustiala).

Hyferna förgrenade, tätt ledade, utan knölar vid lederna, 5—6 mmm. tjocka.

1150. C. subalutaceum Karst. Symb. ad Myc. Fenn. X (1882), p. 65.

Fruktkroppen vidt utbredd, fastväxt, okantad, sammanhängande, luddigt kliartad, gulaktigt lerfärgad, i omkretsen likartad, med vaxartadt, tunnt, mörkare färgadt fruktlager. Sporerna cylindriska, böjda, 5—6 = 1 mmm.

Murken tallved, m. r. (Mustiala). 9.

1151. C. sangvineum Fr. Icon., t. 198, f. 2. Karst. Hattsv. II, p. 146.

Sporerna elliptiska, 2—4 = 1—2 mmm.

Förmultn. tall- och enved, a. (Nyl.—Lapl.).

1152. C. ochraceum Fr. Karst. Hattsv. II, p. 145.

Sporerna elliptiskt sferiska, 4—6 = 3—4 mmm.

Förmultn. ved och bark af såväl barr- som löfträd, h. o. d. (Nyl.—Lapl. [Kola]).

1153. C. deflectens Karst.

Syn. *Grandinia deflectens* Karst. Hattsv. II, p. 239.

Sporerna bredt elliptiska, 3 = 2 mmm. Hyferna föga anmärkningsvärda eller inga.

Gamm. aspbark, h. o. d. i Mustialatrakten.

1154. C. lividum Pers. Karst. Hattsv. II, p. 150.

Sporerna cylindriska, 3—6 = 1—2 mmm. Hyferna snart försvinnande eller n. inga.

Förmultn. tallved, a. (Nyl.—Lapl.).

1155. C. lividocoeruleum Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn. Förh. 9: 1868, p. 370). Myc. Fenn. III, p. 315. Hattsv. II, p. 150. Fr. Hym. Eur. p. 652.

Sporerna elliptiska eller aflånga, stundom oliksidiga, 7—10 = 4—6 mmm. Basiderna klubblika, 5 mmm. tjocka. Hyferna föga anmärkningsvärda eller inga.

Förmultn. tall- och björkved, r. (Mustiala; Ruva i ryska Lapm.).

1156. C. contiguun Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 11. Hattsv. II, p. 150.

Sporerna äggrunda, 5—7 = 3—4 mmm.

Enved, sälg- och aspbark, m. r. (Tammela).

1157. C. acerinum Pers. Obs. myc. 2, p. 37, 38.

Syn. *Thelephora acerina* Pers. Syn. p. 581. Fr. Hym. Eur. p. 645.
Xerocarpus acerinus Karst. Hattsv. II, p. 139.

Basiderna cylindriskt klubblika, 30 - 45 = 7—10 mmm. Sporerna n. elliptiska, 2—4 = 1—2 mmm. Hyfer inga.

Gammal bark af lönn och pyramidpoppel, m. r. (Mustiala).

1158. C. calceum (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 149. Pat. Tab. anal. 2:e ser. p. 27, f. 562?

Sporerna omkr. 3 = 1 mmm.

Tall- och granved, a. (Nyl.—Lapl.).

Var. **caulicola** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. X (1882), p. 65.

Torra hallonstjelkar, h. o. d. i södra Finl.

1159. C. roseolum Karst. n. sp.

Fruktkroppen vidt utbredd, vaxartad, m. tunn, glatt, sammanhängande, i omkretsen likartad, blekt rosenröd eller violett. Sporerna elliptiskt sferiska, merendels med en oljedroppe, 5—6 = 3—4 mmm.

Björkbark, h. o. d. i Tammela.

Hyferna förgrenade, ledade, utan knölar, 2—4 mmm. tjocka.

1160. C. nudum Fr. Karst. Hattsv. II, p. 148.

Fruktkroppen i början vaxartad, glatt och blekt köttröd, af parenchymatisk struktur. Sporerna aflånga, böjda, 12—18 = 3—4 mmm.

Stubb. af lönn, m. r. (Mustiala).

1161. C. comedens (Nees) Karst. Hattsv. II, p. 151.

Sporerna cylindriska, böjda, 17—21 = 6—9 mmm.

Torra gren. af ek, hassel och al, t. a. (Nyl.—Lapl.).

CLIX. Xerocarpus Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 22). Hattsv. II, p. XV, 133 pr. p.

Fruktkroppen utbredd, okantad, flocköst grusartad. Fruktlagret distinkt, af torr beskaffenhet. Cystider 0. Sporerna aflånga, små.

1162. X. subsulphureus Karst. Hattsv. II, p. 138. Roum. Fung. Gall. exs. n:o 4307.

Syn. *Corticium subsulphureum* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 12.

Sporerna aflånga, 3—6 = 1—3 mmm. Hyferna 4—5 mmm. tjocka.

Förmultn. stock., h. o. d. i Tammela.

Bihang.

Sterila, ofullständigt kända arter.

* Fruktkroppen mjöligt grusartad.
† Mjölkhvit . . . . farinellus.
†† Grått brungul . . . . helvolus.
** Flocköst grusartad. Hyfernas grenar utspärrade, hvasspetsade (*Vararia* Karst.) alutarius.

1163. X. farinellus Karst. Hattsv. II, p. 139.

Granbark, m. r. (Mustiala).

1164. X. helvolus Karst. Hattsv. II, p. 243.

Bark af hagtorn, m. r. (Åbo).

1165. X. alutarius (Berk. et Cook.) Karst.

Syn. *Corticium alutarium* Berk. et Cook. Ellis et Everh. North American Fungi, n:o 517.

Fruktkroppen utbredd, fastväxt, flocköst grusartad, blekgulaktig eller blekt svafvelgul, i omkretsen vanl. byssusartad och stundom med strållikt utlöpande fibriller. Fruktlagret sammanhängande, slätt, tunnt, hvitaktigt sämskfärgadt.

Gamm. tallved, m. r. (Mustiala).

CLX. Lyomyces Karst. Hattsv. II, p. XV, 153.

Fruktkroppen utbredd, okantad, grusartad eller papperartad. Fruktlagret n. tunnt, knappt distinkt. Sporerna äggrunda eller n. klotrunda, hyalina, släta, teml. stora. Basiderna klubblika, 4-sporiga.

Öfversigt af arterna.

* Fruktkroppen rosenröd, slutl. m. rynkig, hinnaktig . . . . roseus.

** Fruktkroppen grusartad, gulblek, betäckt af rosenrödatigt stoft . . . . . . polygonioides.

1166. L. roseus (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 153.

Syn. *Corticium roseum* Pers. Disp. p. 31.
Thelephora rosea Pers. Syn. p. 575.

Sporerna elliptiskt eller äggrundt sferiska, 11—12 = 7—10 mmm. Basiderna klubblika, 9 mmm. tjocka. Hyferna tjockväggiga, sega, utan knölar, löst hoptofvade.

Torra grenar af asp, björk och vide, a. (Nyl.—Lapl.).

1167. L. polygonioides Karst.

Syn. *Corticium polygonioides* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 12.
Xerocarpus polygonioides Karst. Hattsv. II, p. 138.

Sporerna n. sferiska, 5—6=4—5 mmm. Hyferna 3—5 mmm. tjocka.

CLXI. Tomentella (Pers. Obs. 2 pr. p.) Karst.

Syn. *Hypochnus* (Fr. pr. p.) Pat. Hym. d'Eur. p. 152.

Fruktkroppen utbredd, okantad, bomulls- eller filtartad. Fruktlagret m. tunnt, bildadt af löst hoptofvade hyfer. Basiderna löst förenade. Cystider inga. Sporerna klotrunda, färglösa, släta, små.

Öfversigt af arterna:

* Hyferna sträfva.
 † Lifligt svafvelgula.
  A Sporerna klotrunda. Hyferna sträfva . sulphurea.
  B Sporerna elliptiskt sferiska. Hyferna fint sträfva eller n. släta . . . sulphurina.
 †† Snöhvit . . . . byssina.
** Hyferna icke sträfva . . . . obducens.

1168. T. sulphurea (Pers.) Karst.

Syn. *Corticium sulphureum* Pers. Obs. I, p. 38.
Thelephora sulphurea Pers. Syn. p. 579.
Lyomyces sulphureus Karst. Hattsv. II, p. 241. Symb. ad Myc. Fenn. IX, p. 54.

Fruktlagret gråaktigt eller chokoladfärgadt. Sporerna klotrunda, färglösa, med en oljedroppe, 2—3 mmm. i diam. Hyferna brandgula (under mikr.), sträfva, 2—4 mmm. tjocka.
Ruttet trä, a. i södra Finl.

Var. **leucophanes** Karst.

Fruktlagret hinnaktigt, tunnt, hvitt eller hvitaktigt.
Tallbark, m. r. (Tammela).

1169. T. sulphurina Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbredd, fibrillöst byssusartad, fastväxt, lifligt n. orangegult svafvelgul, i omkretsen i början byssusartad. Fruktlagret hinnaktigt, tunnt, m. sprödt, slätt, vid torkning sönderbristande, sämskfärgadt. Sporerna elliptiska eller sferiskt elliptiska, färglösa, 3—4 = 2 mmm. Hyferna greniga, ledade, stundom anastomoserande, vid lederna ensidigt uppsvällda, fint sträfva eller släta, färglösa eller hyalint gulaktiga (under mikr.), 5—6 mmm. tjocka.
Tallbark, m. r. (Jalasjärvi). 7.

1170. T. byssina Karst.

Syn. *Lyomyces byssinus* Karst. Fung. rar. Fenn. atque nonn. Sibir. (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. 11: 1884, p. 137).

Fruktkroppen oregelbundet utbredd, byssusartad, löst vidfästad, n. mjuk, snöhvit, undertill spindelväfslikt byssusartad, i omkretsen spindelväfslikt, med ett hinnaktigt, m. tunnt, m. sprödt, sammanhängande, slätt fruktlager. Sporerna klotrunda, färglösa, 2—4 mmm. i diam. Hyferna sträfva, utan knölar, 2—3 mmm. tjocka.

Gamm. tallved, m. r. (Mustiala; Helsingfors: Edw. Wainio). 10.

1171. T. obducens Karst. n. sp.

Fruktkroppen oregelbundet utbredd, inkrusterande, byssusartad, löst vidfästad, blekt svafvelgul, i omkretsen stundom ljusgrå, med inströdda orangegult svafvelgula fibriller. Fruktlagret tunnt, slätt, torrt n. sprickigt, gråaktigt eller blekt chokoladfärgadt. Sporerna sferiskt elliptiska, färglösa, med en stor, hyalint grön oljedroppe. Hyferna föga greniga, något ledade, vid lederna ensidigt knöliga, släta, fasta.

Förkol. ved, qvistar etc., m. r. (Mustiala). 11.

CLXII. Peniophora Cook. (Grev. VIII, p. 20).

Fruktkroppen utbredd, upp- och nervänd, okantad, grusartad, luddartad, broskartad, vaxartad eller n. köttig, med mer eller mindre distinkt fruktlager. Cystiderna kägellika eller tappformiga, n. styfva, n. sträfva, föga eller icke framstickande, bleka eller gula. Sporerna n. klotrunda, elliptiska, aflänga eller cylindriska, färglösa.

Öfversigt af arterna:

* Fruktkroppen åtminstone i torrt tillstånd broskartadt hinnaktig, slutl. lossnande.

† Fruktkroppen i omkretsen borsthårig, hyalint hvit . . . . gigantea.

†† Fruktkroppen glatt, svartaktig, med blekt köttrödt fruktlager . . . . . . carnea.

** Fruktkroppen icke broskartadt hinnaktig.
† Fruktkroppen (eller åtminstone fruktlagret) i början vaxartad. Sporerna cylindriska eller elliptiska.
A Sporerna böjda.
a Sporerna elliptiska . . . . . . præterinissa.
b Sporerna cylindriska.
+ Fruktkroppen glatt, gråaktig . cinerea.
++ Fruktkroppen i omkretsen i början fibrillös, köttröd . . incarnata.
B Sporerna raka.
a Fruktkroppen vaxartadt gelatinös, blek, med spridda, knöllika papiller . . . . æmulans.
†† Fruktkroppen grusartad, torr.
A Sporerna n. klotrunda . . . . . Syringæ.
B Sporerna aflånga . . . . lævigata.

1172. P. gigantea (Fr.) Karst.

Syn. *Corticium giganteum* Fr. Icon. t. 197, f. 3. Karst. Hattsv. II, p. 142.

Cystiderna spolformiga, afsmalnande mot spetsen, spridda, knapt nående öfver basiderna, hyalina, vårtfulla. Sporerna elliptiska eller sferiskt elliptiska, 4—5 = 3 mmm.

Gamla tallstamm., a. (Nyl.—Lapl.).

1173. P. carnea (Willd.) Karst.

Syn. *Lichen carneus* Willd. Flor. Ber. p. 358.
Auricularia corticalis Bull. Champ. t. 436, f. 1.

Thelephora quercina Pers. Syn. p. 573.
Corticium quercinum Fr. Epicr. p. 563. Pat. Tab. anal. III, 112, f. 253.
Peniophora quercina Cook. (Grev. VIII, p. 20, t. 125, f. 13).
Xerocarpus carneus Karst. Hattsv. II, p. 134.

Cystiderna knapt eller icke öfverskjutande basiderna, syllikt kolfformiga, tjockväggiga, hyalina eller gulaktigt hyalina, sträfva, 30—50 = 8—14 mmm. Sporerna aflånga eller cylindriska, böjda, 7—9 = 2—3 mmm.

Ek och lind, m. r. (Merimasku; Runsala).

1174. P. prætermissa Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbredd, fastklibbad, tunn, blekgrå, stundom med svag dragning i rödbrunt, vid torkning hvitnande eller gulnande, i omkretsen i början finluddig, slutl. bar, likartad. Basiderna cylindriskt klubblika, 30=6—8 mmm. Cystiderna spolformiga, oregelbundna, insänkta, gulaktiga, 70—80 = 9—10 mmm. Sporerna elliptiska, raka eller lindrigt böjda, trubbiga, utan eller med 1—2 oljedroppar, färglösa, 10—12 = 5—6 mmm. Hyfer inga.

Gamm. ved af gråal, m. r. (Mustiala). 9, 10.

1175. P. cinerea (Fr.) Cook. (Grev. VIII, p. 20, t. 123, f. 8).

Syn. *Corticium cinereum* Fr. Icon. t. 198, f. 4. Karst. Hattsv. II, p. 148 Pat. Tab. anal. III, p. 112, f. 251.

Cystiderna spolformiga, trubbiga, tjockväggiga, hyalina eller gulaktigt hyalina, 20—38 = 7—10 mmm. Basiderna klubb-

lika, 4-sporiga, med böjda sterigmer. Sporerna cylindriska eller aflånga, vanl. böjda, släta, 3—5 = 1 mmm.

Bark och ved af löfträd, a. (Nyl.—Lapl.)

Var. **Piceae** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XIII (1884), p. 4.

Fruktkroppen utbredd, sammanflytande, fastväxt, torr, tunn, slät, sammanhängande, blåsvart, torr n. violettgrå och lindrigt stoftbeströdd, i omkretsen likartad. Sporerna cylindriska, böjda, 5—6 = 2 mmm. Cystiderna n. hyalina, 16—30 = 8—11 mmm.

Torra grangren., m. r. (Mustiala). 11.

1176. P. incarnata (Pers.) Karst.

Syn. *Thelephora incarnata* Pers. Syn. p. 573.
Corticium incarnatum Fr. Epicr. p. 564. Karst. Hattsv. II, p. 145.

Cystiderna trubbigt tillspetsade, tjockväggiga, grönaktigt eller gulaktigt hyalina, sträfva eller gryniga, icke öfvernående basiderna, omkring 10 mmm. tjocka. Basiderna klubblika, 4-sporiga. Sporerna elliptiskt aflånga eller cylindriska, raka eller n. böjda, 9—12 = 4—5 mmm.

Gamm. ved och bark af löfträd, a. (Nyl.—Lapl.).

Sporerna enligt Winter och Fuckel klotrunda, 4 mmm. i diam.! Hyferna trubbspetsade, ledade, greniga, utan knölar vid lederna, ofta gryniga, hyalina, 3—4 mmm. tjocka.

1177. P. convolvens Karst.

Syn. *Corticium convolvens* Karst. Hattsv. II, p. 148. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 54.

Cystiderna cylindriska eller spolformigt cylindriska, talrika, tunnväggiga, stundom nående öfver basiderna, gulaktiga eller n. hyalina, 10—15 mmm. tjocka. Sporerna äggrundt sferiska, 3—5 = 2—3 mmm.

Murken björkved, m. r. (Mustiala).

1178. P. æmulans Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbredd, kretsformigt begränsad eller aflång, fastväxt, teml. tunn, n. vaxartad, vid torkning hårdnande, slät, sammanhängande, torr ofta sprickfull, stoftpudrad, i omkretsen likartad, blekt sämskfärgad, ofta med dragning i rosenrödt, slutl. stötande mer eller mindre i rostbrunt. Cystiderna spolformiga eller kägellika, rynkiga, 40 = 12 mmm., hyalina eller gulaktigt hyalina. Sporerna aflånga eller elliptiskt aflånga, raka, ofta oliksidiga, hyalina, 5—9 = 3—3,5 mmm. Hyferna föga anmärkningsvärda.

Torr ved af löfträd, företrädesvis asp, m. r. (Mustiala). 11.

Mycket lik en urblekt, mager form af *Peniophora incarnata*.

1179. P. Syringæ Karst.

Syn. *Xerocarpus violaceo-lividus* (Somm.).
* *X. Syringæ* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 52.

Fruktkroppen vidt utbredd, läderlikt grusartad, fastväxt, brunaktig, i omkretsen ofta i början hvit, med dragning i rödbrunt. Fruktlagret knöligt, blåsvart, skiftande i purpurrödt, äldre och torr styft, m. sprickigt och beströdt med ett teml. tjockt lager af ljusgrått eller hvitaktaktigt stoft. Cy-

stiderna spolformiga, gryniga eller sträfva, ända till 50 mmm. långa, 6—8 mmm. tjocka. Sporerna äggrunda, 3 = 2 mmm. eller 2 mmm. i diam. Hyfer inga.

Lefvande och döda stamm. och grenar af syren, m. r. (Mustiala). Höst—vår.

1180. P. lævigata (Fr.) Karst.

Syn. *Thelephora lævigata* Fr. Elench. I, p. 224.
Corticium lævigatum Fr. Epicr. p. 565.
Xerocarpus lævigatus Karst. Hattsv. II, p. 139.
Corticium juniperi Karst.
Xerocarpus juniperi Karst. Hattsv. II, p. 138.

Cystiderna n. framstickande, cylindriskt spolformiga, gryniga eller sträfva, hyalina, gulaktigt hyalina eller brungulaktiga, 75—80 = 8—10 mmm. Sporerna aflånga, raka, 7—11 = 3—4 mmm.

Enbark, t. r. (Tammerfors; Tammela).

Peniophora juniperi Karst. är en äldre form af *Pen. lævigata* (Fr.).

CLXIII. Phanerochaete Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, okantad, kork- eller läderartad, med tydligt fruktlager. Cystiderna framstickande, tunnväggiga, bleka, cylindriska. Sporerna elliptiska, encelliga.

Öfversigt af arterna:

* Fruktlagret stoftpudradt, blekt rödgult . . alnea.
** Fruktlagret bart, sämskfärgadt . . . . odorata.

1181. Ph. alnea (Fr.) Karst.

Syn. *Thelephora alnea* Fr. Syst. Myc. I, p. 446.
Stereum alneum Fr. Epicr. p. 553.
Xerocarpus alneus Karst. Hattsv. II, p. 137.
Corticium decolorans Karst. Hattsv. II, p. 144.

Cystiderna cylindriska, trubbiga, grynbeklädda, hyalina, 120 = 9—12 mmm. Sporerna elliptiska, 4—6 = 2—3 mmm.

Al och tall, h. o. d. (Nyl.—Vasa).

Hyferna greniga, ledade, 6—7 mmm. tjocka.

1182. Ph. odorata (Fr.) Karst.

Syn. *Thelephora odorata* Fr. Syst. Myc. I, p. 445.
Stereum odoratum Fr. Epicr. p. 553.
Xerocarpus odoratus Karst. Hattsv. II, p. 137.

Cystiderna cylindriska, trubbiga, n. bara, hyalina, 6—9 mmm. tjocka. Sporerna elliptiska, 4—6 = 3 mmm. Hyferna släta, utan knölar, 3—4 mmm. tjocka.

Tallstamm., h. o. d. i södra Finl.

Hyferna ogrenade, oledade, flerböjda, med tjock membran, hyalina, 3—5 mmm. tjocka.

CLXIV. Peniophorella Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, vaxartad. Cystiderna m. framstickande, borstformiga, hyalina. Sporerna cylindriska, 2-celliga.

1183. P. pubera (Fr.?) Karst.

Fruktkroppen vidt utbredd, obegränsad, vaxartad, fastväxt, okantad, hvit eller lerfärgad. Fruktlagret slätt, af de

framstickande cystiderna sammetshårigt, i torrt tillstånd sprickigt och stötande n. i brunt. Cystiderna borstlika, hyalina, långa. Sporerna cylindriska, trubbiga, raka, vanl. enseptcrade, 6—8 = 2 mmm.

CLXV. Hymenochætella Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, upp- och nervänd, okantad, af torr beskaffenhet. Fruktlagret af de framstickande cystiderna borsthårigt. Cystiderna borstlika, spetsiga, tjockväggiga, bruna. Sporerna aflånga, färglösa.

Öfversigt af arterna.

* Fruktkroppen flocköst grusartad, gulaktigt kanelfärgad . . . . arida.
** Fruktkroppen filtartad, rostbrunt kanelfärgad . . . . laxa.

1184. H. arida Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbredd, obegränsad, löst flocköst grusartad, tunn, fastväxt, blekt brandgul. Fruktlagret slätt, sammanhängande, torrt, sprödt, blekt kanelfärgadt. Cystiderna borstlika, spetsiga, tjockväggiga, rostbruna, 75—100 = 6—9 mmm. Basiderna cylindriskt klubblika, 2—4 mmm. tjocka. Sporerna utdraget aflånga, raka eller böjda, hyalina, 4—7 = 0,5—1,5 mmm. Hyferna greniga, ledade, utan knölar vid lederna, hyalint gulaktiga (under mikr.), 3—4 mmm. tjocka.

Bark af löfträd, m. r. (Mustiala). 7.

1185. H. laxa Karst. n. sp.

Syn. *Corticium? cinnamomeum* Karst. Hattsv. II, p. 146 pr. p.

Fruktkroppen utbredd, obegränsad, tunn, löst filtartad, fastväxt, rostbrunt kanelfärgad, i omkretsen likartad. Fruktlagret torrt, slätt, sammanhängande. Cystiderna borstlika, spetsiga, tjockväggiga, rostbruna (under mikr. bruna, guldglänsande), 60—70 = 6—8 mmm. Hyferna greniga, ledade, hög- eller brandgulaktiga, 3—5 mmm. tjocka.

Torra gren. af hassel, m. r. (Runsala).

CLXVI. Glœocystidium Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, okantad, fastklibbad, n. hinnaktig, tunn. Cystiderna framstickande, glesstående, grofva, kägelformiga, till större eller mindre del n. geléartade. Sporerna aflånga, vanl. böjda, färglösa.

Öfversigt af arterna:

* Cystiderna m. glesa, stora . . . . . . exsudans.
** Cystiderna teml. täta, små . . . . . guttuliferum.

1186. Gl. exsudans Karst.

Syn. *Grandinia exsudans* Karst. Hattsv. II, p. 239.

Cystiderna glesstående, kägellika, n. geléartade, vid torkning gulnande, 0,2—0,3 mm. höga. Sporerna trinda, vanl. n. böjda, 4—6 = 1—2 mmm.

Granved, m. r. (Mustiala).

1187. Gl. guttuliferum Karst. n. sp.

Fruktkroppen vidt utbredd, obegränsad, fastväxt, sammanhängande, sällan sprickig, i omkretsen i början fint flocköst pudrad. Fruktlagret torrt, slätt, smutsigt hvitaktigt, slutl. isabellfärgadt eller blekt gulbrunaktigt. Cystiderna framstående, temligen tättsittande, cylindriskt kägellika, trubbiga, vanl. i toppen försedda med en klotrund, brandgul, gulskimrande slemdroppe, 20—35 mmm. tjocka. Sporerna aflånga, trubbiga, raka, sällan lindrigt böjda, färglösa, 10—12 = 3—4 mmm.

Gamm. aspved, m. r. (Mustiala). 10.

CLXVII. Diplonema Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, byssusartad. Fruktlagret icke distinkt, bildadt af löst sammanställda, klubblika basider och trådformiga, färglösa cystider. Sporerna äggrunda, n. färglösa eller färglösa.

1188. D. sordescens Karst. n. sp.

Fruktkroppen oregelbundet utbredd, obegränsad, spindelväfsartadt hinnaktig, vidfästad, hvitaktig. Fruktlagret m. tunnt, löst, svafvelgult smutsblekt. Cystiderna cylindriska, trubbiga, här och der hopsnörda eller ledade, n. sträfva, n. framstickande, hyalina. Basiderna cylindriskt klubblika, 5—6 mmm. tjocka. Sporerna äggrunda, med en grönaktig oljedroppe, 3—5 = 2—3 mmm. Hyferna greniga, ledade, släta eller n. släta, vid lederna ensidigt knöliga, gulaktigt hyalina,

3 mmm. tjocka (med inblandade tjockare [ända till 10 mmm. tjocka]) och n. svafvelgula.

Gamm. bark af *Alnus incana* m. r. (Mustiala).

CLVIII. Exobasidium Vor. Karst. Hattsv. II, p. XV, 152.

Basiderna cylindriskt klubblika, 4-sporiga, sammanstälda till ett tunnt, värdväxtens kutikula genombrytande fruktlager. Sporerna spolformiga, färglösa. Mycelet endofytiskt.

Öfversigt af arterna.

* Mycelet förorsakar köttiga, kötteröda svullnader . . . . Vaccinii.
** Mycelet framkallar rödaktiga eller gulaktiga fläckar.
† Fläckarne rödaktiga.
A Fläckarne purpurröda . . . . . Andromedae.
B Fläckarne köttrödaktiga . . . . Myrtilli.
†† Fläckarne små, gulaktiga . . . . . Ledi.

1189. Ex. Vaccinii (Fuck.) Vor. Karst. Hattsv. II, p. 152.

Sporerna cylindriska eller spolformiga, 5—8=1—2 mmm. Blad, sällan stjelkar af lingonbuskar, a. (Nyl.—Lapl.).

1190. Ex. Andromedæ Karst. (v. Thuem. Mycoth. univ. n:o 1110) Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. II, p. 39). Hattsv. II, p. 153.

Blad och stamm. af *Andromeda polifolia* och *Arctostaphylus Uva Ursi*, a. (Nyl.—Lapl.).

1191. Ex. Myrtilli Thuem. Karst. Hattsv. II, p. 152.

Blad af *Vaccinium uliginosum*, h. o. d. i södra Finl.

1192. Ex. Ledi Karst. (Grev. 1879, n:o 42, p. 64). (v. Thuem. Myc. univ. n:o 1506). Hattsv. II, p. 153.

Sporerna 4—6 = 1 mmm.

Blad af *Ledum palustre*, h. o. d. i södra Finl.

På grund af de stora skiljaktigheter här ofvan upptagna formerna förete i sitt utseende och växtsätt anser förf. sig fortfarande vara berättigad att betrakta alla dessa såsom sjelfständiga arter.

LCXIX. Scyphopilus Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Faun. et Flor. fenn. II, p. 40). Hattsv. II, p. XVI, 155.

Syn. *Phylacteria* Pat. Hym. d'Eur. p. 153 pr. p.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. — Motsvarar *Craterella*.

1193. Sc. caryophylleus (Schæff.) Karst. Hattsv. II, p. 155.

Sporerna klotrunda eller kantiga, taggvårtiga, bruna, 8—10 = 7 mmm.

Björkskog., m. r. (Runsala; Mustiala).

CLXX. Merisma Pers. Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 23). Hattsv. II, p. XVI, 156.

Syn. *Phylacteria* Pat. Hym. d'Eur. p. 153 pr. p.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna kantigt sferiska, vårtfulla, bruna. — Motsvarar *Polyozus*.

Öfversigt af arterna.

* Luktlös . . . . anthocephalum.
** Illaluktande . . . . palmatum.

1194. M. anthocephalum (Bull.) Karst. Hattsv. II, p. 156.

Sporerna klotrunda eller kantiga, taggvårtiga, bruna, 7—9=6 mmm. eller 6—8 mmm. i diam.

Löfskog., m. r. (Mustiala).

1195. M. palmatum (Scop.) Pers. Karst. Hattsv. II, p. 156.

Sporerna klotrunda, vårtiga, bruna, 8—12 mmm. i diam.

Barrskog., t. a. (Nyl.—Vasa).

* **M. diffusum** (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 157.

Syn. *Thelephora diffusa* Fr. Icon. t. 196, f. 4.

Vid väg., m. r. (Mustiala).

CLXXI. Thelephora (Ehrh.) Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 23). Hattsv. I, p. XVI, 157.

Syn. *Phylacteria* Pat. Hym. d'Eur. p. 153 pr. p.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna kantigt sferiska, vårtiga, bruna. — Motsvarar *Stereum*.

1196. Th. laciniata Pers. Karst. Hattsv. II, p. 157.

Syn. *Stereum laciniatum* Pers. Obs. I, p. 36.

Auricularia caryophyllea Sow. Engl. Fung. t. 213.

Thelephora intybacca Fr. Syst. Myc. I, p. 431.

Sporerna 6—9 mmm. i diam.

Förmultn. stubb., rött., stjelk., jord, företrädesvis i barrskog., a. (Nyl.—Lapl.).

CLXXII. Coniophora Pers. Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 23. Hattsv. II, p. XVI, 159.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna äggrunda, elliptiska eller aflånga, släta, rostfärgade. — Motsvarar *Corticium.*

Öfversigt af arterna.

* Fruktkroppen n. köttig. Fruktlagret vågigt, knöligt . . . . puteanea.

** Fruktkroppen hinnaktig eller grusartad, Fruktlagret slätt.

† Fruktlagret i början stötande mer eller mindre i gult.

A Fruktlagret i början höggult eller svafvelgult.

a Fruktkroppen i början byssusartad och hvit eller gulhvit. Fruktlagret slutl. kompakt och höggult. . . . . byssoidea.

b Fruktlagret i början svafvelgult, sedan stötande mer eller mindre i brunt, tunnt . . . . . arida.

B Fruktlagret saffransgult. Fruktkroppen n. korkartad. Sporerna aflånga, vanl. böjda, färglösa eller gulaktiga (under mikr.) . . . . laeticolor.

†† Fruktlagret brunt eller brunaktigt.

A Fruktkroppen i omkretsen fransad och hvitaktig . . . . subcinnamomea.

B Fruktkroppen i omkretsen likartad.

a Fruktkroppen hinnaktig.

\+ Mörkbrun. . . . . furva.

++ Gråbrun . . . . fumosa.

b Fruktkroppen grusartad, tunn, kaffebrun . . . . macra.

1197. C. puteanea (Schum.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 159. Pat. Tab. anal. III, p. 113, f. 253.

Syn. *Thelephora puteanea* Schum. Enum. Saell. II, p. 397 (1801).

Thelephora cerebella Pers. Syn. p. 580 (1801).

Corticium (Coniophora) puteaneum Fr. Hym. Eur. p. 657.

Hypochnus confluens Bon. Handb. p. 159.

Sporerna bredt elliptiska, gulbruna, 10—15=7—9 mmm. Förmultn., helst slöjdadt trä, a. (Nyl.—Lapl.).

1198. C. byssoidea (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 160.

Syn. *Thelephora byssoidea* Pers. Syn. p. 577.

Sporerna bredt elliptiska, 12—15 = 7—9 mmm.

Bekläder mossor, på marken liggande qvistar, bark o. s. v., h. o. d. i södra Finl. 9—11.

1199. C. arida Fr. Icon. t. 199, f. 1. Karst. Hattsv. II, p. 161.

Syn. *Thelephora arida* Fr. Elench. I, p. 197.

Sporerna elliptiska eller äggrunda, trubbiga, 9—13 = 6—8 mmm.

Förmultn., företrädesvis slöjdadt, trä, a. (Nyl.—Lapl.).

* **C. lurida** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 12. Hattsv. II, p. 161.

Sporerna elliptiska, 9—12 = 6—7 mmm.

Gamm. tallved, r. (Tammela).

Är en mellanform emellan *C. arida* och *C. puteanea*.

1200. C. læticolor Karst. Hattsv. II, p. 137.

Syn. *Coniophora crocea* Karst. (Rev. myc. janv. 1887, p. 2). Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (1887), p. 83.

Fruktkroppen hinnaktig, fastväxt, sammanhängande, glatt, saffransgul, fuktad och gnuggad antagande en rödbrunaktig anstrykning, i omkretsen likartad. Fruktlagret slätt, stoftbeströdt, sammanhängande, ockragult. Sporerna aflånga eller n. elliptiska, raka eller böjda, m. blekt gulaktiga (under mikr.), 6—9 = 2—4 mmm.

Gamm. tallved, m. r. (Mustiala).

1201. C. subcinnamomea Karst. n. sp.

Fruktkroppen n. kretsformig eller oregelbundet utbredd, grusigt hinnaktig, fastväxt, sammanhängande, blekt eller rostbrunaktigt kanelfärgad, i omkretsen strållikt fintrådig och hvitaktig. Sporerna äggrunda eller elliptiska, gulaktiga (un-

der mikr.), 9—12 = 6—8 mmm. Hyferna greniga, färglösa, vanl. öfverströdda med kalkgryn, 4—7 mmm. tjocka.

Granbark och förkol. tallved, m. r. (Mustiala; Helsingfors). 10.

Är närmast beslägtad med *Coniophora arida*, men skiljes lätt från denna genom sitt n. kanelfärgade, icke svafvelgula fruktlager.

1202. C. furva Karst. Hattsv. II, p. 243. Symb. ad Myc. Fenn. X (1882), p. 65.

Sporerna elliptiska, n. afsmalnande mot ändarne, raka, stundom oliksidiga, ljust gulaktiga (under mikr.), 9—12 = 5—6 mmm. Hyferna ledade, färglösa, gulaktiga eller brungulaktiga, 2—10 mmm. tjocka.

Multn. granstamm., m. r. (Mustiala i djupa barrskog.).

1203. C. fumosa (Fr.?) Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 13. Hattsv. II, p. 161.

Syn.? *Corticium fumosum* Fr. Epicr. p. 562. Hym. Eur. p. 651.

Sporerna äggrunda, 9—10 = 6—7 mmm.

Gamm. tallved, m. r. (Mustiala).

1204. C. macra Karst. Hattsv. II, p. 245. Symb. ad Myc. Fenn. X (1882), p. 65.

Sporerna bredt elliptiska, 10—12 = 7—9 mmm.

Albark, m. r. (Mustiala).

Fruktkroppen är icke besatt med borst.

CLXXIII. Coniophorella Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, hinnaktig, okantad. Cystiderna borst- eller trådlika, färglösa, framstickande. Sporerna elliptiska, olivbruna.

1205. C. olivacea (Fr.) Karst.

Syn. *Hypochnus olivaceus* Fr. Obs. 2, p. 284. Hym. Eur. p. 660. Quél. Ass. Franç. 1882, p. 15, non Bull. Soc. Bot. Franç. 1877, p. 325.
Thelephora olivacea Fr. Elench. I, p. 197.
Coniophora olivacea Karst. Hattsv. II, p. 162. Wint. Fung. Eur. et extraeur. n:o 2721.

Cystiderna cylindriska, mot spetsen afsmalnande, besatta med kalkgryn, hyalina. Sporerna elliptiska, gulaktiga (under mikr.), 9—12 = 5—6 mmm.

Bjelkar, stockar, a. (Nyl.—Lapl.).

* **C. atrocinerea** Karst. (Thuem. Myc. univ.) Symb ad. Myc. Fenn. VIII (1881), p. 12. Hattsv. II, p. 162.

Basiderna klubblika, 6 mmm. tjocka. Cystiderna framstickande, uppåt afsmalnande, besatta med kalkgryn. Sporerna ovala eller n. elliptiska, 9—12 = 5—6 mmm., gulaktigt hyalina eller hyalina (under mikr.).

Gamm. tallved, m. r. (Mustiala).

CLXXIV. Hypochnus (Fr. pr. p.) Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 23) Hattsv. II, p. XV, 162.

Syn. *Tomentella* (Pers. Obs. 2 pr. p.) Pat. Hym. d'Eur. p. 154.

Fruktlagret bildadt af löst hoptofvade frukthyfer, vanl. bomulls- eller filtartadt. Basiderna löst sammanställda, klubblika, 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna rundade, taggiga eller vårtiga, bruna, brunaktiga eller gråa.

Öfversigt af arterna:

* Fruktkroppen köttigt filtartad . . . . . crustaceus.
** Fruktkroppen filt- eller byssusartad, stundom flocköst hinnaktig.
† Fruktkroppen brunaktig. Hyferna släta.
A Fruktkroppen tjock, ullig, med teml. tjockt, sammanhängande, slutligen svartnande fruktlager . . . . . tristis.
B Fruktkroppen tunn.
a Rost- eller kaffebrun.
\+ Rostfärgad . . . . ferrugineus.
++ Kaffebrun . . . . fuscus.
b Gråbrun . . . . mucidulus.
†† Fruktkroppen gråaktig eller hvitaktig. Hyferna n. sträfva.
A Fruktkroppen gråaktig, med brunaktigt olivfärgadt fruktlager . . asperulus.
B Fruktkroppen hvitaktig, med gråaktigt fruktlager . . . . cinerascens.

1206. H. crustaceus (Schum.) Karst. Hattsv. II, p. 163.

Sporerna rundadt kantiga, taggvårtiga, bruna, 8–9 = 6—7. Hyferna greniga, tätt ledade, knöliga, 4—7 mmm. tjocka.

Skog., på bar jord, h. o. d. i södra Finl.

1207. H. tristis Karst.

Syn. *Hypochnus subfuscus* * *H. tristis* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI, p. 71.

Fruktkroppen ull- eller filtlik, lös, tjock, kaffebrun, i omkretsen likartad. Fruktlagret slutl. sammanhängande, slätt, t. tjockt, svartaktigt, med dragning i olivbrunt eller grönt, af de lossnande sporerna brunmjöligt. Sporerna rundadt kantiga, taggvårtiga, gula eller brungula (under mikr.), 8—12 mmm. i diam. Hyferna släta, utan knölar vid lederna, brungula (under mikr.), 4—6 mmm. tjocka.

Multn. bark och ved af löfträd, h. o. d. i Mustialatrakten. 8—10.

1208. H. ferrugineus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 162.

Sporerna klotrunda, taggiga, gulaktiga eller n. färglösa (under mikr.), 7—10 mmm. i diam. Basiderna klubblika. Hyferna gulaktiga (under mikr.), 10—14 mmm. tjocka.

Ved och bark af löfträd, t. r. (Mustiala; Ruovesi; Vasa). 5, 8.

1209. H. fuscus (Pers.) Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 13. Hattsv. II, p. 163.

Syn. *Corticium fuscum* Pers. Obs. I, p. 38.

Sporerna sferiska eller n. sferiska, taggiga, ljust brandgulaktiga eller höggulaktiga (under mikr.), 7—9 = 6—8 mmm. eller 6—10 mmm. i diam. Hyferna vid lederna ensidigt knöliga, ljust gulaktiga eller färglösa (under mikr.), 5—8 mmm. tjocka.

Albark, r. (Tammela). 8—10.

Var. **radiosus** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI, p. 71.

Fruktkroppen undertill blekt fibrillös, i omkretsen blek och fibrillöst fransad.

Ved, m. r. (Helsingfors: W. Nylander).

* **H. subfuscus** Karst. Hattsv. II, p. 163.

Sporerna sferiska, 8—12 mmm. i diam. Hyferna ljust gulaktiga (under mikr.), utan knölar.

Jord, förmultn. ved, qvist., lefvande örter o. s. v., m. r. (Mustiala).

1210. H. mucidulus Karst. Hattsv. II, p. 163.

Sporerna rundadt kantiga, taggvårtiga, gulaktiga eller färglösa (under mikr.). Hyferna greniga, ledade, utan knölar, färglösa eller hyalint gulaktiga, 2—3 mmm. tjocka.

Ruttet trä, m. r. (Mustiala).

1211. H. asperulus Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbredd, flocköst hinnaktig, tunn, vidfästad eller n. fastväxt, sammanhängande, slät, ljusgrå, i omkretsen byssusartad. Fruktlagret tunnt, mjöligt, brunaktigt olivfärgadt. Sporerna klotrunda, fintaggiga, ljusbruna, 6—9 mmm. i diam. Hyferna n. greniga, n. ledade, n. sträfva, tunnväggiga, stundom ensidigt knöliga vid lederna, färglösa eller n. färglösa, 3—6 mmm. tjocka.

Björkved, m. r. (Ryska Lapm. vid Knjäschaguba).

1212. H. cinerascens Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbredd, i början byssusartad, hvitaktig, derefter midtpå gråaktig, i omkretsen likartad, utan särskildt

fruktlager. Sporerna sferiska, taggiga, gråaktiga, 6—7 mmm. i diam. Hyferna greniga, n. sträfva, hyalina eller gulaktigt hyalina, 3—4 mmm. tjocka.

Gamm. videbark, m. r. (Mustiala).

CLXXV. Hypochnopsis Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, byssus- eller filtartad. Fruktlagret bildadt af löst hoptofvade frukthyfer, ofta n. hinnaktigt. Basiderna löst sammanstälda, klubblika, 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna klotrunda eller äggrunda, blåaktiga, släta.

Öfversigt af arterna:

* Fruktlagret fullsatt med grynlika papiller. Mustialensis.
** Fruktlagret utan papiller.
† Fruktkroppen bomullsartad, blåaktig . cærulescens.
†† Fruktkroppen filtartad, brun . . . . fuscata.

1213. H. Mustialensis Karst.

Syn. *Hypochnus Mustialaënsis* Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn. Förh. 11 [1871], p. 222). Myc. Fenn. III, p. 320.
Corticium Mustialaënse Fr. Hym. Eur. p. 705.
Lyomyces Mustialensis Karst. Hattsv. II, p. 154.

Sporerna klotrunda eller äggrunda, grönaktiga, med mörk vägg, 4—6=3—4 mmm. eller 3—5 mmm. i diam. Hyferna 4—6 mmm. tjocka.

Gamm. ved och bark, m. r. (Mustiala).

1214. H. cærulescens Karst.

Syn. *Lyomyces coerulescens* Karst. Hattsv. II, p. 154.
Sporerna klotrunda, blååktiga, 3—5 mmm. i diam.
Multn. ved och bark af björk, m. r. (Mustiala).

1215. H. fuscata Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbredd, ofta kretsformigt begränsad, filtartad, mjuk, vidfästad, brun. Fruktlagret löst, stundom sprickigt, n. blååktigt svart. Sporerna klotrunda, blååktiga med mörk vägg (under mikr.), släta, 3—4 mmm. i diam. Hyferna greniga, ledade, släta, gulbruna (under mikr.), 5—7 mmm. tjocka.

Tallbark, m. r. (Messuby). Sept. 1860.

Fam. IV. *Tremellineæ* Fr.

Syn. *Tremelleæ* Fr. Karst. Hattsv. II, p. XVII, 191.

Underfam. I. *Tremelleæ* Karst.

Syn. *Tremellineæ* Schroet. Krypt.-Flor. von Schlesien, III Band, 1 Lief., p. 89 (1885).

Basiderna i början klotrunda eller äggrunda, sedan (kort före sporbildningen) delande sig med (1—2) vertikala mellanväggar samt utskjutande från hvarje del ett sporalstrande utskott (sterigma).

Underfam. 2. *Dacryomyceteæ* Schroet. Krypt.-Flor. von Schlesien, III Band, 1 Lief., p. 90.

Basiderna enkla, snart genom en djupare inskärning gaffelformigt delade; hvarje gren afsnörande i sin spets en spor.

Underfam. 1. *Tremelleæ* Karst.

Öfversigt af slägtena.

* Fruktkroppen geléartad, undertill besatt med tagglika utskott . . . . Tremellodon.

** Fruktkroppen icke taggig.

† Fruktkroppen geléartad.

A Fruktkroppen inneslutande en köttig, hård kärna . . . . Næmatelia.

B Fruktkroppen inuti likartad, utan kärna.

a Fruktkroppen i början beklädd med ett konidier afsöndrande lager. Tremella.

b Fruktkroppen icke beklädd med konidielager.

\+ Fruktkroppen besatt med sega, konidier innehållande gömmen. . . . . Ditangium.

\+\+ Fruktkroppen utan särskilda konidiegömmen. Sporerna cylindriska, böjda . . . . . Exidia.

†† Fruktkroppen i början filtartad, sedan köttig eller vaxartad . . . . . . Sebacina.

CLXXVI. Tremellodon Pers. Karst. Hattsv. II, p. XII, 95.

Basiderna klotrunda. Sporerna n. klotrunda.

1216. Tr. gelatinosus (Scop.) Pers. Karst. Hattsv. II, p. 95.

Sporerna elliptiskt sferiska, 7—8 = 5—6 mmm. Murkna stubbar af barrträd, h. o. d. i södra Finl.

CLXXVII. Næmatelia Fr. Karst. Hattsv. II, p. XIX, 200.

Basiderna n. klotrunda.

1217. N. encephala (Willd.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 200.

Sporerna äggrunda.
Fällda stamm. af tall och gran, t. a. (Nyl.—Jakobstad).

CLXXVIII. Tremella (Dill.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. XVIII, 194 pr. p.

Basiderna sferiska eller elliptiskt sferiska, gulaktiga eller färglösa. Konidierna klotrunda eller elliptiska.

Öfversigt af arterna:

* Fruktkroppen gul.
  † Fruktkroppen sammansatt af vågigt vindade flikar, höggulaktig eller höggul. Konidierna 2—3 mmm. i diam. . . lutescens.
  †† Fruktkroppen vindad, orangegul. Konidierna 1—2 mmm. i diam. . . . mesenterica.
** Fruktkroppen grågrön, kägellik . . . . glaucopallida.

1218. Tr. lutescens Pers. Karst. Hattsv. II, p. 195.

Basiderna klotrunda eller elliptiskt sferiska, gula, 12 = 10 mmm. eller 10—13 mmm. i diam. Konidierna n. klotrunda, gula, 1—2 mmm. i diam. eller 2 = 1,5 mmm.

Torra grenar af löfträd, företrädesvis gråal, h. o. d. i södra Finl. Höst—vår.

1219. Tr. mesenterica Retz. Karst. Hattsv. II, p. 195.

Syn. *Elvella mesenterica* Schæff. Icon. Fung. t. 168.
Tremella chrysocoma Bull. Champ. t. 174.

Basiderna omkring 16 mmm. i diam. Konidierna klotrunda eller n. klotrunda, gula, 2—3 mmm. i diam. eller 4 = 3 mmm. Sporerna?

Gren. af björk, m. r. (Mustiala).

1220. Tr. glaucopallida Karst.

Syn. *Exidia glaucopallida* Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn. Förh. 9: 1868, p. 374). Myc. Fenn. III, p. 348. Hattsv. II, p. 197.

Basiderna 9—12 mmm. i diam. Konidierna elliptiska, vanl. med tvenne oljedroppar, hyalina eller grönaktigt hyalina, 6 = 3 mmm. Sporerna?

Förmultn. alstubb., m. r. (Mustiala).

(*Tremella indecorata* Somm. Karst. Hattsv. II, p. 197 är en *Melanconium*-art.)

CLXXIX. Ditangium Karst. Fung. Fenn. exs. 656. Hattsv. II, p. XIX. 204.

Syn. *Poroidea* Göttinger (Sauter, Nachr. und Bericht. 2. Flor. Salzburgs in Mitth. d. Ges. f. Salzb. Landeskund. XX Band, p. 218). Wint. Pilz. p. 275. *Ombrophila* Quél. Ench. p. 230 pr. p.

Konidierna knippvisa, cylindriska, böjda.

1221. D. insigne Karst. Fung. Fenn. exs. n:o 656. Symb. ad Myc. Fenn. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn. Förh. 11: 1871, p. 213).

Syn. *Poroidea pithyophila* Gött. Wint. Pilz. p. 275. *Ombrophila rubella* Quél. Assoc. Franç. 1882, t. 11, f. 17. Ench. p. 230. Pat. Tab. anal. II, p. 68, f. 157.

Gamm. granbark, m. r. (Tammela).

CLXXX. Exidia Fr. Karst. Hattsv. II, p. XVIII, 197.

Basiderna klotrunda eller elliptiskt sferiska, brunaktiga, gulaktiga eller färglösa. Sporerna aflånga, vanl. böjda.

Öfversigt af arterna.

* Basiderna och hyferna oftast brunaktiga.

† Fruktkroppen brun.

A Fruktkroppen sammansatt af tunna, vågiga och veckade flikar . . . foliacea.

B Fruktkroppen utbredd, tjock, vindadt
vågig . . . . saccharina.
†† Fruktkroppen svartaktig. Hyferna färglösa Basiderna oftast färglösa . . nigrescens.
** Basiderna gulaktiga eller färglösa.
† Fruktkroppen med tvär, platt disk och m. kort, fotlik bas.
A Disken glandelprickig, svart, glänsande . . . . truncata.
B Disken åtminstone i början brun.
a Disken ådrig, slutl. svartaktig . . recisa.
b Disken slät, ständigt brun . . . brunneola.
†† Fruktkroppen rundad, plattad eller utbredd, utan fot.
A Ytliga.
a Svart- eller brunaktiga.
+ Brunaktiga.
○ Fruktkroppen n. tufvad, flikad . . . . intumescens.
○○ Fruktkroppen n. rund och slät, icke flikad . . . . repanda.
++ Svartaktiga.
○ Fruktkroppen undertill filtluden eller borsthårig.
△ Fruktkroppen undertill filtluden . . . . . . glandulosa.
△△ Fruktkroppen undertill borsthårig . . . . . . strigosa.
○○ Fruktkroppen undertill glatt pithya.
b Fruktkroppen i början hvitaktig eller hyalin.

+ Fruktkroppen uppstigande, vågigt vindad, torr brunaktig . albida.

++ Fruktkroppen skorplikt utbredd, tunn, n. klibbig . . viscosa.

1222. Ex. foliacea (Pers.) Karst.

Syn. *Tremella foliacea* Pers. Obs. 2, p. 98. Karst. Hattsv. II, p. 195.

Basiderna brunaktiga eller gulaktiga, 10—20 mmm. i diam. eller 20=15 mmm. Sporerna cylindriska, böjda, 10—12 = 4—5 mmm. Hyferna brun- eller gulaktiga, stundom färglösa, 2—3 mmm. tjocka.

Gamla stamm. af barr-, sällan löfträd, t. a. (Nyl.—Lapl.)

1223. Ex. saccharina Fr. Karst. Hattsv. II, p. 198.

Basiderna klot- eller äggrunda, brun- eller gulaktiga, 10—15 mmm. i diam. eller 16—18=12—13 mmm. Sporerna cylindriska, böjda, 12 = 4 mmm. Hyferna brun- eller gulaktiga, stundom färglösa, 2—3 mmm. tjocka.

Fällda barrträdsstamm., t. a. i södra Finl.

1224. Ex. nigrescens (Fr.) Karst.

Syn. *Tremella nigrescens* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 195.

Basiderna färglösa, stundom brunaktiga, 15 = 11 mmm. eller 10—12 mmm. i diam. Hyferna färglösa eller gulaktigt hyalina, 1—1,5 mmm. tjocka.

Rönnar, m. r. (Mustiala; Vichtis).

1225. Ex. truncata Fr. Karst. Hattsv. II, p. 197.

Basiderna klotrunda, gulaktiga eller färglösa, 8—10 mmm. i diam. Sporerna aflånga, böjda, 14—16 = 5—6 mmm.

Torra gren. af lind, m. r. (Merimasku).

1226. Ex. recisa (Ditm.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 197.

Syn. *Tremella recisa* Ditm. (Sturm, Deutschl. Flor. I, p. 27, t. 13).

Sporerna aflånga, böjda, 10—13 = 2—3 mmm.

Döda stammar och grenar af videarter, a. (Nyl.—Lapl. [Kola]).

1227. Ex. brunneola Karst. n. sp.

Fruktkroppen i början utbrytande, sedan ytlig, m. mjuk, gelatinös, elastisk, slak, tunn, disk- eller öronformig, slät, i väta uppsvälld, brun, torr hinnaktig, mörkbrun, undertill ådrig och sträfprickig, med m. kort fot, omkr. 2 cm. bred. Basiderna klotrunda, gulaktiga eller hyalina, 10—12 mmm. i diam. Sporerna cylindriska eller aflånga, böjda, 16—24 = 3—5 mmm.

Torra grenar af pyramidpoppel, m. r. (Mustiala). 3.

1228. Ex. intumescens (Sm.) Karst.

Syn. *Tremella intumescens* Sm. Engl. Bot. t. 1870. Karst. Hattsv. II, p. 196.

Basiderna klotrunda, gulaktiga eller färglösa (under mikr.), 10—15 mmm. i diam. Sporerna aflånga, böjda, 13 = 4 mmm.

Gren. och stamm. af björk och hassel, m. r. (Mustiala; Runsala).

1229. Ex. repanda Fr. Karst. Hattsv. II, p. 199.

Basiderna klotrunda, gulaktigt hyalina eller hyalina, 10—12 mmm. i diam. Sporerna aflånga, böjda, 10—16 = 4—6 mmm.

Gren. af al och björk, h. o. d. (Nyl.—Lapl. [Kola]).

1230. Ex. glandulosa Fr. Karst. Hattsv. II, p. 198.

Syn. *Tremella glandulosa* Bull. Champ. t. 420, f. 1.
Tremella arborea Huds. Angl. II, p. 563.
Tremella atra Flor. Dan. t. 884.
Tremella spiculosa Pers. Syn. p. 624.

Basiderna klotrunda, gulaktiga eller färglösa, 10—12 mmm. i diam. Sporerna aflånga, böjda, 9—13=3—5 mmm.

Stamm. af löfträd, a. (Nyl.—Lapl. [Knjäschaguba]).

1231. Ex. strigosa Karst.

Syn. *Exidia glandulosa* (Bull.) * *Ex. strigosa* Karst. Myc. Fenn. III, p. 349. Hattsv. II, p. 198.

Basiderna klotrunda, gulaktigt hyalina eller hyalina, 12—13 mmm. i diam. Sporerna cylindriska, böjda, med två oljedroppar, 14—16 = 4—5 mmm. Borsten trubbspetsade, 150—300 = 90—150 mmm.

Torra gren. af hassel, m. r. (Runsala).

1232. Ex. pithya Fr. Karst. Hattsv. II, p. 199.

* **Friesiana** Karst. (v. Thuëm., Mycoth. univ. n:o 1111). Hattsv. II, p. 199.

Sporerna aflånga, böjda, 16—18 = 5—6 mmm.

Tall- och granbark, a. i södra Finl.

1233. Ex. albida (Huds.) Karst.

Syn. *Tremella albida* Huds. Flor. Angl. II, p. 565. Karst. Hattsv. II, p. 196.
Tremella cerebrina alba Bull. Champ. t. 386, f. A.
Tremella hyalina Pers. Myc. Eur. I, p. 105. Quél. Ench. p. 228.

Basiderna klot- eller äggrunda, färglösa eller hyalint gulaktiga, 8—12 mmm. i diam. Sporerna aflånga, böjda, med 1 eller 2 oljedroppar, 10—15 = 4—7 mmm.

Stamm. och grenar af löfträd, synnerligast al, asp och rönn, t. a. (Nyl.—Vasa).

* **tuberculata** Karst. n. subsp.

Fruktkroppen knottrigt knölig.

Gren. af björk och lind, h. o. d. i Mustialatrakten.

1234. Ex. viscosa (Berk.) Karst.

Syn. *Tremella viscosa* Berk. Outl. p. 288. Pat. Tab. anal. n:o 475.

Fruktkroppen skorplikt utbredd, obegränsad, vågig, n. klibbig, blekt blågul eller hyalin, i omkretsen likartad, bar. Sporerna elliptiska, vanl. n. böjda, 12—14=5—7 mmm. Basiderna sferiska eller elliptiskt sferiska, 12—15 mmm. i diam. eller 12—22 = 15 mmm.

Ved af björk, vide, syren, h. o. d. i Tammela.

1235. Ex. juniperina Karst.

Syn. *Tremella juniperina* Karst. Fung. Fenn. exs. 812. Hattsv. II, p. 197.

Basiderna klotrunda, 10—12 mmm. i diam.

Gren. af en, h. o. d. i Tammela.

CLXXXI. **Sebacina** Tul. Karst. Hattsv. II, p. XIX, 201.

Fruktkroppen yngre beklädd med ett fint, konidier afsöndrande ludd. Fruktlagret slutligen glatt. Basiderna klotrunda eller elliptiska. Sporerna aflånga, böjda.

1236. S. incrustans (Pers.) Tul. (Ann. sc. nat.) Karst. Hattsv. II, p. 201.

Syn. *Corticium incrustans* Pers. Obs. I, p 39.
Thelephora incrustans Pers. Syn. p. 577.
Thelephora sebacea Pers. Syn. p. 577.

Fruktkroppen hvitaktig, slutl. gulaktig, i omkretsen i början flockös. Basiderna 10—12 mmm. i diam. Sporerna aflånga eller elliptiska. n. böjda, 17—19 = 6—7 mmm. Konidierna äggrundt aflånga, 10 = 5 mmm.

Skogar, beklädande marken och hvarjehanda föremål, m. r. (Helsingfors).

Underfam. 2. *Dacryomyceteae* Schröt.

Öfversigt af slägtena:

* Fruktkroppen gelatinöst broskartad eller gelatinös, homogen.

† Fruktkroppen vertikal, cylindrisk eller klubblik, enkel eller grenig . . . Calocera.

†† Fruktkroppen gelatinös, rundad eller oregelbunden, ofta veckad . . . . Dacryomyces.

** Fruktkroppen köttigt broskartad eller köttigt vaxartad.

† Fruktkroppen köttigt broskartad, skållik, med gelatinös disk . . . . . Ditiola.

†† Fruktkroppen köttigt vaxartad, skorplikt utbredd. . . . . Ceracea.

CLXXXII. **Calocera** Fr. Karst. Hattsv. II, p. XVIII, 191.

Öfversigt af arterna.

* Fruktkroppen förgrenad.

† Orangegul, slemmig. Grenarna dichotomiska . . . . viscosa.

†† Höggul . . . . furcata.

** Fruktkroppen enkel.

† Tufvad . . . . cornea.

†† Ensam.

A Höggul . . . . striata.

B Hvit . . . . gracillima.

1237. C. viscosa (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 191.

Syn. *Clavaria viscosa* Pers. Comm. p. 53, t. 1, f. 5.
Clavaria flammea Schæff. Icon. t. 174.
Clavaria aurea Ehrh. Crypt. Dec. 28.

Sporerna cylindriskt aflånga, vanligen böjda, gulaktiga, 8—10 = 4 mmm.

Barrskog., på murken ved af barrträd, a. (Nyl.—Lapl. [Soukelo]).

Var. **dilatata** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI (1882), p. 71.

Fruktkroppen plattad. Grenarne upptill utvidgade och i toppen intryckta.

Murkn. stubb., m. r. (Pojo: Edw. Hisinger; Mouhijärvi).

1238. Cl. furcata Fr. Karst. Hattsv. II, p. 192.

Sporerna elliptiskt aflånga, vanl. böjda, 8—10 = 4—5 mmm.

Gamla barrträdsstammm., a. (Nyl.—Jakobstad).

1239. C. cornea (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 192. Pat. Tab. anal. II, p. 68, f. 156.

Sporerna cylindriska, vanligen n. böjda, 10—12 = 4—5 mmm.

Stamm. och ved af löfträd, a. i södra Finl.

Hymenialhyferna vid basen försedda med fina, greniga trådar, från hvilkas spetsar afsöndras m. små, äggrunda konidier.

1240. C. striata (Hoffm.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 193.

Syn. *Clavaria striata* Hoffm. Germ. t. 7, f. 1.

Sporerna 6—7 = 4—5 mmm.

Trädstubb., m. r. (Tammela vid Susikais).

1241. C. gracillima Weinm. Karst. Hattsv. II, p. 193.

Sporerna elliptiska, 5—6 = 3 mmm.

Murken ved af asp, m. r. (Tammela).

CLXXXIII. Dacryomyces Nees. Karst. Hattsv. II, p. XIX, 201.

Sporerna elliptiska, aflånga eller njurformiga, encelliga, fullmogna eller vid inträffande groning oftast flercelliga, gula eller färglösa.

Öfversigt af arterna:

* Fruktkropparne på ett gemensamt, gelé-artadt underlag . . . . paradoxus.

** Fruktkropparne ensamma.

† Fruktkroppen blekt köttröd . . . . incarnatus.

†† Fruktkroppen gul eller hvitaktig.

A Fruktkroppen gul eller blekaktig.

a Fruktkroppen slät, jemn.

\+ Fruktkroppen gul.

o Fruktkroppen snart disk- eller n. skålformig, orange-röd . . . . chrysocomus.

oo Fruktkroppen rundad, höggul . . . . laevis.

++ Fruktkroppen blekaktig, med guläktig disk . . . . . confluens.

b Fruktkroppen veckad eller vindad.

\+ Fruktkroppen orangegul eller höggul.

o Sporerna 16—30 = 5—12 mmm.

△ Fruktkroppen vågigt veckad, uppstigande eller utbrytande.

: Fruktkroppen uppstigande eller upprätt, med krusigt naggad kant . . . . . tremelloides.
:: Fruktkroppen utbrytande, med jemn kant. . . . . . mesentericus.
△△ Fruktkroppen n. rundad, kullrig, slutl. veckad . abietinus.
○○ Sporerna 7—10 = 3 mmm. microsporus.
++ Fruktkroppen gulaktig, slutl. hyalin . . . . deliqvescens.
B Fruktkroppen smutsigt mjölkhvit, n. hyalin . . . . cæsius.

1242. D. paradoxus Karst. (Hedwigia, 1886, Heft 6).

Fruktkropparne rundadt platta, förlängda, krökta, oföränderligt orangegula eller guldgula, omkr. 5 mm. breda, sittande på ett tjockt, gelatinöst, mjukt, blekt blågulaktigt eller blekaktigt underlag. Sporerna aflånga, böjda, 10—21 = 5—7 mmm.

Murken tallved, m. r. (Mustiala).

1243. D. incarnatus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (1887), p. 83.

Nästan tufvad. Fruktkroppen n. rund, okantad, midtpå ofta nedtryckt, slät, torr vågigt veckad, med m. kort fot, blekt köttröd, undertill blekaktig, omkr. 6 mm. bred.

Torra stammar af jolster, i barkspringor, m. r. (Mustiala). 11.

1244. D. chrysocomus (Bull.) Tul. (Ann. sc. nat. III, 19, p. 211). Fr. Hym. Eur. p. 699. Karst. Hattsv. II, p. 202.

Syn. *Peziza chrysocoma* Bull. Champ. p. 264, t. 376, f. 2.
Pezza aurea Pers. Obs. I, p. 41.
Peziza subplana Schum. Enum. II, p. 416.
Calloria chrysocoma Fr. Summ. Veg. Scand. p. 359.

Sporerna elliptiska, ljust gulaktiga, fullmogna eller vid inträffande groning flercelliga, 20—28 = 9—11 mmm.

Gamm. ved af barrträd, a. i södra Finl.

1245. D. lævis Karst. n. sp.

Fruktkropparne n. klotrunda, oftast gyttrade, släta, m. mjuka, gelatinösa, först hyalina, sedan höggula, 3—4 mm. breda. Sporerna aflånga, vanl. böjda, encelliga, 16—18 = 4 mmm.

Gamm. ved af gråal, m. r. (Mustiala). 10.

Var. **subundulatus** Karst.

Fruktkropparne rundade eller aflånga, oregelbundna, slutl. n. vågiga.

Gamm. ved af vide, m. r. (Mustiala).

1246. D. confluens Karst. (Wint. Fung. Eur. et extra-eur. exs. n:o 3522). Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (1887) p. 83.

Fruktkropparne rundadt diskformiga, okantade, släta, icke vindade, sammanflytande, gelatinösa, blekaktiga, med gulaktig disk, torra vanl. n. höggula eller brandgulaktiga,

ända till 2 cm. breda, undertill afsmalnande till en m. kort, i veden inträngande, stundom luden fot. Sporerna aflånga, encelliga, sällan tvåcelliga, böjda, 10—24 = 6—7 mmm.

Murkna tallstamm., m. r. (Mustiala). 9.

1247. D. tremelloides Karst. Hattsv. II, p. 241.

Sporerna aflånga, mot basen böjda, gulaktiga, 6—7-septerade, 16—22 = 6—7 mmm.

Ved och bark af tall och gran, t. a. i södra Finl.

1248. D. mesentericus Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbrytande, rundad, aflång eller n. jemnbred, djupt vågigt veckad, höggul, torr brunaktig, 0,5—1,5 cm. bred. Sporerna aflånga, böjda, ljust gulaktiga, 3—7-septerade, 12—21 = 5—7 mmm.

Björk, r. (Mustiala; Kola).

1249. D. abietinus (Pers.) Karst.

Syn. *Tremella abietina* Pers. Obs. I, p. 78. Syn. p. 627.
Dacryomyces stillatus Nees. Karst. Hattsv. II, p. 202.
Calloria stillata Fr. Summ. Veg. Scand. p. 359.

Sporerna cylindriska, n. böjda, 8—9-septerade, 18—28 = 8—11 mmm.

Ved och grenar af barrträd, a. (Nyl.—Lapl.).

1250. D. microsporus Karst. n. sp.

Fruktkroppen i början diskformig, slät, blek och fotlös, derpå vågigt veckad, blekgul och ofta med mer eller mindre

tydlig, brandgulaktig fot, torr stötande mer eller mindre i orangegult. Sporerna cylindriska eller aflånga, encelliga, 7—10 = 3 mmm.

Gamm. tallved, m. r. (Mustiala). 6.

1251. D. deliqvescens (Bull.) Dub. (Bot. Gall. II, p. 729). Karst. Hattsv. II, p. 201.

Syn. *Tremella deliqvescens* Bull. Champ. p. 219, t. 455.
Tremella lacrymalis Pers. Syn. p. 628.
Dacrymyces tortus Fr. Elench. II, p. 36.
Calloria deliqvescens Fr. Summ. Veg. Sc. p. 359.
Septocolla adpressa Bon. Handb. p. 152.

Sporerna cylindriska eller aflånga, n. böjda, slutl. 3-septerade, 18—22 = 6 mmm.

Ved af barrträd, a. (Nyl.—Lapl.)

1252. D. caesius Somm. Flor. Lapp. p. 309. Karst. Hattsv. II, p. 202.

Ruttet trä, m. r. (Merimasku?)

CLXXXIV. Ditiola Fr. Karst. Hattsv. II, p. XIX, 203.

Basiderna gaffelgreniga. Sporerna elliptiska, ljust gulaktiga, en eller mångcelliga.

Öfversigt af arterna.

* Fruktlagret först rödt, sedan orangegult . radicata.
** Fruktlagret guldgult eller blekgult . . conformis.

1253. D. radicata (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 203.

Syn. *Helotium radicatum* Alb. et Schw. Consp. p. 348, t. VIII, f. 6.
Elvella lentiformis Scop. Flor. Carn. II, p. 481.
Leotia tuberculata Flor. Dan., t. 1378, f. 2.

Sporerna n. elliptiska, vanl. böjda eller oliksidiga, enstundom tvåcelliga, 8—12 = 4—5 mmm.

Förmultn. tallved, h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

1254. D. conformis Karst. Symb. ad Myc. Fenn. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn. Förh. 11: 1871, p. 223).

Sporerna elliptiska, ljust gulaktiga, vanligen två-mångcelliga, 18—26 = 8—10 mmm.

Förmultn. grenar af al, m. r. (Hollola: Edw. Wainio; Mustiala).

CLXXXV. Ceracea Cragin A New genus and sp. of Tremell Fung. p. 82.

Fruktkroppen skorplikt utbredd, obegränsad, m. tunn, köttigt vaxartad. Basiderna gaffelgreniga. Sporerna aflånga, encelliga, hyalina.

1255. C. vernicosa Cragin.

Fruktkroppen brunaktig, slutl. svart, m. tunn. Sporerna aflånga, vanl. böjda, encelliga, hyalina, 9—12 = 3—4 mmm

På *Hansenia velutina* (Pers.), m. r. (Mustiala). 9.

Denna högst egendomliga svamp är förut känd endast från Kansas i Nordamerika.

Tillägg.

Pag. 93, efter rad. 4 införes:

Omph. costatula n. sp.

Hatten n. hinnaktig, först kullrig, sedan platt, understundom n. trattlik, naflad, vanl. genomborrad, n. öfverallt genomskinligt strimmig, blek, med utstående kant, 3—5 cm. bred. Foten pipig, jemntjock, vid basen uppböjd, i början något silkesluden, snart glatt, först hvit, derpå blek, 4—6 cm. lång, 1,5—2,5 mm. tjock. Lamellerna nedlöpande, glesa, bågböjda, på sidorna nätådriga, här och der vid basen förenade genom låga tvärådror, hvita, 3—4 mm. breda. Basiderna cylindriskt klubbformiga, 36—38 = 6—7 mmm. Sporerna elliptiska, med en oljedroppe, 6—7 = 3—4 mmm. Cystider inga.

Förmultn. ved, gren. och kottar af tall, h. o. d. i Mustialatrakten. 7—8.

Pag. 128, efter rad. 10 införes:

Form. *fennica:* Hatten köttig, först kullrig, sedan utbredd, slutl. i midten mer eller mindre nedtryckt, oregelbunden, blekt blågrön eller hvitaktig, opak, n. klibbig, med lätt frånskiljbar hinna, knottrigt fårad kant och hvitt, hos yngre exx. n. bittert kött, 6—10 cm. bred. Foten tät, inuti spon-

giös, cylindrisk, ofta nedtill uppsvälld eller afsmalnande, slät, hvit, 3—5 cm. lång, 1—3 cm. tjock. Lamellerna n. vidfästade, n. tättsittande, lika långa, breda (8—10 mm.), hvita, slutl. med blekt gulbrunaktiga fläckar. Basiderna klubblika, 30—36 = 9 mmm. Sporerna elliptiskt sferiska, m. fintaggiga, hvita, 6—8 = 5—7 mmm. Cystiderna från en smal böjd bas utvidgade till en spolformig klubba, teml. sparsamma, 70—74 = 6—8 mmm. — Skog., vid väg., a. i södra Finl. 7, 8.

Var. **rufa** n. var.

Hatten blekt rödbrun, med svag skiftning i purpur- eller blodrödt, 9—12 cm. bred. Lamellerna utskjutande. Cystider icke anträffade.

Skog., vid väg., m. r. (Mustiala).

R. pallescens n. sp.

Hatten köttig, yngre teml. styf och hård, plattad, slutl. i midten nedtryckt eller konkav, vanl. n. oregelbunden, n. klibbig, blekaktig, äldre stötande i smutsgult, n. opak, med utstående, slutligen knottrigt fårad kant och hvitt, hos yngre exx. ganska skarpt kött, 4—6 cm. bred. Foten tät, inuti spongiös, fast, knapt elastisk, n. slät, hvit, jemntjock, mot basen n. afsmalnande, vanl. krökt, 3—5 cm. lång, 0,5—1 cm. tjock. Lamellerna n. vidfästade, n. tättsittande, bukiga, lika långa, hvita, slutligen stötande i n. gult, mjöliga, smala (2—4 mm. breda). Basiderna klubblika, 30—36 = 8—9 mmm. Sporerna sferiskt elliptiska, sträfva eller m. fintaggiga, hvita eller slutl. hvitgula, 7—9 = 5—7 mmm. Cystiderna talrika, cylindriskt spolformiga, spetsade, 65—75 = 8—10 mmm.

Barrskog., vid väg., m. r. (Mustiala vid Salois sjö). 7.

Igenkännes lätt af sin bleka, i yngre stadium styfva, m. skarpa och i midten vanl. med en låg, bred upphöjning försedda hatt.

Pag. 128, efter rad. 17 införes:

Var. **lutea** (*R. lutea* Vent. t. 83, f. 5, 6?).

Hatten mjuk, gul, sällan rosenfärgadt blodröd, blekt blodröd eller hvitaktig. Foten jemntjock eller nedtill tilltjocknande, hvit. Lamellerna gulaktiga.

Vid väg., a. i södra Finl.

Pag. 128, efter rad. 20 införes:

Var. **constans** (*Russula constans* Britz. Hym. Südb. IV, p. 141, f. 33?).

Hatten köttig, först kullrig sedan platt, slutl. i midten nedtryckt, regelbunden, kretsformig, slät, klibbig, enfärgadt blekt citrongul, med knottrigt fårad kant och hvitt, vid torkning grånande, smaklöst kött, 5—10 cm. bred. Foten cylindrisk, rak, slät, hvit, slutl. grånande, 4—8 cm. lång, 1—3 cm. tjock. Lamellerna n. vidfästade, n. tättsittande, omkr. 1 cm. breda, afsmalnande mot foten, hvita eller gulaktiga, vid torkning grånande eller n. svartnande. Basiderna klubblika, 35—38 = 10—11 mmm. Sporerna elliptiskt sferiska, fintaggiga, gulaktigt hvita, 7—9 = 6—7 mmm. eller 6—8 mmm. i diam. Cystiderna spolformiga, nedtill afsmalnande och krökta, 65—72 = 11—12 mmm.

Skog., a. i södra Finl. 7, 8.

Pag. 208, efter rad. 23 införes:

In. conformata n. sp.

Hatten n. köttig, tunn, med n. hinnaktig kant, i början n. kullrig, derpå platt, med puckel, tilltryckt fint flocköst småfjällig, brunaktigt eller rostbrunaktigt blek, 1—2 cm. bred. Foten tät, jemntjock, n. flerböjd, tilltryckt fint fintrådigt flockullig, 3—4 cm. läng, omkr. 3 mm. tjock. Lamellerna vidfästade, n. tättsittande, bukiga, först bleka, sedan brunaktiga. Basiderna cylindriskt klubblika, 30—35 = 6—7 mmm. Sporerna ovala, oliksidiga, kaffebruna (under mikr. höggula), 8—10 = 4—5 mmm. Cystiderna cylindriskt spolformiga, vid basen spetsade, i toppen vårtiga, hyalina, bara, 70—77 = 10—13 mmm.

Vid väg., på mossbev. st., m. r. (Mustiala park). 7, 8.

Lik *Inocybe prætermissa*, men är m. mindre än denna.

Pag. 210, efter rad. 9 införes:

In. pusio n. sp.

Hatten n. köttig, i början kägellikt kullrig, sedan utbredd, pucklig, fintrådigt sprickig, brunaktigt blek, 2—3 cm. bred. Foten tät, jemntjock, vanl. flerböjd, n. glatt, i toppen i början n. violett, 3—5 cm, lång, 2—4 mm. tjock. Lamellerna vidfästade, med en tand nedlöpande, n. tättsittande, bukiga, först hvitbleka sedan lerfärgade, slutl. stötande n. i brunt, i eggen finnaggade. Basiderna cylindriskt klubblika, 25—36 = 6—9 mmm. Sporerna ovalt elliptiska, elliptiska eller äggrunda, bruna (under mikr. höggulaktiga), 8—10 = 4—6 mmm. Cystiderna uppblåst spolformiga, med vårtig topp och spetsig bas, bara, hyalina, 45—70 = 19—25 mmm.

Vid väg., m. r. (Mustiala park). 7, 8.

Visar stor öfverensstämmelse med föreg., från hvilken den skiljer sig bland annat genom m. tjockare cystider.

Pag. 210, efter rad. 17 tillägges: ; icke funna af förf.

Pag. 215, efter rad. 27 införes:

H. subtortum n. sp.

Hatten köttig, tunn, först kullrig, sedan platt, åtminstone i förstone regelbunden, trubbig, slät (utan strimmor), glatt, i början närmast kanten af hyllets lemningar tilltryckt silkesluden, klibbig eller n. slemmig, blek, ofta skiftande företrädesvis midten i rödgult, 4—6 cm. bred. Foten ihålig, jemntjock, vanl. skrufvriden, tilltryckt fintrådig, i toppen mjölig, hvitaktig, nedtill brandgulaktig, stundom gul- eller brunaktig, 7—9 cm. lång, 0,5—1,0 cm. tjock. Lamellerna fastväxta, n. nedlöpande, tättsittande, jembredt lancettlika, hvitaktiga, slutl. lerfärgade, i eggen fint luddnaggade, 2—3 mm. breda. Basiderna cylindriskt klubblika, omkring 30 = 6—7 mmm. Sporerna äggrunda, bruna (under mikr. höggulaktiga), 7—9 = 4—6 mmm. Cystider inga.

Vid väg., m. r. (Mustiala park). 7, 8.

Köttet vattigt, n. luktlöst. Utgör nästan en mellanform emellan *H. punctatum* och *H. versipelle*, skiljande sig från den förra genom saknaden af papiller på hatten och från den senare genom sina smalare fastväxta lameller.

Pag. 216, efter rad. 8 införes:

H. holophæum Fr. Icon., t. 113, f. 3.

Syn. *Inocybe holophæa* Karst. Hattsv. I, p. 470.

Hatten vanl. oregelbunden, mot kanten blekare, n. lerfärgad, 2—4 cm. bred. Foten jemntjock, stundom vid basen

n. tilltjocknad, tilltryckt fintrådigt strimmig, brunaktig, 3—5 cm. lång, 4 mm. tjock. Basiderna cylindriskt klubblika, 30—35 = 6—9 mmm. Sporerna elliptiska, trubbiga, ljust gulaktiga (under mikr.), 9—10 = 5—6 mmm. Cystider inga.

Öppna fält, vid väg., m. r. (Mustiala). 7.

Vanl. tufvad.

Pag. 333, efter rad. 2 införes:

F. robustus n. sp.

Hatten korkartadt vedhård, hofformigt dynlik, m. tjock (omkr. 10 cm.), i ytan skrofligt ojemn och sprickig, opak, mörkbrun, inuti brandgult rostfärgad, med teml. glesa koncentriska fåror och trubbig, n. rostbrun kant. Porlagret kullrigt, tydligt hvarfvigt. Porerna ytterst små, rostfärgade, slutl. mörkbruna.

Ekstamm., m. r. (Runsala flerestädes).

Pag. 388, efter rad. 14 tillägges: Af denna art är i Finland anträffad endast en helt och hållet sämskfärgad varietet: var. *alutacea* (*Clavaria rufescens* Schæff. var. *frondosarum* Bres. in Hedwigia 1885, p. 148?).

Pag. 390, efter rad. 2 införes:

Cl. dendroidea (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 189.

Sporerna aflångt elliptiska, 8—12 = 4—5 mmm.

Högar af barr och qvistar, h. o. d. i Tammela.

Alfabetisk förteckning öfver slägtnamnen.

Förteckning

på tiden, då de Allmænnaste træ och buskar kring Åbo utslagit blad och blommor åhren 1750, 51 och 52, enligen Kongl. Vet. Acad. begæran utrönt af I. Leche *).

Syringa.

1750.	1751.	1752.
Den 21 Apr. begynner sprida sina blad. D. 5 Maj. blomknopparna begynna blifva bara. D. 17 Maj. ei ænnu öpnar blomor. D. 19 Maj. begynner bloma. D. 31 Maj. i full bloma.	Den 18 Apr. Knoppen stor, men ei öpnar sig utan på få buskar. D. 24 Apr. hos Imberg öpnat knoppen. D. 28 Apr. knoppen ej aldeles skild. D. 16 Maj. Imberg: bladen næstan færdiga, men ingen bloma öpnad. D. 29 Maj. begynna öpnas. D. 2 Juni. mæsta blomorna færdiga.	Den 18 Apr. begynner knoppen at sprida spitsarna. D. 21 Apr. bladen något skilda på samma buskar. D. 29 Apr. blomklasarna utom bladen. D. 6 Maj. ingen bloma ænnu nær öpning. D. 23 Maj. begyn. bloma hos Imberg. D. 28 Maj. mæst i full bloma.

Lonicera. 192 Xylosteum.

1750.	1751.	1752.
Den 15 Apr. Runsala temmel. fullkomna blad.	Den 6 Maj. i Muhcuri skog temmel. stora blad. D. 10 Maj. blomorna ei ænnu utslagna. D. 23 Maj. færdiga blomor.	Den 18 Apr. Heikilæ, bladen utom knoppen, men ei skilda. D. 24 Apr. i Muhcuri temel. stora blad, och rudimenta florum synliga. D. 4 Maj. Vanhalinna stora blad, men inga blomor ænnu utslagna. D. 11 Maj. på Runsala mæsta blomorna utslagna. D. 20 Maj. Vid Vanhalinna inga blomor ænnu utslagna.

*) Nedanstående anteckningar af prof. Joh. Leche anträffades af mig i Kongl. Svenska Vetenskaps-Akademins bibliotek i Stockholm och lemnades välvilligt till offentliggörande. Vid den vigt, som numera fästes vid fenologiska undersökningar, torde dessa bidrag från en äldre tid icke sakna intresse.

O. Hjelt.

Ribes 195. Krusbærsbuske.

1750.	1751.	1752.
Den 27 Apr. blomorna til halfdelen utslagna. D. 5 Maj. blomorna begynna förfalla.	Den 9 Apr. begyn. öpna knopp. D. 15 Apr. halföppen knopp hos Imberg. D. 18 Apr. begynn. sprida bladen. D. 24 Apr. temmel. stora blad, men blommorna synas ej ænnu. D. 28 Apr. blomknopparna synas, men små. D. 10 Maj. somliga blommor utslagna.	Den 12 Apr. redan öppnat knoppen. D. 18 Apr. Blad utslagna och skilda. D. 29 Apr. några få blomor utslagna. D. 6 Maj. mæst alla utslagna.

Ribes 197. Röda Vinbærsbuske.

Den 26 Mart. begyn. öpna knoppen hos Imberg. D. 5 Maij. mæst alla blomor færdiga. D. 12 Maj ænnu uti full bloma.	Den 14 Apr. begyn. öpna knoppen hos Imberg. D. 18 Apr. begyn. sprida bladen. D. 24 Apr. hos Schneider teml. stora blad, men hos Imberg knapt mer æn öpnat knoppen på somliga buskar. D. 28 Apr. racemi flor. skilda från bladen. D. 2 Maj. en eller annan bloma utslagen hos Schneider i Lugnet, men ei annars. D. 16 Maj. mæst alla blomor utslagne. D. 21 Maj. ænnu uti full bloma hos Imberg.	Den 18 Apr. hos Imberg begynner knoppen spricka. Den 20 Apr. bladen slå ut på samma. NB. på svarta vinbærsbuskarna teml. stora blad. D. 29 Apr. blomor utslagne på somliga buskar. D. 6 Maj. mæst alla blomor færdiga.

Ribes racemis erectis 198. Måbær eller Degbær.

1750.	1751.	1752.
Den 15 Apr. næstan full komna blad med en eller annan bloma utslagen på Runsala öen. D. 23 Maj. blomorna aldeles förfallna.	Den 24 April hos Söderberg, bladen skilda från hvart annat, och rudimenta florum synliga. D. 10 Maj. ½ del af blomorna på hvar racemus færdiga vid Heikilæ och bladen mæst aldeles upvicklade. D. 23 Maj. blomorna aldeles förfallna utan at förændra sin liusa färg.	Den 18 Apr. bladen titta fram. D. 24 Apr. i Muhcuri racemi florum vuxit öfver de små bladen. D. 2 Maj. vid Vanhalinna mæst alla blomor færdiga. D. 11 Maj. i full bloma.

Berberis.

1750.	1751.	1752.
Den 17 Maj. visar blomsterknopparna, men ej ænnu nær öpning.	Den 24 Apr. tyckes begynna öpna knoppen. D. 2 Maj. knoppen skiljes. D. 10 Maj. skild, blomknopparna synas bara. D. 16 Maj. temel. stora blad, racemi så långa at pedunculi synas. D. 19 Maj. temmel. fullkomna blad, men blomorna ej ænnu nær öpning.	Den 22 Apr. begynner öpna knoppen. D. 6 Maj. bladen temmel. stora, och klasarna titta fram. D. 28 Maj. begynner bloma.

Arbutus 339. Mjölonris.

1750.	1751.	1752.
Den 27 Apr. næstan alla blomor färdiga.	Den 6 Maj. blommorna ei ännu utslagna. Den 10 Maj. på Heikilæ några færdiga blomor.	Den 30 Apr. några blomor færdiga. Den 2 Maj. alla blomor færdiga på Vanhalinna.

Acer 303. Lönn.

1750.	1751.	1752.
Den 16 Apr. hos Imberg utspricka bladen. Den 27 Apr. bladen ænnu hopvikna. Den 17 Maj. full bloma och færdiga blad.	Den 24 Apr. hos Imberg knoppen ei æn öpnad. Den 28 Apr. blomorna begynna öpnas. Den 10 Maj. bladen så stora at deras färg synes på någon distance. Den 16 Maj. mæst alla blad upwicklade, och blomorna fullkoml. utslagne. Den 21. mæst fullkomna blad.	Den 18 Apr. öpnar sig ei æn. Den 26 Apr. begynner visa blomorna. Den 29 Apr. temmel. många færdiga blomor, men bladen ei ænnu skilda från hvart annat.

Padus 396. Hægg.

1750.	1751.	1752.
Den 13 Maj. i full bloma, och då sås Linfrö i Finland. Den 23 Maj. til hælfften slæpt petala och utblomat vid Heikilæ.	Den 24 Apr. bladen begynna krypa ut af knoppen. Den 2 Maj. næstan fullkomna blad, och blomklasarna skilda från bladen. Den 11 Maj. bladen temmel. stora, men de ytterste ei aldeles upwicklade, ingen bloma nær öpning. Den 16 Maj. begynner bloma. Den 19 Maj. halfdelen af blomorna utslagne.	Den 18 Apr. Bladen titta ut af knoppen. Den 24 Apr. blomklasarna skylas ei mer af bladen. Den 4 Maj. blomklasarna långa, men ingen bloma nær öpning, ei heller den 6. Den 11 Maj. næstan i full bloma på Runsala. Den 20 Maj. I full bloma vid Vanhalinna.

Cerasus hortensis.

1750.	1751.	1752.
Den 21 Apr. begynner litet sprida sina blad. Den 27 Apr. blomknopporna titta fram. Den 5 Maj. blomorna skilda från bladen, men ei öpnade. Den 12—17 Maj. begynna komma i bloma.	Den 15 Apr. begynner litet öpna knoppen hos Imberg. Den 18 Apr. ei ænnu öpnat knoppen hos Synnerberg och Hvitfot. Den 24 Apr. ei heller ænnu. Den 28 Apr. begynner. Den 10 Maj. blomorna skilda från bladen, men ei hos Synnerberg. Den 16 Maj. hos Imberg begyna færdiga blad, och blomorna vilja öpna sig, men ei så hos Synnerberg. Den 21 Maj. $^1/_3$ af blomorna hos Imberg utslagne. Den 29 Maj. $^1/_3$ förbi, $^1/_3$ i bloma, $^1/_3$ ei æn utslagne ibd.	Den 18 Apr. hos Imberg knopparna svulna. Den 21 Apr. ei ænnu öpna sig. Den 29 Apr. rudimenta florum visa sig utom bladen. Den 12 Maj. ingen bloma ænnu öpnad på Caisterniemi. Den 14 Maj. ei heller hos Stålhanske, men hos Imberg många blomor. Den 19 Maj. beg. bloma hos Stålhans. Den 23 Maj. hos Imberg $^1/_3$ förfallna, $^1/_3$ i full bloma och $^1/_3$ ei ænnu utslagna.

Prunus hortensis.

1750.	1751.	1752.
Den 12—17 Maj begynner bloma.	Den 16 Maj. bladen ei alla skilda uti knoppen, men blomknoppen skild från bladen. Den 29 Maj. mæst alla blomor færdiga.	Den 6 Maj. bladen skiljas i somliga knoppar. Den 19 Maj. temmel. stora blad och en eller annan bloma vil öpna sig. Den 28 Maj. somliga blomor affalla, och somliga ei ænnu utslagna.

Cratægus. Oxel.

1751.

Den 15 Apr. hos Imberg begynner öpna knopp.
D. 24 Apr. rudimenta florum utom bladen.
D. 28 Apr. knopporna ei ænnu skilda.
D. 19 Maj. blomorna laga sig til öpning, och bladen mæst fullkomna.
Den 29 Maj. några blomor utslagna.

1752.

Den 18 Apr. knapt begynt öpna knoppen.
D. 20 Apr. rudimenta florum utom bladen.
D. 29 Apr. ingen bloma utslagen.
D. 15 Maj. ei heller ænnu.
D. 23 Maj. några få blomor utslagna.

Sorbus. Rönn.

1750.

Den 24 Mart. begyn. öpna knoppen.
d. 15 Apr. något stora blad, men ei upvikna.
d. 21 Apr. utvikna blad.
d. 17 Maj. synas blomorna, men ei ænnu nær öpning.
d. 29 Maj. fullkomen bloma.

1751.

Den 9 Apr. öpnar knopp.
d. 18 Apr. blomklasarna af bladen skylas ei mer.
d. 2 Maj. bladen aldeles upvicklade och
d. 11 Maj. færdiga, dock fattas æn litet i storleken.
d. 19 Maj. Bloman ei nær öpning.
d. 29 Maj. lagar sig til at slå ut.
d. 2 Jun. i full bloma.

1752.

Den 18 Apr. bladen utom stipulis, såsom en klubba.
d. 21 Apr. i solbad hos Schneider, blomklasen sticker fram.
d. 29 Apr. bladen skilda åt, på somliga træn upvicklade.
d. 6 Maj. racemus synes grenig.
d. 28 Maj. i full bloma.

Æppletræd.

1750.

Den 15 Apr. de röda bladspitzarne titta fram af knoppen i Runsala skog.
d. 21 Apr. i Åbo skiljas bladen från hvarandra och rudimenta flor. synas.
d. 5 Maj. alla blad skilda och temel. öpnade.
d. 12 Maj. begynt bloma.
d. 17 Maj. ei ænnu uti full bloma.

1751.

Den 15 Apr. begyn. litet öpna knoppen.
d. 18 Apr. visar sina röda spitzar.
d. 28 Apr. continuerar at öpna knoppen, men olika på serskilda træd.
d. 10 Maj. blomorna skilda från bladen på somliga træd.
d. 16 Maj. bladen på soml. træd stora som en sexstyfver, och blomknopporna rodna, men på andra ei ænnu.
d. 21 Maj. blomor på somliga træd.
d. 29 Maj. mæst alla blomor færdiga.
d. 2 Jun. somliga blomor fælla petala.

1752.

Den 21 [Apr.] bladspitzarna titta fram.
d. 29 Apr. bladen på soml. træd skilda, så at blomknoppen skönjes.
d. 4 Maj idem.
d. 14 Maj blomknopporna äro röda.
d. 19 Maj. på soml. træd några blomor færdiga.
d. 23 Maj. mæst öfveralt i fullkomlig bloma.

1750.	1751.	1752.
	Rosenbusken.	
Den 27 Apr. merendels upvicklat sina blad. d. 5 Maj. bladen temmel. fullkomna.	Den 15 Apr. begynner knapt öpna knoppen. d. 24 Apr. ei ænnu öpnade. d. 28 Apr. öpnas. d. 16 Maj. $^1/_4$ af antalet af gemmis ænnu ei aldeles öpnade. d. 21 Maj. mæst fullkomna blad.	Den 18 Apr. titta bladspitzarna fram. d. 29 Apr. foliola på somliga skilda från hvar annan. d. 14 Maj. fullkomna blad.
	Betula. Biörk.	
Den 15 Apr. på Runsala begynner få mogna hanblomor, och löfven utslagna, fast ænnu små.	Den 28 Apr. temel. stora blad, och alla blomor utslagna i skogen, dock mer och mindre på serskilda træd. d. 3 Maj. hos Schneider full och hængande bloma och teml. stora blad.	Den 18 Apr. Heikilæ bladspitzarne titta knapt fram. d. 21 Apr. blomorna begynna hænga hos Schneid. d. 22 Apr. bladen begynna skiljas på Hirvisalo. d. 29 Apr. næstan alla blomor færdiga och bladen temel. planerade hos Schneider.
	Corylus. Hassel.	
Den 15 Apr. bladen synl. utom knoppen på Runsala. d. 21 Apr. hos Hasselbohm skiljas bladen åt, men æro ænnu helt små.	Den 18 Apr. Hos Hasselbohm fullkoml. blomor af bægge kön. d. 10 Maj. begyn. få blad vid Heikilæ. d. 17 Maj. æn i bloma uti Muhcuri.	Den 1 Apr. de röda pistillerna titta fram. d. 9 Apr. voro de færdiga. d. 22 Apr. bladen sprida sig på Hirvisalo. d. 24 Apr. pistillerna ænnu högröda och bladen mæst i alla knoppor skilda uti Muhcuri. d. 29 Apr. bladen stora som 6 styfrar.

Den gröna Pilen.

1750.	1751.	1752.
Den 23 Apr. bladen temmel. skilda, så at en hop af Juli voro synliga. d. 13 Maj. slæpper sina fullmogna.	Den 14 Apr. blomklasarna næstan bara. d. 2 Maj. soml. blomor færdiga, bladen en fingersbred långa, men somliga juli ænnu grå. d. 10 Maj. mæst alla amenta færdiga blomor. d. 16 Maj. mæst alla blomor förbi. d. 19 Maj. begynner slæppa amenta.	Den 25 Apr. bladen skilda och amenta temmel. stora. d. 4 Maj. i full bloma.

Fraximus. Ask.

1750.	1751.	1752.
Den 27 Apr. begynner öpna knoppen på somliga, som voro mera i skygd. d. 5 Maj. færdiga blomor. d. 17 Maj. færdiga blad.	Den 24 Apr. aldeles intet begynt öpna knoppen. d. 28 Apr. ei heller, men d. 10 Maj. begynna knopporna svulua. d. 16 Maj. öpnas de ytterste gemmæ. d. 21 Maj. blad på de grenar, som mæst varit i skygd, aldeles spridda, och blomorna redan förbi.	Den 27 Apr. i full bloma och bladen vilja sprida sig.

Förteckning på de dagarna, då vårsæden såddes omkring Åbo.

1750.	1751.	1752.
Den 30 Martij sådde Öfverst. Stackelberg ærter på Custö, d. 7 och 9 Apr. såddes ærter på Rimito af Öfverst. Lieutn. Gripenberg.	Den 13 Apr. såddes ærter på Heikilæ. d. 19 Apr. i næsta socknerna kring Åbo. d. 22 Apr. af Rådm. Imberg. d. 6 Maj. Rådm. Edner och det effter Prof. Lauræi astrologiska lærdom, men det lyckades ei. Retu eller gröna ærtlössen skæmde dem. Grannarnes ærter, som voro sådda 14 dagar förut, smittade hans med Retu.	Den 11 Apr. ærter såddes på landet kring Åbo. d. 17 Apr. Rådm. Edner hvita och gröna. d. 18 & 20 på Heikilæ. d. 20 på Rimito af Öf.L. Gripenberg. d. 15 af hans grannar. d. 25 Apr. af D. Lauræus.
Den 10 Apr. korn och spelt af Imberg. d. 13 Apr. Himmelskorn. d. 16 Apr. Gumrikskorn af Rådm. Edner. d. 14 Apr. Korn och hafre af Bahr. d. 27 Apr. och 4 Maj korn af Garberg.	Den 18 Apr. Hafre på Heikilæ. d. 20 & 22 Apr. korn ibd. d. 22 Apr. korn af Imberg. d. 23 Apr. Himmel-Gumrikskorn och hafre af Rådm. Edner. fr. d. 19 til d. 26 Apr. korn, hafre i næsta socknerna kring Åbo.	Den 23, 24 Apr. Hafre på Heikilæ. d. 29 Apr. Hafre, korn och spelt af Rådm. Edner. d. 28, 29, 30 Apr. korn hos Öfv. L. Gripenberg. d. 29 Apr. 6 & 8 Maj korn på Heikilæ.

Förteckning på de dagarna, då vårsæden upskars kring Åbo.

1750.	1751.	1752.
Öfv. Stackelberg berættade at ærterna lyckats fast han sådt så bittida, men andra nekade det.	Den 12 Aug. upskuros ærterna på Heikilæ.	Den 29 & 30 Juli uptogo ærterna på Heikilæ. Rådm. Edner. d. 20 Julii de hvita. d. 3 Aug. de gröna.
Den 30 Jul. upskars kornet af Rådm. Edner. d. 1 Aug. af Garberg, det som var sådt d. 27 Apr. var bættre æn det som såddes d. 4 Maji. d. 2 Aug. skars kornet af Bahr.	Den 10 Aug. korn och hafre upsk. af R. Edner. d. 16 Aug. hafren på Heikilæ. d. 19 Aug. det kornet som såddes d. 20 Apr. ibd. d. 27 Aug. det kornet som såddes d. 22 Apr. ibd.	Den 16 Jul. togs Råge vid Heikilæ. d. 18 Juli Råg och Hvet af Rådm. Edner. d. 28 Jul. korn, spelt oc hafre af R. Edner. dito hafre på Heikilæ. d. 28 Jul., 3 och 4 Aug skars kornet på Heikil

Tiden då de villa væxterna kring Åbo utslagit sina blomor 1752.

1 Apr. Corylus begynte skjuta fram sina röda pistiller, d. 9 voro de færdiga, likaledes mares.
9 „ Hepatica en eller annan utslagen bloma, d. 18 voro många færdiga, d. 22 i full bloma, d. 4 Maj fæller petala.
11 „ Salix pentandr. vid Skantzen har några få færdiga blomor.
15 „ Draba, d. 24 ænnu i bloma.
19 „ Empetrum.
Tussilago, d. 4 Maj i full bloma.
20 „ Petasites, d. 1 Maj ænnu blomor.
18 „ Fumaria bulbosa radice non cava major mæst færdig, d. 24 i full bloma i Muhcuri.
22 „ Viola tric. arv. fl. lut.
Equisetum arv.
Osmunda lunaria visar fram sin racemus på Hirvisalo.
Caltha några blomor, d. 24 halfdelen af blomorna færdiga.
24 „ Ornithogal. 270. temmel. i bloma i Muhcuri, d. 4 Maj på Vanhalinna i full bloma.
Anemone alba begynn. d. 4 Maj i full bloma.
Adoxa en bloma öpnar sig, d. 4 Maj i full bloma på Vanhalinna.
Salix 805 redan förbi i Muhcur.
Leontodon 1:m en bloma allenast på en backe mot solen, d. 4 Maj många blommor, der solbadd var, d. 8 maj mæst alla blomor utslagna.
Juncus f. plan. pilos. panic. sparsa.
Carex nigr. vern. vulg., næstan förbi.
26 Apr. Myosurus på de i höstas med americansk frö sådde sængar.
Acer begynner.
29 „ Pulmonaria. Betula.
2 Maj. Viol. tricol. fl. coer.
Viola martia.
Viola palustris rotundif.
Ribes racem. erect., halfva racemus færdig.
Myosotis arv.
Arbutus i full bloma.
Vaccinium f. ov. serrat. decid.
Primula temeligen i bloma.
Orobus vernus.
Potentilla adscendens.
Arabis f. lanc. petiol. integerrimis.
Salix grå vide — Oxys.
Anthoxanthum begynner.
Glechoma på Vanhal. begynn.
Anemone lutea begynn.
Gnaphalium purp. begyn.
Juncus capitul. psyllii.
Salix 807 Aboens. Gåsvide.
3 „ Salix grön pil i full bloma.
Ribes röda vinbær half i bloma.
6 „ Veronica fl. solitar. fol. pedunculo lougioribus, cordatis.
Isopyrum.
11 „ Cerastium viscosum begynn.
Geum rubrum begynn.
Orobus fol. ovatis.
Cardamine prat.
Padus begynner.
Lonicera begynner.
Mespilus cotoneaster begynn.
Fragaria begynner.
Convallaria, Sigillum Salomon. vill snart begynna.

Carex 758. Hvispstarr.
Alchemilla f. palmatis.
12 Maj. Thlaspi siliquis latis.
Lamium rubr.
Thlaspi bursa pastoris.
Ledum vill begynna.
Lithosperm. radice rubra.
14 „ Cucbal. dioic. fl. rubr.
19 „ Lamium album.
Asperugo.
Malus hort.
Cerasus hort.
20 „ Narcissus nect. rubr.
Tulipa. — Juniperus.
Eriophorum spicis pendulis.
Alsine gramineo folio.
Tormentilla begynn.
Vaccinium Lingon begynn.
Cherophyllum hundkex begyn.
Chelidonium begyn.
Tyrritis pilosa.
Trifol. prat. rubr. begyn.
Menyanthes begynn.
Ranuncul. f. rad. reniform. ib.
Rumex acetosa maj.
Phaca sibir.
Lunaria fr. orbiculato.
Cerastium Fl. Sv. 382.
Ranuncul. 466. pedunc. teretib.
Ranunculus ficaria.
Rubus fragaria fol. fl. rubr.
24 „ Cheiranthus fl. luteo.
Scandix chærophyll. satir.
Syringa.
Arenaria multicaulis.
26 „ Hyoscyamus.
Cynoglossum.
Sorbus begynn.
Cratægus, Oxel, begynn.

BIDRAG

till

KÄNNEDOM AF

FINLANDS NATUR OCH FOLK

Utgifna

af

Finska Vetenskaps-Societeten.

Fyrationdenionde Häftet.

Helsingfors,
Finska Litteratur-sällskapets tryckeri,
1890.

INNEHÅLL:

Savonlinnan läänin oloista

vuoteen 1571.

Kirjottanut

Hannes Gebhard.

VI

Sisällysluettelo:

I Asutus.

II Maanomistus, verotus ja hallinto.

III Elinkeinot ja varallisuus.

I. Asutus.

Savonlinnan läänin ensimmäiset tunnetut asukkaat ovat olleet lappalaisia. Tosin ovat nykyään niin ansiokkaat miehet, kun Storm Kristianiassa ja Retzius Ruotsissa eri tutkimuksien kautta tulleet siihen yhteiseen päätökseen, että lappalaiset eivät muka koskaan ole asuneet niinkään etelässä Suomessa, kun tämä minun tutkimusalani on; ja kumminkin olen uskaltanut lausua aivan vastakkaisen väitteen. Tähän päätökseen on ollut monta syytä. Tuulestako ensinnäkin suomalaiset olisivat temmanneet nuo yli koko Savon alituisesti tavattavat paikannimet Lapinniemi, Lapinlahti, Lapinranta, Lapinsalo y. m.? Tähän tulee lisäksi se, että itse kansa kertoo vielä tänäkin päivänä ainakin Iisalmella [1]) ja Kiuruvedellä [2]) että, kun nykyset asukkaat tulivat sinne, tapasivat he siellä lappalaisia, sekä että ainakin useammat niistä suomalaistuneista suvuista, joilla nyt on sukunimenä Lappalainen, suorastaan polveutuvat niistä. Nämä kaksi syytä eivät tosin vielä paljoa yksinään merkitse, mutta kun ne saavat vahvistuksensa historiallisista asiakirjoista, niin asia mielestäni tulee aivan varmaksi. N. k. „Verokirjoissa“ eli maakirjoissa tavataan näet usein Uuden ajan alussa lappalaisia verotettuna. Ne mainitaan nimittäin joka nimismieskunnassa

---

[1]) Kansakoulun opettaja Elias Komulaisen minulle antaman tiedon mukaan.

[2]) Neiti Alli Nissisen vielä käsikirjoituksena oleva muinaistieteellinen kertomus Pielaveden kihlakunnasta.

verokirjan lopussa eri otsakirjotuksella „*Lappar*“ ja maksavat veronsa eri parseleissa, kun läänin muut asukkaat. Tämmösiä on J. M. Salenius tavannut hyvin monta, ja hänen mukaan [1]) tahdon tässä luetella muutamia: Maanjaostelu kirjassa v. 1664 sanotaan: „Se neljän lappalaisen vero, jota tähän asti vuosittain on kirjotettu verokirjoihin, pyyhkitään nyt kokonaan (pois), koska mainitut lappalaiset 12 tahi 14 vuotta takaperin (siis v. 1652 tahi 1650) ovat siirtyneet pois ja heidän veronsa siis sen jälkeen on tauonnut. Se on viimeinen tieto lappalaisten selusjoukosta Savossa“. — „Vielä v. 1568 oli Vähä-Savon voutikunnassa 7 lappalaista, jotka tavallisesti mainitaan verokirjan lopussa ja joilla yhä vielä oli sukunimenä Lappalainen“. — „Rantasalmen nimismiehen piirikunnassa neljä lappalaista v. 1543 suoritti ainoastaan „pääveroa“ („hufvudskatt“) arviopuntalukua myöten („efter skattskinntal“). Näitten lisäksi olen onnistunut löytämään uuden tiedon, jonka mukaan lappalaisia on asunut vieläkin etelämpänä. Vuosien 1551 ja 1554 „verokirjoissa“ mainitaan Pellosniemen pitäjässä, Hallilan neljänneskunnassa [2]) muitten veronmaksajien jälkeen:

Lapparne:

1 sk. m. Per Mongs Lappalainen 4 L℔ geddor.

3 sk. m. Peder Lars Lappalainen 4 L℔ geddor.

Siis nykysen Mikkelin kaupungin kohdalla eli ehkä vähän etelämpänäkin oleskeli verotettuja lappalaisia keskipaikoilla 15:sta vuosisataa. Myöhemmin en ole samalta seudulta enään löytänyt lappalaisia näin erikseen verotettuna, mutta saman seudun verokirjoissa mainitaan paljoa myöhemmin ja

---

[1]) Katso hänen teostansa „Tietoja Tavisalmen eli Kuopion pitäjästä vuosilta 1548—1626“ (Kuopio 1882) siv. 3—6.

[2]) Katso tekemääni karttaa Savonlinnan läänistä v. 1571, julaistu Suomen Maantieteellisen Seuran aikakauskirjassa „Fennia I,13“.

vielä meidänkin aikoina monta sukua nimellä Lappalainen. V. 1571 on 7:llä verotetulla Pellosniemen nimismieskunnassa ja koko läänissä 26:lla sukunimenä Lappalainen.

Voimme siis seurata Lapin poikien väistymistä Mikkelin seuduilta Iisalmen tienoille asti vuosisadan kuluessa (1551—1652).

Tahdon tässä yhteydessä mainita, että olen erästä toista tarkotusta varten koonnut kaikissa Suomen keskiaikaa koskevissa painetuissa asiakirjoissa olevat suomalaiset suku- ja paikkainnimet. Mutta näitten joukosta en ole Länsi-Suomessa löytänyt sukunimeä Lappalainen yhtään kertaa ja paikannimeäkään, joka viittaisi Pohjolassa asuviin heimolaisiimme, en mitään muuta, kun Lapin pitäjän nimen [1]. Tämän johdosta nousee empimättä epäilys, tokkohan Länsi-Suomessa koskaan on ollut lappalaisia. Tätä epäilystä vahvistaisi sekin seikka, että Länsi-Suomessa ei kuule koskaan kansan puhuvan lapinhaudoista, lapinraunioista y. m. s., niin kun Itä-Suomessa ja Pohjanmaalla. Ainakin todistavat nämä tosiasiat sen, että jos lappalaisia on ollut koskaan Länsi-Suomessa, niin ovat he sieltä muuttaneet ainakin 300 vuotta ennemmin kun Itä-Suomesta. Syynä, miksi he Itä-Suomessa ovat viihtyneet enemmän aikaa, voi muitten muassa olla sekin, että savolaiset eivät näy esiintyneen „herroina“ eli verottajina lappalaisia kohtaan, niin kun hämäläiset, vaan savolainen ja lappalainen ovat olleet paremmin toistensa vertaisia novgorodilaisten ja sittemmin ruotsalaisten alla.

Tämä seikka, sekä se, että kaikki ne kivikauden ai-

[1]) Tätä vastoin on prof. Freudenthal tutkiessaan ruotsalaisia paikkain nimiä myöhemmiltä ajoilta Uudella maalla, Ahvenanmaalla ja Varsinais-Suomessa löytänyt näiltä tienoin kaikkiaan 12 nimeä, joihin Lapp-sana on runkona. Katso: Bidrag till kännedomen om Finlands natur och folk, 8 siv. 22, ja 11, siv. 15—49.

kuset ihmisen pääkallot, jotka löydettiin Laatokan kanavan pohjasta, ovat pitkä-, eivätkä lyhytpäisiä, kuten nykysten lappalaisten pääkallot, ovat lisätodistuksia sille v. Dübenin väitteelle, että lappalaiset eivät olisikaan vaeltaneet nykysille asuinpaikoilleen läpi meidän maamme, vaan tulleet idästä päin läpi nyk. Venäjän-Karjalan, ja vasta sitten pohjasesta päin ruvenneet tunkeumaan etelää kohti sekä Suomessa että Ruotsissa [1]).

Kun siis olemme seuranneet lappalaisten kulkua pohjoseen päin Savon vesistöä pitkin Uuden ajan alussa ja vihdoin saatoimme „viimeisen lappalaisen" maakunnan rajojen ulkopuolelle, niin nousevat kysymykset, mikä oli se väki, joka pakotti nämä Pohjan „pojat poloset" nykysille tuntureilleen, mistä se tuli ja millon se tuli?

Yleisesti tunnetaan, että ne olivat karjalaisia, mutta siitä, mistä nämä karjalaiset tulivat Savon vesille, ei ole vielä oltu selvillä.

Porthan ja Koskinen ovat arvelleet, että Savon asutus olisi tapahtunut karjalaisten rintamaasta, s. o. Laatokan rannoilta, mutta Aug. Ahlqvist sitä vastoin tahtoo todistaessaan „Kalevalan Karjalaisuutta" luulla, että asutus olisi tullut pohjosesta päin, Venäjän Karjalasta.

Saadakseni vastausta tuohon kysymykseen, mistä karjalaiset ovat tulleet Savoon, hankin hra Julius Paasosen käsikirjotuksena olevan muinaistieteellisen kertomuksen Mikkelin kihlakunnasta; [2]) muita Etelä-Savon kihlakuntia ei ole vielä tässä suhteessa tutkittu. Mutta aivan vähän siinä oli asutuksesta. Tämäkin Muinaismuistoyhdistyksen stipendiaatti on,

---

[1]) G. v. Düben: Lappland och Lapparne, siv. 398—400.

[2]) Tätä painetaan par'aikaa Muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirjaan X otsakirjotuksella: Muinaisjäännöksiä ja -muistoja Mikkelin kihlakunnassa.

samaten kun useat muut, pitänyt kansan taruja esi-isiensä muutosta nykysille asuinsijoilleen vähäpätösinä, haaveillen sen sijaan hyvinkin aikaisesta kivikauden asutuksesta muutamien lapinraunioitten ja irtanaisten kivitalttojen nojalla. Ja kumminkin näkyy kansassa vielä monessa tienoin elävän jokseenkin varmoja muistoja siitä, mistä ensimmäiset asukkaat ovat tulleet eri kyliin ja taloihin.

Kun en itse ole ollut tilaisuudessa tehdä tämmöstä tutkimusmatkaa Savoon, vaikka se tuntuisikin hyvin viehättävältä, olen pyrkinyt uutta tietä myöten tämän asian perille. Huomasin näet tutkiessani Savon karttaa, että hyvin useat paikkain nimet, jotka tavataan Pohjois-Savossa, Pohjois-Hämeessä ja Kajaanin kihlakunnassa y. m. seuduin, mihin enin osa asukkaista on muuttanut Etelä-Savosta, ovat samoja, kun ne, jotka näemme Etelä-Savossa. Siirtolaiset ovat siis uusilla anastamilla seuduillaan ruvenneet kutsumaan paikkoja samoilla nimillä, kun heidän vanhoilla kotiseuduillaankin. Tämä on hyvin yleinen ja luonnollinen ilmiö, joka vielä uusimpinakin aikoina havataan esim. Pohjois-Amerikan siirtokunnissa.

Missä siis samanlaisia paikkain nimiä, kun Etelä-Savossa? — semmoseksi muuttuu äskönen kysymyksemme.

Saadakseni vastausta tähän, olen käyttänyt sitä sukunimistöä, jonka olen saanut tämän teoksen viime lukua varten kopioimista n. s. hopeaveroluetteloista, ja jonka olen painattanut Liitteeksi I siv. I—XIX.

Vaikka olen tehnyt tämän luettelon asutustutkimuksiani varten, en voi kumminkaan olla tässä mainitsematta muutamia huomioita, joita olen tehnyt nimien synnystä y. m. s., vaikka minun täytyy tunnustaa, että tässä tulen liikkumaan vähän oudolla maalla. Mutta toivon siitä selvitystä tällekin käsillä olevalle asialle.

Ensiksikin tulee minun mainita, että useampia näistä

nimistä yhtä hyvin voisi kutsua paikkain-, kun sukunimiksi, sillä hyvin usea niistä löydetään nykyajan kartalta talon, kylän jopa kirkkopitäjänkin nimenä, tietysti asianmukaisella päätteellä. Tämä seikka vahvistaa sitä arveluani, jonka tein tutkiessani länsisuomalaisia keskiaikasia nimiä, että paikkain- ja sukunimet ovat alkujaan olleet niin hyvin Itä- kun Länsi-Suomessakin samat, eli että taloa ja isäntää alkujaan on kutsuttu samalla nimellä, vaikka ehkä eri päätteellä. Myöhempi kehitys on tehnyt sen erotuksen, että hämäläiset eivät pidä vakinaista sukunimeä, vaan vaihtavat nimensä talon mukaan, jota vastoin itä-suomalainen ylimalkaan pitää itse perityn nimensä, vaikka hän muuttaakin eri paikkaan, jolla on toinen nimi. Nykysessä Mikkelin läänissä on vielä useimmilla vanhoilla taloilla sama nimi, kun isännälläkin.

Tähän liittyy se uusi huomioni, että useammat näistä suku- (=paikkain-) nimistä ehkä ovat alkuperältään pakanuuden aikusia. Olen näet tullut vähitellen siihen vakuutukseen, että suomalaisilla, ennen kun ne kastettiin, oli ainoastaan yksi nimi, jonka mukaan heidän talonsakin nimitettiin, sekä että kun papit kastaessaan antoivat heille uudet ristimänimet Hindrik, Pavel, Peder, Sigfrid, Feodor, Filippus y. m. s., niin entiset nimet jäivät talojen ja sukunimiksi. Tämmösiksi alkuperäisiksi luulisin m. m. seuraavia:

Ahma, Aino, Hakuli, Halli, Halu, Hapia, Happo *, Haukka *, Heiska, Himo, Himoton, Hiiri, Hirvi, Huja, Hukka *, Hotakka, Huopa, Huttu, Hyväneuvonen, Härkä, Iha, Ihalempinen, Ikäheimonen, Itku, Janoton, Jurva *, Kaukapäinen, Karhu *, Karska, Kielevä, Kiiski, Kilju, Kilpi, Kitu, Koljo, Kolehma, Kova, Kämärä, Kätevä, Kunnia, Kukko *, Kuokka, Kupia, Kurki *, Kurikka *, Kuru, Kuva, Laukki, Leino *,

*) Tällä tähdellä merkityt löytyvät vieläkin näin lyhyessä muodossa sukuniminä Itä- ja Pohjois-Suomessa. Ehkä useampiakin.

Lemmitty, Lempivalkonen, Leppä, Liinaharja, Lintu, Lippo, Liukku, Luukka, Mela, Metso *, Mielikki, Mieli, Mulkka, Mulli, Mursu, Musta, Mäkärä, Niira, Nissi, Nykä, Närhi, Oinas, Oras, Orava *, Paasi, Paras, Pisto, Pitkä, Pullo, Pylkkä, Päivä, Pälli, Pöljä, Pöllö, Pöppö, Pöyhkö, Raaska, Raha, Rautaparta, Remes, Remo, Repo *, Rikko, Rissa, Rossi *, Rotti, Runttikorva, Ruso, Räisä, Sairas, Salli, Saukko *, Siira *, Sisko, Sopa, Sormo, Sorsa *, Tarkka, Tarpo, Tenho, Tervo, Tikka *, Timo, Tiussa, Toivo, Tolvana, Tornio, Torvi, Tukia, Tuovi, Ukko, Ulma, Utria, Valkea, Valta, Vanha, Varpunen, Vara, Viljakas, Vitikka *, Viuhko, Väisä y. m.

Näitten nimien merkitystä kun tarkastelemme, niin huomaamme, että useammat niistä ovat eläimen nimiä tahi ilmasevat joko ruumiin eli hengen ominaisuutta, ja tuo mielestäni tuntuu hyvin luonnolliselta alkuperäiseltä nimitykseltä [1]).

Vielä uskottavammaksi tulee asia senkin kautta, että myöhemmin on koko joukko suku- (ja paikkain-) nimiä muodostunut kristinopin tuomista etunimistä, niin kun esim.: Martti — Marttinen, Martikainen; Mikko — Mikkonen, Mikkolainen; Nikolai — Nikkonen, Nikulainen; Olli — Ollikainen, Olkkonen, Ollinen; Benjamin — Pennanen; Bengt — Penttinen;

---

[1]) Ruotsissakin näytään kansan alkuperäisimmiksi nimiksi arveltavan samanlaisia, eli eläinten tahi ominaisuuden nimiä, niin kun esim. Hjerpe, Geting, Lustig, Kämpe y. m. s. Katso Esaias Tegnér: Om svenska familjenamn, Nordisk Tidskrift 1882. — Sen jälkeen, kun tämän kirjotin, olen tullut tietämään, että Aug. Ahlqvist on jo v. 1860 Suomi-vihkossa näyttänyt, että suomalaiset, samaten kun ruotsalaiset, saksalaiset ja venäläisetkin, ovat ottaneet itselleen sukunimiä eläinten, kasvien y. m. luonnossa tavattavien esineitten nimistä, samaten ihmisten ruumiillisten ja henkisten ominaisuuksien nimistä, askareitten eli virkojen nimityksistä, kansojen ja kotopaikan nimistä, sekä vihdoin ristimänimistä.

Staffan — Tapanainen, Tappainen; Tuomas — Tuomahainen; Filip eli Filemon — Vilpponen; Georg — Yrjänäinen; Feodor — Huotari y. m. m.

Sukunimiä on myös annettu ja annetaan vielä nytkin sen paikkakunnan eli maan mukaan, mistä joku uutisasukas on tullut. Näin kutsutaan nykyään usein suurissa työpaikoissa semmosia miehiä, jotka ovat tulleet kaukaa, oudoista paikoista eli muuten ovat erillään muista, vaikka heillä onkin oma sukunimensä.

V. 1571 löytyy esim. Visulahden nimismieskunnassa, joka on lähinnä Hämeen rajaa, 15 verotettua miestä nimellä Hämäläinen. Kun luettelosta näemme, että tätä nimeä ei ole hetikään näin suuressa määrässä muualla, niin täytyy kai uskoa sitä luonnollista seikkaa, estä sen nimelliset ovat tulleet Hämeestä [1]). Nimestä Lappalainen olen jo edellisessä puhunut samaan suuntaan. Näin syntyneiksi luulisin myös semmosia nimiä, kun Lapveteläinen, Jääskeläinen, Karjalainen, Venäläinen, Vepsäläinen y. m. Merkillistä on, että sukunimeä Savolainen ei löydy Emä-Savossa ollenkaan, mutta Säämingissä neljällä ja Rantasalmella seitsemällä verotetulla. Tästä ei voi muuta päättää, kun että nämä suvut ovat aikoinaan Emä-Savosta muuttaneita ja uusilla kotopaikoillaan saaneet tuon nimen, jollon ehkä heidän entinen nimensä on jäänyt unhotuksiin [2]).

Mutta palatkaamme jo asutusta tutkimaan. Ottaen kä-

[1]) Että Hämeestä on tullut asukkatia Länsi-Savoon, näyttää Julius Paasonen e. m. kirjotuksessaan.

[2]) Tässä sukunimistä puhuessa tahdon vielä mainita seuraavan omituisen ilmiön, jonka olen huomannut vanhoissa maakirjoissa eri vuosilta samalla seudun asuvien verotettujen nimissä: Hongastames (1557), Honganen (1571), Hongiston mies (1593); Kerrimes (1551), Keriames (1571), Käremies (1593); Malliasmes (1571 ja 1593); Anniames (1571) maakirjassa, mutta Aniainen hopeaverokirjassa, Surnumes (1571) sekä maa-

siini Liitteenä I olevan nimiluettelon ja sen lisäksi ne veropiirikuntain nimet, jotka ovat esim. Liitteessä III, läksin hakemaan yhtäläisiä nimiä eri osista Karjalaa. Muutamia samanlaisia löytyy tietysti melkein joka suunnalla, mutta ne eivät vielä merkitse paljoa, varsinkin jos ne ovat aivan tavallisia yli koko maan, eli johtuvat samanluontosista paikoista, niin kun esim. Vehmainen ja Vehmasmäki, Mäntyharju ja Mäntymäki y. m. s. Mutta nykysen Muolan pitäjän tienoilta olen löytänyt tavallista enemmän Savon nimien kanssa yhtäläisiä ja useat näistä nimistä ovat semmosia, joita en ole löytänyt muualta. Tämmösiä yhteisiä nimiä ovat esim.: Ahmanen, Airinen (Airikainen), Aniainen, Arminen, Hartikainen, Heikurila, *Hotakka*, *Himala*, Hintsanen, Hyttiäinen, *Ihannus*, Ilola, Immonen, Jutikkala, *Juva*, Juvonen, Kallainen, Kaipiainen, Kasanen, Kilkkinen, Kiuronen, Koistila, Kurkela, Kurvila, Kuokkanen, *Kämärälä*, Lattula, Lemmitty, Manninen, Mykänen (Mykyrinen), *Mälkölä*, Norola (Norchola), Nousiala, *Närhilä*, Oinala, Olkkonen, Oravala, Paukkanen, Pennanen, Peissinen, Pirinen, Poukkula, *Punnus-*, Pyykkönen, Pällilä, *Rämälä*, *Savola*, (Savoinen, Saavola, Savolain y. m. muotoja hyvin usein Muolan pitäjässä 15-sataluvulla), Sakkalila, Seloila, Siitonen, *Soikkala*, Sormola, Soronen, Tervola, Toikka, Uskila, *Vainikainen*, Vihola. Tähän luetteloon voisi lisätä vielä monta muuta, jotka eivät ole näin merkillisiä eli kuvaavia,

---

että hopeaverokirjassa, mutta toisessa paikassa asuu samana vuonna Surnusia.

Toinen huomaamani mainitsemista ansaitseva seikka on se, että tuossa nimiluettelossa ei löydy vanhassa kansan runoudessa olevien nimien kaltasia muita, kun Lemmitty ja Mielikkinen, jota vastoin tutkimieni keskiaikaisten länsisuomalaisten nimien seassa semmosia löytyi jokseenkin monta, niin kun esim. Ahtiala, Sampo, Tapiola, Tursala y. m. Lieneeköhän tämä satunnaista?

kun useat näistä, mutta jotka yhdessä näitten kanssa tekevät todenmukaiseksi sen, että ainakin osa Savon asutuksesta on tullut Muolan tienoilta. Minun täytyy tähän lisätä, että nämä muolalaiset nimet ovat otettu v:n 1543 maakirjasta, joten ei voi väittää, että päinvastoin Muolan nimet olisivat tulleet Savosta sillon, kun suurien sotien jälkeen tänne päin muutti väkeä pohjosesta [1]).

Kun siis noin monta yhtäläistä nimeä löytyy niinkin ahtaassa piirissä, kun Muolan pitäjä oli, ja niin kuvaavia, kun varsinkin nuo harventamani ovat, ja toiseksi, kun tämmösiä nimiä näin suuressa määrässä näin pieneltä alueelta ei löydä muista osista Karjalaa, niin on minusta ainakin todenmukaista, että Muolan tienoilta on muuttanut siirtokuntia Savoon, tuoden vanhasta kotiseudustaan nimiä uutisasutuksilleen. Ja varsinkin kun muistaa, että Saimaan vesistöt arvattavasti ovat olleet jo ammosista ajoista saakka karjalaisten takamaita, jonne he kesillä muuttivat kalastamaan ja kaskea polttamaan, niin voi ajatella, että eri paikkakunnat Savossa saivat nimiä jo ennen, kun varsinainen asutus tuli sinne, siten, että esim. Himalan talo eli kylä Muolassa oli anastanut itselleen vissin kalastus- ja kaskenpolttoalueen Savon takamailla ja kutsui sitä Himalan saareksi.

Mutta, kysynee lukia, voiko todellakin uskoa, että Muolasta asti olisi pidetty takamaita Saimaan rannoilla? Tähän vastaan sillä vertailulla, että Uuden ajan alussa kävivät sekä hämäläiset että savolaiset Oulun järvellä kalastamassa, ja meidän tulee muistaa, että siihen aikaan kumpasillakin heimoilla oli paljoa pitempi matka kalastuspaikoilleen, kun Muolalaisilla aikonaan Kristiinan ja Mikkelin tienoille [2]).

---

[1]) Tämä oikasee m. m. sen väärän luulon, että Punnusjärvi olisi saanut nimensä Pontus de la Gardie'sta.

[2]) Katso kirjotustani: „Mitä vanhat asiakirjat kertovat Oulunjärven pitäjästä?“ Valvoja 1887.

Samaten tiedämme, että esim. Partalan kuninkaan kartanolla (lähellä Juvan kirkkoa) oli v. 1561 kalastuspaikkoja, „liggiande 30 mil ifrå gården uti Österbotten in mot Ryske gränsen“ [1]. Ja vielä Kustaa Fincken aikana kävivät Viipurin läänin asukkaat Puruvedellä kalastamassa [2]. Miksi eivät muolalaiset olisi tehneet samaten, kun heidän kotiseutunsa ehkä alkoivat käydä kaskenpoltolle ahtaiksi ja likiseudut olivat jääskeläisten y. m. hallussa?

Omituista on, että nimi Savola, Savonen y. m. variatsioonit olivat v. 1543 Muolassa niin yleiset. Olisikohan tällä nimellä mitään yhteyttä tuon usein mainitun „Savakkojen [3]) lahkon“ kanssa ja olisivatko nykyset savolaiset saaneet nimensä näiltä? Ainakin tämä on yhtä uskottavaa, kun että Savon nimi tulisi savusta eli savesta [4].

Mutta kun tarkastelemme noita äsken lueteltuja Muolan pitäjän ja Savon yhteisiä nimiä, niin huomaamme, että ne kaikki löytyvät nykysten Mikkelin, Anttolan, Kristiinan ja Juvan kirkkojen tienoilla, joka seikka viittaisi siihen, että Muolan tienoilta tulleet asukkaat ovat asettuneet ainoastaan näille seuduin. Täältäkö sitten asutus on levinnyt Sääminгille ja Rantasalmellekin? Kun katselemme lähemmin Liitettä I, niin näemme pian, että viimeksimainituissa pitäjissä on koko joukko suku-nimiä, joita ei näe niitten naapuri pitäjissä lännessä ollenkaan, tahi ainakin aivan vähän. Semmosia ovat esim. Asikainen, Hakkarainen, Haatana, Hiltunen, Hirvonen, Holopainen, Ihalempinen, Ikäheimonen, Immonen, Jaatinen, Janoton, Jurva, Jyrkkinen, Kaartinen, Kammonen,

---

[1]) V. A. n:o 6316.

[2]) V. A. Allmänna Handlingar e) siv. 25—29.

[3]) Katso J. M. Salenius: Histor. kertom. Muolan eli Pyhäristin pitäjästä, Helsinki 1871, siv. 18.

[4]) Katso H. G. Porthan: „Chronicon Episcoporum“ siv. 186.

Kiljunen, Kilpeläinen, Kinnunen, Kontiainen, Kosonen, Kuikkanen, Kärvinen, Laamanen, Lipponen, Luostarinen, Luukkonen, Lötjönen, Mielikkinen, Mikkonen, Mikkolainen, Mononen, Mähönen, Naukkarinen, Nousiainen, Paakkinen, Parviainen, Pelkonen, Pitkänen, Rinkinen, Ropponen, Räisänen, Saukkonen, Siiranen, Silventoinen, Simonen, Toivanen, Tolvanen, Tynkinen.

Tämä luettelo, jossa moni nimi edustaa laajalle levinnyttä sukua, jo saapi meidät näkemään, että Säämingin, Rantasalmen ja Kerimäen tienoille on tullut muualtakin asukkaita, kun Emä-Savosta. Mistä nämä siis?

Saadakseni vastausta tähän kysymykseen, olen verrannut kartalla paikkain nimiä eri seuduilta Karjalassa, mutta vaikea on tulla minkäänlaisiin varmoihin päätöksiin. Tässä muutamia huomaamiani seikkoja, jotka tekevät todenmukaiseksi sen arvelun, että asutus olisi tullut Laatokan rannoilta, Kurkijoen ja Sortavalan tienoilta.

Kartalla kun katselemme seutuja eteläpuolella Mikkelin läänin rajaa, niin huomaamme nimen *Torsanjärvi* ja siitä pohjoseen sekä luoteeseen päin nimen *Torsantaka*. Tästä voimme päättää, että ne ihmiset, jotka ovat omistaneet nuo Torsantaka-nimiset Savon vesistöjen varrella olevat seudut, tietysti ovat asuneet Torsanjärven vastakkaisella puolella. Sillä puolella ovat lähimmät seudut tosin vielä tänäkin päivänä asumattomia, mutta sieltä alkaa tuo verrattain iso Hiitolan joki joka saattaa meidät Kurkijoen pitäjän vanhastaan ja tiheään asutuille seuduille. Tässä tulee muistaa, että Hiitolan jokivarsi on kansan tarun mukaan ikimuistettavista ajoista asti ollut yleisesti kuljettuna kauppatienä Sulkavan, Säämingin ja Rantasalmen pitäjien asukkailla, ja että vielä nykyaikanakin se on näitten seutujen ja Laatokan välittäjänä [1]).

[1]) Maist. Th. Schwindt'in suullinen tiedonanto.

Mutta Kurkijoen seuduilta en ole ollut tilaisuudessa hankkia paljo nimiä aikaisemmilta ajoilta, koska tämä osa Karjalaa ei kuulunut Ruotsin vallan alle, niin kun Muola. Kumminkin olen eräästä venäläisestä verokirjasta vuodelta 1500 [1]) maist. Schwindt'in avulla saanut seuraavat nimet, jotka muistuttavat savolaisia: *Kallila*, *Hiitola*, *Vanila*, Asila, Haapalahti, *Kitula*, Kuikkala, Hirelä, Sorola, *Kurola*, Iinlahti, Tervonen, *Tennilä*, Laatikkala, Valtala, Rahola. Näitten lisäksi voisi vielä mainita, että Torsajärven luona on *Varpa*vuori, Säämingissä *Varp*arannan kylä.

Mitä taasen Sortavalan tienoihin tulee, niin olen sen paikkainnimissä ja Kerimäen seutujen nimissä löytänyt omituisen yhtäpitävän ryhmittelyn, joka ei voi olla satunnainen. Sortavalan kaupungista itään päin näemme näet kartalta mannermaalla *Keri*syrjä-nimisen tiheään asutun seudun ja sen vieressä *Ruoko*järven kylän. Näitten alla on Laatokassa suuri *Pellotsalo*, ja tämän nimen läheisyydessä mainitsee seutujen ensimmäinen ruotsalainen verokirja (v. 1618) nimen *Vaher*lahti. Kun nyt luomme silmämme Kerimäen seutujen kartalle, niin huomaamme ihan samanlaisen ryhmittelyn. „Mannermaalla“ on *Keri*mäki ja sen vieressä *Ruokojärvi*, näitten alla, vähän lounaseen päin, suuret saaret *Pellotsalo* ja *Vaahersalo*.

Lisätodisteena tähän on se, että juuri äsken luettelemani Länsi-Savolle omituiset sukunimet ovat Sortavalankin ympäristöllä tavallisimmat ja yleisimmät [2]), sekä että Savon kielimurre ulottuu Sortavalan tienoille saakka.

Näin olen luullut voineeni näyttää ainakin todenmukai-

---

[1]) Julaistu aikakauskirjassa: „Временникя Московск. общ. истор. и древност. XII.“

[2]) Maist. O. Relanderin suullinen tiedonanto.

seksi sen, että tutkittavalleni alueelle asukkaita on tullut Vuosta pitkin ja Saimaan yli Etelä-Karjalasta Emä-Savoon ja Juvalle, Hiitolan jokea pitkin Kurkijoen tienoilta Sulkavalle, Sääminkiin ja Rantasalmelle sekä Sortavalan tienoilta Kerimäen seuduille. Vastaiset tutkimukset, kielitutkimus, kansantarut, muinaistutkimus [1]) ja kansatiede ottakoot selville, miten paljo tässä arvelussani on totta, ja oikaiskoot erehdykseni, jos semmosia löytyy.

Tällä en tahdo sanoa, että ei asukkaita olisi tullut muualtakin mainituille seuduille. Päinvastoin on jo ennen mainittu, että lännestäkin, Hämeestä on tullut siirtolaisia. Samaten on vähempiä joukkoja arvatenkin tullut muualtakin.

Nyt nousee kysymys, millon ovat nämä ensimmäiset siirtokunnat vakinaisesti asettuneet näille seuduin?

Yleisesti on tähän saakka luultu, että tämä olisi tapahtunut verrattain myöhään ja Porthan on koettanut määritellä ajan niin, että se olisi tapahtunut Torkel Knuutinpojan Karjalan retken jälkeen. Mutta tämän ovat arvokkaat muinaistieteelliset löydöt Tuukkalassa (lähellä Mikkeliä) v. 1885 oikaisseet sen verran, että näitten mukaan voimme päättää seudulla olleen asukkaita ainakin jo 11:llä sataluvulla.

Olikohan sillon vielä itäinen puoli Savoa erämaana?

Tähän ei nykyään voi varmasti vastata, mutta jo ensi silmäys tekemälleni kartalle vakuuttaa, että Rantasalmi ainakin 15:llä sataluvulla oli melkein yhtä tiheään asuttu keskus- eli pesäpaikka, kun Mikkelin—Kristiinan seudutkin. Tämän lisäksi eräs toinenkin seikka saapi meidät uskomaan, että Itä-Savon seudut eivät ainakaan Pähkinäsaaren rauhan

---

[1]) Muinaistieteelliset löydöt eivät ainakaan vastusta väitettäni. Tuukkalan löydöt ja Etelä-Karjalasta saadut muinaiskalut ovat näet muodoltaan melkeinpä aivan yhdenlaiset.

aikana (1323) olleet niinkään asumattomia, kun tähän saakka on luultu.

Porthanilla on näet seuraava tieto:[1]) Kirjeen kautta, annettu *v. 1364*, on kuningas „Albertus" (Albrekt) lahjottanut puolet *Semingasala*'sta, joka sitä ennen oli ollut annettuna hänen päällikölleen, Nicolas Tuurenp. Bjelkelle, mutta tämän kuoltua tullut jälleen kuninkaan haltuun, Vexiöön Tuomas-nimiselle piispalle, kumminkin sillä ehdolla, että se palautetaan niin pian kun Säämingille asetetaan oma kirkko. Toinen puoli oli sitä ennen ollut Benedikto Tuurenpojalla. Äsken mainittu Niilo Tuurenpoika Bjelke oli tullut Viipurin linnan päälliköksi v. 1357 ja luultavaa on, että hän sillon jo hankki itselleen puolet Säämingin salosta. Mutta mitä hän teki puolella Säämingin saloa? Mahdotonta on selittää tätä jo Pähkinäsaaren rauhakirjassa mainittua Sämusaloa siksi pieneksi luodoksi, jolle Savonlinna on rakennettu, vaan täytyy otaksua, että sillä tarkotettiin suurempaa alaa. Jo tuo sana *salo* viittaa siihen, ja lisäksi tulee se tosiasia, että siihen aikaan kuninkaan maalahjotukset korkeimmille virkamiehilleen tarkottivat näitten palkkaamista siten, että he saivat oikeuden kantaa veroja lahjotetulta alueelta. Sen vuoksi on todenmukaisempi Sämusaloksi selittää sitä mannermaata, joka on mainitusta luodosta länteen päin[2]) ja jolla suurin osa nykystä Säämingin pitäjää kirkkoineenkin on. Koska se jo v. 1364 kelpasi Viipurin linnan päällikölle lahjotettavaksi, niin on se ollut tietysti asuttua. Se seikka, että sitä, vaikka se oikeastaan on osa mannermaasta, kutsuttiin siihen aikaan saloksi, näyttää viittaavan siihen, että tämän rantamaan asuk-

---

[1]) H. G. Porthans skrifter i urval utgifna af Finska Litteratursällskapet. Ensi osa, siv. 238, not. 43.

[2]) E. G. Palmén, Sten Stures strid med konung Hans, siv. 58.

kaat olivat erotettuina läntisistä naapureistaan pitkien asumattomien ja ehkä vielä alhaisempien ja vetisempien seutujen kautta, kun nykyään.

Se tosiasia, että Kerimäki tulee niin myöhään tunnetuksi historiassamme, ei riitä todistamaan seudun myöhempää asutusta, varsinkin, kun tämä seutu ensi rajan kautta tuli ulkopuolelle Ruotsin valtakuntaa.

Kaikesta tästä näemme siis, että vakinainen asutus on nykysessä Mikkelin läänissä paljoa vanhempi, kun ennen on voitu luullakaan. Mutta arvattavaa on, että tämä alku on ollut jokseenkin pieni ja asunut harvassa. Näyttää siltä, kun sen rajana lännessä olisi ollut Hämeen ja Savon vesien jakaja (joka kantaa „Savon selän“ pilviä tavottelevaa nimeä). Syynä tähän arveluuni on se, että tämän jakajan läntisellä puolella olevat seudut ovat v:n 1571 kartan mukaan paljoa harvemmin asuttuja, kun Mikkelin seudut, sekä toiseksi se, että niistä rajakirjoista, jotka Kaarle VIII Knuutinpoika teetti, lopettaakseen Hämäläisten ja Savolaisten välillä syntyviä alituisia riitoja Hämeen itäisen vesistön omistamisesta, käypi aivan selväksi, että Hämäläiset oikeastaan olivat kärsineet vääryyttä [1]). Ensimäinen näitä sovitteluja tapahtui Turun maanoikeuden tuomion kautta v. 1415 [2]). Mutta sillon määrättiin harvoja rajapaikkoja, ja riita kiihtyi vaan kiihtymistään, jonka vuoksi Kaarlo Knuutinpoika vv. 1445 ja 1446 antoi neljän Pohjanmaalta valitun puolueettoman syynimiehen käydä nämä rajat moneen kertaan Naglasaaresta (Kymijoen niskasta) Maanselälle saakka, missä Venäjän, Pohjanmaan Hämeen ja Savon rajojen sanottiin yhtyvän Kalliovuorella [3])

---

[1]) Arv., Handl. V, 9.
[2]) Sylloge Mon. ss. 161—162.
[3]) Arv. Handl. V. 1 seur.

nykysten Pielaveden, Pihtiputaan ja Pyhäjärven pitäjien kulmauksessa. Kuninkaaksi tultuaan Kaarle Knuutinpoika vielä kerran alkuvuodella 1452 antoi täydellisen syynilautakunnan, jossa oli puoleksi rälssimiehiä, puoleksi talonpoikia, käydä sama raja, joka sitten ikuisiksi ajoiksi vahvistettiin[1]. Se jako, joka täten tehtiin, on pääasiallisesti ratkaissut riidat ja pääsuunnilleen luonut meidän aikoihimme saakka pysyneen maakuntarajan Hämeen ja Savon välille. V:n 1446 ja 1452 rajakirjoissa mainitut rajapaikat olen useammat löytänyt kartalta ja niitten mukaan vetänyt Savonlinnan läänin läntisen rajan v. 1571. Ainoastaan nyk. Pielaveden kirkolta olen ehkä poikennut alkuperäisestä rajasta vähän länteen päin, sen mukaan kun olen huomannut Tavinsalmen[2] ja Rautalammen pitäjiin luettuja asuttuja seutuja. Kaarle Knuutinpojan raja näkyy kulkeneen nyk. Pielaveden kirkolta suoraan pohjaseen Kiuruvedelle ja sieltä vasta kääntyneen Kalliovuorelle. Kun vertaamme tätä rajaa Savon selkään, niin huomaamme, että savolaiset olivat jo vuoteen 1446 tehneet melkosen vallotuksen länttä kohti.

Mutta vielä suurempia he saivat aikaan idässä, vaikka heillä siellä oli itse valtakunnan raja vastuksena. Tämä oli tuo riidanalainen Pähkinäsaaren rauhan raja. Riidanalainen tämä raja on ollut monta vuosisataa Venäläisten ja Ruotsalaisten välillä, ja riidanalainen se on vielä meidän aikanammekin, nyt kumminkin ainoastaan historian tutkiain välillä.

---

[1]) Arv. Handl. VI s. 26—29. Että tämä raja vielä historiallisellakin ajalla on mielinyt siirtymään yhä länteenpäin, sen on Julius Paasonen tutkimuksessaan „Savon ja Hämeen välisestä rajasta“ ilmi tuonut. Tämä painetaan hänen edellä mainitun kirjotuksensa kanssa Muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirjassa X.

[2]) Vasta kun painattaminen oli alkanut, sain tietää, että tämä nimi on Tavinsalmi, eikä Tavisalmi.

Toivoin jo, että tämä riita olisi ollut ratkaistu ja että minä en olisi tarvinnut siitä kovin laveasti puhua, mutta viimeksi on prof. M. G. Schybergson kirjottamassaan „Finlands historia“ mielestäni vieläkin vetänyt rajan teille tietämättömille, jonka vuoksi minun täytynee vähän tarkemmin puhua siitä, koska asia niin läheisesti koskee tutkimusalaani.

Miten on siis Pähkinäsaaren rauhan raja kulkenut? Kaikki tämän asian tutkiat ovat aivan yhdessä käyneet tätä rajaa koko Viipurin läänin läpi ja, vieläpä tultuaan nyk. Mikkelin lääniinkin, kulkeneet Torsajärvestä Särkilahden ja Säämingin salon (Sämusale) kautta Siitinselälle (Sijti) lähelle nykystä Varkautta. Mutta tästä lähtien on oltu eri mieltä. Lehtori T. Aminoff, jonka ansioksi edellisten Mikkelin läänissä olevien rajapaikkojen määrääminen on luettava, sanoo, että raja täältä kulki „— — Varkauden ja Leppävirtain kautta Kallavedelle ja sieltä vasta poikkesi Karjalan koskelle [1])“. Tämän Karjalankosken luulee hän olevan Nilsiässä Vuotjärven ja Akonveden välillä. Tämän etemmäksi Aminoff ei ole yrittänytkään. Yrjö-Koskinen on jatkanut, ja ainakin todenmukaiseksi näyttänyt [2]), että rajakirjassa mainittu Petajoki on sama, kun nykynen Pyhäjoki Pohjanmalla, ja että tämän joen nimen muuttaminen on tapahtunut 15:lla sataluvulla. Tämän jälkeen on Suomessa E. G. Palmén [3]) ottanut rajan tarkan tutkimuksen alaiseksi ja saapi asian jo jotenkin oikealle tolalle. Hän jo epäilee tuota Aminoffin määräämää Karjalankoskea Nilsiässä ja sanoo, että se on ollut liian syrjässä voidakseen v. 1323 vetää rajanmääräājien huomiota puoleensa. Toista tämän nimistä koskea ei ole vieläkään määrätty ja Palmén ei näy toivovankaan sen löytämistä „siitäkin syystä, että kosken nimi hyvin helposti on voinut

[1]) Hist. Arkisto III, 172—3.

[2]) Hist. Arkisto V, 76, 87—91.

[3]) Sten Stures strid med konung Hans, siv. 54—65.

muuttuakin sen jälkeen, kun seutua on ruvettu pitämään Savoon kuuluvaksi, eikä Karjalaan". Tämä on yhtä todenmukaista kun se tosiasia, että nimi „Karjalanmaanselkä", joka mainitaan v. 1415 rajakirjassa Hämäläisten ja Savolaisten välillä, on tykkänään kadonnut ja selkää kutsutaan meidän aikanamme ainoasti Maanseläksi. Mutta yhtä luultavaa on, että nimi on pysynytkin, vaikka sitä ei ole kartoissamme merkitty, samaten kun seuraavaakaan rajamerkkiä, Kolemakoskea [1]). Tästä paikannimestä sanoo Palmén, että „se varmuudella viittaa Pihtiputaan pitäjään, jossa vielä tänäänkin erään suuren järven nimi on Kolimajärvi, mutta koski nähtävästi, sen mukaan kun kartoista voi päättää, on saanut uuden nimen". Mutta meidän kartoistamme ei pitäisi päättää tämmösissä asioissa. Olen tätä varten näet käynyt katsomassa maanmittaushallituksen käsin piirrettyjä laajoja pitäjänkarttoja, vaan niistä en ole löytänyt en Karjalan- enkä Kolemakoskea. Sitä vastoin olen saanut käsiini erään E. Rudbeck'in ja Alb. Rothmann'in tekemän hyvin tarkan „Matkakertomuksen Pohjois-Hämeestä v. 1850" [2]). Tämän tekiät luettelevat m. m. Kolimajärven ja Keiteleen välillä olevassa joessa koko joukon koskia, ja niitten seassa myös *Kolimakosken.* Jos siis raja on kulkenut vesiä myöten Siitinselältä eteenpäinkin, niin kun Särkilahdesta siihen saakka ja niin kun rajapaikkojen nimistäkin voi päättää, niin sen on pitänyt heti Siitinselältä jo poiketa enemmän länttä kohti ja käydä siis Osmajärven, Porsaveden, Suonteenselän, Suonenjoen, Vaajasalmen ja Konneveden kautta Keiteleesen, ja sitä pitkin Kolimakoskelle, josta sillä Kolimajärven kautta oli lyhyt (enimmäkseen) vesimatka

---

[1]) Tämän venäläiset kirjottivat näin, ruotsalaiset Koluma ja Koloma.

[2]) Talletetaan käsikirjotuksena Suom. Kirjallisuuden Seuran arkistossa.

Pyhäjoen latvoille. Karjalankoskea siis pitäisi hakea Keiteleen ja Siitinselän väliltä, jolla arvattavasti on montakin koskea.

Mitä on sitten niillä syitä, jotka väittävät tämän rajan kulkeneen Siitinselältä koilliseen päin Jäämereen saakka?

Etevin tämän mielipiteen kannattajista ja tämän kysymyksen perinpohjaisimpia tutkioita on S. O. Rydberg Ruotsissa, joka on pannut tämän kysymyksen ratkasemiseen enemmän työtä, kun kukaan muu [1]). Mutta vaikka hän luulee tutkimuksiensa loppupäätöksenä olevan sen, että raja on kulkenut Jäämereen, niin minun täytyy tunnustaa, että lukiessani hänen tutkimustaan, kävi minulle yhä varmemmaksi, että raja *ei ole kulkenut Jäämereen, vaan Pohjanlahteen.* Katselkaammepa miten hän puhuu noista rajakirjan riidanalaisista paikkainnimistä, Kainuun meri (Helsingehaf), Petajoki, Kolumakoski ja Karjalankoski?

Mitä nimeen Kainuun meri (Helsingehaf, Cainohaf) tulee, niin täytyy ensiksikin muistuttaa, että Rydberg ei näy ollenkaan tuntevan, mitä Koskinen on julaissut tästä ennen viittaamissani paikoissa. Rydbergillä on sitä vastoin hyvin laaja tutkimus, jossa hän aluksi tuopi esille monta todistusta, joissa näytetään, että venäläiset ovat monta kertaa vaatineet ruotsalaisilta takasin ne osat Suomea, jotka aikojen kuluessa olivat asutuksen kautta joutuneet Ruotsin vallan alle, vaikka ne olivat ulkopuolella tuota äsken määräämääni rajaa, ja että näissä vaatimuksissa selvään sanotaan Kainuun merellä tarkotettavan Pohjanlahtea. Näitä todistuksia vastaan väittää Rydberg hyvin virallisella äänellä, että ne eivät ole suuresta merkityksestä, koska ne perustuvat suurimmaksi osaksi kansan ja erittäinkin kysymyksessä olevien seutujen asukkaitten traditsiooneihin, eivätkä mihinkään rauhakirjan pykäliin, ei-

---

[1]) Sveriges traktater med främmande makter I, ss. 434—504.

vätkä edes ole lähteneet Venäjän hallituksesta. Tämän väitteen on jo Palmén kumonnut;[1]) lisätä vaan tahdon, että en voi ymmärtää, miten Rydberg ei voi tässä suhteessa uskoa kansan traditsioonia. Lisätodisteina sille, että Kainuun merellä tarkotettiin Pohjanlahtea, tuo Rydberg näet vielä ne tiedot, että Suomen kansa vielä nytkin kutsuu Pohjanlahden rantamaata Kainuunmaaksi, sekä että Kaarle IX, joka itse oli matkustanut näillä seuduin, eräässä kirjeessä 5 p. toukok. 1595 mainitsee, että, jos raja olisi käynyt Kainuun merelle saakka, niin kun venäläiset ovat vaatineet, niin suurin osa Pohjanmaata menisi Ruotsalaisilta. Tähän lisäksi voisin minä mainita, että Savonlinnanläänin n. k. sakkoluetteloissa 15-satavuvulta[2]) näkee, että siihen aikaan *Pohjanmaata* sanottiin vuorotellen „Österbotteniksi“ ja *Kainuuksi;* että ruotsalaista Pohjanlahteen tulevaa jokea Kalix elf suomalaiset vielä nytkin kutsuvat *Kainuun* joeksi; että v. Düben on selvään todistanut, että Kainuunmaa, eli Qvaenland ennen on ollut = Helsingland = Pohjanlahden rannalla oleva maa[3]); sekä että sitä Hanhikiveä, joka on Pyhäjoen suussa, ja jota venäläiset vaatimuksissaan mainitsevat rajapaikaksi, seudun asukkaat vielä tänäkin päivänä sanovat vanhaksi rajamerkiksi. Näitä todistuksia vastaan tuopi Rydberg hyvin tärkeinä kaksi seuraavaa: 1:ksi että kuningas Alfred, jolla Otarin kautta on ollut tietoja pohjaisista maista, kääntäessään Orosiuksen teosta on latinalaisen nimen Septentrionalis Oceanus kääntänyt sanalla Cwaen-sae; ja 2:ksi että muuan saksalainen parooni Sigismund von Herberstein oli lähettiläänä Moskovassa tutustunut erääseen Gregorius Isthoma'an, joka tulkkina oli matkustanut Väinäjoen suusta laivalla Trondhjemiin, ja tältä tulkilta oli Herberstein

---

[1]) E. m. teos siv. 61.

[2]) Esim. v. 1572, V. A. N:o 6462.

[3]) G. v. Düben: Lappland och Lapparne, siv 363.

m. m. saanut sen tiedon, että hän Väinäjoen suusta ensiksi oli matkustanut Lappalaisten maan sivu ja sitten tullut Nordpoden'iin (Norrbotten), joka oli Ruotsin kuninkaan aluetta ja jota Venäläiset kutsuivat Kajenska Semlaksi (Kajeenilaiseksi maaksi). Ompa todellakin kummastuttavaa, miten noin etevä tutkia voi enemmän luottaa näihin satunnaisiin ulkomaalaisten miesten muistiinpanoihin, jotka ovat muilta ulkomaalaisilta saatuja tietoja, kun niin suoranaisiin tietoihin, joita meillä on koko siltä kansalta jonka alueesta on puhetta ja sitä paitse sen kansan hallitsialta, joka itse on matkustanut näillä seuduin. Se, että Jäämertä olisi kutsuttu Cwaensae'ksi, todistaa korkeintaan sitä, että kainulaisten alue olisi aikonaan ulottunut Pohjanlahden rannoilta Jäämerelle asti. Mutta ei suinkaan se tämän todistuksen mukaan ole ulottunut Kantalahden puolelle, jonne Ruotsin politiikki tahtoi ja ruotsalaiset historioitsiat tahtovat rajaa, vaan Vardö'n seuduille. Se tulee selville sekä Otherin että Isthoma'nkin lauseesta.

Mutta Rydberg ei ole löytänyt kenenkään ulkomaalaisen matkailian muistiinpanoista todistuksia siihen, että Jäämertä koskaan olisi kutsuttu nimellä Helsingehaf, joka löytyy Pähkinäsaaren rauhankirjan latinaisessa tekstissä. Päin vastoin hän itse siv. 464 „Fundinn Noregrin“ mukaan tietää, että juuri *Pohjanlahtea kutsuttiin Helsingjabotniksi.* Tämä todistus ei kumminkaan merkitse hänen silmissään mitään.

Siihen, että Petajoki on sama kun Pyhäjoki, ei Rydberg valitettavasti ole tietänyt niistä äsken mainitsemistani Koskisen esille tuomista todistuksista, vaan luulee löytäneensä sen nimisen joen Pohjois-Savosta. Tätä hän ei sen lähemmin määrittele, mutta en ainakaan minä ole n. k. kenraalikartalta löytänyt sen nimellistä jokea, vaan ainoastaan Pettäisten lampia ja Petäjäjärven, josta näkyy juoksevan pieni puro isompaan Vuotjärveen sekä Petäjäkoski eräässä pienessä joessa.

Mahdollista on, että nimi Petäjäjokikin löytyy täällä, mutta se on arvattavasti hyvin pieni, koska sen nimeä ei löydy kartalta. Miksi sitten rajan määrääjien huomioon tuo pieni oja olisi pistänyt? Ja toinen kysymys, miksi tästä ojasta lähtien Jäämerelle asti ei mainita yhtään rajapaikkaa, vaikka tästä Petäjäjoesta Jäämerelle on paljoa pitempi matka, kun Suomen lahdelle, josta raja alkaa? Tähän vastaa Rydberg sillä, että nämä seudut muka olivat niin asumattomia, että ei *voitu* nimittää erityisiä paikkoja tältä väliltä. Mutta ovathan Jäämeren rantamat olleet jo paljoa aikaisemmin asuttuja ja luulisihan näitten asukkaitten antaneen nimiä ainakin joille ja järville vähän ylempänäkin sisämaassa.

Kolemakoskesta Rydberg ei mainitse sanaakaan ja Karjalankosken määräämisessä hän tietysti luottaa Aminoffiin.

Ja kumminkin on Rydberg saanut rajan koillista kohti Jäämerelle.

Tämmöseen päätökseen on hän voinut tulla ainoastaan siitä syystä, että hän ei ole tuntenut kylliksi tarkoin Suomen sisämaan maantietoa eikä sen asutushistoriaa 1300—1500-luvuilla, eikä myöskään kylliksi tarkoin katsellut Ruotsin hallitsiain politiikkiä 15-sataluvulla.

Tunnettuahan on, että nämä seudut Siitinselästä Pyhäjoelle saakka ja tämän rajan itäpuolella 1300-luvulla olivat aivan asumattomia ja siis arvottomia sen ajan Ruotsin hallitsiain silmissä, jotka sitä vastoin olivat hyvin mielissään niistä kolmesta kihlakunnasta (Savo, Jääski ja Äyräpää), jotka he Pähkinäsaaren rauhassa saivat „ystävyyden osotteeksi".

Mutta katselkaammepa vielä, mitä Suomen myöhemmästä historiasta voimme oppia tämän asian valaisemiseksi.

Ensiksikin on merkillistä, että tämä Pähkinäsaaren rauha Keskiajalla uudistettiin alituisesti ja aina päätettiin kokoontua vissille paikalle, rajaa uudestaan käymään, mutta nämä

rajankäynnit aina lykättiin, koska millon minkin puolen lähettiläät jäivät määräpaikalle tulematta. Näitä rajankäynnin lykkäämisiä mainitaan ainakin vv. 1463, 1470, 1474, 1483, 1488, 1497, 1506, 1513 [1]). Mitä taasen siihen Rydbergin väitteesen tulee, että Ruotsin hallitus ei olisi ruvennut asuttamaan rajan ulkopuolella olevia seutuja, jos he olisivat luulleet rajan kulkeneen Pohjanlahteen, niin sitä tosiasiaa voi mielestäni paremmalla syyllä pitää todistuksena aivan päinvastaiselle mielipiteelle. Juuri sen vuoksi, että raja käytiin noin epäedulliseksi Ruotsin valtakunnalle, ovat sen hallitsiat olleet niin kiihkeitä hiljaisen asutuksen kautta valtottamaan näitä erämaita rajan toisella puolella. Tämä politiikki näkyy jo alkaneen heti rauhanteon jälkeen Pohjanlahden rannikon suhteen. Sittemmin tuli Ruotsin valtakunnalle heikkouden aika ja paljo muuta, joka veti huomiota puoleensa, niin että tämä tuuma jää lepäämään. Kumminkin ovat ruotsalaiset vastahakosia käymään uudelleen rajaa v. 1516, vaikka venäläiset nerokkaasti vaativat sitä. Tott kirjottaa mainittuna vuonna Viipurin linnasta, kehottaen Ruotsin hallitusta lykkäämään asiaa vastaiseksi [2]). Mutta Kustaa Vaasa, jonka kautta Ruotsi uudelleen kohosi itsenäiseksi ja mahtavaksi, jatkoi innolla, jopa kiihkeästi samaa asuttamis-politiikkiä. Hän laittoi Savoon toimeliaan Kustaa Fincken ja tämän avulla hän sai Pohjois-Savoon, Oulunjärven tienoille ja Pohjois-Hämeesen sekä Sisä-Pohjanmaahan ensimmäiset vakinaiset asukkaat. Tästä asuttamisesta hän kirjottaa alituisesti ja useinkin hyvin kiihkeästi ja kirjeistä näkee, että hän tällä asutuksella tarkotti *valtakuntansa laajentamista* [3]). Huomattavaa on, että juuri

---

[1]) Katso J. M. Salenius: Historiallisia tietoja Äyräpään vanhasta kihlakunnasta siv. 8.

[2]) Grönblad: „Nya källor till Finlands Medeltidshistoria“, s. 710.

[3]) Esim. Arvidsons Handl. VII, 213, jossa hän sanoo „— — att

tähän aikaan ilmestyy tuo väärennys Pähkinäsaaren rauhanteonkirjasta, jonka Rydberg julkasee [1]), ja että sama Kustaa Vaasan politiikki se vaatii rajankäyntiä Venäjää kohti lykättäväksi vastaiseksi, arvatenkin siitä syystä, että hän saisi aikaa asutuksen kautta muuttamaan rajan suuntaa aivan toisaalle [2]). Kustaa Vaasan jälkeen on Kaarle IX useimmilla aloilla nerokkaasti jatkanut isänsä työtä. Hän, joka tiesi minne Pähkinäsaaren rauhan vanha raja oikeastaan veti, on yhtä innokkaasti, kun isänsäkin ajanut samaa asuttamis-politiikkiä. Venäjän karjalaiset olivat tällä välin melkein tykkänään hävittäneet Kajaanin seutujen asutuksen. Sen vuoksi päätti Kaarle IX rakennuttaa sinne linnan sen suojaksi ja tätä rakennustyötä hän ajoi aivan yhtä suurella kiivaudella, kun isänsä uutisasutusta [3]).

Kun otamme huomioon kaikki edellä esiin tuodut tosiasiat, niin täytyy kummastella, miten Schybergson on vielä voinut pysyä tuossa Rydbergin uskossa. Ja vielä suuremmaksi kasvaa kummastuksemme, kun huomaamme, että hän on pitänyt tärkeimpinä juuri niitä todistuksia (Alfred'in ja Herberstein'in), jotka kumminkin ovat itse asiassa heikoimpia.

Toivon, että edellisellä lukijalle ehkä jo kovinkin ikäväksi käyneellä esityksellàni olen esiintuonut kylliksi syitä, joitten nojalla olen kartalle vetänyt sen viivan, joka pääsuunnilleen osottaa Savon ensimmäistä itärajaa.

Mutta kauan ei tämä raja pysynyt täälläkään, enemmän kun Pohjanmaallakaan. Arvattavasti tuo 1400-luvulla vähi-

en hop motthe rycke vp och göre heman på alle sijdher uth medh then Rydze grentzen — — — *och wårt land ther egenom och så till förmering* — — *komme motthe* etc",

[1]) Sverges traktater siv. 451—454.

[2]) Katso Arv. Handl. II, siv. 308.

[3]) Hannes Gebhard: „Kajaanin linnasta", painettu Muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirjassa X.

tellen vakaantunut raja Hämettä kohti vähän ehkäsi Savolaisten tulvausta sinne päin ja käänsi ainakin Juvan kirkon seutujen asukkaitten kulun itää kohti. Sitä todistavat osaksi Juvan kirkkopitäjän raja v. 1571 ja ne useat sukunimet, jotka ovat yhteisiä Juvan ja Rantasalmen nimismieskunnille, osaksi myös kansantaru, jonka mukaan Juvalta on ensiksi käyty kalastamassa Rantasalmen saaristossa ja sitten vähitellen asetuttu taloksikin. Vielä enemmän Savon alue laajeni Suomalaisten pappien kautta, jotka saattoivat Säämingin ja Kerimäen seudut Turun piispan ja samalla Ruotsin kuninkaan alamaisiksi. Näin tuli vihdoin savolaisten alue v. 1571 ulottumaan niin kauas itään päin, kun kartastani näkyy. Tämä raja ei voine olla aivan tarkka, sillä sen olen vetänyt ainoastaan sen mukaan, kun olen idässä löytänyt Savonlinnan läänissä verotettuja alueita. Siitä vieläkin idempänä kulkee kartallani Täyssinän rauhan raja (1595). Eteläraja näkyy pysyneen pääasiallisesti semmosenaan, kun se nykyaikaan ilmestyy Mikkelin ja Viipurin läänien erottajana. Ainoastaan yhdessä kohti on minun täytynyt siitä poiketa, niin kun lukia sen helposti huomaa. Pohjosessa taas on Maanselän niminen vedenjakaja aina ollut luonnollisena rajana.

Siinä on siis edessämme „Savonlinnan lääni“ v. 1571.

Lukia kysynee ehkä, miten tuo vuosi on niin merkillinen, että juuri siltä vuodelta on tehty karttakin. Ei mitenkään, ei historiallisessa eikä maantieteellisessä suhteessa. Aivan käytännölliset syyt saivat minut piirrustamaan karttaa tältä vuodelta. Erästä tarkotusta varten, joka tämän teoksen viime luvussa käypi selville, täytyi näet arkistosta kopioida eräs veroluettelo tältä vuodelta, jossa luettelossa läänin jako on selvempi, kun missään muussa tämän ajan asiakirjassa, koska siinä on mainittuna eri veropiirien nimetkin, eikä, niin kun tavallisesti, ainoastaan järjestysnumerot, jotka

näkyvät vaihdelleen hyvin satunnaisesti. Oli siis luonnollista, että käytin tuota valmista ainehistoa.

Kartta on syntynyt seuraavalla tavalla. Lääni oli veronkantoa varten jaettu veropiireihin. Pienin piiri oli kymmeneskunta, jossa löytyi 11—17 verotettua taloa; kymmeneskuntia meni 6 joka neljänneskuntaan ja näitä oli 4 joka nimismieskunnassa, paitse Tavinsalmen pohjoisimpana olevassa nimismieskunnassa, jonka harvassa asuva väestö mahtui 2-teen neljänneskuntaan. Alottaessani karttatyötäni hain ensin maanmittaushallituksen n. k. kenraalikartalta eri kymmeneskuntain nimiä, ja löysinkin niitä useammat nykysinä kylien, talojen eli muina niminä. Sitten rupesin löytämäni kymmeneskunnan nimen ympäriltä hakemaan niitten talojen (=talollisten) nimiä, jotka v:na 1571 verokirjassa mainitaan siihen kuuluviksi, ja sain siten suunnilleen kymmeneskunnan alueen. Ja kun olin näin saanut toistensa läheisyydessä olevien kymmeneskuntien alueet suunnilleen määrätyiksi, rupesin vetämään rajoja niitten ympärille. Sillon huomasin, että nykyset kartalle merkityt rajat useinkin sopivat 1500-luvun rajoiksi; mutta usein niistä täytyi poiketakin, eli vetää rajoja semmosiin paikkoihin, joissa ei nyt rajoja löydy, ja sillon ovat vesistöt, vesien jakajat, asumattomat seudut y. m. s. olleet ohjeinani.

Näin syntyi kymmeneskunta toisensa viereen ja kuudesta kymmeneskunnasta vähitellen neljänneskunta, j. n. e. Mutta tulipa semmosiakin seutuja eteen, joissa täytyi vetää rajat jokseenkin arvaamalla, ja vihdoin nykysten Mikkelin—Kristiinan sekä Juvan—Rantasalmen kirkkojen tienoot, joilla oli aivan mahdotonta saada varmoja rajoja, syystä että seudut ovat tiheään asuttuja ja kenraalikartalle ei ole mahtunut tarpeeksi talojen nimiä, jotka ovat työn *a* ja *o*. Voidakseni siis jatkaa piirrustamistani ja kontrolleeratakseni jo valmista työtäni, sain maanmittaushallituksessa käytettäväkseni siellä säilytettyjä

käsin piirrettyjä suuria kihlakuntien ja pitäjien karttoja. Näitten ynnä nykysten maakirjojen avulla (joista jälkimäisistä sain kaikki talojen nimet) olen vihdoin saanut kartan niin varmaksi, kun sen voi saada, ja ainakin olen itse vakuutettu siitä, että siinä ei pitäisi kovin suuria erehdyksiä olla.

Tahdon tässä kumminkin luetella ne suurimmat heikkoudet, jotka itse olen työtä tehdessäni huomannut.

Vetäessäni kymmeneskuntain rajoja, tein kymmeneskunnat ensiksi usein liian suuriksi, niin että kun rupesin niitten naapuri kymmeneskuntia tekemään, täytyi minun muuttaa edellisisten rajoja.

Mikkelin seuduilla on maanomistusoloissa jäänyt kaskea polttavien esi-isien perintönä se omituisuus, että yhdellä kylällä voi olla maata monessa eri paikassa, muitten kylien maitten välissä. Näin on esim. Norolan kylällä neljässä eri kohti maata, ja sen kautta on aivan mahdotonta tarkalleen määrätä Norolan kymmeneskunnan rajat vuodelta 1571, varsinkin kun tietää, että isojako on koettanut vähän sovitella näitä hankalia oloja.

Rantasalmen tienoilta en ole löytänyt kahta kymmeneskuntaa (III, 4 ja 6) miltään kartalta, vaan on minun täytynyt arvaamalla panna niiksi ne alueet, jotka ovat jääneet jälelle niitten lähiseutujen rajoja piirtäessä.

Tavinsalmen nimismieskunnassa on ollut hyvinkin vaikea tarkkaan määrätä miten Saamaisten (I) neljänneskunnan eri kymmeneskunnat eroavat toisistaan, syystä että täällä jo alkaa osaksi se eroavaisuus, että taloilla ja isännillä on eri nimet, vaikka tämä ei vielä ole sääntönä. Sen vuoksi on minun täytynyt vetää rajat tavottelemattakaan mitään tarkkuutta.

Olen täten lukialtani ehkä liiaksikin riistänyt pois illusioonit tämän kartan tarkkuudesta, mutta se on ollut siinä

toivossa, että hän sitä enemmän luottaisi siihen, mitä on jälelle jäänyt.

No mitä hyötyä tuommosesta kartasta sitten on, jossa niinkin paljo on anteeksi annettavaa?

Ensiksikin saamme siitä paremmin kun minkäänlaisista kirjallisista selityksistä selville, kuinka laaja Savonlinnan lääni oli tähän aikaan.

Toiseksi näemme kartalta, ainakin suunnilleen, miten lääni *hallinnollisessa* suhteessa oli jaettu v. 1571. Näemme että Visulahden nimismieskunta ulottui Puulaveden rannoilta ja nykysen Mikkelin kaupungin pohjoispuolelta pohjaseen aina nykysen Rautalammen kirkon tienoille saakka. Sen eteläpuolella oli Pellosniemen nimismieskunta. Näitten kahden naapurina idässä oli Juva, jota Visulahdesta erotti osaksi Savonselkä, Pellosniemestä Luoteri- ja Latvavesi. Juvan nimismieskunnan etelä- ja itärajalla oli Sääminki, johon kuuluivat nykyset Puumalan, Sulkavan, Säämingin ja Kerimäen kirkkojen seudut. Säämingistä pohjoseen oli Rantasalmen nimismieskunta, joka käsitti nyk. Rantasalmen, Kangasniemen ja Heinäveden kirkkojen tienoot. Rantasalmea erotti Tavisalmesta pohjosessa nykynen Kuopion ja Mikkelin läänien raja.

Itse kussakin nimismieskunnassa olen erottanut neljänneskunnat toisistaan roomalaisten ja joka neljäskunnassa olevat 6 kymmeneskuntaa araapialaisten numeroitten kautta. Liitteessä III ovat niitä vastaavat nimet, ynnä joka kymmeneskunnassa olevien verotalollisten luvut, y. m.

Tämä hallinnollinen jako perustuu maakirjoihin. *Kirkollisen* jaon rajoja tehdessäni oli minulla saman vuoden n. k. papinveroluettelot perustuksena. Niin kun lukia näkee, yhtyvät ne useinkin hallintopitäjien rajoihin. Eroavaisuudet olen voinut määrätä siitä, että papinveroluetteloissa luetellaan

erikseen, mitkä talolliset itse kustakin kymmeneskunnasta kuuluivat eri kirkkopitäjiin.

Kirkkopitäjiä ei ollut koko läänissä v. 1571 enemmän kun neljä. Näistä oli *Mikkeli* eli Suursavo vanhin, mainitaan ensi kerran sillä nimellä v. 1329, ja oli aluksi ainoana uuden opin ahjona koko Savossa. Siitä lohkastiin *Juva* eli Pyhän Ristin kirkko v. 1442 ja tästä *Sääminki* kappeliksi v. 1447 [1]; omaksi kirkkoherrakunnaksi tämä tuli vasta jälkeen vuoden 1477. Näin kolmeen pitäjään jaettuna pysyi lääni vuoteen 1552 saakka, jollon Tavinsalmen eli *Kuopionniemen* pitäjä perustettin [2]. Kartalta näemme, että, niin kun jo edellä mainitsin, kirkkopitäjien ja hallintopiirien rajat pääasiassa ovat samoja. Huolimatta pienistä eroavaisuuksista, näemme, että Suursavo käsitti Visulahden ja Pellosniemen, Juva, Sääminki ja Tavisalmi saman nimiset nimismieskunnat. Ainoastaan Rantasalmi oli jaettu näitten kolmen kesken. Kumminkin mainitaan sitä kappelina jo v. 1554 [1]) mutta vasta v. 1578 sai se oman kirkon.

Pieniä nämä kirkkoherrain alueet eivät siis olleet. Ja asukkaitten kirkkomatkat sitten, kymmeniä peninkulmia monelta eri suunnalta. Eräs kirje vuodelta 1504 [3]), sanoo juuri näistä Savon kirkkopitäjistä, että ne olivat sillon jo niin suuria, että niissä asui 12—1300 talollista, joista monella oli enemmän kun 15 peninkulmaa kirkolle; tästä seurasi, että useakaan ei tullut kirkolle kun joka kolmantena eli neljäntenä vuonna. „Heidän kristinuskon oppinsa oli sen vuoksi hyvin pieni, — jatketaan kirjeessä — he elivät lappalaisten ja pakanain tavoin. Moni sai kuolla ilman sakramenttiä kuolin-

---

[1]) Akiander: Herdaminne.

[2]) Frosterus: Kuopio sockens ålder, namn och första kyrka.

[3]) Turun tuomiokirkon „Mustakirja", fol. 258.

vuoteellaan ja lapset kuolivat kastamatta, varsinkin keliriiton aikana syksyllä ja keväällä".

Samaten kerrotaan Iisalmen tienoilta, että ennen kun Kuopionniemellä oli kirkko, täytyi täältä käydä Säämingillä asti, ja sen vuoksi lapsia ei kastettu, ennen kun nämä voivat itse hiihtää vanhempainsa seurassa „papin pakinoille" [1]).

Mutta palatkaamme kartalle!

Kun rupeamme tutkimaan sitä yhdessä niitten numeroitten kanssa, jotka saamme Liitteistä II ja III sekä Liitteessä I olevien sukunimien avulla, niin saamme selvemmän käsityksen tämän seudun asutusoloista, kun mitenkään muuten.

Kun ensiksikin otamme ne tiedot, jotka saamme Liitteestä II, tarkempaan huomioon, niin näemme kohta, että tämän kartan otsakirjotuksena olisi voinut yhtä hyvin olla „Savonlinnan läänin-kartta vuodelta 1541", kun vuodelta 1571, jos emme ota lukuun Tavinsalmen nimismieskuntaa, joka tällä välin sai vakinaiset asukkaansa.

Savonlinnan lääni, paitse mainittua nimismieskuntaa, oli näet jo v. 1541 jaettu Visulahden, Pellosniemen, Juvan, Säämingin ja Rantasalmen nimismieskuntiin ja jokaisessa näistä oli jo sillon 4 neljänneskuntaa, ja neljänneskunnissa 6 kymmeneskuntaa [2]). Veroa maksavien talollisten luku ei ole tällä ajalla mainitulla alueella noussut ollenkaan, päinvastoin. Se oli nimittäin v. 1541—3,359, v. 1551—3,331, v. 1561—3,330, v. 1571—2,901 [3]). Koko- + puoliverojen luku on vähennyt vielä suuremmassa määrässä; se oli v. 1541—2,036, v. 1551—1,822;

---

[1]) Frosterus, e. m. teos.

[2]) Rantasalmen pitäjän neljänneskunnista katso etempänä.

[3]) Tähän on otettu myöskin verosta vapautetut Visulahden ja Pellosniemen sekä n. k. „torpparit" Rantasalmen nimismieskunnasta. Syyt siihen selviävät etempänä.

v. 1551—1,704, v. 1571—1,566. Vasta tulemme näkemään, että syynä tähän vähentymiseen on pääasillisesti ollut poismuutto.

Mutta tästä jo selviää, että se edistyminen näitten seutujen asutussuhteissa, joka kartasta voi tulla näkyviin, on jo tapahtunut ennen v. 1541, ja että seudut mainittuna vuonna ovat olleet vieläkin tiheämmin asuttuja, kun v. 1571.

Ensimmäinen silmään pistävä asia kartalla on se, että Mikkelin—Kristiinan ympäristöllä ja Juvan—Rantasalmen tienoilla ovat nuo kymmeneskunnat paljoa pienemmät, kun muualla. Kun tämän vuoksi katsahdamme Liitteessä III olevia numeroita, niin huomaamme pian, että nämä kaksi seutua Uuden ajan alussa olivat tiheimmin asuttuja koko läänissä, eli kaksi sivistyksen keskustaa, sillä koko- + puoliverojen ja siis asukkaitten luku eri kymmeneskunnissa ei ole vaihdellut kovin paljo. Vertaa esim. Pellosniemen nimismieskunnassa Kyyhkylänniemen (II, 5) kymmeneskunnan aluetta Suojärven (I, 6) piiriin, joissa kummassakin oli 15 verotalollista, eli Visulahden nimismieskunnassa esim. III 1:n ja 2:n pintaalaa, joista 1:ssä oli 19 verotalollista, 2:ssa 22. Sama ilmiö on edessämme, kun katselemme Rantasalmen seutuja. Parkumäen ja Heinäveden kymmeneskunnissa (I, 1 ja 6) on melkein yhtä monta talollista, vaikka edellisen pintaala ei ole täysin kuudetta osaa jälkimäisen alasta.

Vielä hämmästyttävämpiä huomaamme luodessamme silmäyksen pohjoseen, missä esim. Nerkonjärven (II, 6) kymmeneskunnan aluetta hallitsee 31 talollista, vaikka sille mahtuisi kaikki Penosniemen 24 kymmeneskuntaa 461 talollisensa kanssa.

Katselkaammepa vielä karttaa!

Kirkkopitäjien muoto on omituinen ja varsin kuvaava asutuksen levenemiselle. Pitäjät ovat näet pitkän soikeita ja

ulottuvat etelästä pohjoseen pitkin vesistöjä. Sama ilmiö meitä kohtaa, jos tarkkaamme neljänneskuntien muotoa ja ulottumista itsekussakin nimismieskunnassa. Esim. Visulahdessa alkavat I, II ja IV kukin Mikkelin tienojen tiheään asutusta keskustasta ja ulkonevat pitkänsoikeina harvempaan asuttuja seutuja kohti pohjoseen ja luoteeseen päin. Samaten Juvalla I ja II sekä Rantasalmella I, II ja IV neljänneskunta. Tämän teoksen toisessa luvussa tulemme näkemään, miten veronkantoa varten — jota varten nämä piirikunnat olivat muodostuneetkin — oli alkujaan ollut käytännöllisessä suhteessa tärkeätä, että saatiin yhteen piiriin heimolaisia. Että sitä tarkotusta oli pidetty silmällä jakaessa alueita, käypi selville siitä, että näemme joka neljänneskunnassa esiintyvän samoja sukunimiä sen eri kymmeneskunnissa, ja että noita nimiä ei tapaa saman nimismieskunnan muissa osissa, useita ei edes koko läänissä. Seuraavassa tahdon tuoda esille muutamia esimerkkiä. Ne nimet ovat harvennettuja, joita ei tapaa muissa neljänneskunnissa samaa nimismieskuntaa. Jos esim. otamme Visulahden I:sen neljänneskunnan, niin näemme, että suvut *Marttinen* ja Manninen ovat tavallisia 1, 2, 3 kymmeneskunnassa, *Kekkonen* 1, 3, 4, 5 kymmeneskunnassa, *Laitiainen*, Heinonen, 1, 2, Kauppinen, *Hokkanen*, Ikonen, *Papainen*, 1, 3, Remonen 2, 4, 5, *Liukkonen* 4, 5, 6, *Ahikainen* 4, 6 y. m.

Ne kaksi kansan suusta kuultua sukutraditsioonia, jotka olen saanut käsiini, kertovat asutuksen kulusta aivan samaa, kun nuo arkistotutkimuksieni kautta saadut päätelmät. *Pieksämäellä* kerrotaan Pynnölän, Hyyrylän ja Nojolan talojen olevan vanhimpia. Ensimmäiset asukkaat olivat tulleet tänne Suursavosta ja asettuneet nykysen kirkon tienoille. Siitä oli muutamia sitten lähtenyt tekemään taloja Vuonsalolle ja Pynnölään Puulaveden pohjoisrannalla. Täältä lähti sittemmin

viisi taloutta Rautalammin pitäjään, jossa he perustivat Pyn-nönmäen kylän. — *Hirvensalmen* Tuukkalan kylään ovat asukkaat tulleet Mikkelin Tuukkalasta [1]).

Jos otamme Rantasalmella Putkisalmen (I) neljänneskunnan sukunimet tarkastettaviksi, niin näemme, että esim. suku *Tiilikainen* löytyy 5, 3, 6 kymmeneskunnassa, *Asikainen* 5, 3, 4, *Varonen*, 5, 6, Luostarinen 2, 4, *Issakainen* 3, 4 j. n. e. Täällä Rantasalmen nimismieskunnassa on se vielä huomioon otettava, että muilla neljänneskunnilla, jokaisella paitse III:lla, on aluetta kummallakin puolen tuota laajaa Haukivettä. Arvatenkin on täälläkin asutus tapahtunut siten, että Rantasalmen nykysen kirkon puolella olevat asukkaat ovat ensiksi viljelleet nykysiä Heinäveden ja Kangasniemen seutuja takamainaan ja kalastuspaikkoinaan ja että he sittemmin, kun „koti on alkanut käydä ahtaaksi“, ovat lähettäneet „poikiaan ja vävyjään“ — niin kun eräässä asiakirjassa mainitaan asutuksen käyneen — entisille takamailleen vakinaisiksi asukkaiksi. Vesi ei siis ole ollut erottajana, vaan päinvastoin.

Tätä viimeksi mainittua voi myös sanoa Kerimäen (Sääminki III) neljänneskunnan 4, 5, 6:sta kymmeneskunnasta. Kerimäen neljänneskunnassa tapaamme sukunimen *Jaatinen* 1, 2, 3, 6 kymmeneskunnassa, Paakkinen 1, 2, 4 *Naukkarinen* 1, 3, *Silventoinen* ja *Jyrkkinen* 2, 4, 6, Simonen 2, 3, *Räisänen* 2, 4, *Lötjönen* 2, 6, *Toivonen* 2, 3, 6. Näistä päättäen on toinen kymmeneskunta ollut asutuksen pesäpaikka ja lähettänyt uutisasukkaita neljänneskunnan muihin osiin. Tässä neljänneskunnassa muuten ovat nimet Naukkarinen, Silventoinen, Jyrkkinen, Lötjönen, Hiljakainen, Tuniainen, Vanninen semmosia, joita ei löydä läänin muista osista.

Juvalla III:nessa neljänneskunnassa näemme sukunimen

---

[1]) Julius Paasosen e. m. kirjotus.

Kuosmanen 1, 2, 3, 5 kymmeneskunnassa, *Rastonen* 1, 2, Härkönen 1, 4, 5, 6, *Narinen* 2, 4, 6, Marttinen 3, 4, 6, *Lehikoinen* 3, 4, Halonen 4, 5. Näyttää siis siltä, kun tuo järven ympärillä oleva 4 kymmeneskunta olisi ollut vanhin asumapaikka tässä neljänneskunnassa, koska niin monessa muussa on samoja nimiä, kun tässä.

Kun Pellosniemellä otamme esim. I neljänneskunnan tarkastettavaksemme, niin näemme siellä nimen *Toivonen* 1, 2, 3, Rahikainen 1, 5, *Soikkanen* 2, 4, *Kääriäinen* ja *Tornioinen* 2, 4, 6, Marttinen 2, 3, 5, *Messoinen* 2, 3, 4, Lapveteläinen 2, 4, 5, Pekkoinen 3, 4, 5, Hyyryläinen 4, 5, Minkkinen 5, 6.

Tässä sopinee ehkä mainita se poikkeus, jonka Norolan (III) neljänneskunnan ensimmäinen kymmeneskunta Visulahdessa tekee, kun se näet on aivan kaukana erillään muista samaan piiriin kuuluvista kymmeneskunnista. Sitä ei voine muuten selittää, kun että Kutemajärvi on ollut aikonaan Norolaisten takamaana, jonne he sitten, „kun aika oli täytetty", toimittivat vakinaisen asutuksen. Siihen viittaavat yhteiset nimet, semmoset kun Pällinen, Remonen, Ikonen, Tarvonen y. m.

Millon tämä asutus näistä keskuksista on levinnyt ulommaksi, on vaikea sanoa. Yhden viittauksen vastaukseksi antaa seuraava ilmiö. Katsokaammepa Liitettä II, F. Siitä huomaamme, että tuossa äsken asutetussa Tavinsalmen pitäjässä puoliverojen luku ensi verotuksessa (v. 1548) oli tavattoman suuri kokoverojen lukuun nähden, mutta että tämä suhde kokonaan muuttuu 23 vuoden kuluessa. Kokoverojen luku näet kasvaa 102:sta 162:een, puoliverojen luku vähenee 115:sta 8:aan. Jos siis koko läänissä alussa 1540-lukua on käytetty samaa prinsiippiä, joka täten käypi näkyviin Tavinsalmen suhteen sen ensi verotusvuosina, että nim. taloille ensiksi on pantu puoliveroa, joka jonkun ajan kuluttua korotetaan, niin voimme siitä päättää,

että vähää ennen v. 1541 olisi uudisasutus ollut hyvinkin vilkasta juuri niissä osissa lääniä, joita edellisessä olemme oppineet pitämään myöhemmin asuttuina, ja että siis asutus tänne on tapahtunut juuri Uuden ajan alussa. Koko läänissä on 1541—1571 puoliverojen luku vähennyt 798—595—280—85 (Liite II G) ja kokoverojen sen mukaan noussut. Jos otamme tämän asian vähän tarkemman tarkastuksen alaseksi, ja ensiksikin katsomme esim. Rantasalmen nimismieskuntaa (Liite II E), niin näemme että v. 1541 koko veroa maksavia oli 249, puoliveroa 242, eli melkein yhtä paljo kumpiakin, jota vastoin v. 1571 edellisiä 303, toisia ainoas-19. Kun nyt katselemme eri neljänneskuntia, niin astuu suuri erotus esiin Rantasalmen ja Tuusmäen neljänneskuntien välillä. Edellisessä oli v. 1541 49 kokoveroa ja 81 puoliveroa, jälkimäisessä 77 kokoveroa ja ainoastaan 32 puoliveroa. Rantasalmessa puoliverojen luku 30:ssä vuodessa vähenee 4:ään, Tuusmäessä 6:teen. Tämän kautta vakaantuu meissä se ajatus, joka meillä jo edellisestä on ollut, että nim. Tuusmäen seudulla oli jo vanhastaan tiheä asutus, jota vastoin se Rantasalmen neljänneskunnassa, samaten kun nimismieskunnan muissakin osissa, on Uuden ajan alussa kasvanut vilkkaasti.

Pellosniemen ja Visulahden nimismieskunnissa on puoliverojen luvun suhde kokoverojen lukuun v. 1541 edelliseen verraten pieni, mutta kumminkin näkyy niitä sillon vielä olleen jokseenkin paljo.

Tätä vastoin on Juvan nimismieskunnan Joroisten ja Vesikansan neljänneskunnissa tämän mukaan uutisasutus ollut v. 1541 paikoilla hyvinkin vilkas, mutta Koikkalan neljänneskunnassa aivan pieni; — siinähän jo edellisessä päätimme asutuksen vanhaksi.

Säämingin nimismieskunnan Puumalan neljänneskunnassa on 1541 hyvin vähän puoliveroja, muissa sitä vastoin jokseen-

kin paljo. Esim. IV:ssä neljänneskunnassa on v. 1541 62 kokoja 43 puoliveroa, mutta tämä suhde vähitellen muuttuu, niin että v. 1571 kokoveroja on 83 ja puoliveroja ainoastaan 4. Tämän neljänneskunnan asutuksen suhteen on asiakirjoistakin todistusta. Neljänneskunnan pohjoisosassa, eli Säämingin kirkon läheisyydessä, on arvatenkin vanha asutus, mutta sen eteläosaan, eli Saukonsaarelle, Peltosaarelle, Pienelle saarelle, Vehasaarelle, y. m. on eräästä Novgorodin suuriruhtinaan Wasilij Iwanowitsch'in kirjeestä päättäen tullut uutisasukkaita vasta Uuden ajan alussa. Hän valitti v. 1526, että Ruotsin valtakunnan miehet juuri siihen aikaan ovat anastaneet nämä saaret, vaikka ne kuuluvat Käkisalmen lääniin [1]).

Mutta tähän aikaan, eli Uuden ajan alussa, alkoivat nämä Savonlinnan läänin asutut seudut käydä ahtaiksi, savolaisille piti näet olla paljo maata, he kun vielä elivät suureksi osaksi metsästä: kaskenpoltosta, kalastuksesta ja metsästyksestä. Tämän vuoksi he eivät sopineet asumaan tiheissä kylissä, niin kun heidän molemmat naapurinsa hämäläiset ja Venäjän karjalaiset ja tästä selviää se suuremmoinen vallotustyö, minkä Savolaiset 15-sataluvun kuluessa suorittivat. He ottivat haltuunsa suuria metsäalueita, vaikka he eivät olleet suurilukusia.

On luultu, että tämä uutisasuttamisen into on ollut kuningas Kustaa I:sen ja hänen voutinsa Kustaa Fincken yksinomaista ansiota, siten että savolaiset ainoastaan heidän houkutuksestaan ja tyrkytyksestään olisivat lähteneet erämaihin. Mutta miksi eivät nämä kuninkaan houkutukset saaneet hämäläisiä liikkeelle edes heidän omille takamailleenkaan, vielä vähemmin etemmäksi? Syy on juuri etsittävä siitä, että hämäläiset olivat tottuneet asumaan kylissä ja saamaan leipänsä kotinur-

[1]) Arv. Handl. VIII, 15.

kissa olevista pelloistaan, jota vastoin savolaisten elämäntapoihin erämaan elämä paremmin soveltui. Tätä savolaisten omaa halua uutisasutuksen levittämmiseen todistaa se seikka, että heitä oli jo v. 1531, s. o. ensimmäisinä vuosina, joilta meillä on tietoja, Oulun järven tienoilla verotettuna. Tämän vuoden tilikirjoissa mainitaan, että savolaisilta (Saffuobönder), jotka asuvat Limingan pitäjän erämaissa, otetaan vuotuisesti veroa 1 kippunta haukia [1]). Hiukan myöhemmiltä ajoilta näemme, että Limingan erämaina [2]) pidettiin Oulunjärven seutuja. Näemme tästä, että savolaiset olivat innokkaita erämaitten vallottajia jo ennen, kun kukaan muu oli heitä siihen tyrkyttänyt.

Se on siis kuningas Kustaa I:sen ja Kustaa Fincken ansiota, että he oivalsivat tämän savolaisten asutus-innostuksen suuren tärkeyden ja rupesivat sitä yllyttämään ja järjellisesti ohjaamaan.

Pohjois-Savoa (eli sitä osaa läänistä, jota sittemmin kutsuttiin Tavinsalmen pitäjäksi) olivat Etelä-Savon asukkaat tottuneet viljelemään yhteisenä takamaana ja sieltä kaikki viisi nimismieskuntaa hankkineet enimmän elatuksensa. „Mutta sitten tapahtui, että meitä alkoi kasvaa kovin monta yhdelle talolle, niin että emme voineet siinä elää. Sen vuoksime erosimme toisistamme ja rakensimme taloja takamaillemme".

---

[1]) V. A. Vol. 4529, 7.

[2]) Katso kirjotustani: „Mitä vanhat asiakirjat kertovat Oulunjärven pitäjästä" (Valvoja 1887, 8—9). Tuo ylempänä mainitsemani uusi tieto arkistosta selittää seuraavan seikan: Kansalta olin kuullut, että Venetheiton ja Nimisjärven kylää (Oulunjärven luoteisella rannalla ja siis lähinnä Liminkaa) pidettiin vanhimpina asuttuina seutuina, mutta arkistosta olin saanut sen tiedon, että kun Savolaiset v. 1552 tulivat tänne, niin he asettuivat järven pohjaiselle, koilliselle ja etelärannoille. Tästäkin näemme kuinka kansan taruissa useinkin on paljo luotettavaa.

Näin kertovat uutisasukkaat itse v. 1545 ja kutsuvat sitä osaa lääniä, johon he täten olivat asettuneet „uudeksi", eli nimismieskunnan viidenneksi neljänneskunnaksi [1]). Että tämä on kuulunut Rantasalmen nimismieskuntaan, arvelee jo Koskinenkin [2]), ja se käypi aivan varmaksi, kun näemme v. 1571 kartalta, että Tavinsalmen nimismieskunnan I neljänneskunta on muuhun pitäjän alueesen verrattuna jo tiheään asuttua. Sitä paitse todistaa sitä se kirje, jonka Fincke v. 1547 kirjottaa kuninkaalleen [3]). Siinä hän ehdottaa, että tehtäisiin uusi nimismieskunta ja sen alueeksi määrättäisiin se erämaa, jossa vasta asettuneet talonpojat asuvat, mutta sen lisäksi otettaisiin siihen vähän muilta nimismiehiltä aluetta, niin että Tavinsalmella nimismies voisi elää. Tähän esitykseen on kuningas suostunutkin [4]), ja v. 1548 verotetttin Tavinsalmen nimismieskuntaa ensi kerran.

Olemme tässä siis nähneet, miten savolaisten omat erämaat saivat vakinaisen asutuksensa 1540-luvulla. Mistä tämä asutus on tullut, siihen osaksi vastaavat äsken siteeraamani rantasalmelaisten omat lauseet. Toiseksi löydämme tähän kysymykseen vastauksen Liitteestä I, jossa pian huomaamme, että Tavinsalmen nimismieskunnan sukunimet ovat suureksi osaksi samoja, kun Rantasalmen ja Juvan. Niitä en tarvinne tässä erikseen mainita, sillä lukia voi ne kyllä löytää itsekin. Mutta vieläkin tarkempaan voipi tätä ulossiirtoa määrätä Liitteen II avulla, kun näet katselemme missä osissa lääniä tilallisten, eli savujen luku on vähennyt, missä enennyt. Koko- ja puoliverojen lukuun ei tässä voi niinkään luottaa, sillä yhdellä verolla oli 1—7 asukasta eli savua. Näistä saman talon

---

1) Arv. Handl. VI, 310—312.

2) Nuijasota, s. 32.

3) Arv. Handl. II, 265.

4) Arv. Handl. II 270.

useista asukkaista juuri nuo siirtolaiset eli uutisviljeliät lähtivät. Katselkaamme siis noita numeroita Liitteessä II.

Näemme heti, että edistyminen yleensä koko läänissä on ollut melkosen suuri tuolla vuosikymmenellä 1541—1551. Verojen luku, arviopuntaalojen ja varsinkin talollisten luku on enennyt. Mutta kun katselemme eri nimismieskuntia, niin näemme, että tämä eneneminen on ollut runsain Säämingissä, sen jälkeen Visulahdessa ja Pellosniemellä. Sitä vastoin on Juvalla savujen luku vähennyt melkosesti ja Rantasalmella vieläkin suuremmassa määrässä. Tästä siis voimme jo päättää, että ei ainakaan yleisesti ole muutettu Tavinsalmelle noista kolmesta ensiksi mainituista nimismieskunnista, joka muutto sitä vastoin Rantasalmelta on ollut hyvin suuri.

Kun tarkastamme lähemmin Juvan nimismieskunnan eri neljänneskuntien talollisten lukuja vv. 1541 ja 1551, niin näemme seuraavat muutokset tapahtuneiksi:

Joroinen	—	21.
Vesikansa	—	29.
Koikkala	+	8.
Juva	+	21.

Suurin vähentyminen on siis niissä osissa Juvaa, jotka ovat lähinnä Tavinsalmea.

Rantasalmen neljänneskunnista taas saamme seuraavat luvut samasta asiasta.

Putkisalmi	—	33.
Rantasalmi	—	47.
Tuusmäki	—	23.
Keriharju	—	20.

Tästä näemme, että siirto Rautasalmelta on mahtanut olla aivan yleinen. Mutta tässä tulee meidän muistaa äsken mainittu lause Rantasalmen 5:nestä neljänneskunnasta. Tämä vähennys ei siis ole ainoastaan tullut siitä, että Rantasalmesta

on *muuttanut* asukkaita, vaan suureksi osaksi myös siitä, että tästä, nimismieskunnasta on *lohkaistu* osa pois.

Näitä numeroita katsellessamme meidän ei saa pitää niitä suinkaan absoluuttisina, eli laskea näitten nojalla, että esim. Juvalta on todellakin muuttanut 50 savua. Ne ainoastaan viittaavat meille, mistä poismuutto on ollut suurempi ja yleisempi. Tähän tulee vielä lisäksi samoista osista se luonnollinen lisääntyminen, mikä niissä, niin kun läänin muissakin osissa, olisi muuten tapahtunut. Ja toiseksi on aivan luonnollista, että erämaille on tullut muualtakin asukkaita, kun juuri näistä osista, joissa asukasluku on vähennyt. Niin on esim. hyvin luultavaa, että Juvan nimismieskunnan Koikkalan neljänneskunnasta on muuttanut melkoinen määrä, koska siinä näkyy lisääntyminen olleen verrattain pieni.

Näistä siirtokuntain tuloista Tavinsalmeen kertoo kansa itse seuraavaa. *Kuopion* pitäjään on Ihalaisten suku tullut Ihalan saarelta Saimaasta. *Karttulaan* on ensimmäinen asukas Kolomainen 7 poikansa ja vävynsä kanssa tullut Punnonmäen kylään Juvalta. *Maaningan* pitäjän Kurolanlahden kylään on ensimmäinen asukas, Kuronen, tullut Säämingistä. Käärmelahden kylässä on vanhin talo Haatala, johon Haataset ovat tulleet „Savonlinnan takaa", ja Aatolan talo, johon edellisten lanko oli asettunut [1].

Kiuruvedellä on vanhimpia sukuja Remeksen suku, joka on tullut Rantasalmelta [2]. Hyvösen suku on tullut Sulkavalta. Tikkasten esiisä on Leppävirroilta. Iisalmella ovat Huttunen ja Moilanen vanhimpia [3], ja ne suvut tapaa näiltä seuduin jo 1571 v:n verokirjoissa.

---

[1]) Nämä harvalukuiset tiedot ovat H. E. Wegeliuksen kirjotuksesta: „Muinaisjäännöksiä Kuopion kihlakunnasta", painettu Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirjassa.

[2]) Vertaa Liite I, siv. XV, palsta 2, rivi 6.

[3]) Alli Nissisen edellisessä mainittu teos.

Mutta katsokaammepa vielä, mitä nuo äsken siteeraamani Savonlinnan läänin asukkaat valittavat Tavinsalmen asuttamisen johdosta. He sanovat, että kun heiltä on viety takamaat (Tavinsalmen pitäjässä), niin ovat he köyhtyneet, ja eivät nyt tiedä, miten tulla toimeen vaimoineen ja lapsineen [1]. Näemme tästä, että heille ovat olot käyneet ahtaiksi, elatuksen hankkiminen kotiseuduilla vaikeaksi. Sen vuoksi ovat he sitten 1550-luvulla niin herkkiä noudattamaan kuninkaan ja Fincken yllytyksiä muuttamaan Oulunjärven tienoille ja Pohjois-Hämeesen.

Ensiksi olivat Oulunjärven tienoot kuninkaan huolen alaisina. Korsholman linnan voudin piti hankkia Pohjanmaalta asukkaita sinne [2], mutta kun täältä asukkaat eivät olleet oikein mieluisia lähtemään, niin houkuteltiin savolaisia, ja saatiinkin. Eräässä kirjeessään näitten erämaitten asuttamisesta, vuodelta 1550 [3], lausuu kuningas: „— — Ja koska me olemme kuulleet, että se erämaa on mahtava ja suuri metsä ja että siellä kyllä on varaa tehdä hyviä tiloja joissa ihmiset voivat asua. Meille on myöskin kerrottu, kuten me myös joka päivä huomaamme niistä maanomistusta koskevista valituksista, joita meidän käsiteltäväksemme tulee, että ihmiset eivät sovi hyvin niille tiloille, joita he nyt omistavat, sentähden on meidän tahtomme ja käskymme, että te pidätte neuvoa, että joku osa rahvasta ryhtyisi raatamaan ja rakentamaan mainitulla erämaalla, erittäinkin että joku osa lähtisi liikkeelle ja tekisi asuntonsa kaikille sivuille pitkin Venäjän rajaa, jotta tämä joukko vastustaisi venäläisiä siellä, missä ne koettavat tehdä väkivaltaa valtakunnan alueella; ja meidän maallemme siten enennykseksi ja parannukseksi tulisi j. n. e.

[1]) Arv. Handl. VI, 310.
[2]) Arv. Handl. VII, 304.
[3]) Arv. Handl. VII, 312.

Sitä te kaikki ja kumminkin erittäin siellä, missä olette käskynhaltioina tarkimmasti noudattakaa". Tästä kirjeestä, joka lähetettiin Suomen molemmille laamanneille, kaikille linnojen voudeille ja muille käskynhaltioille, näemme, kuinka erämaitten asuttaminen oli Kustaa Vaasan mielestä tärkeä. Ja jo edellisessä olen maininnut, että eivät kutkaan Suomen asukkaat ole auttaneet häntä tässä tuumassa niin, kun savolaiset, ei kukaan käskynhaltia niin, kun Savonlinnan läänin vouti, Kustaa Fincke.

Jo kahden vuoden kuluttua voi Fincke kirjottaa kuninkaalleen, että 140 savolaista oli perheineen lähtenyt uusia asuinpaikkoja hakemaan itselleen Oulunjärven ympärille ja heitä on uusia siirtokuntia seurannut pitkin vuosisataa [1]).

Seurasi sitten Pohjois-Hämeen asuttaminen.

Kun Fincke kehottaa lääninsä asukkaita siirtymään Hämeen takamaille asumaan, niin nämä, ikävystyneinä ahtaisiin kalavesiinsä ja jo moneen kertaan poltettuihin kaskimaihinsa, mielellään [2]) lupaavat lähteä sinne ottamaan haltuunsa noita suuria metsiä, joista he jo vuosisatoja olivat riidelleet hämäläisten kanssa, ja ensimmäiset heistä ovat nähtävästi v. 1551 muuttaneet. Täällä nämä saivat ensin — samoin kun heidän veljensä Oulunjärven tienoilla — kokea monta kovaa hämäläisiltä, jotka luonnollisesti karsain silmin katselivat, miten heidän esiisiltään perityt takamaansa vähitellen anasteltiin; mutta uusia siirtolaisia tuli joka vuosi ja hämäläisten täytyi väistyä askel askeleelta.

Jos nyt tahdomme, samaten kun äsken, saada vastausta siihen kysymykseen, mitkä osat lääniä ovat tällä vuosikymmenellä lähettäneet uutisasukkaita, niin on mielestäni ollut

---

[1]) Tästä Oulunjärven seutujen asuttamisesta viittaan e. m. kirjotukseeni Valvojassa 1887.

[2]) Arv. Handl. II, 313 seur.

parempi ottaa selvä siitä, montako savua eri piireissä löytyi v. 1554 (1556) [1], kun v. 1561, sillä vuosien 1551—1554 (1556) välillä on nähtävästi suurin osa siirtolaisista muuttanut ja sen vuoksi on parempi verrata vuoteen 1554 (1556) kun 1561, johon saakka savujen luku jo on ennättänyt kasvaa ja tasaantua, niin että sinä vuonna erotus v. 1551 lukuihin nähden ei ole niin tuntuva, kun v. 1554 (1556), jona „verenvuodatus" vielä oli aivan veres.

Ja tämä „verenvuodatus", eli talollisten luvun väheneminen v. 1551—1554 (6) ei ole ollutkaan aivan vähänen, vaikka se jo vuoteen 1561 jälleen on rivakasti kasvanut. Koko läänissä se näet oli 1551 — *3,359*, v. 1554 (6) — *3,121* ja v. 1561 — *3,686*. Näistä kolmesta luvusta voimme jo arvata, miten suuri tuo poismuutto läänistä on ollut. Eri nimismieskuntia tarkastellessamme huomaamme, että savuluvut ovat muuttuneet seuraavalla tavalla:

Visulahti	— 40	(— 6 %	koko luvusta v. 1551).
Pellosniemi	— 106	(— 14 %	„ „ „ „)
Juva	+ 29	(+ 5 %	„ „ „ „)
Sääminki	— 60	(— 8 %	„ „ „ „)
Rantasalmi	— 73	(— 13 %	„ „ „ „)
Tavinsalmi	+ 12	(+ 4 %	„ „ „ „)

Näemme, että Pellosniemi on tällä kertaa uhrannut enin ja sen jälkeen Rantasalmi taasen lähettänyt jokseenkin paljo uutisviljeliöitä. Sitä vastoin ovat juvalaiset tällä kertaa pysyneet kotipuolellaan ja samaten ovat Tavinsalmenkin vasta tulleet asukkaat tyytyneet uusiin kotiseutuihinsa.

Visulahden nimismieskunnassa on Vuolingon ja Paukkulan neljänneskunnista, jotka ulottuvat Hämeen rajalle, talol-

[1]) Tämä vuosiluku 1556 sulkumerkkien väliin on tullut siitä, että Pellosniemen ja Visulahden maakirjat v. 1554 ja 1555 ovat kateessa, jonka vuoksi olen ottanut vastaavat numerot v. 1556.

listen luku yhteensä vähennyt 35:llä, eli, toisin sanoen, melkein koko vähennys on tapahtunut näissä osissa nimismieskuntaa. Samaten on Pellosniemen nimismieskunnassa vähennys ollut suurin (38), Hallilan neljänneskunnassa (I), joka on Hämeen rajalla, pienin Kiialassa (II).

Juvan nimismieskunnassa on Koikkalassa ja Juvalla talollisten luku enennyt suuressa määrässä, ja vähennys tapahtunut Vesikansan (II) ja Joroisten (I) neljänneskunnissa, jotka niinikään ulottuvat Hämettä kohti; mutta vähennys, kaikkiaan 12 talollista, ei ole näillä seuduin hetikään niin suuri, kun Visulahden ja Pellosniemen nimismieskunnissa.

Säämingillä ovat varsinkin Idänlahden (IV) ja Säämingin (II) neljänneskuntain asukkaat olleet halukkaita vaihtamaan kivikkoja saaristojaan erämaitten avariin kalavesiin ja aarniometsiin.

Rantasalmella on poismuutto ollut jokseenkin tasasta koko nimismieskunnasta.

Se seikka, että savuluku Tavinsalmen nimismieskunnan pohjoisemmassa neljänneskunnassa ei ole enennyt kun yhdellä, viittaa siihen, että etelämpää tulevat siirtokunnat ovat mennessään houkutelleet täältäkin muutamia seuraansa.

Mitä nimet puhuvat tästä asiasta?

Tätä teostani varten olen saanut ylioppilas K. J. Jalkaselta käytettäväkseni hänen tutkimuksensa: „Hämeenmaan pohjoisten erämaiden asutus ja olot vv. 1550—1571“. Tässä tutkimuksessa on m. m. liitteenä kaikki hänen tapaamansa suomalaiset sukunimet Pohjois-Hämeen verokirjoissa v. 1571. Näitä nimiä vertaamalla Liitteeseni I olen saanut selville, että mainittuna vuonna n. k. Rautalammin nimismieskunnan 115:sta sukunimestä oli kaikkiaan 68 samanlaista, kun Savonlinnan läänissä. Näistä 14 ovat semmosia, joita ainoastaan löytää Säämingin ja Rantasalmen kunnista, 16 ainoastaan Visulahden ja Pellosniemen

kunnista, loput ovat yhteisiä, eli yleisiä. Näistä päättäen on siis Säämingistä ja Rantasalmeltakin lähtenyt uutisasukkaita Pohjois-Hämeesen melkosen paljo, arvatenkin kulkien samoja teitä, kun Pähkinäsaaren rauhanteon raja aikonaan.

Oulunjärven pitäjän tilikirjoja tutkimalla olen tullut siihen päätökseen, että melkein viides osa nimistä ovat semmosia, joita v. 1571 tapaa ainoastaan Länsi-Savossa, eli Visulahdella ja Pellosniemellä, toiset, eli suurin osa, viittaavat Rantasalmea ja Sääminkiä alkukodikseen, samaten kun useampien Oulunjärven tienoilla asuvien sukujen traditsioonitkin.

Numerot ja nimet ovat siis kumpasetkin näyttäneet meille, että 1550-luvulla tapahtuva poismuutto Savonlinnan läänistä on ollut jokseenkin yleinen ja suuri, ja että kaikista osista lääniä on lähtenyt uutisasukkaita sekä Hämeesen päin, että Oulunjärven tienoille.

Mutta tämä poismuutto ei ole lakannut vielä v. 1554. Päin vastoin tietää Jalkanen tutkimuksissaan, että suurempia siirtokuntia on tullut koko 1550-luvulla ja minä olen 1571 vuoden hopeaverokirjasta saanut selville, että Visulahden ja Pellosniemen nimismieskunnista on sinä vuonna poismuuttaneiksi merkittyä 21 Hämeesen ja ainakin 10 Pohjanmaalle („Kainus“ tahi „Norrbotten“).

Siitä päättäen, että savuluku Oulunjärven pitäjässä v. 1563—1578 nousi 166—280, vaikka n. k. vihovenäläiset, eli Venäjän karjalaiset tälläkin välin olivat hävittäneet ja ryöstäneet heidän alueellaan monta kertaa, on tännekin siirtynyt tällä ajalla melkonen joukko uutisasukkaita. Muuten ei voi selittää tuota pikasta kasvamista.

Näin voittamiansa uusia alueitaan ovat savolaiset myöhemmin levittäneet yhtä rivakasti. Pohjois-Hämeestä he kulkivat sisäosiin Pohjanmaata Ängeslevälle, Laitasaarelle, Utajärvelle, Pyhäjärvelle, Haapajärvelle, Reisjärvelle, Evijärvelle,

Lappajärvelle, Saarijärvelle, Alavuudelle, Normarkkuun, Mouhijärvelle [1]). Sitä paitse ovat he Oulunjärven tienoilta ja Tavinsalmelta siirtyneet Venäjän Karjalaan [2]); ja Pohjois-Hämeestä savolaisia on Kaarle IX:n aikoina muuttanut suuria parvia Ruotsin ja Norjan välisille metsille, josta he meidän aikoinamme näkyvät pyrkivän vieläkin lännemmäksi, Pohjois-Ameriikkaan [3]). Tähän tulee vielä lisäksi se, että valtakunnan raja v. 1595 muuttui paljoa idemmäksi, kun se v. 1571 oli, sillä Kaavi, Liperi, Nurmes ja Pielisjärvi olivat saaneet Savosta runsaasti asukkaita [1]), sekä että Savosta myöhempinä aikoina, 16 sataluvulla, kun suurien sotien tähden Etelä-Karjalasta asukkaat pakenivat sisemmäksi Venäjälle, lähti väkeä niitten autioksi jättämiä tulisijoja lämmittämään [4]).

„Ylipäätä voipi todenmukaan lausua, että missä osaa maatamme jylhiä korpia on löytynyt, siellä on Savolaisen kirves kaikunut“ [1]).

Tämä suuremmoinen ja outoa hämmästyttävä vallotustyö on jo edellisessä saanut selityksensä siitä, että savolaiset eivät ensiksi ole asuneet tiheissä kylissä viljellen peltoa, vaan kaukana toisistaan olevilla yksinäisillä taloilla, joitten välillä he voivat kaskea polttaa, kalastaa ja metsästää.

Silmätkäämmepä vielä Liitettä II ja koettakaamme siitä saada tietää Savonlinnan läänin *asukaslukua* vv. 1541—1571.

Meillä on perustettu asukasluvun laskemiset niiltä ajoilta, joilta ei vielä ole kansanlaskutaulustoa, verotalojen lukumää-

---

[1]) Torsten Aminoff: „Savolaisten sija Suomen asutushistoriassa“, Koitar I, s. 110—124.

[2]) Katso J. V. Juvelius: „Muistoja Pohjoisen Venäjän Karjalan muinaisuudesta“.

[3]) Petrus Nordmann: „Finnarne i mellersta Sverige“.

[4]) Tämän näkee Savonlinnan läänin tilikirjoista 16-sataluvulta. Katso esim. „Nyslotts läns qvittansbok“ vuodelta 1647.

rään, olettamalla, että joka talolla olisi ollut yksi talollinen eli talous. Tämä ei ole oikea perustus ainakaan Savonlinnan läänin suhteen, sillä Liitteestä II näemme heti, että yhdellä talolla on ollut monta „savua" eli talollista. Kun laskemme kokoveroa ja puoliveroa maksavat talot yhteen, niin näemme, että Savonlinnan läänissä v. 1541 oli 3,359 talollista 2036 taloa kohti, v. 1551 3,621 talollista 2043 taloa kohti v. 1561 3,686 talollista 1,874 taloa kohti ja v. 1571 3,039 talollista 1,736 taloa kohti. Useammilla tosin oli ainoastaan 1 tahi 2 talollista, mutta löytyipä semmosiakin verotaloja, joille sopi 7:kin talollista.

Tämän on S. G. Elmgren aavistanutkin, laskiessaan Suomen väkilukua 1553 ja 1560 [1]), mutta hän on korjannut asian sillä, että hän on aivan mielivaltaisesti muuttanut kaikki puoliveroiksi [2]), s. o. kertonut kokoverojen summan 2:lla ja siihen laskenut puoliverojen summan. Se, joka tietää, mitä nuo „heleskatter" ja „halfskatter" merkitsevät, huomaa heti, että tuommonen menettely on mielivaltaa. Tämä ei ole kumminkaan estänyt häntä tällä tavoin sattumalta saamasta suunnilleen oikeat loppusummat. Syynä hänen menettelyynsä on ollut se, että vuoden 1553 ja 1560 maakirjoissa ei löydy yhteenlaskettuna savujen, eli talollisten lukuja. Tämmöstä yhteenlaskua ei ole muilta, kun v. 1541. Muitten vuosien savuluvut olen saanut itse yhteenlaskemalla ne maakirjoista. Savuluvusta olen saanut koko väkiluvun, kertomalla sen 7:llä, niin kun Hans Forssell [3]) on tehnyt Ruotsin myöhemmin asuttujen seutujen suhteen, ja hänen mukaansa meidän historiamme tutkiat koko Suomen suhteen.

---

[1]) Hist. Arkisto V, 22—31.
[2]) Siv. 26—27.
[3]) Anteckningar om Sverges jordbruksnäring i 16:de seklet, siv. 45.

Näitten kylläkin epämääräisten laskujen kautta on alla oleva taulu syntynyt, josta näemme suunnilleen, miten väkiluku Savonlinnan läänin eri osissa on vaihdellut vv. 1541, 1551, 1561, 1571:

	1541	1551	1561	1571
Visulahti	4,700	4,800	4,600	3,300
Pellosniemi	4,600	5,300	4,600	3,200
Juva	4,600	4,100	5,000	4,200
Sääminki	4,700	5,000	5,000	5,400
Rantasalmi	5,000	4,100	4,100	4,200
Tavinsalmi		2,100	2,500	2,600
Linnanväkeä y. m. . .	400	400	700	700
Summa Savonlinnan lääni	24,000	25,800	26,500	23,600

Nämä numerot eivät tarvinne paljo selitystä, sillä edellisestä tiedämme syyt niitten vaihtelemiseen.

Se on silmään pistävä tosiasia, että v. 1541 nimismieskunnat olivat jotensakin yhtä suuria väkiluvultaan. Ainoastaan Rantasalmi tekee pienen poikkeuksen, sillä siellä oli edellä mainittu „uusi neljänneskunta“ syntynyt, joka sittemmin lohkastiin Tavinsalmen nimismiehen alle. Tätä yhtäläisyyttä nimismieskuntain väkiluvussa ei voine muuten selittää, kun että tämä kameraalinen jako Uuden ajan alussa oli vasta pantu toimeen, eli ainakin uudestaan järjestetty, sillä jo seuraavalla vuosikymmenellä näemme suuria eroavaisuuksia väkiluvussa ja eroavaisuudet kasvavat, kuta etemmäksi me seuraamme kehitystä.

Suurimman huomion herättää vuoden 1571 loppusumma, sillä sen mukaan on läänin väestö sitä edellisellä vuosikymmenellä vähentynyt melkein 3,000:lla. Kun lähemmin tarkastamme

tätä hämmästyttävää ilmiötä, niin näemme, että väkiluku on tällä ajalla tavallisuuden mukaan kasvanut Säämingissä, Rantasalmella ja Tavinsalmella ja että tuo suuri vähennys on tapahtunut etupäässä Suursavossa, eli Visulahdessa ja Pellosniemellä. Kummassakin näissä on asukasluku v. 1571 melkein 25 % pienempi kun v. 1561.

Mikä tähän on ollut syynä?

Ei missään mainita minkäänlaisia ruttoja näillä seuduin tähän aikaan käyneeksi ja sen vuoksi luulin ensiksi, että olin löytänyt uusia „lisätietoja Suomen sotahistoriaan", eli että se sota, jota käytiin Juhana III:n hallituksen alkuvuosina venäläisiä vastaan, ja joka teki tuhoja näitten seutujen lähitienoilla Viipurin läänissä [1]), olisi ulottanut hävitystyötään tännekin. Mutta en ole mistään löytänyt todistusta siihenkään arveluun.

Ainoa outo ilmiö tämän ajan asiakirjoissa on n. k. „autioluettelo", joka vuosittain tulee esille ja aina yhä suurempana. Sen mukaan on Visulahden ja Pellosniemen nimismieskunnissa yhteensä ollut „autiona", s. o. verosta vapautettuja:

	Kokov.	Puoliv.	Arviop. alaa	Verotalollisia.
v. 1568	5	3	47	?
„ 1569	19	3	147	28
„ 1570	29	7	228	43
„ 1571	58	17	470	78
„ 1574	51	69	548	81
„ 1576	50	74	629	136
„ 1585	125	166	1285	349
„ 1596	183	200	1872	430

[1]) Katso: Werner Tavaststjerna: „Lisätietoja Suomen sotahistoriaan", siv. 37—40.

V. 1585 oli m. m. 8 kymmeneskuntaa [1]) kokonaan „autiona“, v. 1596 16. Todellakin suuri vähennys kruunun tuloissa noin pieneltä alueelta! Ja maakirjat eivät hiisku sanaakaan, josta voisi saada selvitystä tähän ilmiöön. Jos otamme ne luvut, jotka ilmaisevat jokaiselle veroa maksavalle talolliselle tulevan keskimääräisen arviopunnan-alojen luvun, niin saamme samasta alueesta seuraavat tiedot:

V. 1541—3,3.
„ 1551—3,1.
„ 1561—3,4.
„ 1569—3,6.
„ 1571—4,8.
„ 1576—4,6.
„ 1585—9,2.

Vertaamaalla näitä edellisiin numeroihin näemme, että tuo keskimäärä rupeaa nousemaan suhteettomaksi (muihin läänin osiin verraten) juuri samaan aikaan, kun „autioitten“ lukukin. Tämän johdosta olen päättänyt, että se kirjotus, joka on Arvidsson'in „Handlingar'eissä“ VI, 377—381 päällekirjotuksella „Kuinka Savonlinnan läänin talonpojat petollisesti salaavat (hukkaavat) Kruunun laillisia veroja“, juuri puhuu näistä „autiotilojen“ enenemisestä. Kirjotuksella ei ole vuosilukua, mutta Arvidsson sanoo sen olevan 15-sataluvulta jälkeen Kustaa I:sen. Siinä aluksi näytetään useita esimerkkiä juuri siitä, miten verotalojen (oikeammin veroa maksavien koko- ja puoliverojen) luku on vähennyt, mutta samalla veroa maksavien arviopunnan-alojen summa noussut. Esim. siten, että kaksi kokoveroa, joilla kummallakin on ollut 5 arviopunnan-alaa, on lyöty yhdeksi, joka maksoi pääveroa 10:ltä

[1]) Nimittäin Pellosniemi, Juurisalmi, Ilmielahti, Suojärvi, Jonioinen, Pieksämäki, Harjumaa ja Ikola.

arviopunnan-alalta, mutta toinen kokovero on siten hävinnyt pois. Eli siten, että kun yhdellä oli 8 arviopunnan-alaa ja toisella 6 (siis kaksi kokoveroa)[1]), niin edelliseltä muutettiin jälkimmäiselle 4, joten edellinen siis muuttui puoliveroksi, ja toinen pysyi kokoverona y. m. m. Samasta kirjotuksesta näemme, että „kovat ja sotaiset ajat“ olivat syynä tähän menettelyyn. Vähempivaraisten täytyi sillon jättää maansa „autioksi“, kun eivät jaksaneet maksaa verojaan, ja nämä maat ottivat varakkaat itselleen, lisäten ainoastaan „pääveroaan“, joka, niin kun seuraavassa tulemme näkemään, oli muihin verraten aivan pieni. Voidakseen tätä paremmin tehdä, ovat talolliset K:n M:tin luona panetelleet vouteja ja saaneet ne viraltaan pois, niin että voudit ovat pysyneet viroissaan ainoastaan yhden, kaksi ja kolme vuotta kukin. Ja aina kun outo on tullut, ovat talonpojat koettaneet pettää häntä edellä kerrotulla tavalla.

Kaikesta tästä päättäen on siis syynä tuohon „autiotalojen“ luvun suureen kasvamiseen ollut se, että vähävaraset eivät ole jaksaneet maksaa verojaan, vaan luovuttaneet maansa varakkaammille. Tällä tosin en vielä ole selittänyt muuta kun „autiotilojen“ suuren enenemisen. Mutta arvatenkin lähti moni, joka näin oli luopunut maaltaan, pois läänistä, muualle hakemaan elatustaan. V:n 1571 hopeaverokirjat mainitsevat kaikkiaan 46 poismuuttanutta taloutta Visulahden ja Pellosniemen nimismieskunnista.

Muulla tavalla en voi selittää tuota väkiluvun vähenemistä.

Tämmösiin päätöksiin läänin väkiluvusta tulemme käyttämällä ainoastaan niitä tietoja, jotka saamme maakirjoista. Mutta tutkimalla muitakin saman ajan verokirjoja, saamme

---

[1]) Katso näistä asioista selvitystäni II:ssa luvussa.

selville, että väkiluku oikeastaan on ollut paljo suurempi, kun maakirjasta on voinut päättää. Savonlinnan läänissä on näet löytynyt yksi kansanluokka, joka erään veroselityksen mukaan on kyllä sekin maata viljellyt, vaan on ollut niin köyhä, että ei ole jaksanut maksaa kruunulle mitään veroa ja sen vuoksi ei ole otettu maakirjoihin [1]). Papille se sitä vastoin maksoi veroa ja n. k. papinveroluetteloista, jotka alkavat vuodesta 1556, saamme niitten luvun. Näitä kutsutaan kirvesmiehiksi. Näitten luvun eri neljänneskunnissa v. 1571 näemme Liitteestä III. Mutta kun tässä liitteessä vertaamme papinveroluettelon muitakin numeroita maakirjan tietoihin, niin näemme, että papinveroluettelon numerot ylimalkaan ovat pienempiä, kun maakirjojen. Ja vieläkin suuremmaksi tulee erotus ainakin muutamissa osissa lääniä, jos vertaamme papinveroluetteloa hopeaverokirjaan, sillä tämä on tarkempi muita. Kun nyt tämän vertailun jälkeen rupeamme määräämään väkilukua läänin eri kunnissa v. 1571, niin saamme seuraavat luvut:

	Verotilallisia.		Kirvesmiehiä.	Summa talouksia.	Asukkaita.
Visulahti	467 [2])	+	196 [2])	663	4,200
Pellosniemi	460 [2])	+	235 [2])	695	4,400
Juva	598 [3])	+	34 [4])	632	4,400
Sääminki	774 [3])	+	27 [4])	801	5,600
Rantasalmi	597 [3]) [5])	+	88 [4])	685	4,600
Tavinsalmi	375 [3]) [5])	+	41 [4])	416	2,800
Summa	3,271	+	621	3,892	26,000
Linnanväkeä y. m.					700
				Summa	26,700

[1]) Katso siv. 59 *kirvesmiehistä.*

[2]) Hopeaverokirjan mukaan.

[3]) Maakirjan mukaan.

[4]) Papinverokirjan mukaan.

[5]) Tähän olen laskenut n. k. „torpparien“ luvun myös.

Kirvesmiesten perheessä ei voi olettaa niin monta henkilöä, kun verotalollisten. Sen vuoksi olen kertonut kirvesmiesten luvut ainoastaan 5:llä, mutta verotalollisten 7:llä, niin kun ennenkin, ja siten saanut koko läänin asukasluvun 26,700:ksi ja siis 3,100 henkeä suuremmaksi, kun maakirjojen mukaan.

Arvatenkin on tämä viimeksi saatu summa lähempänä todellisuutta.

II. Maanomistus, verotus ja hallinto.

Edellisessä olemme pääpiirteissään seuranneet karjalaisten siirtymistä entisille takamailleen Saimaan vesistöjä myöten. Katsokaammepa nyt, miten tuo yksityiskohdissaan on tapahtunut.

Eräästä kirjeestä vuodelta 1552 käypi selville, miten tämä muutto tapahtui Oulunjärven tienoille. Ensiksi lähti ainoastaan miesväkeä talonpaikkoja etsimään, hakkasivat sinne sopivia kaskimaita, kalastivat koko kesän ja panivat saaliinsa talteen tulevaa kesää varten. Talveksi he palasivat kotiinsa ja veivät vasta seuraavana keväänä jäitten lähdettyä vaimonsa ja perheensä sekä tavaransa. Sillon he ensi aluksi polttivat ja kylvivät kaskensa ja rupesivat sitten suojuksia hankkimaan ja kalastamaan. Tämä „suunnitelma" näyttää hyvin luonnolliselta ja arvattavasti sen mukaan oli totuttu toimimaan jo vuosisatojen kuluessa.

Kansa kertoo Iisalmen puolelta [1]), että nykyselle Vänninmäen seudulle tuli ensiksi eräs Huttunen monen poikansa kanssa ja *„kaarsi itselleen ja pojilleen maaksi*, niin suuren *alueen"*, että se nykyään käsittää Vänninmäen, Ryhälänmäen, Viitoan y. m. kylät, joita kaikkia vielä nytkin sanotaan yhteisellä nimellä „Huttulan sukukunnaksi". Samaten kerrotaan [2])

[1]) Alli Nissisen edellä mainittu kirjotus.

[2]) H. E. Wegeliuksen e. m. teos.

että Karttulaan tuli ensiksi eräs Kolomainen 7 poikansa ynnä vävynsä Karttusen kanssa, *otti* koko *paikkakunnan haltuunsa ja jakoi sen poikansa ja vävynsä kesken.* Etelä-Savosta ei ole kerätty tämmösiä tarinoita, mutta verokirjoista saamme viittauksia, jotka todistavat, että siellä aikoinaan oli tapahtunut samalla lailla. Säämingin nimismieskunnan Laamalan (I, 1) kymmeneskunnassa on 9:llä verotalollisella nimi Laamanen, Pihlajaniemellä (II, 5) 21:llä nimi Hirvonen. Juvan nimismieskunnan Kiiskilän (IV, 2) kymmeneskunnassa on 8:lla nimi Kiiskinen. Rantasalmen nimismieskunnan Asikkalan (I, 3) kymmeneskunnassa on 11:llä nimi Asikainen. Visulahden nimismieskunnan Leinolan (IV, 1) kymmeneskunnassa on 8:lla sukunimi Leinonen. Pellosniemen nimismieskunnassa näemme esim. Toivolan (I, 1) kymmeneskunnassa 29:llä nimenä Toivonen, Himalassa (III, 1) 15:llä nimi Himainen j. n. e.

Nämä tosiasiat antavat mielestäni meidän nähdä aivan hyvin, että Etelä-Savossa asutus on käynyt samalla tavoin, kun miten kansa kertoo sen tapahtuneen pohjosempana. Siten on esim. Laamalaan arvattavasti tullut joku Laamas-ukko poikineen ja ehkä vävyineen, ja antanut nimen seudulle ja taloilleen. Välistä on tämmönen suku antanut suurempiakin paikkain nimiä. Esim. Kerimäellä näemme Keräsiä. Heistä sai ensin Kerimäen kymmeneskunta nimensä 15-satavulla, nykyään kutsutaan koko kirkkokuntaa sillä nimellä. Samaten tapaamme nykysen Jäppilän kirkon tienoilla Uuden ajan alussa Jäppisiä, Anttolan kirkon seuduilla Anttosia, j. n. e.

Näitä naapurina asuvia heimolaisia ovat vieraat kutsuneet yhteisellä nimellä *kansa.* Siitä ovat kymmeneskuntain nimet Järvikansa (Pellosniemi IV, 5 ja Juva I, 3) ja Uusikansa (Juva III, 5) sekä neljänneskunnan nimi Vesikansa (Juva II) vielä muistona. Näemme että sanalla kansa siis

15-sataluvulla on ollut paljo ahtaampi merkitys, kun meidän aikanamme.

Miten siis tämmönen sukukunta, eli kansa, otti haltuunsa sen maan, johon se asettui? Tähän meillä ei ole varmoja tosiasioita vastaukseksi, ainoastaan viittauksia ja arveluja. Kun isä poikineen ja vävyinen asettui erämaahan, niin hän alussa arvattavasti ei jakanut sitä, vaan kaikki olivat samassa taloudessa, kaikki hakkasivat yhteisesti kasket, kylvivät ja korjasivat yhteisesti, kävivät kalastamassa yhdessä. Tämmösessä isossa talossa asui vielä 15-sataluvulla seitsemänkin eri perhettä. Se on ollut kylän alku savolaisten läntisillä ja itäisillä naapureilla. Tiedämmehän että sekä hämäläisillä että karjalaisilla jo aikasin on kehittynyt kyliä, s. o. joukko taloja likellä toisiaan ja niitten ympärillä ja välillä pellot. Nämä olivat hämäläisillä alkujaan [1]) ja ovat Venäjän karjalaisilla vielä nykyään kyläkunnan yhteisiä. Mutta Savossa on juuri se seikka, että asukkailla ei ollut vakinaisia peltoja, vaan että he viljelivät pääasiallisesti kaskenpolttoa, ehkäissyt tuon moniperheisen talon kehittymisen kyläksi. Sillä kaskenpolton tähden ei ollut mukavaa kovin monen perheen asua kauvan likekkään. Sen vuoksi on talosta perhe toisensa perästä lähtenyt toiselle vaaralle, toiselle saarelle omaa taloa tekemään. Tästä maananastamistavasta saamme vähän vihiä Viipurin läänin verokirjasta vuodelta 1543, jossa luemme: Talonpoika asettuu erämaahan, rakentaa itselleen huoneen eli pari ja viljelee maata kolme vuotta. Neljäntenä vuonna ottaa hän veroa kantaakseen sen mukaan kun jaksaa kaskea hakata. Sitten tulee toinen samanlainen mies, asettuen $^1/_2$—2 peninkulman päähän edellisestä ja viljelee hänkin

---

[1]) Yrjö Koskinen: Tutkimus maanomistusseikoista Suomessa Keskiajalla.

erämaata niin paljo kun jaksaa; — — — heillä ei ole koskaan rajoja tahi pyykkejä toistensa välillä, vaan he viljelevät maata toistensa rinnalla — —, heidän väliä voi olla 5—8 jopa 16—18-kin peninkulmaa. Myös on heillä tapana, että kun joku talokas on asunut yhdellä paikalla 10—20 vuotta eli vähemmänkin aikaa, niin muuttaa hän toiseen kohti, jättäen entisen paikan autioksi.

Mutta vähitellen täytyi ruveta erottamaankin toistensa alueita toisistaan, käytiin rajoja ja niitä pidettiin pyhinä. Rikokset niitä vastaan rangaistaan suurilla sakoilla (40 silloista hopeamarkkaa). Melkeinpä joka käräjissä näkee sakotetun siitä, että oli tehty *väkivaltaa* [1]) toisen mailla. „Väkivalta" tapahtui tavallisesti siinä muodossa, että pahantekiä oli omin lupinsa hakannut kaskea vieraalle alueelle, eli anastanut vieraan niityn, eli kalavedet, eli m. s. [2]). V. 1556 sakotettiin 5:ttä tavinsalmelaista siitä, että olivat *„hakanneet rikki vanhoja rajapyykkejä"* [3]). Samaten mainitaan v. 1571 Pellosniemen nimismieskunnan käräjissä sakotetun erästä miestä, kun hän oli *„käynyt oikeitten kohtuullisten rajojen yli"* toisen *takamaille.* Näistä tosiasioista käypi siis selville, että noista Viipurin läänin maakirjassa kerrottujen maanomistussuhteitten ajoilta oli tapahtunut edistyminen ja että Savossa jo 1550—70-luvulla osattiin erottaa itsekunkin talokkaan alueet toisistaan.

Edellisessä on mainittu *takamaita.* Takamaita oli alkujaan kahta lajia, nimittäin talon läheisyydessä ja etempänä. Nuo edellä viittaamani sakkoluettelot todistavat, että tavinsalmelai-

---

[1]) Tätä paitse sakotetaan usein *luvattomasta viljelyksestä* (åverkan), mutta siitä ainoastaan 3 markkaa rikokselta.

[2]) Katso sakkoluetteloja esim. vv. 1561, 1566, 1568, 1571 (V. A. N:ris 6331, 6399, 6424, 6651).

[3]) V. A. 6216.

sillakin oli takamaita, ja eräästä kirjeestä vuodelta 1556[1]) näemme, että läänin asukkaat, sittenkin kun Tavinsalmi oli saanut vakinaisen asutuksen, lähtivät keväällä „heti pietarinmessun jälkeen erämaihinsa". Täytyy siis otaksua, että savolaisilla taloilla on ollut takamaita likempänäkin taloaan. Mutta niin kun edellisestä tiedämme, olivat Etelä-Savon asukkaat viljelleet aikoinaan Pohjois-Savoa yhteisenä takamaanaan. Että nämä etempänä olevat takamaat olisivat olleet jaettuina, sitä en voi uskoa, mutta luultavaa on, että itsekullakin nuottueella, tahi talolla oli omat paikkansa, joissa se oli *tottunut* käymään[2]). Tämä kultanen aika loppui, kun Kustaa Vaasa julisti kaikki valtakunnan asumattomat seudut „Jumalan, Kuninkaan ja Ruotsin Kruunun„ omiksi $15^{20}/_{IV}42$ ja niihin sittemmin tuli vakinainen asutus. — Kun Tavinsalmelle tuli uutisasukkaita, niin nämä eivät saaneet tehdä taloa eivätkä polttaa kaskea „K. Majesteetin takamailla", ilman että heillä oli siihen erityinen lupa ja että he syynilautakunnan läsnäollessa olivat saaneet siihen omistusoikeuden[3]).

Eräs toinen, verotalollisia alhaisempi laji maanviljeliöitä olivat Savonlinnan läänissä n. k. *kirvesmiehet* (näitä sanotaan millon[4]) „Liuskames", „yxman", „kirfwisbönder"). Nämä eivät maksaneet kruunulle mitään veroa, ja sen vuoksi ne eivät tule aikaisemmissa verokirjoissa ollenkaan näkyviinkään, mutta vuodelta 1556, eli niin pian kun papinverosta aletaan tehdä tiliä kruunulle, tulevat nämä näkyviin. Ensimmäisissä verokir-

[1]) Arv. Handl. IV, 219.

[2]) Vertaa, mitä ylioppilas K. J. Jalkanen e. m. kirjotuksessaan on sanonut Hämeen takamaitten omistamisesta.

[3]) V. A. 6152, sakkoluettelo.

[4]) Että Liuskamies oli = yxman = kirfwisbönder, olen todistanut eräässä pienessä tutkimuksessa, joka painetaan par'aikaa *Historiallisen Arkiston X:een* vihkoon, Historiallisen Seuran pöytäkirjoihin.

joissa ei selitetä mitä he ovat. Mutta vuoden 1561 verokirjoissa heistä jo lyhyesti mainitaan, että he olivat „husmen eller arbetskarlar“ [1]) (huonekuntasia eli työmiehiä), eli torppareita“ [2]). Eri tavalla v:n 1571 papinveroluettelo Visulahden ja Pellosniemen pitäjistä määrittelee „yxmen“, sanoen, että he olivat „köyhiä talonpoikia („bönder“, tätä sanaa ei käytetä tähän aikaan ainoastaan merkityksessä *talollinen*), jotka viljelevät maata veroa maksavien toveriensa rinnalla („skatte stalbröder“), joista edellisinä vuosina muutamat ovat olleet savuluvussa ja jousiluvussa. Mutta nyt v. 1571 ovat he kirjotetut papinveroluetteloon kirvesmiehiksi köyhyytensä vuoksi. Ja heitä ei ole kirjotettu maakirjaan, vaan ainoastaan papinveroluetteloon. Ja he maksavat jokainen kirvesveroa, eikä mitään muuta“ [3]). Tämän enempää emme saa heistä tietää. V:n 1571 hopeaveroluettelosta saamme kumminkin nähdä, että heillä oli omaisuutta tavallisesti yksi lehmä ja lammas sekä hevonenkin, muutamilla enemmän, toisilla vähemmän, joillakuilla ainoastaan yksi vuohi. Siitä, että kirvesmiehillä tavallisesti oli samat sukunimet, kun samassa kymmeneskunnassa olevilla verotalollisillakin, voipi ehkä päättää, että ne useinkin olivat verotalollisten veljiä, poikia, serkkuja eli m. s.

Ne olivat siis maanviljeliöitä, eli oikeammin kasken polttajia, ja heillä oli oma taloutensa. Mutta asuivatko he omissa rakennuksissaan, vai verotalollisten huonemiehinä, ja kenen metsässä he kaskea polttivat? Luultavinta on, että he yleisillä takamailla olivat yhtä oikeutettuja maanomistajia, kun verotalollisetkin, vaikka köyhiä. Mahdollisesti he olivat samanlaisia, kun „stubbebönder“ Jääskessä 15-sataluvulla, joista sanotaan, että heillä „ei ollut niin paljon peltoa, niittyjä ja

[1]) V. A. N:o 6316.

[2]) 6313.

[3]) 6445.

ulkomaita, kun tavallisilla veroilla" (s. o. verotaloilla)[1]. Ruotsissa mainitsee H. Hildebrand keskiajalla löytyneen „stubbekarlar", mutta hän ei selitä mitä ne olivat, muuta kun että ne „asuivat yhteismaalla"[2].

Kirvesmiehiä oli varsinkin muutamissa osissa lääniä koko joukko. (Katso Liite III, papinveroluettelo). Visulahden ja Pellosniemen nimismieskunnissa heitä v. 1571 tienoilla on tavattoman paljo, mutta se tulee siitä, että useat entiset verotalolliset tähän aikaan olivat köyhyytensä vuoksi muuttuneet kirvesmiehiksi.

Samassa Liitteessä III näemme myös *torppareita* mainittavan. Tämä nimitys tulee esille ensi kerran Rantasalmen ja Tavinsalmen verokirjoissa v. 1570 ja katoaa jo v. 1572. Verokirjoissa selitetäänkin heistä, että he ovat entisiä verotalollisia, joita köyhyytensä vuoksi näinä vuosina on pantu neljä maksamaan yhtä kokoveroa ja papinverokirjojen mukaan he maksavat ainoastaan kirvesmiehen veroa ja lukkarinveroa. V:n 1573 verokirjoissa he esiintyvät jälleen tavallisina verotalollisina.

Liitteessä II, E on kolme *lampuotia* mainittu. Nämä näemme ensi kerran v. 1567 maakirjassa (Harjurannan IV, 6 kymmeneskunnassa) nimityksellä „frelsis landbönder", mutta ilman mitään selitystä. Vasta v. 1574 maakirjassa, jossa niitä on neljä, näemme aivan lyhyesti merkittynä, että kaksi heistä oli *Juhana Knuutinpojan* (arvatenkin *Kurjen*, Pohjanmaan ja Satakunnan laamannin), toiset kaksi *Hannu Skalm'in*. Anrepin „Ättartaflor'eissa" ei näe mitään mainittavan näitten miesten maanomistuksista Rantasalmella, joten tämä siis lienee aivan uusi tieto siitä, että Savonlinnan läänissä jo tähän aikaan oli *rälssimaata*.

---

[1]) J. M. Salenius: Äyräpään kihlakunnasta, siv. 60.

[2]) Hildebrand: „Sverges Medeltid" I siv. 86.

Asutusta ja maanomistusta on *verotus* seurannut syvimpään lahden pohjukkaan, kaukaisimmille metsäsaloille, pitkin pieniä puroja ylös sydänmaan harjanteille, poikki taipaleitten — kaikkialle missä vaan näkyi ihmisjälkiä ja mistä vaan kajahteli kasken kaatajan kirves.

Vanhin veroja on arvattavasti se, jota 15-sataluvulla kutsutaan *pääveroksi* ja joka sillon jo oli maaveroa. Oikeata vakinaista maaverotusta ei tietysti voinut tulla kysymykseenkään täällä, missä ei vakinaista viljeltyä maata löytynyt. Kumminkin sanotaan, että pääveroa otettiin „maaluvun mukaan" (efter jordatal). Kun näet kasket olivat hakatut ja poltetut, tuli syynimiesten käydä arvioimassa, paljoko kaskeen meni siemeniä ja miten viljava maa oli (som the kunna pröfva jorden vara fruktsam — — och korngill) ja sen mukaan määrätä talolle vero. Veroyksikkönä oli „arviopunnanala" s. o. niin suuri maa, että sille kylvettiin 1 punta rukiita, 1 punta ohria ja 1 punta kauroja [1]). Arviopunnanalaa sanotaan verokirjoissa eri nimillä: jordatal, skattetal, skattmarker, skattland, skattmarkland, skattskinn, skattskinntal. Tästä viimeksi mainitusta nimityksestä („veronahkaluku") voimme arvata, että tämä „päävero" on vanha, sillä nimitys arvatenkin on muistona niiltä ajoilta, jolloin asukkaat maksoivat veronsa nahkoissa (ehkä pääluvun mukaan?) Niiltä ajoilta on veronmaksu muuttunut, samaten kun arvatenkin verotusesine, mutta nimitys on vielä jäänyt uusille esineille.

Edellä olevan tilikirjoista saadun selityksen mukaan olisivat siis keskipaikoilla 15-satalukua päärverotuksen esineenä olleet ainoastaan kaskimaat. Mutta eräästä Savon talonpoikien valituksesta lopulta 15-satalukua [2]) käypi selville, että siihen aikaan kun Etelä-Savon asukkaat viljelivät Pohjois-

[1]) V. A. 6134.

[2]) Arv. Handl. VI, 382.

Savoa takamaanaan, käyden kesillä siellä kalastamassa, metsästämässä y. m., on päävero laskettu Etelä-Savon taloille myöskin siitä tulosta, mikä heillä on ollut näistä takamaistaan. Tarkotetaanko tällä ainoastaan kaskenpolttoa erämaissa, vai myös kalastusta ja metsästystä? Että ainakin niityt ovat lasketut arviopunnan-aloiksi, näkee eräästä veroselityksestä vuodelta 1556 [1]).

Tuota ilmotusta, että arviopunnan-ala oli niin suuri, että sille kylvettiin 3 puntaa viljaa (s. o. noin 9 tynnyriä [2]), näkyy jo Rosenborg epäilevän [3]). Ja oudolta se vaan tuntuu, kun näemme, että jokaista verotettua talollista kohti oli koko läänissä

V. 1541 — 3,3 arviopunnan-alaa.
V. 1551 — 3,4 „
V. 1651 — 3,4 „
V. 1571 — 3,9 „

V. 1571 oli läänin eri kunnissa arviopunnan-alan luku joka verotettua talollista kohti seuraava:

Visulahti	4,7.	Sääminki	3,2.
Pellosniemi	4,9.	Rantasalmi	3,7.
Juva	4,1.	Tavinsalmi	3,2.

Tämän mukaan olisi siis jokaisen verotalollisen kylvö v. 1571 keskimäärin ollut noin 36 tynnyriä, ja Pellosniemellä, jossa joka talollista kohti oli hopeaveroluettelon mukaan keskimäärin ainoastaan 1,7 lehmää ja 1,2 hevosta, olisi se ollut yli 40 tynnyrin. Tämä tuntuu hyvinkin epäiltävältä, kun tiedämme, kuinka köyhää tämä seutu samaan aikaan oli. Rosenborg selittää tämän seikan siten, että vv. 1540—1560 välillä joku uusi veronlaskutapa

[1]) Arv. Handl. III, 282.

[2]) Katso L. Falkman: „Om mått och vigt i Sverige“, siv. 305.

[3]) J. V. Rosenborg: „Bidrag till jordbeskattningens historia i Finland under medlet af sextonde seklet“, siv. 88.

oli syntynyt, päättäen siitä, että muuan veronselittäjä vuodelta 1556[1]) kertoo, että kun takamaille oli tullut vakinainen asutus, ottivat talolliset, saadakseen itselleen maata, arviopunnan-veron joka viljapunnan alalle, s. o. kolmikertaisen veron. Tämän jälkeen oli — hänen mukaan — arviopunnan-ala = 6 pannin-alaa, niin että arviopunnan-alalle kylvettiin 2 pannia rukiita, 2 pannia ohria, 2 pannia kauroja. Rosenborgkin jo huomauttaa tämän ilmotuksen sisällyksen järjettömyydestä, mutta uskoo kumminkin, että *joku* muutos on arviopunnan-alan laskussa tapahtunut. Tätä hän tulee uskoneeksi varsinkin siitä, että arviopunnan-alojen luku läänissä v. 1540—1560 ei ole kasvanut ollenkaan. Se on kyllä totta, että koko luku läänissä tällä välin ei ole suuresti kasvanut, mutta edellisestä luvusta toivon lukialleni käyneen selville, että syynä siihen on ollut tuo suuri poismuutto, joka juuri tähän aikaan oli kiivaimmillaan. Ja noista tässä ylempänä olevista numeroista näemme, että *arviopunnan-alojen luku itsekutakin talollista kohti päinvastoin on noussut.*

Muuten tuon Rosenborg'in luulotellun muutoksen olisi mielestäni pitänyt saada aivan päinvastaisia, eli arviopunnanalojen luvun kohtuuttoman kasvamisen aikaan, koskahan asukkaat muka joka entisestä arviopunnan-alasta ottivat tehdäkseen kolmen alan veron! — Veronselittäjä vuodelta 1556 on siis erehtynyt jollakin tavalla. Mahdollisesti hän tarkottaa sillä sitä, että Etelä-Savon asukkaat, menetettyään takamaansa Tavinsalmella, saatiin edelleenkin maksamaan se vero, joka heille oli pantu noitten takamaitten viljelemisestä.

Olkoonpa miten oli, mutta nämä tosiasiat, nim.

1:ksi että verolle laskiessa ei ainoastaan katsottu maan laajuuteen (= kylvömäärään), vaan myös sen viljavuuteen;

---

[1]) Katso Arv. Handl. III, 281.

2:ksi että arviopunnan-aloiksi laskettiin myös takamaita ja niittyjä; josta seurasi, että

3:ksi arviopunnan-alan keskimääräinen luku on niin kohtuuttoman suuri,

todistavat mielestäni sen, että *arviopunnan-alalla meidän tulee ymmärtää jonkinlaista veroyksikköä, jonka perustuksella veroa otettiin, eikä mitään määrättyä maanalaa* niin kun tynnyrinalaa, kapanalaa y. m. [1]). On siis luultavaa, että syynimiehet arvioivat kaikki talon tulot sekä kaskista, että karjasta kalavesistä, metsästyksestä y. m. ja panivat sen mukaan talolle arviopuntaluvun, eli että tuo arvioiminen suunnilleen vastasi nykyajan „jyvittämistä“ ja verolle panoa isossa jaossa. Siinä suhteessa näissä oli erotus, että edellisen piti vanhimpien selityksien mukaan tapahtua joka vuosi, mutta jälkimmäinen määrää veron pysyväiseksi.

Itsekullekin verotettavalle talolle pantiin 1—8 ja välistä useampiakin arviopunnan-aloja, ja joka arviopunnan-alalta maksettiin 1541—1557 2 pannia ohria; viimeksi mainitusta vuodesta alkaen sen lisäksi 2 naulaa lihaa.

Muut kruunulle menevät verot ovat myöhemmältä ajalta, ja niitä maksettiin toisen perustuksen mukaan. Veroyksikkönä oli näet *kokovero*, s. o. se talollinen (eli ne talolliset), jolle oli pantu pääveroa 5 [2]) arviopunnan-alaa, eli sitä enemmän; *puolivero* oli taasen se, joka maksoi pääveroa vähemmästä, kun viidestä arviopunnan-alasta. Tämä vastaa nykystä manttaalia.

Tämän laskun mukaan maksettiin ensiksikin

Nimismiehenveroa, jota meni joka koko- ja kahdelta puoliverolta:

---

[1]) Että samaten muillakin pintamitoilla (esim. tynnyrinalalla) on ollut toinenkin, kameraalinen, merkitys, sen näemme L. Falkman'in äsken mainitusta teoksesta siv. 148—198.

[2]) Eikä 4, niin kun Rosenborg e. m. teoksen 90:llä siv. sanoo.

Rukiita 2 ($1^1/_2$) kolmannesta.	Heiniä 1 parmas.
Ohria 1 panni.	Olkia 2 kupua.
Kauroja 1 panni.	Polttopuita 2 kuormaa.
Voita 2 ℔.	Päivätöitä 2 [1].
Humalia 1 ℔.	

Suurin osa näistä veroparseleista oli n. k. *matkaveroa* (gengärd) [2]. Tämä matkavero oli Ruotsin valtakunnassa ilmestynyt maata viljelevän kansan rasitukseksi Keskiajalla kuninkaan ja hänen lähettämiensä virkamiesten ja näitten hevosten ruokkoa varten. Mutta kun tämmösiä matkustuksia tapahtui harvon, varsinkin etempänä oleviin seutuihin, muutettiin tämä alkujaan satunnainen rasitus vähitellen vakinaiseksi veroksi, jota tuli maksaa ensiksi joka kolmas vuosi [3], mutta sittemmin vuosittain. Siihen aikaan, jolta meillä on tietoja (vuodesta 1539), maksetaan sitä Savonlinnan läänissä jo joka vuosi.

Toinen osa tätä nimismiehenveroa oli *käräjäkestitsemisen maksuja*, jotka pantiin myöskin toimeen Keskiajan loppupuolella. Nimismiehen tuli kestitä käräjien pitäjiä neljä kertaa vuodessa (katso seur.) ja siitä hän sai kantaa veroa kuntansa verotalollisilta.

Neljännesmiehenveroa maksoi jokainen koko- ja 2 puoliveroa:

[1] Rahaa 12 (18) penninkiä.	Tuohia 25 kiskoa.
Ohria 2 pannia.	Tervaa 8 naulaa.

---

[1]) Esim. V. A. n:o 6449.

[2]) V. A. n:o 6134 ja n:o 1.

[3]) Hans Hildebrand: Sverges Medeltid, s. 268—270. Vertaa myös mitä L. H. Rydin sanoo siitä kirjotuksessaan: „P. M. angående det svenska skatteväsendets utveckling“, siv. 7 painettu liitteenä teokseen „Skatteregleringskomiténs betänkande IV“. Tukholmassa 1882.

Kauroja 1 panni.	Heiniä 1/2 parmasta.
Voita 2 naulaa.	Teeriä 1 kappale.
Humalia 1 naula.	Jäniksiä 1/2 „
Tuoretta kalaa 1/2 L℔.	Munia 6 „
Hamppuja 1 naula.	

Näistä oli v. 1557 kolme viimeksi mainittua parselia muutettu lihaksi ja kohotettu pääveroksi (katso edellistä).

Rahaksi (12 eli 18 penninkiä) oli n. k. „laivanrahtivero“ muutettu; sitä maksoi v. 1543 joka neljänneskunta 1 punnan rukiita ja 1 punnan ohria. Tämän laivanrahtiveron oli Pietari Maununpoika (1540—42) pannut Savonlinnan lääniläisille sen vuoksi, että kun Savonlinnan lääni oli erotettu Viipurin linnan läänistä, niin Savonlinnan vouti olisi saanut itse ruveta kustantamaan verojen kuljettamista Viipurista Tukholmaan. Tätä hän ei ollut ruvennut suorittamaan, vaan nosti siitä veroa alustalaisiltaan. Tätä veroa oli hänen jälkeläisensä Klemetti kirjuri vielä lisännyt. Siitä valittivat [1]) savolaiset Knuutti Antinpoika Lillie'lle ja Juho Olavinpojalle, jotka kävivät v. 1545 pitämässä tutkimuskäräjiä Viipurissa, ja savolaiset saivatkin näillä käräjillä mainitun veron poistetuksi. Mutta Fincke esittää kuninkaalle, että jos kuningas hyväksyy tämän tuomion päätöksen, niin pitäisi velvottaa läänin asukkaat rakentamaan ja kunnossa pitämään yhtä laivaa samaa tarkotusta varten. Kuninkaan tahto oli, että vero jäisi entiselleen, ja siihen ei ollut muilla sen enempää sanomista [1]).

Mutta suurin osa tätä neljännesmiehenveroa on sama, jota sen ajan suomalaiset kutsuivat „ruokaruotsiksi“ [2]). Sa-

---

[1]) Arv. Handl. VI, 308 seur. II, 265—6 ja 270; I, 249—251.

[2]) Katso niitä vaillinaisia läänin tiliä, jotka valtionarkistossa löytyvät vuodelta 1541, sekä Y. Koskinen: Historiallinen Arkisto, IV, siv. 107—113.

maten kun nimismiesten, tuli näet neljännesmiestenkin kestitä sekä linnanvoutia ja tuomaria, jotka kävivät käräjillä, että maanvoutia, kun tämä oli verottamassa tahi veroa kantamassa [1]), ja sitä kestitystä varten sai hän kantaa veroa neljänneskunnastaan. Tämä vero on tietysti pantu samaan aikaan kun nimismiehenverokin.

Kymmenesmiehenveroa maksoi joka kokovero, eli 2 puoliveroa: [2])

Ohria 2 kolmannesta.	Munia 6 kpl.
Kauroja 1 „	Pyitä 5 „
Lampaita 1/3 kpl.	Jäniksiä 1/2 kpl.
Kapahaukia 9 ℔.	Olkia 2 kupua.
Tuoretta kalaa 2 L℔.	

Sitä paitse kymmeneskunnalta 2 kanaa, 1 parmas heiniä ja „myllypäivätöitä" (maledagsverken) 6 kpl.

Näitä paitse olivat savolaiset ottaneet *Savonlinnan rakentamista varten* [3]) uuden raskaan veron suorittaakseen *neljänneskunnittain;* joka neljänneskunta hankki vuodessa:

Tukkia 12 kpl.	2 (1) työmiestä 20 viikkoa.
Lautoja 40 kpl.	2 (3) „ 6 „
[4]) Kalkkia 1 (2) tynn.	12 „pitkää kyyditsemistä".
Harkkorautaa 3 L℔.	1 matkavene [5]), eli 4 pannia n. k. kavasohria.

[1]) Katso seur. Tämä siis selittää ruokaruotsin vähän toisin, kun Y. Koskinen äsken viittaamassani paikassa (siv. 111).

[2]) Arv. Handl. III, 307, 313 y. m.

[3]) V. A. Allmänna Handlingar N:o 1, sekä Savonlinnan läänin tilit vuosilta 1541 ja 1543. Arv. Handl. III, 249 ja 277—317.

[4]) Säämingistä ei maksettu kalkkia.

[5]) Näitä veneitä sanottiin *kavasseiksi* (V. A. Allmänna Handlingar N:o 1). Sana tullee ehkä venäläisestä карбасъ; katso Aug. Ahlqvist: „Kulturwörter der westfinnischen Sprachen" siv. 167. Tileistä näemme, että niissä käytettiin purjeitakin.

Höyheniä 1 L₰.

Neljänneskunta-veroa meni vielä joka kokoverolta:

Polttopuita 1 syli.

Heiniä 1 parmas.

Päivätöitä 6 (eli sen sijaan 1 L₰ „viikkokaloja“). } [1]

Veropäivätöitä 4;

sekä joka puoliverolta:

Päivätöitä 16.

Heiniä $^1/_2$ parmasta [2]).

Nämä kaikki olivat vakinaisia veroja. Mutta usein otettiin, millon mitäkin tarvetta varten, ylimääräsiä veroja, joita kannettiin savulta, kymmeneskunnalta eli muulla tavoin. Rasittavin näistä oli n. k. hopeavero, josta olen puhunut Liitteessä IV.

Kirkkokymmenes on vanhimpia veroja kaikkialla. Savonlinnan läänissä tätä kumminkaan ei maksettu kymmenyksenä kaikesta sadosta, vaan täällä oli vakinainen vero sen sijassa, pääasiallisesti samoilla perustuksilla, kun maavero. V. 1329 kirjottaa kuningas Maunu Liehakko „kaikille Savilahden kirkkokunnassa asuville“, ja manaa heitä maksamaan „kymmenyksiä“ samalla tavalla, kun heidän naapurinsa Hämeessä [3]). Samasta asiasta muistuttaa vielä v. 1370 Turun piispa Johannes [4]). Millä tavalla siis Hämeessä maksettiin kymmenyksiä? Eräästä selvityksestä *papinverosta* Turun hiip-

---

[1]) Näitten kahden veron sijasta maksettiin Visulahdelta ja Pellosniemeltä $^1/_4$ syltä kiviä.

[2]) Tämän lisäksi maksettiin Visulahdelta ja Pellosniemeltä $^1/_8$ syltä kiviä. — Sitä paitse tuli näitten molempien nimismieskuntien suorittaa 25 lästiä hiiliä kunkin.

[3]) Porthan: Chron. Episcop. siv. 186.

[4]) Chron. Episcop. 303.

pakunnassa v. 1542—1543 [1]) näemme, että „hämeenoikeuden“ mukaan maksettiin joka lypsävältä lehmältä 1 naula voita ja maholta 1/2 naulaa; jokaiselta talolliselta, joka teurasti sian, yksi sianpaisti, eli 1/2 äyriä rahassa; joka verolta 6 karppia ohria, 6 karppia kauroja ja sitä paitse rukiita melkein yhtä paljo. Kymmenysrahoja maksoi joka jousi 1 äyrin, mikä raha jaettiin kaniikkien, tuomiokirkon ja pitäjänkirkon välillä. Samanlaiset ovat ne ensimmäiset tiedot, jotka meillä on papinverosta *Savilahden* (Mikkelin) pitäjästä (1543) [1]). Lähde on alusta turmeltunut, niin että emme saa selville viljaveron paljoutta, mutta muut verot ovat ihan samat, kun edellä mainitut hämeenoikeuden veromäärät. Kun kruunun-miesten alussa Uutta aikaa ei tarvinnut tehdä tiliä tästä verosta, niin ei meillä ole siitä tietoja, ennen kun v:n 1556 jälkeen. Siitä vuodesta lähtien näet Kustaa Vaasa otti kruunulle puolet sekä papin että kirkkojen ja piispan saatavista ja sen kautta tulemme saamaan tietoja verokirjoista. V. 1571 maksettiin papinveroa seuraavat määrät:

Kilttirahoja (jotka ennen olivat olleet piispan yksinomaista veroa) [2]) 12 penninkiä joka koko- ja 6 penninkiä joka puoliverolta.

Jousirahoja (jotka ennen oli jaettu tasan tuomiokapitulin, kaniikkien ja pitäjän kirkon välillä) [1]) 6 penninkiä jokaiselta talolliselta ja hänen pojaltaan, joka oli täyttänyt 15 vuotta (toisin: käynyt ripillä).

Kirvesrahoja (näitä ei näy otetun vielä v. 1543, mutta v. 1557 näemme sen ensi kerran mainittavan) 1 1/2 äyriä jokaiselta kirvesmieheltä. Tämä vero korotettiin Mikkelin

---

[1]) V. A. N:o 6. Vertaa myös, mitä T:ri A. G. Fontell on kirjottanut näistä asioista väitöskirjassaan: „Om svenska och finska rätten“.
[2]) V. A. N:o 3708.

pitäjässä v. 1562 4:ksi äyriksi, mutta siitä ei saa mitään tietoa, mistä syystä tämä tapahtui.

Voita joka lypsävältä lehmältä 1 naula, maholta $^1/_2$.

Sianlihaa jokaiselta talolliselta, joka teurasti sian, yksi paisti. Ne, jotka eivät teurastaneet, maksoivat v. 1543 [1]) $^1/_2$ äyriä, mutta ainakin vuodesta 1556 alkaen 1 $^1/_2$ äyriä.

Rukiita 2 kolmannesta joka savulta. Tavinsalmen kirkkopitäjässä maksettiin 2 kolmannesta ainoastaan joka „leipävakalta". Tavallisesti oli leipävakkojen ja savujen luku yhtä suuri, mutta esim. v. 1564 kuului 1—3 savua eli tilallista yhteen leipävakkaan [2]).

Ohria joka savulta 1 kolmannes eli vähemmän varojen ja vuodentulon mukaan, miten syynimiehet arvioivat.

Kauroja samaten kun ohriakin. — Näitä kahta viimestä veroparselia sanotaan välistä „pieneksi kymmenykseksi", vaikka samalla muistutetaan, että ne eivät olleet kymmenettä osaa sadosta.

Lukkarinveroa joka savulta 1 kolmannes ohria.

Viljaverojen ynnä voin ja sianlihan sanoo v. 1543 tilikirja olleen seurakunnan papin yksinomasia tuloja. Mutta vuodesta 1556 otti Kustaa Vaasa nämä, samaten kun muutkin edellä mainitut verolajit kruunun kannettaviksi ja luovutti niistä puolet [3]) seurakunnan papille („sulasta armosta", lisäävät tilintekiät tavallisesti).

Mutta Kustaa Vaasa ei vielä tyytynyt tähänkään. V. 1556 kesäkuussa hän laatii melkein 5 painosivua pitkän kir-

---

[1]) V. A. N:o 6.

[2]) J. M. Salenius: „Tietoja Tavisalmen eli Kuopion pitäjästä vuosilta 1548—1626", siv. 27. Vertaa V. A. N:o 6452.

[3]) Erityisenä poikkeuksena mainitaan, että kuningas on vuodesta 1561—1565 antanut Mikkelin kirkkoherralle *koko* papinveron.

een [1]) „kaikille alammaisilleen, jotka asuvat Savonlinnan läänissä". Siinä hän selittää, että jumala kaikkivaltias jo alusta alkaen on säätänyt ja sittemmin on yli koko kristikunnan pidetty sääntönä, että jokainen, sekä köyhä että rikas, on jumalan ja Ruotsin valtakunnan lain mukaan ollut velvollinen maksamaan kymmenyksen kaikesta, minkä jumala vuosittain antaa kasvaa. Ja kun Savossa ei ole tätä sääntöä noudatettu, niin jumala laittoi sinne edellisenä vuonna kovan kuivuuden ja hallan, niin että ruoho kuivi ja vilja turmeltui. Samaten jumala semmosesta rikoksesta rankasee sodalla, ruttotaudilla ja kalliilla ajalla y. m. s. Ja vieläpä valtaa heidät pakanuus ja epäkristillinen elämä ja lopuksi tulevat he ijankaikkiseen kadotukseen, jos eivät ala toisin ajatella, parantaa elämäänsä ja maksaa oikean kymmenyksensä. Selitettyänsä vielä, että nuo kymmenysverot käytetään köyhille koulupojille ja koulumestareille elatukseksi, ja niille kurjille, jotka hospitaaleissa viruvat, sekä niille, jotka ulkomailla yliopistoissa, valtakunnan hyödyksi, opiskentelevat, lupaa hän vihdoin, jos he kymmenyksen maksavat, jumalan kaikkivaltiaan satakertaisen palkinnon tässä ja tulevassa maailmassa, mutta uhkaa, että jos he eivät maksa, niin jumala ottaa omalla kädellään heidän ladoistansa osansa ja hänen itsensä täytyy rangaista heitä Ruotsin valtakunnan lain mukaan.

Mutta Savon ukot eivät näy säikähtäneen näitä uhkauksia, sillä näemme eräästä kirjeestä [2]) samalta vuodelta elokuussa, että papit ovat koettaneet saada heitä siihen, mutta turhaan, ja että käskynhaltiat kehottavat jättämään yrityksen vastaiseksi.

Täytyy todellakin kummastella tuota verojen paljoutta ja varsinkin sitä erinomaista tyyneyttä, jolla tämän ajan ihmiset

---

[1]) Arv. Handl. IV, 236—241.

[2]) Arv. Handl. IV, siv. 312.

ottivat kantaakseen tuommosta verokuormaa; kummastuksemme on sitä oikeutetumpi, kun tämän teoksen III:sta luvusta näemme, kuinka köyhiä tämän ajan savolaiset olivat. Edellisestä esityksestä huomaamme, että tämä suuri verotaakka kasvoi juuri Keskiajan lopulla ja Uuden ajan alussa aivan tavattomassa määrässä. Sillon tuli Savo itsenäiseksi lääniksi, sinne tuli oma vouti ja tuomari ja laamanni, jotka kulkivat kestityksillä, sillon pantiin laivanrahtivero, sillon korotettiin papinveroa ja tästä lähtien alkavat ylimääräiset verot tulla yhä säännöllisemmiksi ja useammiksi. Emme voi muuten selittää tuota yhä kasvaneitten verojen maksamiseen kykenemistä, kun että kaskenpoltto ja kalastaminen siihen aikaan ovat mahtaneet tuottaa tavattoman paljo. Ja kun nämä tulolähteet rupesivat kuivumaan, ja verot siitä huolimatta ovat jääneet entiselleen, niin sillon olivat savolaiset valmiit siirtymään erämaihin, siinä toivossa, että verotaakka siellä olisi huokeampi, eli elanto helpommin saatavana. Siv. 50—52 näimme, miten vähävaraiset Visulahden ja Pellosniemen nimismieskunnissa varsinkin loppupuolella 1500-lukua yleisesti luovuttivat talonsa varakkaammille, kun verot heistä olivat liian rasittavia.

Kuinka nöyriä veronmaksuun täällä oltiin ennen vanhaan, huomaamme Viipurin ja Savonlinnan päällikön kirjeestä vuodelta 1521 [1]), jossa mainitaan, että „tässä maanosassa on köyhä, mutta veron maksuun suopea rahvas“. Mutta että savolaiset eivät ainakaan vähän myöhemmin olleet niinkään „suopeita“, näemme siitä, että heitä melkeinpä useimmilla käräjillä sakotettiin „niskottelemisesta“ veronmaksussa. Varsinkin ovat veropäivätyöt, joita välistä piti tehdä Viipurin linnassa, ja verojen kyyditsemiset [2]) olleet heidän mielestään ra-

---

[1]) **Grönblad: Nya källor till Finlands Medeltidshistoria, siv. 710.**
[2]) **Esim. Kuopion tienoilta Viipuriin ja Helsinkiin saakka.**

sittavia. Esim. v. 1549[1]) sakotettiin yksillä käräjillä 17 talollista „niskottelemisesta" kyyditsemisessä; v. 1562 yksillä käräjillä 11 päivätöitten laiminlyömisestä; v. 1566[2]) yksillä käräjillä 12 veronmaksun aikanaan suorittamatta jättämisestä; v. 1571 samaten 7 päivätöitten laiminlyömisestä[3]). V. 1557 sakotettiin yhtä miestä siitä, että hän oli käskenyt pirun viedä kuninkaan verot Savonlinnaan(!)[4])

Yksi rasitus edellisten lisäksi oli *teitten ja siltain ylläpitäminen.* Näitten laiminlyömisestä näkee myös usein sakkoja määrätyn.

Kun Savon kihlakunta v. 1323 joutui Ruotsin vallan alle, oli se sillon vielä liiaksi vähänarvonen, voidakseen muodostaa erityistä suurempaa hallintopiiriä, vaan yhdistettiin se luonnollisesti Viipurin lääniin, eli Viipurin linnan haltian alueesen. Tämän kautta tulivat Viipurin linnan käskynhaltiat samalla olemaan Savon *kihlakunnankin* ja sittemmin Savon *maakunnan* ylimmäisiä hoitajia.

Näitä yhteisiä käskynhaltioita ja läänitysmiehiä mainitaan[5]): Pietari Båt 1320—1327; Sune Niilonp. Stålarm 1368; 1369; Hennichinus Dyme 1373; Kaarle Ulfinp. Sparre 1396; Thord Bonde 1403[6]) —17; Kristier Niilonp. Vaasa 1438; Kaarle Knuutinp. Bonde 1442—1448. — Viimemainitusta meidän erityisesti tulee muistella, että hän toimitti nuo edellä mainitut rajankäynnit Savon ja Hämeen välillä. Muuten hänellä on ollut melkein kuninkaallinen valta läänissään. — Aake Akselinp.

---

[1]) V. A. N:o 6152.

[2]) V. A. N:o 6399.

[3]) Tässä täytyy muistaa, että käräjiä pidettiin 2—4 joka nimismieskunnassa.

[4]) V. A. N:o 6255.

[5]) Stjernman: Höfdingaminne ja Biografinen Nimikirja.

[6]) Grönblad: Nya källor till Finlands Medeltids historia, siv. 28.

Tott 1466; Eerikki Akselinp. Tott 1467—1481. — Tällä miehellä on tärkeä merkitys Savon historiassa, sillä hän on „pannut lukon estääkseen Venäjän vallan etenemistä Savon pohjoisille vesille“ rakentamalla Olavinlinnan [1]), jota ensiksi kutsuttiin „Uudeksi linnaksi“, mutta myöhemmin Savon linnaksi. Täten hän on tehnyt mahdolliseksi koko sen hiljaisen erämaan vallottamisen, josta tämä teokseni on koettanut kuvata muutamia pääpiirteitä. Linnan alku rakennettiin vuosina 1475 ja 1477. Edellisessä olemme nähneet, että savolaiset ovat suurilla uhrauksilla auttaneet häntä tässä heidän kaikkien yhteistä hyötyä tarkottavassa toimessa. — Iivari Akselinp. Tott 1481—1483; Knuutti Posse 1483—1490; Niilo Eerikinp. Gyllenstjerna 1490—1495; Knuutti Posse 1495—1497; Wijnholt 1497—1499; Eerikki Tuurenp. Bjelke 1499—1511. — „Häntä koko maa on surrut“, kun hän meni pois, sillä hän näkyy olleen aikaansa nähden tavattoman suopea, sen kansan hyvää harrastava, joka oli hänen läänityksenään. Muun muassa on hän ensimmäinen mies, joka on yrittänyt yhdistämään Savon vesistöä Suomen lahteen kanavan kautta [2]). — Tämän leski Gunilla Bjelke 1511—12; Tönne Eerikinp. Tott 1513—1520; Rolof Matinp. 1521—23; Juhana, Hoijan kreivi 1525—1534; Niilo Grabbe 1534—1545; Maunu Niilonpoika 1545—.

Heti saatuansa Viipurin linnan ja läänin haltuunsa, alkoi kuningas Kustaa Vaasa miettiä sen jakamista siten, että Savonlinnaan tulisi eri haltia [3]) ja v. 1535 näemmekin siellä jo Eerikki Spåra'n. Hänen jälkeensä on siellä ollut eräs Pietari Maununpoika vuodesta 1540 ja Klemetti kirjuri (Suomen Klemetti) 1542—1547, jonka aikana Tavinsalmen pitäjää oli

---

[1]) Yrjö Koskinen: „Savo ja Savonlinna“.

[2]) Grönblad: Nya källor, siv. 710.

[3]) Arv. Handl. V, 298 ja 316.

ruvettu asuttamaan. Viime mainittuna vuonna 7 p. helmikuuta tuli Savonlinnan ja läänin ylimmäiseksi käskynhaltiaksi edellisestä tunnettu Kustaa Fincke (alkujaan Rankonen), joka sitä ennen oli ollut pari vuotta käskynhaltian apulaisena Viipurissa. Hän lienee ollut Savonlinnaan tullessaan alulla neljättä kymmentä ja siis paraassa, voimakkaimmassa iässään. Ja täällä hän 15 vuoden kuluessa on suorittanutkin paraimman työnsä ja ansainnut maamme sivistyshistoriassa merkillisen sian. Hänen apulaisekseen määrättiin vuosiksi 1555—1557 Tuure Pietarinp. Bjelke. Edellisestä jo tunnemme, miten Fincke nerokkaammin kun kukaan muu maamme käskynhaltioista ajoi uutisasutuksen asiaa. Samaten olen jo huomauttanut siitä, että Fincken asuttamispuuhia ovat edistäneet toiselta puolen Kustaa Vaasan alituiset muistutukset, toiselta savolaisten oma taipumus siirtymiseen. Mutta kumminkin täytyy jälkimaailman tunnustaa, että Fincke on tässä suhteessa kunnolla täyttänyt tärkeän paikkansa ja siinähän on jo paljo sanottu. Sitten, kun Bjelke tuli, ovat nämä kaksi yhdessä uutterasti toimineet n. k. latokartanoitten aikaansaamiseksi ja veronkannon ja veronmaksun järjestämiseksi ajanmukaisemmalle kannalle, jonka kautta talollisten ryöstämistä koetettiin ehkästä. Bjelken toimia Savonlinnan läänin hoidossa ei ole niinkään tunnettu, kun ne ansaitsisivat. Hän tosin ei taitanut suomenkieltä, niin kun Fincke, mutta hänen kirjeistään kuninkaalle mielestäni näkee, että hän on koettanut työskennellä kansan eduksi ja että hän on ollut hienompi ja jalompi luontonen kun Fincke. Eikä hänestä ole kuultu semmosia törkeitä syytöksiä, kun Finckestä. Tästä näet sanotaan, että kun hän tuli käräjille, niin ei kukaan talonpoika voinut astua tuomioistuimen eteen valittamaan kurjuuttaan, ennen kun hän oli Finckelle hänen makuuhuoneesensa tuonut erinäisiä lahjoja, ja sen kautta oli useimmilla käräjillä Fincken lahjoista nous-

sut paljoa korkeampi kasa, kun K:n M:n sakko-osista. Sillä talolliset, kun edeltäpäin sopivat Fincken kanssa käräjäjutut, eivät siten tarvinneet maksaa mitään sakkorahoja kuninkaalle[1]). Tämä lahjojen ottaminen oli tosin siihen aikaan hyvinkin tavallista, mutta ei se voi kumminkaan kokonaan puhdistaa Finckeä. Minkälainen Fincke on ollut lääninsä alempia virkamiehiä kohtaan, näemme seuraavista esimerkeistä. V. 1554 kirjottaa hän kuninkaalle, että hän on pannut linnan torniin erään linnan kirjurin, joka on kantanut muuatta veroa 19 markkaa 3 äyriä enemmän, kun hänen tileistään näkee[2]). Mutta äsken mainitusta valituskirjasta näemme, että toiset linnan kirjurit ovat samaan aikaan (1556) veronkannossa ottaneet kaikenlaisia pikkuveroja itselleen, eikä Fincke heitä siitä ole rangaissut.

Fincken jälkeen ovat Eerikki Arvidinp. Stålarm 1563—1566 ja Yrjö Maununp. 1567—1575 tehneet tiliä Savonlinnan läänistä.

Tämä *linnanvouti*, joksi häntä tavallisesti siihen aikaan mainittiin, vastaa monessa suhteessa meidän aikamme maaherroja eli kuvernöörejä. He olivat hallinnossa välittäjiä kuninkaan keskusviraston ja lääninsä alhaisempien virkamiesten ja veronkantajien välillä. Muuten he edustivat kuningasta: puhuivat kuninkaan puolesta asukkaitten kanssa uusista veroista, lukivat heille kuninkaan julistuksia, keskustelivat heidän kanssaan sotavarustuksista y. m. s. Käräjillä he samaten istuivat muka lain valvojina kuninkaan puolesta. — Heidän tuli tehdä tili kaikesta, mitä he kantoivat yli koko läänin ja pitää läänin alempia virkamiehiä silmällä. Sitä paitse linnan voudin tuli valvoa, että lakia ja hallituksen käskyjä noudatettiin.

---

[1]) V. A. „Allmänna Handlingar“ e siv. 25—29.

[2]) Arv. Handl. III, 208.

Linnanvoutia arvossa lähimmät virkamiehet olivat n. k. ratsu- eli *maanvoudit*. Näitä oli Savonlinnan läänissä vuoteen 1556 ainoastaan kaksi, joista toisen alueena oli Savilahden voutikunta (= Visulahti, Pellosniemi ja Juva) ja toisen Pohjois-Savon (Norrbotten) voutikunta (= Sääminki, Rantasalmi ja Tavinsalmi). Kun tämän jälkeen hankittiin n. k. latokartano eli kuninkaankartano joka nimismieskuntaan, niin kartanolle piti olla vouti ja tämä samalla tuli nimismieskunnankin hoitajaksi. Näin 6:teen voutikuntaan jaettuna lääni pysyi vuoteen 1561 saakka. Sillon lyötiin [1]) kaksi nimismieskuntaa yhteen, niin että vuodesta 1562—1571 on läänissä kolme voutikuntaa (nim. Visulahti ja Pellosniemi, Juva ja Sääminki, Rantasalmi ja Tavinsalmi).

Näitten maan- eli ratsuvoutien päätehtävänä oli pääveron, neljänneskuntaveron, sakkojen ja ylimääräisten verojen sekä varemmin n. k. nimismies- ja neljännesmies*taksan* (katso seur.) ja vuodesta 1556 papin- ynnä nimismiehen- neljännesmiehen- ja kymmenesmiehen veron kantaminen ja näistä samalla kun asumansa kartanon hoidosta tilin tekeminen. Ainakin Uuden ajan alussa veroja ei kannettu voudin talolla eli muussa vississä paikassa, vaan vouti matkusti neljä kertaa vuodessa ympäri voutikuntaansa parinkymmenen hevosen kanssa käräjäpaikoilla [2]) keräämässä veroparseleita; tästä virkanimi „ratsuvouti;“ sillon tuli nimismiesten ja neljännesmiesten kestitä häntä vissit päivät. — Vouti määräsi millon ja missä veropäivätyöt olivat suoritettavat, minne ja millon kyyditykset ja verojen kuljettamiset olivat tehtävät.

Näemme, että voudeilla oli tavattoman suuri valta, ja

---

[1]) Kun. Eerikin tahdosta, Arv. Handl. X, 8.

[2]) V:n 1539 selityksestä (V. A. N:o 1, siv. 42—54) saamme tietää, että talvikäräjillä kannettiin vero turkikset, kesäkäräjillä hau'it ja syyskäräjillä eläimiä, humaloita ja viljaa.

näin etäisessä seudussa, minne kuninkaan silmä ei ulottunut, saattoivat he käyttää sitä jokseenkin huonosti. Ja mitäpä voisi entisiltä sotamiehiltä odottaakaan. Kustaa Vaasa näet piti pääasiana saada voutien virkaan semmosia miehiä, „jotka ymmärtävät peltotyötä, kalastusta y. m. s." ja sitä hän luuli vasta Smålannista Savoon tulleitten nihtien taitavan paremmin, kun muitten, sekä määräsi, että v. 1552 heistä oli parhaimmat valittavat voudeiksi. Tunnettu on Kustaa Vaasan epäluulo suomalaisia kohtaan; se ilmaupi muun muassa siinäkin, että ratsuvouteina Savonlinnan läänissä ei koko tällä aikaa näe yhtään savolaista miestä. En voi sanoa, miten taitavia maanviljeliöitä ja talouden hoitajia nuo kuninkaan asettamat voudit olivat, mutta eivät ainakaan Bjelke ja Fincke pidä heitä sopivina virkoihinsa. Usein he kirjottavat heidän kelvottomuudestaan ja eräästä heidän kirjeestään v. 1556 luemme, että Smålannin nihdit eivät ole aivan taitavia kruunun tuloja ja menoja hoitamaan, eivätkä edes uutteria talouden hoitajia, vaikka he (Bjelke ja Fincke) ovat koettaneet valita parhaimmat kaikista. Heidän pyynnöstään määräsikin kuningas samana vuonna entisiä voutien kirjuria näille taitamattomille voudeille avuksi[1]). — Kirjurien avulla voudit olivat vuoteen 1551 saakka tehneet tilinsä linnan voudille, vaan Fincken pyynnöstä antoi Kustaa Vaasa[2]) mainittuna vuonna voudeille käskyn tehdä tilinsä suoraan kuninkaalle. Usein näemme tileistä, että joko vouti tahi kirjuri itse matkusti tilinsä kanssa Tukholmaan selvittelemään sitä. Näissä tileissä on toisella puolen kaikki tulot kartanosta, veroista, sakkorahoista y. m., toisella puolen kaikki se, mitä oli viety Viipuriin, Savonlinnaan, Helsinkiin tahi muualle, mitä oli läpi

[1]) Arv. Handl. IV, 98, 251 ja 346 y. m.
[2]) Arv. Handl. II, 316.

matkustavalle sotaväelle paikalla syötetty, mitä kartanolla oli ollut menoja muulle kuninkaan palveluksessa olevalle väelle, ja lopuksi ne jäännökset, jotka Tukholmaan laitettiin.

Jo edellisessä mainitsin, että voudeilla oli suuri tilaisuus käyttää valtaansa väärin maakunnan asukkaitten rasitukseksi. Näistä rasituksista valittivat asukkaat usein kuninkaalle [1]), ja arvattavasti ovat nämä valitukset auttaneetkin siten, että vouteja usein vaihdettiin [2]), koska esim. Visulahtea hoiti 20 vuoden kuluessa 5 eri voutia [3]). Mutta eivät Savon miehet näistä vaihdoistakaan näy paljoa hyötyneen, koskahan he ovat ryhtyneet itsekin oikeuttaan puolustamaan — tappamalla voutejaan. V. 1558 tapettiin sekä Rantasalmen että Pellosniemen vouti [4]).

Mutta ei ainoastaan maakunta kärsinyt voutien kelvottomuudesta. Kuningasta, eli oikeammin kruunua heillä oli tileissään aivan yhtä helppo pettää ja usein näemmekin, että he sen tekevät. Yksi heistä, entinen nihti Olavi Rännäri (Rennare) joutuu vihdoin petollisuuksistaan tuomion eteen. Tämä oli ollut Säämingin voutina 1557—1561 ja kun viimeksi mainittuna vuonna Juva ja Sääminki yhdistettiin ja Juhana herttua käski Fincken valita parhaimmat edelleenkin olemaan voutina ja erottaa huonommat, niin Rännäri tuli Juvan ja Säämingin voudiksi, pysyen tässä virassa vuoteen 1565 saakka. Tänä vuonna vihdoin oli hänen ja hänen kirjurinsa epärehellisyys tullut yläilmoissa huomatuksi, miehet haastettiin kuningas Eerikki XIV:n tuomion eteen Tukholmaan, syytettiin 7:ssä eri pykälässä kaikenlaisista tavoista, joilla he olivat tiliä tehdes-

---

[1]) Esim. Arv. Handl. VI, 306—312.

[2]) Arv. Handl. VI, 380—381.

[3]) Tileistä päättäen.

[4]) Arv. Handl. IV, 343 ja 349.

sään pettäneet kruunua, ja omien tunnustuksiensa nojalla tuomittiin kumpikin hirsipuuhun [1]).

Sekä linnan- että maanvoudilla oli, niin kun jo edellisestä on nähty, apunaan *kirjuri*, joka näkyy suureksi osaksi ja ehkä kokonaankin hoitaneen tilinteot. Usein hän kävi Tukholmassakin tiliään selvittelemässä. Hän on siis virkamies hänkin, yhtä hyvin kun voutikin. Hänen apulaisinaan oli 1—2 ja useampiakin *alakirjuria*, jotka arvatenkin olivat puhtaaksi kirjottajia, eli, niin kun nykyajan virkakielellä sanottaisiin, „extra kopisteja".

Palkkaa oli voudilla, paitse tietysti vapaa hoito kuninkaankartanolla itselleen ja perheelleen, 100—120 markkaa ja sen lisäksi 50 markkaa „vaaterahaa". Kirjureilla oli 80 + 40 markkaa ja alakirjureilla 25 + 12 markkaa.

Nämä, vouti ja hänen kirjurinsa, olivat siis „virkamiehiä" sanan nykyaikasessa merkityksessä, heillä kun oli vakinainen vuosipalkka. Sitä eivät heitä alemmat veronkantajat, nimis-, neljännes- ja kymmenesmiehet olleet.

Nimismiehet Ruotsin valtakunnassa olivat Keskiaikana olleet tärkeitä hallinnon jäseniä; heillä oli melkein sama asema, kun linnanvoudeilla ja osaksi maanvoudeilla Kustaa Vaasan aikana [2]). Mitä he sitten Kustaa Vaasan aikana olivat? Hans Forssell [3]) ei näy olevan oikein selvillä siitä, mitä nimismiehet oikeastaan olivat. Varmaan hän näkyy tietävän, että he olivat *talollisia*, muuten sanoo hän, että voudin käskyläisinä nimismiehet ja neljännesmiehet *ehkä* kantoivat veroja

[1]) Tuomio on painettu sekä Arv. Handl. X, 126 että Hist. Handl., Ny följd XIII, 195.

[2]) J. J. Nordström: „Den Svensk-finska samhällsförfattningens historia, siv. 431, 477, 511 y. m.

[3]) Teoksessaan „Bidrag till historien om Sveriges förvaltning under Gustaf den förste", siv. 91—97.

piirikunnistaan; sekä että „*luultavasti* sai nimismies virkansa voudilta", ja *arvelee*, että nimismiehillä oli „tekemistä kyyditsemisen ja kestitsemisen kanssa".

Savonlinnan läänissä on hallinto vuoteen 1556 (?) saakka nähtävästi pysynyt selvemmin, kun Ruotsissa, keskiaikasella kannalla, koska Forssell Ruotsissa olevien lähteitten mukaan ainoastaan voi tehdä arveluja, ja minä Savonlinnan läänin tilikirjoista saatujen tietojen nojalla luulen voivani olla paljoa varmempi puhuessani näistä alemmista hallinnon jäsenistä.

Yrjö Koskinen sanoo [1]) Suomen Keskiajan virkamiehistä, että „alhaisempia virkamiehiä kuin vouti ei nä'y olleen; sillä nimismiehet kuuluivat talonpoikien luokkaan, kukin omassa pitäjässään". Tämän lausunnon edellinen osa on yhtä pitävä sekä Forssellin että minun edellä lausumani mielipiteen kanssa, mutta jälkimmäinen („sillä nimismiehet kuuluivat talonpoikien luokkaan") ei ole mielestäni täysin riittävä selitys päälauseelle. Voudit näet eivät olleet — niin kun edellisestä tiedämme — ollenkaan sivistyneempiä kun nimismiehetkään, vaan tavallisesti myöskin *talonpoikia* (eivät *talonomistajia*), vaikka aina ruotsalaisia. Mutta *ruotsalaisia* näemme Savonlinnan läänissä useinkin vv. 1541—1571 *nimismiehinäkin* [2]). Suurin erotus on siinä, että, niin kun jo edellä mainitsin, voudeilla oli vakinainen vuotuinen palkka, mutta *nimismiehet olivat*, samaten kun *neljännes-* ja *kymmenesmiehet*, veron kannossa *kruunun urakkamiehiä*, jotka olivat piirikunnassaan ottaneet kantaakseen vissin veron vissiä *taksaa* y. m. velvollisuuksia vastaan [3]). Nimismiehet kantoivat näet „itselleen elatukseksi

---

[1]) Suomen kansan historia, toinen painos, siv. 108—109.

[2]) Esim. v. 1541 Pellosniemellä, Juvalla ja Rantasalmella.

[3]) Tämä on aivan samanlaista kun se, josta Hans Hildebrand teoksessaan „Sveriges Medeltid" siv. 279 puhuu, vaikka hän ei näy käyttävän nimitystä „urakkamies".

koko- ja puoliverojen mukaan" piiristään veron, josta jo edellisessä olen tehnyt selkoa. Sen lisäksi maksoi hänelle jokainen hänen piiriinsä kuuluva neljännes- ja kymmenesmies vissin veron (katso seur.). Näistä tuloista, jotka voivat olla hyvinkin vaihtelevia, sen mukaan, kun koko- ja puoliverojen luku vaihteli, tuli nimismiehen

1:ksi, maksaa vuotuinen määrätty taksa linnaan (vv. 1552—1556 maanvoudille, jonka tuli tehdä siitä tili kruunulle) rukiita 5 puntaa, ohria 10 puntaa, voita 5 L℔, humalia 5 L℔, 1 härkä, 8 lammasta, ja tämän lisänä oli vuonna 1556 2 nelikkoa kauroja; [1])

2:ksi tuli hänen kestitä linnan voutia, joka kävi 4 käräjillä vuodessa, 3 yötä joka kerralla, ynnä 35 hevosta; maanvoutia samaten ynnä 17—18 hevosta 4 kertaa, 5 yötä; laamannia ynnä hänen 12 hevosta 3 yötä kerran vuodessa [2]). Syystä, että laamanni aniharvon kävi käräjillä, muuttui tämä kestitseminen veroksi, jota nimismies maksoi 3 puntaa rukiita ja 2 puntaa kauroja vuosittain [3]). Paitse näitä menoja, jotka verokirja mainitsee, sanotaan nimismiehellä olleen vielä velvollisuutena kestitä tuomaria ynnä hänen 4 hevostaan joka käräjien aikana 3 yötä; jos tämä ei käynyt käräjiä pitämässä, niin hänen tuli saada 1 punta ohria [3]), eli 2 puntaa kauroja.

Samalla tavoin olivat *neljännesmiehet* urakkamiehiä omassa piirissään. He kantoivat näet myöskin „itselleen elatukseksi" koko- ja puoliverojen mukaan veron, niin kun edellisestä tiedämme, ja sitä paitse joka kymmenesmieheltä alempana mainitut parselit. Tästä kannosta tuli neljännesmiesten maksaa

[1]) Vertaa v:n 1543 (N:o 6134) veroselityksiä valtionarkistossa niihin tietoihin, jotka saadaan Arv. Handl. III, 243—249, ja 277—.

[2]) V:n 1543 tilikirja.

[3]) Arv. Handl. III, 245—246.

1:ksi kruunulle 1 punta ohria, 1 punta rukiita, hevosvuokraohria[1]) 2 1/2 puntaa, neljännesmieskauroja 2 puntaa, neljännesmiesvoita 1 L℔, lihaa 2 L℔, haukia 1 L℔, salmikaloja[2]) 14 L℔ (alias 1 1/2 tynnyriä), karitsoja 2, jäniksiä 12 (24), kanoja 12, metsälintuja 25, munia 120, humalia 1/2 L℔, kynttilöitä 90 kpl., hamppuja 2 L℔, niiniä 1 L℔, höyheniä 1 L℔, „herranantia" 10 oravannahkaa, „rouvanantia" 10 nahkaa, „lastenantia" 5 nahkaa, „palvelusväenantia" 5 nahkaa y. m. y. m.[3]). Näitä paitse oli neljännesmiehillä aikojen kuluessa tullut tavaksi, antaa pieniä „lahjoja" oravannahkoissa eli hau'eissa laamannille, tuomarille, linnan kirjurille, maakirjurille, (linnan) kyökkimestarille, kokille ja kellaripalvelialle;

2:ksi nimismiehelle kryyniä 1 kolmannes, papuja 1 kolmannes, lampaita 9 kpl., karitsoja 3 kpl., kanoja 9 kpl., jäniksiä 15 kpl., lintuja 25 kpl., munia 100 kpl., lihaa 4 L℔, voita 1/2 L℔, suoloja 1 1/2 L℔, haukia 5 L℔, salmikaloja 3 L℔, 1 sianpaisti ja kynttilöitä 75 kpl.;[3])

3:ksi tuli neljännesmiesten kestitä linnanvoutia, kun tämä kävi käräjillä hänen luonaan, 2 kertaa vuodessa, 2 yötä kerrallaan, ynnä hänen 35 hevostansa. Samaten maanvoutia 4 kertaa vuodessa, 2 yötä joka kerralla[3]). Tämän lisäksi mainitaan v. 1555 neljännesmiehen menojen joukossa tuomarille 2 puntaa ohria, 2 L℔ haukia ja 1 ketun nahka, sekä hospitaaliin 4 pannia ohria[4]).

---

[1]) „Se on niitä hevosia varten, joitten tulee tehdä pitkiä kyytimatkoja Viipuriin", selittävät tilit (N:o 1).

[2]) Katso siv. 88.

[3]) V. A. N:o 6134. Tästä eroaa monessa parselissa ne tiedot, jotka ovat Arv. Handl. III, 244.

[4]) Arv. Handl. III, 248.

Kymmenesmiehet kantoivat piiristään edellä mainitun veron, josta heidän tuli maksaa

1:ksi nimismiehille lintuja, kaloja, y. m. sen mukaan, miten heillä oli varoja, ilman minkäänlaista määrää; [1])

2:ksi neljännesmiehille ohria 5 pannia, tuoreita kaloja 6 L℔ y. m. samaten kun nimismiehillekin [2]).

Näemme tässä siis alkuja urakkajärjestelmään, joka paljokin muistuttaa roomalaisten publikaanijärjestelmää. Sillä kansa valittaa, että Savonlinnan läänissä (samaten kun Viipurin ja Hämeen läänissä sekä Uudellamaalla) on ollut tapana, että nimismiehet ja neljännesmiehet ovat *ostaneet* virkansa voudeilta, ja kun siten ovat saaneet virkansa, niin ovat he itse tehneet veronkantomittansa ja puntarinsa oman tahtonsa mukaan [3]). Kuninkaan korviin tulikin usein valituksia siitä, että nimis- ja neljännesmiehet rasittivat talollisia päivätöillä ynnä muilla tavattomilla verotuksilla [4]). Mutta täytyihän näitten koettaa ottaa piiristään minkä saivat, kun ne, joita heidän tuli kestitä, pitivät heitä pahoin. Ja heidän ei tullut syöttää ja juottaa ainoastaan noita edellä mainittuja virkamiehiä ja niitten seurueita, jotka tulivat säännöllisesti joka vuosi, vaan sitä paitse kaikkia kuninkaan lähettämiä herroja ja vieläpä kaikkia aatelisiakin, jotka matkustivat omilla asioillaan. Tästä herrojen pahasta kohtelusta ja luonnottomista vaatimuksista kääntyvät nimismiehet usein kuninkaan puoleen valituksilla ja avun pyynnöillä. V. 1537 kirjottaa Kustaa Vaasa ankaran avonaisen kirjeen Suomen aatelille, jossa hän väittää, että heillä on aivan väärä käsitys siitä, että nimismiesten muka pitäisi elättää talossaan jokaista aatelista ja

---

[1]) Arv. Handl. III, 244.

[2]) Arv. Handl. III, 246.

[3]) Arv. Handl. VI, 348.

[4]) Esim. Arv. Handl. III, 190.

käskee heidän olla vaatimatta ja pakottamatta nimismiehiä siihen. „Osalla teistä, jatkaa kuningas kirjettään, on tapana, tullessaan nimismiehen taloon, jos siellä ei ole kaikki mielenne mukaista, vaatia, pieksää ja pakottaa nimismiehiä ja verotalollisia, aivan kun ne olisivat teidän omia alammaisianne, ostettuja virolaisia ja orjia, — — ikään kun noilla kurjilla ei olisi mitään puollustusta". Kuningas sanoo itse olevansa heidän puollustajansa ja manaa aatelisia kovan rangaistuksen uhalla lopettamaan tuo tapa [1]). Samana vuonna hän kirjottaa voudeille ja käskee heidänkin vähentää sitä seuruetta, jonka kanssa he kävivät kestimässä, sekä sitä ylellistä mässäämistä, jota he olivat harjottaneet nimismiesten luona [2]). Vielä v. 1557 Juhana herttua isänsä puolesta kieltää kuoleman rangaistuksen uhalla kyydillä matkustamasta kaikkia niitä, joilla ei ole kuninkaan eli hänen antamaansa passia [3]).

Mutta nämä rasittavat kyyditsemiset ja kestitsemiset eivät kumminkaan näy estäneen useimpia urakkamiehiä rikastumasta, sillä se vero, jonka he saivat kantaa piiristään tätä varten, näkyy korvanneen hyvinkin heidän menonsa. Vaurastumista edisti vielä se seikka, että näistä urakkamiehistä tavallisesti tuli maakauppiaita, siten että he vaihtoivat kokoomiaan veroparseleita Venäjän karjalaisten ja Viipurin porvarien tavaroihin, joita he sitten vuorostaan kaupitsivat. (Katso Luku III).

Koko tämä Keskiajalta jäänyt urakkajärjestelmä lakkautettiin Uuden ajan alussa. Jo v. $15^{26}/_{7}56$ [4]) käskee Kustaa Vaasa, että voutien vast'edes tulisi kantaa nimismiesvero ja nimismiehille oli annettava se „vapaus", joka niillä oli

[1]) Arv. Handl. V, 351—352.
[2]) Arv. Handl. V, 343—346.
[3]) Arv. Handl. IV, 339.
[4]) Arv. Handl. IV, 204.

Ruotsissa. En tiedä varmaan sanoa, minä vuonna tämä muutos itse asiassa on tapahtunut, mutta vasta vuoden 1559 tileissä näemme ensi kerran mainittavan, että nimismiehillä ja neljännesmiehillä on talonsa vapaa veroista ja että vouti heille antaa vissin määrän eri parseleissa „siitä vaivasta (omak), joka heillä on kyyditsemisestä“ [1]. Tästä lähtien nimismiehet ja neljännesmiehet siis muuttuvat yksinomaa kestikievareiksi. Merkillistä on, että vielä meidän aikoinammekin on muutamia samoja taloja kestikievareina, kun 15-sataluvulla. (Esim. *Toivola* Mikkelistä lounaseen päin menevän valtamaantien varrella nykysessä Mäntyharjun seurakunnassa).

Veronimitykset „nimismiesvero“, „neljännesmiesvero“ ja „kymmenesmiesvero“ kyllä pysyivät vielä tästä lähtienkin, samaten kun itse verotkin. Ne vaan tulivat nyt vakavammiksi ja niiden kannossa arvatenkaan ei ollut enää niin paljo sijaa mielivaltaisuudelle ja vääryydelle, kun ennen. Samalla oli kruunulle suuri etu tästä muutosta, kun näet monista parseleista, jotka ennen olivat jääneet virkamiesten ja veronkantajien taskuun, nyt tehtiin tili kruunulle.

---

[1]) Vertaa Arv. Handl. IV, 339.

III. Elinkeinot ja varallisuus.

Tärkeimmät elinkeinot ovat Savossakin tietysti aikoinaan olleet kalastus ja metsästys. Että nämä eivät enää 1500-luvun keskipaikoilla olleet tärkeimmät, tulemme alempana näkemään. Mutta kumminkin on tällön vielä *kalastuksella* ollut suuri merkityksensä savolaisten elinkeinona. Sen näemme m. m. edellä mainitusta Savonlinnan lääniläisten valituksesta, jossa he sanovat, että vouti on rakennuttanut kuninkaan kartanon heidän takamailleen (Tavinsalmelle), „sinne josta viisi pitäjää (nimismieskuntaa) ovat saaneet parhaimman elatuksensa, ja meidän *parhaimmille kalavesillemme*". „— — ja nyt emme köyhät miehet tiedä, miten vaimojemme ja lastemme kanssa toimeen tulla"[1]). Eräästä toisesta kirjeestä v. 1556 [2]) näemme, että läänin asukkaat vielä senkin jälkeen, kun he olivat menettäneet nuo „parhaimmat kalavetensä", lähtivät joka kesä „heti pietarinmessun jälkeen kaikki ulos erämaihin ja heitä ei voi siitä estää, sillä heillä ei olisi muuten varoja maksaa verojaan, vielä vähemmin hankkia K. M:tin (sota-) väelle talvella muonaa". Tuosta Tavinsalmen erämaissa kalastamisesta olivat asukkaat ehkä tottuneet maksamaan e. m. salmikaloja [3]), joita ehkä alussa oli kannettu Savonlinnan ja Sääminkin salon välisestä salmesta, ja n. k. siltakaloja, joita he

---

[1]) Arv. Handl. VI, 309—310.

[2]) Arv. Handl. IV, 219—220.

[3]) Katso siv. 84.

olivat tottuneet antamaan palatessaan kalalta ja kulkiessaan linnan sivu, toiset yhden, toiset kaksi haukia veneeltä [1]. Toinen suuri yhteiskalastuspaikka oli Puruvesi, jossa v. 1543 läänin asukkaita oli käynyt kalastamassa 406 pienemmällä ja 15 suurella nuotalla [2]. Kuinka tärkeänä kalanpyyntiä vielä 15-sataluvulla pidettiin, voimme arvata siitäkin, että Savonlinnalla itsellään oli ympäri lääniä v. 1571 kaikkiaan 13 kalastuspaikkaa, joissa kalastettiin 11 nuotalla, 15 lohiverkolla, 130 siikaverkolla, 350 haukiverkolla, 120 lahnaverkolla, 40 säynäjäverkolla, 2 laanalla, 3 selkänuotalla eli vadalla, 57 katiskalla ja 23 merralla [3]. Näistä saatiin voudin tilin mukaan v. 1571 yhteensä suolakalaa 6 lästiä, 9 tynnyriä 1 $^3/_4$ nelikkoa, eli lähelle 190 tynnyriä, ja tuoretta kalaa 27 kippuntaa 10 naulaa. Enin näytään saaneen haukia ja pientä kalaa (ahvenia, särkiä y. m.) ja siikojakin. Lohia saatiin 5 tynnyriä, lahnoja ja säynäjiä aivan vähän.

Toinen todistus kalastuksen tärkeydestä on se, että Kustaa Vaasa, tuo suuri ja taitava talouden hoitaja, piti esim. Partalan kuninkaankartanoansa varten kalavesiä Pohjanmaalla [4], sekä se, että sama kuningas alituisesti kirjottaa käskynhaltioilleen kalastuksesta ja kalastuspaikoistaan [5]) Savonlinnan läänissä.

Vähemmin tiedämme *metsästyksestä* tältä ajalta. Mutta ei se ole aivan vähänen ollut, sen voimme arvata siitä, että savolaiset koko tällä ajalla, käydessään kauppaa „venäläisten“ (Venäjän-Karjalan asukkaitten) kanssa, tavallisesti vaihtoivat näitten palttinaan ja sarkaan y. m. *turkiksia*, eli että *raha*-sa-

[1]) V. A. N:o 1.
[2]) V. A. N:o 6134.
[3]) V. A. N:o 6440.
[4]) Katso siv. 11.
[5]) Esim. Arv. Handl. III, 257; IV, 205.

nalla vielä tällön oli osaksi vanha merkityksensä. Samaa todistaa se seikka, että koko tällä ajalla (1541—1571) maksetaan aina joku osa veroista turkiksissa. Visulahden ja Pellosniemen nimismieskuntien tilikirjoissa tosin ei enää näe paljo turkiksia mainittavan. (Esim. v. 1541 ei ollenkaan ja v. 1551 ainoastaan 6 hirvennahkaa, nämäkin näitten alueitten etäisistä, myöhemmin asutuista osista). Mutta muusta osasta lääniä näemme jokseenkin tasan maksettavan veroja turkiksissa. Voudit tekevät tiliä seuraavista turkiksista vv. 1541, 1552, 1561, 1571

		V. 1541	1552	1561	1771
Hirven	nahkoja	5	17		
Karhun	„				5
Ketun (punasen)	„	12	3	19	41
Ristiketun	„				4
Kärpän	„	189	242	77	64
Oravan	„	1684	1768	141	1040
Hillerin	„	6		1	
Ilveksen	„	1			1
Näädän	„	20	7	2	2
Vesikon	„	53	43	6	14
Saukon	„	2	8		2
„Samfong"	„		1981	55	2097
Ahman	„			2	

Näitä numeroita ei suinkaan saa pitää mitenkään täydellisinä tai varmoina. Ensiksikin tarkottavat v:n 1541 numerot ainoastaan niitä turkiksia, jotka maksettiin „pääverona", eivätkä siis kelpaa verrattaviksi muitten kanssa. Kaikkia en ole näet saanut tältä vuodelta, koska tilit ovat hyvin vaillinaisia. Sitä vastoin on v:n 1571 numeroissa myös semmosia nahkoja, joita kuninkaan erityisestä käskystä ostettiin, verona saatujen kanssa lähetettäviksi Tukholmaan. Toiseksi tulee

muistaa, että nämä turkikset ovat ainoastaan niitä, jotka maksettiin verona kruunulle; mutta niistä emme saa tietää mitään, jotka läänistä vaihtokaupan kautta vietiin ulos. Luonnollista on, että monikin, jolla olisikin ollut turkiksia, mieluimmin maksoi veronsa ohrissa eli muussa, koska turkikset olivat lääniläisten harvoja kaupaksi käypiä kaluja ja viljalla oli verrattain huono hinta [1]. Sen verran me noista numeroista kumminkin voimme huomata (varsinkin vertaamalla v:n 1552 ja 1561 lukuja, jotka ovat samanlaisista lähteistä) että tämä aikakausi juuri on metsästyksen loppuaikoja. Mitä läänin eri osiin tulee, niin olen jo edellisessä huomauttanut, että Visulahden ja Pellosniemen nimismieskunnista, joissa oli vanhin asutus, ei enää makseta paljo ollenkaan turkiksia verona. Se osa, mistä koko ajalla tuli enin nahkatavaroita, oli Juvan pitäjän pohjoinen puoli. Tavinsalmelta on kruunu saanut verrattain vähän turkiksia, siihen nähden, että se oli myöhään ja harvaan asuttua. Sakkoluetteloista näemme, että sieltä vietiin alituisesti turkiksia kaupaksi Kainuusen.

Kun katselemme eri lajeja turkiksia, niin heti kysymme, mitä nuo „Samfong" ovat. Siitä en ole saanut selvää, mutta luulen sen merkitsevän *sekanahkoja*, eli oravan, vesikon ja ehkä kärpänkin nahkoja. Tämän päätän siitä, että niitä löytyi verrattain paljo, ja että ne olivat saman arvosia, kun oravan ja vesikon nahat. Jäniksen ja peuran nahkoja kaipaamme kerrassaan tästä luettelosta, mutta se tullee siitä syystä, että mahdollisesti niitä ei viety Tukholmaan. Tileistä näemme kumminkin, että jäniksen nahkoihin on vaihdettu kauppatavaroita „venäläisiltä". Omituiselta näyttää myös karhun nahkojen vähyys, ja hirvi näkyy jo tähän aikaan olleen

[1]) Arv. Handl. II, 311.

harvinainen Savossa. Siihen viittaa kuningas Juhana III:n kirjekin, v. 1556 [1]).

Äsken sanoin, että kalastus ja metsästys eivät enää tähän aikaan olleet tärkeimmät elinkeinot Savonlinnan läänissä. Se oli *kaskenpoltto*. Sen voimme päättää siitäkin, että kaskenpolttoa pidetään verotuksen perustuksena jo v:n 1543 veroselityksessä, missä luemme: „Ja koska Savonlinnan läänissä ei ole ollenkaan vuotuisia eli vakinaisia viljapeltoja, niin kun Hämeessä eli muualla Suomessa, vaan (savolaisten) täytyy viljellä metsää ja hakata kaskimaita, joita he voivat pitää korkeintain 6—8 vuotta — —. Sitten tulee heidän hakea itselleen uusia peltoja ja kaskimaita". Kuinka tällä kasken viljelemisellä vv. 1541—1551 oli tärkeä sija elinkeinojen joukossa, voimme toiseksi päättää seuraavasta seikasta. Edellisestä (siv. 66) tiedämme, että pääveroa otettiin alussa oikeastaan ohrissa, mutta veroselityksistä näemme, että asukkaat saivat vaihtaa ohrat lihaan, kalaan ja turkiksiin sen mukaan, mitä itsekukin voi parhaiten hankkia [2]). Tilikirjoista saamme laskemalla selville, että pääveroa maksettiin:

	ohrissa	lihassa	kaloissa ja turkiksissa	rukiissa
v. 1541	67 %	18 %	10 %	5 %
„ 1546	73 %	20 %	5 %	2 %
„ 1549	73 %	22 %	3 %	2 %
„ 1550	60 %	36 %	3 %	1 %
„ 1551	59 %	35 %	2 %	4 %

Nämä numerot eivät todista mitään varmasti, sillä veroa maksoi tietysti jokainen siinä tavarassa, joka hänelle oli edullisinta, mutta niistä voimme kumminkin suunnil-

---

[1]) Arv. Handl. IV, 313.

[2]) 8—10:stä arviopunnan-alasta 1 lehmä, 2:sta 1 lammas tai vuohi, 1:stä 2 L℔ haukia, eli 1 ketun nahka, eli 8—12 oravan nahkaa, j. n. e.

leen nähdä, että viljaa on läänissä löytynyt jokseenkin runsaasti[1]), sekä että kalastuksen ja metsästyksen aikakausi alkoi olla lopussa.

Myöhemmiltä ajoilta ei voi saada samanlaisia tietoja. Ja kun Savonlinnan läänistä ei maksettu kymmenyksiä, niin emme voi saada tietoja siitä, kuinka paljo täällä viljaa saatiin vuodessa.

Sen vuoksi aioin koettaa seuraavaa tietä päästäkseni tämän asian perille. Kun näet veronselitysten mukaan pääveroa maksettiin sen mukaan, kun itsekukin kylvi, niin luulin voivani siitä saada perustusta jonkunlaisille laskuille. Mutta kun sittemmin tulin siihen vakuutukseen, että arviopunnanalaksi paneminen arvatenkin tarkotti myöskin niittyjä ja kalavesiä, niin täytyi minun tietysti luopua koko yrityksestä. Toinen kysymys olisi sillon ollut, millä numerolla tuolla lailla saatu kylvöluku olisi ollut kerrottava, jos mieli saada todenmukaisin satoluku. Voudit, tehdessään tiliä kuninkaan kartanoitten hoidosta, sanovat saaneensa 2—4:nen, harvon 6:nen jyvän. Mutta edellisestä tunnemme voudit hyvinkin itsekkäiksi, voidaksemme luottaa heihin. Sen vuoksi kysyin jo Maanviljelysneuvos N. Grotenfeltiltä tietoja näistä asioista, ja hän on hyväntahtoisesti tätä varten eri kokouksissa Mikkelin läänissä, joissa hän tuli tekemisiin maanviljeliäin kanssa, kuulustellut, mitä nykyään saadaan kaskista, ja mitä ennen luultaan saadun. Hänen tutkimuksiensa loppupäätöksenä oli se, että 1500-luvun kylvöluku olisi kerrottava *vähintäinkin 10:llä.* Sillä nykyään saadaan 4—12 jyvää, mutta kaikki ovat olleet yksimielisiä siitä, että ennen on kaskimaista varmaankin saatu paljoa enemmän, koska metsä savolaisten tullessa erämaihin

---

[1]) Sitä todistaa myöskin siv. 91 mainitsemani viljan alhainen hinta läänissä 1550-luvulla.

vielä oli „neitseellistä", koskematonta, maata peitti vuosisatojen lehti- ja risukasat, jota vastoin myöhemmin vuosisatojen kaskenviljelys on syönyt maan pinnan melkein paljaaksi ruokamullasta. Tätä asiaa todistaa sekin, että 15-sataluvulla voitiin kaskesta ottaa 6—8 satoa, nykyään korkeintain 2, harvon enemmän, mutta tavallisesti ei oteta kun yksi sato. Ja kuitenkaan nykynen metsän vähyys ei silloisia kaskenpolttajia estänyt vaihtelemasta viljavainioitaan. — Tämän olen tahtonut mainita, koska sekin puolestaan todistaa, miten vähän voutien rehellisyyteen tilien teossa on luottamista.

Kun siis meillä ei parempia tietoja ole, tahdon tuoda esille semmosia, kun on saatavissa, vaikka niillä ei suuria saada aikaan. Voutien tilit kruunulle tehtiin näet siten, että ensiksi laskettiin yhteen kaikki, mitä kruunulle eri parseleissa oikeastaan olisi ollut tulevaa, siitä otettiin sitten pois se, mitä ei tullut sisään syystä tai toisesta („afkortningen") ja sen jälkeen laskettiin, mitä eri parseleista on maksettu muissa tavaroissa, kun ne oikeastaan olisivat olleet maksettavat („förbytningen"), ja kaikesta tästä saatiin viimein kruunun todelliset tulot („rette opbörden", tahi „behollen summa"). Tästä summasta olen ottanut ne tiedot, jotka saadaan kruunun tuloista Savonlinnan läänistä eri viljalajeissa vv. 1551, 1561 ja 1571. Täysissä lästeissä — lästi = noin 36 tynnyriä — saatiin:

	Rukiita	Ohria	Kauroja
V. 1551	11	58	17 [1])
„ 1561	27	140	51 [1])
„ 1571	46	160	62,

joista saamme seuraavat prosenttiluvut:

---

[1]) Tuo suuri eroavaisuus kruunun tuloissa vv. 1551 ja 1561 saa selityksensä siv. 86 mainitusta tällä vuosikymmenellä tapahtuneesta veronkanto-järjestelmän muutoksesta.

	Rukiita	Ohria	Kauroja
V. 1551	13 %	68 %	19 %
„ 1561	12 „	65 „	23 „
„ 1571	17 „	59 „	24 „

Näistä numeroista tosin emme voi päättää mitään varmaa, vaan kun tiedämme, että veroja koetettiin ylimalkaan ottaa itsekustakin maakunnasta semmosissa parseleissa, joita asukkaitten oli mahdollista maksaa, ja että veron maksajat saivat vaihtaa eri parseleita sen mukaan, miten heille vaan oli edullisinta, niin mielestäni kumminkin voimme vähän tehdä arveluja näitten viimeksi saatujen prosentilukujen nojalla.

Niistä, samaten kun siv. 92 olevista varhaisempia aikoja kuvaavista, näemme, että viljalajeista *ohralla* epäelemättä tähän aikaan on ollut etusija. Mutta kumpasestakin taulusta näemme myös, että Savonlinnan lääniläiset vuosi vuodelta rupeavat maksamaan verojaan suhteellisesti yhä vähemmän ohrissa.

Se, joka tuntee Savon maanviljelyksen historiaa viime ajoilta, ja tietää, miten vähän *kauroja* siellä tämän vuosisadan alussa on viljelty, ja miten sen viljeleminen vasta aivan viimesillä vuosikymmenillä on ruvennut kasvamaan, kummastelee todellakin, kun näkee yllä olevista numeroista, että Savonlinnan läänistä on maksettu veroja kauroissakin ja että esim. v. 1571 kauroja on maksettu 24 % kaikista viljalajeista.

Rukiin viljeleminen on ollut verrattain pieni tähän aikaan. Omituinen ilmiö on se, että Tavinsalmelta ensi vuosina (1548—1551) maksetaan pääveroa verrattain paljo rukiissa. V. 1548 maksetaan näet 48 % pääverosta rukiissa, 31 % ohrissa. Varsinkin on Savilahden myöhimmin asutetussa neljänneskunnassa rukiita maksettu paljo (55 %). Jo v. 1549 tämä suhde on muuttunut siinä määrässä, että koko

nimismieskunnasta maksettiin pääveroa rukiissa 25 %, ohrissa 51 %. Ja seuraavina vuosina se muuttuu yhä vaan, niin että kohta ohrilla on sama etusiansa, kun muuallakin läänissä. Tätä ei voine muuten selittää, kun että Tavinsalmella ovat vasta tulleet kylväneet ensiksi kaskiinsa rukiita ja niistä maksaneet veronsa, mutta sittemmin samoihin kaskiin kylväneet ohria ja kauroja, koska rukiit eivät menesty monta vuotta samassa kaskessa.

Kun vertaamme läänin eri osia toisiinsa v. 1571, niin näemme, että kauroja on maksettu enin (noin 50 %) Visulahdesta ja Pellosniemeltä ja vähin (15 %) Rantasalmelta ja Tavinsalmelta; rukiita sitä vastoin enin viimeksi mainituista nimismieskunnista (43 %) vähin Juvalta ja Säämingistä (25 %).

Muista viljalajeista emme näe tileissä mitään mainittavan, paitse *vehnästä*, jota kuninkaan kartanoilla viljeltiin aivan vähän.

Nauriita on ainakin kuninkaan kartanoilla viljelty hyvin vähän, välistä ei ollenkaan. Sen sijaan näytään viljellyn *herneitä* ja *papuja*. Linnan läheisyydessä on sitä paitse viljelty *kaalia* ja *sinappiakin* vähäsen.

Karjanhoidosta tulee minun nyt puhua. Tästäkään emme tiedä paljo ennen v. 1571. Siv. 92 olevista veronmaksua valaisevista prosenttiluvuista v. 1541—1551 näimme, että v. 1541 on lihassa maksettu 18 % kaikista veroparseleista, ja että tämä luku on vuosi vuodelta noussut niin että v. 1551 jo maksettiin 35 %. Kun tiedämme, että tämä oli lehmän, lampaan ja vuohen lihaa, niin voinemme tästä arvata, että näiltä ajoilta alkaa karjanhoito tulla tärkeämmäksi elinkeinoksi. Sitä todistavat puolestaan myös seuraavat numerot, jotka olen saanut laskemalla papinveroa maksetun voin mukaan lehmäluvun Savilahden, eli Mikkelin kirkkopitäjässä, joka suunnille oli alaltaan sama kun Visulahden ja Pellosniemen nimismieskunnat yhteensä:

	Lehmiä	Taloutta	Lehmiä taloutta kohti
V. 1543	850	1326	0,6
„ 1561	1508	1323	1,1
„ 1571	1516	932	1,6 [1]

Varhaisemmilta ajoilta ei saa koko lääniä koskevia lukuja, mutta papinveroluettelojen mukaan oli jokaista verotettua taloutta kohti vv. 1561, 1566, 1571 seuraava määrä lehmiä läänin eri osissa:

	v. 1561	v. 1566	v. 1571
Visulahdessa . . .	1,4	1,4	1,4
Pellosniemellä . . .	0,9	1,8	1,9
Juvalla	1,4	1,5	1,7
Säämingissä . . .	1,5	1,3	1,3
Rantasalmella . . .	1,0	1,4	1,7
Tavinsalmella . . .	1,3	2,0	2,1
Savonlinnan läänissä	1,3	1,5	1,7

Kaikki nämä numerot siis näyttävät, että karjanhoito tämän tutkimuksemme käsittämällä ajalla on ollut vilkkaassa edistymisessä, siitä kun se Uuden ajan alussa on nähtävästi ollut aivan alulla. Tämän karjanhoidon enenevän merkityksen jälkeen v. 1541 selittää mielestäni erämaitten asuttaminen. Etelä-Savon asukkaat olivat näet tottuneet siihen asti hakemaan elatuksensa erämaista, ja kun tämä vanhastaan totuttu elinkeino 1540-luvulla yhtäkkiä riistettiin pois, niin he ensiksi päästivät haikeat valitushuudot, mutta vähitellen on heidän täytynyt ruveta hankkimaan itselleen uusia elinkeinoja [2] ja

---

[1]) Sille, joka epäelee tätä lehmäluvun vähyyttä, tahdon mainita, että Fincke v. 1556 kirjottaa kuninkaalle, että hänen läänissään on verotalollisia, joilla monellakaan ei ole omituista lehmää, vaan he pitävät 2—3 yhdessä yhden lehmän. Arv. Handl. IV, 210.

[2]) Samaten ovat esim. meidän aikoinamme rautatiet pakottaneet entisiä rahtimiehiä maanviljelykseen, vaikka he ensin ovat valittaneet kuolevansa nälkään.

viimeksi mainitut luvut mielestäni kertovat, että karjanhoito on ollut se, joka tästä enin on hyötynyt.

Karjanhoidon tilaa läänissä v. 1571 valasevat lähemmin ne tiedot, jotka saamme n. k. hopeaveroluetteloista, ja jotka olen koonnut Liitteesen IV.

Asian selvyydeksi olen seuraavaan tauluun sovitellut mainitusta liitteestä saadun keskimääräisen karjanluvun itsekutakin taloutta kohti läänin eri nimismieskunnissa ja koko läänissä, ja vertailun vuoksi olen ottanut vastaavat luvut Saarion pitäjästä (Hämeessä), koko Ruotsista ynnä erittäin Ångermanlannin läänistä, jossa asutus oli suunnille yhtä nuori, kun Savossa, ja vihdoin Savilahden neljänneskunnasta.

	Hevosia.	Lehmiä.	Nuorta karjaa.		Lampaita.	Vuohia.	Sikoja.
			3—4 vuot.	2—2 vuot.			
Visulahti	1,4	2,2	0,3	0,8	2,6	1,4	0,9
Pellosniemi	1,2	1,7	0,2	0,6	2,0	0,9	0,7
Juva	1,1	1,8	0,2	0,5	2,2	0,5	0,4
Sääminki	1,2	1,7	0,2	0,8	2,5	0,8	0,5
Rantasalmi	1,1	1,8	0,2	0,5	2,6	0,3	0,3
Tavinsalmi	1,2	2,2	0,2	0,6	2,7	0,3	0,4
Savonlinnan lääni	1,2	1,9	0,2	0,6	2,4	0,6	0,5
Saarion pitäjä (Hämeeesä)[1] .	0,9	2,3	0,4	2,3	2,3	1,0	0,4
Ruotsi	1,2 (2,0)[2]	4,8 (4,0)[2]	0,9	1,7	4,8	1,7	2,5
Ångermanlannin lääni . . .	0,9	4,8	0,1	0,6	4,7	2,1	0,7
Savilahden neljänneskunta .	1,3	2,5	0,4	0,8	3,4	0,4	0,5

[1]) Hist. Arkisto VIII, 72, Garibaldi Nyströmin tutkimus.

[2]) Nämä toiset numerot tulevat siitä, että olen siirtänyt härkien luvun hevosten luvun kanssa yhteen, koska härkiä käytettiin Ruotsissa siihenkin aikaan hevosten asemasta.

Jos otamme ensin huomioon koko lääniä koskevat luvut, niin ensimmäinen silmään pistävä asia on se, että lehmien ja hevosten suhde toisiinsa on meidän aikamme oloihin nähden niin tavaton. Yhtä hevosta kohti pidettiin näet ainoastaan 1,7 lehmää, ja joka taloudella oli ainoastaan 1,9 lehmää. Saarion pitäjässä on tuo suhde vähän luonnollisempi ja Ruotsissa oli se jo 1500-luvulla melkein sama, kun Savossa nykyaikaan. Mutta toiseksi hämmästyttää meitä tuo savolaisten hevosten paljous jo itsessäänkin ja vielä enemmän Ruotsin ja varsinkin Saarion pitäjään ja Ångermanlannin lääniin verrattuna. Meidän täytyy näistä numeroista tulla siihen päätökseen, että karjanhoito vielä tähän aikaan Savossa on ollut aivan alullaan, mutta että savolaisten hevoset jo tähän aikaan ovat olleet suuresta merkityksestä. Seuraavasta (siv. 105) tulemme näkemään, että Savosta jo tähän aikaan arvattavasti on myyty hevosia Venäjälle ja ehkä muuallekin. Varsinkin on hevosten luvuissa suuri erotus, jos vertaamme Ångermanlannin lääniä Visulahden nimismieskuntaan. Karjanhoidon alottelevaa tilaa Savonlinnan läänissä todistaa myöskin 1—2 vuotisten luvut, sillä sen sijaan kun Savossa kasvatettiin 0,6 nuorta, oli Ruotsissa 1,7, eli suunnille kolme kertaa enemmän ja Saarion pitäjässä 2,3, mikä tuntuu vähän luonnottomalta Ruotsiin verrattuna. Samaten oli lampaita ja varsinkin sikoja Savossa Ruotsiin verraten hyvin vähän. Nuorten nautaeläinten ja sikojen kasvattamisessa Savo voi kestää vertausta ainoastaan Ångermanlannin läänin kanssa, jossa viljelys oli suunnille samanikänen. Vuohia on Savossa verrattain kaikkein vähin. Vuohelle pitää tehdä hyviä aitoja, jos mieli suojella peltojaan. Kun Savossa kaskenpoltto oli tärkein viljaviljelys ja kaskia ei kannata panna hyvään aitaan, niin savolaiset arvattavasti tästä syystä eivät mielellään suosineet tätä muuten runsaslypsystä ja vähään tyytyvää eläintä.

Eri nimismieskuntia toisiinsa verratkaamme! Näemme heti, että Pellosniemi, Juva, Sääminki ja Rantasalmi ovat jotensakin yhdenvertasia (se vaan erotuksena, että Säämingissä ja Rantasalmella on lampaita enemmän, vuohia vähemmän), ja kaikissa karjanhoito vähempi kun Visulahdessa ja — *Tavinsalmella*, kumma kyllä. Se on tietysti kaikkien mielestä luonnollista, että Visulahdessa karjaa on enemmän kun sitä itäisemmissä kunnissa, kun tiedämme että täällä asutus on vanha. Mutta Tavinsalmella kun on melkein yhtä paljo karjaa, se se tunnustaa oudolta. Nähdäksemme, mikä osa Tavinsalmea se noin etevä oli, olen ottanut yllä olevaan tauluun vastaavat murreluvut Savilahden, läänin pohjoisimpana olevasta ja harvimmin asutusta neljänneskunnasta, ja niistä luvuista näemme suureksi hämmästykseksemme, että täällä pidetään suhteellisesti enimmin karjaa koko läänissä. Varsinkin eroavat lehmien ja lampaitten luvut suuresti läänin keskimäärästä. Vuohien ja sikojen luvut eivät ole tavattomia, päin vastoin.

Tätä tosiasiaa — jos se todellakin on *tosi* asia — en ainakaan minä voi selittää muuten, kun että nämä numerot todistavat, että Etelä-Savossakaan ei vielä tähän aikaan oltu paljo kohottu kalastuksen ja kaskenpolton elämästä. Ja semmosta elämää varten *on Etelä-Savo ollut liiaksi asuttua*, josta syystä varallisuus oli hyvin pieni (katso siv. 111). Sitä vastoin oli Savilahden neljänneskunnassa aluetta kylliksi, Tapio ja Ahti olivat auliita ja neitseellinen metsä tarjosi kaskenpolttajalle runsaita satoja. Näitten avulla olivat asukkaat päässeet vaurastumaan ja hankkimaan itselleen karjaa, joka tähän aikaan, niin kun edellisestä olemme nähneet, alkoi saada yhä suurempaa merkitystä savolaistenkin silmissä.

Vaikka Liitteessä IV, siv. XL—XLIX olen lausunut mielipiteeni hopeaveroluettelon numerojen vähäisestä arvosta, jos niitä verrataan nykyajan lukuihin, koska niitten mukaan karjan

luku on mielestäni aivan liian pieni todellisuuteen nähden, niin en ole kumminkaan voinut olla tekemättä samaa vertausta nykyaikaan, kun Hans Forssell Ruotsissa, mutta edeltäpäin tahdon sanoa, että lukia pankoon tälle vertaukselle niin paljo arvoa, kun hän tahtoo.

Ruvetessani tätä vertausta tekemään, jätin heti pois koko Pohjois-Savon, eli Tavinsalmen nimismieskunnan, sillä kun tämä oli tavattoman harvaan asuttua, niin vertaus nykyaikaan näin pieneltä alueelta olisi tullut vieläkin epäedullisemmaksi, kun se kaikessa tapauksessa tulee olemaan. Kun vastaisuudessa otetaan koko Suomi vertauksen alaiseksi, niin tietysti sillon ei voi jättää mitään eri aluetta pois, mutta näin pientä aluetta verratessani pidin luonnollisempana tehdä se. Kun sitten rupesin vertaamaan nykyaikaan Etelä-Savoa, joka melkein vastaa nyk. Mikkelin lääniä, niin minun on täytynyt Mikkelin läänistä saatujen tilastollisten tietojen summasta lohkasta pois ne numerot, jotka kuuluvat Savonrannan kappeliin idässä, sekä Mäntyharjun, Heinolan, Sysmän, Hartolan, Joutsan, Luhangon ja Leivonmäen seurakuntiin lännessä, sillä nehän eivät kuuluneet Savonlinnan lääniin v. 1571.

Nykyajan vertausvuodeksi olen ottanut v. 1880.

Mainitulla alueella voi vuosien 1571 ja 1880 eläinluvut panna täysissä sataluvuissa seuraaviksi:

	V. 1571		V. 1880.
Hevosia	4,300	—	15,900.
Härkiä, lehmiä ja raavaampaa nuorta karjaa	7,500	—	58,900.
2—1 vuoden nuorta karjaa	2,000	—	19,500.
Lampaita	9,800	—	44,100.
Vuohia	2,400	—	300.
Sikoja	2,000	—	10,500.

Näitten numerojen mukaan olisi siis *hevosten* luku tällä

ajalla kasvanut 3,7 kertaa niin suureksi, joka ei tunnusta kovin uskomattomalta, koska Forssellin mukaan hevosten luku koko Ruotsissa samaan aikaan on noussut 2 ½ kertaa niin suureksi, ja muutamissa osissa 4—5-kin kertaa niin suureksi.

Lehmien luku on kasvanut aivan suunnattomasti Ruotsiin verraten, nimittäin 7,8 kertaa niin suureksi, ja Ruotsissa ainoastaan 3 kertaa. Tässä taas näemme, miten karjanhoito on ollut hyvin alottavalla kannalla vielä 1571 ja siitä alkaen edistynyt tavattoman nopeasti. Nuoren karjan lukujen suhde on samoilta vuosilta kun 1: 10.

Lampaita näkyy Savossa jo 1571 olleen jokseenkin paljo, sillä niitten luku on kasvanut ainoastaan 4—5, Ruotsissa 3 kertaa niin suureksi.

Vuohi, joka 16:lla sataluvulla Ruotsissa muutamin paikoin oli tavallisempi kun lammas ja jonka luku yli koko Ruotsin oli lampaitten lukuun kun 1: 3, oli Savossa jo siihen aikaankin harvinaisempi, vaikka kumminkin paljoa tavallisempi, kun meidän aikanamme. Sen luku on näet vähentynyt vuoteen 1880 ⅛:ksi osaksi siitä mitä se 1571 oli, joka Ruotsin oloihin verrattuna on aivan suunnatonta. Se on kyllä Ruotsissakin vähentynyt, mutta ainoastaan puoleksi siitä, mitä se oli 1571. Meillä vuohi näkyy nykyaikana katoavan kerrassaan, sillä sitä pidetään metsälle vahingollisena. Mutta esim. Saksassa on vuohien luku viimesinäkin vuosikymmeninä jokseenkin paljo kasvanut, vaikka siellä metsää on hoidettu jo ammoisista ajoista asti hyvin huolellisesti.

Sitä vastoin on näitten tietojen mukaan *sikoja* ruvettu kasvattamaan paljon enemmän, kun 16:lla sataluvulla. Onhan kyllä Savo tunnettu sikojensa paljoudesta, vaan oudolta kumminkin tuntuu, että se on tällä aikaa noussut kymmenkertaisesti, kun se Ruotsissa on ainoastaan ½ suurempi.

Jos edellä saadut eri eläinlajien summat muutetaan nautaeläimen arvoon[1]), niin saadaan

V. 1571— 16,630
„ 1880—102,060.

Nämä numerot siis osottavat eläinluvun kasvamisen tällä ajalla 1:stä 6_{14},:ään. Ruotsissa sama kasvaminen on kun 1:$2_{,58}$. Seuraavassa taulussa otamme verrataksemme väkilukua eläinlukuun vuosina 1571 ja 1880 (1871). Etelä-Savossa määräämme väkiluvun tasasesti 24,000:ksi v. 1571 ja 120,000:ksi v. 1880.

	100 henkilöä kohti pidettiin									
	Summa eläimiä nautaeläinten arvossa.		Hevosia.		Lehmiä.		Lampaita.		Sikoja.	
	1571	1880 (1871)	1571	1880 (1871)	1571	1880 (1871)	1571	1880 (1871)	1571	1880 (1871)
Etelä-Savossa .	69	85	18	13	31	49	41	37	9	17
Ruotsissa (1871)	154	63	21	9	64	31	76	38	39	8

Ruotsissa on kotieläinten luku niin kun äsken näimme kasvanut $2_{,58}$ kertaa niin suureksi. Mutta verrattuna väkiluvun kasvamiseen ei eläinluku ole voinut likimainkaan seurata sitä, sillä se on vähentynyt melkein yhtä paljo, eli on ainoastaan $2_{,44}$:s osa 1571 vuoden luvusta. Mutta Forssell sanoo[2]), että tämä ei kummastusta herätä, koska samalla lailla on käynyt useassa muussa maassa, jossa varallisuus kumminkin on ollut enenemässä. Tämmösen kehittymisen on vaikuttanut osaksi itse karjanhoidon edistyminen, osaksi se, että kansa on hankkinut itselleen muita tärkeitä elinkeinoja. Sen vuoksi

---

[1]) Katso Hans Forssell: „Anteckningar om Sveriges jordbruksnäring i 16:de seklet“, siv. 173. Hän on tässä muuttamisessa pannut yhden raavaan nautaeläimen = $^2/_3$ hevosta; = 2 nuorta nautaeläintä; = 10 lammasta; = 12 vuohta; = 4 sikaa.

[2]) Sama teos siv. 54—55.

emme tarvitse liiaksi iloita edellisestä taulusta, joka näyttää, miten eläinluku väkilukuun nähden Etelä-Savossa on kasvanut, Ruotsissa melkosesti vähennyt. Tämä asian laita osottaa vaan sen, että Savossa eletään vieläkin niin sanoakseni „karjanhoidon aikakaudessa", josta Ruotsi näkyy aikoja sitten kehittyneen etemmäksi.

Nuo Forssellin sanat selittävät myös sen, miten eläinluku kumminkaan asukaslukuun nähden ei ole sen enempää noussut Savossa. Päinvastoin on hevosten ja lampaitten luku vähennyt. Ainoastaan lehmät ja siat ovat meidän aikanamme tiheämmässä tavattavina Etelä-Savossa, kun v. 1571 (100 asukasta kohti).

Omituinen silmään pistävä ilmiö on se, että Etelä-Savossa v. 1571 pidettiin 100 henkilöä kohti suunnille yhtä paljo karjaa, kun Ruotsissa 300 vuotta myöhemmin. Taulusta näemme, että lehmiä oli aivan yhtä monta (31), lampaita 41 ja 38, sikoja 9 ja 8. Mutta hevosia oli Savossa 2 kertaa enemmän, eli 18, Ruotsissa 9, josta taas näemme miten tärkeä elinkeino hevosten kasvattaminen ja myyminen mahtoi olla jo 15-sataluvun savolaisille.

Tervanpoltto näkyy tähän aikaan olleen aivan vähänen, koskahan harva maksaa tervaveronsa luonnossa, melkein kaikki rahassa eli viljassa.

Myllyteollisuus on ollut „kotiteollisuutta" sanan ahtaimmassa merkityksessä, sillä aivan kaikki näkyvät jauhaneen elonsa käsikivellä. Kun Fincke tahtoi rakentaa tuuli- ja vesimyllyjä, niin hän pyysi rakentajia kuninkaalta Tukholmasta [1]). V. 1571 mainitaan [2]) linnan tarpeet käytetyn 2:ssa vesimyl-

[1]) Arv. Handl. IV, 202 ja 210.

[2]) V. A. N:o 6440.

lyssä, Kallislahdessa ja Naistenlahdessa, sekä 1:ssä „hevosmyllyssä“ linnan luona. Muita myllyjä löytyi kruunulla Säämingissä Putkilahden kuninkaankartanon luona vesimylly, Rantasalmella kuninkaankartanon luona vesimylly, jossa oli 4 kiviparia, Juvan kuninkaankartanolla vesimylly, Sairolan kartanolla Visulahdessa „jalkamylly“ ja Kiialan kartanon tarvetta varten Pellosniemellä vesimylly.

Vakinaisia *ammattilaisia,* eli käsityöläisiä ei tietysti tähän aikaan vielä ollut. Itsekukin teki joka käsityötä kotitarpeikseen. Mutta aina niitä kumminkin löytyi muutamia, jotka jossakin eri ammatissa kohosivat muita taitavammiksi. Heidän kumminkaan ei kannattanut lyöttäytyä yksinomaan tätä taipumustaan seuraamaan, vaan he jäivät tavallisesti toisten tavoin kaskea ja kalavesiä viljeleviksi. Ainoastaan väliajoin he harjottivat käsitöitä.

Tunnetuinpia olivat Savon *sepät*; kun kuningas tarvitsee Ruotsissa hyviä seppiä, niin hän tilaa ne Savosta [1]). Muita ammattilaisia mainitaan joku suutari, timperi, „tiilimaakari“, ja ehkä joskus muukin, niinkun esim. tynnyrin tekiä.

Kaupasta Savonlinnan läänissä 15-sataluvulta ei ole paljo tietoja. Tärkeä näkyy jo vanhoista ajoista saakka olleen *hevoskauppa* Venäläisten kanssa. Jo kuningas Maunu Eerikinpoika kirjottaa siitä v. 1347 Viipurin läänin asukkaille (joihin savolaisetkin siihen aikaan kuuluivat) ja määrää, että he saavat kyllä viedä hevosia maasta, „mutta ei nuorempia, kun 8 vuotisia, eikä kalliimpia, kun 4 markan arvosia“. (!) [2]) Edellisestä olemme nähneet, että Savonlinnan lääniläisillä oli suhteellisesti hyvinkin paljo hevosia; arvattavasti he ovat kasvattaneet niitä Venäjälle myytäviksi.

---

[1]) Arv. Handl. IV, 86—87.

[2]) Arv. Handl. I, 3.

Että läänissä on ollut *viljaakin* enemmän kun siellä tarvittiin, voimme arvata siitä, että siellä on ollut huono hinta viljalla [1]).

Muita tärkeitä ulosvientitavaroita ovat *kapahau'it* ja *turkikset* olleet [2]).

Näitä tavaroita ovat savolaiset vaihtaneet pääasiallisesti *suoloihin*, *sarkaan*, *palttinaan* ja *vaskeen* [2]) y. m.

Omituiselta näyttää nykyajan ihmisten silmissä se asia, että 15-sataluvun Savolaisilla oli niin paljo *vaskea;* hopeaveroluettelosta näemme, että melkeimpä jokaisella takseeratulla perheellä oli ainakin 5 naulaa, useammalla enemmänkin. Sitä kummallisemmalta se näyttää, kun ajattelee, että siihen aikaan ei vielä tunnettu kahvia ja kahvipannua, joka nykyajan varattomimmissakin ylimaan taloissa on ainoa vaskikalu. Mutta tämä asia selviää, kun muistamme, että 15-sataluvun savolaiset eivät tunteneet raudan valamistaitoa, jonka vuoksi heillä ei ollut rautapatoja keittoastioina, vaan vaskikattiloita, eli „kasaria". Viiden naulan painava kattila vetää noin 2—3 kannua ja siinä kiehuu jo tavalliselle „kattilakunnalle" yhden aterian kalakeitto. Messinkiä ja tinaa oli ainoastaan papeilla, voudeilla, nimismiehillä ja ani harvalla varakkaalla talollisella. Messingistä tehtiin myöskin keittoastioita, tinasta muita astioita, niin kun oluttuoppia, lautasia, isoja vatia y. m. Hopeaa on takseerattu hyvin vähän.

Tärkeimmät *kauppatiet* olivat seuraavat:

1:o *Viipurista* Lapveden (9 penink.), Taipaleen (4 p.) Puumalan ja Liistensaaren kuninkaan kartanon (8 p.) kautta *Savonlinnaan.*

2:o *Viipurista* laskettiin siihen aikaan 20 peninkulmaa *Mikkeliin*, sieltä 8 *Juvalle*, sieltä 8 *Joroisiin* [3]). Erittäin mai-

[1]) Arv. Handl. II, 311.

[2]) Arv. Handl. III, 162, 206—207; IV, 312. y. m.

[3]) Näemme tästä, että 2 silloista peninkulmaa = 1 nykynen.

nitaan, että Viipurista voi kulkea maisin Joroisiin asti, mutta siitä ylöspäin kulettiin vesiä myöten: Joroisista *Tavinsalmelle* 20 p., Tavinsalmelta *Oulun Taipaleelle* 17 p. (jokia, järviä ja soita, joitten yli veneet vedettiin; tällä välin sanottiin olevan v. 1556 8—10 taloa; *Taipaleen poikki* (arvattavasti Vuottolahteen) Oulunjärven rannalle 9 peninkulmaa kylätöntä matkaa, jota veneet vedettiin, *Oulunjärven* yli 7 penink., sitten 3 p. ennen kun asuttuja seutuja alkaa ja vihdoin 12 p. *Oulun satamaan.* Siis Kuopiosta Ouluun laskettiin 15-satavuvulla olevan 48 peninkulmaa.

3:o *Savonlinnasta* Hartvikin talon kautta Rantasalmella (3 p.), Partalan talon kautta Juvalla (7 p.), Kiialan talon kautta Suursavossa (10 p.), Toivolan talon kautta Pellosniemellä (7), ja Hollolan kautta *Hämeenlinnaan*, sekä sieltä *Turkuun*, ja toinen *Helsinkiin* [1]). Tämä tie Savonlinnasta Toivolaan on asemalleen sama vielä tänäkin päivänä.

Hallituksen tahto oli, niin kun tunnemme, että maakauppaa ei saisi käydä, vaan tulisi kaiken välityksen maalaisten ja kaupunkien porvarien välillä tapahtua kaupungeissa. Tämän mukaan olisi siis Viipurissa suurimmaksi osaksi savolaisten kaupan pitänyt tapahtua. Ja se olikin Kustaa Vaasan tahto [2]). Mutta kun viipurilaiset tämän johdosta rupesivat pitämään aivan suunnattomia hintoja tavaroillaan, niin savolaiset lähtivät Turkuun ja Helsinkiin kyselemään suolatynnyrin y. m. hintoja. Sakkoluetteloista sitä paitse näemme, että Savonlinnan läänilälsiä sakotettiin alituisesti siitä, että he kävivät kauppoja hieromassa *Oulun satamassa,* eli Kainuussa. Mutta hyvin paljo näytään tehneen maakauppaa kotosallakin, jonne tuli sekä Viipurin porvareita, että venäläisiä (arvattavasti Venäjän karjalaisia) tavaroineen, käyden kylästä kylään, ottaen hamppu-

---

[1]) V. A. Allmänna Handlingar sekä Arv. Handl. IV, 311.
[2]) Arv. Handl. III, 206—207.

leiviskästä 40 oravannahkaa, 2 äyriä sarkakyynärältä, j. n. e.[1]) Hallitus tahtoi pakottaa tätä kauppaa tapahtumaan Venäjän rajalla [2]), mutta epäellä voi, tokkohan siitä on ollut apua. Maakaupan keskustana näkyy olleen Savonlinna, missä itse kuninkaan voutikin tileistä päättäen on vaihtanut itselleen mitä on tarvinnut, ja hänen esimerkkiään seuraten muu linnanväki sekä läänin kalastajat, jotka linnan sivu palasivat kesän saaliin kanssa takamailtaan.

Etevimmät maakauppiaat Savonlinnan läänissä ovat voudit, nimismiehet, neljännesmiehet ja papitkin olleet. V. 1525 ja 1539 kieltää Kustaa Vaasa kaikkia Viipurin läänissä, Savossa tahi muualla asuvia pappeja, vouteja ja nimismiehiä y. m. käymästä kauppaa venäläisten ja muitten kanssa [3]). Ja että tämä kielto ei auttanut, vaan samaa kauppaa jatkettiin, todistaa se saman kiellon uudistaminen, joka tapahtui v. 1557 [4]). Tätä kieltoa seurasi se käsky, että sen joka tahtoi jatkaa kaupankäyntiä tuli muuttaa kaupunkiin asumaan.

Että *oluen kauppaa* on harjotettu kirkkojen ympärillä sekä muissa kokouspaikoissa, näemme kiellosta v. 1541 [5]).

Seuraavassa tahdon mainita muutamien *tavarain hintoja* kauppaolojen selvikkeeksi, mutta jo edeltä tahdon huomauttaa, että tämä luettelo ei ole suinkaan täydellinen, eikä arvatenkaan varma, sillä useat hinnoista ovat kruunun määräämiä, joitten mukaan läänin asukkaat saivat vaihtaa veroparseleitaan, ja ne pysyvät aivan samoina vv. 1541—1571. Nämä tileistä saatavat hinnat vaatisivat tulla erityisen laajemman vertailevan tutkimuksen alaisiksi.

---

[1]) Arv. Handl. III, 162 ja IV, 348.
[2]) Arv. Handl. IV, 312.
[3]) Gustaf I:s registratur I, 50 ja Arv. Handl. VI, 169.
[4]) Arv. Handl. IV, 342.
[5]) Arv. Handl. VI, 207.

	Markkaa.	Äyriä.
1 panni ohria = rukiita	3—4	—
1 „ kauroja	1 1/2	—
1 parmas heiniä	—	4—5
1 kupu olkia	—	1/4
1 lehmä	12	
1 lammas	1 1/2	—
1 sianpaisti	—	2
1 kana	—	1
1 L℔ lihaa	2	—
1 „ talia	2	—
1 „ voita	2 1/4	—
1 „ suoloja	3	—
1 t:ri olutta.	2—3 1/2	—
1 L℔ tuoretta kalaa	—	2—4
1 „ kapahaukia	1	—
1 nelikko suolattuja silakoita.	1 1/4	—
1 t:ri suolattua turskaa.	4	—
1 L℔ humaloita	—	6 1/2
1 „ niiniä	—	2
1 „ hamppuja	2 1/4	—
1 kyyn. Venäjän palttinaa	—	1—2
1 „ „ sarkaa	—	2
1 riisi paperia	3	—
1 pari kenkiä	—	2—4
1 hevosen nahka	1	—
1 lampaan „	—	3—4
1 lehmän „	1 1/2	—
1 ketun „	2/3—1 2/3	—
1 karhun talja	3—4	—
1 L℔ höyheniä	1	—

	Markkaa.	Äyriä.
1 L℔ rautaa	—	4
1 „ tervaa	—	1 1/4
1 t:nri „	2	—
1 „ kalkkia	1	—
1 syli polttopuita	—	1—3
1 tukki	—	2—4
1 lauta	—	2
25 kiskoa tuohta	—	1
1 päivätyö	—	2—4

Kun jaamme hopeaveroluetteloista saadut eri nimismieskuntien irtanaisen omaisuuden arvosummat vastaavilla takseerattujen talouksien summilla, niin saamme itsekunkin talouden keskimääräisen omaisuuden arvoa näyttämään seuraavat luvut:

Visulahti	48	Savonlinnan lääni	42
Pellosniemi	39	Savilahden n. k.	56
Juva	40	Saarion pitäjä	48
Sääminki	42	Rautalammin pitäjä	62 [1])
Rantasalmi	40	Ångermanlannin lääni	129
Tavinsalmi	48		

Näistä numeroista voimme aavistaa, miten vähävarainen Savonlinnan lääni on ollut 15-sata luvulla. Keskimääräinen varallisuus koko läänissä oli ainoastaan 42, jota vastaava luku Saarion pitäjässä oli 48, Rautalammin hiljakkoin asutetussa pitäjässä 62 ja Ångermanlannin läänissä 129. Osaksi vaikuttaa tähän suureen erotukseen se, että Rautalammilla ja Ångermanlannin läänissä ei ole takseerattu muita, kun verotalollisia. Mutta sittenkin on erotus kovin suuri, ja emme voi muuta nähdä, kun että siihen on paljo vaikuttanut se, että

[1]) Ylioppilas K. J. Jalkasen laskujen mukaan.

Savonlinnan läänin luetteloissa näemme niin vähän rahaa, hopeaa ja muita metalleja, joitten yhteinen rahanarvo Ångermanlannin läänissä on ainakin 65 markkaa taloutta kohti, mutta Savonlinnan läänissä ainoastaan vähän päälle 7 markan. Eri osia Savonlinnan läänissä kun vertaamme toisiinsa, niin huomaamme, että näitten numeroitten mukaan varallisuus on ollut pienin Pellosniemellä ja suurin Visulahdessa ja Tavinsalmella. Tässä siis sama ilmiö kun siv. 100. Varakkain on Savilahden neljänneskunta ollut, jossa keskimääräinen varallisuus (56 markkaa) niin suuresti eroaa koko läänin keskimääräisestä varallisuudesta (42).

Tätä samaa opettaa meille alla oleva taulu, johon olen vertauksen vuoksi asettanut neljään eri kolumniin omaisuuden arvon mukaan takseerattujen talouksien prosenttiluvut eri nimismieskunnissa sekä yhteensä koko läänissä ynnä viimeksi Savilahden neljänneskunnassa. Ensimmäisessä kolumnissa näemme prosenttiluvun niistä, joitten omaisuus on takseerattu vähemmäksi kun 25 silloista markkaa, toisessa niistä, joilla oli omaisuutta 25—49 markan arvosta, kolmannessa niistä, joilla oli 50—99 markan arvosta, ja viimesessä niistä, joilla oli 100—300 markan eli suuremmasta arvosta:

	alle 25 mk.	25—49 mk.	50—99 mk.	100—300 mk.
Visulahti	27,1	38,6	27,5	6,0
Pellosniemi	44,8	33,5	18,0	4,1
Juva	40,1	37,9	16,4	5,6
Sääminki	36,7	38,5	18,9	5,9
Rantasalmi	37,1	40,7	18,5	3,7
Tavinsalmi	32,6	37,5	21,0	8,9
Savonlinnan lääni . .	36,4	38,6	19,4	5,6
Savilahden nelj. k. . .	24,8	36,4	25,2	13,6

Taulu ei tarvinne paljo tekstiä, se puhuu selvää kieltä itse puolestaan. Se puhuu samaa, kun edelliset taulutkin, vaikka ehkä vieläkin selvemmin. Näemme, että Pellosniemellä on enin vähävaraista väkeä, Savilahden neljänneskunnassa vähin. Ja hämmästykseksemme näemme tästä sen, että varakkaita on enin Savilahdessa. Kun lähemmin tutkin tämän seudun eri osia, niin näin, että *Maaningan tienoot ovat olleet kaikkein varakkaimpia koko Savonlinnan läänissä tähän aikaan.*

Aivan pienen pieni on se prosenttiluku (5,6) joka osottaa varakkaimpien suhteen muihin koko läänissä. Tähän kolumniin kuuluivat tietysti kirkkoherrat ja voudit ja nimismiehet. Muut näyttävät olleen kymmenes- ja neljännes-miehiä. Nämä urakkamiehet ne ovat koettaneet rikastua miten vaan ovat voineet ja siten aikojen kuluessa kohonneet varallisuudessa muita ylemmäksi.

Tässä tahdon luetella muutamia rikkaimpia Savossa. Varaikkain kaikista oli, niin kun jo voi arvatakin, Mikkelin eli Savilahden kirkkoherra, jolla oli 1200 markkaa rahaa, 100 luotia hopeaa, 4 $^1/_2$ L℔ vaskea, 3 $^1/_2$ L℔ tinaa, $^1/_2$ L℔ messinkiä, 9 hevosta, 5 härkää, 21 lehmää, 28 nuorta, 30 lammasta, 8 vuohta ja 8 sikaa; tämä omaisuus oli takseerattu 2230 markasta, eli suunnille yhtä paljosta, kun tavallinen kymmeneskunta, jossa oli 30 talokasta.

Visulahden Leinolan kymmeneskunnassa oli Juho Lehikoisella 17 ℔ vaskea, 14 ℔ tinaa, 7 hevosta, 8 lehmää 8 nuorta, 10 lammasta, 9 vuohta, 7 sikaa, yhteensä 330 markan arvosta.

Pellosniemen nimismieskunnan Yöveden kymmeneskunnassa oli Pekka Heikkisellä 100 markkaa rahaa, 4 L℔ vaskea, 8 ℔ tinaa, 2 hevosta, 8 lehmää, 5 nuorta, 16 lammasta, 10 vuohta, 4 sikaa, kaikkiaan 290 markan arvosta.

Säämingissä oli Joutsenmäen kymmeneskunnassa Pekka Hakkaraisella rahaa 20 markkaa, hopeaa 40 luotia, vaskea 2 1/2 L℔, hevosia 4, lehmiä 10, nuoria 5, lampaita 20, sikoja 3, yhteensä 208 markan arvosta. Saman pitäjän kirkkoherran omaisuus oli takseerattu 247 markasta ja vouti 291 markasta.

Juvan pitäjän Koikkalan kymmeneskunnassa oli Juho Leskisellä 10 luotia hopeaa, 6 L℔ vaskea, 10 ℔ tinaa, 7 hevosta, 10 lehmää, 10 nuorta, 12 lammasta, 5 vuohta, 6 sikaa, eli yhteen 308 markan arvosta. Saman pitäjän kirkkoherran omaisuus oli takseerattu 289 markasta.

Rantasalmella näkyy Parkumäki jo tähän aikaan olleen vankkaa kylää. Siellä löytyi monta varakasta, ja yhdellä heistä, Antti Hartikaisella, oli 40 luotia hopeaa, 2 L℔ vaskea, 4 hevosta, 9 lehmää, 7 nuorta, 10 lammasta, 7 vuohta ja 3 sikaa, yhteensä 383 markan arvosta. Eräällä toisella samassa kymmeneskunnassa oli 264 markkaan takseerattu omaisuus ja Matti Hyppösellä Putkisalmella oli omaisuus takseerattu 308 markkaan. Voudin omaisuus oli takseerattu 341 markaksi.

Tavinsalmen pitäjän Pielaveden kymmeneskunnassa oli Antti Niskasella 15 luotia hopeaa, 3 L℔ vaskea, 3 hevosta, 7 lehmää, 5 nuorta, 8 lammasta, 3 vuohta ja 4 sikaa, takseerattuna 256 markaksi. Maaningalla oli Juho Tuovisella 10 luotia hopeata, 4 L℔ vaskea, 3 hevosta, 6 lehmää, 4 nuorta, 10 lammasta, 3 vuohta, 1 sika, yhteensä takseerattu 205:ksi markaksi. Kirkkoherran omaisuus oli 478 markan arvosta.

Lisäys:

Sivulla 61 puhutaan Juhana Knuutinp. Kurjesta. Siihen olisi lisättävää, että hän vv. 1567—1569 oli Savon kihlakunnan tuomarina.

Lyhennyksiä:

V. A. = Suomen vanhempi valtionarkisto.

Arv. Handl. = A. I. Arvidsson: Handlingar till upplysning af Finlands häfder.

Liite I.

Savonlinnan läänissä v. 1571 verotettujen asukkaitten suomalaiset sukunimet.

Tässä liitteessä aakkosellisessa järjestyksessä olevat sukunimet olen kerännyt v. 1571 tehdyistä hopeaveroluetteloista ja niihin liisännyt vielä ne sukunimet, jotka eivät löydy niissä, vaan muissa saman vuoden tilikirjoissa. Tässä ovat siis kaikki ne sukunimet, joita käsillä olevien lähteitten mukaan on käytetty Savonlinnan läänissä mainittuna vuonna. Luettelon olen tehnyt asutustutkimuksiani varten ja sen tähden on tietysti ollut tärkeätä saada yhdistetyiksi kaikki samaa nimeä tarkottavat eri variatsioonit. Mutta niitä varten, jotka tahtovat tutkia nimiä kielellisessä suhteessa, olen jokaisen nykyaikaseen muotoon muuttamani nimen jälkeen sulkkumerkkien sisään pannut kaikki ne eri muodot, joissa olen nimiä tavannut ruotsalaisen, meidän aikamme foneettisiin tutkimuksiin aivan vähän perehtyneen, kirjurin merkitseminä. Niille, jotka ehkä epäilevät tätä minun ryhmittelyäni ja muuttamistani mielivaltaseksi, tahdon sanoa, että kaikissa epäeltävissä tapauksissa olen verrannut samaa nimeä ensin eri verokirjoihin samalta vuodelta (joissa se useinkin on eri lailla kirjotettu), ja sitä paitse vielä tarpeen mukaan aikaisempiin ja myöhempiin verokirjoihin ja vihdoin nykyajan kartalla sekä nykyajan maakirjoissa oleviin nimiin. (Tämmösen vertailun kautta sain esim. sen muuten vaikeasti selitettävän tiedon, että Nerffuinen = Närhinen); merkillistä näet on, että useammalla talolla vielä tänä päivänä asuu sama suku, kun 15-sataluvulla.

Tässä nimien muuttamisessa nykyaikaseen muotoonsa on minulla vielä ollut Gottlundin suuri sukunimikokoelma, jossa hän on erikseen merkinnyt ne nimet ja nimien muodot, jotka hän on tavannut Juvalla; tämä kokoelma on Historiallisen Seuran hallussa.

Semmosia muutoksia en ole erikseen merkinnyt, kun esim. verokirjoissa on kirjotettu Arpiain, mutta minä olen kirjottanut Arpiainen, ja samaten olen kirjottanut esim. Karvonen, pro Karvoinen, Hukkanen pro Hukkainen, muita pieniä muutoksia mainitsematta.

Mutta lukia näkee pian, että usea nimi on tullut luetteloon semmosena, kun se ilmestyy verokirjoissa, syystä että en ole arvaamalla ruvennut muuttelemaan sitä.

Numerot ilmasevat montako verotettua on löytynyt itsekullakin nimellä läänin eri nimismieskunnissa, Visulahdessa, Pellosniemellä, Juvalla, Säämingissä, Rantasalmella ja Tavisalmella.

	Visulahti.	Pellosniemi.	Juva.	Sääminki.	Rantasalmi.	Tavisalmi.
Ahikainen (Affuikinen)	5	—	—	—	—	—
Ahmanen (Achman)	—	—	—	1	—	—
Ahonen (Ahon, Ahoinen)	—	—	2	—	—	4
Ainollinen (Aijnolin, Aijnelin) . .	6	—	—	—	—	—
Ainovainen (Aijnowais)	—	—	—	—	1	—
Airaksinen (Aijraxin)	—	—	—	—	—	1
Airikainen (Ayrikain)	—	—	—	—	2	—
Akkanen (Ackan) .	—	—	—	1	—	—
Alion(en)	—	—	1	—	—	—
Ainiainen	1	9	—	—	—	—
(Aninen, Anniames, Anheinen, Aniames, Aniainen) .						
Antikainen (Antichan)	—	—	—	2	—	—
Anttoinen (Anthoinen)	3	4	—	—	—	—
Antroinen	—	1	—	—	—	—
Arminen	—	—	—	—	—	1
Arpiainen	4	—	—	—	—	—
Asiainen	—	—	—	—	—	1
Asikainen	5	—	—	—	17	—
Assilainen	1	—	—	—	—	—
Auvinen (Auffuin, Affuoinen) . . .	1	—	6	7	—	—
Erkkinen (Erichen, Erickson)	1	1	1	1	—	—
Eronen (-oinen). .	—	—	—	1	2	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Eskelinen (Eskelin, Eskelson)	—	—	1	—	—	2
Haapalainen . . .	—	—	—	—	1	—
Haarapäivinen (Harapaijuin)	—	2	—	—	—	—
Haatanainen (Haattan, Hatainen) .	—	—	—	2	—	4
Haikkonen (Haickon)	—	—	1	—	—	1
Hakkarainen . . .	—	1	—	1	7	3
Hakulin(en) . . .	4	2	—	9	6	1
Hallinen (Halinen)	4	—	—	—	—	—
Hallikainen (Halickan)	—	—	2	—	—	—
Halonen (Haloinen, Halloinen) . . .	—	1	6	2	3	6
Haluinen	3	—	—	—	—	—
Halffuardin . . .	—	—	—	1	—	—
Halsinen	—	—	—	—	—	1
Halttonen	—	—	—	—	4	—
Hamunen	—	—	—	3	—	—
Hampainen	—	1	—	—	—	—
Haniainen	1	—	—	—	—	—
Hannunen (Hannun, Hannunpoica, Hansson) . .	1	—	—	—	1	3
Hannuksinen . . .	—	—	—	—	1	—
Hapiainen (Hapian)	—	3	—	1	—	—
Happonen	—	—	—	—	1	—
Harmainen (Harmann)	—	4	—	2	—	1
Hartikainen (Hardwick)	—	2	—	—	3	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Harjulainen (Hariulan)	—	—	—	2	—	—
Hassonen (Hadzoinen, Hatzon, Hassoinen, Hassinen)	—	2	3	—	—	1
Hasunen	—	—	—	2	—	—
Haukkanen (Haukainen)	—	—	—	—	5	—
Haverinen (Haffuerin)	—	—	—	1	2	—
Heilonen (Heijlainen)	3	2	—	—	—	—
Helpanainen . . .	—	1	—	—	—	—
Heikkinen (Heijkeinen, Heckin, Heickin, Heijckinen)	16	6	5	6	—	—
Heikurinen (Heickurin)	—	—	1	4	—	2
Heinonen (Heine, Heijnon, Heijnoinen)	7	1	5	17	1	—
Heiskanen (Heiskan, Heyskinen) .	2	—	2	—	—	2
Henkinen	—	3	—	—	—	—
Herranen	1	—	—	—	—	—
Herttuan	—	—	1	1	—	—
Hietanen	—	1	—	—	—	1
Hiironen	8	4	—	—	1	—
Hiliakainen (Hiliachan)	—	—		2	—	—
Hiltunen (Hiltton, Hilduinen) . . .	—	—	—	4	2	5
Himainen	—	17	—	—	—	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Himatoinen	6	—	—	—	—	—
Himtzikainen . .	—	1	—	—	—	—
Hintzan	—	—	—	3	—	—
Hirvonen (Hirffuon, Hirffoin)	—	—	1	28	2	2
Holopainen	—	—	—	2	3	1
Holsth	—	—	1	—	—	—
Hongastonmies . .	—	2	—	—	—	—
Hokkanen	7	—	—	—	—	—
Hotakkanen . . .	—	—	1	—	—	—
Hujonen	1	—	—	—	—	—
Huitti	—	1	—	—	—	—
Hukkanen	—	—	—	2	1	—
Hulkkonen (Hulchoinen)	—	—	—	1	—	1
Huopanen (Hoopainen, Hopainen) .	—	5	—	—	—	—
Huotari (Hottar) .	4	—	—	—	—	—
Huovinen (Hoffvinen)	—	—	—	—	—	2
Huppurinen . . .	—	—	—	—	—	1
Hurskainen . . .	—	—	10	—	—	—
Huttinen	—	2	1	1	—	—
Huttuinen	—	4	—	—	1	3
Hussanen	—	2	—	—	—	—
Hynninen	—	—	1	—	—	—
Hyppöinen	—	—	—	—	3	—
Hyttinen (Hyttieinen, Hyttyin, Hyttin)	14	7	2	—	—	3
Hyväneuvoinen (Hyffveneuoinen)	3	—	—	—	—	—
Hyvönen (Hyffuon, Hyffueinen, Hijffuoinen, Hijffuöinen)	2	—	12	3	3	3
Hyvärinen (Hyffverinen)	—	—	3	3	1	4
Hyyryläinen (Hyrelain, Hyyrylinen, Hijrijleinen) . .	—	7	—	—	—	—
Häikiäinen (Heikieinen)	—	—	—	—	1	—
Häkkinen	—	—	—	—	—	1
Hämäläinen (Haemelen, Hemelinen, Hemeleinen, Hämeleinen) . .	15	1	4	—	1	3
Hänninen (Heninen, Hennin)	4	—	5	—	—	—
Härkönen (Herekoinen, Haereken, Haerekön, Harcköinen)	1	—	21	—	—	2
Häyrinen (Heyrinen, Haeurin, Häyffrinen) . . .	18	2	3	—	—	1
Ihalainen (Ihalan, Ihalinen, Jhalainen)	8	3	4	—	—	—
Ihalempinen (-mbinen)	—	—	—	—	4	7
Ihanuxin	—	—	—	—	1	—
Iikkanen (Ickan) .	—	3	—	—	—	—
Iiläinen (Ijll, Ijllinen, Ijlleinen, Ilanen, Ijlöinen, Ylöinen)	8	1	—	—	1	1

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Ikonen (Jckoinen, Ikoinen)	16	4	—	—	3	2
Ikäheimonen (Jkeheimon, Ikeheimoinen)	—	—	—	—	8	1
Immonen (Jmmoin, Jmmon, Immoinen)	—	—	2	2	4	2
Inalainen	3	—	—	—	—	—
Inkinen (Ingin, Inchinen, Inhinen Inginen)	—	6	6	4	1	—
Inkonen (Ingoinen)	—	1	—	—	—	—
Inkorinen	—	2	—	—	—	—
Innanen (Innain) .	—	1	—	—	—	—
Innonpoika	—	1	—	—	—	—
Issakainen	—	—	—	—	5	—
Issonen	2	—	—	—	—	—
Itkonen	—	—	—	—	—	1
Jaatinen (Jatinen, Jaatin)	—	—	—	16	11	—
Jackim	—	—	—	2	—	—
Janhonen (Janan, Janhon)	—	—	5	—	—	—
Janoton	—	—	—	15	—	—
Jokelainen	—	—	—	—	1	—
Josunen	—	—	3	—	—	—
Jottonen (Jottainen, Jottoinen) .	—	2	—	—	—	—
Jukarainen	—	3	—	—	—	—
Julkkunen (Julchuin)	—	—	—	—	—	1
Jumppanen	—	—	—	1	—	—
Jussaroinen . . .	1	—	—	—	—	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Jussinen	—	1	—	—	—	—
Jurva (Jwrffuan, Iurffuan)	—	—	—	7	—	1
Jurvonen (Jurffuoinen)	1	1	—	—	—	—
Juutinen (Jwtin) .	—	—	2	—	1	—
Juvonen (Jwffuon, Juffuoinen) . . .	—	—	—	4	2	2
Jyrkkinen	—	—	—	9	—	—
Jäppinen (Jeppin)	—	—	3	—	—	—
Järveläinen (Jerffuelen, Järffwelein)	1	—	1	—	4	1
Jääskeläinen (Jeskeleinen, Jeskeläinen, Jäskeleinen)	2	2	—	1	2	3
Kaartinen (Kardin, Kartinen, Kaardinen)	—	—	—	13	2	2
Kahilainen	1	—	—	—	—	—
Kaikkonen (Kaijckon, Kaikoinen) .	1	4	—	1	—	2
Kaipiainen (Kaijpahoinen, Caipainen, Caijpon, Kaijpahan)	8	9	10	6	—	—
Kaissanen	1	—	—	—	—	—
Kakkinen	—	—	2	—	3	5
Kallinen	—	—	3	2	—	1
Kalke (Calcke) . .	1	—	—	—	—	—
Kalttunen	—	—	2	—	—	—
Kamalainen (Kamalan)	—	1	1	—	—	—
Kammonen	—	—	—	6	—	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Kankkonen (Kanckon)	—	—	3	1	3	—
Kansikoinen	—	—	—	—	—	1
Kantanen (Kandainen)	—	—	—	—	—	3
Kapaiachon (?)	—	—	—	3	—	—
Karakainen	—	—	—	—	—	2
Karhu (Björnin, Karhun)	1	10	—	5	5	—
Karjalainen (Karialan)	12	1	2	10	—	1
Karppinen (Karpainen, Karppin, Karpoinen, Karpinen)	4	—	—	6	1	4
Karskas	—	—	—	—	—	1
Karstonen	—	2	—	—	—	—
Karttunen	—	—	—	—	—	1
Karvanen	—	—	—	1	—	—
Karvinen (Karruinen)	—	2	—	6	—	2
Karvonen	—	—	—	—	—	1
Kasanen	—	—	—	—	—	1
Kasinen	—	—	—	—	1	—
Kasurinen	—	—	—	—	—	2
Katsoinen	—	—	—	—	1	—
Kaukapäinen	—	2	—	—	—	2
Kaukonen	—	2	—	—	4	—
Kauppinen (Cauppin, Cauppi, Caupinen)	12	2	9	7	1	3
Keinänen (Käineinen)	1	—	—	—	—	—
Keissanen (Keijsanen)	2	—	—	—	—	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Keistinen	—	—	2	—	—	—
Keiffverin (?)	—	—	1	—	—	—
Kekkonen (Keckélen, Keckinen, Keckon, Keckoinen)	14	10	9	3	4	—
Kelkkonen (Celckoinen, Kelckan)	—	2	—	5	—	—
Kemi	—	—	1	—	—	—
Kemppainen (Kembas, Kenpahainen, Kemppin)	3	—	3	3	—	—
Keronen (Keron, Kerroinen)	3	4	—	1	—	—
Kesonen	—	—	—	—	1	1
Kettunen (Kettun, Kettuinen)	—	—	6	—	4	2
Kieleväinen (Kelev...)	—	—	—	—	—	1
Kiihkelinen (Kichk-)	—	—	—	—	1	—
Kiiskinen (Kijskij, Kiskinen, Kiiskilinen)	—	—	10	2	4	1
Kiljunen (Kiliun, Kilion, Kijloinen)	—	1	—	9	—	1
Kilkkanen (Kilckan, Kijlckin, Kilchainen)	—	2	3	—	—	1
Kilpeläinen (Kilpieinen, Kilpon, Kilpeleinen)	—	—	1	—	4	1
Kinnunen (Kinnoinen)	—	—	—	—	9	11
Kiprinen	—	3	—	—	—	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Kirmanen	2	—	—	—	—	—
Kistonen	—	—	—	1	—	—
Kitunen (Kittun, Kituinen)	1	4	1	4	—	—
Knuuttinen	—	1	—	—	—	—
Koikkalainen . . .	1	—	—	1	—	—
Koirmess	—	1	—	—	—	—
Koistinen	—	—	—	—	—	3
Kokkonen (Kocka, Kockan, Kockon, Kockoinen) . . .	4	—	—	5	1	—
Kolehmainen (Coleman, Kolimainen, Kolemainen)	—	—	9	—	7	9
Koljonen (Kolion, Kollioinen) . . .	—	4	1	—	—	3
Kompinen (Combinen)	—	—	—	—	1	—
Kononen	—	—	—	—	—	2
Kontiainen	—	1	—	7	3	1
Koponen (Koppoin, Kopoinen) . . .	—	1	—	—	12	5
Korhonen	6	6	—	—	6	2
Koskimies	1	—	—	—	—	—
Kosonen (Kosonn, Kosoinen) . . .	—	—	—	13	2	2
Kotilainen (Kottilain, Kotilainen)	3	5	—	—	4	—
Kovalainen	1	—	—	—	—	—
Koviakainen (Kåffwkainen) . . .	1	4	—	—	—	—
Kovonen	2	—	—	—	—	—
Kuikkanen (Cwickan)	—	—	—	4	—	—
Kuittunen	—	4	—	—	—	—
Kuivalainen (Quiffualain)	2	2	1	—	1	1
Kukkonen (Kuckon, Kuckoinen, Kuckainen)	2	3	8	—	6	2
Kunniainen . . .	—	—	—	—	1	—
Kunnonen	1	—	—	—	—	—
Kuohonen (Koohon)	—	—	1	1	—	—
Kuokkanen (Koockan)	—	—	2	4	—	—
Kuoponen (Koopoinen)	1	—	—	—	—	—
Kuosmanen (Cosman, Kosmain, Kååssmainen) . .	10	—	16	—	3	1
Kupiainen (Cwpian)	—	—	—	7	—	—
Kupparinen (Kupparij, Kupparin)	—	1	2	—	—	—
Kurikkainen (Kwrickan, Kurikainen, Kurickarinen)	2	1	1	—	—	—
Kurkinen (Kurki, Kurkin, Kurckinen)	1	—	—	7	3	—
Kurunen (Kuruinen, Kuroinen) .	1	1	—	—	7	2
Kurvinen (Kurffuinen, Kurffuoinen)	—	6	—	—	—	3
Kuvainen	2	—	—	—	—	—
Kuvaja (Kuffuaia)	—	—	—	—	1	—
Kyllönen (Kylioinen, Kyllioinen,						

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Kylliöinen, Kylöinen)	—	8	4	—	6	1
Kähkönen	—	—	1	1	—	2
Kämäräinen (Kaemeren, Kemereinen, Kämereinen)	—	—	1	—	3	1
Kärkkäinen (Kaercken, Kaerckehin, Kerckeinen, Kerckeheinen)	—	—	3	—	3	1
Kärvinen (Kerffuin, Kerffuinen)	—	—	3	3	6	—
Kärsälaitinen	—	—	—	—	—	1
Käteväinen (Ketevoinen, Ketteveinen, Keteven)	—	4	2	15	—	—
Kääriäinen (Kerrinen, Kerrimes)	5	5	—	—	—	—
Könönen	—	—	—	—	2	—
Laakkonen (Laackon)	—	—	5	1	—	3
Laamanen (Laman, Lamanen)	—	—	2	13	—	1
Lahinen	5	1	—	—	—	—
Laihiainen	—	3	—	—	—	—
Laine	—	1	—	—	—	—
Laininen	1	—	—	—	—	—
Laitinen (Laijtiiainen, Laijttieinen, Laijtinen)	6	7	1	—	2	4
Lambahan (?)	—	—	2	—	—	—
Lampinen	3	—	—	—	—	—
Languinen	—	—	—	—	2	—
Lanikainen (Laninen)	4	—	—	—	—	—
Lantiainen	2	2	—	—	—	—
Lappalainen (Lappinpoika, Laplein, Lapleinen, Lappalan, Lappalainen)	1	7	2	1	4	11
Lappveteläinen (Lapvetelin, Lappvettelinen)	—	5	5	—	—	—
Laskonen	—	7	—	—	—	—
Lassinen	3	5	—	—	—	—
Laatikkainen (Latikainen, Lattikainen)	3	—	—	—	—	—
Lattuinen	—	—	—	—	—	1
Laukkanen (Lauchinen, Lauckeijnen, Lauchahinen, Lauckan)	7	2	1	8	5	—
Laukarinen	—	1	—	—	—	—
Laulaja (Lauloija)	1	—	—	—	—	—
Launinen	—	—	3	—	—	—
Laurikainen	4	6	—	—	—	—
Lauritzainen	—	—	—	—	1	—
Lautiainen (Lawtian, Lautiiainen)	2	—	1	—	—	—
Lehikoinen	3	—	2	—	—	—
Leinonen (Leijninen, Leijnonen)	12	14	11	1	—	—
Lemmittynen (Lemijtijnen, Lem-						

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
mijttin, Lemnetijinen)	1	5	—	2	1	—
Lempivalkonen (Lembivalchon) .	—	—	—	2	—	—
Lentonen (Lendon)	—	—	—	1	—	—
Leppänen (Leppeinen)	1	—	—	—	—	5
Leskinen (Leskinn, Leskinen). . . .	2	2	3	11	9	4
Lestonen	—	—	—	—	1	—
Levonen (Leffuen, Leffuon, Leffuoinen, Leuoinen) .	1	—	2	1	—	2
Liikanen (Likainen, Lijckan, Lijkainen, Lickoinen, Lickainen, Liickainen) . . .	1	4	5	2	—	2
Liimatainen (Limatan, Lijmatainen)	—	2	—	4	—	—
Liinaharja (Linaharia)	—	—	1	—	—	—
Likavainen (Lichaua...) . . .	1	—	—	—	—	—
Likomainen . . .	1	—	—	—	—	—
Lintunen (Lindoinen, Lindun) . .	—	—	3	—	—	1
Lipponen (Lippoinen, Lippon) . .	—	—	1	3	1	3
Liukkonen (Liuckoinen, Liwkainen)	7	1	—	—	—	—
Littiäinen (Lijttieinen)	—	1	—	—	—	—
Liuttinen (Liwttin)	—	—	2	—	—	—
Lukkarinen (Lwckarin)	2	—	1	—	2	2
Luostarinen (Lostarin, Lostarinen)	—	—	—	9	7	1
Luttinen	—	—	—	—	3	1
Luukkonen (Luckon, Lwckon) . .	—	—	1	12	—	—
Lyytikäinen (Lydeken, Lydeckeinen, Lydikeinen, Lijdickeinen, Lijtickeinen)	—	10	—	—	—	2
Lötjönen (Lödien)	—	—	—	5	—	—
Mahanen	—	—	—	—	—	1
Makkonen (Mackon, Mackoinen) . . .	—	2	—	7	—	1
Malinen	—	—	—	—	6	—
Malliasmies . . .	—	1	—	—	—	—
Mammonen	—	—	2	—	—	—
Manninen (Maninen, Mannoinen, Manninen) . . .	11	4	2	—	—	—
Mannikainen (Mannichan)	—	—	1	2	—	—
Maranen (Maran, Marinen, Marainen)	1	—	3	1	2	—
Martikainen (Martica, Martan, Martichan, Martikainen)	—	8	6	—	—	1
Marttinen (Marttin,						

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Martinen, Martthinen)	4	10	8	2	1	1
Massinen	—	—	—	2	—	—
Matikainen	—	—	—	—	2	—
Matiskainen	4	—	—	—	—	—
Mattinen (Matzon, Matthoinen, Matin, Mattin, Mattinen, Matinen)	5	2	2	3	2	—
Mattilainen (Mattilan, Matilan, Mattulainen, Mattilainen)	3	—	8	—	—	—
Meckolchoinen (?)	—	4	—	—	—	—
Melanen	1	—	—	—	—	—
Mendoinen	—	1	—	—	—	—
Meriläinen (Meerlainen)	—	—	—	—	—	1
Merska	—	—	—	—	—	1
Mero	—	1	—	—	—	1
Metsonen (Messoinen, Messieinen)	2	9	—	—	—	—
Mettelinen	—	—	—	3	—	—
Mielikkinen (Melicken)	—	—	—	6	—	—
Mielonen (Mieloinen, Melon, Meloinen)	2	5	—	1	4	—
Miettinen (Meettinen)	—	—	—	—	—	1
Miettunen (Mettun)	—	1	1	1	—	—
Mikkonen (Micchon, Mickon, Mickainen, Mickonen)	2	—	2	13	3	—
Mikkolainen (Mickulan)	—	—	—	6	—	1
Minkinen	—	8	—	—	—	—
Moilanen (Moijlinen, Moilainen)	4	—	—	—	5	1
Mononen (Monon, Månsson)	—	—	1	6	—	—
Montainen	3	—	—	—	—	—
Montonen (Mondaoinen, Mondoinen)	—	1	3	4	—	3
Muhonen	—	—	—	3	—	—
Muininen (Muinainen)	3	—	—	—	2	—
Mulkkanen (Mulchan)	—	—	4	—	—	—
Mulliainen	—	1	—	—	—	—
Muldiainen	—	—	—	—	1	—
Munkurinen	—	1	—	—	—	—
Mursonen	—	—	—	1	—	—
Mutkanen	—	—	—	1	—	—
Mustonen	—	—	6	—	3	1
Mykkänen	—	—	—	—	3	—
Mähönen	—	—	—	5	—	2
Mäkeläinen (Mekeleinen)	—	—	1	1	—	2
Mäkinen (Meckinen)	1	—	—	—	—	—
Mäkäräinen (Meckereinen)	3	—	—	—	—	—
Määttä	—	—	—	—	—	1
Mönkkönen (Mönckön, Mönckyinen)	—	—	—	1	—	1

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Möttö	—	—	—	—	—	2
Narinen	—	—	11	—	—	—
Naukkarinen (Nauckarin)	—	—	—	8	—	—
Nenonen	—	—	—	1	—	—
Nevoinen	1	—	—	—	—	—
Niiranen (Nijran, Nirainen, Niroinen)	—	1	—	1	5	—
Nikkinen	—	—	—	—	—	5
Nikkonen	—	—	3	—	—	—
Nikulainen (Nickulan, Nichlainen, Nikulahainen)	6	2	2	—	2	—
Nikkarinen	2	—	—	—	—	—
Nikkarainen	1	—	—	—	—	—
Nirkkanen (Nirckan)	—	—	—	2	—	—
Niskanen	—	—	—	—	—	1
Nissinen (Nijsen, Nissin, Nissinen)	—	—	8	—	—	3
Nijthinen (?)	1	—	—	—	—	—
Niutas	—	—	—	—	—	1
Nojonen (Noijon, Noijoinen)	1	—	—	1	—	—
Noponen	—	2	1	—	—	—
Nousiainen (Nousian)	2	1	1	5	12	—
Nukanen	—	—	—	—	—	1
Nulpponen	—	—	3	—	—	—
Nupponen	—	—	—	—	2	—
Nurjanen (Nwrian)	—	—	2	—	—	—
Nuthuinen (?) (Nuthioinen, Nuchroinen, Nuthroinen)	—	3	—	—	—	—
Nykänen (Nycheinen, Nijckeinen)	7	—	—	—	—	—
Närhinen (Nerffuinen)	1	3	—	—	—	—
Näärinkinen (Naeringin)	—	—	3	—	—	—
Oinonen (Oijnoinen, Oijnon, Oijnahainen)	—	—	4	—	—	3
Oikarinen (Oickarinen, Oickainen)	11	3	1	—	—	—
Olkkonen (Olchoinen, Olchon)	1	8	—	1	4	2
Ollikainen (Ollickan, Olikainen)	7	4	1	—	—	5
Ollinen	—	3	—	2	2	2
Oranen (Årrainen, Årainen, Åroinen, Oran, Orainn, Oranen)	7	3	4	—	—	—
Oravainen	—	—	—	—	1	—
Outtinen	2	3	—	—	—	—
Paananen (Paanon, Paunon)	—	—	2	1	—	—
Paakkinen (Packunan, Packin)	—	1	—	11	—	—
Paasonen (Paasanen, Pasan, Pasainen, Passoinen, Pasian)	1	2	4	—	—	1
Paastinen	1	—	—	—	—	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Paavilainen (Pauilainen)	3	1	—	—	—	—
Pajanen (Paijan, Payeinen, Paijainen)	1	1	2	2	—	—
Palanen (Palan, Palinen, Palainen)	3	5	1	—	—	2
Pankar (-inen)	1	—	—	—	—	—
Papainen	7	—	—	—	—	—
Parahainen	2	—	—	—	1	—
Parantainen	3	—	—	—	—	—
Parikainen	—	1	—	—	—	—
Parkkinen (Parchinen, Parckoinen)	—	8	1	—	1	1
Parkatinen	—	7	—	—	—	—
Partanen (Pardann, Pardainen, Partthan, Partanen)	—	—	10	23	—	2
Parviainen (Parffuiain)	—	—	—	—	8	2
Paskoinen	—	1	—	—	—	—
Patainen	—	—	—	—	—	1
Paukku	1	—	—	—	—	—
Peijssinen (?)	1	—	—	—	—	—
Pekkanen (Peckinen, Peckoin, Peckainen)	6	8	—	—	3	1
Pelkonen (Pelchon, Pelchoinen)	—	—	—	11	—	5
Pennanen (Penoinen, Penninen, Penneinen)	3	1	—	—	1	—
Penttinen (Bengtsson, Bengtin, Benctinen, Benttichen, Pentinen)	1	8	3	5	2	1
Pernanen (?) (Pernen, Perneinen)	—	—	8	—	1	—
Pesonen (Pesonn, Pessoinen)	2	—	1	—	3	—
Pettonen	—	7	—	—	—	—
Peuhonen	4	—	—	—	—	—
Peukkinen (Peucheinen, Peukinen)	—	4	—	—	2	—
Pietikäinen (Bedicken, Pedikeinen)	—	1	1	—	—	1
Pietiläinen (Petileinen, Petilen)	—	1	—	—	—	1
Pietinen (Petinen, Peettinen)	—	4	—	—	—	—
Piipponen (Pipoinen)	1	—	—	—	—	—
Piiranen	—	—	—	—	—	3
Piispanen	—	2	2	—	—	—
Pilvenäinen (Pijlueneinen)	3	—	—	—	—	—
Pippurinen	—	—	—	—	1	2
Pirinen	—	—	—	—	2	—
Pirskainen	—	—	—	—	4	—
Pistonen	6	10	—	—	—	—
Pitkänen (Pittken, Pitkeinen)	—	—	—	17	—	—
Poikonen (Poijockon, Poickon, Poykoinen)	—	—	4	—	—	1
Polchehin (? Bolche)	2	—	—	—	—	—
Porkka	2	1	—	—	—	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Pouhonen	9	1	—	—	—	—
Puhakainen . . .	—	—	—	—	—	1
Pukarainen . . .	—	1	—	—	—	—
Pulliainen (Pullo, Pullonen, Pullion, Pullioinen, Pulliainen)	5	—	—	1	1	—
Pulkkinen (Pulchin, Pulchinen) . . .	—	5	1	14	—	2
Puntainen (Pundainen, Punndainen)	5	5	—	—	—	—
Purhonen	—	—	3	—	—	—
Pursiainen	—	3	—	—	1	1
Purunen	—	—	1	—	—	—
Pussinen	—	—	—	—	1	1
Putkonen (Puttkon, Puttoinen, Putkoinen).	—	3	5	1	3	—
Puurtinen (Purdin, Puurdinen) . . .	—	—	1	—	5	—
Puustinen	—	—	—	—	2	—
Pijlinen (?). . . .	—	—	—	—	5	—
Pylkkänen (Pijlchinen, Pijlckehinen, Pijlcheinen) . . .	3	16	—	—	—	—
Pynnönen (Pijneinen, Pynneinen, Pynnoinen) . . .	4	4	—	—	—	—
Pyykkönen (Pijckoinen, Pycköinen)	—	1	—	—	—	1
Päivinen (Peiffuinen, Päijuiuen, Paijvin, Paijinen)	8	1	—	—	3	—
Pällinen (Pellin) .	7	1	7	2	—	—
Pölliäinen (Pölieinen, Polien, Pölleinen)	2	3	1	—	8	—
Pöllönen (Pöllen, Pöllänen, Pöllöinen)	1	1	—	7	—	—
Pölkkänen (Pölcheinen)	1	2	—	—	—	—
Pönttänen (Pöndeinen)	1	3	—	—	—	—
Pönninen.	—	—	—	1	—	—
Pöppönen (Pöpen, Pöpeinen, Pöppoinen)	1	—	6	—	—	1
Pöyhkönen (Pöyhkoinen).	—	—	—	—	—	4
Pören (?).	—	—	3	—	—	—
Raaska (Raska, Raskan, Rasku, Rasan, Raaska) . .	2	1	8	—	—	—
Rahikainen. . . .	—	10	—	—	—	—
Rahunen (Rahoinen, Rahuin) . .	6	1	—	—	2	2
Ramonen	2	—	—	—	—	—
Randalauki (?) . .	1	—	—	—	—	—
Rantanen	1	—	—	—	—	—
Rastonen	—	—	4	—	—	—
Ratikainen (Ratickan)	—	—	—	6	—	—
Rautaparta. . . .	—	—	5	—	—	2
Rautiainen (Rautias, Rautian, Rautiainen). . .	1	—	3	—	7	1

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Rehunen	3	—	1	—	—	—
Rekkainen	1	—	—	—	—	—
Reinikainen (Reijnickan, Renikainen, Reinikainen)	2	1	—	1	—	1
Remeksinen . . .	—	—	—	—	5	—
Remonen	15	1	—	—	—	—
Reponen (Reppon, Repon, Repoinen)	6	5	—	4	—	—
Rettoinen	1	—	—	—	—	—
Reuskin (?)	—	—	1	—	—	—
Rikkonen (Rikoinen, Rijckon) . .	2	—	—	5	—	—
Rimi	2	—	—	—	—	—
Rimppi	—	—	1	—	—	—
Rinkinen (Ringin, Rinkinen) . . .	—	—	—	4	3	1
Rintanen	1	—	—	—	—	—
Ripituinen	1	—	—	—	—	—
Rissanen (Rissan, Rissainen) . . .	—	—	3	—	—	3
Rittonen	—	2	—	—	—	—
Roininen	—	3	—	—	—	—
Ronkainen (Rongan)	—	—	3	—	—	—
Ropponen (Roppon, Roppoin)	—	—	—	2	—	2
Rouhiainen	—	—	—	—	2	1
Rossinen (Rossin, Rutzin, Ruotsinen?)	1	—	3	—	3	—
Rottinen (Ruotsinen?)	—	—	3	—	—	2
Runttikorva (Runtikorffua)	—	—	—	—	—	1
Ruokolainen (Rockan, Rockalainen, Rockolainen, Rokolainen)	7	—	—	4	—	—
Ruotsalainen (Rotzalan, Rodzalainen)	—	—	5	2	2	3
Rusanen	5	—	—	—	—	—
Rynänen (Rijneinen)	1	—	—	—	—	1
Rytkönen (Ryttkön, Ryttkoinen) . .	—	—	1	—	—	2
Rännäri (Rennare)	—	—	—	—	1	—
Räisänen (Raijsen, Reiseinen) . . .	—	—	—	2	4	—
Saha	—	—	—	—	1	—
Saironen (Saijroinen, Saijrainen) .	6	—	—	—	1	—
Sakkalainen (Sackalan)	—	—	—	2	—	—
Saksainen (Saxainen)	1	—	—	—	—	—
Sallinen (Sallin, Sallinn, Sallinen)	4	—	—	3	9	1
Sarainen	—	—	—	—	1	1
Sattilainen	—	2	—	—	—	—
Saukkonen (Sauckon, Saijckon) .	—	—	—	10	—	1
Savonen	1	—	—	—	—	—
Savolainen (Sawolain, Saffuolan) .	—	—	—	4	7	—
Selonen	—	4	—	—	—	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Seijkonen (-kinen)	2	—	—	—	—	—
Seppänen (Seppon, Seppen, Seppo, Seppoinen, Seppettii)	16	—	2	5	—	—
Sianjalka	—	—	—	—	—	2
Sihvonen (Siguon, Sigffuon)	—	—	—	3	—	—
Siiranen (Sijrainen)	—	—	—	4	—	—
Siitonen	—	—	—	—	—	1
Sikanen (Sickan, Sikainen)	3	—	4	—	—	—
Silanen	1	—	—	—	2	—
Silvantoinen . . .	—	—	—	16	—	—
Silvestenpoika . .	—	1	—	—	—	—
Simonen	—	—	—	6	—	—
Sinkonen (Sinnkoinen, Sinckon) . .	—	2	—	1	—	—
Siparinen	—	—	—	2	—	—
Sironen	—	—	—	—	2	—
Siskonen	—	5	—	—	—	—
Sistonen	—	—	—	—	2	—
Skinnari	2	—	—	—	—	—
Soikkanen (Soikainen, Soickainen) .	—	8	—	—	1	—
Soininen	—	—	—	—	—	1
Sokkanen (Såck-) .	—	3	—	—	—	—
Sopanen (Sopann, Sopainen)	1	—	1	4	3	—
Sormonen (Sormon, Sormoinen, Sormanen)	—	—	11	—	—	5
Soronen	—	—	—	—	1	—
Sorsa	—	—	—	—	5	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Sorvari (Sorffuan, Sorffuar, Soruar, Soruari)	1	3	—	1	1	—
Suhonen	—	—	—	—	—	1
Suikkonen	—	—	2	—	—	—
Sutinen	—	—	—	—	—	1
Suttinen	4	—	—	—	—	—
Suuripää	—	—	—	—	—	1
Suutari (Suttar) .	—	5	—	—	—	—
Synon (?)	—	—	1	—	—	—
Säkkinen (Sekinen, Seeckinen) . . .	8	—	—	—	—	1
Särkinen (Serk-) .	1	—	—	—	—	—
Tahvanainen (Staffanain)	—	—	—	—	—	3
Taivahainen (Taijffuahan)	—	—	1	—	—	—
Taipalinen	—	12	—	—	—	—
Talikainen (Talickan)	—	—	—	1	—	—
Takanen (Tackainen, Takainen) .	4	—	—	—	—	—
Takkinen	—	—	2	—	5	3
Talonen	—	—	—	—	5	1
Tamppinen	—	—	—	—	1	—
Tanninen	—	—	3	3	—	—
Tantzainen (Tanskanen?)	8	—	—	—	—	—
Tapanainen (Staffan)	—	4	—	—	—	—
Tappainen	—	1	—	—	—	—
Tarhonen	—	2	—	—	—	—
Tarkkinen (Tarkoinen, Targian) . .	—	1	6	—	—	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Tarpinen (Tarbinen)	—	—	—	—	1	—
Tarvonen (Tarffuahan, Tarffuoinen, Taruoinen) . . .	5	—	4	—	—	—
Taskinen	—	—	—	1	6	1
Taupinen	3	—	—	—	—	—
Telkkonen	—	—	1	—	—	—
Tenhonen (Tenhon, Tenhoinen) . . .	1	2	7	—	2	1
Tervonen (Terffuon, Teruoinen) . . .	1	3	—	4	—	1
Teräväinen (Tereven)	—	—	—	1	—	—
Tihinen	—	—	—	—	1	1
Tihonen	6	—	—	—	—	—
Tiilikainen (Tijlijkainen)	1	4	—	—	5	—
Tijllinen	—	3	—	—	—	—
Tijttan (?)	—	—	—	1	—	—
Tikkanen (Tijckainen, Tickainen)	1	7	—	—	6	—
Timonen	—	—	2	1	5	—
Tindoinen (?) . . .	—	—	—	—	—	1
Tirinen	—	—	3	—	—	—
Tirkkonen (Tirckoinen)	—	—	—	—	—	1
Tirronen	—	—	—	—	2	1
Tiussanen (Tiusain, Tiussainen) . . .	—	11	—	—	—	—
Toijanen	—	6	—	—	—	—
Toikkanen (Toikainen)	1	—	—	—	—	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Toivanen (Toiffuan, Toijffuainen) . .	—	3	—	10	4	1
Toivari (Toiffuar, Toijuarij)	5	—	—	—	—	—
Toivakainen (Toiffuachan, Toiffuakainen)	2	6	3	—	—	—
Toivonen (Toiffoin, Toijuoinen) . . .	—	31	—	—	—	—
Tolonen	—	—	1	—	—	—
Tolkki (Tolcki, Tolechin)	—	1	1	—	—	—
Tolppa (Tolpan, Tolppan, Tolppa)	—	—	—	4	—	—
Tolvanen (Tolffuan, Tolffuainen) . .	—	—	—	12	5	1
Tomperi (Thomber, Tomberin) . . .	1	—	1	—	—	—
Tompttin (?) . . .	—	—	—	1	—	—
Torapainen (Torapan)	—	—	—	3	—	—
Tornioinen	—	7	—	—	—	—
Toronen	—	—	1	—	—	—
Torponen	—	1	—	—	—	—
Torvinen (Torffuinen, Toruinen) .	—	—	—	—	4	2
Tuhkunen (Tuchkuinen, Tuhkinen, Tuhkunen) . . .	—	—	—	—	4	—
Tukiainen (Twchian, Twckian, Tukiainen, Tukainen)	1	11	4	—	—	—
Tuniainen	—	—	—	1	—	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Tunninen	—	—	—	1	—	—
Tuomahainen (Thomahai-)	—	—	—	—	—	2
Tuovinen (Toffuinen, Toffwinen) .	—	—	—	—	2	4
Tuppurainen . . .	—	—	—	—	1	1
Turackan (?) . . .	—	—	3	—	—	—
Twrdin (?)	—	—	—	2	—	—
Turpeinen	—	—	1	—	1	1
Turunen (Twrun, Turuinen) . . .	—	—	1	—	9	11
Tynkinen (Tijnckijn, Tynckin, Tynckinen) . . .	—	—	—	7	—	—
Tynninen	—	—	—	—	—	1
Ukkonen (Wcko, Vckon, Wckoinen, Wckonen) . . .	5	—	—	5	—	—
Ulmanen (Vlman, Vlmain, Wlmainen, Volmasson(?))	—	—	2	1	1	2
Unkroin (Unkarinen?)	1	—	—	—	—	—
Uskinen (Vskin, Wskinen)	—	—	—	3	—	—
Utriainen (Wdrijan, Vdriainen, Vdrijan)	—	—	5	3	—	4
Vainikainen (Vaijnichan)	—	—	—	1	—	—
Vaissinen (Vaijsin)	2	—	1	—	—	—
Vaittinen (Waijttin)	—	—	1	—	—	—
Valikainen	—	—	—	—	—	1

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
Valkonen (Walchoinen, Walkoinen)	7	5	—	—	—	—
Valtanen (Waldoinen, Valdon) . .	—	1	—	3	—	—
Vanhanen (Vanhan, Wanhainen) . .	2	—	—	7	—	—
Vanninen	—	—	—	2	—	—
Vappunen	—	1	—	—	—	—
Varpunen	—	1	—	—	—	—
Varonen (Waroinen)	—	—	—	—	5	—
Vartiainen (Wartinen, Wardiainen)	1	—	—	—	—	2
Vatanen (Watainen)	—	—	6	—	—	—
Watihkoinen . . .	—	—	—	—	1	—
Vaukkonen (Vauckon)	—	—	3	—	—	—
Vehmanen (Vechman, Vechmonen)	—	—	3	—	—	—
Vellonen (Wellon)	—	—	—	2	—	—
Venäläinen (Venhelen, Wenhilainen, Wenelain, Venelen, Weneinen, Wäneinen) . . .	1	5	1	4	5	4
Vepsäläinen (Wepsoin, Wepseleinen)	—	1	—	—	2	1
Veronen (Wereinen, Werieinen, Weroinen)	4	—	—	—	—	—
Vesterinen (Weste-						

	V.	P.	J.	S.	R.	T.
ren, Westerin. Westereinen) . .	—	1	1	—	2	—
Vihavainen (Vihanan)	—	—	2	7	—	—
Viholainen (Wiholan)	—	—	—	2	—	—
Viklonen	—	3	—	—	—	—
Viljakainen (Wiliachan. Williakainen)	14	3	—	2	2	3
Vilpponen (Filip?)	—	—	1	—	—	—
Virpi (Wirppin) .	—	—	1	—	—	—
Vitikainen (Witikin. Witikainen)	—	4	—	—	—	—
Vitsiäinen (Wittzieinen)	—	2	—	—	—	—
Viuhkonen (Wiuchkon. Wiuhkoinen)	—	—	—	1	3	—
Wolkkonen (Volchoin)	—	2	—	—	—	—
Wäisänen (Vaeijsin, Wejsin, Weijssinen)	2	13	—	—	—	—
Väkeväinen (Veckeuen, Waeckeuen)	—	—	—	3	—	—
Vätänen (Veten, Waetten)	—	—	—	4	—	—
Väyrynen (Vaeurijn)	—	—	1	—	—	—
Ylettyinen (Ijlijttin, Yletyinen, Ylyttinen)	—	—	1	—	1	1
Yrjänäinen (Yrjeneinen)	—	—	—	—	2	—
Ärvähäinen (Erffueheinen) . . .	—	—	—	—	1	—
Änekeinen (?) . . .	—	—	—	—	1	—

Liite II.

Savonlinnan lääni 1541—1571.

Tässä liitteessä näemme ne muutokset, jotka vv. 1541 —51—61—71 välillä ovat tapahtuuneet Savonlinnan läänin eri nimismies- ja neljänneskunnissa koko- ja puoliverojen, arviopunnanalojen ja talollisten luvun suhteen. Tiedot olen tähän yhdistänyt mainittujen vuosien maakirjoista, joissa useammat luvut löytyvät valmiiksi yhteenlaskettuina. Ainoastaan talollisten (joita kutsutaan maakirjoissa „skattebönder", „rökar". „mantal") luvut on minun pitänyt useammista maakirjoista laskea yhteen, koska 15-sataluvun kirjurit eivät näy sitä tehneen. Käsitteet koko- ja puolivero, arviopunnanala y. m. löytyvät tekstissä selitettyinä. „Verosta vapaita" ovat ne, jotka maakirjoissa sanotaan „ödis" eli autioiksi. Mutta kun näemme, että näillä „autiotiloilla" löytyy asukkaitakin, niin oli minusta oikeampi nimittää heitä „verosta vapaiksi". — Siellä täällä huomattavat epäsäännöllisyydet on lähteitten puutteellisuus vaikuttanut.

Liite II, A.

Visulahti.

Neljännes- ja nimismies-kunta.		Veroa maksavia.				Verosta vapaita.			
		Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunnan-alaa.	Talollisia.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunnan-alaa.	Talollisia.
I Vuolinko	1541	59	33	553	193	—	—	—	—
	1551	65	22	549	193	—	—	—	—
	1561	68	19	552	171	—	—	—	—
	1571	73	5	530	111	3	2	26	5
II Paukkula	1541	65	29	542	192	—	—	—	—
	1551	68	17	531	168	—	—	—	—
	1561	68	15	551	189	—	—	—	—
	1571	63	4	479	96	9	4	76	14
III Norola	1541	63	28	575	139	—	—	—	—
	1551	70	14	581	168	—	—	—	—
	1561	69	11	570	148	—	—	—	—
	1571	58	5	471	100	13	4	99	18
IV Melkola	1541	62	28	536	145	—	—	—	—
	1551	69	15	551	163	—	—	—	—
	1561	74	3	551	156	—	—	—	—
	1571	67	4	501	118	7	1	47	9
Summa Visulahti	1541	249	118	2,206	669	—	—	—	—
	1551	272	68	2,212	692	—	—	—	—
	1561	279	48	2,224	664	—	—	—	—
	1571	261	18	1,981	425	32	11	248	46

Liite II, B.

Pellosniemi.

Neljännes- ja nimismies-kunta.		Veroa maksavia.				Verosta vapaita.			
		Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunnan-alaa.	Talollisia.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunnan-alaa.	Talollisia.
I Hallila	1541	59	23	535	165	—	—	—	—
	1551	62	19	542	210	—	—	—	—
	1561	68	10	544	179	—	—	—	—
	1571	69	—	515	115	4	—	30	4
II Kiiala	1541	52	30	579	129	2	—	5	?
	1551	58	24	613	141	—	1	4	1
	1561	73	13	640	136	—	—	—	—
	1571	57	2	486	73	14	6	132	20
III Pellosniemi	1541	59	12	521	181	—	—	—	—
	1551	62	8	587	204	—	—	—	—
	1561	69	8	580	186	—	—	—	—
	1571	67	—	538	117	5	—	41	5
IV Pitkälahti	1541	62	13	617	182	—	—	—	—
	1551	62	14	626	199	—	—	—	—
	1561	65	7	567	157	—	—	—	—
	1571	66	3	564	124	3	—	19	3
Summa Pellosniemi	1541	232	78	2,252	657	2	—	5	?
	1551	244	65	2,318	754	—	1	4	1
	1561	275	38	2,331	658	—	—	—	—
	1571	259	5	2,103	429	26	6	222	32

Liite II, C.

Juva.

Neljännes- ja nimismies-kunta.		Veroa maksavia.				Verosta vapaita.			
		Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunnan-alaa.	Talollisia.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunnan-alaa.	Talollisia.
I Jorois	1541	60	65	531	173	1	2	11	?
	1551	75	26	601	152	—	—	—	—
	1561	77	17	618	196	—	—	—	—
	1571	87	6	637	154	—	—	—	—
II Wesikansa	1541	65	69	596	195	?	?	8	?
	1551	70	31	575	166	—	—	—	—
	1561	82	7	600	190	—	—	—	—
	1571	84	6	615	154	—	—	—	—
III Koikkala	1541	73	10	570	130	—	—	—	—
	1551	75	13	605	138	—	—	—	—
	1561	75	13	613	167	—	—	—	—
	1571	81	4	617	141	—	—	—	—
IV Juva	1541	71	40	562	156	?	?	5	?
	1551	76	23	599	135	—	—	—	—
	1561	78	17	618	162	—	—	—	—
	1571	83	5	608	149	—	—	—	—
Summa Juva	1541	269	184	2,259	654	?	?	24	?
	1551	296	93	2,380	591	—	—	—	—
	1561	312	54	2,449	715	—	—	—	—
	1571	33	21	2,477	598	—	—	—	—

Liite II, D.

Sääminki.

Neljännes- ja nimismieskunta.		Veroa maksavia.				Verosta vapaita.			
		Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunnanalaa.	Talollisia.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunnanalaa.	Talollisia.
I Puumala	1541	67	11	515	144	—	2	7	?
	1551	71	8	550	160	—	—	—	—
	1558	74	3	558	163	—	—	—	—
	1571	76	5	585	164	—	—	—	—
II Sääminki	1541	51	65	484	175	—	7	14	?
	1551	62	41	546	181	—	—	—	—
	1558	80	12	612	178	—	—	—	—
	1571	83	4	631	213	—	—	—	—
III Haapala	1541	59	57	515	186	1	1	9	—
	1551	70	43	603	191	—	—	—	—
	1558	81	10	625	205	—	—	—	—
	1571	89	1	692	214	—	—	—	—
IV Idänlahti	1541	62	43	510	164	4	3	33	?
	1551	70	28	562	175	—	—	5	—
	1558	79	5	580	161	—	—	—	—
	1571	83	4	595	183	—	—	—	—
Summa Sääminki	1541	239	176	2,024	669	5	13	63	?
	1551	273	120	2,261	707	—	—	5	—
	1558	314	30	2,375	707	—	—	—	—
	1571	331	14	2,503	774	—	—	—	—

Liite II, E.

Rantasalmi.

Neljännes- ja nimismies-kunta.		Veroa maksavia. Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunnan-alaa.	Talollisia.	Torppareita.	Verosta vapaita. Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunnan-alaa.	Talollisia.
I Putkisalmi	1541	66	60	616	185	—	—	—	—	—
	1551	69	37	569	152	—	—	—	—	—
	1559	67	29	573	158	—	—	—	—	—
	1571	79	5	584	152	13	—	—	—	—
II Rantasalmi	1541	49	81	513	187	—	2	9	34	11
	1551	52	49	515	140	—	—	?	7	?
	1559	61	30	519	147	—	—	—	—	—
	1571	76	4	540	118	30	2	2	18	4
III Tuusmäki	1541	77	32	589	162	—	—	—	—	—
	1551	72	14	517	139	—	?	?	13	?
	1559	70	10	525	135	—	—	—	—	—
	1571	72	6	513	128	9	1	—	5	1
IV Keriharju	1541	57	69	543	176	—	—	5	11	5
	1551	62	36	541	156	—	—	—	—	—
	1559	65	22	532	146	—	—	—	—	—
	1571	76	4	573	[1])131	16	—	1	3	1
Summa Rantasalmi	1541	249	242	2,261	710	—	2	14	45	16
	1551	255	136	2,142	587	—	?	?	20	?
	1559	263	91	2,149	586	—	—	—	—	—
	1571	303	19	2,210	[1])529	68	3	3	26	

[1]) Näistä on 3 lampuotia.

Liite II, F.

Tavisalmi.

Neljännes- ja nimismieskunta.		Veroa maksavia.					Verosta vapaita.			
		Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunnanalaa.	Talollisia.	Torppareita.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunnanalaa.	Talollisia.
I Saamainen	1548	48	59	470	138	—	—	—	—	—
	1551	—	—	—	135	—	—	—	14	—
	1562	75	9	546	173	—	—	3	11	5
	1571	80	3	571	116	57	1	1	9	3
II Savilahti	1548	54	56	518	140	—	—	—	—	—
	1551	—	—	—	155	—	—	—	19	—
	1562	76	10	584	183	—	3	3	25	7
	1571	82	5	629	168	34	—	—	—	—
Summa Tavisalmi	1548	102	115	988	278	—	—	—	—	—
	1551	108	113	1,026	290	—	—	—	33	—
	1562	151	19	1,130	356	—	3	7	36	12
	1571	162	8	1,200	284	91	1	1	9	3

Liite II, G.

Savonlinnan lääni.

Savonlinnan lääni	1541	1,238	798	11,002	3,359	—	?	?	137	?
	1551	1,448	595	12,339	3,621	—	?	?	62	?
	1558—62	1,594	280	12,658	3,686	—	3	7	36	12
	1571	1,651	85	12,474	3,039	159	62	21	505	87

Liite III.

Savonlinnan lääni v. 1571

Hopeaverokirjan, Maakirjan ja Papinveroluettelon mukaan.

Runkona tässä liitteessä ovat ne yksityiskohtiin menevät tiedot, jotka olen ottanut v:n 1571 maakirjoista. Vertauksen vuoksi ja täytteeksi niille olen asettanut niitten kummallekin puolelle ne tiedot, jotka saadaan saman hopeavero- ja papinveroluetteloista. Näitä viimeksi mainittuja on ollut vaikea sovitella Rantasalmen nimismieskunnan suhteen, koska tämä oli jaettu Säämingin, Juvan ja Tavisalmen kirkkopitäjien välillä, ja veroluettelot ovat tehdyt sen mukaan. Toivon kumminkin että ryhmittelyssäni ei ole kovin monta eli kovin suurta erehdystä.

III, A.

Visulahti.

Neljännes- ja kymmenes-kunnat.	Hopeaverokirjoissa.					Maakirjoissa. Veroa maksavia.				Maakirjoissa. Verosta vapaita.				Papinveroluetteloissa.						
	Verotalollisia.	Liuskamiehiä.	Huonemiehiä.	Ei takseerattuja.	Summa takseerattuja.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Veretalollisia.	Arviopunnanalaa.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Arviopunnanalaa.	Kokokiltiä.	Puolikiltiä.	Jousia.	Kirvesmiehiä.	Leipävakkoja.	Lehmiä.	Savuja.
I. Vuolinko.																				
ynsiä	22	18	—	8	40	12	1	23	89	—	—	—	—							
Iimottula . . .	19	14	—	2	33	10	1	17	78	2	2	4	19							
Vanhamäkiöinen	21	14	—	5	35	12	2	21	94	—	—	—	—							
Iarjumaa . . .	16	7	—	1	23	13	—	16	86	—	—	—	—							
Rantakylä . . .	17	10	—	2	27	14	1	16	99	—	—	—	—							
Vuolinko	20	10	—	6	30	12	—	18	84	1	—	1	7							
S:a Vuolinko	*115*	*73*	—	*24*	*188*	*73*	*5*	*111*	*530*	*3*	*2*	*5*	*26*	*75*	*2*	*227*	*13*	*111*	*163*	*111*
II. Paukkula.																				
yhitty	19	14	—	5	33	10	2	16	85	1	2	3	12							
ieksämäki . .	16	11	—	4	27	10	—	14	76	2	—	2	14							
yhänpohja . .	16	12	—	5	28	10	1	15	74	2	1	3	18							
uosaari	13	5	—	7	18	10	—	12	71	3	—	4	23							
Iarjumaa . . .	20	—	—	—	20	10	1	18	81	1	1	2	9							
okioinen . . .	21	15	—	—	36	13	—	21	92	—	—	—	—							
S:a Paukkula	*105*	*57*	—	*21*	*162*	*63*	*4*	*96*	*479*	*9*	*4*	*14*	*76*	*63*	*4*	*192*	*5*	*101*	*144*	*101*
III. Norola.																				
utomajärvi . .	18	8	—	2	26	8	1	13	70	4	1	6	30							
isulahti	22	3	—	4	25	11	2	22	94	—	—	—	—							
aipiala	20	3	—	4	23	11	—	18	85	1	1	2	9							
orola	18	7	—	8	25	7	1	12	53	5	1	6	36							
ahula	24	1	—	4	25	11	—	19	89	1	1	2	12							
onioinen . . .	20	4	—	6	24	10	1	16	80	2	—	2	12							
S:a Norola	*122*	*26*	—	*28*	*148*	*58*	*5*	*100*	*471*	*13*	*4*	*18*	*99*	*59*	*3*	*183*	*23*	*100*	*168*	*100*

Neljännes- ja kymmenes-kunnat.	Hopeavero-kirjoissa.					Maakirjoissa.								Papinveroluetteloi…					
						Veroa maksavia.				Verosta vapaita.									
	Verotalollisia.	Liuskamiehiä.	Huonemiehiä.	Ei takseerattuja.	Summa takseerattuja.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Arviopunnan-alaa.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Arviopunnan-alaa.	Kokokilttiä.	Puolikilttiä.	Jousia.	Kirvesmiehiä.	Leipävakkoja.	Lehmiä.
IV. Melkola.																			
1. Leinola	28	9	—	4	37	13	1	28	104	—	—	—	—						
2. Remola	14	6	—	5	20	9	—	13	60	3	1	4	22						
3. Ikola	19	6	—	4	25	11	—	18	72	2	—	3	13						
4. Vehkamäkiöinen	17	9	—	2	26	9	2	15	76	2	—	2	12						
5. Vehmainen . .	18	1	—	1	19	12	1	18	91	—	—	—	—						
6. Haukivuori . .	29	9	—	4	43[1])	13	—	26	98	—	—	—	—						
S:a Melkola	*125*	*40*	—	*20*	*170*	*67*	*4*	*118*	*501*	*7*	*1*	*9*	*47*	*71*	*7*	*247*	*21*	*118*	*18…*
Summa Visulahti	**467**	**196**	—	**93**	**668**	**261**	**18**	**425**	**1,981**	**32**	**11**	**46**	**248**	**268**	**16**	**849**	**62**	**430**	**657**

Litt. III, B.

Pellosniemi.

Neljännes- ja kymmenes-kunnat.	Verotalollisia.	Liuskamiehiä.	Huonemiehiä.	Ei takseerattuja.	Summa takseerattuja.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Arviopunnan-alaa.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Arviopunnan-alaa.	Kokokilttiä.	Puolikilttiä.	Jousia.	Kirvesmiehiä.	Leipävakkoja.	Lehmiä.
I. Hallila.																			
1. Toivola	36	6	—	—	42	13	—	31	99	—	—	—	—						
2. Hirvensalmi . .	23	21	—	1	45	11	—	18	80	1	—	1	7						
3. Lahnaniemi . .	23	14	—	4	37	12	—	18	90	—	—	—	—						
4. Vatila	18	4	—	4	22	12	—	18	88	—	—	—	—						
5. Taipale	20	8	1	9	29	10	—	15	72	2	—	2	15						
6. Suojärvi	17	11	2	4	29	11	—	15	86	1	—	1	8						
S:a Hallila	*137*	*64*	*3*	*22*	*204*	*69*	—	*115*	*515*	*4*	—	*4*	*30*	*69*	—	*241*	*49*	*115*	*22…*
II. Kiiala.																			
1. Tohmala . . .	14	7	1	5	22	7	1	12	62	3	2	5	33						
2. Pellosniemi . .	13	12	—	1	25	11	—	13	95	1	—	1	8						
3. Alasjärvi . . .	13	9	—	3	22	9	—	12	77	3	—	3	23						
4. Kangaskylä . .	11	6	—	3	17	9	—	10	71	3	1	4	24						
5. Kyyhkylänniemi	14	10	—	1	24	12	1	15	110	1	3	4	22						
6. Variala	13	12	—	3	25	9	—	11	71	3	—	3	22						
S:a Kiiala	*78*	*56*	*1*	*16*	*135*	*57*	*2*	*73*	*486*	*14*	*6*	*20*	*132*	*57*	*2*	*140*	*26*	*73*	*13…*

[1]) Tässä summassa on 5 verotettua, joita verokirja kutsuu nimellä „Hofmän". [illegible] olivat entisiä linnanpalvelioita, jotka maanviljeliöiksi ruvettuaan ovat saaneet muutami[illegible] ronhuojennuksia kuninkaalta.

..ljännes- ja ..ymmenes- kunnat.	Hopeaverokirjoissa. Verotalollisia.	Liuskamiehiä.	Huonemiehiä.	Ei takseerattuja.	Summa takseerattuja.	Maakirjoissa. Veroa maksavia. Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Arviopunnanalaa.	Verosta vapaita. Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Arviopunnanalaa.	Papinveroluetteloissa. Kokokilttiä.	Puolikilttiä.	Jousia.	Kirvesmiehiä.	Leipävakkoja.	Lehmiä.	Savuja.
Pellosniemi.																				
Himala . . .	33	9	—	—	42	12	—	32	99	—	—	—	—							
Yövesi . . .	18	21	—	2	39	10	—	18	80	2	—	2	18							
Laitiala . .	16	11	—	1	27	12	—	17	93	—	—	—	—							
Taipale . .	19	9	—	1	28	12	—	21	94	—	—	—	—							
Juurisalmi .	15	15	—	3	30	11	—	14	88	1	—	1	7							
Hongaistenmaa	20	2	—	3	22	10	—	15	84	2	—	2	16							
Pellosniemi	*121*	*67*	—	*10*	*188*	*67*	—	*117*	*538*	*5*	—	*5*	*41*	*67*	—	*265*	*19*	*117*	*270*	*117*
Pitkälahti.																				
..eppälä . .	19	9	—	1	28	10	2	19	86	1	—	1	6							
..hmielahti .	18	7	—	2	25	11	1	20	96	—	—	—	—							
..Iurisalo . .	25	11	—	1	36	11	—	24	92	1	—	1	6							
..itkälahti .	20	10	—	5	30	11	—	18	90	1	—	1	7							
..ärvikansa .	19	6	—	—	25	12	—	20	102	—	—	—	—							
..livesi . . .	23	5	—	3	28	11	—	23	98	—	—	—	—							
..a Pitkälahti	*124*	*48*	—	*12*	*172*	*66*	*3*	*124*	*564*	*3*	—	*3*	*19*	*65*	*3*	*273*	*28*	*124*	*229*	*124*
..S Pellosniemi	**460**	**235**	**4**	**60**	**699**	**259**	**5**	**429**	**2,103**	**26**	**6**	**32**	**222**	**258**	**5**	**919**	**122**	**429**	**858**	**429**

..L. III, C. **Juva.**

Joroinen.																				
..läkiöinen .	—	—	—	—	26	15	—	28	111	—	—	—	—							
..oroinen . .	—	—	—	—	18	15	2	21	107	—	—	—	—							
..ärvikansa .	—	—	—	—	20	15	—	20	104	—	—	—	—							
..yväsilta . .	—	—	—	2	24	13	2	27	104	—	—	—	—							
..ietainen . .	—	—	—	1	32	14	2	34	108	—	—	—	—							
..uontie . . .	—	—	—	—	23	15	—	24	103	—	—	—	—							
..a Joroinen	—	—	—	*3*	*143*	*87*	*6*	*154*	*637*	—	—	—	—	*84*	*9*	*284*	*13*	*144*	*231*	*157*

Neljännes- ja kymmenes-kunnat.	Hopeaverokirjoissa. Verotalollisia.	Liuskamiehiä.	Huonemiehiä.	Ei taksoerattuja.	Summa taksoerattuja.	Maakirjoissa. Veroa maksavia. Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Arviopunnanalaa.	Verosta vapaita. Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Arviopunnanalaa.	Papinveroluetteloissa. Kokokilttiä.	Puolikilttiä.	Jousia.	Kirvesmiehiä.	Leipävakkoja.	Lehmiä.
II. Vesikansa.																			
1. Wehmainen.	—	—	—	—	22	15	1	25	115	—	—	—	—						
2. Vuorenmaa .	—	—	—	—	20	13	1	22	100	—	—	—	—						
3. Kaitainen. .	—	—	—	—	29	14	3	28	114	—	—	—	—						
4. Hällinmäki .	—	—	—	—	28	14	1	29	94	—	—	—	—						
5. Savuniemi .	—	—	—	—	26	14	—	27	95	—	—	—	—						
6. Maavesi . .	—	—	—	1	22	14	—	23	97	—	—	—	—						
S:a Vesikansa	—	—	—	*1*	*147*	*84*	*6*	*154*	*615*	—	—	—	—	*83*	*6*	*283*	*10*	*141*	*216*
III. Koikkala.																			
1. Mäkiöinen .	—	—	—	—	19	14	—	19	99	—	—	—	—						
2. Narila . . .	—	—	—	—	24	13	3	26	112	—	—	—	—						
3. Maivala . .	—	—	—	—	19	13	—	19	92	—	—	—	—						
4. Koikkala . .	—	—	—	—	24	15	—	24	120	—	—	—	—						
5. Uuusikansa .	—	—	—	—	28	12	1	29	85	—	—	—	—						
6. Rantoinen .	—	—	—	—	24	14	—	24	109	—	—	—	—						
S:a Koikkala	—	—	—	—	*138*	*81*	*4*	*141*	*617*	—	—	—	—	*82*	*4*	*285*	*8*	*133*	*299*
IV. Juva.																			
1. Mattila . . .	—	—	—	—	22	14	1	24	102	—	—	—	—						
2. Kiiskilä . .	—	—	—	1	23	15	—	24	104	—	—	—	—						
3. Ollikkala . .	—	—	—	—	23	12	2	25	87	—	—	—	—						
4. Juva	—	—	—	1	26	15	—	28	118	—	—	—	—						
5. Härkälä . .	—	—	—	—	28	14	1	28	105	—	—	—	—						
6. Suuriniemi .	—	—	—	—	19	13	1	20	92	—	—	—	—						
S:a Juva	—	—	—	*2*	*141*	*83*	*5*	*149*	*608*	—	—	—	—	*83*	*5*	*287*	*3*	*145*	*29*
Summa Juvan p.	—	—	—	**6**	**569**	**335**	**21**	**598**	**2,477**	—	—	—	—	**332**	**24**	**1,139**	**34**	**563**	**1,04**

te III, D.

Sääminki.

Neljännes- ja kymmenes-kunnat.	Hopeaverokirjoissa.				Maakirjoissa.								Papinveroluetteloissa.						
					Veroa maksavia.				Verosta vapaita.										
	Verotalollisia.	Huonemiehiä.	Ei takseerattuja.	Summa takseerattuja.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Arviopunnanalaa.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Arviopunnanalaa.	Kokokilttiä.	Puolikilttiä.	Jousia.	Kirvesmiehiä.	Leipävakkoja.	Lehmiä.	Savuja.
I. Puumala.																			
Laamala	—	—	1	30	13	—	30	101	—	—	—	—							
Kitula	—	—	—	22	12	2	25	95	—	—	—	—							
Luukkola . . .	—	—	1	23	13	—	22	91	—	—	—	—							
Lintusalo . . .	—	—	—	31	13	—	27	109	—	—	—	—							
Partala	—	—	—	34	13	—	33	98	—	—	—	—							
Ryhätaipale . .	—	—	—	25	12	3	27	91	—	—	—	—							
S:a Puumala	—	—	*2*	*165*	*76*	*5*	*164*	*585*	—	—	—	—	*80*	*4*	*246*	*9*	*84*	*188*	?
II. Sääminki.																			
1. Hiltula	—	—	—	26	13	—	27	90	—	—	—	—							
2. Joutsenmäki . .	—	—	—	32	13	—	34	100	—	—	—	—							
3. Karvila	—	—	—	40	14	1	42	110	—	—	—	—							
4. Warpasranta . .	—	—	—	35	15	—	34	114	—	—	—	—							
5. Pihlajaniemi . .	—	—	—	44	14	2	41	111	—	—	—	—							
6. Kokonsaari . . .	—	—	—	31	14	1	35	106	—	—	—	—							
S:a Sääminki	—	—	—	*208*	*83*	*4*	*213*	*631*	—	—	—	—	*83*	*13*	*305*	*6*	*100*	*292*	?
III. Haapala.																			
1. Seppäjärvi . . .	—	—	—	42	15	—	39	111	—	—	—	—							
2. Haapala	—	—	—	34	14	1	31	117	—	—	—	—							
3. Ruokojärvi . . .	—	—	—	40	15	—	34	114	—	—	—	—							
4. Kulennoinen . .	—	—	—	39	15	—	38	122	—	—	—	—							
5. Kosola	—	—	1	34	15	—	33	119	—	—	—	—							
6. Kerimäki . . .	—	—	—	40	15	—	39	109	—	—	—	—							
S:a Haapala	—	—	*1*	*229*	*89*	*1*	*214*	*692*	—	—	—	—	*88*	*8*	*374*	*5*	*96*	*274*	?

Neljännes- ja kymmenes-kunnat.	Hopeaverokirjoissa. Verotalollisia.	Huonemiehiä.	Ei takseerattuja.	Summa takseerattuja.	Maakirjoissa. Veroa maksavia. Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Torppareita.	Arviopunnanalaa.	Verosta vapaita. Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Arviopunnanalaa.	Papinveroluetteloissa. Kokokilttiä.	Puolikilttiä.	Jousia.	Kirvesmiehiä.	Torppareita.	Leipävakkoja.	Lehmiä.
IV. Idänlahti.																				
1. Ruokoniemi	—	—	—	29	13	1	29	—	90	—	—	—	—							
2. Särkilahti .	—	—	—	31	14	—	31	—	106	—	—	—	—							
3. Idänlahti. .	—	—	—	28	14	—	28	—	100	—	—	—	—							
4. Otavaniemi.	—	—	—	30	14	1	28	—	102	—	—	—	—							
5. Kaitainen .	—	—	—	29	14	1	30	—	94	—	—	—	—							
6. Telalahti. .	—	—	—	28	14	1	37	—	103	—	—	—	—							
S:a Idänlahti	—	—	—	*175*	*83*	*4*	*183*	—	*595*	—	—	—	—	*75*	*14*	*239*	*7*	—	*89*	*197*
S:a Sääminki	—	—	**3**	**777**	**331**	**14**	**774**	—	**2,503**	—	—	—	—	**326**	**39**	**1,164**	**27**	—	**369**	**95**

Liite III, E.

Rantasalmi.

Neljännes- ja kymmenes-kunnat.	Hopeaverokirjoissa. Verotalollisia.	Huonemiehiä.	Ei takseerattuja.	Summa takseerattuja.	Maakirjoissa. Veroa maksavia. Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Torppareita.	Arviopunnanalaa.	Verosta vapaita. Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Arviopunnanalaa.	Papinveroluetteloissa. Kokokilttiä.	Puolikilttiä.	Jousia.	Kirvesmiehiä.	Torppareita.	Leipävakkoja.	Lehmiä.
I. Putkisalmi.																				
1. Parkumäki .	29	3	1	32	14	1	32	1	107	—	—	—	—							
2. Waahersalo	22	3	1	25	13	1	24	2	95	—	—	—	—							
3. Asikkala . .	29	1	2	30	13	1	31	—	94	—	—	—	—							
4. Heinäselkä .	24	—	—	24	12	—	21	3	79	—	—	—	—							
5. Osikonmäki	21	—	—	21	14	—	18	3	99	—	—	—	—							
6. Heinävesi .	29	—	—	29	13	2	26	4	110	—	—	—	—							
S:a Putkisalmi	*154*	*7*	*4*	*161*	*79*	*5*	*152*	*13*	*584*	—	—	—	—	*80*	*7*	*245*	*4*	*14*	*84*	*32*
II. Rantasalmi.																				
1. Syväys . . .	16	—	1	16	13	—	17	2	88	—	—	—	—							
2. Rantasalo .	23	—	1	23	13	—	18	7	100	1	—	1	5							
3. Lautakotalahti . . .	24	—	1	24	13	—	19	4	86	—	—	—	—							
4. Woinsalmi .	26	—	1	26	14	—	23	4	100	—	—	—	—							
5. Harjuranta .	23	—	—	23	12	1	19	8	83	1	1	2	10							
6. Palvalahti .	21	2	—	23	11	3	22	5	83	—	1	1	3							
S:a Rantasalmi	*133*	*2*	*4*	*135*	*76*	*4*	*118*	*30*	*540*	*2*	*2*	*4*	*18*	*70*	*14*	*219*	*19*	*28*	*120*	*2*

Neljännes- ja kymmenes-kunnat.	Hopeaverokirjoissa.				Maakirjoissa.									Papinveroluetteloissa.							
					Veroa maksavia.					Verosta vapaita.											
	Verotalollisia.	Huonemiehiä.	Ei takseerattuja.	Summa takseerattuja.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Torppareita.	Arviopunnanalaa.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Arviopunnanalaa.	Kokokilttiä.	Puolikilttiä.	Jousia.	Kirvesmiehiä.	Torppareita.	Leipävakkoja.	Lehmiä.	Savuja.
III. Tuusmäki.																					
Hiisimäki .	19	1	—	20	11	2	24	3	71	—	—	—	—								
Haltula . .	20	—	—	20	13	2	19	2	101	—	—	—	—								
Kolkontaipale	25	1	—	26	12	—	22	1	89	—	—	—	—								
Pohjoinen .	17	—	—	17	12	—	20	—	76	—	—	—	—								
Tuusmäki .	21	—	—	21	12	—	22	—	84	1	—	1	5								
Venälä . . .	21	—	—	21	12	2	21	3	92	—	—	—	—								
S:a Tuusmäki	*123*	*2*	—	*125*	*72*	*6*	*128*	*9*	*513*	*1*	—	*1*	*5*	*72*	*6*	*231*	*24*	*9*	*94*	*220*	*137*
IV. Keriharju.																					
Hakotaipale	22	—	—	22	12	1	20	2	91	—	—	—	—								
Hosiaranta .	23	—	1	23	14	—	22	2	107	—	—	—	—								
Kerisalo . .	19	—	—	19	12	2	17	6	102	—	1	1	3								
Haapataipale	24	—	1	24	12	—	25	2	94	—	—	—	—								
Warkaus . .	28	—	1	28	13	—	22	1	87	—	—	—	—								
Harjuranta .	30	—	—	30	13	1	[1]) 25	3	92	—	—	—	—								
S:a Keriharju	*146*	—	*3*	*146*	*76*	*4*	[1]) *131*	*16*	*573*	—	*1*	*1*	*3*	*72*	*10*	*243*	*41*	*21*	*108*	*256*	*150*
S:a Rantasalmi	**556**	**11**	**11**	**567**	**303**	**19**	[1]) **529**	**68**	**2,219**	**3**	**3**	**6**	**26**	**294**	**37**	**938**	**88**	**72**	**406**	**1,065**	**578**

[1]) Näistä 3 lampuotia.

Liite III, F.

Tavisalmi.

Neljännes- ja kymmeneskunnat.	Hopeaverokirjoissa. Verotalollisia.	Hopeaverokirjoissa. Huonemiehiä.	Hopeaverokirjoissa. Ei takseerattuja.	Hopeaverokirjoissa. Summa takseerattuja.	Maakirjoissa. Veroa maksavia. Kokoveroja.	Maakirjoissa. Veroa maksavia. Puoliveroja.	Maakirjoissa. Veroa maksavia. Verotalollisia.	Maakirjoissa. Veroa maksavia. Torppareita.	Maakirjoissa. Veroa maksavia. Arviopunnanalaa.	Maakirjoissa. Verosta vapaita. Kokoveroja.	Maakirjoissa. Verosta vapaita. Puoliveroja.	Maakirjoissa. Verosta vapaita. Verotalollisia.	Maakirjoissa. Verosta vapaita. Arviopunnanalaa.	Papinveroluetteloissa. Kokokilttiä.	Papinveroluetteloissa. Puolikilttiä.	Papinveroluetteloissa. Jousia.	Papinveroluetteloissa. Kirvesmiehiä.	Papinveroluetteloissa. Torppareita.	Papinveroluetteloissa. Leipävakkoja.	Papinveroluetteloissa. Lehmiä.	Papinveroluetteloissa. [illegible]
I. Saamainen.																					
1. Kalamamäki	24	1	—	25	12	2	23	7	85	1	0	2	5								
2. Saamainen .	31	—	—	31	14	—	20	12	100	—	—	—	—								
3. Puutosmäki	20	—	—	20	13	1	16	13	96	0	1	1	4								
4. Leppävirta .	24	—	—	24	13	—	19	8	95	—	—	—	—								
5. Konnuslahti	24	—	—	24	14	—	21	11	100	—	—	—	—								
6. Pieni Konnuslahti . .	24	—	—	24	14	—	17	6	95	—	—	—	—								
S:a Saamainen	*147*	*1*	—	*148*	*80*	*3*	*116*	*57*	*571*	*1*	*1*	*3*	*9*	*80*	*5*	*220*	*26*	*55*	*99*	*260*	*9*
II. Savilahti.																					
1. Kuopionniemi	27	—	—	27	13	1	24	8	98	—	—	—	—								
2. Jännevirta .	37	—	—	37	14	—	28	9	113	—	—	—	—								
3. Wehmasmäki	34	—	—	34	14	—	25	5	99	—	—	—	—								
4. Maaninka .	39	7	—	46	14	1	32	6	111	—	—	—	—								
5. Pielavesi . .	36	1	—	37	13	3	32	2	110	—	—	—	—								
6. Nerkonjärvi	38	—	—	38	14	—	27	4	98	—	—	—	—								
S:a Savilahti	*211*	*8*	—	*219*	*82*	*5*	*168*	*34*	*629*	—	—	—	—	*81*	*5*	*286*	*15*	*33*	*149*	*532*	*1*
S:a Tavisalmi	**358**	**9**	—	**367**	**162**	**8**	**284**	**91**	**1,200**	**1**	**1**	**3**	**9**	**161**	**10**	**506**	**41**	**88**	**248**	**792**	**26**

Liite IV.

Irtanainen omaisuus Savonlinnan läänissä v. 1571

hopeaveroa varten tehdyn kirjotuksen ja takseerauksen mukaan.

Veroista puhuessani mainitsin, että 15-sataluvulla jo otettiin melkonen määrä ylimääräsiä veroja. Näistä oli n. k. „hopeavero" kaikista raskain. Tämä „hopeavero" eli kymmenes [1]) osa väestön irtanaisen omaisuuden raha-arvosta, kannettiin v. 1571 yli koko Ruotsin valtakunnan etupäässä Elfsborgin linnan lunastamista varten tanskalaisten vallasta. Sen vuoksi pantiin kirjoihin jokaisen aatelittoman perheen omaisuus, tälle laskettiin arvo ja siitä otettiin kymmenes osa rahassa eli hopeassa. Niitä tietoja, joita nämä luettelot antavat, ei ole meillä vielä paljo käytetty historiaa varten. Mutta Ruotsissa on jo etevä tutkia Hans Forssell ottanut nämä luettelot tarkan ja suuritöisen tutkimuksen alle ja tämän tutkimuksen tuloksina on hän julaissut teoksensa „Sverige 1571" sekä „Anteckningar om Sveriges jordbruksnäring i sextonde seklet". Näitä teoksia olen tietysti pitänyt ohjeenani, kun olen lähtenyt numeroilla valaisemaan tutkittavan alueeni varallisuutta v. 1571, ja niistä on minulle ollut paljo hyötyä ja helpotusta työssäni.

Mutta tietysti en ole voinut tehdä aivan samanlaisia kokemuksia työssäni, kun hän, ja olen siis tullut vähän eroamaan

---

[1]) **Maaseudulta $^1/_{10}$. Mutta kaupungista otettiin mistä $^1/_{12}$, mistä $^1/_{18}$, ja $^1/_{20}$-kin.**

hänestä. Mitä varsinkin tulee siihen tarkkaan tutkimukseen, jonka Forssell on tehnyt alussa teostaan „Sverige 1571“ sen tilastollisen ainehiston luotettavaisuudesta, joka saadaan „hopeaveroluetteloista“, niin minun täytyy tunnustaa, että en voi olla niin uskovainen, kun hän. En tiedä, lieneekö tähän syynä se, että Savonlinnan läänissä ehkä tätä veroa ei otettu niin tarkkaan kun Ruotsissa, eli pitääkö minun ehkä syyttää suurempaa individuaalista taipumustani epäilemiseen — sitä en voi päättää. Mutta vaikka minun kokemukseni tietysti on paljoa pienempi, kun Hans Forssellin, — hän kun on tutkinut *koko* Ruotsin hopeaveroluetteloita, ja minulla on tutkimukseni alueena ollut ainoastaan *yksi lääni* Suomesta — niin uskallan kumminkin tuoda esille ne syyt, joitten vuoksi en voi yhtyä seuraaviin Hans Forssell'in sanoihin niitten luotettavaisuudesta: „Sanalla sanoen, saapi ainakin useammista asiakirjoista sen vakuutuksen, että täällä raastettiin ja syynättiin kaikki suurimmasta pienimpään asti“. [1])

Ensimmäinen kysymys on tietysti se, kuka eli kutka ovat suorittaneet tuon takseeraustyön?

Hans Forssell sanoo sen tapahtuneen itse kussakin seurakunnassa lautakunnan ja papin kautta. Että pappi olisi ollut tekemässä tätä takseeraamista, eli pesäkirjotusta, päättää hän siitä, että joka luettelon alle on pappi liittänyt valallaan tehdyn vakuutuksen, että kaikki on käynyt rehellisesti ja vilpittä, ja vieläpä tämän vakuutuksen alle pistänyt sinettinsäkin.

Mitä Savonlinnan lääniin tulee, niin saamme verottamisesta seuraavan tiedon niistä sanoista, joilla sekä Juvan-Säämingin että Rantasalmen-Tavisalmen vouti alkaa tilinsä hopeaverosta:

„Apuverokirja ----n nimismieskunnasta siitä väestä, joka

[1]) „Sverige 1571“, siv. 11.

kuuluu ----n kirkkopitäjään, jonka (apuveron) jalosukunen Pertteli Yrjönpoika Strömsnäsin herra [1]) sekä Kamarikirjuri Pentti Perttelinp. Hänen Kunink. Majesteettinsa, meidän Armollisimman Herramme käskystä pani Savonlinnan läänissä, joka myöskin on suoritettu — — kymmenesmiesten kertomuksen ja itsekunkin miehen valan mukaan, joka tässä jälempänä seuraa, joka kirkkopitäjästä erikseen".

Siis kymmenesmiesten kertomuksen mukaan. Ei ole siis käyty talosta taloon „raastamassa ja syynäämässä", tahi „omantunnon mukaan punnitsemassa itsekunkin metallivarastoja sekä laskemassa ja arvioimassa jokaisen karjastoja". [2]) Papit arvatenkin ovat kirjottaneet tuon valallisen vakuutuksen hallituksen käskystä. Mutta se, joka vähänkään on perehtynyt historiaan, tietää kuinka vähästä arvosta valapattosuutta ennen aikaan pidettiin, [3]) ja siis voimme epäillä, onko pappikaan kulkenut

---

[1]) Eräästä kirjeestä on Hans Forssell saanut sen tiedon, että muuan Hannu Laurinp. Isnäs'in herra oli määrätty veroa kantamaan Savonlinnan ja Wiipurin läänissä, mutta häntä ei näy ei kuulu ainakaan Savonlinnan läänin tileissä. Hänen sijassaan on siis tuo Strömsnäsin herra, josta tiedämme, että hän on ollut Lappveden kihlakunnan voutina 1547—56, Wiipurin linnan päällikkönä 1566—67 ja Wenäjän kieltä taitavana on hän tulkkina kulkenut hallituksen lähetyskunnan mukana Wenäjälle vv. 1561, 1566 ja 1574. Hän aateloittiin nimellä Mjöhund, mutta hänen kuollessaan v. 1580 sammui suku miesperillisten puutteessa. Katso Schlegel ja Klingspor: „Den med sköldebref förlänade men ej å riddarhuset introducerade svenska adelns ättartaflor", siv. 190.

[2]) Näin arvelee A. G. Fontell: „Finsk Tidskrift" Tom 18, s. 102. Että vaskimäärää ei ainakaan Säämingin ja Juvan nimismieskunnissa ole puntarilla mitattu, huomaa heti veroluettelosta, sillä itsekullekin taloudelle on pantu ainoastaan tasanen määrä 5, 10, 15, 20 ℔ tai enempi. Mahdotonta on uskoa, että asukkaitten kattilat *täällä* olisivat olleet niin yhtä suuria, kun ne esim. Visulahdessa ovat hyvin erilaisia.

[3]) Muistakaamme esim. piispa Terseruksen elämää.

jokaisen omaisuutta arvostelemassa, koska hänellä tästä tiettävästi ei ollut mitään hyötyäkään. Myöhemmin ovat papit välistä vakuuttaneet yhtä juhlallisesti voutien „autioluetteloita" Visulahden ja Pellosniemen kunnissa oikeiksi. Ja jokaiseen papinveroluetteloon liittää aina pappi juhlallisen valan sen todenperäisyydestä, ja kumminkin on esim. lehmien luku koko läänissä v:n 1571 papinveroluettelon mukaan n. 1,600 vähempi, kun hopeaveroluettelon mukaan. Emme siis kaikesta tästä päättäen ainakaan noita pappien vakuutuksia voi pitää minkäänlaisina takeina hopeaveroluettelojen tarkkuudesta, eivätkä ne edes todista sitä, että papit olisivat tehneet tuota „pesäkirjotusta".

Päinvastoin näyttää minusta siltä, kun tuo kirjotus ja takseeraus olisi tapahtunut kymmenesmiesten (Visulahdessa ja Pellosniemellä lautakunnan) avulla *voutien* kautta. Sillä nämä luettelot ovat ensiksikin ulkonaiseen asuunsa nähden joka voutikunnassa erilaiset, eivätkä kirkkopitäjissä. Niin on esim. Visulahden-Pellosniemen vouti tehnyt tilinsä oikein kolumnien kanssa, toiset ilman niitä; toiseksi on Juvan-Säämingin vouti kirjottanut erikseen jokaisen takseeratun omaisuuden arvosumman ja sen jälkeen siitä juoksevan veron, mutta Rantasalmen-Tavisalmen vouti on tehnyt eri luettelon tätä summaa ja siitä juoksevaa veroa varten. Ja tileissä ovat veronmaksajat ryhmitetytkin hallintopitäjittäin, eivätkä kirkkopitäjittäin, niin kun kaikissa papinveroluetteloissa. Tästä ovat kumminkin Rantasalmi ja Tavisalmi poikkeuksia.

Mutta vielä suurempia erotuksia huomaa itse verotuksessa. Kun Juvan-Säämingin vouti on ottanut hopeaveroa ainoastaan verotalollisilta, nojautuen herrainpäivien päätöksen [1]) sanoihin, on Visulahden-Pellosniemen vouti verottanut myöskin

---

[1]) $15^{25}/_{1}71$. Katso H. Forssell: „Sverige 1571", siv. 27.

niitä maanviljeliöitä, jotka eivät maksaneet kruunulle veroa sekä huonemiehiäkin, missä niitä on ollut, he puolestaan seuraten sitä „Ordningh eller förslagh", joka tätä verotusta varten lähetettiin eri osiin maata. [1]) Samaten näyttää verotus Juvan-Säämingin voutikunnassa olleen lievempi veroesineittenkin suhteen. Niissä ei ole näet ollenkaan verotettu varsahevosia. Mainitsematta muita pienempiä eroavaisuuksia.

Tällä olen koettanut toteen näyttää, että Savossa on hopeaveron kirjotus pääasiallisesti tapahtunut *voutien kautta*, vaikka pappi on kirjottanutkin tuon tavallisen vakuutuksensa luettelojen alle. Ja edellisestä olemme oppineet tuntemaan sen aikuisten voutien rehellisyyden, josta taasen voipi saada syytä epäilemään näitten luettelojen luotettavaisuutta.

Forssell näkyy arvelevan, että verottajat ovat olleet oikein turhantarkkoja tutkiessaan jokaisen omaisuutta, lisäten, että monelta köyhältä leskeltäkin ja huonekuntaselta on viety veroa hänen ainoasta lehmästään, eli vuohestaan, eli ainoasta hopealusikastaan. [2]) (!)

Tähän voimme muistuttaa, että tämmönen turhamainen tarkkuus ainoastaan on voinut tulla kysymykseen köyhiä ja vähävarasia kohtaan, joitten omaisuus oli kaikille tunnettu ja joka päivä näkyvissä. Niinhän on meidän aikanammekin tulojen takseerauksessa asian laita, että ne, joilla on pienet tulot, voidaan takseerata viimeseen markkaan saakka, mutta varakkaitten tuloja on mahdoton oikein arvostella, jos he eivät itse tahdo ilmottaa niitä. Ja jollei suuri yleisö meidän aikanamme mielellään tahdo rehellisesti tunnustaa kaikkia tulojaan, niin vielä vähemmin se tapahtui 300 vuotta takaperin ja erittäin tässä tapauksessa, jossa tuli kysymykseen kymmenes osa kai-

---

[1]) „Sverige 1751", siv. 28.

[2]) „Sverige 1571", siv. 11.

kesta omaisuudesta. Sen todistaa paraiten se seikka, että Savonlinnan läänissä hopeaveroluettelon mukaan ani harvalla verotalollisella oli rahoja, mutta saman vuoden muista tilikirjoista näemme, että hyvin useat talolliset ovat maksaneet veropäivätöitä, veroheiniä, verotervaa y. m. s. *rahassa.*

En voi käsittää, miten Forssell ei ole tullut epäilleeksi näitten luettelojen todenmukaisuutta sillonkaan, kun hän tutkii niitä tietoja, joita ne antavat sen aikuisten ruotsalaisten omistamasta *kullasta.*[1]) Hän kyllä tulee siihen päätökseen, että koko pitäjissä ja kihlakunnissa ei ole kenellekään kirjotettu kultaa, mutta kumminkin näkee luettelon loppusummassa jonkun kultarahankin. Tämän johdosta hän kysyy, mistä nämä kultarahat ovat tähän loppusummaan tulleet, mutta ei voi selittää sitä millään lailla. Juuri tämä seikka se oli, joka sai minut ensiksi epäilemään näitä luetteloja, ja mielestäni sitä ei voi millään muulla lailla tyydyttävästi selittää, kun siten, että verottajat, eli omaisuuden kirjottajat ovat olleet leväperäsiä juuri *varakkaita* kohtaan, niin kun jo edellä olen koettanut osottaa, ja sitten rahoja lähetettäessä „kuninkaan kamariin", on joku näistä varakkaista vaihtanut kultarahojaan pienempiin — hyvin varomattomasti kyllä.

Ja turhantarkkoja voivat verottajat olla vähävarasia kohtaan vielä siitäkin syystä, että ne eivät olleet tilaisuudessa kestitä ja lahjoa kymmenesmiehiä ja voutia, niin kun varakkaammat. Täytyy muistaa, että tähän aikaan lahjominen oli tavallinen puheen alku virkamiesten kanssa.

Lopuksi tahdon muistuttaa, että vielä meidän aikanammekin useammat varmaankin piilottaisivat kaikki rahansa ja muut arvokalunsa näkymättömiin, kun tietäisivät, että tuommonen verotus olisi tulossa.

---

[1]) „Sverige 1751", siv. 13—14.

Kaikesta tästä päättäen en voi siis pitää hopeaveroluetteloja niin suuressa arvossa, kun Forssell, ainakaan mitä *rahaan* ja *metalliin* tulee. Ja samaten ovat ne numerot, jotka osottavat karjan paljoutta pidettävät *vähimmyyksinä*, jotka varakkaimmissa taloissa voivat olla *kaukanakin* todellisuudesta. Mutta koska tämä eroavaisuus todellisuudesta kaikkialla luonnollisesti on käynyt yhtäälle, niin näillä numeroilla on arvonsa siinä, että niitten nojalla voi verrata eri seutujen varallisuutta ja kehityskantaa toisiinsa *samalta ajalta*.

Numeroitten todellista arvoa ei voi pitää suurena, ja sen vuoksi mielestäni H. Forssell on ollut kovin rohkea määrätessään, että esim. hevosten luku Ruotsissa on v. 1571—1871 kasvanut juuri $2^1/_2$ kertaa isommaksi.

Tämä läänin hopeaveroluetteloista yleensä. Että eri voutikuntainkin veroluettelot ovat erilaisia tarkkuutensa suhteen, näkee pian. Luotettavimmat ovat Visulahden-Pellosniemen tilit, vähimmin luotettavia Juvan-Säämingin.

Hopeaveroa varten takseerattujen summa on Visulahdessa ja Pellosniemessä paljoa suurempi, kun maakirjan savujen ja papinveroluettelon kirvesmiesten summat yhteensä. Juvan ja Säämingin pitäjissä ei ole verotettu muita kun maakirjaan merkityitä verotalollisia. Samaten ovat Rantasalmella ja Tavisalmellakin kirvesmiehet jääneet verottamatta. Sen vuoksi olen näitten pitäjien loppusummaan lisännyt papinveroluettelosta saamani kirvesmiesten luvun, ja heille arvion mukaan pannut vaskea ja karjaa sen jälkeen, kun olen huomannut heitä vastaavilla liuskamiehillä olleen Visulahden ja Pellosniemen pitäjissä. Puollustukseksi tähän menettelyyni voin mainita, että Hans Forssell'in on useassa kohti Ruotsissa täytynyt näin arvaamalla laskea koko pitäjienkin omaisuuden siitä syystä, että muutamista osista maata hopeaveroluettelot ovat kadonneet.

Forssell on ottanut nämä numerot ainoastaan pitäjittäin.

Mutta koska Savonlinnan lääni Ruotsiin verrattuna oli harvaan asuttua, ja kun olen ottanut näin supistetun alan tutkittavakseni, niin oli minusta syytä ottaa nämä tiedot kymmeneskunnittain. Siten ovat taulut Liitteessä IV syntyneet. Niistä näemme ensin jokaisen kymmeneskunnan yhteen lasketun omaisuuden erikseen, sitten jokaisen neljänneskunnan omaisuuden ja lopussa vihdoin koko pitäjän omaisuuden. Nämä taulut ovat jokseenkin samankaltaset, kun useammat Forsell'in tauluista. Niistä puuttuu ainoastaan kolumnit kultaa ja rautaa varten, sillä edellistä ei ole takseerattu ollenkaan ja rautaakaan ei löydy luetteloissa mainittuna enempää, kun yhdellä talokkaalla Rantasalmella 5 naulaa, jonka tähden en ole ottanut sitä ollenkaan tauluihin. Hevosia luetellessa mainitaan melkein aina sekä luku että arvo; ani harvon jääpi jompikumpi pois, ja sen olen täyttänyt sen mukaan, miten itse kussakin tapauksessa on todenmukaisimmalta näyttänyt. Enimmiten olen pannut yhden hevosen kymmenen markan arvoseksi, niin kun se on useimpien pitäjien luetteloissa.

Mutta arveluttavampi on se seikka, että kaikissa pitäjissä ehkä ei ole otettu *varsoja* ollenkaan lukuun. Tämän ajan voutien muissa tileissä hevosista puhuessa mainitaan näet *aina* „hevoset“, „tammat“ ja „varsat“ erikseen. Samaten on Rantasalmen ja Tavisalmen hopeaveroluetteloissa aina erikseen mainittuna kaikki kolme eri lajia ja varsoilla on aina pienempi arvo (tavallisesti 5 markkaa, muilla 10) kun aikaisilla. Mutta kaikkien muitten pitäjien luetteloissa mainitaan erikseen ainoastaan „hevosia“ ja „tammoja“, mutta ei varsoja. Juvan ja Säämingin luettelojen mukaan ei niissä pitäjissä olisi löytynytkään halvempi-arvosia hevosia, kun 10 markan. Sitä vastoin on verottaja Visulahdessa ja Pellosniemessä pannut useinkin pienempiä arvoja hevosille, kun 10 markkaa. Syytä verottajilla olisi ollutkin heittää varsat pois verotuksesta, sillä se „järjestys“,

joka seurasi valtiopäivien pöytäkirjaa 25 päivältä tammikuuta 1571, ja jossa nautaeläimet ovat hyvin tarkkaan erotetut ikänsä mukaan, sanoo että „hevosia ja tammoja on arvosteleminen sen mukaan kun ne ovat hyviä". Siis sekään ei puhu mitään varsoista, vaikka se tarkkaan panee veron erittäin 1, 2, 3 ja 4 vuoden vanhoille nautaeläimille. Jos siis varsoja ei ole otettu veron alasiksi, niin hevosten luku on muissa osissa lääniä ainakin 10 % pienempi kun Rantasalmessa ja Tavisalmessa. — Tästä seikasta ei Forssell puhu mitään. Mutta jos Ruotsissakin olisi varsoja jätetty takseeraamatta, niin voisimme siitä saada vähän selvitystä sille oudon suurelle enenemiselle, mikä hänen numeroistaan päättäen on Ruotsin hevosluvussa tapahtunut vuosien 1571 ja 1805 välillä.[1])

Hopean arvon olen pannut 5:ksi markaksi, koska olen nähnyt sen semmosena Tavisalmen ja Rantasalmen pitäjien luetteloissa. Mitä tuohon omaisuuden raha-arvoon tulee, jonka olen pannut viime kolumniin, niin Forssell jo huomauttaa, että sillä ei ole suurta todellista merkitystä, koska eri parselit joka osassa valtakuntaa arvosteltiin ihan samojen hintojen mukaan.[2]) Mutta juuri samasta syystä niitä voi käyttää vertauksena eri pitäjien ja maakuntien välillä. Että ne eivät ole aivan oikein laskettunakaan, olen kyllä huomannut; Rantasalmen ja Tavisalmen pitäjistä on nim., niin kun edellä mainitsin, kaksi eri hopeaveroluetteloa, joista toinen on samanlainen kun muistakin pitäjistä, toinen sisältää ainoastaan jokaisen takseeratun omaisuuden raha-arvon ja siitä menevän veron. Näitä vertasin toi-

---

[1]) Katso: „Anteckningar till Sveriges jordbruksnäring i sextonde seklet", siv. 33—34.

[2]) Lehmä = 10 markkaa, 4-vuotias mullikka 7½, 3-vuotias 5, 2-vuotias 2½, 1-vuotias 1¼, vuohi, sika ja lammas 1¼ markkaa. Ainoastaan hevosille pantiin eri hinta eri seuduilla arvion mukaan. Tina ja messinki 10 markkaa L℔, vaski 7½ markkaa. H. Forssell, Sverige 1571, 28—29.

siinsa ja huomasin useita suuriakin eroavaisuuksia, jotka nähtävästi olivat syntyneet voudin eli kirjurin luvunlaskun taitamattomuudesta. Kun nim. rupesin laskemaan eri parselien rahanarvoa yhteen, niin huomasin useimmiten, että ei kumpikaan ollut aivan oikea. Siinä tapauksessa otin aina sen, joka oli lähinnä oikeaa.

Koska siis nuo arvosummat eivät ole tarkkoja, niin en ole huolinut panna niitä tauluihin aivan äyrilleen, niin kun ne saapi veroluetteloista, vaan ainoastaan täysissä kymmenissä. „Markka" merkitsee tietysti Ruotsin hopeamarkkaa, jonka arvo 1500-luvulla vaihteli hyvin paljo. Siitä päättäen, että hevosesta maksettiin 10 silloista markkaa ja päivätyöstä $^1/_4$ markkaa, voinee sanoa, että silloisen markan arvo nykyseen Suomen markkaan verrattuna suunnilleen oli kun 10 : 1.

Liite IV, A. **Visu-**

Neljännes- ja kymmeneskunta.	Summa takseerattuja.	Rahaa, markkaa.	Hopeata, luotia.	Vaskea		Tinaa, ℔.	Messinkiä, ℔.	Hevosia	
				L℔.	℔.			kpl.	arvo mkaa.
I. Vuolinko.									
1. Synsiä	40	—	—	22	10	—	7	49	338
2. Himottula	33	—	—	19	9	—	2	40	302
3. Vanhamäkiöinen .	35	—	—	18	2	—	12	52	396
4. Harjumaa	23	—	—	13	19	—	3	34	258
5. Rantakylä	27	—	10	15	11	5	6	39	287
6. Vuolinko	30	—	—	14	3	—	12	32	247
S:a Vuolinko	*188*	—	*10*	*103*	*14*	*5*	*42*	*246*	*1,828*
II. Paukkula.									
1. Pyhitty	33	—	1	14	17	—	4	46	293
2. Pieksämäki . . .	27	120	4	16	10	—	6	31	203
3. Pyhänpohja . . .	28	—	—	14	3	—	4	35	243
4. Suosaari	18	—	11	15	6	20	—	21	135
5. Harjumaa	20	—	—	13	—	6	5	36	319
6. Jokioinen	36	—	13	30	2	6	8	55	404
S:a Paukkula	*162*	*120*	*29*	*103*	*18*	*32*	*27*	*224*	*1,597*
III. Norola.									
1. Kutomajärvi . . .	26	—	—	14	5	—	—	30	181
2. Visulahti	25	—	—	13	2	—	—	39	291
3. Kaipiala	23	—	—	15	10	6	—	33	247
4. Norola	25	—	—	12	10	4	—	31	203
5. Rahula	25	—	—	14	12	—	—	39	309
6. Jonioinen	24	—	—	14	7	—	4	32	250
S:a Norola	*148*	—	—	*84*	*6*	*10*	*4*	*204*	*1,481*
IV. Melkola.									
1. Leinola	37	—	8	27	5	36	15	56	526
2. Remola	20	—	2	12	18	8	11	24	182
3. Ikola	25	—	—	18	11	—	10	35	346
4. Vehkamäkiöinen .	26	—	4	30	10	14	16	38	396
5. Vehmainen	19	—	—	11	—	—	8	29	230
6. Haukivuori	43	—	12	28	17	1	3	65	426
S:a Melkola	*170*	—	*26*	*129*	*1*	*59*	*63*	*247*	*2,106*
Summa Visulahti	**668**	**120**	**65**	**420**	**19**	**106**	**136**	**921**	**7,012**

lahti.

Härkiä, kpl.	Lehmiä, kpl.	Nuorta karjaa, kpl.		Lampaita, kpl.	Vuohia, kpl.	Sikoja, kpl.	Arvo markkaa.	Neljännes- ja kymmeneskunta.
		3–4 v.	1–2 v.					
								Vuolinko.
—	71	16	28	101	62	43	1,640	Synsiä.
—	55	17	21	79	45	19	1,290	Himottula.
—	67	5	22	86	48	29	1,440	Vanhamäkiöin.
—	57	11	15	67	20	25	1,160	Harjumaa.
—	62	11	23	55	37	27	1,360	Rantakylä.
—	59	11	18	74	31	18	1,160	Vuolinko.
—	*371*	*71*	*127*	*462*	*243*	*161*	*8,050*	S:a Vuolinko.
								Paukkula.
—	76	7	9	105	22	17	1,400	Pyhitty.
—	60	8	10	95	14	20	1,280	Pieksämäki.
—	48	13	27	85	39	21	1,180	Pyhänpohja.
—	49	6	12	48	24	12	990	Suosaari.
—	51	11	24	73	46	26	1,110	Harjumaa.
5	98	19	40	106	59	34	2,170	Jokioinen.
5	*382*	*64*	*122*	*512*	*204*	*130*	*8,130*	S:a Paukkula.
								Norola.
—	44	7	20	67	39	22	960	Kutomajärvi.
—	52	4	18	39	13	15	1,050	Visulahti.
—	54	5	27	54	29	20	1,110	Kaipiala.
—	51	5	16	33	20	10	980	Norola.
—	55	5	13	44	21	15	1,110	Rahula.
1	50	4	15	47	21	17	1,020	Jonioinen.
1	*306*	*30*	*109*	*284*	*143*	*99*	*6,230*	S:a Norola.
								Melkola.
—	92	20	35	109	85	52	2,350	Leinola.
—	34	1	20	48	35	24	840	Remola.
—	60	8	40	64	54	25	1,390	Ikola.
1	69	15	30	94	67	40	1,750	Vehkamäkiöin.
—	35	6	15	25	15	12	800	Vehmainen.
—	102	23	38	110	66	35	2,200	Haukivuori.
1	*392*	*73*	*178*	*450*	*322*	*188*	*9,330*	S:a Melkola.
7	**1,451**	**238**	**536**	**1,708**	**912**	**578**	**31,740**	S:a Visulahti.

Liite IV, B. **Pellos-**

Neljännes- ja kymmeneskunta.	Summa taksoerattuja.	Rahaa, markkaa.	Hopeata, luotia.	Vaskea		Tinaa, ℓ.	Messinkiä, ℓ.	Hevosia	
				Lℓ.	ℓ.			kpl.	arvo mkaa.
I. Hallila.									
1. Toivola	42	—	—	18	17	4	—	66	475
2. Hirvensalmi . . .	45	—	—	20	11	5	—	50	382
3. Lahnaniemi . . .	37	—	—	17	9	—	12	41	250
4. Vatila	22	—	—	14	9	—	16	36	255
5. Taipale	29	—	—	14	17	—	—	37	309
6. Suojärvi	29	—	—	10	17	—	4	29	210
S:a Hallila	*204*	—	—	*97*	—	*9*	*32*	*259*	*1,881*
II. Kiiala.									
1. Tohmala	22	—	18	9	11	2	14	19	151
2. Pellosniemi	28	1,200	113	13	8	70	17	33	288
3. Alasjärvi	22	—	—	10	16	—	4	30	170
4. Kangaskylä . . .	17	—	—	7	17	—	4	16	126
5. Kyyhkylänniemi .	24	—	—	11	10	5	—	32	206
6. Variala	25	—	—	9	6	—	10	20	129
S:a Kiiala	*138*	*1,200*	*131*	*62*	*8*	*77*	*49*	*150*	*1,070*
III. Pellosniemi.									
1. Himala	42	10	3	19	13	10	10	48	363
2. Yövesi	39	100	—	17	11	8	1	37	303
3. Laitiala	27	—	—	11	—	—	3	34	240
4. Taipale	28	—	—	12	1	—	—	24	186
5. Juurisalmi	30	—	—	15	14	—	5	23	158
6. Hongaistenmaa . .	22	—	—	10	2	—	5	29	228
S:a Pellosniemi	*188*	*110*	*3*	*86*	*1*	*18*	*24*	*195*	*1,478*
IV. Pitkälahti.									
1. Seppälä	28	75	—	14	2	6	6	42	304
2. Ilmielahti	25	—	—	9	1	7	6	30	227
3. Hurisalo	36	—	—	19	16	29	20	59	419
4. Pitkälahti	30	5	—	11	5	12	8	41	273
5. Järvikansa	25	—	—	22	11	21	9	41	254
6. Ylivesi	18	—	—	11	11	—	—	30	191
S:a Pitkälahti	*172*	*80*	—	*88*	*6*	*75*	*49*	*243*	*1,668*
S:a Pellosniemi	**702**	**1,390**	**134**	**333**	**15**	**179**	**154**	**847**	**6,097**

niemi.

Härkiä, kpl.	Lehmiä, kpl.	Nuorta karjaa, kpl. 3–4 v.	Nuorta karjaa, kpl. 1–2 v.	Lampaita, kpl.	Vuohia, kpl.	Sikoja, kpl.	Arvo markkaa.	Neljännes- ja kymmeneskunta.
								Hallila.
—	89	5	32	109	27	36	1,790	Toivola.
—	64	7	20	90	38	45	1,460	Hirvensalmi.
—	66	4	18	53	29	26	1,230	Lahnaniemi.
—	57	7	19	66	41	25	1,160	Vatila.
—	55	3	8	50	32	16	1,120	Taipale.
—	48	7	15	39	22	16	870	Suojärvi.
—	*379*	*33*	*112*	*407*	*189*	*164*	*7,630*	S:ma Hallila.
								Kiiala.
—	24	3	15	28	13	10	750	Tohmala.
5	57	26	22	63	32	20	3,140	Pellosniemi.
—	40	3	11	40	12	13	770	Alasjärvi.
—	23	1	3	11	9	6	450	Kangaskylä.
—	49	10	23	28	16	16	940	Kyyhkylänn.
—	31	1	13	41	21	15	640	Variala.
5	*224*	*44*	*87*	*211*	*103*	*80*	*6,690*	S:a Kiiala.
								Pellosniemi.
—	50	12	18	95	34	29	1,340	Himala.
—	67	5	21	70	28	17	1,330	Yövesi.
—	43	6	11	46	12	15	890	Laitiala.
—	40	1	12	55	21	13	790	Taipale.
—	40	7	16	58	22	20	900	Juurisalmi.
—	35	—	12	35	9	13	740	Hongaistenmaa.
—	*275*	*31*	*90*	*359*	*126*	*107*	*5,990*	S:a Pellosniemi.
								Pitkälahti.
—	68	7	16	71	26	20	1,380	Seppälä.
—	41	10	9	43	14	13	860	Ilmielahti.
—	80	9	39	125	40	35	1,760	Hurisalo.
—	41	7	21	65	41	22	1,010	Pitkälahti.
—	51	10	31	82	52	31	1,350	Järvikansa.
—	37	7	21	57	39	21	870	Ylivesi.
—	*318*	*50*	*137*	*443*	*212*	*142*	*7,230*	S:a Pitkälahti.
5	**1,196**	**158**	**426**	**1,420**	**630**	**493**	**27,540**	S:a Pellosniemi.

Liite IV, C. **Ju-**

Neljännes- ja kymmeneskunta.	Summa takseerattuja.	Rahaa, markkaa.	Hopeata, luotia.	Vaskea *Lei.*	Vaskea *tl.*	Tinaa, *tl.*	Messinkiä, *tl.*	Hevosia kpl.	Hevosia arvo mkaa.
I. Joroinen.									
1. Mäkiöinen	26	—	30	8	5	5	—	31	345
3. Joroinen	18	—	40	4	10	10	—	24	270
3. Järvikansa	20	—	—	2	10	—	—	19	210
4. Syväsilta	24	—	—	5	—	—	—	26	305
5. Hietainen	32	—	—	5	—	—	—	28	305
6. Suontie	23	—	—	8	7½	—	—	20	255
S:a Joroinen	*143*	—	*70*	*33*	*12½*	*15*	—	*148*	*1,690*
II. Vesikansa.									
1. Vehmainen	22	—	100	8	2½	10	—	25	245
2. Vuorenmaa	20	—	—	3	7½	—	—	18	205
3. Kaitainen	29	—	—	6	10	—	—	28	275
4. Hällinmäki	28	—	—	5	15	—	—	28	335
5. Savuniemi	26	—	—	4	17½	—	—	28	330
6. Maavesi	22	—	—	5	15	—	—	28	315
S:a Vesikansa	*147*	—	*100*	*34*	*7½*	*10*	—	*153*	*1,705*
III. Koikkala.									
1. Mäkiöinen	19	—	—	10	10	20	—	31	280
2. Narila	24	—	—	8	5	—	—	25	235
3. Maivala	19	—	—	11	10	5	—	29	405
4. Koikkala	24	—	10	13	15	40	—	33	365
5. Uusi Kymmenys .	28	—	—	6	17½	—	—	26	255
6. Rantoinen	24	—	—	7	12½	5	—	39	430
S:a Koikkala	*138*	—	*10*	*58*	*10*	*70*	—	*183*	*1,970*
IV. Juva.									
1. Mattila	22	—	—	7	5	—	—	28	260
2. Kiiskilä	23	—	5	9	10	10	—	34	335
3. Ollikkala	23	—	—	9	2½	—	—	24	275
4. Juva	26	50	100	12	12½	30	—	30	325
5. Härkälä	28	—	—	7	12½	—	—	31	325
6. Suuriniemi	19	—	—	6	2½	—	—	26	290
S:a Juva	*141*	*50*	*105*	*52*	*5*	*40*	—	*173*	*1,810*
Kirvesmiehiä	*34*	—	—	*3*	*5*	—	—	*10*	*100*
S:a Juva	**603**	**50**	**285**	**182**	—	**135**	—	**667**	**7,275**

va.

Härkiä, kpl.	Lehmiä, kpl.	Nuorta karjaa, kpl. 3–4 v.	Nuorta karjaa, kpl. 1–2 v.	Lampaita, kpl.	Vuohia, kpl.	Sikoja, kpl.	Arvo markkaa.	Neljännes- ja kymmeneskunta.
								Joroinen.
—	42	8	9	68	6	3	1,000	Mäkiöinen.
—	41	8	9	42	1	5	860	Joroinen.
—	22	—	1	22	—	3	480	Järvikansa.
—	52	3	7	61	2	10	990	Syväsilta.
—	43	4	5	45	1	6	870	Hietainen.
—	45	7	6	60	3	10	860	Suontie.
—	*245*	*30*	*37*	*298*	*13*	*37*	*5,060*	S:a Joroinen.
								Vesikansa.
—	39	7	19	39	10	11	890	Vehmainen.
—	30	4	3	26	3	5	600	Vuorenmaa.
—	43	5	6	44	9	4	860	Kaitainen.
—	32	12	5	34	7	6	830	Hällinmäki.
—	33	3	3	38	5	3	770	Savuniemi.
—	41	6	7	54	1	9	900	Maavesi.
—	*218*	*37*	*43*	*235*	*35*	*38*	*4,850*	S:a Vesikansa.
								Koikkala.
—	48	8	18	58	16	14	1,030	Mäkiöinen.
—	45	9	15	58	24	10	940	Narila.
—	44	9	23	61	30	26	1,180	Maivala.
—	60	20	17	73	19	23	1,430	Koikkala.
—	43	11	7	45	18	8	900	Uusi Kymmenys.
—	61	3	26	70	26	15	1,300	Rantoinen.
—	*301*	*60*	*106*	*365*	*133*	*96*	*6,780*	S:a Koikkala.
								Juva.
—	54	4	8	56	14	6	980	Mattila.
—	50	5	17	80	20	9	1,100	Kiiskilä.
—	43	2	13	43	15	7	890	Ollikkala.
—	63	6	16	72	33	20	1,850	Juva.
—	53	6	17	76	—	22	1,100	Härkälä.
—	38	5	9	55	6	7	840	Suuriniemi.
—	*301*	*28*	*80*	*382*	*88*	*71*	*6,760*	S:a Juva.
—	*16*	*3*	*5*	*20*	*10*	*3*	*680*	Kirvesmiehiä.
—	**1,081**	**158**	**271**	**1,300**	**279**	**245**	**24,130**	S:a Juva.

Liite IV, D. **Sää-**

Neljännes- ja kymmeneskunta.	Summa takseerattuja.	Rahaa, markkaa.	Hopeata, luotia.	Vaskea L℔.	Vaskea ℔.	Tinaa, ℔.	Messinkiä, ℔.	Hevosia kpl.	Hevosia arvo mkaa.
I. Puumala.									
1. Laamala	30	—	9	13	15	5	—	40	505
2. Kitula	22	—	—	8	5	—	—	32	380
3. Luukkola	23	—	—	10	—	—	—	29	325
4. Lintusalo	31	—	—	11	—	5	—	41	505
5. Partala	34	—	—	12	2½	—	—	43	435
6. Ryhätaipale . . .	25	—	—	14	15	3	—	43	405
S:a Puumala	*165*	—	*9*	*69*	*17½*	*13*	—	*228*	*2,555*
II. Sääminki.									
1. Hiltula	26	—	30	7	5	—	—	28	310
2. Joutsenmäki . . .	32	20	40	8	—	—	—	40	465
3. Karvila	40	—	—	11	2½	—	—	49	520
4. Varparanta . . .	35	—	—	9	7½	—	—	41	435
5. Pihlajaniemi . . .	44	—	—	15	2½	—	—	56	645
6. Kokonsaari	31	160	170	12	7½	20	—	45	525
S:a Sääminki	*208*	*180*	*240*	*63*	*5*	*20*	—	*259*	*2,900*
III. Haapala.									
1. Seppäjärvi	42	—	—	16	12½	—	—	53	590
2. Haapala	34	—	—	9	17½	—	—	44	485
3. Ruokojärvi	40	—	—	11	10	—	—	50	560
4. Kulennoinen . . .	39	—	—	6	17½	—	—	40	415
5. Kosola	34	—	—	7	2½	—	—	37	400
6. Kerimäki	40	—	—	11	7½	—	—	51	590
S:a Haapala	*229*	—	—	*63*	*7½*	—	—	*275*	*3,040*
IV. Idänlahti.									
1. Ruokoniemi . . .	29	—	10	6	10	—	—	29	320
2. Särkilahti	31	—	—	7	17½	—	—	28	330
3. Idänlahti	28	10	3	9	7½	—	—	32	380
4. Otavaniemi	30	100	138	15	5	15	20	40	485
5. Kaitainen	29	—	—	12	5	—	—	45	425
6. Telalahti	28	—	3	11	—	—	—	32	340
S:a Idänlahti	*175*	*110*	*154*	*62*	*5*	*15*	*20*	*206*	*2,280*
Kirvesmiehiä	*27*	—	—	*3*	*5*	—	—	*10*	*100*
S:a Sääminki	**804**	**290**	**403**	**262**	—	**48**	**20**	**978**	**10,875**

minki.

Härkiä, kpl.	Lehmiä, kpl.	Nuorta karjaa, kpl. 3—4 v.	Nuorta karjaa, kpl. 1—2 v.	Lampaita, kpl.	Vuohia, kpl.	Sikoja, kpl.	Arvo markkaa.	Neljännes- ja kymmeneskunta.
								Puumala.
—	57	1	13	111	26	19	1,450	Laamala.
—	41	—	13	84	7	13	1,020	Kitula.
—	44	4	7	68	3	8	970	Luukkola.
—	60	7	8	75	10	21	1,380	Lintusalo.
—	47	4	9	89	10	12	1,180	Partala.
—	59	9	19	105	17	11	1,350	Ryhätaipale.
—	*308*	*25*	*69*	*532*	*73*	*84*	*7,350*	S:a Puumala.
								Sääminki.
—	55	8	12	42	10	10	1,200	Hiltula.
—	74	11	16	106	9	24	1,750	Joutsenmäki.
—	75	10	18	94	12	19	1,600	Karvila.
—	61	7	13	84	2	10	1,300	Varparanta.
—	78	8	19	106	21	22	1,800	Pihlajaniemi.
—	61	12	16	80	18	16	2,480	Kokonsaari.
—	*404*	*56*	*94*	*512*	*72*	*101*	*10,130*	S:a Sääminki.
								Haapala.
—	68	7	13	106	8	26	1,620	Seppäjärvi.
—	58	4	4	82	7	22	1,310	Haapala.
—	73	4	12	91	6	13	1,550	Ruokojärvi.
—	41	5	7	45	3	7	980	Kulennoinen.
—	45	5	1	71	6	10	1,030	Kosola.
—	64	4	5	110	3	13	1,500	Kerimäki.
—	*349*	*29*	*42*	*505*	*33*	*91*	*7,990*	S:a Haapala.
								Idänlahti.
—	39	8	9	65	8	15	980	Ruokoniemi.
—	36	11	8	71	20	18	960	Särkilahti.
—	46	8	13	74	16	18	1,140	Idänlahti.
—	62	13	12	97	16	28	2,290	Otavaniemi.
—	55	10	16	83	3	15	1,280	Kaitainen.
—	43	8	12	82	22	17	1,080	Telalahti.
—	*281*	*58*	*70*	*472*	*85*	*111*	*7,730*	S:a Idänlahti.
—	*10*	*3*	*3*	*10*	*10*	*3*	*540*	Kirvesmiehiä.
—	**1,352**	**171**	**278**	**2,031**	**273**	**390**	**33,740**	S:a Sääminki.

Liite IV, E. **Ranta-**

Neljännes- ja kymmeneskunta.	Summa taksoerattuja.	Rahaa, markkaa.	Hopeata, luotia.	Vaskea Lℓ.	Vaskea ℓ.	Tinaa, ℓ.	Messinkiä, ℓ.	Hevosia kpl.	Hevosia arvo mkaa.
I. Putkisalmi.									
1. Parkumäki	32	—	58½	13	15	9	—	44	477
2. Vaahersalo	25	—	—	6	17	—	—	34	334
3. Asikkala	30	—	—	7	1	—	—	44	467
4. Heinäselkä	24	—	—	4	18	—	—	26	284
5. Osikonmäki . . .	21	—	35	8	13	3	—	27	297
6. Heinävesi	29	—	—	7	7	—	—	33	432
S:a Putkisalmi	*161*	—	*93½*	*48*	*11*	*12*	—	*205*	*2,291*
II. Rantasalmi.									
1. Syväys	16	—	—	3	13	6	—	23	289
2. Rantasalo	23	—	—	5	15	—	—	25	305
3. Lautakotalahti . .	24	—	—	5	4	—	—	28	356
4. Voinsalmi	26	—	—	7	10	—	—	32	392
5. Harjuranta . . .	23	—	—	3	11	—	—	17	203
6. Palvalahti	23	—	14½	10	3	—	—	30	319
S:a Rantasalmi	*135*	—	*14½*	*35*	*16*	*6*	—	*155*	*1,864*
III. Tuusmäki.									
1. Hiisimäki	20	—	—	5	12	—	—	19	210
2. Haltula	20	—	30	8	13	23	—	29	316
3. Kolkontaipale . .	26	—	—	8	1	4	—	39	427
4. Pohjainen	17	—	—	3	10	—	—	22	247
5. Tuusmäki	21	—	—	4	7	—	—	28	335
6. Venälä.	21	—	25	4	13	6	2	28	290
S:a Tuusmäki	*125*	—	*55*	*34*	*16*	*33*	*2*	*165*	*1,825*
IV. Keriharju.									
1. Hakotaipale	22	—	—	5	10	2	—	31	292
2. Hosiaranta	23	—	—	5	11	2	—	29	297
3. Kerisalo	19	—	—	5	1	—	—	19	214
4. Haapataipale . . .	24	—	—	4	13	—	—	33	332
5. Varkaus	28	—	—	8	5	—	—	28	336
6. Harjuranta	30	—	—	9	10	—	—	28	341
S:a Keriharju	*146*	—	—	*38*	*10*	4	—	*168*	*1,812*
Kirvesmiehiä	*88*	—	—	*22*	—	—	—	*60*	*400*
S:a Rantasalmi	**655**	—	**163**	**179**	**13**	**55**	**2**	**753**	**8,192**

salmi.

Härkiä, kpl.	Lehmiä, kpl.	Nuorta karjaa, kpl. 3—4 v.	Nuorta karjaa, kpl. 1—2 v.	Lampaita, kpl.	Vuohia, kpl.	Sikoja, kpl.	Arvo markkaa.	Neljännes- ja kymmeneskunta.
								Putkisalmi.
—	72	11	40	113	16	21	1,940	Parkumäki.
—	56	7	15	77	1	10	1,110	Vaahersalo.
—	63	6	16	94	10	4	1,330	Asikkala.
—	46	2	8	45	11	9	890	Heinäselkä.
—	54	9	18	73	13	5	1,270	Osikonmäki.
—	47	3	4	79	1	9	1,090	Heinävesi.
—	*338*	*38*	*101*	*481*	*52*	*58*	*7,630*	S:a Putkisalmi.
								Rantasalmi.
—	37	5	6	40	1	4	780	Syväys.
—	42	3	6	54	—	1	860	Rantasalo.
—	47	2	7	61	3	4	970	Lautakotalahti.
—	55	6	16	87	3	11	1,190	Voinsalmi.
—	26	2	3	20	2	—	560	Harjuranta.
—	54	10	15	93	5	26	1,220	Palvalahti.
—	*261*	*28*	*53*	*355*	*14*	*46*	*5,580*	S:a Rantasalmi.
								Tuusmäki.
—	34	2	33	33	7	3	710	Hiisimäki.
—	47	4	23	54	14	11	1,170	Haltula.
—	55	3	26	72	6	11	1,210	Kolkontaipale.
—	26	6	15	58	4	9	680	Pohjainen.
—	26	7	8	63	8	5	770	Tuusmäki.
—	32	10	18	60	10	13	980	Venälä.
—	*220*	*32*	*123*	*340*	*49*	*52*	*5,520*	S:a Tuusmäki.
								Keriharju.
—	38	2	14	58	1	9	840	Hakotaipale.
—	47	6	11	69	6	5	960	Hosiaranta.
—	37	—	10	54	7	8	720	Kerisalo.
—	36	—	8	56	4	3	820	Haapataipale.
—	59	9	9	130	5	6	1,210	Varkaus.
—	56	15	9	104	4	6	1,170	Harjuranta.
—	*273*	*32*	*61*	*471*	*27*	*37*	*5,720*	S:a Keriharju.
—	*88*	*13*	*18*	*88*	*44*	*18*	*1,760*	Kirvesmiehiä.
—	**1,180**	**143**	**356**	**1,735**	**186**	**211**	**26,210**	S:a Rantasalmi.

Liite IV, F. **Tavi-**

Neljännes- ja kymmeneskunta.	Summa takseerattuja.	Rahaa, markkaa.	Hopeata, luotia.	Vaskea		Tinaa, ℔.	Messinkiä, ℔.	Hevosia	
				L℔.	℔.			kpl.	arvo mkaa.
I. Saamainen.									
1. Kalamamäki . . .	25	—	—	8	12	—	—	28	363
2. Saamainen	31	—	—	6	18	—	—	24	316
3. Puutosmäki . . .	20	—	—	4	6	—	—	18	216
4. Leppävirta	24	—	—	8	9	—	—	26	339
5. Konnuslahti . . .	24	—	—	5	18	—	—	26	354
6. Pieni Konnuslahti	24	—	—	4	15	—	—	24	299
S:a Saamainen	*148*	—	—	*38*	*18*	—	—	*146*	*1,887*
II. Savilahti.									
1. Kuopionniemi . .	27	—	—	9	15	—	—	34	403
2. Jännevirta	37	—	15	12	15	—	—	37	448
3. Vehmasmäki . . .	34	—	30	12	14	10	—	41	495
4. Maaninka	46	—	17	27	10	3	9	64	797
5. Pielavesi	37	—	49	34	4	4	—	66	853
6. Nerkonjärvi . . .	38	—	5	20	2	—	—	65	782
S:a Savilahti	*219*	—	*116*	*117*	—	*17*	*9*	*307*	*3,778*
Kirvesmiehiä	*41*	—	—	*10*	—	—	—	*28*	*140*
S:a Tavisalmi	**408**	—	**116**	**165**	**18**	**17**	**9**	**481**	**5,805**

salmi.

Härkiä, kpl.	Lehmiä, kpl.	Nuorta karjaa, kpl. 3—4 v.	Nuorta karjaa, kpl. 1—2 v.	Lampaita, kpl.	Vuohia, kpl.	Sikoja, kpl.	Arvo markkaa.	Neljännes- ja kymmeneskunta.
								Saamainen.
—	52	14	8	56	2	10	1,120	Kalamamäki.
—	51	6	13	30	3	3	970	Saamainen.
—	32	6	4	36	—	2	650	Puutosmäki.
—	52	6	4	58	2	12	1,050	Leppävirta.
—	38	1	12	43	—	5	860	Konnuslahti.
—	35	4	7	39	2	5	770	P:i Konnuslahti.
—	*260*	*37*	*48*	*262*	*9*	*37*	*5,420*	S:a Saamainen.
								Savilahti.
—	58	13	21	68	6	14	1,260	Kuopionniemi.
—	81	12	24	84	7	11	1,620	Jännevirta.
—	88	9	25	97	9	14	1,860	Vehmasmäki.
—	130	19	45	215	33	25	2,910	Maaninka.
—	110	16	25	154	22	21	2,840	Pielavesi.
—	112	24	43	174	9	36	2,550	Nerkonjärvi.
—	*579*	*93*	*183*	*792*	*86*	*121*	*13,040*	S:a Savilahti.
—	*41*	*6*	*8*	*41*	*20*	*8*	*820*	Kirvesmiehiä.
—	**880**	**136**	**239**	**1,095**	**115**	**166**	**19,280**	S:a Tavisalmi.

Liite IV, G. **Yhteenveto edel-**

Neljännes- ja kymmeneskunta.	Summa takseerattuja.	Rahaa, markkaa.	Hopeata, luotia.	Vaskea		Tinaa, ℔.	Messinkiä, ℔.	Hevosia	
				L℔.	*℔.*			kpl.	arvo mkaa.
Visulahti	668	120	65	420	19	106	136	921	7,012
Pellosniemi	702	1,390	134	333	15	179	154	847	6,097
Juva	603	50	285	182	—	135	—	667	7,275
Sääminki	804	290	403	262	—	48	20	978	10,875
Rantasalmi	655	—	163	179	13	55	2	753	8,192
Tavisalmi	408	—	116	165	18	17	9	481	5,805
Summa Savonlinnan l.	**3,840**	**1,850**	**1,166**	**1,544**	**5**	**540**	**321**	**4,647**	**45,256**
Visulahti, Pellosniemi, Juva, Sääminki ja Rantasalmi yhteen .	—	—	—	—	—	—	—	4,166	—
Savonlinnan kahdessa latokartanossa [1]) sekä Rantasalmen, [1]) Sairialan [2]) ja Putkilahden [2]) kartanoissa, yhteen	—	—	—	—	—	—	—	139	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	**4,305**	—

[1]) V:n 1570 tilien mukaan. — [2]) V:n 1571 tavaraluettelon mukaan.

lisistä tauluista:

Härkiä, kpl.	Lehmiä, kpl.	Nuorta karjaa, kpl. 3–4 v.	Nuorta karjaa, kpl. 1–2 v.	Lampaita, kpl.	Vuohia, kpl.	Sikoja, kpl.	Arvo markkaa.	Neljännes- ja kymmeneskunta.
7	1,451	238	536	1,708	912	578	31,740	Visulahti.
5	1,196	158	426	1,420	630	493	27,540	Pellosniemi.
—	1,081	158	271	1,300	279	245	24,130	Juva.
—	1,352	171	278	2,031	273	390	33,740	Sääminki.
—	1,180	143	356	1,735	186	211	26,210	Rantasalmi.
—	880	136	239	1,095	115	166	19,280	Tavisalmi.
12	**7,140**	**1,004**	**2,106**	**9,289**	**2,395**	**2,083**	**162,640**	S:a Savonlinnan l.
12	6,260	868	1,867	8,194	2,280	1,917	—	
34	213	168	157	1,612	155	150	—	
46	**6,473**	**1,036**	**2,024**	**9,806**	**2,435**	**2,067**	—	

— [a]) V:n 1569 tavaraluettelon mukaan.

MORTALITETEN I FINLAND

1878–1886.

AF

L. LINDELÖF.

117

Ändamålet med förevarande uppsats är en undersökning af mortalitetsordningen i Finland särskildt för hvardera könet af landets befolkning, sådan den framgår vid jemförelse emellan de af Statistiska Byrån offentliggjorda uppgifterna öfver folkmängden vid 1880 års utgång samt öfver dödligheten under åren 1878—1886, hvarutom hänsyn tagits jemväl till nativiteten under åren 1876—1885.

Mortalitetsordningen åskådliggöres lämpligast genom en s. k. *mortalitets-* eller *lifslängds-tabell*, hvilken utvisar huru många af ett visst antal födde personer i medeltal uppnå hvarje särskildt åldersår. För uppgörandet af en sådan tabell erfordras närmast utredning om antalet döde inom hvarje ettårig åldersklass, jemfördt med antalet af dem som inträdt i samma klass. Denna utredning förutsätter åter ändamålsenligt anordnade uppgifter öfver såväl lefvande som aflidne inom den folkgrupp och den tidsperiod, som äro i fråga.

Hvad Finlands hela befolkning beträffar, finnes i de genom presterskapet insamlade, af Statistiska Byrån ordnade och utgifna uppgifterna öfver folkmängden och mortaliteten ett rikt material för undersökningar af antydd art, hvilket dock hittills endast i ringa mon blifvit tillgodogjordt. [1])

---

[1]) Mig veterligen har någon annan tabell öfver lifslängden i Finland härförinnan ej sett dagen, än den som ingår i min inbjudningsskrift till 1873 års magisterpromotion. Den grunder sig på dödligheten under åren 1861—1865 samt folkmängden i början och slutet af denna period.

Orsaken härtill ligger väl till väsendtlig del i materialets beskaffenhet. Ända till år 1878 innehöll den årliga mortalitetsstatistiken uppgifter om döde endast inom vissa större åldersgrupper (0—1, 1—3, 3—5, 5—10, 10—15 år, o. s. v.) och äfven de hvart femte år uppgjorda folkmängdstabellerna upptogo de lefvande fördelade i enahanda grupper. Bearbetningen af ett dylikt material är förenadt med vissa omgångar och svårigheter, emedan luckorna deri måste fyllas genom sannolika värden, härledda medelst beräkning.

En väsendtlig förbättring af dödlighetsstatistiken i vårt land har från och med år 1878 kommit till stånd. Efter nämnda tid upptaga nämligen de af presterskapet årligen uppgjorda dödlighetstabellerna en fördelning af de under året aflidne icke blott efter ettåriga åldersklasser samt efter födelseår, utan äfven kombineradt efter åldersklass och födelseår, så att det exempelvis angifves, huru många af dem, som voro födde 1838, dogo under året 1878 före och huru många efter det de fyllt 40 år. Detta särskiljande är af synnerlig vigt, emedan det endast derigenom blir möjligt att exakt följa hvarje årsgeneration i dess successiva afgång, utan anlitande af någon hypotes om de aflidnes sannolika åldersfördelning. I de statistiska publikationerna efter sagde tid upptages emellertid fördelningen af döde endast efter åldersklasser och födelseår, men icke kombineradt efter båda dessa synpunkter. Ehuru nämnda publikationer innehålla ett betydligt säkrare material för undersökning af mortalitetsordningen, än det som fanns att tillgå derförinnan, lemna de dock sålunda ännu icke fullständig upplysning om alla de förhållanden, som dervid böra beaktas, och det blir fortfarande nödigt att vid materialets tillgodogörande för antydda ändamål delvis använda ett approximativt förfarande. Det synes visserligen som om fördelningen af de i en åldersklass

döde mellan de generationer de tillhört äfvensom fördelningen af döde hörande till en viss generation emellan behöriga åldersklasser borde kunna härledas genom successiv jemförelse mellan de parallela uppgifterna öfver döde i skilda åldersklasser och döde af skilda årsgenerationer. Låtom oss till förtydligande häraf betrakta exempelvis dödlighetstabellerna för år 1878. Om vi här från antalet döde under 1 år subtrahera antalet döde af 1878 års generation, erhålla vi tydligen antalet af personer hörande till 1877 års generation, som aflidit i åldersklassen 0—1. Om sistnämnda tal subtraheras från hela antalet döde af 1877 års generation, utvisar resten, huru många personer af denna generation dött i åldersklassen 1—2; subtraheras åter deras antal från hela antalet döde i åldersklassen 1—2, erhålles antalet döde inom denna klass, hörande till 1876 års generation, o. s. v.

Sålunda skulle delningen af åldersklasserna föras steg för steg genom hela tabellen. Det vore förty möjligt att uti dödlighetstabellerna, äfven i deras nuvarande skick, skilja en generation från de närmast stående och göra sig reda för dess successiva minskning inom hvarje af de åldersklasser den passerar inom observationstiden. Och då generationens bestånd vid 1880 års utgång genom senaste folkräkning är känd, egde vi nödiga data jemväl för en direkt utredning af det antal till densamma hörande personer, som inträdt i hvarje sådan åldersklass. [1])

Detta förfarande hafva vi i sjelfva verket användt i fråga om de fem yngsta åldersklasserna, med iakttagande att antalet qvarlefvande af generationerna 1876—1880 härledts

[1]) En efter dessa grunder upprättad tablå öfver folkmängden och dödligheten under åren 1878—1886 har af Chefen för statistiska byrån välvilligt ställts till förf:s förfogande, men af de här anförda skäl i förevarande arbete kunnat endast i ringa mon tillgodogöras.

ur deras ursprungliga bestånd, eller antalet födde under sagde år, och icke ur folkmängdstabellen. Emot metoden i allmänhet vore också intet att anmärka, om de statistiska uppgifterna öfver mortaliteten vore fullt pålitliga. Men förefinnes i någon af dem en origtighet, så fortplantar sig denna vid den ofvan beskrifna successiva fördelnings-operationen genom hela dödlighetstabellen och rubbar i synnerhet förhållandet inom de högsta åldersklasserna, der antalet af både lefvande och döde är ringa. Också visade det sig att den vid längre drifven tillämpning ganska snart ledde till uppenbart felaktiga och derför oantagliga resultat, ity att den erhållna talföljden, i stället att förtgå regelbundet med endast tillfälliga störingar, företedde en allt mera framträdande vexling af alternerande för stora och för små tal.

Vid sådant förhållande måste den direkta metoden öfverges och ersättas af ett på sannolikhetsskäl grundadt approximativt förfarande. Det som härvid sjelfmant erbjuder sig, är följande. Gäller det fördelningen af de under ett visst år döde af en gifven årsgeneration, antaga vi att halfva antalet af dem faller på hvardera af de två ettåriga åldersklasser dessa personer tillhört. Är det åter fråga om antalet döde inom en viss åldersklass, hänföra vi likaledes hälften af detta antal till hvardera af de två generationer, som kontribuerat till detsamma. Tillämpningen häraf är enkel och förklaras tillräckligt genom nedanstående exempel.

Af mankön, födde år 1838, qvarlefde vid 1880 års utgång enligt senaste folkräkning inalles 11227 personer. För att med ledning häraf utreda huru många personer af ifrågavarande generation upplefvat 40 års ålder, hvilket inföll under loppet af år 1878, har man att tillika beakta dödligheten inom densamma under åren 1880, 1879 och 1878. Den utgjorde resp. 133, 100 och 136, eller inalles 369 personer.

Häraf erhålles det sökta antalet 11227 + 133 + 100 + $\frac{136}{2}$ = 11528. Enahanda kalkyl tillämpad på alla de generationer (från åren 1838—1845), hvilka under perioden 1878—1885 (incl.) fylde 40 år, ger följande resultat:

Af mankön födde år:	uppnådde nedanstående antal 40 års ålder:
1838	11528
1839	12330
1840	12447,5
1841	12329
1842	13349,5
1843	13131,5
1844	13038
1845	13803,5
	101957

För att utreda å andra sidan, huru många personer hörande till de nyss betraktade åtta generationerna af mankön afledo i en ålder mellan 40 och 41 år, göra vi följande sammanställning. Af mankön dogo öfverhufvud i åldersklassen 40—41

år	1878	140	personer
„	1879	121	„
„	1880	160	„
„	1881	148	„
„	1882	128	„
„	1883	120	„
„	1884	154	„
„	1885	136	„
„	1886	157	„
		1264	„

Af de 140 personer, som 1878 dogo i antydd ålder, hörde likväl endast en del, vi antaga hälften, till 1838 och de öfrige till 1837 års generation; af de 157 åter, som år 1886 dogo i samma ålder och hvilka följakteligen voro födde dels 1845, dels 1846, antages likaså hälften hafva tillhört 1845 års generation. Då vi här befatta oss endast med 1838—1845 års generationer, men icke med dem från 1837 och 1846, afgår alltså från nästnämnda summa 1264 halfva antalet döde under första och sista åren eller $\frac{140 + 157}{2} = 148{,}5$; resten 1115,5 utvisar antalet döde i åldern 40—41 af generationerna 1838—1845.

Det här gjorda antagandet om de inom en åldersklass dödes fördelning på skilda generationer verkar, såsom synes, endast på första och sista åren af hela observationsperioden och den dervid häftande osäkerheten har derför, relativt taget, så mycket mindre inflytande på resultatet, ju längre tid perioden omfattar.

Den nu beskrifna preliminära bearbetningen af det statistiska materialet hade sålunda till ändamål att fastställa, särskildt för hvardera könet, 1:o antalet lefvande som inträdt i hvarje åldersklass och der varit föremål för observation (lefvande under risk), och 2:o huru många af dem aflidit inom samma åldersklass. I betraktande kommo härvid

för årsklassen:	personer födde åren:
0—1	1877—1885
1—2	1877—1884
2—3	1876—1883
3—4	1875—1882
o. s. v.	

För de yngsta generationerna har, såsom redan förut antydts, antalet öfverlefvande vid viss ålder direkte härledts ur motsvarande antal födde, hvaremot för alla öfriga gene-

rationer 1880 års folkräkning tjenat till utgångspunkt. I hvardera fallet återstår ännu att korrigera resultatet för de förändringar i resp. generationers bestånd, som förorsakats genom migrationen. Angående denna finner man i de statistiska publikationerna följande summariska upplysningar.

Folkmängdens tillvext (+) eller minskning (—) genom in- och utflyttningar utgjorde

	Mankön. Antal.	Qvinkön. Antal.
1878	+ 8	— 323
1879	+ 285	+ 212
1880	+ 633	+ 632
1881	+ 97	+ 41
1882	+ 304	+ 92
1883	— 514	— 720
1884	+ 186	— 9
1885	+ 89	— 20
	+ 1088	— 95

I saknad af uppgift om de in- och utflyttades ålder har jag antagit att de fördelat sig på de skilda åldersklasserna i samma förhållande som befolkningen (den manliga eller qvinliga) i sin helhet. I enlighet härmed beräknades sedan migrationens inverkan på antalet lefvande af hvarje åldersklass vid den tidpunkt, då klassens åldersmedium af dem passerades. Detaljerna af denna räkning torde här kunna förbigås. De erhållna korrektionerna voro i allmänhet obetydliga; de äro emellertid observerade i följande tabell, som innehåller de definitiva data för vår undersökning öfver mortaliteten. Här betecknar x åldersår, L_x antalet lefvande af åldern x, D_x huru många af dem aflidit mellan x och $x+1$ års ålder samt $m_x = \frac{D_x}{L_x}$ den häraf framgående mortaliteten eller sannolikheten att dö inom 1 år.

Mankön.							
x	L_x	D_x	m_x	x	L_x	D_x	m_x
0	345744	60127	0,17391	50	72315	1290	0,01784
1	253023	16851	06660	51	70358	1216	01728
2	232644	9420	04049	52	67925	1293	01904
3	220437	6351	02881	53	67651	1342	01984
4	211925	4679	02208	54	66600	1359	02041
5	205853	3379	01641	55	65616	1497	02281
6	200866	2582	01285	36	62787	1588	02529
7	195784	1998	01021	57	60762	1488	02449
8	192719	1527	00792	58	57901	1604	02770
9	187332	1337	00714	59	55096	1552	02817
10	176602	1044	00591	60	52435	1741	03320
11	168456	911	00541	61	49597	1772	03573
12	160502	797	00497	62	46720	1804	03861
13	155205	661	00426	63	43476	1723	03963
14	153883	670	00435	64	40774	1772	04345
15	149884	655	00437	65	87088	1776	04789
16	145123	703	00484	66	34238	1767	05161
17	142954	699	00489	67	31233	1770	05667
18	146644	842	00574	68	28709	1782	06207
19	148429	974	00656	69	25291	1629	06441
20	149229	1093	00732	70	21932	1700	07751
21	147269	1133	00769	71	19173	1510	07876
22	142582	1119	00785	72	16929	1460	08624
23	139888	1040	00743	73	15226	1456	09563
24	138622	990	00714	74	13346	1420	0,1064
25	135818	1007	00741	75	11738	1308	1114
26	133373	1029	00772	76	9898	1270	1283
27	131274	940	00716	77	8739	1157	1324
28	128172	923	00720	78	7865	1106	1406
29	126900	941	00742	79	6813	1025	1504
30	125060	962	00769	80	5692	972	1708
31	122231	983	00804	81	4598	827	1799
32	118649	911	00768	82	3709	704	1898
33	116841	904	00774	83	2988	604	2021
34	114847	979	00852	84	2312	522	2258
35	112293	992	00883	85	1748	412	2357
36	111136	1006	00905	86	1272	320	2516
37	108445	999	00921	87	922	242	2625
38	106040	981	00925	88	692	209	3020
39	104398	1074	01029	89	496	94	1895
40	101938	1116	01095	90	329	96	2918
41	97901	1047	01069	91	215	76	0,353
42	94256	1058	01123	92	132	48	364
43	91117	1049	01151	93	83	25	301
44	88341	1053	01192	94	51	14	274
45	84144	1157	01375	95	41	4	098
46	80214	1052	01312	96	35	3	086
47	76585	1039	01357	97	28	3	107
48	74558	1065	01428	98	19	6	316
49	73212	1131	01545	99	16	2	125
50	72315	1290	01784	100	7	1	143

Qvinkön.

x	L_x	D_x	m_x	x	L_x	D_x	m_x
0	328439	48713	0,14832	50	79423	952	0,01199
1	247980	15537	06265	51	77941	1076	01381
2	229541	8870	03864	52	75976	1083	01425
3	218179	6107	02799	53	76299	1119	01467
4	209892	4450	02120	54	75454	1181	01565
5	204113	3343	01638	55	74885	1327	01772
6	198923	2481	01247	56	72087	1338	01856
7	194256	2052	01056	57	70407	1448	02057
8	191527	1547	00808	58	67751	1427	02106
9	186186	1161	00624	59	65129	1500	02303
10	175177	1020	00582	60	62366	1653	02650
11	167286	834	00499	61	59691	1646	02758
12	159466	782	00490	62	56909	1772	03114
13	154481	755	00489	63	53483	1845	03450
14	153263	740	00483	64	50790	1857	03656
15	149056	797	00535	65	46521	2013	04327
16	144869	833	00575	66	43459	1941	04466
17	142905	820	00574	67	40352	2034	05041
18	146914	860	00585	68	37427	2042	05456
19	148134	848	00572	69	33432	1877	05614
20	148966	923	00613	70	29462	1951	06622
21	147629	894	00606	71	26226	1814	06917
22	143187	949	00663	72	23562	1918	08140
23	140307	911	00649	73	21593	1763	08165
24	138975	917	00660	74	19182	1740	09071
25	136237	991	00727	75	17016	1750	0,1028
26	133866	947	00707	76	14944	1607	1075
27	132986	966	00726	77	13440	1575	1172
28	130661	947	00725	78	12261	1590	1297
29	129905	863	00664	79	10619	1470	1384
30	128690	1032	00802	80	9040	1359	1503
31	126923	1044	00823	81	7597	1248	1643
32	123505	1042	00844	82	6262	1068	1706
33	122013	1041	00853	83	5183	923	1781
34	120259	970	00807	84	4081	772	1892
35	117605	1033	00878	85	3255	645	1982
36	116751	1108	00949	86	2514	519	2064
37	113869	1039	00912	87	1936	417	2154
38	111640	1020	00914	88	1505	361	2399
39	109747	975	00888	89	1087	298	2742
40	107389	1031	00960	90	747	182	0,244
41	103599	1074	01037	91	543	142	262
42	99876	945	00946	92	373	108	290
43	96645	1014	01049	93	271	56	207
44	93814	936	00998	94	187	34	182
45	89670	875	00976	95	141	24	170
46	85879	867	01010	96	95	22	232
47	82794	878	01060	97	66	12	182
48	81208	932	01148	98	47	7	149
49	79928	930	01164	99	33	4	121
50	79423	952	01199	100	26	7	269

Innan man på grund af den observerade eller rättare ur observationerna omedelbart härledda talserien för dödssannolikheten (= sannolikheten att dö inom 1 år) m_x kan uppgöra en mortalitetstabell, som skall framställa det normala förloppet af en generations afgång, måste denna serie, som i sitt ursprungliga skick företer större eller mindre tillfälliga afvikelser från en regelbunden gång, *utjemnas* så, att nämnde afvikelser varda i möjligaste mon aflägsnade, utan att dock den korrigerade serien skiljer sig mer än nödigt är från den ursprungliga. För en dylik utjemning, som är ett vigtigt problem i den matematiska statistiken, hafva särskilda metoder blifvit använda och föreslagna. Vi skola här till granskning upptaga några af de vanligaste bland dem.

Den grafiska metoden. — Man konstruerar i ett rätvinkligt koordinatsystem, med x såsom abskissa och m_x såsom ordinata, de punkter, som motsvara de funna talvärdena för m_x, och drager efter ögonmått en sammanhängande jemnkrökt linie, hvilken så nära som möjligt ansluter sig till dessa punkter. Ordinaterna till denna linie gälla såsom korrigerade värden af m_x. Med enhvar af de funna korrektionerna för m_x multipliceras motsvarande antal lefvande L_x, då produkten anger differensen mellan antalet döde enligt beräkning med de nya värdena på m_x och enligt observation. Såsom kriterium för utjemningen gäller att summan af dessa differenser, tagna med behöriga tecken, försvinner (åtminstone i det närmaste) icke blott för kurvan i dess helhet, utan äfven för vissa efter pröfning valda större delar af densamma. Kurvans förlopp jemkas försöksvis, tills detta resultat ernåtts.

Denna metod användes med fördel, då man åtnöjer sig med ett fåtal (2 eller 3) siffror i resultatet. Men vid flersiffriga tal blir den grafiska uppmätningen osäker och utjemningen på denna väg mindre fullständig.

Medeltalsmetoden. — Ett mycket elementärt, i folkmängds-statistiken ofta användt förfarande består deri, att man helt enkelt tager medeltalet af ett visst antal (3 eller 5) på hvarandra följande värden af m_x och låter detta medeltal gälla för åldersmediet. Förfarandet upprepas två eller flere gånger, tills önskvärd grad af utjemning erhållits. Metoden innebär tydligen det antagande, att dödlighetskurvan förlöper rätlinigt inom hvarje af de betraktade 3- eller 5-åriga intervallerna, ett antagande som emellertid är oberättigadt. För de sträckor, der kurvan är konvex nedåt (mot x-axeln), ger den för stora, för dem åter, der kurvan är konkav, för små värden på m_x. Ju större krökningen är eller bör vara, desto mer vanställdt blir resultatet. Detta är i synnerhet fallet för den yngsta åldersssträckan, der mortalitetskurvan är starkt konvex nedåt och der medeltalsvärdena för m_x derför genomgående öfverstiga de normala. Anmärkas kan dessutom, att utjemningen enligt denna metod fortskrider långsamt och ännu efter trefaldig tillämpning deraf qvarlemnar oregelbundenheter, som i en för finare undersökningar afsedd tabell svårligen kunna tolereras.

Woolhouse's metod. — Denna metod, som är mycket anlitad af engelska aktuarier, består i följande. Låt y_{-7}, y_{-6}, y_{-5}, y_{-4}, y_{-3}, y_{-2}, y_{-1}, y_0, y_1, y_2, y_3, y_4, y_5, y_6, y_7 beteckna femton på hvarandra följande termer i den serie, som skall utjemnas. Dessa termer förbindas med hvarandra tre om tre med femårliga intervaller, hvarigenom följande fem värdegrupper erhållas:

$$
\begin{array}{lll}
y_{-7}, & y_{-2}, & y_3, \\
y_{-6}, & y_{-1}, & y_4, \\
y_{-5}, & y_0, & y_5, \\
y_{-4}, & y_1, & y_6, \\
y_{-3}, & y_2, & y_7.
\end{array}
$$

Genom sammansatt interpolation med hänsyn till första och andra differenserna beräknas nu för hvarje grupp särskildt värdet af y_0 och medeltalet af de fem skilda värden som sålunda erhållas för den mellersta termen y_0 (och hvaribland det observerade värdet af denna term äfven ingår), betraktas såsom korrigeradt värde för densamma. Då den antydda räkningen utföres, erhålles för detta värde uttrycket

$$y'_0 = 0{,}200\, y_0 + 0{,}192\, (y_{-1} + y_1) + 0{,}168\, (y_{-2} + y_2) \\ + 0{,}056\, (y_{-3} + y_3) + 0{,}024\, (y_{-4} + y_4) - 0{,}016\, (y_{-6} + y_6) \\ - 0{,}024\, (y_{-7} + y_7).$$ [1]

Såsom synes ingå termerna y_{-5} och y_5 alldeles icke i bestämningen af detta medelvärde.

Oafsedt det praktiska värde, som onekligen tillkommer denna formel och gör att den i många fall kan med fördel användas, synes den dock i teoretiskt hänseende icke vara alldes oantastlig. Vill man engång låta ett visst antal termer i den föreliggande observationsserien konkurrera vid korrigering af den mellersta bland dem, under antagande att andra differensen är konstant eller, med andra ord, att de betraktade termerna höra satisfiera en eqvation af formen

$$y = a + bx + cx^2,$$

så är det tvifvelsutan mest rationelt att bestämma konstanterna a, b, c enligt minsta-qvadrat-metoden och att, sedan man härigenom framställt en analytisk funktion, hvilken så nära som möjligt ansluter sig till ifrågavarande termer, låta det värde densamma antager för det mellersta argumentet

[1]) Ett i möjligaste mon enkelt praktiskt förfarande för formelns tillämpning har framställts af Mr Ackland i *Journal of the Institute of Actuaries* för Juli 1882.

gälla såsom korrigeradt värde för medeltermen y_0. Man erhölle då, i stället för den Woolhouse'ska utjemningsformeln, följande eqvation

$$1105\, y'_0 = 167\, y_0 + 162\,(y_{-1} + y_1) + 147\,(y_{-2} + y_2) + 122\,(y_{-3} + y_3) + 87\,(y_{-4} + y_4) + 42\,(y_{-5} + y_5) - 13\,(y_{-6} + y_6) - 78\,(y_{-7} + y_7),$$

eller närmevis

$$y'_0 = 0{,}152\, y_0 + 0{,}147\,(y_{-1} + y_1) + 0{,}133\,(y_{-2} + y_2) + 0{,}110\,(y_{-3} + y_3) + 0{,}079\,(y_{-4} + y_4) + 0{,}038\,(y_{-5} + y_5) - 0{,}012\,(y_{-6} + y_6) - 0{,}071\,(y_{-7} + y_7).$$

Woolhouse tillämpar sin formel icke omedelbart på dödlighetsserien m_x, utan på den derur härledda lifslängdstabellen eller dess differenser, d. v. s. på antalet döde i de successiva åldersklasserna af ett gifvet antal födde. Derigenom ernår han fördelen att operera med mindre tal. Men fullt korrekt är det icke att verkställa utjemningen på en härledd talserie i stället för den observerade, isynnerhet då, såsom här är fallet, ett fel eller en oregelbundenhet i någon punkt af den senare serien verkar störande på hela återstående delen af den förra. Äfven graden af utjemning, som genom denna formel vinnes, lemnar, oaktadt det stora antal termer den tager i anspråk, ännu något öfrigt att önska. För början och slutet af mortalitetstabellen, der hypotesen om en konstant andra differens ej är hållbar, kan den Woolhouse'ska metodens användning svårligen ifrågakomma.

Analytisk metod. — I motsats mot de föregående utjemningsmetoderna, hvilka kunna med ett gemensamt namn betecknas såsom *mekaniska*, hafva några matematiker sökt utfinna en analytisk formel, som skulle representera dödligheten vid olika åldrar. Den första formel af detta slag,

som vunnit allmännare beaktande, är följande, som framstälts af *Gompertz* år 1825 (i Transactions of the Royal Society of London):

$$l_x = AH^{q^x}.$$

Här betecknar l_x antalet öfverlefvande vid åldern x af ett gifvet antal födde ($l_0 = AH$), samt A, H och q qvantiteter, som äro konstanta eller variera blott långsamt under längre tidsintervaller. [1]) Denna formel besitter en anmärkningsvärd egenskap. Om man har att enligt densamma beräkna sannolikheten för en grupp af flere lif (hvarje af gifven ålder) att fortbestå till oförminskadt antal efter en viss tid t, så kan man ersätta gruppen med ett enda lif af lämpligen vald ålder och beräkna sannolikheten för detta att qvarstå efter tiden t; resultatet blifver i båda faller detsamma och det för hvarje värde af t. Härigenom reduceras beräkningen af en förbindelseränta på huru många lif som helst till beräkning af en enkel lifränta. Tyvärr ger formeln dock en alltför felaktig bild af den menskliga vitaliteten i dess helhet, för att i nyssnämndt afseende ega någon praktiskt betydelse.

Genom logaritmisk differentiering af berörde formel erhölles för *dödlighetsstyrkan* μ_x vid åldern x ett utryck af formen

$$\mu_x = -\frac{dl_x}{l_x\,dx} = b\,q^x;$$

---

[1]) Med afseende derpå att vitaliteten sålunda vore beroende af tre parametrar, kallar Gompertz sin formel „the vital Rule of Three“. För att omfatta hela lifslängden i ett enda uttryck har han sedermera funnit sig föranlåten att utvidga formeln genom tillägg af några nya exponential-faktorer, hvarigenom dock dess enhelhet gått förlorad och den kommit att innehålla ända till 10 konstanter.

enligt densamma skulle således dödlighetsstyrkan vexa med åldern i geometrisk progression. *Makeham* har förbättrat hypotesen i så måtto, att han till sistnämnda uttryck tillagt en konstant term och satt

$$\mu_x = a + b q^x.$$

Genom integration häraf har han ledt sig till följande formel för antalet öfverlefvande:

$$l_x = A H^{q^x} s^x.$$

Det har visat sig, att denna formel, genom lämplig bestämning af de fyra deri ingående konstanterna A, H, q, s, kunnat bringas i ganska nära öfverenstämmelse med flere kända mortalitetstabeller inom ett vidsträckt åldersområde (ungefär från 20 till 80 eller 90 år). Anmärkningsvärdt är att man vid skilda tillämpningar af formeln erhållit nära nog samstämmiga värden för q. Makeham anser att man i allmänhet kunde, utan märkbart fel, à priori antaga Log $q = 0{,}04$, hvarigenom endast tre konstanter återstode att bestämmas och formelns tillämpning blefve väsendtligen förenklad.

Den Makehamska formeln har en egenskap, analog med den som ofvan anfördes i fråga om den Gompertzska. Mot en grupp lif af olika åldrar svarar här en lika stor grupp lif, alla af en och samma ålder, så beskaffad, att sannolikheten för hvardera gruppens fortbestånd efter en godtycklig tidsperiod är densamma. Härigenom reduceras kombinationsräntan för ett antal personer af olika åldrar till kombinationsränta för ett lika antal jemnåriga. Omvändt kan bevisas att en formel för mortaliteten, som uppfyller detta vilkor, nödvändigtvis sammanfaller med de Makehamska. [1])

---

[1]) I sin *Calcul des probabilités,* Paris 1889, sid. 316 o. f. har Bertrand behandlat problemet att finna det analytiska uttrycket för en

Att formeln ej kan ega giltighet för mortalitetskurvan i dess hela utsträckning följer redan deraf, att enligt densamma dödlighetsstyrkan, uttryckt genom $a + bq^x$, skulle tillvexa kontinuerligen, började från födseln, medan den i verkligheten enligt alla iakttagelser aftager under de första åldersåren ganska starkt, tills den vid åldern 13 eller 14 år uppnår ett minimum, hvarefter den begynner stiga i början långsamt och sedan allt hastigare. Makeham har emellertid trott sig kunna genom upprepad tillämpning af sin formel verkställa utjemningen af en mortalitetstabell i dess helhet. Bibehållande för q värdet $10^{0,04}$ oföränderligt, bestämde han konstanterna A, H, s först så, att formeln med önskvärd noggranhet anslöt sig till den ur observationerna omedelbart härledda serien för l_x från $x = 14$ framåt; de värden formeln då gaf för åldersperioden 0—14 subtraherades från de gifna värdena på l_x. Den dervid uppkommande restserien utjemnades genom samma formel men med nya värden på konstanterna A, H, s, så valda att formeln noga återgaf de mot $x = 6$, 9 och 12 svarande termerna i sistnämnda serie, hvarefter en ny restserie beräknades för åldern 0—5. Denna utjemnades slutligen genom formelns anslutning till seriens tre första termer. Den upprepade tillämpningen af formeln

mortalitetslag, enligt hvilken de kombinerade lefnadschancerna för två personer af olika åldrar äro *proportionela* mot lefnadschancerna för en tredje person af lämpligt vald ålder, och kommit till det origtiga resultat, att det sökta uttrycket vore identiskt med Makehams formel. Felet hos Bertrand beror på ett förbiseende deraf, att den af honom införda integrationskonstanten C_1 på grund af de gifna vilkoren nödvändigtvis är $= 0$, hvilket gör att till resultat erhålles icke den Makehamska utan den Gompertzka formeln, men äfven detta blott under förutsättning att proportionalitets-faktorn G är $= 1$, d. ä. att de båda i satsen berörde sannolikheterna äro icke blott proportionela utan lika stora. I annat fall har det af Bertrand uppstälda problemet icke någon lösning.

ingrep endast i ringa mon och föga märkligt på den förut utjemnade delen af observationsserien.

Den Makehamska formeln har i senare tid vunnit flerfaldig användning vid utjemnandet af mortalitetstabeller för lifförsäkrings- och pensionsväsendet. Dervid har förfarits på olika sätt. Dels har man åtnöjt sig med att söka närmevärden för konstanterna A, H, s, q genom formelns anslutning till fyra termer i den gifna serien, motsvarande exempelvis ena gången $x = 20$, 40, 60, 80 och den andra $x = 25$, 45, 65, 85, hvarefter medium tagits af de båda bestämningarna; dels har man sökt att på en gång, med begagnande af hela observationsmaterialet, bestämma de sannolikaste värdena på dessa konstanter. Sistnämnda förfarande har med framgång tillämpats af Tysklands mest framstående tekniker på detta område, hrr *W. Lazarus* i Hamburg och *J. Karup* i Gotha, af hvilka den förre enligt sådan metod behandlat bl. a. mortaliteten inom en förening af tyska lifförsäkringsbolag och den senare specielt dödlighetsstatistiken inom lifförsäkringsbanken i Gotha [1]). I båda fallen erhölls en anslutning till observationerna, som kunde anses fullt tillfredsställande.

Emellertid qvarstår den redan nämnda olägenheten, att formeln ej omfattar mortalitetslagen för de yngre årsklasserna och således ej är omedelbart tillämplig på en mortalitetstabell i dess helhet, begynnande från födseln. Försök saknas icke att fylla denna brist, ehuru knapt något af dem kan anses hafva fullständigt nått målet. Den af Makeham

---

[1]) I en värdefull uppsats: „Die Ausgleichung der Sterblichkeitserfahrungen der Gothaer Bank nach der Gompertz—Makeham'schen Sterblichkeitsformel", Göttingen 1884, har hr Karup klart och omständligt utvecklat de något komplicerade räkneföreskrifter, som härvid kommo i användning.

sjelf föreslagna upprepade användningen af formeln med olika värden på konstanterna för skilda åldersperioder är redan i det föregående omnämnd. *Lazarus* antager

$$l_x = A . H^{q^x} . s^x . K^{r^x}$$

och förmenar att i denna funktion skulle afspegla sig grunddragen af mortaliteten från födseln till döden. Det är åter den Makeham'ska formeln med tillägg af en faktor K^{r^x}, hvars speciela uppgift vore att representera dödligheten under barnaåldern utan att märkbart inverka på den öfriga delen af tabellen. *Thiele* åter sätter

$$- Log\, m_x = \alpha_1 10^{-\beta_1 x} + \alpha_2 10^{-\beta_2 (x-c)^2} + \alpha_3 10^{\beta_3 x},$$

hvarvid de tre termerna i högra membrum i ordning skulle karakterisera mortaliteten under första, mellersta och sista perioden af lifvet. Det må erinras att första och sista termerna, tagna i och för sig, äro identiska med den Gompertz'ska formeln. För bestämmande af de sju konstanterna i sin formel föreslår Thiele bildandet af sju normalvärden af m_x (motsvarande normalorter i astronomin), efter hvilka formeln skulle exakt afpassas.

Hvad särskildt barnadödligheten beträffar, öfverensstämma dessa olika teorier i grunden deri, att den läte framställa sig genom en exponentialfunktion af samma form som den Gompertz'ska. Betecknar w_x sannolikheten för en x-åring att lefva efter 1 år, skulle man då hafva relationen

$$Log\, w_x = - c r^x ,$$

der c och r vore oföränderliga för värden af x icke öfverstigande en viss gräns. Jag har pröfvat formeln på den i

Finland observerade mortaliteten hos mankön (sid. 10) och funnit

för åldern	r
0—1	0,361
1—2	0,600
2—3	0,708
3—4	0,764
4—5	0,741
5—6	0,782
6—7	0,793
7—8	0,776
8—9	0,900

Såsom synes, varierar r isynnerhet i början temmeligen starkt och visar en tendens att ökas med x, hvaraf följer att formeln ej kan, med bibehållande af ett konstant värde för r, gifva en tillförlitlig bild af dödligheten inom den första åldersperioden, åtminstone hvad befolkningen i Finland beträffar.

Gauss har funnit hela antalet döde i den spädaste åldern af ett gifvet antal födde vara nära proportionelt mot kubikroten ur tiden. I enlighet härmed erhölles för antalet öfverlefvande uttrycket

$$l_x = a - b\,x^{1/3}.$$

Det synes dock som om exponenten ställde sig något olika för skilda nationer eller samhällsgrupper. I hvarje fall har formeln giltighet blott för en period af ett eller några få åldersår och egnar sig ej för något vidsträcktare bruk.

Prof. *Oppermann* har (1870) för dödlighetsstyrkan μ angifvit formeln

$$\mu_x = a x^{-1/3} + b + c x^{1/3}$$

såsom giltig för åldern intill 20 år. Den kan dock svårligen tillerkännas teoretiskt berättigande, då den för $x = 0$ gåfve en oändlig mortalitet.

I detta sammanhang må ännu omnämnas en formel, som jag redan vid tidigare undersökningar (1873) funnit någorlunda passa in på barnadödligheten i Finland. Den lyder:

$$l_x = a + b\,(0{,}75 + x)^{-1/2}.$$

Oändlighetspunkten är här förflyttad till $^3/_4$ år före födseln, hvartill en fysiologisk förklaringsgrund låge nära till hands. Sjelffallet kan dock en ännu bättre öfverensstämmelse med observationerna ernås, om man i stället för bråket 0,75 inför en ny konstant n och bestämmer ett lämpligt värde för denna. Vid ett försök att lämpa formeln till den nu föreliggande mortalitetsserien för qvinnor erhölls exempelvis för $n = 0{,}7$ och $\frac{a}{b} = 1{,}692$ följande resultat:

x	m_x		O—B (i enhet af 5:te dec.).
	Beräkn.	Observ.	
0	0,14832	0,14832	+ 0
1	6441	6265	—176
2	3855	3864	+ 9
3	2650	2799	+149
4	1970	2120	+150
5	1540	1638	+ 98
6	1249	1247	— 2
7	1040	1056	+ 16
8	884	808	— 76
9	764	624	—140
10	669	582	— 87
11	592	499	— 93
12	529	490	— 39
13	477	489	+ 12
14	432	483	+ 51

Valet af utjemningsmetod i ett gifvet fall måste delvis bero på observationsseriens beskaffenhet och ändamål. Gäller det att konstruera en mortalitetstabell för praktisk användning vid lifförsäkrings- eller pensionsberäkningar, har den analytiska metoden utan tvifvel företräde i anseende till den regelbundna gång af serien, som derigenom vinnes och som i dylikt fall är af synnerlig vigt. Det tvång den analytiska formeln pålägger observationerna och som aldrig kan helt och hållet undvikas, är här af mindre betydelse. Afser man deremot endast ett rent statistiskt ändamål, såsom utredningen af mortalitetens allmänna gång och fluktuationer under skilda åldersperioder hos ett lands befolkning, har tillämpningen af en à priori antagen formel icke mer samma berättigande. Här ligger nemligen större vigt på, än i föregående fallet, att utjemningen af tillfälliga oregelbundenheter i mortalitetslinien icke tillika eliminerar någon lokal krökning, som för henne kan vara karakteristisk. I förevarande undersökning har jag derför trott mig böra afstå från användningen af det analytiska förfarandet, och det så mycket hellre, som en sträng tillämpning af Makehamska formeln enligt sannolikhetsteorins fordringar kräfver ett arbete, som knapt skulle stå i förhållande till beskaffenheten af det förefintliga statistiska materialet eller till ändamålet med denna uppsats, som är att utgöra en förberedande undersökning af mortaliteten i Finland, under afvaktan att sagda material kompletteras genom en ny folkräkning.

Sålunda hänvisad till ett mekaniskt tillvägagående i afseende å utjemningen, har jag ställt för mig den speciela uppgiften att ersätta den grafiska metoden genom en aritmetisk, som vore, om möjligt, verksammare än denna och medgåfve lika stor anslutning till observationerna. Min första tanke

var att korrigera hvarje term i observationsserien medelst en parabolisk funktion af andra graden, hvilken möjligast nära anslöte sig till denna term samt till de två föregående och två efterföljande termerna. Till närmare förklaring af saken uppställa vi följande schema:

Observ. serie.	I Diff.	II Diff.	III Diff.	IV Diff.
$f(x-2)$				
	$f_1(x-\frac{3}{2})$			
$f(x-1)$		$f_2(x-1)$		
	$f_1(x-\frac{1}{2})$		$f_3(x-\frac{1}{2})$	
$f(x)$		$f_2(x)$		$f_4(x)$
	$f_1(x+\frac{1}{2})$		$f_3(x+\frac{1}{2})$	
$f(x+1)$		$f_2(x+1)$		
	$f_1(x+\frac{3}{2})$			
$f(x+2)$				

Vi antaga nu

$$(1) \qquad f(x+n) = a + bn + cn^2$$

och göra successivt $n = -2, -1, 0, +1, +2$, hvilket gifver fem eqvationer till bestämmande af de tre konstanterna a, b, c. När dessa eqvationer behandlas enligt minsta-qvadratmetoden, erhålles för konstanten a, på hvilken ensam det här ankommer, värdet

$$(2) \quad a = \frac{17}{35} f(x) + \frac{12}{35} [f(x-1) + f(x+1)] - \frac{3}{35} [f(x-2) + f(x+2)].$$

Detta är det korrigerade värdet för $f(x)$, emedan formeln (1) för $n = 0$ reduceras till $f(x) = a$. Det anförda resultatet kan betydligt förenklas. Man har nemligen, såsom af ofvanstående schema lätt framgår,

$$f(x-1)+f(x+1)=2f(x)+f_2(x)$$
$$f(x-2)+f(x+2)=2f(x)+4f_2(x)+f_4(x).$$

Genom insättning häraf i formeln (2) fås

$$a=f(x)-\frac{3}{35}f_4(x)$$

eller, med andra ord,

$$\text{korrekt. för } f(x)=-\frac{3}{35}f_4(x).$$ [1]

Metoden blefve således helt enkelt den, att man uträknar de successiva differenserna till och med den fjerde till den observationsserie, som skall utjemnas, och derefter korrigerar hvarje term i serien med $-\frac{3}{35}$ af den i samma horizontallinie dermed stående fjerde differensen. Den korrigerade serien behandlas ånyo på samma sätt och förfarandet upprepas så länge, tills önskad grad af utjemning vunnits. Dock måste man äfven här undantaga de 4 eller 5 yngsta åldersklasserna, emedan mortalitetens verkliga gång inom dem ej låter framställa sig med tillräcklig noggranhet ens under en kortare period genom en parabolisk funktion sådan som (1).

För att lemna läsaren tillfälle att bedöma det praktiska värdet af denna metod vill jag här anföra det resultat som enligt densamma erhållits genom fyra successiva utjemningar af tabellen öfver dödssannolikheten (m_x) för qvinnor.

---

[1]) Resultatet blefve detsamma, om man i stället för (1) antoge en parabolisk formel af tredje graden, emedan vid dess behandling enligt minsta-qvadrat-metoden termer af udda grad icke inverka på slutvärdet för a.

Mortaliteten för qvinnor.

x	Summan af 4 successiva korrektioner för m_x	Utjemnadt värde af m_x	Diff.	x	Summan af 4 successiva korrektioner för m_x	Utjemnadt värde af m_x	Diff.
0	0	0,14832	−8567	50	+ 47	0,01246	+ 87
1	0	6265	−2401	51	− 48	1333	+ 80
2	0	3864	−1065	52	− 12	1413	+ 76
3	0	2799	− 693	53	+ 22	1489	+ 104
4	− 14	2106	− 479	54	+ 28	1593	+ 141
5	− 11	1627	− 353	55	− 38	1734	+ 146
6	+ 27	1274	− 261	56	+ 24	1880	+ 128
7	− 43	1013	− 205	57	− 49	2008	+ 141
8	0	808	− 153	58	+ 43	2149	+ 187
9	+ 31	655	− 97	59	+ 33	2336	+ 231
10	− 24	558	− 50	60	− 83	2567	+ 253
11	+ 9	508	− 23	61	+ 62	2820	+ 276
12	− 5	485	− 3	62	− 18	3096	+ 315
13	− 7	482	+ 17	63	− 39	3411	+ 364
14	+ 16	499	+ 32	64	+ 119	3775	+ 401
15	− 4	531	+ 31	65	− 151	4176	+ 408
16	− 13	562	+ 15	66	+ 118	4584	+ 390
17	+ 3	577	+ 4	67	− 67	4974	+ 394
18	− 4	581	+ 5	68	− 88	5368	+ 470
19	+ 14	586	+ 15	69	+ 224	5838	+ 608
20	− 12	601	+ 21	70	− 176	6446	+ 675
21	+ 16	622	+ 19	71	+ 204	7121	+ 656
22	− 22	641	+ 17	72	− 363	7777	+ 648
23	+ 9	658	+ 22	73	+ 260	8425	+ 739
24	+ 20	680	+ 23	74	+ 93	9164	+ 84
25	− 24	703	+ 15	75	− 28	0,1000	+ 88
26	+ 11	718	− 3	76	+ 13	1088	+ 93
27	− 11	715	− 7	77	+ 9	1181	+ 102
28	− 17	708	+ 15	78	− 14	1283	+ 112
29	+ 59	723	+ 46	79	+ 11	1395	+ 116
30	− 33	769	+ 49	80	+ 8	1511	+ 107
31	− 5	818	+ 23	81	− 25	1618	+ 93
32	− 3	841	− 2	82	+ 5	1711	+ 87
33	− 14	839	+ 8	83	+ 17	1798	
34	+ 40	847	+ 32				
35	+ 1	879	+ 33				
36	− 37	912	+ 7				
37	+ 7	919	− 8				
38	− 3	911	+ 10				
39	+ 33	921	+ 33				
40	− 6	954	+ 35				
41	− 48	989	+ 17				
42	+ 60	1006	+ 1				
43	− 42	1007	− 10				
44	− 1	997	− 3				
45	+ 18	994	+ 22				
46	+ 6	1016	+ 48				
47	+ 4	1064	+ 53				
48	− 31	1117	+ 56				
49	+ 9	1173	+ 73				
50	+ 47	1246					

Andra kolumnen i föregående tabell upptager den genom fyra utjemningar erhållna totala korrektionen för m_x (uttryckt i samma enhet som sista siffran i m_x). Ehuru denna korrektion stundom uppgår till betydande belopp, qvarstå dock ännu i den utjemnade serien för m_x, såsom af differenserna synes, särskilda svängningar af kort period, hvilka ej kunna vara grundade i sak utan tyda på en ofullständig utjemning. För att eliminera dem vore man tvungen att upprepa förfarandet ännu åtskilliga gånger. En snabbare konvergens erhölles visserligen, om metoden modifierades i så måtto, att man till bestämmande af koefficienterna i formeln (1) i stället för fem toge ett större antal, exempelvis sju eller nio termer i sender uti observationsserien. Men utom det att räkningen derigenom komplicerades, kunde man med skäl hysa betänklighet angående det berättigade i en dylik utsträckning af formeln.

Tvungen att lemna å sido äfven denna metod, som till en början tycktes lofva godt resultat, bestämde jag mig slutligen för följande, som är nära nog lika enkel, men lemnar ett större rum för godtycke.

I den gifna observationsserien (O) hafva differenserna af andra ordningen i allmänhet en ganska oregelbunden gång. Vi föresätta oss att bilda en ny serie med regelbundet fortlöpande andra differenser och hvilken derjemte så nära som möjligt ansluter sig till O. Till den ändan söka vi först medelvärden för andra differenserna till O, hvilket enklast sker på följande sätt. Enligt schema å pag. 24 är

$$\frac{f(x-2)+f(x+2)-2f(x)}{4}=\frac{f_2(x-1)+2f_2(x)+f_2(x+1)}{4}.$$

Uttrycket i venstra membrum representerar således medelvärdet af tre successiva andra differenser, då åt den mel-

lersta af dem ges vigten 2 och åt hvardera af de öfriga vigten 1. Likaså finner man att i allmänhet

$$(3) \qquad \frac{f(x-n) + f(x+n) - 2f(x)}{n^2}$$

utgör medeltalet af $2n+1$ successiva andra differenser, då man åt den mellersta af dem ger vigten n samt åt de öfriga i ordning, åt hvardera sidan, vigterna $n-1$, $n-2$, . . . 3, 2, 1. Enligt denna formel kalkylerades medelvärden för andra differenserna, i det n sattes $= 5$ för större delen af tabellen. Undantag härifrån gjordes för början och slutet af tabellen, der för n insattes efter omständigheterna talen 4, 3 eller 2.[1]) De erhållna medelvärdena bildade en ännu icke fullt regelbunden serie. Denna utjemnades nu, och som termerna i densamma i allmänhet voro små, kunde utjemningen ske pröfningsvis eller, så att säga, efter ögonmått. Sedan en normalserie af andra differenser sålunda blifvit framstäld, summerades denna term för term, hvarigenom erhölls en serie af första differenser och genom ytterligare summering af denna en serie af funktionsvärden (B_1), innehållande tvenne arbiträra konstanter, emedan man vid hvardera summeringen kunde begynna med ett efter behag valdt grundtal. Dessa konstanter bestämdes så, att första termen i serien B_1 och dessutom någon term i slutet af serien sammanföllo med motsvarande termer i den gifna (O). Serierna O och B_1 stå i det förhållande till hvarandra, att den senare, under det den företer en regelbunden gång, i sig upptagit det väsendtliga, eller det som man velat betrakta så,

---

[1]) För de fyra yngsta åldersklasserna bibehöllos de observerade värdena af m_x jemte deras differenser oförändrade. Observationerna från 90 år framåt lemnades åter utan afseende, såsom icke blott osäkra utan påtagligen felaktiga.

af de fluktuationer i afseende på andra differensen, som förekomma i den förra. Serien B_1 subtraheras nu term för term från O och restserien $O-B_1$ göres till föremål för utjemning. Problemet är nu såtillvida förenkladt, att andra differenserna kunna betraktas såsom nära nog, om också icke fullt, konstanta. Man kan derför verkställa utjemningen helt enkelt så, att man tager medeltalet af ett större antal, exempelvis 9 eller 11, termer i sender uti $O-B_1$ och låter detta gälla såsom korrigeradt värde för den mellersta af dem. Den erhållna medeltalsserien justeras pröfningsvis och sålunda framställes den till $O-B_1$ hörande utjemnade serien B_2. Denna subtraheras åter från $O-B_1$ och med den nya restserien $O-B_1-B_2$ företagas ännu några tilläfventyrs nödiga jemkningar i syfte att åstadkomma öfverensstämmelse mellan observeradt och beräknadt antal döde såväl för hela tabellen, som för vissa lämpligt valda afdelningar deraf. Man har dervid att försöksvis bestämma en serie B_3 i allmänhet obetydliga korrektioner (af hvilken en del äro 0), så beskaffade, att då termerna i restserien $O-B_1-B_2-B_3$ multipliceras med motsvarande antal lefvande L_x (sid. 10 och 11), de uppkommande produkterna, hvilka ej äro annat än differenserna mellan observeradt och beräknadt antal döde, uppfylla det nyss nämnda vilkoret. Räkningen är härmed afslutad och den sökta utjemnade serien är $B = B_1 + B_2 + B_3$.

Såsom antyddes, har denna beräkning dock ej kunnat utsträckas öfver de sista åldersklasserna i anseende till observationsmaterialets bristfälliga skick. Denna del af serien måste derföre kompletteras på annat sätt och har jag i sådant afseende användt Makehamska formeln. Konstanterna deri bestämdes genom formelns anslutning till de utjemnade värdena af m_x för $x = 75$, $x = 80$ och $x = 85$, och dermed beräknades sedan värdena af m_x från $x = 85$ framåt.

Mankön.									
x	Utjem-nadt värde för m_x	Diff.	$D_x - D'_x$	$\Sigma(D_x - D'_x)$	x	Utjem-nadt värde för m_x	Diff.	$D_x - D'_x$	$\Sigma(D_x - D$
0	0,17391	−10731	0	0	50	0,01662	+ 102	+ 88	+ 3
1	06660	− 2611	0	0	51	01764	+ 108	− 24	− 21
2	04049	− 1168	0	0	52	01872	+ 116	+ 23	+ 2
3	02881	− 723	0	0	53	01988	+ 126	− 1	+ 1
4	02158	− 497	+ 106	+ 106	54	02114	+ 137	− 46	− 45
5	01661	− 361	− 41	+ 65	55	02251	+ 152	+ 22	− 23
6	01300	− 265	− 30	+ 35	56	02403	+ 171	+ 82	+ 59
7	01035	− 191	− 27	+ 8	57	02574	+ 191	− 72	− 13
8	00844	− 137	− 100	− 92	58	02765	+ 213	+ 7	− 6
9	00707	− 103	+ 13	− 79	59	02978	+ 236	− 85	− 91
10	00604	− 79	− 23	− 102	60	03214	+ 261	+ 59	− 32
11	00525	− 58	+ 27	− 75	61	03475	+ 286	+ 52	+ 20
12	00467	− 33	+ 48	− 27	62	03761	+ 314	+ 49	+ 69
13	00434	− 9	− 12	− 39	63	04075	+ 344	− 46	+ 23
14	00425	+ 12	+ 15	− 24	64	04419	+ 380	− 28	− 5
15	00437	+ 32	0	− 24	65	04799	+ 420	− 1	− 6
16	00469	+ 50	+ 22	− 2	66	05219	+ 464	− 17	− 23
17	00519	+ 61	− 43	− 45	67	05683	+ 512	− 3	− 26
18	00580	+ 62	− 9	− 54	68	06195	+ 563	+ 6	− 20
19	00642	+ 50	+ 21	− 33	69	06758	+ 617	− 79	− 99
20	00692	+ 32	+ 60	+ 27	70	07375	+ 673	+ 83	− 16
21	00724	+ 19	+ 66	+ 93	71	08048	+ 729	− 32	− 48
22	00743	+ 7	+ 60	+ 153	72	08777	+ 785	− 25	− 73
23	00750	+ 3	− 10	+ 143	73	09562	+ 84	+ 1	− 72
24	00753	− 1	− 54	+ 89	74	0,1040	+ 90	+ 32	− 40
25	00752	− 1	− 15	+ 74	75	1130	+ 95	− 18	− 58
26	00751	+ 1	+ 28	+ 102	76	1225	+ 101	+ 57	− 1
27	00752	+ 4	− 47	+ 55	77	1326	+ 106	− 2	− 3
28	00756	+ 7	− 46	+ 9	78	1432	+ 111	− 19	− 22
29	00763	+ 10	− 27	− 18	79	1543	+ 115	− 27	− 49
30	00773	+ 13	− 5	− 23	80	1658	+ 120	+ 29	− 20
31	00786	+ 16	+ 22	− 1	81	1778	+ 123	+ 10	− 10
32	00802	+ 19	− 40	− 41	82	1901	+ 125	− 1	− 11
33	00821	+ 23	− 55	− 96	83	2026	+ 128	− 2	− 13
34	00844	+ 26	+ 9	− 87	84	2154	+ 131	+ 1	− 12
35	00870	+ 29	+ 15	− 72	85	2285	+ 134	+ 13	+ 1
36	00899	+ 32	+ 7	− 65	86	2419	+ 137	+ 12	+ 13
37	00931	+ 34	− 11	− 76	87	2556	+ 141	+ 6	+ 19
38	00965	+ 36	− 42	− 118	88	2697	+ 144	+ 23	+ 42
39	01001	+ 38	+ 29	− 89	89	2841	+ 147	− 47	− 5
40	01039	+ 40	+ 57	− 32	90	2988	+ 151	− 2	− 7
41	01079	+ 42	− 10	− 42	91	3139	+ 154	+ 8	+ 1
42	01121	+ 45	+ 2	− 40	92	3293	+ 157	+ 5	+ 6
43	01166	+ 49	− 14	− 54	93	3450	+ 161	− 4	+ 2
44	01215	+ 54	− 20	− 74	94	3611	+ 165		
45	01269	+ 61	+ 89	+ 15	95	3776	+ 169		
46	01330	+ 70	− 14	+ 1	96	3945	+ 173		
47	01400	+ 79	− 33	− 32	97	4118	+ 177		
48	01479	+ 87	− 38	− 70	98	4295	+ 181		
49	01566	+ 96	− 15	− 85	99	4476	+ 185		
50	01662		+ 88	+ 3	100	4661			

Qvinkön.								
Utjemnadt värde för m_x	Diff.	$D_x-D'_x$	$\Sigma(D_x-D'_x)$	x	Utjemnadt värde för m_x	Diff.	$D_x-D'_x$	$\Sigma(D_x-D'_x)$
,14832	− 8567	0	0	50	0,01232	+ 72	− 26	− 56
06265	− 2401	0	0	51	01304	+ 84	+ 60	+ 4
03864	− 1065	0	0	52	01388	+ 95	+ 28	+ 32
02799	− 679	0	0	53	01483	+ 109	− 12	+ 20
02120	− 467	0	0	54	01592	+ 124	− 20	0
01653	− 364	− 31	− 31	55	01716	+ 140	+ 42	+ 42
01289	− 285	− 84	− 115	56	01856	+ 157	0	+ 42
01004	− 215	+ 102	− 13	57	02013	+ 175	+ 31	+ 73
00789	− 150	+ 38	+ 25	58	02188	+ 196	− 56	+ 17
00639	− 90	− 28	− 3	59	02384	+ 219	− 53	− 36
00549	− 40	+ 58	+ 55	60	02603	+ 244	+ 29	− 7
00509	− 11	− 17	+ 38	61	02847	+ 270	− 53	− 60
00498	− 1	− 13	+ 25	62	03117	+ 300	− 2	− 62
00497	+ 13	− 12	+ 13	63	03417	+ 330	+ 17	− 45
00510	+ 20	− 41	− 28	64	03747	+ 361	− 46	− 91
00530	+ 19	+ 7	− 21	65	04108	+ 395	+ 102	+ 11
00549	+ 17	+ 38	+ 17	66	04503	+ 431	− 16	− 5
00566	+ 15	+ 11	+ 28	67	04934	+ 471	+ 43	+ 38
00581	+ 14	+ 6	+ 34	68	05405	+ 515	+ 19	+ 57
00595	+ 14	− 34	0	69	05920	+ 560	− 102	− 45
00609	+ 14	+ 6	+ 6	70	06480	+ 608	+ 42	− 3
00623	+ 15	− 25	− 19	71	07088	+ 656	− 45	− 48
0638	+ 16	+ 36	+ 17	72	07744	+ 706	+ 92	+ 44
0654	+ 16	− 7	+ 10	73	08450	+ 758	− 62	− 18
0670	+ 16	− 14	− 4	74	09208	+ 81	− 26	− 44
0686	+ 17	+ 56	+ 52	75	0,1002	+ 88	+ 44	0
0703	+ 18	+ 5	+ 57	76	1090	+ 94	− 22	− 22
0721	+ 19	+ 7	+ 64	77	1184	+ 98	− 16	− 38
0740	+ 19	− 20	+ 44	78	1282	+ 101	+ 18	− 20
0759	+ 21	− 123	− 79	79	1383	+ 104	+ 1	− 19
0780	+ 21	+ 28	− 51	80	1487	+ 105	+ 14	− 5
0801	+ 22	+ 28	− 23	81	1592	+ 105	+ 38	+ 33
0823	+ 21	+ 26	+ 3	82	1697	+ 106	+ 6	+ 39
0844	+ 19	+ 11	+ 14	83	1803	+ 107	− 11	+ 28
0863	+ 18	− 67	− 53	84	1910	+ 108	− 7	+ 21
0881	+ 17	− 4	− 57	85	2018	+ 109	− 12	+ 9
0898	+ 15	+ 60	+ 3	86	2127	+ 110	− 16	− 7
0913	+ 14	− 1	+ 2	87	2237	+ 111	− 16	− 23
0927	+ 13	− 15	− 13	88	2348	+ 112	+ 8	− 15
0940	+ 12	− 57	− 70	89	2460	+ 114	+ 31	+ 16
952	+ 11	+ 8	− 62	90	2574	+ 117	− 10	+ 6
963	+ 12	+ 77	+ 15	91	2691	+ 120	− 4	+ 2
975	+ 13	− 29	− 14	92	2811	+ 124	+ 3	+ 5
988	+ 15	+ 59	+ 45	93	2935	+ 129		
003	+ 19	− 5	+ 40	94	3064	+ 135		
022	+ 24	− 41	− 1	95	3199	+ 142		
046	+ 32	− 31	− 32	96	3341	+ 150		
078	+ 42	− 15	− 47	97	3491	+ 159		
120	+ 51	+ 23	− 24	98	3650	+ 169		
171	+ 61	− 6	− 30	99	3819	+ 180		
232		− 26	− 56	100	3999			

Resultatet af berörde utjemning är sammanstäldt i tabellen II å näst föregående sidor. Andra kolumnen i denna tabell innehåller de utjemnade värdena af m_x och den tredje deras differenser (uttryckta i samma enhet som sista decimalen i m_x). Fjerde kolumnen innehåller skilnaden mellan det observerade antalet döde D_x enligt tab. I och det antal D'_x, som enligt den utjemnade dödssannolikheten m_x skulle belöpa sig på motsvarande antal lefvande under risk L_x. Summan af $D_x - D'_x$, som ingår i sista kolumnen, lemnar en ledning för bedömande af den noggranhet, hvarmed den utjemnade serien ansluter sig till observationerna. Då talen i denna kolumn äro temmeligen små i förhållande till hela antalet döde och dessutom tidtals vexla tecken, torde anslutningen kunna bektraktas såsom fullt tillfredsställande. Graden af utjemning åter framgår af differensernas till m_x regelbundna gång.

Ur m_x, eller sannolikheten för en x-årig person att dö inom ett år, erhålles omedelbart sannolikheten för samma person att lefva efter ett år, som är

$$w_x = 1 - m_x.$$

Beteckna vi såsom förut med l_x sannolika antalet öfverlefvande vid åldern x af ett gifvet antal födde (l_0), så har man å andra sidan

$$w_x = \frac{l_{x+1}}{l_x} \text{ eller } l_{x+1} = l_x w_x,$$

hvaraf

$$\begin{aligned} l_1 &= l_0 w_0, \\ l_2 &= l_1 w_1 = l_0 w_0 w_1, \\ l_3 &= l_2 w_2 = l_0 w_0 w_1 w_2, \\ &\text{— — — — —} \end{aligned}$$

För att beräkna antalet öfverlefvande vid 1, 2, 3 . . . års ålder, har man alltså endast att multiplicera det antal födde l_0, man vill lägga till grund, successivt med w_0, w_1, w_2, . . .

Den sålunda härledda definitiva mortalitets- eller lifslängdstabellen intages här nedan under n:o III. Deri finnas sammanstälda för hvardera könet och för hvarje åldersår x: 1:o $Log \frac{l_{x+1}}{l_x}$, 2:o antalet öfverlefvande l_x af 100000 födde samt 3:o deras successiva afgång eller antalet döde $d_x = l_x - l_{x+1}$ inom hvarje årsklass.

Mankön							
Ålder sår x	$Log \frac{l_{x+1}}{l_x}$	Öfver-lefvande l_x	Af-gång d_x	Ålder sår x	$Log \frac{l_{x+1}}{l_x}$	Öfver-lefvande l_x	Af-gång d_x
0	9,917027	100000	17391	50	9,992721	47297	786
1	970068	82609	5502	51	992271	46511	820
2	982050	77107	3122	52	991802	45691	855
3	987304	73985	2131	53	991292	44836	890
4	990525	71854	1551	54	990738	43946	927
5	992726	70303	1168	55	990130	43019	967
6	994317	69135	899	56	989454	42052	1009
7	995482	68236	706	57	988702	41043	1054
8	996319	67530	570	58	987854	39989	1102
9	996919	66960	473	59	986902	38887	1156
10	997369	66487	401	60	985844	37731	1210
11	997714	66086	347	61	984671	36521	1266
12	997967	65739	308	62	983378	35255	1324
13	998111	65431	283	63	981959	33931	1381
14	998150	65148	277	64	980399	32550	1436
15	998098	64871	284	65	978673	31114	1491
16	997958	64587	303	66	976753	29623	1544
17	997740	64284	334	67	974622	28079	1594
18	997474	63950	370	68	972258	26485	1639
19	997203	63580	409	69	969640	24846	1677
20	996984	63171	437	70	966752	23169	1708
21	996844	62734	454	71	963585	21461	1726
22	996761	62280	463	72	960123	19735	1731
23	996731	61817	463	73	956365	18004	1719
24	996717	61354	462	74	95231	16285	1696
25	996722	60892	458	75	94797	14589	1647
26	996726	60434	454	76	94325	12942	1585
27	996722	59980	451	77	93822	11357	1506
28	996704	59529	450	78	93288	9851	1411
29	996674	59079	451	79	92722	8440	1302
30	996630	58628	453	80	92127	7138	1184
31	996573	58175	457	81	91498	5954	1058
32	996503	57718	463	82	90843	4896	931
33	996420	27255	470	83	90168	3965	803
34	996319	56785	479	84	89465	3162	681
35	996205	56306	490	85	88734	2481	567
36	996078	55816	502	86	87973	1914	463
37	995938	55314	515	87	87181	1451	371
38	995789	54799	529	88	86350	1080	291
39	995631	54270	543	89	85485	789	224
40	995464	53727	558	90	8458	565	169
41	995288	53169	574	91	8364	396	124
42	995104	52595	590	92	8265	272	90
43	994906	52005	606	93	8162	182	63
44	994691	51399	625	94	8054	119	43
45	994454	50774	644	95	7941	76	29
46	994185	50130	667	96	7821	47	18
47	993877	49463	692	97	7695	29	12
48	993529	48771	721	98	7563	17	7
49	993145	48050	753	99	7423	10	5
50	992721	47297	786	100	7275	5	2

tabell.

Qvinkön.							
Åldersår x	$Log\ \frac{l_{x+1}}{l_x}$	Öfverlefvande l_x	Afgång d_x	Åldersår x	$Log\ \frac{l_{x+1}}{l_x}$	Öfverlefvande l_x	Afgång d_x
0	9,930276	100000	14832	50	9,994616	50581	623
1	971902	85168	5336	51	994300	49958	651
2	982886	79832	3085	52	993930	49307	685
3	987671	76747	2148	53	993511	48622	721
4	990694	74599	1581	54	993030	47901	762
5	992761	73018	1207	55	992483	47139	809
6	994366	71811	926	56	991864	46330	860
7	995618	70885	711	57	991168	45470	915
8	996560	70174	554	58	990392	44555	975
9	997216	69620	445	59	989521	43580	1039
10	997609	69175	380	60	988546	42541	1107
11	997784	68795	350	61	987456	41434	1180
12	997832	68445	341	62	986248	40254	1255
13	997836	68104	338	63	984901	38999	1332
14	997779	67766	346	64	983414	37667	1412
15	997692	67420	357	65	981782	36255	1489
16	997609	67063	368	66	979990	34766	1566
17	997535	66695	378	67	978025	33200	1638
18	997469	66317	385	68	975868	31562	1706
19	997408	65932	393	69	973497	29856	1767
20	997347	65539	399	70	970904	28089	1820
21	997286	65140	406	71	968072	26269	1862
22	997220	64734	413	72	964995	24407	1890
23	997150	64321	420	73	961658	22517	1903
24	997080	63901	428	74	958048	20614	1898
25	997010	63473	436	75	95415	18716	1875
26	996936	63037	443	76	94988	16841	1836
27	996857	62594	451	77	94527	15005	1777
28	996774	62143	460	78	94042	13228	1695
29	996691	61683	469	79	93536	11533	1595
30	996599	61214	477	80	93008	9938	1478
31	996507	60737	487	81	92469	8460	1347
32	996411	60250	495	82	91924	7113	1207
33	996319	59755	505	83	91365	5906	1065
34	996236	59250	511	84	90795	4841	924
35	996157	58739	518	85	90211	3917	791
36	996082	58221	522	86	89614	3126	665
37	996017	57699	527	87	89003	2461	550
38	995955	57172	530	88	88377	1911	449
39	995898	56642	533	89	87737	1462	360
40	995846	56109	534	90	8708	1102	283
41	995798	55575	535	91	8639	819	221
42	995745	55040	537	92	8567	598	168
43	995688	54503	538	93	8491	430	126
44	995622	53965	541	94	8411	304	93
45	995539	53424	546	95	8326	211	68
46	995433	52878	553	96	8234	143	48
47	995293	52325	564	97	8135	95	33
48	995108	51761	580	98	8028	62	23
49	994884	51181	600	99	7911	39	15
50	994616	50581	623	100	7782	24	9

Vid jemförelse af denna mortalitetstabell med den af mig tidigare (1873) publicerade, hvilken grundade sig på statistiska uppgifter från åren 1861—1865, visar det sig att dödligheten nu varit betydligt mindre än under den förra perioden och det inom nästan alla åldersklasser. Jemföra vi exempelvis den utjemnade dödssannolikheten m_x under dessa perioder, så finna vi följande.

Af 1000 personer, som uppnått närstående åldersår, dogo inom ett år derefter:				
Åldersår.	Mankön		Qvinkön	
	1861—1865	1878—1886	1861—1865	1878—1886
0	193,8	173,9	164,5	148,3
5	19,5	16,6	19,3	16,5
10	8,1	6,0	7,8	5,5
15	4,6	4,4	4,7	5,3
20	6,8	6,9	6,3	6,1
25	7,4	7,5	7,0	6,9
30	8,1	7,7	7,8	7,8
35	9,0	8,7	9,3	8,8
40	11,1	10,4	10,7	9,5
45	14,7	12,7	12,2	10,2
50	19,0	16,6	14,5	12,3
55	24,3	22,5	19,6	17,2
60	36,5	32,1	30,6	26,0
65	56,7	48,0	49,0	41,1
70	82,7	73,8	72,8	64,8
75	125	113	107	100
80	185	166	165	149
85	274	228	240	202
90	346	299	327	257

Nuvarande undersökning omfattar sålunda en i sanitärt hänseende märkbart förmonligare period än den förra. För vinnande af säkrare resultat är det dock nödigt att afvakta kompletteringen af mortalitetsstatistiken för decenniet 1881—1890 och dess afslutning genom en ny folkräkning.

ORDLISTA

ÖFVER

DET SVENSKA ALLMOGEMÅLET

I

FINNBY KAPELL AF BJÄRNÅ SOCKEN I ÅBO LÄN

AF

HERMAN VENDELL

DOCENT.

Finnby kapellförsamling, underlydande *Bjärnå* socken, utgöres af byar och gårdar dels på en smal remsa af fastlandet, dels och hufvudsakligen på öarna *Storön* (äfven kallad *Finnby-ön*), *Kålsjö*, *Utö* och *Pettu*. Antalet invånare utgör vidpass 1,500, däribland något öfver *700* svenskar *). Det är först under en senare tid finnar i större mängd begynt inflytta, hvadan någon finsk invärkan på svenskt språk och svensk sed här icke i märkbar mån gjort sig gällande. Tvärtom utmärker sig dialekten genom många fornartade drag, hvarjämte gamla sägner, sagor och sånger bevaras i kärt minne.

Upptagande ett inskränkt område och gränsande i öster till *Nylands* västligaste kustsocknar, *Tenala* och *Bromarf*, i väster till *Kimito*, samt dessutom stående i liflig daglig förbindelse med dessa orter, har *Finnby* rönt påvärkan från båda hållen. Den här meddelade ordlistan, till hvilken material af mig samlades under uppehåll å orten sommaren 1888, utvisar nogsamt detta. Dock sluter sig målet vida närmare till öfriga i *Egentliga Finnlands* och *Ålands* skärgårdar talade än till nyländskan, såsom synes af nedan följande korta framställning af målets ljud- och böjningsförhållanden.

*) Efter uppgift af pastor *A. E. Lundqvist*. Enl. „*Statistisk årsbok*“ för *1886* stege siffran blott till *509*.

A. Ljudbeteckning.

a utmärker ett mera slutet *a*-ljud = *Ll* Landsm. alfb. 99*).
b „ hsv. *b*.
d „ *d*.
ḍ „ s. k. supradentalt *d* [uppk. af *r* + *d*] = *Ll* Landsm. alfb. 24 ff.
d̦ „ s. k. kakuminalt *d* [uppk. af *l̦* + *d*] = *Ll* Landsm. alfb. 37 ff.
e „ hsv. slutet *e*.
ɛ „ „ öppet *e* äfvensom *ä* i andra ställningar än framför *l̦*, *r*, supradentaler och kakuminaler äfvensom *χ*. [*Ll* Landsm. alfb. 83 ff.]
ə „ hsv. obetonadt *e* i ändelser och slutstafvelser.
f „ „ *f*.
g „ „ *g*.
h „ „ *h*.
χ „ tyskt *ach*-ljud [= *Ll* Landsm. alfb. 60?]. Brukas blott i ljudförbindelsen -*χt*-, motsvarande hsv. -*kt*-; växlar städse med -*kt*-.
i „ hsv. slutet *i*.
ɪ „ „ öppet *i* = *Ll* Landsm. alfb. 77. Växlar ofta med *ɪ*.
j „ hsv. *j*.
k „ „ *k*.
l „ „ *l*.
l̦ „ s. k. kakuminalt *l* = *Ll* Landsm. alfb. 38 ff.
m „ hsv. *m*.
n „ „ *n*.

*) Detta ljud har jag trott mig höra allmänt i Finnby, icke *a*. Möjligt dock att detta senare förekommer i vissa ställningar. Enl. hvad jag nyss erfarit uppgifves *ɑ* såsom ensamt herskande *a*-ljud äfven i Kimito, i Pargas (af stud *Thurman*) och Maalaks (af stud. *Klockars*).

ŋ utmärker s. k. supradentalt *n* [uppk. af *r* + *n*] = *Lll* Landsm. alfb. 24 ff.
n̦ „ s. k. kakuminalt *n* [uppk. af *l̦* + *n*] = *Lll* Landsm. alfb. 37 ff.
ŋ „ hsv. *ng*-ljud.
o „ hsv. öppet *o* l. *å*. Förekommer blott ss. kort.
o „ „ slutet *o*. Förekommer blott ss. långt.
p „ „ *p*.
r „ „ *r*.
s „ „ *s*.
ʂ „ s. k. supradentalt *s* [uppk. af *r* + *s*] = *Lll* Landsm. alfb. 24 ff.
ș „ s. k. kakuminalt *s* [uppk. af *l̦* + *s*] = *Lll* Landsm. alfb. 37 ff.
š „ hsv. *sj*-ljud.
t „ „ *t*.
ʈ „ s. k. supradentalt *t* [uppk. af *r* + *t*] = *Lll* Landsm. alfb. 34 ff.
ț „ s. k. kakuminalt *t* [uppk. af *l̦* + *t*] = *Lll* Landsm. alfb. 37 ff.
u „ s. k. europeiskt *u* d. v. s. = tyskt o. finskt *u* = *Lll* Landsm. alfb. 109 ff.
u „ hsv. långt *u*.
v „ „ *v*.
w „ engelskt „double-*w*“ = *Lll* Landsm. alfb. 68 ff.
y „ hsv. slutet *y*. Ang. öppet *y* se A mom. 2.
a „ „ slutet *å*. Förekommer blott ss. långt.
æ „ „ öppet *ä* = *Lll* Landsm. alfb. 85 ff.
ǫ „ „ öppet *ö*.
ø „ „ slutet *ö*. Förekommer blott ss. långt.

Streck under vokal eller konsonant angifver långt uttal af densamma.

Punkt under *ı*, *ɪ*, *u* och *y* äfvensom *r* och *l* angifver reduceradt uttal. [*Ll* Landsm. alfb. 132.]

Angående målets *ljudförhållanden* bör anmärkas:

1) Tveljudet *aı* motsvarar isl. *ei*, antingen detta i nhsv. öfvergått till långt *e* eller till kort *e*.

" *ıe* motsvarar hsv. långt *e* vanligen då detta är af yngre datum.

" *ɵı*, växl. med *ɵu*, motsvarar hsv. långt *ö*, då detta är = isl. *au* l. *ey*.

" *yø* l. *yɵ* motsvarar hsv. långt *ö*, vanligen då detta är = isl. *ǿ* eller af yngre datum, äfvensom hsv. kort *ö* någon gång då detta utvecklat sig ur äldre långt *ö* = isl. *au* l. *ey*.

" *ou* motsvarar ofta hsv. långt *o*.

" *ua* " hsv. långt *å*.

Anm. Hvad användandet af *aı*—*ıe* och *ɵı ɵu*—*yø yɵ* beträffar, så gäller det att ju längre mot norr och väster man kommer, dess mera öfverväga *ıe* och *yø yɵ*, hvilka f. ö. känneteckna Kimitomålet. Samma är förhållandet med *ou*, som i sistnämda munart allmänt, i Finnby däremot jämförelsevis sällan motsvarar hsv. långt *o*. Jag har hört många personer i detta afseende använda dubbla former af ett och samma ord. — *ua* förekommer allmänt för hsv. långt *å*.

2) Förra beståndsdelen af diftongen *yø yɵ* utgöres af öppet *y*. [*Lundell* Landsm. alfb. 79.

3) *-rk-* och *-rp-* sammansmälta ofta till supradentala (kakuminala?) *k* och *p*. Som denna öfvergång måhända blott är individuel, betecknas den icke i föreliggande ordlista.

4) I den nulefvande medelåldersgenerationens fars- och morföräldrars tid uttalades — enligt uppgift — g och k hårdt äfven framför mjuka vokaler. Däraf förklaras den oregelbundenhet, som visar sig i uttalet af nämda konsonanter, i det man t. o. m. inom ett och samma ord i antydd ställning påträffar

g = *gj* = *dj* = *j*
k = *kj* = *tj*
sk = *skj* = *stj* = *š*.

Lika växlande uttal af samma konsonanter har jag hört från *Tenala* i några ord (*mikdheit*, *skeid*, *skipar*, *gylto*); sådant skall äfven finnas delvis i *Kimito* och *Korpo*. I Pargas hafva *g* och *k* dels medio- dels præpalatalt uttal. — Obs. i ordl. *kisse* och *kysta* äfvensom, under *tjäder*, *kedur*. [Mediopal.!]

5) Likaledes har man i mannaminne plägat bortkasta uddljudande *h* framför vokal. Detta förfarande, som i orten kallas *halftal*, påträffas ännu, ehuru sparsamt. Desslikes delvis i Bromarf, på Hangö och i Pojo samt allmänt i Snappertuna och Karis.

6) En af mine sagesmän, rusthållaren *H. A. Troberg*, nämde för mig exempel på användandet af ɔ (: tonlös vokal = *Lll* Landsm. alfb. 76) i sådana ställningar som *bluɐɔt* hsv. *blått*. Själf hörde jag detta ljud f. ö. ej. Enär det ännu stundom användes i *Hitis* och allmänt förekommer i *Kökar*, bör man icke betvifla dess bruk fordomtima, och kanske ännu individuelt, i *Finnby*.

Litet af alt detta [mom. 1—6] får man höra af invånarene på „*Uddarne*“ af Pettulandet, där dialekten talas i sin relativt ålderdomligaste skepnad.

B. Aksentförhållanden.

Med afseende å dessa är målets sammanhörighet med Egentliga Finnlands och Ålands munarter tydlig, på samma gång som skilnaden mellan grannförsamlingarna Finnby och Bromarf är således märkbar. Det står tyvärr icke i min förmåga att gifva annat än korta antydningar härutinnan.

Talets normalhöjd synes mig ligga högre här än i Bromarf.

Den exspiratoriska hufvudaksenten hvilar i ojämförligt flesta fall på ordets första stafvelse; där afvikelse i ett eller annat hänseende äger rum, betecknas den i ordlistan med ´. I Bromarf, Tenala, Pojo, Snappertuna och Karis samt Ingå däremot lägges dels denna, dels en mycket skarp biaksent på någon af ordets följande stafvelser.

Enkel gravis, enkel akut, levis och circumflex — den sistanförda i mycket stort omfång — användas inom båda områdena. Men circumflexen, alltid tvåspetsig, är i *Väst Nyland* fallande, i *Finnby* [och *Eg. Finnlands* hela öfriga skärgärd?] stigande. Intervallerna mäta i *Finnby* ofta en sext. Har ett ords första stafvelse circumflex, så ligger den andra en half ton högre än den föregåendes slutton.

Ex. på föreg.:

Bromarf	uttalas	i *Bromarf*	*brω̄már*,	i *Finnby*	*brómar*
ormarne	,,	,,	*ω̄rmána*,	,,	*ω̍rmana*
båtarne	,,	,,	*bå̄tána*,	,,	*bǻtana*
stuga	,,	,,	*stuvú*,	,,	*stúvu*
**robank*	,,	,,	*rubágk*,	,,	*rω̄́bágk*
flicka	,,	,,	*flĭkó*,	,,	*flíko* o. s. v.

Skilnaden är så utpräglad att allmogemän säga sig kunna t. o. m. på kyrkosång igenkänna Bromarfs- och Tenala-boar från „finnbyggare".

C. Öfversikt af ordböjningen.

I. Substantiva.

Maskulina.

	Singularis.		Pluralis.	
	Obestämd form.	Bestämd form.	Obestämd form.	Bestämd form.
Stark böjn.	*lom*	*lom'n*	*lomar*	*lomana*
	steın	*steın*	*steınar*	*steınana*
	dragg	*dragg'n* [yngre: *drendjın* l. *-ın*]	*draggar*	*draggana*
	kłak	*kłak'n* [yngre: *kłatjın* l. *-ın*]	*kłakar*	*kłakana*
	stavur	*stavuŋ*	*stavrar*	*stavrana*
	beısar	*beısaŋ*	*beısarər* [yngre: *beısarə* & *beısarən*]	*beısarəna*
	hæł	*hæln*	*hæłar*	*hæłana*
	fot	*fot'n*	*fyøtər*	*fyøtrən*
	rys	*rys'n*	*rysər*	*rysana* & *rysəna*
	muṭ	*muṭ'ŋ*	*muṭər*	*muṭana* & *muṭəna*
	sta	*stan*	*stedər*	*stedrən*
Svag böjn.	*hanı*	*hanın*	*hanar*	*hanana*
	staka	*stakan*	*stakar*	*stakana*

Feminina.

	Singularis.		Pluralis.	
	Obestämd form.	Bestämd form.	Obestämd form.	Bestämd form.
Stark böjn.	*grınd*	*grındən*	*grındar*	*grındana*
	tjærgg	*tjærggən* [yngre: *tjæŋdjın* l. *-ın*]	*tjærggar*	*tjærggana*

	Singularis.		Pluralis.	
	Obestämd form.	Bestämd form.	Obestämd form.	Bestämd form.
	sak	*sakən* [yngre: *satjɪn* l. *satjɪn*]	*sakər*	*sakrən*
	sǫlv	*sǫlvən*	*sǫlvər*	*sǫlvana* & *sǫlvəna*
	rot	*rotən*	*ryøtər*	*ryøtrən*
	lus	*lusən*	*lys*	*lysən* & *lysəna*
	mǫɪ	*mǫɪən*	*mǫɪar*	*mǫɪana*
	slua	*sluaən*	*sluanar*	*sluanana*
Svag böjn.	*ladu*	*ladun*	*ladur*	*laduna*
	pɪgo	*pɪgon*	*pɪgor*	*pɪgona*

Neutra.

	Singularis.		Pluralis.	
	Obestämd form.	Bestämd form.	Obestämd form.	Bestämd form.
Stark böjn.	*hus*	*husə*	*hus*	*husən* [yngre: *husəna*]
	tak	*takɪ* [yngre: *tatjɪ* l. *-ɪ*]	*tak*	*takən* [yngre: *takəna*]
	rǫɪsə	*rǫɪsə*	*rǫɪsər* & *rǫɪsən*	*rǫɪsən* [yngre: *rǫɪsəna*]
Svag böjn.	*yǫra*	*yǫra*	*yǫror* & *yǫron*	*yǫrona*

Anm. 1. Hufvudsakliga kännetecknet på genera utgöres af bestämda slutart. i sg.: msk. *-in*, fmn *-ən*, ntr. *ə ɪ ɪ*.

Anm. 2. Genit. i både sing. o. plur. lyktas på *-s*.

Anm. 3. Plur. af svaga subst. utsättes ej i ordlistan, emedan de alla bildas i enl. med här anförda exempel.

II. Adjektiva.

1. Stark böjning.

α. Positivus.

Singularis. mask. & femin.	Singularis. neutrum.	Pluralis. m. = fmn. = ntr.
reın l. *reınər*	*reınt*	*reına*
vuat l. *vuater*	*vuat*	*vuata*
gład l. *gładər*	*głat*	*głada*
vakər	*vakæt*	*vakra*
hał l. *hałər*	*hałt*	*hała*
kwık l. *kwikər*	*kwikt* l. *kwiχt*	*kwıka*
frı l. *frıər*	*frıt*	*frıa*
stadı l. *stadigər*	*stadıt*	*stadıga*
vakın l. *vakıgər*	*vakıt*	*vakıga* l. *vakna*
lıdu l. *lıdugər*	*lıdut*	*lıduga*
topo l. *topogər*	*topot*	*topoga*

β. Komparation.

Positiv.	Komparativ [sg. = pl.]	Superlativ [sg. = pl.]
frıər	*frıarə* p. 3 g.	*frıast* p. 3 g.
stadıgər	*stadıgarə* p. 3 g.	*stadıgast* p. 3 g.
topogər	*topogare* p. 3 g.	*topogast* p. 3 g.
ugg l. *uggər*	*yggər* p. 3 g.	*yg[g]st* p. 3 g.
[*go* l. *goər*]	*betər* p. 3 g.	*best* p. 3 g.
[*næra*, adv.]	*nemər* p. 3 g.	*nemast* p. 3 g.

2. Svag böjning.

Positiv.	Komparativ.	Superlativ.
Sg m.		
han reın kwad'n	*han reınarə kwad'n*	*han reınastı* [l. *reınast*] *kwad'n*
han topo kaŋ	*han topogarə kaŋ*	*han topogastı* [l. *topogast*] *kaŋ*
han go hest'n	*han betər hest'n*	*han best hest'n*

Positiv.	Komparativ.	Superlativ.
Sg. fmn.		
hon rein flikon	*hon reinarə flikon*	*hon reinasti* [l. *reinast*] *flikon*
hon topo dosmon	*hon topogarə dosmon*	*hon topogasti* [l. *topogast*] *dosmon*
hon go kudon	*hon betər kudon*	*hon best kudon*
Sg n.		
he rein buane	*he reinarə buanə*	*he reinasta* [l. *reinast*] *buanə*
he topo [l. *topoga*] *jounə*	*he topogarə jounə*	*he topogasta* [l. *topogast*] *jounə*
he go husə	*he betra* [l. *betər*] *husə*	*he besta* [l. *best*] *husə*
Pl. m. f. n.		
tom ny husən	*tom nyarə husən*	*tom nyasta* [l. *nyast*] *husən*
tom go karana	*tom betər karana*	*tom besta* [l. *best*] *karana*

Anm. 1. Bestämningsorden *han hon he tom* kunna bortlämnas utan att böjningen f. ö. förändras.

Anm. 2. Adjektivens här ofvan upptagna svaga böjningssätt är redan ytterst sällsynt och blir så alt mera. Hon aflöses af den högsvenska; men då denna hufvudsakligen genom umgänge med „ståndspersoner“ och på sjöresor inhämtas, har följden blifvit en stor förvirring i språkformerna; sålunda får man höra *he ny husə* jämsides med *he nya husə*, *nya husə*, *ny husə*, *de nya huse*, *de ny husə* o. s. v.

Anm. 3. I ordlistan upptages endast undantagsvis ntr. af adj., emedan denna forms bildning nogsamt framgår ur ofvanstående paradigm.

III. Räkneorden

upptagas hvart för sig på behörigt ställe i ordlistan. Stående absolute eller ss. predikativ antaga räkneorden I—VII *-a:*

saksa o. s. v. — 21—29 &c. bildas på samma sätt som i riksspråket. Ordinaltalen [utom I och II] lykta på *-ndə*, hvars *ə* kan bortfalla ock därfär i ordlistan satts inom klammer.

IV. Pronomina

anföras i ordlistan under resp. uppslagsord. Främmande för riksspråket äro **dessen*, **hocken* och **tocken*.

V. Verb.

	Infinitiv.	Presens indik. [sg. = plur.]	Preteritum ind. [sg. = plur.]	Imperativ.	Partic. pret.
St. I.	*brına* l. l. *brın*	*brınər* l. *brındər*	*bran*	sg. *brın* pl. —	*brunın*
St. II.	*bæra* l. l. *bær*	*bær* l. *bær*	*bar* l. *bar*	sg. *bær* pl. *bærın*	*burın*
St. III.	*fara* l. *far*	*far*	*for* l. *four*	sg. *far* pl. *farın*	*farın*
St. IV.	*bıta* l. *bıt*	*bıtər*	*beıt*	sg *bıt* pl. *bıtın*	*bıtın*
St. V.	*bryta* l. *bryt*	*brytər*	*bryøt*	sg. *bryt* pl. *brytın*	*brutin*
St. VI.	*gruata* l. *gruat*	*gruatər*	*grıet*	sg. *gruat* pl. *gruatın*	[*ut*]*gruatin*
Sv. I.	*kala* l. *kal*	*kalar*	*kala*	sg. *kala* l. *kal* pl. *kalın*	*kala*
Sv. II.	*værma* l. *værm*	*værmər*	*værmd*	sg. *værm* pl. *værmın*	*værmd*
	brena l. *bren*	*brendər*	*brend*	sg. *bren* pl. *brenın*	*brend*
	hyøra l. *hyør*	*hyør*	*hyød*	sg. *hyør* pl. *hyørın*	*hyød*

	Infinitiv.	Presens indik. [sg. = plur.]	Preteritum ind. [sg. = plur.]	Imperativ.	Partic. pre
	kˡıpa l. *kˡıp*	*kˡıpər*	*kˡıft*	sg. *kˡıp* pl. *kˡıpın*	*kˡıft*
	veka l. *vek*	*vekər*	*vekt* l. *veχt*	sg. *vek* pl. *vekın*	*vekt* l. *veχ*
	sata l. *sat*	*satər*	*sat*	sg. *sat* pl. *satın*	*sat*
	smörja l. *smörı*	*smörjar*	*smoḍ*	sg. *smörj* l. *smörg* l. *smörı* pl. *smörın*	*smoḍ*
Akt. Sv. III.	*fˡy*	*fˡyr*	*fˡyd*	sg. *fˡy* pl. *fˡyın*	*fˡyd*
Pass.-reflex. St.	*bıtas* l. *bıts*	*bıts*	[*beıtst*]	sg. *bıts* pl. *bıtıns*	*bıtıst*
Sv. I.	*taˡas*	*taˡas*	*taˡast* l. *taˡadıst*	sg. — pl. *taˡıns*	*taˡast*
Sv. II.	*synas* l. *syns*	*syns*	*suandıst*		*suandast* *suandıst*
Sv. III.	*tros* l. *troas*	*tros*	*trodıst*	sg. — pl. *troıns*	*trodast*

Utom dessa verbformer förekomma:

1) af några vb. en pres. optativ, lyktande på *-ı* i sg., på *-ın* i pl.: *taˡı*, *troı*, *troın*.

2) part. pres. Högst sällsynt i aktivum, där dess ändelse inom alla konjugationer är *-and* l. *-andı*, hvarjämte sv. III äfven tillfogar *-and* l. *-andı*: *roand*[*ı*], *fˡyand*[*ı*] jämte *fˡyandı*; bildas vida oftare af pass.-reflex., och då på *-andıst*, *-andıst*: *sıtandıst*, *roandıst*, *guaandıst*, *fˡyandıst* & *fˡyandıst*. Pres. part. akt. brukas så godt som aldrig i dagligt allmogetal, men förekommer jämförelsevis ofta i folkvisor.

Anm. 1. Infinitivens *-a* kan saklöst bortlämnas; komme ordet då att slutas med två l. flere konsonanter, så inskjutes gärna ett *ə* före den sista bland desse: t. ex. *bladra* l. *bladər*. För att beteckna denna ändelsevokals obeständighet, har jag i ordlistan oftast satt den inom klammer: *tal*[*a*] o. s. v.

Anm. 2. Part. pret. akt. på *-a* (i I sv. konj.) äro oböjliga, alla öfra akt. part. pret. däremot kunna böjas ss. adjektiv.

Anm. 3. Part. pret. begagnas i könlös form äfven såsom „supinum". Endast i denna egenskap användes detta tempus inom pass.-refl. (där dithörande bildningar altså äro oböjliga). — Dock begynner man också bilda supiner på högsvenskt sätt — ehuru långtifrån felfritt. Såsom frukter häraf finnas åtskilliga hybrida böjningsformer, synnerligen i pass.-reflex.; dessa äro, för så vidt de blifvit af mig kända, upptagna under respekt. verb i ordlistan.

Föreliggande ordlista är upprättad efter det af *A. Noreen* i „*Ordlista öfver Dalmålet*" gifna föredömet, d. v. s. med de högsvenska formerna såsom upplagsord. Där sådana icke förut funnits, hafva nya bildats i enlighet med målets ljudlagar och utmärkas med *. Att många tvifvelaktiga former sålunda tillkommit, är både möjligt och sannolikt. Särskildt vill jag här fästa uppmärksamhet vid återgifvandet af aflednings *-an-* (i sammansättningar) med *-ande-*: dylika bildningar äro, enligt min öfvertygelse, ursprungligen part. pres., hvilka i sådan ställning oftast antagit betydelse af gerundium eller gerundivum.

Att förteckningen långt ifrån är fullständig, ligger i sakens natur. Dock torde de flesta rent svenska stamord äfvensom flertalet ord för vissa begrepp [ss. *arbete* och *möda*, *dröjsmål* o. *senfärdighet*, *rörelse*, *larm*, *kvida*, *tal*, *tvist*, *slå*, *kvinna*, *okvädesord* m. fl. *)] vara upptagna.

Slutligen vill jag härmedels uttala en varm tacksägelse till alla de personer, hvilka, ofta med tiduppoffring, nitiskt bistått mig vid insamlandet af ord och uppgifter. Särskildt anser jag det vara min plikt att i detta afseende nämna: pastor *E. A. Lundqvist*, rusthållarene *J. A.* och *H. A. Troberg*, fröken *Matilda Troberg*, sjömannen *Karl Signell*, torparen *Vikman* å Pettu Lillgård. Heder och tack!

Helsingfors i december 1889.

Herman Vendell.

---

*) Jfr mina *Östsvenska monografier.*

Förkortningar.

adj.	= adjektivum.	ngn, ngt	= någon, något.
adv.	= adverbium.	no.	= norska.
akk.	= akkusativus.	n. pr.	= nomen proprium
akt.	= aktivum.	o.	= och.
best.	= bestämd.	obest.	= obestämd.
dat.	= dativus.	obr.	= obruklig(t).
eg.	= egentligen.	oböjl.	= oböjligt ord.
f.	= femininum.	okv.	= okvädesord.
fi.	= finska.	ord.	= ordinale.
gen.	= genitivus.	p.	= partikel.
hsv.	= högsvenska.	part.	= participium.
imp.	= imperativus.	pl.	= pluralis.
impers.	= impersonale.	pos.	= positivus.
inf.	= infinitivus.	pr.	= presens.
interj.	= interjektion.	prep.	= preposition.
ish.	= isynnerhet.	pret.	= preteritum.
intr.	= intransitivum.	pron.	= pronomen.
isl.	= isländska.	p. 3 g.	= per tria genera.
jfr.	= jämför.	refl.	= reflexivum.
koll.	= kollektivum.	Rz	= *Rietz*, Ordbok öfver svenska allmogespråket. Siffran utmärker sida, *a* första och *b* andra spalten.
komp.	= komparativus.		
konj.	= konjuktion.		
l.	= eller.		
m.	= maskulinum.		
m. m.	= med mera.		
n.	= neutrum.		

räkn. = räkneord.
sbst. = substantivum.
sg. = singularis.
sms. = sammansättning.
ss. = såsom.
sup. = supinum.
superl. = superlativus.
sv. = svag(t).
t. ex. = till exempel.
tr. = transitivum.
tls. = talesätt.
ty. = tyska.
ut. = utan.
vanl. = vanligen.
vb. = verbum.

A.

abborr[e] m. *abor* pl. *-ar,* m.
abc-bok f. *abısbok* l. *-bouk,* f. Böjn. se *bok!*
acko[r]dera vb. *akudıera,* sv. vb. 1.
aderton räkn. *adæton.*
|**adjö**| ***adjös** p. *ajyøs.*
af, åf prep. o. adv. *av, uav, ua.*
|**affär**| ***affärd** m. *afæd* & *afæd* pl. *-ər,* m.
|**afhällig**| ***åfhällog** adj. *uahelo* l. *-oger,* adj. Sluttande, om mark.
|**aflång**| ***afvelång** adj. *avəluaggər.*
afton m. *afton* pl. *aftnar,* m.; **i aftons, i aftse:** *ı aftost, ı aftsəs, ı afsəs.*
afvig, afvog adj. *avo* l. *-ogər.*
|**afviga**| ***afva** f. *avo,* f.
***afvräkt** f. *avbræχt* ut. pl., f. Afdrift.
afväg, *åf- m. *uavag* pl. *-ar,* m.
|**aga** f.| ***age** m. *aga,* m. — isl. *agi* m.
aga vb. *aga,* sv. vb. 1.
agelös adj. *agalœısər.* — isl. *agalauss.*
***agelösa** f. *agalœıso* ut. pl., f. Självsvåld.
agg n. *ag,* n.
***agg** adj. *agər* ut. n., adj. Ilsken. *Rz* 3 a.
agn f. *agnar,* f. (?) pl.
aj interj. *aj.*

aja sig vb. *aj[a] sæ* l. *sı*, sv. vb. 1 Jämra sig, beklaga sig.
akt f. *aχt* ut. pl., f.
akta vb. *aχt[a]*, sv. vb. 1.
akter m. *aχtər* ut. pl., m.
***aktersatt** adj. *aχtæşatər*, adj. Baklastad. — no. *baksett* d. s.
***aktog** adj. *aχto* l. *-ogər*, adj. Aktsam.
al f. *aƚ* pl. *-ar* & *-ər*, f.
[**aldrig**] ***alder** adv. *alder*. — *aldər maır:* Så snart som.
[**alfågel**] ***al** ***all(e)** m., ***alla** f. *aƚ* pl. *-ər*, m. — *al* pl. *-ər* m. — *alo*, f.
all adj. *alər*, adj. — n. stund. *alt*. — 1) = hsv. 2) Slut.
alldeles adv. *aldæıləs*.
allena adj. o. adv. *aleına*.
[**allestädes**] adv. (på) **alla ställen:** *alstaln*.
all[ra] adv. *al-* i sms. ss. *albåst*, *alfőşt*.
alls adv. *als*, stundom *as*.
alltid adv. *altıd*, *altı*.
allvar n. *alvar*, n. — *alvarə*, adv. 1) På allvar. 2) Riktigt, fullständigt.
allvarsam adj. *alvaşambər*, n. *-mt*.
alm f. *aƚm* pl. *-ar* & *-ər*, f.
al[ma]nacka f. *alnako* f. 1) = hsv. 2) se ***mångfålla**.
aln f. *aln* pl. *-ar*, f.
[**alskog**] ***ala-** *aƚaskog* & *-skoug* pl. *-ar*, m.
[**A**]**merika** ortn. *mıerıka*.
[**a**]**merikan**[**are**] m. *merıkanar* pl. *-arər* & *-arə*, m.
amper adj. *ampər*, adj. 1) = hsv. 2) Sträng.
ana vb. *an[a]*, sv. vb. 1. (Användes sällan).
and f. *and* pl. *andər* & *andər*, f.
andakt f. *andaχt* ut. pl., f. 1) = hsv. 2) Allvar, ifver.
andas vb. *andas*, sv. vb. 1.
ande m. *anda*, m. 1) Ande. 2) Anda.

***anderstång** f. *andæṣtuagg*, f. Träskoning under mede. (Böjn. se *stång!*) — isl. *ǫndurr* & *andri*, m.

***andra** vb. *andra*, sv. vb. 1. Beslå mede med fg.

andtäppa f. *antæpo*, f.

andtäpt adj. *anteftər*.

***andäres** adv. *andærəs*, adv. 1) Bakvändt. 2) Motsols. — isl. *andœ́ris*.

anka f. *aŋko*, f.

ankare n. *aŋkar* pl. =, n.

***ankarten** m. *aŋkaṭein* pl. *-ar*, m. Ankarlägg.

|**annan**| ***annar** pron. *andər* f. *ana* n. *anat* & *anat* & *ana*, pl. *andər* & *andra*. Anv. ock ss. räkn. = *andre -a*.

|**annars**| ***annors** adv. *anoṣ*.

annorlunda adv. *andərlunda*.

annor|**städes**| **-stäns** adv. *andæṣṭens*.

arbeta vb. *arbeit*[*a*], sv. vb. 1.

arbete n. *arbeit*[*ə*] pl. *-ən*, n.

***arbetsbråcklare** m. *arbeitsbroklar* pl. *-ər*, m. Ifrig arbetare.

arf n. *arv* pl. =, n.

arfvinge m. *arviŋgji* pl. *-ggjar*, m. Sg. äfven *arvindji*.

arg adj. *argər* ut. n.

***arga** vb. *arg*[*a*], sv. vb. 1. Reta, förarga. *Rz* 842 a. — no. *arga*.

argbigga f. *argbigo*, f.

|**ar**|**kangelit** m. *kaggəlit* pl. *-ər*, m.

arm m. *arm* pl. *-ar*, m.

arm adj. *armər* & *armbər*.

armbåge m. *armboga* pl. *-år*, m.

ars m. *aṣ* pl. *-ar*, m.

arshål n. *aṣol* pl. =, n.

***arsklint** *aṣklint* pl. *-ar*, m. Arsklinka.

as n. *as* pl. =, n.

|**asa**| ***hasa** vb. *hasa*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Slinta; falla.

***asben** n. *asbein* pl. =, n. (okv.)
ask m. *ask* pl. *-ar*, m.
aska f. *asko* ut. pl., f.
as[ig] *-og adj. *aso* l. *-ogər*.
***ase-klack** m. *hasaklak* pl. *-ar*, m. Drummel, okv. Jfr. [*asa*].
asp f. *asp* pl. *-ar* & *-ər*, f.
a[u]ktion m. *akšon* pl. *-ər*, m.
ax n. *aks* pl. =, n.
[**axel**] ***axul** m. *aksul* pl. *aksular* & *akslar*, m.
axel f. *aksıl* pl. *akslar*, f.

B.

backe m. *baka*, m. 1) Backe, brant. 2) Mark.
back[ig] *-og adj. *bako* l. *-ogər*.
bad n. *bad* pl. =, n. — *fıstjın gar ı bad:* Fisken drager sig upp i vikar för att „leka".
bada vb. *bad[a]*, sv. vb. 1.
badda vb. *bad[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Slå. 3) *b. uav* Springa.
baddare m. *badar* pl. *-ər*, m. Skälm.
***badfisk** m. *badfısk*, m. coll. Fisk som „går i bad".
badstu[ga] f. *bastu*, f.
bagare m. *bagar* pl. *-ər*, m.
[**bak**] ***bake** m. *baka*, m. Rygg på hand o. på äggvapen.
bak prep. o. adv. *bak*, *bak*. — *b. fyri* & *b. om:* Bakom.
baka vb. *baka*, sv. vb. 1.
***bakbete** m. *bakbıta*, m. Sittbräde akterut i båt.
bak[länges] *-elängdes adv. *bákaléggdıst*.
***bakstakad** adj. *bakstaka*, oböjl. Bakåtlutad, om mska.
[**bak**]**ugn** *baku- *baku-uın* pl. *-uınar*, m.

balk m. *balk* pl. *-ar*, m.
***balsa** f. *balso*, f. Brasa, bål. — Jfr *Rz* 22 a.
***balsa** vb. *bals[a]*, vb. 1) Låga, blossa. 2) Brasa på.
band n. *band* pl. =, n.
banda vb. *band[a]*, sv. vb. 1.
***bang** adj. *baggər*, adj. Rädd. — nht. *bange*.
***bangas** *baggas*, sv. vb. 1 Våndas.
banka vb. *bagk[a]*, sv. vb. 1.
***banke** m. *bagka*, m. Tvärslå på „*drög*". Jfr *Rz* 22 b.
banna vb. *ban[a]* o. *banas*, sv. vb. 1: 1) Gräla. 2) Svära.
bar adj. *barər*.
bara adv. o. konj. *bara*, *ba*.
barfotad adj. *barfota* & *-fouta*, oböjl.
barhufvad adj. *barhuva*, oböjl.
barhänd, ***-handad** adj. *barhentər*, *barhanda*, oböjl.
bark m. *bark* pl. *-ar*, m.
barka vb. *bark[a]*, sv. vb. 1: 1) Afbarka. 2) Springa häftigt.
barm m. *barm* pl. obr., m.
[**barn**] ***bån** *buan* pl. =, n.
barnslig ***barnsklig** adj. *basliger*, *basklıgər*.
[**barr**] ***bar** n. *bar* pl. =, n.
[***bas** — jfr Nyl. Ordb.!] ***bås** n. *buas* pl. = n. Gång (vicis).
Obs. ***bas**: ***basa** II = sv. *gång*: *gå* = fht. *sind*: *sindan*.
basa vb. I *bas[a]*, sv. vb. 1: 1) Värma, badda. 2) Slå; aga.
***basa** vb. II *bas[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Springa häftigt. — Jfr *Rz* 25 b.
***baska** vb. *bask[a]*, sv. vb. 1 [*om* l. *til*] Slå. — Jfr. *Rz* 26 a.
bast n. *bast* ut pl., n.
[**baxna**] ***baxta** vb. *bakst[a]*, sv. vb. 1 Rädas. — För **baxtna*.
***baxt** m. *bakst* ut. pl., m. Bakning. — isl. *bakstr*, m.
beck n. *bık* ut. pl. n. — isl. *bik*, n.

becka vb. *bıka*, sv. vb. 1. — isl. *bika*, vb.
beck[ig] *-**og** adj. *bıko* l. *-ogər*.
bedja vb. *be ba bıdı* & *bet*. — pret. pass. *badıst*.
begära vb. *bıjær[a]*, sv. vb. 1.
behändig, ***behändlig** adj. *bıhándlıgər*, adj. Underlig.
***behändlighet** f. *bıhándlıhaıt* ut. pl., f. Besynnerlighet.
behöfva vb. *bıhyøv[a]*, sv. vb. 2. [Hällre *tarfva, tränga*].
ben n. *baın pl.* =, n. På Storön äfven *bıen*, n.
bena f. *baıno*, f.
bena vb. I *baın[a]*, sv. vb. 1 [*huar, fısk*].
***bena** vb. II *baın[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Springa, löpa.
***ben-kajn** ? *baınkaın* ut. pl., m. Ett slags välling med ben och kött uti.
***ben-knoka** f. *baınknoko*, f. Benknota.
***beräkn[ing]** *-**an** f. *bıraknan* ut. pl. f.
beröm n. *bıryøm* ut pl. n.
berömma vb. *bıryøm[a]*, sv. vb. 2.
***besare** m. *baısar* pl. *-ər*, m. Tiggare. Jfr *Rz* 31 b.
***bese** m. *bısı* pl. *bısar*, m. 1) Gubbe. 2) Kaxe. Jfr *Rz* 33 b.
***besel** m. *bısıl* pl. *-ar*, m. Gubbe.
besitte interj. *bısítı*.
besman n. *bısmand*, pl. =, n.
[**besvär**] ***besvärd** n. *bısvæd* pl. obr., n. Jfr *affär!*
besynn[er]ligt adv. *bısynlı* & *-ıt*, adv. Särdeles.
beta vb. I *bıta*, sv. vb. 1 [*sundər*] Smula. — isl. *bita*.
beta vb. II *baıt[a]*, sv. vb. 1 (om kreatur).
betala vb. *bıtal[a]*, sv. vb. 1.
betalning f. *bıtánıgg* ut pl, f.
***bete** m. I *bıta*, m. Smula, bit. — isl. *biti*, m.
***bete** m. II *bıta*, m. Sittbräde i båt. — isl. *biti*, m.
bete n. *baıt(ə)* ut pl., n.
beteshage m. *baıtıshaga*, m.

bett n. *bit* pl. =, n.
***bettlar** m. pl. *bitlar*, m. pl. Betsel.
bettsak f. *bítsak* pl. *-ər*, f. Äggvapen l. -värktyg.
bevara vb. *bivár[a]*, sv. vb. 1.
bi n. *bi* pl. = & *bin*, n.
***bi** konj. *bi*, konj. Medan.
***bigär|dn|ing** f. *bijæriŋg* pl. *-ar*, f. Bård.
bild m. *bild* pl. *-ər*, m.
bilderbok f. *bildərbok* l. *-bouk*, f. [Böjn. se *bok!*]
bill m. *bild* pl. *-ar*, m.
binda vb. *bind bant bundi*. — pret. pass. *bandist*.
bita vb. *bit bait biti*.
bitter adj. *bitər* n. *bitæt*.
bitt[ida] *-**iga** adv. *biti*, *bitiga*.
bjuda vb. *bjud[a] bjyød bjudi* & *budi*.
***bjuffog** adj. *bjofo* & *-ogər*, adj. Dum, tafatt.
bjäbba f. *bjabo*, f.
bjäbba vb. *bjaba*, sv. vb. 1.
bjäbb[ig] *-**og** adj. *bjabo* l. *-ogər*.
***bjäbbla** vb. *bjabla*, sv. vb. 1 Käbbla. Jfr *Rz* 35 b.
***bjäbblog** adj. *bjablo* l. *-ogər*, adj. Gnatig.
***bjäfsa** f. *bjafso* f. Gnatig kvinna.
***bjäfsa** vb. *bjafs[a]*, sv. vb. 1 Småskälla; kälta, gnata. Jfr *Rz* 35 b.
***bjäfsog** adj. *bjafso* l. *-ogər*, adj. Munvig.
bjälke m. *bjælk* pl. *-ar*, m.
bjällra f. *bjaldro*, f.
björk f. *bjørk* pl. *-ər* & *-ar*, f.
björn m. *bjyøŋ* pl. *-ar*, m. 1) Björn. 2) Stenbjörn.
***björnharfva** f. *bjyøŋharvo*, f. Harf med „*tassar*“.
***björnskälla** f. *bjyøŋstjalo*, f. Campanula persicifolia.
black m. *blak* pl. *-ar*, m. Black häst (vanl. i best. form).

black adj. *błakər.*
blad n. *bład* pl. =, n.
***blada** vb. *bład[a]*, sv. vb. 1 Bläddra. — no. *blada.*
***bladdra** vb. *błȧdra*, sv. vb. 1 Skräfla. — isl. *blaðra.*
***bladdrog** adj. *bładro* l. *-ogər*, adj. Munvig.
bland, bland med prep. *błand, błand me.*
blanda f. *błando* ut. pl., f. Blandning.
blanda vb. *błand[a]*, sv. vb. 1.
***blandog** *błando* l. *-ogər*, adj. Bortblandad, virrig.
blank adj. *błaŋkər.*
blanka vb. *błaŋk[a]*, sv. vb. 1.
***blask** m. *błask* pl. *-ar*, m. Slag, smäll.
***blaska** vb. *błask[a]*, sv. vb. 1 [*tıl aına*] Slå till ngn.
bleck n. *błek* ut pl., n.
blek adj. *błaıkər.*
|**blemma**| ***blema** f. *błaımo*, f. (på tungan).
|**blessera**| ***blassera** vb. *błasıér[a]*, sv. vb. 1.
|**blessyr**| **blassyr** m. *błasẏr* pl. *-ər*, m.
***blick** m. *błık* pl. *-ar*, m. Blixt. — isl. *blik*, n. sken.
blicka? vb. *błıka*, sv. vb. 1 Lysa, glänsa. — isl. *blika.*
blid adj. *błıdər.*
***blida** f. *błıdo* ut pl., f. Blidväder, tö.
***blidna** vb. *błıdna*, sv. vb. 1 Slå sig (om väderlek), töa.
bli[fva] vb. *błı błaı & błaıv błıvı.*
blind adj. *błındər.*
***blindsticka** f. *błındstıko*, f. Trollslända, libellula.
***blistersvarta** f. *błıstæşvaţo*, f. En art svärta (ɔ:fågeln).
***blistra** f. *błıstro*, f. Blåspipa, flöjt. — isl. *blístra*, f.
blistra vb. *błıstra*, sv. vb. 1 Hvissla. — isl. *blístra.*
***blixta** vb. *błıkst[a]*, sv. vb. 1 Blinka med ögonen. Jfr *Rz* 41 a.
block n. *błok* pl. =, n.

***blocka** vb. *bloka*, sv. vb. 1 Arbeta tungt och ifrigt. Jfr *Rz* 41 b.
***blockare** m. *blokar* pl. *-ər*, m. Ifrig arbetare.
blod m. *blod* & *bloud* ut pl., m.
blod[ig] ***-og** adj. *blodo* l. *-ogər*.
blomma, ***bloma** f. *blumo* & *blomo*, f.
***bluddog** *blodo* l. *-ogər* adj. Virrig.
***bluddra** vb. *bludra*, sv. vb. 1 Sladdra. — Jfr **fluddra* hos *N—n* Dalm.
***bluddrog** adj. *bludro* l. *-ogər* adj. Munvig.
***bluffa** f. *blofo* f. Tölp. — Jfr hsv. [*för*]*bluffa*.
***bluffog** adj. *blofo* l. *-ogər*, adj. Tölpaktig, dum.
bly n. *bly* ut. pl. n.
***blyxta** vb. *blykst*[*a*], sv. vb. 1 = **blixta*.
blå adj. *bluaər*.
blåbär n. *bluabær* pl. =, n.
***blåka** vb. *blok*[*a*], sv. vb. 1 Stirra, glo.
***blåk[elig]a** adv. *bloka*, adv. Mycket.
***blåkog** adj. *bloko* l. *-ogər*, adj. Dum.
***blåna** vb. *bluan*[*a*], sv. vb. 1 Varda blå.
blåner f. pl. *bluan*, n. coll. — *bluanar*, f. pl. — hsv. *blår* f. pl. anv. i målet ss. sing.: *bluar*, m.
blåsa f. *bluaso*, f.
blåsa vb. *bluas*[*a*], sv. vb. 1.
bläck n. *blek* ut. pl., n. — Jfr. **svarta* f. II.
***bläddra** f. I *bledro*, f. Fjäsk, våp.
bläddra f. II *bledro*, f.
***bläddra** vb. I *bledra*, sv. vb. 1 Fladdra, fläkta.
***bläddra** vb. II *bledra*, sv. vb. 1 [*uav*] Hastigt gifva sig i väg. — Jfr *Rz* 43 a *blädra:* svänga.
***bläddrog** adj. *bledro* l. *-ogər*, adj. Fjäskig.
***bläkta** se *fläkta*.

blänka vb. *blegk[a]*, sv. vb. 2.
[**bläs**] ***bläse** m. *blesa*, m.
***bläsa** vb. *bles[a]*, sv. vb. 1 Fjäska.
***bläs[ig]** **-og** adj. *bleso* l. *-ogər*.
***blässa** f. *bleso*, f. Strykspån.
blöda vb. *blyød[a]*, sv. vb. 2.
blöt adj. *bløtər*.
***blöta** f. *bløto*, f. 1) Ngt uppblött. 2) Stryk.
blöta vb. *bløt[a]*, sv. vb. 2.
[**blötna**] ***blåtna** vb. *blotna*, sv. vb. 1. — isl. *blotna*.
bo n. *bo* & *bou* pl. =, n.
bo vb. *bo* & *bou*, sv. vb. 3.
bobba f. *bobo*, f.
[**bock**] ***buck** m. *buk* pl. *-ar*, m. — isl. *bukkr*, m.
[**bocka**] ***bucka** *buk[a]*, sv. vb. 1.
[**bod**] ***boda** f. *bodo* & *boudo*, f.
bog m. *bog* pl. *-ar*, m.
***boga** vb. *bog[a]*, sv. vb. 1 Kasta sig från olika håll, om vind. — *ha bogar breat i da:* Vinden är mycket ostadig i dag.
***boja** vb. *boj[a]*, sv. vb. 1 Bullra, larma.
bok f. *bok* & *bouk* pl. *byøkər* def. *byøkren*, f. — Vanligare i pl. dock *bøkər*.
bol n. *bol* & *boul* pl. =, n.
***bolsken** adj. *bolskın*, adj. Brunstig, om kvinna och djurhona.
bolster n. *bolstər* pl. =, n.
bolster[var] ***-vard** n. *bolstərval* pl. =, n.
bom m. *bom* & *boum* pl. *-ar*, m.
[**bomma**] ***boma** vb *bom[a]* & *boum[a]*, sv. vb. 1.
bonde m. *bon* pl. *byøndər*, m.
bord n. *bod* & *boud* pl. =, n.
***borkel** n. *borkel*, n. coll. Kvistar och ris i skogen.

[borr] *bår m. *buær* pl. *-ær*, m.

borra, *båra vb. *bo[a]* & *bur[a]* & *buær[a]*, sv. vb. 1.

[borst mf.] *börstor f. pl. *bøstor*, f. pl.

borsta vb. *bøst[a]*, sv. vb. 1.

[*borsta sig] *börsta sig vb. *bøst[a] se*, sv. vb. 1: 1) Resa borsten. 2) Yfvas. — isl. *byrstask* i bet. 1.

borste m. *bosta*, m.

bort, *burt adv. *bot* & *but*, adv. 1) Bort. 2) Borta.

[*bortfall] *brottfall n. *brotfal* ut. pl., n. Fallandesot. — isl. *brottfall*, n.

boskap, *buskap m *boskap* & *bouskap* & *buskap* ut. pl., m.

*boss m. *bos* pl. *-ær*, m. Kil, vigg. — no. *busse*, m.

boss n. *bos* ut. pl., n.

*bossa vb. *bos[a]*, sv. vb. 1 Strö boss under kreaturen. — no. *bosa*.

bot f. *bot* & *bout* ut. pl., f.

bota vb. *bot[a]* & *bout[a]*, sv. vb. 1: 1) Läka, tr. 2) Lappa.

botten m. *bot'n* & *but'n* pl. =, n.

*bottengräs n. *bot'ngræs*, n. coll. Grässtubb.

*bottensvalla vb. *bot'nsval[a]*, sv. vb. 1 Bottenfrysa. — isl. *svell*, n. no. *svall*, m. is.

[bottna] *byttna? *bıtna* l. *bıt'n*, sv. vb. 1.

*bottnare *botnær* pl *-ər*, m. Blindtarm hos idislare.

bottnare-bro[de]r m. *botnærbrør*, m. Processus vermiformis hos idislare. [Böjn. se *bro[de]r*].

boxa vb. *boks[a]*, sv. vb. 1 [*tıl aına*] Knuffa, slå.

bra adj. o. adv. *bra*.

*bracklog adj. *braklo* l. *-ogər* adj. Orolig, fjäskig.

braka vb. *braka*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Hörbart släppa väder.

*brakar m. pl. *brakar*, pl. coll. Snår.

brake-Daniel m. *bråkadanıl* ut. pl., m. Okv. på en som tidt och ofta släpper väder.
brand m. *brand* pl. *-ar*, m.
brandstake m. *brandstaka*, m.
brant m. *brant* pl. *-ar*, m.
brant adj. *brantər*, adj.
***branta** vb. *brant[a]*, sv. vb. 1 Slutta, stupa; om mark. — no. *bratta.*
braska *brask[a]*, sv. vb. 1: 1) Skryta, vara stortalig. 2) [*uav*] Skynda i väg.
brassa vb. *bras[a]*, sv. vb. 1 Larma, stoja.
braxen m. *braks'n* pl. *-ar*, m.
bred adj. *breıdər* n. *breıt.*
breda vb. *breıd[a]*, sv. vb. 2.
***bredande-grep** f. *breıdangreıp* pl. *-ar*, f. Grep använd vid utbredning af gödsel.
bredvid[er], ***ved** prep. o. adv. *breıvıdər*, *breıvı*, *breıve.*
bref n. *breıv* & *brıev* pl. =, n.
***bresta** vb. *brest[a]*, sv. vb. 1 Bryta; sprätta. — *Rz* 51 b. Jfr isl. *bresta*, vb. intr.
bricka f. *brıko*, f.
bringa f. *brıggo* & *brıggjo*, f.
bringrem f. *brıggreım* pl. *-ar*, f. Bröstrem å häst.
brinna vb. *brın[a]* *bran* *brunı.*
brista vb. *brıst[a]* *brast* *brusti.*
brits m. *brıts* pl. *-ar*, m.
bro f. *bro* & *brou* pl. *-nar*, f.
brodd m. *brod* ut. pl., m.
bro[de]r m. *bror* l. *brour* pl. *bryødər*, m.
brok[ig] *-**og** adj. *broko* l. *-ogər.*
[broms] ***bröms** m. *bryms* pl. *-ar* & *-ər*, m. — fsv. *brims*, m.
[brosk] ***brusk** n. *brusk*, n. coll.

brott n. I *brot* pl. =, n.
*__brott__ n. II *brot* pl. =, n. Underlag för häfstång. — isl. *brot*, n.
*__brott__ n. III *brot* pl. obrukl., n. Bränning mot grund. — isl. *brot*, n.
[**brottas**] *__brutas__ vb. *brutas*, sv. vb. 1.
brud f. *brud* pl. *-ar*, f.
brudfolk n. *brudfolk*, n. coll.
brud[**gum**], *__gom__ m. *brugom* pl. *-ar*, m.
*__brudgumsdräng__ m. *brugomsdregg* pl. *-ar*, m. Marskalk vid bröllop I äldre tider: ungersven som uppvaktade bruden.
*__brudgumspiga__ f. *brugomspigo*, f. Brudtärna. I äldre tider: ungmö som uppvaktade bruden.
*__brudpiga__ f. *brudpigo*, f Brudtärna.
*__brudstol__ m. *brudstol* pl. *-ar*, m. Brudpall.
brudsäta f. *brudseto* & *-sæto*, f.
bruk n. *bruk* pl. =, n. 1) Plägsed. 2) Järnvärk.
bruka vb. *bruk*[*a*], sv. vb. 1.
brun adj. *brundər* n. *brunt*.
brunn m. *brun* pl. *-ar*, m.
*__brunns-timra__ f. *brunstimbro*, f. Brunnskar.
*__bruta__ f. I *brutu*, f. Linbråka. — *Rz* 53 b. no. *brota*, f.
*__bruta__ f. II *brutu*, f. Person som jämt kältar.
bry sig vb. *bry se*, sv. vb. 3. *ja bryr me inta i he*.
brygga f. *brygo* & *brygjo*, f.
brygga vb. *bryg*[*a*], sv. vb. 2.
bryn vb. *bryn* pl. =, n.
*__bryna__ vb. *bryn*[*a*], sv. vb. 1 Gry. *dajin brynar rei*. — no. *bryna*.
*__bryning__ f. *bryningg*, ut. pl., f. Gryning. Af adj. *brun* älst „glänsande, gnistrande“. Jfr *Kluge* Etym. Wb. 87 a, *Skeat* Etym. Dict. ar. roots 246, s. 739 a.

bryta vb. *bryt[a] bryøt bruti.*

[**bråck**] ***bråk** n. *bruak* ut. pl., n.

***bråckla** vb. *brokla*, sv. vb. 1 Arbeta ansträngdt.

bråd adj. *bruadər.* — n. *bruat* anv. ss. adv.

***brådhette** m. *bruadhəta* ut. pl., m. Hastigt påkommen hetta.

brådska f. *bruasko*, ut. pl., f.

bråka vb. I *broka*, sv. vb. 1.

***bråka** vb. II *brok[a] ı sə mat*, sv. vb. 1 Äta glupskt.

***bråna** vb. I *bruan[a]*, sv. vb. 1 Gry.

***bråna?** ***bruna?** vb. II *brona*, sv. vb. 1 Skjuta fart, om båt. — isl. *bruna.*

***bråna** vb. III *brona*, sv. vb. 1: 1) Glöda, hetta. 2) Svida (i halsen).

***bråne** m. *brona* ut. pl., m. 1) Hetta i bloden. 2) Sveda i halsen. — Jfr. *Rz* 53 b *brånä* f.

***brånehosta** f. *bronahosto* ut. pl., f. Hosta åtföljd af sveda i halsen.

***brånekolt** m. *bronakolt* pl. *-ar*, m. Bonjour med korta skört.

***bråta** vb. *brot[a]*, sv. vb. 1 Bråka lin. — Jfr ***bruta**, f. I.

bråte m. *brota*, m.

bräcka vb. *brek[a]*, sv. vb. 2.

bräde n. *bredə* pl. *-ər & ən*, n.

***brädska** f. *bresko* ut. pl. f. Brådska.

***brädska** vb. *breska*, sv. vb. 1 Brådska.

***brädskog** adj. *bresko* l. *-ogər*, adj. Hetsig.

bräka vb. *brek[a]*, sv. vb. 2.

bräken n. *brekən* ut. pl., m.

***bräkna** f. *brekno*, f. Bräken.

bränna vb. *bren[a] brend*, vb. 1) Brinna, intr. (isl. *brenna*). 2) Bränna, tr. & intr.

***bränsla** f. *brenslo*, f. Vägtistel.

bröd n. *bryø* pl. *bryøn* & *bryør*, n.
***brödhjälle** m. *bryøjala*, m. Ställning l. hylla hvarpå bröd sättes att torka. — Jfr *Rz* 280 b.
[**bröllop**] ***bryllop** n. *brylup* pl. =, n.
[**bröst**] ***bryst** n. *bryst* pl. =, n. — fsv. *bryst*, n.
[**bröst**|-**trä**, ***bryst**- n. *brystre* [Böjn. se *trä*] n. Bröstbom å väfstol.
***bubbla** vb. *bobla*, sv. vb. 1 Mumla. — Jfr *Rz* 63 a.
bud n. *bud* pl. =, n. — *skufa b.* tls. Föra bud.
***buddra** vb *budər budra*, vb. Tala på främmande tungomål.
***buffa** vb. *buf*[*a*], sv. vb. 1 Stånga; knuffa. — Jfr. *Rz* 63 *b*.
[**bugna**] ***bågna** vb. *bogn*[*a*], sv. vb. 1.
buk m. *buk* pl. *-ar*, m.
bukt f. *boχt* pl. *-ar*, f.
bula f. *bulo*, f.
***bulen** adj. *buln*, adj. Uppsvullen. — isl. *bólginn*.
***bull** m. *bul* pl. *-ar* & *-ər*, m. Tjur. Vid lockande säges: *buləna buləna!* — isl. *boli*, m.
bulle m. *bula*, m.
buller n. *buldər* ut. pl., n.
***bullerväder** n. *buldərvedər* ut. pl., n. Oväder med åska och storm.
***bullog** adj. *bulo* l. *-ogər*, adj. Kullrig.
bullra vb. *buldər buldra*.
***bullrare** m. *buldrar* pl. *-ər*, m. Bullersten.
[**bulna**] ***bålna** vb. *boln*[*a*], sv. vb. 1.
***bummelera** vb. *bomlier*[*a*], sv. vb. 1 Bombardera, skjuta med kanoner.
***bunka** vb. *bugk*[*a*], sv. vb. 1: 1) *jæta bugkar* Hjertat klappar. 2) *buatn bugkar* Båten höjer sig mot vågorna. 3) *bugk o ro* Ro långsamt och med svårighet. — nlty. *bungen bunken* vb. slå.

bunke m. I *bugka*, m.

***bunke** m. II *bugka*, m. Båt- l. skeppslast. — isl. *bunki*, m. hop, hög.

burk m. *burk* pl. *-ar*, m.

***burklog** adj. *burklo* l. *-ogər*. adj. Tölpig.

***burklus** *burklus* pl. *-ar*, m Tölp.

***burkse?** m. *burks* pl. *-ar*, m. Tölp.

***burra** vb. I *bur[a]*, sv. vb. 1 Ostäda, oreda. *bur op huarə*.

***burra** vb. II *bur[a]*, sv. vb. 1 Surra, om insekter. — Jfr *Rz* 47 a *borra*.

***burrog** adj. *buro* l. *-ogər*, adj. Ruggig.

busa vb. *bu [a]*, sv. vb. 1.

buse m. *busə* ut. pl., m. Vanl. *busən*, m. def. 1) Vargen. 2) Fan.

buske m. *boska*, m.

buss m. *bus* pl. *-ar*, m.

***bussaron** m. *busaron* pl. *-ər*, m. Kort och vid blaggarnsskjorta.

***bussog** adj. *buso* l. *-ogər*, adj. 1) Duktig. 2) Djärf.

[**but**] ***butt** m. se *moln-*.

***butta** f. *buto*, f. Piggvar. – Jfr *Rz* 67 b.

***buttra** vb. *butra*, sv. vb. 1 Mumla.

by m. *by* pl. *-ar*, m. Anv. äfven om enstaka gård.

bygga vb. *byg[a]*, sv. vb. 2.

byka vb. *byk[a]*, sv. vb. 2.

byk[e] n. *byk* pl. =, n.

***bysja** f. *byšo*, f. Sämre lägerplats af halm, därför: 1) Bås i svinstia. 2) Oordnad bädd. — Jfr no. *bosa*, *busu* halmläger.

byta vb. *byt[a]*, sv. vb. 2: 1) = hsv. 2) Dela.

bytta f. *byto*, f.

byxor f. pl. *byksor*, f. pl.

*båd n. *bod* pl. =, n. 1) Bud. 2) Förebud. 3) Gästabud. — isl. *boð*, n.

båda vb. I *bod[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Bjuda. — isl. *boða*.

båda vb. II *bod[a]*, sv. vb. 1 Skina, om solen.

båda pron. räkn. *buada*.

*både m. *boda*, m. Låg klippa i sjön. — isl. *boði*, m.

både—och konj. *bo—o*.

båge m. *boga*, m. — *va ı boga*, tls. Vara i trångmål.

bak m. *buak* pl. *-ar*, m.

bål adj. *bualər*.

bålde m. *bolda*, m.

*bål[elig]a adv. *bola*, adv. I hög grad.

båll m. *bol* pl. *-ar*, m.

bålstor adj. *bolstorər*.

bålt adv. *bualt*.

bås n. *buas* pl. =, n.

*båsa vb. *bos[a]*, sv. vb. 1 Koka öfver. — Jfr *Rz* 516 a.

båt m. *buat* pl. *-ar*, m.

båtshake m. *buashaka*, m.

bäck m. *bek* pl. *-ar*, m.

*bäckla f. I *beklo*, f. Slamsa.

*bäckla f. II *beklor*, f. pl. Långa styfva ben.

bäckla vb. *bekla*, sv. vb. 1) Uppföra sig ovårdigt. 2) [*uav*] Springa styft men med långa steg. 3) [*kul*] Ramla omkull. — Jfr *Rz* 73 a.

*bäcklog adj. *beklo* l. *-ogər*, adj. Slamsig.

*bäcklus m. *beklus* pl. *-ar*, m. Slamsig mansperson.

bädd m. *bed* pl. *-ar*, m.

bädda vb. *bed[a]*, sv. vb. 1. Hälst säges *bed op*.

[bägare] *begare m. *bıgar* pl. *-ər*, m. — isl. *bikarr*, m.

bägge pron. räkn. *begı*.

bälg m. *bælg* pl. *-ar*, m.

***bälja** vb. *bælja* l. *bælı*, sv. vb. 1 Råma. — isl. *belja.*
bälte n. *bælt*[ə] pl. *-ər* & *-ən*, n.
bänk m. *bægk* pl. *-ar*, m.
bär n. *bær* & *bær* pl. =, n.
bära vb. *bær*[*a*] *bar* & *bar burı* pret. pass. *badıst.*
[**bär**]**buske** ***bäre-** m. *bærıboska* m. — isl. *ber*, m. st. *-ja.*
bärg n. *bærg* pl. *-ar*, n.
bärga vb. *bærg*[*a*], sv. vb. 1.
bärga sig vb. *bærg sa*, sv. vb. 1 & 2: 1) Uppföra sig. 2) Reda sig.
***bärgande-lön** f. *bærganlyøn* ut. pl., f. Bärgningslön.
***bärgbunden** adj. *bærgbundın*, adj. Bärgig.
***bärghympel** m. *bærghympıl* pl. *-hymplar*, m. Bärgklack.
bärg[**ig**] ***-og** adj. *bærgo* l. *-ogər.*
***bärgknall** m. *bær*(*g*)*knal* pl. *-ar*, m. Bärgklack.
***bärgkubb** m. *bær*(*g*)*kob* pl. *-ar*, m. Mindre bärgspets.
***bärglig** adj. *bærglın* l. *-ıgər*, adj. Dräglig.
***bärgskrofla** f. *bærgskrovlo*, f. Bärgskrefva.
[**bäsk**] ***bäx** adj. *baksər.*
bässe m. *bas* pl. *-ar*, m. Gumse.
bättra vb. *batər batra.*
bättre, bäst adj. komp. & superl. *batər bast.* — Komp. def. *ha batra.*
[**bättring**] ***bätterning** f. *batæŋıgg* ut. pl., f.
***böckla** vb. *bøkla*, sv. vb. 1 [*kul*] Ramla ikull.
böfvel m. *byøln*, m. def. Hin onde.
[**bögel?**] ***böjel** m. *bøjıl* pl. *bøılar*, m. Bukt, böjning.
böja vb. *bøj*[*a*], sv. vb. 2.
böka vb. *bøuk*[*a*] & *bøık*[*a*], sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Väsnas.
böla vb. *bøul*[*a*], sv. vb. 1.
bön f. *byøn* pl. *-ər*, f.
böna f. *bøıno*, f.

[**böra**] ***borda** vb. *bod̤[a]* & *bud[a]*, sv. vb. 1.
börda f. *byɒd̤o*, f.
***bördås** m. *byɒd̤uas* pl. *-ar*, m. Takås (?).
börja, ***byrja** vb. *bɒrja* & *byrja*, sv. vb. 1. *bɒr* anv. alltid ss. pres., ofta äfven ss. inf.
***börja** n. *bɒrja* ut. pl., n. Början.
***börs-vind** m. *bɒsvɪnd* ut. pl. m. Kvarnvind. — isl. *byrr*, m. medvind, god vind.
***böska** vb. *bɒɪsk[a]*, sv. vb. 1 Blindvis rusa å stad.
***böskog** adj. *bɒɪsko* l. *-oger*, adj. Rasande.
[**bössa**] ***byssa** f. *byso*, f.
***bössel**? m. *bɒɪsɪl* pl. *-ar*, m. Hackelseknif. — Vore isl. **beytill* m. afledt fr. *bauta* vb. slå, stöta. *-s-* har usvecklat sig ur pl. **beytlar*.
böta vb. *byøt[a]*, sv. vb. 2.
böter f. pl. *byøtər*, f. pl.

D.

***dabb** m. *dab* pl. *-ar*, m. Tölp. — Jfr *Rz* 80 a. *Linder* Regler och råd 205 b ang. detta och närmast följande två.
***dabba sig** vb. *dab[a] sa* l. *sɪ*, sv. vb. 1 Skämma ut sig.
***dabbog** adj. *dabo* l. *-ogər*, adj. Tölpig.
***dafve** m. *dava*, m. Sank däld. — isl. *dafi*, m. vattenpuss.
dag m. *dag* l. *da* pl. *dagar*, m.
dagas vb. *dagas*, sv. vb. 1.
dager m. *dagər* ut. pl., m.
dagg f. *dag* ut pl., f.
daglig adj. *daglɪgər*.
***dagsbryning** f. *daksbrynɪgg* ut. pl., f. Gryning, dagsbryn.

***dags-sanning** f. *daksangg* ut. pl. f. Sanning, „klar som dagen“.
dal m. *dal* pl. *-ar*, m.
***dalg** n. *dalg* & *dalj* ut. pl., n. Stryk.
***dalja** vb. *dalj[a]* & *dalj[a]*, sv. vb. 1 Slå, piska. — inf. äfven *dalı*. — no. *dalga*. *Rz* 83 a.
***dalla** vb. *dal[a]*, sv. vb. 1 Vanka, slå dank. — no. *dalla*.
dam n. *damb* ut. pl., n.
damma vb. *damb[a]*, sv. vb. 1: 1) Undanskaffa dam. 2) [*tı*] Slå. 3) [*uav*] Springa häftigt.
damm[ig] *-**og** adj. *dambo* l. *-ogər*.
***dampa** vb. *damp[a]*, sv. vb. 1 Falla, ramla.
dangla vb. *daggæl* *daggla*: 1) Dingla. 2) Slå dank.
dank m. I *dagk pl. -ar*, m. Ljusdank.
***dank** m. II *dagk* pl. *-ar*, m. Dagdrifvare.
***danka** vb. I *dagk[a]*, sv. vb. 1 [*tıl*, *om*] Slå.
***danka** vb. II *dagk[a]*, sv. vb. 1 Slå dank. — no. *danka*.
dans m. *dans* pl. *-ar*, m.
dansa vb. *dans[a]*, sv. vb. 1.
***darjus** m. *darjus* pl. obr., m. Slarf (om person).
darra vb. *dar[a]*, sv. vb. 1.
***dask** n. *dask* ut. pl., n. Smäll, stryk.
daska vb. *dask[a]*, sv. vb. 1 [*om*] Ge stryk.
de, [dem] ***dom** pron. *tı* l. *tom*, gen. *taıras*, akk. *tom*.
***defva** vb. *dıva*, sv. vb. 1 Dunsta, ånga; säges om råg i rian.
deg m. *daıg* pl. *-ar*, m.
***degälta** f. *daıgælto*, f. Ältad degklimp.
del m. *daıl* pl. *-ar*, m.
dela vb. *daıl[a]*, sv. vb. 1.
den det pron. *tan*, n. *ha*, gen. *tas*. [*ha* af äldre **þæð* ur *þat*. *æ* trol. inkommet från msk. o. fmn.]

***dena** vb. *dın*[*a*], sv. vb. 1 Styra kärt upp i vinden.

***dessen detta** pron. *tas'n*, f. =, n. *tata*, pl. *taso* l. *tason*: Denne denna detta. I sg. m. & f. äfven *taso* l. *tason*, hvilka former i äldre tid användts blott för fmn. sg. — Jfr *dessen* v. Dl. (*Rz* 87 a).

***dessen-hjärna** pron. *tas'n jan* l. *taso jan*, n. *tata jan*, pl. *taso jan*: Den här

[**desto**] ***dysto** adv. *tysto*, *tystu*. — Beror *y* på folketym. smst. af *de-* med *þy því*?

***difla** vb. *dıvla*, sv. vb. 1 Svära och förbanna sig. — *Rz* 91 b.

[**dig**] ***deg** pron. akk. *te*, *te*.

digna vb. *dıgn*[*a*], sv. vb. 1.

dika vb. *dık*[*a*], sv. vb. 1.

***dikare** m. *dıkar* pl. *-ər*, m. Dikesgräfvare.

dike n. *dık* pl. =, n. *dıkı* l. *dıtjı* pl. *-ən*, n.

dikta vb. *dıχt*[*a*], sv. vb. 1 Täta med mossa.

dimma f. *dimbo*, f.

***dimmedarjus** ***demme-** m. *dımıdarjus*, pl. obr., m. Slusk, skojare. — Jfr *Östsv. Monogr.* XIX 1.

dimm[**ig**] ***-og** *adj. dımbo* l. *-ogər*.

dimpa vb. *dımp*[*a*], sv. vb. 1. — pret. äfven *damp*.

din pron. *tın*, f. *tın*, n. *tıt*; pl. *tına*.

dingla vb. *dıggla*, sv. vb. 1.

disk m. *dısk* pl. *-ar*, m.

diska vb. *dısk*[*a*], sv. vb. 1.

dit adv. *tıd*, *tı*, adv. 1) Dit. 2) Där. [**þíð ur þi*[*nga*]*t*].

***dit-dän** adv. *tı-dén*, adv. 1) Dit så. 2) Där så. [*dän* af **därna* **þærna* = isl. *þarna*].

djup n. *djup* l. *jup* pl. =, n.

djup adj. *djupər* l. *juper* n. *djuft* l. *juft*.

djur n. *djur* l. *jur* pl. =, n.

***djäflas** vb. *djævlas* l. *jævlas*, sv. vb. 1 = **difla.*
djäfvul m. *djævul* l. *jævul* pl. *-vlar*, m.
docka f. *doko*, f.
***dockstol** m. *dokstol* pl. *-ar*, m. Bobin.
dof adj. *duavər*. [Sälls.]
***dofna** vb. *dovna*, sv. vb. 1 Domna. — isl. *dofna.*
***dofve** m. *dova*, ut. pl., m. Dvala. — isl. *dofi*, m.
doktor m. *doχtur* l. *doχtór* pl. *-ar*, m.
***dolla** f. *dolo*, f. Toka. — nlty. *doll* adj. tokig.
***dollhandsk[e]** m. *dolhansk* pl. *-ar*, m. Fåne.
***dollog** adj. *dolo* l. *-ogər*, adj. 1) Fånig. 2) Tokrolig.
dom m. *dom* & *doum* pl. *-ar*, m.
domare m. *domar* & *doumar*, pl. *-ər*, m.
domedag m. *domda*, m. [Böjn. se *dag*].
domherre m. *domhær* pl. *-ar*, m. Pyrrhula vulgaris.
don n. *don*, pl. =, n. *donar*, f. pl.
***dona** vb. *don[a]*, sv. vb. 1 Syssla.
***doning** f. *doniggar*, pl. t. Don, värktyg. — no. *doning.*
dop n. *dop* & *doup* ut. pl., n.
[**doppa**] ***duppa** f. *dupo* ut. pl. f. 1) Spad att doppa i. 2) Kaffe och bröd.
[**doppa**] ***duppa** vb. *dup[a]*, sv. vb. 1.
***dorfva** vb. *dorv[a]*, sv. vb. 1 [*til*, *om*] Slå. — *Rz* 746 b. (Jfr *torfva* vb.)
***dorfvare** m. *dorvar* pl. *-ər*, m. Gosse som går och slänger med armarne.
***dorfvel** m. *dorvil* pl. *-ar*, m. = **dorfvare.*
***dorga** vb. I *dorg[a]*, sv. vb. 1: 1) Larma. 2) Skräfla.
***dorga** vb. II *dorg[a]*, sv. vb. 1 [*til*] Slå, smälla. — *Rz* 110 a.
***dorma** vb. I *dorm[a]*, sv. vb. 1 Slumra. — *Rz* 93 b. no. *dorma.*

***dorma** vb. II *dorm[a]*, sv. vb. 1 Arbeta otåligt och ilsket. *Rz* 93 b *dorma* väsnas.

***dorma** f. *dormo*, f. Kvinna som **dormar* II.

***dormog** adj. I *dormo* l. *-ogər*, adj. Sömnig.

***dormog** adj. II *dormo* l. *-ogər*, adj. Arbetande otåligt och ilsket.

***dossa** *dos[a]*, sv. vb. 1 [*til*] Slå.

[**dotter**] ***dotra** f. *dotro* & *doutro*, f.

draf n. *drav* ut. pl., n.

draga vb. *draga* l. *dra*, *dro* & *drou*, *drat*: pass. *dras dro-dəst dratast*.

***draga** f. *dragu*, f. Dragstropp i seltyg.

drake m. *draka*, m.

drak[e]bo n. *drakabo* pl. = & *-n*, n.

***dram[m]a** vb. *dram[a]*, sv. vb. 1 [*til*] Slå.

drank m. *dragk* ut. pl., m.

***drank-arshål** n. *dragkaşol* pl. =, n. Okv.

***drasel?** ***drassel** [af **dragsel?**] m. *drasıl* pl. *-ar*, m. Vårdslös mansperson.

***drassla** vb. *drasl[a]*, sv. vb. 1 Dröja, söla.

***drasslog** adj. *draslo* l. *-ogər*, adj. Långsam.

dref n. I *drıev* ut. pl., n.

***dref** n. II *drıev* ut. pl., n. Tätt duggregn.

dricka n. *drıka* ut. pl., n.

dricka vb. *drık[a] drak drukı* & *drutji*.

drifklubba f. *drivklobo*, f. Värktyg anv. vid skeppsbygge.

drifva f. *drıvo*, f.

drifva vb. *drıv[a] drəw drıvı*.

***drofva** vb. *drov[a]*, sv. vb. 1 [*til*[Slå till.

droppa ***dråpa** vb. *dropa*, sv. vb. 1.

droppe, ***dråpe** *dropa*, m. — isl. *dropi*, m.

***drulsa** f. *drolşo*, f. Lunsa.

***drulsog** adj. *drolso* l. *-ogər*, adj. Lunsig.
drunkna vb. *drugkən drugkna*.
drunta vb. *drunt*[*a*], sv. vb. 1 [*til*] Slå. — *Rz* 98 a.
***drunta** f. *dronto*, f. Lunsa. – *Rz* 99 a.
dryck m. *dryk* pl. obr., m.
***dryfta** f. *dryfto*, f. Lunsa.
dryg adj. *drygər* n. *dryχt*.
***drylta** vb. *drylt*[*a*], sv. vb. 1 Dröla, söla.
***drymmel** m. *drymıl* pl. *-ar*, m. Storvuxen karl.
***drynta** vb. *drynt*]*a*], sv. vb. 1 [*til*] Slå.
***dråmel** *dromıl* pl. *-ar*, m. 1) Grofbygd karl. 2) peditus.
dråse m. *drosa*, m.
drägel n. *dregæl* & *dregəl* ut. pl., m.
drägla vb. *dregla*, sv. vb. 1.
***dräkt** f. *dret* pl. *-ər*, f. *drιeχt* pl. *-ər*, f. Anspann.
dräktig adj. *drιeχtιgər*.
dräng m. *dregg* pl. *-ar*, m.
dränka vb. *dregk*[*a*], sv. vb. 2.
dräpa vb. *drep*[*a*] *dreft*.
***dröflog** adj. *drøvlo* l. *-oger*, adj. Envis.
***dröfvel** m. *drøvıl* pl. *drøvlar*, m. Envis person.
***drög** m. *dryøg* pl. *-ar*, m. Arbetssläde. — no. *drog*.
dröja vb. *dryøg*[*a*], sv. vb. 2.
dröla vb. *dryøl*[*a*], sv. vb. 1 Dröja, söla.
***drölog** adj. *dryølo* l. *-ogər*, adj. Långsam.
dröm m. *dryøm* pl. *-ar*, m.
drömma vb. *dryøm*[*a*], sv. vb. 2.
***dröna** vb. I *dryøn*[*a*], sv. vb. 1 Råma med utdragen ton. — isl. *drynja*.
***dröna** vb. II *dryøn*[*a*], sv. vb, 1 Dröja söla. — *Rz* 100 a.
drönare m. *dryønar* pl. *-ər*, m. Sölkorf.
***drönog** adj. *dryøno* l. *-ogər*, adj. Långsam. — *Rz* 102 b.

*__drösa__ vb. *dryøs[a]*, sv. vb. 1 Dröja, söla. — no. *drøsa.*
*__drösog__ adj. *dryøso* l. *-ogər*, adj. Trög, långsam.
__du__ pron. *tu* & *tu.*
__dufva__ f. *duvo*, f.
__dufven__ adj. *duvın.*
[__duga__] *__dåga__ vb. *doga*, sv. vb. 2.
__dugga__ vb. *dug[a]*, sv. vb. 1.
*__duggog__ adj. *dogo* l. *-ogər*, adj. Dum och trög.
__duk__ m. *duk* pl. *-ar*, m.
__duka__ vb. *duk[a]*, sv. vb. 1.
*__dulsog__ adj. *dolso* l. *-ogər*, adj. Trög.
__dum__ adj. *dumbər* n. *dumt*, adj. 1) Dum. 2) Döfstum.
*__dumlinge__ m. *dumblıggjı* l. *-ındjı* pl. *-ıggar*, m. Dum person.
*__dumma__ vb. *domb[a]*, sv. vb. 1 Tumla sig, om häst.
*__dumpa__ vb. *dump[a]*, sv. 1 [*kul*] Falla, ramla. = isl., no. *dumpa.*
*__dumsa__ f. *domso*, f. Dum och trög kvinna.
*__dumsog__ adj. *domso* l. *-ogər*, adj. Dum och trög.
__dun__ n. *dun*, n. coll.
*__dunken__ adj. *dugkın*, adj. Unken.
__duns__ m. *duns* pl. *-ar*, m.
*__dunt__ m. *dunt* pl. *-ar*, m. Stöt i ryggen.
*__dunta__ vb. *dunt[a]*, sv. vb. 1 Gifva en **dunt.* — *Rz* 105 b.
*__durr__ n. *dur* ut. pl., n. Brak, dån.
*__durra__ vb. *dur[a]*, sv. vb. 1: 1) Braka, dåna. 2) Gnola. — — *Rz* 106 a. no. *dura.*
*__duska__ vb. I *dusk[a]*, sv. vb. 1 Dugga under blåst. — *Rz* 106 b.
*__duska__ vb. II *dusk[a]*, sv. vb. 1 Dröja, söla. — *Rz* 107 a. Hit äfven pr. *__duskja__ *doša*, sv. vb. 1 Dröja, söla. — Eller månne *doša* < **dolskja* < **dvelskja* √ *dval?*
*__duskog__ adj. *došo* l. *-ogər*, adj. Trög.

***duskus?** m. *došus* pl. *-ar*, m. Sölkorf, lätting.
***dusma** f. *dosmo*, f. Fet och trög kvinsperson. — *Rz* 85 a.
***dusmog** adj. *dosmo* l. *-oger*, adj. Trög, oföretagsam.
***dussa** f. *doso*, f. 1) Lunsig, undersätsig kvinna. 2) Smekord för hund. — l. **dossa* (jfr **tossa*).
***dussog** adj. *doso* l. *-ogər*, adj. Kort och tjock.
***dusta?** ***dosta?** *doıst*[*a*], sv. vb. 1 [*om*] Slå. — skottska *doist:* slag.
dygn n. *dyg'n* pl. =, n.
dyna f. *dyno*, f.
dynga f. *dyggjo* ut. pl., f. — isl. *dyngja*, f.
***dynges-hop** m. *dyggıshop* pl. *-ar*, m. Dynghög.
***dynsta** vb. *dynst*[*a*], sv. vb. 1 [*om*] Slå.
***dynt** m. *dynt* ut. pl., m. Ondt gry. *han har dynt'n ı se.*
dyn[**var**] ***vard** n. *dynval* pl. =, n. Dynöfverdrag.
då prep. o. adv. *to.*
***dåka** vb. 1 *dok*[*a*], sv. vb. 1 Stinka. — *Rz* 109 a.
***dåka** vb. II *dok*[*a*], sv. vb. 1 [*til*] Slå. — *Rz* 92 b.
***dåke** m. *doka* ut. pl., m. 1) Ånga. 2) Imma. 3) Stank.
***dålefunk** m. *dólafogk* pl. *-ar*, m. Tölp. Oföretagsam karl.
***dålare** m. I *dolar* pl. *-ər*, m. Dum karl.
***dålare** m. II *dolar* pl. *-ər*, m. Smäll, slag. Eg. samma ord med fg.; vore fn. **dvalare*, m.
dålig adj. *dualıgər.* [Sällsynt; hällre *ful*, qv. v.]
***dalmåns** m. *dualmuans* pl. *-ar*, m. Dummerjöns.
***dåma** vb. *dom*[*a*], sv. vb. 1 [*til, om*] Slå.
***dån** n. *don* ut. pl., n.
dåna vb. *dona* & *duna*, sv. vb. 1. — *d. til:* Slå.
***dånera** vb. *dunıer*[*a*], sv. vb. 1 Larma, väsnas.
***dapa** ***dopa** f. Sötunge, om flicka. Anv. hälst i best. form. — Jfr nyfris. *doop:* homuncio, nanus.
***dåsa** f. *doso*, f. Dåsig kvinsperson.

***dåsa** vb. *dos[a]*, sv. vb. 1 [*til*, *om*] Slå.
dåsig ***-og** adj. *doso* l. *-ogər*.
däck n. *dek* pl. =, n.
dä[da]n adv. *den*, *ten*, *tedan*.
dä[da]n, -an-ifrån adv. *tenanıfruan*, adv. Därifrån.
***däl** f. *dæl* pl. *-ar*, f. Däld. — Jfr no *døl* f. idm.
dämma vb. *dem[a]*, sv. vb. 2. — pres. *dembər*.
dänga vb. *degg[a]*, sv. vb. 2.
där adv. *tær*.
[***därna**] ***dänn[a]** adv. *ten*, adv. 1) Där. 2) Dit — *den*, se **dit-därna*.
därtill part. *tæt*, konj. Tils.
dö vb. *dyø dyød doı*.
döda vb. I *dyød[a]*, sv. vb. 1.
***döda** vb. II *døıd*, sv. vb. 2: 1) Spraka, om eld. 2) Stinka.
***dödskit** m. *dyøsıt* ut. pl., m. Träck som kreatur aflåter vid slaktandet.
döf adj. *dyøvər*.
döma vb. *dyøm[a]*, sv. vb. 2.
döpa vb. *dyøp[a]*, sv. vb. 2.
***döna** vb. *døun[a]*, sv. vb. 1 Lukta. — isl. *deyna*.
[**dörr**] ***dörrn** f. *døm* pl. *-ar*, f. — *n* från fspr. pl. *dyrrnar*.
***dörragåt** m. *døraguat* pl. *-ar*, m. Dörrtröskel.

E.

ed m. *ıed* pl. *-ər*, m.
ed n. *aıd* pl. =, n.
efter ***ett[er]** prep. o. adv. *atər*, *at*.
***eftrast** adv. *atast*, adv. Sist och slutligen.
ega vb. *aıg[a]*, sv. vb. 2.

egen adj. *ɑɪgən.*
[**egendom**] ***ägendom** m. *ɑg'ndom* pl. *-ɑr*, m.
ek f. *ɑɪk* pl. *ɑɪkjar & ɑɪkar*, f.
eka f. *ɑɪkjo & ɑɪko*, f. — isl. *eikja*, f.
ekorr[e] m. *ɪkur* pl. *ɪkurar*, m.
ekstock ***ö[k]stock** m. *ɑɪkstok* pl. *-ɑr*, m. *ɒɪstok*, pl. *-ɑr*, m.
[**elak**] ***ilak** adj. *ɪlakər.*
eld m. *ɑɪld* pl. *-ɑr*, m.
elda vb. *ɑɪld[a]*, sv. vb. 1.
eljes adv. *æljəst.*
[**eller**] ***häller** konj. *heldər.*
***em** m. *ɑɪm* ut. pl., m. Ånga. — isl. *eimr*, m.
***em[m]a** vb. *ɑɪm[a]*, sv. vb. 1 Ånga. — *un ɑɪmar.*
en f. *ɑɪn* pl. *-ər & -ɑr*, f.
en räkn. o. art. *ɑɪn n. ɑɪt;* pred. o. abs. *eɪna ɑɪta.*
***en** part. *an*, konj. 1) Att. 2) Men. — isl. *en.*
***enbälling** m. *ɑɪnbæliŋg* pl. *-ɑr*, m. Kreatur m. *en* testikel.
enda adj. *ɑɪnda*, oböjl.
endera pron. *ɑɪndeɪra.*
enfald[ig] ***-og** adj. *ɑɪnfaldo* l. *-ogər.*
enka f. *agko*, f.
***en-sinn?** adj. *ɑɪnsender*, adj. Ensam. — qvs. „en i gången".
enstöring m. *ɑɪnstyɒrɪgg* pl. *-ɑr*, m.
***enträdog** adj. *ɑɪntredo* l. *-ogər*, adj. Envis.
***envetog** adj. *ɑɪnvɪtugər*, adj. Envis.
envis adj. *ɑɪnvɪsər*, adj.
er pron. poss. *æran*, f. *ɪer*, n. *ɪet*, pl. *æra.*
est m. *ɑɪst* pl. *-ər*, m.
[**etter**] ***eter** n. *ɑɪtər* ut. pl., n.
*[**etter**]**gadda**, ***eter-** *ɑɪtərgado*, f. Ettermyra.
*[**etter**]**påse**, ***eter-** *ɑɪtərposa*, m. Argsint person.
evig adj. *ɪevɪgər.*

F.

***fabla** vb. *fabla*, sv. v. 1 Prata i vädret. — lat. *fabulari*. *Rz* 133 b.

fadder m. *fadər* pl. *fadrar*, m.

fa[de]r m. *far* pl. obr., m.

faggor f. pl. *fagor*, f. pl. — *Rz* 123 b.

***faje** m. *fajə* pl. *fajar*, m. 1) Fader. 2) Husbonde. — *Rz* 124 a.

fal[a]ska f. *falsko* ut. pl., f.

***fall** n. I *fald* ut. pl., n. Slipgår.

***fall** n. II *fal* pl. =, n. Till afsvedjning nedhuggen skog.

falla vb. *fal ful falı*.

***fallera** vb. *falıer[a]*, sv. vb. 1 Fattas, brista. — *Rz* 126 a.

***fallsjuka** f. *falšuko* ut. pl., f. Fallandesot.

falsk adj. *falskər*.

[**famn**] ***fam** m. *fam* pl. *-ar*, f.

fan m. *fan* best. =, ut. pl., m.

***far** n. *far* pl. =, n. Farled.

fara f. I *faru*, f.

***fara** f. II *faru* ut. pl., f. Farsot. — *Rz* 128 b.

fara vb. *far[a] for farı*.

farbro[r] m. *farbru* pl. *-bryødər*, m.

fa[r]fa[der] m. *fafa* ut. pl., m.

fa[r]lig adj. *falıgər*. — n. *falıt* anv. ss. adv. Högeligen.

fa[r]mo[r] f. *famu*, f.

farstu f. *fastu*, f.

fart f. *fat* ut. pl., f.

fartyg n. *fátyg* pl. =, n.

[**farväl**] ***-väll** part. *farvål*.

[**fasa** f.] ***fase** m. *fasa* ut. pl., m.

***fasekuse** m. *fasakus* & *fásakus* pl. *-ar*, m. Buse.

faslig adj. *faslıgər.*
fast adj. & adv. *fast.*
fast konj. *fast.* — *fast frıt* konj. Änskönt.
fasta f. *fasto*, f.
fasta vb. *fast*[*a*] sv. vb. 1.
fastlagstisdag m. *fastlastısda* pl. *-tısdagar*, m.
fastland n. *fåstland* ut. pl., n. Vanligare: *fasta landə.*
fastna vb. *fastn*[*a*] & *fasn*[*a*], sv. vb. 1.
fat n. *fat* pl. =, n.
fatt adv. *fat. hur e he fat? he e so ıla fat.*
***fattande** n. *fatan* pl. =, n. Handtag på gryta. — *Rz* 132 a. — Jfr **gripande.*
fattas vb. *fatas*, sv. vb. 1.
fattig adj. *fatın* & *fatıgər.*
fel n. *fæıl* pl. =, n.
fela vb. *fæıl*[*a*], sv. vb. 1. — *fæılas*, sv. vb. dep. 1.
felakt[**ig**] ***-og** adj. *fæılaχto* l. *-ogər.*
fem räkn. *fæm*, abs. o. pred. *fæma.* — ord. *fæmt*[*ı*].
femma f. *fæmo*, f. 1) Femtal. 2) Hand, skämts.
femtio räkn. *fæmtı.* — ord. *fæmtıond*[*ı*].
femton räkn. *fæmton.* — ord. *fæmtond*[*ı*].
***festra** f. *fæıstro*, f. Fjäskig kvinna.
***festra** vb. *fæıstər fæıstra*, sv. vb. 1 Fjäska.
***festrog** adj. *fæıstro* l. *-ogər*, adj. Fjäskig.
fet adj. *fæıtər.*
***feta** vb. *fæıt*[*a*], sv. vb. 1. Smörja.
***fete** m. *fıta* ut. pl., m. Fetma. — isl. *fita*, f.
fett n. *fıt* ut. pl., n.
***fet-tarm** m. *fæıtarm* pl. *-ar*, m. Stortarm.
***fibbel?** m. *fıbul* m. *fıblar*, m. 1) Tuggmuskel. 2) Penis.
***fibel** m. *fıbul* pl. *fıblar*, m. Tuggmuskel.
ficka f. *fıko*, f. — Vanligare är *taska*, qv. v.

fiende m. *fiənd(ə)* pl. *-ər*, m.
fil m. *fil* pl. *-ar*, m.
fil n. *fil* ut. pl., n. Filmjölk.
fila vb. *fil[a]*, sv. vb. 1.
***filbunke** m. *filbugka*, m. Filbytta.
***filleduna** f. *filiduno*, f. Cunnus. — Jfr isl. *fjǫl* **felu-?*
filt m. *filt* pl. *-ar*, m.
filta vb. *filt[a]*, sv. vb. 1.
[**fimmel**]**stång**, **fimmer-** f. *fimbæstuagg*, f. [Böjn. se *stång*].
***fims** m. *fims* pl. *-ar*, m. Fjärt.
***fimsa** vb. *fims[a]*, sv. vb. 1 Fjärta.
fin adj. *finər* & *findər*.
finger m. & n. *figgər* pl. =, n. och pl. *figgrar*, m.
finna vb. *fin[a]* *fant* *funi*. — pret. pass. *fantist*, pret. part. pass. *funtast*.
finne m. *fin* pl. *-ər*, m. (folkslag).
finnländare m. *finlendar* pl. *-ər*, m.
finsk adj. *finskər*, adj.
finska f. *finsko* ut. pl., f. (språket).
fiol m. *fiol* & *fioul* pl. *-ər*, m.
***firra** vb. *fir[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Begifva sig af med hast.
fis m. *fis* pl. *-ar*, m.
fisa vb. *fis[a]* *feis* *fisi*.
fisk m. *fisk* pl. *-ar*, m.
fiska vb. *fisk[a]*, sv. vb. 1.
fiskare m. *fiskar* pl. *-ər*, m.
fisk-gjuse m. *fiskjus* pl. *-ar*, m.
***fiskig** adj. *fiskigər*, adj. Fiskrik.
***fisk-räs** n. *fiskres* ut. pl., n. Fiskafskräde.
***fispung** m. *fispugg* pl. *-ar*, m. Stackare, mes.
***fjabbla** vb. *fjabla*, sv. vb. 1 Sladdra.
***fjatta** f. *fjato*, f. Lunsa.

*__fjattog__ adj. *fjato* l. *-ogər*, adj. Undersätsig, lunsig.
*__fjo[fv]a__ vb. *fjoa*, sv. vb. 1: 1) Fyka. 2) Hvina.
__fjoll__ n. *fjol* pl. =, n.
__fjolla__ f. *fjolo*, f.
__fjoll[ig]__ *__-og__ adj. *fjolo* l. *-ogər*.
*__fjom[m]a__ vb. *fjom[a]*, sv. vb. 1: 1) Fnyka. 2) Hvina.
*__fjord, i fjord__ adv. *fjol*, *ı fjol*, adv. I fjor. — isl. *í fjorð*.
*__i fjordes?__ adv. tls. *i fjolast*, adv. tls. I fjor.
*__fjordgammal__ adj. *fjolgambæl* n. — *gamalt*, adj. Fjorgammal.
*__fjordår__ n. *fjoluar* ut. pl., n. Fjorår.
*__fjordåres?__ adv. *fjoluarast* & *ı fj.*, adv. (tls.) I fjor.
*__fjorton__ räkn. *fjoton* l. *fjouton*. — ord. *-nd[ı]*.
*__fjosk__ n. *fjosk* pl. =, n. Våp.
*__fjoska__ f. *fjosko*, f. Våp, om kvinna.
*__fjoska__ vb. *fjosk[a]*, sv. vb. 1 Bete sig våpigt.
__fjosk[ig]__ *__-og__ adj. *fjosko* l. *-ogər*. — Troligen *μετάϑ.* häraf är lika betydande *foıskogər* adj.
*__fjubba__ vb. *fjob[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Springa, ila.
*__fjufva__ vb. *fjuv[a]*, sv. vb. 1: 1) Fyka. 2) Hvina.
__fjun__ n. *fjun* pl. =, n.
*__fjunka__ vb. *fjugk[a]*, sv. vb. 1 Springa.
*__fjunkog__ adj. *fjugko* l. *-ogər*, adj. Enfaldig.
*__fjunta__ f. *fjonto*, f. 1) Lunsa. 2) Trög kvinna.
*__fjunta__ vb. *fjunt[a]*, sv. vb. 1 Småspringa, lunka.
*__fjuntel__ m. *fjontıl* pl. *-ar*, m. Halffåne.
*__fjuntog__ adj. *fjonto* l. *-ogər*, adj. 1) Lunsig. 2) Virrig.
*__fjutta__ f. *fjuto*, f. Fåne, man l. kvinna.
*__fjutsa__ vb. *fjuts[a]*, sv. vb. 1 [*til*] Slå.
*__fjåme__ m. *fjoma*, m. Lat kvinna.
*__fjåmog__ adj. *fjomo* l. *-ogər* l. *fjomuger*, adj. Dåsig, trög. — Jfr no. *fjåmen:* tokig.

***fjåsa** f. *fjoso*, f. Våp, om kvinna. — *Rz* 140 b.
***fjåsog** adj. *fjoso* l. *-ogər*, adj. Tafatt, våpig.
fjäder f. *fjedər* pl. *fjedrar*, f.
***fjäderell** n. *fjedərél* pl. =, n. Fjäril. — Jfr *Rz* 143 b.
***fjädra** vb. *fjedra*, sv. vb. 1 Slå af och till, intr.
fjäll n. *fjel* pl. =, n. Fiskfjäll.
fjälla vb. I *fjel*[*a*], sv. vb. 1.
***fjälla** vb. II *fjel*[*a*], sv. vb. 1 [*uar*] Springa.
fjärd m. *fjæl* pl. *-ar*, m.
fjärde räkn. *fjæd*(*ɩ*).
fjärding m. *fjæligg* pl. *-ar*, m.
***fjärg** m. *fjærg* pl. *-ar*, m. Afdelning af t. ex. åker, obesådt fält, skog. — Jfr *Rz* 143 a.
***fjärndel** m. *fjændeil* pl. *-ar*, m. Fjärdedel.
***fjäsa** vb. *fjes*[*a*], sv. vb. 1 Fjäska.
***fjäsig** adj. *fjesɩ* l. *-ɩgər*, adj. Fjäskig.
***fjäsog** adj. *fjeso* l. *-ogər*, adj. Svag till förståndet.
***fjätja** vb. *fjetja*, sv. vb. 1 Gå trippande; *fjetjar o gar*.
fjätter, ***-ur** m. *fjetur* pl. *fjetrar*, m. Trästycke, som förenar meden med slädgarneringen. De äro till antalet två.
***fjönt** m. *fjønt* pl. *-ar*, m. Narr. — Jfr *Rz* 127 a.
***fjönta** f. *fjønto*, f. Narr, sjåp (om kvinna).
***fjönta** vb. *fjønt*[*a*], sv. vb. 1 Uppföra sig narraktigt.
***fjönter** m. *fjøntər* ut. pl., m. Narr.
***fjöntog** adj. *fjønto* l. *-ogər*, adj. Narraktig.
***fjöskog** adj. *fjøusko* l. *-ogər*, adj. Tafatt, virrig.
***flabba** f. I *flabo*, f. Flabb.
***flabba** f. II *flabo*, f. Skräfla.
***flabba** vb. *flab*[*a*], sv. vb. 1 Skräfla.
***flabbog** adj. *flabo* l. *-ogər*, adj. Skräflande.
***flabbus** m. *flabus* pl. obr., m. Skräflare.

***flackna** vb. *flak'n* l. *flakna*, sv. vb. 1 Utvidga sig på bredden, brista.

[**fladdra**] ***bladdra** vb. *bladra*, sv. vb. 1.

***flade** m. *flada*, m. Mindre fjärd. — *Rz* 144 b.

flaga f. I *flagu*, f.

***flaga** f. II *flagu*, f. Vindkast. — no. *flaga*, f.

flagg f. *flag* pl. =, n.

***flagga** vb. *flag*[*a*], sv. vb. 1 [*om*] Slå.

flake m. *flaka*, m.

***flamsa** f. *flamso*, f. Framfusig och näsvis kvinna. — no. *flamsa* vb. „vimse, flagre".

***flamsog** adj. *flamso* l. *-oger*, adj. Framfusig, näsvis.

***flanka** vb. I *flaŋk*[*a*], sv. vb. 1 Hugga en stock fyrkantig.

***flanka** vb. II *flaŋk*[*a*], sv. vb. 1 Flacka. — Jfr no *flana* vb. *løbe blindt hen*.

flarn n. *flaŋ*, pl. =, n.

***flarnhugg** n. *flaŋhug* pl. obr., n. Den del af nätets eller notens öfre sida, som gränsar till „kilen".

***flarn**[**teln**] **-telne** m. *flaŋtælna*, m. Öfre nottelnen.

***flasa** f. *flaso*, f. Fläck. — Jfr *Rz* 152 b.

flaska f. *flasko*, f.

***flaska** vb. I *flask*[*a*], sv. vb. 1 Äta fult.

***flaska** vb. II *flask*[*a*], sv. vb. 1 [*om*] Slå.

***flasma** f. *flasmo*, f. Hudutslag.

***flasmog** adj. *flasmo* l. *-ogər*, adj. Besvärad af hudutslag.

flat adj. *flatər*.

flata f. *flato*, f.

***flathandsk**[**e**] m. *flathansk* pl. obr., m. Mes.

***flatsa** vb. *flats*[*a*], sv. vb. 1 [*om*] Slå.

***flatt** m. *flat* pl. *-ar*, m. Stöt, slag.

***flatta** vb. *flat*[*a*], sv, vb. [*om*, *til*] Slå, smälla.

***flatterstock** m. *flatæstok* pl. *-ar*, m. Sittbräde på afträdeshus. — l. = hsv. **flat-stock?*
***flatthandsk**[e] m. *flathansk* pl. obr., m. Mes.
***flema** f. *flaımo*, f. Blemma, finne.
***flemog** f. *flaımo* l. *-ogər*, adj. Behäftad med fg.
***flen** m. *flaın* ut. pl., m. Reumatism. — *Rz* 148 a.
flere fleste adj. komp. & superl. *flaıra* komp., *flasta* superl.
flicka f. *flıko*, f.
flin n. *flın* ut. pl., n.
flina vb. *flın*[*a*], sv. vb. 1.
***flingra** f. *flıggro*, f. Flinga. — no. *flingra*, f. splint, skive.
***flinhammare** m. *flınhamar* ut. pl., m. Grinolle.
flinta f. *flınto*, f.
***flinta** vb. *flınt*[*a*], sv. vb. 1 [*til*] Slå.
flisa f. *flıso*, f.
***flis-lat** adj. *flıslatər*, adj. Genomlat.
***flistra** f. *flıstro*, f. Fjäsk, slarf (om man l. kvinna).
***flistrog** adj. *flıstro* l. *-ogər*, adj. Fjäskig, slarfvig.
flitig *-og adj. *flıto* l. *-ogər*.
***flittra** vb. *flıtər flıtra*, sv. vb. 1 Fnissa. — *Rz* 149 b.
***flittrog** adj. *flıtro* l. *-ogər*, adj. Flinig.
***flo** n. *flo* pl. *-n*, n. Afloppsränna i fähus. — *Rz* 153 b. — isl. *flór* m. golf i stall o. fähus.
flock m. *flok* pl. *-ar*, m.
flott n. *flot* ut. pl., n.
flott adv. *flot* l. *po flot*.
flotta vb. I *flota*, sv. vb. 1.
***flotta** vb. II *flot*[*a*], sv. vb. 1 [*til*] Slå.
flotte m. *flota*, m.
***fluddra** f. *flodro*, f. Fjäskig, lättsinnig kvinna.
***fluddra** vb. *flodra*, sv. vb. 1 Löpa ändamålslöst omkring.
***fluddrog** adj. *flodro* l. *-oger*, adj. Fjäskig, ostadig.

fluga f. *flugu*, f.
*__flugg__ n. *flug* ut. pl., n. Kvick och rörlig person.
*__flugg__ adj. *flug* l. *flugər*, adj. Kvick, om häst.
flundra f. *flundro*, f.
flunsa f. *flonso*, f.
*__flunsa__ vb. *flons*[*a*], sv. vb. 1 Springa lunsigt. – *Rz* 153 b.
fluns[**ig**] *-**og** adj. *flonso* l. *-ogər*.
*__flurra__ *flor*[*a*], sv. vb. 1 Puttra, om gryta.
*__fluttra__ vb. *flotər flotra*, sv. vb. 1 Sladdra; skvallra. — Jfr *Rz* 153 b *fludra*.
*__fluttra__ f. *flotro*, f. Sladderkäring.
*__fluttrog__ adj. *flotro* l. *-ogər*, adj. Sladdrande; skvalleraktig.
*__fluxta__ vb. *flukst*[*a*], sv. vb. 1 Gifva sig i väg. — Jfr no. *flogsa*.
fly vb. *fly*, sv. vb. 3.
*__fly__ m. n. *fly* pl. obr., m. & n. Ankarklo.
*__fly__ n. *fly* pl. *flyn*, n. Gungfly. — *Rz* 151 b.
flyga vb. *flyg*[*a*] *flyøg flugı*.
*__flykt__ m. *flyχt* pl. *-ar*, m. Rockblad.
flyta vb. *flyt flyøt flutı*.
flytta vb. *flyt*[*a*], sv. vb. 1.
flå vb. *flua*, sv. vb. 3.
*__flåg__ n. I *flog* pl. =, n. Ostadig, tanklös person.
*__flåg__ n. II *flog* ut. pl., n. Gikt. — isl. *flog*, n,
*__flåg-hoppa__ f. *floghopo*, f. Fjäskig kvinna.
flåsa vb. *fluas*[*a*], sv. vb. 1.
*__fläbb__ m. *flæb* ut. pl., m. Flabb. — *Rz* 144 b.
*__fläbba__ vb *flæb*[*a*], sv. vb. 1 Pladdra. — *Rz* 144 b.
fläck m. *flæk* pl. *-ar*, m.
fläcka vb. *flæk*[*a*], sv. vb. 1.
fläck[**ig**] *-**og** adj. *flæko* l. *-ogər*.
[**fläkta**] *__bläkta__ vb. *blæχt*[*a*], sv. vb. 1.

[flämta] ***flänta** vb. *flent[a]*, sv. vb. 1.
flänga vb. *flegg[a]*, sv. vb. 2.
***flängus** m. *fleggus* pl. obr., m. Karl som städse reser af och till.
fläsk n. *flesk* ut. pl., n.
fläta f. *fleto*, f.
fläta vb. *flet[a]*, sv. vb. 1.
***flöd** f. *flyød* ut. pl., f. Öfversvämning. — isl. *flóðr*, f.
[flöja] ***flöga** vb. *flyøg[a]*, sv. vb. 2.
fnas n. *fnas* ut. pl., n.
fnaska vb. *fnask[a]*, sv. vb. 1 Äta fult.
fnittra vb. *fnitər fnitra*, sv. vb. 1 Fnissa.
fnurra f. *fnuro*, f.
fnurra vb. *fnur[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] I vredesmod ila bort.
fnyka vb. *fnyk[a] fnøik fnyki*.
fnöske n. *fnøiski* pl. *-ir* & *-in*, n.
[fock] ***focke** m. *foka*, m.
foder n. *fodər* ut. pl., n.
***foderbräde** n. *fodərbredə* pl. *-ər*, n. Beklädnadsbräde på dörrpost eller fönsterkarm.
fodra vb. *fodər*, *fodra*, sv. vb. 1.
fog[d]e m. *fod* l. *foud* pl. *-ar*, m.
folk n. *folk* pl. =, n.
folka-*fordor f. pl. *folkafolor*, f. pl. Folkvett.
folkarg adj. *folkargər*, adj. Folkilsken.
***foppla** vb. *fopla*, sv. vb. 1 Falla, ramla.
***forda** vb. *fol[a]*, sv. vb. 1 Föra, flytta. — isl. *forða*.
***fordor** f. *folor*, f. pl. Seder, sätt.
fo[r]dra vb. *fodra*, sv. vb. 1.
***forga** vb. *forg[a]*, sv. vb. 1 Pladdra.
***fork** m. *fork* pl. *-ar*, m. Stång, hvarmed båt framstakas. — — isl. *forkr*, m.

form m. *form* pl. *-ar*, m.
fort adv. *fot*.
foster n. *fostər* pl. =, n.
fostra vb. *fostər* *fostra*, sv. vb. 1.
fot m. *fot* l. *fout* pl. *fyøtər* l. *føtər*, m.
fotblad n. *fotblad* pl. =, n.
***fotstock** m. *fotstok* pl. *-ar*, m. Den långa stock som är anbragt närmast under kvarngolfvet.
***frad** n. *frad* ut. pl., n. Fradga, skum. — *Rz* 163 b. jfr isl. *froða*, f.
[**fradga**] ***fragga** vb. *frag[a]*, sv. vb. 1 Skumma.
***fradhatt** m. *fradhat* pl. *-ar*, m. Lösryckt skum, i gestalt af bubblor, invid stranden.
fram adv. *fram*, adv. 1) Fram. 2) Framme.
***frambete** m. *frambıta*, m. Sittbräde framtill i båten.
fram[**fusig**] ***-fosig** adj. *framfosıgər*.
***framlutog** adj. *framluto* l. *-ogər*, adj. Kutryggig.
***framsatt** adj. *framsatər*, adj. Förlastad, om båt.
frans m. *frans* pl. *-ar*, m.
***frasa** vb. *fras[a]*, sv. vb. 1 Sorla.
fred m. *freıd* ut. pl., m.
[**fredag**] ***fridag** m. *frıda* l. *frıda* pl. *frıdagar*, m.
fresta vb. *freıst[a]*, sv. vb. 1 Försöka.
fri adj. *frıər*.
fria vb. *frı[a]*, sv. vb. 1.
friare m. *frıar* pl. *-ər*, m.
frid m. *frıd* ut. pl., m.
fridsam adj. *frıdsambər*.
frisk adj. *frıskər* n. *frıs(k)t*, adj. 1) = hsv. 2) Söt, om vatten.
friska vb. *frısk[a]*, sv. vb. 1. *vadrə frıskar ı*.
friskna vb. *frıskna*, sv. vb. 1.

***friskus** m. *friskus* pl. *-ar*, m. Vindkåre.
from adj. *fromər.*
[**frossa** f.] ***frosse** m. *frosa* ut. pl., m.
frost f. *frost* pl. *-ər*, m.
fru f. *fru* pl. *-ar*, f.
frusen adj. *frusin.*
frysa vb. *frys[a] fryøs & frøus frusi.*
fråga f. *fruago*, f.
[**fråga**] ***fräga** vb. *frega*, sv. vb. 1.
från prep. o. adv. *fruan, fron.*
fräken *frek'n* ut. pl., m.
främmande adj. & subst. *frimand* pl. =, m.
främre främst adj. komp. & superl. *fromber framst.*
främsta fingret *framstfiggrə* n. def. ut. best. form & plur. Pekfingret.
***fräsa** vb. I *fres[a]*, sv. vb. 1 Putsa, snyta. *fres jusə! fres nesan!* — *Rz* 168 a.
fräsa vb. II *fres[a]*, sv. vb. 2: 1) = hsv. 2) Hväsa
***fräsma** f. *fresmo*, f. Hudutslag. — no. *frisma*, f.
***fräsmog** adj. *fresmo* l. *-ogər*, adj. Behäftad med hudutslag.
fräsning f. *fresnigg* pl. *-ar*, m. Skumvåg.
frö n. *fryø* pl. *fryør & fryøn*, n.
***frön** adj. *fryønər*, adj. Bräcklig, skör. — *Rz* 169 a.
fukt f. *fuχt* ut. pl., Lukt, stank.
fukta vb. *fuχt[a]*, sv. vb. 1 Lukta, stinka.
ful adj. *fulər*, adj. 1) Obehaglig, vidrig. 2) Dålig.
ful[**ing**] -***inge** m. *fuliggji* pl. *fuliggar*, m.
full adj. *fulər & fuldər.*
full adv. *ful, ful, fol* adv. Väl, visserligen; troligen.
[**fumla**] ***fumpla** *fompla*, sv. vb. 1 [*kul*] Falla, ramla.
***fumsa** f. *fomso*, f. Slarfva, fjäsk.
***fumsa** vb. *foms[a]*, sv. vb. 1 Slarfva, fjäska.

***fumsog** adj. *fomso* l. *-ogər*, adj. Slarfvig, fjäskig.
fundera f. *fúndıer[a]*, sv. vb. 1.
[fundering] ***funderning** f. *fúndıeŋıgg* pl. *-ar*, *f.*
fura f. *furu*, f.
[*fusig] ***fosig** adj. *fosıgər*, adj. Lysten. — isl. *fúss*.
***futta** vb. *fut[a]*, sv. vb. 1 Blossa upp med ett knastrande ljud. *lǫıs krutə futar.* — *Rz* 172 b.
fy interj. *fy.* — ***fy varde!** *fy vałıs!*
fylla f. *fylo*, f.
fylla vb. *fyl[a]*, sv. vb. 2.
***fynda** f. *fyndo*, f. Slamsa, kvinna sum ostädar.
fyra f. *fyro*, f.
fyra räkn. *fyra.*
fyr[a]tio räkn. *fǫtı.* — ord. *fǫtıənd(ı)* & *fǫtıənd(ı).*
***fyrfota** f. *fyrfoto*, f. Fyrfota djur, ish. svin.
få adj. *fua*, oböjl.
få vb. *fua fık fuad.*
fåfäng adj. *fuafæggər* n. *-g(k)t.*
fågel m. *fogæł* & *fogəl* pl. *fogłar*, m.
fåla vb. *foła*, sv. vb. 1.
fåle m. *foła*, m.
fånga vb. *fuagg[a]* & *fogg[a]*, sv. vb. 1.
fånge m. *foggı* pl. *foggar*, m.
fån[ig] ***-og** adj. *fuano* l. *-ogər.*
får n. I *fuar* pl. =, n.
***får** n. II *for* pl. =, n. Fåra. — isl. *for*, n.
fåsa vb. *fosa*, sv. vb. 1 Prassla.
fått adv. *fuat.*
fä n. *fæ* pl. *fæn*, n.
fäakt[ig] ***-og** adj. *fæaχto* l. *-ogər.*
***fägård** m. *fæguad* pl. *-ar*, m. Fähus; ladugård.
fäll m. *fæld* pl. *-ar*, m.

fälla vb. *fel feld.*

fält n. *falt* pl. =, n. Fält; mark.

***fälta** vb. *falt[a]*, sv. vb. 1 Rödja och odla mark.

***fän** m. *fen* best. = l. *fænn* ut. pl., m. Hin onde.

färd f. I *fæḍ* pl -*ər*, f.

***färd** f. II *fælar*, f. pl. Spår. — isl. *ferðar*, f. pl.

***färdare** m. *fæḍar*, pl. -*ər*, m. Färdman, resenär.

färdas vb. *fælas*, sv. vb. 1.

***färdera** adv. *fæḍier[a]*, sv. vb. 1 Färdiggöra. Bygga.

färdig adj. *fæḍıgər*. — Vanligen säges: *jøra* l. *va tı fæḍıs:* Göra l. vara färdigt.

[**färg** m.] ***färga** f. *færgo*, f.

färga vb. *færg[a]*, sv. vb. 1.

färsk adj. *fæskər*.

föda f. *fyødo* ut. pl., f.

föda vb. *fyød[a]*, sv. vb. 2.

[**följa**] ***fölga** vb. *følg[a]*, sv. vb. 2.

fönster n. *fønstər* pl. =, n.

för m. *fyør* pl. -*ar*, m.

för prep. o. adv. *før*.

föra vb. *fyør[a] fyøḍ*. — *f. ut* Berykta.

förarglig adj. *førarglıgər*.

fördjäfladt adv. *førjævlat*, adv. Förbannadt.

före n. *fyørə* ut. pl., n.

[**före**] ***fyre** prep. o. adv. *fyrı*. — isl. *fyri*, *fyrir*.

***förfäradt** adv. *førfærat*, adv. Synnerligen. f. *mytjı*.

förgår, i f. adv. (tls.) *førguar*, *ı førguar*.

***förgåres?** *førguarast*, *ı f.* adv. (tls.) I förgår.

***förhappa sig** vb. *førhápp sa* l. *sı*, sv. vb. 1 Förtala sig.

för[**jämnan**] ***jämman** tls. *før jáman*, adv. tls. Esomoftast.

förna f. *føŋo* ut. pl., f. Fjorgammalt gräs. — *Rz* 160 b. no. *forne.*

förr, ***forr** adv. *før, for.*
förr-förr konj. *fór-før*, konj. Förrän, innan.
[**först** adv., **förste** räkn.] ***forst *forste** adv. & räkn. *fost.*
försöka vb. *føsøik*, sv. vb. 2.
***fösa** vb. *føis[a]*, sv. vb. 1 & 2: 1) Fösa. 2) Arbeta ifrigt och under ilsken sinnesstämning. — no. *føysa* vb. brusa upp.

G.

gadd m. *gad* pl. *-ar*, m.
gaffel m. *gafæl* & *gafəl* pl. *gaflar*, m.
***gafla** vb. *gavla*, sv. vb. 1: 1) Skräfla. 2) Gapa.
***gaflare** m. *gavlar* pl. *-ər*, m. En som gapar kring sig.
***gaflog** adj. *gavlo* l. *-ogər*, adj. Fallen för att **gafla*.
***gafsog** adj. *gapso* & *gafso* l. *-ogər*, adj. Gapig.
gafvel m. *gavæl* pl. *gavlar*, m.
gala vb. *gala*, sv. vb. 1.
galeas m. *gáljas* pl. *-ər*, m.
galen adj. *galn.*
[**galla** f.] ***galle** m. I *gala*, m. 1) ut. pl. Galle. 2) pl. *-ar:* Elak människa. — isl. *galli*, m. skada.
***galle** m. II *gala* pl. *-ar*, m. I olika färger skimrande dunstring omkring l. bredvid solen. — nlty. *galle.*
***galma** vb. *galm[a]*, sv. vb. 1 Skrika, väsnas. — *Rz* 228 b.
***galp** m. *galp* pl. *-ar*, m. Pojke. — Jfr kanske isl. *garpr*, m. stridbar man. *r* > *l*.
***galpa** vb. *galp[a]*, sv. vb. 1 Tala oförsiktigt. — *Rz* 228 b.
galt m. *galt* pl. *-ar*, m.
gammal adj. *gamal* & *gambæl* n. *gamat.*
***gamm[el] *-ul** m. *gamul* ut. pl. m. 1) Gubbe. 2) *gamun*, m. def. Hin onde.

***gamsa** vb. *gams[a]*, sv. vb. 1 Pladdra. — *Rz* 183 b. no. *gamsa.*

***gan** n. *gan* pl. obr., m. 1) Gap; mun. 2) Gäl. — *Rz* 184 a. — no. *gan*, n.

gap n. *gap* pl. =, n.

gapa vb. *gap[a]*, sv. vb. 1.

***gapetrast** m. *gapatrast* pl. *-ar*, m. Gapig person.

[**garn**] ***gå[r]n** n. *guan* ut. pl., n.

***gasa** vb. *gas[a]*, sv. vb. 1. Se stint, stirra. — no. *gasa.*

gasta vb. *gast[a]*, sv. vb. 1 Skrika.

gata f. *gatu* & *gato*, f.

***gefla** vb. *jewla*, sv. vb. 1 Tugga långsamt och med svårighet. — isl. *geifla*, vb. mumla.

***gefve** m. *(d)jeva*, m. Foderportion åt kreatur. — no. *gjæv.*

gemen adj. *jimeinər*, adj. Nedlåtande.

gemål m. & f. *jimual* pl. =, n. (sic!)

[**gen**] ***gin** adj. *jindər* & *jinər.*

[**gena**] ***gina** vb. *jin[a]*, sv. vb. 1.

[**genast**] ***ginast** adv. *jinast.*

genom prep. o. adv. *jinum*, *jinun.*

***genomde** adv. *jinumdə*, adv. Alt igenom, helt och hållet.

[**geografi** f.] ***jordgrafi** f. *jodgrafi* ut. pl., f.?

gers m. *jis* pl. *-ar*, m.

get f. *(d)jeit* pl. *-ər*, f.

geting m. *jeitigg* pl. *-ar*, m.

***getingbylla** f. *jeitiggbylo*, f. Getingbo. — *Rz* 32 a.

gevär(d) n. *jivæd* pl. =, n.

gift n. *jift* pl. =, n.

gifta vb. *jift[a]*, sv. vb. 2.

[**gifva**] ***gefva** vb. *(d)jev[a]* & *je ga(v) (d)jevi* & *jivi.* — isl. *gefa.*

[**gipa**] ***gipe** m. *djipa*, m. Mungipa.

***gippla** vb. *jipla* l. *jipæl*, sv. vb. 1 Bruka munnen, käxa.
girig adj. *jirigər* & *jirugər* n. *-it* & *-ut*.
gissa vb. *jis*[*a*], sv. vb. 1.
***gista** f. *jisto*, f. I jorden nedslagen stake tjänande till att hänga nät på. — *Rz* 194 a.
gisten adj. *jistin*.
gis[t]na vb. *jisn*[*a*], sv. vb. 1.
gjord f. *jod* & *joud* pl. *-ar*, f.
gjuta vb. *jut*[*a*] *jyøt juti*.
glad adj. *gladər* l. *gladər*, adj. 1) = hsv. 2) Klar. 3) Öppen, om is- l. vassfritt vatten.
***glaffra** vb. *glafra*, sv. vb. 1 Skräfla.
***glaffrog** adj. *glafro* l. *-ogər*, adj. Pratsjuk.
***glafsa** f. *glafso*, f. Skräfla.
***glafsa** vb. *glafs*[*a*], sv. vb. 1 Skräfla. — *Rz* 197 a.
***glafsog** adj. *glafso* l. *-ogər*, adj. Skräflande.
***glapa** vb. *glap*[*a*] & *glap*[*a*], sv. vb. 1 Pladdra. — *Rz* 197 a.
***glapug** adj. *glapu* l. *-ugər*, adj. Munvig.
glas n. *glas* pl. =, n.
***gli** vb. *gli*, sv. vb. 3 Glänsa, skimra. — *Rz* 198 a. isl. *gljá*.
glimma vb. *glim*[*a*], sv. vb. 1.
***glimme-klack** m. *glimaklak* pl. *-ar*, m. Sprätt.
***glinta** vb. *glint*[*a*], sv. vb. 1 Glimta, „titta fram“ (om solen). *Rz* 198 b.
***glisa** vb. *glis*[*a*], sv. vb. 1 Se, titta. — *Rz* 199 b. no. *glisa*, vb. glimta.
***glissa** vb. *glis*[*a*], sv. vb. 1 Flina. — *Rz* 199 b. isl. *glissa*.
glitter n. *glitər* ut. pl., n.
glittra vb. *glitər glitra*.
***glo** n. *glo* pl. *glon*, n. Sumpig vik l. mindre vattensamling. — *Rz* 200 a.

glo vb. *glo*, sv. vb. 3.
***gloa** f. *gloo*, f. Glosögd kvinsperson.
***glom[m]a** vb. *glom[a]*, sv. vb. 1 Glo, titta. — Jfr *Rz* 200 b. no. *glome.*
glopp n. *glop* ut. pl., n.
gloppa vb. *glop[a]*, sv. vb. 1.
***glosa** vb. *glos[a]*, sv. vb. 1 Glo, stirra. — no. *glosa.*
***gluffa** f. *glufo*, f. Snål kvinna.
***gluffa** vb. *gluf[a]*, sv. vb. 1 Äta snålt. — *Rz* 199 a.
***gluffer** m. *glufər* ut. pl., m. Snålvarg.
***gluffog** adj. *glufo* l. *-ogər*, adj. Snål.
***glufsa** vb. *glufs[a]*, sv. vb. 1: 1) Äta snålt. 2) Tala i otid. — *Rz* 199 a.
***glufsog** adj. *glufso* l. *-ogər*, adj. Oförsiktig i tal.
glugg m. *glug* pl. *-ar*, m.
***glugga** vb. *glug[a]*, sv. vb. vb. 1 Se, titta. — Jfr no. *glyggja*, vb. hos *Aasen* 229 a.
glunk m. *glugk* ut. pl., m.
glunka vb. *glugk[a]*, sv. vb. 1.
glupa vb. *glup[a]*, sv. vb. 1.
***glupen** adj. *glupın*, adj. Glupsk. — *Rz* 199 a.
glutta vb. *glut[a]*, sv. vb. 1.
***glåma** vb. *glom[a]*, sv. vb. 1 [*ot sa*] Rycka åt sig.
gläd[j]a vb. *glad[a]* *gled* & *glad.*
glädje f. *gledjə* ut. pl., f.
***gläfsa** f. *glepso*, f. Sladderkäring.
gläfsa vb. *gleps[a]*, sv. 1: 1) = hsv. 2) Sladdra.
***gläfsog** adj. *glepso* l. *-ogər*, adj. Munvig.
***glänna** f. *gleno*, f. 1) Öppning mellan skyar. 2) Vassfritt ställe i grundt vatten. — isl. *glenna*, vb. to open wide. no. *glenna*, f.
glänsa vb. *glens[a]*, sv. vb. 2.

***glänt** m. *glant* pl. *-ar*, m. Öppning mellan skyar. — *Rz* 203 a. no. *glette* m. n. [*-tt-* < *-nt-*].

glänta vb. I *glant[a]*, sv. vb. 1 [*po dørnən*].

***glänta** vb. II *glant[a]*, sv. vb. 1: 1) Lysa fram, om solen. 2) Skymta fram l. förbi. — *Rz* 203 a.

***gläppa** vb. *glap[a]*, sv. vb. 1 [*u sa*] Tala i otid. — *Rz* 203 b.

***glätta** f. *glato*, f. Sladderkäring.

***glätta** vb. *glat[a]*, sv. vb. 1 Sladdra. — isl. *glettask* no. *gletta*, vb.

***glättog** adj. I *glato* l. *-ogər*, adj. Sladdrande.

***glättog** adj. II *glato* l. *-ogər*, adj. Lös, om potatis.

glöd f. *glyød* pl. *-ər*, f.

glöda vb. *glyød[a]*, sv. vb. 2.

***glödstack** m. *glyødstak* pl. *-ar*, m. Glödhög.

glömma vb. *glyøm[a]*, sv. vb. 2.

glömsk adj. *glyømskər.*

glömska f. *glyømsko* ut. pl., f.

***glöta** vb. *gløut[a]*, sv. vb. 1 Gå l. röra i vatten. – *Rz* 204 a.

***gnafva** vb. *gnav[a]*, vb. 1 Gnaga. — *Rz* 204 a. da. *gnave.*

gnaga vb. *gnag[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Kälta, gnata.

***gnattra** vb. *gnatra*, sv. vb. 1 Snattra, om and. — Jfr *Rz* 204 b.

gnetig adj. *gneıtıgər.*

gnida vb. *gnıd[a]* *gneıd gnıdı.*

***gnidig** adj. *gnıdıgər*, adj. Girig.

gnissla vb. *gnısla*, sv. vb. 1.

gnista f. *gnısto*, f.

***gnista** vb. *gnıst[a]*, sv. vb. 1 Gnistra.

***gnittra** vb. *gnıtra*, sv. vb. 1 Fnissa. — *Rz* 204 b.

***gnittrog** adj. *gnıtro* l. *-ogər*, adj. Fallen för att fnissa.

gnugga vb. *gnug[a]*, sv. vb. 1: 1) Gnugga, gno. 2) [*uav*] Gifva sig af med fart. — *gnug se*, vb. refl. Röra sig oroligt, t. ex. på en stol.
***gnura** vb. *gnur[a]*, sv. vb. 1 Gnida, gnugga. — no. *gnura.*
gny n. *gny* ut. pl., n.
gny vb. *gny*, sv. vb. 3.
gnägga vb. *gneg[a]*, sv. vb. 1.
gnäll n. *gnel* ut. pl., n.
gnälla vb. *gnel[a]*, sv. vb. 2.
god adj. *go* l. *gou* & *-ər* n. *got.* — I hälsningsformer *gu.*
gods n. *gos* pl. =, n.
golf n. *golv* pl. =, n.
gom m. *gom* l. *goum* ut. pl., n.
***gorm** n. *gorm* ut. pl., n. Larm.
***gorma** vb. *gorm[a]*, sv. vb. 1: 1) Larma. 2) Storma. — *Rz* 225 b.
***gormer** m. *gormər* ut. pl., m. Person som för oljud med skrik och svordomar.
***gormväder** n. *gormvedər* ut. pl., n. Oväder med storm och åska.
graf f. *grav* pl. *-ar*, f.
***gramsog** adj. *gramso* l. *-ogər*, adj. Smutsstrimmig.
gran f. *gran* & *gran* pl. *-ar*, f.
grann adj. *granər* & *grandər.*
***grannblår** f. *granbluar* ut. pl., m. Blår som erhålles vid linets andra häckling.
granne m. *gran[a]* pl. *-ar*, m.
gre[de]lin adj. *grelínər.*
***gremi** n. *grımí* ut. pl., n. Larm, oväsen.
***gremia** vb. *grımí[a]*, sv. vb. 1 Larma, väsnas.
gren m. f. *graın* pl. *-ar*, m.
grep f. *graıp* pl. *-ar*, f.

***gresa** f. *grısu* ut. pl., f. Glänt. *dǫrnən stuar ı grısu.*

***gresa** vb. I *grıs[a]*, sv. vb. 1 Glänta.

***gresa** vb. II *grıs[a]*, sv. vb. 1 Grina med tänderna. — no. *grisa.*

***gribba** f. *grıbo*, f. Argsint kvinsperson.

***gribbog** adj. *grıbo* l. *-ogər*, adj. Argsint.

[**grimma**] ***grima** f. *grımo*, f.

[***grimmog**] ***grimog** adj. *grımo* l. *-ogər*, adj. 1) Bläsig, om oxe. 2) Smutsstrimmig. — Jfr no. *grima* f. streck l. strimma öfver ansigtet.

grimnät n. *grımnæt* pl. =, n.

***grimsa** f. *grımso*, f. 1) Stjärnig ko. 2) Smutsig mska. — Jfr *Rz* 212 b *grimmla*, f.

***grimsog** adj. *grımso* l. *-ogər*, adj. Smutsstrimmig.

grina vb. *grın[a]*, sv. vb. 1.

grind f. *grınd* pl. *-ar*, f.

***gripande** *grıpan* pl. =, n. Handtag å kärl. — Jfr **fattande.*

gripa vb. *grıp[a] greıp grıpı.*

***gripog** adj. *grıpo* l. *-ogər*, adj. = **grimmog.*

gris m. *grıs* pl. *-ar*, m. Som lockord brukas *gıs gıs!*

grisa vb. *grıs[a]*, sv. vb. 1.

***grissla** f. *grıslo*, f. Brödspade. — no. *grisl*, f.

gristen adj. *grıstın*, adj. Gles.

gro vb. *gro* l. *grou*, sv. vb. 3.

[**groblad**] ***grodblad** n. *grodblad* pl. =, n. — Jfr *Fries* Växtn. 34 a.

groda f. *grodo*, f.

grodd m. *grod* ut. pl., m.

***grodigt** adv. *grodıt*, adv. Rikligt. — nlty. *grôtig.*

grof adj. *grovər* & *grouvər*, komp. *gryǫvər*, superl. *gryǫvst.*

***grofaktog** adj. *grovaχto* l. *-ogər*, adj. Groft bygd, om person.

***grofskepp** n., förek. i tls. ***fara till g—s** *fara tı grovšıps* Taga hyra på utrikesseglande [= utom Nordsjön seglande] skepp.

grop f. *grop* & *group* pl. *gröper*, f.

***grossla** vb. *grosla*, sv. vb. 1 Grymta, om svin.

gruflig adj. *grulıgər*.

grufva sig vb. *gruv[a] se*, sv. vb. 1.

grumla vb. *gromla*, sv. vb. 1.

gruml[ig] ***-og** adj. *gromlo* l. *-ogər*.

grummel n. *gromæl* ut. pl., n.

grund m. *grund* ut. pl., m.

grund n. *grund* pl. =, n.

grund adj. *grunər*.

***grunda** vb. *grun[a]*, sv. vb. 1 [*op*, *te*] Varda grundare.

***grundsyra** f. *grundsyro* ut. pl., f. Fuktighet i marken.

grundval m. *grundval* pl. *-ar*, m.

***grundvala** vb. *grundval[a]*, sv. vb. 1 Grunda, grundlägga.

***grunna** vb. I *grun[a]*, sv. vb. 1 Misstänka. — *Rz* 215 b. isl. *gruna*.

***grunna** vb. II *grun[a]*, sv. vb. 1 Rossla.

***grunnehosta** f. *grunahosto* ut. pl., f. Torrhosta.

[**grus** n.] ***grös** n. *grös* ut. pl., n.

***gruta** f. *gruto*, f. 1) Näring. 2) Smula, ish. mat. 3) Must. *Rz* 216 b.

***gruta sig** vb. *grut se*, sv. vb. 1 Intaga ett lätt mål.

[**grym**] ***gröm** adj. *grömər*.

[**grymta**] ***grynta** vb. *grynt[a]*, sv. vb. 1.

gryn n. *gryn* pl. =, n.

[***grynda**] ***grynna** f. *gryno*, f. Mindre grund. — no. *grynna*.

gryta f. *gryto*, f.

grå adj. *grua* l. *gruaər* n. *gruat*, adj. 1) = hsv. 2) Hysande agg.

***gråbärg** n. *gruabærg*, n. Gråstensbärg. [Böjn. se *bärg*].
***grå[er]** m. *gruaər* ut. pl., m. Benämning på vargen.
***gråhaskig** adj. *gruahašu* l. *-ugər*, adj. Grådaskig. — Jfr *Rz* 218 a *gråhyskjig*.
gråt m. *gruat* ut. pl., m.
gråta vb. *gruat[a] griet gruatı*.
gräbba f. *grebo*, f. Flicka. — *Rz* 211 a.
grädde m. *greda* ut. pl., m.
gräfta vb. *greft[a]*, sv. vb. 1.
gräfva vb. *grev[a] grov greın*.
gräl n. *græl* ut. pl., n. Tvist.
gräla vb. *græl[a]*, sv. vb. 1 Tvista.
gräl[ig] **-og* adj. *grælo* l. *-ogər*.
***grälor** f. pl., *grælor* f. pl., Bannor.
gräns m. *grens* pl. *-ar* & *-ər*, m.
gränsa vb. *grens[a]*, sv. vb. 1.
gräs n. *gres* pl. =, n.
gräsand f. *gresand*, f. [Böjn. se *and*].
gräshoppa f. *greshopo*, f.
gröda f. *gryødo* ut. pl., f.
grön adj. *gryønər*.
***grönskas** vb. *gryønskas*, sv. vb. 1 Grönska.
***gröpa** vb. *grøup[a]*, sv. vb. 2 Sätta en näfve lin under „*käften*“. [Se d. o.!]
gröt m. *grøut* & *gryøt* pl. *-ar*, m.
gubbe m. *gobə* pl. *-ar*, m. Ss. smekord brukas *gubıs* & *gubıs* l. *gubás* pl. *-ar*, m.
gud m. *gud* & *gu* pl. obr., m.
gud[dotter] **-dotra* f. *gudotro*, f.
gudfar m. *gufar* ut. pl., m.
gudlig adj. *gudlıgər*.
gudmor f. *gumor* ut. pl., f.

gudson m. *guson* & *guson*, m. [Böjn. se *son*].
***guffa** f. *gufo*, f. Padda.
[**gul**] ***gol** adj. *golər*. — *Rz* 220 b. isl. *golr*.
guld n. *gul* ut. pl., n.
gumma f. *gumo*, f.
gump m. *gomp* pl. obr., m.
gumpa vb. *gump[a]*, sv. vb. 1.
***gumsa** vb. *goms[a]*, sv. vb. 1 Pladdra.
gunga f. *guggo*, f. 1) = hsv. 2) Gungstol.
gunga vb. *gugg[a]*, sv. vb. 1.
gurka f. *gurko*, f.
[**guvernör**] ***gubernör** m. *gubæŋyœr* pl. *-ər*, m.
gytja f. *(d)jytjo* ut. pl., f.
gå, ***ga** vb. *ga* l. *gua* *(d)jık* *gaı* & *guad* & *got*.
gåfva f. *guavo*, f.
[**gång** m.] ***gånga** f. *goggo*, f. vicis.
***gångspår** n. *guaggspor* pl. =, n. Gångstig.
går n. *gor* ut. pl., n.
gård m. *gual* pl. *-ar*, m.
***garlunsa** f. *górlunso*, f. Obehagligt fet kvinsperson.
går[**våm**] ***-vam** m. *górvamb* pl. *-ar*, m. En af idislarenes magar.
gås f. *guas* pl. *jas*, f.
gåta f. *guato*, f. 1) = hsv. 2) Berättelse; saga.
gädda f. *gado* & *djado* & *jado*, f.
***gäddsnifva** f. *jadsnıvu*, f. Liten gädda.
gäl f. *jæl* pl. *-ar*, m.
gälla vb. *jal[a]*, sv. vb. 2 Vara värd.
gärda vb. *jæl[a]*, sv. vb. 1.
***gärda** f. *jælo*, f. Inhägnadt fält.
gärde n. *jæl*, pl. =, n.
gärdesgård m. *jæsgual* pl. *-ar*, m.

gärna adv. *gæŋa* & *gjæŋa* & *jæŋa* & *djæŋa.*
gäspa vb. *jæısp[a]*, sv. vb. 1.
gäst m. *jæst* pl. *-ər,* m. — pl. def. *jæstrən.*
gästgifvare m. *jæstjıvar* & *jæšıvar* pl. *-ər*, m.
göda vb. *jyød[a]*, sv. vb. 1.
gödning f. *jyønıŋg* ut. pl., f. Gödsel.
göl m. *jyøl* pl. *-ar*, m.
göm[m]a f. *jyømo*, f.
göm[m]a vb. *jyøm[a]*, sv. vb. 2.
göra vb. *(d)jør[a]* *(d)jod.*
gös m. *jyøs* pl. *-ar*, m.

H.

ha part. *ha.* Nytjas i frågande betydelse.
haaskata fi. *hask[a]*, sv. vb. 1 Öda, förslösa.
***habbla** f. *hablo*, f. Sladderkäring.
***habbla** vb. *habla*, sv. vb. 1. Sladdra. — Jfr *Rz* 223 a.
***habblog** adj. *hablo* l. *-oger*, adj. Pratsjuk.
hacka f. *hako*, f.
hacka vb. *hak[a]*, sv. vb. 1. — *hak po nogon:* Kälta.
hackhosta f. *hakhosto* ut. pl., f.
hackspik m. *hakspık* pl. *-ar*, m.
haf n. *hav* pl. =, n.
hafre m. *havra* ut. pl., m.
hafs m. *haps* ut. pl., m.
***hafsa** f. *hapso*, f. Slarfva.
hafsa vb. *haps[a]*, sv. vb. 1. *h. ı sa* Äta glupskt.
hafs[ig] ***-og** adj. *hapso* l. *-ogər.*
hafs-trut m. *havstrut* pl. *-ar*, m.

hafva vb *ha had havı & haft.*
hage m. *haga*, m.
hagel n. *hagæɫ* pl. =, n.
hagla vb. *haɡɫa*, sv. vb. 1.
hak n. *hak* pl. =, n.
haka f. *haku*, f.
haka vb. *hak[a]*, sv. vb 1.
hake m. *haka*, m.
hal adj. *haɫər.*
hala vb. *haɫ[a]*, sv. vb. 1.
half adj. *haɫv & haɫvər.*
***hal-fläkt** m. *aɫbɫæχt* pl. *-ar*, m. Strandskata. — Jfr *Sv. Lit. Ssks Skr.* VI 174.
***halftal** n.. *haɫvtaɫ* ut. pl., n. Utelämnande af uddljudande *h* framför vokal. — Jfr *halv-órdä* hos *Rz* 238 b.
halfva f. *haɫvo*, f.
hallon n. *halon & halun*, pl. =, n.
***hallonbrakar** m. pl. *halonbrakar*, m. pl. Hallonbuskar.
halm m. *haɫm* ut. pl., m.
hals m. *has* pl. *-ar*, m. 1) = hsv. 2) Bärgudde.
***halsa** vb. *hasa & hasas*, sv. vb. 1 Omfamna. — *Rz* 238 a.
***halsfräs** n. *hasfres* pl. obr., n. Veckad fruntimmerskrage. — *Rz* 238 a.
***halshugg** n. *hashug* ut. pl., n. Hudspricka på tåns undersida.
halt adj. *haɫtər.*
halta vb. *haɫt[a]*, sv. vb. 1.
***hamla** f. *hambɫo*, f. Fjäskig kvinna.
***hamla** vb. *hambɫa*, sv. vb. 1: 1) Famla. 2) Fjäska. — *hambæɫ uav* Rusa i väg. — *Rz* 239 a.
***hamlog** adj. *hambɫo* l. *-ogər*, adj. Fjäskig.
hammare m. *hamar* pl. *ham(b)rar*, m. isl. *hamarr*, m.
hammarslag n. *hamaslag* pl. =, n. 1) = hsv. 2) Hammarklack.

***hammel** n. *hambæl* ut. pl., n. Fjäsk.
hamn f. *hamn* pl. *-ar*, f.
hampa f. *hampo* ut. pl., f.
***hamsa** f. *hamso*, f. Slarfva. — *Rz* 241 a.
***hamsa** vb. I *hams[a]*, sv. vb. 1 Hopsamla t. ex. hö, ull. —
hamsa vb. II *hams[a]*, sv. vb. 1.
hams[ig] ***-og** adj. *hamso* l. *-ogər*.
han pron. *han*, *en*; gen. *hans* & *hans* & *hansıs*; dat. *honom*, *honon*; akk. *en*, *'n* och = dat. — *han tı* l. *han tı* anv. ss. svordom.
hand f. *hand* pl. *handər* def. *handrən*, f.
***handbake** m. *handbaka*, m. Handrygg.
handel m. *handəl* ut. pl., m.
***handflata** f. *handflato*, f. Handens inre sida.
handla vb. *handla*, sv. vb. 1.
handsk[e] m. *hansk* pl. *-ar*, m. 1) = hsv. 2) Brukas ss. senare led i en mängd sammansättningar i förklenande betydelse. Motsvaras i åländska mål af **vant[e]* *-vant*.
handtag n. *hantag* pl. =, n.
handtera vb. *hantær[a]*, sv. vb. 1.
hane m. *hanı* pl. *hanar*, m. Tupp.
hank m. *hagk* pl. *-ar*, m.
***happla** f. *haplo*, f. Sladderkäring.
happla vb. *hapla*, sv. vb. 1 Pladdra, sladdra. — *Rz* 243 b.
***happlog** adj. *haplo* l. *-ogər*, adj. Skräflande.
hare m. *hara*, m.
[**harf** m.] ***harfva** f. *harvo*, f.
harfva vb. *harv[a]*, sv. vb. 1.
[**harkrank**] ***hank-krank** m. *hagkragk* pl. *-ar*, m.
harm m. *harm* ut. pl., m.
harmas vb. *harmas*, sv. vb. 1.

haro fi. *haro*, f. Fjäskig kvinna. *haru* l. *-ogər*, adj. Fjäskig, tanklös.
harpa f. *harpo*, f. 1) = hsv. 2) Slusk.
harpata fi. *harp[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Gå med långa steg.
hasakka fi. (?) *hásaka* ut. pl., m. Ölsupa.
***haska** vb. *hask[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Skynda, ila.
hast[ig] *-**og** adj. *hasto* l. *-ogər*, adj. Snabb till vrede.
hata vb. I *hat[a]* & *hat[a]*, sv. vb. 1.
***hata** vb. II *hat[a]*, sv. vb. 1 Klia, intr. — *Rz* 247 b.
hatt m. *hat* pl. *-ar*, m.
***hattstock** m. *hatstok* pl. *-ar*, m. Stock som, slagen genom kvarnaxeln, uppehåller den afdelning i hvilken stenarne m. m. befinna sig.
hel adj. *heılər*.
helig adj. *hıelı* l. *-ıgər*.
helvete n. *hælvıtı* ut. pl., n. Äfven *helvıtı*, n.
hem n. *heım* pl. =, n. Äfven *hım*.
hem adv. *heım*, adv. 1) Hem. 2) Hemma. Äfven *hım*.
hemlig adj. *hamlı* l. *-ıgər*.
hemman n. *heımand* pl. =, n.
***hemm[a]-vid** adv. *hımve* & *heımave*, adv. Hemma.
hemsk adj. *hømskər*.
herre m. *hær(ə)* pl. *-ar*, m.
hes adj. *heısər*.
het adj. *heıtər* n. *heıt*.
heta vb. *heıt[a]*, sv. vb. 2.
[**hetta** f.] ***hette** m. *hıta* ut. pl., m. — isl. *hiti*, m.
***hia** vb. *hı[a]*, sv. vb. 1 Upphöra, om oväder.
***hiare** m. *hıar* pl. *-ər*, m. Vindkast.
***hifva** vb. *hıv[a]*, sv. vb. 1 Kasta, vräka. — *Rz* 257 b.
himmel m. *hıml* pl. *hımlar*, m.
hinder n. *hındər* pl. =, n.

*__hindertyg__ n. *hındætyg* pl. =, n. Svansrem på häst.
__hindra__ vb. *hındra*, sv. vb. 1.
*__hingla__ vb. *hıggla*, sv. vb. 1 Dröja, söla.
__hinna__ f. *hıno*, f.
__hinna__ vb. *hın[a] hant hunı.*
*__hir__ adj. *hır* l. *hırər*, adj. Yr. — fsv. *hira*, f. svindel.
*__hira__ vb. *hır[a]*, sv. vb. 1 Skymma, skymta. *ha hırar för yøgona.*
*__hirj__ n. *hırj* ut. pl., n. Skrål.
*__hirja__ vb. *hırj[a]*, sv. vb. 1 Skråla.
*__hirjog__ adj. *hırjo* l. *-ogər*, adj. Oregerlig, tumultuarisk.
*__hirog__ adj. *hıro* l. *-ogər*, adj. Yr.
*__hisa__ vb. *hıs[a]*, sv. vb. 1 Hisna. *ha hısar ı ma.*
__hisklig__ adj. *hısklı* l. *-ıgər.*
__hisna__ vb. *hısn[a]*, sv. vb. 1.
__hissa__ vb. *hıs[a]*, sv. vb. 1.
__hit__ adv. *hı.* — [**hıð* < isl. **híð* < *hi[nga]t*].
__hitta__ vb. *hıt[a]*, sv. vb. 1.
*__hittande-lön__ f. *hıtanlyøn* ut. pl., f. Hittelön.
*__hixta__ vb. *hıkst[a]*, sv. vb. 1 Skria, om häst.
__hjon__ n. *jon* & *joun* pl. =, n.
__hjul__ n. *jul* pl. =, n.
*__hjuljärn__ n. *juljæn* ut. pl., n. Hjulskena.
*__hjulspole__ m. *juspola*, m. Hjuleker.
*__hjälle__ m. *jala*, m. Längre vägghylla. — *Rz* 280 b. isl. *hjallr*, m.
__hjälp__ f. *jælp* ut. pl., f.
__hjälpa__ vb. *jælp[a]*, pret. o. sup. *jælft.*
*__hjälphäst__ m. *jælphast* pl. *-ar*, m. Öfre stycke af väfskaft.
[__hjärna__ f.] *__hjärne__ m. *jæna*, m. — fsv. *hiærni*, m.
[__hjärna__] *__hjänn__ adv. *jan*, adv. 1) Här. 2) Hit. — *janan*, adv. Härifrån. — fsv. *hiær*. isl. *hérna.*

hjärta n. *jæta* pl. *-an*, n.
***hjärtpåse** m. *jætposa* ut. pl., m. Hjärtsäck.
***hjärtkött** n. *jætjyt* ut. pl., n. Köttet längs ryggraden på slaktadt kreatur.
[**hjässa** f.] ***hjässe** m. *jesa*, m. — isl. *hjarsi*, m.
[**ho**] ***hoe** m. *hoa*, m.
***hocken**, ***hockon** pron. *hokən* & *hokon*, f. *hokon*, n. *hoko*, pl. *hoko* & *hokna*; pron. 1) Hvilken. 2) Hvem. — *Rydqvist* Sv. Spr. L. II 508.
[**hof**] ***hofve** m. *hova*, m.
hof n. *hov* ut. pl., n. Måtta.
***hoja** vb. I *huj[a]*, sv. vb. 1 Hvina, brusa. — Jfr *Rz* 259 b.
***hoja** vb. II *huj[a]*, sv. vb. 1 Slå omkring sig.
***hojla** vb. *hoıl[a]*, sv. vb. 1 Skrika, ropa. — Jfr *Rz* 259 b *hója*, vb. idm.
***hojta** vb. I *hoıt[a]*, sv. vb. 1 Skrika, ropa.
***hojta** vb. II *hoıt[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Springa, ila.
holm[e] m. *holm* pl. *-ar*, m.
homppa fi. *hompo*, f. Slarfvig kvinna; våp. — *hompo* l. *-ogər*, adj. Slarfvig; våpig.
homsia fi. *homs[a]*, sv. vb. 1 Slarfva, fjäska.
ho[n] pron. *hon* & *hun* & *un*, *ho* & *hu*; gen. *hanar* & *hanas*, dat. akk. *hana* l. *a* l. = nom.
honing m. *hunıgg* ut. pl., m.
hop, ***hoper** m. *hop* & *hopər* pl. *hopar*, m.
hopa vb. I *hop[a]*, sv. vb. 1 = hsv.
***hopa** vb. *hop[a]*, sv. vb. 1 Skjuta årorna ifrån sig vid rodd.
hopp n. *hop* pl. =, n.
hoppa vb. *hop[a]*, sv. vb. 1.
hoppas vb. *hopas*, sv. vb. 1.
***hoppelhandsk[e]** m. *hópælhansk* pl. obr., m. Tölp.
***hoppla** f. *hoplo*, f. Småtokig kvinsperson.

***hoppla** vb. *hopæl hopla*, sv. vb. 1 Tala i kors.
***hopplog** adj. *hoplo* l. *-ogər*, adj. Småtokig.
hor n. *hor* & *hour* ut. pl., n.
hora f. *horo* & *houro*, f.
hora vb. *hor[a]* & *hour[a]*, sv. vb. 1.
horata fi. *hora*, sv. vb. 1 Pladdra. *horo* l. *-ogər*, adj. Munvig.
***horga** f. *horgo*, f. Trollpacka. — Jfr isl. *hǫrgr*, m. offerhälgedom. no. *horg*. *Rz* 244 b *harg*.
horn n. *hoŋ* pl. =, n.
***hornstickel** m. *hoŋstɩkɩl* ut. pl., m. Kvicke i djurhorn.
hosta f. *hosto* ut. pl., f.
hosta vb. *host[a]*, sv. vb. 1.
hota vb. *hotas*, sv. vb. 1: 1) Hota. 2) Ärna.
hotottaa, hotuella fi. *hota* & *hotas*, sv. vb. 1 Tala otydligt.
***hotta** f. *hoto*, f. Sko.
***hotta** vb. *hot[a]*, sv. vb. 1 Skutta. — *haran hotar*.
***hubba** f. *hobo*, f. Slamsa. — *Rz* 260 a.
***hubba** vb. *hob[a]*, sv. vb. 1 Fjäska, slarfva.
hud f. *hud* pl. *-ar*, f. [Hällre anv. *skinn*].
hufvud n. *huvu* pl. *huvun*, n.
hufvudlager n. *húvulagər* pl. obr., n. Hästhufvudlag.
hugg n. *hug* pl. =, n. 1) = hsv. 2) Uthuggning i skog. 3) Styng (sjukd.)
hugga vb. *hug[a]* & *ug[a]*, sv. vb. 2.
***huggog** adj. *hogo* l. *-ogər*, adj. Enfaldig.
***huggstamp** m. *hugstamp* pl. *-ar*, m. Stamp använd vid spiksmide.
hugsa vb. *hoks[a]*, sv. vb. 1: 1) Märka. 2) Betänka. — isl. *hugsa*.
huikata f. *hunk[a]*, sv. vb. 1 Ropa.
hull n. *hul* ut. pl., n.

humla f. *homlo*, f.
humle m. *homla* ut. pl. m.
hummelrefva f. *humælrewo*, f.
***humsa** vb. *homs*[*a*], sv. vb. 1 Galoppera. — no. *humsa*, vb. „humpe".
hund m. *hun* pl. *hundar*, m.
***hundkumming** m. *húnkumıgg* ut. pl., m. Hundkumill.
hundra räkn. *hundra*. — ord. *hundradı*.
hundöra n. *hundyøra*, n. 1) = hsv. 2) Hjärtöra. [Böjn. se *öra*].
hunger m. *huggər* ut. pl., m.
hungr[**ig**] *-**og** adj. *huggro* l. *-ogər*.
hurmata fi. *horm*[*a*], sv. vb. 1 Sladdra. *hormo*, f. Sladderkäring. *hormo* l. *-ogər*, adj. Sladdrande.
hur[**u**] adv. *hur*, *huru*. — *hur po vıs*.
hur[**ud**]**an** pron. *huran* n. *hurant* pl. *hurana*.
hus n. *hus* pl. =, n.
***husa** f. *huso*, f. Huspiga.
[**hus**]**bonde** ***hoss-** m. *hosbon* & *hosbon*, m. [Böjn. se *bonde*].
hussu fi. *huso* l. *-ogər*, adj. Tokig.
hustru f. *hustru* & *hostro*, f.
hut interj. *hut*.
huttu fi. *hoto* l. *-ogər*, adj. Virrig.
hvad pron. *kwa*.
hvarken-eller konj. *varkən-heldər*.
hvar och en pron. *var o ein*, n. *vat o eit*.
[***hvarna**] ***hvann** adv. *kwan*, adv. 1) Hvar. 2) Hvart.
hvass adj. *kwasər*.
hvete n. *kweıt*(ə) ut. pl., n.
***hvia** vb. *kwı*[*a*], sv. vb. 1 Hvina, tjuta; om storm. — isl. *hvía*, vb. skria, om häst.
hvila f. *kwılo* ut. pl., f.

***hvilas** vb. *kwılas*, sv. vb. 1 Hvila sig.
***hvisa** vb. *kwıs[a]*, sv. vb. 1 Hviska. — isl. *kvisa*.
hviska vb. *kwısk[a]*, sv. vb. 1.
***hviskra** vb. *kwıskra*, sv. vb. 1 Hviska.
hvit adj. *kwıtər*.
hvita f. *kwıto*, f.
[**hvärna**] ***hvänn** adv. *kwen*, adv. = [**hvarna*].
hväsa vb. *kwes[a]*, sv. vb. 2.
hvätja vb. *wetja*, sv. vb. 1. *wekja*, sv. vb. 1 Hvässa.
***hycklor** f. pl. *hyklor*, f. pl. Hälar.
[**hyde**] ***hide** n. *hıdə* ut. pl., n. Slödder, pack.
hyfla vb. *hyvla*, sv. vb. 1.
hyfvel m. *hyvıl* pl. *hyvlar*, m.
***hygga** f. *hygjo* ut. pl., f. Förstånd. — isl. *hyggja*, f.
***hygga** vb. *hyg[a]*, sv. vb. 2 Hafva förstånd till ngt. — isl. *hyggja*, vb. tänka.
***hygge** n. *hygı* ut. pl., n. Eftertanke.
hylla f. *hylo*, f.
hynda f. *hyndo*, f.
hyra f. *hyro*, f. 1) = hsv. 2) Välförtjänt ovett. 3) Fylla.
hyra vb. I *hyr[a]*, sv. vb. 2.
***hyra** vb. II *hyr[a]*, sv. vb. 2 [*op*] Klarna. — isl. *hýrask*.
håf m. *huav* pl. *-ar*, m.
håfva vb. *huav[a]*, sv. vb. 1.
[**hâg**] ***håge** m. *hoga* ut. pl., m.
hål n. *hol* pl. =, n.
***hålebesa** f. *holabeıso*, f. Slamsa.
hålla vb. *hol* & *hold* pret. *hold* sup. *hold* & *holı*.
***hångla** vb. *huaggla*, sv. vb. 1 Lefva otuktigt med ngn. — *Rz* 281 b.
hår n. *huar* ut. pl., n.
hård adj. *hualər*.

hårfäste n. *huarfestə* ut. pl., n.
hår[ig] *-**og** adj. *huaro* l. *-ogər.*
har[test] *-**tjäst** m. *huatjest* pl. *-ar*, m.
hä part. *he.* Nytjas i frågande betydelse.
häck m. *hek* pl. *-ar*, m.
häcka vb. *hek[a]*, sv. vb. 1.
häckla f. *heklo*, f.
häckla vb. *hekla*, sv. vb. 1.
häckling f. *heklıgg* pl. *-ar*, f.
hä[da]n, ***hjä[da]n** adv. *hen, jen.*
häfva vb. *hev[a]*, sv. vb. 2. *hev ut buat'n* Utskjuta båt.
hägg f. *heg* pl. *-ar* & *-ər*, f.
häl m. *hæl* pl. *-ar*, m.
***häla** vb. *hæl[a]*, sv. vb. 1 Förse med tränagnar (**häle*).
***häle** m. *hæla*, m. Tränagel. — isl. *hǽll*, m.
hälg f. *hælg*, f.
hälla vb. *hel[a]*, sv. vb. 2.
hällre hälst adv. *heldər hælst* & *helst.*
hälsa f. *hælso* ut. pl., f.
hälsa vb. *hæls[a]*, sv. vb. 1.
[**hämta**] ***hänta** vb. *hent[a]*, sv. vb. 1.
hända vb. *hend[a]*, sv. vb. 2.
hänga vb. *hegg[a]*, sv. vb. 2.
***hängla** f. *hegglo*, f. Gångjärn. — Jfr *Rz* 282 b.
[**här**] ***hjär** adv. *jær.* — Jfr [**hjärna*] *hjänn!*
härfva f. *hærvo*, f.
härfva vb. *hærv[a]*, sv. vb. 1.
***härj** n. *hærj* ut. pl., n. Oväsen, skrål.
***härja** vb. *hærj[a]*, sv. vb. 1 Skråla, skria. — *Rz* 244 b.
***härjog** adj. *hærjo* l. *-ogər*, adj. Fallen för att skråla.
härma vb. *hærm[a]*, sv. vb. 1.
***häs** m. *hes* pl. *-ar*, m. Häsja.

***häsa** vb. *hes[a]*, sv. vb. 1 Upphänga på häsja.
häst m. *hest* pl. *-ar*, m. 1) = hsv. 2) Hingst.
hästflåare m. *hestfluaar* pl. *-ər*, m.
***hästkreta?** f. *hestkritu*, f. Hästkrake.
hö n. *hœı* ut. pl., n.
höflig adj. *hyœvlo* l. *-ogər*.
hög m. *hyøg* pl. *-ar*, m.
högbo m. *hyøgbo* l. *-bou* pl. *-bor* l. *-bouar*, m. Mystisk invånare i stenkumlen. När dimma höjer sig från kumlen, säges: *nu e hyøgbon argər.*
högre högst adj. komp. & superl. *hyøgər hyøkst.*
höja vb. *hœj*, sv. vb. 2.
höjd f. *hyøgd* pl. *-ər*, f.
hök m. *hyøk* pl. *-ar*, m.
höna f. *hyøno*, f.
[**höns**] ***hyns** n. *hyns*, pl. =, n.
[**höns**]**syra**, ***hyns-** f. *hynsyro* ut. pl., f. Kråksyra.
höra vb. *hyœr[a]*, sv. vb. 2.
hörn n. *hyœn* pl. =, n.
***hörta** vb. *hœt[a]*, sv. vb. 1. Afstanna. — *Rz* 257 b.
***hös** n. *hœıs* ut. pl., n. Larm.
***hösa** vb. *hœıs[a]*, 1 Larma.
höst m. *hyøst* pl. *-ar*, m. — *ı hyøstast* Sistlidne höst.
[**höta**] ***hytta** vb. *hyt[a]*, sv. vb. 2.
***hötter** n. *hœıtər* ut. pl., n. Sjötång, fucus.
***hötternål** f. *hœıtænual* pl. *-ar*, f. Kantnål, syngnathus.

I.

i prep. *ı, ı.*
ibland prep. o. adv. *ıbland.*

id m. *ɪd* pl. *-ər*, m.
i[da]s vb. *ɪs ɪdɪst.*
*__idräktig__ adj. *ɪdræχtɪ* l. *-ɪgər*, adj. Dräktig, om djurhonor.
*__i fluxten__ adv. *ɪ flukst'n*, adv. tls. Hastigt.
i förgår adv. tls. *ɪ førguar* & *førguarast.*
igel m. *ɪgæl* & *ɪgəl* pl. *ɪglar*, m.
igen adv. *ɪ(d)jen.* [Hällre användes **åter*].
i går adv. tls. *ɪ guar.*
ihjäl adv. *ɪjæl.*
ihop adv. *ɪhop* & *ɪhoup.*
ihålig adj. *ɪholɪgər.*
ihållig adj. *ɪholɪgər.*
i kap[p] adv. tls. *ɪ kap.*
il m. *ɪl* pl. *-ar*, m.
illa adv. *ɪla.*
*__ille?__ interj. *ɪlɪ*, *ɪlɪs* interj. [vanl. med **ändå** *ento*]. Ack! *ɪlɪ ento en he sku ga so! ɪlɪs tɪ poɪkana!* [Eg. imperat. af vb. **illa* qvs. Förbanna?]
illfänas vb. *ɪlfenas*, sv. vb. 1.
*__illgräs__ n. *ɪlgres* ut. pl., n. Ogräs. — isl. *íllgresi*, n.
*__ill-märke__ n. *ɪlmærkɪ* ut. pl., n. coll. Mindre flygfä som plågar boskapen. — *Rz* 292 a.
*__illväder__ n. *ɪlvedər* ut. pl., n. Oväder. — isl. *íllviðri* no. *illveðer*, n.
*__ilmot__ adj. *ɪlmot*, adj. Lat, icke ihärdig.
ilska f. *ɪlskor* sg. obr., f.
*__ilskas__ vb. *ɪlskas*, sv. vb. 1 Förvärras, om sår.
in adv. *ɪn*, adv. 1) In. 2) Inne.
*__inga__ α) adv. *ɪgga*, adv. 1) Icke. 2) Nej. β) subst. n. Intet, ingenting. *tɪ va ɪgga toko.*
[på] inga ställen adv. tls. *ɪgg-stalən*, adv. Ingenstädes.
ingen pron. *ɪggɪn*, f. =, n. *ɪnta* & *ɪnt nogo;* pl. *ɪgga.*

ingen[städes] *stans adv. *ıggastans.*
inmarig adj. *ınmarıgər*, adj.
innanför adv. & prep. *ınanfyrı.*
***innersida** f. *ındæsıdo*, f. Insida.
inre innerst komp. & superl. *ındər* komp., *ındæst* superl.
inspe[k]tór m. *ınspıtór* pl. *-ər*, m. *spıtór* pl. *-ər*, m.
is m. *ıs* pl. *-ar*, m.
***isa** vb. *ıs[a]*, sv. vb. 1 Rysa. *he ısar ı me.* — *Rz* 291 a.
***isabborre** m. *ısabor* pl. *-ar*, m. Abborre som leker vid islossningstiden.
***isand** f. *ısand*, f. Harelda glacialis. [Böjn. se *and!*]
is[ig] *-og adj. *ıso* l. *-ogər.*
***islägg** m. *ısleg* pl. *-ar*, m. Skridsko af en **benknoka.*
***is[spjärna] -spje(r)na** f. *ıspjeno*, f. Sädesärla.
***is-stickel** m. *ıstıkıl* pl. *ıstıklar*, m. Istapp.
is-[sörja] *-syrja f. *ısyrjo* ut. pl., f.
ister n. *ıstər* ut. pl., n.
***is-valk** m. *ısvalk* pl. *-ar*, m. Isvall.
[i sänder] *i sönder adv. tls. *ı søndər* & *ı sundər.*
i tu adv. tls. *ı tu.*
iåns, *iånstes, adv. *ıjons*, *ıjuans*, *ıjonstıst.*

J.

ja adv. *ja*, *jaa.*
jacka f. *jako*, f.
jag prep. *jag* & *ja* & *ja*, akk. *me* & *mı.*
jaga vb. *jag[a]*, sv. vb. 1.
jaka vb. *jak[a]*, sv. vb. 1. [Sälls.]
jakt f. *jaχt* pl. *-ər*, f. 1) Jagande. 2) Farkost.

jama vb. I *jam[a]*, sv. vb. 1 (om katt).

***jama** vb. II *jam[a]*, sv. vb. 1 Sladdra, prata utan sammanhang.

***jamsa** vb. *jams[a]*, sv. vb. 1 Tala oredigt — no. *jamsa.*

***jamsog** adj. *jamso* l. *-ogər*, adj. Oredig, virrig.

***jarma** vb. *jarm[a]*, sv. vb. 1 Gnälla, om lefvande varelse. — *Rz* 296 a. — isl. *jarma*, vb. bräka.

jo adv. *jou.*

***jolk** m. *jolk* & *jolak* pl. *-ar*, m. Pojke, gosse. — *Rz* 260 b.

***joppel** n. *jopæl* ut. pl., n. Pladder.

***joppeltaska** f. *jopæltasko*, f. Sladdertaska.

***joppla** f. *joplo*, f. Sladdertaska.

***joppla** vb. *jopla* l. *jopæl*, sv. vb. 1 Pladdra, sladdra.

***jopplog** adj. *joplo* l. *-ogər*, adj. Pladdrande, pratsjuk.

jord f. *jod* & *joud* pl. *-ar*, f.

***jord[päron]** *-**pärun** f. *jodpærun* pl. =, n. Potatis.

***jorsa** f. *joso*, f. Sladderkäring.

***jorsa** vb. *jos[a]*, sv. vb. 1 Tala i kors. — Jfr *Rz* 299 b *jåra.*

***jorsog** adj. *joso* l. *-ogər*, adj. Vimmelkantig.

***joskog** adj. *josko* l. *-ogər*, adj. Halffånig.

***jottra** vb. *jotra* l. *jotər*, sv. vb. 1 Jollra, sladdra.

ju adv. *ju.*

***jucka** vb. *jok[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Sakteligen gifva sig i väg. — no. *jukka*, vb. gumpa.

ju[fve]r n. *jur* pl. *juvrar*, n.

jul f. *jul* pl. *-ar*, m.

jula vb. *jul[a]*, sv. vb. 1.

julle m. *jula*, m.

jumfru f. *jomfru* pl. *jomfrur*, f.

***jumla** *jomla*, sv. vb. 1. Tala oredigt, sladdra. — Jfr *Rz* 299 a.

just adv. *just, jyst.*

justersåg m. *júṣtæṣuag* pl. *-ar*, m.

juttua fi. *jut[a]*, sv. vb. 1 Prata.

*__jåbel__ m. *juabıl* pl. *-ar*, m. Envis och „styf" person.

*__jåka__ vb. *jok[a]*, sv. vb. 1 Pladdra. — *Rz* 299 b.

*__jåla__ vb. I *jol[a]*, sv. vb. 1 Prata. — no. *jåla.*

*__jåla__ vb. II *jol[a]*, sv. vb. 1 [*ı sa*] Äta l. dricka glupskt.

*__jåma__ vb. *jom[a]*, sv. vb. 1 Skräfla. — no. *jåma*, vb. fjase, gjækkes.

*__jåmetaska__ f. *jomatasko*, f. Sladdertaska.

*__jåpa__ f. *jopo*, f. Småtokig kvinsperson, med inbegrepp af pratsjuka.

*__jåpa__ vb. *jop[a]*, sv. vb. 1 Skräfla. — Jfr *Rz* 299 b.

*__jåpetask__ m. *jopatask* pl. *-ar*, m. Storskräflare.

*__jåpog__ adj. *jopo* l. *-ogər*, adj. Oredig, vimmelkantig.

jägare m. *jagar* & *jagar* pl. *-ər*, m.

*__jäm[m]a__ vb. *jam[a]*, sv. vb. 1 Upprepa ett och samma, pladdra.

jämmer m. *jamər* & *jambər* ut. pl., m.

jämme[r]ligen adv. *jaməlıgən.*

jäm[n] adj. *jamər.*

*__jämna__ f. *jamno*, f. Slätt.

[**jämna**] *__jämma__ vb. *jam[a]*, sv. vb. 1.

jämra sig vb. *jamra* l. *jambər sa*, sv. vb. 1.

*__jämsa__ vb. *jams[a]*, sv. vb. 1 Pladdra. — *Rz* 222 b.

jämt adj. *jamt, jamt.*

*__järmsa__ vb. *jarms[a]*, sv. vb. 1 Larma. — Jfr no. *jerma*, vb. bräka.

järn n. *jæŋ* pl. =, n.

järp[e] m. *jærp* pl. *-ar*, m.

jäsa vb. *jas[a] jast jası.*

jäst m. *jast* ut. pl., m.

jätte m. *jat(ə)* pl. *-ar*, m.

***jättekast** n. *jætukast* pl. =, n. Stenkummel. — Jfr isl. *jǫtunn*, m.

Anm. Till utropet *jæsta bua*, ungefär motsv. hsv. „Herre Jesus!" har jag icke kunnat utfinna någon antaglig etymologi. Måhända dock, ehuru *två* ord numera tydligen uttalas, det är = hsv. **gästa[bud]** *-**båd** n. och ursprungliga meningen varit: „vid vår Herres gästabud!" d. v. s. „vid altarets sakrament!" —?

K.

kaakkuri f. *kakar* pl. *-ər*, m. Lom, Colymbus.
[kabel] ***kabbel** m. *kabıl* pl. *kablar*, m.
kacka n. *kaka* ut. pl., n.
kacka vb. *kak[a]*, sv. vb. 1.
***kackarshus** n. *kakaşhus* pl. obr., n. Afträde.
***kackehus** n. *kakıhus* pl. =, n. Afträde.
kackla vb. *kakla* l. *kakæl*, sv. vb. 1.
[kafle] ***kafvel** m. *kavæl* pl. *kavlar*, m.
kafveldun n. *kavældun* ut. pl., n. Typha.
kagg[e] m. *kag* pl. *-ar*, m.
kaja f. *kajo*, f.
kaka *kaku*, f.
kakel n. *kakæl* pl. =, n.
kalf m. *kalv* pl. *-ar*, m.
***kalfhus** n. *kalvhus* ut. pl., n. Hinnan som omsluter kalffostret.
kalk m. *kalk* ut. pl., m.
kall adj. *kaldər* n. *kalt*.
kalla vb. *kal[a]*, sv. vb. 1.
kam m. *kamb* pl. *-ar*, m.

kamma vb. *kamb[a]*, sv. vb. 1.
kammare m. *kamar* pl. *kambrar*, m.
***kana** f. *kanu*, f. Spån. — *Rz* 306 b.
[kanarje]fågel ***kanal(j)e-** *kanáʰfogæl*, m. [Böjn. se *fågel*].
***kangla** f. *kagglo*, f. Ovig kvinsperson.
***kangla** vb. *kaggæl kaggla*, sv. vb. 1 Gå styft och med svårighet. — *Rz* 307 a.
***kanglog** adj. *kagglo* l. *-ogər*, adj. Ostadig, gänglig.
***kanglus** m. *kagglus* pl. obr., m. Ovig mansperson.
kanna f. *kano*, f.
kanske adv. *kanšɪ*.
kant m. *kant* pl. *-ar* & *-ər*, m.
kantra vb. *kantər kantra*, sv. vb. 1: 1) intr. = hsv. 2) tr. Omstjälpa.
kap n. *kap* pl. =, n. Byte.
kapa vb. *kap[a]*, sv. vb. 1. — *k. uav* Springa. — *k. om* Slå.
***kapel** m. *kapul* pl. *kaplar*, m. Gren huggen till ved.
kappa f. *kapo*, f.
[kappas] ***kapas** vb. *kapas*, sv. vb. 1.
kappe m. I *kapa*, m.
***kappe** m. II *kapa*, m. Hjulnaf.
[kappsegling] ***kapsegelning** f. *kapsɪgælɪŋgg* pl. *-ar*, f.
kapten m. *kaftɪen* pl. *-ər* & *-ar*, m.
kar n. *kar* & *kar* pl. =, n.
***kara?** ***karra?** f. *karu*, f. Vindkåre.
kara vb. *kar[a]*, sv. vb. 1.
karda f. *kado*, f.
karda vb. *kad[a]*, sv. vb. 1.
[kardborre] ***kar(d)bodd[e]** m. *karbod* pl. *-ar*, m.
kardning f. *kadnɪgg* pl. *-ar*, f. Den afkardade ullremsan.
karl m. *kar* pl. *karar*, m.
karm m. *karm* pl. *-ar*, m.

***karra** vb. *kar[a]*, sv. vb. 1 Kåra. — *Rz* 379 b.
***karrog** adj. *karo* l. *-ogər*, adj. Stripig.
***kars[e]** m. *kaş* pl. *-ar*, m. Kasse.
kart m. *kaţ* pl. *-ar*, m.
karta f. *kaţo*, f.
***kas** m. *kas* pl. *-ar*, m. Vårdkas.
***kasa** vb. I *kas[a]*, sv. vb. 1 [*ihop*] Samla, samka. — *Rz* 311 b. no *kasa*, vb.
kasa vb. II *kas[a]*, sv. vb. 1 [*at*] Jaga, drifva.
***kase** m. *kasa*, m. Hop, hög. — *Rz* 311 b *kas*. isl. *kǫs*.
kassa f. *kaso*, f.
kast n. *kast* pl. =, n.
kasta vb. *kast[a]*, sv. vb. 1.
kata vb. *kat[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Skynda af stad.
***kataja** vb. *katáj[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] = föreg.
katsa f. *katso*, f.
katt m. *kat* pl. *-ar*, m.
katta f. *kato*, f.
***katte** m. *kata*, m. Hankatt.
kax[e] m. *kaks* pl. *-ar*, m.
kedja f. *tjedjo*, f.
kela fi. *tjæl[a]*, m. Bobin. — *tjæl[a]*, sv. vb. 1 Bobina.
***kicka** vb. I *tjik[a]*, sv. vb. 1 Gå, sätta sig i rörelse.
***kicka** vb. II *tjik[a]*, sv. vb. 1 Vackla, vara ostadig.
***kickla** vb. I *tjikla*, sv. vb. 1 Gå.
***kickla** vb. II *tjikla*, sv. vb. 1 Vackla.
***kicklog** adj. *tjiklo* l. *-ogər*, adj. Vacklande, ostadig.
***kickorede** n. *tjikuraudə* pl. *-ər* & *-ən*, n. Ostadig, gänglig person.
kil m. *tjil* pl. *-ar*, m.
kila m. *tjil[a]*, sv. vb. 1 — *tjil uav* Skynda i väg.
***kilshugg** n. *tjilshug* pl. obr., n. „Hugg“ närmast notkilen.

kim m. *tjımb* pl. *-ar*, m.

kimhyfvel m. *tjımbhyvıl*, m. Undertill halfrund hyfvel. [Böjn. se *hyfvel!*]

***kimma** vb. *tjımb*[*a*], sv. vb. 1 [*uav*] Ila, skynda.

***kimmas** vb. *tjımbas*, sv. vb. 1 Slå sig af fukt.

***kimme** m. *tjımba*, m. Kim.

kimrök m. *tjımbrœık* ut. pl., m.

***kina?** vb. *tjın*[*a*], sv. vb. 1 Se, titta.

kinastaa fi. (?) *tjın*[*a*] & *tjınas*, sv. vb. 1: 1) Streta mot. 2) Träta.

kind f. *tjınd* pl. *-ər*, f.

***kingla** vb. *tjıggla*, sv. vb. 1 Vackla, stå ostadigt.

***kinglog** adj. *tjıgglo* l. *-ogər*, adj. Vacklande, ostadig.

kink n. I *tjıgk* pl. =, n. Kink (skeppst.)

***kink** n. II *tjıgk* pl. =, n. Kinkblåsa.

kinka vb. *tjıgk*[*a*], sv. vb. 1.

kinklås n. *tjıgkluas* pl. =, n. Kinkblåsa.

kink[**ig**] ***-og** adj. *tjıgko* l. *-ogər*.

***kirra** vb. *tjır*[*a*], sv. vb. 1 Kvida, om barn.

***kirrog** adj. *tjıro* l. *-ogər*, adj. Gråtig, om barn. — *Rz* 321 b.

kissa f. *kıso*, f.

kisse m. *kısa*, m.

kista f. *tjısto*, f.

kitt n. *tjıt* & *tjıt* ut. pl., n.

kitta vb. I *tjıt*[*a*], sv. vb. 1.

***kitta** vb. II *tjıt*[*a*] & *tjıtas*, sv. vb. 1 Kittla. — isl. *kita*.

kittel m. *tjıtıl* pl. *tjıtlar*, m.

kittla vb. *tjıtla*, sv. vb. 1.

kjo[**rte**]**l** m. *tjol* & *tjoul* pl. *-ar*, m.

klabb m. *klab* pl. *-ar*, m.

klack m. *klak* pl. *-ar*, m.

klafve m. *klava*, m.
klaga vb. *klag[a]*, sv. vb. 1: 1) tr. Anklaga. 2) intr. Klaga.
*__klant__ m. *klant* pl. *-ar*, m. Mindre vedklabb.
klapp m. *klap* pl. *-ar*, m.
klappa vb. *klap[a]*, sv. vb. 1.
klar adj. *klar* & *klarər*.
klarna vb. *klaṇ[a]*, sv. vb. 1.
[**klatscha**] *__klatsa__ vb. *klats[a]*, sv. vb. 1.
[**klef**] *__klöf__ m. *klǫw* pl. *-ar*, m.
klen, *__klenog__ adj. *kleınər*, *kleıno* l. *-ogər*.
klia vb. *klı[a]*, sv. vb. 1.
klicka vb. *klık[a]*, sv. vb. 1.
*__klifta__ f. *klıfto*, f. Den mindre linbråkan. — *Rz* 328 b.
[**klifva**] *__klyfva__ vb. *klyv[a]* *klǫw* *klyvı*.
klimp m. *klımp* pl. *-ar*, m.
*__klingra__ vb. *klıggra* l. *klıggər*, sv. vb. 1.
klinka f. *klıgko*, f.
*__klinka__ vb. *klıgk[a]*, sv. vb. 1 Halta.
klint m. *klınt* pl. *-ar*, m.
klippa f. *klıpo*, f.
klippa vb. *klıp[a]* *klıft*.
klippare m. *klıpar* pl. *-ər*, m.
*__klipping__ m. I *klıpıgg* pl. *-ar*, m. Syrtut.
klipping m. II *klıpıgg* ut. pl., m. förek. i tls. *sat* l. *lag* *klıp-ıggın te* Dö.
*__klipping__ m. III *klıpıgg* pl. *-ar*, m. Liten klippa; förek. i *klıpıggana* namn på några skär.
klister n. *klıstər* ut. pl., n.
klo f. *klo* pl. *klon* l. *klonar* def. *klonan*, f.
klocka f. *kloko* & *kluko*, f.
klockare m. *klokar* pl. *-ər*, m.
*__klofna__ vb. *klovna*, sv. vb. 1 Remna. — *Rz* 328 b. isl. *klofna*.

klofve m. *klova*, m.

klok adj. *klok* l. *-ər*.

***klomma?** ***klumma?** vb. *klom*[*a*], sv. vb. 1 [*kul*] Falla, ramla. — Jfr no. *kluma*, vb. förlama.

kloss m. *klos* pl. *-ar*, m.

***kloss** adv. & prep. *klos ve* l. *tıl*, adv. & prep. Tätt invid. — eng. *close*.

***klott** m. *klot* pl. *-ar*, m. Snorkluns.

***klotta** vb. *klot*[*a*], sv. vb. 1: 1) Klottra. 2) Kludda.

klubba f. *klobo*, f.

***klubbog** adj. *klobo* l. *-ogər*, adj. Ovig, trög. — Jfr. *Rz* 330 a. no. *klubbutt*, adj. tjock, plump.

***klubbus** m. *klobus* pl. obr., m. Tung och ovig person. — no. *klubb*, m. klump.

***klucka** vb. *kluk*[*a*], sv. vb. 1 Skrocka, om hönor. — *Rz* 329 b.

***kludda** vb. I *klod*[*a*] & *-as*, sv. vb. 1 Fastna vid fötterna l. medarne, om snö.

***kludda** vb. II *klod*[*a*], sv. vb. 1 Öfverdrifvet smeka.

***klumsa** f. *klomso*, f. Klunsig, ovig kvinna. — Jfr *Rz* 330 a.

***klumsa** vb. *kloms*[*a*], sv. vb. 1 Bete sig ovigt.

***klumshacka** f. *klomshako*, f. Ovig person, man l. kvinna.

***klumsog** adj. *klomso* l. *-ogər*, adj. Ovig, tölpig.

***klunka** vb. *klugk*[*a*], sv. vb. 1 Småspringa.

klunt m. *klont* pl. *-ar*, m. Klump.

klut m. *klut* pl. *-ar*, m.

***klutsa** vb. *kluts*[*a*], sv. vb. 1 Säges om det ljud som höres när någon går i blöt lera l. i vatten. Äfven säges: *han klutsar ı lærən* Går i leran.

klyfse f. *klyfsə* pl. *-ər* & *-ən*, n. Klase. — Jfr *Rz* 327 a *klifsa*.

klyfva vb *klyv klœw klyvd* & *kluvı*.

klyfvare m. *klyvar* pl. *-ər*, m.
klyka f. *klyko*, f.
klå vb, *klua*, sv. vb. 3.
klåda f. *kluado*, f.
***klåpa** f. *klopo*, f. Klåpare, usling.
***klåpog** adj. *klopo* l. *-ogər*, adj. Usel.
klä[da] vb. *kle*, sv. vb. 3.
kläder pl. *kledər*, pl. t.
***kläfsa** vb. *kleps[a]*, sv. vb. 1 Gifva ett knakande l. sprakande ljud.
klämma f. *klemo*, f.
klämma vb. *klem[a]*, sv. vb. 2.
kläpp m. *klep* pl. *-ar*, m. 1) Kläpp, t. ex. klocke-. 2) Barn, ish. oäkta. — *Rz* 332 a.
***kläppa** vb. *klep[a]*, sv. vb. 1 Framföda barn.
***kläppra** f. *klepro*, f. Slabbertaska.
***kläppra** vb. *klepra*, sv. vb. 1 Pladdra, sladdra.
klättra vb. *kletər kletra.*
klöf f. *kløw* pl. *-ar*, f.
klöfver m. *klyøvər* ut. pl., m.
[**klösa**] ***kläsa** vb. *kles[a]*, sv. vb. 2.
knacka vb. *knak[a]*, sv. vb. 1.
***knackel** m. *knakıl* pl. *-ar*, m. Stackare, pyssling.
***knackla** vb. I *knakla*, sv. vb. 1 Hopskrynkla.
***knackla** vb. II *knakæl knakla [fram se]*, sv. vb. 1 Småningom arbeta sig fram. — *Rz* 333 a.
***knackla** vb. III *knakla*, sv. vb. 1 Harska sig, hosta.
knacklog adj. *knaklo* l. *-ogər*, adj. Ojämn, t. ex. om väg.
knagg, ***knagge** *knag* & *knaga*, m.
knaka vb. *knaka*, sv. vb. 1.
***knall** m. I *knal* pl. *-ar*, m. Ojämnhet, upphöjning. — *Rz* 333 a.

knall m. II *knal* pl. *-ar*, m.

knalla vb. I *knal*[*a*], sv. vb. 1.

***knalla** vb. II *knal*[*a*], sv. vb. 1 [*uav*] Gå l. färdas makligt. — *knal sa uav* Gifva sig i väg. — *Rz* 333 a.

***knap** m. *knap* pl. *-ar*, m. Träkloss hvarvid segelskot fastgöras. *Rz* 333 a.

knapp m. *knap* pl. *-ar*, m.

knapp adj. *knapər*. — n. *knaft* anv. äfven ss. adv.

knappa f. *knapo* ut. pl., f. Brist, armod.

knappa vb. *knap*[*a*], sv. vb. 1 [*uav*, *ɪn*].

***knappe** m. *knapa*, m. Träkloss på tistelstång, använd vid förespänning.

***knappersten** m. *knapæʂtaɪn* pl. *-ar*, m. Klappersten.

knappra vb. *knapra*, sv. vb. 1.

***knara** vb. *knara*, sv. vb. 1 Knarra.

knarka vb. *knark*[*a*], sv. vb. 1.

***knarr** m. *knar* ut. pl., m. Värk i Handleden. — *Rz* 334 a.

knarra vb. *knar*[*a*], sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Spinna, om katt. 3) Kväka, om groda.

***knarsa** vb. *knaʂ*[*a*], sv. vb. 1 Gifva ett knastrande ljud, t. ex. om tänder vid ätning. — *Rz* 337 a.

***knasa** vb. *knas*[*a*], sv. vb. 1 Coire. — *Rz* 334 b.

***knaska** vb. *knask*[*a*], sv. vb. 1 [*uav*] Småningom l. makligt gifva sig i väg.

***knatta** vb. I *knat*[*a*], sv. vb. 1 Hugga smått. — no. *knatta*.

***knatta** vb. II *knat*[*a*], sv. vb. 1 [*uav*] Komma sakta framåt.

***knattel** m. *knatɪl* pl. *-ar*, m. Stackare, pyssling.

***kneka** f. *knaɪko*, f. Utväxt å trä.

kneka vb. *knɪk*[*a*], sv. vb. 1.

***knekog** adj. *knɪku* l. *-ugər*, adj. Ostadig, gänglig.

***knickla** vb. *knɪkla* l. *knɪkæl*, sv. vb. 1 [*uav*, *fram*] Småningom och ojämt komma framåt.

***knicklog** adj. *kniklo* l. *-ogər*, adj. Skroflig, ojämn.
knif m. *kniv* pl. *-ar*, m.
knip n. *knip* ut. pl., n.
knipa f. *knipo*, f. Fuligula clangula.
knipa vb. *knip[a] kneip knipi.*
***knipnäfve** m. *knipneva*, m. Knytnäfve.
knippa f. *knipo*, f.
knippe n. *knipə* pl. *-ər* & *-ən*, n.
***knira** vb. *knira*, sv. vb. 1 Knarra.
***knirka** vb. *knirk[a]*, sv. vb. 1 Gnissla, t. ex. om dörr.
***knirra** vb. *knir[a]*, sv. vb. 1: 1) Knarra. 2) Knota.
***knirsa** vb. *knis[a]*, sv. vb. 1 Knastra.
***knoa** vb. *kno[a]*, sv. vb. 1: 1) Trycka, prässa. 2) [*til*] Slå. — no. *knua*.
***knockla** f. *knoklo*, f. Skrynkla.
***knockla** vb. *knokla*, sv. vb. 1 Skrynkla. — *Rz* 338 a.
***knocklog** adj. *knoklo* l. *-ogər*, adj. Skrynklig.
***knoe** m. *knoa*, m. Knoge. — isl. *knúi*, m.
***knoka** f. *knoko* l. *knouko*, f. Knota. — no. *knok*, m. *knoka*, f.
[**knopp**] ***knupp** m. *knup* pl. *-ar*, m.
***knoppla** vb. *knopla* & *-as*, sv. vb. 1 Småbitas, om hästar.
knorr m. *knor* pl. *-ar*, m. Kaffeknorr.
***knorsa** vb. *knos[a]*, sv. vb. 1 Krossa.
***knoxa** vb. *knoks[a]*, sv. vb. 1 Brista tvärt af.
knubb m. *knob* pl. *-ar*, m.
knuff m. *knuf* pl. *-ar*, m.
knuffa vb. *knuf[a]*, sv. vb. 1.
***knuffla** vb. *knufla*, sv. vb. 1 [*om*, *til*] Knuffa; slå.
***knullsk** adj. *knulsk* & *-ər*, adj. Kätjefull, om kvinna.
knut m. *knut* pl. *-ar*, m.
knyck m. *knyk* pl. *-ar*, m. 1) = hsv. 2) vicis.
knycka vb. *knyk[a]*, sv. vb. 2.

***knyckla** vb. *knykla*, sv. vb. 1 Hopskrynkla. — *Rz* 338 a.
***knycklog** adj. *knyklo* l. *-ogər*, adj. Ojämn, skrynklig.
knyffel m. *knyfil* pl. *knyflar*, m.
***knyffla** vb. *knyfla*, sv. vb. [*om*, *til*] Slå.
knyla f. *knylo*, f.
***knyla** vb. *knyl*[*a*], sv. vb. 1 [*om*, *til*] Slå, piska.
***knysa** vb. *knys*[*a*], sv. vb. 1 [*i*] Tilltaga, om vind.
***knyska** vb. *knysk*[*a*], sv. vb. 1 [*til*] Slänga, slå. — Jfr *Rz* 338 b *knuska*. no. *knuska*.
knysta vb. *knyst*[*a*], sv. vb. 1.
knyta vb. *knyt*[*a*] *knyøt knuti*.
knyte n. *knytə* pl. *-ər* & *-ən*, n.
***knyttrog** adj. *knytro* l. *-ogər*, adj. Lockig. — Jfr hsv. *knottrig*.
knåda vb. *knoda*, sv. vb. 1.
***knåka** vb. *knoka*, sv. vb. 1 Klämma, trycka. — *Rz* 337 b. no. *knoka*.
knåpa vb. I *knopa*, sv. 1.
***knåpa** vb. II *knopa*, sv. vb. 1 Vandra, slå dank.
***knåra?** vb. *knor*[*a*], sv. vb. 1 [*sundər*] Krossa. — Jfr. no. *knyra*, vb. krysta, prässa.
knä n. *kne* pl. *knear* & *knean*, def. *kneanan*, n.
knäfvel m. *knevul* & *knævul* pl. obr., m.
***knäka** vb. *knek*[*a*], sv. vb. 1: 1) Knaka. 2) Brista.
***knäkel** m. *knekul* pl. *kneklar*, m. Knäfvel.
knäppa vb. *knep*[*a*], sv. vb. 2.
***knäppe** n. *knepe* pl. *-ər* & *-ən*, n. Klafve af trä. — *Rz* 341 b.
***knärka** vb. *knærk*[*a*], sv. vb. 1 Knarra.
***knäsnåll** m. *knesnuald* pl. *-ar*, m. Knäskål.
knöl m. *knyøl* pl. *-ar*, m.
knöla vb. *knyøl*[*a*], sv. vb. 1.

ko f. *ko* & *kou* pl. *-r* def. *-nan*, f.
kock m. *kok* pl. *-ar*, m. *ala man o kokın mæ!*
***kockel** n. *kokæl* & *kokəl* ut. pl., n. 1) Hemlighetsfullt göromål. 2) Högröstadt samtal. — isl. *kukl*, n. trolleri. *Rz* 362 b.
***kockeltask** m. *kokæltask* pl. *-ar*, m. Person fallen för fg.
***kockla** vb. I *kokla*, sv. vb. 1 Ifrigt samspråka.
***kockla** vb. II *kokla*, sv. vb. 1 [*kul*] Ramla, falla omkull.
***koffa** f. *kofo*, f. Löfgroda.
***kofvel** m. *kovıl* pl. *-ar*, m. Örfil.
kofta f. *kofto*, f.
koikata fi. *koık[a]*, sv. vb. 1 Galoppera.
koka f. *koko* l. *kouko*, f.
koka vb. *kok[a]* & *kouk[a]*, sv. vb. 1.
koj m. *koj* pl. *-ər*, m.
koja f. *kojo*, f.
kol n. *kol* pl. =, n.
***kolahus** n. *kolahus* pl. =, n. Kolkoja.
kolka vb. *kolk[a]*, sv. vb. 1.
[kol]koja, *kola- f. *kolakojo*, f.
***kolla** f. *kolo*, f. Fån, om kvinna.
***kollog** adj. *kolo* l. *-ogər*, adj. Kollrig.
[kol]mila, *kola- f. *kolamılo*, f.
[komma] ***kumma** vb. *kuma kom* & *kom* & *komd kumı*.
komm[en]dera vb. *komdıer[a]*, sv. vb. 1.
***kommeslös?** adj. *komusløısər*, adj. Oföretagsam.
kommod m. *komod* pl. *-ar* & *-ər*, m.
kompas[s] m. *kompas*, pl. *-ar*, m.
konst f. *konst* pl. *-ər*, f.
konst[ig] ***-og** adj. *konsto* l. *-ogər*, adj.
kontti fi. *kont* pl. *-ar*, m. Näfverskäppa. *kont[a]*, sv. vb. 1 Bära tungt.

kon[ung] *****-ing** m. *kungg* pl. *-ar*, m.
[kopp] ***kupp** m. *kup* pl. *-ar*, m.
koppa f. *kopo*, f. Hummelkoppa.
[koppa] ***kuppa** vb. I *kup*[*a*], sv. vb. 1.
***koppa** vb. II *kopa*, sv. vb. 1: 1) Gunga, om t. ex. gungfly. 2) Darra, om het luft.
koppar n. *kopar* ut. pl., n.
***koppla** f. *koplo*, f. Fordom ofvan sängen placerad hylla för tvål o. a. dyl.
koppor f. pl. *kopor* pl. t.
koppär[r] n. *kopær*, pl. =, n.
kopp[ärrig] *****-ärog** adj. *kopæro* l. *-ogər*.
korf m. *korv* pl. *-ar*, m.
korg m. *korg* pl. *-ar*, m.
kork m. *kork* pl. *-ar*, m.
***korla** vb. *korl*[*a*] & *kurl*[*a*], s. vb. 1 Kurra. — *Rz* 343 b.
korn n. *koɳ* pl. =, n.
***kornknarr** m. *koɳknar* pl. *-ar*, m. Åkerhöna.
korp m. *korp* pl. *-ar*, m.
kors n. *koʂ* pl. =, n.
***kort** m. *koʈ* pl. *-ar*, m. Gran- l. tallkotte.
kort n. *koʈ* pl. =, n.
kort adj. *koʈər*.
korta vb. *koʈ*[*a*], sv. vb. 1 [*uav*].
[kosta] ***kusta** vb. *kust*[*a*], sv. vb. 1.
koxa vb. *koks*[*a*], sv. vb. 1.
krabba f. *krabo*, f.
***krackla** f. I *kraklo*, f. Nödvuxet trä. [Jfr **krakel!*]
***krackla** f. II *kraklo*, f. Skräp, affall; t. ex. torra kvistar, löf o. s. v.
***krackla** vb. I *krakæl krakla* [*fram sa*], sv. vb. 1 Småningom och trots svårigheter arbeta sig fram. — *Rz* 349 a.

***krackla** vb. II *krakla*, sv. vb. 1 Vara sjuklig.
***kracklog** adj. I *kraklo* l. *-ogər*, adj. Sjuklig. — isl. *krakligr*, adj. späd.
***kracklog** adj. II *kraklo* l. *-ogər*, adj. Ojämn, skroflig.
krafla vb. *kravla*, sv. vb. 1.
kraft f. *kraft* pl. *-ər*, f.
***kragas** vb. *kragas*, sv. vb. 1: 1) Brottas. 2) „Tagas" med ngn.
krage m. *kraga*, m.
***krak** n. *krak* pl. =, n. Underlag vid släpning. — Jfr *Rz* 324 a.
***kraka** vb. *krak*[*a*], sv. vb. 1 Kraxa.
***kraka** f. *kraku*, f. Lat arbetare.
***krakas** vb. *krakas*, sv. vb. 1 Harska sig. — Jfr isl. *hráki*, m. spittle.
krake m. I *kraka*, m. Hästkrake.
***krake** m. II *kraka*, m. Stör; läkt. — isl. *kraki*, m.
***krakel** m. *krakıl* pl. *-ar*, m. Nödvuxet trä.
***krakeföre** n. *krakafyørə* ut. pl., n. Dåligt före.
kralla vb. *kral*[*a*], sv. vb. 1.
kram adj. *kramər*.
***krama** f. *kramo*, f. Göpen.
krama vb. *kram*[*a*], sv. vb. 1.
***kramas** n. *kramás* ut. pl., n. Bagage.
***krambambuli** n. *krambámbuh* ut. pl., n. Larm, oväsen.
***krambasa** vb. *krambasa*, sv. vb. 1 Larma, väsnas.
kramp m. *kramp* ut. pl., m.
krampa f. *krampo*, f.
kran m. *kran* pl. *-ar*, m.
krans m. *krans* pl. *-ar*, m.
krasa vb. *krasa*, sv. vb. 1.
kratta f. *krato*, f.

[kreatur] ***krittúr** n. *krιχtuιr* pl. =, n.
***krian** n. *krιand* pl. =, n. Nötkreatur.
***kriansfoder** n. *krιandsfodər* ut. pl., n. Kreatursfoder.
***krickel?** n. *krιkæl* ut. pl., n. Krakél. — ***krikél?**
krig n. *krιg* pl. =, n.
kriga vb. *krιg*[*a*], sv. vb. 1.
krigare m. *krιgar*, pl. *-ər*, m.
***krilla** vb. *krιl*[*a*], sv. vb. 1 Kräla. — *Rz* 355 a.
kring prep. & adv. *krιgg*.
kringla f. *krιgglo*, f.
***kripal** adj. *krιpalər*, adj. Skral, dålig.
***krippa** f. *krιpu*, f. Stackare. — Jfr Dl. *kripp*, m. barn.
***krippog** adj. *krιpugər*, adj. Usel, eländig.
***krissle** m. *krιsla*, m. Böld i nacken l. ljumsken. — Jfr *Rz* 351 b *krittel*. — **krιsla* trol. af pl. **krittlar*.
kristen adj. *krιstιn*.
kristna vb. *krιstn*[*a*] & *krιsn*[*a*], sv. vb. 1.
[krita] ***klita** f. *klιto*, f.
[krita] ***klita** vb. *klιt*[*a*], sv. vb. 1.
***kritta? *kreta?** f. *krιtu*, f. 1) Stackare, om mskor. 2) Krake, om djur.
***krittel** m. se **krissle*.
***krix** m. *krιks* pl. *-ar*, m. Blårställning å spinnrock. — no. *kreksa*, f. krokig gren l. kvist.
***krockel** n. *krokæl* ut. pl., n. Krångel.
***krockla** vb. *krokla*, sv. vb. 1 Krångla.
krocklog adj. *kroklo* l. *-ogər*, adj. Krånglig. — *Rz* 357 a.
krok m. *krok* & *krouk* pl. *-ar*, m.
krok[ig] *-og adj. *kroko* & *krouko* l. *-ogər*.
krona f. *krono* & *krouno*, f.
kropp m. *krop* pl. *-ar*, m.
krossa vb. *kros*[*a*], sv. vb. 1.

krubba f. *krubo*, f.
kruka f. *kruko*, f.
krulla vb. *krul[a]*, sv. vb. 1.
krusa vb. *krus[a]*, sv. vb. 1.
krut n. *krut* ut. pl., n.
krycka f. *kryko*, f.
kryd[d]a f. *krydər* pl. t.
krympa vb. *krymp[a]*, sv. vb. 2.
***krymperi** n. *krympərí* pl. obr., n. Afträde.
krypa vb. *kryp[a] krœɪp & kryøp krupɪ.*
[**kryssa**] ***krös[s]a** vb. *krœɪs[a]*, sv. vb. 1.
krysta vb. *kryst[a]*, sv. vb. 1 & 2.
kråka f. I *kruako*, f. Corvus cornix.
***kråka** f. II *kruako*, f. Grytvind. — *Rz* 359 a.
***kråta** vb. *krot[a]*, sv. vb. 1 Smula, söndra. — Jfr *Rz* 351 a. no. *krota*, f. smula.
kräckla f. *kreklo*, f.
***kräckla** vb. *krekla*, sv. vb. 1 Smått syssla med något? *han kreklar o sɪglar.*
kräfta f. *krefto*, f.
kräfva f. *krevu*, f.
kräfva vb. *krev[a] krevd.*
kräk n. *krek* pl. =, n.
***kräka** vb. *krek[a] krak krekɪ*, vb. Krypa. — *Rz* 359 b. isl. *kreika.*
kräkas vb. *krekas krektɪst krektast.*
***krälla** vb. *krel[a]*, sv. vb. 1 Krypa, kräla. — *Rz* 363 a.
***kränka** f. *kreŋkjo*, f. Stolliknande underlag för såar o. s. v. — *Rz* 360 a. no. *krekkje*, n.
kröka vb. *kryøk[a] kryøχt & kryøkt kryøkɪ.*
***kröla** vb. *krœɪl[a]*, sv. vb. 1 Kräla, vimla. — *Rz* 353 a.
kubb m. *kob* pl. *-ar*, m.

***kucku** f. *kuku*, f. Gök.
***kuckugran** f. *kukugran* pl. *-ar*, f. Fräken, equisetum.
***kuckukaka** f. *kukukaku* ut. pl., f. Harsyra, oxalis acetosella.
***kuckupiga** f. *kukupıgo*, f. Göktyta, iynx torqvilla.
***kudda** f. *kudo*, f. Ko. — *Rz* 361 a.
kugg m. *kug* pl. =, n.
kugghjul n. *kugjuł* pl. =, n.
kula f. *kuło*, f.
kulen adj. *kułn*.
kull adv. *kul*.
kulle m. *kula*, m.
***kumla** vb. *kombła*, sv. vb. 1 Röra sig ovigt.
***kumlog** adj. *kombło* l. *-ogər*, adj. Ovig. — *Rz* 344 b.
kummel n. I *kombæł* pl. =, n.
***kummel** n. II *kombæł* pl. =, n. Ovig person.
***kumsa** f. *komso*, f. Lunsig, ovig kvinna. — no. *kumsa*, f. röra; oreda; stor massa.
***kumsog** adj. *komso* l. *-ogər*, adj. Lunsig.
kung m. *kugg* pl. *-ar*, m.
***kungs-lufva** f. *kuggsłuvo* pl. obr., f. Nätmage. — *Rz* 365 a.
kunna vb. *kun*[*a*] *kan* & *kan kund kuna*.
kunn[**ig**] ***-og** adj. *kuno* l. *-oger*.
kunskap m. *kunskap* ut. pl., m.
kurva fi. *kurvo*, f. Sköka.
kurra f. *kuro*, f.
kurra vb I *kur*[*a*] & *kor*[*a*], sv. vb. 1. *he kurar* l. *korar i magan*.
***kurra** vb. II *kur*[*a*], sv. vb. 1 Böja, bukta. — Jfr *Rz* 347 a.
kurs m. *kuʂ* pl. obr., m.
***kursa** vb *kuʂ*[*a*], sv. vb. 1: 1) Resa af och till. 2) Syssla.

***kursare** m. *kuṣar* pl. *-ər*, m. Bestyrsam person.
***kus[e]** m. *kus* pl. *-ar*, m. Buse. — no. *kuse*, m. *Rz.* 366 b.
***kusen** adj. *kusın*, adj. Rolig, om människa. — Jfr *Rz* 380 a.
kusk m. *kusk* pl. *-ar*, m.
kuska vb. *kusk[a]*, sv. vb. 1.
***kussemurra** f. *kusımúro*, f. Cunnus.
***kut** m. *kut* pl. *-ar*, m. Ungsjäl, phoca.
kuta vb. *kut[a]*, sv. vb. 1 [*uav*].
***kvadd** vb. *kwad* pl. *-ar*, m. Pojke. — *Rz* 362 a.
kvar adv. *kwar*. [Sälls. Hällre anv. *åter*].
[**kvarka**] ***kvalka** f. *kwalko* ut. pl., f.
[**kvarn**] ***kvärn** f. *kwæṇ* pl. *-ar*, f. — Jfr *Rz* 375 a & b. isl. *kvern*, f.
[**kvarn**]**stjärt, kvärn-** m. *kwæṇṣtjæṭ* pl. *-ar*, m. Stång medels hvilken väderkvarn vändes.
kvast m. *kwast* pl. *-ar*, m.
***kvep** m. *kwəıp* pl. *-ar*, m. Det ställe å en kring ett kärl slagen vidja där denna är virad i korsform.
kvesa f. *kwısu*, f.
***kveta** vb. *kwıt[a]*, sv. vb. 1 Yttra. — isl. *kvita*.
kvick adj. *kwıkər*.
kviga f. *kwıgo*, f.
***kvinka** vb. *kwıgk[a]*, sv. vb. 1 Jämra sig, om hund. — isl. *kveinka*, vb. klaga.
kvinna f. *kwıno*, f.
kvist m. *kwıst* pl. *-ar*, m.
kväfva vb. *kwæv[a]*, sv. vb. 2. — *kwæv undı:* Intaga mycket vatten, om båt.
kväll m. *kwæld* & *kwældər* pl. *kwældar*, m.
kyckling m. *tjyklıgg* pl. *-ar*, m.
kyla f. *tjylo* ut. pl., f.
***kyllare** m. *tjylar* pl. *-ər*, m. Rödbenta snäppan.

[kyrka] ***körka** f. *tjørko*, f.
kyss m. *tjys* pl. *-ar*, m.
kyssa vb. *tjys[a]*, sv. vb. 2.
***kysta** vb. *kyst[a]*, sv. vb. 1 [*til*] Slå till.
kåda f. *kuado* ut. pl., f.
kåd[ig] *-**og** adj. *kuado* l. *-ogər*.
kål m. *kual* ut. pl., m.
***kångla** vb. *koggla*, sv. vb. 1 Gå ovigt och tungt. — Jfr *Rz* 307 b, 379 a.
***kångla** f. *kogglo*, f. Lunsig och ovig kvinna.
***kånglog** adj. *kogglo* l. *-ogər*, adj. Lunsig, ovig.
kånka vb. *kogk[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Gå styft och tungt.
***kånkadura** f. *kogkaduro*, f. Lunsa.
***kånkog** adj. *kogko* l. *-ogər*, adj. Ovig.
***kåsog** adj. *kuaso* l. *-ogər*, adj. Bortblandad, vimmelkantig. — *Rz* 380 a.
***kåta** vb. *kot[a]*, sv. vb. 1 Tälja. — *Rz* 381 a. isl. *kuta*, vb.
***kåtande-knif** m. *kótankniv* pl. *-ar*, m. Täljknif.
***kåtetask** m. *kotatask* pl. *-ar*, m. Trög arbetare.
käbbel n. *tjabæl* ut. pl., n.
***käbbla** f. *tjablo*, f. Sladdertaska.
käbbla vb. *tjabla* l. *tjabæl*, sv. vb. 1.
käbblig *-**og** adj. *tjablo* l. *-ogər*.
***käckel** n. *tjakæl* ut. pl., n. Gräl, kif.
***käckelhandsk[e]** m. *tjakælhansk* pl. obr., m. „Grälkadaver“.
***käckla** f. *tjaklo*, f. Trätgirig kvinna.
***käckla** vb. *tjakæl tjakla*, sv. vb. 1 Pladdra; *tjaklas*, sv. vb. 1 Kifvas, munhuggas. — *Rz* 382 a. mlty. *kekelen*, vb. träta.
***käcklog** adj. *tjaklo* l. *-ogər*, adj. Trätgirig.
käft m. I *tjaft* pl. *-ar*, m.

***käft** m. II *tjeft* pl. *-ar,* m. Träknif medels hvilken linet frigöres från skäfvor.

***käfta** vb. I *tjeft[a],* sv. vb. 1 Medels **käft* II befria lin från skäfvor. — *Rz* 381 b.

***käfta** vb. II *tjeft[a],* sv. vb. 1 [*uav*] Springa, ila.

käk m. *tjek* pl. *-ar,* m.

***käka** vb. *tjek[a],* sv. vb. 1 Bruka munnen. – *Rz* 382 a.

***kälka** vb. *tjælk[a],* sv. vb. 1 Åka kälke.

kälkbacke m. *tjælkbaka,* m.

kälke m. *tjælka,* m.

källa f. *tjeldo,* f.

källare m. *tjelar* pl. *-ər,* m.

***källen** adj. *tjelın,* adj. Blåsur, om mjölk. — *Rz* 382 b.

***käll-[ho]** ***-hoe** m. *tjeldhoa,* m. Afslagsränna invid brunn.

***källna** vb. *tjelna,* sv. vb. 1 Varda blåsur, om mjölk.

***källtimra** f. *tjeld-tımbro,* f. Brunnskar.

***källöga** n. *tjeldyøga,* n. Källdrag. [Böjn. se *öga!*]

känga f. *tjeggo,* f.

känna vb. *tjen tjend & tjend.* — part. *tjend* anv. äfven ss. 1) adj. Bekant med ngn l. ngt. 2) subst. m. ut. pl. Bekant, vän.

käpp m. *tjep* pl. *-ar,* m.

kär adj. *tjærər.*

***kärfva** vb. *tjærv[a],* sv. vb. 1 Uppsätta i kärfvar.

kärfve m. *tjærva,* m.

kär[i]ng f. *tjærgg* pl. *-ar,* f.

***käring-rocken** m. def. *tjærgrotjın* ut. obest. form & plur., m. Orions bälte.

kärlek m. *tjærlaık* ut. pl., m.

kärna f. *tjæŋo,* f.

kärna vb. *tjæŋ[a],* sv. vb. 1.

kärne m. *tjæŋa,* m.

kärra f. *tjæro*, f.
***kärra** vb. *tjær[a]*, sv. vb. 1 Utköra dynga på åkern.
kärt adv. 1) = hsv. 2) Noga. *po hæ tjærasta*, tls.
kök n. *tjyøk* pl. =, n.
köl m. *tjyøl* pl. *-ar*, m.
köld f. *tjyøld* ut. pl., f.
[***kölfva**] ***kälfva** f. *tjælvo*, f. Järnbeslagen staf. — Jfr isl. *kylfa*, f. klubba.
köpa vb. *tjyøp[a]*, sv. vb. 2.
***köra** f. *tjyøro*, f. Körsla.
köra vb. *tjyør[a]*, sv. vb. 2.
[**kött**] ***kytt** n. *tjyt* ut. pl., n.

L.

labb m. *lab* pl. *-ar*, m.
lack n. *lak* pl. obr., n. Breflack.
lacka vb. I *lak[a]*, sv. vb. 1 Försegla.
lacka vb. II *lak[a]*, sv. vb. 1 Rinna, om svett.
[**lada**] ***läda** f. *ledu*, f. — isl. cas. obl. sg. *hlǫðu*.
ladda vb. *lad[a]*, sv. vb. 1.
lafve m. *lava*, m.
lag m. I *lag* ut. pl., m. Lex.
lag m. II *lag* ut. pl., m. Vätska.
lag n. *lag* pl. =, n. — def. *lajt* anv. ss. adv. = Något litet; t. ex. *vin æ* l. *po sæd'n*.
laga vb. *lag[a]*, sv. vb. 1. — *lag om æina:* Slå ngn.
lagg f. *lag* pl. *-ar*, m.
lagga vb. *lag[a]*, sv. vb. 1.
lagom adv. *lagum*.

laka vb. *lak[a]*, sv. vb. 1.
lakan n. *lákand* pl. =, n.
lake m. I *laka*, m. Lota vulgaris.
lake m. II *laka* ut. pl., m.
lalla vb. I *lal[a]*, sv. vb. 1 Tala oredigt.
***lalla** vb. II *lal[a]*, sv. vb. 1 Småspringa. — Jfr *Rz* 390 a. isl. *lalla*, vb. slå dank.
***lalla** vb. III *lal[a]*, sv. vb. 1 Söla, dröja. — Jfr isl. *lalla* under fg.
lallus fi. *lalus* pl. obr., m. Oföretagsam karl. — *lalo* l. *-ogər*, adj. Dåsig, trög. [Det finska *lallus* trol. af fg.]
lam n. *lamb* pl. =, n.
lam adj. *lamər*.
***lam[m]a** vb. I *lam[a]*, sv. vb. 1 [*kul*] Falla, ramla.
lamma vb. II *lamb[a]*, sv. vb. 1.
lampa f. *lampo*, f.
lana f. *lano*, f.
land n. *land* pl. = l. *landər*, n.
landa vb. *land[a]*, sv. vb. 1.
lapp m. *lap* pl. *-ar*, m.
lappa vb. *lap[a]*, sv. vb. 1.
[**lappig**] ***-og** adj. *lapo* l. *-ogər*.
larfva vb. *larv[a]*, sv. vb. 1.
***larpa** vb. *larp[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Larfva.
lass n. *las* pl. =, n.
last f. *last* pl. *-ər*, f. Skeppslast.
lasta vb. *last[a]*, sv. vb. 1 Lasta.
lat adj. *latər* ut. n.
latas vb. *latas*, sv. vb. 1.
latläsare m. *látlesar* pl. *-ər*, m. 1) = hsv. 2) Skämtsam benämning på hufvudlöss.

***latta** f. *lato*, f. Planka i båtgarnering. — *Linder* S. M. 97. *Bodorff* 55.

lax m. *laks* pl. *-ar*, m.

led m. *lied* pl. *-ər*, m.

led n. I *lied* pl. =, n. Linje.

led n. II *lid* pl. =, n. Gärdesgårdsled.

led adj. *laidər* n. *lait*.

leda f. *laido* ut. pl., f.

leda vb. *laid*[*a*], sv. vb. 2.

***leda-skyttel** m. *lidašisil* pl.. *-šislar*, m. Stång i gärdesgårdsled. (*šisil* af pl. *skyttlar*).

led[**ig**] ***-og** adj. *lidu* l. *-ugər*. — isl. *lidugr*.

ledsam adj. *laisamber*. *lisamər*.

ledsen adj. *lais'n* ut. n.

ledsna vb. *laisn*[*a*], sv. vb. 1.

lefva vb. *liv*[*a*] & *lav*[*a*], sv. vb. 2. — isl. *lifa*.

lefver f. *livər* pl. *livrar*, m. — isl. *lifr*, f.

lek m. *laik* pl. *-ar*, m. — *sama laik*, tls. Sammalunda.

leka vb. *laik*[*a*], sv. vb. 2.

***lek**[**ande**] **-ende** n. *láikənd* pl. =, n. Spik i änden af ett slagskaft för att därvid fastbinda klubban. — isl. *leikandi*, m.? *Rz* 389 b.

lem m. *lam* pl. *-ar*, m.

[**len**] ***län** adj. *lanər*, adj. Blid, om väderlek.

[**lena**] ***läna** vb. *lan*[*a*], sv. vb. 1 & 2: 1) Töa. 2) Varda lös, om jordmån efter köld eller torka.

ler n. *leir* f. (best. *-ən*) & n. (best. *-ə*) ut. pl.

lera f. *lairo* ut. pl., f.

ler[**ig**] ***-og** adj. *lairo* l. *-ogər*.

***lesa?** ***lissa?** f. *lisu*, f. Rynka, veck. — *Rz* 405 b. isl. *lissur*, f. pl. limbus vesticum.

lida vb. I *lid*[*a*] *lied lidi*, st. vb. Utstå.

lida vb. II *lid[a] leid lidi* Förgå, om tid.
lider n. *lider* pl. =, n.
lie m. *lia*, m.
lif n. *liv* pl. =, n.
lifva vb. *liv[a]*, sv. vb. 1 [*op eina*].
ligga vb. *lig[a] luag & lua liga.* — inf. pass. *lig[as]* anv. ss. subst. (n. ? ut. pl.) i tls. *kwa e he før ligas.*
liggare m. *ligar* pl. *-er*, m. Undre kvarnstenen.
lik n. I *lik* pl. =, n. Död person.
lik n. II *lik* pl. =, n. Segellik.
lika adj. *lika*, oböjl.
lika adv. *lika*, adv. 1) = hsv. 2) Likväl.
likadan adj. *likadaner.*
lika fullt adv. tls. *likafult.*
likna vb. *likn[a]*, sv. vb. 1.
lilja f. *liljo*, f.
[**liljekonvalje** m.] ***liljo[n]ko[n]valjon** n. *liljokováljon* pl. =, n.
***lill-kammaren** m. def. *lílkamaŋ* ut. obest. form o. plur., m. Benämning på afträdet.
***lill-picko-pendele** g.? *lílpikupándele*, utan könsangifning och böjn. Benämning på lillfingret. — fi. *pikku*, adj. liten.
lim n. *lim* ut. pl., n.
lim[m]a vb. *lim[a]*, sv. vb. 1.
lin n. *lin* ut. pl., n.
lina f. *lino*, f.
lind f. *lind* pl. *-ar*, f.
linda f. I *lindo*, f. Barnlinda.
linda f. II *lindo*, f. & *linda*, m. Gräslinda.
linda vb. *lind[a]*, sv. vb. 1.
lingon n. *lingon* pl. =, n.
***lin-kloss** m. *linklos* pl. *-ar*, m. Trä hvarom en lintotte är lindad.

***lin-näfve** m. *lıneva*, m. Så mycket lin som på en gång uppryckes.

***linrepa** f. *lınrıpu*, f. Redskap hvarmed lin uppryckes.

lirka vb. *lırk[a]*, sv. vb. 1.

***lisslan** adv. *lıslan*, adv. Litet, föga. — akk. sing. m. i fsv. *litlan* (*Rqv* Sv. Spr. L. II 400) + underförstådt *mon*.

***lissler** adj. *lıslər* n. *lıtıt*, adj. Liten. — isl. *lítill; -sl-* af gamla pl. *litlir, -ar* &c.

lita vb. *lıt[a]*, sv. vb. 1.

liten adj. *lıt'n* n. *lıtə* (mest. adv.) o. *lıtıt*.

***liten-aktog** adj. *lıtənaχto* l. *-ogər*, adj. Liten, obetydlig.

ljud n. *jud* pl. =, n.

ljuga vb. *jug[a]* *løg* & *jyøg* *jugı*.

ljum adj. *jumər*.

ljumma vb. I *jum[a]*, sv. vb. 1 [*op*] Varda ljum(mare).

***ljumma** vb. II *jum[a]*, sv. vb. 1 Genljuda. — *Rz* 410 a. isl. *hljóma*.

ljung f. *jugg* ut. pl., n.

ljunga vb. *jugg[a]*, sv. vb. 1.

ljus n. *jus* pl. =, n.

ljus adj. *jusər*.

***ljuske** m. *juska*, m. Ljumske. — *Rz* 410 b. isl. *ljóski*, m.

***ljuskär[i]ng** f. *justjærgg* pl. *-ar*, f. I väggen inslagen ställning, afsedd för pärtbloss. Brukas ej numera. — isl. *hlóðakarl*, m. *arinkall*, m.

ljusna vb. *jusn[a]*, sv. vb. 1.

ljusning f. *jusnıgg* ut. pl., f.

ljus-stake m. *justaka*, m.

ljuster n. *justər* pl. =, n.

ljustra vb. *justər* *justra*.

lo m. *lo* pl. *loar*, m. Lynx.

lock m. I *lok* pl. *-ar*, m. Hårlock.

***lock** m. II *lok* pl. *-ar*, m. Spindel. — *Rz* 418 b.
lock n. *lok* pl. =, n. på käril.
locka vb. *lok[a]*, sv. vb. 1.
lod n. *lod* pl. =, n.
lof n. *lov* ut. pl., n. Tillåtelse.
loft n. *loft* pl. =, n.
lofva (med *a*) vb. *lov[a]*, sv. vb. 1.
lofva (med *o*) vb. *lov[a]*, sv. vb. 1.
lofve m. *lova*, m.
lo[g]e m. *loa*, m.
loka f. *loko*, f.
lom m. *lom* pl. *-ar*, m.
loma vb. *lom[a]*, sv. vb. 1 [*uav*].
***lom[m]a** *lom[a]*, sv. vb. 1 Genljuda. — isl. *hljóma*. Jfr **ljumma*.
loppa f. *lopo*, f.
loppa vb. *lop[a]*, sv. vb. 1.
lort m. *lot* pl. *-ar*, m.
lorta vb. *lot[a]*, sv. vb. 1.
loss adj. *los*, oböjl.
lossa vb. *los[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Lossna.
lott m. *lot* pl. *-ər*, m.
[**lucka**] ***luka** f. *luko*, f.
***ludd** m. *lod* pl. *-ar*, m. Tölp.
***ludda** f. *lodo*, f. Tölpig, mindre vetande kvinsperson.
luddig, luden adj. *ludın*. — *ludı* ut. pl., m. är ett binamn på vargen.
***luddog** adj. *lodo* l. *-ogər*, adj. Tölpig; småfånig.
luf m. *luv* ut. pl., m.
luffa vb. *luf[a]*, sv. vb. 1.
lufsa vb. *lufs[a]*, sv. vb. 1.
luft f. *luft* ut. pl., f.

[lugn] ***lun** adj. *lunər.*

[lugna] ***luna** f. *luno* ut. pl., f. Uppehåll mellan vindstötar.

[lugna] ***luna** *lun[a]*, sv. vb. impers. 1. — *Rz* 414 b.

[lukt] ***luft** f. *loft* & *luft* ut. pl., f. — [pr **luχt?*]

[lukta] **lufta** vb. *loft[a]*, sv. vb. 1.

*[lukt]**kruka**, ***luft-** f. *luftkruko*, f. Illaluktande person.

lulla vb. *lul[a]*, sv. vb. 1.

***lum** (med långt *m*) *lom* pl. *-ar*, m. Årskaft. — *Rz* 414 b. isl. *hlumr*, m.

***lumma** vb. *lom[a]*, sv. vb. 1 Hetta. — *Rz* 414 b.

lunga f. *luggo*, f.

lunka vb. *lugk[a]*, sv. vb. 1.

***lunna** f. *lono*, f. Rulla l. kafvel öfver hvilken en farkost uppdrages l. utskjutes. — *Rz* 415 a. isl. *hlunnr*, m.

lunsa f. *lunso*, f.

***lunsa** vb. *luns[a]*, sv. vb. 1 Springa lunsigt. — *Rz* 415 b.

luns[ig] ***-og** adj. *lunso* l. *-ogər*, adj.

***lunta** vb. *lunt[a]*, sv. vb. 1 Luffa.

lur m. *lur* pl. *-ar*, m. Slummer.

lura vb. *lur[a]*, sv. vb. 1.

lurk m. *lurk* pl. *-ar*, m.

***lurpa** vb. *lurp[a]*, sv. vb. 1 [*atər nogon*] Larfva.

lus f. *lus* pl. *lys*, f.

***lusa** vb. *lus[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Gå makligt. — *Rz* 416 a.

lust f. *lust* ut. pl., f.

lut f. *lut* ut. pl., n.?

luta vb. I *lut[a]*, sv. vb. 1, tr.

luta vb. II *lut[a]*, sv. vb. 1, intr.

***lutog** adj. *luto* l. *-ogər*, adj. Krokig, böjd. — *Rz* 396 a. isl. *lútr.*

lya f. *lyo*, f.

lycka f. I *lykjo*, f. Ögla. — isl. *lykkja*, f.

lycka f. II *lyko*, f. Medgång.
lyckas vb. *lykas*, sv. vb. 1.
lyda vb. *lyd[a]*, sv. vb. 2.
***lydas** vb. *lydas*, sv. vb. 2 Lyssna. — *Rz* 400 a. isl. *hlýða*. — Inf. äfven *lys*.
lydakt[ig] *-**og** adj. *lydaχto* l. *-oger*.
lyfta vb. *lyft[a]*, sv. vb. 2.
lykta, ***lyfta** f. *lyχto* & *lyfto*, f.
***lysa** f. *lyso*, f. Ljusning mellan skyar. — *Rz* 408 a. no. *lysa*, f.
lysa vb. *lys[a]*, sv. vb. 2.
lysning f. *lysnıgg* pl. *-ar*, f.
låda f. *luado*, f.
***lådas** vb. *lodas* pres. *los* pret. *lodıst* part. *lodast* Låtsa.
låg adj. *luager*, kom. *leger*, superl. *lekst*.
låga vb. *log[a]*, sv. vb. 1.
låge m. *loga*, m.
lån n. *luan* pl. =, n.
låna vb. *luan[a]*, sv. vb. 1.
lång adj. *luanger* (sälls.) & *loggər*, komp. *léggər* & *legger*, superl. *legst*.
***långaktog** adj. *longeraχto* l. *-oger*, adj. Långlett.
***långman** m. *longman*, m. def. Benämning på långfingret.
***långnäfve** m. *lóngneva*, m. Näfve **långtågor*, som viras kring **linklossen*.
långsam adj. *longsamber* (& *luaggs.*), adj. 1) = hsv. 2) Ledsam, tråkig.
***lång[tåga]** -**tåge** m. *log(g)toga*, m. Linets finaste tågor, vunna efter alla „bråkningarna“.
[**långs**] ***längs** adv. & prep. *lag(g)s*.
lår m. *luar* pl. *-ar*, m.
lår n. *luar* pl. =, n.

lås n. *luas* pl. =, n.
***låsa** vb. *luas[a]*, sv. vb. 1 Läsa lås.
låt m. *luat* pl. *-ar* (sälls.), m.
låta vb. *luat[a] leit luatı* Ljuda.
lä n. *la* ut. pl., n.
läder n. *ladər* ut. pl., n.
***lägd** f. *lagd* pl. *-ər*, f. Däld. — isl. *lægð*, f.
lägg m. *lag* pl. *-ar*, m.
lägga vb. *lag[a] la lagd* 1) = hsv. 2) Låta. *lag an ga!*
läka vb. I *lak[a]*, sv. vb. 2, tr.
läka vb. II *lek[a] lak lekı*, intr.
läkare m. *lekar* pl. *-ər*, m.
***läkna** vb. *lekn[a]*, sv. vb. 1 Aftaga, om oväder. [I st. f. **lägna?* l. = isl. **hlækna* (af *hláka*, f. thaw)?]
[**lämna**] ***lämma** vb. *lam[a]*, sv. vb. 1.
län n. *len* pl. =, n.
länge adv. *lagg*, komp. *laggər*, superl. *lagst*.
***länja** n. *lanjo* pl. *-n*, n. Fram- l. bakhäck på hövagn.
länsman m. *lénsman* pl. *men*, m.
lär vb. *lær & lær*.
lära f. *læro*, f.
lära vb. *lær[a]*, sv. vb. 2.
lärft n. *lærft* pl. obrukl., n.
[**lärka**] ***lärika** f. *lærıko*, f. — fsv. *lærıka*, f.
läsa vb. *les[a] las lesı* (i bok).
***lässa** vb. *les[a]*, sv. vb. 1 Lassa. — *Rz* 387 a. isl. *hlessa*.
läst m. *lest* pl. *-ar & -ər*, m. 1) = hsv. 2) Inrättning som hindrar plogbillen från att sjunka för lågt.
läte n. I *letə* pl. *-ər & -ən*, n.
***läte** n. II *letə* pl. *-ər & -ən*, n. Stort flöte på sköt, nät l. not. — *Rz* 398 b.
***läta** vb. *let[a] lat letı* Tillåta.

***läterska** f. *latæsko*, f. Otuktig kvinna.
lätja f. *latjo* ut. pl., f.
lätjas vb. *latjas*, sv. vb. 1.
lätt adj. *latər*, adj. 1) = hsv. 2) Billig.
lätta vb. *lat[a]*, sv. vb. 1.
[**lätting**] ***lättinge** m. *látıggjı* pl. *látıggar*, m.
***lättna** vb *latn[a]*, sv. vb. 1 Klarna. — *Rz* 399 a.
***lävang** m. *lavagg* pl. *-ar*, m. Det böjda järn som öfver rodret förenar babord och styrbord.
läxa f. *lekso*, f.
***läxamera** vb. *leksamıér[a]*, sv. vb. 1 Uppläxa.
löf n. *lyøv* pl. =, n.
***löfmört** m. *lyøvmøt* pl. *-ər*, m. Mört som leker vid löfsprickningstiden.
lögn f. *løg'n* pl. *-ər*, f.
löja f. *lyøjo*, f.
lök m. *lyøk* pl. *-ar*, m.
lön f. *lyøn* pl. *-ər*, f.
löna vb. *lyøn[a]*, sv. vb. 1.
lönn f. *løn* pl. *-ar* & *-ər*, f.
löpa vb. *løıp[a]* & *løup[a]* *lop* *lupı*.
***löpare** m. *løıpar* pl. *-ər*, m. Öfre kvarnstenen.
lördag pl. *lyøda* & *lyøda* pl. *lyødagar*, m.
lös adj. *løısər*.
lösa vb. *løıs[a]*, sv. vb. 1.
[**löt**] ***löta** f. *løıto*, f. Hjullöt.
***löta** f. *løıto*, f. Ojämnhet på växande trä.

M.

***maff[e]** m. *maf* pl. *-ar*, m. Kaxe. — Jfr *Rz* 424 a *maffe*, m. en groft bygd tjur.

mage m. *maga*, m.
***mage-Daniel** m. *mågadanıl* ut. pl., m. Storbukig person.
mager adj. *magər*.
maka vb. *mak[a]*, sv. vb. 1.
makt f. *maχt* pl. obr., f.
mal m. *maɫ* pl. *-ar*, m. (insekten).
mala vb. *maɫ[a]*, sv. vb. 1.
malm m. I *maɫm* pl. *-ar*, m. Sandig mark.
malm m. II *maɫm* ut. pl., m. Mineral.
***malmgaleas** m. *måɫmgaɫjas* pl. *-ər*, m. Storstöflar.
malt n. *maɫt* ut. pl., n.
mamma f. *mama*, f.
man m. *man* pl. *men* & *menər* l. *manar*, m. Vir.
man m. *man* pl. =, n. Djurman.
mara f. *maru*, f.
mark f. I *mark* pl. *-ər*, f. 1) Jord. 2) Fält.
mark f. II *mark* pl. *-ər*, f. Vikt o. mynt.
mar[e]katta f. *marakato*, f.
marknad m. *markna* pl. *markna(də)r*, m.
***mar-vade** m. *marvada* ut. pl., m. Marvatten. — isl. *marvaði*, m. shoal-water, sea-water.
marvatten n. *marvat'n* ut. pl., n.
masa sig vb. *mas[a] se*, sv. vb. 1.
mask m. *mask* pl. *-ar*, m.
maska f. *masko*, f.
mast m. *mast* pl. *mestər*, m.
mat m. *mat* ut. pl., m.
mata vb. *mat[a]*, sv. vb. 1.
mat[e]-påse m. *mataposa*, m.
matt adj. *matər*.
matta f. *mato*, f.
med, ***mede** m. *maıd* pl. *-ar*, m. *maıda*, m.

med adv. & prep. *me, me.*
med adv. *me, me,* adv. Också.
***medel** n. *mıedlə,* n. def. Midt, anv. vid tidangifning.
medja f. *mıdjo,* f.
medvind m. *mevınd* pl. *-ar,* m.
***medväder** n. *mevedər* ut. pl., n. Medvind.
***mege** m. *mıga,* m. Penis på hingst och tjur. — *Rz* 437 b. no. *miye, mega.*
mellan prep. *mılan.*
***mella[n]balk** m. *mılabalk* ut. pl., m. Diafragma.
***mellanblår** f. *mılanbluar* ut. pl., m. Den blår som erhålles vid häcklingen.
***mellanträ** n. *mılantre,* n. Trävirket mellan väfstolens sidostycken. [Böjn. se *trä!*]
mellerst adj. superl. *mılæst.*
memma f. *memo* ut. pl., f.
mena vb. *meın[a],* sv. vb. 1.
mening f. *meınıgg* pl. *-ar,* f.
mera mest adj. & adv. komp. o. superl. *meır* komp., *mest* superl.
meta vb. *meıt[a],* sv. vb. 1.
metare m. *meıtar* pl. *-ər,* m.
mete n. *meıt(ə)* ut. pl., n.
***metsnöre** n. *meıtsnøurə* pl. *-ər* & *-ən,* n. Metref.
met[spö] ***-spöd** n. *meıtspyød* pl. =, n.
***midd** f. *mıd* ut. pl., f. Midt. — isl. *mið,* n.
middag m. *mıda* pl. *mıdagar,* m.
***midt-i-bete** m. *mıtıbıta,* m. Sittbräde midt i båten.
midt adv. *mıt.*
midt-i-vecko-dag m. *mıtıvıkuda* pl. obr., m. Onsdag. — isl. *miðvikudagr,* m.
mil f. *mıl* pl. = & *-ar,* m.

mila f. *mılo*, f.
mild adj. *mıldər*.
***mildna** vb. *mıldn*[*a*], sv. vb. 1 Slå sig, om väderlek.
min pron. *mın* f. *mın* n. *mıt*, pl. *mına*.
mindre minst adj. & adv. komp. & superl. *mındər* komp., *mınst* superl.
***mindre-aktog** adj. *mınderaχto* l. *-ogər*, adj. Obetydlig.
minnas vb. *mınas mındıst mındast*.
minne n. *mınə* pl. obr., n.
minska vb. *mınsk*[*a*], sv. vb. 1.
minut m. *mınút* pl. *-ər*, m.
[**missionär**] ***människonär** m. *mænšonıér* pl. *-ar* & *-ər*, m.
misstag n. *mıstag* pl. =, n.
mista vb. *mıst*[*a*], sv. vb. 1 o. 2.
mist[**e**] adv. *mıst*.
mjuk adj. *mjukər*.
mjukna vb. *mjukn*[*a*], sv. vb. 1 [*op*].
[***mjäka**] ***meka** vb. *meık*[*a*], sv. vb. 1 Visa sig blöd och omanlig.
[**mjäker**] ***meker** m. *meıkər* ut. pl., m.
[**mjäkig**] ***mekog** adj. *meıko* l. *-ogər*.
[***mjäkus**] ***mekus** m. *meıkus* pl. obr., m. Mjäker.
mjälte m. *mjælta*, m.
m[**j**]**öd** m. & n. *mø* & *mød* ut. pl., g.? [I folkvisor].
mjöl m. *mjøl* ut. pl., n.
mjöla vb. *mjøl*[*a*], sv. vb. 1.
mjölk f. *mjølk* ut. pl., f.
mjölka vb. *mjølk*[*a*], sv. vb. 1.
***mjölkblanda** f. *mjølkblando* ut. pl , f. Blandning af mjölk och vatten. — no. *mjølkeblanda*, f.
[**mjölnare**] ***mölnare** m. *mølnar* pl. *-ər*, m. — isl. *mylnari*, m.
[***mjölnerska**] ***mölnerska** f. *mølnæsko*, f. Mjölnarhustru.

*mjöltratt m. *mjøltrat* pl. *-ar*, m. Den ränna i väderkvarn, genom hvilken det färdigmalna mjölet tömmer sig i säcken, som är fäst vid hakar under „*mjöltratten*".

mo m. *mo* pl. *-ar*, m.

mod n. *mod* ut. pl., n.

*modd n. *mod*, n. coll. Småmygg; mott.

*modda? vb. *mod[a]*, sv. vb. 1 Vandra t. ex. i djup snö.

[moder] *modra f. *modro* l. *moudro*, f. 1) = hsv. 2) Stor stock lägst ned vid vägglag. I betyd. 1 anv. äfven *mor* l. *mour*, ehuru blott i sg.

mogen adj. *mogın* & *modjın* [& *-ou-*].

mogna vb. *mogn[a]*, sv. vb. 1) = hsv., intr. 2) tr. Göra mogen, bringa till mognad.

*moken adj. *mokın* & *motjın* [& *-ou-*], adj. Boken, murken, skämd. — *Rz* 443 a.

*mokna vb. *mokn[a]* & *moukn[a]*, sv. vb. 1 Varda boken.

*molking m. *mulkıgg* pl. *-ar*, m. Ngt stort och oformligt; anv. t. ex. om bullerstenar.

moln n. *moln* pl. =, n.

*moppla vb. *mopla*, sv. vb. 1 Tala otydligt, sladdra. — nlty. *mumpeln*.

mord n. *mod* pl. =, n.

morfa[de]r m. *murfar* & *mufa* ut. pl., m.

morgon m. *moron* pl. *mornar*, m. — *ı moron:* I morgon. — *morost* l. *morıst:* I morgons, i morse.

mormo[de]r f. *murmur* & *mumu* ut. pl., f.

morra vb. *mor[a]*, sv. vb. 1.

*mossebär n. *mosabær* pl. =, n. Hjortron.

mosse m. I *mosa* pl. *-ar*, m. 1) Mosse. 2) Mossa.

*mosse m. II *musa* pl. *-ar*, m. Gammal man.

*mosse-lagg n. *mosalag* pl. obr., n. Rand af mosse.

***mosse-såta** f. *mosasuato* ut. pl., f. Mossfyllning i väggspringor.
mot adv. o. prep. *mot, mout.*
mota vb. *mot[a]* & *mout[a]*, sv. vb. 1.
***motbacke** m. *motbaka*, m. Uppförsbacke.
mot[ig] ***-og** adj. *moto* & *mouto* l. *-ogər.*
motvind m. *motvind* pl. *-ar*, m.
***motväder** n. *motvedər* ut. pl., n. Motvindar.
mudder n. *mudər* ut. pl., n.
mugg m. *mug* pl. *-ar*, m.
***mugga** vb. *mug[a]*, sv. vb. 1 Tugga smått. — *Rz* 448 b.
mulen adj. *muln.*
[mull] ***muld** f. *muld* ut. pl., f.
***[mull]kvarn?** ***muld-** *muldkwan* pl. *-ar*, m. (Obs.!) Mullvad. — *Rz* 427 a.
mulna vb. *muln[a]*, sv. vb. 1.
mumla vb. *mombla*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Brumma, om björnen. 3) *mombæl ı sa:* Glupskt förtära mat eller dryck.
mun m. *mun* pl. *-ar*, m. 1) = hsv. 2) Mynning.
mur pl. *mur* pl. *-ar*, m.
mura vb. *mur[a]*, sv. vb. 1.
murare m. *murar* pl. *-ər*, m.
murbruk n. *murbruk* ut. pl., n.
mus f. *mus* pl. *-ar*, f. Cunnus.
***mutta** f. *muto*, f. Cunnus. — *Rz* 449 b.
***muttla** vb. *mutla*, sv. vb. 1: 1) Mumla. 2) Knota. — *Rz* 449 b. fhty. *mutilôn.*
mycket adv. *mykı* & *mykjı* & *mytjı.*
mygga f. *mygjo*, f.
mylla f. *mylo*, ut. pl., f.
mylla vb. *myld[a]*, sv. vb. 1.

*myll[harf m.] *-**harfva** f. *myldharvo,* f. Mullskopa.
[**myra**] ***möra** f. *møro,* f.
må hjvb. *mo.* Anv. äfven ss. frågepartikel.
må vb. *mua,* sv. vb. 3.
***mådas** vb. *modas,* sv. vb. 2 Måste; pret. *modıst,* sup. *modast.*
måka vb. *mok[a],* sv. vb. 1.
***måkare** m. *muakar* pl. *-ər,* m. Stor hammare l. slägga. — *Rz* 446 b. nlty *môker,* m.
mål n. *mual* pl. =, n. 1) Rättegångssak. 2) Ändamål. 3) Matmål. 4) Målföre, röst.
måla vb. *mual[a],* sv. vb. 1.
målare m. *mualar* pl. *-ər,* m.
mån adj. *muanər.*
månad *muana* & *muan* pl. *muanar* & *muanadər,* m.
måndag m. *muanda* l. *-da* pl. *-dagar,* m.
måne m. *muana,* m.
mången adj. Af sg. brukas blott n. i uttr. *muagt o mykı;* i pl. säges *muagga* l. *muagg;* i st. f. *ua* äfven *o. magg* anv. ej utom i **mångfålla.*
mång[en]städes adv. *muag(g)stans.*
***mangfålla** f. *maggfaldo* pl. obr., f. Bladmagen hos nötkreatur. — *Rz* 428 b.
***mångla**? vb. *moggla,* sv. vb. 1 Snatta.
mån[sken] *-**skin** n. *muanšın* ut. pl., n.
***måra** vb. *mor[a],* sv. vb. 1 [*uav*] Ifrigt sträfva framåt.
mås m. *muas* pl. *-ar,* m.
***måsa** f. *muaso,* f. Fiskmås.
måste vb. *most,* sv. vb. 2. *mostas,* sv. vb. 2.
mått n. *muat* pl. =, n.
mäktig adj. *mæχtıgər.*
människa f. *manıšo,* f.

mänta vb. *mant[a]*, sv. vb. 1 [*om*] Slå. — *Rz* 455 b.
**märe* *mærə* ut. pl., n. Måtta, hof. — isl. *mǽri*, n. gräns.
märg m. *mærg* ut. pl., m.
märka vb. *mærk[a]*, sv. vb. 2.
märke n. *mærkı* pl. *-ər* & *-ən*, n.
märkvärd[ig] *-og* adj. *mǽrkwædo* l. *-ogər*.
märla f. *mærlo*, f.
märr f. *mær* pl. *-ar*, f.
mässa f. *maso*, f.
mässing m. *masıgg* ut. pl., m.
mässling m. *maslıgg* ut. pl., m.
mästare m. *maıstar* pl. *-ər*, m.
mäta vb. *mat[a]*, sv. vb. 2.
mätt adj. *matər*.
mö *f.* *mǫı* pl. *-ar*, f.
möda f. *myødo*, f.
möda sig vb. *myød[a] sa*, sv. vb. 1.
mögel n. *mǫgæl* & *mǫgəl* ut. pl., n.
mögla vb. *mǫgla*, sv. vb. 1.
möjlig adj. *mǫılı* l. *-ıgər*.
mör adj. *myǫrər*.
mörda vb. *myǫd[a]*, sv. vb. 1.
[mörja] **myrja* f. *myrjo* ut. pl., f.
mörk adj. *mǫrk* l. *-ər*.
mörker n. *mǫrkər* & *myrkər* ut. pl., n. — def. sg. *mǫrkrə* & *mǫrknə*.
mörkna vb. *mǫrkn[a]*, sv. vb. 1.
mört m. *mǫt* pl. *-ər*, m.
möss n. *mǫs* pl. =, n.
[mössa] **myssa* f. *myso*, f.
**mössvi* n. *mǫsvı* ut. pl., n. Vicker, vicia cracca. — *Rz* 804 a.
möta vb. *myøt[a]*, sv. vb. 2.

N.

nacke m. *naka*, m.
[nafle] ***nafvel** m. *navæl* pl. *navlar*, m.
nafvare m. *navar* pl. *-ər*, m.
***nafvarhål** n. *navarhol* pl. =, n. Borrhål.
nagel m. I *nagæl* pl. *naglar*, m. Finger- l. tånagel.
nagel m. II *nagæl* pl. *naglar*, m. Spik, stift.
***nagelband** n. *nagælband* pl. =, n. Nagelfäste.
***nagelskott** n. *nagælskot* pl. =, n. Nagelrot. (*Dalin* d. o. mom. 2).
***nagelspräck** n. *nagælsprek* ut. pl., m. Af förkylning uppkommet nagelsprång.
nagg m. *nag* pl. *-ar*, m. Instrument hvarmed bröd naggas.
nagga vb. *nag*[*a*], sv. vb. 1.
naken, nakog adj. *nakın* & *natjın*. *naku* l. *-ugər*.
namn n. *namn* & *nam* pl. =, n.
***namnlösfingret** n. def. *námnløsfiggrə* ut. obest. form o. pl., n. Ringfingret.
namnsdag m. *namsda* l. *-da* pl. *-dagar*, m.
napa fi. *napastok* pl. *-ar*, m. Kvarnaxel.
napp n. *nap* pl. =, n.
***nappa**? f. *napu*, f. Selpinne. [Af fi. *napa?*]
nappa vb. *nap*[*a*], sv. vb. 1.
***nargla** vb. *nargla*, sv. vb. 1 Smått afgnaga. — *Rz* 461 b *narga*.
narr m. *nar* pl. *-ar*, m.
narra vb. *nar*[*a*], sv. vb. 1.
narras vb. *naras*, sv. vb. 1.
nate m. *nata* ut. pl., m.
***nategräs** n. *natagres* ut. pl., n. Nate.
natt f. *nat* pl. *natər* & *natər*, f.

***nattbläddra** f. *natbl̄ædro*, f. Flädermus, vespertilio. — Jfr *Rz* 463 b *nattblarra*, f.

natthärbärge n. *nathæl̄bər* ut. pl., n.

***nattskäddra** f. *natšædro*, f. Nattskärra. — *Rz* 463 b.

***nattug** *natu* l. *-ugər*, adj. Oföretagsam. — nlty. *natteln*, vb. arbeta långsamt.

neder adv. *nıdər*, adv. 1) Ned. 2) Nere.

***nederlamad** adj. *nídərlámagər* n. *-at*, adj. Nedslagen, om påle o. s. v. — isl. *niðr-lamiðr* af *lemja lamða*, vb. slå.

nedre nederst adj. komp. & superl. *nıdra* komp., *nıdæst* superl.

nedrig adj. *nıedrıgər*, adj. Nedlåtande.

ni pron. *nı* l. *nı*, akk. *ıer*.

nicka vb. *nık[a]*, sv. vb. 1.

niga vb. *nıg[a]*, sv. vb. 2 & *naıg nıgd*.

nio räkn. *nıu*, *nıə*. — ord. *nıond(ı)*.

***nirgla** vb. *nırgla*, sv. vb. 1 = **nargla*.

nittio räkn. *nıtı*. — ord. *nıtıond(ı)*.

nitton räkn. *nıton*. — ord. *nıtond(ı)*.

njure m. *njura*, m.

njurtalg m. *njutalg* ut. pl., m.

njuta vb. *njut[a] njyøt* (& *yø-*) *njutı*.

nock m. *nok* pl. *-ar*, m.

***nock** adv. *nuk*, adv. Nog, visserligen.

no[g] adv. *nou*. — *nóumár* d. s., egentl. „nog, vid [jungfru] Maria!“

noppa f. *nopo*, f.

***noppla** vb. *nopla*, sv. vb. 1 Säges om fåglar när de plocka ohyra ur sina fjädrar.

nord m. *nod* & *noud* ut. pl., m.

nordstjärnan f. def. *nodstjænon*, f. def.

norr subst. n. & adv. *nor*.

nors m. *nos* pl. *-ar*, m.
***noss** m. *nos* ut. pl., m. Lugg.
***nossa** vb. *nos[a]*, sv. vb. 1 Lugga.
not f. *not* & *nout* pl. *-ar* & *nyøtər* & *nøtər*, f. Fisknot.
***notskolfva** f. *notskolvo*, f. Notens glesare del mot telnarne.
nu adv. *nu*, *nu*.
nubb m. *nub* pl. *-ar*, m.
nubba vb. *nub[a]*, sv. vb. 1.
***nurra** vb. *nur[a]*, sv. vb. 1 Gnola.
ny adj. *ny* & *nyər*.
***nya** vb. *ny[a]*, sv. vb. 1: 1) Förnya. 2) Reparera.
nyckel m. *nykıl* pl. *nyklar*, m.
nykt[er] adj. *nyχt* & *nyχtər*.
nysa vb. *nys[a]*, sv. vb. 2.
nysta vb. *nyst[a]*, sv. vb. 1.
nystan n. *nystand* pl. =, n.
nytja vb. *nytı* & *nytja*, sv. vb. 1.
nytta f. *nyto* ut. pl., f.
***nytta** vb. *nyt[a]*, sv. vb. 1 Gagna. — *Rz* 469 a. isl. *nýta*.
na vb. *nua*, sv. vb. 3. Hällre anv. pass. *nuas*, sv. vb. 3.
na interj. *no*.
nåd f. *nuad* ut. pl., f.
någon pron. *nogon*, f. =, n. *nogo*: pl. *nogər* & *nogra*.
nål f. *nual* pl. *-ar*, m.
nåt n. *nuat* pl. *-ar*, m.
***nåta** vb. *not[a]*, sv. vb. 1 Dröja, söla.
näbb n. *nab* pl. *-ar*, m.
näcken m. def. *nakın* & *natjın*, m. def.
näfve m. *nava*, m.
näfver m. *navər* pl =, n.
när part. & adv. *nær*.
***när** prep. *nær*, prep. Hos; vid.

När[a] adj. & adv. *næra, nær.*

[närmare närmast] ***nämm-** adj. o. adv. komp. & superl. *nemər* komp., *nemast* superl.

närsynt adj. *næsyntər.*

näs n. *nes* pl. =, n. Udde.

näsa f. *nesa,* m. 1) Näsa. 2) Nos. 3) Ände af båt l. släde.

näs[borr] ***näseborre** m. *nesabora,* m.

näs[e]duk m. *nesaduk* pl. *-ar,* m.

nässla f. *neslo,* f.

***näse-stupa** adv. *nesastupa,* adv. Framstupa.

näst adj. *nesta,* oböjl.

nästan adv. *nestan.*

näs[e]tipp m. *nesatıp* pl. *-ar,* m.

näs[e]vis adj. *nesavısər.*

***näs[vrida]** ***näsevrida** f. *nesabrıdu* ut. pl., f. Snufva.

nät n. *net* pl. =, n. — Den forna *ja*-stammen visar sig i följande sammansättningar.

***näteflarn** n. *netıflan,* pl. =, n. Flarn på nättelnen.

***nätehugg** n. *netıhug* pl. =, n. Det ställe på nät där det vid utläggningen bildar en vinkel.

***näteklubb** m. *netıklob* pl. *-ar,* m. Vid band fäst flöte som utvisar hvar utlagdt nät befinner sig.

nätekoja f. *netıkojo,* f.

näte-tarm m. *netıtarm* pl. *-ar,* m. Blindtarm. (?)

näte-tjäle m. *netıtjæla,* m. = **gista.*

nöd f. *nyød* ut. pl., f.

nöd[ig] ***-og** adj. *nyødo* l. *-oger.*

nödigt adv. *nyødıt,* adv. Motvilligt, ogärna.

nöjd adj. *nøıd* l. *-ər. nyøgdər* (sälls.)

nöt n. *nyøt* pl. =, n.

nöta vb. *nyøt[a],* sv. vb. 2.

[nötter] ***nytter** f. pl. *nytər,* f. pl. Hasselnötter, coll.

*[nötter]korn, **nytter-** n. *nytərkoŋ*, n. Hasselnöt.
*[nötter]skrika, ***nytter-** f. *nytæskrıkjo*, f. Nötskrika.
*[nötter]trä, ***nytter-** n. *nytætre*, n. Hasselträ. [Böjn. se *trä!*]

O.

obegripligt adv. *obıgrıplıt* (& *ou-*) adv. 1) = hsv. 2) I ofattbar grad, synnerligen.
och konj. *o.*
ock adv. *o*, *ua.*
också, ***ocksån** adv. *okso*, *okson.*
***odjäfladt** adv. *ojævlat* (& *ou-*) förstärk adv. Särdeles. (*o* intens).
[**ofred**] ***ofrid** m. *ofrıd* & *oufrıd* ut. pl., m.
ofri adj. *ofrı* l. *-ər* (& *ou-*).
ofta adv. *ofta.* — I samma betyd. äfven *ofta goggor.*
ofvan adv. o. prep. *ovan.*
ofvanför adv. o. prep. *óvanfýrı.*
***oförfasligt** adv. *oførfaslıt* & *ou-*, adv. Förskräckligt, ofantligt. (*o* intens.)
oförhappandes adv. *oførhapandıst* & *ou-.*
***oförskräckligt** adv. *oføskrɑklıt* & *ou-*, adv. Förskräckligt, i högsta grad. (*o* intens.)
oförståndig adj. *oføstondı* l. *-ıgər* & *ou-.*
***oförsumlig** adj. *oføsumlıgər* & *ou-*, adj. Mycket försumlig (*o* intens.)
oförvarandes adv. *oførvarandıst* & *ou-.*
ogräs n. *ogres* ut. pl., n.
***oj** inter. *oı*, interj. Aj! Ack! O! Ve!
***oja sig** vb. *oj[a] se*, sv. vb. 1 Jämra sig.

ok n. *ok* pl. =, n.
oklok adj. *oklokər* & *ou-*.
okristnad adj. *okrıstna* & *ou-*, oböjl. *okrıstnat tjyt* kallas flickebarns bröst.
okänd adj. *otjandər* & *ou-*, adj. 1) Okänd för ngn. 2) Obekant med ngn l. ngt.
olik adj. *olıkər* & *ou-*. Äfven *olıkər* & *ou-*.
olika adv. *olıka* & *ou-*. Äfven *olıka* & *ou-*.
olikt adv. *olıχt* & *ou-*, adv. Synnerligen, i oväntad grad. Äfven *olıχt* & *ou-*.
olja f. *oljo*, f.
olycka f. *olyko* & *ou-* ut. pl., f. Äfven *olyko* & *ou-*.
olyd[ig] ***-og** adj. *olydo* l. *-ogər* & *ou-*. Äfven *olydo* & *ou-*.
***om** m. *om* ut. pl., m. Fläkt, ånga.
om prep. *om* & *om*.
om konj. *om* & *om*.
omaka vb. *omaka* & *ou-*, sv. vb. 1.
***om[m]a** vb. *om[a]*, sv. vb. 1 Fläkta, ånga. — Jfr *R:* 840 a.
omöjlig adj. *omøılı* l. *-ıgər* & *ou-*, adj. 1) = hsv. 2) Omedgörlig.
ond adj. *ondər*.
ondska f. *on(d)sko* ut. pl., f.
onytt[ig] ***-og** adj. *onyto* l. *-ogər* & *ou-*.
onöd[ig] ***-og** adj. *onyødo* l. *-ogər* & *ou-*.
ord n. *od* pl. =, n.
oreda f. *oreıdo* & *ou-* ut. pl., f.
oreda vb. *oreıd[a]* & *ou-*, sv. vb. 1.
orka vb. *ork[a]*, sv. vb. 1. — pres. vanl. *ork*.
orm m. *orm* pl. *-ar*, m.
***orm-äla** f. *ormælo*, f. Ormödla.
[orre] ***urre** m. *ur* pl. *-ar*, m.

***orubba** vb. *orub[a]* & *ou-*, sv. vb. 1 Rubba, störa. (*o* intens.)
os n. *os* ut. pl., n.
osa vb. *os[a]*, sv. vb. 1. Vanl. säges *ha osar m.*
osann adj. *osanər* & *ou-*.
osanning f. *osanıgg* & *ou-* pl. *-ar*, f.
oss pron. *os.*
ost m. *ost* & *oust* pl. *-ar*, m.
***ost-stomal** n. *oststomal* pl. =, n. Form hvari ost prässas.
***ostöra** vb. *ostyør[a]* & *ou-*, sv. vb. 2 Störa, rubba. (*o* intens.)
ovan adj. *ovanər* & *ou-*.
***oviligt** adv. *ovılıt* & *ou-*, adv. Alt igenom, särdeles.
oväder n. *ovedər* & *ou-* ut pl., n.
ovärdig adj. *ovædıgər* & *ou-*.
ovärdigt adv. *ovædıt* & *ou-*, adv. Särdeles, ofantligt. *ovædıt mykı.*
***ovördig** adj. *ovølın* & *ou-*, adj. Ovårdig, oaktsam, vårdslös.
***ovördinge** m. *ovølıggjı* & *ou-* pl. *-ggar*, m. Slarf.
ox[e] m. *oks* pl. *-ar*, m.
[**oxel**] ***osel** f. *osæl* pl. *oslar*, f.
***oxhyfvel** m. *okshyvıl* pl. *-hyvlar*, m. Stor hyfvel med två handtag, kallade *horn.*
oxkörare m. *okstjyørar* pl. *-ər*, m. 1) = hsv. 2) Taltrast.
oxog adj. *okso* l. *-ogər*, adj. Brunstig, om ko.
oär *ouar* pl. =, n.
oärlig adj. *oærlı* l. *-ıgər* & *ou-*.

P.

packa vb. *pak[a]*, sv. vb. 1.
packe m. *paka*, m.

pafsa f. *pafsó*, f. Padda.
paletå m. *paltua* pl. *-ər*, m.
pall m. *pal* pl. *-ar*, m.
***pallra** *paldər paldra*, vb. Tala fort och oredigt. — *Rz* 493 b.
***pallrog** adj. *paldro* l. *-ogər*, adj. Småfånig.
palt m. *palt* pl. *-ar*, m.
***palta** vb. *palt*[*a*], sv. vb. 1 [*uav*] Småspringa. — *Rz* 494 a.
panna f. *pano*, f. Käril; ångpanna. *pana* pl. *or*, f. Änne.
pannkaka f. *pankaku*, f.
pappa m. *papa* ut. pl., m.
papper n. *papər* pl. =, n.
par n. *par* pl. =, n.
pasma f. *pasmo*, f.
***passa** vb. I *pas*[*a*], sv. vb. 1 Uppassa.
passa vb. II *pas*[*a*], sv. vb. 1 Anstå.
passlig adj. *paslıgər*.
pastor m. *pastór* pl. *-ər*, m.
***patent** adj. *patánt*, adj. Duglig.
[**patt** m] ***patta** f. *pato*, f.
peka vb. *pıeka*, sv. vb. 1.
pelar[**e**] m. *pılar* pl. *-er*, m.
[**pen** m.] ***pän** n. *pan* pl. =, n.
[**penitera**]* **pinutera** vb. *pınutıer*[*a*], sv. vb. 1 Plåga, ansätta.
penna f. *peno*, f.
penning, peng m. *panıgg* & *pagg* pl. *-ar*, m.
peppar n. *pıpar* ut. pl., m.
[**perpendikel**] ***terpentikel** m. *tærpəntıkıl* pl. *-klar*, m.
picka f. *pıko*, f.
picka vb. *pık*[*a*], sv. vb. 1.
***pickstake** m. *pıkstaka*, m. Broddad staf brukad vid isvandring. — l. hsv. **pikstake?* isl. *píkstafr*, m.

piga f. *pigo*, f.
pigg m. *pig* pl. *-ar*, m.
***pigtalja** f. *pigtaljo*, f. Karl som lefver otuktigt med pigor.
pik m. *pik* pl. *-ar*, m.
pil m. *pil* pl. *-ar*, m.
***pilleknarkare** m. *piliknarkar* pl. *-ər*, m. Sup.
***pimpa** f. *pimpo*, f. Cunnus.
***pimpa** vb. *pimp[a]*, sv. vb. 1 Coire. — Jfr *Rz* 501 a *pimpug*.
pina f. *pino*, f.
pina vb. *pin[a]*, sv. vb. 1.
***pingla** f. *pigglo*, f. Grodunge.
pingst f. *pigst* pl. *-ər*, f.
***pink** n. *pigk* ut. pl., n. Urin.
***pinka** vb. *pigk[a]*, sv. vb. 1 Urinera.
pinne m. *pina*, m.
pinn[harf] ***-harfva** f. *pinharvo*, f.
pipa f. *pipo*, f.
pipa vb. *pip[a]*, sv. vb. 1.
***pirla** vb. *pirl[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Röra sig med god fart, om båt. Eg. väl om det ljud som då uppstår i vattnet. — skottska *pirl:* to whirl.
***pirra** vb. *pir[a]*, sv. vb. 1 Klaga, kvida; om barn.
***pirrog** adj. *piro* l. *-ogər*, adj. Gråtig, om barn.
piska f. *pisko*, f.
piska vb. *pisk[a]*, sv. vb. 1.
piss n. *pis* ut. pl., n.
***pissa** f. *pisu*, f. Cunnus. — l. hsv. **pesa?* (diall. *pes*, m. Penis).
pissa vb. *pis[a]*, sv. vb. 1.
pita vb. *pit[a]* *pait* *piti*, vb. 1) Skrika. 2) Kvittra. *jarpana pitər*. — *Rz* 503 b.

***pitog** adj. *pito* l. *-ogər*, adj Kinkig.
***pittra** vb. I *pitra*, sv. vb. 1 Kvittra.
***pittra** vb. II *pitər* l. *pitra*, sv. vb. 1 Värka så att det tilllika sjuder l. kittlar.
piustaa fi. *piusta*, sv. vb. 1 Fläkta, blåsa.
***pjalta** vb. *pjalt[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Tassa. — *Rz* 494 a.
***pjasa** vb. *pjas[a]*, sv. vb. 1 Tassa. — *Rz* 503 b.
***pjaska** vb. *pjask[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Tassa, trippa. — *Rz* 503 b.
***pjasog** adj. *pjaso* l. *-ogər*, adj. Löjlig, barnslig.
***pjepa** vb. *pjiep[a]*, sv. vb. 1 Pjunka.
***pjunka** vb. *pjugk[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Småspringa.
pjollr[ig] ***-og** adj. *pjolro* l. *-ogər*.
***pjuska** vb. *pjusk[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Gå med långa steg och krokig rygg. — *Rz* 504 a.
***pjuxa** vb. *pjuks[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] = **pjuska*.
pjåka vb. I *pjuak[a]*, sv. vb. 1.
***pjåka** vb. II *pjok[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Stulta, tassa.
pjåk[ig] ***-og** adj. *pjuako* l. *-ogər*.
pjåska vb. *pjosk[a]*, sv. vb. 1 [*me, om nogon*].
pjåsk[ig] ***-og** adj. *pjosko* l. *-ogər*.
pjäcka vb *pjek[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Gå med snabba och korta steg.
***pjätta** vb. I *pjet[a]*, sv. vb. 1 Slå sakta. — *Rz* 504 b.
***pjätta** vb. II *pjet[a]*, sv. vb. 1 Småtrippa. — *Rz* 504 b.
***pjöska** vb. *pjøusk[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Gå krokig och med slängande armar.
***pjöskog** adj. *pjøusko* l. *-ogər*, adj. Fånig.
plagga vb. *plag[a]*, sv. vb. 1.
[**plank**] ***blank** n. *blagk* pl. =, n.
[**planka**] ***blanka** f. *blagko*, f.
[**planta**] ***plänta** f. *plento*, f.

***plaska** vb. *plask[a]*, sv. vb. 1 [*tıl*, *om*] Slå, smälla till.
platta f. *plato*, f.
platta vb. I *plat[a]*, sv. vb. 1 [*ut nogo*].
***platta** vb. II *plat[a]*, sv. vb. 1: 1) [*tıl*, *om*] Slå till ngn, isht barn. 2) Slå mot stranden, om våg.
***platta** vb. III *plat[a]*, sv. vb. 1, descr. *platar o gar* Går fjäskigt och ovårdigt.
***platticka** f. *plátıko*, f. Med värktyg åstadkommen jämn yta.
***plattra** vb. I *platra*, sv. vb. 1 Pladdra.
***plattra** vb. II *platra*, sv. vb. 1 Smattra.
***plattus** m. *platus* pl. obr., m. En som **plattar* III.
pligg m. *plıg* pl. *-ar*, m.
pligga vb. *plıg[a]*, sv. vb. 1.
plikta vb. *plıχt[a]*, sv. vb. 1.
plocka, ***plucka** vb. *plok[a]* & *pluk[a]*, sv. vb. 1.
plog m. *plog* & *ploug* pl. *-ar*, m.
plottra vb. *plotra*, sv. vb. 1 Tala otydligt o. oredigt.
***plottrog** adj. *plotro* l. *-ogər*, adj. Otydlig och oredig i talet.
plugg m. *plug* pl. *-ar*, m.
plåga f. *pluago*, f.
plåga vb. *pluag[a]*, sv. vb. 1.
***plåsja**? vb. *ploš[a]*, sv. vb. 1 Gå i vatten l. lera.
***plåska**? vb. *ploısk[a]*, sv. vb. 1 = fg.
plåster n. *pluastər* pl. =, n.
plåt m. *pluat* pl. *-ar*, m.
***plärr** n. *plær* ut. pl., n. Oväsen.
***plärra** vb. *plær[a]*, sv. vb. 1 Väsnas, stoja. — mhty. *plerren* skria.
plätt m. *plet* pl. *-ar*, m.
***plätta** vb. *plet[a]*, sv. vb. 1 [*om*, *tıl*] Daska, slå. — *Rz* 507 a.
pojke m. *poık* & *poıtjı* pl. *poıkar*, m.

***pojkvesel** m. *poıkvesıl* pl. *-ar*, m. Pojkstackare.
pokero fi. (?) *pokar* pl. *-ər*, m. Stor, fet strömming.
***popsa** vb. *pops[a]*, sv. vb. 1 Äta, spisa.
[***porla**] ***borla** f. *borlo*, f. Vattenbubbla.
poro fi. *poro* ut. pl., f. Grummel. *por[a]*, sv. vb. 1 Grumla. *poro* l. *-ogər*, adj. Grumlig.
***porra?** ***purra?** vb. *por[a]*, sv. vb. 1: 1) [*po aına*] Blåsa på någon. 2) Fjärta.
port m. *pot* pl. *-ar*, m. 1) = hsv. 2) Lucka på kvarnvinge.
potta f. *poto*, f. 1) Nattkäril. 2) Kruka.
pracka f. *prako*, f.
***pralla** vb. *pral[a]*, sv. vb. 1 Prata, sladdra. — *Rz* 509 b.
***prallus** m. *pralus* pl. *-ar*, m. Storpratare.
prata *prat[a]*, sv. vb. 1.
***prattla** vb. *pratla*, sv. vb. 1 Pladdra, sladdra.
predika vb. *pradík[a]*, sv. vb. 1.
predikning f. *pradíknıŋg* pl. *-ar*, f.
***priarna** *prıana prıana* Lockord till kalfvar.
prick m. *prık* pl. *-ar*, m.
***pricka?** ***preka?** f. *prıku*, f. Cunnus.
pricka vb. I *prık[a]*, sv. vb. 1 Utpricka farled.
***pricka** vb. II *prık[a]*, sv. vb. 1 Coire. — Jfr *Rz* 509 b *preka*. — **preka?*
***prigaler** pl. t. *prıgálər*, pl. t. Saker, effekter. — Jfr *Rz* 51 a *brigaler*.
***primpa** vb. *prımp[a]*, sv. vb. 1 Cacare. — Jfr *Rz* 509 b *prempa* laga till, anrätta.
***primpesbräde** n. *prımpısbredə* pl. *-ər* & *-ən*, n. Sittbräde i afträdeshus.
***primpeshus** n. *prımpıshus* pl. =, n. Afträde.
***primpeshål** n. *prımpıshol* pl. =, n. Sitthål i **primpesbräde*.

pris m. *pris* pl. *-ar*, m.
pris n. *pris* pl. =, n.
***priska** vb. *prisk[a]*, sv. vb. 1 Stänka, tr. o. intr.
***prissa**? f. *prisu*, f. Cunnus.
prof n. *prov* pl. =, n.
profva vb. *prov[a]*, sv. vb. 1.
prost m. *prost* & *proust* pl. *-ar*, m.
***prumpa** vb. *prump[a]*, sv. vb. 1 Fjärta. — isl. *prompa*. no. *prumpa*.
***prunsa** vb. *pruns[a]*, sv. vb. 1 Fjärta.
***prunta** vb. *prunt[a]*, sv. vb. 1: 1) Fjärta. 2) Cacare.
***prunthus** n. *prunthus* pl. =, n. Afträde.
***prunthål** n. *prunthol* pl. =, n. = **primpeshål*.
***pruppel**? ***proppel**? m. *prupul* ut. pl., m. Penis.
pruta vb. *prut[a]*, sv. vb. 1.
***prutsa** vb. *pruts[a]*, sv. vb. 1 Fjärta.
***prutta** vb. *prut[a]*, sv. vb. 1 Fjärta.
pryl m. *pryl* pl. *-ar*, m.
pråm m. *pruam* pl. *-ar*, m.
***pråta** vb. *prot[a]*, sv. vb. 1 Röra om, t. ex. i vatten.
***pråtog** adj. *proto* l. *-ogər*, adj. Fånig.
***prätta** vb. I *prot[a]*, sv. vb. 1 Orena.
***prätta** vb. II *prot[a]*, sv. vb. 1 Skräfla.
***prätte-Kitta** f. *protatjita* ut. pl., f. Munvig person, man l. kvinna. — **Kitta* egentl. nom. pr. = *Kerstin*.
***prälla** vb. *prel[a]*, sv. vb. 1 Pláddra. — *Rz* 509 b.
***prällus** m. *prelus* pl. obr., m. Pladdrare.
***präppeltask** m. *prepæltask* pl. *-ar*, m. Storskräflare.
***präppla** vb. *prepla*, sv. vb. 1 Skräfla. — Jfr nhty. *plappern*.
***präpplog** adj. *preplo* l. *-ogər*, adj. Skräflande.
***präpplus** m. *preplus* pl. obr., m. Skräflare.

prässa vb. *pres[a]*, sv. vb. 1. — [Hällre **trysta*].
präst m. *prest* pl. *-ar* & *-ər*, m.
prästgård m. *prestgual* pl. *-ar*, m.
***prästklocka** f. *prestkloko*, f. Campanula persicifolia.
***prättla** vb. *pretla*, sv. vb. 1 Sladdra.
pröfva vb. *pryøv[a]*, sv. vb. 1.
***pula** vb. *pul[a]*, sv. vb. 1 Coire. — *Rz* 512 a.
pulkka fi. *pulka*, m. Träpinne. *pulk[a]*, sv. vb. 1 Genom sylstyng bringa testiklarne att förtorka.
pund n. *pund* pl. =, n.
pung m. *pugg* pl. *-ar*, m.
puss m. *pus* pl. *-ar*, m. Kyss.
pussa vb. *pus[a]*, sv. vb. 1.
pust m. *pust* pl. *-ar*, m. 1) = hsv. 2) Mindre blåsbälg.
pusta vb. *pust[a]*, sv. vb. 1.
***putt** m. *pot* pl. *-ar*, m. Vattenpuss. — *Rz* 514 b.
puttra vb. *putra*, sv. vb. 1.
pylsa f. *pylso*, f.
***pylsare** m. *pylsar* pl. *-ər*, m. Vindkast.
***pyra** vb. *pyr[a]*, sv. vb. 1 Gråta. — Jfr *Rz* 516 a *pyra* sippra ut.
***pysa** vb. *pys[a]*, sv. vb. 1: 1) Spraka, om eld. 2) Fräsa, om hett vatten. — *Rz* 516 a.
***pysselrede** n. *pysœlreudə* pl. *-ər* & *-ən*, n. Person som sysslar med hvarjehanda.
pyssla vb. *pysla*, sv. vb. 1.
på prep. o. adv. *pua*, *po*.
***på andern** adv. tls. *po andœn*, adv. tls. För andra gången.
påk m. I *puak* pl. *-ar*, m.
***påk** m. II *puak* pl. *-ar*, m. Pojke. — *Rz* 517 a.
påle m. *puala*, m.
***på ricko** tls. *po riku*, adv. tls. Uselt, eländigt.

påse m. *posa*, m. 1) = hsv. 2) Scrotum.
påsk m. *puask* pl. *-ar*, m
***på släten** tls. *po slet'n*, adv. tls. På upphällningen, slut.
***påse-rygga** adv. *bæra nogon posaryga*, tls. Bära någon [liksom en påse] på ryggen.
***påse-talg** m. *posatalg* ut. pl., m. Fettbildning vid kreaturs könsdelar.
påta vb. *pot[a]*, sv. vb. 1.
päll m. *pel* pl. =, n.
päls m. *pæls* pl. *-ar*, m.
***pälsfarbror** m. *pælsfarbru* ut. pl., m. Benämning på vargen.
***pära** f. *pæru*, f. Potatis. — *Rz* 518 a.
pärla f. *pærlo*, f.
päron n. *pærun* pl. =, n. 1) = hsv. 2) Potatis.
***päronfingret** n. *pærunfiggrə*, n. def. Benämning på pekfingret.
***pärongrop** f. *pærungrop* pl. *-ar*, f. Potatesgrop.
***päronland** n. *pærunland* pl. =, n. Potatesland.
***päronstånd** n. *pærunstuand* pl. =, n. Potatesstånd.
pärta f. *pæto*, f.
***pärthjälle** m. *pætjela*, m. Torkställning för pärtor.
***pärtkäring** f. *pætjærgg* pl. *-ar*, f. Ställning hvari pärtblosset fästes.
pöl m. *pyul* pl. *-ar*, m. Vattenpuss.
***pöna** vb. *pyni* l. *pynja*, sv. vb. 1 Lipa.
***pöra** vb. *pəur[a]*, sv. vb. 1 Grumla. — Jfr fi. *poro*.
pösa vb. *pəus[a]*, sv. vb. 2.
***pöska** vb. *pəusk[a]*, sv. vb. 1 [*pua*, *uav*] = **pjuska*. Kanske hällre **puska*.

R.

***rack** m. *rak* pl. *-ar,* m. En hvar bland de ringar som fasthålla seglet och rån vid masten.

rackare m. *rakar* pl. *-ər,* m. — *rakaş fıntratıln!*

***rackel** n. *rakæl* ut. pl., n. Upphostadt slem. — *Rz* 548 a.

rackla vb. I *rakla,* sv. vb. 1.

***rackla** vb. II *rakæl rakla,* sv. vb. 1: 1) [*uav*] Gifva sig åstad med osäkra steg. 2) [*kul, utot* &c] Ramla. — no. *rakla,* vb. flacka.

***racklog** adj. *raklo* l. *-ogər,* adj. Full af slem i halsen.

rad f. *rad* pl. *-ar,* f.

rada vb. I *rad*[*a*], sv. vb. 1.

***rada** vb. II *rad*[*a*], sv. vb. 1 [*uav*] Aftåga, om en skara människor. — Månne **vrada?* Jfr *Rz* 820 a *vrädand.*

rafsa vb. *raps*[*a*], sv. vb. 1. — *r. ı se* Glupskt förtära mat.

raft m. *raft* pl. *-ar,* m.

***ragassa** vb. *ragas*[*a*], sv. vb. 1 Väsnas, stoja. — Jfr *Rz* 520 b.

ragata f. *ragáto,* f.

ragg f. *rag* ut. pl., f.

ragg[**ig**] ***-og** adj. *rago* l. *-ogər.*

ragla vb. *ragla,* sv. vb. 1.

raiskata fi. *raısk*[*a*], sv. vb. 1 Förspilla; fördärfva.

rak adj. *rak* l. *-ər.*

***raka** vb. I *rak*[*a*], sv. vb. 1.

raka vb. II *rak*[*a*], sv. vb. 1 [*uav*] Gifva sig i väg med hast. — *Rz* 521 b.

[**rakknif**] ***rakande-knif** m. *rákankniv* pl. *-ar,* m.

rakna vb. *rakn*[*a*], sv. vb. 1 [*ut*].

***rakodant** m. *rákudant* pl. *-ar,* m. Vräkling.

***ralla** vb. *ral[a]*, sv. vb. 1 Springa med skvaller. — *Rz* 522 b.

***rallkäring** f. *raltjærgg* pl. *-ar*, f. Skvallerkäring.

ram m. *ram* pl. *-ar*, m.

ram adj. *ramər*.

***rama** f. *ramo*, f. Göpen. — Jfr *Rz* 523 b *rama*, vb.

rama vb. *ram[a]*, sv. vb. 1 Slå; dädan: 1) [*kul*] Ramla. 2) [*te me nogo*] *a)* Framkomma med ett oväntadt ord. *b)* Fjärta.

***rambasa** vb. *rambás[a]*, sv. vb. 1 Stoja, larma.

ramla vb. *rambla*, sv. vb. 1.

rammel n. *rambæl* ut. pl., n.

ramsa f. *ramso*, f.

ramsvart adj. *ramsvatər*.

rand f. *rand* pl. *rendər* & *randər*, f.

rand[ig] *-og adj. *rando* l. *-ogər*.

***rangla** vb. *raggla*, sv. vb. 1 Färdas utan mål. — Jfr *Rz* 524 b. no. *rangla*.

ranka f. *ragko*, f.

ranka vb. *ragk[a]*, sv. vb. 1.

***rant** m. *rant* pl. *-ar*, m. Liderlig karl. — *Rz* 524 b.

ranta vb. *rant[a]*, sv. vb. 1: 1) Flacka omkring. 2) Föra ett liderligt lif.

***rantog** adj. *ranto* l. *-ogər*, adj. Liderlig.

rapp n. *rap* pl. =, n.

rappa vb. *rap[a]*, sv. vb. 1.

***rappelhandsk[e]** m. *rapælhansk* pl. *-ar*, m. Skräflare.

***rappla** f. *raplo*, f. Sladderkäring.

***rappla** vb. *rapla*, sv. vb. 1 Rabbla; sladdra.

***rapplog** adj. *raplo* l. *-ogər*, adj. Sladderaktig.

***rappoxe?** m. *rápoks* pl. *-ar*, m. Siklöja.

rasa vb. *ras[a]*, sv. vb. 1.

rask adj. *raskər* n. *ras(k)t.*
raska vb. I *rask[a]*, sv. vb. 1 [*pua*] Skynda.
***raska** vb. II *rask[a]*, sv. vb. 1 Susa. — *he raskar ı skogjın* l. *skoujın.*
rata vb. *rat[a]*, sv. vb. 1.
reda f. *reıdo* ut. pl., f.
reda vb. *reıd[a]*, sv. vb. 2 [*op, ut*].
re[dan] adv. *reı.*
[redare] ***räddare** m. *redar* pl. *-ər*, m.
rederi n. *reıderí* pl. = & *-ər*, n.
red[ig] ***-og** adj. *reıdo* l. *-ogər.*
redlig adj. *rıedlı* l. *-ıgər.*
ref n. I *rıv* pl. =, n. Sandbank. — isl. *rif*, n.
ref n. II *rıev* pl. =, n. Ref i segel.
refben n. *reıvbeın* pl. =, n.
reffla f. *rıflo*, f.
refva f. *reıvo*, f.
refva vb. *rıev[a]*, sv. vb. 1.
***refve** m. *rıva*, m. Bakbom undertill i väfstol. Kring denne lindar sig det väfda. — *Rz* 530 b. isl. *rifr*, m.
***refve-järn** n. *rıvajæŋ* pl. =, n. Järn å bakbommen i väfstol.
refve-trä n. *rıvatre*, n. Väfbult. [Böjn. se *tre*].
[regel] ***rigel** m. *rıgæl* pl. *rıglar*, m. (å dörr).
regera vb. *rıjǽr[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Väsnas.
[regering] ***regerning** f. *rıjǽŋıgg* ut. pl. f. 1) = hsv. 2) Larm, oväsen.
[regla] ***rigla** vb. *rıgla*, sv. vb. 1.
regn n. *regən* ut. pl., n.
regna vb. *regən* l. *regna*, sv. vb. 1.
regnbåge m. *regənboga*, m.
***regndagg** f. *regəndag* ut. pl., f. Regnstänk.

regn[ig] *-og adj. *rægno* l. *-ogər.*
reling m. *ræıhgg* & *ræhgg* pl. *-ar*, m.
***rem** m. *ræım* pl. *-ar*, m. Stake, hvarmed isväg utmärkes.
rem f. *ræım* pl. *-ar*, f.
***rem** n. *rım* pl. =, n. Trä, löpande parallelt med slädmeden och bildande häckens l. korgens utkant. — *Rz* 529 a. isl. *rim*, n.
***rem[m]a** vb. *ræım[a]*, sv. vb. 1 Medels **rem* (m.) utmärka vinterväg.
remna f. *rımno*, f.
remna vb. *rımna*, sv. vb. 1.
remsa f. *rımso*, f.
ren adj. *ræıner*. — n. *ræınt* anv. ock ss. adv. i bet. af Alldeles.
rena vb. *ræın[a]*, sv. vb. 1.
***renhäckling** f. *ræınhekhgg* ut pl., f. Linets andra häckling.
rensa vb. *ræıns[a]*, sv. vb. 1.
rep n. *ræıp* pl. =, n.
***repa** f. *rıpu*, f. Redskap hvarmed lin repas.
repa vb. I *rıp[a]*, sv. vb. 1 Repa lin.
***repa** vb. II *ræıp[a]*, sv. vb. 1 Med rep ombinda, t. ex. ett lass.
resa f. *ræıso*, f.
resa vb. I *ræıs[a]*, sv. vb. 1.
***resa** vb. II *rıs[a]*, sv. vb. 1 [abs. & + *op*] Uppstiga. — isl. *rísa*.
ria f. *rıo*, f.
ria vb. *rı[a]*, sv. vb. 1.
ribba f. *rıbo*, f.
***ricka** f. *rıku*, f. Opålitlig person.
***rickog** adj. *rıku* l. *-ugər*, adj. 1) Ostadig, om ting. 2) Opålitlig, om person. — *Rz* 533 a.

***rickorede** n. *rikureidə*, pl. *-ən*, n. Dåligt åkdon.
rida vb. *rid[a] reid ridi.*
***rifva** f. *rivo*, f. Mindre näfverskäppa. — *Rz* 537 b.
rifva vb. *riv[a] reiw rivi.*
***rifvor** f. pl. *rivur*, pl. t. Potatesfnas.
rik adj. *rikər.*
rike n. *ritji* pl. *-ər* & *-ən*, n.
rik[e]dom m. *rikdom* pl. *-ar*, m.
rim n. I *rim* pl. =, n. Versrim.
rim n. II *rim* ut. pl., n. Rimfrost. — isl. *hrím*, n.
rimfrost f. *rimfrost* ut. pl., m.
rimma vb. I *rim[a]*, sv. vb. 1 Göra l. vara rim (i vers). *he rimar se* Det anstår, det faller sig väl.
rimma vb. II *rim[a]*, sv. vb. 1 *he rimar* Det lägger sig rimfrost.
***rim[m]og** adj. *rimo* l. *-ogər*, adj. Rimbeströdd.
ring m. *rigg* pl. *-ar*, m.
ringa vb. *rigg[a]*, sv. vb. 2.
rinna vb. *rin[a] ran runi.*
ripa f. *ripo*, f.
***riröse** n. *rirøis(ə)* pl. *-ər* & *-ən*, n. Samling af småsten på rieugnar.
ris n. *ris* ut. pl., n.
risata fi. *ris[a]*, sv. vb. 1 Slita, rifva. — *risahansk* ut. pl., m. Trashank.
***riska** f. *risko*, f. Ruska. — *Rz* 536 a—b.
rissel n. *risæl* pl. =, n.
***rist** f. *rist* pl. *-ar*, f. Ritadt streck.
***rista** f. *risto*, f. Rispa. — Jfr *Rz* 536 b.
rista vb. I *rist[a]*, sv. vb. 1 Skära.
rista vb. II *rist[a]*, sv. vb. 2 Skaka. — *he ristər i me* Det går rysningar genom mig.

rita vb. I *rit[a]*, sv. vb. 1.
*__rita__ vb. II *rit[a]*, sv. vb. 2 Uppresa.
*__ritgård__ m. *ritgual* pl. *-ar*, m. Gärdesgård med snedt liggande störar.
ro f. *ro* pl. *ronar* def. *ronan*, f. Höft.
ro f. *ro* ut. pl., f. Hvila, lugn.
ro vb. *ro*, sv. vb. 3.
roa vb. *ro[a]* & *rou[a]*, sv. vb. 1.
*__robank__ m. *robank* pl. *-ar*, m. Ett snickarvärktyg.
rock m. I *rok* pl. *-ar*, m. Klädesplagg.
rock m. II *rok* pl. *-ar*, m. Spinnrock.
*__rockarm__ m. *rokarm* pl. *-ar*, m. Ställning hvari rockbladet stickes.
rofva f. *rovo*, f.
*__rol__ n. *rol* & *roul* pl. =, n. Roder.
rolig adj. *rohgər*.
rom m. *rom* ut. pl., m.
romo fi. *romo* l. *-ogər*, adj. Plump, otymplig.
romsi fi. *roms* pl. *-ar*, m. Stöd för fartyg.
rop n. *rop* l. *roup* pl. =, n.
ropa vb. *rop[a]* l. *roup[a]*, sv. vb. 1.
rossla vb. *rosla*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Grymta.
rost m. & f. *rost* ut. pl., m.
rosta vb. *rost[a]*, sv. vb. 1.
rost[ig] *__-og__ adj. *rosto* l. *-ogər*.
rot f. *rot* pl. *ryøter* & *rotər*, f.
rote m. *rota*, m.
rotehjon n. *rotajon* pl. =, n.
rugga vb. I *rug[a]*, sv. vb. 1 (om fåglar).
*__rugga__ vb. II *rug[a]*, sv. vb. 1 Runka på hufvudet. — *Rz* 542 a. nor. *rugga*.

***rugga** vb. III *rug[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Sakteligen sträfva framåt.

rulla vb. *rul[a]*, sv. vb. 1.

rulle m. *rula*, m.

rull[harf] *-**harfva** f. *rulharvo*, f.

rum n. *rum* ut. pl., n. Utrymme.

***rum** adj. *rumər*, adj. Gles. — *Rz* 542 b.

***rum[m]as** *rumas*, sv. vb. 2 Rymmas.

***rumnot** f. *rumnot* ut. pl., f. Glesare delen af noten.

rumpa f. *rompo*, f.

rumpa vb. *romp[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Snopen aflägsna sig.

***rumpstickel** m. *rompstikil* pl. *-stiklar*, m. Rumptånge.

rump[tånge] *-**tange** m. *romptagga*, m.

rund adj. *rundər* n. *runt*.

rund[t]ikring adv. *rundər ikrigg*, adv. o. prep. Rundt om.

***rusig?** adj. *rusin* l. *ruso* & *-ogər*, adj. Dålig. — Jfr *Rz* 544 a.

rusk n. I *rusk* ut. pl., n.

***rusk** n. II *rosk* ut. pl., n. Skräp. — no. *rusk*, n.

ruska vb. I *rusk[a]*, sv. vb. 1 [*om nogo*] Skaka, tr.

***ruska** vb. II *rusk[a]*, sv. vb. 1 Slaska. — *Rz* 544 a.

***ruska** vb. III *rosk[a]*, sv. vb. 1: 1) Ostäda, skräpa. 2) Prata strunt. — Jfr. *Rz* 525 a.

rusk[ig] *-**og** adj. *rusko* l. *-ogər*.

rusta vb. *rust[a]*, sv. vb. 1 Laga, tillreda; reparera.

rusthåll n. *rusthol* pl. =, n.

rusthållare m. *rustholar* pl. *-ər*, m.

ruta f. *ruto*, f.

rutten adj. *rutin*.

ruttna vb. *rotna*, sv. vb. 1.

rya f. *ryo*, f.

ryck n. *ryk* pl. =, n.

rycka vb. *ryk[a]*, sv. vb. 2.
rygg m. *ryg* pl. *-ar*, m.
***ryggog** adj. *rygo* l. *-ogər*, adj. Kullrig.
ryka vb. *ryk[a] rœik rukı.*
rymma vb. *rym[a] rœm rumı* & *rymd.*
rynka f. *rygkjo*, f.
rynka vb. *rygk[a]*, sv. vb. 1.
rynk[ig] ***-og** adj. *rygkjo* l. *-ogər.*
rysa vb *rys[a]*, sv. vb. 2.
rysja f. *ryšo*, f.
rysk adj. *ryskər*, adj. 1) = hsv. 2) Vildsint.
ryss[e] m. *rys* pl. *-ər*, m.
***ryxta** vb. *rykst[a]*, sv. vb. 1 & 2: 1) Hicka. 2) Rapa.
***ryxtning** f. *rykstnıgg* pl. *-ar*, f. 1) Hickning. 2) Rapning.
rå f. *rua* pl. *ruar* & *ruanar*, f.
[**rå**] ***råd** n. *ruad* pl. =, n. Troll.
rå adj. *ruaər* n. *ruat.*
råd n. *ruad* pl. =, n.
råda vb. I *ruad[a]*, sv. vb. 2.
***råda** vb. II *roda*, sv. vb. 1 Rodna. — *Rz* 526 b. isl. *roða.*
***rådda** vb. *rod[a]*, sv. vb. 1: 1) Röra i l. ihop. 2) Tala osammanhängande.
***råddog** adj. *rodo* l. *-ogər*, adj. Oordnad.
***råde** m. *roda* ut. pl., m. Rodnad. — *Rz* 526 b. isl. *roði*, m.
råg m. *ruag* ut. pl., m.
råga vb. *rog[a]*, sv. vb. 1.
råge m. *roga* ut. pl., m.
[**råk**] ***råka** f. *ruako*, f.
råka vb. *ruak[a]*, sv. vb. 1.
råtta f. *roto*, f.
räcka f. *rəko*, f.
räcka vb. *rək[a]*, sv. vb. 2.

rädd adj. *radər* (ut. neutrum).
rädda vb. *rad[a]*, sv. vb. 1.
rädd[håga f.] *-**håge** m. *radhoga* ut. pl., m.
räf m. *rav* pl. *-ar*, m.
räflya f. *ravlyo*, f.
räfsa f. *rapso*, f.
räfsa vb. *raps[a]*, sv. vb. 1.
***räja?** ***re[d]a?** vb. *raj[a]*, sv. vb. 1 Resa af och till. — isl. *reiða* vb. drifva, vräka (tr.)
räkna vb. *rakna*, sv. vb. 1.
***räna** vb. *ran[a]*, sv. vb. 1 Aftaga, minskas. — isl. *réna.*
ränna f. *rano*, f.
ränna vb. *ran[a]*, sv. vb. 2. — *ran op* 1) Uppskjuta, om planta. 2) Uppväxa, om ungdom.
***ränsar** pl. t. *ransar*, pl. t., Efterbörd hos ko.
ränta f. *ranto*, f. Inelfvor.
***räs** n. *ras* ut. pl., n. Fiskafskräde. — *Rz* 552 a.
räta vb. *rat[a]*, sv. vb. 1 [*ut*].
rätt adv. *ræχt.*
röd adj. *ryødər* & *ryøər.*
***rödna** vb. *ryøn[a]*, sv. vb. 1 Varda röd.
[**röf**] ***räf** f. *rav* pl. *-ar*, f.
röfva vb. *ryøv[a]*, sv. vb. 1.
[***röfva**] ***räfva** vb. *rav[a]*, sv. vb. 1 Gå baklänges.
röfvare m. *ryøvar* pl. *-ər*, m.
***rögn** f. *røg'n* pl. *-ər*, f. Rönn.
rök m. *røuk* pl. *-ar*, m.
röka vb. *røuk[a]*, sv. vb. 1 & 2.
rör n. *ryør* pl. =, n.
röra f. *ryøro* ut. pl., f.
röra vb. *ryør[a]*, sv. vb. 2.
[**rörtofs**] ***rötofs** m. *røutops* ut. pl., m.

[rörvass] ***rövasse** m. *rørvasa* ut. pl., m.
rösa vb. *røs[a]*, sv. vb. 1.
röse n. *røs* pl. =, n. *røsə* pl. -*ər* & *ən*, n.
***rösta** vb. *røst[a]*, sv. vb. 1: 1) Uppföra röste. 2) Luta, om tak.
röst[e] n. *røst* pl. =, n.
***röst[moder]** -**modra** f. *røstmodro*, f. Längdstocken i takåsen.
röta f. *røto* ut. pl., f.
röta vb. I *røt[a]*, sv. vb. 1 (tr. o. intr.)
***röta** vb. II *røt[a]* & *røut[a]*, sv. vb. 2. Råma. — *Rz* 535 a. no. *rauta*.

S.

sacka vb. *sak[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Glida ned.
***sacka sig** vb. *sak[a] sa*, sv. vb. 1 Samla sig, skocka sig; om moln.
sad[e]l m. *sadul* pl. *sadlar*, m. *sal* pl. -*ar*, m.
sa[d]la vb. *sadla*, sv. vb. 1. *sal[a]*, sv. vb. 1.
saft f. *saft* pl. -*ər*, f.
safva vb. *sav[a]*, sv. vb. 1.
safve m. *sava* ut. pl., m.
***safve-tall** f. *savatal* pl. -*ar*, f. Tall rik på safve.
saga f. *sagu*, f.
sak f. *sak* pl. *sakər* def. *sakrən*, f.
***saka** vb. I *sak[a]*, sv. vb. 1 Neka i kortspel — *Rz* 555 b. no. *saka*.
***saka** vb. II ***sacka?** *sak[a]*, sv. vb. 1 Söla, dröja.
sakna vb. *sakna*, sv. vb. 1.
sakta adj. o. adv. *saχta*.

sakta vb. *saχt[a]*, sv. vb. 1.
***saktna** vb. *saχtn[a]*, sv. vb. 1 Sakta, intr.
sal m. *sal* pl. *-ar*, m.
sala vb. I *sal[a]*, sv. vb. 1 [*ihop* & *ihoup*].
***sala** vb. II *sal[a]*, sv. vb. 1 Dröja, söla.
salt n. *salt* ut. pl., n.
salt, *saltog adj. *saltər* & *saltogər*.
salta vb. *salt[a]*, sv. vb. 1.
salva f. *salvo*, f.
[**samka**] ***sanka** vb. *sagk[a]*, sv. vb. 1.
samme adj. *sama*, oböjl. — *sama leik* se under **lek**.
sams adv. *sams*.
sand m. *sand* ut. pl., m.
sanda vb. *sand[a]*, sv. vb. 1.
sand[grus] *-**grös** n. *sandgrøs* ut. pl., n.
sand[ig] *-**og** adj. *sando* l. *-ogər*.
[**sank**] ***sankig** adj. *sagkıgər*.
sann adj. *sanər*.
sanna vb. *san[a]*, sv. vb. 1.
sanning f. *sanıgg* & *sanıgg* pl. *-ar*, f.
sarf m. *sarv* pl. *-ar*, m.
sarga vb. *sarg[a]*, sv. vb. 1. — *sarg ı* Skära i, om medar som vid dåligt förelag nå sanden.
satan m. *satan* ut. pl., m.
[**se**] ***si** *sı* l. *sıa sua(g) sıd*.
sed m. *sıed* pl. *-ər*, m.
se[da]n adv. & konj. *sedan*, *sen*. — *søn* Sedan när; t. ex. *søn han kom jen ha fenın varı løısər*.
sedermera adv. *sédərmeıra*.
seg adj. *seıgər* n. *seıχt*.
segel n. *sıgæl* pl. =, n.
segla vb. *segla*, sv. vb. 1. *seıl[a]*, sv. vb. 1.

***seka** vb. *sek[a]*, sv. vb. 1 Dröja, söla.
sela vb. *sil[a]*, sv. vb. 1.
sele m. *sila*, m.
sel[e]puta f. *silaputo*, f.
***sel[e]tamp** m. *silatamp* pl. *-ar*, m. Den stropp i seldon som instickes i fimmelstångsöglan.
sen adj. *seinər* & *seindər*.
sena f. *sinu*, f. — isl. *sina*, f.
sex räkn. *seks*, abs. o. pred. *seksa*.
sextio räkn. *seksti*. — ord. *sekstiond(ɪ)*.
sexton räkn. *sekston*. — ord. *sekstond(ɪ)*.
siare m. *siar* pl. *-ər*, m.
sida f. *sido*, f.
***sie** m. *sia*, m. Båtbordsfogning. — Jfr no. *si*, n. *Aasen* 647 a.
***sifve** m. *siva*, pl. obr., m. Säf. — da. *siv*.
sig pron. *se*, *si*.
***sihår** n. *sihuar*, n. coll. Nöthår användt till stoppning i **siar*. — *Rz* 564 a.
sik m. *sik* pl. *-ar*, m.
sikt m. *siχt* pl. *-ar*, m.
sikta vb. *siχt[a]*, sv. vb. 1.
sil m. *sil* pl. *-ar*, m.
sila vb. *sil[a]*, sv. vb. 1.
silfver n. *silvər* ut. pl., n.
***silfverbrand** m. *sílvərbránd* ut. pl., m. Benämning på ringfingret.
silke n. *silkɪ* ut. pl., n. 1) Silke. 2) Siden.
sill f. *sil* pl. *-ar*, f. & m.
simma vb. *sim[a]*, sv. vb. 1.
Simon n. pr. *simon* g.? oböjl. Benämning för afträde.
simpa f. *simpo*, f.

sin pron. *sɪn*, f. *sɪn*, n. *sɪt*; pl. *sɪna*.
sina vb. *sɪn*[*a*], sv. vb. 1.
sinka vb. *sɪŋk*[*a*], sv. vb. 1 Dröja, söla.
sinne n. *sɪnə* pl. obr., n.
sippa f. *sɪpo*, f.
sist adj. superl. & adv. *sɪst*.
sitta vb. *sɪt*[*a*] *sat sutɪ* & *sɪta*.
***sittobräde** n. *sɪtubrɑ* n. Sittbräde. [Böjn. se *bräde!*]
sjal m. *šal* pl. *-ar*, m.
***sjappa** vb. *šap*[*a*], sv. vb. 1 Rymma, fly. Af fr. *échapper*.
sju räkn. *šʉ*, abs. o. pred. *šʉa*. — ordin. *šʉndɪ*.
sjuda vb. *šʉd*[*a*] *šød šudɪ*.
sjuk adj. *šukər*.
sjuka f. *šuko*, f.
***sjukas** vb. *šukas*, sv. vb. 1 [*at nogo*] Längta, trå.
sjukna vb. *šukn*[*a*], sv. vb. 1.
sjunga vb. *šugg*[*a*] pret. *sagg* sup. *šuggd* & *šuggɪ*.
sjunka vb. *šugk*[*a*] *sagk šugkɪ*.
sjuttio räkn. *šutɪ*. — ord. *šutɪond*(ɪ).
sjutton räkn. *šuton*. — ord. *šutond*(ɪ).
sjå n. *šou* ut. pl., n. Bestyr.
***sjåsa** vb. *šos*[*a*], sv. vb. 1 Gå och „draga benen efter sig“.
***sjä** part. *šɑ šɑ!* Lockord till häst.
säl m. *šæl* pl. *-ar*, m. Phoca.
själ f. *šæl* pl. *-ar*, f. Ande.
***själa**[**bössa**] ***-byssa** f. *šælabyso*, f. Bössa använd vid själjakt.
***själahotta** f. *šælahoto*, f. Sko af själskinn.
själas vb. *šælas*, sv. vb. 1.
***själ**[**a**]**skinn** n. *šælašɪn* pl. =, n. Själskinn.
själf pron. *šælv* & *šælvər*. — *han šælv* Hin onde.
sjätte räkn. *šatɪ*.

sjö m. *šyø* pl. *-ar*, m.
Sjöbärg n. pr. *šyøbærg*, n. pr. Smeksam benämning för *näcken*.
sjöfolk n. *šyøfolk*, n. coll.
sjöfågel m. *šyøfogæl* pl. *-foglar*, m.
sjöman m. *šyøman* pl. *-man* & *-manər*, m.
***sjöskuren** adj. *šyøskurın*, adj. Inskuren af vikar. — Jfr isl. *vágskorinn*.
***sjöstillna** vb. *šyøstılna*, sv. vb. 1 Varda stiltje, lugna [å haf].
***sjöstillnad** m. *šyøstılna* ut. pl., m. Stiltje.
skabb m. *skab* ut. pl., m.
skabb[ig] *-**og** adj. *skabo* l. *-ogər*.
[**skada** f.] ***skade** m. *skada* pl. obr., m.
skada vb. *skad[a]*, sv. vb. 1.
skaft n. *skaft* pl. =, n. 1) Skaft. 2) Solf.
***skaftkäpp** m. *skaftjap* pl. *-ar*, m. En hvar bland de trästickor i hvilka solfven äro fästa.
skafva vb. *skav[a]*, sv. vb. 1.
skaka vb. *skak[a]*, sv. vb. 1.
***skakande-sticka** f. *skakanstıko*, f. Redskap hvarmed lintåttar lagas.
skakel n. *skakul* pl. *skaklar*, m.
skal n. *skal* pl. =, n.
skala vb. I *skal[a]*, sv. vb. 1.
skala vb. II *skal[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Springa.
***skal[e]vabba** f. *skalavabo*, f. Skalbagge.
skall n. *skal* ut. pl., n.
skall hjvb. *ska* & *ska* pres., *sku* pret.
skalle m. I *skala*, m.
***skalle** m. II *skala*, m. Lång udde. — Jfr *Rz* 577 b.
skalla *skal[a]*, sv. vb. tr. 1.
skall[ig] *-**og** adj. *skalo* l. *-ogər*.

skallra vb. *skaldra*, sv. vb. 1: 1) Skalla. 2) Skallra.
skalm f. *skalm* pl. *ar*, m.
skam f. *skam* ut. pl., f.
skamlös adj. *skamlæsər*.
***skamtacka** f. *skamtako*, f. Liderlig, illa känd kvinsperson.
skandäck n. *skandek* pl. =, n.
skapa vb. *skap[a]*, sv. vb. 1.
***skapa sig** vb. *skap[a] sa*, sv. vb. 1 Bete sig, uppföra sig.
skaplig adj. *skaplı* l. *-ıgər*.
skare m. *skara* ut. pl., m.
skarf m. I *skarv* pl. *-ar*, m.
***skarf** m. II *skarv* pl. *-ar*, m. Graculus.
skarfva vb. *skarv[a]*, sv. vb. 1.
skarp adj. *skarpər* n. *skarft*.
skate m. *skata*, m. 1) Udde. 2) Trätopp.
***skateblår** f. pl. *skátabluar* ut. pl., m. Den blår som erhålles från linets första häckling.
skatt m. *skat* pl. *-ər*, m.
ske vb. *šıe*, sv. vb. 3. [Sälls.]
sked f. *skaıd* & *šaıd* pl. *-ar*, f. — *šıed* pl. *-ar*, f.
***skel** n. *šıl* & *stjıl* ut. pl., n. 1) Det ställe å väf där trådarne korsa hvarandra. — *Rz* 585 a. 2) *ga ı stjıl*, tls. Gå åtskils, gå isär. — isl. *skil*, n.
[sken] ***skin** n. *šın* ut. pl., n. Glans.
skena f. *šaıno*, f.
***skena** vb. I *šaın[a]*, sv. vb. 1 Skråma, såra. — *Rz* 586 a. isl. *skeina*.
skena vb. II *šaın[a]*, sv. vb. 1.
skepp n. *skıp* & *šıp* & *stjıp* pl. =, n.
skeppare m. *šıpar* pl. *-ər*, m. — *skıpur* pl. *-ar*, m.
skicka vb. *šık[a]* & *stjık[a]*, sv. vb. 1.
skida f. *šıdo* & *stjıdo*, f. Snöskida.

***skida** vb. I *šıd[a]* & *stjıd[a]*, sv. vb. 1 Löpa på skidor.
***skida** vb. II *šıd[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Skynda åstad.
skifva f. *šıvo*, f.
***skifva sig** *šıv[a] sa*, sv. vb. 1 Skynda sig.
skilja vb. *šılja* & *stjılja šıld* & *stjıld*. — inf. äfven *šılı*, *stjılı*.
***skiljemån** m. *stjılmuan* ut. pl., m. Åtskilnad.
skina vb. *šın[a] saın šını*. Äfven med *stj-*. *šın[a]*, sv. vb. 1 Blixtra.
skinka f. *šıŋko*, f.
skinn n. *šın* & *stjın* pl. =, n.
***skinnbåll** m. *šınbol* pl. *-ar*, m. Skämtsam benämning på potatisar.
skit m. *šıt* & *stjıt* & *skıt* pl. *-ar*, m.
skita vb. *šıt[a] šaıt šıtı*. Äfven med *sk-* och *stj-*.
skitig adj. *šıtıgər* & *stjıtıgər* & *šıtugər*.
***skitspigg** m. *stjıtspıg* pl. *-ar*, m. Spigg.
***skjora** f. *šoro* & *šouro*, f. Skata. — *Rz* 592 a. no. *skjor* isl. *skjór*, f.
skjorta f. *šoto*, f.
***skjula** f. *šulo*, f. Mjölkstäfva. — *Rz* 588 b. isl. *skjóla*, f.
skjuta *šut[a] šøt* & *šyøt šutı*. Ordet uttalas äfven med *skj-* och *stj-*.
skjuts m. *šus* pl. *-ar*, m. Äfven *skjus* och *stjus*.
sko m. *sko* & *skou* pl. *-nar*, m.
sko vb. *sko* & *skou*, sv. vb. 3.
skock m. *skok* pl. *-ar*, m.
sko[fve]l m. *skol* pl. *-ar*, f.
skog m. *skog* & *skoug* pl. *-ar*, m.
***skogs-bäss[e]** m. *skoksbas* (& *skouks-b.*) pl. *-ar*, m. Fästing, ixodes.
***skogs-svin** n. *skoksvın* & *skouksvın* pl. =, n. Gräfsvin.
***skol** f. *skol* pl. *-ar*, f. Stöd. — Jfr **skorda*.

[skola f.] ***skole** m. *skola*, m.

skola vb. *skol[a]*, sv. vb. 1.

***skolfnot** f. *skolvnot*, f. Notens glesaste parti. [Böjn. se *not!*]

***skolfva** f. *skolvo*, f. Gunga med fyra sittbräden.

***skolfva** vb. *skolv[a]*, sv. vb. 1: 1) Gunga. 2) Svikta. — *trenana skolvar.*

skomakare m. *skómákar* pl. *-ər*, m.

skona vb. *skon[a]*, sv. vb. 1.

skonare m. *skonar*, pl. *-ər*, m.

skopa f. *skopo & skoupo*, f.

***skorda** f. *skolo*, f. Båtstöd. — isl. *skorða*, f.

***skorda** vb. *skol[a]*, sv. vb. 1 Anbringa stöd under ngt. — isl. *skorða.*

***skordning** f. *skolnigg* ut. pl., f. Handlingen att **skorda.*

skorf m. *skorv* ut. pl., m.

skorfv[ig] *-**og** adj. *skorvo* l. *-oger.*

skorpa f. *skorpo*, f.

***skorpog** adj. *skorpo* l. *-ogər*, adj. Betäkt l. öfverdragen med skorpa.

[s]korsten m. *kostæn* pl. *-ar*, m.

skot n. *skot & skout* pl. =, n.

skota vb. *skot[a] & skout[a]*, sv. vb. 1.

skott n. *skot* pl. =, n.

skotta vb. *skot[a]*, sv. vb. 1.

skottspole m. *skotspola*, m.

skrabba f. *skrabo*, f. Skrabbig varelse.

skrabb[ig] *-**og** adj. *skrabo* l. *-ogər.*

***skracka** vb. *skrak[a]*, sv. vb. 1 Skratta, om skatan. — no. *skrikka.*

***skrafla** f. *skravlo*, f. Sladderkäring.

***skrafla** vb. *skravla*, sv. vb. 1: 1) Knarra. 2) Kurra, om magen. 3) Pladdra. — *Rz* 597 a. — no. *skravla.*
***skraflare** m. *skravlar* pl. *-ər*, m. Pratmakare. — no. *skravlar*, m.
***skraflog** adj. *skravlo* l. *-ogər*, adj. Pratsam.
***skrafva** vb. *skrav[a]*, sv. vb. 1 Sladdra. — isl. *skrafa.*
***skrakog** adj. *skraku* l. *-ugər*, adj. Vårdslös. – Jfr *Rz* 596 b *skraka.*
***skrakog-Daniel** m. *skrákudanıl* pl. obr., m. Vårdslös mansperson.
skramla vb. *skrambla*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Skräfla.
skrapa f. I *skrapu*, f.
***skrapa** f. II *skrapu*, f. Stackare.
skrapa vb. *skrap[a]*, sv. vb. 1: 1) Skrapa. 2) Smattra, om regn.
***skrappla** vb. *skrapla*, sv. vb. 1 Smattra, om regnet.
***skrata** f. *skratu*, f. 1) Skramla. 2) Fågelskrämma.
***skrata** vb. I *skrat[a]*, sv. vb. 1 [*et nogon*] Jaga. — *Rz* 596 b.
***skrata** vb. II *skrat[a]*, sv. vb. 2 Skvattra, om skatan. — no. *skrata.*
***skratog** adj. *skratu* l. *-ugər*, adj. Gäll.
skratt n. *skrat* ut. pl., n.
skratta vb. *skrat[a]*, sv. vb. 1.
skrefva f. *skrıvu*, f. 1) = hsv. 2) Cunnus.
skrift f. I *skrıft* pl. *-ər*, f. Skrifvet arbete.
skrift f. II *skrıft* ut. pl., f. Nattvardsgång.
skrifva vb. *skrıv[a] skreıv skrıvı.*
skrik n. *skrık* pl. =, n.
skrika f. *skrıkjo*, f. — no. *skrikja*, f.
skrika vb. *skrık[a] skreık skrıkı.*
skrin n. *skrın* pl. =, n.

skrinda f. *skrindo*, f.
skrinna vb. *skrin[a]* *skran* *skrun*.
***skrinn-is** m. *skrinis* pl. -*ar*, m. Is tjänlig att åka skridsko på.
skrinnsko m. *skrinsko* pl. -*nar*, m.
***skrofla** f. *skrovlo*, f. Bärgskrefva.
skrofl[ig] *-**og** adj. *skrovlo* l. -*ogər*, adj.
***skrofva** vb. *skrov[a]*, sv. vb. 1 Uppfösa, t. ex. ved ur skuta. — Jfr no. *skrøyva* sætte ngt høit l. løseligt op.
***skroppa** vb. *skrop[a]*, sv. vb. 1 Prata, pladdra. — *Rz* 609 b.
***skrota** vb. *skrot[a]*, sv. vb. 1 Skjuta sig åt sidan, om last i båt l. fartyg.
***skrubba** f. *skrubo*, f. Skrubbla.
skrubba vb. I *skrub[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Skrubbla ull. — *Rz* 601 a.
***skrubba** vb. II *skrob[a]*, sv. vb. 1 Skubba.
***skrubbelstol** m. *skrubælstol* pl. -*ar*, m. Pulpetliknande inrättning, hvari skrubblan är anbragt.
skrubbla vb. *skrubla*, sv. vb. 1.
skruf m. *skruv* pl. -*ar*, m.
skrufva vb. *skruv[a]*, sv. vb. 1.
skrynka f. *skrygkjo*, f.
skrynka vb. *skrygk[a]*, sv. vb. 1.
skrynk[ig] *-**og** adj. *skryngkjo* l. -*ogər*.
skråma f. *skruamò*, f.
skråma vb. *skruam[a]*, sv. vb. 1.
***skräcka** f. *skrakjo*, f. Skrake, mergus. — *Rz* 604 a.
skräd[d]are m. *skradar* pl. -*ər*, m.
skräfla f. *skrævlo*, f.
skräfla vb. *skrævæl* *skrævla*, sv. vb. 1.
***skräflog** adj. *skrævlo* l. -*ogər*, adj. Skräflande.
***skräfvelhandsk[e]** m. *skrævælhansk* pl. obr., m. Skräflare.

skräll m. *skrel* pl. *-ar*, m.
skrälla vb. *skrel*[*a*], sv. vb. 2.
***skrällfylla** f. *skrelfylo*, f. Duktig fylla.
skrämma vb. *skrem*[*a*] *skremd*, sv. vb. 2.
skräna vb. *skren*[*a*], sv. vb. 1.
skräppa f. *skrepo*, f.
***skräta?** ***skrätta?** vb. *skret*[*a*],sv. vb. 1 Skvattra.
***skudda** vb. *skod*[*a*], sv. vb. 1 [*ve*] Libba vid, fastna vid.
skuff m. *skuf* pl. -ar, m.
skuffa vb. *skuf*[*a*], sv. vb. 1.
skugga f. *skugo*, f.
skugga vb. *skug*[*a*], sv. vb. 1.
skuld f. *skuld* pl. *-ər*, f.
***skulla** vb. *skul*[*a*], sv. vb. 1 Synas högre och närmare i följd af dunstbildningar. Vid **skullning*, som är en vanlig företeelse å hafvet, synas föremålen *icke* upp-och-nedvända, hvaremot man tycker sig se *under* t. ex. holmen. Ett allmänt ord, som vore förtjänt af att upptagas i högsvenskan. — *Rz* 606 b. no. *skolla*.
skulle m. *skula*, m.
***skullna** vb. *skuln*[*a*], sv. vb. 1 = **skulla*.
***skulma** vb. *skulm*[*a*], sv. vb. 1 = **skulla*.
skum n. *skum* ut. pl., n.
skum[**m**]**a** vb. *skum*[*a*], sv. vb. 1 (tr. o. intr.)
skumpa vb. *skump*[*a*], sv. vb. 1.
***skura** f. *skuru*, f. 1) Skåra. 2) Inskärning i allmht. — *Rz* 592 a.
skura vb. *skur*[*a*], sv. vb. 1.
***skurra** vb. *skur*[*a*], sv. vb. 1 Fara med fart. — *Rz* 608 a. no. *skura*.
skuta f. *skuto*, f.
skutt n. *skut* pl. =, n.

skutta vb. *skut[a]*, sv. vb. 1.
skvala vb. *skwał[a]*, sv. vb. 1.
skvaller n. *skwałdər* ut. pl., n.
skvallra f. *skwałdro*, f.
skvallra vb. *skwałdra*, sv. vb. 1.
*__skvallrog__ adj. *skwałdro* l. *-ogər*, adj. Skvalleraktig.
skvalpa vb. *skwałp[a]*, sv. vb. 1.
*__skvalp[kvarn]__ *__-kvärn__ f. *skwałpkwæŋ* pl. *-ar*, f. Skvaltkvarn.
skvatter n. *skwatər* ut. pl., n.
*__skvattra__ f. *skwatro*, f. Pratsjuk kvinsperson.
skvattra vb. *skwatra*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Pladdra.
*__skvattrog__ adj. *skwatro* l. *-ogər*, adj. Lös, vattig; om mat.
*__skvira__ f. *skwır[a]*, sv. vb. 1 Gnälla, ish. om barn. — no. *skværa:* bräka.
*__skvittra__ vb. *skwıtra*, sv. vb. 1 Pladdra.
*__skvätta__ f. *skwæto*, f. & m. Fjäsker.
skvätta vb. *skwæt[a]*, sv. vb. 1.
sky m. *šy* l. *stjy* pl. =, n. — isl. *ský*, n.
skydda vb. *šyd[a]*, sv. vb. 1.
[**skygg**] *__skjugg__ adj. *šugər.*
[**skygga**] *__skjugga__ vb. *šug[a]*, sv. vb. 1.
skyl m. *šyl* pl. *-ar*, m.
*__skyl__ n. *šyl* pl. =, n. Skjul.
skyla *šyl[a]*, sv. vb. 2.
*__skylf__ adj. *šylvər* n. *šylft*, adj. Sned, vind.
skytt m. *šyt* & *stjyt* pl. *-ar*, m.
skytta vb. *šyt[a]* & *stjyt[a]*, sv. vb. 1.
skyttel m. *šısıl* pl. *šıslar*, m. = *ledaskyttel.*
skåda vb. *skod[a]*, sv. vb. 1. — Inf. äfven *skodı.*
skål f. *skuał* pl. *-ar*, f.
*__skålebesa__ f. *skołabæıso* f. Slamsa.

skålla vb. I *skuald[a]*, sv. vb. 1.
skålla vb. II *skuald[a]*, sv. vb. 1 Plankbeslå, t. ex. en jakt. Jfr (?) *Rz* 613 b *skållä*.
skånk m. *skogk* pl. *-ar*, m.
skåp n. *skuap* pl. =, n.
***skäddra** f. *šadro*, f. Pratsam och fjäskig kvinsperson. — *Rz* 613 b.
***skäddrog** adj. *šadro* l. *-ogər*, adj. Fjäskig.
***skäddrus** m. *šadrus* ut. pl., m. 1) Pratmakare. 2) Fjäsker.
skäfvor f. pl. *šavar*, pl. t.
skägg n. *šag* pl. obr., n.
***skägga** vb. I *šag[a]*, sv. vb. 1 [*ve, ihop*] Stöta ihop, om åkdon och farkoster.
***skägga** vb. II *šag[a]*, sv. vb. 1 Slarfva, slamsa.
***skägger** m. *šagər* oböjl., m. Hin onde.
skägg[ig] ***-og** adj. *šago* l. *-ogər*.
***skägg-mossel?** m. *šagmusıl* pl. *-ar*, m. Yfskäggig mansperson.
[**skäkta**] ***skäfta** f. *šafto*, f.
[**skäkta**] ***skäfta** vb. *šaft[a]*, sv. vb. 1.
[**skäkt**]**blår**, ***skäft-** f. pl. *šaftbluar* ut. pl., m.
skälla f. *šelo* l. *stjelo*, f.
skälla vb. *šel[a]* l. *stjel[a]*, sv. vb. 2.
***skällkudda** f. *šelkudo*, f. Skällko.
skälm m. *šælm* pl. *-ar*, m.
skämmas vb. *šamas šamdıst šamdast*, sv. vb. 2.
skänka vb. *šegk[a]*, sv. vb. 2.
skär n. *šær* pl. =, n.
skärfva f. *šærvo*, f.
skära vb. *šær[a]* l. *stjær[a]* *skar* & *skar skurı*. — *šær ut* Kastrera. — pret. pass. *skadıst*.

***skäreman** m. *šærıman*, m. Skärgårdskarl. [Böjn. se *man!*] *šærımans uakor a slada* säges om hafvet under stiltje.

skärgård, *skäre- m. *šærıgual* pl. *-ar*, m.

skärm m. *šærm* pl. *-ar*, m.

***skärra** vb. *šær[a]*, sv. vb. 1 Raspa; om ljud som uppkommer när man drager en griffel mot taflan, afrifver en tygbit o. s. v. — Jfr *Rz* 616 b *skärja:* skrika, larma.

skärskåda vb. *šæskod[a]*, sv. vb. 1.

***sköda** vb. *šyød[a]*, sv. vb. 1. = **sjåsa.*

skölja vb. *šølg[a]*, sv. vb. 2.

***sköra** f. I *šyøro*, f. Skata. — *Rz* 592 a. isl. *skjór*, f.

***sköra** f. II *šyøro*, f. Benskref.

***sköra** vb. *šyør[a]*, sv. vb. 1 Göra **skörhugg* i fäld stock i och för dess afbilande.

skörd f. *šyød* pl. *-ar*, f.

***skörhugg** n. *šyørhug* pl. =, n. Sned inhuggning i stock. Jfr **sköra* vb.!

skört n. *šøt* pl. =, n.

[**sköt** m.] ***sköta** f. *skøıto*, f.

sköta vb. *šøıt[a]* l. *styøt[a]*, sv. vb. 2..

***slabb** adj. *slabər*, adj. Slapp, slak; om tåg.

***slabba** f. *slabo*, f. Full sked.

***slabba** vb. I *slab[a]*, sv. vb. 1 Gifva efter, slakna.

***slabba** vb. II *slab[a]*, sv. vb. 1 Gå långsamt men säkert. — *ha slabar o gar.*

***slabberpung** m. *slabərpugg* pl. *-ar*, m. Sladdrare.

***slabbertaska** f. *slabætasko*, f. Sladderkäring.

***slabbra** vb. *slabra*, sv. vb. 1 Sladdra. — *Rz* 421 a.

***slackra** vb. *slakra*, sv. vb. 1 Flina.

***slada** vb. *slad[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Färdas långsamt.

sladd m. *slad* pl. *-ar*, m.

sladda vb. *slad[a]*, sv. vb. 1.

***slafra** f. *slavro*, f. Sladdertaska.
***slafrog** adj. *slavro* l. *-ogər*, adj. Pratsam.
***slafsa** vb. *slafs[a]*, sv. vb. 1 [*ı sa*] Lapa. — *Rz* 620 a. — no. *slafsa*.
slag n. *slag* pl. =, n. — def. sg. *slajə* l. *slajı* anv. i bet. af „alltid något"; t. ex. *nou va tan s. anto.*
slaga f. *slagu*, f.
slagg n. *slag* ut. pl., n.
slagga vb. *slag[a]*, sv. vb. 1 Gloppa.
***slag[o]klump** m. *slaguklomp* pl. *-ar*, m. Klubban på slagan.
***slag[o]val** m. *slaguval* pl. *-ar*, m. Slagskaft. — *Rz* 618 b.
***slagsida** f. *slagsıdo*, f. Slaksida på slaktkräk.
slak adj. *slakər*.
slakna vb. *slakna*, sv. vb. 1.
slakta vb. *slaχt[a]*, sv. vb. 1.
***slam[m]a** vb. *slam[a]*, sv. vb. 1 [*kul*] Falla, ramla.
***slammertask** m. *slambætask* pl. *-ar*, m. Sladdrare.
slamra f. *slambro*, f. Sladdertaska.
slamra vb. *slambra*, sv. vb. 1.
***slamrog** adj. *slambro* l. *-ogər*, adj. Sladderaktig.
slams n. *slams*, ut. pl., n.
slamsa f. *slamso*, f.
slamsa vb. *slams[a]*, sv. vb. 1.
***slange** m. *slagga*, m. Lång udde.
***slanka** vb. *slagk[a]*, sv. vb. 1 Slå dank. — *Rz* 624 a.
***slappertask** m. *slapætask* pl. *-ar*, m. Skräflare.
***slappra** f. *slapro*, f. Sladdra.
***slappra** vb. *slapra*, sv. vb. 1 Sladdra. — *Rz* 421 a.
***slapprog** adj. *slapro* l. *-ogər*, adj. Sladdrande.
***slapprus** m. *slaprus* pl. obr., m. Sladdrare.
***slarfdarjus** m. *slarvdarjus* pl. obr., m. Slarf, slarfver.
slarfva f. *slarvo*, f.

***slasa** f. *slasu*, f. Slamsa.
***slasa** vb. *slas*[*a*], sv. vb. 1 Slamsa, slarfva. — *Rz* 621 b.
***slasog** adj. *slasu* l. *-ugər*, adj. Slamsig, slarfvig.
slask n. *slask* ut. pl., n.
slaska vb. *slask*[*a*], sv. vb. 1.
slask[**ig**] ***-og** adj. *slasko* l. *-ogər*.
***slattra** f. *slatro*, f. Sladdra. — *Rz* 619 b.
***slattra** vb. *slatər slatra*, sv. vb. 1 Sladdra.
slattrog adj. I *slatro* l. *-oger*, adj. Pratsam. sladdrande.
***slattrog** adj. II *slatro* l. *-ogər*, adj. Slipprig.
slef f. *slaıv* pl. *-ar*, f.
***sleka** vb. *slaık*[*a*], sv. vb. 2 Slicka. — *Rz* 621 b. isl. *sleikja*.
***slek-i-pott** m. *slaıkıpot* ut. pl., m. Benämning på pekfingret.
[**slem**] ***slim** n. *slım* ut. pl., n. — isl. *slím*, n.
[**slemmig**] ***slimog** adj. *slımo* l. *-ogər*.
slida f. *slıdo*, f.
***slifsa** vb. *slıfs*[*a*], sv. vb. 1 Läspa, tala otydligt.
slimsa f. *slımso*, f.
slipa vb. *slıp*[*a*], sv. vb. 1.
slip[**ho**] ***-hoe** m. *slıphoa*, m.
slippa vb. *slıp*[*a*] *slap slupı*.
slipsten m. *slıpstaın* pl. *-ar*, m.
***slipsör** n. *slıpsøır* ut. pl., n. Slipgår.
slockna vb. *slokn*[*a*], sv. vb. 1.
slott n. *slot* pl. =, n. — *slotə* är namn på en hög klippa, (holme) å hvilken under hednatid ett vikingafäste stått.
***slotta** vb. *slot*[*a*], sv. vb. 1 [*tıl*] Slå, smälla. — Jfr *flotta!*
***slubb** adj. *slobər*, adj. = **slabb*.
***slubba** vb. *slob*[*a*], sv. vb. 1. = **slabba* vb. I.
slug adj. *slıgər*.
sluka vb. *slık*[*a*], sv. vb. 1. — pret. äfven *sløık* & *slyøk*.

slunga f. *sluggo*, f.
slunga vb. *slugg[a]*, sv. vb. 1.
slut n. *slut* pl. =, n.
sluta vb. *slut[a]*, sv. vb. 1.
[**slutta**] ***slut[a]** vb. *slut[a]*, sv. vb. 1.
[**sluttig**] ***slutog** adj. *sluto* l. *-ogər*, adj. Sluttande.
***sluttra** f. *slotro*, f. Sluddrande o. pratsjuk kvinna.
***sluttra** vb. *slotra*, sv. vb. 1 Sluddra, tala fort och otydligt.
***sly** n. *sly* ut. pl., n. Slem i vattnet. — *Rz* 622 b. isl. *slý*, n. byssus lanuginosa. no. *sly*, n. Slem.
slå f. *slua* pl. *-ar* & *-nar*, f.
slå vb. *slua slo slajı*. — *sluas slodıst slagdast* slåss.
***slått** f. *sluat* ut. pl., f. Afslaget gräs på ängen. — Jfr *Rz* 619 a.
***slåttare** m. *sluatar*, pl. *-ər*, m. Slåtterkarl.
släcka vb. *slek[a]*, sv. vb. 2.
släde m. *sleda*, m.
slägga f. *slagjo* & *sledjo*, f.
släkt f. *slæχt* pl. *-ər*, f.
***släktas** vb. *slæχtas*, sv. vb. 1 [*po*, *et*] Brås.
släkting ***-inge** m. *slæχtıggjı* & *-ındjı* pl. *-ıggar*, m.
slänga vb. *slegg[a]*, sv. vb. 2.
släpa vb. *slep[a]*, sv. vb. 1 t. o. intr.
släppa vb. *slep[a]* *sleft*.
***släppträ** n. *sleptre*, n. Spak hvarmed väfbulten omvrides. [Böjn. se *trä!*]
***släta** f. *sleto*, f. Slätt. — *Rz* 626 b *slätta*.
släta vb. *slet[a]*, sv. vb. 1.
***slät[klifva]** ***-klyfva** vb. *sletklyv[a]* *-klœıv* *-klyvı* Klättra.
***slätt** f. *slet* ut. pl., f. Slut. — *he e po sletən reı*.
slätt adv. *slet*, adv. Slut.
***slättra** f. *sletro*, f. Sladderkäring.

[**slö**] ***slög** adj. *slyøgər.*
slöja f. *slœjo*, f.
slösa vb. *slyøs*[*a*], sv. vb. 1.
***smack** m. *smak* pl. *-ar*, m. Segelfartyg.
smacka vb. I *smak*[*a*], sv. vb. 1.
***smacka** vb. II *smak*[*a*], sv. vb. 1 [*til*] Slå.
smak m. *smak* nt. pl., m.
smaka vb. *smak*[*a*], sv. vb. 1.
smal adj. *smalər.*
***smala** vb. *smal*[*a*], sv. vb. 1 [*kul*] Ramla. — Jfr *Rz* 637 b.
***smaltarm** m. *smaltarm* pl. *-ar*, m. Tunntarm.
smed m. *smıed* pl. *-ar* & *-ər*, m. — *smıd* pl. *-ər*, m.
smedja f. *smıdjo*, f.
***smedje-**[**fläkta**] ***-bläkta** f. *smídıblæχto*, f. Blåsbälg.
***smedjehärd** m. *smídıhæl* p. *-ar*, m. Äsja.
smeka vb. *smıck*[*a*], sv. vb. 1.
smeta vb. *smeıt*[*a*], sv. vb. 1.
smida vb. *smıd*[*a*], sv. vb. 2.
smita vb. *smıt*[*a*], sv. vb. 1 (pret. äfven *smeıt*) Slå; kasta.
smitta f. *smıto* ut. pl., f.
***smocka** vb. *smok*[*a*], sv. vb. 1 Slå.
smula f. *smulu*, f.
smula vb. *smol*[*a*], sv. vb. 1.
smultron n. *smultron* pl. =, n.
smyga vb. *smyg*[*a*] *smyøg smugı.*
små adj. *smua.* n. *smuat* anv. ofta ss. adv. = „i ringa grad“.
***småklöfvar** f. pl. *smuáklœwar*, pl. t. Lättklöfvar.
***småvetande** adj. *smuavıtand*, oböjl. Mindre vetande.
smäcka vb. *smek*[*a*], sv. vb. 1.
smälla vb. *smal*[*a*] *smal smulı*, vb. intr. — *smal* sv. vb. 2, tr.

smälta vb. *smælt[a] smalt smulti & smælt*, intr. — *smælt[a]*, sv. vb. 2, tr.
*__smätta__ vb. *smæt[a]*, sv. vb. 1 Kasta, slå. — *Rz* 634 a.
smör n. *smør* ut. pl., n.
smörgås f. *smørguas* pl. *-ar*, m. Hällre säges *smør o bryø*.
smörja f. *smørjo*, f.
smörja vb. *smørja* l. *smøri*, pret. o. sup. *smod & smørja*.
*__snafsa__ vb. *snafs[a]*, sv. vb. 1 [*i sa*] Förtära med glupskhet.
snafva vb. *snav[a]*, sv. vb. 1.
*__snaka__ vb. *snak[a]*, sv. vb. 1 Objuden infinna sig vid gästabud. — *Rz* 638 b. isl. *snaka*.
*__snakare__ m. *snakar[ə]* pl. *-ər*, m. Objuden gäst.
snara f. *snaru*, f.
*__snarande__ adv. *snárándi*, adv. Snarare, förr; hällre.
*__snarfla__ vb. *snarvla*, sv. vb. 1: 1) Morra. 2) Skräfla, „tala i munnen på hvarandra“. — no. *snarva*.
*__snarflog__ adj. *snarvlo* l. *-ogər*, adj. Fallen för att **snarfla* i bet. 2.
*__snarfvel__ n. *snarvæl* ut. pl., n. 1) Hundmorr. 2) Skräfvel.
snarka vb. *snark[a]*, sv. vb. 1.
snart adv. *snat*.
sned adj. *sneidər* n. *sneit*.
*__snes__ m. *sneis* pl. *-ar*, m. 1) Med tvärslåar försedd, i jorden nedslagen stake, hvarpå säd l. hö uppsättes att torka. 2) Axeln i en trälla. — *Rz* 641 b. isl. *sneiss*, m. pinne.
*__snesa__ vb. *sneis[a]*, sv. vb. 1 Uppsätta säd l. hö på **snes* 1.
snickare m. *snikar* pl. *-ər*, m.
snickra vb. *snikra*, sv. vb. 1.
snibb m. *snib* pl. *-ar*, m.
*__snifva__ f. *sniwu*, f. Snipa.
*__snipe__? *__snippe__? m. *snipa*, m. Snibb. — *Rz* 643 b.
sno vb. *sno & snou*, sv. vb. 3.

snok m. *snok* pl. *-ar*, m. Coluber natrix.
***snoppa** vb. *snop[a]*, sv. vb. 1 Snyfta. — fsv. *snoppa*.
snor m. *snor* ut. pl., m.
***snorhandsk[e]** m. *snorhansk* pl. obr., m. Snorgers.
***snubba** f. *snobo*, f. Otålig, hetlefrad person.
***snubblog** adj. *snoblo* l. *-ogər*, adj. Enfaldig.
***snubbog** adj. *snobo* l. *-ogər*, adj. Snarsticken.
***snucka** vb. *snuk[a]*, sv. vb. 1 Snyfta. — *Rz* 647 b. no. *snukka*.
***snupplog** adj. *snoplo* l. *-ogər*, adj. Snarsticken.
snurra f. *snuro*, f.
snurra vb. *snur[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Spinna, om katt.
snus n. *snus* ut. pl., n.
snusa vb. *snus[a]*, sv. vb. 1.
***snuttra** f. *snotro*, f. Snuskig kvinna.
***snuttra** vb. *snotra*, sv. vb. 1 Nedsöla, ish. med snor.
***snuttrog** adj. *snotro* l. *-ogər*, adj. Osnygg, snuskig.
***sny** vb. *sny* sv. vb. 3 Snöa. — *Rz* 643 b. no. *snya*.
***snyrra** f. *snyro*, f. Fnurra på tråd. — hsv. **snörra?*
***snyrrog** adj. *snyro* l. *-ogər*, adj. Fnurrig, om tråd. — hsv. **snörrog?*
***snyta** f. *snyto*, f. Snopp.
snyta vb. I *snyt[a]* *snøut* *snutı* Snyta.
***snyta** vb. II *snyt[a]*, sv. vb. 2 Snatta. — *Rz* 644 b.
***snyta** vb. III *snyt[a]* *snøut* *snutı* [*uav*] Springa.
snål adj. *snualər*.
***snåla** vb. *snual[a]*, sv. vb. 1 [*ı sa*] Glupskt förtära.
***snåll** m. *snuald* pl. *-ar*, m. 1) Det S-formiga järnet på spinnrock. 2) Jfr **knäsnåll*. — *Rz* 643 a.
***snåt** n. *snot* pl. =, n. Nos; tryne. — Jfr *Rz* 644 a.
***snåta** vb. *snot[a]*, sv. vb. 1 Snoka; brukas ish. om hundar.
snäcka f. *snakjo*, f.

snö m. *snyø* ut. pl., m.
snöbåll m. *snyøbol* pl. *-ar*, m.
snö[flinga] ***-flingra** f. *snyøflıggro*, f.
snöpa vb. *snyøp[a] snyøft.*
snöre n. *snøurə* pl. *-ər* & *-ən*, n.
***snörfla** f. *snørvlo*, f. Snöflande kvinsperson.
***snörfla** vb. *snørvla*, sv. vb. 1 Snöfla.
***snörflog** adj. *snørvlo* l. *-ogər*, adj. Snöflande.
***snörra** f., ***snörrog** adj. Se **snyrra*, **snyrrog*.
***sofna** vb. *sovna*, sv. vb. 1 Somna. — isl. *sofna.*
sofva vb. *sov[a] sovd.*
***sofve** m. *sovɪ* ut. pl., m. Sömnighet. — *sovɪn a yvı ma.*
sol f. *sol* ut. pl., f.
***solgång** m. *solguagg* pl. obr., m. Solnedgång.
***solka** vb. *solk[a]*, sv. vb. 1 Grumla, orena. — *Rz* 559 a.
***solkog** adj. *solko* l. *-ogər*, adj. Grumlig, oren.
***solråde** m. *solroda* ut. pl., m. Rodnad vid solens upp- l. nedgång.
solrök m. *solrøık* ut. pl., m.
som pron. & adv. *som* & *som.*
sommar m. *somar* pl. *somrar*, m.
***sommartistel** m. *somatıstıl* pl. *-tlar*, m. Tistelstång använd vid körredskap sommartid; fästes med krok vid fordonet.
son m. *son* & *son* pl. *synər* & *sønər*, m.
sopa vb. *sop[a]* & *soup[a]*, sv. vb. 1.
sopor f. pl. *sopor* & *soupor*, pl. t.
soppa f. *sopo*, f.
sorg f. *sorg* pl. *-ər*, f.
sorglig adj. *sorglıgər.*
sot n. *sot* ut. pl., n.
sota vb. *sot[a]*, sv. vb. 1.

sotare m. *sotaɪ* pl. *-ər*, m.
sot[ig] *-og adj. *soto* l. *-ogər*.
spade m. *spada*, m.
[**spak**] ***spake** m. *spaka*, m.
spak adj. *spakər*.
spann n. *span* pl. =, n.
spant n. *spant* pl. =, n.
spara vb. *spar[a]*, sv. vb. 1.
sparf m. *sparv* pl. *-ar*, m.
spark m. *spark* pl. *-ar*, m.
sparka vb. *spark[a]* & *sparkas*, sv. vb. 1.
sparlakan n. *spárlakand* pl. =, n.
sparre m. *spara*, m.
***sparrstäd** n. *sparstæd* pl. =, n. Mindre städ, aflångt och i ene änden skarpt tillspetsadt.
spatt m. *spat* ut. pl., m.
spel, ***späl** n. *spæl* & *spæl* pl. =, n.
spela vb. *spæl[a]*, sv. vb. 1.
spelman m. *spælman*, m. [Böjn. se *man*, m.!]
spenat m. *spɪnat* ut. pl., m.
spene m. *spɪna*, m.
speta f. *spɪtu*, f.
speta vb. *spɪt[a]*, sv. vb. 1. — *spɪta sunda‿ŋogo*.
spett n. *spæt* pl. =, n.
spigg m. *spɪg* pl. *-ər*, m.
spik m. *spɪk* pl. *-ar*, m.
spika vb. *spɪk[a]*, sv. vb. 1.
***spik-käpp** vb. *spɪktjap* pl. *-ar*, m. Broddstaf.
spilla vb. *spɪl[a]*, sv. vb. 2.
spillkråka f. *spɪlkruako*, f.
spillra f. *spɪldro*, f.

spindel m. *spındıl* pl. *spındlar*, m. Brukas ej om djuret — se **lock!* — utan blott såsom vedernamn för spinkiga personer.

spinna vb. *spın[a] span spunı.*

spinnrock m. *spınrok* pl. *-ar*, m.

spira f. *spıro*, f.

spis m. *spıs* pl. *-ar*, m. Spisel.

spisa vb. *spıs[a]*, sv. vb. 1, intr.

***spisflisa** f. *spısflıso*, f. Spiselhäll.

spjälka vb. *spjælk[a]*, sv. vb. 2.

***spjälke** m. *spjælka*, m. Spjäle. — *Rz* 657 a. isl. *spjálk*, f.

***spjälkståndare** m. *spjælkstondar* pl. *-ər*, m. Staf i hvarje bland hökorgens fyra hörn.

spjärna vb. *spjæn[a]*, sv. vb. 1.

***splint** m. *splınt* pl. *-ar*, m. Sprint.

***splita** f. *splıto*, f. Sädesärla. — I Österb. *spílıto.*

splittra vb. *splıtro*, f.

spole m. *spola*, m. Spjäle.

sporre m. *spora*, m. — isl. *spori*, m.

***sporslag** n. *sposlag* ut. pl., n. Nys, aning. — isl. **spur(ð)-slag*, n. jfr *spurðagi*, m. = *Rz* 659 b.

spott n. *spot* ut. pl., n.

spotta vb. *spot[a]*, sv. vb. 1.

***spraekla** vb. *sprakæl sprakla*, sv. vb. 1: 1) Spraka häftigt. 2) Dåna.

***spradda** vb. *sprad[a]*, sv. vb. 1 [*tıl*] Slå.

***spragga** vb. *sprag[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Springa styft.

***spraka** vb. *sprak[a]*, sv. vb. 1.

***sprake-djur** n. *sprakadjur* pl. obr., n. Öknamn på en arg-sibba.

spricka f. *sprıkjo*, f. & *sprıko*, f.

spricka vb *sprık[a] sprak spruki & sprutjı.*
sprida vb. *sprıd[a]*, sv. vb. 2.
springa vb. *sprıgg[a] spragg spruggı & sprundjı.*
sprint m. se **splint*.
sprita vb. *sprıt[a]*, sv. vb. 1.
spritta vb. *sprıt[a] sprat sprutı.*
spruta f. *spruto*, f.
spruta vb. *sprut[a]*, sv. vb. 1.
språk n. *spruak* pl. =, n.
språka vb. *spruak[a]*, sv. vb. 1.
***språta** vb. *sprot[a]*, sv. vb. 1. [*uav*] Ila med långa steg.
språte m. *sprota*, m.
spräcka vb. *sprek[a]*, sv. vb. 1.
spränga vb. *spregg[a]*, sv. vb. 2.
sprätta vb. *spret[a]*, sv. vb. 1 [*op*].
spröt n. *spryøt* pl. =, n.
***spuggel** n. *spugæl* ut. pl., n. Spyor.
***spuggla** vb. *spugla*, sv. vb. 1 Kräkas, spy.
spy vb. *spy*, sv. vb. 3.
spå vb. *spua*, sv. vb. 3.
spåkäring f. *spuatjærgg* pl. *-ar*, f.
spåman m. *spuaman*, m. [Böjn. se *man!*]
[**spån** m.] ***spåna** f. *spuano*, f.
spånad m. *spona* ut. pl., m.
spår n. *spor* pl. =, n.
spåra vb. *spor[a]*, sv. vb. 1.
späck n. *spek* ut. pl., n.
späda vb. *sped[a] sped*, sv. vb. 2.
spänna vb. *spen[a] spend*, sv. vb. 2. — *sp. uav* Skynda i väg.
spännare m. *spenar* pl. *-ər*, m. Väfspännare.

***spärta** vb. *spæt[a]*, sv. vb. 1 Sparka, sprattla. — *sp. uav* Gifva sig i väg.

***spärtor** f. pl. *spætor*, pl. t. Af höns uppsparkad sand.

[**spö**] ***spöd** n. *spyød* pl. =, n.

spöka vb. *spyøk[a]*, sv. vb. 1.

spök[e] n. *spyøk* pl. =, n.

stabbe m. *staba*, m.

stack m. *stak* pl. *-ar*, m.

stacka vb. *stak[a]*, sv. vb. 1.

stackare m. *stakar*, pl. *-ər*, m.

stackars adj. *stakaʂ*, oböjl.

***stackelbärg** m. *ʂtákælbærg* pl. obr., m. Person som lätt **stacklar* omkull.

stack[ig] *-**og** adj. *stako* l. *-ogər*.

***stackla** vb. *stakæl stakla*, sv. vb. 1 [*kul*] Falla, ramla. — isl. *stakra*, vb. ragla.

stad m. *stad* & *sta(d)* pl. *stadər* def. *stadrən*.

***stadfästa** f. *stádfesto* ut. pl., f. Stadga.

[**stadga?**] ***stagga** vb. *stag[a]*, sv. vb. 1 [*mout*] Stanna mota.

stadig adj. *stadıgər*.

stadighet f. *stadıheıt* ut. pl., f.

[**staf**] ***stafver** m. *stavur* pl. *stavrar*, m.

stafva vb. *stav[a]*, sv. vb. 1.

stag n. *stag* & *stag* pl. =, n.

staka vb. *stak[a]*, sv. vb. 1.

stake m. *staka*, m.

stall n. *stal* pl. =, n.

stam m. *stam* pl. *-ar*, m.

stamma vb. *stam[a]*, sv. vb. 1 Härstamma.

stamp m. *stamp* pl. *-ar*, m.

stampa vb. *stamp[a]*, sv. vb. 1.

***stampsäck** m. *stampsek* pl. *-ar*, m. Vedernamn på en tjock, undersätsig och ovig person.
stan[n]a vb. *stan[a]*, sv. vb. 1.
stans m. *stans* pl. *-ər*, m.
stapel m. *stapul* pl. *staplar*, m.
stapla vb. *stapla*, sv. vb. 1.
stappla vb. *stapla*, sv. vb. 1. — *st. kul* Ramla, falla.
star[e] m. *star* pl. *-ar*, m.
stark adj. *starkər*.
starr m. I *star* ut. pl., m. Carex.
starr m. II *star* ut. pl., m. Ögonsjukdom.
steg n. *stıeg* pl. =, n.
stege m. *stıga*, m.
stek f. *steık* pl. *-ar*, f.
steka vb. *steık[a]*, sv. vb. 2.
sten m. *steın* pl. *-ar*, m.
***stenbjörn** m. *steınbjyøŋ* pl. *-ar*, m. Blockvagn använd vid stensläpning.
***stenhugg** n. *steınhug* pl. =, n. Den del af nätets l. notens undre sida, som gränsar till kilen.
sten[ig] ***-og** adj. *steıno* l. *-ogər*.
***stenknabb** m. *steınknab* pl. *-ar*, m. Stenflisa; liten sten.
***stenskvira** f. *steınskwıro*, f. Stenskvätta.
***sten[teln]** ***-telne** m. *steıntælnsa*, m. Undre nättelnen.
***sterna** vb. *stıeŋ[a]*, sv. vb. 1 Styfna, stelna. — isl. *stirðna*.
sticka f. *stıko*, f.
sticka, vb. *stık[a] stak stukı & stutjı*.
stift n. *stıft* pl. =, n.
stiga vb. *stıg[a] steıg stıgı & stıdjı & stıjı*.
stilla adj. o. adv. *stıla*.
stilla vb. I *stıl[a]*, sv. vb. 1.

*stilla vb. II *stıl[a]*, sv. vb. 1: 1) Ställa, ordna; t. ex. *stıl kwæŋən.* 2) Utfodra kreatur. — no. isl. *stilla.*
*still-[lada] *-läda f. *stíládu*, f. Foderlada.
stillna vb. *stıln[a]*, sv. vb. 1.
*stillnad m. *stılna*, ut. pl., m. Stiltje.
stim n. *stım* ut. pl., n. Lek, ras.
stim[m]a vb. *stım[a]*, sv. vb. 1 Leka, stoja.
sting n. *stıgg* pl. =, n. Styng (sjukd.)
*stingfluga f. *stıggflugu*, f. Styng, œstrus.
stinn adj. *stındər.*
stjäla vb. *stjæl[a] stjal stjulı.*
stjälk m. *stjælk* pl. *-ar*, m.
*stjälp? m. *šǫlp* pl. *-ar*, m. Skålformadt huggjärn till urgröpning. — *Rz* 617 a *sköllp.*
stjälpa f. *stjælp[a] stjalp stjulpı.*
stjärna f. *stjæŋo*, f.
stjärt m. *stjæt* pl. *-ar*, m.
stock m. *stok* pl. *-ar*, m.
Stockholm m. *stokholm* oböjl., m. 1) Sveriges hufvudstad. 2) Afträdeshus. Jfr *Simon!*
*stock-krak n. *stokrak* pl. =, n. Underlag vid stocksläpning.
stol m. *stol* pl. *-ar*, m.
stolpe m. *stolpa*, m.
*stom[m]al n. *stomal* pl. =, n. Stomme; form. — hsv. **stom[m]el?*
stop n. *stop* & *stoup* pl. =, n.
[stopp] *stoppe m. *stopa*, m.
stoppa vb. *stop[a]*, sv. vb. 1.
stor adj. *storər* & *stourər.* — *st. po sa* Högmodig, stolt.
*stor-klöfvar f. pl. *stórklǫıvar*, f. pl. Egentliga klöfvarna på kreatur.

storkna vb. *storkn[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Dö af sjukdom, om kreatur.
storlek m. *storlaık* & *stourlaık* pl. *-ar*, m.
storm m. *storm* pl. *-ar*, m.
storma vb. *storm[a]*, sv. vb. 1.
storm[ig] *-**og** adj. *stormo* & *-ogər.*
straff n. *straf* pl. =, n.
straffa vb. *straf[a]*, sv. vb. 1.
stram adj. *stramər.*
strama vb. *stram[a]*, sv. vb. 1.
strand f. *strand* pl. *strandər* & *strandər*, f.
stranda vb. *strand[a]*, sv. vb. 1.
***strandfickel** m. *strandfıkıl* pl. *-fıklar*, m. Drillsnäppa.
***strandstrickel** m. *strandstrıkıl* pl. *-strıklar*, m. Drillsnäppa. — *Rz* 684 a—b.
strax, **straxt** adv. *straks*, *strakst.*
streck n. *strek* pl. =, n.
***streka** f. *strıku*, f. 1) Ritadt l. inskuret streck. 2) Cunnus.
streta vb. *strıt[a]*, sv. vb. 1 — no. isl. *strita.*
***stretog** adj. *strıtu* l. *-ugər*, adj. Motspänstig.
strid f. *strıd* pl. *-ər*, f.
strida vb. *strıd[a]*, sv. vb. 2.
strim[m]a f. *strımo*, f.
[**strimmig**] ***strimog** adj. *strımo* l. *-ogər.*
stripa f. *strıpo*, f. Smutsstrimma.
strip[ig] *-**og** adj. *strıpo* l. *-ogər*, adj. Smutsstrimmig i ansiktet.
***stritsa** vb. *strıts[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Fara af med fart.
***stritta?** f. I *strıtu*, f. Repstump.
***stritta** f. II *strıtu*, f. Fjäskig person.
***stritta** f. III *strıto* ut. pl., f. Diarré.

***stritta** vb. I *strıt[a]*, sv. vb. 1 Stänka, tr. & intr. — *Rz* 686 b.

***stritta** vb. II *strıt[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Skynda sig bort.

***stritthandsk[e]** m. *strıthansk* pl. obr., m. Fjäsker.

***strittog** adj. *strıtu* l. *-ugər*, adj. Fjäskig.

***strittus** m. *strıtus* ut. pl., m. Fjäsker.

stropp m. *strop* pl. *-ar*, m.

***strufva** vb. *struv[a]*, sv. vb. 1 [*ut*] Utströmma, om vatten. Jfr *Rz* 687 b.

strumpa f. *strumpo* & *strompo*, f.

strunt m. *strunt* pl. *-ar*, m.

***strunta** f. *stronto*, f. Årsskott på tall l. gran. — Jfr *Rz* 687 b.

***strunta** vb. *strunt[a]*, sv. vb. 1 [*ı nogo*] „Göra en konst i något", förakta, ringakta.

***struntog** adj. *strunto* & *stronto* l. *-ogər*, adj. Dålig, oduglig.

strupe n. *strupa*, m.

strut m. *strut* pl. *-ar*, m.

strutta vb. *strut[a]*, sv. vb. 1.

stryk n. *stryk* oböjl., n.

stryka vb. *stryk[a]* *strøık* *strukı*.

***stryna** vb. *stryn[a]*, sv. vb. 1 Strypa.

***strynt** m. *strynt* pl. *-ar*, m. Årsskott på tall l. gran.

strå n. *strua* pl. = & *struar* & *struan* & *struanar* def. *struanan* & *struanana*. Jfr *trä!*

stråke m. I *stroka*, m.

***stråke** m. II *stroka*, m. Streke. — *Rz* 685 b.

strala vb. *strual[a]*, sv. vb. 1.

stråle m. *struala*, m.

sträcka vb. *strek[a]*, sv. vb. 2.

sträf adj. *strevər*.

***sträfva** f. *stravo*, f. Stötta.

sträng m. *stragg* pl. *-ar*, m.
[**sträng**] ***strång** adj. *struaggər* n. *struagt*.
strö vb. *strœ*, sv. vb. 3.
ström m. *stryøm* pl. *-ar*, m.
ström[m]a vb. *stryøm[a]*, sv. vb. 1.
strömming m. *strœmıgg* pl. *-ar*, m.
stubbe m. *stoba*, m.
stubb[ig] *-**og** adj. *stubo* l. *-ogər*, adj. Undersätsig.
stufva vb. *stuv[a]*, sv. vb. 1 Stufva last.
[**stuga**] ***stufva** f. *stuvu*, f. — *Rz* 690 b. isl. *stofa*, f.
***stula** vb. I *stul[a]*, sv. vb. 1 Gå famlande. — *Rz* 689 b.
***stula** vb. II *stul[a]*, sv. vb. 1 Stampa, om båt i sjögång.
stum adj. *stumər* l. *stumbər*.
***stumme** m. *stumb(ə)* pl. *-ar*, m. Döfstum person.
stump m. *stomp* pl. *-ar*, m.
stund f. *stund* pl. *-ər*, f.
stupa vb. *stup[a]*, sv. vb. 1.
stuss m. *stus* pl. *-ar*, m.
stut m. *stut* pl. *-ar*, m. Ung oxe.
stycke n. *stykı* & *stykjı* & *stytjı* pl. *-ər* & *-ən*, n.
styf adj. *styvər*.
styffar m. *stýfar* & *stýfar* pl. obr., m.
styfmor f. *stýmodro* pl. obr., f.
stygg adj. *stygər* n. *stykt* & *styχt*, adj. 1) = hsv. 2) Ful. 3) Vidrig.
stygga f. *stygo*, f.
stylta f. *stylto*, f.
styra vb. *styr[a]*, sv. vb. 2.
styre n. *styrə* pl. *-ər* & *-ən*, n.
styrka f. *styrkjo* & *styrko*, f.
stå, ***sta** vb. *sta* & *stua* *stog* & *sto* & *stou* *stuat*.
***ståd** n. *stod* pl. =, n. Stöd. — *Rz* 669 a. isl. *stoð*, n.

***stada** vb. *stod[a]*, sv. vb. 1: 1) Stödja. 2) Gagna. isl. *stoða*.
***ståka** vb. *stok[a]*, sv. vb. 1 Vandra. — *Rz* 692 a.
stål n. *stual* pl. obr., n.
stålpenna f. *stuálpıno*, f. 1) = hsv. 2) Frack.
***ståna** vb. *ston[a]*, sv. vb. 1 Stöka.
***ståmla** vb. *stuambla* & *stombla*, sv. vb. 1: 1) Famla. 2) Stappla, ragla. — hsv. **stumla?* — *Rz* 674 a. isl. *stumra*.
stånd n. *stuand* pl. =, n.
ståndare m. *stuandar* & *stondar* pl. *-ər*, m. Uppståndare.
stång f. *stuagg* pl. *steggər* & *steggər*, f.
stånga vb. *stuagg[a]*, sv. vb. 1.
stånka vb. *stogk[a]*, sv. vb. 1.
***ståta** vb. *stot[a]*, sv. vb. 1 Stamma. — *Rz* 649 b. no. *stota*. isl. *stauta*.
***ståte-task** m. *stotatask* ut. pl., m. Stammande person.
städ n. *sted* pl. =, n.
städa vb. *sted[a]*, sv. vb. 1.
städsla vb. *stesla*, sv. vb. 1.
***städslande-tid** f. *steslantıd* ut. pl., f. Städslingstid.
stäf m. *stev* pl. *-ar*, m.
stäfva f. *stevo*, f.
stäfva vb. *stev[a]*, sv. vb. 1.
***stägne** m. *stegna*, m. Mur, gärde.
ställa vb. *stel[a]*, sv. vb. 2.
ställe n. *stelə* pl. *-ər* & *-ən*, n.
stämma f. I *stemo*, f. Röst.
stämma f. II *stemo*, f. Sammankomst.
stämma f. III *stemo* ut. pl., f. Urinstämma.
stämma vb. *stem[a]*, sv. vb. 2.
stänga vb. *stegg[a]*, sv. vb. 2.
stänka vb. *stegk[a]*, sv. vb. 2.

stärka vb. *stærk[a]*, sv. vb. 2.

stöda vb. *styød[a]*, sv. vb. 2.

stödja vb. *stydja*, sv. vb. 1 Ljustra. — inf. äfven *stydı*. — isl. *styðja*, vb. stödja.

stöfla vb. *styvla*, sv. vb. 1.

stöfvel m. *styvıl* pl. *styvlar*, m.

stöpa vb. *stœıp[a]*, sv. vb. 1.

stör m. *styœr* pl. *-ar*, m.

störa vb. *styœr[a]*, sv. vb. 1.

***störja** vb. *styrja*, sv. vb. 1 Väsnas. — inf. äfven *styrı*. — no. *styrja* idm. isl. *styrr*, m. strid.

större störst adj. komp. & superl. *stœrə* komp., *stœst* superl.

stöt m. *stœıt* l. *styøt* pl. *-ar*, m.

stöta vb. *stœıt[a]* & *styøt[a]*, sv. vb. 2.

stötta f. *styto*, f.

stötta vb. *styt[a]*, sv. vb. 1.

***stötting** m. *stytıgg* pl. *-ar*, m. Timmerkälke. — *Rz* 678 b. no. *stytting*, m.

***subba** vb. *sob[a]*, sv. vb. 1 Orena, smutsa. — *Rz* 696 a.

subb[ig] ***-og** adj. *sobo* l. *-ogər*.

suck m. *suk* pl. *-ar*, m.

sucka vb. I *suk[a]*, sv. vb. 1.

***sucka** vb. II *suk[a]*, sv. vb. 1 Ägga, hetsa. — no. *sukka*.

***sud** f. *suıd* pl. *-ar*, f. Båtkant. — *Rz* 696 a. isl. *súð*, f. sammenføjning af bord.

suga vb. *suıg[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Di.

sugga vb. *sugo*, f.

sula f. *sulu*, f.

sump m. *sump* pl. *-ar*, m. Fisksump.

sund n. *sund* pl. =, n.

sup m. *suıp* pl. *-ar*, m.

supa vb. *suıp[a]* *sœıp* *supı*.

supare m. *supar* pl. *-ər*, m.

sur adj. *surər*.

surna vb. *suŋ[a]*, sv. vb. 1.

***suss** m. *sus* pl. *-ar*, m. Slag, smäll.

***sutta** vb. I *sut[a]*, sv. vb. 1 Kasta, slå. — *Rz* 701 a.

***sutta** vb. II *sut[a]*, sv. vb. 1 Sudda: 1) Måla. 2) Klåpa, fjäska.

***suttare** m. *sutar* & *sotar* pl. *-ər*, m. Klåpare.

***suttla** vb. I *sotla*, sv. vb. 1 Sudda. — *sotæl bot‿ŋogo*. — *Rz* 701 a.

***suttla** vb. II *sotla* & *sutla*, sv. vb. 1 Tala oredigt l. otydligt.

***suttlog** adj. *sotlo* l. *-ogər*, adj. Otydlig i målet.

***suttra** vb. *sotra*, sv. vb. 1 = **suttla* II. — *Rz* 701 a. no. *suttra*.

***suttrog** adj. *sotro* l. *-ogər*, adj. = **suttlog*.

svabla vb. *svabla*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) [*om*] Slå.

***svada** vb. *svad[a]*, sv. vb. 1 Sladdra.

***svada** f. *svadu* ut. pl., f. Talförhet.

svafvel n. *svavæl* ut. pl., n.

***svag** n. *svag* pl. =, n. Dalstråk. — *Rz* 701 b.

svag adj. *svagər* n. *svaχt*.

sval adj. *svalər*.

svala f. *svalu*, f.

svale m. *svala*, m.

svalg n. *svalg* pl. =, n.

[**svalka** f.] ***svalke** m. *svalka* ut. pl., m.

svalka vb. *svalk[a]*, sv. vb. 1.

svall n. *sval* ut. pl., n.

svalla vb. *sval[a]*, sv. vb. 1.

***svalle** m. *svala*, m. Svallvåg.

***svalma** vb. *svalm[a]*, sv. vb. 1 Blossa, flamma. — Jfr *Rz* 706 a *svalm.*

***svalme** m. *svalma*, m. Låge, flamma.

svalna vb. *svaln[a]*, sv. vb. 1.

svamp m. *svamp* pl. *-ar*, m.

***svange** m. *svagga*, m. Inböjningen under foten. — *Rz* 707 b *svånge.* Jfr isl. *svangi*, m.

svans m. *svans* pl. *-ar*, m.

svansa vb. *svans[a]*, sv. vb. 1 Kråma sig, yfvas.

svar n. *svar* pl. =, n.

svara vb. *svar[a]*, sv. vb. 1.

svarfva vb. *svarv[a]*, sv. vb. 1.

svarfvare m. *svarvar* pl. *-ər*, m.

svart adj. *svatər.*

***svarta** f. I *svato*, f. Svärta (Fuligula fusca).

***svarta** f. II *svato* ut. pl., f. Skrifbläck. — Jfr fi. *muste.*

sved f. *svıd* pl. *-ar* & *-ər*, f.

[sveda f.] ***svede** m. *svıda* ut. pl., m. — isl. *sviði*, m.

sveda vb. *sveıd[a]*, sv. vb. 2. — *sveıd uav* Gifva sig af med hast.

svedja vb. *svıdja*, sv. vb. 1. — inf. äfven *svıdı.*

***svegna** vb. *svıegn[a]*, sv. vb. 1 Böja sig i följd af fuktighet. — *Rz* 705 a. isl. *svigna.*

svensk m. *svensk* pl. *-ar* & *-ər*, m.

svensk adj. *svenskər* n. *svenst.*

svenska f. *svensko*, f.

***svep** m. *sveıp* pl. *-ar*, m. = **kvep.* — no. *sveip*, m.

***svepa** f. *svıpu*, f. Kvast. — *Rz* 703 b.

svepa vb. I *sveıp[a]*, sv. vb. 2: 1) = hsv. 2) = **hamsa* vb. I.

***svepa** vb. II *svıp[a]*, sv. vb. 1: 1) Sopa. 2) [*tı*] Slå. — isl. *svipa.*

Sverige ortn. *sværi* l. *sværjɨ*.
sverigesbo m. *sværjɨsbo* l. *-bou* pl. *-ar*, m. Person född i Sverige.
svetsa vb. *svits[a]*, sv. vb. 1.
svett m. *sveit* ut. pl., m.
svettas vb. *sveitas*, sv. vb. 1.
svett[ig] *-og adj. *sveito* l. *-ogər*.
svida vb. *svid[a] sveid svidi*. — *svid[a]*, sv. vb. 1.
svikta vb. *sviχtas*, sv. vb. 1.
[**svimma**] ***svimna** vb. *svimna*, sv. vb. 1.
***svimsa** f. *svimso*, f. Kvinna som **svimsar*.
***svimsa** vb. *svimš[a]*, sv. vb. 1 Svänga på stussen af högfärd. — no. *svimsa*.
svin n. *svin* pl. =, n.
svåger m. *svuagər* pl. *svuagrar*, m.
svål m. *svual* ut. pl., m.
svår adj. *svuarər*.
sväfva vb. I *svæv[a]*, sv. vb. 1.
***sväfva** vb. II *svæv[a]*, sv. vb. 1 [*undi*] Gå i kvaf.
svägerska f. *svægæško*, f.
svälja vb. *svælg[a]*, sv. vb. 2.
svälla vb. *svel[a]*, sv. vb. 2.
svälta vb. *svælt[a] svalt svulti*, intr. — *svælt[a]*, sv. vb. 2, tr.
***svära** f. *sværo*, f. Svärmoder. — *Rz* 710 a.
svära vb. *svær[a] svor & svour svuri*.
svärd n. *svæd* pl. =, n.
svärfar m. *svǽrfar* ut. pl., m.
svärta f. *svæto* ut. pl., f.
sy vb. *sy*, sv. vb. 3.
syd, sydlig se **söd*, **södlig*.

*__syda__ vb. *syd[a]*, sv. vb. 2 Luta, intr. — *syd sa* Hvila sig. — *Rz* 696 a.

__syl__ m. *syl* pl. *-ar*, m.

__syll__ f. *syl* pl. =, n.

__sylt__ m. *sylt* pl. *-ər*, m.

__sylta__ f. *sylto*, f.

__sylta__ vb. *sylt[a]*, sv. vb. 1.

*__syn__ n. *synə*, n. def. Ansiktet.

__syna__ vb. *syn[a]*, sv. vb. 1.

__synas__ vb. *syns suandɪst syntast* & *suandast.*

__synd__ f. *synd* pl. *-ər*, f.

__synda__ vb. *synd[a]*, sv. vb. 1.

__syndare__ m. *syndar* pl. *-ər*, m.

__synd[ig]__ *__-og__ adj. *syndo* l. *-ogər.*

__syra__ f. *syro*, f.

__syrsa__ f. *syso*, f.

*__sytning__ f. *sýtnɪgg* ut. pl., f. Fattigunderhåll. — *Rz* 712 b. jfr isl. *sýta* vb. klaga, beklaga.

*__sytningshjon__ n. *sýtnɪggsjon* l. *-joun* pl. =, n. Underhållstagare.

__så__ m. *sua* pl. *-ar*, m.

__så__ vb. *sua* sv. vb. 3. — *sua hínšít* Gå och slänga med armarne.

__så__ adv. *so, sua.*

*__såd__ n. *sod* ut. pl., n. Spad. — *Rz* 569 b. isl. *soð*, n.

__sådd__ f. *suad* ut. pl., f.

__sådor__ f. pl. *suador*, f. pl.

__såg__ f. *suag* pl. *-ar*, f.

__såga__ vb. *suag[a]*, sv. vb. 1.

*__sågspänne__ n. *suagspanə* pl. *-ər* & *-ən*, n. De tåg som med hvarandra förbinda trähandtagen på en handsåg.

*__såka__ vb. I *sok[a]*, sv. vb. 1 [*tɪl*] Slå.

***säka** vb. II *sok[a]*, sv. vb. 1 Söla, dröja. — *Rz* 713 b.
såla vb. I *sol[a]*, sv. vb. 1.
***såla** vb. II *sol[a]*, sv. vb. 1 [*til*] Slå. — *Rz* 713 b.
***sålare** m. *solar* pl. *-ər*, m. Örfil.
såll n. *sol* pl. =, n.
sålla vb. *sol[a]*, sv. vb. 1.
sång m. *suagg* & *sogg* pl. *-ər*, m.
sår n. *suar* pl. =, n.
såra vb. *suar[a]*, sv. vb. 1.
***sår** adj. *suarər*, adj. Sårig. — isl. *sárr*.
***såta** f. *suato*, f. Såta. — isl. *sáta*, f.
***såton** n. *suaton* pl. =, n. Såta. — *Rz* 571 a.
säck m. *sak* pl. *-ar*, m.
[**säd** f.] ***sed** *sied* ut. pl., f. & m.
säga vb. *saj[a]* *sa* *saχt*.
säker adj. *sakər* n. *sakæt*.
säl m. *sæl* pl. *-ar*, m. Phoca.
sälja vb. *salg[a]*, sv. vb. 2.
sällan adv. *salan*.
sälta f. *sælto* ut. pl., f.
sämre **sämst** adj. o. adv. komp. & superl. *sambər* komp., *samst* superl.
***sända** f. *sando*, f. Brynsten för liar. — no. *sende*, n.
sända vb. I *sand[a]*, sv. vb. 2.
***sända** vb. *sand[a]*, sv. vb. 1 Uppkasta råg till logen.
säng f. *sagg* pl. *-ar*, f.
***sänka** f. *sagkjo*, f. Sankt ställe, däld. — *Rz* 567 b.
sänka vb. *sagk[a]*, sv. vb. 2 [Sälls.]
särk m. *særk* pl. *-ar*, m.
***säta** vb. I *sat[a]*, sv. vb. 1 Uppsätta hö i såtor. — no. *sæta*.
***säta** vb. II *sat[a]*, sv. vb. 2 Akta, bry sig om. — no. *sæta*.

säte n. *satə* pl. *-ər* & *-ən*, n.

*__sätta__ f. *satu* ut. pl. f. 1) Nedsättning af not. 2) Sättning af potatis.

sätta vb. *sat[a]* *sat* 1) = hsv. 2) Plantera. 3) Ympa. — inf. refl. *sas* Sätta sig. — *satıns nıdər o talıns vıdər!*

*__söd__ m. *søıd* ut. pl., m. Syd, söder.

*__södlig__ adj. *søıdlı* l. *-ıgər*, adj. Sydlig.

söfva vb. *syøv[a]*, sv. vb. 2.

söka vb. *søık[a]* & *syøk[a]*, sv. vb. 2.

*__sölf__ f. *sølv* pl. *-ər*, f. Sälg.

sölja f. *søljo*, f.

söm m. *syøm* pl. *-ar*, m.

söm[m]a vb. *syøm[a]*, sv. vb. 1.

sömn m. *sømn* ut. pl., m.

sömn[ig] *__-og__ adj. *sømno* l. *-ogər*.

[söndag] *__sundag__ m. *sunda* l. *sunda* pl. *sundagar*, m. — isl. *sunnudagr*, m.

[sönder] *__sunder__ adv. *sundər*.

[söndra] *__sundra__ vb. *sundra*, sv. vb. 1. — isl. *sundra*.

sörja f. *syrjo* ut. pl., f.

sörja vb. *sørg[a]*, sv. vb. 2.

söt adj. *syøtər*.

*__söta__ f. *syøto* ut. pl., f. Sötma.

sötsur adj. *syøtsurər*.

*__sötänog__ adj. *syøtano* l. *-ogər*, adj. Äckligt söt.

T.

tack f. *tak* ut. pl., f.

tacka f. I *tako*, f. Fårhona. – Vid lockande ropas *taka takona!*

tacka f. II *tako*, f. Järntacka.

tacka vb. *tak[a]*, sv. vb. 1.

tackel n. *takæɫ* ut. pl., n.

tackla vb. I *takɫa* l. *takæɫ*, sv. vb. 1, tr.

***tackla** vb. II *takæɫ takɫa*, sv. vb. 1 Klättra.

tacksam adj. *taksamər* & *taksambər*.

tafla f. *tavɫo*, f.

tag n. *tag* l. *tag* pl. =, n.

ta[ga] vb. *ta tog* & *to* & *tou tat*. — pass. *tas todəst tatast*.

tagel n. *tagæɫ* pl. =, n.

tagg m. *tag* pl. *-ar*, m.

tagg[ig] ***-og** adj. *tago* l. *-ogər*.

tak n. *tak* pl. =, n.

***tak-krake** m. *takraka*, m. Takträ hvarpå halmen hvilar.

***taksele** m. *taksıla*, m. Ställning af vinkellagda stänger öfverst på takhalmens stänger.

***taksyll** f. *taksyl* pl. =, n. Understa stocken i takresning.

***taktroda** f. *taktrodo*, f. Parallelt med kroppåsen löpande stänger öfver takhalmen.

tal n. *taɫ* pl. =, n.

tala vb. *taɫ[a]*, sv. vb. 1.

talg m. *taɫg* ut. pl., m.

talgljus n. *taɫgjus* pl. =, n.

talgoxe m. *taɫgoks* pl. *-ar*, m.

talja f. *taljo*, f.

***talka** vb. *taɫk[a]*, sv. vb. 1 Springa.

tall f. *tal* pl. *-ar*, f. & m.

***talla** vb. *tal[a]*, sv. vb. 1 Vanka; slå dank. — no. *talla*.

tallrik m. *taldrık* pl. *-ar*, m.

***tal[o]trast** m. *taɫutrast* pl. *-ar*, m. Taltrast. — Jfr *Rz* 749 b *tölutrast*.

tam adj. *tamər*.

tamp m. *tamp* pl. *-ar*, m.
***tamsa** vb. *tams[a]*, sv. vb. 1 Falla, ramla. — I no. finnes ett vb. *tamsa*, som betyder: famla efter ord.
tand f. *tan* pl. *tendər* l. *tendər*, f.
tanke m. *taŋka*, m.
tapp m. *tap* pl. *-ar* m.
tappa vb. I *tap[a]*, sv. vb. 1 Tömma.
tappa vb. II *tap[a]*, sv. vb. 1 Förlora.
***tappla** f. *taplo*, f. Flöjthål.
***tappla** vb. I *tapla*, sv. vb. 1: 1) Med fingren vidröra. 2) Modulera en flöjt. — *Rz* 724 b.
***tappla** vb. II *tapla*, sv. vb. 1 Smattra, om regn.
tarf n. *tarv* ut. pl., n.
tarfva vb. *tarv[a]*, sv. vb. 1.
tarm m. *tarm* pl. *-ar*, m.
***tarmbrästa** f. *tarmbresto* ut. pl., f. På tarmarne sittande fett.
***taska** f. *tasko*, f. Ficka. — *Rz* 725 b.
***taska** vb. *task[a]*, sv. vb. 1 [*tıl*, *om*] Daska, slå.
***taskog** adj. *tasko* l. *-ogər*, adj. Småfånig. — Jfr *Rz* 725 b.
tass m. *tas* pl. *-ar*, m. 1) = hsv. 2) Kloformig tagg på „**björnharf*“.
***tassa** f. *taso*, f. Toka. — *Rz* 725 b.
tassa vb. *tas[a]*, sv. vb. 1.
***tassel?** m. *tasul* pl. *-ar*, m. Lätting; oföretagsam karl.
***tassog** adj. *taso* l. *-ogər*, adj. Tokig, fånig. — no. *tassen*.
tattare m. *tatar* pl. *-ər*, m. Zigenare.
tavast m. *tavast* pl. *-ər*, m. 1) Tavast. 2) Finne i allmh.
***tavasthufvud** n. *tåvasthuvu* pl. *-huvun*, n. Okvädesnamn på finne.
taxa f. *takso*, f.
te n. *tıe* ut. pl., n.

tecken n. *tıekən* pl. =. n.
teg m. *taıg* pl. *-ar*, m.
[teln] ***telne** m. *tælna*, m.
ten m. *taın* pl. *-ar*, m.
tenn n. *tan* ut. pl., n. — *tın* ut. pl., n.
[test] ***tjäst** m. *tjest* pl. *-ar*, m. 1) Hårtest. 2) Litet linknippe.
***ticka** f. *tıko*, f. Fnösksvamp, boletus. — *Rz* 732 a.
tid f. *tıd* pl. *-ər*, f.
tidig adj. *tıdı* l. *-ıgər*.
tidning f. *tıdnıgg* pl. *-ar*, f.
tiga vb. *tıg[a]*, sv. vb. 2. — pret. äfven *taıg*.
tigga vb. *tıg[a]*, sv. vb. 2.
tilja f. *tıljo*, f.
till, ***te**, ***tel** prep. o. adv. *tıl*, *tı*, *tı*, *te*; (postp.:) *tel*.
tillbaka, **tillbaks** adv. *tıbaka*, *tıbaks*.
[*till] ***te minstone** adv. tls. *tı mınstonı*, adv. tls. Åtminstone.
[*till] ***te sals** adv. tls. *tı sals*, adv. tls. Till salu.
[till] ***te salu** adv. tls. *tı salu*.
tim[m]e m. *tıma*, m. — isl. *tími*, m.
timmer n. *tımbər* pl. =, n.
***timra** f. *tımbro*, f. Upptimrad ställning. — no. *timbra*, f.
timra vb. *tımbra*, sv. vb. 1.
tina f. *tıno*, f.
tina vb. *tın[a]*, sv. vb. 1.
tinne m. *tına*, m.
[tinning] ***tvinning**, ***kvinning** m. *tvınıgg* & *kvınıgg* pl. *-ar*, m. — isl. *þunnvangi*, m.
tio, **tie** räkn. *tıı*, *tıu*. — ord. *tıənd(ə)*, *tıond(ə)*.
tippua fi. *tıp[a]*, sv. vb. 1 Droppa.
tisdag m. *tısda* l. *-da* pl. *-dagar*, m.

***tiss** m. *tis* pl. *-ar*, m. Kvinnobröst. — *Rz* 737 a. no. *tissa*, f. Jfr. *suga*.

tistel m. I *tistil* pl. *tistlar*, m. Carduus.

tistel m. II *tistil* pl. *tistlar*, m. Vagntistel.

tistelstång f. *tistilstuagg*, f. [Böjn. se *stång!*]

***tistla** f. *tistlo*, f. Tistel, Carduus.

titta vb. *tit[a]*, sv. vb. 1.

tjock adj. *tjokər*, komp. *tjokər*, superl. *tjokst*.

***tjockska**, ***tjöckska** f. *tjoksko* & *tjöksko* ut. pl., f. Grummel, grums.

tjuder n. I *tjudər* pl. =, n.

***tjuder** n. II *tjudər* ut. pl., n. Det kådiga, hårda, brandgula träslaget på sydsidan kring kärnen i gamla krokiga tallar eller granar. — *Rz* 737 a *tjör*, 739 a *tjor*.

tjudra vb. *tjudra*, sv. vb. 1.

***tjudrog** adj. *tjudro* l. *-ogər*, adj. Full af **tjuder* II, om tall- och granvirke.

[**tjuf**] ***tjyf** m. *tjyv* pl. *-ar*, m.

tjufva, ***tjyfva** f. *tjuvo*, f. *tjyvo*, f.

[***tjufva**] ***tjyfva** vb. *tjyv[a]*, sv. vb. 1 [*op*] Med tjufva uppkasta.

tjugo räkn. *tjugu*. — ord. *tjugundi*.

tjur m. *tjur* pl. *-ar*, m.

tjura vb. *tjur[a]* & *tjuras*, sv. vb. 1.

tjut n. *tjut* pl. =, n.

tjuta vb. *tjut[a]* *tjyøt* *tjuti*.

[**tjäder**] ***käder** m. *kedur* pl. *kedurar* & *kedrar*, m.

tjäna vb. *tjen[a]*, sv. vb. 1.

tjänare m. *tjenar* pl. *-ər*, m.

tjänst f. *tjenst* & *tjenst* pl. *-ər*, f.

tjära f. *tjæru* ut. pl., f.

tjära vb. *tjær[a]*, sv. vb. 1.

[tjärn m.] *tjärna f. *tjæn̤o*, f.
tjärudal m. *tjærudal* pl. *-ar*, m.
*tocka vb. *tok[a]*, sv. vb. 1 Skuffa; stöta. — *Rz* 743 b. isl. *þoka*.
*tocken, *tockon pron. *tokən* & *tokon*, n. *toko;* pl. *toko* & *tokna;* pron. Sådan. — *Rz* 743 b. *Rqv* III 228 b & 229 a.
tofs m. *tops* pl. *-ar*, m.
tok m. *tok* l. *touk* pl. *-ar*, m.
toka f. *toko* l. *touko*, f.
tok[ig] *-og adj. *toko* & *touko* l. *-ogər*, adj.
tolf räkn. *tolv*. — ord. *tolftı*.
*tolla f. *tolo*, f. Toka.
*tollhandsk[e] m. *tolhansk* ut. pl., m. Fåne.
*tollog adj. *tolo* l. *-ogər*, adj. Tokig, fånig. — *Rz* 744 a.
tom adj. *tomər* l. *toumər*.
tomppeli fi. *tompıl* pl. *-ar*, m. Tölp. — *tomplo* l. *-oger*, adj. adj. Tölpig. — [Assim.:] *topæl topla*, sv. vb. 1 Fumla. — *toplo*, f. Enfaldig kvinna. — *toplo* l. *-ogər*, adj. Tafatt, tölpig.
tomt f. *tomt* pl. *-ər*, f.
*tomta vb. *tomt[a]*, sv. vb. 1 Bygga stenfot.
tomt[e] *tont[e] m. *tomt* & *tont* pl. *-ar*, m.
topp m. *top* pl. *-ar*, m.
toppa vb. *top[a]*, sv. vb. 1.
topp[ig] *-og adj. *topo* l. *-ogər*.
[tor]dyfvel, *torn- m. *tón̤d̤yvıl* pl. *tón̤d̤ývlar*, m. [Obs. folk-etym.!]
torf f. *torv* ut. pl., f.
torfva f. *torvo*, f.
torfva vb. *torv[a]*, sv. vb. 1 [*tıl*] Slå.
torg n. *torg* pl. =, n.
torka f. *torko* ut. pl., f.

torka vb. I *tork*[*a*], sv. vb. 1.

***torka** vb. II *tork*[*a*], sv. vb. 2 [*tıl*] Slå.

***torkel** m. *torkıl* pl. obr., m. Elak, egensinnig pojke. [= *Torkel* n. pr.?]

torn n. *toŋ* pl. =, n.

toro fi. *torojobo* f. m. Fån. — *job*(*ə*) mångenstädes = Johan.

torp n. *torp* pl. =, n.

torpare m. *torpar* pl. *-ər*, m.

torr adj. *torər* n. *tot*.

torsk m. *tosk* pl. *-ər*, & *-ar*, m.

***torvigg** m. *torvıg* pl. *-ar*, m. Forntid astenredskap.

tossa f. *toso*, f.

***tossa** vb. I *tos*[*a*], sv. vb. 1 [*tıl*] Slå. — Jfr eng. *toss:* kasta.

***tossa** vb. II *tos*[*a*], sv. vb. 1 Tassa.

trafva vb. *trav*[*a*], sv. vb. 1 Springa.

trafvare m. *travur* pl. *-ar*, m. [Jfr *skeppare!*]

[**trafve**] ***traf** m. *trav* pl. *-ar*, m.

***trajsa** vb. *traıs*[*a*], sv. vb. 1 Draga, släpa tungt.

tralla vb. *tral*[*a*], sv. vb. 1.

[**trampa** f.] ***tramp** m. *tramp* pl. *-ar*, m. Trampa i spinnrock.

trampa vb. *tramp*[*a*], sv. vb. 1.

***trampsticka** f. *trampstıko*, f. Den stång som förenar trampan med **snesen* i spinnrock.

[**trana**] ***träna** f. *trenu*, f. — *Rz* 748 b. isl. *trǫnu*, cas. obl. sg. af *trana*, f.

***tranta** vb. *trant*[*a*], sv. vb. 1 Larfva; småspringa. — Jfr *Rz* 749 a.

trappa f. *trapo*, f.

trasa f. *trasu*, f.

trasa vb. *tras*[*a*], sv. vb. 1 [*sundər*].

tras[ig] ***-og** adj. *trasu* l. *-ugər.*
traska vb. *trask[a]*, sv. vb. 1.
trast m. *trast* pl. *-ar*, m.
tratt m. *trat* pl. *-ar*, m.
tratta vb. *trat[a]*, sv. vb. 1 [*ı nogon*].
***trattel** m. *tratıl* m. Tölp. — Jfr *Rz* 749 a *trantel.*
tre räkn. *trı*, abs. o. pred. *trıa.* — ord. *trıdı.*
tre[d]sk adj. *treıskər* n. *treıst.*
tre[d]skas vb. *treıskas*, sv. vb. 1.
[treflig] ***triflig** adj. *trıvlı* l. *-ıgər.*
[tre]kant ***tri-** m. *tríkánt* pl. *-ər*, m.
[trekantig] ***trikantog** adj. *trıkanto* l. *-ogər.*
tretti[o] räkn. *tretı.* — ord. *tretıond[ı]*.
tretton räkn. *treton.* — ord. *tretond[ı]*.
***tre-ägga** f. *trıeggjo*, f. Tärna, sterna.
trilla f. *trılo*, f.
trilla vb. *trıl[a]*, sv. vb. 1. — *trıl uav* Ila i väg.
trilsk adj. *trılskər.*
trilskas vb. *trılskas*, sv. vb. 1.
trind adj. *trındər.*
trippa vb. *trıp[a]*, sv. vb. 1.
***trippla** vb. *trıpla*, sv. vb. 1 Trippa.
tro f. *tro* l. *trou* ut. pl., f.
tro vb. *tro* l. *trou*, sv. vb. 3. — *fan troı prest'n!*
***trocka** vb. *trok[a]*, sv. vb. 1 Gå l. trampa tungt — no. *trokka.* isl. **troðka* jfr *troða.*
***troda** f. *trodo*, f. Gärdesgårdsstång. — *Rz* 753 b. isl. *tróða*, f. *tróð*, n.
trogen adj. *trogın* & *trodjın* & *trojın.*
trohet f. *troheıt* ut. pl., f.
troll n. *trol* pl. =, n.
trolla vb. *trol[a]*, sv. vb. 1.

trollskott n. *trólskót* ut. pl., n. Reumatisk värk, stundom förlamning i ryggkorset.

tropp m. *trop* pl. *-ar*, m. Skara af folk, får, hästar, nötkreatur, fisk (= stim).

troppa vb. *trop[a]*, sv. vb. 1 [*uav*].

[**trotsa**] ***trossa** vb. *tros[a]*, sv. vb. 1.

***trubbeluns** m. *trubıluns* pl. *-ar*, m. Luns; tölp.

trubb[ig] *-**og** adj. *trubo* & *trobo* l. *-ogər*.

***truda?** ***tråda?** f. *trudu*, f. Trampa i väfstol. — *Rz* 757 b. no *troda*, *trøda*, f.

***trudoband** n. *truduband* pl. =, n. Solf. (?)

***trulsa** f. *trulso*, f. Lunsa. — *Rz* 755 a.

***trulsa** vb. *truls[a]*, sv. vb. 1 [*tıl*] Slå.

***trulsog** adj. *trulso* l. *-ogər*, adj. Lunsig.

trumf m. *trumf* pl. *-ar*, m.

trumma f. *trombo*, f.

***trunt** m. *tront* pl. *-ar*, m. Tölp.

trut m. I *trut* pl. *-ar*, m. Flabb.

trut m. II *trut* pl. *-ar*, m. En sjöfågel.

trycka vb. *tryk[a]*, sv. vb. 1 Trycka böcker.

trygg adj. *trygər* n. *trykt* l. *tryχt*.

***tryne** n. *tryn* pl. =, n.

***trysta** vb. *tryst[a]*, sv. vb. 1 & 2 Prässa; trycka, klämma. — isl. *þrýsta*.

tråckla vb. *trokla*, sv. vb. 1.

tråd m. *truad* l. *trua* pl. *truadar*, m.

tråda vb. *trod[a]*, sv. vb. 1. — *hanın trodar hyønon*.

***tråen** m. def. *truaın* oböjl., m. def. Hin onde. — *truaın bısítı!*

tråg n. *trog* pl. =, n.

***tråma** vb. *trom[a]*, sv. vb. 1 Klämma; prässa.

trång adj. *truaggər* l. *troggər*, komp. *traggər*, superl. *tragst*.

*träsk n. *trosk* pl. =, n. Mindre groda. — *Rz* 747 a. no. *trausk*.
*tråtta f. *troto*, f. Lunsa.
*tråtta vb. *trot[a]* l. *trot[a]*, sv. vb. 1 Krossa, stöta.
*tråttog adj. *troto* l. *-ogər*, adj. Lunsig.
trä n. *tre* pl. *trer* & *tren* & *trenar* def. *trena* & *trenan* & *trenana*, n.
träck m. *trek* ut. pl., m.
*träcka vb. *trek[a]*, sv. vb. 2 Draga, om vind. — *Rz* 760 a.
träck[ig] *-og adj. *treko* l. *-ogər*.
trä[da] vb. *tre*, sv. vb. 3. — *nual po truan*.
trä[de]såker m. *trésuakər*, m. [Böjn. se *åker!*]
träffa vb. *tref[a]*, sv. vb. 1.
trägård m. *tréguał* pl. *-ar*, m.
*trä-krackla f. *trekrakło*, f. Nödvuxet trä.
[trälla f.] *dräll m. *drel* pl. *-ar*, m.
tränga vb. *tregg[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Nödgas.
*trängsle m. *treggsla* ut. pl., m. 1) Trängsel. 2) Trångmål.
tränjon n. *treggjon* pl. =, n.
träsk n. *tresk* pl. = & *treskar*, n.
trög adj. *tryøgər*.
tröja f. *trøjo*, f.
tröska vb. *trysk[a]*, sv. vb. 1.
tröskel m. *troskoł* pl. *trosklar*, m.
tröst f. *tryøst* ut. pl., f.
trösta vb. *tryøst[a]*, sv. vb. 1.
trött adj. *trøtər* & *tryøtər*.
[tröttna] *trottna vb. *trotna*, sv. vb. 1. — Jfr *þrot*, n.
tu räkn. *tu*, abs. o. pred. *tua*.
*tubb m. *tob* pl. *-ar*, m. Elritsa, leuciscus phoxinus.
*tubbas vb. *tubas*, sv. vb. 1 [*ma nogon*] „Tagas med ngn".

***tudd** m. *tod* pl. *-ar*, m. Hopgyttrad massa; stopp. — *Rz* 761 a *tuddug*.

tufva f. *tuvo*, f.

***tuga** f. *tugu*, f. Vidjelänk. — *Rz* 740 a. no. *tugu*, f.: trækbøile.

tugga f. *tugo*, f. Anv. hälst i plur. *tugor*.

tugga vb. *tug[a]*, sv. vb. 1.

tull m. *tul* pl. *-ar*, m.

tulla vb. *tul[a]*, sv. vb. 1.

tum m. *tum* pl. =, m. Längdmått.

***tummas** vb. *tombas*, sv. vb. 1 Tumla sig, om häst. — *Rz* 763 a. isl. *tumba* vb. falla omkull.

tumme m. *tuma*, m.

***tummetott** m. *tumətot* ut. pl., m. Benämning på tummen. — *Rz* 137 b, 138 a.

***tumsa** f. *tomso*, f. Våp.

***tumsog** adj. *tomso* l. *-ogər*, adj. Tafatt. — no. *tumsen*.

tunder n. *tundər* ut. pl., n.

tung adj. *tugg* l. *-ər*, komp. *tyggər*, superl. *tygst*.

tunga f. *tuggo*, f. Lingua.

tungspene m. *tuggspına*, m.

tunn adj. *tunər* l. *tundər*.

tunna f. *tuno*, f.

tupp m. *tup* pl. *-ar*, m. 1) Gallus. 2) Afträde.

***tuppa** vb. *tup[a]*, sv. vb. 1 Cacare.

***tuppe** m. *tupə* pl. *-ar*, m. Gallus.

tur m. *tur*, m. 1) ut. pl. Lyckträff. 2) pl. *-ər*, Resa.

***turas** vb. *turas*, sv. vb. 1 Lyckas.

tusan i svord. *tusan! ha va t.! t. jævlar!*

tusen räkn. *tusən* l. *tus'n*. — ord. *tus'ndı*.

tut m. *tut* pl. *-ar*, m.

tuta vb. *tut[a]*, sv. vb. 1 Blåsa i horn.

***tutta** vb. I *tut*[*a*], sv. vb. 1 Slumra, om o. till barn.
***tutta** vb. II *tut*[*a*], sv. vb. 1 Tända eld på ngt.
***tuttog** adj. *tuto* l. *-ogər*, adj. Sömnig.
***tuttra** f. *totro*, f. Ngt hoprördt, omblandadt; röra.
***tuttra** vb. I *totra*, sv. vb. 1 Oreda, hopröra.
***tuttra** vb. II *totra* l. *totər*, sv. vb. 1 Stamma på målet. — *Rz* 772 b.
***tuttrog** adj. *totro* l. *-ogər*, adj. 1) Oredig, hopföst. 2) Otydligt, om uttal. 3) Stammande, om person.
tvaga f. *tvagu*, f.
tvinga vb. *tvıgg*[*a*] *tvagg tvuggı* & *tvundjı*.
[**tvinna**] ***kvinna** vb. *kwın*[*a*], sv. vb. 1 *kwın uav* Hasta i väg.
två, ***kvå** räkn. *tvua* & *kwua*, abs. o. predik. *-a*.
***tvåa**, ***kvåa** f. *tvuao* & *kwuao*, f.
tvål m. *tvual* pl. *-ar*, m.
tvåla vb. *tvual*[*a*], sv. vb. 1 [*ın*, *om*, *te*].
tvär adj. *tvær* l. *-ər*.
tvära f. *tværo*, f.
[**tvärt**] **öfve**[**r**], [***tvart-**] ***kvart-** prep. o. adv. *kwat yvı*.
tvätta, ***kvätta** vb. *tvat*[*a*] & *kwat*[*a*], sv. vb. 1.
***tya** vb. *ty*[*a*] & *tyja*, sv. vb. 1: 1) Båta, gagna. 2) Räcka till, spisa. — *Rz* 768 a. isl. *týja*.
tycka vb. *tyk*[*a*], sv. vb. 2. — pres. *tyk*.
***tyda** f. *tydo*, f. Förebud.
tyda vb. *tyd*[*a*], sv. vb. 2.
tyg n. *tyg* pl. = & *tygər*, n.
tynga vb. *tygg*[*a*], sv. vb. 2.
[***typpa**] ***tippa** f. *tıpu* & *tıpo*, f. Höns. — *tıpu tıpuna* anv. ss. lockord till höns. — *Rz* 744 b & 745 a.
tysk m. *tysk* pl. *-ər*, m.
tysk adj. *tyskər*.

tyska f. *tysko*, f.
tyst adj. *tystər*. — n. *tyst* anv. ss. adv.
tystna vb. *tystn[a]*, sv. vb. 1.
tå f. *tua* l. *tuan* pl. *tuanar*, f.
***tå** n. *tua* pl. = & *tuan*, n. Bygata; väg mellan gärdesgårdar. — *Rz* 770 b. isl. *tá*, n.
tåga f. *tuago*, f.
tågligt adv. *tuaglıt*.
tågna vb. *togna* l. *tog'n*, sv. vb. 1.
tåla vb. *tol[a]*, sv. vb. 1.
***tåla sig** vb. *tual‿sa* *tuala sa*, sv. vb. 1 Hafva tålamod, vänta. — *nou fuaŋ tual‿sa an*.
tålamod n. *tolamod* ut. pl., n.
tång f. *togg* l. *tuagg* pl. *taggər*, f. Ett värktyg.
[**tånge**] ***tange** m. *tagga*, m.
tåp[ig] ***-og** adj. *topo* l. *-ogər*, adj. Enfaldig, dum.
tår m. *tuar* pl. *-ar*, m.
tåt m. *tuat* pl. *-ar*, m.
tåt[el] ***-ol** m. *tuatol* pl. obr., m. coll.
tåtte m. *tota*, m.
täcka f. *tako* & *takjo*, f. Takofs.
täcka vb. *tak[a]*, sv. vb. 2.
täcke n. *takı* & *tatjı* pl. *-ən*, n.
***täckmygg** m. *takmyg* m. coll. Småmygg. — Tros kallas så efter byn *Täktom* [uttal på H.: *taktóm*] på Hangö.
tälja vb. *tælg[a]*, sv. vb. 2.
tända vb. *tand[a]*, sv. vb. 2.
***tände** n. *tandə* ut. pl., n. Tändningsmaterial.
tänka vb. *tagk[a]*, sv. vb. 2.
täppa f. *tapo*, f.
täppa vb. *tap[a]*, sv. vb. 2.
tära vb. *tær[a]*, sv. vb. 2.

tärna f. *tæņo*, f.
tärning m. *tæņigg* pl. *-ar*, m.
tät adj. *tatər* n. *tat*.
täta vb. *tat*[*a*], sv. vb. 1.
***tätnot** f. *tatnot* ut. pl., f. Notdel med små maskor.
[**töja**] ***töga** vb. *tyøg*[*a*], sv. vb. 2.
töm m. *tyøm* pl. *-ar*, m.
tömma vb. *tyøm*[*a*], sv. vb. 2.
[**töras**] ***tåras**, ***tordas** vb. *toras toḍəst toḍast.* — *toḍas*, sv. vb. 2 (d. v. s. pret. o. part. = fg.) — isl. *þora*.
[**törel**] ***tirel** m. *tɪrɪl* pl. *-ar*, m. Kärnstöt. — *Rz* 769 b. isl. *þyrill*, m.
***törfve**, ***tärfve** n. *tərvə* & *tærvə* ut. pl., n. Torrved.
törn m. *tyəņ* ut. pl., m.
törna vb. *tyəņ*[*a*], sv. vb. 1.
törnbuske m. *tyə́ņbóska*, m.
[**törst**] ***torst** m. *toșt* ut. pl., m. — isl. *þorsti*, m.
[**törsta**] ***torsta** vb. *toșt*[*a*], sv. vb. 1.
[**törstig**] ***torstog** adj. *toșto* l. *-ogər*.

U.

udd m. *ud* & *od* pl. *-ar*, m.
udde m. *uda*, m.
uf m. *uv* pl. *-ar*, m.
***ugga** f. *og*[*a*], sv. vb. 1 Svalla, om sjö.
uggla f. *uglo*, f.
[**ugn**] ***un** m. *un* pl. *-ar*, m. — *Rz* 486 a.
[**ugn**]**spjäll** ***un-** n. *unspjald* pl. =, n.
[***ugns**]**svepa**, ***uns-** f. *unsvɪpu*, f. Ugnsopa. — *Rz* 703 b.
[***ugns**]**täppa**, ***uns-** f. *unstapo*, f. Ugnslock. — *Rz* 724 b.

ulfva vb. *olv[a]*, sv. vb. 1.

ull f. *ul* ut. pl., f.

undan prep. o. adv. *undan.*

under n. *undər* pl. =, n.

unde[r] prep. o. adv. *undər.* [Sälls.] — *undı* komp. *undra,* superl. *undæst.* — fsv. *undir, undi.*

underarm m. *undərarm* & *undıarm* pl. *-ar*, m.

***unde[r]bryt** n. *undıbryt* ut. pl., n. Bortbrytande l. -huggande af de lägsta kvistarne på trä l. buske; användes till kreatursfoder.

undersam adj. *undæsambər.*

***underslag** n. *undæslag* pl. =, n. Underlag.

under[sätsig] ***-satsog** adj. *undæsatso* l. *-ogər.*

undra vb. *undər undra,* sv. vb. 1.

undras vb. *undras,* sv. vb. 1.

ung adj. *uggər* n. *ugt.*

ungdom m. *uggdom* pl. *-ar*, m.

unge m. *uggı* & *uggjı* & *undjı* pl. *uggar*, m.

unna vb. *un[a]*, sv. vb. 1.

***unnes-lös** *unıslœısər*, adj. Missunsam. — *Rz* 782 a.

[upp] opp adv. *op.*

[uppassare] oppassare m. *opasar* pl. *-ər*, m.

[uppe] oppe adv. *opı.*

uppför prep. o. adv. *opfœr.*

uppföre adv. *opfyrı.*

[upp]fösa, opp- vb. *opfœıs[a]*, sv. vb. 2 Uppkasta, t. ex. ved.

***upphäfven** adj. *ophævın*, adj. Svullen. — *ja æ so ophævın ı magan.*

upplänning m. *oplænıgg* pl. *-ar*, m. Inlandsbo.

[***upp]slagsgods, opp-** n. *ópslaksgós* ut. pl., n. Gammalt starkt tågvirke.

[*upp]**tagande-tid, *opp-** f. *optagantıd* ut. pl., f. Tid lämplig för potäters upptagande från jorden.

[*upp]**vatten, *opp-** n. *opvat'n* ut. pl., n. Högt vattenstånd.

[uppå] ***uppa** prep. *upa;* begagnas ss. postpos. — fsv. *up a.*

[upp]**åt, opp-** adv. *opot.*

ur n. I *ur* pl. =, n.

***ur** n. II *ur* ut. pl., n. Urväder. — *Rz* 782 b. isl. *úr*, n. småregn.

ur prep. *ur.*

urväder n. *urvedər* ut. pl., n.

***uslas** vb. *uslas,* sv. vb. 1 Jämra sig. — *Rz* 715 a. fsv. *usla sik.*

***uslig** adj. *uslı* l. *-ıgər,* adj. Usel.

[usling] ***uslinge** m. *uslıggı* l. *uslıggjı* l. *uslındjı* pl. *uslıggar,* m.

ut adv. *ut,* adv. 1) Ut. 2) Ute.

utaf prep. o. adv. *utáv, úta.*

utan prep. o. adv. *utan.*

***utandes** adv. *utandıst,* adv. I högsta grad.

ute adv. *utə.*

***utfaren** adj. *utfarın,* adj. Trött, medtagen.

utför prep. o. adv. *utfør.*

utföre adv. *utfyrı.* Anv. ock ss. prep.

utgråten adj. *utgruatın.*

utskärare m. *útšærar* pl. *-ər,* m. Snöpare; vanl. en rysse l. finne.

***utta** f. *uto,* f. Tacka. Vid lockande ropas *utı utı! utona utona!* — Jfr *Rz* 785 a.

utter m. *otər* pl. *otrar,* m.

***utvatten** n. *utvat'n* ut. pl., n. 1) Lågt vattenstånd. 2) Ebb; sådan förekommer märkbart i Strömma kanal.

utåt prep. o. adv. *utuat, utot.*

V.

***vabba** f. *vabo*, f. Obehagligt fet kvinna. — Jfr *Rz* 790 b *vabb*, m. hängande buk; 368 b *kvabba*, f. = Fby-ordet.
***vabbog** adj. *vabo* l. *-ogər*, adj. Äcklig. — *Rz* 368 b *kvabba, kvabbla;* 790 b *vabbug*. — Rättare hsv. former **kvabba, *kvabbog?*
vacker adj. *vakər* n. *vakæt*.
***vackra** vb. *vakər vakra*, sv. vb. 1 [*op, te, ua*] 1) Klarna. 2) Lugna, om sjö.
vad f. *vad* pl. *vadar* & *vador*, f.
vad n. *vad* pl. =, n. Pant.
vada vb. *vad*[*a*], sv. vb. 1.
vadd m. *vad* ut. pl., m.
vagga f. *vago*, f.
vagga vb. *vag*[*a*], sv. vb. 1, tr. o. intr.
vaggvisa f. *vagviso*, f.
vagn m. *vag'n* pl. *-ar*, m.
vak f. *vak* pl. =, n. Isvak.
vaka f. *vaku*, f. Nattvak.
vaka vb. *vak*[*a*], sv. vb. 1.
vaken adj. *vakn*.
vakna vb. *vakna*, sv. vb. 1.
vakt m. & f. *vaχt* pl. *-ər*, m. & f.
vakta vb. *vaχt*[*a*], sv. vb. 1.
valen adj. *valn*.
vall m. *val* pl. *-ar*. — *tjyər kriχturen val* Drifva kreaturen på bete.
valla vb. *val*[*a*], sv. vb. 1.
valp, *hvalp m. *valp* & *kwalp* pl. *-ar*, m.
valpa vb. *valp*[*a*], sv. vb. 1.
vals m. I *vals* pl. *-ar*, m. Cylinder.

vals m. II *vals* pl. *-ər*, m. Dans.
valsa vb. *vals[a]*, sv. vb. 1.
valsvärk n. *valsværk* pl. =, n.
*__valt__ adj. *valtər*, adj. Rank. — *Rz* 829 b. isl. *valtr*.
van adj. *vanər* & *vanər*.
[**vana** f.] ***vane** m. *vana*, m. — *vana vil vana ha*, ordst. — isl. *vani*, m.
vanka vb. *vaŋk[a]* & *vaŋkas*, sv. vb. 1 Vanka.
vanlig adj. *vanlıgər* & *vanlıgər*
vanna f. *vano*, f.
vant[e] m. *vant* pl. *-ar*, m.
***vanter** n. *vantər* pl. =, n. Vant.
vapen n. *vapən* & *vap'n* pl. =, n.
var n. *var* ut. pl., n.
vara f. *varu*, f.
vara vb. *var[a]* l. *va*, pret. *va* l. *va*, part. *varı*. — *varı frıt* Må så vara!
***varas** vb. *varas*, sv. vb. 1 Vara sig.
varf n. *varv* pl. =, n.
varg m. *varg* pl. *-ar*, m.
varm adj. *varmər*.
***var[moder]** *-**modra** f. *varmodro*, f. Fast varklump i böld.
varp m. *varp* pl. *-ar*, m. Väfvarp.
varp n. *varp* pl. =, n. Nät- l. notvarp.
varpa vb. *varp[a]*, sv. vb. 1.
varpankar n. *varpaŋkar* pl. =, n.
vase m. *vasa*, m.
[**vass**] ***vasse** m. *vasa* ut. pl., m.
***vasta** vb. *vast[a]*, sv. vb. 1 Akta på. — *vast op nu!* — Väl icke det finska *vastaa* (svara)?
vatten n. *vat'n* ut. pl., n.
vattna vb. *vatn[a]*, sv. vb. 1.

*__vattog__ adj. *vato* l. *-ogər,* adj. Vattenhaltig.
*__vattubulen__ adj. *vatubulın,* adj. Uppsväld af fukt. — *R:* 799 b.
*__vattu[fåra__ f.] *__-får__ n. *vatufor* pl. =, n. Vattenfåra på åker.
*__vattuhvälfvande__ n. *vatukwælvandı* ut. pl., n. Vågskvalp.
__vattupass__ m. *vatupas* pl. =, n.
*__vattupumpa__ f. *vatupumpo,* f. Vattenkarafin.
*__vattuvälling__ m. *vatuvælıgg* ut. pl., m. Vattvälling.
__vax__ n. *vaks* ut. pl., n.
__veck__ n. *vek* pl. =, n.
__vecka__ f. *vıku,* f. — isl. *vika,* f.
__veckla__ vb. *vıkla,* sv. vb. 1.
__ved__ m. *vıed* ut. pl., m. *vıd* ut. pl., m. — isl. *viðr,* m. trä.
*__vedahop__ m. *vıdahop* pl. *-ar,* m. Vedrad.
*__vedakase__ m. *vıdakasa,* m. Vedhög.
*__vedakrak__ n. *vıdakrak* pl. =, n. Underlag anv. vid vedsläpning.
*__vedalass__ n. *vıdalas* pl. =, n. Vedlass.
*__vedalider__ n. *vıdalıdər* pl. =, n. Vedbod.
*__vedaträ__ n. *vıdatra,* n. Vedträ. [Böjn. se *trä!*]
__vef__ f. *vaıw* pl. *-ar,* f.
__vefva__ vb. *vaıw[a],* sv. vb. 1.
__vek__ adj. *vaıkər.*
__veke__ m. *vaıka,* m.
*__vela__ f. *vaılo,* f. Enfaldig l. svagsint person.
*__velog__ adj. *vaılo* l. *-ogər,* adj. Enfaldig; svagsint. — *R:* 802 a. isl. *veill,* adj. sjuk, svag.
__vers__ m. *væş* pl. *-ar* & *-ər,* m.
__verst__ m. *væşt* pl. = sg. & *-ar,* m.
__veta__ vb. *vıt[a],* pres. *vaıt,* pret. *vıst,* part. *vıta.*
__vetskap__ m. *vıtskap* ut. pl., m.

vett n. *vıt* ut. pl., n. — isl. *vit*, n.
vette m. *veta*, m.
vett[ig] *-**og** adj. *vıtu* l. *-ugər*.
vettlös adj. *vıtløısər*.
*__vettlösa__ f. *vıtløıso* ut. pl., f. 1) Vettlöshet. 2) Vanmakt, afsvimning.
vi pron. *vı* l. *vı*, akk. *os*.
*__via__ f. *vıo*, f. Gräsand.
vid adj. *vıdər* n. *vıt*.
vi[d], **ve[d]**, *__vider__ prep. o. adv. *vı*, *vıe*, *vıdər*. — *sıtıns vıdər o talıns vıdər!*
vide n. *vıdə* l. *vıdı* pl. obr., n.
videbuske m. *vıdıboska*, m.
vidja f. *vıdjo*, f.
vidöppen adj. *vıdypın*. — *lıg* v. Ligga på rygg med armar och ben utsträkta. — *Rz* 804 b.
vifta vb. *vıft[a]*, sv. vb. 1.
vig adj. *vıgər*.
viga vb. *vıg[a]*, sv. vb. 2.
vigg m. *vıg* pl. *-ar*, m.
vigning f. *vıgnıgg* pl. *-ar*, f. Vigsel.
vik f. *vık* pl. *-ar*, f.
*__vik__ n. *vık* pl. =, n. Fogen framtill å det ställe af slädmede där han böjer sig uppåt.
vika vb. *vık[a]* *veık vıkı*.
viktig adj. *vıχtı* l. *-ıgər*.
vild adj. *vıldər*.
*__vildgagel__ n. *vıldgagæl* l. *vılgagæl* pl. =, n. Vildbasare. — isl. *gagl*, n. vildgås.
*__vilding[e]__ m. *vıldıggı* l. *-ıggjı* l. *-ındjı* pl. *vıldıggar*, m. Vildbasare. — no. *villing*, m. galning.
[**vilja** f.] *__vilje__ m. *vılja* ut. pl., m.

vil[j]a vb. *vıl[a] vıld vıla.* — *vıls* Låtom oss (vilja)! *vıls reıs nu!*
***viljog** adj. *vıljo* l. *-ogər*, adj. Villig. — isl. *viljugr.*
vilkkua fi. *vılk[a]*, sv. vb. 1 [*ma yøgona*] Blänga.
villa f. *vılo*, f.
villa vb. *vıl[a]*, sv. vb. 1.
vils[e] adv. *vıls.*
vin n. *vın* pl. *-ər*, n.
vinbär n. *vınbær* pl. =, n.
[vinbärs]buske, *vinbäre- m. *vınbærıboska*, m.
vind m. I *vınd* l. *vın* pl. *vındar*, Luftdrag.
vind m. II *vınd* l. *vın* pl. *vındar*, m. Husvind.
vind adj. *vındər.*
vinda vb. *vınd[a]*, sv. vb. 1.
vinge m. *vıgga*, m.
***vingstock** m. *vıggstok* pl. *-ar*, m. Vingaxel i kvarn.
***vingelhandsk[e]** m. *vıggælhansk* pl. obr., m. Ostadig person (fys. o. mor.)
vingla vb. *vıggla*, sv. vb. 1. — *vıggæl uav* Gå ostadigt, ragla.
***vinglog** adj. *vıgglo* l. *-ogər*, adj. Ostadig.
vinka vb. *vıgk[a]*, sv. vb. 1.
vinna vb. *vın[a] vant vunı.*
vinter m. *vıntər* pl. *vıntrar*, m.
***vintertistel** m. *vıntæṭıstıl* pl. *-stlar*, m. Vintertid använd tistelstång; fästes vid åkdonet med **knappe.*
vinterväg m. *vıntærvæg*, m. 1) pl. *-ar* = hsv. 2) *vıntərvæjın* m. def., oböjl.. Vintergatan. *ı vıntrast:* Sistlidne vinter.
vippa vb. *vıp[a]*, sv. vb. 1 tr. o. intr. — *vıp uav* Springa.
***vippträ** n. *vıptra*, n. = **släppträ.* [Böjn. se *trä!*]
vis n. *vıs* pl. =, n.
vis adj. *vısər.*

visa f. *viso*, f.
visa vb. *vis[a]*, sv. vb. 1.
viska f. *visko*, f. 1) = hsv. 2) Linknippe.
***visklig** adj. *viskli* l. *-igər*, adj. 1) Duglig, häf. 2) Förståndig. — *Rz* 815 b. isl. *viskligr*.
vispa vb. *visp[a]*, sv. vb. 1.
***vispel** m. *vispil* pl. *visplar*, m. Visp.
viss adj. *visər*. — *ma viso* Förvisso.
vitja vb. *vitja*, sv. vb. 1.
vittna vb. *vitna* l. *vit'n*, sv. vb. 1.
vittne n. *vitnə* & *vit'n* pl. *-ən*, n.
voivottaa fi. *voir[a] sa*, sv. vb. 1 Jämra sig.
voj interj. *voi*.
[vrak] ***brak** n. *brak* pl. =, n.
[vred] ***bred** adv. *breidər* n. *breit*.
[*vrensk] ***brensk** m. *brinsk* pl. *-ar*, m. Hingst.
[vrenskas] ***brinska** vb. *brinsk[a]*, sv. vb. 1.
[vricka] ***bricka**, ***ricka** vb. *brik[a]*, sv. vb. 1 [*fout'n*]. — *rik[a]*, sv. vb. 1, tr. & intr.
[vrida] ***brida** f. *bridu*, f. Knippe af halm, hö o. s. v.
[vrida] ***brida** f. II *bridu*, f. Fyllig kvinsperson. — Jfr isl. *riðvaxinn*, adj. undersätsig.
[vrida] ***brida** vb. *brid[a] breid bridi*.
[vriden] ***briden** adj. *bridin*.
[*vrina > *vrena] ***bräna** vb. *bren[a]*, sv. vb. 1 Bräka. — *Rz* 819 a. jfr isl. *hrína*.
[vrå] ***brå** f. *brua* pl. *-nar*, f.
[vråla] ***bråla** vb. *brual[a]*, sv. vb. 1.
[vräka] ***bräka**, ***räka** vb. *brek[a] bræχt*, sv. vb. 2, tr. — *rek[a] rak raki*, intr.
vurmig adj. *vormi* l. *-igər*.
[vysja] ***vyssa** vb. *vys[a]*, sv. vb. 1.

våg f. I *vuag* pl. *-ar*, f. Bölja.
våg f. II *vuag* pl. *-ar*, f. för vägning.
våga vb. *vuag[a]*, sv. vb. 1.
***våla** vb. *vual[a]*, sv. vb. 1 Skria. — no. *våla*. isl. *vála*. Jfr *Rz* 822 a.
[**våm**] ***vam** m. *vamb* pl. *-ar*, m.
vånda f. *vuando* ut. pl., f.
[**vånna**] ***hvanda** vb. *kwandas*, sv. vb. 1. — *ja kwandas aldər fast he sku va sant.*
vår m. *vuar* pl. *-ar*, m. & f. — *ı vuarast* Sistlidna vår.
vår pron. *voran*, f. *vuar*, n. *vuat*; pl. *vora*.
***våra** f. *vuaro* ut. pl., f. Vårfrossa.
***våras** vb. *vuaras*, sv. vb. 1: *he vuaras* Våren nalkas. — Jfr. *Rz* 823 b.
vård m. *vuad*, m. 1) pl. *-ar*; Minnesvård, grafvård. 2) ut. pl. Vakt, skydd.
vårda vb. *vuad[a]*, sv. vb. 1.
vårdkas m. *vuadkas* pl. *-ar*, m.
vår[d]slös adj. *vuaslausər*.
[**vårfrudag**] ***vårfördag** m. *vuárfødа* pl. *vuarfødagar*, m.
[**vårta**] ***varta** f. *vato*, f. — *Rz* 798 a. isl. *varta*.
[**vårt**]**bitare**, ***vart-** m. *vatbıtar* pl. *-ər*, m.
våt adj. *vuatər*.
väcka vb. *vak[a] væχt*.
väder n. *vedər* ut. pl., n.
***väderbälg** m. *vedərbælg* pl. *-ar*, m. Il.
väderkast n. *vedərkast* pl. =, n.
***väder[spak]** ***-spake** m. *vedæspaka*, m. Lång åra, jaktåra.
väderstinn adj. *vedæstındər*.
***vädervind** m. *vedərvınd* pl. *-ar*, m. Hvirfvelvind.
***väderöga** n. *vedəryøga* pl. obr., n. Af mångfärgade moln-

band omgifven öppning mellan skyar, isht vid västra synranden vid solens nedgång. Bådar oväder.

vädra vb. *vædra*, sv. vb. 1 Fläkta, blåsa.

väf m. *væv* pl. *-ar*, m.

***väfrumpa** f. *vævrompo*, f. Änden af varpen som sammanknytes. — *Rz* 833 b.

***väfskel** n. *vævstjıl* ut. pl., n. Det ställe på väfränningen där trådarne korsa hvarandra. — *Rz* 585 a.

***väfstock** m. *vævstok* pl. *-ar*, m. Väfbult.

***väfställ** n. *vævstæl* pl. =, n. Väfstol.

väft m. *væft* ut. pl., f.

väfva vb. *væv[a] vov vævı.*

väg m. *væg* pl. *-ar*, m.

väga vb. I *væg[a] vægd*, tr. — *væg[a] vog vægı* & *vægd*, intr.

väga vb. II *væg[a]*, sv. vb. 1 Bana l. göra väg.

vägg f. *væg* pl. *-ar*, f.

***vägga** f. *vægo*, f. *vægjo*, f. Vägglus.

[vägskäl] ***vägaskel** n. *vægastjıl* pl. =, n.

***väjel** m. *vajıl* pl. *vajı'ar* l. *vaılar*, m. Narr, enfaldig stakkare. — Äldre **vele*. Jfr **velog*.

[väl] ***väll** adv. *væl*, adv. 1) Bene. 2) Equidem.

***välend[e]** n. *vælænd* pl. =, n. Matstrupe hos slaktadt kreatur. — *Rz* 829 b. isl. *vélindi*, n.

välja vb. *vælg[a]*, sv. vb. 2.

***vällan** adv. *vælan*, adv. Väl, visserligen; troligen.

välling m. *vælıgg* ut. pl., m.

välsigna vb. *vælsın[a]*, sv. vb. 1.

vält m. *vælt* pl. *-ar*, m.

välta vb. *vælt[a]*, sv. vb. 1 Köra med vält.

vän m. *væn* pl. *vænər*, m.

vända vb. *vænd[a]*, sv. vb. 2.

vändhake m. *vandhaka*. m. Timmermansredskap, medels hvilket stockar i en under uppförande varande byggnad vändas.
vän[j]a vb. *vanja* & *van[a]* l. *vanı*, pret. *vand* & *vand*, part. *vand* l. *vend* & *vanı*.
vänlig adj. *vanlı* l. *-ıgər*, adj.
vänskap m. *vanskap* ut. pl., m.
***vänskas** vb. *vanskas*, sv. vb. 1 [*ma nogon*] Söka vänskap med ngn. — isl. *vingask*.
vänster adj. *vanstər*, adj.
vänster[händ] *-**händt** adj. *vanstərhantər*.
vänta vb. *vant[a]*, sv. vb. 1.
väppling m. *vaplıgg* pl. *-ar*, m.
värd m. *væḍ* pl. *-ar*, m.
värd adj. *vædər* n. *væṭ*.
värdera vb. *væḍıér[a]*, sv. vb. 1.
värd[ig] *-**og** adj. *væḍo* l. *-ogər*.
värja f. *værjo*, f.
värk m. *værk* pl. *-ar*, m.
värk n. *værk* pl. =, n.
värka vb. *værk[a]* *vark* *vurkı* l. sv. vb. 2, intr.
värld f. *væḍ* pl. *-ar*, f.
värma vb. *værm[a]*, sv. vb. 2.
värme m. *værma* ut. pl., m.
värpa vb. *værp[a]* *værft* & *værpt*.
värre **värst** adj. o. adv. komp. & superl. *vær(ə)* komp., *væst* superl.
***väsa** vb. *vas[a]*, sv. vb. 1 Väsnas; larma, stoja.
***väsel** adj. *vasal*, adj. Eländig, stackars. — *Rz* 715 a. isl. *vesall*. fsv. *væsel*.
väska f. *vasko* & *vasko*, f.
***vässla** adv. *vasla*, adv. Dåligt, illa
väsna[s] vb. *vasn[a]*, sv. vb. 1.

väst m. I *vast* pl. *-ar*, m. Lifstycke.
väst m. II *vast* ut. pl., m. Väster.
västanväder n. *vástanvädər* ut. pl., n.
västlig adj. *vastlı* l. *-ıgər*.
väta f. *vato* l. *vıato* ut. pl., f.
väta vb. *vat[a]* l. *vıat[a]*, sv. vb. 2.
växa vb. *vaks[a]* *vaks* *vuksı* & sv. vb. 2.
växla vb. *vaksla*, sv. vb. 1.
vört m. *vøt* ut. pl., m.

Y.

ylle n. *ylə* ut. pl., n.
yngre yngst adj. komp. & superl. *yggər* komp., *yg(g)st* superl.
|**yr**| ***ir** adj. *ırər*.
|**yra**| ***ira** vb. *ır[a]*, sv. vb. 1 Yra, vara yr. — Jfr *Rz* 257 a *hira*.
|**yra**| ***öra** vb. *yør[a]*, sv. vb. 1 & 2 Yra, om snö.
yta f. *yto*, f.
y|t|tersida f. *ytæsıdo*, f.
yttre y[t]terst adj. komp. & superl. *ytər* komp., *ytæst* superl.
yxa f. *ykso*, f.
***yxa** vb. *yks[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Med yxa afhugga.

Å.

å f. *ua* pl. *uaar* & *uanar*, f.
åbrodd m. *uabrod* ut. pl., m.

åda f. *uado*, f.
åder, ådra f. *uadər* l. *uadro* pl. *uadror*, f. — *lata* l. *slua* l. *ypna uadər* Åderlåta.
åka vb. *uak[a]*, sv. vb. 1.
åker m. *uakər* pl. *uakrar*, m.
ål m. *ual* pl. *-ar*, m.
ålder m. *oldər* ut. pl., m.
åldras vb. *oldras*, sv. vb. 1.
år n. *uar* pl. =, n.
[åra] ***år** f. *uar* pl. *-ar*, f. — isl. *ár*, f.
årblad n. *uarblad* pl. =, n.
årder, *ålder n. *uadər* pl. =, n. *ualdər* pl. =, n.
årklyka f. *uarklyko*, f.
***årlom** m. *uarlom* pl. *-ar*, m. Årskaft.
[årta] ***arta** f. *ato*, f.
[åska f.] ***åske** m. *oska* ut. pl., m.
åska vb. *osk[a]*, sv. vb. 1.
***åskbotten** m. *oskbot'n* ut. pl., n. Tätt blåsvart åskmoln.
***åskbutt** m. *oskbut* pl. *-ar*, m. Klack på åsksky.
***åsk-kil** m. *osktjil* pl. *-ar*, m. = **torvigg*.
åt prep. o. adv. *ot*.
åter adv. *uatər*.
återa sig vb. *uatæ‿sa uatra sa*.
åtta räkn. *ota*. — ord. *otond[ɪ]*.
åtti[o] räkn. *otɪ*. — ord. *otɪond[ɪ]*.

Ä.

äfja f. *avɪo* ut. pl., f.
äga se *ega*.
ägare m. *agar* pl. *-ər*, m.

ägg f. *eg* pl. *-ar*, f.
ägg n. *eg* pl. =, n.
älska vb. *ælsk[a]*, sv. vb. 1.
***älskande-blomma** f. *ælskanblomo*, f. Prästkrage, chrysanthemum.
älta f. *ælto* ut. pl., f. Frossa.
älta vb. *ælt[a]*, sv. vb. 1.
ämbar n. *embar* pl. =, n.
än prep. o. adv. *en*.
***ändarita** vb. *andarit*, sv. vb. 2 Resa på ände.
ände m. *anda* & *enda*, m.
ändra vb. *andər endra*, sv. vb. 1.
[**ändring**] ***änderning** f. *andæniŋgg* pl. *-ar*, f.
ändtligen adv. *enthgən*.
ändå adv. *endo*, *ento*.
äng f. *egg* pl. *-ar*, f.
änger m. (?) *eggər*, coll. Jag har ej hört genus angifvas.
ängslig adj. *eggslı* l. *-ıgər*.
[***ängs]vall *änges-** m. *eggısval* pl. *-ar*, m. Ängsmark.
ännu adv. *enu*, *enu*.
***änog** adj. *eno* l. *-ogər*, adj. Äcklig.
[**äpple**] ***äppel** n. *epæl* pl. =, n.
ära f. *æro* ut. pl., f.
ära vb. *ær[a]*, sv. vb. 1.
[**ärende**] ***ärande** n. *ærand* pl. =, n.
ärfva vb. *ærv[a]*, sv. vb. 1 & 2.
***ärfving** m. *ærvıgg* pl. *-ar*, m. Växtskott.
ärg m. f. *ærg* ut. pl., f.
ärga vb. *ærg[a]*, sv. vb. 1.
ärg[ig] ***-og** adj. *ærgo* l. *-ogər*.
ärlig adj. *ærlı* l. *-ıgər*.
ärm f. *ærm* pl. *-ar* & *-ər*, f.

[ärr] *är n. *ær* pl. =, n.
[ärrig] *ärog adj. *æro* l. *-ogər*, adj.
ärt f. *æt* pl. *-ər*, f.
***ärta** vb. *æt[a]*, sv. vb. 1 [*op nogon* l. *nogon*] Reta. — *R:* 121 a. no. *erta.*
äta, *jäta vb. *æt[a]* l. *jæt[a]*, pret. *uat*, part. *ætı* l. *jætı.*
***ätande-tid** f. *átantıd* pl. *-ər*, f. Tid hvarvid man plägar äta. [Obs.! ger. = lat. *tempus edendi*].

Ö.

ö f. *ǫı* pl. *-ar*, f.
öda vb. *ǫıd[a]*, sv. vb. 2.
öde n. *ǫıdə* & *yødə* pl. *-ən*, n.
ödemark f. *ǫıdımark* pl. *-ər*, f.
[ödla] *ä[d]la f. *ælo*, f.
öfre öfverst adj. komp. & superl. *ǫvra* komp., *ǫvæst* superl.
öfva vb. *yør[a]*, sv. vb. 1.
[öfver] *yfver, *yfve prep. o. adv. *yvər, yvı.* — isl. *yfir.* fsv. *ivir, ivi.*
[*öfver]lång, *yfve- adv. tls. *yvı logg*, adv. tls. Öfver ända.
öga n. *yøga* pl. *yǫgor* l. *yøgon*, n.
ögla f. *yglo*, f.
ögonbryn n. *yøgonbryn* pl. =, n.
ögonhår n. *yøgonhuar* pl. =, n.
ögonsten m. *yøgonsteın* pl. *-ar*, m.
ök n. *yøk* pl. =, n.
öka vb. *ǫık[a]*, sv. vb. 1.
öl n. *yǫl* l. *ǫl* ut. pl., n.
öm adj. *yømbər.*
ömsa vb. *yms[a]*, sv. vb. 1.

ömsom adv. *ymsom* & *ymsom*.
önska vb. *ynsk[a]*, sv. vb. 1.
öppen adj. *ypın*.
***öppe[n]trutad** adj. *ýpıtrúta* oböjl. adj. Frispråkig.
***öppna** f. *ypno*, f. Öppning.
öppna vb. *ypna*, sv. vb. 1.
***ör** m. *ǫır* pl. *-ar*, m. Sandbank. — *Rz* 15 b. isl. *aurr*, *eyrr*, m.
öra n. *yǫra* pl. *yǫror* l. *yǫron*, n.
***örfve** n. *ǫrvə* l. *yrvə* pl. *-ər*, & *-ən*, n. Lieskaft. — Jfr *Rz* 490 a.
örn m. *yǫn* pl. *-ar*, m.
***ör[on]hål** n. *yǫrhoł* l. *yǫrənhoł* pl. =, n. Öronöppning.
örsnibb m. *yǫsnıb* pl. *-ar* m.
[ösa] ***hösa** vb. *hǫıs[a]*, sv. vb. 2.
[öskar] ***höskar** n. *hǫskar* pl. =, n.
***öst** *ǫıst* pl. *-ar*, m. Ösrum i båt. — isl. *austrrúm*, n.
öst m. *yøst* ut. pl., m.
östlig adj. *yøstlı* l. *-ıgər*, adj.

Tillägg

upptagande de vanligaste nomina propria och deras former.

Adolf *afu, adu.*
Alexander *sandər.*
Alexandra *sandra, sandru, sasa.*
Alfred *afu.*
Alma *amu.*
Amalia *malı, mała.*
Amanda *amantu, manda, mandu, mandar.*
Amandus *manə, mantus.*
Amatus *matus.*
Anders *antə.*
Anna *ana, anu.*
Anton *antə.*
Artur *atı, atə, ata, atar, atu.*
August *agə, agı, agar, agu, akar.*
Bernhard *bæn̩t, pantu.*
Berta *bæta, bætu, bætar.*
Brita *brıta, brıtu, brıtar.*
Charlotta *lotu, lotar, losu.*
Daniel *danıl.*
Edla *æła, æłu, æłar.*
Edvard *adu, aıdu, ıedu.*
Eleonora *nora, noru.*

Elias *alar.*
Elisabet *lɪsa, lɪsar, lɪsu.*
Elvira *vɪna, vɪnar, vɪnu.*
Emilia *mɪlɪa, mɪlu.*
Emil *ɪemɪl, ɪemu.*
Emma *æmu.*
Erik *ɪerkər.*
Erika *rɪka, rɪku, rɪku, rɪkar.*
Erland *æland, alar.*
Eva *ɪeva, ɪevu, ɪevar.*
Ferdinand *fædɪ.*
Florentin *florɪ.*
Frans *frasə, fratə.*
Fredrik *fɪætar, faɪstar, faɪstər.*
Fredrika *fɪka, fɪku, fɪkar.*
Gabriel *gabɪ.*
Georg *jorg, jorgus, jorɪ, jorɪ.*
Gustaf, Gösta *gusta, gustu, gutu* (jfr Nu. i Estl. *gɪutɪ*) *kusu, jyøsta, jyøstar.*
Gustafva *stava, stavu, stavar.*
Hedvig *hada, hadu, hadar.*
Helena *lɪena, lɪenu, lɪenar.*
Henrietta *jata, jatu, jatar.*
Henrik *hɪnɪs, haɪka, haɪkar, haɪku.*
Henrika = **Erika.**
Hilda *hɪldu, hɪldar.*
Ida *ɪda, ɪdu, ɪdar.*
Isak *ɪsu.*
Israël *ɪsra.*
Jakob *jobə.*
Johanna *hana, hanu, hanar.*
Johannes *janu, janə, janar, jusɪ.*

Josefina *fına, fınu, fınar.*
Julia *jula, julu, julor.*
Julius *julə.*
Karl *kalə, kalu, kalar.*
Karolina *lına, lınu, lınar.*
Katarina *kaısa, kasu, kasar.*
Klara *klaru, klarar.*
Kristina *stına, stınu, stınar, stıntu.*
Lars *laş, lasə, lasar.*
Lovisa *lısa, lısu, lısu, lısar, lúvısu, vısu, vısar.*
Ludvig *ludı, ludı.*
Magnus *muans.*
Margareta *grıeta, grıetar, grıetu.*
Maria *maju, majar, masu, masar.*
Matilda *tılda, tıldu, tıldar.*
Mattias *matə, mats.*
Mikaël *mıkıl, mıko, mıku.*
Nicolaus *nasə, natə, natu.*
Olga *aga.*
Oliva *lıva, lıvu, lıba.*
Olof *ulə, ular.*
Petrus *patər, palə,*
Rickard *rıku.*
Selma *sælma, sælmu, sælmar, samu.*
Serafina = Josefina.
Severin *sevə.*
Sigfrid *sıgı.*
Sofia *fıa, fıu, fıar.*
Susanna *sana, sanu, sanar.*
Teresia *tıesa, tıesu, tıesar, tıesa.*
Tobias *tobı, tobus, tubə, tubı.*
Tomas *toma.*

Ture *turə.*
Ulrik *ulə.*
Ulrika *ula, ular, oła.*
Valborg *vałba, vałbu, vałbar.*
Vilhelm *vılə, vılu, vılar.*
Vilhelmina *mına, mınu, mınsu, mıku.*

Rättelse.

Bromarfs-orden å s. *158* hafva af misstag tecknats med *ɑ* i st. f. *a*. Dock torde båda ljuden användas inom olika trakter af nämda socken och Tenala; desslikes har jag nyligen af personer, hemma från nordvästra delen af Pojo sokken, hört tydligt *ɑ*. Hvad Finnby angår, har jag under loppet af arbetet blifvit alt mer öfvertygad därom att *ɑ* å orten är enrådande „*a*-ljud“.

Tryckfel.

s. 156 r. 12 står: *yø* l. *yɞ* läs: *ỵø* l. *ỵɞ*.
s. 156 r. 26 „ nllmänt „ allmänt.
s. 158 r. 5 „ således „ särdeles.

BIDRAG

till

KÄNNEDOM AF

FINLANDS NATUR och FOLK.

Utgifna

af

Finska Vetenskaps-Societeten.

Femtionde Häftet.

Helsingfors,
Finska Litteratur-Sällskapets tryckeri,
1891.

INNEHÅLL:

I

KUOLLAN LAPIN MURTEIDEN

SANAKIRJA

YNNÄ

KIELENNÄYTTEITÄ

TOIMITTANUT

ARVID GENETZ.

WÖRTERBUCH

DER

KOLA-LAPPISCHEN DIALEKTE

NEBST

SPRACHPROBEN

VON

ARVID GENETZ.

Alkulause.

Tämä teos on erään matkan tuloksia, jonka minä, n. s. kanslerinvaroista myönnetyllä matkarahalla, tein Venäjän Lapissa 1876 vuoden jälkipuoliskolla ja jonka tuotteina olen tätä ennen julkaissut: „*Matkamuistelmia Venäjän Lapista*," Suomen Kuvalehdessä vv. 1877—1879; „*Orosz-lapp nyelvmutatványok*" (Venäjän-lappalaisia kielennäytteitä, ynnä unkarinkielinen johdatus ja käännös), aikakauskirjassa Nyelvtudományi Közlemények XV, 1879; „*Orosz-lapp utazásomból*" (Unkarin tiedeakatemian istunnossa 5 p. Toukok. 1879 pitämäni esitelmä Venäjän Lapin matkastani) kirjoitussarjassa Értekezések a nyelv és szép tudományok Köréből VIII, N:o 3, v. 1879; ynnä „Махьтвеест пась Евангели самас" (Matheuksen Evankeliumi Venäjän Lapin kielellä, Brittiläisen pipliaseuran kustantama), 1878.

Jos näiden teosten lisäksi mainitsen kieliopinluonnoksen „*Orosz-lapp nyelvtani vázlat*", Budapest 1882, jonka Halász pani kokoon minun julkaisemistani kielennäytteistä, ynnä Friis'in sanakirjan, jossa on joku määrä Kuollan Lapin sanoja sekaisin ja yhteisellä nimellä inarilaisten sanojen kanssa, niin olenkin luetellut kaikki lähteet, jotka tähän saakka ovat tarjonneet jotain tietoa Venäjän Lappa-

laisten kielestä ja henkisestä elämästä. Että sentähden suo
malais-ugrilaiset kielimiehet ovat kauvan kaivanneet Venä
jän Lapin tutkimusteni valmistumista, olen kyllä tiennyt
eikä sen viipyminen ole saattanut olla kellekkään ikävämp
kuin itselleni; kuitenkin on tähän viipymiseen ollut pätevä
ja osaksi poistamattomat syyt: aikaisemmin kokoomani muu
ainekset ja ennen alottamani muut työt olivat ensin suori
tettavat; muutamain koulukirjojen, mielestäni kipeämpi tarv
oli ensin tyydytettävä; viime aikoina on ollut pari yleisem
pää luottamustointa, ja ensimmäiseksi ja viimeiseksi on jo
tenkin työläs virka ollut tieteellistä työskentelyä hidastut
tamassa. Sitä paitse itse tämä työ: neljän eri kielimurteen
ainesten kokoominen eri teksteistä. sanaluetteloista ja muis
toonpanoista ynnä niiden yhteen sovittaminen, vaatii arvaa
mattoman paljon aikaa ja työvoimaa, jota äsken viitatuist
syistä on jäänyt liikenemään ainoastaan silloin tällöin, pit
kien väliaikojen päästä.

Ne neljä murretta, jotka ovat tässä edustettuina, ovat

Turjan murre (lapiksi *Tarje kīll*), joka vallitsee niemi
maan koko itäosassa, nim. paitse *Ponoissa* (merkitty: Pon.
Sosnofkan, *Lumbovskin* (merk. Lumb.), *Jokongan* (m. Jok.
Kuroptjovskin ja *Kamenskin* lappalaiskylissä (lapiksi: *Pionn*
Sosnìofke, *Lu̦mbes* eli *Lìmbes*, *Jovkuj*, *Kìottem-ja̦vre* ja *Ki*
tuš). Tätä murretta tutkin kaikkein tarkimmin, sekä sanas
ton että kieliopin suhteen, oleskellessani kolmatta kuukautt
Ponoissa; se onkin sentähden pantu esityksen perustukseks
eikä sitä ole yleensä erikseen merkitty (joskus vain T:llä
vaan ovat kaikki teoksessa löytyvät merkitsemättömät muo
dot ymmärrettävät turjalaisiksi.

Kildinin (merk. K.) murre, jota puhutaan Kuollan kau
pungin itä- ja eteläpuolella *Kildinin*, *Voronenskin*, *Varzini*

Ljavozerskin (merk. Ljav.), *Lovozeron* (merk. KL. ja L.) ja *Maaselän* pogostissa (lapiksi: *Kildińč*, *Kōrdəγ* l. *Kōrdjəγ*, *Ars-jokk*, *Lej-jaivr*, *Lū-jaivr* l. *Luj-jaivr* ja *Māseilg*); Varzinilla ja Ljavozerskilla on myöskin yhteinen nimi *Semiostrovsk* (merk. Sem.). Tätä murretta, samoin kuin seuraavaakin, tutkin Kuollassa ollessani.

Notozeron murre (merk. N.), jonka alana ovat *Notozeron* ja *Songelin* pogostat (lap. *Nuoht-jaivr* ja *Sūnjel*) niemimaan länsiosassa.

Akkalan murre (merk. A.), jota puhutaan Imandran eteläpuolella, *Akkalan* ja *Jokostrovin* (merk. Jokostr.) kylissä (lap. *Aihkel* ja *Čuik-sūl*); siitä minulla ei ole ollut muita muistoonpanoja kuin Matheuksen loppulukujen käännös, jonka tein Kantalahdessa ja josta sitten olen poiminut kaikki kielelliset tiedot, asettaen ne paikoilleen.

Niiden Venäjän Lappalaisten kielestä, jotka asuvat Kuollasta luoteeseen päin, ei ole minulla omiin havaintoihin perustuvia tietoja.

Mitä teoksen muodolliseen puoleen tulee, niin on minun ollut pakko järjestää sanakirja äännetieteellisen eikä aakkosellisen perustuksen mukaan, saadakseni eri murteiden muodot yhteen ja niin helposti löydettäviksi kuin mahdollista. Samasta syystä on vokaaleille, jotka enimmin vaihtelevat eri murteissa, täytynyt antaa ainoastaan tois-asteinen arvo sanoja järjestettäessä. Äänteiden järjestys on siis seuraava:

a) Konsonanttien:

1) *k*, *hk*, *kk*, *g*, *γ* (= pehmeä, aukollinen *g*)

2) *χ*, *χχ* (= venäjän *x*; osaksi sanojen sisässä, konsonantin edessä järjestyksen suhteen erottamatta *k*:sta)

3) *ñ*, *ññ*

4) *j*, *jj*

5) *t*, *ht*, *tt*, *d*, *δ* (= pehmeä *d*, jota äännettäessä kieli pannaan hampaiden väliin)

6) *č*, *hč*, *čč*, *ǯ*

7) *c*, *hc*, *cc*, *ʒ*

8) *š*, *šš*, *ž*

9) *s*, *ss*, *z*

10) *ń*, *ńń*

11) *n*, *nn*

12) *r*, *rr*

13) *l*, *ll*

14) *p*, *hp*, *pp*, *b*, *β* (= puhdas huuli-*v*)

15) *v*, *vv*, *f*

16) *m*, *mm*.

b) Vokaalien:

(joita siis tulee katsoa vasta sitten, kun sanan asema konsonanttien mukaan on haettu)

1) *a*, *ą* (*a*:n ja *o*:n välinen), *ɵ* (takavokaali = Viron *õ*)

2) *ea* (*ie*), *e*, *ė* (umpinainen, *i*:hin vivahtava)

3) *i* (*ie*), *ı̂* (= ven. ы) (*ı̂ɵ*), *u* (*uɵ*, *uo*)

4) *oa* (*ı̂ɵ*, *uɵ*, *uo*)

5) *o*.

Rivin alapuolelle asetettu pieni *ᵢ* ilmoittaa, että edellisen vokaaliäänteen loppupuolella kuuluu *i*:n vivahdus, joka samalla tuntuu vähän korottavan koko edellisen vokaalin ja hiuventavan seuraavan konsonantin, niin että esim. *taᵢlle*, *soᵢrme*, *čuᵢhke* saatettaisiin jotenkin ääntämisen mukaisesti kirjoittaa näinkin: *tälle* l. *täl'l'e*, *sör'me*, *čühke* l. *čühk'e*.

Heittomerkki sanojen keskellä ja lopussa ilmoittaa puoleksi mykän vokaalin.

Helpottaakseni sanojen löytämistä ynnä niiden vertaamista läntisempien murteiden ja suomenkielen sanoihin olen useampien alkuperäisten artikkelien eteen sulkumerkkeihin pannut isoilla kirjaimilla painetut yksinkertaisimmat perusmuodot, semmoisina kuin olen ne olettanut verrattuani Kuollan Lapin eri murteiden sanamuodot toisiinsa. Kun jokin näiden perusmuotojen äänne on epävarma, olen sen merkinnyt pienellä kirjaimella, esim AITa, -o, ASTəJa.

Verbivartalot on ilmoitettu siten, että niiden loppuun on pantu tavausmerkki.

Semmoinen merkitsemistapa kuin: *kiəmte (oa)*, *kiesse- (ea)* (impf. ī) ilmoittaa, että näiden sanojen ensitavuun vokaalit saattavat muuttua sellaisiksi kuin sulkumerkeissä on osotettu, esim. *koamta*, *kīssim*.

Sanakirjan numerot 2047—2077 olen saanut toht. O. Kihlman'ilta, paitsi 2055 ja 2075, jotka epähuomiosta olivat jääneet edellisestä pois.

Nimiluettelossa olevat maantieteelliset tiedot ovat enimmäkseen Lappalaisten antamia; heidän asumussuhteensa ovat ilmoitetut semmoisiksi, kuin olivat v. 1876.

Kielennäytteinä olen sanakirjan jälkeen pannut muutamia lukuja Matheuksen Evankeliumin käännöstä ynnä alkuperäiset tarinat ja laulut yllämainitusta Unkarissa ilmestyneestä tekstikokoelmastani sekä varustanut alkuperäiset näytteet saksalaisella käännöksellä.

Helsingissä 1 p. Helmik. 1888.

Tekijä.

Kuollan Lapin sanakirja palkittiin Suomen Tiedeseuran 50-vuotisessa juhlassa 29 p. Huhtik. 1888 sillä palkinnolla, jonka Suomen valtio oli tätä tilaisuutta varten määrännyt annettavaksi parhaimmasta Seuran historialliskielitieteelliseen osastoon jätetystä teoksesta.

IX

Vorwort und Einleitung.

Vorliegendes Werk ist ein Ergebniss einer Reise, die ich, mit einem aus dem sogenannten Kanzlerfonds der Helsingforser Universität mir ertheilten Stipendium, während der zweiten Hälfte des Jahres 1876 im Russischen Lappland machte und von deren Resultaten folgende Arbeiten bereits früher erschienen sind: *„Matkamuistelmia Venäjän Lapista“*, in Suomen Kuvalehti 1877—1879; *„Orosz-lapp nyelvmutatványok“* in Nyelvtudományi Közlemények XV, 1879; *„Orosz-lapp utazásomból“* (vorgetragen in der Sitzung der ungarischen Akademie der Wissenschaften d. 5. Mai 1879) in Értekezések a nyelv és szép tudományok Köréből VIII, N:o 3, 1879; Махьтвеест пась Евангели самас (Uebersetzung des Evangeliums Matthäi, auf Kosten der Britischen Bibelgesellschaft), 1879.

Wenn ich zu diesen Arbeiten noch eine kleine Grammatik *„Orosz-lapp nyelvtani vázlat“*, Budapest 1882, die Halász aus den von mir veröffentlichten Sprachproben zusammenstellte, sowie Friis' lappisches Wörterbuch erwähne, welches eine Anzahl Kola-lappischer Wörter mit den Enare-lappischen vermischt enthält, so habe ich auch alle Quellen aufgezählt, die bisher irgend welche Angaben über die Sprache und das geistige Leben der russischen Lappen geboten haben. Dass deswegen die fin-

nisch-ugrischen Sprachforscher schon lange die Abschliessung meiner russisch-lappischen Forschungen erwartet haben, ist mir nicht unbekannt gewesen, und niemandem kann die Verschiebung derselben unangenehmer gewesen sein als mir selbst; doch hat dieser Aufschub triftige und zum Theil unabweisbare Gründe gehabt, die theils in der Arbeit selbst theils ausserhalb derselben lagen.

Die hier vertretenen vier Dialekte sind:

Der *Tersche* (lappisch *Tarje kīll*), welcher im ganzen östlichen Theile der Halbinsel herrscht, nämlich ausser in *Ponoi* (bezeichnet Pon.) auch in den Lappendorfschaften *Sosnofka, Lumbovsk* (bez. Lumb.), *Jokonga* (bez. Jok.), *Kuroptjovsk* und *Kamensk* (lappisch *Pionne, Sosniofke, Luimbes* oder *Līmbes, Jovkuj, Kiottemjaivre* und *Kintuš*). Diese Mundart habe ich am genauesten sowohl in lexikalischer wie grammatikalischer Hinsicht untersucht; sie ist auch hier überhaupt nicht besonders (nur bisweilen mit T.) bezeichnet worden.

Der *Kildinsche* (bez. K.), welcher östlich und südlich von der Stadt Kola gesprochen wird in den Lappenpogosten *Kildin, Voronensk, Varsin, Ljavosersk* (bez. Ljav.), *Lovozero* (bez. KL.) und *Maselg* (lappisch *Kildińč*, *Kōrdoγ* od. *Kōrdjoγ, Arsjokk, Lej-jaivr, Lū-jaivr* od. *Luj-jaivr* und *Māseilg); Varzin und Ljavozersk tragen auch den gemeinsamen Namen *Semiostrovsk* (bez. Sem.). Diese Mundart, sowie die folgende, untersuchte ich während meines Aufenthaltes in Kola.

Der *Notozersche* (bez. N.), der die pogosten *Notozero* und *Songel* (lappisch *Nuoht-jaivr* und *Sāńjel* im westlichen Theile der Halbinsel umfasst.

Der *Akkalasche* (bez. A.), der südlich vom Imandra-See in den Dörfern *Akkala* (lapp. *Aihkel*) und *Jokostrov* (bez. Jokostr. lapp. *Čuik-sūl*) vorkommt und von dem ich keine anderen Aufzeichnungen habe als die Uebersetzung der letzten Capitel des Evangeliums Matthäi.

Von der Sprache derjenigen russischen Lappen, die nordöstlich von Kola wohnen, habe ich keine auf eigene Beobachtungen gegründete Kenntniss.

Die Aufstellung des Wörterbuches ist *phonetisch* und zwar in der Art, dass die Vokale, die in den verschiedenen Mundarten am meisten wechseln, erst *in zweiter Reihe* in Betracht kommen. Die Ordnung der Laute ist also folgende:

a) Die der Konsonanten:

1) *k, hk, kk, g, γ* (weiches, spirantisches *g*)

2) *χ, χχ* (= russ. *x*; zum Theil im Inlaute, vor Konsonanten hinsichtlich der Ordnung nicht von *k* geschieden)

3) *ṅ, ṅṅ*

4) *j, jj*

5) *t, ht, tt, d, δ* (weiches, spirantisches, interdentales *d*)

6) *č, hč, čč, ǯ*

7) *c, hc, cc, ʒ*

8) *š, šš, ž*

9) *s, ss, z*

10) *ń, ńń*

11) *n, nn*

12) *r, rr*

13) *l, ll*

14) *p, hp, pp, b, β* (bilabialisches *w*)

15) *v, vv, f*

16) *m, mm.*

b) Die der Vokale:

1) *a, ą* (sehr offenes *o*), *ɵ* (ein hinterer Vokal = estn. *õ*)

2) *ea (ie), e, ė* (geschlossenes, dem *i* nahe stehendes *e*)

3) *i (iε), ì* (= russ. ы) *(ìɵ), u (uɘ, uo)*

4) *oa (ìo, uɵ, uo)*

5) *o.*

Ein kleines ; unterhalb der Zeile bezeichnet, dass der vorhergehende Vokal etwas erhöht wird und am Ende einen Klang von *i* bekommt, wobei auch der nachfolgende Konsonant ein wenig palatalisirt wird, so dass z. B. *taille, so;rme, ču;hke* phonetisch ziemlich getreu auch in folgender Weise geschrieben werden könnten: *tälle* od. *tälľe, sörme, čühke* od. *čühke*.

Der Apostroph in der Mitte und am Ende der Wörter bezeichnet einen halbstummen Vokal.

Um die Auffindung der Wörter und ihre Vergleichung mit den entsprechenden Wörtern der westlichen lappischen Mundarten und des Finnischen zu erleichtern, habe ich vor den meisten ursprünglichen Artikeln die erschlossenen einfachsten russisch-lappischen Grundformen, mit Uncialen gedruckt, in Parenthese gestellt. Wenn irgend ein Laut dieser Grundform unsicher schien, ist er mit kleinem Charakter bezeichnet, z. B. AITa, -o, ASToJa.

Die Verbalstämme sind durch einen Silbenstrich am Ende angegeben worden.

Die Bezeichnungsweise *kiomte (oa), kiesse- (ea* (impf. ī) giebt an, dass der Vokal der ersten Silbe dieser Wörter je nach dem Vokal der folgenden Silbe wechselt, z. B. *koamta, kīssim*.

Die Nummern 2,047—2,077 verdanke ich zum grössten Theil Herrn Dr. O. Kihlman.

Die geographischen Angaben im Namenverzeichnisse stammen grösstentheils von den Lappen; ihre Wohnungsverhältnisse sind so angegeben worden, wie sie im Jahre 1876 waren.

Als *Sprachproben* habe ich einige Kapitel aus dem Evangelium Matthäi sowie alle originalen Märchen und Gesänge aus der oben genannten in Ungarn erschienenen Sprachtextsammlung dem Wörterbuch beigefügt und die letzteren mit deutscher Uebersetzung versehen.

Meine Reiseerfahrungen und ethnographischen Beobachtungen theile ich durch die folgende Uebersetzung meines obengenannten, in Ungarn gehaltenen Vortrages den deutschen Lesern mit:

Am 17. Juli 1876 ging ich in der Morgendämmerung — in Sturm und Regen dem Wind entgegen — über die russische Grenze und kam in der bekannten russisch-karelischen Gemeinde Wuokkiniemi an, wo Lönnrot ein halbes Jahrhundert früher die grössten und schönsten Gesänge der Kalevala gesammelt und wo die alten mythischen Runen noch heute im Munde des Volkes leben. Für diesmal hatte ich aber keine Zeit weder hier noch anderswo im russischen Karelen zu verweilen, sondern musste vorwärts nach meinem entlegenen nordischen Ziele eilen. Somit reiste ich vier Tage und Nächte zu Boot von Wuokkiniemi bis zur Küste des weissen Meeres nach der Stadt Kem, zuerst über den See Kuittijärvi und sodann den grossen, stark strömenden Fluss Kem mit seinen vielen Stromschnellen hinunter. Kem ist eine nur unbedeutende, uninteressante Kleinstadt, wo es für mich nichts zu untersuchen oder zu besichtigen gab; darum begab ich mich noch am selben Tage von dort weiter nach dem Kloster Solowetzk, welches auf einer Insel im weissen Meere liegt, ungefähr 60 Kilometer von Kem — also wieder zu Wasser. Auf der Station gab man mir 7 Weiber zum Rudern und als Steuermann eine Alte, Petrowna mit Namen, welche beständig einnickte, so dass die Ruderinnen immer wieder riefen: „*dremlesch, Petrowna*" (Petrowna, du schlummerst), wenn sie merkten, dass das Fahrzeug ab und zu gegen den Strand steuerte. Es brauchte nicht viel gerudert zu werden, weil Mitwind war und so legte unser Boot mit Hülfe des Segels ziemlich schnell den halben Weg bis dahin, wo die Inselgruppe aufhört, zurück. Aber inzwischen war der Wind zum Sturm gewachsen, so dass die Ruderinnen nicht wagten, auf die offene See hinauszufahren, sondern einen Hafen zu erreichen suchten. In der That zieht sich an der Insel Kuzova eine lange, tiefe Bucht in's Land und am Strande derselben befindet sich eine für die Reisenden errichtete Hütte, wo man mitunter ganze drei Tage auf gutes Wetter warten muss. Hier landeten wir und begannen Essen und Theewasser zu kochen; bald darauf langte eine andere vom Kloster kommende Gesellschaft an, welche nur mit grösster Mühe sich vor dem Unwetter gerettet hatte; denn zwischen dem Kloster und Kem fährt man nur mit offenen Ruderbooten, sogen.

Karbasen. — Nach ungefähr zwölfstündigem Aufenthalt auf der Insel begann der Wind sich zu legen; da konnten wir denn weiter fahren und des Abends kamen wir beim Kloster an. Dies ist eins der namhaftesten, schönsten und reichsten Klöster im ganzen nördlichen Russland; seine weissen Türme und hohen Mauern glänzen weit hinaus in die See, als wenn da eine Festung mitten im Meere läge. Wenn man in den Hafen hinein kommt, sieht man zur Linken zwei grosse für die Besucher erbaute Häuser und zur Rechten ein Schiffswerft.

Weiter hinauf, rund um das Kloster und teilweise innerhalb der Klostermauern selbst breiten sich Baum- und Gemüsegärten aus, in welchen man jedoch keine edleren Baumarten findet als Birke und Eberesche und keine feinere Frucht als Kohl. Auch befindet sich da ein Thiergarten oder vielmehr das ganze Kloster bildet einen grossen Thiergarten, wo es nur eine Thierart giebt, nämlich viele hundert oder tausend Möven; diese dürfen da in Ruhe leben und sich vermehren, und die Fremden werfen ihnen allerhand Leckerbissen zu. Natürlich werden viele Kirchen, Malereien, Reliquien, Messgewänder und andere Kostbarkeiten zur Erbauung der Fremden gezeigt, aber alles dies ist ja für einen nicht griechisch-katholischen Besucher weniger interessant, welcher derartige russische Klöster schon früher gesehen. Eine Bibliothek oder ein Archiv hätte ich gerne gesehen und drückte auch diesen Wunsch dem Archimandriten bei meinem Besuche aus. Aber nach seiner Aussage befinden sich jetzt keine litterarischen Schätze mehr im Kloster, denn seit die Engländer im Krimkriege wie Seeräuber auch diesen stillen Zufluchtsort bombardirten — und Spuren dieses Bombardements werden noch heute an den Mauern und Gebäuden gezeigt —, wurden die wertvolleren Arbeiten an einen etwas sichereren Platz gebracht, wenn ich nicht irre nach Wologda. — Den folgenden Tag begab ich mich mit dem eigenen Dampfer des Klosters, dessen Kapitän, Steuermann und ganze Mannschaft Mönche waren, nach Archangelsk; dieses Fahrzeug verkehrt nur zwischen dem Kloster und Archangelsk, um die vielen hundert Pilger zu holen und zurückzubringen, welche jährlich kommen, um ihre Andacht hier zu verrichten, ihre Gelübde zu erfüllen oder nur um sich zu amüsieren. In ungefähr 24 Stunden legte das Boot den Weg über das weisse Meer zurück und lenkte am folgenden Tage in die weite Mündung der Dwina ein, eine Feste, welche den Einlauf verteidigt, zur Linken lassend, und landete endlich im Hafen Solombala an dem nördlichen Ufer des Flusses. Die Vorstadt von Archangelsk liegt zwar dreiviertel Meile von dem Hauptteil der Stadt

entfernt, aber fast der ganze dorthin führende Weg zieht sich zwischen Gebäuden entlang, wodurch diese nordische Handelsstadt eine eigentümlich lange und schmale Form bekommt.

In Archangelsk musste ich einige Tage verweilen, um mir die nötigen Empfehlungsbriefe von dem Gouvernement zu verschaffen, um statistische und andere Angaben über die Lappen und deren Gebiet zu sammeln und insbesondere um nach dorthin fahrenden Schiffen mich zu erkundigen. Es war allerdings meine Absicht, zuerst die östliche, die sogenanten Tersche Küste der Halbinsel zu besuchen, weil sie weniger bekannt ist als die übrigen Teile; aber dorthin hätte ich auf keine andere Weise gelangen können als mit schlechten kleinen Fahrzeugen, welche oft wochenlang an einer Stelle auf günstigen Wind wartend festsitzen und zuweilen gar nicht das Ziel erreichen. Um dem Schicksal meines berühmten Landsmanns Castrén zu entgehen — auch er wollte sich von Archangelsk nach der Halbinsel Kola begeben, wurde aber von einem starken Sturm zur Umkehr gezwungen —, entschied ich mich also dafür, den grossen Dampfer zu benutzen, welcher von Archangelsk nach Vadö und Vadsö ging und einige Fischerplätze an der nördlichen, der sogenannten Murmanschen Küste der Halbinsel und die Stadt Kola anlief.

Der Dampfer Archangelsk ging auch zur bestimmten Zeit am 29. Juli von Solombala ab; es war das ein grosses, bequemes Schiff mit ungewöhnlicher Ordnung und Reinlichkeit, was zweifellos vorzugsweise das Verdienst des finnischen Kapitäns war. Nachdem wir die Mündung der Dwina passirt hatten, mussten wir zwei Stunden lang auf die Flut warten, um glücklich über eine Sandbank zu kommen. Inzwischen hatte ich Gelegenheit, mit meiner Reisegesellschaft Bekanntschaft zu machen; in der ersten Kajüte fuhren ausser mir nur zwei russische Beamte, der Friedensrichter und der Forstmeister des Kolabezirks. Im übrigen war die Gesellschaft sehr bunt: der Steuermann war Finne, der eine Maschinist ein Deutscher aus Riga, der andere Schwede; sechs Matrosen waren Finnen, welche sich nach der norwegischen Küste zum Fischen begeben, aber da der Fischfang einen schlechten Ertrag versprach, Dienste auf dem Dampfer genommen hatten. Mit einem Matrosen, welcher aus der Gegend von Reval stammte, versuchte ich Esthnisch zu sprechen, im übrigen hörte man meist russisch und norwegisch. Am 30. Juli erblickten wir die Tersche Küste und ich bedauerte doch, dass ich an den Leuchtturmen von Sosnowetz und Orlow vorbeifahren musste und besonders da der Kapitän mir zwischen denselben die

Mündung des Flusses Ponoi zeigte, welche allerdings in der Entfernung, aber doch deutlich zwischen hohen Bergen gesehen werden konnte.

Auf der anderen Seite des Ponoi erhob sich die Küste sofort; mit ihren Klippen stieg sie steil aus dem Meere empor und zwischen den Felsen erglänzte überall der weisse Schnee. Von Wald sieht man auf der ganzen Strecke keine Spur, bis man einige Meilen in die Kolabucht weiter hinein kommt. — Der günstigste Mitwind begleitete uns und alle Segel waren aufgesetzt, um dem Dampf nachzuhelfen, so dass wir eine recht rasche Fahrt machten, $8^1/_2$ Seemeilen in der Stunde, und am Abend waren wir schon an der Landspitze und dem Leuchtturm von Swiatoi-Noss. Aber plötzlich bedeckte sich der Himmel und die Küste hüllte sich in dichten Nebel; die Fahrt musste verlangsamt werden, die Segel gerefft und die Richtung für die Nacht wurde nach dem Kompass bestimmt. Aber der Kompass ist auf Eisenschiffen nicht zuverlässig, was wir jetzt auch zu erfahren bekamen. Als ich am 31. Juli auf Deck ging, steuerte man in westsüdwestlicher Richtung, um der Küste wieder näher zu kommen. Die Abweichung des Kompasses und wahrscheinlich auch die Meeresströmung hatte uns in der Dunkelheit der nebligen Nacht weit aufs offene Eismeer hinausgeführt. Jetzt herrschte wieder klares, schönes Wetter und früh am Nachmittag hatte das Boot die erste Station, Sem Ostrowa, erreicht; aber plötzlich entstand ein solcher Sturm, dass wir nicht Anker werfen konnten, sondern mit halbem Dampf zwischen den Inseln lavieren und auf besseres Wetter warten mussten, damit wenigstens die Post vom Schiffe abgeholt werden könnte. Aber jede Verbindung zwischen dem Strande und dem Schiffe war unmöglich; auch ich war also gezwungen, an Bord zu bleiben und meinen beabsichtigten Besuch hier auf ein anderesmal aufzuschieben. In kurzem begaben wir uns wieder weiter, mit dem Gegenwinde kämpfend, bis wir nach Kola kamen. „Rasmus erscheint in Hemdsärmeln“ sagte der Kapitän mit einem dänischen Sprüchwort, als die Wogen um das Deck sausten und brausten und ihr Wasser auch oft darüber spritzten; der riesige Dampfer tanzte wie ein kleines Boot auf den Wellen und wenn man am Steuerruder stand, sah es aus, als ob der Bug sich bald zum Himmel hebe, bald sich in den Tiefen des Meeres begraben wolle. Mein lang gehegter Wunsch Walfische in der Nähe zu beobachten, wurde jetzt befriedigt. Während dieselben sich bisher nur in einer Entfernung von einigen tausend Schritten gezeigt hatten, so dass man nur das Wasser, welches sie in die Luft spritzten, deutlich erkennen konnte, schwamm jetzt in der Nacht

in ganzer Schwarm ans Schiff heran und folgte demselben
iber eine Stunde.

Von der zweiten Station Gawrilowa merkte ich nichts,
la ich grade schlief; zur dritten kamen wir am 1. August
norgens. Da war ein fröhliches Leben; zu Ehren des
St. Eliastages flaggten alle Fahrzeuge und Boote; Glocken-
klang rief die Leute zu der kleinen Kirche; Schnecken
sechsruderige Fischerboote) verkehrten ab und zu zwischen
lem Strande und dem Dampfer, um Reisende und Waaren
zu holen und zu bringen. — Die genannten Stationen sind
lle Fischerplätze, an welchen sich des Sommers allerhand
Volk sammelt, die aber im Winter ganz unbewohnt sind.

Denselben Tag nachmittags wendete sich das Dampf-
boot vom Meere nach Süden, wir liefen in die Kola-Bucht
in. Während wir auf diesem langen schmalen Gewässer
vorwärts fuhren, konnte man bemerken, wie die Schnee-
lecken immer mehr von den Felsen verschwanden und an
eren Stelle zuerst niedriges Gesträuch, dann etwas höhe-
es Buschwerk und schliesslich Gebüsche von verkrüppelten
Birken traten. Eine viertel Meile von Kola ankerte das
Schiff und von da fuhren wir mit einem Boot zur Stadt, wo
wir um Mitternacht ankamen. Diese Stadt ist allerdings
trotz ihrer beiden Kirchen weder grösser noch prächtiger
ls jedes beliebige Dorf; aber da es einmal die einzige Stadt
st auf dem weiten Gebiete der russischen Lappen und der
Mittelpunkt der bürgerlichen und kirchlichen Verwaltung
für die Halbinsel Kola und da ich einen ganzen Monat dort
ubrachte, kann ich nicht umhin, einige Worte über den
Ort zu bemerken. Er liegt hübsch an dem Ende der genann-
en Meeresbucht zwischen den beiden in dieselbe münden-
en Flüssen Kola und Tulom. Unmittelbar hinter der Stadt
erhebt sich ein hoher Berg, von wo man eine schöne Aus-
sicht sowohl nach Norden über den Fjord, wie auch nach
Südwesten über den breiten Tulom geniesst. Die Einwoh-
er sind alle Russen, einige wenige Beamte, die meisten
ber Fischhändler, welche ihre Waare weit über das Meer
is nach St. Petersburg senden. Lappen wohnen allerdings
nicht weit davon, denn ein Dorf derselben, Kildin, ein so-
genannter Pogost, liegt nur 19 Werst östlich von der
Stadt und ein anderes, Notozersk, an dem See Notozero,
aus welchem der Tulom herausfliesst: aber das Stadtle-
en fürchten diese freien Söhne der Tundra wie das Ge-
fängniss.

Einen grossen Teil der Stadtbewohner erblickte ich
sofort, als wir uns dem Strande näherten. Da war der
hochmögende Ispravnik (Polizeihauptmann), dem die ganze
Halbinsel unterstellt ist, und sein alter Adjutant, beide in

voller Uniform. Da sah man auch viele andere Stadtbewohner, welche sich gesammelt, um die Ankommenden zu empfangen. Mit den übrigen Herren wurde auch ich zum Ispravnik eingeladen und so machte ich meine erste Visite in Kola um Mitternacht den 2. August. Es war ja kein grosser Unterschied zwischen Tag und Nacht; anfangs August konnte man ganz gut die ganze Nacht lesen und schreiben, wenn es nur klar war.

Am Tage nach meiner Ankunft begann ich mit Hilfe meines Hauswirts, des Posthalters von Kola, mich über die Lappen zu unterrichten, von denen ich noch keinen einzigen gesehen hatte. So wurde ich schnell mit dem Gemeindevorsteher in Kola bekannt, der ein echter Kildinscher Lappe war, aber zugleich ganz gut russisch verstand; und das war auch nötig, damit ich bei Untersuchung der lappischen Sprache mich der russischen als Vermittlerin bedienen konnte. Er musste in der Stadt bei der Gemeindebehörde verweilen, obwohl er, wie auch sonst die Bauernherren, welche von der Gemeinde auf drei Jahre gewählt werden, sich nicht viel auf die Gemeinde-Angelegenheiten verstand. Arbeit hatte er natürlich wenig, denn die Kanzleigeschäfte wurden von dem russischen Schreiber besorgt und sein Gehalt von der Kommune war vielleicht noch geringer als seine Arbeit, nur 20 Kopeken am Tage, so dass er gerne in meinen Dienst trat als Bedienter und Professor zugleich. Mit ihm studierte ich dann einen Monat lang die Kildinsche Mundart. Einen grossen Teil dieser Zeit wendete ich zur Übersetzung des Matthäusevangeliums an, welche ich der britischen und ausländischen Bibelgesellschaft versprochen hatte. Zuerst wollte ich den genannten Vorsteher *(Starschina)* dazu benutzen, aber die Sache schien ganz unmöglich zu sein, weil er die russische Schriftsprache gar nicht gewöhnt war, nach welcher die Übersetzung gemacht werden sollte. Später kamen zwei junge Lappen nach Kola, welche da in die Schule gegangen waren und also die russische Schriftsprache gut verstanden und sogar schreiben konnten. Aber der eine derselben stotterte sehr stark und war sehr schwach begabt. Der andere bekam Nasenbluten, als ich ihn ein paar Stunden bei mir an der Arbeit gehalten hatte. Der Vater hätte ihn allerdings gerne bei mir gelassen, aber der Bursche schützte jetzt eilige Arbeit vor und sagte: „Habt Erbarmen, gnädiger Herr, und lasst mich nach Hause gehen; ich kann auf keinen Fall hier verweilen“. Ich wusste, dass dieser nette, ehrliche und kluge Jüngling früher bei einem Kaufmann in Kola gedient hatte, aber davongelaufen und heimgekehrt war, weil er sich nicht an das Stadtleben gewöhnen konnte. So konnte auch ich

nicht hoffen, dass er lange bei mir aushalten würde, auch wenn ich ihn nicht mit dem Vater hätte gehen lassen. — Da ich mit dem anderen kein Glück hatte, so wendete ich mich mit meiner Übersetzung wieder an den Vorsteher; da hatten wir uns schon an einander gewöhnt und ich war mit den wichtigsten Eigentümlichkeiten des Dialekts bekannt geworden und so gelang es schliesslich, den grössten Teil des Evangeliums in der Weise zu übersetzen, dass ich erst russisch vorlas und dann in der Alltagssprache jeden Satz wiederholte und er es dann in's Lappische übersetzte.

Eine Woche lang war dieser eigentliche Lehrer beinahe frei. Da kamen viele Notozersche und Songelsche Lappen mit ihrem Lachs nach Kola herunter und ich beschäftigte mich nun mit ihnen, um ihren Dialekt kennen zu lernen, welcher in vielen Punkten von dem Kildinschen abwich. Einen derselben wollte ich eine Zeitlang bei mir behalten und wirklich brachte ich ihn auch nach vielem Überreden und gutem Bezahlen glücklich dazu eine Woche in Kola zu bleiben. Aber als die anderen abgereist waren, hatte er keine Ruhe und nach 5½ Tagen musste ich ihn wieder ziehen lassen. Von diesen Lappen wurden mir auch einige Gesänge mitgeteilt, welche ich als Sprachproben veröffentliche, denn im übrigen müssten sie eher als Armutszeugniss gelten. Der Inhalt ist nämlich fast blödsinnig kindisch und was die Form betrifft, so ist das Versmass völlig unregelmässig oder vielmehr ist überhaupt kein Versmass vorhanden; Alliteration oder Reim kann man auch nicht bemerken und ihr einziger poetischer Schmuck ist ein sehr unregelmässiger und willkürlicher Parallelismus. Und nicht einmal das darf man annehmen, dass diese Form fertig und feststehend sei, denn nachdem ich einmal die Worte aufgeschrieben und den Sänger nun bat, sie zu wiederholen, wich das neue Diktat sehr von meiner ersten Aufzeichnung ab. Es braucht kaum erwähnt zu werden, dass solche Gesänge auch jetzt noch über die unbedeutendsten Dinge verfasst werden; alte mythische Gesänge kennt man gar nicht. Dies ist der Zustand des Volksgesanges bei den westlichen Lappen Russlands; die östlichen Lappen singen ohne Worte oder tragen einen beliebigen Satz singend vor, wie ich später bei den Terlappen beobachtete. Als ich z. B. einmal in einer lappischen Gesellschaft meinen lappischen Namen genannt hatte, Arvei Kavril alke (Archipp Gabriels Sohn), hörte ich etwas später denselben Namen auf den Flügeln des Gesanges mir entgegenkommen.

Von dem Leben der Kildinschen Lappen muss ich noch erwähnen, dass ein grosser Teil derselben im Sommer an der

Kola-Bucht wohnt, wo sie Lachs, Dorsch und andere Seefische fangen, aber um den Eliastag, den 1. August fangen sie ihre Renntiere auf den Tundren ein und ziehen sich mit all ihrem Hab und Gut in's Innere an die Ufer kleiner Seen. Da leben sie denn bis zum russischen Weihnachten, wo sie sich dann zum Winter in dem Pogost, d. h. dem Winterdorf, sammeln.

Als der Dampfer am 6. September auf der Rückfahrt von Norwegen wieder in der Kolabucht erschien, begab ich mich in meiner eigenen Jolle, die ich mir dort beschafft hatte, zum Schiff, um wenigstens jetzt nach der Terschen Küste zu gelangen. Meinen Nachen liess der Kapitän auf's Deck nehmen; wir fuhren ab und erreichten nun in zwei Tagen den Einlauf des weissen Meeres. Es war schönes Wetter, weder heftiger Wind noch Nebel, aber am 8. September um Mittagzeit kurz vor unserer Ankunft am Ponoi hüllte sich Himmel und Meer in dichten Nebel, so dass man nur ab und zu die hohe Küste auf ungefähr eine halbe oder drei viertel Meile Entfernung erkennen konnte. Ich musste also mit dem Dampfer am Ponoi vorbeifahren in der Hoffnung, später wieder in seine Nähe zu gelangen, sobald der Nebel sich zerteilt. Denn es wehte Südwind und nach den Fluttabellen hätte auch das Wasser jetzt am Nachmittag von Süden nach Norden strömmen sollen; so dass, wenn ich auch gerade auf den nächsten Strand zu, in westlicher Richtung ruderte, mein Boot doch nach dem Gesetz von dem Parallelogramm der Kräfte in nordwestlicher Richtung, also in die Ponoimündung geraten musste. Aber obwohl der Nebel sich nicht verzog, durfte ich nach ½3 Uhr nicht länger an Bord bleiben, mein Nachen wurde also in's Wasser heruntergelassen, mein Gepäck hineingebracht, schliesslich stieg ich selbst hinein, legte meinen Kompass auf die Ruderbank vor mir und ruderte fort unter den herzlichsten Glückwünschen der zurückbleibenden Bekannten. Bald verschwand das Schiff im Nebel; nur ab und zu hörte ich noch einzelne Pfiffe, dann verstummten auch diese und ich sah nichts anderes als Nebel und Wasser und hörte nichts anderes als das einförmige Knarren der Ruder. Nach einer Stunde oder mehr begann ich ein entferntes Brausen zu vernehmen und zuweilen drang der Möve melancholischer Laut an mein Ohr; da wusste ich, dass der Strand nicht mehr weit entfernt sein konnte und bald bemerkte ich ein Fahrzeug, welches da zwischen den Klippen Schiffbruch gelitten hatte. Überall schwammen Bretter und andere Holzgeräte rings umher, welche man in der Gefahr über Bord geworfen hatte, und plötzlich zeigte sich das hohe Ufer vor mir. Oben auf dem Abhang erblickte ich ein Kreuz, wie es die Russen überall, wo Menschen wohnen und gerade weilen, er-

ichten. An dem Kreuze bewegte sich ein Thier, es war in Hund. Unten am Berge steigt durch den Nebel Rauch uf, aber es war, als käme er aus der Erde, denn kein Haus var sichtbar; auf den Strand war ein Boot gezogen. Alles ieses waren erfreuliche Zeichen, aber Menschen konnte ich icht entdecken. Erst als ich näher kam, konnte ich die telle, wo der Rauch aufstieg, vom Boden unterscheiden; s war eine solche mit Torf gedeckte Hütte, wie sie von Lapen bewohnt werden, nur mit dem Unterschied, dass diese ogar zwei kleine Fenster hatte. Um schliesslich jemanden u Gesicht zu bekommen und zugleich mich auf herrenässige Art erkennen zu geben, feuerte ich einen Schuss unter die Fischmöven. - Da trat aus der Hütte ein Mann eraus in grosser Angst, ich möchte auf ihn schiessen, denn r und besonders die beiden in der Hütte befindlichen Frauen varen sehr bange vor mir geworden; sie hatten ihn nicht erauslassen wollen, in der Meinung, ich sei der Pope von onoi oder ein anderer Trunkenbold, der da in Hemdsärmeln draussen im Nebel ruderte. Aber als er aus meiner Anrede merkte, dass ich ein Fremder und nüchtern war, kam er schliesslich zum Strande herunter, half mir meine Jolle heraufolen und lud mich zu sich ein. Noch jetzt glaubte ich, ass ich beim sogen. roten Vorgebirge angekommen sei, wohin ich eben gewollt, da es nahe an der Ponoimündung iegt; der Lootse auf dem Dampfer hatte gesagt, es gebe ort viele Fischerplätze, wo ich Ruderer bis zum Dorfe beommen könnte. Aber von meinen neuen Bekannten, einem Russen von Ponoi, erfuhr ich, dass das rote Vorgebirge twa 20 Werst nördlich von hier liege; so weit hatte h mich verirrt! Die Hauptursache dieses Irrtums mochte ie gewesen sein, dass die Fluttabellen nicht zuverlässig waren, nämlich dass das Meerwasser erst später als angeeben war aus dem weissen Meer strömte; denn auch am olgenden Tage fand ich, dass die Meeresflut sich einige Stunden später in der Ponoi-Bucht einfand, als es nach der Liste, die mir Kapitän Ingman bei meiner Abfahrt gegeben atte, hätte geschehen sollen. Eine andere Ursache war möglicherweise die, dass ich mit aller Kraft nach Westen uderte, so dass der südliche Wind und der Wogenschwall eine grosse Abweichung von der westlichen Richtung bewirken konnte. Aber das war gleichgültig: ich hatte die ersche Küste erreicht und wusste, dass ich in kurzem in Ponoi sein konnte, das war die Hauptsache. Doch beschloss h hier bis zum Morgen zu verweilen, denn das Wetter var immer noch neblig und bald wäre der Abend hereingerochen; ausserdem erfuhr ich, dass ich am folgenden Tage, venn ich auch keine Ruderer bekäme, wenigstens in Ge-

sellschaft nach Ponoi kommen könnte. Wir trugen also das Nötigste von meinen Sachen aus dem Boot in die Hütte und man begann Theewasser und frischen Seelachs zum Abendbrot zu kochen. — Wir sassen grade beim Thee: der Fischer, die beiden Frauen, welche mit demselben da gemeinsam fischten, und ich; das Feuer flackerte lustig auf der offenen Feuerstätte mitten in der Hütte und das Gespräch war im vollen Gange, als noch zwei Gäste eintrafen. Das waren Leute eines Händlers von Ponoi, welche zu Boot die Küste entlang fuhren, um den Lachs an den Fischerplätzen aufzukaufen; nachts wollten sie hier rasten und am Morgen nach Ponoi fahren. Wir kamen also überein, zusammen zu reisen und nachdem wir die Mahlzeit eingenommen, legten wir uns zur Ruhe, jene in einem Zelt, welches sie aus Segeln herstellten, und mir überliess man in einer Ecke der Hütte einen Schlafplatz auf dem Boden.

Am 9. August war es ausgezeichnet warmes, klares und schönes Wetter, und voller Mitwind wehte nach Ponoi zu. Die Fischhändler gaben mir ein Segel, die Ruder waren überflüssig und um 6 Uhr stiessen wir mit unseren Booten vom Strande ab. Der Wind begann bald meine Jolle mit ziemlicher Geschwindigkeit vorwärts zu treiben und als ich sah, dass das andere Boot zurückblieb — denn die Leute liefen verschiedene Fischerplätze an — beschloss ich alleine nach Ponoi weiter zu fahren. Selten habe ich eine Fahrt so genossen wie diese, es war eine wirkliche Lustfahrt. Der Wind blies in die Segel, so dass ich all meine Kraft aufbieten musste, um die Jolle mit dem Ruder zu steuern. Längs dem Strande wurden mehrere Fischerplätze sichtbar, nicht mehr solche mit Torf gedeckte Hütten, sondern kleine Häuser aus Rundhölzern mit flachem Dach aufgeführt; aber ich fuhr stolz an ihnen vorbei in einem Abstand von ein oder anderthalb Tausend Schritten und nach ein paar Stunden öffnete sich vor mir die Mündung des Ponoi. Ich steuerte grade hinein, aber obwohl der Wind stark war und zuletzt noch mehr zugenommen hatte, wurde es mir doch schwer hineinzukommen. Es war grade Ebbe; das Wasser strömte aus dem Flusse von Nordwesten mit grosser Geschwindigkeit gegen den vom Südwind nordwärts getriebenen Wogenschwall; hierdurch entstanden hohe, scharfe unregelmässige Wogen und das Wasser brauste um mich wie in der stärksten Stromschnelle. Ausserdem war das Wasser schon so sehr gefallen, dass seichte Stellen und Klippen überall sich zeigten. Glücklicherweise fand ich doch das tiefe Strombett und auf den Boden der Jolle im Wasser, das die Wogen hineingespritzt, knieend vermochte ich doch das Boot in der rechten Richtung zu hal-

en. Die gefährlichste Stelle, gegen welche der Wind mich
eiben wollte, war eine lange grade Klippe unmittelbar am
Rande des Strombetts. Da sassen eine Menge Fischmöven
n der Reihe und betrachteten verwundert den seltsamen
Reisenden, als wenn sie dächten: Verwegener Mensch, hier
annst du nicht vorbei kommen; sogleich wird dein Nachen
n der Klippe zersmettert und mit deiner Reise ist es zu
nde. Ich vermochte gleichwohl mein Boot einige Faden
on ihrem Sitzplatz zu halten; die Bucht wurde schmaler
nd schmaler, die hohen Ufer verminderten die Stärke des
Vindes und so segelte ich schön und sachte in die Ponoi-
mündung ein. Weil auch hier günstiger Wind war, fuhr
ch noch einige Werst hinauf, obgleich das Wasser so nie-
rig stand, dass ich zuweilen aussteigen musste, um das
oot von einem Steine herunterzubringen; zuweilen kam ich
ber Sandbänke auf die Art, dass ich nur den einen Fuss
n Boot hielt, aber mit dem anderen und zugleich mit dem
auptgewicht meines Körpers mich gegen den Grund des
lusses stemmte. Aber da es schliesslich unmöglich schien
orwärts zu kommen, und ich einen klaren Bach vom Ab-
ang herunterspringen sah, landete ich, um zu trinken, zu
rühstücken und die Flut abzuwarten. Nach einer Stunde
aren wir beide fertig; ich ruderte also über den Fluss,
m Wind in die Segel zu bekommen und segelte dann nach
em Dorf mit einigen Fischern um die Wette, welche aus
er See heimfuhren. Sogleich war eine grosse Menge Leute
reit mein Boot auf's Ufer zu ziehen und meine Sachen
ur Herberge, nämlich in's Haus des Kantors zu tragen
nd so war meine Ankunft in Ponoi in jeder Hinsicht
ücklich. Ich hatte also keinen Grund zu bereuen, dass
h allein ohne Diener, mich auf diese unbekannten Pfade
geben. In Kola hatte ich mehrmals versucht, Lappen
ir diese Reise anzuwerben, zugleich als Diener und Sprach-
eister. Aber das war nicht zu erreichen; sie wollten sich
cht weit von ihrer Heimat entfernen. Hernach erbot sich
lerdings ein dort wohnender Kareler mit mir zu kommen,
ohin und wie weit ich wollte, derselbe war aber dem
runk ergeben. Auf dem Dampfer hätte ich noch einen
ussen bekommen können, aber da seine guten oder schlech-
n Eigenschaften mir völlig unbekannt waren und ich ihn
usserdem zwei bis drei Monate hätte unterhalten müssen,
ur damit er mich vom Schiffe an das Ufer ruderte, wollte
h auch ihn nicht in Dienst nehmen, denn ich hätte ihn
doch in Ponoi nicht mehr nötig gehabt. Ausserdem ver-
ss ich mich auf die Aussage des Schiffskapitäns, dass ich
ach seiner Meinung nichts riskierte, wenn ich auch alleine
hre; und der einzige Grund, warum dieses Unternehmen

mir etwas unbehaglich vorkam, war der, dass mein Ansehen bei den Ponoileuten dadurch einigermassen leiden konnte. Aber im Gegentheil, nirgends begegnete man mir mit solcher Achtung wie hier. Gleich nach meinem Eintritt in mein Quartier fand sich der Polizeidiener ein, um meine Befehle entgegen zu nehmen und am folgenden Morgen, bevor ich aufgestanden, kam der Lappische Gemeindevorsteher mit seinem russischen Schreiber, ihre Aufwartung mir zu machen.

Der auf dem rechten Flussufer gelegene Ort Ponoi mit seinen zwei Kirchen ist der Mittelpunkt einer grossen Gemeinde, welche den ganzen östlichen Teil des russisch-lappischen Gebietes umfasst, nämlich ausser Ponoi noch fünf lappische Dorfwesen. Über die Bevölkerungsverhältnisse dieser Gemeinde erhielt ich von meinem Kantor folgende Angaben: In Ponoi wohnten 159 reine Russen, 23 russisch-lappische Mischlinge (deren Vater oder Mutter Lappen gewesen) und 18 Lappen. Sosnowka, das einzige feste lappische Dorf, das an der Meeresküste liegt, gegenüber der Insel und dem Leuchtturm Sosnowetz, hat nur 56 lappische Einwohner, welche wie die Russen in Ponoi in kleinen aus Rundhölzern aufgeführten Häusern wohnen und nur um zu jagen und zu fischen, ihre alten Wohnplätze an den Ufern des im Inneren liegenden Akejawre-Sees (Babinskoje osero) besuchen. Die Zahl der Lumbowschen Lappen war 105, die der Jokongaschen 117; in Kuroptjowsk leben 67 Lappen, welche eigentlich mit den Jokongaschen zusammengehören, aber im Herbst und Winter von ihnen getrennt wohnen. In Kamensk am oberen Laufe des Ponoi, 20 Meilen vom Dorf Ponoi, finden sich an zwei verschiedenen Punkten 86 lappische Bewohner. So möchte die Gesamtzahl der Terschen Lappen etwa 450 ausmachen.

Die hauptsächlichste Erwerbsquelle der Ponoier, wie der Lappen überhaupt, ist der Fischfang; damit müssen sie sich ihr Brot, Kleider, Bauholz und fast alle anderen Lebensbedürfnisse verschaffen. „Denn hier wächst kein Brot“; die Lappen z. B., welche Roggen niemals in anderer Form als zu Mehl vermahlen gesehen, haben keine andere Benennung dafür als „Brod erzeugendes Gras“. Von Wäldern findet sich keine Spur, so dass das Brennholz drei Meilen weit zum Dorf geschleppt werden muss und Bauholz nicht näher zu bekommen ist als in einer Entfernung von 30 Meilen aus den Wäldern im Inneren der Halbinsel. Auch kann man kein Vieh halten ausser ein paar Schafen und zusammen im ganzen Dorf etwa 20 Kühen, denn die Grasplätze an den Flussufern bringen sehr wenig hervor und sind so steil, dass die Schnitter nur mit grösster Mühe auf

den Knieen schneiden und rechen können. Als Ersatz für Heu kann man nur Renntier-Moos bekommen und dieses wird demnach im Herbst auf den Tundren in kleinen Haufen gesammelt, welche dann im Winter zum Futter für Kühe, Schafe und Renntiere eingefahren werden.

Mit anderer Fischerei als Lachsfang beschäftigen sich die Ponoier wenig, denn bisher haben sie hinreichend von dieser besten und kostbarsten Fischart bekommen, zuerst im Sommer aus dem Meere an den zahlreichen guten Fischplätzen am Terschen Ufer und hernach im Herbst aus dem Ponoi, wohin der Fisch dann aufsteigt, um zu laichen. Es traf sich glücklich so, dass ich gerade ankam, als man im Fluss zu fischen begann. Um den Eliastag, den 1. August, macht ein von der Gemeinde zu diesem Zweck erwählter Mann ein Wehr quer über den Fluss zwei Werst oberhalb des Dorfes, damit der Lachs nicht höher aufsteigen kann. Da werden auch Netze ausgelegt, welche man jeden Morgen nachsieht, und die hier gefangenen Fische werden unter den Familien ihrem Steuersatz entsprechend verteilt. Und wenn dann um Johannes des Täufers Enthauptungstag, den 10. September, die Seefischerei weniger ergiebig wird und man merkt, dass der Lachs sich immer mehr im Flusse sammelt, dann kehren die Ponoier vom Meeresufer ins Dorf zurück und auch viele Lappen von Lumbowsk und Sosnowka nebst einigen von Kamensk ziehen sich hierhin, denn auch diese haben das Recht im Flusse zu fischen. Sobald alle angekommen, beginnt die Fischerei. Am Flussufer stehen 100—120 Boote neben einander; in jedem Boot ein Ruderer, gewöhnlich eine Frau, nebst einem Steuermann. Der Mann, welcher die Aufsicht über das Wehr hat, giebt ein Zeichen; dann stossen alle Boote vom Ufer ab mit einander um die Wette, denn der welcher zuerst ankommt, darf nach Belieben sich seinen Fischplatz aussuchen. Wenn man da angelangt ist, schlägt man zwei Pfähle in das Flussbett ein und befestigt an denselben das Netz, welches nun die ganze Fangzeit da bleibt und nur jeden Tag ausgenommen wird. Wenn der Fluss also mit Netzen fast gesperrt ist einige Werst unterhalb des Dorfes, dann beginnt die sogen. „Pojezdowka“, d. h. Fischen mit Handnetzen, welches so vor sich geht, dass immer zwei Boote zusammen langsam den Fluss hinunter fahren und die Steuerleute das Zugnetz zwischen sich halten; sobald sie merken, dass ein Fisch hineingeraten ist, ziehen sie das Netz herauf, so rasch sie können, nehmen den Fisch in das eine Boot, töten ihn sofort mit einem Schlag auf den Kopf und werfen das Netz wieder aus. Bald hat das Rudern und der Strom das Bootpaar bis zu einer Schnelle heruntergeführt.

welche sich nahe beim Dorfe befindet; dann trennen sich die Boote von einander und jedes für sich rudernd und mit Stangen stossend streben sie nach dem Ausgangspunkt zurück, von wo sie dann wieder zusammen herunterfahren wie vorher.

Nächst der Fischerei nimmt vielleicht die Renntierzucht die zweite Stelle bei den Ponoiern ein, wenn auch die Anzahl der Renntiere gering ist, 400 oder nach einer anderen Angabe nur 300. Die Renntiermilch geniessen diese Russen ebensowenig wie die russischen Lappen noch bereiten sie Butter und Käse davon; dies Haustier dient ihnen nur als Last- und Schlachttier. Das Melken wäre nicht einmal möglich, denn die russisch-lappischen Renntiere leben den ganzen Sommer hindurch in Freiheit auf den Tundren ohne Hirten. Um den Georgstag, den 5. Mai, beginnen die Renntierkühe zu kalben; der kleinen schwachen Kälber wegen wird die Heerde noch bis zum Michaelstag, d. 21. Juni, an einer Stelle gehalten in der Nähe des Dorfes. Aber dann lässt man sie auf die Tundren hinaus und fängt erst im Herbst, im Oktober an, sie zusammen zu treiben. Es ist natürlich, dass dann nicht mehr alle Tiere sich wieder einfinden; ein Teil derselben wird von fremden Leuten getötet oder von Wölfen gefressen, ein Teil verliert sich oder kommt auf andere Weise um.

Die Anzahl der Renntiere, welche die Lappen besitzen, ist, beiläufig bemerkt, schwer zu bestimmen: teils wird sie vielleicht absichtlich von den Besitzern geheim gehalten aus Furcht, dass ein natürliches oder übernatürliches Übel sie treffen möchte, wenn sie die Zahl ihrer Tiere bekannt geben; teils ist es auch anzunehmen, dass die Lappen ihre Herden nicht genau berechnen können, da sie weder des Lesens noch des Schreibens kundig sind und die Anzahl der Renntiere tatsächlich sehr stark wechselt. Aber andererseits wäre es merkwürdig, wenn der Lappe, welcher so genau die Renntiere kennt, nicht nur seine eigenen sondern auch die fremden — so genau, dass er blos nach der Form des Geweihs entscheiden kann, welchem Tier dasselbe angehört und wer der Besitzer ist — wenn dieser Lappe, meine ich, nicht wenigstens annähernd die Anzahl seiner Renntiere angeben könnte. Wenn man also ihn dazu bringen kann, die Zahl zu nennen, so glaube ich, darf man sich auch im allgemeinen darauf verlassen, oder dass die wirkliche Anzahl wenigstens nicht geringer ist als die angegebene. Die lumbowschen Lappen, welche in dieser Hinsicht wegen ihres Reichtums berühmt sind, haben nach verschiedenen Angaben 3,000—4,000 Tiere; die jokongaschen ungefähr 1,000; die kamenskischen 390; die sosnowkaschen

200: also allein auf dem terlappischen Gebiet 5,000—6,000. Hierzu kommen dann die Herden der an der Südküste wohnenden Russen und die der russischen Lappen im Westen, deren Anzahl ich jedoch nicht in Erfahrung bringen konnte.

Die dritte und zugleich schwierigste und gefährlichste Erwerbsquelle besteht im Fangen oder richtiger Töten von einigen Robbenarten, das Anfang März beginnt und einige Wochen dauert. Zu dieser Zeit sammeln sich viele Leute aus dem ganzen östlichen Gebiet der russischen Lappen, sogar von dem Semiostrowschen Pogost in Ponoi und Umgegend, und gehen von da auf Schneeschuhen an den Strand und auf's Eis hinaus, indem sie die Meeresbeute aufsuchen und mit Keulen totschlagen; denn der Seehund kann sich nicht schnell in's Wasser flüchten, wenn er sich einmal zum Ausruhen und Sonnen auf's Eis gelegt hat. So bekommen sie oft so viele, wie sie nur zu töten und zum Strande zu schleppen vermögen; dort ziehen sie dann das Fell ab und kochen den Speck aus. Aber oft muss man die reiche Beute im Stiche lassen und selbst an den Strand flüchten, denn auf das Eis kann man sich nicht verlassen. Wenn man das Eis einmal krachen hört, so ist man oft genug auch schon ein Mann des Todes: das Krachen kam daher, dass das Eis geborsten ist; wenn man über den Riss springen will, öffnet sich schon ein klafterbreiter Abgrund, denn hier ist die Meeresströmung sehr reissend in der Ebbe und Flutzeit. Man kann sich glücklich schätzen, wenn nach einigen Tagen das Eis wieder zum Strande zurückgeht wenn auch mehrere Meilen von dem früheren Punkte entfernt; mancher wird sofort von dem Eise zerquetscht oder in's offene Meer hinausgeführt, und man hört und sieht nichts mehr von ihm. Bei dem Orlowschen Leuchtturm, ein paar Meilen nördlich von Ponoi,, geschah es vor einigen Jahren, dass zwei Brüder zum Seehundsfang auf das Meereis hinausgingen; der eine bemerkte die Gefahr zuerst und rief seinem Bruder zu: komm, lass die Seehunde da. Aber im selben Augenblick brach das Eis zwischen ihnen entzwei. Ein grosser Eisblock richtete sich aus dem Wasser auf, und fiel sofort auf den unglücklichen Jäger, so dass das Gehirn herausspritzte.

Am 4. Oktober legte der Dammhauptmann Rechnung ab für die am Wehre gefangenen Fische, welche er an die Händler verkauft hatte, ohne sie auf die einzelnen Familien zu verteilen; auf jedes Boot kam jetzt nur 5 Rubel 23 Kopeken, was sehr wenig war, denn vor ein paar Jahren erhielt jedes Boot 40 Pfund Lachs und 36 Rubel 40 Kop. baar. Und nicht nur beim Damm, sondern auch mit den auslie-

genden und den Zugnetzen gewann man wenig, so dass der Fischfang dieses Jahr überhaupt recht ungünstig war. Desswegen hörte er auch früher auf als sonst. Die ersten lumbowschen Lappen fingen schon am selben Tage an sich zur Reise zu rüsten. Die Zugtiere, mit denen sie auch gekommen waren, holten sie von der Tundra oberhalb des Dorfes herab zu der Lapphütte am Ende des Dorfes, wo mehrere lappische Familien während des Fischfanges gewohnt hatten. Die schönen, fetten Tiere, einige fast weiss, andere dunklerer Farbe oder bunt, warteten ungeduldig stampfend auf die Abfahrt. Die Männer besserten ihre Schlitten aus, banden Säcke mit Fellen und andere Gegenstände darauf fest und spannten zwei oder drei Renntiere vor jeden Schlitten; die übrigen Tiere wurden mit Stricken hinten angebunden oder frei gelassen und dann ging es fort über den schneelosen steinigen Boden. Bald kippte ein Schlitten um, so dass der Mann kopfüber herunterstürzte, bald strebte ein hieran nicht gewöhntes junges Renntier, das hinten angebunden war, in gleiche Höhe mit den Zugtieren zu kommen, so dass der Schlitten ein Stück mit der Seite voran geschleppt wurde und schliesslich entzwei ging, und man stehen bleiben musste, um ihn wieder in Ordnung zu bringen. Ich begleitete diese lustige Gesellschaft bis zum Landungsplatz eine Werst oberhalb des Dorfes, von wo sie dann die Tiere an's andere Ufer hinüberschwimmen liessen. So brachten die lumbowschen Lappen allmälich all ihre Habe auf das linke Flussufer hinüber und trugen sie zu dem hohen Bergplateau hinauf, um auf diesem Wege zu ihrer Sommerstation an der Eismeerküste zurückzukehren. Am folgenden Tage verschwanden sie auch alle aus dem Dorfe, die Lumbowschen zogen sich mit ihren Tieren nach Nordwesten, die sosnowkaschen Lappen fuhren mit ihren Booten zur Mündung des Ponoi hinunter und von da segelten sie einige Tage später heim, als günstiger Wind sich erhob. Obwohl sie schon seit lange nach der Abreise verlangt hatten, weil das Leben im Dorfe und die schwere, gedrückte Luft im Ponoitale den Lappen gar nicht gefällt, glaube ich doch, dass sie sich ungern von den reichen Branntweinquellen trennten, wie sie weder auf den Tundren oder in den armen Pogosten fliessen; die Alten zogen betrunken in dem Dorfe hin und her und konnten lange nicht sich endgültig verabschieden; die Weiber fluchten, weinend und klagend.

Sonst habe ich nicht mehr viel von Ponoi zu berichten, denn die übrige Zeit verbrachte ich meist im Zimmer mit meinem lappischen Lehrer. Das war ein schwacher und kränklicher, zur körperlichen Arbeit träger, der Tun-

kenheit ergebener lumbowscher Lappe, welcher allgemein mit dem Spitznamen „Bräutigam" benannt wurde; er hatte in seinen jüngeren Jahren beim Stanowoi-Pristav gedient und mit ihm zusammen Reisen gemacht; später hatte er sich in Ponoi niedergelassen und sich mit einer Russin verheiratet, so dass er Russisch noch besser gelernt hatte, als die Lappen im allgemeinen. So war ich, abgesehen von seinen schlechten Seiten, ziemlich zufrieden mit ihm, denn mit seiner Hülfe zeichnete ich in kurzer Zeit den terlappischen Wortschatz auf und untersuchte die grammatischen Verhältnisse, indem er selbst die Worte deklinierte und konjugierte, wenn ich nur die Sache erst in Gang gebracht hatte. Die schlimmen Einflüsse des Kruges vermied ich so, dass ich den „Bräutigam" unter Vormundschaft seiner Frau stellte; auf das Verlangen der armen Frau bezahlte ich den Tagelohn ihr aus und so blieben das Geld und der Mann hübsch zu Hause.

„Die Lappen sind da!" dieser frohe Ausruf drang am 26. Oktober nachmittags an mein Ohr. Ich eilte sofort hinaus, um mich dieser angenehmen Kunde selbst zu vergewissern, blickte zum Horizont nach dem anderen Flussufer hinüber und bemerkte in der Tat Menschen und Renntiere an dem Kreuze dort oben. Die Lappen hatten die Ponoischen Renntiere mitgebracht, welche sie zufällig auf der Tundra angetroffen, während sie ihre eigenen suchten. Nun gab es neues Leben und Bewegung im Dorfe. Die Lappen bekamen nicht nur einen halben Rubel für jedes mitgebrachte Tier, sondern wurden auch im übrigen als willkommene Gäste aufgenommen und bewirtet; und diese Freundlichkeit vergalten sie ihren Wirten durch ihre Geschicklichkeit in der Metzgerkunst. An den folgenden Tagen stürzte manches Renntier in seinem Blute auf den schneeigen Boden nieder und fast in jedem Hause kochte und ass man frisches Fleisch, wonach man schon lange sich gesehnt hatte. Und da ausser den Schlachttieren auch mehrere Zugtiere angekommen waren und soviel Schnee gefallen war, dass es wenigstens eine passable Schlittenbahn gab, zog man aus mehreren Häusern auf die Tundra, um die übrigen Renntiere aufzusuchen. Mit diesen Männern reiste zugleich der Jemtschik, der Renntierposthalter, und ich beauftragte ihn, mir ungefähr zum 10. November Tiere zu verschaffen in der Hoffnung, dass zu dieser Zeit Flüsse und Seen schon alle zugefroren seien, so dass ich mich zur Heimreise aufmachen könnte. Am 7. November Morgens fror der Ponoi zu, so dass man schon am selben Tage zu Fuss über's Eis gehen konnte. Also, da meine Renntiere endlich am 13. November angekommen und ich mit all mei-

ner Arbeit fertig geworden war, liess ich sofort meine eigene Pulka, d. h. den gedeckten Schlitten, den ich mir in Ponoi hatte machen lassen, zum anderen Flussufer hinüberführen, von wo er dann mit Seilen auf das hohe Plateau hinaufgezogen wurde; und am folgenden Morgen, nachdem die Renntiere und auch mein Gepäck hingebracht war, kletterte ich selbst hinauf, nachdem ich von Ponoi und seinen freundlichen Bewohnern Abschied genommen hatte.

3½ Monate hatte ich an der waldlosen Küste des nördlichen Eismeers zugebracht, zuerst in Kola, dann in Ponoi in dem östlichen Theil der Kola-Halbinsel — ich hatte innerhalb einer Natur gelebt, welche freilich schön und grossartig, aber durch ihre äusserst arme Vegetation unsäglich öde und leblos war und unter Menschen, d. h. Russen, deren Sitten und Sprache mich nicht besonders interessierten. Nachdem ich schliesslich mit guten Kenntnissen der russisch-lappischen Sprache ausgerüstet und mit einem grossen Teil der terschen Lappen ausserhalb ihres eigentlichen Heimwesens bekannt geworden war, nämlich in Ponoi, wo sie im Herbst fischten, wollte ich mitten in das Gebiet und Leben der Lappen eindringen. Die Route, die ich für meine Rückreise gewählt, und die soviel ich weiss, kein Forscher vor mir eingeschlagen, geht zwischen dem Ponoi und der Eismeerküste von einem Lappendorf zum andern und trifft erst am Ufer des grossen Imandrasee mit dem Wege zusammen, der von Kola nach Kantalahti führt. — Ich bitte die geehrten Zuhörer mich auf dieser Reise zu begleiten.

Da oben auf der Tundra ist schon alles in Ordnung und die zahlreichen Renntiere warten stampfend auf das Zeichen zur Abfahrt. Ich habe allerdings nur vier Renntiere bestellt, zwei für die Pulka und zwei für den Gepäckschlitten, aber der Kutscher selbst fährt mit ein paar oder drei auf seinem besonderen Schlitten sitzend, an dessen Seite meine Tiere mit dem Zaum angebunden sind; des Kutschers Gehülfe, der auf dieselbe Weise den Gepäckschlitten führt, muss ebensoviele Tiere haben und ausserdem noch einige Reservetiere, hinter der Pulka und dem Gepäckschlitten festgebunden. Denn der Weg bis zur ersten Station, nämlich Lumbowsk, ist lang: wie man rechnet 9 Meilen. Aber wo ist der Weg? Nach Nordwesten zu, wohin wir zu fahren haben, ist nichts anderes als die kahle Hochebene zu sehen; selbst wenn es eine Schlittenspur in dem dünnen Schnee, der den Boden bedeckt, gegeben hat, so ist dieselbe doch längst vom Schneegestöber gänzlich verwischt, welches hier von keinem Wald oder Berg aufgehalten wird, sondern von der Waldgrenze bis zum Eismeer oder umgekehrt frei daher braust. Aber wir brauchen auch keines

Weg, denn der Kutscher ist ein zuverlässiger Führer, der sogar in der Finsterniss und dem Schneesturm grade aus fährt, indem er nur geringe Bodenerhebungen und einzelne Steine als Merkzeichen benutzt. So kroch ich sicher hinein und legte mich in die Pulka, deren Leinwandüberzug auf einer Seite so viel geöffnet werden konnte, dass ein Mensch mit Mühe grade hineinkommen konnte. Der Kutscher schlug ein Kreuz, sprang auf seinen Schlitten, schlug mit seinem langen Fahrstock einmal auf seine eigenen und die vor die Pulka gespannten Renntiere und so ging es mit grosser Schnelligkeit davon. Der Kutscher hatte schon einige Tage vorher gesagt, dass es bei der gegenwärtig so schlechten Schlittenbahn unmöglich sei, in einem Tage nach Lumbowsk zu kommen, dass wir vielmehr die Nacht auf der Tundra zubringen müssten; desswegen waren wir etwas später erst um die Mittagszeit von Ponoi aufgebrochen und nachdem wir bis zum Sonnenuntergang und noch einige Stunden im Finstern gefahren, hielten wir an einer Stelle, die mit gutem Renntiermoos bewachsen war; die Tiere wurden ausgespannt und mit langen Stricken an den Schlitten oder an einen grösseren Stein festgebunden, damit sie sich nicht weit entfernen könnten; der Überzug meiner Pulka wurde gut zugebunden, damit der Wind keinen Schnee hineintreiben könnte; der eine Kutscher legte sich in den Schnee, der andere auf seinen Schlitten und in kurzem herrschte tiefe Stille um mich her.

Am anderen Morgen, nachdem ich die ganze Nacht so gut wie in einem warmen Zimmer geschlafen, erwachte ich davon, dass ein lebendes Wesen an meinem Schlitten umherlief, und als ich auf meinen Zuruf eine menschliche Antwort erhalten, liess ich mein Gefängniss öffnen, um mich umschauen und frische Luft atmen zu können. Da bemerkte ich, dass der ältere Kutscher all die Bewegungen machte, womit man sich Wärme zu verschaffen pflegt. Der Alte hatte nicht daran gedacht, eine Schlittendecke mitzunehmen und desswegen war ihm die Kälte des Nachts doch etwas in den Pelz gekrochen. — Bald war auch der andere Mann auf, die Renntiere wurden vorgespannt, und wir trabten weiter. Beim Morgengrauen erreichten wir ein ganzes Lager von Ponoileuten, welche dort übernachtet hatten und grade im Begriff waren in derselben Richtung abzufahren wie wir. Denn jetzt am Anfang des Winters findet ein lebhafter Verkehr zwischen den Dörfern statt; wenn die Lappen die Renntiere auf den Tundren einfangen, sehen sie nicht nach, wem sie gehören und suchen ihre eigenen nicht gleich aus, sondern jeder treibt alle Tiere, die er antrifft, zur Herde seines Dorfes und da warten sie denn derselben

zugleich mit den anderen, bis ihre Besitzer kommen, um sie abzuholen. Desswegen besuchen die lumbowschen und jokongaschen Leute oft gegenseitig ihre Herden und die Ponoier alle beide, um ihre eigenen Tiere auszusuchen und heimzuführen; und desswegen reisten die erwähnten Ponoier nach Lumbowsk und einige von ihnen begleiteten mich bis Jokonga, 17 Meilen von ihrer Heimat. — Es war noch heller Tag, als wir den kleinen Bach Tschuwt oder Tschuwdgai passirten, an dessen linkem Ufer die Herbststation der lumbowschen Lappen liegt, und gleich hernach wurde auch das Dorf selbst sichtbar, nämlich ungefähr 20 niedrige torfgedeckte Hütten mit ihren kleinen Vorratshäusern nebst einer neumodischen von Bauholz ausgeführten und mit Glasfenstern versehenen „tupa", gleichsam ein Palast im Vergleich zu ihrer Umgebung. Weil ihr Besitzer mir bekannt war, fuhr ich da vor, um hier einzukehren. Das Haus hatte keine Vorstube, sondern man kam von aussen grade hinein. Links von der Tür war eine offene Feuerstätte, wo das Feuer lustig knisterte. Die ganze rechte Seite des Bodens war mit Renntierhäuten und anderem Bettzeug bedeckt, auf welchem ein Mann mit krankem Aussehen lag — wie ich später hörte, war dies der Hausknecht, nach dessen Diktat ich am folgenden Tage mehrere Märchen und Rätsel aufzeichnete. — Im übrigen war der Boden des Hauses dicht mit hockenden lappischen Weibern besetzt; in dem hinteren linken Winkel sass die Schwester eines der Ponoischen Kaufleute umgeben von Kisten und Kasten, wie eine Königin auf dem Thron und handelte mit den Lappinnen. Desswegen und auch weil der Wirt nicht zu Hause war, wollte ich hier nicht verweilen, sondern wendete mich schnell zu einem anderen Hause. Das war nun eine von den ersten altmodischen lappischen Wohnungen (auf russisch-lappisch *kiette*), deren Bauart vielleicht meine geehrten Zuhörer interessiert. — Auf einem Raum von 4 Quadratfaden ist der Torf ausgestochen und auch etwas Erde ausgegraben; in dieser niedrigen flachen Grube ist ein niedriger Holzbau aufgeführt und von dessen vier Ecken erheben sich vier Dachbalken ungefähr in einem Winkel von 45° nach innen, so dass zwei und zwei fast über der Mitte der Grube zusammentreffen. Zwischen den Vereinigungspunkten der beiden Balkenpaare befindet sich ein Querbalken von 1½—2 Ellen Länge, dessen beide Enden ausserdem von einer senkrechten Stütze getragen werden. Auf dem Boden zwischen diesen Stützbalken mitten auf der Hausdiele ist die Feuerstätte angebracht, welche aus einigen mit Lehm zusammengefügten flachen Steinen besteht und über derselben hängt von dem genannten Querbalken eine eiserne

Kette herunter, an welcher ein oder mehrere Kessel über das Feuer gehängt werden können. Aber wenden wir uns zum Gebäude selbst wieder zurück! Die Dachsparren sind mit Brettern oder nur gespaltenem Holz und dieses wiederum mit Torf gedeckt, so dass nur oben im Hausdache an beiden Seiten des Querbalkens ein Rauchabzug von $^1/_2$ Elle Breite offen bleibt, welcher beständig, auch des Nachts, offen steht, so dass es des Morgens drinnen im Hause fast ebenso kalt ist wie draussen. An der einen Hauptwand befindet sich auf einer hohen Schwelle eine Türöffnung eine Elle breit und auch nicht viel höher sammt einer dazu gehörigen Brettertür oder einem aus altem Rennthierfell herausgeschnittenen Vorhang; und vor dieser Tür ist gewöhnlich noch ein ganz kleiner Vorraum angebracht mit einem eben solchen kleinen Türchen. In der gegenüberliegenden Wand befindet sich jetzt bei den Terlappen keine Öffnung, wodurch das Haus wärmer wird. Vor 20 Jahren aber war da die „heilige“ Hintertür, welche man noch heutzutage bei den semiostrowskischen Lappen antrifft; durch diese Türe gingen die Jäger aus und ein und ward das frische zum Kochen bestimmte Fleisch hereingebracht, aber Weibern war es verboten durch dieselbe einzutreten, da diese nach der Vorstellung der Lappen unrein sind. Als Überbleibsel dieser alten Bauart und des entsprechenden Aberglaubens hat sich bei den Terlappen ein eigentümlicher Ausdruck erhalten, *„varr-lips šaŋti“* d. h. „eine blutige Hintertür ist geboren“, was bedeutet „ein Knabe ist geboren“, ein künftiger Jäger, der blutige Beute heimbringt.

In ein solches Haus sollte ich also eintreten, was nicht ganz leicht war. Kaum konnte ich mich so tief bücken und zusammenrollen, dass ich durch die Türe schlüpfte, aber wenn ich gemeint hätte, nun könnte ich mich wieder aufrichten und auf den Hausflur hinuntersteigen, so hatte ich mich gewaltig getäuscht. Der Zwischenraum zwischen der Türe und der ersten Dachstütze war beinahe bis zur Höhe der Schwelle mit Brennholz angefüllt, krummen Wachholderkloben; und unmittelbar über meinem gebückten Kopf befand sich das niedrige Hausdach. Nun wurde es mir schon klar, warum die lappische Sprache ein besonderes Stammwort *(soaňňa-)* für das Eintreten in's Haus gebildet hat. Kein Wunder also, dass dieser mein erster Eintritt nicht recht glückte. Nachdem ich auf den Knieen einige Schritte auf dem Holzhaufen gekrochen, richtete ich mich auf, aber sofort stiess mein Kopf an eine über ihm befindliche Stange, so dass dieselbe sammt den daran gehängten Kleidern herunterfiel — grade zwischen die Hausfrau und ihr Kindlein, das sie grade säugte. — Der Blick und der Ausruf, der mich

bei dieser meiner Ungeschicklichkeit empfing, bedeutete sicher nichts weniger als einen Willkommgruss. Gleichwohl arbeite ich mich bis zu den Dachstützen weiter und an denselben mich haltend erhob ich mich und ging nach der rechten Seite der Feuerstätte, auf welcher, wie ich gehört, der ältere Bruder, mit welchem ich in Ponoi bekannt geworden, wohnte. Es war in der That seine Frau, welche ich auf diese Weise erzürnt und erschreckt hatte; da sie aber sah, dass ihr Kind keinen Schaden gelitten, beruhigte sie sich allmählich und begann ihre Wirtspflichten zu erfüllen. Ich durfte mich im hinteren Winkel auf den Boden oder richtiger auf Birkenreisig, womit der ganze Boden völlig bedeckt ist, niedersetzen, zog meine Überkleider aus und begann mich, so gut es ging, heimisch zu machen, da ich beabsichtigte hier einige Tage zu verweilen.

Die Männer sind nicht zu Hause, sondern den ganzen Tag mit der Herde einige Werst von dem Dorfe beschäftigt. Während ich sie erwartete, zeichnete ich also einige Angaben über das Leben der Lumbowschen auf, teils nach dem Bericht der Weiber, teils nach vorher erhaltenen Mitteilungen. Im Sommer wohnen sie an der Eismeerküste an der Mündung des Flusses Lumbowka (lapp. *Limbes*), wo sie Seefische fangen und sich davon nähren, hauptsächlich Butten; später im Herbste, nachdem sie an dem Ponoischen Lachsfang teilgenommen, kehren sie zu ihrer Sommerstation zurück, wo Weiber und Kinder zurückbleiben, während die Männer die Renntiere einfangen und die Herden zur Herbststation treiben. Von da fahren sie, sobald Schnee gefallen, ihre Familien und Habe abzuholen und sie bringen sie entweder direkt zum Winterpogost, eine bis anderthalb Meile südwestlich von der Herbststation, oder sie bleiben alle zusammen noch einige Zeit im Herbstdorfe. Dieses liegt zwischen der offenen Tundra und dem Walde, wo sich reichlich Renntiermoos findet und wenigstens soviel Gebüsch und Gesträuch, dass man Feuerung beschaffen kann. Hier weiden die Renntiere fast bis Weihnachten oder bis tiefer Schnee fällt; dann zieht man mit Sack und Pack zum Winterpogost im Schooss des Waldes, wo die meisten bessere Wohnungen, nämlich eine sogenannte „Tupa“ besitzen, und gutes Brennholz in Fülle zu haben und das Leben in jeder Beziehung bequemer und angenehmer ist; auch braucht man sich nicht viel um die Renntiere zu bemühen, da der Schnee sie hindert umherzuschweifen und sich zu entfernen.

In der Dämmerung kommen die Männer nach und nach heim; da traf auch bald mein Wirt mit seinem jüngeren Bruder ein und brachte frisches Fleisch mit. Jetzt

sollte nämlich zu Mittag gekocht werden; denn bei den Lappen ist die Zubereitung und das Auftragen der Speise Sache des Hausvaters; der Frauen Schuldigkeit ist nur die Kessel rein zu halten, Wasser zu holen, Holz zu hauen und hereinzutragen. Ein solcher lappischer Mittag ist sehr nahrhaft und wohlschmeckend, wenn man nur nicht grade auf einige unbehagliche Nebenumstände achten will. Wenn das Fleisch gar ist, schöpft der Hausvater die fette starke Suppe in eine Holzschale und holt ausserdem die fettesten Fleischstücke aus dem Kessel, zerschneidet sie in der Hand und legt sie in die Suppe, welche er auch mit Salz würzt, denn aus Sparsamkeit wird das Fleisch ohne Salz gekocht. Als Tisch dient entweder ein Brett oder ein aus viereckigen Birkenrindenstücken und Renntierlederstreifen zusammengenähtes Tischtuch, welches auf dem Boden ausgebreitet wird; auf dasselbe stellt man also die Suppenschüssel. Wenn das Haus einigermassen wohlhabend ist, so wird jedem Speisenden auch ein Stück Brot vorgelegt, obwohl dies durchaus noch kein unentbehrliches Lebensmittel in der lappischen Haushaltung ist. In den lumbowskischen und jokongaschen Sommerdörfen giebt es gleichwohl schon einige sogenannte *„part"*, d. h. mit Backofen versehene Häuser, wo gewöhnlich gesäuertes Roggenbrod für den Winter gebacken, und zwar aus Mehl, welches von vorüber segelnden Schiffen gekauft wird. Aber wenn es solches Brod nicht giebt, rührt die Hausfrau in einigen Minuten einen Teig von Mehl, Wasser und Salz an, formt einen Kuchen und legt ihn auf einen der äusseren flachen Steine, welche die Feuerstätte einfassen, wo er schnell gar wird. — Wenn man von der Suppe genug gegessen, kommt das *„kāırre"*, d. h. ein etwas ausgehöhltes viereckiges Brett, worauf das Fleisch gelegt ist, und von da nimmt ein jeder mit der Hand oder den Fingern die Fleischstücke und taucht sie in die kleinen Salzhaufen, welche der Hausvater jedem Esser auf dem Brett oder der oben beschriebenen Tischdecke vorgelegt hat. Wenn man ein willkommener Gast ist, bekommt man auch Nachtisch: aus dem hinteren Winkel, wo allerhand Kostbarkeiten, wie Theetassen, Zuckerdose und Nähzeug verwahrt wird, sucht der Hausvater einige Knochen heraus, welche mehr für Hunde bestimmt scheinen, spaltet sie mit dem Beil an beiden Enden und verteilt sie an die Gäste mit den Worten: *„por' attīme"* — „iss Mark"! Das Mark ist freilich, wie auch die übrigen Leckerbissen, nämlich Renntierzunge und die mit lauter Talg gefüllte Wurst, so fett, dass man nur nach und nach und mit viel Salz und Brod sich daran gewöhnt.

Nach dem Mittag schläft oder unterhält man sich oder besucht andere Häuser; die Lappen sind sehr vergnügte Menschen, welche ausserordentlich Gesellschaft und Umgang lieben und auch gerne über Kleinigkeiten lachen, so dass ihre weissen Zähne sich beständig zeigen. Später trinkt man Thee — die Lappen brauchen gewöhnlich eine Art Minze als Thee — und dazu braut man wenigstens zu Winters Anfang, so lange es mit den starken Getränken noch nicht zu Ende ist, Punsch von Rum oder sogar Cognak oder man nimmt auch klaren Branntwein. Zum Abendessen wird wieder Fleisch oder Fisch gekocht und wenn dies fertig ist, beginnt man sich zur Nacht zu rüsten: aus dem Vorratshaus werden Renntierhäute und Felldecken gebracht; jene werden auf dem Reisig ausgebreitet, das Feuer wird gelöscht, man zieht sich aus und legt sich unter die Felldecken, so dass jeder seine Füsse nach dem Herde zu hat und den Kopf an die Wand stützt oder in einem Winkel birgt. In kurzem herrscht Finsternis und tiefe Stille rings umher, man sieht nichts als einen Teil des Sternhimmels durch den Rauchfang und hört nichts als den ruhigen Atemzug der Schlafenden.

Am anderen Morgen findet man beim Erwachen vielleicht hinter seinem Haupt eine kleine Schneewehe, welche der Wind in der Nacht durch die undichte Hausdecke getrieben hat und es ist im Haus fast ebenso kalt wie draussen. Aber bald erheben sich die Schläfer, ein lustiges Feuer flammt auf dem Herde auf, das Theewasser wird aufgesetzt: nachdem man getrunken, wird Frühstück gegessen und dann sind die Männer fertig nach den Herden zu sehen.

Dahin folgte ich ihnen aber nicht — erst in der Dämmerung machte ich einen kleinen Ausflug dorthin — sondern benutzte den kurzen Tag zum Aufzeichnen von Sprachproben.

„*Piejre lī*“ (es ist Tag), rief am Morgen des dritten Tages mein neuer munterer junger Kutscher, ein lumbowscher Lappe, in mein Quartier hineinguckend, wo wir alle schon aufgestanden waren. Obwohl es noch völlig finster war, hat das aufmerksame Auge des Lappen schon den ersten Streifen der Morgenröte am Horizont bemerkt, also brauchen die Renntiere nur vorgespannt zu werden und die Abfahrt geht vor sich, denn die nächste Station Jokonga liegt 8 Meilen entfernt und diese will Jefimko, der Kutscher, in einem Tage zurücklegen. Die Gegend ist ebenso wie zwischen Ponoi und Lumbowsk, aber jetzt giebt es schon mehr Schnee und es schneit immer weiter, so dass es gute Schlittenbahn wird. Ein paar mal machten wir eine Viertelstunde Rast, um die Renntiere zu wechseln und we-

den zu lassen; dann eilten wir wieder weiter, bis wir ungefähr um 3 Uhr nach siebenstündiger Fahrt am Bache Koajvam und über dessen Eis auf einen ebenen Platz anlangten, wo zwölf Lappenhütten, nämlich die Herbststation der Jokonganer, standen.

Nachdem ich Quartier bekommen, ging ich aus das Dorf zu besehen und erblickte nun die vierte Art Wohnungen, welche die Lappen anwenden, nämlich ein Zelt von Segeltuch; hier wohnte der ärmste Lappe mit seiner grossen Familie, denn er hatte auf diesem Platze keine „*kiette*"; sonst wird das Zelt nur auf Reisen, Umzügen und Jagden gebraucht.

In Jokonga sah ich zum ersten Mal ein bemerkenswertes Beispiel der nervösen Reizbarkeit, für welche die Lappen bekannt sind. Eines Tages stand ich vor dem Vorratshause, in welchem ich vorzugsweise arbeitete, um dem Lärm, Rauch und Gedränge im Wohnhause zu entgehen; mein Hauswirt suchte auf dem Dach der Scheune nach einem Stück Hammelfleisch zwischen den vielen Renntierstücken, welche dort oben aufgelegt werden zum Schutz vor Hunden und Raubtieren. Da läuft plötzlich ein junger Mann auf mich zu und hinter ihm ein altes Weib augenscheinlich ausser sich vor Wut. Als sie mir nahe kam, nahm sie ein Stück Fleisch auf, welches vom Dach heruntergefallen war, schleuderte dasselbe auf mich und lief dann weiter hinter ihrem Feinde her, indem sie Holzstücke vom Boden aufgriff und hinter dem Burschen herwarf, bis sie schliesslich hinter dem Hause verschwanden. Der Alte auf dem Scheunendach lachte aus vollem Halse und ebenso die anderen Dorfbewohner, welche diesem Wettrennen zusahen. — Das war ein alltägliches Ereignis: die Alte erschrack sehr leicht und der Bursche hatte im Scherz sie erschreckt, worüber sie so rasend geworden, dass sie nicht wusste, was sie that, und auch mich anfiel, obwohl ich völlig unschuldig war. Diese Nervenschwäche kommt nicht bei allen, sondern nur bei solchen Leuten vor, welche körperlich oder geistig viel in der Welt gelitten oder einmal sehr erschreckt wurden, besonders bei alten Weibern aber auch bei jüngeren Frauen und Männern.

Da ich mehrere Tage in Jokonga verweilte, opferte ich einen halben, um die Herde zu besichtigen, welche damals grade ausserordentlich gross war, weil ein bedeutender Teil der lumbowskischen und Ponoischen Renntiere sich noch hier befand. Nachdem ich, geleitet von meinem Hauswirt, eine halbe Stunde gefahren war, hörte ich von einer Seite Hundegebell und fragte dorthin weisend: „Vermutlich treibt man von dort die Herde hinter jenem Walde hervor".

— „Vermutlich“, antwortete mein Begleiter etwas ironisch. aber im gleichen Augenblick bemerkte auch ich, dass dieser Wald eilig auf uns zu kam; das war die Herde. Aber grade, als ich mich über deren Grösse und Stattlichkeit verwunderte, sah ich eine ebensolche Schar von der anderen Seite kommen. Das waren nämlich verschiedene Abteilungen der Herde, welche während der Nacht und des Tages sich von einander getrennt hatten, aber nun für die kommende Nacht zusammengetrieben wurden. Sie stürmten wie zwei feindliche Heere gegen einander und vereinigten sich fast rings um uns. Es war schön, diese kräftigen Tiere von verschiedener Grösse und Farbe zu betrachten; unter den gewöhnlichen graubraunen Renntieren konnte man schneeweisse, weiss und graugefleckte und dunkelgraue bemerken. Die Rufe der Männer und das Gebell der Hunde belebten die Scene noch mehr. Die kleinen gelben Hunde, welche sonst, wenn man sie nicht braucht, stille auf den Schlitten hinter ihren Herren liegen, bewegten sich nun recht lebhaft an der Herde entlang, scharf bellend und jedes Tier, welche zurückbleiben oder abseits laufen wollte, zur Herde zurück treibend. Nachdem die Herde an dem zum Nachtlager bestimmten Platz, einer niedrigen Anhöhe, angelangt war und sich hier nach und nach niedergelassen hatte, konnte jeder besser als bisher seinen verschiedenen Beschäftigungen nachgehen. Die fremden Dorfbewohner fingen ihre eigenen Tiere ein, um sie heimzuführen, die Jokonganer wiederum wählten sich die Tiere aus, welche sie schlachten oder einfahren oder zum Dorfe führen wollten, um sie nun als Zugtiere unters Joch zu spannen. Oft knallte auch die Steinschlossbüchse, welche der Lappe immer auf dem Schlitten mit sich führt; dann stürzt ein verwildertes Renntier nieder, welches den Mann sich nicht so nahe kommen lässt, dass es mit einer Wurfschlinge gefangen werden kann, oder auch ein ganz wilder Renntierstier, welcher wärend der Paarungszeit in die Herde geraten ist.

Am 20. November fuhr mein Hauswirt selbst mich zur kuroptjowskischen Winterstation und nachdem ich am 22 November mich von hier weiterbegeben und die Wohnplätze der kamenskischen Lappen bei Seite gelassen, welche südlich von Kuroptjowsk liegen, kam ich nach zwei Tagen aus dem Gebiet der Terlappen und erreichte nun die Winterstation der semiostrowschen Lappen. Auch diese ziehen wie die Terlappen umher; im Sommer wohnen sie am Eismeer 6 Meilen südöstlich vom Fischereiplatz Semiostrowsk an der Mündung des kleinen Flusses Arsjok, weshalb sie auch ihr Dorf auf lappisch Arsjok-sijt nennen, russisch Warsinski-pogost. Im Herbst ziehen sie sich auf die Tundren

hinauf, wo ihre Hütten hie und da zerstreut sind, zu Wintersanfang fahren sie noch weiter südlich zum Winter-pogost, welcher an dem oberen Lauf des grossen Jokongaflusses liegt, zehn Meilen oder mehr von der Küste entfernt.

Die Terlappen hatten mich fast immer, wenn ich nach der alten lappischen Religion, abergläubischen Gebräuchen und Opfern fragte, zu den Semiostrowskischen hingewiesen als den dummsten und elendesten, kurz den allerursprünglichsten Lappen. Darum war ich sehr gespannt ihre Bekanntschaft zu machen und sofort, nachdem ich mich in meinem Quartier eingerichtet und eine grosse neugierige Gesellschaft sich um mich gesammelt hatte, brachte ich das Gespräch auf diese Dinge und fragte, ob es wahr sei, was die Terlappen mir berichtet. Da erhielt ich jedoch nur ausweichende Antworten oder sie erklärten rund heraus, solche Dinge brauchten nicht ausgekundschaftet zu werden; aber während meines dreitägigen Aufenthalts verstand ich mir soviel Vertrauen zu erwerben, dass sie, wie ich glaube, einigermassen vollständig mir über ihren Glauben Mitteilung machten und die Ceremonien beschrieben oder teilweise zeigten. Nach diesen Angaben, welche ich natürlich mit anderen sonstwie erhaltenen Mitteilungen verglich, ist der christlich-heidnische Glaube der russischen Lappen ungefähr folgender.

Es giebt 16 Götter, nämlich

1. *Šant-ruhtnas* „dasselbe wie Christus". Dieser Gott ist zweifellos identisch mit dem *šündä-ruohtinas* der Twerschen Kareler, (wörtlich „Geburtsfürst"), welcher oft in der karelischen Übersetzung des Matthäievangeliums vorkommt, als Beiname für Jesus.

2. *Šant-meatmas* Bruder des *ruhtnas*.

3. *Šant-ajk*, seine Mutter, Mutter Gottes, Jungfrau Maria. Der Name bedeutet sicher „Geburtsmutter", denn das zweite Glied *ajk*, welches wir auch bei den Namen der übrigen Göttinnen antreffen, kann ich nicht besser als aus dem in den Olonetzischen und Karelischen Nänien gebrauchten Worte *ajgoja* erklären; dies bedeutet Mutter, d. h. Hervorbringerin, ebenso wie *ajgoma* das Hervorgebrachte oder Kind heisst; beide Worte sind von einem veralteten Verbum *ajgo-* — hervorbringen, — abzuleiten.

4. *Sied-run* „der Onkel des ruhtnas". Wahrscheinlich ist jedoch diese von den Lappen erhaltene Erklärung falsch, denn *run* bedeutet sonst Schwiegermutter und demnach wäre *Sied-run* die Schwiegermutter des Sied, Seida (=finnisch Hiite).

5. *Mintiš* ein männlicher Gott. In einer Jokongaschen Sage kommt *mientuš* vor, d. h. ein Wesen, welches bald als Renntierstier vorkommt, bald nach Abwerfung der Hörner sich in einen Menschen verwandelt und sich mit der jüngsten

Tochter eines alten Ehepaares verheiratet, ebenso wie der Rabe und Seehund die älteren Töchter heiraten.

6. *Meantaš-ajk* Mutter des Vorigen.

7. *Tirmes*, „Donnergott, Donner". Diesen kennen noch alle russischen Lappen ebenso wie die westlichen und zweifellos wird der Name sich für alle Zeiten in ihrer Sprache erhalten, besonders im Ausdruck „*Tirmes čurka* der Donner rollt", wie auch der finnische Name des Himmelsgottes „*ukkonen*" sich in der Sprache erhalten hat obwohl seine ursprünglich mythische Bedeutung verschwunden ist und jetzt nur den Donner bezeichnet.

8. *Rāiz-ajk* eine Göttin. Wörtlich wäre dies „Graserzeugerin", und obwohl das Gras bekanntlich keine wichtige Rolle in der Renntierzucht spielt, scheint diese Göttin doch eine Art Gewalt über die Renntiere zu besitzen. Das schliesse ich aus einer Scene, die ich bei den semiostrowskischen Lappen beobachtete: ein Mann erhielt von seinem jüngeren Bruder ein Renntier zum Geschenk; da küsste der ältere Bruder den anderen übers Kreuz, wie die Russen thun, und fiel ihm zu Füssen, küsste dann auch das Renntier und warf sich demselben zu Füssen, küsste ihm auch noch den Fuss; dann erhob er sich und wiederholte dieselbe Ceremonie. Auf meine Frage, was das bedeute, erhielt ich die Antwort, das geschehe zu *Rāiz-ajks* Ehre.

9. *Voinkes*, ein männlicher Gott und 10. *Voinkes-ajk*, seine Mutter.

11. *Tava:* ein Jokonganer sprach dies *Tavaj* aus und sagte, dass Fischfang und Jagd diesem Gotte zugehöre. Dies kann entweder dem finnischen Waldgott *Tapio* entsprechen oder noch wahrscheinlicher ist es eine Abänderung des St. Stephansnamens, völlig einer finnischen Form *Tahvo* entsprechend.

12. *Tavā-ajk*, Mutter des Vorigen.

13. *Kārra* oder *Sāla-Gārra*, „Sant-Ruhtnas Sekretär oder Gehülfe", und 14. sein Bruder *Sāla-Ampirdik*. Über letzteren erhielt ich keinerlei nähere Erklärung; der erstere dagegen ist auch bei den Terlappen bekannt unter dem Namen *Kārraj* und es scheint, dass er ehemals einer der mächtigsten Götter gewesen ist, denn die ganze alte heidnische Religion der Lappen wird russisch nach seinem Namen *Karreja vera* oder zuweilen *Karreja vera* genannt. Demnach ist er nach christlicher Auffassung einer der Schlimmsten von den bösen Geistern und sein Name wird jetzt als Fluch gebraucht, z. B. „*aj ton Kārraj, ton*", „ach du Teufel du"! Das Wort *sāla* hat in der heutigen russisch-lappischen Sprache keine Bedeutung; aber vielleicht stammt auch dies aus dem Finnischen oder Karelischen und in diesem Falle wäre der Name *Sāla-Gārra*

nur eine regelmässige Form für ein finnisches *Salon Kauro* d. h. „der Gabriel des Forstes“, mit welchem Namen man vielleicht einmal einen Waldgeist oder auch den Bär bezeichnet hat.

15. *Rāiz-sijt* und 16. *Koamtka;* zwei Göttergreise, welche auch *Sijt* oder *Sijt kāiles* genannt werden. Diese erscheinen den Menschen zuweilen in weissen Kleidern und von ihnen ist insbesondere der Fischfang, aber zugleich auch die Gesundheit der Menschen abhängig; einmal zeigten sie sich während einer Schlacht dem Anführer und halfen gegen den Feind. — Der jokongasche Lappe, welcher in Ponoi mir von diesen Dingen alles, was er wusste, mitteilte, kannte nur einen *Sijt kāiles*, aber dieser war nach ihm der oberste Gott, der Herr selbst und unter demselben standen dann drei „Apostel“ *Taraj, Tīrmes* und *Kārraj*. Dieser *Sijt* oder *Sijt kāiles* ist natürlich identisch mit dem *Sejda, Sejta* der westlichen Lappen, was auch durch folgenden Umstand bewiesen wird. An manchen Stellen des terschen Gebietes finden sich an den Wegen und Landungsplätzen 1½—2½ Ellen hohe Steinhaufen, entweder einzeln oder 3—5 zusammen; diese heissen *tāippe* oder *Sijtī-tāippe*, russisch *gurij* oder *siduška* und deren Bedeutung ist nach den Angaben die, dass irgend ein böses Wesen dort gewohnt hat — natürlich nach der Auffassung der jetzigen terlappischen Christen. Auch jetzt pflegt man als Opfer für *Sijt kāiles* zu diesen Steinhaufen Silber, Kupferknöpfe, Brod und Salz u. s. w. zu bringen; und vor 20 Jahren, als die Renntieropfer noch bei den Lappen in Übung waren, geschah dies auch bei jenen Steinhügeln. — Nach dem Namen zu schliessen, wäre *Rāiz-sijt* eine Art Schutzgeist für das Gras und *Koamtka* kann, wie ich später näher erklären werde, der Geist der Zaubertrommel sein.

Andere Geister, wovon insbesondere die Terlappen viel zu erzählen wussten, sind die sogen. *jielle* (die Lebenden); diese vertheilen sich nach ihren verschiedenen Wirkungskreisen auf die drei Arten: *kīode-jielle* Hauskobolde, *čāiʒe-jielle*, Wassergeister und *rāire-jielle*, Waldgeister. Jedes Haus hat seinen besonderen Schutzgeist und obwohl ich nicht hörte, dass dieselben etwas Böses verübt, hat der Lappe doch eine so grosse Furcht vor ihnen, dass er um keinen Preis alleine in einem Hause zu schlafen wagt. Die Wassergeister leben in Seeen und Flüssen und ziehen Menschen zu sich herunter und sind so wirklich gefährlich. Ausserdem scheinen sie auch wahrsagen zu können wenigstens als Unglückspropheten, falls wir dies aus *einem* Beispiel schliessen dürfen: Ein Weib ging einmal zum See hinunter, um Wasser zu holen; da taucht der Wassergeist empor; die Frau fragt, ob das Gutes oder Schlimmes bedeute; „zum Schlimmen,

zum Schlimmen", antwortet der Geist. — „Was für Böses weisst du?" „Dass dein Sohn bald sterben wird." Und in drei Tagen war der Sohn tot.

Ausser diesen kommen in den terlappischen Sagen auch solche Wesen vor, welche nicht als Geister betrachtet werden, aber doch sich sehr von Menschen unterscheiden. Diese Wesen, welche ausserdem die gemeinsame Eigenschaft haben, dass sie der Vorzeit angehören, und schon längst aus der Welt verschwunden sind, werden in drei Arten eingeteilt: *Āc, Tālla* und *Čuitte.*

Āc (Stamm *āccĩje*) ist identisch mit der *Haccečadne* der Finnmarkischen Lappen und bedeutet wirklich böse Wesen, welche kleiner als Menschen sind. Ihr Erwerb besteht im Fischfang und desswegen wohnen sie an den Ufern fischreicher Seen. Renntiere hatten sie nicht und besuchten den Sommer auch nicht die Meeresküste. Es waren wenigstens vier, eine Mutter, drei Töchter, aber es gab keinen Mann unter ihnen und desswegen stahlen sie sich Söhne von anderen; oder wenn sie im Walde einen Mann trafen, fielen sie ihm alle um den Hals und befahlen ihm, sie in ihr Haus zu tragen; wenn er nicht gehorchte, sogen sie ihm alles Blut aus. Gier und Neid waren ihre vornehmsten Eigenschaften und darum pflegen die Lappen auch jetzt noch einen neidischen Menschen zu schelten: *„pisse Accĩje siettem ton!"* „Teufel, Acbrut du!" Schliesslich wurden sie in Spinnen verzaubert und so können sie für immer ihren Blutdurst an Fliegen und anderen Insekten befriedigen.

Tālla entspricht nach Form und Bedeutung dem *Stallo* der Finnmarkischen und dem *Stalu* der schwedischen Lappen: er war ein Riese, sehr reich und stark, aber zugleich dumm, so dass ein kleiner listiger Mann ihn besiegt. Ein gewöhnliches Bild bei den Terlappen ist: „Er ist so gross wie ein Talla." Auch bei kildinschen und notozerschen Lappen hat dies Wort in der Form *tāll* ebenso wie auch die Deminutivform *tāleš* sich erhalten; aber hier bedeutet es nicht mehr ein menschenähnliches Wesen der Sage, sondern bezeichnet den Bär und zwar nicht nur als Epitheton (der Grosse, Starke), es hat vielmehr dort den allgemeinen lappischen Namen des Bären *guofča, kuopča,* terlappisch *kĭmč,* finnisch *kontio* verdrängt.

Auch die *Tschuden (Čuitte)* waren gross und womöglich noch dummer als der Talla; nur das war der Unterschied, dass dieser immer nur einzeln vorkommt, jene aber in grossen Haufen, wenn sie z. B. Hafermehl in einem fliessenden Bach mischen oder während des Bauens durch Ziehen die Balken verlängern wollen. Nach dem Namen zu urteilen, haben die Lappen die Tschudenmärchen von den Russen überkommen.

wie auch die Form *Tālla, Stallo* auf fremden Ursprung hinweist.

Mittler zwischen Gott und den Menschen ist *Nīəjte,* Zauberer oder Seher. Diesem offenbaren die Götter im Traum solche Dinge, welche anderen Menschen verborgen sind: er sieht im Traume, was jemandem fehlt, warum das Wetter schlecht ist, warum Fischfang oder Renntierzucht nicht glückt, und erfährt zugleich auch, wie diese Übel beseitigt werden können, welchem Gott und wieviel geopfert werden soll. Auch diese übernatürliche Kraft ist ein Geschenk der Götter und muss durch Gebet und religiöse Übungen erworben werden. Die heidnische Ceremonie, deren terlappischer Name das Verbum *kikkī-* (wahrscheinlich identisch mit dem finnischen kykkiä) ist, sah ich sowohl in Kuroptjowsk wie Semiostrowsk und den letzteren Hergang will ich hier beschreiben. Um der Sache auf den Grund zu kommen, hatte ich dem Seher gesagt, mein Magen schmerze und ich wünsche durch seine Hülfe von diesem Übel befreit zu werden. Zu diesem Zweck schlief ich in der Nacht mit ihm unter einer Decke, was meinerseits schon ein grosses Opfer für die lappischen Götter war, denn bei dieser Gelegenheit bekam ich vom Zauberer kriechende und beissende Andenken, von denen ich mich während der ganzen übrigen Reise nicht befreien konnte. Nachdem er am anderen Morgen aufgewacht und wieder nüchtern geworden war, erklärte er, meine Krankheit sei heilbar und ich werde wahrscheinlich mit Hilfe der Götter bald gesund werden. So begann also, sobald es tagte, die Ceremonie. „Wir brauchen Silber", sagte der Zauberer zuerst; ich gab ihm also einen Silberrubel und zehn Kopeken in die Hand: das war das Opfer, welches ich bringen musste, um die Gesundheit wieder zu erlangen. Ausser dem Silber sollte er auch Eisen bei sich haben und nahm darum ein Beil in seine rechte Hand und kniete dann auf dem Hausflur nieder. Nach ihm hockten oder knieten auch alle die Personen, welche ihm bei dieser Ceremonie helfen wollten, auf dem Boden in einem Kreise, ein paar Weiber zur Rechten und die Männer zur Linken um den Schamanen. Dieser begann dann mit halbgeschlossenen Augen einige Worte mit singender Stimme auszusprechen und diese wurden von dem Chor wiederholt; er wendete sich bald zur Rechten, bald zur Linken und die Seite, die er so ermunterte, erhob jedesmal die Stimme. Der Schweiss tropft ihm vor Erschöpfung von der Stirn und er trocknet ihn dann mit einem Handtuch ab, das eins der Weiber hält. — Dieser Gesang hat eigentlich keine Melodie, denn er ist sehr eintönig, so dass er sich kaum um einen halben Ton hebt und

senkt. Aber je begeisterter der Leiter wird, desto mehr erhebt er bei jeder Strophe die Stimme und auch der Chor antwortet in immer höherem und stärkerem Tone, bis diese Gesangsabteilung *(sīmn)* fertig ist. Dann fangen sie einen neuen Teil an und auch dieser wird mit immer erregterer, höherer und lauterer Stimme gesungen, bis der Zauberer ihn beendigt. Soviel ich mich erinnere, gab es vier solcher Teile, welche ich nach dem Takte unterscheiden konnte; das Zeitmass war auch das beste Kennzeichen, denn von den Worten konnte man nur dann und wann einen Gottesnamen verstehen. Als die letzte Abteilung zu Ende war, deckte der Zauberer das erwähnte Tuch eine Weile der nächsten Frau über den Kopf. Alle dankten ihm unter Händeschütteln und erhoben sich dann.

Die Trommel, mit welcher der Schamane ehemals sich begeisterte und in den prophetischen Schlaf versetzte, erblickte ich jetzt nirgend mehr bei den russischen Lappen, aber ihr Namen *(kiemdes*, gen. *koamtazī*, oder *kūmdes = gobdas, kobdas)* ebenso wie ihr Gebrauch sind noch wohlbekannt. Auch die nördlichen Karelier und Russen sprechen von diesem wunderbaren lappischen Gerät und benennen es *kontakka*, bezw. *kondoka*, welcher Name nur eine Deminutivnebenform von *kiemdes, kūmdes* und, wie es scheint, identisch mit dem lappischen Götternamen *koamtka* ist; dieser bezeichnet also wahrscheinlich ursprünglich „Geist der Zaubertrommel". Schliesslich mag betont werden, dass diese Formen mit *m* (bezw. *n*) in nahem Zusammenhang mit dem russisch-lappischen Wort *koamtalas* oder *koamples* steht, welches Deckel bedeutet, und mit dem Wort *kiemte*, welches in der Zusammensetzung *kitt-kiemte* „Handrücken" vorkommt und dann auch die äussere Oberfläche eines Gegenstandes bedeutet und identisch mit dem finnischen *kante* n. *kansi* ist. Es ist also anzunehmen, dass das lappische *gobdas, kiemdes* nicht nur der Bedeutung nach, wie Prof. Friis vermutet, sondern auch wörtlich dasselbe ist wie das im Kalevala besungene wunderbare Sampo mit dem bunten Deckel *(kirjo-kansi)*.

Betreffs der Opfer, besonders der Renntieropfer, hatte ich schon bei den Terlappen viel gehört und einer derselben erzählte, er habe in seiner Jugend an denselben teilgenommen. Nachdem der Schaman das Opfer bestimmt hatte, sammelten sich alle Dorfbewohner, töteten das Renntier, kochten alles Fleisch auf einmal und riefen ihre Götter an, nach Osten gewendet (weil die Sonne im Osten aufgeht). Das sollte auch nur morgens geschehen vor 9 Uhr. — Nach anderen wurden die Opfer gewöhnlich bei den oben genannten Steinhügeln *(sijte-tāppe)* abgehalten; während der Opfermahlzeit

hielten sie das Haupt bedeckt und bekreuzten sich weder vor noch nach der Mahlzeit; vom Fleisch assen sie, soviel sie vermochten, auf und das Übrige liessen sie zum Opfer ebenso wie das Fell mit den Hörnern; sie füllten sogar das Fell mit Reis oder zogen es über einen Holzbock, damit es einem lebenden Renntiere ähnlich sähe und die Götter es als solches annähmen. Beim Opfer sollte jeder Teilnehmer mit einem neuen Renntierpelz bekleidet sein und wenn nur ein wenig Suppe oder Fleisch auf das Kleid verschüttet wurde, musste diese befleckte Stelle herausgeschnitten und ins Feuer geworfen werden.

Auch die semiostrowskischen Lappen hatten wie die Terlappen schon mit den heidnischen Ceremonien aufgehört und seit 20 Jahren keine Renntiere mehr geopfert. Aber da viele Menschen entweder im Meere ertranken oder an allerlei Krankheit starben und Jagd und Fischerei immer schlechter zu werden begann, glaubten sie, dass Karvaj über diese Vernachlässigung erzürnt sei und beschlossen, natürlich auf Anraten des Schamanen, wieder mit den Opfern für die alten Götter anzufangen. Alle Männer und einige alte Weiber begaben sich weit vom Dorfe fort auf den öden Landrücken Urte hinaus und bauten sich dort zwei Lapphäuser, um die Nächte während der Opferzeit hier zuzubringen. Es sind mindestens 12 Renntiere zu einem Opfer erforderlich und soviele waren auch da vorhanden, von welchen alle Tage eins geschlachtet wurde. Das geschah im Walde, fern von den Hütten an einer reinen Stelle, welche noch nie von einem Weibe betreten war, und nicht einmal jetzt war es den Frauen erlaubt dabei zu sein; denn das weibliche Geschlecht wird für unrein angesehen, wie man auch im Alltagsleben oft zu bemerken Gelegenheit hat.

Besondere Opferceremonien wurden nicht genannt und kamen vielleicht auch nicht vor; nach dem Opfer wurde jeden Tag ein Holzbock mit dem Fell des geopferten Tieres überzogen, so dass zum Schluss der Opferzeit zwölf solche Renntiergebilde dort am Walde neben einander standen. Nachdem die Renntiere alle geschlachtet waren, nahmen die Lappen die Häuser wieder auseinander und begaben sich in ihr Dorf zurück. Dies war 1874 nach Neujahr geschehen. -- Vielleicht wünschen die geehrten Zuhörer zu erfahren, ob das Opfer geholfen; diese Frage kann ich direkt mit dem Bericht der Lappen beantworten, dass die Zustände nach der Opferzeit wirklich sich gebessert hätten und dass es ihre Absicht sei, auch in Zukunft mit den Opfern fortzufahren; bei meinem Besuch dort waren schon mehr als 10 Renntiere den Göttern geweiht und auch die Opferzeit war auf das künftige Neujahr (1877) festgesetzt.

Nachdem ich am 26. November von *Varzin* abgereist, reiste ich noch 9 Meilen nach Nordwesten bis Ljawozersk, dessen Einwohner wie auch die anderen im Sommer an der Küste des Eismeeres wohnen; aber von da wendete ich mich nach Südwesten, um an die Ufer des in dem Waldgebiet gelegenen grossen Sees Lowozero zu gelangen. Hier bringen die Lappen schon den grösseren Teil des Jahres zu rings um den See zerstreut, und sammeln sich nur zum Winter in dem am nördlichen Ende des Sees liegenden Pogost, wo sich auch eine Kirche befindet. Der Pogost war damals noch leer, weshalb ich teils bei einer einzelnen Familie, teils in einem Hause, wo man sich versammelte, um die Steuern an den von Kola hergekommenen Steuerempfänger zu bezahlen, die drei Tage zubrachte, welche ich an diesem Ort verweilte. Vom Ufer des Lowozero liegt der grosse See Imandra 12 Meilen entfernt; hierhin reiste ich in zwei Tagen, am 1. und 2. December, und von da ohne längeren Aufenthalt längs dem Eise des Imandra weiter bis zum Orte Kantalahti, wo ich während einiger Tage Gelegenheit hatte, mich mit einem bis dahin mir noch unbekannten Dialekte, dem akkalaschen, zu beschäftigen. Von hier machte ich noch einen kurzen Abstecher nach Osten zu dem Dorf Kusreka am Strand der Kantalahti-Bucht zu dem Zweck, um sichere Kenntnis von einer in Wieljärvi wohnhaften alten karelischen Niederlassung zu gewinnen; und von da zurückkehrend, fuhr ich über das Eis von Kantalahti nach der sogen. Karelischen Küste und weiter durch das nördliche russische Karelen zurück nach Finnland.

Das Kola-lappische Wörterbuch wurde bei der 50:sten Jahresfeier der Finnischen Societät der Wissenschaften, den 29. April 1888 mit einem Staatspreise belohnt.

I.

Sanakirja.

Wörterbuch.

A, Å, Θ.

1. (A) *ā* ah! | ach!
2. *a* (ǫ), N. A. =, mutta | aber.
3. (-O) *-a* A. -ko? -kö? | enklit. Fragepartikel; *jik-a kul?* etkö kuule? | hörst du nicht?
4. (ΘKA) *aᵢkke*, K. *aᵢkk*, N. *θᵢhk*, A. *ek* ikä, aika | Lebenszeit, Alter, Zeit; *a. pajas* iän kaiken | ewig; *aᵢγe ealmuš*, *a. toll* iankaikkinen elämä, i. tuli | das ewige Leben, e. Feuer.

   eg(θ)sańč, *-seńč* A. iankaikkinen | ewig.
5. (AKKA) *āᵢhke*, K. *āᵢhk*, N. *āhk* akka | altes Weib, Frau.

   āᵢke-loᵢnte eräs lintu | ein Vogel.

   (AKKO) *āhka* isoäiti | Grossmutter.

   ākka l. *āka* (amplif.) mummo! | Grossmutter!

   āhkaᵢv, *-ve* (isoäidin) lapsenlapsi | Enkel od. Enkelin (der Grossmutter).
6. (AKKO) *āhka* ks. *uks-āhka*.
7. (ΘKTΘ) *akt*, gen. *avtĭ*, *aftĭ*, K. N. A. *θχt*, *θvt* yksi; sama | ein; derselbe; *avt sijest*, K. A. *θvtest* yhdessä | zusammen; K. *ni θχt* ei yksikään | keiner.

   θvt-nalšem K. N. yhtäläinen | einerlei.

aχte- K. yhtyä | sich vereinigen.

akteana, K. *aχtan,* A. *aχtɵn, aχtnas* yht'äkkiä | auf einmal, plötzlich.

ɵχteδe- K. yhdistää | vereinigen.

aktišt, N. *ɵχtešt* yhdesti, kerran | ein Mal.

aktis yhteen | zusammen.

ɵχto, -tu K. N. yksin | allein.

ɵvtsańč A. osallinen | theilhaftig.

ɵvtsest A. erittäin | besonders.

8. (ΘKCA) *akce,* K. *aχc,* N. *ɵχc* yhdeksän | neun.

aγcant, K. *avcant,* N. *ɵvcat,* A. *avcat* yhdeksäs | der neunte.

aγcanas, -azi yhdeksännes | Neuntel.

akces, -cazi (coll).

9. (AKŠɵj, -o) *ākše,* lat. *ākšiji* l. *-ja,* K. *aχš,* N. *aχš, āvš* kirves | Axt.

ākš-šaılme kirveen silmä | das Auge der Axt.

aχšjeńč K. (dem.).

10. *ɵhkan* K. = *ihkan* ks. *jehkan.*

11. (AÑKΘ) *āńk* hanki | gefrorene Schneerinde.

12. *aj* ai! voi! | ach! ei! o!

13. *ājja* l. *ājje* venäläinen laulu | russischer Gesang.

ājje- l. *ājja-* laulaa | singen.

14. (AJA, AJAKA) *ājja,* lat. *ājjańi,* K. *ājja* l. *ājje,* N. *ajj* (amplif.) iso-isä! | Grossvater!

ājjeg, -ge iso-isä | Grossvater; N. *ajjiχam* iso-isäni | mein Grossvater.

ājjev K. (iso-isän) lapsenlapsi | Enkel od. Enkelin (des Grossvaters); = *āččaıv.*

15. (AJKA) *ajk* N. aika | Zeit; T. *toni ajken* sinun läsnäollessasi l. aikanasi | in deiner Gegenwart, vor dir;

K. *ā₍lkej ajgest* alussa | im Anfang; A. *ku₍hk ajkin* pitkän ajan päästä | nach langer Zeit.

ājgelt, K. *ajgeld*, *ajga₍lt*, N. *ajγelt* aikaisin | zeitig, früh.

16. *ajk* Sem. (jumalain nimissä) äiti | (in Namen der Göttinnen) Mutter: *Tavā-a.*, *Šant-a.*, *Rā₍z-a.*, *Meantaš-a.* (ks. Nimiluetteloa).

17. (AJTa, -o) *ājt*, lat. *ājta* l. *ajtu* K., N. *ajt* aita | Zaun, Umzäunung.

18. (AJTO) *ajta* kaikkein | aller.

19. (AJTTo, -a) *ajhta*, K. N. *ajht* aitta | Vorrathshaus.

ajht-uks-ńā₍lme aitan ovensuu | die Thüröffnung des Vorrathshauses.

20. (AJTa-, -TNA-) *ājtne-* K., N. *ajhte-*, 3 p. pr. *ajaht*, viihdyttää, lohduttaa | trösten.

21. *ajčč* K. = *a₍čč*.

22. (AJaSTA-) *āj'sc-* K., N. *āj'ste-*, A. *aj(j)este-* rukoilla | beten.

ajjestatte- A. taivuttaa rukoilemalla | durch Beten bewegen.

ajjestaste- A. (mom.).

23. (AJNA, AJNэKA) *ajne* eräs hylkeenlaji | eine Robbenart, Seehase (морской заяцъ).

ajneγ K. iso mustapilkkuinen hylje | Mönchsrobbe (тевякъ).

24. (AJRo) *ajr* N. airo | Ruder; = *ārja*.

25. (aJVO) *ajva* terä | Schneide, Schärfe.

26. *ātt*, lat. *attu* K., A. *āt*, lat. *ātta* (ǫ) helvetti | Hölle.

27. (ӨTA) *a₍tte*, K. *a₍tt* nyt | jetzt.

28. (ӨTӨMA) *at*, *attīme*, K. N. *эδe*, *эttem* ydin | das Mark.

29. (ӨČA) *a₍čč*, gen. *a₍ǯ'* K., N. *ehč*, *ejj* isä | Vater; = *jieččc*.

aᵢǯ'-piejv K, N. *ejj-pejv* 1:nen pääsiäispäivä | der 1:ste Ostertag.

aᵢčč-pieᵢll K., N. *ehč-p.* isäpuoli | Stiefvater.

30. *ăčča*, lat. *ăčńi* (amplif.) isä! | Vater! (Pro *eača*. vert. *jiečče*.)

ăččaᵢv, *-ve*, N. *ahčev* (iso-isän) lapsenlapsi | Enkel od. Enkelin (des Grossvaters).

31. (ΘCA-) *aᵢcce-* nousta | steigen; *čăᵢcce acca* merivesi nousee | die Fluth geht hoch.

aᵢcce (n. agent.); *a. čăᵢcce* nousuvesi, vuoksi | Fluth.

32. *ăʒ'* ks. *jŭᵢlk-ăʒ'*.

33. (AŠΘja) *ăᵢšše* K. asia, syy | Sache, Ursache.

34. *aštu* todellakin | wirklich, wahrlich; = *ošte*.

35. (AŠTΘJa-) *ạštje-*, 3 p. pr. *ạštaj* K., N. *aštje-*, *aštaj*, luvata | versprechen.

36. (ASΘ-) *ăssi-* rakentaa | bauen.

ăsskiΘᵢtte- (inc.).

37. (ASΘKA) *ăs*, gen. *ăssige*, K. *ạz'*, *ạssey*, A. gen. *ăssΘj* l. *ăss'γi*, vaatekappale, mon. vaatteet | Kleidungsstück, Gewand, pl. Tracht.

ạz'-rieᵢvn K. lieve | Saum.

38. (ΘSKA) *aᵢske* syli, helma | Schooss.

askaᵢde- syleillä | umarmen.

39. (ASKo-) *askΘ-* A. uskoa | glauben.

askΘde- A. uskoa jkulle | anvertrauen.

ask(Θ)škoᵢtte- (inc.) A.

40. (ΘSTa-) *Θᵢste-*, 3 p. pr. *ast* N. saavuttaa, ehättää | erreichen, einholen.

(ΘSTO) *asta*, K. N. *ast* jouto | freie Zeit; *jillak a.* ei ole aikaa, en ehdi | ich habe keine Zeit.

41. (ASTΘJa) *aᵢstej* K., N. A. *aᵢstij* astia | Geschirr; N. A. myös: ruumis-arkku | N. A. auch: Sarg.

42. (ANA) *ḁᵢn* K., A. *aᵢn* nyt | jetzt; = *oᵢn.*
anγeńč A. nykyinen | jetzig: *a. rajest*, *a. rajja* tästä hetkestä asti, tähän hetkeen saakka | von jetzt an, bis jetzt.
43. (ANNA) *ḁᵢnn* K., A. *aᵢn*, *aᵢńn; ḁ. sonn poatt* anna hän tulee: tulkoon | lass ihn kommen, er mag kommen, er komme.
44. *ānna*, lat. *ānnańi* (amplif.) äiti! | Mutter! = K. *eanna*, ks. *jienne.*
45. (ANO-) *ānna-*, K. N. *ānne-*, A. *ānnɵ-* anoa | bitten.
ānnɵj (n. agent.) K. A.
ānɵškuɵᵢtte- (inc.).
ḁndɵtte- pyytää | flehen.
ān'se-, 3 p. pr. *ānast* K. (mom.).
46. (ANA-, ONA-) *ḁᵢnne-*, impf. *ōnij* K. N., A. impf. *ɵᵢnij*, pitää, omata, käyttää, kuluttaa | halten, haben, brauchen; verbrauchen.
anmuš A. tuhlaus | Verschwendung.
47. *ḁᵢneχ* K. lyhyt | kurz; = *oᵢneχ.*
48. *anγel* (*ǫ*) A. enkeli | Engel.
49. (ANŠA-) *ānše-* ymmärtää | verstehen.
50. (ANATTA-) *ḁᵢn'χe-*, 3 p. pr. *ḁᵢnaht* K. kelvata | taugen, werth sein; *ij ḁᵢneht* ei kelpaa | taugt nicht.
ḁᵢn'χėj (n. agent.) kelvollinen | tauglich.
51. (ΘNTA-) *aᵢnte-*, K. =, A. *ɵᵢnte-* antaa | geben, schenken (A. auch: verrathen).
aᵢntij, *ɵᵢntij* (n. agent.).
ɵntle- K. A. (fr.) annella, jaella, tarjota | oft geben, vertheilen, anbieten.
aᵢntem (n. act.) K.; *illea mun' aᵢntmest* ei ole minun annettavissani | steht nicht in meiner Macht zu geben.

(ΘNTU-) *ante-* K. (pass.); *ij ɵntu* ei anneta | wird nicht gegeben.

antamaš, gen. *-aži*, K. *antmuš*, *-už* lahja | Gabe, Geschenk.

52. (ANTɵŠTA-) *ąntše-* K. ymmärtää | verstehen; *ij ąntešt* (mom. pro ANŠɵSTA-? ks. ANŠA-).

53. (ANASɵ) *ā₍nes* K. ahnas | begierig, lüstern.

54. (ANASTA-) *ā₍n'se-*, *ą₍n'se-* K. anastaa, ryöstää | sich bemächtigen, rauben; *ij ą₍nest*.

55. (ARO?) *āra-vīɵlaj* meriveden alimmallaan-olo | Stillstand des Wassers (zwischen Ebbe und Fluth).

56. (ARO-) *ąrre-* K., N. *ārre-*, A. *ārrɵ-*, impf. *ārrum*, istua, olla | sitzen, sein; vert. *oarra-*.

arɵste- A. (mom.); *arest!* ole liikkumatta! | halt!

57. (ARKΘ) *ārk*, K. *ąrk*, N. *ark* arki, paastoton aika | fastenfreie Zeit.

ąrk-ku₍rñjem-piejv K. Marian kuolinpäivä | der Todestag Mariae.

ark-piejve paastoton päivä | fastenfreier Tag.

58. (ARJO) *ārja*, K. *ārj* airo | Ruder; = *ajr*.

59. (ARTO) *ārta* vapeet | Gerüst von drei gegen einander gestellten Baumstämmen, zum Aufhängen verschiedener Gegenstände.

60. (ARTTΘ-) *ąrhte-* K. riidellä | schelten, zanken.

61. (ARTOŠΘ) *ārtuš*, *-uži* hartio | Schulter.

62. (ARTɵVO) *ārtovva* 10 kopeekkaa | 10 Kopeken.

ārtovvazaj 10 kopeekan raha | Zehnkopekenstück.

63. (ΘRΘŠA-) *ɵrše-*, 3 p. pr. *ɵrraš* K. äristä | murren; vert. *χorše-*.

64. *aršin*, K. *ąršin*, N. *aršen* (ϱ) arssina | Arschin.

65. *ą₍res* ks. *o₍res*.

66. *ārba* N. perintö | Erbtheil.

67. (ARVO) *ārva*, K. N. A. *ārv* l. *arv* arvo, hinta | Werth, Preis.

arv(ɵ)de- A. arvostella | schätzen.

68. (ARVATA-) *āɪrv'de-* K., N. *aɪrvē-*, A. *aɪrv(e)de-* arvata | errathen.

āɪrvdus K., *ārvχɵs* KL. arvotus, vertaus | Räthsel, Gleichniss.

69. (ΘLΘ) *al*, *alĭ*, *ɵl*: *aɪln*, K. =, A. *ɵɪln* päällä, -ltä, yllä, yltä | auf, an; von, ab; *alĭ*, K. N. A. *ɵl'*, *ɵl* päälle, ylle, auf, an. — *ɵlmus* (superl.) ylimmäinen | oberst.

(ΘLΘKA) *all*, *allĭge*, K. *ɵll*, *olleγ*, N. *ɵlliγ* korkea | hoch.

ɵl-nɵmm l. *ɵll-nɵmm* A. kunnia | Herrlichkeit.

allane- yletä, kohota | sich erheben.

aɪlene-, 3 p. pr. *aɪleanta* (caus.).

70. (ΘLAKKa) *aɪleχ* K. sininen, viheriä | blau, grün.

71. *allokaj* (dem.) alli | Polarente.

72. *ạlk...* K. ks. *olka.*

73. (ALKA-) *āɪlke-*, K. =, A. *aɪlke-* alkaa | anfangen.

ālk, N. A. *alk* alku | Anfang; N. *alk-eγest* alkuvuodesta | am Anfange des Jahres; A. *tāt lī kɵb algɵt* se on kivun alkua | das ist der Anfang der Krankheit.

ālkte-, K. *ạlkχe-*, *ij ạlkeht*, N. *alγte-*, A. *algte-* alottaa | beginnen, anfangen.

ạlkχɵš K., A. *algtɵs* alku, luku | Anfang, Kapitel.

ālktĭččĭ- (ĭɵ) (refl.) alkaa | seinen Anfang nehmen.

ạlgχuvve- K. (refl.).

74. (ΘLKA) *aɪlke*, K. *aɪlk*, N. A. *ɵɪlk* poika | Sohn; *mĭrĭ a.* vesa | Spross.

aɪlke-pielle, K. *aɪlk-piell*, N. *ɵɪlk-piell* poikapuoli | Stiefsohn.

aɪlkem K. puun vesa | Spross.

75. (ALTO) *ālta* vanha vaadin | alte Rennthierkuh.
ālduj (dem.).

76. (ΘLTA) *aᵢlte*, K. *aᵢlt*, A. *eᵢlt*, N. *elda* likellä, -lle, -ltä | nahe, aus der Nähe; — komp. *aᵢltelest* likempänä, -pää; *aᵢltela*, K. *aᵢltl'a*, *-la* likemmäksi; *aᵢlt-leampa* likempi | näher; — superl. *aᵢltemîs*, K. *aᵢltmus* lähimmäinen | der nächste.
altne-, 3 p. pr. *altîna*, K. A. =, lähestyä | sich nahen.
altnaškoᵢtte- A. (inc.).
aᵢltne-, 3 p. pr. *-tant* K. ojentaa, tarjota | darreichen, anbieten.

77. *altte*, instr. *alttel*, lat. *altti* iso kahveli | grosse Gabel zum Herausnehmen des Fleisches aus dem Kessel.

78. (ΘLTΘSΘ) *alts*, gen. *altîzî*, K. *eldas*, *eltas* jalkarinta; päällisnahka | das Blatt (am Fusse); Oberleder.

79. *alas* heti | sogleich.

80. (ALSA) *āᵢlse* l. *sîrm-ā*. sormien väli | der Zwischenraum zwischen den Fingern.

81. (ALONA-) *āllane-* hymyillä | lächeln.
āllanāᵢhte- (caus.).

82. (aLMΘ) *ǫlm-olmuńč* K., N. *elm-olmaš*, l. *-muš* mies | Mann.
ǫlm-pielle K. miespuoli | das männliche Geschlecht.

83. (ΘLMA) *aᵢlme*, K. *aᵢlm*, N. A. *eᵢlm* taivas (A. myös: mailma) | Himmel (A. auch: Welt).
alm-mānta mailma | Welt.
elmeδ, *elmse* K. ilmeisesti | offenbar.

84. (APO) *āppa* apu | Hülfe.
ābade- auttaa | helfen.
āppalaj apulainen | Gehülfe, -fin.

85. (APeJA) *āᵢbej* mielipaha | Verdruss; *mîᵢnne čevta lī ā.* minua kovin harmittaa | es verdriesst mich sehr.

86. (ΘPSA-) *aᵢpse-*, K. =, N. *aᵢhpse-* haista | stinken, riechen.
aps, K. =, N. *ɵhps* haisu, haju | Gestank, Geruch.
87. *āpstakk*, gen. *-agi̊*, K. *ḁvsekk*, N. *ḁv'stɵhk* auskari, viskain | Schöpffässchen.
88. (APΘNA) *ābn*, gen. *āppi̊ne* viiksi | Schnurrbart.
89. (ΘPRA) *aᵢbre*, K. *aᵢbr*, N. *ɵbr* vesisade | Regen.
aᵢbr-uɵχt K. sadekuuro | Regenschauer.
aᵢbr-šɵññ K. sateinen ilma | Regenwetter.
90. (ΘVɵ) *ɵvv* N. vyö | Gurt.
ɵvv-sajj N. vyötäiset | die Weichen.
91. (AVKKo-) *ḁfke-* K. soimata, haukkua | schmähen, schelten.
92. (AVTΘ) *āvt*, K. *ḁvt*, N. *avt* haahka | Eidergans.
93. (AVATA-) *āvvede-*, K. *ḁᵢv'de-*, N. *aᵢvē-*, A. imperat. *āᵢvved*, avata | öffnen, aufmachen.
āva(d)akk, gen. *-agi̊*, ks. *lohk-ā*.
(AVOJ) *āvaj* (pred.) avoin | offen.
āvvane-, K. *āvne-*, A. *avvne-* auveta | sich öffnen; sichtbar werden.
94. *avta*, *avta ju*, KL. =, K. *ovta* taas | wieder.
95. *ɵvt . . .* ks. *akt.*
96. (AVTA) *āvte*, K. *aᵢvt*, N. *χavt* kuoppa; syvänne joessa | Grube, Graben; tiefere Stelle in einem Flusse.
97. (AVTO-) *āvta-*, K. *avte-* hautoa, lämmittää | schüren, wärmen.
98. (ΘVTΘ) *avti̊*, *avt*, *ɵvt* esi, ete | das Vordere: *avtst*, K. N. A. *ɵvdest* edessä | vor; *aᵢvti*, K. N. *ɵᵢvte*, *evte*, A. *ɵvte* eteen | vor; *avti̊s*, K. *ɵvdus*, *ɵvdɵs* eteenpäin | vorwärts; *avti̊le*, K. *ɵvtel* ennen, ennemmin; edestä, puolesta | eher, vormals; vor, für; *avtlest*, K. N. *ɵvtlest*, *ɵvdlest* edellä, edeltä |

voran, vorher; — superl. *avtemis*, K. *a͵vtmus*, *a͵vδmus* etummainen | der vorderste, erste.

o͵vte K. vielä | noch (lat.?).

ovd-belt A. ennen | vor: *o. kon* ennenkuin | ehe.

ovtlańč K. edellinen, entinen | vorig.

99. *gvsekk, gv'stohk* ks. *āpstakk*.

100. (ΘVRΘ) *avr* liekki | Flamme.

101. (AVLA) *ā͵vle*, K. N. *a͵vl* vitjat, haahlat | Kette, Kesselhaken.

102. (AM(A)SA-) *ā͵mmeze-*, K. *ā͵mse-* haukotella | gähnen. *āmsodde-* N. (fr.?).

103. (AMALA) *ā͵mmel-ākaj*, *ā͵mmel-vā͵ǯ* sarveton vaadin | hörnerlose Rennthierkuh.

104. *g͵mpχe-* ks. *o͵mpχe-*.

E, Ė, I, I̊.

Näillä vokaaleilla alkavat sanat löytyvät *J*:n alla | Die mit diesen Vokalen anlautenden Wörter kommen unter *J* vor.

I̊ (io), U, O.

Näillä vokaaleilla alkavat sanat tavataan *V*:n alla | Die mit diesen Vokalen anlautenden Wörter finden sich unter *V*.

K (*g*, *γ*).

105. (-KO, -OKO) *-ga* l. *-aga* -ko, -kö | enklitische Fragepartikel; *piejvaga pāšta?* päiväkö paistaa? | ist es die Sonne, die scheint? *pāštańčiaga piejve?* paistaneeko päivä? | scheint wohl die Sonne?

06. *kie*, K. N. =, A. *kī* l. *kij*, vart. *kie* (pron. interr. & rel.) kuka, ken | wer, welcher; *kie-gen*, *kie-ni* joku | Jemand; *kie-gen*, *ni kie-gen* l. *ni-kie* kukaan | (mit negiertem Präd.) Niemand.

07. *kū*, gen. *kon* (interr. & rel.), K. N. A. =, kuka, joka | wer, welcher; *kū-gen*, *kū-ni* jokin | irgend einer.

koχt K. A. kuinka? niinkuin | wie; = *kuht*.

koñka, K. *koñg'* mikäli, sitä myöten l. sen verran kuin | wie weit, in so fern od. so viel als.

koᵢt kuin, niinkuin | wie; A. =, jos; kuin | wenn; als.

koht kuinka? miksi? | wie? warum?; vert. *kuht*, *koχt*.

kuht, *kuoht*, K. =, kuinka | wie; = *koχt*.

kon A. kunnes | während, bis; *ɵvd-belt k.* ennenkuin | ehe.

koᵢntem, gen. *-mc*, kummoinen; semmoinen kuin | wie beschaffen; solcher wie.

kozî, K. *kōs*, KL. *kozɵ*, N. *kōzz*, *kōs*, A. *koz* mihin | wohin; *koᵢst*, K. N. A. =, KL. *koᵢste* missä, mistä | wo, woher; — *ni koᵢste-gen* ei missään, ei mistään | nirgendswo, n.-woher.

08. *-keahka* -hko | moderatives, mit der Endung *-hka* verwandtes adj. encl., ziemlich; *kuᵢkkegeahka* pitkähkö | ziemlich lang.

09. (KIEKɵ) *kīkk*, N. *kiehk* käki | Kuckuck.

10. (KIKɵ-) *kikkî-* noitua | zaubern.

11. *kūk* kumarrusta matkiva välisana | Das Bücken darstellendes Wort.

12. (KUKKA) *kuhke*, attr. *kuᵢkes*, K. N. A. *kuᵢhk* pitkä | lang; *kuᵢkke*, K. *kuᵢk*, N. A. *kuᵢhk* kauvan |

lange; *kuhken*, K. N. *kuihken* kaukana, -kaa | fern, von ferne; *kukazi*, *-kkazi*, *-kkiz*, K. *kukas*, N. *kuhkas* kauvas | fern, weit.

kuikegeahka pitkähkö | ziemlich lang.

kuik-nalšem K., N. *kuihk-nālšem* pitkulainen | länglich.

kuhkane- pitentyä | länger werden.

kuhkavitt pituus; välimatka | Länge; Abstand.

kukiej pituinen | von einer gewissen Länge; *afti taimm k.* saman pituinen | eben so lang.

kukkešk K., N. *kukkešk* keskisormi | Mittelfinger.

kuhkēles N. pitkittäin | der Länge nach.

kuigelde- riippua, laahata | niederhangen, schleppen.

kuikeldageist A. kaukaa | von ferne.

113. (KŌKKA) *kueihk* K., N. *kuaihk* onkikoukku | Angel.

koakańč K., N. *koahkeš* (dem.).

114. *kukχolle* K. huutaa | schreien.

kukχollem K. huuto | Geschrei.

kukχollej K. (n. agent.).

kukχolškueitte- K. (inc.).

115. (KUOKKΘTA) *kikkiit*, attr. *-kis* kalpea | blass, bleich; vert. K. *kojkeδ*.

kikne-, 3 p. pr. *-kinta* kalveta, kelmistyä | blass werden, erbleichen.

kiknahte- (caus.).

116. (KUOKTΘ) *kikt* l. *kikt*, gen. *kiit*, lok. *kivtest*, K. *kūχt*, N. *kuaχt*, A. *koχt* kaksi | zwei; *kiit sijja* kahtia | entzwei.

kūit-nalšem K., N. *kuoit-n.* kahtalainen | zweierlei.

kiites, gen. *kioktazi*, K. *kūjtes* l. *-tas*, gen. *kueχtas*, KL. *kūites* pari | ein Paar, zwei zusammen; A. *leńǯet koχtest* будутъ двое.

kiofta, *kikti*, K. *kuχtu* l. *-to*, N. *kuoχto* molemmat | beide.

kiktlas l. *kiχtlas* kahtaanne | nach zwei Seiten hin.

kūχtlańč K. ulkokullattu | Heuchler.

17. *kukti* l. *kukt* molemmat | beide; = *kikti*.

18. (KAKCA) *kākce*, K. N. *kāχc* kahdeksan | acht.

kāγcant, K. *kāvcant*, N. *kāvcat*, A. *kavcat* kahdeksas | der achte.

kāγcanas, gen. *-azi* kahdeksannes | Achtel.

kākces, gen. *-cazi* (coll.).

19. (KUKSA) *kukse*, K. *kuiks*, N. *kuiχs* kauha, kousa | Schöpfgelte, Schöpffässchen.

20. (KUOKSOJ) *kioγsaj*, gen. *kiksi*, K. *kuovs*, N. *kuovas* rusko | Röthe: *jieks-k.* iltar. | Abendr.; *jinc-k.* aamur. | Morgenr.

kioγsa-tāiste kointähti | Abend- und Morgenstern.

21. (KAKASTA-) *kāikse-* K., N. *kāikste-* kuristaa, kaakistaa | erdrosseln.

kāhksotto- A. (refl.) hirttäytyä | sich erhenken.

kāksolle- K. (fr.).

22. (KOKONA-) *koaknc-*, 3 p. pr. *-kkan* K. kokoutua | sich versammeln.

kuahkeneškuehte- N. (inc.).

koaγγē- N. koota | sammeln.

23. (KOKORA) *koagair*, gen. *-re*, kuikka, kaakkuri | Tauchervogel (ϱ rarapa).

24. *keaχn* A., N. *kiaχa*, attr. *-as* kehno | schlecht.

keaχnvut A. kehnous, pahuus | Schlechtheit, Übel.

25. *kuoiχ* l. *kuojχ* K. koi | Motte.

26. *koχt* K. A. ks. *kū*.

27. *k̄oñka*, *koñg'* ks. *kū*.

128. *koañkaže-* törröttää (?) | hervorragen (?).

129. (KA(J)ÑALA) *kāiññel*, gen. *-le*, l. *kāiññel-viəlaj*, K. *kajñel-vuəlańč* kainalo | Achselhöhle.

130. (KIEJΘ) *kijj* l. *kijj-sijje*, K. *kījj*, N. *kiejj* jalan jälki | Fusstapfe.

131. (KUOJΘ) *kijj*, K. A. *kujj* aviomies | Ehegatte; *kijji aintet* naittaa | verheirathen; *k. manniit*, *k. viil-ket* mennä miehelle | verheirathet werden.

132. (KAJAKA) *kājeg*, gen. *-ge*, K. *kājjeγ*, N. *kajjiγ* kajava | Möwe.

133. *kejke-* (?), impf. *kejkij* A. ojentaa | ausstrecken, reichen.

134. *kiəjk*, K. *guəjk* tähden | wegen; *viktolla košk kiile kiəjk* lähettää noutamaan kuivia kaloja | er od. sie schickt nach gedörrten Fischen.

135. *kojkeδ*, attr. *-kes* K. kelmeä | blass, bleich.

136. *kajδətte-* (ǫ) K. katua, tehdä parannusta | bereuen, Busse thun.

kajdadəškoitte- A. (inc.).

kajδətmuš K. (n. act.).

137. (KIJTTO-) *kijhta-*, K. *kijhte-*, N. *kejhte-* kiittää, ylistää | rühmen.

kijhtale- (fr., dem.).

kijhtmuš K. ylistys | Lob.

138. (KUJASΘ) *kujes*, gen. *-jjazi*, kova, rapea | hart, spröde.

kujesme- koveta | hart werden.

kujesmāihte- (caus.).

139. (KĒJNO) *keajna* (*ie*) l. *tāilve-k.*, K. N. *keajn* talvitien paikka | die Stelle, wo der Winterweg (*čiəkas*) geht.

140. (KAJPO) *kajpa*, A. *kajp* leuka (A. poski?) | Kinn (A. Wange?).

141. (KAJVo) *kajv* K. N. lähde | Quelle.

142. *kejve-* (?) A. pudistaa | schütteln (*ρ* кивать).

143. (KIJVO) *kijva* ovenripa | der Griff an der Thür.

144. (KOJVO-) *koajva- (iə)*, K. N. *koajve-*, KL. *koajvə-*, A. *kojvə-* ammentaa | schöpfen.

145. (KŌJVO) *koajva (iə)*, K. N. *koajv* lapio | Spaten.

146. (KAJMO) *kajma*, K. =, N. *kajm* kaima | Namensvetter.

147. (KUOJMa) *kuejm* N. kumppani | Gefährte.

giəjm, K. *guəjm*, A. *vujm* (postp.) kanssa, -lla | mit.

148. (KΘTΘ) *katt*, N. *kəht* talja, karvainen nahka (karhun, lampaan) | Fell.

149. (KATO-) *kātta-*, KL. =, kadota | verschwinden.

kādade-, K. *kāδ'χe-*, 3 p. pr. *kāδaht*, N. *kāδ'te* kadottaa | verlieren.

150. *kaᵢtte* alushousut, kaatiot | Unterhosen.

151. (KATTA-) *kāᵢhte-*, K. N. =, A. *kāᵢtte-* kattaa, peittää; sulkea | decken, bedecken; verbergen; zumachen.

kāht (?), gen. *kāt* A. katto | Dach.

kahtje- K., A. *kattəje-* (pass.).

katčətte- K. (refl.).

katəs K. katto; kansi | Dach; Deckel.

152. *kaδ'-suəl'* K. mailma | Welt.

153. (KIETΘ) *kītt*, K. =, N. *kieht*, A. *kit* käsi | Hand.

kītt-kiəmte (oa) käden selkämä | äussere Handfläche.

kītt-lāᵢppe kämmen | innere Handfläche.

kītt-pielle toinen käsi | die eine Hand.

kītt-poazaj kesy poro | zahmes Rennthier.

154. (KITΘ, KIDΘ) *kitt*, K. =, N. *kidd* kevät | Frühling.

kitt-pāılle kevät-aika | Frühlingszeit; *kitt-pāılc* kevätaikana | im Frühjahr.

kittāga, N. *kidda* keväällä, keväisin | im Frühling.

155. (KITTA-) *kihte-* l. *kėhte-* K. N. keittää | kochen; = *kipte-*.

156. (KUOTA-, KUODA-) *kīıtte- (īɵ)*, K. *kūıtte- (uɵ)*, A. *koıdde-* (impf. *-u-*) jättää | hinterlassen, lassen.

kīttī-, 3 p. pr. *-ttāja*, K. *kūtje-* l. *kuɵtje-*, 3 p. pr. *kuɵttaj*, N. *kuaddje-*, *-ddaj* jäädä | zurückbleiben, bleiben; — A. *ij kuddu*.

kuddastallɵ- A. jäädä | hinterlassen werden, bleiben.

kuddɵstallɵm A. anteeksi antaminen | Vergebung.

157. *kīıhti* (postp.) vastapäätä | gegenüber.

158. (KUTΘ) *kutt*, K =, N. *kuht* kuusi | sechs.

kudnt, K. *kuδant*, N. *kūδat*, A. *kūdat* kuudes | der sechste.

kudnas, gen. *-azī*, kuudennes | Sechstel.

kuts, gen. *-ttīzī* (coll.).

159. *kuht*, *kuoht* = *koχt*, ks. *kū*.

160. *kuıtte*, *kuttu* l. *vīj-k.* rasvalla täytetty kalannahka | mit Thran gefüllte Fischhaut.

161. (KŌTA) *kīɵıtte (oa)*, K. *kuɵıtt*, N. *kuoıht*, A. *koıt* lappalaiskota; kukkaro | lappländische Hütte; Tasche, Beutel; *kīɵıdeses* kodissaan, kotona | zu Hause; *koattaıs* kotiinsa | nach Hause.

kīɵıde-jielle kotohaltia | Hauskobold.

kuoδešm N. luola, pesä (ketun) | Höhle (des Fuchses).

kuɵıtlańč K. kotolainen | Hausgenosse.

162. *koıt*, *koht*, vert. *kuht*, *koχt*, ks. *kū*.

163. (KOTA-, KODA-) *koᵢtte-*, K. =, N. *kōᵢdde-* kutoa, neuloa (sukkaa, verkkoa) | häkeln, stricken.
koᵢttem-nīvle sukkapuikko, -varras | Stricknadel.

164. (KETKA) *kieᵢtke (ea)*, K. N. *kieᵢtk*, A. *kētk* kivi | Stein.
kieᵢtke-rɨobe (plur.?) kiviröykkiö | Steinhaufen; K. *kieᵢtk-ruopp* korkea kallio | hoher Felsen.
keatkaj, K. *keaδgańč*, N. *keadgeš* (dem.).
kiaᵢtk N. ahma | Vielfrass.

165. (KITKΘ-) *kitkɨ- (ie)* tuudittaa, liekuttaa | wiegen, schaukeln.
kitkɨm, gen. *-me*, kätkyt | Wiege.

166. (KUOTKA) *kɨᵢtke (ɨo)*, K. *kūᵢtk*, A. *koᵢtk* sydän | Herz.
kɨᵢtkeš, attr. *-ežes*, K. *kūᵢtkeš* vihainen | zornig.

167. (KOTKΘ) *kotk*, K. N. *kōtk* muurahainen | Ameise.
kotkɨ-kɨoᵢtte, K. *kōtk-pieᵢss* muurahaispesä | Ameisenhaufen.

168. *kietkem* ks: *kitkɨm*.

169. (KΘToŠA-) *kattaže-* kirkua, huutaa | schreien.

170. (KΘNTΘRΘ) *koddar*, gen. *kottar* N. polvitaive, kinnerkoukku | Kniebeuge.

171. *kidl-sijje* ranne | Handgelenk.

172. *kuttollo-* A. koetella, maistaa | versuchen, schmecken.
kuttalmuš A. koetus, kiusaus | Versuchung.

173. (KETAMA) *kiedem*, gen. *-me*, l. *k.-pɨjte* poron selkärasva | Rückentalg vom Rennthiere.

174. (KΘČΘ-) *kaččɨ-*, K. A. *kočče-*, N. *kohče-* kysyä, vaatia | fragen, fordern.
kaččkɨoᵢtte- (oa) (inc.).
kočč(i)le- A. (mom.?) kysyä | fragen.

175. (KΘČČΘ-) *kohče-* K., A. *kočče-* pudota | fallen.
kočne- K. (fr.).

176. (KĒČA) *kiečče (ea)*, K. *kie̜čč*, N. *kiehč*, A. *kēč* pää, loppu | Ende, Schluss; *kieččen*, K. *gie̜iččen* (postp.) tähden | wegen; *ta̜nne k. što* sentähden että | weil; K. *keažas piejv* koko päivän | den ganzen Tag.

kēž'te- A. päättää, lopettaa | endigen, beendigen.

177. (KĒČČΘ-, KIEČČΘ-) *kiehčî- (ea)*, K. *kīhče- (ea)*, N. *kiehče-*, A. *kīčče-* katsoa | blicken, betrachten.

kiečste-, K. *kīc'se-*, impf. *kīčist*, N. *kiečste-*, A. *kīcste-* (mom.).

kīhčle- K. kiusata | versuchen.

kīhčlemuš K. kiusaus | Versuchung.

178. (KOČČO-) *kohča-*, K. N. *ka̜hče-*, A. *koččθ-* (?) kutsua | rufen; nennen.

kohčje- l. *ka̜hčje-* K., 3 p. pr. *-čaj*, (pass.) olla nimeltä | heissen.

ka̜ččešyuθ̜tte- K. (inc.).

ka̜čse- K. (mom.).

179. *kačkale-* (fr.) liekutella | schaukeln (ϱ?).

180. (KOČOJ) *kožaj*, gen. *koččî* karsta | Russ (im Ofen, an den Wänden, am Dach).

181. (KI(E)ČΘM) *kīččîm*, K. *kiččem* seitsemän | sieben; N. *čihčem*.

kīččînt, K. *kiččant*, A. *kīžat* seitsemäs | der siebente.

kīččînas seitsemännes | Siebentel.

kīčs, gen. *-ččîzî* (coll.).

182. (KΘCCΘ-) *kθhce-* N. repiä | reissen, aufreissen (z. B. Rennthiermoos).

kθ̜c'se- (?), impf. 3 p. *kθ̜ccist*, KL. (mom.).

183. *kuohc* N. uroskoira | Hund (männlichen Geschlechts).

184. *koahce-* N. ohjata | steuern, lenken.

185. (KOCA-) *kocce-*, 3 p. pr. *-ccaj*, K. *kocje-*, *-ccaj*, A. *kocc(ɵ)je-* herätä, nousta | erwachen, aufstehen.
koccɵlle- K. nousta, ilmestyä | aufstehen, auferstehen, auftreten.

186. (KUOCCΘKA) *kīcc*, gen. *kīhcīge*, K. *kūcc*, N. *kuohc* hapan | sauer (z. B. Fisch).
kīcke-, 3 p. pr. *kīcīñka*, K. *kūcχe-*, *-cañk*, hapata | sauer werden.
kīckāᵢhte-, N. *kuohcyaᵢhte-* (caus.).

187. (KACKA-) *kāᵢcke-*, K. N. =, N. myös *koaᵢcke-* purra, jyrsiä, puremalla kuohita; N. myös märehtiä | beissen, nagen, kauen; durch Beissen castrieren; N. auch wiederkäuen; *kāckama saᵢrves* äsken kuohittu porohärkä | neucastrierter Rennthierochs.
kāᵢckeaste- N. (mom.).
kācklas kuvt A. kyykäärme | Natter.

188. (KΘCKΘ-) *kackɵ-*, K. *kɵcke-*, N. *kɵhcke-*, A. *kɵckɵ-* hukkua veteen | ertrinken.
kɵckδe- K. hukuttaa | ersäufen.
kɵckɵm-bāᵢl l. *kɵckmuš* A. vedenpaisumus | Sündfluth.

189. *kuackńas* ks. *tɵᵢrv-k.*

190. (KOCKAMA) *kīɵᵢckem*, gen. *-me*, K. *kuɵckem*, N. *kuehckim*, A. *koᵢckem* kotka | Adler.
kīɵᵢcke-vāᵢlle eräs haukanlaji | eine Falkenart.

191. (KACOTA) *kāhcaᵢt*, gen. *-de*, takimmainen selkäkappale | das hinterste Rückenstück eines geschlachteten Rennthiers.

192. (KOCCAVA) *kīɵᵢhcev*, gen. *-ve*, K. N. *kuɵᵢhcev* havu | Zweig eines Nadelbaumes.

193. *kāšš* l. *kåss* N. narttu | Hündin.
kāžī-kietke helmi | Perle, Glaskoralle.

194. (KUOŠA) *kīᵢšše (īɵ)*, K. *kūᵢšš*, N. *kuoᵢšš* tuohikoppa | Tragekorb aus Birkenrinde.

195. *kuššaᵢg*, gen. *-ge*, K. *kuššeχ*, N. *koššehk* (ϱ) vyö | Gürtel.

196. (KIŠKO-) *kiška-*, K. *kīške-*, N. *kɵške-* kiskoa; repiä, raadella; nylkeä | reissen; spleissen; zerreissen; (die Haut) abziehen.

kīškej K. raatelevainen | reissend, raubgierig.

kiškade-, K. *kīškχe-*, A. *keškte-* (mom.).

keškdɵttɵ- A. revetä | zerreissen, platzen.

kišksollī- l. *kīšksollī-* (fr.) revellä | zerreissen (tr.).

kīškne- K. (mom.).

keškmuz A. ryöstö | Raub.

197. (KUOŠKΘ) *kīšk*, K. *kūšk*, N. *kuošk* koski | Stromschnelle, Wasserfall.

198. *kīɵᵢške (oa)* (ϱ) kissa | Katze.

199. (KOŠKa) *košk* l. *-ke*, K. *koᵢšk* (praed. *koᵢškēn*), N. A. *košk*, *-es* kuiva; jano | trocken, dürr; Durst.

koškī-, K. *koške-*, N. *kōške-* kuivaa | dürr werden, trocknen.

koškešγuɵᵢtte- K. (inc.).

koškte-, 3 p. pr. *-kīda*, K. *kōškte-*, N. *koškē-* kuivata | trocknen, dörren.

200. (KOSKOTA-, -ŠKOTA-) *koaskade-*, K. *koaškχe-*, N. *koaškte-* vuotaa | leck sein, träufeln.

201. (KΘŠTΘJA-) *kaštī-*, 3 p. pr. *-tāja* l. *-ta*, jättää, hyljätä | hinlassen, verwerfen; *sonī kaštījīn* l. *kaštīn taᵢssi* hänet jättivät sinne | sie liessen ihn dort.

202. (KAŠNA) *kaᵢšn* (ϱ) A. arkku (rahakasna) | Kasten.

203. (KΘŠNA-) *kaᵢšne-*, K. =, N. *kɵšne-* aivastaa | niesen.

204. *kāžnⁱɵj* l. *-nɵj*, K. *kāžnoj*, KL. *kūžno* (ϱ) jokainen | jeder.

205. *-kas* l. *-gas* -kin, myös | auch.

206. (KASΘ) *kass* K. N. kissa, kasi | Katze.

207. (KESA) *kiesse (ea)*, K. N. *kiess*, A. *kess* kesä | Sommer.

kiess-sātka kesä-asema | Sommerstation.

kess-piňk A. etelä | Süden.

kiesse-mānna kesäkuu | Sommermonat, Juni.

208. (KESA-) *kiesse- (ea)* K. N., A. *kēsse-* (impf. *-ī-*) vetää | ziehen.

kiesče- (fr.) vedellä | hervorziehen, allmählich herausnehmen.

kiesčiškⁱɵᵢtte- (oa) (inc.).

kēzvutte- A. (pass.): *kēzvūdet reahka* he langetetaan syntiin | sie werden zur Sünde verführt, w. sich ärgern.

209. (KUOSΘ) *kⁱss*, K. *kūss*, N. *kuoss* kuusi | Tanne.

210. (KUOSA) *kⁱᵢsse* rikas | reich.

211. (KUOSSA) *kūᵢss*, gen. =, N. *kuoᵢss* (ϱ) vieras | Gast.

kūᵢss-tūᵢll l. *k.-vearr* K. vieraspidot | Gastmahl.

kūᵢsχe- K. kestitä | bewirthen.

kⁱᵢsselaj vieras | Gast.

212. *koz . . .*, *kos . . .*, ks. *kū*.

213. (KOSA) *kⁱɵᵢss*, K. *kuɵᵢss*, N. *kuɵᵢss*, *kueᵢss*, *kuaᵢss*, A. *koᵢs* milloin; joskus, koskaan; kun | wann; jemals; wenn, als; *ni k.* ei koskaan | nie; *k. koᵢtt* kun | als, wenn; *k. tuᵢl* kerran, muinoin | jemals, vormals. (Vert. *kū*.)

214. (KOSΘ) *koss* räkä | Rotz; K. N. *kōss* yskä, köhä | Husten.

koss-ńuᵢnne räkänenä | Rotznase.

kōsse- K. yskiä, köhiä | husten.

215. *ko₍ss* (♀) K. N. hiuspalmikko | Haarflechte.

216. (KΘSΘKA) *kass* (attr.), *kassĭg, -ge* (praed. & abs.), K. *kəss, kəsseγ*, N. *kəss, kəssiγ* paksu | dick.

kassanc- paksuta | dick od. dicker werden.

ka₍zene-, 3 p. pr. *-zeanta*, paksuntaa | dicker machen.

217. (KΘSKΘ) *kask*, K. N. A. *kəsk* keski, väli | Mitte, Zwischenraum: *kaskst*, K. N. A. *kəskest*, A. myös *kəskə₍st* keskellä, -ltä, välissä, -stä, *ka₍ski*, K. N. *kə₍ske, -ki* keskelle, väliin | mitten in od. von, zwischen (adv. & postp.); *kaskĭ₍t* kahtia | mitten entzwei; *kaskĭ*, A. *kaska* (adv. & praep.) keskellä, kesken | mitten in, m. unter, gerade während; *kəskês* K. keskenään | unter sich; *kəskə₍l tən* sill'aikaa | unterdessen; — superl. *kaskliembĭs*, K. N. *kəskləmus* keskimmäinen | der mittelste; *kaskemĭ₍sse* keskimpään, -pänä | in die Mitte, in der M.

kaska (adv. & postp.) = *ka₍ski*.

kask-jijj sydän-yö | Mitternacht; K. *kəsk-ĭnn* l. *k.-ĭ. pā₍l*, N. *kəsk-inn* sydän-yön aikana | um Mitternacht.

kas-sĭrm (pro *kask-s.*) keskisormi | Mittelfinger.

kask-piejvc, K. *kəsk-piejv*, N. *kəsk-pejv* keskipäivä | Mittag.

kask-piejv-mā₍lle väliateria keskipäivällä | Zwischenmahlzeit um Mittag.

218. (KΘSKΘ-) *kaskĭ-* iskeä tulta | Feuer schlagen; A. *termes kask* leimahtaa | es blitzt.

kaskəm, gen. *-mc*, K. N. *kəskem* tulirauta | Feuerstahl.

219. (KUOSKə-) *kūske-* K. koskea | berühren, anrühren.

kĭskne- (pro *kĭskntc-*), K. *kūsknc-* koskea | berühren: *kā₍nc kā₍nʒcs jieb kĭskĭ₍nt* eivät koske l. ulotu toisiinsa | sie berühren, erreichen einander nicht.

220. *ku̧sk* (ϱ) K. N. pala | Stück, Bisschen.

221. *kìskade-* liehahtaa, lekahtaa | sich hastig bewegen, aufflattern.

222. (KΘSKΘSΘ) *kɵskas* K. N. kataja | Wachholder.

223. *kūskɵz* = *kuvskɵz*.

224. *kūzeχ* KL (ϱ) palvelija | Diener.

225. (KUOSTA-) *kì̧ste-* (*ìɵ*) näkyä | sichtbar sein; — A. *kostɵj* näkyy | ist sichtbar.

kū̧stna̧htem K. näkymätön | unsichtbar; *k. tujj* ihmetyö | Wunder.

kì̧stel, (attr.) *-les* näkyväinen, selkeä | sichtbar, klar, licht.

226. *kōste-* K. päästä jhkin saakka | so od. so weit kommen; *ìm kōstmańč tɵnn rajja* en sitä ansaitse | ich bin das nicht werth.

227. *kastē-*, 3 p. pr. *kastaδ*, N. kastaa, kostuttaa | nass machen, feuchten; *kastam* (partic.) märkä | nass.

228. (KISTASɵ) *kistes* l. *kìstes*, gen. *-ta*, kinnas | Pelzhandschuh (von Beinlingen).

kìst-ńu̧nne kintaan kärki | die Spitze des Handschuhes.

229. *kìɵ̧stnihce* (ϱ) tuliaiset | Ankunfts-, Begrüssungsgabe.

230. (KESOSΘ) *keassas*, gen. *-azì*, K. =, poron länget | das lederne Halskummet am Rennthiergeschirr.

keasχe- K., N. *keaste-*, KL. *keassatte-* valjastaa | vorspannen.

231. (KUOSALΘ) *kì̧zel*, gen. *kìɵssalì*, K. *kū̧zel*, *kuɵssal*, N. *kuɵ̧zzel*, *kuassal* kuosali | alterthümliches Spinngeräth.

232. (KASVO) *kāsva*, K. *kāsf* kasvot | Antlitz.

233. *kuńńa* naisen häpy (myös haukkumasanana) | das weibliche Glied (auch als Schimpfwort).

234. (KOŃČΘ) *końč*, K. =, N. *kočč* kusi | Urin.
końčĭ- kusta | harnen.

235. (KΘŃΘLΘ) *kańl*, gen. *kańńĭlĭ*, K. *kəńńal*, N. *kəńal* kyynel | Thräne.

236. (KANA) *kaₙn* A. kana | Henne.

237. *-ken*, *-gen* -kin, -kaan, -kään | Enklitische Partikel; wird den pronn. interr. angehängt und bildet pronn. indef.: *kie-gen*, *kū-gen*, *mi-gen*, *koambaj-gen*, *akt-ken*.

238. (KUNΘ) *kunn*, K. N. =, tuhka | Asche.
kunn-čāₙccc lipeä | Lauge.

239. *kon* ks. *kū*.

240. *kineg*, gen. *-ge*, (ϱ) kirja | Buch.

241. *konagas*, gen. *-azĭ*, kuningas | König.

242. (KANTO) *kānta*, K. *kant*, N. *kātt* kantapää | Ferse.

243. (KUONTA-) *kĭnte-* (*ĭə*), K. *kūₙnte-*, A. *kuₙnte-*, N. *kuette-* kantaa; kestää, kärsiä (A.) | tragen; gebären; ertragen (A.); *manijt k.* munia | Eier legen.
kūₙntej K. (n. agent.): *lōₙssés k.* raskaan kantaja: rasitettu | schwer beladen.
kuₙndetemes A. mahdoton kantaa | unerträglich.
kĭntče- (fr.).
kund(ə)čəttə- A. tulla levitetyksi | herumgetragen od. verbreitet werden.

244. *kunt-olmūńč* K. kunnon ihminen | ein guter, tüchtiger Mensch.
kuntχemes K. kunnoton | schlecht, untauglich.

245. (KONTA-) *koₙnte-* K. A., N. *koₙtte-* tappaa | tödten.
koₙntij A. (n. agent.).
koᵢtteste- N. (mom.).
koₙndeškoₙtte- A. (inc.).

246. (KONTA) *ko$_i$nte*, K. *ko$_i$nt*, N. *koa$_i$dd* villi; metsäpeura | wild; wildes Rennthier; *k. vi̮jje̮t* olla peuran-ajossa | wilde Rennthiere jagen.

ko$_i$nte-kūm karvainen kenkä | raucher, rauchhaariger Schuh.

ko$_i$nte-sa$_i$rves metsähirvas | wilder Rennthierstier.

ko$_i$nt-sā$_i$hpliňk tunturisopuli | Lemming.

ko$_i$nt-si̮nn peuranjänne ja siitä halkaistu ompelurihma | Rennthiersehne und daraus gespalteter Nähzwirn.

kondasme-, K. *kondeske-*, 3 p. pr. *-dask*, metsistyä | verwildern.

247. (-KONTA) *-ko$_i$nt* ks. *iemńe̜-k.*

248. (KaNTƟŠƟ) *kantš*, gen. *-ti̮ži̮* poro-ura | von Rennthieren getretener Pfad.

249. (KƟNToSƟ) *kɵndas*, gen. *kɵntas* K., N. *kɵd'das*, *kɵttaz* kynnys | Schwelle.

250. (KANTOSƟ) *kantas* porontaakka l. -kannatus | Rennthierbürde.

251. *ki̮ndas* K. kiinteä, kireä | steif, gespannt.

252. *ko$_i$ntem* ks. *kū.*

253. (KƟNCƟ) *kanc*, K. *kɵnc*, N. *kɵcc* kynsi | Klaue, Nagel.

254. (KANCA) *kā$_i$nce*, K. *kā$_i$nc*, A. *ka$_i$nc* kumppani | Genosse; *kā$_i$nc kānʒan*, *-ant*, *-es* toinen toisemme, -nne, -nsa | einander.

255. (KENCA) *kience*, attr. *-nʒes*, K. *kie$_i$nc*, *-nʒes*, N. *kiecc*, *kieʒʒes* kapea, ahdas, niukka | schmal, eng, knapp.

256. (KONCOJ) *koanʒaj*, gen. *ki̮ɵnci̮*, eräs hylje | eine Robbe (конжуй).

koanca-nā$_i$hke, *koanʒaj*-hylkeen nahka | Fell der *koanʒaj*.

257. *kānuₑn*, gen. *-ne*, K. *kanuₑn*, N. *kānan* (ϱ) aatto | der Tag vor einem Feiertage, Feierabend.

258. (KARA) *kāₑrre*, K. N. *kāₑrr* astia, vati | Gefäss, Fass.

259. (KARA) *kāₑrr*, attr. *kāₑres* K. N. kapea, ahdas | schmal, eng.

260. (KARA) *kaₑrr* K., A. *gaₑr* vieri: K. *gaₑrren*, A. *gaₑrn* luona, luota | bei, von; K. *garra*, *karra*, A. *gārra*, *garra*, *gūra* luokse | zu.

261. *korra*, *gorra*; *koₑrren*, *goₑrren* ks. *kaₑrr*.

262. (KΘRΘ-) *karrī-* juosta | laufen.

karne-, 3 p. pr. *-nta* (fr.) juoksennella | hin un her laufen.

karal(e) karkua, laukkaa | in Galopp.

263. (KΘRΘ) *karr*, K. N. *kərr* kuori | Schale, Rinde.

264. (KΘRΘ, KΘRΘSΘ) *kərr* (attr.), *kəras* (abs.), mon. nom. *kərras* K.; A. *kər* kova, ankara | hart, streng.

kərsińńe K. kovasti, ankarasti | sehr.

karr-sīnn punomaton poron jänne | rohe, ungezwirnte Rennthiersehne.

265. (KIERA-) *kīrre- (ie)* kääriä | wickeln.

kirččede- (?) kääräistä | hastig umwickeln.

266. (-KUORΘ) *-kīrr*, K. *-gūrr* vieri | Rand, Nähe: *mierr-kīrst* meren rannalla, -lta | an od. von der Küste; *tīəₑlle-kīₑrre* pöydän ääreen | neben den Tisch; *ajhta-kīₑrris* aittansa viereen | neben sein Vorrathshaus; K. *čuəkas-gūrest*, *-guₑrre* tien vieressä, -estä, -een | am, vom Wege, auf die Seite (des Weges).

267. (KŌRO-) *koarra- (īə)*, K. *koarre-* ommella | nähen.

268. (KUORΘ-) *kūrre-* (ϱ) K. N. tupakoida | rauchen.

kīrele- (fr.).

269. *kūrre-* (?) KL. mennä jtkin myöten | folgen: *kuvt kāžno čuəkas-mac kuərr.*

270. *-kurr* = *-kĭrr: Accĭge kĭəitte-guirri* A:n kodan luo | zum Hause der A.

271. *kurra* = *kuńńa.*

272. (KORΘ-) *korrĭ-*, K. N. *kōrre-*, A. *korrə-* sitoa | binden.
korstakk, gen. *-agĭ*, nauha | Schnürband (z. B. am Ranzen).

273. (KI(E)RəKa) *kirk-kiečče* latva | Gipfel (eines Baumes).

274. *kirke* l. *-kĭj*, gen. *-kū* kirkko | Kirche.

275. (KORKO) *koark* K. kunnia | Herrlichkeit.
kĭərkĭ-, 3 p. pr. *koarkūda*, K. *koarkte-*, 3 p. pr. *-kað*, N. *kuarkəhte-* kerskata | (mit etwas) prahlen.

276. (KaRKΘTA-) *karkte-*, 3 p. pr. *-kĭda*, syöksyä, pudota | stürzen, fallen.

277. (KARKKΘTA) *kārhkĭit*, attr. *-kis* karvas | bitter (vom Geschmack).
kārhkne-, 3 p. pr. *-kĭna*, käydä karvaaksi | bitter werden.

278. (KIERKΘTA) *kierkeð*, attr. *kirkis* N. kerkeä, nopea | rasch, schnell.
kīrgχe- K., N. *kierγhte-* tehdä valmiiksi, lopettaa | fertig machen, beendigen.
kirkne-, 3 p. pr. *-kĭna*, K. *kīrkne-*, N. *kierkne-* valmistua, kypsyä | fertig od. reif werden.

279. *korkte-* raakkua | schreien (wie der Rabe).

280. *koarγĭs* l. *mūrr-k.* K. tikka | Specht.

281. *kirhkem-kāirre* peili | Spiegel.

282. *kreaχa* A. hiukka | Bisschen, ein wenig (vert. ϱ кроха).

283. (KORÑA-) *kĭərñe- (oa)* laskea l. nousta maalle | ans Land gehen, landen.
kĭərñem-sijje valkama | Landungsplatz.

284. *kuirñje-*, 3 p. pr. *-ñeaj* K., = *kĭərñe-*.

kūᵢrñsəllem-sajj, k.-sātk K. = *kiərñem-sijje.*

285. (KƟRÑALA) *kaᵢrñel,* gen. *-le,* K. =, N. *kəᵢrñel* kyynärpää; kyynäsvarsi, kyynärä | Ellenbogen; Unterarm, Ellenmaass vom Ellenbogen bis zu den Fingerspitzen.

kərñel-vualaš N. kainalo | Achselhöhle; = *kūᵢññel-viəlaj.*

286. (KIRJa) *kirj* l. *kėrj* K., N. A. *kirj* kirja; kirje | etwas buntes, Zierde; Schrift, Brief.

kirj-kītt K. A. (kirjakäsi:) kirjan-oppinut | Schriftgelehrter.

kirjej, K. *kėrjaj,* N. *kirjej* kirjava | bunt.

kirjχe- l. *kėrj'χe-,* N. *kirjhte-,* A. *kirj'te-* kirjata; kirjoittaa | bunt machen; schreiben.

kirjχemuš K. kirjoitus | Schrift.

287. *kurja* jänis | Hase.

kurj'-oal'-āᵢkte = *kurja oala-tāᵢkte.*

288. *kiərja* (ǫ) hätä | Noth, Drangsal.

kiərejattī- tuskitella | sich ängstigen.

289. (KERJASTA-) *kierjeze-,* 3 p. pr. *-jeasta,* luvata | versprechen.

kearjazollī- (fr.).

290. (KARTƟ) *kārt* hylkeennahkainen ohja | als Zaum gebrauchter Riemen aus Seehundsfell.

291. (KARTƟ, -ƟMA) *kārt* l. *kārtīm,* N. *kart* eteinen | Erker, Hausflur, Vorstube; *kārt sizn* eteisessä | in der Vorstube.

292. (KəROTA-) *kǫr'δe-* K. kirota | fluchen.

293. (KIERTə-) *kierde-,* impf. *kīrdij* N. kärsiä | leiden, dulden; = *kīrše-.*

294. (KIERTA-) *kīrte-* *(ie)* vetää nuottaa | mit Zugnetz fischen.

kirt, gen. *-tīge,* nuotta | Zugnetz.

295. (KIRTA-) *kirte-* l. *krte-*, K. N. *kërte-*, *kirte-*, A. *kīrte-* lentää | fliegen.

kirtče- (fr.) lennellä | ab und zu fliegen.

kërtle-, 3 p. pr. *-tal*, N. lähteä lentoon | auffliegen.

296. *koareht* N. (ϱ) kaukalo | Trog.

297. (KURTTA) *kurhte* solisluu | Schlüsselbein.

298. *kōrtem* K. vuokra | Miethe.

299. *kīrehč* N. eräs lintu (kimeä-ääninen) | ein Vogel.

300. *kurč* N. pieni | klein.

301. (KIERŠe-) *kīršc- (ie)* K. kärsiä | dulden, leiden.

kīršnaᵢhtem K. kärsimätön | ungeduldig.

kīršle-, imperat. *-šel* K. (mom.) vähän kärsiä | ein wenig Geduld haben.

302. (KΘRΘSΘ) *kars*, gen. *karrìzì*, henkitorvi, kurkku | Luftröhre, Kehle.

303. (KERASe) *kieres* KL., N. *kerres* ahkio | offener Lappenschlitten.

304. (KUOROS) *kìeras*, komp. *kìrzeampa*, N. *kuaras*, A. *kōras* tyhjä, autio; turha | leer, wüst, öde; vergeblich; K. *kuras*.

kōrasvūddumuš A. hävitys | Verwüstung.

305. *kuras* K. = *kìeras*.

306. (KIEReSTA-) *kīrstc-*, K. *kīr'sc-* laskea kerta mäestä alas | einmal mit dem Schlitten herabfahren.

kīrstollì-, K. *kīr'selle-* (fr.) laskea mäkeä | Schlitten fahren; N. *čierstelle-*.

307. *karstìkk* = *korstakk* ks. *korrì-*.

308. *kersińńe* K. ks. *kerr*, *keras*.

309. *kuᵢrneχ* K., N. *-nehk* (ϱ) kalakukko | gefüllter Kuchen.

310. (KARNoSΘ-, -aSΘ) *kārnas*, gen. *-azì*, K. *kāᵢrnes*, *-nas*, N. *kārnas* kaarne | Rabe.

311. *kāᵢrep*, gen. *-ebe*, K. =, N. *kärap* (ϱ) laiva | Schiff.

karabelšehke (ϱ) laivuri | Schiffer.

312. (KARVΘ) *kārv* meriteiri | Seerabe (бакланъ).

313. (KARVA) *kā̧rve* noita | Zauberer; myös haukkumasanana | auch als Schimpfwort: *aj tonn k. tonn!* (Vert. *Kārvaj* nom. propr.)

314. (KΘRVeÑKA) *ka̧rviňk*, gen. *-ke*, naula | Pfund; K. *rīvneχ*, N. *rievnehk* (ϱ гривенка).

315. *karaullī-* (ϱ) vartioida | bewachen.

karaullgīȩtte- (*öa*) (inc.).

316. *kierra̧m*, gen. *-me*, pieni riekko | kleineres Schneehuhn.

317. *kḁrman* (ϱ) K. N. tasku | Tasche.

318. (KΘLΘ) *kell-perht* K. sauna, kyly | Badstube; = *kalmparht*.

319. *gal* A.: *ij g.* ei suinkaan | nur nicht, ja nicht.

320. (KALLO) *kālla*, gen. =, poron otsanahka | Stirnhaut des Rennthiers; N. *kall* otsa | Stirn.

kall-saj A. pääkallo-paikka | Schädelstätte.

kāllīg, gen. *-ge*, otsanahasta tehty kenkä | aus der Stirnhaut gemachter Lappenschuh.

321. (KALA-) *kā̧lle-*, K. N. =, kaalaa, kaahlata | waten.

kalče- (fr. dem.).

322. (KΘL(L)A) *ka̧lle* kyllä, kyllin | genug; *k. ju* jo tarpeeksi | schon genug.

kallas, gen. *-azī*, K. =, N. *kellas* kylläinen | satt.

kalne-, K. =, tulla kylläiseksi | satt werden.

kalnem kylläätyminen | Sättigung.

323. (KALla, -leja) *ka̧lle*, gen. =, A. *ka̧llij* kallio, paasi | Klippe, Steinplatte; K. *ko̧lle*.

324. *kil-sijje* ks. *kidl-sijje*.

325. (KIELΘ) *kīll*, K. =, N. *kiell*, A. *kel* kieli | Sprache;

Sāᵢme k. lapinkieli | die lappische Sprache; 2) linnunpaula | Garn zum Vogelfang.

kilttiem mykkä | stumm.

326. (KIELLO) *kiella,* gen. =, K. N. *kiell* kello | Schelle.

kiella-ālta kellokas vaadin | Leitkuh.

327. (KUOLΘ) *kīll* l. *k.-pālla,* K. *kūll,* N. *kuoll* mulkku | Testikel.

328. (KUOLA) *kīᵢlle (īɵ),* K. *kūᵢll,* N. *kuoᵢll* kala | Fisch.

kīᵢle-šil, gen. *-llīge,* kalastus | Fischfang.

kīᵢlle-vīɵrhke (oa) kalakukko | Fischpastete.

kuɵlańč K. (dem.).

329. *kuᵢlle* (ǫ) niininen jauhosäkki | Mehlsack von Bast.

330. (KULΘ-) *kullī-,* K. N. *kulle-,* A. *kullɵ-,* 3 p. pr. *koll,* kuulla, tuntea | hören, fühlen; *kul,* A. *gol* (imperat.) = lat. „inquit"; *jilla, kul, munī īɵrpen* ei ole, sanoo hän, minun sisareni | das' ist nicht, sagt er, meine Schwester.

kullī-, 3 p. pr *-lloja,* K. *kulje-* (?), 3 p. pr. *kullaj,* kuulua | gehört werden, lauten.

kultlc-, 3 p. pr. *-tal* K., N. *kūtle-* kuunnella | horchen.

kul(o)naᵢhtem K. kuuro | taub.

kulskīntī- kuunnella | lauschen, zuhören.

331. *kīɵlli* = *koᵢst lī* missä on? | wo ist?

332. (KOLLA) *koᵢll,* gen. =, K., N. =, A. *koᵢl* kulta | Gold.

333. (KALKΘ) *kūlk* kalhu | Schneeschuh, unten mit Thierfell überzogen (калга); = *kōls, kōllas.*

334. (KΘLKΘ-) *kɵlke-,* 3 p. pr. *kɵlk* l. *galk,* N. A. tarvitsee, pitää, täytyy | es ist nöthig, (ich) soll, muss.

335. (KOLKKA) *kuɵᵢlhk,* attr. *-lkes* K. N. tyyni | still; Stille.

kūᵢlhkje- K. tyyntyä | still werden (vom Wetter).

336. (KOLKΘ-) *kolkǐ-*, K. N. *kolke-* valua, vuotaa, juosta | fliessen.
kolkte- (caus.) valaa | giessen.
337. *kūlehk* (ǫ) N. nyrkki | Faust.
338. *kɵᵢlje* N. vieras | Gast.
339. *kolleδ* N. (kankaan) oikea puoli | die rechte Seite (eines Gewebes).
340. (KΘLTΘ) *kalt*, K. *kɵlt* pölkky, halkopuu | Klotz, Holzscheit.
341. *kāltte*, lok. *-ttest*, lat. *-tti*, tasku | Tasche.
342. (KΘLTɵJA) *kaᵢlte*, lat. *-teja*, N. *kɵᵢltij* l. *galdij* avanto | Wake, Wuhne; K. *koᵢlte*, lat. *-tja*.
343. (KIELTA-) *kīlte-* K., N. *kieᵢlte-* kieltää | verbieten, abschlagen.
344. (KUOLTO-) *kǐɵlta-* lunta sataa | schneien.
kuɵld-uɵχt K. lumisade | Schneefall.
345. (KOLTA) *koᵢlte* kulta; kaluna vaimojen päähineessä | Gold; Galone, Borte an der Frauenhaube.
346. (KΘLTΘKΘ) *kaldakk*, gen. *-agǐ*, verkonkalvoin | Maschenstock zum Netzstricken.
347. *kālcca* nahkahousut | lederne Hosen.
348. (KAL(L)ΘŠɵ, -a) *kālš*, gen. *kāllǐžǐ* l. *-že*, K. *kalluš*, attr. *kalšes*, N. *kallaš* kallis | theuer.
349. (KALASΘ) *kāᵢles*, gen. *kāllazǐ*, K. *kāᵢlles*, N. *kaᵢlles* ukko | Greis.
kāllasej (dem.).
350. (KAL(L)ΘSΘ) *kāllɵs* l. *kāllas* A. kallis | theuer; = *kālš*.
351. (KIELASɵ) *kīles*, *kieles* K., A. *keles* l. *-lles* (attr.) petollinen, väärä | falsch, betrügerisch.
kēllesvut A. valhe | Unwahrheit.
kielaselle- K., N. *kiel(a)stɵlle-* valhetella | lügen.

352. (KOLəSΘ) *kols*, gen. *-llas* K., N. *kōlas*, *-llas*, kalhu | mit Thierfell überzogener Schneeschuh.

353. (KALΘŃČo, KoLΘŃČΘ) *kalńča*, K. *kōllìńč* avioparis-kunta | Ehepaar.

354. *kalne-*, *kalnem*, ks. *kaᵢlle* kyllä | genug.

355. *kliendətte-* (ǫ) K. vannoa | schwören.

klendadəškoᵢtte- A. (inc.).

356. (KOLPAKKA) *kìəᵢlpeg*, gen. *-ge*, (ǫ) lakki | (gestrickte wollene) Mütze; K. *koᵢlpeχ*, N. *kolpehk*.

357. (KOLPOTA-) *kolpade-*, K. *kolpχe-*, N. *kolpte-* nousta rakolle, saada rakkoja | Blasen bekommen.

kolpχəs K., N. *kolptəs* rakko | Blase.

358. (KΘLVA-) *kaᵢlve-* K., N. *kəᵢlve-* kylvää | streuen, säen.

kalvmuš K. kylvö, siemen | Saat, Same.

359. (KALMA) *kāᵢlme*, K. *kāᵢlm*, A. *kaᵢlm* hauta | Grab.

360. (KΘLMA-) *kaᵢlme-* kylmää | frieren; N. *kəᵢlme-* kuolla (elukoista) | sterben (von Thieren).

kəlmje-, 3 p. pr. *kəlmaj* N. kylmää | frieren.

kəlmas K.: *k. lī* kylmä on | es ist kalt.

kalm-čūcce, K. *kəlm-čūᵢcc* lähde | Quelle.

361. *kalm-parht* kylpyhuone, sauna | Badstube.

362. (KULMA) *kuᵢlme* silmäkulma, kulmakarvat | Augenbraue.

363. (KOLMΘ, KOLM . . .) *kolm*, A. K. =, N. *koum* kolme | drei.

kolməešt A. kolmasti | dreimal.

koalmant, K. =, N. *kualmat*, A. *kolmat* kolmas | der dritte.

koalmanas, gen. *azì*, kolmannes | Drittel.

kolms, gen. *-mìzì* (coll.).

364. (KΘPΘ) *kəpp* K., N. *kəhp*, A. *kəp* kipu, sairaus | Schmerz, Krankheit.

kepp-olmuńč l. *keblańč* potilas | ein Kranker.

kepše- K. sairastaa | krank sein, leiden; *nijt kersińńe kepšt.*

365. (KAPPO, KAVP...) *kāhp*, lat. *kąhpu* K. kauppa | Handel.

kāhp-olmuńč K. kauppamies | Kaufmann.

kāhp-sajj K. kauppapaikka, tori | Markt.

kāihpjes K., N. A. *kavpjes* l. *-jas* kauppias | Kaufmann.

kāpiže-, K. *kąpše-*, N. *kavpše-* kaupita | handeln.

366. (KÉPΘ) *kiepp* verkkokäpy | Netznadel.

367. (KIEPΘ) *kīpp*, K. =, N. *kiehp* noki | Kesselruss.

kiehpe- N. nokeutua | russig werden.

368. *kippe* l. *kieppe*, N. *kuehp* ks. *višne-k.*, *uejv-k.*

369. *kuppe-* K. lyödä | schlagen.

kubešγueitte- (inc.).

370. *kuhpe*, attr. *kupes* (ǫ) saita | geizig.

371. (KOPA) *koppe*, KL. =, kuoppa | Grube.

372. (KAPΘKA) *kāp*, gen. *kāppige*, K. *kąb* l. *kąβ'*, gen. *kąppeγ*, N. *kāv*, *kāhpaγ*, A. *kāv* vaimo | Weib.

kāv(t)-toille naispuoli | das weibliche Geschlecht (Weibsvolk).

kābsas, gen. *-azi*, K. *kąb'ses*, N. *kąvses* morsian | Braut.

373. (KAPAKKA) *kābeg*, gen. *-ge*, K. *kābeχ*, N. *kabbeχ* (ǫ) kapakka | Schenke.

374. (KUOPPΘKA) *kipp*, gen. *kihpige* home | Schimmel. Kahm.

kipke-, 3 p. pr. *-piñka*, K. *kūpχe-*, *-pańk*, N. *kuohpγe-*, *-paγ* homehtua | schimmelig verden.

375. (KIPTA-) *kipte-*, *kipte-* l. *kepte-* keittää | kochen (tr.).

kiptegieitte- (oa) (inc.).

376. (KOPČΘ-) *kopči-*, K. *kōpče-* koota | versammeln.

kōpčnəttem-sajj K. kokouspaikka | Versammlungsort.

377. *kupec*, gen. *-ce*, (ϱ) kauppamies | Kaufmann.

378. *kəpš* . . . ks. *kəpp*.

379. (KΘPSΘ) *kəps* K. varjo | Schatten.

kəpsχatte-, impf. *-χədij* K. varjota | umschatten.

380. (KEPPASa, -ə) *kiehpes*, gen. *-eze*, attr. *-pses*, K. N. =, K. myös *kieppes*, komp. *kiehpsamp* l. *kiepsamp*, keveä | leicht.

kiehpsehke KL. keveähkö | ziemlich leicht.

kiehpsaj (dem.) köykäinen | ganz leicht.

keahpane- vähentyä | abnehmen, weniger werden.

kiepene-, 3 p. pr. *-peanta*, vähentää | vermindern.

381. (KOPSA-) *kopse-* sammua; sammuttaa | löschen, erlöschen (tr. & intr.).

382. (KΘPARA) *kaipper*, gen. *-re*, K. =, N. *kəihper* lakki | Mütze.

383. (KEPALA) *kieppel*, gen. *-le*, K. =, N. *kiehpel* käpälä | Tatze.

384. (KÖPPALA) *kiəhpel*, gen. *-le*, K. N. *kuəihpel* naarasmetso, koppelo | Auerhenne.

385. (KOPLA-) *koble-* KL. kuplata, kellua | auf dem Wasser fliessen.

386. (KAPPəLΘKΘ) *kahplekk* K., N. *kahpləhk* kappale | Stück.

387. *kāv* ks. *kāp*.

388. *kiev-pieille* naaraspuoli, naarasporo | Rennthier weiblichen Geschlechts.

389. (KOVA) *kovve* karva, väri (poron) | Farbe (des Rennthiers).

390. (KUOVKKΘ) *kìfk* onkikoukku | Angel.

391. (KOVKo-) *kovka-* (?) kukkua | rufen (vom Kuckuck); *tupìj kovka*.

392. (KIVKONA) *kivkan*, *kȉvkan* l. *kėvkan*, lat. *-kna* K., Kl. *kivkaᵢn*, N. *kivgen* kiuvas | Ofen.

393. *kėvj* K. N. luokki, vemmel | das Krummholz am Pferdegeschirr; vert. *kiėvle*.

394. *kȉəvta*, *kȉəvt* l. *kovta* (prep.) keskellä, -lle | mitten auf od. in.

395. *kȉəfta* ks. *kȉkt*.

396. (KUOVTə) *kūvt* l. *kuvt*, gen. *kūvδ'* K. A. käärme | Schlange.

397. *kuvtȉᵢt*, K. *kuvte* kahtia | entzwei; N. *kuvtin*, A. *kuᵢvten*.

398. *kavhtan* N. (ρ) kauhtana | Kaftan, Überzieher.

399. *kuvče* lohenmullo | Lachsforelle (кумжа).

400. (KAVΘSA-) *kāvvȉze-*, K. *kǫvse-*, 3 p. pr. *-vvas*, kääntyä | sich wenden, sich umkehren.

kāvaze-, 3 p. pr. *-āsta*, K. *kāvse-*, imperat. *kāvest*, käännyttää | umkehren, wenden, bekehren.

401. (KAVΘSΘ) *kāvs*, gen. *-vvȉzȉ*, K. *kǫvas* l. *kōvas*, *-vvas*, N. *kāvvas*, *-az*, kuva, pyhänkuva | Bild, Heiligenbild.

402. *kuovas* N. ks. *kȉəγsaj*.

403. *kȉəvsa-tāᵢste* = *kȉəγsa-t*.

404. *kovas*, gen. *-vvas* K., N. *kōvas*, *kovvaz*, teltta | Zelt.

405. *kuvskəz* N. (?) K. (?) revontulet | Nordlicht.

406. (KIVŃO, KIEVŃoKa) *kivńa*, K. *kivńeχ*, N. *kievnchk* varjo | Schatten, Schattenbild.

407. (KAVNA) *kāᵢvne* l. *jilke-k.*, K. *kaᵢvn* l. *jūᵢlk-k.* polvitaive | Kniebeuge.

408. (KAVNΘ-) *kavnȉ-*, K. *kǫvne-*, N. *kavne-*, A. *kavne-* löytää | finden.

409. (KΘVRo) *kavr* K. (attr.), N. *kəvr*, *kavreδ* käyrä, kyttyräselkäinen | krumm, krummbuckelig; = *kierr*.

410. (KΘVRə, -a) *kəvr* l. *kəᵢvr* A. onnettomuus, voi! | Unglück, wehe! *(ρ гope?)*

411\. (KAVRA) *kāᵢvre = kāᵢrve.*

412\. (KEVRA) *kievre (ea)* rengas | Ring.

kievr-olmĭj käyräselkäinen ihminen | krummbuckeliger Mensch.

kievr-roᵢñke kyttyräselkä | Buckelrücken.

413\. *kivr* K. noita, vääräuskolainen | Zauberer, Ketzer.

414\. (KEVLA) *kievle (ea)*, K. *kieᵢvl* sanka | bogenähnlicher Henkel (z. B. am Kessel).

415\. *kuɵvl-pielle* K. (kankaan) oikea puoli | die rechte Seite (z. B. eines Gewebes).

416\. (KAVLƟSƟ) *kavls*, gen. *-lĭzĭ*, kaulus | Kragen.

417\. *kavp* . . . ks *kāhp.*

418\. (KUOMA) *kĭᵢmme (ĭɵ)*, K. *kūᵢmm*, N. *kuoᵢmm* (ǫ) kummi | Gevatter, Gevatterin.

419\. (KOMO)

kommat, K. *kommað* ylös alaisin | umgestürzt, das Oberste zu unterst.

kommaᵢne- kaatua | umstürzen, umsegeln (intr.).

kommaᵢle-, K. *komm'le-* laskeutua pitkäkseen | sich niederlegen.

kommalāᵢhte-, K. *komlɵhte-* panna makaamaan | zu Liegen bringen, niederlegen.

420\. (KOMA)

koᵢmmerde-, K. N. A. =, kumartaa | sich verbeugen.

kommĭrdollĭ-, K. *kommɵrdɵllɩ-*, N. *kommardɵlle-* (fr.) kumarrella, rukoilla | sich verbeugen, beten.

koᵢmede-, K. *komχe-*, A. *komɵte-* kaataa | umstürzen; streuen, giessen.

komollĭ- (fr.) kaataa | eingiessen (z. B. Thee in die Tassen).

421\. (KAMƟKA) *kām*, gen. *-mmĭge*, K. *kǫm (koam)*, pl. *kǫmgijt*, talvikenkä, lapikas | Winterschuh; *kāmgeatta,*

K. *kamgahta*, N. *kammihta* paljain jaloin | barfüssig.

kam-bieıll KL. toinen kenkä | der eine Schuh.

kāms, gen. *-mmīzī*, koipinahka | Beinhaut.

kāmne-, 3 p. pr. *-mīnta*, panna kengät jalkaan | die Schuhe anziehen.

422. (KÖMTA) *kīəmte (oa)* selkämä | äussere Fläche; ks. *kītt-k.*

koamtalas, gen. *-azī*, K. *koampləs* kansi | Deckel.

423. (KOMTΘKA) *komt*, gen. *-tīge*, K. *kōmt*, *-teγ*, N. *kōpt*, *-tiγ*, leveä | breit.

koımtegeahka leveähkö | ziemlich breit.

komtane- leventää; leventyä | breiter machen; breiter werden; K. *koımtne-* leventää | breit machen.

424. (KÖMTASΘ) *kīəmdes*, gen. *koamtazī*, Sem. *kūmdes*, *koamtas*, noitarumpu | Zaubertrommel.

kīəmdes-nīəjte, Sem. *kūmdes-nuojt* rumpua käyttävä noita, suuri noita | mit Trommel zaubernder Schaman, grosser Zauberer.

425. (KUOMČΘ) *kīmč*, N. *kuəpč* kontio, karhu | Bär.

kīmč-katt karhuntalja | Bärenfell.

426. (KIEMNA) *kīmne (ie)*, K. *kīmn*, N. *kiemn* kattila | Kessel.

kīmn-kiell, N. *kiemaž-kiell* rautainen kello porolla | eiserne Rennthierschelle.

kīmne-kievle kattilan sanka | Henkel am Kessel.

427. *koımre-* K., = *koımmerde-*.

428. (KUMPA) *kuımp* N. susi | Wolf.

429. (KÖMPAŃČΘ) *koambaj*, lat. *-mpańi* (interr. & rel.) kumpi | welcher von zweien; A. *kōbəńč* (rel.) joka | welcher; — *koambaj-gen* jompikumpi | einer von beiden.

430. (KUOMPΘRA) *kĭmbĭr*, gen. *-mpĭre*, K. *kūmpar*, N. *kuobbar*, *kuoppar*, sieni | Pilz.

431. (KAMPALΘ) *kāmbel*, gen. *-mpalĭ*, kampela | Flunderfisch.

X (h).

432. *χī*, *hī* hiiren äänen jäljittely | Nachahmung des Pfeifens der Maus.

433. *χo͙t* (ϱ) A. vaikka | wenn auch, obgleich.

434. *χuht* N. huttu | Brei; = *uht*.

435. *χočč* = *χaž*.

436. *χaž* siipien äänen jäljittely | Nachahmung des Schalles von Flügelschlägen.

437. *χoźjėn* K., A. *-jin* (ϱ) isäntä | Wirth, Herr.

438. *χolostoj* N. (ϱ) naimaton | unverheirathet.

439. *χer* A. herra | Herr.

440. *χurrij* A. (Matth. 26:6) spitalinen (?) | aussätzig (?); vert. *vĭ͙rre*.

441. *χɵrš* A.: *pa͙n-χ*. hammasten kiristys | Zähnklappern, -knirschen.

442. *χĭrraš* A. = *χɵrš*.

443. *χɵrrɵše-* A. levittää | breit machen.

444. *χorše-* N. häristä | murren; = *ɵrše-*, vert. *χɵrrɵše-*, *χɵrš*.

445. *χa͙rv* harvasilmäinen lohiverkko | grossmaschiges Lachsnetz.

446. *χā͙pp* K. ks. *uɵjv-χ*.

447. *χavke-* N. A. haukkua, herjata | schelten, lästern.
χavkɵhte- N. haukkua toisiaan, kinastella | einander schelten, sich zanken.
χavkmuš A. herjaus | Lästerung.

448. *χavt* N. A. hauta | Grab; = *ā͙vte*.

449. *χiavaš*, gen. *χiappaž*, N. hevonen | Pferd.
450. *χimjile-* N. säikyttää | scheuchen.

J.

451. *ja*, N. A. =, ja, myös | und, auch.
452. *je* = *ja*.
453. *jie*, *ie*, *jē*, *je* kieltosanan ind. pr:n mon:n vartalot | Pluralstämme des Verneinungswortes im Ind. Praes.
454. *ji*, *i*, *ĭ*, kieltosanan ind. pr. yks. vartalo | Singularstamm des Verneinungswortes im Ind. Praes.
455. *ji* ja, myös; jo | und, auch; schon; A. *i* ja | und (vert. *ja*, *ju*, *ǫ* и).
456. *jū* l. *ju* jo, nyt; ja | schon, nun; und.
457. *juɵ* . . . ks. *jie* . . .
458. *jāk-olmɵš* A. (äkki-mies:) muukalainen | Fremdling.
459. *jāga* = *jeaga*, ks. *jiekke*.
460. (JEÑKA) *jiekk* N. räme, jänkä | Sumpf.
jeaggeš N. (dem.).
461. (jEKA) *jiekke (jea)* setä, joka on isää vanhempi | Vatersbruder, älter als der Vater.
jeaga (amplif.) setä! | Oheim!
462. (ĒK, ĒKENt)
iehk-aldiš N. ilta | Abend.
iehkeld l. *-kild* N. illalla | Abends.
jekkis-pejv A. ilta | Abend.
jieks-mā̦lle, K. *iekkes-vearr*, N. *iehkes-viarr* illallinen | Abendbrod.
jiekkena l. *jiekena*, K. *iekna* illalla | des Abends.
jiek(k)enĭɵj, gen. *-je*, K. *iekneńč* l. *-nańč* ilta | Abend.

jiek(k)enĭččĭ- *(ĭɵ)* illastua | Abend werden; *piejve jiekke-nĭǯij.*

463. (IKO) *jikka, jekka,* K. *ĭkka,* N. *eahka,* A. *jeχka* yöllä | in der Nacht.

464. (IKA) *jikke,* K. *ėkk* l. *ė̦kk,* N. *ėhk* vuosi | Jahr.

465. (JUOKA) *jikke* l. *jĭ̦kke* jokainen | jeder; K. *ju̦kke,* N. *ju(o)̦hke,* A. *jukke* l. *ju̦kk* vert. seur.

jikkej, gen. *-je,* jokainen | Jedermann; *jikkejest* (superlatiivin kanssa) kaikkein | (mit Superl.) aller.

ju̦kjańč K., A. *jukikańč* jokainen | Jedermann.

466. (JUOKA-) *jĭkke-* *(ie),* K. *jū̦kke-,* N. *juo̦hke-,* A. *jo̦kke-* jakaa | theilen.

jō̦gste- A. (mom.) erottaa | scheiden.

467. (JUKAj) *ju̦kke* K., N. *ju̦hke* joka | jeder.

ju̦kke-nalšem K. kaikenlainen | allerlei.

468. (JUKΘ-) *jukkĭ-,* K. *jukke-,* N. *juhke-,* A. *jukkɵ-* juoda; polttaa (tupakkaa) | trinken; (Tabak) rauchen; *jukmĭjn,* K. *jukmańč,* N. *juhkam* päihtynyt | betrunken.

juγ'χe- (?), 3 p. pr. *juγaht,* A. *jug(ɵ)te-* juottaa | zu trinken geben, tränken.

jugstovvɵ- A. janota | dursten.

juγ'škuɵ̦tte- K. (inc.).

ju̦leze-, 3 p. pr. *-leasta,* juoda vähän, kerta | ein wenig, ein Mal trinken; *ju̦lezajn,* attr. *-zeama* vähän päihtynyt | ein bisschen berauscht.

469. *jok . . .,* *jōg . . .,* A. ks. *jik . . .*

470. (JOKΘ) *jokk,* K. *jōkk,* N. *johk* joki | grösserer Bach, Fluss.

johk-ńa̦lm N. joensuu | Flussmündung.

471. *johk-lā̦bǯ* N. jukko (-lämsä) (?) | Zugseil (?); vrt. *lamča*

472. *jākχɵllc-* K. totella | gehorchen.

473. (IEKTO) *jiekta* l. *jekta*, K. *ieχta*, N. *joχta* eilen | gestern.
jiktīj, gen. *-ja* l. *-je*, eilinen | gestrig; K. *ieχtjeńč*.
474. *eākkadəkk* N. kansan paljous | viel Volk.
475. (JAKSA-) *jāikse-*, A. *jāikse-*, *jāχse-* riisua | abkleiden, ausziehen.
476. *jeks* = *jieks*, ks. N:o 462.
477. (JIEKASΘ) *jīγes*, gen. *jiekkas* K. vaaleanharmaa hylje | eine hellgraue Robbenart (морской заяцъ).
478. (JUOKSΘ) *jiks*, K. *jūχs* jousi | Bogen; *(šurr) j.*, K. N. (pl.) *jūvs*, *jūss*, *jūs* otava | der grosse Bär (Sternbild).
jūχs-uəirr K. jousi-ora | eine Art Bohrer (сверло).
479. (JUKSΘ-) *juksī-*, K. *juχse-* saavuttaa | einholen, erreichen.
jukskīəitte- (*oa*) (inc.).
480. (JOKASΘŃČΘ) *joakseš* N., A. *jokksəńč* jokahinen | jeder, Jedermann.
481. (IKKONA) *jehkan*, gen. *-ne*, K. *īhkan* l. *əhkan*, N. *ihkan* ikkuna | Fenster.
īhkan-čailm K. ikkunaruutu | Fensterscheibe.
482. *jieiχχe: veala j.* yhä vielä | noch immer.
483. *jiññ* l. *iññ* A. ääni | Stimme, Laut; = *jīnn*.
jiñsəńč l. *-əš* A. äänekäs | hell, laut.
484. (JIEÑΘ) *jīññ*, K. =, N. *jieññ* jää | Eis.
485. (JOÑΘ) *joññ*, K. N. =, puola | Preisselbeere.
486. (JIEÑKΘ) *jīñk*, K. =, N. *jəkk*, gen. *jiegg*, A. *jiñk* henki, sielu | Seele, Menschengeist.
487. *jiñkīs*, gen. *īzī*, tulisijan kivi | eine der Steinplatten, die die Feuerstätte bilden.
488. *jieñgīl*, K. *ieñkal* enkeli | Engel.
489. (IJΘ) *jijj*, K. *ėjj* l. *ijj* yö | Nacht.

jijj-pijje, tav. akkus. *j.-pije*, K. *ejj-bajj*, *e.-baj'*, yökausi | eine ganze Nacht.

490. (JUOJKΘ-) *jijkǐ-* *(jie)* joikua | lappische Lieder ohne Worte singen; = *lǐvtǐ-*.

491. (jĚJTANTA-) *jiejttene-* l. *jejtene-*, 3 p. pr. *-jdeanta*, lohduttaa, viihdyttää | trösten, stillen.

492. *idd . . .*, *id . . .*, *ied . . .*, *iað . . .* ks. *jienta*.

493. (ITA-) *jitte-*, K. *itte-* l. *ėitte-*, 3 p. pr. *ǐtt*, A. 3 p. pr. *ett*, ilmestyä | zum Vorschein kommen, erscheinen, sich zeigen.

jittele- (fr.).

ǐtmuš K. ilmiö | Erscheinung.

494. (JUOTA) *jǐtte (jie)*, K. *jūitt*, N. *juoiht*, A. *joit* (ǫ) puuvati l. -lautanen | Schüssel, hölzerner Teller.

495. *jǐhte-* ks. *juhte-*.

496. (JUTTA-) *juhte-* juottaa | tränken.

jǐhtigǐoitte- (inc.).

juhtlǐččǐ- hukkua veteen | ertrinken.

497. (JUTTA-) *juhte-* jutella, kertoa | erzählen.

498. (JOTΘ) *jott* K., N. *joht* lipeä, live | Lauge; vert. *kunnčāicce*.

499. (JOTA-) *joitte-* vaeltaa | wandeln.

500. *jotkas* K. katu | Gasse.

501. (jEČA) *jiečče (jea)*, A. *jēč*, *ječča*, *eč*, *ečče* isä | Vater.

jieǯe-piejve, A. *jēǯ-pejv* ensimmäinen pääsiäispäivä | der erste Ostertag.

jiečče-pieille isäpuoli | Stiefvater.

502. (IeČΘ) *jičč*, n. pl. *jiǯ*, K. *īčč*, N. *jiehč*, *jehč*, A. *īč*, gen. *iǯ*, itse | selbst, sich, sein.

503. *juš* KL. jo | schon; vert. *jū*.

504. (IŠTaja-) *jište-*, 3 p. pr. *-teaja* l. *-ta*, K. *ǐšte-*, *ǐšt*, KL. A. N. *ište-*, *ešt*, *ėšt*, istuutua | sich setzen.

jišt oarra, K. *ìštild ̥ǫrr*, N. *išteð ārr* istuu | sitzt.

ìštej K. (n. agent.?) lipas | Kiste, Kästchen.

jištāᵢhte-, K. *ìštχe-* 3 p. pr. *ìstaht*, (caus.) istuttaa | zu sitzen bringen, setzen.

jištne-, K. *ìštne-* istuutua | sich setzen; *čìtte jiennìg jištnijt* teitä istuutui liian paljo | ihr habet euch allzu viele gesetzt.

ìštem-sajj K., A. *ištam-sajj* istumapaikka | Sitzplatz.

505. *jǫske-* K. pysähtyä; lakata | stehen bleiben, aufhören.

jǫskne- K. (fr.).

506. (ESKA, -KO) *jieske*, KL. *iesk*, K. N. *easka* nyt vasta, äsken | nun erst, neulings.

507. (JUSTA-) *juᵢste-* KL. hakata, jystää (avanto) | aufhauen (eine Wuhne).

508. *jizmenšihk*, gen. *-šik* (ǫ) petturi | Betrüger, -rin.

509. (EN(N)A) *jienne (jea)*, K. N. *ienn*, gen. =, A. *jeᵢnn* äiti | Mutter.

jiene-piejve, K. *ienn-piejv*, N. *ienn'-pejv* toinen pääsiäispäivä | der zweite Ostertag.

jienn-pieᵢlle, K. N. *ienn-pieᵢll* äitipuoli | Stiefmutter.

eanna K. (amplif.) äiti! | Mutter! vert. *ānna*.

510. *ìnn* l. *inn* K. N. yö | Nacht; A. *tan in* tänä yönä | in dieser Nacht; A. *kǫsk innǫᵢst* keskellä yötä | zur Mitternacht.

511. (JIENΘ) *jīnn*, K. =, N. *jienn* ääni | Stimme, Laut; K. *jīnχa ̥ǫrr*, N. *jienta ārr*, A. *inta ārr* on ääneti | schweigt.

512. *joᵢn* N. jo | schon.

513. (ENΘKA) *jiennìg*, K. *ienncγ*, N. *iannėγ*, *ianni̮j*, *jennaj*, A. *jennǫj* paljo; paljoko | viel; wie viel, wie viele; lat. *jiennga* paljosta; paljostako | zu hohem Preise; um wie viel; comp. *jeampa*, K. *ienamp*, N. *ianap*, A. *jēnap*; superl. *jienmìs*.

jiennkeahka paljohko | ziemlich viel.

514. (jENOJ) *jeanaj*, gen. *jiennī*, eno | Mutterbruder.
jienī (amplif.) eno! | Mutterbruder!

515. (jIENTA) *jienta*, *jenta*, *janta*, K. *jenta* huomenna | morgen; *pijjele j.* ylihuomenna | übermorgen; — N. *iaδa* huomenna | morgen; *maññа iaδaᵢst* ylihuomenna | übermorgen.
idd-āldiš N. aamu | Morgen.
jiendaj huomeinen | morgend, zum morgenden Tage gehörig; K. *jentjińč*.
(IENTəS)
iedesin N. aamulla | am Morgen.
jints-māᵢlle päivällinen, murkina | Mittagsmahlzeit (im Winter beim Tagesanbruch); N. *iddes-viarr*, K. *īntses-vearr*.
ides-pejv A. aamu | Morgen.
jintsejke l. *-siejke* aamu; aamulla | Morgen; des Morgens; *jintse tula* aamulla aikaisin | morgens früh; K. *īntsekk*, KL. *intsejka* aamulla | des Morgens.
īntskańč K. aamuinen | zum Morgen gehörend.

516. *jantev*, gen. *-ve*, soikea iso puuvati | längliche, grosse Holzschüssel.

517. (jERA) *jierre* (*jea*) pitkävartinen karvainen talvisaapas | hoher rauchhaariger Winterstiefel (яры).

518. (JORΘ-) *jorrī-*, K. *jōrre-*, N. *jorre-* vieriä, kaatua | rollen, umfallen.
jortte-, A. *jorr(ə)te-* vierittää, kaataa | wälzen, fällen.
jorttollī- (fr. ed.).
jorne-, 3 p. pr. *-nta*, K. *jōr'ne-*, N. *jōrē-* (fr.) kaatuella | oft fallen.

519. *jork'-pieᵢll* K., N. *jorkeδ* nurja puoli | Kehrseite.

520. *ierka* K., N. *tuᵢl iarka* aikoja sitten | längst.

ierkjińč K. ammoinen, entinen | vorig.

521. (ĒRKA) *jierke (jea)*, K. N. *ierk* porohärkä | erwachsener Rennthierochs (sechsjährig od. älter).

jieᵢrke-pieᵢlle urospuolinen poro | Rennthier männlichen Geschlechts.

522. *jorkeδ* N. ks. *jark-pieᵢll.*

523. *jurkāᵢhte-* kolkuttaa | klopfen (an die Thür).

524. (JORΘTA) *jorrîᵢt*, attr. *joᵢrris* järeä, jyreä | gross, von grosser Art (z. B. von Perlen).

525. (ĒRTTA) *jierhte (jea)*, K. *ieᵢrht*, N. *iart*, *iert* kylki | Seite.

jiert-čîrk kylkiluu | Rippe.

jierhte-pieᵢlle toinen kylki | die eine Seite.

ierht-pieᵢle-tāᵢχt K. N. kylkiluu | Rippe.

526. (JURTA-) *juᵢrte-*, K. N. A. =, A. myös *joᵢrte-* ajatella, arvella | denken, vermuthen.

jurt, gen. *-tîge*, K. *jurt*, *-teγ*, ajatus | Gedanke.

juᵢrtej K. mielevä | bedächtig, weise.

jurtče- (fr.) tuumaella | erwägen, überlegen.

juᵢrtle- K. (mom.) vähän ajatella | gedenken.

juᵢrtlaste- A. epäillä | zweifeln.

527. (EROSΘ) *earas* K., A. lat. plur. *jārrassoᵢt*, kohtuinen | schwanger.

528. (ERASΘ) *jieres*, gen. *jearrazî*, K. *ieres*, *earras*, A. *jēres*, plur. *jāres*, *earrasit*, toinen, muu, eri | ein anderer, besonderer; *iers sajja* K. pois | weg.

529. *irs* N. hirsi | Balken.

530. (jIERPO-) *jierpa-* horjua | schwanken.

jierpane-, 3 p. pr. *-rbanta* (mom.).

jierpale- (fr.).

531. *jerp* . . . ks. *jierp* . . .

532. (JORPΘ) *jorp* (attr.), K. *jōrp*, N. *jorp*(praed. *jorbas?*) liereä, pyöreä | rund.

533. (JIERMA) *jīrme (jie)*, K. *jīrm* muisti | Gedächtniss.

jīrmeš, attr. *-ežes*, K. *jīrmeš*, attr. *-mšes*, hyvämuistinen | mit gutem Gedächtniss begabt.

534. *jālam*, *jālak* jne., ks. *jielle-*.

535. (ELA-) *jielle- (jea)*, K. *ieˌlle-* elää | leben; *mojt eall uoˌlges pieˌll kītt* K. mitä oikea käsi tekee | was die rechte Hand macht.

jealla (jie), K. *eall* elo: omaisuus, tavara, kapine | Eigenthum, Habe, Sache, Geräth.

jāloγ, lat. *jālloγe*, A. elämä | Leben.

jiellegĭoˌtte- (oa) (inc.) ruveta elämään, asettua asumaan | zu leben anfangen, sich ansiedeln.

jielle, lat. *-eja*, K. *iellej*, N. *iellij*, A. *illij* (n. agent.) elävä, asuva; eläin; vatsanpuru | lebend, wohnend; lebendig; Thier; Magenweh.

eall(a)je- (?) K., impf. *eallaij*, A. 3 p. pl. impf. *jallojiš*, herätä kuolleista | auferstehen.

eallχe- K. herättää kuolleista | auferwecken von den Todten.

iel'χotte- K. ruveta asumaan | sich niederlassen.

jieltaˌge- ruveta elämään | zu leben anfangen.

ealsolle- K. (fr.) herätä kuolleista | auferstehen.

jeallamaš, gen. *-ažĭ*, K. *ealmuš*, N. *ialmuš*, A. *jelmuš* elämä; omaisuus | Leben; Eigenthum.

536. (ILΘ) *jill*, K. *ĭll*, N. *ill* hiili | Kohle.

jill-pālla eräs musta vesilintu | ein schwarzer Seevogel.

537. *ili* (ϱ) A. tai | oder.

538. *jillak* = *jij lak* ei ole | ist nicht.

539. (JUOLKA) *jīlke (jie)*, K. *jūˌlk*, N. *juoˌlk*, *jueˌlk*, A. pl. *juˌlgit*, jalka | Fuss.

jūᵢlk-āʒ' (plur.) reidenjuuri | Schambug.

jīlke-kāᵢvne ks. *kāᵢvne.*

jīlke-lāᵢppe jalkaterä | Fussblatt.

jīlke-pāhka sorkkatauti | Klauenseuche.

jīlke-vīətta jalkapohja | Fuss-sohle.

jueᵢlk-māttaγ N. reidenjuuri | Schamliste.

540. *jieľχəs* K., N. *jioľkəs* sees, seijas | klares Wetter.

541. *julkste-* potkaista | einen Fusstritt geben; vert. *jīlke.*

542. (JΘLÑASΘ) *jalñes*, gen. *-ñazī*, kanto | Baumstumpf.

543. *jelñes* = *jalñes.*

544. *jelduvvu-* K. haljeta | sich spalten.

545. (JĒLASΘ) *jieles*, gen. *jeallazī*, K. =, N. *jiales* iljen. jäätikkö | schlüpfriger Steg, Glatteis, Eisbahn.

546. *juᵢlez . . .* ks. *jukkī-.*

547. *jīpke* (ǫ) hame | Frauenunterrock.

548. (ĖPAŠΘ, HEPoŠΘ) *iebeš*, gen. *eappaš* K. hevonen | Pferd; = N. *χiavaš*, *χiappaž.*

549. (JAVO) *jāvva*, K. N. *jāvv* jauhot (tavall. mon.) | Mehl (gewöhnl. Plur.); — jauhovelli marjojen tai petun kanssa | Mehlbrei mit Beeren od. Fichtenrinde.

jāvv-sujn l. *jāvv-šəntem-sujn* K. laiho, oljet | wachsendes Getreide, Halm.

jāvv-siemen-tākkem-pərht K. luva | Tenne.

550. (JIEVO-) *jievve-* K. lyödä (?) | schlagen (?): *sōn' nəmbij guəjm jievaj* (haaksi) „aalloilta ahdistettiin" | (das Schiff) litt Noth von den Wellen (ее било волнами).

551. (jIEVOJ) *jievaj*, gen. *jivvī* tyven | Windstille.

jieva-piejve tyyni päivä | Windstiller Tag.

jievvade- tyyntyä | still werden.

552. *jāᵢvsij* impf. san. *jāᵢkse-.*

553. (ĖVNOJ) *jeavnaj*, gen. *jievnĭ*, K. *eavnańč*, N. *eavniš* hämähäkki | Spinne.

554. (JAVRA) *jā̦vre*, K. *ja̦vr*, N. *javr* järvi | Binnensee.

555. *jivlasta* kivikasa, kivikko | Steinhaufen, steiniger Platz.

556. (JAMA-) *jāmme-*, K. A. *jā̦mme-*, N. *jamme-* kuolla | sterben.

jāmm-olmĭj, K. *jamm-olmuńč* kuollut ihminen | ein Todter.

jā̦mmej K., N. *jammij*, A. *jā̦mmij* kuollut | todt.

jā̦mej-rūhkəm-sajj K. hautausmaa | Friedhof.

jā̦m'de- K. (caus.) kuolettaa | umbringen, zum Tode helfen.

jā̦mešguə̦tte- K. (inc.).

557. (EMNAJA) *jiemne*, lat. *-neja*, K. *iemne* l. *-ńe*, gen. *-nej*, lat. *-nja*, maa | Erde, Land.

iemńe-ko̦nt maakunta, seutu | Gegend.

558. (jEMANTa) *jiement* emäntä | Wirthin.

jiemenĭəj (dem.).

559. *jeampa* ks. *jiennĭg*.

560. *iemper* K. ämpäri, sanko | Eimer.

561. (JIMALA) *jimmel*, gen. *-le*, K. =, jumala | Gott.

jimmel-sā̦nn K. vala | Eid.

562. (JUMALA) *jummel* A. jumala | Gott.

jummel-nəm-ānnəj kerjäläinen | (in Gottes Namen bittend:) Bettler.

T (d).

563. *da* (ǫ) ja | und.

564. *de* K., N. *te* niin, no | so, da, nun.

565. (TI, TIE)

ti-mūttim N. tämmöinen | so wie dieser, derartig.

tīγe K., N. *tieγ́* tänne, tähän | hierher.

566. (TO) *to:*

toγi, K. *toγ'* sinne | dahin; *toγo-že* samaan paikkaan; samoin, myös | eben dahin; ebenfalls, auch (vert. ϱ тоже).

tobeɩlt siellä, sieltä | dort, von dannen; N. *tobben*.

toɩmpe, *-et* K., A. *tomb* l. *-be* = *taɩmpet*, ks. *taɩtte*.

567. *tak*, KL. *taχ* (ϱ) niin | so.

568. (TAKO-) *tākka-*, K. *tākke-*, KL. A. *tākko-*, N. *tāhke-* lyödä, takoa | schlagen, schmieden.

tāgoɩtte- KL. taottaa | schmieden lassen.

tākδotte- K. (fr.) kolkutella | anklopfen.

tākkaɩle-, A. *tākle-* lyödä vähän, kerta | einmal, ein wenig schlagen.

569. (TAKA) *tāɩkke* tuvantakka | offener Feuerherd in der Stube.

570. (TΘKΘ-) *takkĭ-* tehdä | machen, thun.

tagaɩze- (refl.) tekeytyä, tulla | werden; *pĭɩlle tagaɩzi* kuuma tuli | es wurde warm.

571. (TĒ)

tiekke, *tiejjet* l. *-je*, *tiejt* nämät, näitä | diese; plurale Nebenformen zu *tāɩtte*.

tiege l. *tiegi* tänne, tähän | hierher.

572. (TIKKA) *tihke*, K. N. *tehk* täi | Laus.

573. (TUKKo) *tuhk* K. tukko | Bündel; A. *tuk* (gen.) lauma | Heerde.

574. (TUOKA)

K. *tūɩkken* takana; tähden | hinter; wegen; *tuokka*. A. *tokka* taakse | hinter.

575. (TOKKO) *tohka* pensas | Strauch; vert. *tuhk*.

576. (TƟKƟTA) *tokkeδ*, attr. *tokkės* K. ahdas | eng.
577. (TAKKOTA-) *tāhkte-* K., N. *tahkē-* tahkota | schleifen.
578. (TAKTA) *tākte*, K. *tāχt*, N. *taχt*, A. pl. *tavtit* luu | Knochen, Bein.
tākte-vīǰ luurasva | Knochenfett.
579. (TOKTƟKA) *tovt*, gen. *toχteγ* K., N. *toχtiγ* kuikka | Tauchervogel.
580. (TIKSO) *tiksa*, N. *toχs* eräs merikala | ein Seefisch („тикшуй" = пикшуй?).
581. *taχ* (ϱ) KL. = *tak*.
582. *tuñ-pāll* Sem. hohkakivi | poröser Stein zum Reinigen der Flinte.
583. *tieñke (ea)*, K. *tieñk*, A. *teñk*, N. *tēkk* (ϱ) raha | Geldstück, Geld.
teañkańč K. ropo | Heller.
584. (TOÑKA) *toñke*, K. *toñk*, N. *tokk* umpisuoli; rasvalla täytetty u., makkara | Blinddarm; mit Fett gefüllter B., Wurst.
585. *tiǰ* ks. *tonn*.
586. (TUOJA) *tiǰe (iɵ)*, K. *tūǰ*, N. *tuoǰ*, A. *tuj* työ | Arbeit, Werk; K. *tūǰ'χa* työttä, jouten | müssig.
tūǰ-olmińč K. työmies | Arbeiter.
tueǰē- l. *tuoje-* N., A. *tuǰe-*, 3 p. pr. *tuǰaj* (imperat. *jel tuǰed)*, tehdä työtä, tehdä | arbeiten, machen.
tūǰ'šε- l. *tujše-*, 3 p. pr. *-jašt* K., A. *tuǰeše-* l. *tujaše-* tehdä työtä, tehdä | arbeiten, machen.
tūǰ'šej K. työntekijä | Arbeiter.
tujšešguotte- K. (inc.).
tujlańč K. rasitettu | von Arbeit bedrückt, mühselig.
tuǰelattiǰ A. (n. agent.) tekijä, rakentelija | derjenige, welcher macht od. baut.

587. (TAJKΘNA) *tajkin*, gen. *-ne*, K. *tạjg*, comit. *tạjknin*, N. *tajj* (pro *tajγ*) taikina | Teig.

588. (TAJVa) *tajva* taajaan, usein | oft; K. *tạvj'*, N. *tavja*. *tajvas* tiheä | dicht (z. B. vom Kamme).

589. *tijma* viime vuonna | voriges Jahr.

tijmaj, gen. *-ja* l. *-je*, menneenvuotinen | vorjährig; K. *tijmjańč*, N. *-jaš*.

590. (TA) *tāₜtte*, gen. *tāₜnne*, n. plur. *tāₜkke*, K. *tätt*, N. *taht*, A. *tāt* l. *tat* tämä | dieser; *tāₜnne jige* tänä vuonna | heuer; — *tāₜst*, A. *taₜst* täällä, -ltä. tässä. -stä | hier, von hier.

tāₜrm K. tänään | heute.

tārmjėńč K. tämänpäiväinen | heutig.

tāₜle-mukka K. tällainen | diesem ähnlich.

tāₜllan, plur. *tāleak*, A. tämä | dieser.

591. (TΘ) *taₜtte*, gen. *taₜnne*, nom. plur. *taₜkke*, K. *tott*. N. *toht*, A. *tot*. gen. *ton*, se | der, jener; *taₜtte ju* sama | derselbe; — *taₜst*, N. *toₜst*, A. *dost*. *test* siinä, siitä | dort, von dort; *taₜssi* l. *-sse* siihen, sinne | dahin; *taₜssi-še* l. *taₜšše* samaan paikkaan | eben dahin.

tott-χanańč K. sama, se | derselbe, jener; *test-χana*, *teδe-χanna* heti | sogleich.

ton-det A. sentähden | deswegen.

tann-pealaj (sen puolinen:) perkele | (eigentl. der Jenseitige) Teufel.

tanna, K. A. =, silloin | damals, dann.

to-lahte K. sellainen | solcher.

taₜlle l. *taₜl*, K. *tāₜl*, N. *toₜlle*; *tol*, KL. *tel* silloin | dann; *taₜl jieske* silloin vasta | dann erst.

taₜmpet, *-peδ*, *-bet*, *tạₜmpet*, *-pe* K. siellä, -ltä | dort, von dannen.

592. (TATTO-) *tāhta-*, K. N. *tāhte-*, A. *tātto-* tahtoa | wollen.
tātta tahansa | (nach Fragewörtern) immer: *kie, kū, mī tātta* ken, kuka, mikä tahansa | wer, welcher auch immer es sei, was es auch sein mag.
tāttoj A. (n. agent.).
tātse-, 3 p. pr. *tātast* K. (mom.; = захотѣть).
tātoškoitte- A. (inc.) ruveta tahtomaan | Lust bekommen.
tāhtmuš K. tahto, halu | Wille, Begierde.

593. *det* ks. *tieht.*

594. *teδ'* (partit.) ja *teist* (loc.) K. san. *tott*, ks. *taitte.*

595. (TIETTO) *tīht*, K. =, merkki, puumerkki | Zeichen, Handzeichen.

596. *tieht* ks. *tīht.*

597. *tieht* l. *dieht* N., A. *det* tähden | wegen.

598. (TIETA-) *tītte- (ie)*, K. =, N. *tiehte-*, A. *tette-* (impf. *-i-*) tietää; tuntea, oivaltaa | wissen; fühlen.
tietta (ī) tieto | Wissen, Nachricht.
tīttegīoitte- (oa) (inc.) saada tietää | zu wissen bekommen, erfahren.
tiettajja tietäjä | Seher, Wahrsager.
tīδse-, 3 p. impf. *tīδist*, K. (mom.) tuntea (ennestään tuttu) | wiedererkennen.
tietmuš K. tieto | Wissen, Nachricht.

599. (TU) *tuitte*, gen. *tuinne*, nom. pl. *tuikke*, K. *tutt*, N. *tuht* tuo | jener; *tunn goirren* K. sieltä | von dannen; — comp. *tuimpelest* l. *tīimpelest*, K. *tuimplest* tuonnempana; *t-la* tuonnemmaksi | ferner, weiter; *tīimpeleakaist, -kańi* vähän tuonnempana l. -mpaa, -mmaksi | ein wenig ferner; superl. *tuimpemīs* tuonnimmainen | der entlegenste.

tul, N. *tūᵢl* muinoin | vormals; *tuᵢl kᵎeᵢss* kerran, muinoin | einst, ehemals.

tula, K. *tulă*, N. *tōlă* ammoin, aikaisin, varhain | längst, früh, zeitig; *t. ji* jo aikoja | schon längst; *jintse t.* aamulla varhain | früh morgens.

tula-kᵎᵢnte aikaisin kantava | früh gebärend (von der Rennthierkuh).

600. *tōδa* ks. *tuvta*.

601. *tuoddar* N. ks. *tundar*.

602. *tužeškoᵢtte-* (ϱ) A. (inc.) ruveta empimään | zu zagen anfangen.

603. *das* A. taas | wieder.

604. *taᵢsse*, *taᵢssi* ks. *taᵢtte*.

605. (TŌSA) *tᵎess: t.-aᵢl-kᵎeᵢss* (silloin tai milloin?) joskus, muinoin | (dann oder wann?) jemals, vormals.

606. (TOSKA) *toᵢske* (ϱ) tuska | Pein, Noth, Angst.
toskjattᵎ- tuskitella | sich ängstigen.

607. *tāᵢst* ks. *tāᵢtte*.

608. (TASTA) *tāᵢste*, K. N. *tāᵢst*, A. *tāst* tähti | Stern.

609. (TUOSTΘ-, -TA-) *tūste-* (*ue*) K., N. *tuoᵢste-* tohtia | wagen.

610. (TΘNA) *taᵢnne*, K. *taᵢnn*, N. *teᵢnn* tina | Zinn.

611. (TINO) *tenn* l. *tenn* K. piikivi | Feuerstein.

612. (TIENO-) *tienna-* (*ī*) reunustaa | verbrämen.
tīn, gen. *-nnᵎge*, reunus, puuhka | Verbrämung, Besatz (z. B. an der Wintermütze).
tianaldehk, *-nelm* l. *-nnem* N. päärme | Saum.

613. *tienne* (*ea*) (ϱ) seinä | Wand; K. *stienn*.

614. (TONΘ) *tonn* l. *ton*, K. N. A. =, dual. *tonaj*, K. =, N. *tona*, plur. *tij*, K. N. A. =, sinä | du.

615. (TĒNTA-) *tiente- (ea)*, K. *tie₍nte-*, N. *tiatte-*, 1 p. pr. *tiaddam*, painaa, p. alas t. kiinni, sulkea, salvata | drücken, nieder- od. zudrücken, versperren.

616. (TUNTORə, TUONTORə) *tundar* A. tunturi | Berg: *Savvan-t.*, *Mońč-t.*; N. *tuoddar*, gen. *tuottar*.

617. (TĒRA) *tierre (ea)*, K. N. *tie₍rr* terä | Klinge (eines Messers).

tierrede- terottaa | schärfen, wetzen.

tieres, gen. *tearraẑ*, N. *tearas*, *-rraz*, teräs | Stahl.

618. *tierre-* N. paeta | fliehen.

tierle-, *-rrale-*, l. *tiarle-* N. (mom.?).

619. (TORO) *toarra (ǐə)* tora, riita, sota; sotajoukko | Zank, Streit, Krieg; Kriegsheer.

toarra- (ǐə), K. N. *toarre-* riidellä, taistella | streiten.

toarragǐə₍tte- (oa) (inc. ed.).

tormuš A. sota | Krieg.

620. *to̥rhk* ks. *torhke-*.

621. (TUORKΘ) *tǐrk* risu, varpu | Reis (zur Bedeckung des Bodens im Lappenhause).

622. (TORKKΘ) *torhk*, K. N. =, turkki | Pelz.

623. (TORKKə-) *torhke-* K. saastuttaa | verunreinigen, beflecken.

torkmuš A. (n. act.).

tōrhkmas K. = *tōrtmas*.

624. (TÖRKASTA-) *tuərgse-* K., N. *tuarγste-* vapista | zittern.

torjestaško₍tte- A. (inc.).

torγestomuš: madd t. A. maanjäristys | Erdbeben.

625. (TARKΘNA-) *tārkne-*, 3 p. pr. *-kǐna*, uskaltaa | wagen.

626. (TARJO) *tā₍rja* tarha, aita | Zaun.

tā₍rjade- aidata | umzäunen.

627. (TARJΘ-) *tāᵢrjǐ-* kestää, kärsiä | aushalten, dulden.
tāᵢrjǐᵢl, attr. *-jles* kärsivällinen | geduldig.
628. *tōrtmahte-* K. tahrata, saastuttaa | beflecken.
tōrtmas l. *-mos* K. saastainen, pakanallinen; paholainen | unrein, heidnisch; der Arge.
629. *tarr(a)šeškoᵢtte-* A. (inc.) ruveta taritsemaan | beginnen anzubieten.
630. (TOROSΘ) *toaras* (gen. *toarra*): *toarraᵢst*, K. N. *toarrest* poikittain | quer.
toaras-pielle sivu, syrjä | Nebenseite; *t.-pielt*, *t.-pealla* syrjässä, syrjään | seitwärts.
toaras-mǐrr poikkipuu | Querholz.
631. (TORSKA) *torske* turska | Dorsch.
632. *trost* A. (ϱ) ruoko | Rohr.
633. *trezup* N. (ϱ?) viila, saha | Feile, Säge.
634. *tīrn* ks. *tīrvs*.
635. (TORNA) *toᵢrne* ovi | Thür.
636. *terpe-* (ϱ) N. kärsiä | dulden.
637. *trup* A. (ϱ) sotatorvi | Posaune; vert *tuᵢrpe*.
638. *tuᵢrpe* (ϱ) torvi; savutorvi; kiikari | Rohr; Schornstein; Fernrohr.
639. (TΘRVA) *taᵢrve*, K. *taᵢrv*, N. *teᵢrv* terva | Theer.
teᵢrv-kuackńas N. päre | Kienspan.
tarvade-, K. *tarvde-*, N. *tervē-* tervata | theeren.
640. (TIERVΘSΘ, TIERV) *tīrvs*, K. *tīrves*, N. *tiervas* terve | gesund; ess. *tīrn*, K. *tīrvesn* l. *-ven*, N. *tierven*; *tīrn jālak* (terveenä elät) hyvää päivää! | (lebst gesund) guten Tag! *vārǐt tīrn* (matkusta terveenä) hyvästi! | (reise gesund) lebe wohl! *kǐttǐ tīrn* jää terveeksi! | (bleibe gesund) lebe wohl! K. *tīrv tonn*, N. *tierv* terve! | guten Tag!
tīrvte-, KL. =, tervehtiä | grüssen.

tīrv'χətte- K. tervehtiä toisiaan | sich grüssen.
tīrvχaihte- K. tehdä terveeksi | gesund machen.
tīrvχuvve- K. tervehtyä | gesund werden.
541. *tāirm, tārmj* . . . ks. *tāitte.*
542. *tarm* ks. *torme-.*
543. (TERMA) *tieirm* K., N. *tiairm*, A. *term* törmä, mäki | Anhöhe, Berg.
tearmaj, attr. *-mjes* mäkinen | bergig, hügelig.
544. *tuirm* (ϱ) K. A. vankila, tyrmä | Kerker.
545. (TORMə-) *torme-* K. N. turmella | verderben.
546. (TERMASΘ) *Tiermes* K. N., A. *Termes* = *Tīrmes.*
tearmas-jūks K., N. *tearmaz-jūχs* = *tierma-jiks.*
547. (TIERMASΘ) *Tīrmes*, gen. *Tiermazi* (l. *Tierma*) Ukko, ukkonen | Gott des Donners, Donner; *T. čārka* ukkonen jyrisee | es donnert.
tierma-jiks ukonkaari | Regenbogen.
tierma-viəille ukontaltta | steinernes Werkzeug aus der vorhistorischen Zeit.
548. *tail* l. *taile* = *taitte lī* se on | der ist, das ist; A. = *taist lī* katso! | siehe!
549. *tail* . . . ks. *taitte.*
550. *tāil* . . . ks. *tāitte.*
551. (TALO) *Tālla* ks. nom. propr.; K. N. *tāll* karhu | Bär.
tāleš N. (dem.).
552. *tealla* Sem. = *tiella.*
tealla-mūrr pöytäliinan kappale | jedes aus doppelter Birkenrinde zusammengenähte Stück, deren wenigstens 4, durch Lederstreifen verbunden, das Tischtuch bilden.
553. (TIELO) *tiella* (ī), K. N. *tiell* pöytäliina (myös tuohesta tehty) | Tischtuch; vrt. *tealla.*

654. *tēle-mukka* K. semmoinen | solcher.
655. *tīla* kas tuossa! | siehe da! da!
656. (TUOLA) *tīᵢlle (īe)*, K. *tūᵢll*, N. *tueᵢll* höylä | Hobel.
657. *tul . . .* ks. *tuᵢtte.*
658. (TŌLA) *tīeᵢlle (oa)*, K. *tueᵢlle* (ϱ) pöytä | Tisch.
659. (TOLΘ) *toll*, K. N. A. =, tuli | Feuer; plur. *tolī* tulukset: iskin, pii, taula, rikkiastia | Feuerzeug: Stahl, Feuerstein, Zunder u. Schwefelpfännchen.
toll-čīeckanas tulisoihtu (?) | Fackel (?); vert. *teᵢrr-kuackńas.*
toll-sijje, K. *tōl'-sajj*, N. *tol-sejj* tulisija | Feuerherd.
660. (TOLA) *toᵢlle* sukupuoli | Geschlecht; ks. *kāvt-t.* (vert. ϱ доля).
661. (TOLΘ-) *tollī-* tulla | kommen (wird wie ϱ идти gebraucht, wenn man einen kommen sieht od. hört.
662. *taᵢlk* N. tilka, paikka | Flicken.
663. (TOLKA) *toᵢlke* sulka | Feder.
664. *tōᵢlhkje-* K. (ϱ) ymmärtää | verstehen.
665. *tālhkīne, -hknijt* (ϱ) (plur.) talkkuna | Mehl aus gekochtem od. geröstetem Getreide.
666. (TUOLJA) *tīᵢljc (īe)*, K. *tūlj*, N. *tuelj* porontalja, vuode | Rennthierfell, Bett, Lager.
667. *tūlje-* K., N. *tuelje-* = *tīellī-.*
668. (TŌLaJA-) *tīelli-*, 3 p. pr. *-lleaja*, K. *tūlje-*, N. *tuelje-* pitää, pidättää | halten, aufhalten, verhindern.
tūᵢljette- K. (refl.).
tūᵢljse-, 3 p. impf. *-jestij*, K. (mom.).
tūᵢlselle- K., N. *tueᵢllestelle-* (fr.).
tīellišhīeᵢtte- (oa) (inc.).
669. (TUOLTΘ-) *tīltī- (īe)*, K. *tūlte-*, N. *tulte-* kiehua | kochen (intr.).
tīltte-, K. *tūldχe-* (caus.) kiehuttaa | zum kochen bringen.

tìltì-, *-teaja* (mom.) kiehastua | zu kochen anfangen, aufkochen (intr.).

tìltehte- (caus. ed.) kiehastuttaa | aufkochen, aufsieden (tr.).

tueiltstəhte- N. kiehauttaa | aufkochen.

570. *tìlpsaj* (dem.) pieni ja litteä | klein und platt.

571. (TALVA) *tāilve*, K. N. *tailv* talvi | Winter; K. N. A. *talva* talvella | im Winter.

tāilve-čìəkas talvitie | Winterweg.

572. (TULVO-, -VA-) *tulva-* l. *tuilve-* tulvata, anschwellen (von Flüssen).

573. (TAPA) *tāippe* uhrikumpu | Opferhügelchen, 1 1/2 bis 2 1/2 Ellen hohe Steinhaufen, mit einem kleinen Steine zu oberst, bei denen die Opferungen vollzogen wurden; kommen meist an den Ufern der Flüsse vor; „deuteten an, dass irgend ein Teufel sich dort aufhielt" („rypiň").

574. (TΘPA) *taippe* tupsu | Troddel, Büschel.

575. (TΘPPΘ-) *təhpe-*, 3 p. pr. *tahp*, impf. pl. *tehpėn*, tukehuttaa | ersticken, Matth. 13: 7, 22.

576. (TĒPPA) *tiehpe (ea)* tupsu | Troddel.

577. (TUPPO) *tuhpa* tupa | in späterer Zeit bei den Lappen eingeführte finnische Stube mit offenem Feuerherde.

578. (TOPO-) *toappa- (ìə)*, K. N. *toappe-* tavottaa, kaapata, syödä onkea | greifen, schnappen, erhaschen, an die Angel beissen.

579. *tob . . .* ks. (TO).

580. (TOPPΘ) *tohp*, N. =, K. *tōhp* tuppi | Scheide.

581. *tāibeg*, gen. *-ge*, K. *tābeχ*, N. *tābehk* (ǫ) tupakka | Tabak.

682. *tupĭj* käki | Kuckuck.

tupū kukkuu, käen kukunnan jäljitys | Nachahmung des Kuckucksrufes.

683. (TAPOTTA-) *tābaᵢde-*, K. *tāb'χe-*, N. *tāvte-* l. *tāvehte-* tavottaa | ergreifen; A. *tāvv(ɵ)tɵttiš* sie griffen an.

tāb'χuvve- K. (refl.) katua | bereuen: *tāb'χuvĭj i vūlkij*, Matth. 21: 29; olla täydellinen, tyydyttäväinen | genügen: *mɵjn munn veal ĭm tāb'χuv*, Matth. 19: 20.

684. (TAPTA) *tāᵢpte* perna | Milz.

685. *tōpte-* (ǫ) K. tallata | zertreten.

686. (TIEPƟLTA-) *tībĭlde-* valhetella | lügen.

tiebal (?) valehtelija | Lügner.

687. (TƟVA) *taᵢvve*, K. *tɵᵢvv* syvä meri | die Meerestiefe, das tiefe Meer: *taᵢvven*, N. *tɵvven* syvällä, -ltä, *tavas*, N. *tɵvas* syvälle | weit vom Ufer; — comp. *taᵢvvelest*, *-la*; superl. *taᵢvemĭᵢssi*.

tɵvv-piekk N. pohjatuuli | Nordwind.

tavval N. A. pohjainen, pohja | Norden.

taᵢvvele-pink itätuuli, itä | Ostwind, Osten.

688. *tev* . . . A. ks. *tuv* . . .

689. (TIVo) *tëvv* (ǫ) K. ihme | Wunder; *soᵢnne vĭrij tëvvën* hänestä näytti ihmeelliseltä | es kam ihm wunderbar vor.

divjuššɵ- A. ihmetellä | sich wundern.

690. (TIVO-) *tĭvva-* tähdätä | zielen.

tĭvvale- (dem.).

691. *tiav* . . ., *tĭɵv* . . . N. ks. *tuv* . . .

692. (TUVo-, TIEVo-, TƟV-)

tuvvakĭɵᵢtte- (*oa*) (inc.) valmistautua, ryhtyä | sich rüsten, anfangen; *tuvvakĭɵᵢttīn parttĭ āssĭᵢt* rupesivat pirttiä rakentamaan | sie fingen an ein Haus zu bauen.

tiavte- l. *tiov(o)hte-*, 3 p. pr. *tiavaht* l. *tiovvaht* N., A. *t́evvote-* pukea | kleiden, anziehen.

tuvvane-, K. *tovv'ne-* l. *tov'ne-* pukeutua | sich anziehen.

tuvnotte- KL., K. *tovv'notte-* l. *tov'notte-* pukeutua | sich anziehen.

tuvvanāᵢhte-, K. *tov'naᵢhte-*, A. *tevv(a)natte-* pukea | kleiden.

tuvvaništkioᵢtte- (oa) (inc.) ruveta pukeutumaan | anfangen sich anzuziehen.

tuvīne- l. *tuvne-*, 3 p. pr. *tuvīnta,* pukea | kleiden, anziehen.

693. *tiovve (oa)* (ǫ) leski | Wittwe.

694. *tov'χušše-*, *tovtušše-*, *tīvtušše-* K. kummastella | sich verwundern (vert. *tėvv*).

tovtožošguoᵢtte- K. (inc.).

695. (TUOVÑΘ-) *tīvñī- (io)*, K. *tūvñe-*, *tūññe-*, N. *tuññe-* paikata | flicken.

tīvñs, gen. *-ñīzī*, K. N. *tūvñas* l. *tūñas* paikka | Flicken, Fetzen.

696. (TAVJA) *tǫvj'* K., N. *tavja* usein | oft; = *tajva.*

697. *tovj* K. = *tǫvj.*

698. *tāvte-* l. *tāvehte-* N. ks. *tūbaᵢde-*.

699. (TEVTA-) *tievte- (ea)*, K. =, täyttää | füllen.

teavto- K. täyttyä, toteutua | erfüllt werden; vert. *tivtī-*.

700. (TIEVTΘ, -TΘSΘ) *tivt* (attr.), K. *tīvt* l. *tivt* (attr.; praed. *tivdas* l. *tivtas*), N. *tievt*, A. nom. pl. *tivd* täysi | voll; loc. *tivtist*, K. *tivtsest* täynnä, lat. *tivtsi*, K. *-sa* täyteen | voll (praed.).

tivt-čāᵢcce täysi nousuvesi l. vuoksi | volle Fluth.

tivt-mānna täysikuu | Vollmond.

tivtì-, 3 p. pr. *tievta*, K. *tīvte-* täyttyä | sich füllen, voll werden; *čā͵cce tivti* merivesi on täydelleen noussut | es ist volle Fluth.

tivdəte- A. täyttää | füllen.

tīvdasvūtt K. täyteläisyys, täydellisyys | Fülle, Vollkommenheit.

701. *tuvta*, N. *tōδa*, A. *tovda* joutuisasti, pian | bald, schnell; comp. *tuvteampa*, A. *tō͵deap*; superl. *tuvtiembì͵ssi* nopeimmin | am schnellsten.

702. *tovt* ks. (TOKTΘKA).

703. (TAVΘSΘ) *tāvs*, gen. *-vvìzì*, K. *tạvas* väkevä, vahva, täysivoimainen | stark, kräftig, lastbar.

tāvsme- voimistua | stark werden.

tāvsmā͵hte- vahvistaa | stärken.

704. (TUOVΘSΘ) *tuvas* l. *tūvas*, gen. *tuvvas* K., N. *tuovas*, *-vvaz*, kynttilä, tuohus | Kerze.

tūvas-jū͵lk K., A. *tuvv(a)snik* kynttiläjalka | Leuchter.

705. *tovas*, *tovvaz* K., = *tuvas*.

706. *təv'ne-*, *-na͵hte-* K. ks. 692.

707. *tofvant*, K. *toafent*, *-fant*, *tōfant* tuhat | tausend.

708. *toavrìš*, gen. *-ìžì* (pro *toavvarìš*) (ϱ) toveri | Kamerad; K. *tạ͵vruš* l. *to͵vrus*, A. *tovruš*.

709. (TOVO-) *tovvale-* asettaa, laittaa | aufstellen, einrichten, legen; vert. *tuvva-*.

710. (TOMTΘ-) *tomtə-* A. ymmärtää | verstehen.

tomdəte- A. saada tietää, huomata | erfahren, merken. Matth. 26: 10.

tomdas: t. olmuńč K. tuttava, ystävä | Bekannter, Freund.

tomtsəlle- K. tunnustaa | bekennen.

tomtmus A. tunnus | Kennzeichen.

711. (TAMČΘSΘ) *tāmčs*, gen. *-čìzì*, K. *tąmčes*, N. *tābʒas* tahko, kovasin | Wetzstein.

712. *tēmes* N. pehmeä | weich.

temne- N. pehmentyä | weich werden.

713. *ta͔mp* ..., *tą͔mp* ... ks. *ta͔tte*.

714. *tì͔mp* ... = *tu͔mp* ...

715. *tu͔mp* ... ks. *tu͔tte*.

716. *to͔mp* ..., *tomb* ks. 566.

Č.

717. *čea* ..., *čie* ... ks. myös *čā* ...

718. *čoa* ..., *čìə* ... ks. myös *čā* ...

719. (ČAKə-) *čąkke-*, K., N. *čahke-* mahtua, päästä sisään | hineingehen können, Platz haben.

čā͔g'ne-, 3 p. pr. *-gant*, K. itseensä mahduttaa, vetää | Platz für etwas haben, in sich fassen.

720. *čig-ā͔mme͔l* yksisarvinen vaadin | einhörnige Rennthierkuh.

721. (ČIEKΘ-) *čīkke- (ie)* K. haudata | begraben; = *cīkkì-*.

čikjuvve- K. (pass.) tulla kätketyksi | verborgen werden.

722. *čīkkì- (ìə)* kätkeä maahan | niedergraben; = *čīkke-*.

723. (ČUKKA) *čuhke*, K. N. *ču͔hk* lipas | Schrein.

čukaj, gen. *čukka* (dem.).

čukka-čārva nuoli, jota pojat heittelevät pitkin lunta | Pfeil, den die Knaben über den Schnee hin werfen.

724. *čuo͔kkē-* N. pistää | stechen; vert. *čohke-*.

725. (ČOKΘ) *čokk* K. huippu, kärki | Spitze.

čokk-ka͔pper K., KL. *čokk-čānn* perkele | Beiname des Teufels.

čokksaj pieni ja suippo | klein und spitzig.

726. (ČOKO-) *čokka-* kammata, sukia | kämmen.

čokkaᵢm, gen. *-me*, K. *čoᵢγe*, *čokkem*, N. *čohkam* kampa | Kamm.

727. (ČOKKΘ-) *čohke-* K. pistää | stechen, niederstechen (z. B. ein Rennthier).

čōhkөj-mīst K., A. *čokkөj-rāᵢs* orjantappura | Dornbusch.

728. *čīχte-* K. paikata, korjata | flicken, ausbessern.

729. *čāγδeš* l. *čāvδeš* N. parkittu poronnahka | Leder aus Rennthierhaut.

730. (ČΘKČΘ) *čakč*, K. N. *čөχč* l. *čōχč* syksy | Herbst; K. *čaχča*, N. *čөχča* syksyllä | im Herbst.

čakč-āñk syksyhanki | im Herbst gefrorene Schnee- od. Eisrinde.

čakč-mānna Lokakuu | Oktober.

731. *čuᵢχč* K. metso | Auerhuhn.

732. (ČUOKKOSΘ) *čīөkas*, gen. *čīhkī*, K. *čuөkas*, *čūhku*, N. *čuahkas*, *čuөhko* talvitie | Winterweg; = *tāᵢlve-c.*

733. (ČIEKΘRΘ) *čīγar* l. *č.-sajj* K., N. *čieγar* porolaidun | Weideplatz der Rennthierheerde; = *čīgr-sijje.*

čīγarlańč K., N. *čieγarnehk* poropaimen | Rennthierhirt.

734. *čīgr-sijje* laidun | Weideplatz; = *čīγar.*

735. (ČAÑΘ-) *čāññī-*, KL. *čąññө-* sukeltaa | untertauchen.

čañne-, 3 p. pr. *-ññta* (fr.); — A. *čañde-* päästä sisään | hineinkommen; vert. *čąkke-*.

čañle-, 3 p. pr. *-ññīla*, K. *čąñle-*, N. *čañle-*, *-ññal* (mom.); — A. *čāññөle-* mennä sisään | hineingehen.

736. (ČIEÑΘLA) *čiññīᵢl*, attr. *čiñles*, K. *čiññel*, N. *čieññel* syvä | tief.

čiñlөs K. syvyys | Tiefe: *mier' čiñleᵢsse.*

737. (ČŌÑKA-) *čiəñke- (oa)*, A. *čoıñke-* (impf. -*u*-) koota | sammeln.

čoañka (iə), K. *čoañk* vero | Tribut, Steuer.

čoañk-kopčej K. publikaani | Zöllner.

čiəñki-, 3 p. pr. -*koaja*, kokoutua | sich versammeln.

čoñk(ə)dəttə- A. tulla kootuksi, kokoutua | versammelt werden, sich versammeln.

čoñkmuš A. kokous | Versammlung.

738. (ČUOJΘ-) *čījji- (iə)* vavahtaa | erzittern.

čījle- (fr.) vapista | zittern.

739. (ČAJATA-) *čūjede-*, 3 p. pr. -*eda*, K. *čọjde-*, N. *čajjē-* eksyä | sich verirren.

740. (ČŌJoTTA-) *čoajhte-*, 3 p. pr. -*jaht* N., A. *čojete-* l. *čojate-* näyttää | zeigen.

čojjetəttə- A. näyttäytyä | erscheinen.

čojjetomuš l. *čoajetumuš* A. merkki | Zeichen.

741. *čiəjve (oa)* vatsa | Magen; = *čiəvje*.

742. *čujvine-* = *čuvjine-*.

743. (ČΘTΘm) *čat* l. *čad*, K. N. *čəδ'*, *čəδ* (adv. & praep.) läpi, kautta | durch.

čədduš, gen. -*už*, N. sydän | Herz.

744. *čitte-* K., A. *čette-* (ọ) kuurnita | seihen, seigen.

745. (ČUOTA) *čiıtte (iə)*, K. *čūıtt*, N. *čueht* sata | hundert.

čuəttsañč K. sadan-päämies; satakertainen | Centurion; hundertfältig.

čoıtnik A. sadan-päämies | Centurion.

čiədant, N. *čuaδat* sadas | der hundertste.

čiıdenas, gen. -*azi* (pro *čiədanas*) sadannes | Hundertel.

746. (ČUOTA, ČUOVTA) *čiıtte* l. *čītte*, *čītta* sangen, paljon | sehr, viel; K. *čevta* l. *čuəvta*, A. *čotta*; — comp. K. *čūıvtamp*, A. *čōıteap* enemmän | mehr.

747. *čto, čtobi* ks. *što, štobi.*

748. *četvierit* (ǫ) torstai | Donnerstag.

749. *čič-portij* A. imettäväinen | säugend, Matth. 24: 19; vert. *ńińče.*

750. (ČUČOKǨA) *čuǯa$_i$g,* gen. *-ge,* etusormi | Zeigefinger.

751. *čihčem* N. seitsemän | sieben; = *kiččim.*

čihčat N. seitsemäs | der siebente.

752. *čāʒa* ks. *čiecce.*

753. (ČACA) *čā$_i$cce,* K. *čā$_i$cc,* N. *čā$_i$hc,* A. *čāc* vesi | Wasser.

čā$_i$cc-ku$_i$ntem-mūrr K. korento | Zuberbaum.

čā$_i$cce-lo$_i$nte, K. *čā$_i$cc-lo$_i$nt,* N. *čā$_i$hc-lo$_i$tt* vesilintu, sorsa | Wasservogel, Ente.

čā$_i$ʒe-jie$_i$lle veteinen | Nix.

754. (ČECA) *čiecce* isän nuorempi veli | jüngerer Bruder des Vaters.

čāʒa (amplif.) setä! | Oheim!

755. (ČUCΘ) *čucc,* gen. *čuʒu* (pro *čuʒi*) pieni lintu | ein kleiner Vogel.

ču$_i$ʒgańč KL. (dem.).

756. (ČΘCKA-) *ča$_i$cke-,* A. impf. *čickij,* lyödä; kehrätä; hämmentää (huttua) | schlagen; spinnen; mischen (Mehlbrei); K. *ča$_i$cke-* viskata | werfen, schleudern.

ča$_i$ckem-nu$_i$rr K., N. *čostok* heittonuora, lämsä | Wurfschlinge.

čockle- K. N. (fr.) viskellä | oft werfen.

757. (ČACKΘ-) *čącke-* K., N. *čāhcke-* sammua | erlöschen.

čąck(e)de- K., N. *čāckte-* sammuttaa | auslöschen.

čāckodotte- A. sammua | erlöschen.

čącknahtem K. sammumaton | unauslöschlich.

758. (ČUOCKΘ-) *čicki- (io)* halkaista, halkoa (ydinluita) | spalten (Markknochen); *sonn attime čiocka.*

759. (ČOCKΘ) *čock* kelo | ein abgebrochener, stehender Fichten- od. Tannenstamm ohne Rinde; N. *čōck* pölkky | Klotz.

760. *čoackate-* A. kylmentää | erkälten: *čoackat sāvšamuš* rakkaus kylmenee | die Liebe wird erkalten, Matth. 24: 12.

761. *čiockanas* ks. *toll-č.*

762. (ČUOCΘ-)

čūʒ'χe-, 3 p. pr. *-ʒaht*, K. (caus.) satuttaa, loukata | beschädigen, beleidigen.

čūʒ'χolle- K. (fr. ed.).

763. (ČUOCOJ) *čioʒaj*, gen. *čicci*, K. *čuoʒc*, *čūccu* porolauma | Rennthierheerde.

čioʒa-pajhke laumasta eronnut osa | ein Theil (100 bis 300 Stück) der Heerde.

764. *čūclotte-* K. eksyä | sich irren.

765. (ČUOŠKΘ) *čišk*, K. *čūšk*, A. *čušk* sääski, hyttynen | Mücke.

766. (ČAŠNA) *čāᵢšne*, N. *čāᵢšn* tikka | Specht.

čāšnaš N. (dem.).

767. *čeass* (ϱ) K. tunti | Stunde.

768. *čiest* (ϱ) kunnia | Ehre.

769. *čisto-* A. (ϱ) puhdistaa | reinigen.

770. (ČUOSΘMΘ, -MΘSΘ) *čizm* l. *čizms*, gen. *-mizi*, K. *čūzem*, N. *čuozzem* kipuna, säen | Funke.

771. *čānn* ks. *čokk-č.*

772. (ČONA) *čioᵢnne (oa)* ahkio, pulkka | gewöhnlicher offener od. gedeckter Lappenschlitten.

čoanaj (dem.).

773. (ČONTΘKA) *čont*, gen. *-tige*, K. *čont*, *-teγ*, N. *čodd*, *čottoγ*, ruokatorvi, nielu | Speiseröhre, Schlund.

774. (ČUOŃoj) *čīń*, gen. *čiońńaige* (l. *čioń*, *-ńeje*, *-ńńaige*), K. *čuońe*, N. *čuań*, *čuońńe*, hanhi | Gans.

775. (ČIŃČA) *čińʒ'-kītt* K., A. *čińʒ-kit* vasen käsi | die linke Hand.

čińče-pieille, K. *čińʒ'-bieill*, N. *čiʒʒ-pieill*, A. *čińʒ-beil* l. *-bel* vasen puoli | die linke Seite.

776. *čīńč* poronreisi | Rennthierkeule; vert. *čīmpe*.

777. (ČUOŃČO-) *čiońča-* (*ī*), K. *čuońče-*, N. *čuečče-* seisoa | stehen; A. *čoańčmen* seisten | stehend, impf. *čuńčuš* l. *-čiš*.

čīńč seisoallaan, -lleen | stehend, aufrecht; *č. čiońčūla*.

čuńčdotte- A. nousta seisoalle | aufstehen.

čiońčale-, K. *čuońčle-*, A. *čuńčle-* (dem. mom.) nousta | aufstehen.

čuońčlaihte- K., A. *čūńčlotte-* (caus.) pystyttää, asettaa | aufrichten, stellen.

778. *čqrr* K. ks. 780.

779. (ČARO, ČORO) *čārra*, lat. *čiorrī*, jäkälämäki | Tundra, mit Rennthiermoos bewachsene Anhöhe.

780. (ČORO) *čorra* harju | Bergrücken; K. *čqrr*, lat. *čorru*, N. *čorr*, A. *čoar* syrjä, raja | Seite, Grenze; comp. A. *čorlakse* syrjemmäksi | mehr seitwärts; superl. A. *čormus* syrjimmäinen | äusserst; vert. *čūru*.

čqrr-olmuńč K. syrjäinen ihminen; vierasmies | Fremde od. Nebenperson; Zeuge; *čqrr-olmu sqkk* todistus | Zeugniss.

781. (ČARKa-, ČERKa-) *čārka: Tīrmeš č.*, K. *Tiermes čeark* ukkonen jyrisee | es donnert.

782. *čeark* K. ks. *čārka*.

783. *čīrk* ks. *jiert-č*.

784. (ČUORKΘTA) *čīrkiit*, attr. *-kis* l. *čirkis* keltaisenruskea, kellastunut | gelbbraun, verblichen.

čiərkade- kellastua | verbleichen, vergilben (von Pelzwaaren).

čirkine-, 3 p. pr. *-inta*, kellastua | vergilben.

785. (ČəRKASΘ) *čaᵢrges*, gen. *čarka*, maali, pilkka | Ziel.

786. *čorγas* K., N. *čōrγas*, *čōrk* kierä, kovaan kierretty | festgezwirnt.

787. (ČUORASΘ, -AŠΘ) *čiᵢres*, gen. *čiərrazi*, kärpänen | Fliege; K. *čuəraš*, *-rraš*, N. *čuaraš*.

788. *čierstəlle-* N. laskea mäkeä | Schlitten fahren; = *kīrstolli-*.

789. (ČARVO) *čārva* hauki | Hecht.

790. (ČUORVO-) *čiərva- (i)*, K. N. *čuərve-*, A. *čorvə-* (impf. *-u-*) huutaa | schreien.

čiərvje- N. (fr.?) huutaa | schreien.

čorvmuš A. huuto | Geschrei.

791. (ČORVA) *čiəᵢrve (oa)*, K. *čuəᵢrv*, N. *čuaᵢrv* sarvi | Horn; *Čuᵢde č.* Tshuudien päällikkö | Anführer der Tschuden.

čiəᵢrv-pieᵢlle sarvipuoli | einhörnig; *č. jieᵢrke*, *č. vāʒ*.

čiəᵢrv-vūrra heittonuoran päässä oleva sarvinen rengas | der hörnerne Ring am Ende des Wurfseils.

čoara-(t)āᵢkte (pro *čoarvaj-t.*), K. *čoara-tāᵢχt*, N. *čuaᵢrv-tāᵢχt* sarvena, sarvento | Hüftbein.

792. (ČARVASΘ) *čāᵢrves*, gen. *čārvazi* l. *-va*, saukko, saarva | Otter.

793. *čuᵢrves* = *čuᵢvres*.

794. (ČUORMΘSΘ) *čirms*, gen. *-mizi*, K. *čūrmas*, N. *čuormas* rae | Hagel, Schlosse.

čūrmas-uəχt K. raesade | Hagelfall.

795. (ČALA-) *čāᵢlle-* ratkoa auki, viiltää; kirjoittaa | schlitzen, aufritzen, (einen Riemen) schneiden; schreiben.

796. (ČUOLΘ) *čīll* (pro *c̄ill*): *čilli*, K. *čūₗlle* pitkittäin | der Länge nach.

čīll-mīrr pitkittäin pantu puu | ein der Länge nach gelegtes Holz.

797. *čūₗlle* ks. *čīll.*

798. (ČUOLo) *čuoll* l. *čuall* N. niemen poikki pantu aita, murros | Zaun, Verhau.

799. *čieₗlle* suoli | Darm; = *čīɵₗlle.*

800. (ČŌLA) *čīɵₗlle (oa)*, K. *čuɵₗll*, N. *čueₗll* suoli | Darm.

čoalasm vyö (jossa rahoja pidetään) | Geldgürtel; K. *čoalɵšm* vyötäiset | die Weichen, Mitte des Leibes. Matth. 3: 4.

801. *čīl*, gen. *-llīge* eräs merilintu, risla | ein Seevogel, Uria Grylle (чистикъ).

802. (ČΘLKKΘ) *čalhk* susi | Wolf.

803. *čieₗlke* selkä, ristiluut | Rücken, Kreuz; = *čīɵₗlke.*

804. (ČIELKΘ, -ΘSΘ) *čilk* (attr.), *čilks*, *-kīzī* (abs.) puhdas | rein.

čīlke- K. puhdistaa | reinigen, fegen.

čilk-uks kodan peräovi l. peräpuoli | die heilige hintere Thür, der hintere Theil der Lappenwohnung.

805. *čulk* . . . ks. *čolk* . . .

806. *čīɵlka* (attr.) selvä, raitis | nüchtern; *sonn lī čuɵlgaₗlt* hän on selvänä | er ist nüchtern.

807. (ČŌLKA, ČĒLKA) *čīɵₗlke* l. *čieₗlke* alapuoli selkää, ristiluut | der untere Theil des Rückens, das Kreuz.

808. (ČOLKΘ-, ČULKΘ-) *čolkī-*, K. *čulke-* l. *čolke-*, N. *čolke-*, A. *čolkɵ-* sylkeä | spucken.

čolk, N. =, sylki | Speichel.

čuₗlkje- K., N. *čoₗlkjē-* (mom.) sylkäistä | (einmal) spucken.

čolkte-, 3 p. pr. *-kīda* (mom.).

809. *čieɪlgešnɪ̊oj* (dem.), K. N. *čielkešn* sakarisormi | der kleine Finger.

810. *čilt* vaarna | ein in die Wand geschlagener hölzerner od. knöcherner Pflock; = *čɪ̊lt.*

811. (CUOLTΘ) *čɪ̊lt* vaaja; ketarà, kaplas; vaarna (*čilt*) | Pfahl, Pflock; K. *čūlt*, N. *čuolt* kanto | Baumstumpf.

812. *čoltən* (?) A. kanki | Stange: *čoltni-* l. *-nijvujm.*

813. (ČΘLPPΘ) *čəlhp* K. susi | Wolf.

814. (ČΘLMA) *čaɪlme*, K. *čaɪlm*, N. *čaɪlm* l. *čəɪlm* silmä; silmukka, verkonsilmä | Auge; Oese; *joññ-č.* yksi puola | eine einzelne Preisselbeere.

čaɪlme-čūhptaj silmäterä | Augenstern.

čaɪlm-siehkńas pyyhinliina | Handtuch.

čaɪlm-rommɪ̊zɪ̊ (plur.) silmäripset | Wimper.

čaɪlm-pieɪlle oikea puoli (vaatetta) | rechte Seite (eines Gewandes).

čalmaj (dem.); *čalmańɪ̊m* silmäteräni, kultaseni | mein Augapfel, mein Liebling; K. *ull-čalmańč* villan karva | einzelner Wollfaden.

čaɪlme(d)em, K. *čaɪlmχemm*, attr. *-emes*, N. *čəɪlmtem* sokea | blind.

cəɪlmitemesvuott N. sokeus | Blindheit.

815. (ČOLMA) *čuaɪlm* N. salmi | Sund, Meerenge.

816. (ČEPA) *čieppe* ks. *vɪ̊ss-č.*

817. (ČEPPA) *čiehpe* (lat. *čoahpa*), K. N. *čiehp*, lat. *čeahpa*, A. *čep* seppä, mestari | Meister.

čēpes A.: loc. *čēpsest*, = ed.

818. (ČUOPPΘ-) *čɪ̊hpɪ̊- (ɪ̊ə)* l. *čīhpɪ̊-*, K. *čūhpe-*, N. *čuohpe-*, A. *čuppə-* leikata; hakata | schneiden; hauen, hacken.

čīhpkɪ̊əɪtte- (oa) (inc.).

čūhpje- K. (mom.) hakata poikki | abhauen.

čīhpe (n. agent.) eräs harmaa delfiini | eine graue Delphinart mit sägenähnlicher Rückenflosse; beim Athemholen wird ein sausender Laut *(tsch)* vernommen (косатка); K. *čūhpej* leikkaaja | Schnitter, Mäher.

čīpne-, 3 p. pr. *-pīnta* (fr.) leikellä | mehrere Gegenstände schneiden od. abhauen; *īөjvijt pīk čīpīᵢnti Čudijn* leikkasi päät kaikki Tshuudeilta | enthauptete alle Tschuden.

čūhpem K. leikkuu | Ernte.

čuohpum-pajhk N. haava | Wunde.

819. *čuhp-kiečče* veneen perä | Hintertheil eines Bootes, Achterschiff.

820. (ČAPoTA, ČĒPoTA) *čāppaᵢt*, gen. *-aᵢde*, K. *čūppөᵢt*, loc. *čāpχest*, N. *čeahpeht* kaula | Hals.

čāppaᵢde-mant niska | Nacken.

821. (ČAPPΘTA) *čāhpīᵢt*, K. *čḁhpeδ*, attr. *-hpis*, N. *čahpeδ*, *-es* musta | schwarz.

čāhptas pimeys | Finsterniss; *č. tagazišklөdij* alkoi tulla pimeä | es fing an finster zu werden.

čāpīne-, 3 p. pr. *-nta*, musteta | schwarz werden.

822. *čoahpeδ* K. = *čāhpīᵢt*.

823. *čabөn: i sijj kūχtu līnčen č.* K. niin molemmat säilyvät | so werden sie beide behalten, Matth. 9: 17.

824. (ČOPRO-) *čobra-* turmella | verderben, zerstören.

825. (ČÖPΘRKA) *čīөpīᵢrke* poron vasikka | Rennthierkalb (bis zum *Ussim-piejve*, 15 Aug. a. St.); *vīөᵢres-č.*, *ńiññelas-č.* („чопорка“).

826. *čḁvve-* (?) K. sysätä | stürzen, anstossen: *čḁᵢvvén*, Matth. 7: 25.

827. (ČUOVө) *čūvv* l. *čuvv* K. A. valo | Licht.

čūvve- l. *čuvve- (uө)* K., N. *čuovve-* näyttää tulta | leuchten.

čuvvate- A. valaista | beleuchten.

čūvveđ l. *čuvveđ*, attr. *-vvis* K., N. *čuovveđ*, *-s* valoisa | licht, hell.

čūvne- K., A. 3 p. pr. *čuvvan*, valjeta, valahtaa | hell werden, hervorleuchten.

828. *čuvkχɵs* K. muru | Krume, Brodkrume.

829. (ČUVKƟTA, -KƟSƟ) *čuvkĭ‚t* l. *čuvks*, attr. *-kis* kireä; ankara | gespannt, hart gebunden; gestreng; vert. *čɵvγas*.

830. *čɵvγas* K. t. N. tiukka, kireä | gespannt, hart gebunden.

831. *čuvkle-* sitoa | binden.

832. *čāfvĭñk*, gen. *-ke*, l. *čāfañk* pöllö | Eule.

833. (ČOVJA, ČOVJA) *čĭɵvje (oa)* l. *čĭɵjve* vatsa, maha | Bauch, Magen; K. *čōvj*, N. *čovj*.

čĭɵv-vĭjj tali | Talg (aus dem Fette des Magens und Rückens).

834. *čōvj*, *čovj* ks. *čĭɵvje*.

835. (ČUVJƟTA) *čuvjĭ‚t*, attr. *-jis* sininen, viheriä | blau, grün.

čuvjĭne-, 3 p. pr. *-ĭnta*, tulla siniseksi t. viheriäksi | blau od. grün werden.

836. (ČŌV, ČŌVTA-)

čoav-poac N. irtain poro | freilaufendes Rennthier.

čuɵvte- (oa) K. päästää, riisua, avata | lösen, öffnen (z. B. das Kummet vom Rennthiere); = N. *čovte-*.

čuvt K., plur. *čuvtgijt*, avain | Schlüssel; ks. *lohk-č.*

837. *čɵvt* l. *čevt* N. parkkinahka | Leder; vert. *čāγđeš*.

838. *čevta* K. ks. *čĭ‚tte*.

839. (ČOVTA-) *čovte-* N. riisua, avata | lösen, öffnen; = *čuɵvte-*.

čovt avain | Schlüssel; ks. *lohk-č.*

840. (ČUOVČO) *čiovča* takajalan kantanivel | Fersengelenk am Hinterbeine (des Rennthiers).

841. *čievr* N. ?

842. *čievres* K., N. *čovres* saukko | Otter; = *čā͔rves.*

843. *čivrės* K., N. *čevres* saivar | Nisse; = *ču͔vres.*

844. (ČUVRASΘ, ČIVRASΘ) *ču͔vres,* gen. *čuvrazi*, saivar | Nisse, Eier der Läuse; vert. *čivrės.*

845. (ČUOMΘ) *čūmm* K., N. *čuomm* kalannahka | Fischhaut. *čims,* gen. *-mmizi,* K. *čūmas, -mmas,* N. *čuomiš* suomus | Fischschuppe.

846. *čimpe* reisi | Schenkel, Keule.

C.

847. (CAKA-) *cā͔kke-,* K. A. =, N. *cā͔hke-* työntää, lykätä, (ovea, venettä, rekeä) | stossen, schieben; vetää yllensä l. jalkaansa | sich (ein Kleid, Schuhe) anziehen.

848. (CĒKKO-) *ceahka- (ie)* hakata | hauen.
ceahka͔le- (mom.) hakata poikki | abhauen; *iojve c.* mestata | enthaupten.
ciekes, gen. *ceahkazi,* K. = l. *ceakas,* N. *ceahkas, -az,* pykälä | Einschnitt, Kerbe.
ciekes- l. *cieks-mirr* pykäläpuu | Kerbholz.

849. (CĒKA-) *ciekke-* pystyttää, asettaa | stellen, aufstellen.
ciekkele- (mom.).

850. (CIEKΘ) *cīkk,* K. =, N. *ciehk* sumu | Nebel; *taγi cīγi* (teki sumun:) tuli sumu | es wurde nebelig.

851. (CIEKO) *ciekka,* plur. *ciega,* myös *jierre-c.* parkkinahkaiset kaatiot | kurze lederne Hosen, an welche

die Winterstiefeln *(jiere)* genäht werden („yro-
зенiя").

852. (CŌKA) *cɩɵkke*, attr. *cɩɵges*, K. *cuɵᵢkk*, *cuɵᵢγes* matala, laito | untief, niedrig (vom Wasser).
coakka- *(ɩɵ)* aleta, mataloitua | fallen (vom Wasser).
coakkaj (n. agent.); *c.* *čāᵢcce* pakovesi, luode | Ebbe.
coakkaᵢle- alkaa aleta | zu fallen anfangen.

853. *cukle-* A. suudella | küssen.
cuklatte- A. suudella | küssen.

854. (CUOÑOJ) *cuɵñ'*, gen. *cūññu* K., N. *cuañ*, *cuɵñño* hanki | gefrorene Schneerinde.

855. (CUOÑO-) *cɩɵñña-* *(ɩ)* muuttaa alas, meren rantaan (keväthangella, vert. *cuɵñ'*) | abwärts fahren, nach der Küste ziehen.

856. (CĒÑKO-) *ceañka-* K. pystyttää | errichten: *pɩrr ceañgaj ājδajn sōn'* ympäröitsi sen aidalla | umgab ihn mit einem Zaun.
cieñkχe-, 3 p. pr. *-kaht*, K. asettaa | stellen.
cieñkχuvve- K. (pass.), Matth. 5: 15.

857. (CEÑKANA) *cieñgen*, gen. *ceañkańe*, telttasalko | Zeltstange.

858. *coñkɩ-* pistää sisään | einstecken; *kāmgijt c.* *(jɩɵlkaᵢs)* panna kengät jalkaansa | Schuhe anziehen.

859. (CΘJΘLA-) *cɵjle-*, 3 p. pr. *-jjal*, K. N. liikahuttaa | einmal bewegen.
cɵjj'lɵhče- N. liikahutella | öfters bewegen.

860. *cās* A. (ϱ) tunti | Stunde; = *čeass*.

861. *cɩst* K., N. *cist* (ϱ) kunnia | Ehre.
cɩstχem K. kunniaton | ehrlos, gemein.

862. *cārr*, N. =, K. *carr*, A. *car* (ϱ) keisari, kuningas | Kaiser, König.

car-vald l. *cāršťva* K., A. *carvut*, *carstva* valtakunta | Reich.

863. (CĒRKKA) *cierhke (ea)*, K. *cierhk*, N. *cieᵢrk* (ϱ) sarkka | Spitzglas, Weinglas.

864. *cieᵢrkəv*, *-kev* l. *-kov*, N. *cerkəv* (ϱ) kirkko | Kirche.

865. *cuəᵢrht* K. (ϱ) perkele | Teufel.

cuəᵢrhtlańč K. riivattu | ein Besessener.

866. *calk* ks. *cieᵢlke-*.

867. (CĒLKA-) *cieᵢlke- (ea)* K. N., A. *ćelke-*, 3 p. pr. *cealk* l. *calk* (impf. *-i-*), sanoa | sagen; *vuəsta c.* vastata | antworten.

868. (CAPΘ-) *cāppi-* pienentää, panna palasiksi | zertheilen, zerkrümeln.

869. (CΘPPO-) *cahpa-* tippua | träufeln.

870. (CĖPPΘ) *ciehp*, K. =, sormi, varvas | Finger, Zehe.

871. *covkte-* N. suudella | küssen.

872. *covkste-* N. kuiskata | flüstern.

873. (CΘVÑA-) *caᵢvñe-* lyödä, lyömällä pehmitellä | klopfen, mürbe schlagen; *cavñama siјne* kengäntäyte-heinä | geklopftes und geriebenes Heu zur Füllung der Schuhe.

874. *cuvñis* huhtikuu | April.

875. (CΘVCA-) *caᵢvce-*, K. =, teljetä; estää, kieltää | versperren; hindern, verbieten.

cavc-mirr salpa | Sperrbaum.

876. (COVNΘ-) *covne-* K. N. herättää | wecken.

877. (CUOMCΘ-) *cimci- (iə)* lahota | verfaulen.

cimc laho | verfault.

878. *cimʒiəj* (ϱ) simpsukankuori | Perlmutter.

879. (CUOMPOJ) *ciəmbaj*, gen. *cimpi*, K. *cuəmp*, *cūmpu*, N. *cuab*, *cuəppu*, sammakko | Frosch.

S, Ž.

880. *-še* l. *-že* (ϱ), A. =, (adv. encl.) myös | eben: *naᵢn-tem-že* samallainen | eben so beschaffen; *taᵢšše* pro *taᵢs-še* samaan paikkaan | eben dahin.

881. (ŠΘKA) *šaᵢkke*, K. *šaᵢkk*, plur. *šeγij*, sika | Schwein.

882. *šokkəd*, attr. *šoᵢkkes* A. sokea | blind.

883. (ŠIEKΘNΘ) *šīgn*, K. *šīγ*, plur. *šīknijt*, N. *šieγ*, A. *šīγ*, *šig* hyvä | gut.

šig-koᵢtkvut armeliaisuus | Barmherzigkeit.

884. *škūᵢl* N. (ϱ) jauhokuli | (bastener) Mehlsack.

885. ŠΘÑΘ) *šaññ*, K. N. *šəññ* sää | Wetter; *šurr š.* raju-ilma | Ungewitter, Sturm.

886. *šīj-mīrr* pihlaja | Eberkirsche.

887. *šījms*, gen. *-mīzī*, kuve | die Weiche.

888. *šət* A.: *mən š.* mitä sitten | wass denn; *nuᵢt š.* niin-ikään | ebenso.

889. (ŠIETA-) *šītte-* K. levittää | ausbreiten, Matth. 21: 8.

šīttele- asettaa, laittaa, kattaa (pöytä) | stellen, einrichten, decken (den Tisch).

890. *šītte- (īə)* sovittaa, panna, levittää | anpassen, legen, ausbreiten; = *šītte-*.

891. (ŠIETTΘ-) *šīhtī- (ie)*, K. *šīhte-* sopia | passen, gebühren, ziemen; sitzen (von Kleidungsstücken); übereinkommen.

šīhtīᵢl, attr. *-tles*, K. *šīhtel*, N. *šiehtel*, A. *šittel* sopiva, soma, miellyttävä | passend, anständig, hübsch, angenehm.

892. *što* (ϱ), N. A. =, että | dass (auch als Einleitung einer oratio directa).

štob, *-bə*, *-bij* A. jotta | dass, damit.

893. *šit*, gen. *-ttige*, hylkeenrasva | Seehundsspeck in natür-
lichem Zustande („шилерá").

894. (ŠAČΘ-) *šāčči-* työntää, lykätä | stossen (z. B. ein
Boot od. einen Schlitten).

šāǯne-, 3 p. pr. *-nta* (fr.).

šāčle-, 3 p. pr. *-ččila* (mom.).

895. *šičkanti-* kylmää, paleltua | frieren; *munn lam šič-
kantmijn.*

šičkantkioitte- (oa) (inc.).

896. (ŠĒŠA) *šiešše (ea)* permen kannatin | Gerüst aus
Baumzweigen für die Vogelschlinge.

897. *šišδotte-*, 3 p. pr. *-δatt*, K. kieltää, olla tunnustamatta
| leugnen, nicht bekennen.

898. (ŠIŠNA) *šišne*, K. *šišn* parkittu poronnahka | Leder
aus Rennthierhaut; *sippis š.* säämyskä | Sämisch-
leder.

899. *šižne-* käydä, vaeltaa | umherwandeln.

900. (ŠŌŃA) *šiońńe (oa)* suo | Morast.

901. (ŠΘNTΘ-) *šanti-*, K. *šonte-*, N. *šotte-*, A. *šondo-* syn-
tyä; tapahtua; kasvaa | geboren werden; entste-
hen; werden; geschehen, erfüllt werden; wachsen.

šant K. hedelmä | Frucht; A. *šant* l. *šont* sukupolvi |
Geschlecht.

šondoškoitte- A., N. *šodškuoitte-* (inc.).

šontus K. sikiöt | Brut, Gezücht.

šontom A. hedelmä | Frucht.

šontem-piejv K. syntymäpäivä | Geburtstag.

šontmuš K. syntyminen; kasvi | Geburt; Pflanze; A.
sikiöt | Brut.

šond'čamuš A. tapahtuma | das Geschehene.

šantte-, 3 p. pr. *-ntida*, K. *šontte-*, *-ntaδ*, synnyttää,
kasvattaa | gebären; hervorbringen; erziehen.

šanttĭškĭeₗtte- (oa) (inc. ed.).

šentele- A. tapahtua | geschehen.

902. *šar* eräs äänen-jäljitys | eine Schallnachahmung.

903. (ŠURΘ) *šurr*, K. A. =, suuri; herra | gross; Herr; comp. A. *šoreap*; — superl. *šuₗremĭs*, K. *-mus*, A. *šoₗrmus* suurin; päällikkö | der grösste; Häuptling.

šurkeahka suurehko | ziemlich gross.

šurað K. suuruus; suuruinen | Grösse; so gross wie, Matth. 17: 20.

šurne-, 3 p. pr. *-rrĭna*, suureta | grösser werden.

šuₗr'ne- K., A. *šuₗrede-* suurentaa | gross machen.

šuₗremeaššaj vähää isompi | etwas grösser.

904. *šor*... A. ks. *šurr*.

905. *šarj* KL. harju | Bergrücken.

906. (ŠERVΘ) *šierv* vaimojen päähineen etupuolessa oleva sermi | der Schirm, der das Vordertheil der Frauenhaube (*vienc-lijne*) bildet.

907. (ŠΘLΘ) *šall* isompi siika | grösserer Schnepel (3—5—7 ℔).

908. *šĭl*... ks. *šil*...

909. (ŠILA-) *šille-* l. *šelle-*, K. *šĭlle-* l. *šille-*, N. *šelle-* pyydystää | fangen.

šil, gen. *-llĭge*, pyytö | Fang.

šillej K. (n. agent.) *kūₗll-š.* kalastaja | Fischer.

šilleš ahkera pyydystämään | fleissig im Fangen.

910. *šlak* eräs liikkeen-jäljitys | Nachahmung einer Bewegung.

911. *šilkne-* K. tulla ilmi | befunden werden: *šilkĭn sonn earas* löyttiin hän raskaaksi | erfand sich's, dass sie schwanger war, Matth. 1: 18.

912. (ŠELJA) *šielje (ea)* ruuti | Schiesspulver; vert. K. *sieₗlj*, N. *selj*.

šiel(je)-čiɵ̜rve ruutisarvi | Pulverhorn.

913. *šall'jehče-* N. (ϱ) olla hyvä, suvaita | geruhen, so gut sein.

šalše-, K. *šąl'še-*, imperat. *-lɵšt*, N. *šā̜lše-* (ϱ) säälia | bemitleiden.

šąl'šuvve-, *šąlɵštluvve-* K. armahtaa, surkeilla | sich erbarmen, Mitleid fühlen.

914. (ŠΘLΘTA) *šɵlleδ*, attr. *šɵ̜lles* K. sileä | eben, glatt.

915. (ŠΘLTA) *ša̜lte* lautalava aitassa | Brettergerüst im Vorrathshause; K. *ša̜lt*, N. *šɵ̜lt* lattia | Fussboden.

916. *ša̜llīččī-* (ϱ) tulla sekapäiseksi | verwirrt werden.

917. (ŠΘLMA) *ša̜lme*, K. *ša̜lm* veitsenhamara; kirvespohja | Messerrücken; Axthammer.

918. *šalma̜hte* 3-vuotias urosporo | Rennthierochs im vierten Jahre.

šalma̜ht-vā̜ǯ 3-vuotias vaadin | Rennthierkuh im 4-ten Jahre.

919. (ŠAPO) *šāppa*, K. *šāpp* pienempi siika | kleinere Schnepelart (1—1 1/2 ℔).

šābuńč K., N. *šāpš* (dem.).

920. *šąb'še-* l. *šąβ'še-*, 3 p. pr. *-bašt*, K. rakastaa | lieben.

šąb'šemuš rakkaus | Liebe.

921. *šąvv* K. savi | Thon, Lehm; = N. *savv.*

922. *šuvva* hyvä, oivallinen | gut, vortrefflich; *šuvva̜lt* hyvin, kelpo laillla | wohl, tüchtig.

923. *šovv* K. ks. *šąvv.*

924. *ževaj* N. (ϱ) eläin | Thier.

925. *šovj* l. *mūt-š.* K. nietos | Schneewehe.

926. *šāvel* K. sylki | Speichel.

927. *šeammer* K. veitsenhamara; kirvespohja | Messerrücken; Axthammer; N. *šemmer.*

S, Z.

28. (SAKΘ) *sūkk*, A. =, K. *sąkk*, N. *sāhk* sanoma, tieto | Botschaft, Nachricht; *sāgi takkiᵢt*, K. *sąγ' tuj'šeδ* antaa tieto | Nachricht geben.
sāg-olmoš A. todistaja | Zeuge.
sūg(o)te- A. julistaa, saarnata | verkündigen, predigen.
29. *sakka* saha | Säge.
30. (SAKΘ-) *sūkki-*, K. *sąkke-* hankkia, saada | anschaffen, fangen; gebähren, zeugen; *toli s.* tehdä tulta | Feuer machen.
sūkkičči- (io) satuttaa itseänsä | sich beschädigen.
31. (SEKKo) *siehk*, gen. *siekk*, N. säkki | Sack.
32. (SEKKO) *seahka* hius, hiukset | Haar.
33. (SUKΘ-) *sukki-*, K. *sukke-*, N. *suhke-* soutaa | rudern.
sukkioᵢtte- (oa) (inc.).
suktc- soudattaa; soutaa voimakkaasti | zum Rudern bringen; mit Kraft rudern.
34. (SUOKO-, -KΘTA) *siokka-* paksuta, sakoa | dick od. dicht werden.
sikkiᵢt, attr. *-kkis*, K. *sūkkeδ*, *-ės*, N. *suohkeδ*, *suoᵢhkes* sakea, paksu | dicht, dick.
sigine-, 3 p. pr. *-nta*, paksuntaa, saentaa | dick od. dicht machen.
35. (SUKKO) *suhka*, K. *suhk* sukka | Strumpf.; N. *sohk.*
36. (SOKA) *suoᵢhk*, lat. *soahka*, N. koivu | Birke.
37. (SOKA) *soᵢkke* lemmitty, lempi- (ruoka, poro y. m.) | Liebling.
38. *sohk* N. = *suhka*.

939. (SĒK)

sieɣ'χe-, 3 p. pr. *-ɣaht*, K. sekottaa, rikkoa, loukata | verwirren, brechen, übertreten, kränken, Matth. 5: 17, 19; A. *seag(a)te-*.

seag(a)tamuš A. meteli | Getümmel, Aufruhr.

seahkne-, 3 p. pr. *-kan*, N. seota, eksyä | sich verirren.

seaknne- (?) K. (fr.?) olla väärässä | irren: *seaknəntbetteð*.

940. (SĒKTARƟ, SAKTARƟ) *sieɣter*, gen. *seaktarī*, K. *seaχtar* valkosammal | weisses Moos; N. *sāχtar*.

941. *sāgeš* N. eräs pieni lintu | ein kleiner Vogel.

942. (SUOKASƟ) *sīges*, gen. *sīəkkazī*, mahla | Baumsaft.

943. (SAKSA) *sāįkse*, K. N. *sāχs* lika | Schmutz, Unreinlichkeit.

sāksaj, K. N. *sāχsej* likainen | schmutzig.

944. (SƟKSAMA) *sags*, gen. *sakseme*, K. N. *səvs*, *səχsem* karva | Thierhaar.

945, (SUOKSƟ) *sīks*, K. *sūks*, N. *suəχs* mato | Wurm, Raupe.

946. *siehkńas*, gen. *-azī*, liina | Tuch.

947. *sākon* l. *zākon* A. (ϱ) laki | Gesetz.

948. (SOKƟRA-) *sokkre-*, 3 p. pr. *-kkīra*, hairahtaa | sich einmal irren, sich vergreifen.

sokkrantī- hairahdella | sich mehrmals irren, verwirrt sein.

949. (SŌÑO-) *soañña-*, K. *soaññe-* astua sisään | eintreten.

soaññaįle- (mom., dem., sing.).

950. (SŌÑƟJ-) *sīəññī-*, 3 p. pr. *-ññāja*, kosia | freien, werben.

sīəññījje puhemies | Anwalt des Freiers, Sprecher.

sīəññīvs kosinta | Freierei.

951. (SƟÑKA) *saįñke* puunaula | Pflock, Zwecke (mit denen das frisch abgezogene Fell ausgespannt wird).

952. (SĒÑKA) *sieñke*, attr. *-ñges*, K. *sieₗñk*, *-ñges*, N. *sieₗkk*, *-ₗgges* ohut, hieno | dünn, fein.
seañgaj (dem.) hienonen | sehr fein.

953. (SΘJA) *sajj* K., A. =, N. *sɵjj* sija, paikka | Stelle, Ort; lat. *sajja* sijaan, asemesta | statt, für; K. *iers sajja* pois | weg; = *sijje*.

954. *sij* ks. *sonn*.

955. (SIEJΘ) *sijj*, K. *sījj*, N. *siejj* märkä (subst.); paise | Eiter; Eitergeschwulst.
sijduvvu- K. tulla paiseisiin | Geschwüre bekommen.

956. (SIJO-) *sijja-* hioa | schleifen.

957. (SIJA) *sijje* sija, paikka | Stelle, Platz; vert. *sajj*.

958. (SOJA) *sᶦɵjje (oa)*, K. *suɵjj*, N. *suajj*, A. *soj* siipi; hiha, hia | Flügel; Aermel.
sᶦɵjj(e)-pieₗlle toinen siipi t. hiha | der eine Flügel od. Aermel.

959. (SOJΘ-) *sojjᶦ-* taipua | sich biegen.
sojhtej K. t. N. (n. agent. san. *sojhte-*) nuortea | geschmeidig.
sojjeteškoₗtte- A. ruveta liikkumaan | sich zu bewegen anfangen.
sojjᶦₗl, attr. *sojles*, N. *sojjil*, *-es* taipuvainen, notkea | biegsam, geschmeidig.

960. (SɵJKO) *sajka* keritty villa | abgeschorene Wolle.

961. *sajte* eräs merikala, saita | ein Seefisch („сайда“).

962. (SIJTΘ) *sijt*, K. N. =, lappalaiskylä | lappisches Dorf.

963. *sījte-tūₗppe* uhrikunnas | Steinhaufen, deren je 1—5 an den Wegen und Landungsplätzen vorkommen und an denen beim Gebete um gutes Wetter, auch heutzutage, Brod und Salz, silberne und kupferne Knöpfe geopfert werden, wahrscheinlich dem *Sījte-*

kāᵢles („Сидушка"), der sich ehemahls an diesen Orten aufgehalten haben soll; vert. *tāᵢppe.*

964. *sejn* N. seinä | Wand.

965. (SIEJNΘ-, SIJNΘ-) *sijnī- (ie)* naurahtaa ääneensä | laut auflachen.
sijnne-, 3 p. pr. *sijnant* K., N. *sijnē-*, 3 p. pr. *-naδ*, nauraa | lachen, belachen.

966. (SUOJNA) *sījne (īe)*, K. *sujn*, N. *suejn* heinä | Heu.
sujn-ńučkej K. heinäsirkka | Heuschrecke.
sījne-vīrr kenkäheinä-kerä | Heuknäuel, Knäuel von dem zur Füllung der Schuhe gebrauchten Heu.

967. (SĖJPA) *siejpe (ea)*, K. *siejp*, N. *sejp* häntä | Schweif, Schwanz.

968. *sujpe-* K. keinua | schaukeln; N. *soipe-*.
sujb' K., N. *sojb*, gen. *sojpaγ*, liekku, kiikku | Wippe, Schaukel.

969. *sojpe-, sojb* N. ks. *sujpe-*.

970. *sajv* = *savj.*

971. (SEJVO-) *seajva- (ie)* laskeutua lennosta alas | sich herablassen, herabschiessen (von Vögeln).

972. (SĖJVΘ-, -VO-, SEVΘ-) *siejvī-* viitata | zuwinken; K. *seajve-*, N. *sievve-*.

973. *sajjem-vīll* K. saha | Säge.

974. *sajm* K. N., K. plur. *sajmijt*, verkko | Netz.

975. (SATTA-) *sāᵢhte-*, K. N. =, saattaa | begleiten.

976. (SITA-) *sīᵢtte-* sietää, kärsiä | leiden, mögen; *son jī sīt munī* hän ei kärsi minua | er mag mich nicht.

977. (SĖTA-) *siette-*, K. *sieᵢtte-* laittaa, luoda | einrichten, bauen, schaffen, erzeugen.
siettem laitos, luominen, luoma | Einrichtung, Schöpfung, Brut.

978. *sūtt* K. (ϱ) tuomio; oikeusto | Urtheil; Gericht.
sūtte- K., A. *suddө-* tuomita | richten.
sūdešguөitte- K. (inc.).
sūttөtte- (refl.) käydä oikeutta | rechten.
sūttem-piejve K. tuomiopäivä | der jüngste Tag.
sūttөttem-sajje K., A. *suddam-saj* oikeusto | Richtstuhl.
sudmuš A. tuomio; kadotus | Gericht; Verdammniss.

979. (SUTTΘ-) *suhtī-*, N. *suhte-* suuttua | erzürnen.
sutne-, 3 p. pr. *-tīnta*, suuttua | erzürnen.
sutnekes pikavihainen | jähzornig.

980. (SATKO) *sātka*, K. *sātk*, N. *sāhtk* satama, lappalaiskylä, jossa on tupia ja telttoja | Landungsplatz, Hafen, Lappendorf mit Hütten und Zelten; vert. *sijt*.

981. *stok* N. (ϱ) itä | Osten.

982. *stʼeklʼe* (ϱ) lasi | Glas.

983. *såhtan* K. (ϱ) saatana | Satan.

984. *stienn* K. (ϱ) seinä | Wand; = *tienne*.

985. *stoalaš* N. (ϱ) pieni pöytä | kleiner Tisch; vert. *tīөille*.

986. (SIS, SISΘ):
sizn, K. *sīsn*, *sisn*, N. A. *sist* (postp. & adv.) sisässä; sisältä; -ssa; -sta | im Innern; inwendig; drinnen; in; aus; *sīzī* l. *siz*, K. *sīze*, *sīz*, A. *siz* sisään; -h-n | hinein; in; — comp. *sizñelest* sisemmällä, -ltä, *sizñela* sisemmälle; superl. *sizñeliembīs* sisimmäinen | der innerste; *sizñeliembīst*, *sizñemīissi* (adv.).
siskińč l. *-kuńč* K., N. *siskiš* sisus, sisälmykset | das Innere, Eingeweide.
siskelt A. sisältä, sisällisesti | inwendig.
sisklas A. sisus | das Inwendige.

987. (SUOSΘ) *sīss* jäänsohjo | Eisbrei, Eismatsch.

988. (SIESA) *sīsse (ie)*, K. *sīss*, N. *siess* isän sisar t. äidin vanhempi sisar | Vatersschwester od. ältere Schwester der Mutter.

sieza (amplif.) täti! | Base!

989. *sān* l. *sānĭ*, acc. *sā̩nt*, K. *sąn'*, N. *sān* (plur.) (ϱ) reki | Schlitten.

990. (SANA) *sā̩nne*, K. N. *sā̩nn*, A. *sā̩n* sana | Wort.

sā̩nne-pajns l. *-majns*, gen. *-nnĭzĭ*, sananlasku | Sprichwort.

sā̩nn-voajas K. N. = ed.

991. *sĭnn*, attr. *-nnes*, K. saita | geizig.

992. (SUONΘ) *sĭnn*, K. *sūnn*, N. *suonn* jänne; suoni; suonista tehty rihma; ompelurihma | Sehne; Ader; aus Sehnen gemachter Faden; Faden, Zwirn.

sĭnn-sīrre eräs leikki | ein Spiel mit Fäden.

sĭnĭ-sĭnn hamppu | Hanf.

993. (SINO-) *sĭnna-* lähteä irti (?) | lose werden, losgehen, ausgehen (?): *seahka sĭnaj.*

994. (SONA, -ASΘ) *sĭo̩nes*, gen. *soannazĭ*, K. *suo̩nn* (abs.), *suo̩nes* (attr.) hiljainen | still, ruhig, sanftmüthig.

995. (SONΘ) *sonn* l. *son*, K. N. A. =; dual. *sonaj*, K. =, N. *sąna*; plur. *sij*, K. N. A. =, hän | er, sie, es.

996. (SΘNTA-) *sa̩nte-* K. pingottaa levälleen | ausspannen; *riste s.* ristiin naulita | kreuzigen.

santade- (refl.?) kaartua | sich bogenförmig spannen (von dem Regenbogen und dem Henkel des Kessels).

997. (SENTΘ-) *siente-* K. vihastua, sydäntyä, sääntyä | zornig werden; *sientmańč* vihastunut | erzürnt, zornig.

sient'ne-, 3 p. pr. *siendant* K. vihastua | zornig werden.

sientmuš K. vihastuminen, viha | Zorn.

998. *sînhc* K. (ϱ) porstua | Erker, Hausflur.

999. (SΘRA) *sa̦rre*, K. *sa̦rr*, N. *sɵ̦rr* mustikka | Heidelbeere, Blaubeere.

1000. (SIERA) *sīrre (ie)* siera | grösserer Schleifstein.

1001. (SIERΘ-) *sīrrî- (ie)*, K. *sīrrc-*, N. *sierre-* leikkiä, tanssia | spielen, tanzen.

sīrre leikki | Spiel.

sier'škuo̦tte- N. (inc.).

1002. *sur* ... A. ks. *šur* ...

1003. *sor* ... A. ks. *šurr*.

1004. (SORΘ-) *sorrî-*, K. N. *sōrre-* selkata | verwickeln.

1005. (SARKA) *sā̦rke*, K. *sā̦rk*, N. *sa̦rk* sarka | grobes wollenes Tuch.

1006. *soarekk* K., N. *-ehk* (ϱ) harakka | Elster.

1007. (SUORKΘNA-) *sîrkne-*, 3 p. pr. *-kîna*, K. *sūrkne-*, N. *suɵrkne-*, A. *surknc-* peljästyä | erschrecken.

su̦rkestɵllɵ- A. säikähdellä | erschrecken.

1008. (SɵRKAMA) *sa̦rkem*, gen. *-me*, sarven ylähaara | das obere Geweih, die obere Verzweigung des Rennthierhornes.

1009. *sierît* (ϱ) keskiviikko | Mittwoch; K. N. *seareδ*.

1010. *sīrdi* N. ohitse (?) | vorbei (?).

1011. (SARNO-) *sārna-*, K. N. *sārne-*, A. *sarnɵ-* sanoa | sagen, sprechen.

sarnɵj A. (n. agent.) todistaja | Zeuge.

sārnašguɵ̦tte- l. *sārnešg.* K. (inc.).

sārnnattî- (refl.) suostua keskenään | verabreden.

sarn(a)te- A. sanoa, puhua | verkündigen, bereden, benennen, zeugen.

sarndɵttɵ- A. (refl.) sanoutua irti, kieltää; neuvotella | sich lossagen, verleugnen; sich berathen.

sarndətmuš l. *-datmuš* A. neuvottelu | Berathung, Rath.

sārnaize- (mom.) sanoa, ilmoittaa | ansagen.

sārnne-, 3 p. pr. *-rnīnta*, K. *sarnne-* (fr.) puhua, puhella | sprechen.

sarnam-nail A. puhe | Rede.

sārnmuš K. puhe | Rede; A. *sarnmuš* neuvottelu, neuvosto | Rathsversammlung.

1012. (SIRONA-) *sīrrane-*, 3 p. pr. *-āna*, väljetä, sirota | sich weiten (von der Schlinge).

1013. (SĒRPA-) *sieirpe- (ea)*, K. =, särpää, syödä lusikalla | schlürfen, Suppe speisen.

1014. (SΘRVΘ) *sarv*, K. *sərv*, N. *sərv* hirvi | Elennthier.

1015. (SUORΘVA) *sīrīv*, K. *sūrev*, attr. *-rves* reipas, nopea | rasch, schnell.

1016. (SΘRVASΘ) *sairves*, gen. *sarva*, K. =, N. *səirves*, *sarva*, salvamaton urosporo l. -peura, hirvas | Rennthierstier; myös yhdistyksissä | auch in Zusammensetzungen: *sairves-vīəireig*, *s.-vībers*, *s.-šalmāihte*, *s.-nīrńej*.

1017. *sāravan* (ϱ) sarafaani | Sarafan, russischer Frauenrock.

1018. *sīərraim* ks. *ńuinn-s*.

1019. (SUORMΘ) *sīrm* l. *ciehp-s*. sormien välinen nahka | die Haut zwischen den Fingern; (sormi | Finger, ks. *kas-sīrm*); N. *suərm* sormi, varvas | Finger, Zehe.

sīrm-kīəitte sormistin | Fingerhut.

1020. *suirme* suurima, ryyni | Grütze, Gries; K. N. *sūrəm*. *suirm-līmm* velli | dünngekochte Grütze.

1021. (SORMA, SARMA) *soirme* l. *səirm*, K. N. A. *soirm*. A. lat. *sərma*, *sarma*, kuolema, surma | Tod; K.

sǫrmas jāmm kuolee kuolemalla | er wird zu Tode sterben.

1022. *sĭrms*, gen. *-mĭzĭ*, K. *sūrmas*, N. *suormas* kantasormus | Ring mit Stein.

1023. (SΘLΘ) *sall*, K. N. *soll* syli | Klafter.

solle- K. N. mitata sylellä | mit der Klafter messen.

1024. (SUOLA) *sĭ̦lle (ĭo)*, K. *sū̦ll*, N. *sue̦ll* suola | Salz.

sĭ̦lle-kā̦rre suola-astia | Salzfass.

suolloj (pro *-aj*) K. suolainen | salzig.

sĭola̦de-, K. *suolde-*, N. *suollē-*, A. *soll'de-*, *solde-* suolata | salzen.

1025. (SUOLΘKA) *sĭl*, gen. *-llĭge*, K. *sūl'*, *-llu*, N. *suol'*, *-lloγ*, A. *sul* varas | Dieb.

sūl'-olmuńč K. = ed.

sĭolane-, 3 p. pr. *-nta*, K. *suolne-*, N. *sualē-* varastaa | stehlen.

suolnemuš K. varkaus | Diebstahl.

1026. *sū̦leg*, *-ge*, K. *su̦lej* (ϱ) pullo | Flasche.

1027. *solhke-* K. puskea | mit den Hörnern stossen.

1028. (SELKA) *sie̦lke (ea)*, K. N. *sie̦lk* selkä | Rücken; N. *sielγij* takaperin | rücklings.

sialgaš N. (dem.).

1029. *sīlke-* *(ie?)* lähteä ajaen | abfahren, sich fahrend begeben.

1030. *sielγte-*, 3 p. pr. *-γaht*, N. ymmärtää | verstehen.

1031. (SUOLOJ) *sĭolaj*, gen. *sĭllĭ*, K. *suol'*, g. *sūllu*, lat. *sūllja* l. *-je*, N. *sual'*, g. *suollu* l. *suallje*, saari, salo | Insel.

1032. (SĒLJA) *sie̦lj* K., N. *selj* (plur.) (ϱ) ruuti | Schiesspulver; vert. *šielje*.

1033. *silte* (ϱ) silli, silakka | Häring.

1034. *saldaht* (?), plur. *saldχajt*, K. (ϱ) sotamies | Soldat.

1035. *slušše-* K., A. *lužžɵ-* (ϱ) palvella | dienen.
sluššej K. palvelija | Diener.
1036. (SUOLNA) *sĭᵢlne (ĭɵ)*, K. *sūᵢln* halla | Reif, Frost.
sualnɵhk, gen. *-ɵγ*, N. = ed.
1037. *sėlp* ks. *silp*.
1038. (SILPΘ) *silp*, N. A. =, K. *sĭlp* hopea | Silber.
silp-pilpij A. hopeapenninki | Silberling.
1039. *solpĭm* ks. *nīvl-s*.
1040. *slāᵢvv* K. (ϱ) kunnia | Ehre, Herrlichkeit.
1041. (SALVASΘ) *salvas*, gen. *-azĭ*, K. *sāᵢlves*, *sālvas*, N. *saᵢlves*, *salvaz*, telttakangas | Zelttuch.
1042. *suᵢllem* (ϱ) N. elävähopea-myrkky | Quecksilbersublimat.
1043. (SAPPA) *sāᵢhpe*, K. N. *sāᵢhp* sappi; mehu | Galle; Saft *(mĭᵢrje-s.)*; A. *seppɵᵢn* sapella | mit Galle.
1044. (SUOPO-) *sĭɵppa-*, K. *suɵppe-* pehmetä | weich werden.
sĭppi-, 3 p. pr. *-ppeaja*, l. *sĭppĭ-*, *-ppāja*, pehmentää | erweichen.
sĭppĭᵢt, attr. *-ppis*, K. *sūppeδ*, *sūᵢppės*, A. *šuppɵd* pehmeä | weich.
sĭppne-, 3 p. pr. *-ppĭna*, pehmetä | weich werden.
1045. (SUPA) *suᵢpp* K. haapa | Espe; N. *soᵢhp*.
1046. *sūbĭᵢt*, gen. *-de* (ϱ) lauvantai | Sonnabend.
1047. (SUOPPO-) *suɵhpe-* K., N. *suahpe-*, A. impf. *soppuš*, heittää, viskata | werfen, schleudern.
suɵhpje- K., A. *suᵢhp'je-* (mom.)
suɵhpjɵtte- K. syöksyä | sich stürzen.
suɵhpjurre- K. tulla heitetyksi | geworfen werden.
suɵhpδɵtte- K. hätäillä | sich tummeln, Matth. 9: 23.
1048. *soᵢhp* N. ks. *suᵢpp*.
1049. (SAPPAKA) *sāᵢhpeg*, gen. *-ge*, K. *sāhpeγ*, N. *sahpiγ* (ϱ) saapas | Stiefel.

1050. (SOPoJ-) *soppe-*, 3 p. pr. *-ppāja*, rakastaa | lieben; vert. *sovše-*, *šąb'še-*.

1051. *zāpat* N. A. (ǫ) länsi | Westen.

1052. (SOPTΘ) *sopt*, K. N. A. =, vaahto | Schaum.

1053. (SEPTA) *siepte (ea)*, K. *sieft* l. *siehpt*. N. *siahpt* syötti | Köder.

seapta- (ie), K. N. *seahpte-* panna syötti | den Köder anstecken.

1054. (SÖPCA) *suөpc* K. perämela, peräsin | Steuerruder.

soapcańč K. (dem.).

1055. *sāᵢble* (ǫ) sapeli | Säbel.

1056. *sāᵢhpliñke*, K. *sāᵢplëñk*, N. *saᵢhpliŷ* hiiri; tunturisopuli | Maus; Lehmaus, Lemming.

1057. (SAVΘ) *savv* N. savi | Thon, Lehm; = *šąvv*.

1058. (SUOVΘ) *sīvv*, K. *sūvv*, N. *suovv* savu | Rauch.

1059. (SΘVAKKA) *saᵢveχ* K., N. *sөᵢvehk* suksi, sivakka (nahalla päällystämätön) | Schneeschuh (nicht überzogen); vert. *kālk*, *kōls*.

1060. (SΘVKA-) *saᵢfke-*, 1 p. pr. *savkam*, kuiskata | flüstern.

saᵢvkeze-, 3 p. pr. *-keasta*, K. *saᵢvkse-* (fr.) kuiskaella | flüsternd reden; vert. *covkste-*.

1061. *sāᵢvñe* l. *saᵢvñe* sauma, ommel | Saum, Naht.

1062. *savñal* N. sammal | Moos.

1063. *savj* l. *sajv* lounas | Südwest; *savjs* lounaaseen | nach Südwest; K. *sōvj* (pro *sąvj?*): *s.-gąᵢr' carica* etelän kuningatar | die Königin von Mittag. (Oik. makea vesi, vert. Norj. lp. *sajva*, Ruots. lp. *saiw*).

savj-pink lounastuuli | Südwestwind.

savjīm-picᵢlt lounaasta | von Südwest.

1064. *sōvj* K. ks. *savj*.

1065. *sū̦vet* l. *-vvet*, plur. *-v'χij*, N. *suo̦vvet*, A. *suvvet* l. *sōvet* (ϱ) lauvantai | Sonnabend; vert. *sūbi̦t*.

1066. (SĒVTA-) *sievte- (ea)*, K. =, sättiä, torua | schelten. *sievtčatti-* (recipr. & fr.) riidellä; torua | sich schelten, zanken; Vorwürfe machen.

1067. (SUOVTA) *sivte (iə)*, K. *su̦vt* kidus | Kiefe, Kieme; N. *suvt*.

1068. *svetiəj* (ϱ) pyhä | heilig.

1069. *zāvidutmuš* A. (ϱ) kateus | Neid.

1070. *svēttel* l. *svidētel* A. (ϱ) vierasmies | Zeuge.

1071. *sva̦dve* (ϱ) häät | Hochzeit.

1072. *sāv(a)še-* A. rakastaa | lieben, = N. *sovše-*, K. *šąb'šc-*.
sāv(a)šəško̦tte- A. (inc.).
sāv(a)šamuš A. rakkaus | Liebe.

1073. *sovše-*, 3 p. pr. *-vaš*, N. rakastaa | lieben; = K. *šąb'še-*, A. *sav(a)še-*.

1074. (SEVŃə, -ŃΘTA)
šeṽń A. pimeys | Finsterniss.
sievńeδ, attr. *-ńės* K., N. *sevńeδ*, *-es*, l. *ševńet* pimeä | dunkel, finster.
sevń(a)de- A. pimetä | finster werden.
sievńδəs K. pimeys | Finsterniss.
sevńesvut A. = ed.

1075. *savvan* suvanto | stilles Wasser, stille Stelle in einem Flusse.

1076. *sivn*, gen. *-ncγ*, K. säynäs | Kühling.

1077. *sivel*, gen. *siəvvali (siəvel, -le)*, K. *suəvvel*, N. *səvvel* l. *so̦vvel* harjus | Aesche (Thymallus).

1078. *səvəldc-*, 3 p. pr. *-vald*, N. viskata, sivaltaa | schleudern.

1079. (SAMO) *sāmma*, K. *sāmm* voima | Kraft.
sąmm-olmuńč K. väkevä mies | ein starker Mann.

sąmej, attr. *-mjės*, K. väkevä | kräftig, stark; comp. *sąmjamp*.

sāmadiem l. *sāmeem*, K. *sām'χemes* voimaton | kraftlos, schwach.

1080. *sim* (ϱ?) A. siemen | Same.

1081. *sĭmm*, l. *sĭms*, gen. *-mmĭzĭ*, l. *sĭmn*, gen. *-mmĭnĭ*, hiljainen ääni l. puhe, loihtulaulun osa | leise Stimme od. Rede, die verschiedenen Abschnitte des Beschwörungsgesanges.

1082. (SOMΘ-) *sommө-* K. unessa näyttäytyä, kummitella | im Traume sich zeigen, spuken („чудиться во снахъ").

sōm'-vąrdөj K. kummittelija, kyöpeli | Gespenst, Matth. 14: 26.

1083. *smiehte-* K. N. (ϱ) tähdätä | zielen.

1084. (SĖMONΘ) *seaman*, gen. *-mmanĭ*, K. N. *seam'*, *-mman*, parta | Bart.

1085. *smirdөhte-* N. (ϱ) sopia | sich aussöhnen; = *mĭrdattĭ-*.

1086. (SAMALΘ) *sā̦mel*, gen. *sāmmalĭ*, karhunsammal | Haarmoos; N. *savñal*.

1087. (SŌMPA) *sĭө̦mpe (oa)*, K. *suө̦mp*, N. *sua̦pp* sauva | Stock, Stab; (= *vĭjjem-s.*) ajosauva | der Stock, mit dem man die Rennthiere beim Fahren antreibt.

1088. *samvar* (ϱ) teekeitin | Theekessel.

Ń.

1089. *ńөkkē-* N. luistaa | rutschen; vert. *ńeavkade-*.

1090. (ŃIKOja-) *ńikka-* nähdä unta | träumen; *mom ńikkuk nakkarcasant* mitä unta näit? | was träumte dir? *na̦ger ńikkoaja*; — N. *ńiγγē-* l. *niγγē-*.

1091. (ŃIKA) *ńikke*, K. *ńĭkk*, N. *ńihk*, praed. *-ken*, kallellaan oleva | geneigt.

ńĭkle- K. kallistua alas | sich herabbücken.
ńikkeĭĭččĭ- = ed.; N. *ńihkləhte-*.
ńĭklaᵢhte- K. kallistaa alas | niederbeugen, hinlegen.
1092. *ńuᵢhkē-* N. hypätä | springen, hüpfen.
1093. (ŃUKČΘ) *ńukč,* K. N. *ńūχč* l. *ńuχč* joutsen | Schwan.
ńukč-mānna Helmikuu | Februar.
1094. *ńikčm* . . . ks. *ńukčm* . . .
1095. (ŃUOKČəMə) *ńūχčem* K., N. *ńuoχčem* kieli (suussa) | Zunge.
1096. (ŃUKČΘMA) *ńukčĭᵢm,* gen. *-me,* kieli | Zunge, Sprache.
ńukčmāᵢhtem l. *ńikčmāᵢhtem* kieletön | zungenlos; K. *ńūχčmaᵢhtem* mykkä | stumm.
1097. *ńiññelas* l. *ńeññelas,* K. *ńiñləs* naaras | zum weiblichen Geschlechte gehörend.
1098. (ŃIEJΘ-) *ńījjĭ-,* K. *ńījje-* astua alas | herabsteigen.
1099. *ńĭᵢtt* niin | so; = *nitt.*
1100. *ńiečč* N. äiti | Mutter; *ńeaǯǯaht* äitisi | deine Mutter.
ńeaǯiš N. (dem.).
1101. (ŃIČKO-, ŃUČK . . . , ŃUK . . .)
ńička- hyppiä | springen, hüpfen.
ńučkje- K. = ed.
ńičkĭde- l. *-kede-* (mom.) hypätä; astua (naarasta) | einmal springen, auf-, herausspringen; bespringen, besteigen. — N. *ńuᵢhkē-*.
1102. *ńučkje-* K. ks. *ńička-*.
1103. *ńeac-* l. *ńāc-vĭjj* lehmänmaidosta tehty voi | Butter von Kuhmilch.
1104. (ŃUOCKΘ) *ńĭck* l. *ńīck,* K. *ńūck,* N. *ńuəhck* (attr.) kostea, nuoskea; raaka, keittämätön | feucht; roh, ungekocht; praed. *ńieckeana,* N. *ńuəhcken;* K. *ńūckas.*
1105. *ńūck* K., N. *ńuəhck* ks. *nīck.*

1106. (ŃŌCKA) *ńiocke* l. *ńiecke (oa)*, K. *ńuoick*, N. *ńuahck* laakso, notko | Thal.

1107. *ńieckas* l. *ńiockas*, gen. *-azi*, kinnerluu | der markreiche Tarsusknochen am Hinterbeine.

1108. (ŃIESΘ-) *ńīssi- (ie)*, K. *ńīsse-* antaa suuta | (einmal) küssen.

ńīzne-, 3 p. pr. *-nta* (fr.) suudella | mehrmals küssen.

1109. (ŃŌSA) *ńiesse*, K. *ńuoiss*, attr. *-izės* paha, huono | schlecht; *ńiezelt* pahoin | schlecht (adv.).

1110. *ńeazm-jikt-mogn* ruohoinen kunnas | mit Gras bewachsener Hügel.

1111. (ŃIŃČA) *ńińče*, K. *ńińč*, N. *ńeċċ* nisä | Brust, Euter.

1112. (ŃUNA, ŃUONA) *ńuinne*, K. *ńuinn*, N. = t. *ńuoinn* nenä, nokka | Nase, Schnabel; K. *ńuin' ainteđ* antaa nenää | den Nasenkuss geben.

ńunn-siorraim, gen. *-me*, K. *n.-sierem*, *-rrem*, N. *n.-serrem* sieran | Nasenloch.

ńuonštohte- N. antaa nenää (joka tapa Lappalaisilla vastaa suun-antamista) | mit der Nase küssen.

1113. *ńīrr* K. ks. *nīrr*.

1114. (ŃARKΘ) *ńārk*, N. =, K. *ńark* niemi, niemenkärki | Landspitze, Landzunge.

ńairgij (dem.).

1115. (ŃURKO-) *ńurka-*, K. *ńurke-* viheltää | pfeifen; N. *ńorke-*.

ńurkej K. huilunpuhaltaja | Pfeifer.

ńurkem-mūrr K. pilli | Pfeife.

ńuirki-, 3 p. pr. *-keaja* (mom.).

1116. (ŃARPΘTA) *ńārpiit*, attr. *-pis*, K. *ńarpeđ*, N. *ńārpeđ* vetelä | dünn, fliessend.

ńārpne-, 3 p. pr. *-pina*, vetelöityä | dünner werden.

1117. (ŃARMA) *ńā₍rme* reidenjuuri, näärvä | Schambug, Schamleiste.

1118. (ŃALΘ) *ńāll*, N. =, naali | Eisfuchs.

1119. *ńill* ks. *ńūll*.

1120. (ŃIELΘ-) *ńīllī- (ie)*, K. N. *ńīlle-*, A. *ńillө-* niellä | schlucken.

ńīllej K. (n. agent.).

ńīlaste- N. (mom.).

ńīlene-, 3 p. pr. *-leanta* (mom.).

ńielanollī- (fr.).

1121. (ŃUOLΘ) *ńūll* K., N. *ńuoll* nuoli | Pfeil.

ńill-passa jousi | Armbrust.

1122. (ŃOLO-) *ńoalla- (īө, ie)*, K. N. *ńoalle-* ryömiä, kontata | kriechen.

1123. *ńie₍lke*, *ńealke-* ks. *nie₍lke*, *nealke-*.

1124. (ŃOLKΘTA) *ńolkī₍t*, attr. *-kis*, K. *ńolkeδ*, *ńo₍lges* tasainen, sileä | eben, flach, glatt.

ńolkne-, 3 p. pr. *-kīna*, tasoittua, silota | eben werden.

1125. (ŃALKASΘ) *ńa₍lges*, gen. *ńalkazī*, K. *ńā₍lges*, N. *ńa₍lγes*, *ńalkaz*, makea, makuisa | süss, wohlschmeckend.

1126. (ŃELJA) *ńielje*, K. *ńielj*, N. *ńelj*, A. *ńel'* neljä | vier.

ńealjant, K. =, N. *ńealjat* neljäs | der vierte; *ń. piejr* K. N. torstai | Donnerstag.

ńealjanas neljännes | Viertel.

ńieljes, gen. *ńealjazī* (coll.).

1127. (ŃOLONA-) *ńollane-* ilahtua | froh werden.

ńollanantī- (fr.) iloita | sich freuen.

1128. (ŃALMA) *ńā₍lme*, K. N. A. *ńā₍lm* l. *na₍lm* suu (myös joen) | Mund, Mündung.

1129. *ńuopse-* N. kettää | abhäuten.

1130. (ŃAPLA) *ńāᵢble,* dem. *ńāblaj* pistävä pieni hyönteinen, mäkärä (?) | ein kleines Insekt, welches am Ende der Mückenzeit hervortritt und sehr scharf sticht (мошка).

1131. (ŃĒVKA-) *ńiefke- (ea)* liukua | ausgleiten; *ńeafka* livettää, on liukas | es ist schlüpfrig.

ńearkade-, K. *ńavkχe-* liukastua, livetä | einmal ausgleiten; N. *ńǝkkē-.*

ńiefkel, attr. *-les* liukas | schlüpfrig.

1132. *ńuvt* KL. pienennetyn kapakalan ja muuranten sekotus | Gemisch aus gekrümelten, gedörrten Fischen und Sumpfbrombeeren.

1133. (ŃIMΘ-) *ńĭmmĭ-,* K. *ńĭmme-,* N. *ńimme-* imeä | saugen.

1134. (ŃOMO-) *ńoamma- (ĭǝ, ie),* K. *ńoamme-* ryömiä | kriechen.

1135. *ńumste-* syödä suuhunsa | auffressen.

1136. *ńamń* savi | Thon.

1137. (ŃOMALA) *ńuǝᵢmmel* K., N. *ńuaᵢmmel* jänis | Hase.

N.

1138. *na* no | nun, na.

1139. *ne* N. no | nun.

1140. *ni* (ǫ) kielteinen ja jälkeen-liitettävä partikkeli | enkl. u. verneinender Partikel; *kie-ni, ni kie-gen.*

1141. *nu,* N. =, no | nun.

1142. *no,* N. A. =, no | na, nun.

1143. (NAKKA) *nāᵢhke,* K. *nāᵢhk* nahka | Haut, Leder, Seehundsfell.

1144. (NIKKA) *nehke*, gen. *nikke*, helmillä kirjailtu tanun takapuoli | der mit Perlen ausgenähte Hintertheil der Frauenhaube.

1145. *nikke* ks. *ńikke*.

1146. (NUOKKO-) *nìohka- (ì)*, K. *nuohke- (ū)* noukkia | mit dem Schnabel picken.

1147. (NOKKΘ-) *nohkì-*, K. N. *nohke-* uinata | schlummern.
nokkaškoitte- A. untua | schläfrig werden.

1148. *nakked*, attr. *naikkis* N. tiheä (esim. kampa) | dicht.

1149. (NUKAŠΘ) *nuikkeš* K., N. *nuihkeš* hauki | Hecht.

1150. (NΘKARΘ) *naiger*, gen. *nakkarì*, K. *naiγer*, *nakkar*. N. *noiγer*, *nohkar*, A. loc. *nāhkrest*, uni | Schlaf. Traum; K. *nakrest ujnim* näin unissa | mir träumte.
naiγer-aidm K. unimailma, uni | Traumwelt, Traum.
naiger-nikklaj unissa näkijä, tietäjä | Seher, dem die Geister sich im Traume offenbaren.

1151. *nāgros*, gen. *-oz*, N. nauris | Rübe; = *narras*.

1152. *nījje-* K., ks. *ńījjì-*.

1153. (NAJTTA-) *najhte-* naittaa | verheirathen.
najhtlattì-, K. *najhtlotte-*, N. *najtlohte-*, A. *najtlotte-* (lat:n kanssa) naida | sich verheirathen.
najhtleδχannańč K. naimaton | unverheirathet.

1154. (NIEJTΘ) *nījt*, K. A. *nījt* l. *nijt*, N. *niejt* tytär; tyttö. neiti | Tochter; Mädchen.
nijt-pieille, K. *nījt-pieill*, N. *niejt-p*. tytärpuoli | Stieftochter.
niejdiš N. (dem.).

1155. (NOJTA) *nìojte (oa)*, Sem. *nuojt* noita | Zauberer; N. *nojt*.
noajt-olmuńč K. = ed.
noajdlušše- K. N. noitua | zaubern.

1156. (NIJPA) *nijpe*, K. N. *nijp* veitsi | Messer.

157. *najhvlnehc* (ϱ?) pahansuopa vaimo-ihminen | Feindin.

158. (NAJMA) *najm* N. naiminen, häät | Heirath, Hochzeit.
najm-kuoₗtt K. häätalo | Hochzeitshaus.
najm-tuoₗll l. *n.-sīrmuš* K., A. *n.-vear* häät | Hochzeit.

159. (NA) *nāₗtt* näin | auf diese Weise.

160. (NΘTΘ, NΘDΘ) *nott* K., N. *nodd*, ks. *navt.*

161. (NETA) *niette (ea)*, K. *nieₗtt*, N. *nieht* näätä | Marder.

162. *nītt*, K. *nitt*, *nėtt* niin | so.

163. (NUOTTA) *nīhte*, K. *nūₗht*, N. *nueₗht* nuotta | grosses Fischnetz, aus mehreren kleineren *(virme)* bestehend, Zugnetz.

164. (NU)
nuₗtt N., A. *nuₗt* niin | so.
nuₗntem tuommoinen | solcher (wie jener).
nuₗmpe, K. *nuₗmp*, N. *nuₗpp*, A. *nump* toinen | der zweite; der andere, ein anderer; *nuₗmp numban*, *-nt*, *nuₗmbes* toinen toisemme, -nne, -nsa | einander.
nuₗmp-ark K. tiistai | Dienstag.

165. (NOTA, NODA) *nīoₗtte (oa)*, K. *nuoₗtt*, N. *nueₗdd*, A. plur. *noₗddit*, taakka | Bürde.

166. (NETALA) *nietteₗl*, gen. *-le*, *(niettaₗl)*, K. *nieₗttel*, N. *niahtel*, A. *ńettel* (ϱ) viikko | Woche.
niettele-ālk maanantai | Montag.

167. *ničk* . . ., *nīčk* . . . ks. *ńičk* . . .

168. *nāčaₗlnehke* (ϱ) virkamies | Amtsperson.

169. (NEŠA) *nieššе (ea)*, N. *niašš* roska, sora | Plunder, Fäserchen, Schutt.

170. (NIŠA) *nīšše* merisika | Meerschwein, Tummler.

171. *nušše* (ϱ) puute, hätä | Mangel, Noth; K. *nuₗšn*, N *nūžda*.
nuššej l. *-ššīoj* köyhä | arm.

1172. (NIŠKA) *nišk* l. *nėšk* N. joenniska | Ausfluss eines Flusses aus einem See.
niške-mant, K. *nīšk-mant*, N. *nišk-mādd* takaraiva, niska | Hinterkopf, Nacken.

1173. *ništele-* kaapata pois | wegschnappen.

1174. *nozzan* N. ks. *nīžan*.

1175. (NISONΘ) *niezan* A., K. *nīzan-olmuńč* vaimo-ihminen | weibliche Person.
nīzan-pieill K., N. *nozzan-piell*, A. *niezan-bieil* naispuoli | das weibliche Geschlecht.

1176. (NĒSKAMA) *nieskem*, gen. *-me*, kalvin | Schabeisen (zur Bereitung der inneren Seite der Haut).

1177. *nienne* K. viha | Hass; *sonn niene kuont mun' ol'* hän vihaa minua | er hegt Hass gegen mich (ϱ ненависть).

1178. *naintem*, gen. *-me*, semmoinen | solcher; *n.-že* samallainen | ebenso beschaffen.

1179. *nuintem* ks. 1164.

1180. (NIERө) *nīrr* K., N. *nierr* poski | Wange, Backe.

1181. (NUORΘ) *nīrr*, K. *nūrr*, N. *nuorr* nuori | jung.
nuoriš N. (adj. dem.).

1182. (NUORA) *nīirre (io)*, K. *nūirr*, N. *nuoirr* nuora | Strick, Seil.
nīirre-pajkaj nuoranpää | Strickendchen.
nīirre-sīrre eräs piirileikki | Ringel- od. Reigenspiel mit einer Schnur.

1183. *nairke-* maata (nainen) | beischlafen.

1184. (NORJA) *nioirje (oa)* eräs hylje | eine Seehundsart (лысецъ); K. *nuoirj*, N. *nueirj* musta norppa | der schwarze Seehund (нерпа).

1185. *nārot*, gen. *-odi* (ϱ) kansa | Volk.

1186. (NUORTΘ, -ΘJA) *nîrtte* etelä | Süden; *nîrts* etelään | nach Süden; *nîrttin* etelässä, -stä | im od. vom Süden; K. *nuᵢrtej*, A. *nuᵢrtij* itä | Osten.
nîrttîm-pielle eteläpuoli | die südliche Seite; *n.-pealla* etelään päin | nach Süden.

1187. (NUORTTO) *nîorhta (î)* kataja | Wachholder.

1188. *nortše-*, 3 p. pr. *-taš*, N. sysätä | stossen.

1189. (NARAŠΘ) *nāᵢreš*, gen. *nārražî*, K. =, paise, ajos | Geschwür, Beule.

1190. (NORΘSΘ) *nors*, gen. *-rrîzî* sääri | das Bein vom Knie bis zum Fussgelenke.

1191. *nîrńaj*, gen. *-ńa*, 4-vuotias porohärkä | Rennthierochs im fünften Jahre.

1192. *nōrle-* N. koota | sammeln.

1193. (NALA) *nāᵢlle*, K. *nāᵢll*, A. *naᵢl* tapa | Årt, Weise; lat. *nālla* tapaan, tavoin | auf (irgend eine) Weise, gleichwie; K. *illea kūᵢntem nālla* ei ole mahdollinen kantaa | ist nicht möglich zu tragen; *olmujt pajjel vāᵢncem nālla* niin että ihmiset (niiden) päällitse käyvät | um von den Leuten zertreten zu werden.
nalšem: juᵢkke-n. K. kaikenlainen | allerlei.

1194. *nīl* . . . ks. *ńīl* . . .

1195. (NELKA) *nieᵢlke*, K. *nieᵢlk* nälkä | Hunger.
nealke- K. olla nälissään | hungrig sein.
nealgešguoᵢtte- K. tulla nälkäiseksi | hungrig werden.
nealg'te- A. olla nälissään | hungrig sein.
nealgoste- A. nälästyä | hungrig werden, verhungern.
nealgastomuš A. nälänhätä | Hungersnoth.

1196. *nuolk*, gen. *-lγ*, N. räkä, nolki | Rotz.

1197. *nielje* ks. *ńielje*.

1198. (NALTaJA) *naᵢlte*, lat. *-teja*, K. *naᵢlte*, N. *naᵢltij* kehrävarsi | Spindel, Kunkel.
naᵢlt-ĭojve värttinänkehrä | Schwungrolle am Ende der Spindel.

1199. (NAPA) *nāᵢppe*, K. A. *nāᵢp*, N. *nāᵢhp* napa | Nabel.

1200. (NAPPA) *nāᵢhp* K. N., A. *naᵢp* nappo, pikari | Napf. Kelch.

1201. (NAPARΘ) *nāber*, gen. *nāpparĭ* näveri | Bohrer.

1202. *nāvaᵢg*, gen. *-ge*, turskan sukuinen merikala | eine Dorschart („навага").

1203. (NAVKKΘ) *nāfk* alus | Fahrzeug.

1204. *niefke-* ks. *ńiefke-*.

1205. (NΘVATA-) *naᵢvvede-* (sormillaan) puhdistaa nahka karvoista | das Fell von Haaren befreien.

1206. (NΘVTΘ) *navt* varsi, (veitsen) pää | Schaft, Stiel, Heft; K. *nott*, N. *nodd*.
navttiem varreton | ohne Schaft.

1207. *naᵢvte* nelijalkainen eläin | vierfüssiges Thier.

1208. *navsKe*, lat. *-ki*, taula | Feuerschwamm, Zunder; K. *nivsk*, N. *nivs(e)k*.

1209. *nivsk*, *-sek* ks. *navske*.

1210. *navras* K. nauris | Rübe.

1211. (NAVLA) *nāᵢvle*, K. N. *naᵢvl* naula | Nagel.
navlije- l. *navlje-* N. naulata, naulita | nageln.

1212. (NIEVLA) *nīvle* l. *nivle (ie)*, K. *nīvl*, N. *nieᵢvl* neula | Nadel.
nīvl-čuhke ompelulipas l. -koppa | Nähkästchen, Nähkorb.
nīvl-solpĭm neulatyyny | Nadelkissen.

1213. (NΘMΘ) *namm*, K. N. *nomm*, A. *nom* nimi | Name.
namm-piejve nimipäivä | Namenstag.
nomm(o)de- A. nimittää | nennen.
nomm(o)dotte- A. (refl. & pass.).

namttiem nimetön | namenlos.

nømsøllε- K. (fr. ?) nimittää | nennen, heissen.

1214. (NAMA) *nāimme* karvainen nahka, jonka peitossa poronsarvet kasvavat | die haarige Haut an den wachsenden Rennthierhörnern.

nāimme-čiøirve sarvi, joka vielä on nahan peitossa | Horn, das noch mit Haut bedeckt ist.

1215 *nim* A. = *nøm*, ks. *namm*.

1216. *nømp* K. aalto | Welle.

1217. *nuimpe* ks. *nuitt*.

R.

1218. *ri* . . . ks. *ri* . . .

1219. (REKO-) *reakka-*, K. *reakke-* (impf. *rīkkun*), N. *reahke-* rääkyä | schreien.

reakmuš K. poru, parku | Geschrei, Weinen.

reakkiøitte- (oa), A. *reagaškoitte-* (inc.).

1220. (REKKA) *riehke (ea)*, K. *riehk*, N. *riahk*, A. *rehk* (ϱ) synti, räähkä | Sünde.

reahkattø- l. *reahk(ø)døttø-* A. = seur.

reahktuvve- K., A. *reahkduvvette-* l. *reahkvūtte-* tehdä syntiä | sündigen, sich versündigen.

reahkseš N. syntinen, räähkähinen | sündig.

reakalaj, K. *reaklańč* syntinen | sündig, Sünder.

1221. (RIEKkø-) *riehke- (ea)* N. lyödä, riehkiä | schlagen.

1222. (RIKKΘ) *rihk*, K. =, N. *rihk* rikki | Schwefel; valkovaski (?) | Messing (?).

rihk-kiell, N. *rihk-k.* valkovaskinen tiuku | kleine messingene Schelle.

rìhk-kuγsaj, K. *r.-ku̦ks,* N. *rihk-ku̦χs* rikkiastia tuluksissa | Schwefelpfännchen.

1223. (RUOKKΘ-) *rìhkì- (ìə),* K. *rūhke-,* N. *ruohke-* haudata; N. myös varjella, hoitaa | begraben; N. auch hüten.

ruahk-ə̦lk N. kasvattipoika | Pflegesohn.

ruohkum N. hautaus | Begräbniss.

rūhkmuš K. = ed.

rukkəde- l. *rukkedə-* A. pitää, noudattaa | halten, beobachten.

rukkədūmmuš A. hautaus | Beerdigung.

1224. (ROKΘ) *rokk* musta norppa | schwarzer, nicht grosser Seehund (нерпа).

1225. (RUOKKOTTA-, RUOKKΘLA-)

rìəkade-, K. *ruəkχe-,* 3 p. pr. *-kaht,* herätä | erwachen.

rìhkle- saattaa valveille | zum Erwachen bringen, wecken.

1226. *roγošim* l. *-šəm* K., N. *rogšem* (ǫ) niini, niinimatto | Bast, Mehlsack aus Bast; = *roavvažim.*

1227. (ROÑKA) *ro̦ñke,* K. *ro̦ñk* runko | Rumpf, Körper.

1228. *roñkì-* kaivaa, puhkaista | graben, ausgraben, ausstechen (z. B. die Augen).

1229. *rǫ̦ñes* = *ro̦ñes.*

1230. (ROÑASΘ) *ro̦ñes,* gen. *roññaz,* N. polku | Fuss-steig, Pfad.

1231. (RAJO) *rājja,* K. N. *rǫjj* raja | Grenze.

(RAJA) *rajest* K. A. (jstkin) saakka | von — an; *rajja (-jje),* K. =, (jhkin) saakka | bis zu: *ort rajja pijjeδ* panna yhtäläiseksi, verrata | gleich machen, vergleichen; *rāj'* K., A. *raj* ohi | vorbei.

1232. (RAJKA, REJKA) *rajke,* K. *rājk* l. *rajk* reikä | Loch; N. *reajk.*

rajk-mūrr K. pilli | Pfeife.

1233. (RaJKΘ-) *rajkĭ-* pistää | stechen.
rajknattĭ- pistellä itseään t. toisiaan | sich od. einander stechen.
rajknattkĭəitte- (inc. ed.).
rajkle- (mom.).

1234. *rajte* raito | Zug von Rennthieren mit Schlitten.

1235. *riejes* K. t. N. harva | undicht, dünn.

1236. *rajvade-* ravata (?) | traben (?).

1237. *ruəjvas* l. *-az* (plur.) K. N. hamppu | Hanf.

1238. (RΘTA) *rəitt*, attr. *rəiδes*, N. *rəiht*, *-iδes* ruma | hässlich.

1239. (RΘTA) *raitte* rita | Thierfalle.

1240. (RATΘ-) *rāttĭ-*, N. *rāhte-* hakata l. kaataa puita | Bäume hauen, fällen; K. *raitte-*.

1241. *reatta* ks. *rietta*.

1242. (RITΘ) *rĭtt* (rinnan ja vatsan) sisus | das Innere (der Brust und des Bauches).
rĭdĭ-sĭzńaj sisälmykset | Eingeweide.

1243. *rietta* (ĭ) (ϱ) kerta | Mal; *juikke rieda* joka kerta | jedes Mal; *nuimpe r.* toiste | ein anderes Mal, wieder (рядъ).

1244. (RUOTO) *rĭətta-pieille* (vaatteen) nurja puoli | linke Seite (eines Gewandes).

1245. *ritte*, loc. *-ttest*, l. *r.-pieille* ohimo | Schläfe; K. *ruitte*.

1246. *ruitte* K. ks. *ritte*.

1247. *rot* A. (ϱ) suku, sukupolvi | Geschlecht.

1248. *rotte-* K. repiä, tempoa | reissen, ausraufen; 3 p. pr. KL. *rott*, condit. K. *ieppeδ rϱδ'če*.
roitje-, imperat. *roitte*, K. (mom.).
rottĭne- revetä | bersten, zerspringen.

1249. *roaht* N. metsä, lehto | Wald, Hain; vert. *rāttĭ-*.

1250. (RATKA-) *rā̮tke-*, K. N. =, erottaa | trennen, scheiden, unterscheiden.
ratkje- K. (pass. & refl.).
ratkjem-kirj K. erokirja | Scheidebrief.
rā̮tkedotte- A. hajota | sich zerstreuen.
ratklokk K.: *čuokas-ratkloγijt*, tiehaara | Wegescheide.

1251. *rietkaj*, attr. *-kis* (ϱ) harva | dünn, undicht.

1252. *rūdd'johte-* N. (ϱ) iloita | sich freuen.

1253. *rad'če* K. ks. *rotte-*.

1254. *rūtem* l. *vuj-r.* Sem. rohdin | Werg.

1255. (RUČKOTA) *ručkit*, attr. *-kis*, K. N. *ručked*, *-ės*, *-es* keltainen, keltaisen viheriä | gelb, gelbgrün.
ručkis-pajn-sijne matara (?) | Galium (?).
ručkine-, 3 p. pr. *-nta*, kellastua | gelb werden, vergilben.

1256. (RIČČOJA-) *rēhčje-* K. (pass.) avautua, tulla ilmi | geöffnet, entdeckt werden.

1257. (ROŠA) *ra̮šše*, K. *ra̮šš*, attr. *ra̮žes*, N. *ro̮šš* heikko | schwach (z. B. vom Eis, von einem Seil).

1258. *rišše-mulhte* saippua | Seife.

1259. *rōšše-* K. (ϱ) murottaa | zerbröckeln.

1260. (REŠKOTA-) *reaškχe-* K., N. *reašktc-* ampua | schiessen.

1261. (ROŠKOTA) *roškit*, attr. *-kis* punainen, ruskea | roth.
roškine-, 3 p. pr. *-nta*, punastua | roth werden, erröthen.

1262. *rošn* K. N., *r.-mūrr* K. pihlaja | Eberkirsche.
rošnas matala pensas, lonkero | niedriges Gebüsch.

1263. (RASA) *rā̮sse*, K. N. *rā̮ss* ruoho, kasvi; eräs kasvinlaji („вонекъ“) | Gras, Pflanze; Angelica (?).
rā̮ss-sijne ruoho | Gras.

1264. *riess* K. räkä | Rotz.

1265. (RISSA) *risse*, gen. =, K. *riss*, N. *rēss* risu, varpu | Reis, Birkenreis, Reisig.

1266. *roisse* hevonen, ratsu | Pferd, Ross.

1267. (RIESKA) *rīske (ie)* rieska (leipä) | ungesäuertes Brod.
resk-pejv A. makeanleivän päivä | Tag der süssen Brode.

1268. *rīššeit* l. *riessait*, gen. *-aide*, (ǫ) seula | Sieb.

1269. (RUOSKO) *rioska (ī)*, K. *ruosk (ū)* verka | Tuch (Stoff).

1270. *rasta-* pyrkiä | streben.

1271. (RASTA) *raiste* (praep.) poikki, yli, kautta | quer über, durch.
rāsta N. poikki | entzwei.

1272. (RISTΘ) *rist*, K. =, N. A. *rist* risti | Kreuz.
rist-aiže-piejv K., N. *rist-ejj-pejv* 3:s pääsiäispäivä | der dritte Ostertag.
riste-, A. *risto-* ks. seur.
ristte-, K. =, N. *ristte-* ristiä | bekreuzen, taufen; *čeilmijt* l. *-jdes r.* ristiä silmänsä, rukoilla | das Kreuz machen, beten.
risttej l. *ristej* K. kastaja | Täufer.
ristkioitte- (oa) (inc).
ristnotte- (pass.).
ristnaihtem kastamaton, pakanallinen | ungetauft, heidnisch.
ristleškuoitte- K. (inc., fut.); *ristleškoatt tīn'* hän on teidät kastava | er wird euch taufen.
ristmuš K. kaste | Taufe.

1273. (RUOSTΘ) *rūst* K. ruoste | Rost.

1274. *rāinne*, K. *rāinn* (ǫ) haava | Wunde.

1275. *rōn* N. ks. *runaig*.

1276. (RUNOKKA) *runaᵢg*, gen. *-ge*, maho | unfruchtbar, gelt.

run-ālt K., N. *rōn-alt* maho vaadin | unfruchtbare Rennthierkuh.

1277. (RΘNTA) *raᵢnt-pārnańč* K. rintalapsi | Säugling.

1278. (RINTΘ) *rïnt*, lat. *rinti*, hylkeenpyynti jäällä | Seehundsfang auf dem Eise.

rïnt-sijje hylkeenpyynti-paikka | Platz des Seehundsfanges.

1279. (RINTO) *rïnta*, lat. *-tï*, K. *rïnt* ranta | Ufer.

1280. *reanes* N. harmaa | grau (сѣрый).

1281. *rūᵢl* N. (ǫ) peräsin | Steuerruder.

1282. (RAPO-) *rāppa-*, K. N. *rāppe-* kaivaa | graben.

rūbaᵢze-, 3 p. pr. *-asta*, raapaista | kratzen.

1283. *rahpa* ks. *rïhpa*.

1284. (RIPo) *rïpp* K. rikka | Kehricht, Plunder.

1285. (RIPPO) *rïhpa*, K. *rïhp*, N. *rehp* riekko, metsäkana | Schneehuhn; *rïppa pormel porttet* (riekon ruoalla ruokita:) antaa vitsaa | (mit Schneehuhn-speise füttern:) die Ruthe geben.

rïpïj (dem.).

1286. *rīhpe (ie)* (ǫ) nauris | Rübe.

1287. (ROPΘ) *rïəpp* (ǫ) ruumis-arkku | Sarg.

1288. *rïəᵢppe (oa)* ks. *kietke-r.*

1289. *rippeχ* K., N. *-ehk* liina, ripakko | Tuch.

1290. *rǫhpte-* K. (ǫ) kuolla (eläimistä) | umkommen, stürzen (von Thieren); N. *prohpē-*.

1291. *raps* l. *milk-r.* sydänkuoppa | die Grube unter der Brust.

1292. (RUOPSΘ, -ΘTA) *rïps* punainen | roth; *r. kïᵢlle* merilohi | Seelachs.

rūpseδ, attr. *-sis* K., N. *ruөpseδ*, *-es*, A. *rupses* (attr.) punainen | roth.

1293. *riepas*, gen. *riehpas*, K. rääpys | eine Coregonusart.

1294. (REPPANA) *riehpen*, gen. *-ne*, K. =, N. *riahpen* räppänä | Rauchfang.

1295. *ruff*, lat. *ruiffe*, K. ruumis-arkku | Sarg.

1296. (ROVO) *roavva (iө)* välly | Schlittendecke aus Thierfellen, N. *rovv* („рова").

1297. *rovv* A. ks. *roavva*.

1298. (RAVKKA) *rāifke* armas, kulta | Liebling; *kāiles r.* ukkokulta | mein liebes Alterchen.

1299. *rievklaihte-* K. koristaa | schmücken.

1300. *rūvj* K. ravio, raaja | Körpertheil.

1301. (RAVTO) *rāvta* nieriäinen, rautu | der rothe Lachs, Rothbart.

1302. *riefta* (?), gen. *rievta* hirvaspeura | wilder Rennthierstier = *kointe-sairves*.

1303. (RUOVTA) *rivte (iө)*, K. *rūivt*, N. *ruvt* rauta | Eisen. *rivte-poara*, K. *ruivt-p.* paarma | Bremse.

1304. *roavvažim* (ǫ) niinimatto | Bastmatte.

1305. (RAVΘ, -ΘSΘ) *rāvs*, gen. *-vvizi*, K. *rǫvas* vahva, luja | fest, stark.

rǫvsińńe lujasti, vakavasti, hyvässä turvassa | fest, ruhig, guten Muthes.

rāvsme- vahvistua | stark werden.

rāvsmāihte- vahvistaa | stärken.

rāvne-, 3 p. pr. *-nta*, = ed.

rǫv'nuvve- K. (refl. ed.) rohkaista mielensä | Muth fassen.

1306. (REVNA) *rievne (ea)*, K. *rievn* reuna, vieri | Rand, Kante, Seite.

1307. *rîvneχ* K., N. *rievnehk* (ϱ) naula | Pfund (гривенка).

1308. (RAMO) *rāmm* K. A. riemu | Freude.
ramguo͜ittc- K. tulla iloiseksi | erfreut werden.
ramše-, 3 p. pr. *-maš* l. *-mmaš*, K. riemuita | sich freuen.
ramšotto- A. = ed.

1309. *remet* K. (ϱ) maali, pilkka | Ziel (предметъ).

1310. *rommîs* ks. *čaılm-r.*

1311. *riemesle* (ϱ) käsiammatti | Handwerk.

1312. (RIEMŃA) *rīmńe (ie)*, K. *rīmń*, N. *riemń* l. *-mj* repo, kettu | Fuchs.

1313. *raımp* N. rampa | hinkend, lahm.

1314. (RUoMPΘ) *rump* K. rohtuma, rupi | Aussatz; *r.-olmuńč* spitaalinen | ein Aussätziger.

L.

1315. *lea-*, *la-*, *lie-*, *lē-*, *lī-*, *li-*, *lė-*, *le-* olla, tulla | sein, werden; *leańč* K., N. *leč̆č* riittää | es ist genug.

1316. (LAKΘ) *lākk*, K. *lakk*, N. *lahk* katto, laki | Dach.

1317. (LΘKΘ) *lokk*, gen. *loγ*, K. haju, löyhkä | Geruch.

1318. *lohk* . . . ks. *lîhk.*

1319. (LΘKKA) *lahke*, K. *laıhk*, N. *loıhk* puoli (poikittain jakaen); riune, paltta | Hälfte (von einem in die Quere getheilten Gegenstande); Seite, Abschuss.

1320. *-leakka* -lainen, -moinen | beschaffen; *ton lak mîınni aftî-l.* sinä olet minun kaltaiseni | du bist mir ähnlich.

1321. *līk'* K. liika | zu viel, Matth. 6: 7.

1322. (LIKKΘ-) *lîhkî-* tehdä työtä, tehdä | arbeiten, machen, thun.

likəšguə₍tte- K. (inc.).

lihka, K. *lihk* työ, teko, asia | Arbeit, That, Sache.

(LIKKO-, -OLA-) *lihkale-* ontua, liikata | hinken.

lihkiš, K. *-kuš* l. *-koš* ontuva, rampa | hinkend, lahm.

(LIKTA-, -AJA-) *likte-*, 3 p. pr. *-ta* l. *-tāja*, liikuttaa | regen, rühren, bewegen.

liktolli-, K. *likχolle-* liikutella | hin und her bewegen.

likχolškuə₍tte- KL. (inc. ed.).

(LIKSTA-) *likste-* liikahtaa | sich ein wenig bewegen.

liksa₍hte- K., A. *likk(a)sta₍tte-* liikahuttaa | ein wenig bewegen, anrühren.

(LIKNA-) *liknešguə₍tte-* K. alkaa liikkua | sich erregen, in Bewegung kommen.

1323. (LUOKKO) *liəhka (l)* vuori | Berg.

1324. *luhk* ks. *lohk*.

1325. (LOKO) *lokk* K., N. *loahk*, A. *lokk* luku, lasku, tili | Zahl, Rechnung, Rechenschaft.

1326. (LOKA) *lo₍kke*, K. *lo₍kk*, N. A. *lo₍hk* kymmenen | Zehn.

logant, K. *loγant*, N. *lōγat* l. *-γγat*, A. *logat* kymmenes | der zehnte.

loganas, gen. *-azi*, kymmenys | Zehntel.

lo₍ges, gen. *lokkazi* (coll.).

1327. (LOKΘ-) *lokki-*, K. *lokke-*, N. *lohke-*, A. *lokkə-* lukea, laskea; pitää jonakin | lesen; zählen, rechnen; für etwas halten.

loktətte- K. tehdä tili | Abrechnung halten.

1328. (LOKKΘ) *lohk*, K. N. =, lukko | Schloss.

lohk-āva(d)akk, gen. *-agi*, avain | Schlüssel.

lohk-čuvt, plur. *-čuvtgijt* K., N. *lohk-čovt* = ed.

lohkχe-, imperat. *lohkeδ*, lukita | zuschliessen.

1329. *lohke-ńu₍nne* eräs tummanharmaa, hanhen näköinen vesilintu | ein grauschwarzer, der Gans ähnlicher

Seevogel, dessen Flügel beim Fliegen einen summenden Laut, wie den der Bremse erzeugen („звонокъ“).

1330. *lakte-* ommella kaksinkerroin | laschen; *vi̊ɵda l.* panna uusi antura | eine neue Sohle annähen.

1331. (LAKTΘ-) *lākti̊-* kastua läpimäräksi, liota | durchnass werden.

lākttē-, 3 p. pr. *-ti̊da*, K. *lạχtte-*, N. *laχtē-* liottaa | nässen, einwässern.

1332. (LIEKTA-) *līkte-*, K. *līχte- (ie)*, impf. *līvtij*, lähteä | sich begeben.

1333. (LUOKTΘ) *li̊kt*, K. *lūχt*, N. *luɵχt* lahti | Bucht, Meerbusen.

1334. *lāχ* N. laho | verfault, morsch.

1335. *lāᵢχχ* l. *lạᵢχχ* K. lahja | Gabe.

lāᵢχχe- K. lahjoittaa | schenken.

laχim A. anti, uhri | Gabe, Opfer.

lāᵢχmuš l. *laᵢχmuš* K. A. lahja | Geschenk.

1336. *leᵢχm* K. lehmä | Kuh; N. *leaχm;* vert. *līmme.*

1337. *loññi-*, 3 p. pr. *-ññcaja*, kohottaa | heben.

loññi̊ᵢne-, K. *loñne-*, 3 p. pr. *-ññan*, kohota, lähteä lentoon | sich heben, auffliegen.

1338. (LAÑKO) *lāñka* lanko: vanhemman sisaren mies | Schwager: Gatte der älteren Schwester.

lāñgi̊j (dem.).

1339. *lɵñke-* K., A. *lɵñkɵ-* luikata, huutaa | aufschreien.

1340. *li̊ñke-* ks. *lɵñke-*.

1341. (LΘJO) *lajja* lyijy | Blei.

1342. *loajja* N. ks. *lojj.*

1343. *lojj*, attr. *-es* N. luja, vahva | stark, fest.

1344. (LUOJKKA-) *li̊jhke- (i̊ɵ)*, K. *lujhke- (uɵ)*, A. *lojke-* itkeä | weinen.

lujhkem K. = seur.

lujhkmuš l. *luəjhkmuš* K., A. *lojkmuš* itku | Weinen.

1345. *lājχ*, *lạjχ* K., ks. *lāiχχ*.

1346. *lajta* aluksen laita | Schiffsbord, Seitenbrett eines Bootes.

1347. *lājhte-* K. soimata, laittaa, häpäistä | lästern, schmähen; A. impf. *lajtuš*.

1348. *lajtij* A. taluttaja | Leiter, Führer.

lajt(i)ješkoitte- A. ruveta taluttamaan t. saattamaan | zu führen anfangen.

1349. (LOJTO) *loajta* (*ïə*) l. *l.-pieille* kodanpuolisko | die Hälfte der Lappenhütte zwischen der Feuerstätte und der Seitenwand; *vāinc lïəjtï* astu sisään! | tritt herein, nimm Platz!

1350. *lajn* K. N. laina | Anleihe; *lajnas* lainaksi | als Anleihe.

1351. (LIJNA) *lijne*, N. A. *lijn* palttina | Leinwand.

1352. (LEJPA) *liejpe*, K. *liejp* l. *lejp*, N. A. *lejp* leipä | Brot.

liejp-sujn K. laiho | wachsendes Getreide.

liejp-šantïm-sijje paikka, jossa vilja kasvaa | Ort, wo das Getreide gedeiht.

1353. *lāht* N. sammal | Moos (zur Dichtung der Häuser und Kähne).

1354. (LUOTTA) *lïhte* uhri; Lappalaisten pakanallinen uskonto | Opferung; die heidnische Religion der Lappen.

lïht-pāille uhriaika (= Venäläisten Tammikuu) | Opferzeit am Anfange des Jahres (= der Monat Januar a. St.).

lïhte-mïrr puuhepo, joka päällystetään uhratun poron taljalla | Holzbock, auf welchen das Fell des

geopferten Rennthiers gezogen wird zur Nachbildung eines lebendigen Rennthiers.

līhtede- uhrata, harjoittaa pakanallista uskontoa | opfern, die heidnische Religion ausüben.

1355. *lutt* Sem. luoti, kuula | Kugel.

lutt-vijjem lyhyt, sarvinen latasin | kurzer hörnerner Ladestock zum Eintreiben der Kugel durch die Flintenmündung.

1356. (LOTΘ-) *lotti-* kutoa, palmikoida (nauhaa) | weben, flechten (Bänder).

1357. *laittje-* N. tulla rantaan | anlanden.

1358. (LΘDΘSΘ) *lōđas*, gen. *loddas*, N. nivel, jäsen | Glied.

1359. (LATONA-) *lāttaine-* tulla lastatuksi, t. liiaksi lastiin | geladen, überladen werden (von einem Boote).

1360. (LATVA) *lāidve: kīss-l.* kuusen-oksa | Tannenzweig; K. *lāiđv*, N. *laidv* latva | Gipfel.

1361. (LUOČΘKA) *līʒ*, gen. *līččige*, jäähile | dünne Eisrinde im Herbste an dem Boden und den Bäumen.

1362. (LΘCΘ-) *lacci-*, K. *locce-* kastua | feucht od. nass werden; *locmańč* märkä | nass.

laccte-, K. *loccte-*, 3 p. pr. *-ccađ*, kostuttaa, kastella | feuchten.

1363. *lohce-* ks. *lihce-*.

1364. *lihce-* K. (ϱ) parantaa | heilen.

1365. *lucin*, gen. *-ne* (ϱ) päre | Kienspan.

1366. *luicma?*

1367. *licmer* A. (ϱ) ulkokullattu | Heuchler; *l. nalla* ulkokullatusti | heuchlerisch.

licmervut A. ulkokultaisuus | Heuchelei.

1368. (LΘŠA, LΘSA) *laišše* lisä | Zuschuss, Wucher; N. A. *loiss*.

lažade-, K. *laiž'χe-*, *laišχe-* lisätä | vermehren; N. *loizte-*, 3 p. pr. *loizzaht.*

laiž'χaiste- K. vähän lisätä | ein wenig vermehren.

laššane-, K. *lašne-* lisäytyä | zunehmen; A. 3 p. pr. *lassan.*

lasnamuš A. lisäytyminen | Zunahme.

1369. (LEŠΘ-) *liešši- (ea)*, K. *liešše-*, N. *liašše-*, A. *leššo-* (ϱ) maata, sairastaa, läsiä | liegen, krank sein.

1370. *līš*, K. *līšša* (ϱ) ainoastaan, vain | nur; *kie l.* K. kuka hyvänsä | wer immer; *l. mī* K. mikä tahansa | was immer.

1371. *lužžo-* A. (ϱ) ks. *slušše-*.

1372. (LAŠKA) *lāiške*, attr. *-es*, K. A. *lāišk* laiska | faul, träge; N. *lāsk.*

1373. (LĒSKO-) *leaška-* heitellä, suopungilla pyytää kiinni poroja | mehrmals werfen, mit der Wurfschlinge Rennthiere fangen.

leaškam-nīirre suopunki | Wurfschlinge.

lieški-, 3 p. pr. *-keaja* (mom.), kerta viskata; ottaa kiinni yksi poro | einmal werfen; ein Rennthier fangen; KL. impf. *līškij.*

1374. (LIŠKA) *liške*, lat. *līška*, K. *lišk*, N. *liešk*, A. *lešk* ruumis; liha (hengen vastakohtana); iho | Körper, Leib; Fleisch (abstr.); Hautfarbe.

1375. *luške* (ϱ) lusikka | Löffel.

1376. (LUOŠTA-) *līšte- (io)*, K. *lūište-*, N. *luošte-*, A. *lušte-*, 3 p. pr. *lošt*, laskea, päästää, sallia; heittää (henkensä) | lassen, los-, herablassen; (den Athem) aufgeben; erlauben; *līšt sonn kuhkūna* anna hän pitenee: pitentyköön | lass ihn od. mag er länger werden.

līoštaide-, K. *luoštette-*, N. *luaštohte-* laskeutua | sich herablassen, sinken, untergehen.

liošt(ad)āᵢhte- (caus. ed).
luoštańč-kopp K. luuvalo; halvaus | Gicht; Schlag.
luoštańč-lāᵢvv-kob'lańč K. halvattu | gichtbrüchig.
lušt'le- A. (fr.) laskea, päästää; tehdä l. saada (lehtiä) | loslassen, herbeilassen; (Blätter) treiben.
luštlotto- l. *loštlatto-* A. laskeutua alas | herabsteigen.

1377. (LΘSA) *loᵢss, las* . . . N. A., ks. *laᵢšše.*

1378. *liass* N. (ϱ) onkisiima | Angelleine.

1379. (LUOSΘ) *līss* irtonainen, valtoin | los; vert. K. *lūps* l. *lūvs;* N. *luovas.*
līz-koadaj metsästysteltta | Jagdzelt; *vielkap līz-koadańi* lähtekäämme peuran-ajoon! | lass uns fahren wilde Rennthiere zu jagen!

1380. (LUOSΘ) *lūss* K., N. *luoss* lohi | Lachs.

1381. (LUS, LUSΘ)
luᵢzn (postp. & adv.) luona, neben, bei; *luzi,* K. N. A. *luz', luz* luo, tykö | zu; — ks. *luᵢnn.*

1382. (LĒSKΘ) *liesk* K., N. *liask,* A. *leask* leski | Wittwe.

1383. *liske,* lat. *-ki,* harvasilmäinen verkko | grossmaschiges Fischnetz (xápвa).

1384. *lāᵢskev* N. (ϱ) ystävällinen, kohtelias | freundlich, höflich.

1385. (LASTo) *last* K. N. lastu | Span.
lastińč K. (dem.).

1386. (LΘSTΘ) *last,* K. N. A. *lost* lehti | Blatt.
laᵢstij (dem.).

1387. (LOSΘTA) *losseδ,* attr. *loᵢsses* K. N., A. *lossod, loᵢsses* raskas | schwer.
losdińńe K. raskaasti | schwer.
lossne- A. rasittua | beschwert werden.
loᵢsvūdušše- A. olla murheissaan | betrübt sein.
loᵢsvūdoškoᵢtte- A. (inc.) huolestua | betrübt werden.

1388. *laoslov* . . . ks. *blav'slovve-.*

1389. (LAŃΘ-) *lāńńi-*, K. N. *lańńe-* halkoa (esim. polttopuita) | spalten (z. B. Brennholz.).

1390. (LUOŃO-) *lïeńńa- (ï)*, K. *lueńńe- (ū)* nauraa | lachen, verlachen.

lońdetto- A. pilkata | spotten; *l—ttiš sū eiln.*

1391. (LŌŃČA) *lïeńč (oa)* K. heikko | schwach, schlaff: *ieβ šentče loańčas* jott'eivät heikontuisi | damit sie nicht schwach würden.

luaččje- N. tyyntyä | stille werden (vom Wetter).

1392. (LΘNNA) *lainne*, gen. =, K. *lainn*, N. *leinn* kaupunki | Stadt.

1393. *lïen-sïnn* pellava | Lein.

1394. *luinn* K. N., A. *luin* luona | neben, bei; = *luizn*.

1395. *luoinn* N. höllä | schlaff; vert. *lueńč*.

1396. *lant . . .*, *land . . .*, ks. *lont . . .*, *lond . . .*

1397. (LUONTO-) *lïenta- (ï)* halkoa | spalten.

lïnti-, 3 p. pr. *-teaja (lïntï-, -tāja)*, K. *lūintje-*, N. *luetje-* (mom.) halkaista | entzwei spalten.

lïntïne-, A. *luntne-* haljeta, pakahtua | sich spalten, platzen.

1398. (LONTA) *lointe*, K. A. *loint*, N. *loitt* lintu, N. myös metso | Vogel, N. auch Auerhuhn.

loint-kirtij A. lounas, linnunlento | Südwest.

londańč K. A. (dem.).

1399. *lāntke*, lat. *-ki*, kypsi muuran, lakka | reife Sumpfbrombeere.

lāntke-čāicce lakkamehu | Saft von Sumpfbrombeeren.

1400. *lain'se-* ks. *loinse-*.

1401. *loin'se-* K. lunastaa | erlösen.

1402. (LAPA) *lāippe*, ks. *kïtt-l.*, *jïlke-l.*

1403. (LEPPA) *liehpe (ea)*, K. *liehp*, N. *liahp* leppä | Erle.

leahpaᵢdc- painaa lepänkuorella | mit Erlenrinde rothbraun färben.

1404. *līβ*, gen. *līppcγ*, K. lieve | Saum: *asgij līpkijt.*

1405. (LUOPA) *līppe (iө)* lapa | Schulterblatt.

1406. (LAPPΘTA) *lāhpiᵢt*, gen. *-ide*, lappea, sivu | Seite; *lāhptest* vieressä | neben, bei; *lāhpide* (adv. & praep.) sivuitse | vorbei; K. *lapta* (pro *lahpta*) sivulle | bei Seite, Matth. 16: 22.

1407. (LŌPTA-) *liөpte-*, K. *luөpte-*(?), impf. *lūptij*, A. *loptc-* lopettaa | enden, vollenden; umbringen.

1408. (LΘPSA-) *lapse-*, K. *laᵢpse-* lypsää | melken.

1409. *lips* peräovi, lappalȧiskodan peräpuoli | Hintertheil, hintere Thür der Lappenhütte; *lipsi milt soañ-ñāja* astuu sisään peräovesta | tritt durch die Hinterthür herein (vert. *čilk-uks*).

1410. *lūps* l. *lūfs* K. vapaa | frei; vert. *luovas.*

1411. (LŌPPALA) *liөhpel*, gen. *-le*, isompi porovasikka (4—7 kuukautinen) | junges, wachsendes Rennthier, grösseres Kalb („лóпанка").

1412. *lāf* K. laho | verfault, morsch; = N. *lāχ.*
lāfe-, impf. *lāfaj*, K. lahota | verfaulen.

1413. (LAVA) *lāᵢvve*, K. *lāᵢvv* nivel | Gelenk.
lāᵢvvc-kask nivelväli, jäsen | Glied, Gliedmasse.

1414. (LUOVA) *livvc (iө)* lava ravintoaineiden y. m. säilyttämistä varten | Gerüst im Freien aus Brettern od. Balken auf 4 hohen Stützen zur Aufbewahrung von Lebensmitteln u. a. („лабасъ").

1415. (LAVKKΘ, -A) *lāfk* askel | Schritt; K. *lāᵢfk*, N. *lavᵢhk.*
lāfki- astua, askelilla mitata | steigen, schreiten, mit Schritten messen.
lavktc-, 3 p. pr. *-kida*, astua askel | einen Schritt machen.

lāvktolli- (fr. ed.).

1416. (LAVKKΘ) *lāfk* l. *lāvk*, K. *lavhk*, N. *lavk* laukku | Ränzel, Mantelsack.

1417. *lāᵢfke*, K. *lāᵢfk*, N. *lavᵢhk* (ǫ) kauppapuoti | Verkaufsladen.

1418. (LΘVKKA-) *lafke-* rykiä, yskiä | husten.
lafktivs, gen. *-vvizi*, yskä | Husten.

1419. (LΘVÑA) *laᵢvñe*, K. *laᵢvñ*, N. *loᵢvñ* turve | Turf.

1420. *livjale-* riippua | hangen.

1421. *lāᵢvveδ*, attr. *laᵢvdės* K. lauhkea, antelias, armelias | mild, freigebig, barmherzig.
lāᵢvδesvūtt K. (n. qval.).

1422. (LIVTO) *livta*, N. *levt* lappalainen laulu (ilman sanoja) | lappisches Lied (ohne Worte).
livti-, 3 p. pr. *-tāja*, N. *levtje-*, *-taj*, laulaa | singen.

1423. (LUOVTA) *livte* (*iθ*), K. *luᵢvt*, N. *luvt* lauta | Brett; *livte pijnet* panna esille lauta, jolle uhrissa läsnä olleet panevat isännän hyväksi rahaa | „das Brett heben", die Sitte, dass der Opferwirth einige Zeit nach der Opferung ein Brett auf Füsse stellt und bedeckt, auf welchem die Theilnehmer an der Opferung, dem Wirthe zu gute, Geld opfern.

1424. *līvtje-* K. löytyä: *līvtjeβ* niitä on | es giebt solche.

1425. *levʒste-*, 3 p. pr. *-ʒast*, N. horjahtaa | schwanken.

1426. (LIVΘSΘ) *livs*, gen. *-vvizi*, raskas | schwer.
livsme- tulla painavaksi | schwer werden.
livsmāᵢhte- (caus. ed.).

1427. *luovas* N. irtonainen | los, ungebunden; = *liss.*

1428. (LAVLO-) *lavla-*, K. *lavle-*, A. *lavlθ-* veisata | Kirchengesänge singen.
lavla, K. *lavl* veisuu | Kirchengesang.
lavl, gen. *-lige*, = ed.

lavlete- A. = *lavla-*.
lavleškoitte- A. (inc.).

1429. *luvvaile-* (dem., mom.) puistaltaa, kerta ravistaa | einmal schütteln, umschütteln.

1430. (LIEMΘ) *līmm*, K. =, N. *liemm* liemi | Suppe.

1431. (LIEMA) *līmme (ie)* lehmä | Kuh; K. *leiχm*.
līmme-jieirke härkä | Rindochs.

1432. *lamča* (l. *-če?)* ohja (nuora) | Zügel, Zaum (aus einem Seile); vert. N. *johk-lāibʒ*.

1433. (LŌMČA) *lïemče*, attr. *-mʒes* höllä, veltto | schlapp, schlaff; vert. *lueńč*.

1434. *liemne-* = *līmne-*.

1435. (LIEMNA-) *līmne- (ie)* valaa, kaataa täyteen | giessen, an- od. vollgiessen, füllen.

1436. (LUOMONΘ) *līmen*, gen. *lïemmanī*, K. *lūime, luemman*, N. *luamman* muuran | Sumpfbrombeere.

1437. (LAMPA) *lāimpe*, K. *lāimp* suo | Moor, Sumpf.

1438. (LAMPASΘ) *lāimbes*, gen. *lāmpazī*, K. =, A. nom. *lāmpaz*, N. *laibbes, lappaz*, lammas | Schaf.
lāimbes-algańč K., N. *lappaz-elyeš* karitsa | Lamm.
lāimbes-katt lampaannahka | Schaffell.
lāimbes-pūrnaj vuona | Lamm.

P.

1439. *poa* . . . K. ks. *pǫ* . . .

1440. *po-po-pop!* (interj.).

1441. *paikk* N., ks. 1473.

1442. (PAKKΘ, -ΘSΘ) *pāhk* (attr.), K. *pǫhk*, N. *pǫhk* l. *pāhk* lämmin | warm.

pāks, gen. *pāhkìzì* (abs.), K. *pakas*, N. =, l. *pākas* lämmin; lämpö | warm; Wärme.

pahkē- N. lämmittää | schüren, wärmen.

1443. (PAKKO) *pāhka* tauti | Seuche, ks. *jīlke-p.*

1444. (PAKKO-) *pāhka-*, K. N. *pāhke-*, A. *pākka-* l. *-kkə-* käskeä | befehlen.

pākkəste- A. käskeä | zwingen.

pakəlvəs K., A. *pākaldas* l. *-dəs* käskyläinen, palvelija | Diener, Knecht.

pāhkam- l. *pāhkəm-olmuńč*, *p.-pāirn* = ed.

pāhkmuš K. käsky | Gebot.

1445. (PAKa-) *pāikke-* (?), 2 p. pr. *pāyaχ*, K. riidellä | zanken, streiten.

1446. (PƟKA-) *paikke-* KL. tukistaa | zausen.

1447. *pahke* pahka puussa, patvi | Auswuchs, Maser.

pahke-kukse pahkasta tehty kauha l. kousa | maserne Kelle.

1448. (PAKKA) *pāihke*, K. N. *paihk* ylänne, jossa kasvaa ainoastaan vaivaiskoivuja ja peuranjäkälää | Tundra, nur mit Zwergbirken und Rennthiermoos bewachsene Anhöhe.

1449. *pāgì*, K. *payu*, *-go* pois | weg.

1450. *pakk* K. ks. *pass.*

1451. (PĒKA-) *piekke- (ea)*, K. =, N. *piehke-* hiipiä | kriechen, schleichen.

1452. *pihk* N. pihka | Harz.

1453. (PUOKƟ, PUKƟ) *pìkk*, K. *pūkk*, *puk*, N. *pūhk*, A. *puk* kaikki | all, ganz; alles; alle.

pìgeis (pìgìis), gen. *pìkkazì*, (coll.) kaikki tyynni | alles, alle zusammen.

1454. *puhk* (ǫ) untuva | Daune.

1455. *puhke-* KL. puhkaista, pistää | stechen, durchstechen; *rajk pukkij kaᵢpri.*

1456. (POKϴ-) *pokkĭ-*, K. *pōkke-*, N. *pōhke-* vääntää reikä, porata | bohren.

1457. (PUOKOJ) *pĭəgaj*, gen. *pĭkkĭ*, K. *puəγ'*, *pūkku*, N. *puəγ*, *puəhko*, paise | Geschwulst.

pĭəkaᵢde- pöhöttyä, ajettua | aufschwellen.

1458. (PAKTA) *pākte*, K. A. *pāᵢχt*, gen. *pāᵢvt*, kallio | Fels (пахта).

1459. (POKTA-) *pokte-* herättää | wecken, aufwecken.

1460. *puks* l. *p.-pieᵢlle*, K. *puks* l. *puχs*, N. *puχs* housu, housunlahje | Hose; plur. *puγs*, K. N. *puvs* housut | Hosen.

1461. (PŌKSO-, POKSo-) *poaksa-* (*ĭə*) voidella | schmieren; N. *poχse-*.

pĭəγs, gen. *pĭəksĭge*, kenkävoide | Schuhschmiere.

1462. (POKSϴKA) *poγs* l. *poks*, gen. *-ksĭᵢge*, huuli | Lippe.

1463. *peakkəste-* A. lyödä | schlagen.

1464. (PŌKAŃϴ) *pĭəgeń*, gen. *poakkańĭ*, K. N. *puəγeń*, *poakkań*, vyö | Gurt.

puəγeń-sajj K. vyötäiset | die Weichen.

1465. *peakańč* KL. pää, kappale | Stück: *luᵢvt-p.*

1466. *piekkarakk*, gen. *-agĭ*, kuppi, malja | Tasse, Napf.

1467. (PUKTA-) *puχte-* N. tuoda | bringen, holen; = *pĭhte-*.

1468. *bōχat*, attr. *-χtes* N. A. (ϱ) rikas | reich.

1469. *poχse-* N. ks. *poaksa-*.

1470. (PϴKSϴM) *povs*, gen. *poχsem*, K. N. huuli | Lippe.

1471. *pieχsemuš* l. *peχsmuš* A. (pieksemys:) ijankaikkinen piina | die ewige Pein.

1472. (PUOÑϴ, PUÑϴ) *pĭññ*, K. *pūññ*, povi; rakko | Busen; Blase; *końč pĭññ* kusirakko | Urinblase; — N. *puññ*.

puñ-nūrr Sem. vyö, jossa ampumakalut riippuvat | Gehänge für die Schiess-sachen.

1473. (PAÑKA) *paıkk* N. päitset | Halfter.

pāıñk-seama K., N. *paıkk-seam* parta | Kinn- od. Vollbart.

1474. (PIEÑKΘ) *piñk*, A. =, K. *pīñk*, N. *piekk* tuuli | Wind.

pīñkje- ruveta tuulemaan | zu wehen anfangen.

1475. *puñk* säkki | Sack.

1476. *paj . . .*, *pəj . . .*, ks. *pij . . .*

bajas K. A., ks. *pijje*.

1477. *paj* aivan, vieläpä | ganz, sogar; A. *p. veal* yhä vielä | noch immer.

paj-veje turhaan | vergebens, unnöthiger Weise.

1478. (PIJA, PΘJA) *pijje* l. *pïjje* päällys | das Obere: *pijjen* ylhäällä, -ltä | oben, von oben; *pijas*, *pijjas*, *pejas*, *pïjas* (adv., praep. & postp.) ylös, ylöspäin, myöten | nach oben, hinan, hinauf; *p. kāndaj*, *vïəlas ïəjve* kantapäät ylöspäin, pää alaspäin | mit den Fersen nach oben, dem Kopfe nach unten; *p. jogï* jokea ylöspäin | den Fluss hinauf; *piejve pïjas* pitkin päivää | den ganzen Tag; *jijj-pije* yökauden, kaiken yötä | eine ganze Nacht; K. A. *bajas*, *pajas* (postp.) pitkin (aikaa); varten; -sta, -stä (puhuen) | hindurch; wegen; von, über; *aıkk b.* iankaikkisesti | ewig.

pijje- l. *pijja-laita*, K. *pajj-lajt* veneen päällimmäinen laita | oberstes Seitenbrett eines Bootes.

pijje- l. *pijja-vāırre*, K. *pajj-vāırr* länsi | Westen; *p.-vāırest*, *p.-vārra* lännessä, -stä, länteen | im, von, nach Westen.

pijje-vāıre-piñk länsituuli | Westwind.

pijjegest korkealla | in der Höhe, hoch.

pajjide- A. yllyttää | überreden.

pijjne-, 3 p. pr. *-jjīna*, yletä, nousta, kulkea ylämaahan | sich heben, erhöht werden, aufgehen, von der Küste aufwärts fahren; K. *pajne-*, A. *pajjine-*, *-jjene-*, *-jine-*.

pijene-, 3 p. pr. *-jeanta (pijne-, -jīnta)*, 3 p. impf. *pījjintti*, ylentää, kohottaa, nostaa | heben, erheben, erhöhen; K. *pajne-*.

paj'neste- K. nostattaa, herättää | erwecken.

paj'nolle- (fr.) korottaa | erhöhen.

pijjele l. *pījjele* (praep. & adv.) yli; päästä, kuluttua | über, hinüber; nach (dem Verlaufe von); *p. kietke, mīrī vījij* ajoi yli kantojen ja kivien | fuhr über Stock und Stein; K. *pajjel*, A. *pojjil* l. *pojjel; p. koχt pejv* kahden päivän päästä | über zwei Tage; — *paj'lest* K. A. ylempänä; ylhäältä | höher; von oben.

paj'muzest K. korkeudessa | in der Höhe.

1479. (PIJΘ-) *pijjī-* l. *pījjī-*, K. N. *pijje-*, *péjje-*, A. *pijjipanna* | legen, setzen.

pijj'dotto- (refl.) luottaa | vertrauen; *pijj'dodoj Jummel ol.*

1480. (PAJKKA) *pajhke*, K. N. *pajhk*, A. *pajk* paikka; tilka; kappale | Stelle, Ort; Flick; Stück; *pajkij mīlt* K. paikoittain | stellenweise.

pajkaj (dem.) palanen | Stückchen, Bisschen.

pajkaš K.: *tonn-p. ieₗlej* sen seudun asukkaat | die Einwohner jenes Ortes.

pajkanas palanen | Stückchen.

1481. *pījkij*, gen. *-ki*, eräs pöllö | eine Eule (канюкъ).

1482. *pajte* (l. *-ta*), K. N. *pājt* l. *pajt* paita | Hemd.

1483. (PĖJTTA-) *piejhte- (ea)* K. peittää, kätkeä | verbergen.

peajht: peajta₁st l. *-test* K. salaisesti | heimlich.

peajht-tūjj K. salainen teko | geheime That.

pejt-pᴓrt A. salainen kammio | heimliches Zimmer.

peajhtᴓs K. salaisuus | Geheimniss.

1484. (PUOJTA) *pi̊jte (i̊ᴓ)*, K. *pujt*, N. *puejt*, *puojt*, *pujte* rasva | Fett, Speck, ungeschmolzener Talg.

1485. (PUoJTaKA) *pujtij* N. = seur.

pi̊jtegaj l. *pi̊ᴓjtegaj*, N. *puojdiješ* (dem.) kärppä, portimo | Hermelin.

1486. *pujhc*, K. =, tynnyri | Tonne, Fass (ϱ бочка, Karj. *pučči*).

1487. *pājas*, gen. *pājjas*, N. jalkarinta; päällysnahka | das Blatt (am Fusse); Oberleder.

1488. *pejas* = *pijas*, ks. *pijje*.

1489. *paj'n . . .*, ks. *pijj . . .*

1490. *pajne-* A. värjätä, painaa | färben.

pajn, gen. *-ni̊ge*, paine, väri | Farbe.

pajn-kie₁tke kivi (punaliitu?), jolla rihma ommellessa värjätään | „Farbenstein“ (Röthelkreide?) zur Färbung des Nähzwirns.

pajna₁de- värjätä; maalata | färben; anstreichen.

1491. *pėjant*, *peant* K. vero | Steuer; N. *pīδ*.

1492. (PEJVA) *piejve (ea)*, K. *piejv*; N. A. *pejv* päivä, päivän valo; aurinko | Tag, Tageslicht; Sonne; *tā₁nne p.* tänään | heute; K. *tānn peajvas* täksi päiväksi | für heute.

piejveaga l. *-vaga* päivällä | am Tage, des Tags.

peajvas KL. päiväys | Tagereise.

peajvaske- valjeta | tagen; *piejve peajva₁ski* tuli päivä | es wurde Tag.

1493. (PƟTƟ) *patt*, K. *pɵtt*, N. *pɵht* puo | Steiss; *ɵvdus pɵδi* K. takaperin | rücklings.

patt-čǐɵ̜lle peräsuoli | Mastdarm.

pɵttaš K.: *nīvl' p.* neulansilmä | Nadelöhr.

1494. *pα̥δɵ* K. vapaa, joutilas | frei, nicht beschäftigt.

1495. *pītte (ie)*, K. *pītt* (ϱ) hätä | Noth.

1496. (PITA-) *pǐ̜tte-* lämmittää, sulattaa | aufwärmen, schmelzen; pitää, olla tarpeen | nöthig sein; *mǐ̜nni pǐtta*, K. *m. bǐtt* minun pitää, on tarvis | ich brauche, muss, soll; K. *ij biδ' mǐ̜nne* en tarvitse | ich brauche nicht.

biδse- (mom.); *vaktińńe kū̜le biδast* heti kalaa tarvitaan | Fisch ist sogleich nöthig.

1497. (PUOTTA-, PUTTA-) *pǐhte- (ǐɵ)* tuoda | bringen, holen; K. *puhte-*; vert. *puχte-*.

puht, plur. *putajt*, K. tuote, hedelmä | Frucht.

puhtle- K. (fr.).

1498. *put* A. (postp. & praep.) edessä | vor.

1499. *putt*, K. N. =, (ϱ) puuta | Pud, 40 Pfund.

1500. *putte-* K. A. loppua, hävitä | enden, vergehen.

putmuš K. A. loppu, häviö; A. puute | Ende, Untergang; A. Mangel.

1501. *poad* A. heikko | schwach: *lešḱ p.* liha on heikko | das Fleisch ist schwach; vert. 1494.

1502. (PŌTA-) *pǐɵ̜tte- (oa)*, K. *puɵ̜tte-*, N. *puehte-*, A. *po̜tte-* tulla; riittää | kommen; werden; genug sein.

pǐɵ̜ttegǐɵ̜tte- (inc.).

pǐɵ̜tte, K. *puɵ̜ttej*, A. *puo̜ttij* tuleva, ensi | kommend, nächstkommend.

poatle- l. *pōtle-* K., A. *potle-* (fr.).

po̜ttem-na̜l A. tulemistapa, tulo | Kommen, Zukunft.

potmuš A. tuleminen | Kommen.

1503. (PIETKΘ-) *pīδge-* l. *pīdge-* K., impf. *-gaj,* hajottaa | zerstreuen.

pīδgne- l. *-δkne-* K. hajota | zerstreut werden.

1504. (POTKO-) *poatka- (iө)* katkoa, repiä poikki | in mehrere Stücke brechen od. abreissen.

piөtki-, 3 p. pr. *-keaja,* (mom.) katkaista, repäistä poikki | entzwei brechen od. reissen.

poatkne- N. katketa | bersten.

1505. *pōtke-* K. heittää, laskea (verkko) | werfen (Netze).

1506. *poatkše-,* 3 p. pr. *-kaš,* N. ponnahtaa, potkahtaa | prallen.

1507. *peahtөtte-* K. luopua, kieltää | sich lossagen, verläugnen; *kie peahtөδinč munest.*

1508. (PUTTASΘ) *pu͔tes,* gen. *puhtas,* N. *pue͔htes,* A. *pu͔ttes* puhdas | rein.

puta͔sme- l. *-tesme-* K. puhdistua | rein werden.

putesma͔hte- K. (caus. ed.).

1509. *podzorniөj tu͔rpe* (ǫ) kiikari | Fernrohr.

1510. *pietnehce,* gen. *-nicce,* K. *pietnehc,* N. *piatnehc,* A. *peatnic* (ǫ) perjantai | Freitag.

1511. *būtlihk* N. (ǫ) puteli | Flasche.

1512. (PITΘMA) *pid* l. *pit,* gen. *-tti͔me,* pidusta, kaista | Breite, Blatt (von Tuch).

1513. *pittiemes* = *pivtemes.*

1514. (PONTΘ) *pōtt* N. hetki | Weile: *juo͔hke pōdd* aina | immer.

1515. (PΘČO-) *pačča-* vääntää (vaatteita) | auswinden; K. *paččе-* musertaa | zermalmen.

pačča͔le- (mom.) vääntää (kerta, yksi vaatekappale) | (einmal, ein Kleidungsstück) auswinden.

1516. (PAČča-) *pāhče-* N. lypsää | melken.

1517. *pičč* miehen kalu | das männliche Glied.

1518. (PŌČKO-) *poačke-* K. paeta | fliehen.

1519. (PAČČΘKA, -ΘÑKA, PΘČČΘKA)
pāč, gen. *pāhčige*, katkera, karvas | bitter, herbe; K. *poč*, lat. *pohčyeist*, kipu | Weh.
pāčke-, 3 p. pr. *-č(i)nka*, kivistää, särkeä | schmerzen, wehe thun; *pāinc pāčkev.*
pāčkiem, gen. *-me*, l. *pāčkem* kipu | Schmerz.

1520. *péčkair* K., N. *pičker*, attr. *-kres*, katkera, karvas | bitter, herbe.

1521. *pīččiin*, gen. *-iine*, poronhäntä | Schwanz des Rennthiers.

1522. *pacc-čioinne* peitetty kuorma-ahkio | bedeckter Lappenschlitten, in welchem Kleider, Bettfelle u. a. transportirt werden.

1523. (PACCA-) *pāhce-*, impf. *paccij* l. *pāicc*, N. jäädä | bleiben.
pacdotto- A. luopua (jkusta) | (mit loc.) verleugnen.

1524. *piecce*, lat. *-eja*, metso | Auerhahn.

1525. (PĒCA) *piecce (ea)*, K. *pieicc*, N. *piehc* petäjä; pettu | Kiefer; Fichtenrinde (zur Speise).

1526. (PĒCCΘ) *piehc* (ϱ) leivin-uuni, pätsi | Ofen, Backofen.

1527. (PUOCΘ-) *picci- (io)*, K. *pūcce-*, N. *puehce-* potea, sairastaa | krank sein.
piicce, K. *pūiccej*, N. *puehcij* sairas, potilas | krank.

1528. *peack-sajj* K. jyrkänne | jäher Abhang.

1529. (PECKΘ) *pieck* peski | Pelz aus Rennthierfell mit den Haaren nach Aussen.

1530. *piehckē-* N. keritä | scheeeren.

1531. (PUOCKO-) *piocka- (i)*, K. *puocke-*, N. *puackc-* pierrä | furzen.
picki-, 3 p. pr. *-keaja* (mom.).

1532. *poackas* l. *pieckis* vetohihna ahkiossa | der Zugriemen am Lappenschlitten.

1533. (PUOCΘÑKA, PŌCoKA) *picińk*, gen. *-ke*, käpy | Zapfen; N. *poahciy*, K. *poacyańč* (dem.).

1534. (PŌCOJ) *poazaj*, gen. *piecci*, K. *poaz*, N. *poac* l. *poazz'* poro | Rennthier.

1535. *pictass*, gen. *-tazi*, pohje | Wade.

1536. *peaccal*, gen. *-le*. K. *-ccel*, N. *pēhcel* (ǫ) huoli | Kummer.

peaccalīčči- l. *-līšši-*, K. *peaclušše-* huolehtia, murehtia, surra | sich kümmern, trauern, sorgen.

1537. (PAŠΘ-) *pāšši-*, K. *pǫšše-* lakaista | (mit Besen) kehren.

1538. (PΘŠΘ-) *pašši-* pysyä pystyssä; pysyä, seisoa | sich aufrecht halten; bleiben, stehen.

paššaine-, K. *pašne-*, N. *pǫšne-* pysähtyä, tarttua | stehen od. stecken od. hangen bleiben, haften; anstecken.

pašnentej rāiss K. ohdake | Distel.

paštte-, KL. *paštχe-* pystyttää, tartuttaa, kiinnittää | zu stehen bringen, heften, befestigen.

peštuvve- A. perustua | sich stützen, sich gründen.

1539. *paške* paska | Scheisse, Dreck.

1540. (PASTA-) *pāište-*, K. N. =, paistaa | scheinen (von der Sonne); backen (Brot im Ofen od. auf dem Feuerherd).

pǫšt, gen. *-tey*, K. kuumuus | Hitze.

pāšteškueitte- N. (inc.).

pāštnaihtem K. valkaisematon (palttina) | ungebleicht.

pāšti-, 3 p. pr. *-tāja*, paistua | sich backen, gebacken werden.

pāštum N. paistunut; paisti | gebraten; Braten.

1541. (PŪŠTA-) *puᵢšte-* K. A. pudistaa, kylvää | schütteln, sähen.

puštače- N. pudistaa | schütteln.

puštlattө- A. järähtää | erbeben.

puštmuš A.: *mand-p.* maanjäristys | Erdbeben.

1542. *požīttoj* N. (ϱ) elähtänyt | bejahrt.

1543. *bōšđөtte-* K., A. *boždөttө-* (ϱ) vannoa | schwören.

1544. *pөštem-piejv* K. paaston-edellinen päivä | der Tag vor dem Fasten.

1545. *pīөšne (oa)*, K. *puөᵢšn* (ϱ) nurmi, niitty | Wiese.

1546. *passa* = *pīssa.*

1547. *passө-* A. (ϱ) vapahtaa, tehdä autuaaksi | retten, erlösen, selig machen.

pasdөttө- A. (pass.) tulla autuaaksi | selig werden.

1548. (PΘSA) *paᵢsse*, K. *paᵢss*, N. *pөᵢss*, A. *pөᵢs* l. *paᵢs* paasto; K. myös pyhä | Fasten; K. auch heilig.

paᵢsse-piejve, K. *paᵢss-piejv*, N. *pөᵢss-pejv*, A. *pөᵢs-pejv* pyhäpäivä, sunnuntai | Sonntag, Feiertag.

pөᵢs-vil' A. ystävä, pyhäveli | Freund.

paᵢzede-, K. *paᵢz'χe-*, N. *pөᵢzte-*, A. 3 p. pr. *pөᵢzeat*, paastota | fasten; *ieβ paᵢzeht* K. eivät paastoo | sie fasten nicht.

paᵢzχuvve- K. tulla pyhitetyksi | geheiligt werden.

1549. (PΘSΘ-) *passī-*, K. N. *pөsse-*, A. *pөssө-* pestä | waschen.

passīm, gen. *-me*, K. *pөssem* pesukaukalo, allas | Waschtrog, Trog.

pөsχanańč K. pesemätön | ungewaschen.

paznattī- (refl.) peseytyä | sich waschen, baden.

1550. *pᴏss* K., N. *pūss* paha, huono | schlecht, schlimm, arg; K. nom. plur. *pᴏkk*; *pᴏn-nālla* huonosti | schlecht (adv.).

pąss-nehke K. paha ihminen | ein schlechter Mensch.
pąssvūtt K. pahuus | Schlimmheit, Schalkheit.

1551. (POSO-) *pąsse-* l. *posse-* K. N. puhaltua, paisua | aufschwellen.
pąsluvve- N. = ed.

1552. (PĒSA) *piess* K. N. linnunpesä | Vogelnest.

1553. (PESSA) *piesse (ea)* koivu; tuohi | Birke, Birkenrinde; K. *pieᵢss (ea)* tuohi | Birkenrinde; N. *piaᵢss* koivu | Birke.
piesse-karr koivunkuori | Birkenrinde.
piesse-mǐrr, K. *pieᵢss-mūrr* koivupuu | Birkenbaum; Birkenholz.
peasseš N. tuohi | Birkenrinde.

1554. *pīss,* A. *bīs* (ǫ) piru | Teufel.

1555. *pieza* (postp.) -sta, -stä (puhuen) | betreffend, über, von; *tonǐ p. mij sārnijm;* vert. *bajas,* ks. *pijje.*

1556. (PISSO) *pǐssa,* K. *pǐss,* N. *pess* pyssy | Flinte.

1557. *past-laštam* N. pyhänlasku, paaston-edellinen päivä | der Tag vor dem Fasten.

1558. (PΘSTA-) *paᵢste-* pystyä, olla terävä | gut schneiden, scharf sein.
paᵢstenāᵢhtem, K. *paᵢstnaᵢhtem,* N. *pɵᵢstaᵢhtem* tylsä | stumpf.
paᵢstel, attr. *-les,* K. =, N. *pɵᵢstel* terävä | scharf.
paᵢstem K., N. *pɵᵢstem* lusikka | Löffel.

1559. (PĒSTA-) *pieste- (ea),* K. *pieᵢste-,* A. *peaste-* päästää | lösen, ausspannen, erlösen.
pieᵢstχuvve- K. (pass.).

1560. *puᵢst* K. A. (ǫ) tyhjä, autio; turha | leer, öde; unnütz.

1561. *peastahk* N. pajuvitsa | Weidenband, Gerte.

1562. *pūᵢspušše-* K., A. *paᵢsbuččɵ-* (ǫ) kiittää | danken.

1563. *pīsminne* l. *-in*, K. *bēzmėn*, N. *bieᵢzmen* (ϱ) puntari | Handwage.

1564. (PeŇΘ-, POŇΘ-) *paññĭ-* vääntää, kiertää | drehen, winden, verziehen; K. N. *pōññe-* l. *poññe-*.

paññа viistossa, -oon, vinossa, -oon | schräg, schief (adv.); K. *pąññ*, N. *poññeδ*.

paññа-čaᵢlme kierosilmäinen | schieläugig; K. *pąññ-čaᵢlm*, N. *poññ-čeᵢlm*.

paññа-mĭrr väärä puu | schiefer Baum.

1565. (PIŇO-) *piñña-*, K. *pėññe-* l. *piññe-* säilyttää, tallettaa, varjella, paimentaa; pitää, noudattaa; kunnioittaa | bewahren, verwahren, schützen, hüten; beobachten, halten; schätzen.

piññej K. paimen | Hirt.

piñeškueᵢtte- K. (inc.).

1566. *poañ . . .*, ks. *pañ . . .*

1567. (POŇe-) *pōññe-* l. *poññe-* K. N. vääntää | drehen, winden; = *paññĭ-*.

poñle- A. kääntää (puhe toisaanne) | lenken; ablenken (die Rede auf einen anderen Gegenstand).

poññlehte- N., A. *poñletto-* kääntyä | sich umkehren.

1568. (PANA) *pūᵢnne*, K. N. A. *paᵢnn* hammas | Zahn.

pūᵢne(d)em, K. *pāᵢneχemes*, N. *paᵢnetemes* hampaaton | zahnlos.

1569. *pūᵢnnē-* N. juonitella | Winkelzüge gebrauchen, Ränke machen.

1570. *pąn-nālla*, ks. *pąss*.

1571. (PONO-) *ponna-*, K. N. *ponne-* punoa | drehen (z. B. ein Seil auf dem Knie).

1572. (PONA) *poᵢnne*, K. N. *poᵢnn* pohja | Boden, Grund.

1573. (PENΘKA) *pien* l. *-nnĭᵢg*, gen. *-ge*, K. *pienncγ*, N. *piannaγ* koira | Hund.

piennĭge- l. *piennĭ-pūrnaj* koiranpenikka | junger Hund.

1574. *pent . . .*, ks. *pĭnt . . .*

1575. (PIENTO-) *pienta- (i)* kieltää | verbieten.

1576. (PINTΘ-) *pĭntĭ-* saattaa vaikenemaan | beschwichtigen (z. B. zwei streitende); vert. *pienta-*.

1577. (PONCΘ) *ponc*, K. =, N. *pocc* höyhen, sulka | Feder.

1578. *poann(a)še-* A. ristiin naulita | kreuzigen.

poann(a)šem A. ristiin-naulitseminen | Kreuzigung.

poann(a)šəttəj A. ristiin-naulitsija | der gekreuzigt hat od. hatte.

1579. *ponšte-*, K. *ponše-*, 3 p. pr. *ponnašt*, ponnahtaa | prallen.

1580. *pārrĭ-* (ǫ) kylvettää, löylyttää | im Dampfe baden, bähen (trans.).

pūrrĭ-, 3 p. pr. *-rraja*, kylpeä; hautua | sich baden; gekocht werden.

pūrrĭhte- (caus. ed.).

pǫrdette- K. kylpeä | sich baden.

1581. (PERΘ-) *pierrĭ- (ea)*, K. *pierre-* keritä | scheeren.

1582. *pīr* A. (plur.) (ǫ) pidot | Gastmahl.

1583. (PIRΘ) *pĭrr*, K. N. =, A. *pir* (adv. & praep.) ympäri | herum, um.

pĭrr-pĭrkas ympyriäinen, pyöreä | rund.

1584. (PUORA) *pĭ̦rre* hyvyys | das Gute; N. *puərr*, A. *po̦r* hyvä | gut; — comp. *pĭ̦reampa*, K. *pu̦reamp* l. *-rea*, A. *poreap* parempi | besser; superl. *pĭ̦remĭs*, K. *pu̦remus* paras | der beste.

pū̦r'ne- K. parantaa | heilen.

pū̦r'nej K. parantaja, lääkäri | Arzt.

1585. *purrə-*, *puršk . . .* N., ks. *porrĭ-*, *porškuə̦tte-*.

1586. (POROj) *poara (ĭə)* paarma | Bremse; ks. *rĭvte-p.*; K. *poara*, gen. *pūrru*, N. *poar'*, *-rro*.

pūrr(u)jeńč K. (dem.).

1587. (PORΘ-) *porrì-*, K. N. A. *pōrrε-* l. *porre-*'syödä | essen, speisen, fressen.

porχannańč K. syömätön, nälästynyt | wer nicht gegessen hat, hungrig; N. *porkeanna*.

*po*ᵢ*rrej* K. vatsanpuru | Magenkrampf, Bauchweh.

*porrgìɵ*ᵢ*tte-* l. *porškìɵ*ᵢ*tte-*, N. *poraškuo*ᵢ*tte-* (inc.).

portte-, K. N. A. =, syöttää | füttern, zu essen geben.

porttem ruokkiminen | Fütterung.

porttemmuš l. *-ttomuš* K. ruokkiminen; ruoka | Fütterung; Speise.

*portteškìɵ*ᵢ*tte-* l. *-ttiškìɵ*ᵢ*tte-* (inc. san. *portte-*).

porste- syödä vähän, maistaa | ein bisschen essen, ein wenig kosten.

*porstā*ᵢ*hte-* vähän syöttää | ein bisschen zu essen geben; impers. tekee mieli syödä, on nälkä | ich bin, du bist etc. hungrig.

porstìččì- (*ìɵ*) nälästyä | hungrig werden; K. *pōrssušše-* l. *-ssuvve-*, A. *porstovve-*.

*pōrssušguɵ*ᵢ*tte-* K. (inc. ed.); N. *porstovškuo*ᵢ*tte-*.

*porrì*ᵢ*m*, gen. *-me*, ruoka | Speise, Essen.

pōrmuš, *pormuš* K. N. A. = ed.

1588. *pɵrke-* N. pyrkiä | streben.

1589. (PĒRΘKA) *pier'*, gen. *-rreγ* K., N. *piar'*, *-rraγ*, päre | Kienspan.

1590. *piar'*, gen. *-rrɵγ́*, N. = *pīrs*.

1591. *pierk* K. ruoka | Speise, Matth. 3: 4.

1592. *purka* peuransarven alahaara | einer von den breiten, niederen Ästen des Rennthiergeweihes.

1593. *pork-ɵ*ᵢ*lm* N. purku- l. pyry-ilma | Schneegestöber.

1594. (PARKATA-) *pā*ᵢ*rkede-*, 3 p. pr. *-keada*, K. *pa*ᵢ*rkte-*, N. *pa*ᵢ*rkē-*, A. *pa*ᵢ*rk'de-* palmikoida | flechten (die Haare).

pārkaz, gen. *-azī*, palmikko | Flechte.

1595. *po͔rkide-* lähteä pakoon | entfliehen.

1596. *prōkľat* (ǫ) kirottu | verdammt.

1597. (PORJƟTA, -ƟSƟ) *porjī͔t*, gen. *-īde*, K. *porjeđ* myötä-l. purjetuuli | günstiger Wind; *porjden šīgn lī vārdet* myötätuulella on hyvä matkustaa | mit günstigen Winde ist es gut zu reisen.

porjs, gen. *-jīzī*, K. N. *porjas* purje | Segel.

1598. (PƟRTA-) *pa͔rte-* kiertää, punoa (jänteistä omlelurihmaa) | zwirnen (Nähzwirn aus Sehnen, mit der Hand an der Wange gedreht).

1599. (PƟRTTƟ) *parht*, K. *pərht*, N. A. *pərt* pirtti, tupa, huone | Stube, Haus.

pərht-čiehp K. salvomies | Zimmermann.

parht-mīrr rakennuspuu | Bauholz.

1600. (PIRTO) *pīrta* l. *prrta* mela, peräsin | Steuerruder.

1601. *pua͔rt* N. koppa, vasu | Korb.

1602. *po͔rt*, gen. *pō͔rď*, N. pöytä | Tisch.

1603. (PORTA-) *po͔rte-*, K. =, latoa, järjestää | reihen, in Ordnung legen.

po͔rteglə͔tte- (inc.).

1604. *pōrcc-pejv* N. (ǫ) Neitsyt Maarian kuolinpäivä | Todestag der Mutter Gottes.

1605. *paršīgləjve* sarveton | hornlos, dem die Hörner abgefallen sind.

1606. (PIERƟSƟ, -RƟKə) *pīrs*, gen. *-rrīzī*, K. *pīras*, *-rras*, perhe | Familie; N. *piar'*, *-rrəγ*.

1607. (PŌRASƟ, PARASƟ) *plə͔res*, gen. *poarrazī*, K. *puə͔res*, N. *pua͔res* vanha | alt; A. superl. *parr(a)samus*.

plə͔resvītt, K. *puə͔resvūtt*, N. *pua͔resvuoht* vanhuus | hohes Alter.

poara͔sme-, K. *-rəsme-*, N. *-r(a)sme-* vanheta | altern.

1608. *poruᵢst* l. *pōroᵢst* (ϱ) hyvästi! | lebe wohl!
porustakkĭ- l. *pōrostakkĭ-* jättää hyvästi | Abschied nehmen; *sonn porustaᵢgij ajjgijnes.*

1609. *proᵢstje-* (ϱ) antaa anteeksi | vergeben.

1610. *prāznjušše-* K. (ϱ) viettää, juhlia | feiern.

1611. *parr(a)samus* A., ks. *pĭeᵢres.*

1612. (PARNA) *pāᵢrne* (ϱ?) nuorukainen | Jüngling; K. *pāᵢrn* lapsi, poika | Kind, Knabe.
pārnaj lapsi, poika; eläimen poikanen | Kind, Knabe; junges Thier (z. B. Schaf, Hund); K. *pārnańč*: *pārnńam* lapseni! | mein Kind! N. *pārneš*, A. gen. plur. *parne*, acc. *pārnaᵢd.*

1613. *pūrn* l. *rīmń-p.* KL. koppi, jossa ketunpoikasia pidetään | Häuschen, wo die aus dem Fuchsbau genommenen jungen Füchse gefüttert werden.

1614. *poaraᵢn*, K. *bǫran* (ϱ) pässi | Hammel.

1615. *pernehke* (ϱ) esiliina | Schürze.

1616. *prohpē-* N., K. *rǫhpte-* (ϱ) kuolla (eläimistä) | stürzen, krepiren.

1617. (PARVA) *paᵢrv* N. vaatekappale | Kleidungsstück, Gewand.

1618. *perevieske*, K. *pieᵢrvesk*, A. *pervesk* (ϱ) tyttöjen päänkoriste | die hohe, rothe Kopfbinde, das Kopfzeug der Mädchen („повязка").

1619. (PĒRMO-) *pearma-* *(ie)* päärmätä | falten, säumen.
pierms, gen. *-mĭzĭ*, päärme | Falte, Saum.

1620. *primtušše-* N. (ϱ) ottaa vaarin, huomata | wahrnehmen.

1621. *poarmas* peurapaarman toukka (?) | Raupe von Oestrus (?).
poarmas-katt toukkien lävistelemä poronnahka | von Bremsenraupen durchlöchertes Rennthierfell.

1622. (PALLO) *pālla,* loc. *pāllaᵢst,* K. N. *pall,* acc. *pallo,* pallo | Ball.

1623. (PALA) *pāᵢlle,* K. *pāᵢll,* A. *baᵢl* aika | Zeit; *tāᵢnne pāᵢle* tähän aikaan | zu dieser Zeit; *vïeᵢttem-pāᵢlle pïeᵢdij* makuuaika on tullut | die Schlafzeit ist gekommen; K. *teð' pāᵢlest* siitä ajasta alkaen | von der Zeit an; K. *kūᵢssij bāᵢl'* vieraiden aikana | in der Gegenwart der Gäste, vor den Gästen.

1624. (PΘLA-) *paᵢlle-* surmata, pistää kuoliaaksi | tödten, todt stechen.

1625. (PΘLΘ-) *pallï-,* K. *pelle-,* A. *pello-* pelätä | fürchten.

pallgïeᵢtte- (oa), N. *pelloγuoᵢtte-* (inc.) pelästyä | bange werden, erschrecken.

pelčč K. pelokas | furchtsam; *tij lieppeð p.*

peᵢlte- A. pelätä | sich fürchten; impf. 1 p. sing. *peᵢltim.*

pelmuš A. pelko | Furcht.

palttuvš pelotus | Schrecken.

1626. (PELA) *pieᵢlle (ea),* K. N. *pieᵢll,* A. *b'eᵢl* puoli; sukupuoli; toinen parittain olevista esineistä t. ruumiin-osista | Hälfte; Seite; Geschlecht, das eine von paarweise vorkommenden Gegenständen od. Leibesgliedern.

piel-nimp (pro *pieᵢlle-nuᵢmpet*) puolitoista | anderthalb.

pieᵢll-vāᵢltej K. puolustaja | Vertheidiger, Beschützer.

pealas: vïejv-p. pään-alus, pielus | Kopfpfühl; *pealsest* K., N. *peallest* (postp.) ääressä | bei, neben; *pealse* K. ääreen, viereen | neben, zu: *tueᵢll p.*

1627. (PĒLa-, -e-) *pieᵢlle- (piellï-?)* naulita levälleen t. ristiin | kreuzigen.

1628. (PUOLA-) *pïᵢlle-,* K. *pūᵢlle-,* N. *puoᵢlle-* palaa | brennen (intr.).

pìᵢlle-, K. *pūᵢllej*, N. *pueᵢllij* l. *puollij* palava, kuuma | heiss, warm; *soᵢnni tagaᵢzi p.* hänen tuli kuuma | ihm wurde warm; K. *pūᵢlle kəpp* kuumetauti | Fieber.

puəlχe- K. sytyttää | anzünden.

puoᵢlte- N. polttaa | brennen (tr.).

puoᵢleškuəhte- N. (inc.).

1629. (PŌLΘ) *pìəll* (ǫ) lattia, permanto | Fussboden, Boden.

1630. (PŌLO) *poalla (ìə)*, K. *poall*, N. *puall* nappi | Knopf; K. *pealt p.* eräs kukka | eine Blume.

poalaᵢde- napittaa kiinni, kiinnittää | zu- od. anknöpfen, befestigen.

1631. (PALKKA) *pāᵢlhke*, K. N. *pāᵢlhk* l. *paᵢlhk* palkka | Zahlung.

pāᵢlhkede-, K. *pāᵢlhkte-* palkata | miethen, dingen; N. *pəᵢlkē-*.

pālhkadollì- (fr. ed.).

pāᵢlhktuvve- KL. (refl.).

1632. (PĒLKA) *pieᵢlke (ea)*, K. N. *pieᵢlk* peukalo | Daumen.

1633. *peᵢlhk* N. pilkka, maali | Ziel.

1634. (PILKKA-) *pilhke-*, *pìlhke-*, *pelhke-* kiiltää, kumottaa | glänzen, scheinen (vom Monde).

pilhkeᵢl, attr. *-les* kiiltävä, kirkas | glänzend, blank.

pìᵢlhke-pieck uroshaahka | Männchen von der Eidergans.

1635. (PULKKA) *puᵢlhke* katettu reki, pulkka | bedeckter Schlitten.

pulka (dem. ed.?) pojan kalu | das männliche Glied (bei Kindern).

1636. (PALKASΘ, -KO) *pāᵢlges*, gen. *pālkazì*, K. *pāᵢlges*, *pǫlku*, N. *pāᵢlyes*, *pālkaz*, polku | Fussweg, Pfad.

1637. *pālaχun* (ǫ) päällysnuttu | Ueberrock.

1638. (PELJA) *pielje (ea)*, K. *pielj*, N. *pelj*, A. *pel'* korva | Ohr.

pielje-tīht, K. *pielj-t.*, N. *pelj-tieht* poron korvaan leikattu omistajan merkki | Ohrzeichen, Zeichen des Besitzers, in das Ohr des Rennthiers eingeschnitten.

pielje-pieˌlle toinen korva | das eine Ohr.

pielje-vieške korvarengas | Ohrring.

pel'-mant A. korvanjuuri | die Stelle beim Ohr.

pieljedem, N. *peljihtem* korvaton, kuuro | ohne Ohren, taub.

1639. *pāljas* K., N. *paljas* paljas | nackt, kahl.

1640. (PALATA-) *pāˌllede-* olla loihtulaulussa osallisna, avullisna | am Zaubergesange Theilnehmen, mithelfen

pāˌlle(d)em l. *kìəmdes-p.* sarvinen vasara, jolla noitarumpua lyödään | der hörnerne Hammer zum Schlagen der Zaubertrommel (= *čìəˌrv-viečer*).

pāˌll(ed)ijje loihtulaulussa osallinen | Theilnehmer am Zaubergesange.

1641. *paˌlti* vieretysten | neben einander; *sij p. čìəńčav* he seisovat v. | sie stehen n. e.

1642. (PĔLTO) *pealt*, N. *pialt*, A. *pelt* pelto | Acker, Feld; vert. *pìəˌlte*.

1643. (PŌLTA) *pìəˌlte* nurmi | Grasfeld; vert. *pealt*.

1644. *pìltaš* kivillä t. laudoilla laskettu oven edusta kodan sekä sisä- että ulkopuolella | die mit Stein od. Brettern belegte Stelle vor der Thür des Lapphüttchens, sowohl ausserhalb wie innerhalb derselben.

1645. (PALTASΘ) *pāˌldes*, gen. *pāltazì*, (ǫ) juhlakampela | Steinbutte.

1646. (PΘLTASΘ) *paˌldes*, gen. *paltazì*, N. *pəˌldes* susi | Wolf.

1647. (PALTAVA) *pāˌltev*, gen. *-ve*, lumikinos | Schneewehe, Schneehaufen.

1648. *puolaš* l. *puoleš* N. pakkanen | Kälte.

1649. *pleašše-* N. (ϱ) tanssia | tanzen.
plessaₗle- = ed.

1650. *pⁱəlⁱžnehke* (ϱ) koillinen | Nordost („полошникъ").

1651. *bⁱəlnⁱ* (ϱ полно?) ks. *vaj.*

1652. *pilpij* A. raha | Geldstück, ks. *silp-p.*

1653. (PΘLVΘ) *palv*, K. N. A. *pəlv* pilvi | Wolke.

1654. (PUOLVΘ, PUOVLΘ) *pⁱvl* polvi | Knie; K. *pūlv*, N. *puolv*, A. *pulv.*
pulv-šant A. sukupolvi | Geschlecht.
pūlvδəkk l. *pūldəkk* K. sukupolvi | Geschlechtsfolge, Glied.

1655. *pīlvas* K., N. *pielvas* pellava | Flachs, Flachswerg.

1656. *blav'slovve-* K., A. *lavslovvə-* (ϱ) siunata | segnen.

1657. (PŌLMAKA) *pⁱəₗlm*, gen. *poalmaₗge*, palmikoittu kenkänauha | geflochtenes Band am Schuhe.
pⁱəₗlm-sijje säären alapuoli ynnä nilkka | Schienbein mit den Fussknöcheln (wo das Schuhband umgewickelt wird).

1658. *palmeχ* K., N. *pālmehk* hiuspalmikko | Haarflechte.

1659. (PAPPΘ) *pāhp*, K. N. *pahp*, A. *pāp* pappi | Pfarrer.
pāpadin (ϱ) papinrouva | Pfarrerin.

1660. *pⁱəberežnehke* (ϱ) luode | Nordwest.

1661. *poppale-*, *popale-* l. *pōhple-* (ϱ) joutua; päästä; saapua | gerathen; loskommen; anlangen.
popχe-, 3 p. pr. *popaht*, K., = ed.

1662. (PUVA-) *puₗvve-* kuristaa | erdrosseln.

1663. (PŌVKKOTTA-) *poafkāₗhte-* l. *poavkāₗhte-* ampua | schiessen.

1664. *pafvⁱₗt* törkeä, raaka | grob, roh.

1665. *pievtaj*, N. *piəvta*, A. *pieota* (abs.) alasti | nackt.

pīvtemes l. *pittiemes*, K. *pīv'χemes*, A. *ṗeotemes* (attr.) alaston | nackt.

1666. (PIEVΘSTA-)

pīvstakk, gen. *-agî*, K. *pīv'sɵkk*, N. *piovstɵkk* hiki | Schweiss.

pīvstîččî- (*îɵ*) hikoilla, hiota | schwitzen; K. *pīv'suvve-*, N. *piovstuvve-*.

1667. (PUVRA) *pu₍vr* l. *lāmpas-p.* KL. lammasnavetta | Schafstall.

1668. (PUOVLΘ *pîvl*, ks. (PUOLVΘ).

1669. *pu₍mme₍g*, gen. *-ge*, K. *-eγ*, N. *po₍mmeγ́* (ϱ) paperi | Papier.

1670. *pampel* KL. mörkö (?) | Popanz, Ungeheuer (?).

V.

1671. *ū* . . ., *u* . . ., K. A., ks. *vî* . . .

1672. *ua* . . ., *ue* . . . N., ks. *vîɵ* . . .

1673. *uɵ* . . . K., ks. *vîɵ* . . . (*oa*).

1674. *o* . . ., ks. *u* . . ., *vîɵ* . . ., *vî* . . .

1675. *oa* . . ., ks. *vîɵ* . . .

1676. (VΘKO) *vakka* kantosatula | Tragsattel am Rennthiere.

1677. (VEKKA) *viehk* N. apu | Hülfe; lat. *veahka* avuksi | zur Hülfe.

vie₍kχe- K., N. *viahkte-*, A. *ṿekk(e)te-* auttaa | helfen; K. imper. *vie₍kkeht.*

vie₍kχuvve- K. (pass.).

viehkvūtt K. apu, hyöty | Hülfe, Nutzen.

1678. (VIEKΘ) *vīkk*, N. *viehk*, A. *vik* voima, väki; sotaväki | Kraft; Kriegsmacht, Heer.

vīkk-olmuńč KL. väkevä mies | ein kräftiger Mann.

viekkeš l. *viehkeš*, attr. *viekšes* N. väkevä | kräftig, stark.

1679. (VUOKO-, -KΘTA-) *viθkka-* taajeta | dicht werden, sich verdichten.

vikkiit, attr. *-kkis* tiheä | dicht (z. B. Haar, Bart).

1680. (VIKΘ-) *vikki-*, K. *vikke-*, N. *vihke-*, A. impf. *vikkiš*, viedä | führen.

vikmuš K. (n. act.): *reahka v.* kiusaus | Versuchung.

1681. (UKΘ-) *ukki-*, K. *ukke-*, N. *uhke-* haukkua | bellen.

1682. (ŌKO-) *oakka-* juosta, ravata | laufen, traben.

oakkθj K. (n. agent.): *o. nizan* portto | läufisches Weib, Hure.

oaγče- N. juoksennella | herumlaufen.

oagaide- (?) antaa ravata, juoksuttaa | traben lassen.

oakkaile- (?) (dem., fr.) ravata | traben.

1683. (VIKTA-) *vikte-* ajaa takaa | verfolgen.

viγtolli- (fr.).

viγtolgiθitte- (inc. ed.).

viχčte- (fr. pro *viχtče-*) K. ajaa takaa, vainoella | verfolgen.

1684. (ŌKTA, OKTa) *viθkte (oa)*, K. *uθχt* vesi- t. lumisade, kuuro | Schneefall, Regenschauer; N. *oχt*.

1685. *vaktińńe* K. pian | schnell, bald; comp. *vaktamp*, A. *viktap* (pro *vθktap*). (Vert. Ruots. lp. *vakket* l. *vikket* „strid ström").

1686. *viktap* A. pikemmin | schneller; vert. *vaktińńe*.

1687. *vāikse* (ǫ) kalja, vaassa | Kwas, ein saurer russischer Trank; K. N. *vaiss*.

1688. *vǫkse-* l. *vǫχse-* K. hoksata, huomata | bemerken, wahrnehmen.

1689. (VUOKΘSΘ, -SA) *viks* l. *-kkiis*, K. *vūγas*, N. *vuoγas* halpahintainen, huo'is | wohlfeil, billig.

1690. *vìkkas*, gen. *-azì*, kalvin, hankarauta | Sensenförmiges Schabeisen, über welches das zu bereitende Leder gezogen wird.

1691. (VUOKSA-) *vìkse- (ìɵ)*, K. *vūkse- (uɵ)*, N. *vuoχse-* oksentaa | speien.

1692. (UKSΘ) *uks*, gen. *ussì*, K. N. A. *uχs*, *uvs* ovi, uksi | Thür.

uks-āhka nahkainen esirippu oven suussa | hängende Thür (von alten Rennthier- od. Seehundsfellen).

uvsnɵkk K., N. *uvsɵhk* oven edusta | der Platz vor der Thür.

1693. (ŌKSA) *vìɵkse (oa)*, K. *uɵks* oksa | Zweig; vert. *oᵢχs*.

oaγsaj, K. *oavsańč* (dem.).

1694. (OKSA) *oᵢχs*, gen. *oᵢvs*, N. A. oksa; astin | Ast, Zweig; Stufe; = *vìɵkse*.

1695. (OKΘNTA-) *okne-*, 3 p. pr. *okìnta*, hävetä | beschämt werden.

oknāᵢhte-, K. *oknaᵢhte-*, N. *ohknaᵢhte-* häväistä | beschämt machen.

okneþ l. *-nij*, K. *ōkneþ* häpeä | Scham; *mìᵢnni lī o.* minä häpeän | ich schäme mich.

oknìččì- l. *-ìššì- (ìɵ)*, K. *ōknušše-* hävetä | sich schämen.

1696. *vūᵢγrē-* N. vuokrata | miethen.

1697. *ugle*, K. *ugl* (ǫ) nurkka | Hausecke.

ugl-uɵjv K. nurkkakivi | Eckstein.

1698. (OKTɵ) *oχt*, gen. *ovt*, N. sadekuuro | Regenschauer; ks. *vìɵkte*.

1699. (VUOÑO-) *vìɵñña- (ì)*, K. *vuɵñña-*, N. *vuañña-*, A. *oññɵ-* levätä, huoata | ruhen.

vuɵññem-sajj K. lepopaikka | Ruheplatz.

vuoñδe- K. (caus.) saattaa levolle, rauhoittaa, virkistää | zur Ruhe bringen, beruhigen, erquicken.

vioña₍ze-, 3 p. pr. *-ñāsta*, levähtää | ein wenig ausruhen.

1700. *oñño-* A. levätä | ruhen; ks. *vioñña-*.

1701. (VUOÑKΘ) *viñk*, K. *vuñk*, N. *vuokk* onkikoukku | Angel.

vuokke- l. *vuagga-* N. onkia | angeln; impf. 1 p. sing. *vuokkum*.

1702. (VUOÑKO) *vioñka (i)*, K. *vuoñk* luola, pesä (ketun) | Höhle (des Fuchses).

1703. *vaj*, N. *voj* vai, -ko, -kö | Fragepartikel; oder (in fragenden od. zweifelnden Sätzen); *vaj biolni tonn oajak* etkö voi? | kannst du nicht? N. *voj kavpšak* kaupitsetko? | verkaufst du?

1704. *vajje-* N. A., ks. *viojje-*.

1705. (VΘJΘ-) *vajji-*, K. N. *vojje-* leikata, viillä | zuschneiden.

1706. (VUOJΘ) *vijj*, K. *vujj*, N. *vuojj*, A. *vuj* rasva, öljy | Fett, Schmalz, Fischthran, Oel.

vijj-kuht (?), gen. *v.-guttu*, kalanrasvalla täytetty kalan-, tavallisesti hauvinnahka | die mit Fischthran gefüllte Haut eines Fisches, gewöhnlich eines Hechts.

vijti- (io) voidella | schmieren.

vujtle- K. voidella | salben.

1707. (VUOJA-) *vijje- (io)*, K. *vujje-*, N. *vuajje-* ajaa | fahren, lenken.

vijče- (fr.) ajella | ab und zu fahren.

vijnel (adv.) ajaen | gefahren.

vijjele-, N. *vuejjile-* ajaa (ulos), karkottaa | treiben, austreiben.

vuj'χe- (vuəj'χe-) K., N. *vuejhte-* ajaa (ulos), karkottaa | treiben, austreiben; A. *vuojte-* ajaa takaa | verfolgen.

vuj'χəlle- K. (fr. ed.) ajella usein; vietellä, pettää | oft treiben; verführen, betrügen.

vuj'χəlmuš K. viettelys, petos | Verführung, Betrug.

1708. (VUOJΘ-) *vi̊jji̊- (i̊ə)*, K. *vūjje-*, N. *vuojje-* uida | schwimmen.

vi̊jtte-, K. *vūj'χe-*, N. *vuojtte-* uittaa | schwämmen.

vujnette- K., N. *vuejdəhte-* käydä uimassa | sich baden, schwimmen.

1709. (ŌJA-, VAJA-, VOJA-) *vi̊əjje- (oa)*, K. *uəjje-* voida | vermögen, können; N. A. *vajje-*, N. *vojje-*.

uəjnaꜜhtem K. voimaton, sairas | kraftlos, krank.

uəjnaꜜhtemvūtt l. *-htmuš* K. heikkous, sairaus | Schwachheit, Krankheit.

1710. (ŌJA) *vi̊əjje (oa)* oja, puro | Bach.

1711. *oj!* oi! | o!

1712. *oj . . .* A., ks. *vaj . . .*

1713. *vojje-* N. = *vəjje-*, ks. *vajji̊-*.

1714. (VUOJKΘ) *vi̊jk* (attr.), K. *vujk*, N. *vuejk* suora; hurskas, vilpitön | gerade; rechtschaffen; A. *vujk* (attr. & praed.) oikea, uskollinen, hurskas | recht, gerecht, treu, fromm.

vujkeδ (praed.) K. hurskas, vilpitön | rechtschaffen, fromm.

vūjkeδvūtt K. (n. qval.).

vujkδušše- K. tulla syystä puhdistetuksi | gerechtfertigt werden.

vi̊jks (praed.), K. *vujγas*, N. *vuejγas* oikoinen, suora | gerade.

vujkist l. *-kest* A. totisesti | wahrlich.

vìjkstā̧hte- ohjata | lenken (ein Rennthier).

vìjki-, 3 p. pr. *-keaja*, ohjata, laskea (poroa, venettä) | steuern, lenken; K. A. *vujkje-*, 3 p. pr. *-kaj*, myös: ojentaa; puhdistaa syystä; järjestää, koristaa | auch: ausstrecken; rechtfertigen; ordnen, schmücken.

1715. (OJKoJA-) *ojkje-*, 3 p. pr. *ojkaj*, K. kaataa | umstossen, niederlegen.

ojkjette- K. (refl.) heittäytyä maahan | sich niederwerfen.

1716. *vajkes* N. kimeä | durchdringend.

1717. (VUOJÑΘ-) *vìjñì-* henkiä | athmen.

vìjñs, gen. *-ñìzì (vìjñas, -ñazì)*, K. *vujñas*, N. *vuejñas* hengitys, henkäys, huokaus; henki | Athem, Athemzug, Seufzer; Geist.

vujñ A. henki | Geist.

1718. (VAJΘTTA-) *vajtte-*, K. *vąj'χe-*, N. *vąjhte-* vaihtaa | tauschen, wechseln.

vąj'χej K. rahanvaihtaja | Wechsler.

1719. *vθjtθ-* A. (ϱ) = seur.

1720. *vijte-* K. (ϱ) lähteä ulos | ausgehen.

vijδene- K. (fr.).

1721. *ujtì-*, K. *ujte-*, A. impf. *ujdij*, (ϱ) paeta | entfliehen.

ujtla̧ste- A. (mom.?) paeta | entfliehen.

1722. (ÖJTTA-) *uθjhte- (oa)* K. voittaa | siegen, besiegen.

oajhtmuš K. voitto | Sieg.

1723. (ÖJO-)

oaješγuθ̧tte- K. (inc.) alkaa vajota | zu sinken anfangen.

1724. (UJNA-, ŌJNA-) *ujne-*, K. A. =, nähdä | sehen; N. *uejne- (oa)*.

ujnøste-, ujn(e)le- A. (mom.) saada nähdä, huomata | gewahr werden.

uejnstaᵢste- N. katsahtaa | ein wenig nachsehen.

ujnem K. (n. act.): *koχt lī tīn' ujnmetteð mīlt* kuinka on teidän nähden l. mielestänne? | wie meinet ihr?

ujnem-naᵢl A. näkö | Aussehen.

ujnnaᵢhtem K. näkemätön, ihmeellinen | nicht gesehen, wunderbar.

ujnlattĭ- (recipr.) nähdä toinen toisensa | sich sehen, einander wiedersehen.

1725. *ojneγ* K., ks. *ạjneγ*.

1726. *oajalahte-*, K. *oajlaᵢhte-* unhottaa | vergessen; N. *oaldøhte-*.

1727. (ŌJPO-) *oajpa-* painia | ringen.

oajpagĭøᵢtte- (oa) (inc.).

1728. *vajva*, K. *vajv* vaiva | Mühe, Schwierigkeit; *mĭᵢnni čītta lī v.* minun on hyvin vaikea | es ist mir sehr schwer; *vajvas tagazi, v. manij* tuli vaivaksi, vaikeaksi | es wurde schwer.

vajvaš K. N. vaivainen, kurja | arm, elend.

vajvalaj vaivainen | armseliger Mensch, arm, elend.

1729. (VAJVO, VAVJo) *vajva* nalkki, kaista | Keil, Zwickel; K. *vạvj*, N. *vavj*.

1730. (ŌJVA) *vĭøjve (oa)*, K. *uøjv*, N. *uejv* pää | Kopf, Haupt; — A. *ojv*.

uejv-kuehp N. pääkallo | Hirnschale.

uøjv-χāᵢpp K. = ed.

vĭøjv-pealas l. *ĭøjv-bealas* pään-alus | Kopfpfühl.

vĭøjvedem päätön | kopflos.

oajvaᵢt, gen. *-aᵢde*, K. =, N. *uajvaht* kerä | Knäuel.

1731. *vujvešn* K., N. *vuevešn* aivot | Gehirn.

1732. (VUOJVΘSΘ) *vi̊jvs*, gen. *-vi̊zi̊*, K. *vujvas*, N. *vuejvas* maksa | Leber.

1733. *vajmi̊ₑl (-meₑl)*, attr. *-mles* himokas, halukas, ahnas | begierig, lüstern; K. *vajmel, -mles* riitaisa, juonikas | streitsüchtig, Ränkemacher.

1734. (VΘTO-) *vatta-* hosua | schlagen (mit der Ruthe).

1735. (VATO) *vātta*, K. *vātt* onkisiima, havaslanka | Angelleine, Schnur (zum Fischfang, auch um Boote, Schlitten u. a. zusammen zu nähen).

1736. (VITΘ) *vi̊tt*, K. =, N. *vīht* l. *viht*, A. *vitt* viisi | fünf.
vi̊ts, gen. *-tti̊zi̊*, KL. *vi̊ts* l. *vi̊ttas* (coll.).
vi̊dnt, K. *vi̊δant*, N. *vīδat* viides | der fünfte.
vi̊dnas, gen. *-azi̊*, viidennes | Fünftel.

1737. *vi̊ɵht* l. *-tc* äskettäin | unlängst, neulich.

1738. (VUOTO, VUODO) *vi̊ɵtta (i̊)*, K. *vuɵtt* antura, kengänpohja | Sohle; N. *vuadd*; vert. *jīlke-v.*
vi̊ɵdadiem anturaton | ohne Sohle od. Sohlen.

1739. (UTTΘ) *uht*, K. =, huttu, puuro | Brei; N. *χuht.*

1740. (UTA-?) *ūtte-*, 1 p. pr. *ōδam*, 3 p. *outt*, N. antaa | geben.

1741. (ŌTA-, ŌDA-) *vi̊ɵₑtte- (oa)*, K. *uɵₑtte-* nukkua, olla unessa | schlafen; N. *uaₑdde-*, A. *oₑdde-* (impf. *-u-*).
ōₑddeško̊ₑtte- A. nukkua uneen | einschlafen.
oatte-, 3 p. pr. *-ttāja*, panna maata, nukkua | zur Ruhe gehen, einschlafen.
oatteški̊ɵₑtte- (inc. ed.).
oattāₑhte-, N. *oadd'te-*, 3 p. pr. *oaddaht* (caus. san. *oatte-*) panna makaamaan, nukuttaa | zum Schlafen bringen, einschläfern.
vi̊ɵₑdede- (caus. san. *vi̊ɵₑtte-*) makuuttaa, saattaa makaamaan | zum Schlafen bringen.

viəideze-, 3 p. pr. *-deasta*, nukahtaa | ein bisschen schlafen.

viəid(e)zolli- koittaa nukahtaa, panna maata | sich schlafen legen.

1742. (OTΘ, ODΘ) *ott*, K. *ōtt*, N. A. *odd* uusi | neu; comp. *ottseampa*, K. *ōttsamp*, N. *oddsap;* superl. *ottsiembis.*

oittist, K. *ōtteist*, N. *oiddest* uudestaan | von neuem.

ōδene-, 3 p. pr. *ōδant*, N. *oδē-* uudistaa | erneuern.

ottsmāihte- uudistaa | erneuern.

1743. *vattog (valttog?)* l. *kiəitte-v.* katonkannatin | Dachbalken im Lapphüttchen.

1744. *vaht*, gen. *vāhtəγ*, N. vaate, verka | Tuch (Stoff).

vātta-pāll N. verkapallo | tuchener Ball.

1745. *oadaj*, gen. *oattaide*, teltta | Zelt.

1746. *vōttətte-* l. *vōtətte-* K., N. *voddəhte-* vaeltaa, käyskennellä | wandeln, wandern, umhergehen.

1747. *uδaihč* K., N. *oddehč* tapa | Gewohnheit, Sitte (ϱ „удача“).

1748. (VATTΘSΘ, VACCΘ) *vāts*, gen. *vāhtizi* l. *vāts-piəille* lapanen, tumppi | gestrickter wollener Handschuh; K. *vahc*, N. *vāhc.*

1749. *vīttiir*, gen. *-re*, l. *vīttiire-pujhc* (ϱ) ämpäri | Eimer.

1750. *udail* (ϱ) rohkea, reipas | keck, kühn.

1751. *viəidve* (ϱ) tuskin | kaum.

1752. *viččа* (plur.) hylkeen takajalat | die hinteren Füsse des Seehunds.

1753. (VIEČΘ-) *vīčči- (ie)*, K. *vīčče-* juosta | laufen.

vīǯne-, 3 p. pr. *-nta*, (fr.) juosta juoksemistaan | fortwährend laufen.

vīčle- K. (mom.) lähteä juoksemaan, paeta | entlaufen, fliehen (побѣжать).

1754. *vuččij* A. huovi | Kriegsknecht.

1755. (VĔČARA) *vieččer*, gen. *-re*, K. =, N. *viehčer* vasara | Hammer.

1756. *vačeil*, gen. *-le*, vikla | Schnepfe.

1757. (VAČΘMA) *vāʒ̆*, gen. *vāččime*, nuori vaadin | junge Rennthierkuh.

vāʒ̆-lointe eräs merilintu | ein Seevogel mit weissen Flügelspiegeln, weissem Bauche und röthlichen Füssen, der gut fliegt und auf dem Wasser läuft („кракаль").

1758. *vāic . . .*, *vaiʒ . . .*, ks. *vāinc . . .*

1759. *vohc* K., N. *vāhc*, ks. *vāts*.

1760. *viehc* (ǫ) kynttilä | Licht, Kerze.

1761. (UCΘ, UCA) *ucc*, K. *uicc*, N. *uihc*, A. *oc* attr. pieni | klein.

uccińeš N. hiukkanen | ein wenig.

uckaj, K. *uicχańč*, N. *uhckeš*, *-kaš*, A. *ockeš* ((dem.; praed. & abs.) pieni | klein.

uckeahka pienehkö | ziemlich klein.

uckiekij (dem.).

uhcne- K. pienentyä, alentaa itsensä | kleiner werden, sich erniedrigen.

1762. (ŌCCA) *viehce (oa)*, K. *ueihc* otsa | Stirn.

1763. *ohc . . .*, *oc . . .*, ks. *uhc . . .*, *uc . . .*

1764. (OCΘ-) *occi-*, K. *ōcce-*, N. *ohce-*, A. *occe-* etsiä | suchen.

ōccej K. (n. agent.).

occkieitte- (oa) (inc.).

occle-, 3 p. pr. *occila*, (fr., dem.).

1765. *vock* N. nietos, kinos | Schneehaufen, Scheewehe.

1766. (OCOJ) *oʒaj* rohkea | dreist, kühn.

1767. *uže* (ǫ) K. jo | schon.

uštta l. *uštte* (= ϱ ужъ что?) että | nämlich, dass (als Einleitung eines Citats).

1768. *ože* (ϱ) N. jo | schon; = *uže*.

1769. (VĒŠKA) *vieške (ea)*, K. *vieᵢšk*, N. *viaᵢšk* vaski, kupari | Kupfer.

1770. *uššaᵢt*, gen. *-de*, K. *uššet*, N. *oššaht* (ϱ) korvo | Zuber.

1771. *ošte*, *ošto* KL. todellakin | wirklich, wahrlich; = *aštu*.

1772. *vāšne*, K. *vaᵢšn* (ϱ) hapan taikina, hapatus | Sauerteig.

1773. (VUOŠNA) *vīšne (īo)*, K. *vūᵢšn*, N. *vuešn* made | Quabbe, Aalraupe.

1774. *vīšne (īo)* aivot | Hirn; vert. *vujvešn*.

vīšne-kīppe l. *-kīoppe* pääkallo | Hirnschale, Schädel.

1775. *oažalas* (pro *oazalaš*), ks. *vīoᵢsse*.

1776. (VĒŠVOSO) *veažvas*, gen. *veašvazī*, vaapsahainen | Wespe.

veažvas-kīoᵢtte herhiläispesä | Wespennest.

1777. *vaᵢss* K. N. = *vāᵢkse*.

1778. (VIESO-) *vīsse-* K., N. *viesse-* väsyä | müde werden.

vīznattī- väsyä | ermüden.

1779. (VUOSSO, -A) *vīss*, acc. *-ssī*, K. *vūss* matkalaukku | Ranzen, Mantelsack; N. *vuoᵢss*.

vīss-čieppe matkalaukun nahkainen yläpuoli | der obere aus Rennthierleder gemachte Theil des Mantelsacks.

vīssīj, K. *vūᵢssiňč*, N. *vuossiš* (dem.).

1780. (VUOSA) *vīᵢsse (īo)*, K. *vūᵢss*, N. *vuaᵢss* pieni poronvasikka | kleines Rennthierkalb, bis es um den Peterstag neues Haar bekommt (пыжикъ).

vīᵢze-mānna toukokuu (jossa vaatimet vasikoivat) | Mai.

1781. (VUOSΘ, -SA) *vus* A. attr. ensi | der erste; *v. saj, v. pejv;* — *vūss-ąrk* K., N. *vuo$_i$ss-ark* maanantai | Montag.

vūssmus K., N. *vuesmus*, A. *vusmus* ensimmäinen | der erste; *vuo$_i$ssmuzzest* N. ensisti | zum ersten Mal; vert. *vi̊$_i$ste.*

1782. (USΘ-) *ussi̊-*, K. N. *usse-* poimia, noukkia | pflücken.

usski̊ɵ$_i$tte- (oa) (inc.).

1783. *ussi̊*, ks. *uks.*

1784. (ŌSA) *vi̊ɵ$_i$sse (oa)*, K. *uɵ$_i$ss*, N. *ua$_i$ss*, A. *vo$_i$s* osa | Theil.

ua$_i$ztem N. onneton | unglücklich.

vo$_i$zes A. onnellinen, autuas | glücklich, selig.

oažalas, gen. *-azi̊*, K. *oazlɵš*, N. *-luš* = ed.

1785. (OSKO-) *ąske-*, impf. *ōskun*, K. uskoa | glauben.

1786. *viskeδ*, attr. *-kis* N. sininen, viheriä | blau, grün.

1787. (VUOSKONΘ) *vuɵsk*, gen. *-kan* K., N. *vuask, -kan*, ahven | Barsch; vert. *vi̊ɵzvan.*

1788. (VASTA) *vā$_i$st* l. *va$_i$st* K. taas | wieder.

1789. *vaste-* N. lakaista | kehren (mit Besen).

1790. *vīssede-*, K. *vīste-*, N. *viessē-* (ǫ) punnita | wägen.

1791. (VUOSATTA-) *vi̊$_i$zede-*, K. *vū$_i$z'χe-* osottaa, näyttää | zeigen.

vuɵz'χɵlle- K. (fr.).

vū$_i$zχuvve- K. (refl.).

vū$_i$zχemuš K. merkki; todistus | Zeichen; Zeugniss.

1792. (VUOSTA) *vi̊$_i$ste* vasta | das entgegen od. gegnüber belegene: *vi̊$_i$st* (praep.) vastapäätä, vieressä | gegenüber, neben; A. *vū$_i$st* (adv.) ensin | erst; — *vi̊ɵsta* (adv. & postp.), K. *vuɵsta*, N. *vuasta*, A. *vosta* vastaan; (yhden penningin) maksulla |

entgegen, gegen; um, für (1 Pfennig); *vìesta sārnnet* vastata | antworten.

vìᵢste-piñk, K. *vūᵢst-p.*, N. *vuest-piekk* vastatuuli | wiedriger Wind, Gegenwind.

vuaᵢstahk N. = ed.

vuestlańč K. vihollinen | Feind.

vuestlaᵢze- K. vastustaa | widerstreben: *ieᵢl vuestlaᵢst ńūᵢzijn*, Matth. 5: 39.

1793. *uᵢsti . . .* A., ks. *vìeᵢste-*.

1794. (ŌSTA-) *vìeᵢste- (oa)*, K. *ueᵢste-*, N. *uaᵢste-*, A. *voᵢste-* (impf. *uᵢstiš*) ostaa | kaufen; K. *ueᵢstχanna* ostamatta, ilmaiseksi | umsonst.

1795. *vìstìpke* (ǫ) naisenkenkä | Frauenschuh.

1796. *vìezin* (ǫ) isäntä | Hausvater, Wirth.

1797. *vieslušše-* K. (ǫ) iloita | sich freuen.

1798. (VUOSVANΘ, -VΘNA) *vìezvan*, gen. *vìsvìne*, ahven | Barsch.

1799. *ussim-piejve* (ǫ) Marian kuolinpäivä | Himmelfahrtstag Mariae; = *ǫrk-kuᵢrñjem-piejv*.

1800. (ŌŃA) *vìeńńe (oa)* vanhemman veljen vaimo | Frau des älteren Bruders.

oańa (amplif.). käly! | Schwägerin!

vìeńńev, K. *ueńńev* lanko: miehen nuorempi veli | Schwager: jüngerer Bruder des Gatten.

1801. (ŌŃČA) *vìeńče (oa)*, K. *ueᵢńč*, N. *uaᵢčč* liha | Fleisch.

1802. (ŌŃČO-) *oańče-* K. saada | bekommen; Matth. 19: 29.

1803. (VUOŃΘLΘ) *vìńl*, gen. *-ńńìl*, toisella vuodella oleva naarasporo | junge Rennthierkuh nach dem zweiten Sommer bis Mai Monat, wo sie zweijährig wird (вонделка).

vìńl-vāǯ 2-vuotias vaadin | zweijährige Rennthierkuh.

1804. (VANA) *vāinn: vānas* K. vähän | wenig; A. *vainnest* vähäisessä | in dem Geringen.
vāinn-vierlańč K. vähäuskoinen | kleingläubig.

1805. (VΘNΘ-) *vannĭ-*, A. *vənnə-* venyä; A. maata | sich dehnen, s. ausdehnen; A. liegen.
vənn'je- A. maata | liegen.
vantte-, K. *vəntte-* venyttää | ausdehnen.
vanttĭškĭəitte- (inc. ed.).
vanlāihte-, K. *vənlaihte-* venytellä | allmählich dehnen, auszudehnen versuchen.
vənlətte- paneutua pitkäkseen | sich legen.

1806. *ven*, *ven*, *vien* A. kaupunki | Stadt; vert. Viena = Archangelsk.

1807. *venne*, *vènne*, ks. *vĭinne*.

1808. *venne-juirdij* veijari | Schelm, Schalk.

1809. (VINA) *vĭinne*, *vinne*, *venne*, *vnne*, K. *vĭnn*, *vinn*, *vènn*, N. *vēnn*, A. *vinn* viina, viini | Wein, Branntwein.
vènn-āјt K. viinitarha | Weingarten.
vènn-āјtnihk viinitarhuri | Weingärtner.

1810. (VUONΘ) *vūnn* K. A. vuono | Bucht, Meerbusen.

1811. (ŌNA-, ONA-, ANA-) *vĭəinne- (oa)* pitää, käyttää | halten, anwenden; K. N. *oinne-* l. *ǫinne-*.

1812. (ONA) *ōin* N. nyt | jetzt.

1813. *oinne-* K. = *ǫinne-* = *vĭəinne-*.

1814. (ŌNAKKA) *vĭəineg*, attr. *-ges*, N. *uankės* lyhyt | kurz; *vĭəinege* vähän aikaa | kurze Zeit.
vĭəinegaj, N. *uankeš* lyhykäinen | sehr kurz.
vĭəinegeahka lyhytläntä | ziemlich kurz.
oannane- lyhetä | kürzer werden.
vĭəinene-, 3 p. pr. *vĭəineanta*, lyhentää | verkürzen.

1815. (ONAKKA) *o₍neχ* K. lyhyt | kurz; comp. *o₍neχamp*; vert. *vïe₍nneg*.

1816. *vūnχemes* K. onneton | unglücklich.

1817. *vïnht* l. *vnht* (ϱ) ruuvi | Schraube.

vïnt-na₍vl K. N. = ed.

1818. (VANTΘSΘ, -TASΘ) *vānts*, gen. *-tïzï*, vanne | Tonnenband, Fassreif; K. *vā₍ndes*, *vāntas*.

1819. (VUONTΘSΘ) *vïnts*, *-tïzï*, K. *vūndas*, *-ntas*, N. *vuoddas* hiekka; tomu | Sand; Staub.

1820. (ŌNTASΘ) *vïe₍ndes*, gen. *oantazï*, K. *ue₍ndes*, *oantes*, N. *ua₍ddes*, *uattaz*, juuri | Wurzel.

vïe₍nt-čukaj juurirasia | aus Wurzeln geflochtene Schachtel.

1821. (VUONTΘMe) *vïntïm*, K. *vūntem*, N. *vuettem*, A. *vuntam* kosija, sulhanen, ylkä | Freier, Bräutigam.

vūntmušše- K., N. *vuettʼmušše-* kosia | freien, werben.

1822. (VANCA-) *vā₍nce-*, K. =, N. *vā₍ccc-*, A. *va₍nce-* vaeltaa | langsam gehen, wandern; *vā₍nc pāgï!* mene tiehesi! | geh weg!

vānčče- l. *vančče-* (fr.) kävellä | hin und her gehen, spazieren.

va₍nʒete- A. käydä, seurata (jnkun perässä) | gehen, folgen (nach Jmdem).

vā₍nceniell l. *-cniel*, K. *-cnille*, *-ʒnélle*, N. *va₍ʒʒel* käyden, jalkaisin | zu Fusse.

vā₍ncele-, A. *va₍nc(e)le-* lähteä | sich begeben.

va₍ncla₍ste- A. käväistä | ein wenig gehen.

1823. (VENCA) *ṿenc* A. (ϱ) kruunu | Krone.

vienc-lïjne naitujen vaimojen myssy | Kopfzeug der verheiratheten Weiber, Frauenhaube.

veance-, 3 p. pr. *-cāja*, vihkiä | trauen; K. *veancχe-*, N. *veancē-*.

veancjøtte- K. (pass. ed.).

1824. *vinc* K., N. =, (ρ) lyijy | Blei.

1825. (VΘNΘSΘ) *vans*, gen. *-nnìzì*, K. *vøns*, *-nnas*, N. *vōnas*, *vønnas*, vene | Boot.

vønn'seš N. (dem.).

1826. (VUONAMA) *vìᵢn*, gen. *vìønnaᵢme*, K. *vūᵢne*, *vuønnaᵢm*, N. *vuene*, *vuannem* l. *-am*, anoppi | Schwiegermutter.

1827. (VΘRΘ) *varr*, K. N. A. *vørr* veri | Blut.

varr-čìøjve poron vatsalaukku, verellä täytetty ja kuivattu t. jäädytetty | der Magen des Rennthiers, mit Blut gefüllt und nachher gedörrt od. gefroren.

varr-sìnn suoni | Ader.

varr-lìps verinen peräovi | blutige Hinterthür: *v. šaᵢnti* poika on syntynyt, vastainen metsänkävijä, joka tuo verisen saaliin peräoven kautta | ein Knabe ist geboren, ein künftiger Jäger, der die blutige Beute durch die Hinterthür heimbringen wird.

vørr-oareš N. suoni | Ader.

vørr-uøᵢrt K. suoni | Ader.

1828. (VARO) *vārra*, K. N. *vārr* tie, rekikeli; matka | Weg, Schlittenbahn; Reise; A. *vārr* l. *varr* kerta | Mal.

vārra-porrìm eväs | Reisekost.

vārańa vieraisiin | zu Gaste.

vāras K. varten; -sta, -stä (puhuen) | wegen; von, betreffend.

vārde-, 3 p. pr. *-rìda*, K. *vạrδe-* matkustaa, vaeltaa | reisen, wandeln.

vārlaj matkustaja | ein Reisender.

1829. (VARO) *vārra* surmasolmu (suopungin päässä) | Schlinge (am Ende des Wurfseils).

1830. (VARA) *vāᵢrre*, K. N. *vāᵢrr* l. *vaᵢrr* metsä | Wald.
vāᵢre-jieᵢlle metsänhaltia | Waldgeist.

1831. (VĒRO) *vearr* K. A. ateria | Mahlzeit; ks. *kūᵢss-v.*, *najm-v.*

1832. (VĒRA) *vieᵢrre*, K. *vieᵢrr*, N. *vierr*, A. *ver* väärä; syyllinen; A. myös vika, syy | unrecht; schuldig; A. auch Schuld.
vier'χe- K., N. *vier(a)hte-*, A. *verete-* vääryyttää; panetella; vietellä | übervortheilen, verläumden; verführen; K. *im viereht.*
vierttāᵢhte- syyttää | beschuldigen.
vier'χəlle- (fr. san. *vier'χe-*).
vierχuvve- K. tulla vietellyksi, langeta, pahentua | verführt werden, fallen, „sich ärgern".
vēr(e)temes A. viaton | unschuldig.
vierasvūtt K., N. *vierasvuoht* vääryys, vika | Schuld, Fehler.
vearalaj syyllinen | schuldig.

1833. (VĒRΘ-) *vierri-* (*ea*), K. *vierre-*, N. *viarre-* veistää kirveellä | mit dem Beil behauen.
viertas, gen. *-azi*, lastu | Span, Schindel.

1834. (VIERΘ) *vīrr* kerä, sykkyrä | Knäuel; ks. *sijne-v.*

1835. (VIERΘ-) *vīrri-* (*ie*), K. *vīrre-*, N. *vierre-* (ǫ) uskoa | glauben (вѣрить).
vierr, A. *ver* usko | Glaube.
vierr'je- uskoa | glauben (вѣровать).
vier'χemvūtt K. uskottomuus, epäusko | Unglaube.

1836. (VIRΘ-) *virre-*, A. *virrə-* langeta; rappeutua; törmätä; näyttää (jltkin) | fallen; verfallen; anstossen, vorkommen, scheinen.

1837. (VUORΘ-) *virri-*, K. *vūrre-* (*uə*) houria | verrückt sein, rasen.

vīᵢrre, K. *vūᵢrrej*, N. *vuoᵢrrij* (n. agent.) mielipuoli, houru | wahnsinnig, toll; vert. A. *χurrij*.

1838. (VUORo) *vuərr* K., N. *vuarr* kerta | Mal; *juᵢkke vuər'* joka kerta, aina | jedesmal, immer; *tənn v.* K. sillä kertaa | damals.

1839. (ŌRO-, ORO-) *oarra- (vīə)* olla alallaan, istua, maata, olla ääneti; K. N. *ǫrre-* (K. impf. *ōrrun*), KL. *orra-*.

oraškuette- N. ruveta odottamaan | zu warten anfangen.

ǫr'se- K. (mom.); *ǫrest* ole hiljaa! pidäs! | halt!

ǫrrem-sajje K. vankihuone | Gefängniss.

1840. (ŌRA) *vīərre (oa)*, K. *uəᵢrr*, N. *uaᵢrr* naskali | Ahle, Pfrieme.

1841. (URKA) *urke* olkavarren keskikohta | die Mitte des Oberarms.

1842. (ŌRKKA) *vīərhke: kīᵢlle-v.* kalakukko | Fischpastete.

1843. (VARJO) *vārja*, K. *vārj* varjo; suoja | Schatten; Schutz.

1844. (ŌRJA) *uarj*, attr. *-es* N. tiheä | dicht (z. B. ein Kamm).

1845. (ŌRJA) *vīərje (oa)* pohjanen, pohja | Norden: *vīərjen* pohjasessa, -sta | im od. vom N.; *oarjas* pohjaseen | nach Norden.

(ŌRJəLA) *orjal* A. luode | Nordwest.

uərjəl-goraš K. pohjanpuolinen | nördlich.

vīərjela l. *-jila* pohjainen | nördlich; *v. kīll* Semiostrovin Lappalaisten murre | Dialekt der Semiostrowschen Lappen; *v. tāᵢste* pohjantähti | Nordstern; *v. piňk* pohjaistuuli | Nordwind.

(ŌRJəMA) *vīərjem* l. *-jim* pohjanen | Norden; *v-maks* l. *-mags* Sem:n murteella | in der Semiostr. Mundart.

vìərjem-pieₗlt pohjan puolella, -lta | im od. vom Norden; *v.-pealla* pohjaseen päin | nach Norden; K. *uərjem-bieₗlt* lännestä | vom Westen.

vìərjemaj, gen. *-ma*, pohjainen; semiorstrovilainen | nördlich; Semiostrowisch.

1846. (VARATA-) *vạₗrδe-* l. *voaₗrδe-* K. suojella, varjella | schützen, bewahren; A. *vāₗrede-* l. *-rrede-* varoa | Acht geben, sich hüten.

vāₗredij A. paimen | Hirt.

vạₗrδuvve- K. olla varoillaan | sich hüten.

1847. (VIERTTO) *vierhta (ī)* kirkas ilma, pouta | klares Wetter, heller Himmel (vert. ϱ вёдро).

vierhta-piejve poutapäivä | ein heller Tag.

1848. (VĔRTA) *vieₗrte (ea)*, K. A. *vieₗrt* verta | Quantität; *aftì v.* yhtä paljon | eben so viel; *ni monn v.* ei yhtään | gar nichts.

1849. (VIRTA) *vìrte* l. *vrrte*, K. *vìₗrt* virta | Strom.

vèrtaj N. = ed.

1850. (VUORTA-) *vìₗrte- (ìə)*, K. *vūₗrte-*, N. *vueₗrte-*, A. *voₗrte-* varrota, odottaa | warten.

vuərdškuettc- N. (inc.).

voₗrtle- A. (mom.) vähän odottaa | ein wenig warten.

1851. (URTA) *uₗrte* harjanne, selänne | Berg- od. Landrücken.

1852. (ŎRTA) *uəₗrt* K. suoni | Ader; ks. *vərr-u*.

oareš (pro *oarδeš*, dem. ed.?), ks. *vərr-o*.

1853. (VARTəJA-) *vārte-*, 3 p. pr. *-tāja*, katsoa, katsella; A. *vart(ə)je-* vartioida | bewachen.

vartəj A. vartia | Wächter.

vartjam-naₗl A. vartioiminen | Bewachung.

vartjem-baₗl vartio | Wachzeit.

1854. *viertas*, ks. 1833.

1855. (VUORΘČe) *vīrčče*, loc. *-ččest*, lat. *-čči*, K. *vūrəčč*, N. *vuorehč* varis | Krähe.

vīrčče-mānna maaliskuu | März Monat.

1856. (URČe-) *urhče-* N., A. *urče-* juosta, paeta | laufen, fliehen.

urč'ste- A. (mom.) lähteä pakoon | weglaufen, entfliehen.

určmuš A. juoksu, pako | Laufen, Flucht.

1857. *vierc* N. lammas, pässi | Schaf, Hammel.

1858. (VĒRCCΘ) *vierhc* K., N. *viarc* säkki, värtsi | Sack.

vie₍rcińč K. (dem.).

1859. *vīrše-* K. sotkea, vaivata | kneten.

1860. *oareš* N., ks. *uə₍rt*.

1861. (VΘRΘSΘ) *vars*, K. *vərs*, N. *vōras* veres, tuore | frisch.

1862. *vérés* l. *veres*, gen. plur. *viersij* K., A. *vēres* vieras | fremd.

1863. (ŌRASe, -AKKA) *vīə₍res* urosa, uros- | zum männlichen Geschlechte gehörend; v. *vī₍sse*.

vīə₍reg, gen. *-ge*, toisella vuodella oleva porohärkä | junger Rennthierochs nach dem 2:ten Sommer bis Mai, wo er zweijährig wird (уракъ).

vīərs-to₍lle urospuoli; miespuoli | das männliche Geschlecht; Mannsperson.

1864. (ORASe) *o₍res* K. urosa | Männchen, männlich; = *vīə₍res*.

o₍res-piennęɣ K. uroskoira | (männlicher) Hund.

o₍res-ka₍n A. kukko | Hahn.

1865. *vīrste* l. *vrste*, K. *virst* (ϱ) virsta | Werst.

1866. (ORSTΘKΘ) *orstakk*, gen. *-agī*, K. *orsekk*, N. *orstəhk* (ϱ?) hursti, säkkikangas | Sackleinwand, Segeltuch.

1867. *vuərnχc-* K. kuulustella oikeuden edessä (oik. vannottaa) | verhören, abhören.

1868. (VUORPA) *vīrpe (iə)*, A. acc. plur. *vuirbit*, arpa | Loos. (Jetzt bestehen die Loose aus $^1/_2$—1 Zoll langen Ruthenstückchen; früher wurde beim Loosen ein ausgeschnittener Maser *(pahke)* an einem vom Dache herabhangenden Faden befestigt und in Bewegung gesetzt.)

viərpa- (ī) arpoa | loosen, würfeln.

vīrpede- = ed.

1869. *viərp-nivle* neula, jolla nahkaa ommellaan | kantige Stahlnadel, mit welcher das Leder genäht wird.

1870. *viərbešniəj* nimetön sormi | Ringfinger; K. *uəirpešn*, N. *uerpešn*.

1871. (ŌRPANA) *viəirpen*, gen. *-ne*, K. *uəirpen* sisar | Schwester.

viərpi (amplif.) sisko! | Schwester! (beim Anreden einer älteren S.).

viərm-pieille, K. N. *uəirpen-pieill* sisarpuoli; serkku, orpana | Halbschwester; Cousine.

1872. (ŌRAVA) *viəirrev*, gen. *-ve*, K. *uəirrev*, N. *uairrev* orava | Eichhorn; Turjassa myös kopeekka | Terlappisch auch Kopeke.

1873. (URMA) *uirm* K. N. A. rokko | Pocke, Blatter.

1874. (VIRMA) *virme* verkko | Netz.

virmaj (dem.).

1875. (VALA) *vāille*, K. *vaill* haukka | Habicht.

1876. (VALO-) *vālle-* K. N. valaa | giessen; K. *ieitt vallu* ei valeta | man giesst nicht; A. impf. *vāləj*, part. *vāllamańč*.

vāl(əγ) A. vuodatus | Vergiessen: *vərr-vālləγest*.

vāll(ə)te- A. vuodattaa | ausgiessen.

1877. *veala*, K. N. A. *veal* vielä | noch.

1878. *vīll* K. viila, saha | Feile, Säge.

1879. (VUOLA, VUOL) *vĭ̄lle* ala, ali | das Untere: *vĭ̄lne* l. *vĭ̄ln*, K. *vūln*, N. *vueln*, A. *voln* (postp. & adv.) alla, alta, alhaalla, -lta | unter, unten, von unten; *vĭ̄le* l. *vĭ̄l* alle, ala' | unter; K. *vuella*, N. *vuolla* l. *vuoll'*, A. *volla* alle | unter; *vĭelas*, K. *vuelas* l. *velas*, N. *vualas* alas | nieder, herab, hinunter; — comp. *vūllest* alempana | niedriger (adv.); *vĭ̄leampa* alempi | der niedere, untere; — superl. *vĭ̄lemĭssi* alimmaksi, -mpana | zu unterst.

vĭ̄lle-rievne alareuna, lieve | unterer Rand od. Saum (eines Gewandes).

vĭ̄lleg, attr. *-ges*, K. *vūlley*, *-lyes*, N. *vuelliγ*, *vuelγes* alava, matala | niedrig.

vueldekk K. joensuu (alanne) | Mündung eines Flusses.

vĭ̄llĭne- aleta | niedriger werden, sich senken, sinken; K. *vuelne-*.

vĭ̄lene-, 3 p. pr. *-leanta*, A. *vollede-* alentaa | niedriger machen, senken.

vuel'nelle- K. (fr. ed.).

1880. (VUOLƟ-) *vĭ̄llĭ- (ĭe)*, K. *vūlle-*, N. *vuolle-* vuolla | schneiden, schnitzeln.

1881. (VUOLƟ) *vūll* K. huoli | Sorge, Fürsorge.

vūl'χe- K. pitää huolta, huolia | Sorge tragen, sich kümmern.

1882. (ULLO) *ulla*, loc. *ullaist*, K. *ull*, N. *oll* (keritsemätön) villa | (ungeschorene) Wolle.

1883. (ŌLO-) *oalle-* K. riittää | hinreichen, genügen: *mĭ munst veal ij oal'* mikä minulta vielä puuttuu? | was fehlt mir noch?

1884. (ŌLA) *vïɵᵢlle (oa)*, K. *uɵᵢll* piikivi, limsiö, ola | Feuerstein.

uoᵢl-pońem litteä rautakalu, jolla limsiö sovitetaan hanaan | plattes Eisen, mit welchem der Flintenstein im Hahn eingestellt wird.

oalaj, K. *oalańč* (dem.).

oala-(t)āᵢkte, K. *oal'-tāχt*, N. *oal-dāχt* poskipää, -luu | Kinnbackenknochen.

1885. *oll* N. villa | Wolle; = *ulla*.

1886. (OL(L)Θ) *oll* tuhma | dumm.

1887. *vạlhk* KL. nuottasalko | Zugnetzstange.

1888. (VĒLKA) *vieᵢlke*, K. N. *vieᵢlk* velka | Schuld; *vealgas vāᵢltet* ottaa lainaksi | anleihen, erborgen; *vealgas ūᵢntet* antaa lainaksi | darleihen.

vealkalaj, K. *-lglańč*, N. *-lglɵš* velallinen | Schuldner.

1889. *vïᵢlliẏe-* A. nousta kapinaan, villiytyä | sich empören.

1890. (VUOLKA-) *vïᵢlke- (ïɵ)*, K. *vūᵢlke-*, N. *vuoᵢlke-*, A. *vuᵢlke-* lähteä | sich begeben; K. myös olla tuleva | K. auch zukommen: *andam tijje, mī tijje vūᵢlgińč*.

vïᵢlkkïɵᵢtte- (oa) (inc.); A. *vuᵢlgeškoᵢtte-*.

vulk(a)le- A. hankkia lähtöä | im Begriff sein sich zu begeben (отправляться).

vïlkte-, K. *vūlkχe-*, N. *vulγte-*, A. *vulg(ɵ)te-* lähettää | senden, schicken.

vïlktollï-, K. *vūlkχɵlle-*, A. *vulg(ɵ)talle-* (fr., desider.) lähettää | senden (посылать).

vïlktïvs l. *-tuvs* lähetys | Sendung.

1891. (ŌLKA) *vïɵᵢlke (oa)*, K. *uɵᵢlk*, N. *uaᵢlk*, A. gen. plur. *oᵢlgi*, olka, hartio | Achsel, Schulter.

vïɵᵢlke-mïrr, K. *uɵᵢlk-mūrr*, N. *uaᵢlk-muorr* korento | Zuberbaum.

1892. (OLKΘ) *olk* l. *olk-mìrr* varras, vave | horizontale Stange zum Aufhängen der Kleider oder Netze.

olk-sujn K. ruoko | Rohr.

1893. (OLKO) *olka* ulko | das Äussere: *olkan*, K. *olken* ulkona | draussen; *olkuzì*, K. *olgus*, *olkus*, N. A. *olgas* ulos | hinaus; K. *ǫlgeịlt*, *olgeịlt* ulkona, ulkoa | draussen, von aussen, auswendig; — comp. *olkalest*, *-la*, K. N. *olklest*, *-la* ulompana, -mmaksi, kauempana, -mmaksi | ferner; — superl. *olkamìịssi* kauimmaksi | am fernsten; K. *olkmus* uloimmainen | der äusserste.

olg-gaịrn A. kaukaa | von ferne.

olg-biel A. ulkopuoli | das Äussere; *olg-bielt* ulkonaisesti, ulkoa | auswendig.

olkane- ulota; päästä pois | sich entfernen, von der Stelle kommen.

ǫlkem-bieịlt K. ulkopuolella | draussen.

olknehke susi | Wolf.

1894. (VIELKΘTA) *vilkìịt*, attr. *-kis*, K. *vīlkeδ*, *vīlyés*, N. *vielkeδ*, *-ịlkes*, A. *vilkod* valkoinen | weiss.

vilkìịne-, 3 p. pr. *vilgìnta*, valjeta | weiss werden.

1895. (ŌLK . . .) *vìoịlkide-*, K. *uoịlkte-* (mom.) heitältää, singahuttaa | einmal schleudern, hinwerfen.

uoịlktuvve- K. (pass.).

oalkollì-, K. *oalktolle-* (fr.).

1896. (ŌLKASə, ŌLSA) *uoịlges-* l. *uoịlgés-pieịll* K., N. *uelýis-pēịll*, A. *voịlles-p.* = seur.

vìoịlse-pieịllẹ oikea puoli | die rechte Seite; *v.-pealla* oikealle | rechts hin.

1897. *vaịlkev*, attr. *-ves* antelias | freigebig.

1898. (VIELJΘ) *vīlj*, K. =, N. *vielj*, A. *vil'* veli | Bruder

vīlj-pieille, K. *v.-pieill*, N. *vielj-pieill* velipuoli; serkku | Halbbruder; Vetter.

vīljińč, A. *vīľľeš* veljes, sisarus | einer od. eine von Gebrüdern od. Geschwistern; *vīljińč-kiofta kuttijin* veli ja sisar jäivät | die beiden Geschwister (Bruder und Schwester) blieben.

1899. (VALTO, -TA) *vālta*, K. A. *vālt* l. *valt* valta | Macht, Gewalt; N. *vailt*.

vāltadiem l. *-teem* voimaton, vallan-alainen | machtlos, abhängig.

vāltalaj, K. *-tlańč* mahtava; valtias | gewaltig; Gebieter.

1900. (VALTA-) *vāilte-*, K. *vāilte-* l. *vailte-*, N. A. *vailtc-* ottaa; saada; käyt. myös toisten verbien vahvistuksena | nehmen; bekommen; wird auch vor anderen Zeitwörtern als Verstärkung od. zur Veranschaulichung der Handlung gebraucht: *konagas vāilti, iojve čīpij* kuningas otti ja hakkasi pään poikki | der König (nahm und) enthauptete ihn.

valtle- A. (fr.).

1901. (OLTa-) *oiltij* (n. agent.) A. perämies, ohjaaja | Steuermann, Führer.

1902. *oaldohte-* N., ks. *oajalahte-*.

1903. *vealhtotmuš* K. siirtyminen, välttyminen | Hinüberziehen, Umzug.

1904. *voltair* K. = seur.

1905. *oltair* (ǫ) A. alttari | Altar.

1906. *vailčer*, gen. *-re*, järvilohi | Süsswasserlachs.

1907. *viilšede-*, *veilšede-*, *véilšede-*, K. *vilšχe-* vilkaista | blicken, hastig nachsehen.

viilš(ed)olli- (fr.).

1908. *vạl'še-*, 3 p. pr. *-lašt* K., N. *vālše-*, *-ləš*, A. *vālləše-* valita | wählen; A. myös voittaa; valmistaa | A. auch gewinnen; bereiten (vert. *valmše-*, *-šte-*).

1909. (VALASƟ) *vāᵢles*, gen. *vāllazi*, K. =, valas | Wal, Wallfisch.

1910. *vāl'səkk* (ọ) K. kyläkunta | Dorfgemeinde (волость).

1911. (VALVO-) *vālve-* K., A. *valvə-* valvoa | wachen.
valv(ə)de- A. valvoa | wachen.
vālvmuž-pāᵢlle K. vartiohetki | Wachstunde.

1912. *vaᵢlve* joukko, parvi | Haufe, Rudel (von Wölfen, 7—9 Stück).

1913. (OLVO-) *olva-* ulista, kirkua | schreien (von Kindern).

1914. *valviəᵢlle* paju | Weide, Weidenbusch.

1915. (VIELMA, -Mo) *vilme* *(ie)* salmi | Sund, Meerenge; K. N. *vielm*.
vielmuńč K. (dem.).

1916. *olm-...*, ks. *ọlm-...*

1917. (OLMƟŃČƟ) *olmij*, lat. *-ińi*, l. *olmuj*, K. *olmuńč*, KL. myös *olməńč*, N. *ovmiš*, A. *olməš* ihminen, mies | Mensch, Mann.
oᵢlmijej (dem.).

1918. (VALMƟŠƟ) *valmš* (attr.), K. *vạlməš*, N. *vālmaš*, A. *valmuš* l. *-məš* valmis | fertig; lat. *valmži* valmiiksi | in Bereitschaft.
vāᵢlmišt (adv.) valmiina | bereit, in Bereitschaft.
valmšte-, K. *vạlmše-*, 3 p. pr. *-mašt*, N. *vālmšte-* valmistaa | bereiten; A. *vāll(ə)še-*; — A. impf. *vāll(ə)šeᵢstij*.

1919. *valmše-*, 3 p. pr. *-ša*, valita | Wählen; = *vạl'še-*.

1920. (VUOPPƟ) *vihp*, K. *vūhp*, N. *vuəhp* appi | Schwiegervater.

vīhp-pieₗlle, K. *vūhp-pieₗll*, N. *vuəhp-p.* lanko: miehen vanhempi veli | Schwager: älterer Bruder des Gatten.

1921. (ŌMPA) *uaₗpp*, gen. *uaₗbb*, N. sisar | Schwester; *oappam* sisareni | meine Schwester.

1922. (VUOPTΘ) *vīpt*, K. *vūpt*, N. *vuopt*, A. *vuohpt* hius, hapsi | Haupthaar.

vīpttiem hiukseton | haarlos.

1923. *vāptək* K. rikas | reich.

vāptəgvūtt K. rikkaus | Reichthum.

1924. *viəbednehke* (ϱ) kaakko | Südost.

1925. (VUOPSA) *vīpse (iə)* vaaksa | Spanne, der Raum zwischen dem Daumen und dem kleinen Finger (= $^1/_4$ Arschin).

1926. (ŌPPASΘ) *viəpes*, gen. *oahpazī*, K. *uəpes*, *oahpas*, N. *uahpes* opas; tulkki | Wegweiser; Dolmetscher.

uəpse- K., N. *uapste-*, A. *vopeste-* opettaa | unterrichten, lehren.

uəpsej K., N. *uapstij*, A. *vopestij* opettaja | Lehrer.

uəpsem K. opetus | Lehre.

uapstəhte- N., A. *vopestattə-* oppia | lernen.

uapstəhtij N. oppilas, opetuslapsi | Schüler, Jünger.

vopestədəj A. opettaja | Lehrer.

uəpsuvvc- K. oppia | lernen.

uəpsuvvej l. *-vvəj* oppilas, opetuslapsi | Schüler, Jünger.

1927. *vībers*, gen. *-se*, 2-vuotinen urosporo | 2-jähriger Rennthierochs nach dem er um den Peterstag neues Haar bekommen hat („уборсъ").

1928. (VIVΘ) *vivv*, K. =, N. *vivv* vävy | Schwiegersohn, Eidam.

1929. *vivñī-* viipyä | säumen, weilen, bleiben.

vivñle- (fr.).

1930. *vg̨vj* K., *vavj* N., ks. *vajva.*
1931. (UVJo) *uvj* K. N. untuva, uuju | Daune.
1932. *ovta* K. taas | wieder; ks. *avta.*
1933. (OVTΘNTA-, VΘVTΘNTA-) *ovtne-*, 3 p. pr. *ovdĭnta*, sammaltaa | stammeln; K. *vəvtne-*, N. *vəvdē-*.
1934. *vĭəftĭrnehke* (ǫ) tiistai | Dienstag.
1935. *uvs . . .*, ks. *uks.*
1936. *vovse* (ǫ) kokonaan, aivan | ganz.
1937. *vāvskĭjes*, tav. plur. *-jjazĭ* l. *-jvazĭ*, K. *vg̨vsχəs*, *-əs'* revontulet | Polarlicht, Nordlicht.
1938. *vovsχəs* K. = *vg̨vsχəs*, ks. *vāvskĭjes.*
1939. (VUOVRA) *vūᵢvr* K. vuokra, voura | Miethe; vert. *vūᵢγrē-*.
1940. *ovmiš* N., ks. *olmĭj.*
1941. (VUOMA) *vĭmme* (*ĭə*) metsänraja; metsänrajalla oleva Lappalaisten syksyasema | Rand des Waldes; Herbststation der Lappen an der Waldgrenze.
1942. (ŌMA) *vĭəmme*, attr. *-es*, K. *uəᵢmm* (myös attr.), N. *uaᵢmm*, attr. *-ᵢmes* vanha | alt.
vĭəmmegeahka l. *vĭəmmezeahka* vanhahko | ziemlich alt.
1943. *vūmmej*, attr. *vūmjes* K., N. *vuoᵢmmij* leveä | breit.
1944. (VĒMPO-) *veampa-* riippua näkyvissä | hervorhangen; *rievta čĭəᵢrve veampaᵢv.*
1945. (OMPΘ) *omp*, K. A. =, N. *ōpp* (attr.) umpinainen, kokonainen, koko | geschlossen, ganz; *o. mūrr* K. halkaisematon puu | rundes Holz, Balken.
ompĭ kokonaan | ganz und gar.
g̨ᵢmpχe- K. ummistaa | zuschliessen.
ōplehk N. eheä | ganz, unversehrt.

M.

1946. (MI, MΘ, MO) *mī*, gen. *man*, acc. *mom*, n. plur. *mok*, K. N. A. *mī*, *monn*, mikä | welcher, was (interr. & rel.); *mom* mitä, miksi | was, warum; *maine*, KL. = l. *main* miksi | warum; K. *mōz'* l. *mōs*, A. *moz* miksi | wozu, warum; A. *mojt* l. *mījt* mitä, miksi | was, warum; *maille* millä, missä suhteen | womit, in welcher Hinsicht; K. *monn* kuin | als: *ienamp m.*; — *mī-gen* l. *mī-ni* mikin, jokin | irgend ein, etwas; *ni mī* l. *ni mī-gen* (ei) mikään | (mit Negation) kein, nichts.

maχt K. A. miten, kuinka | wie; *ni m.* ei mitenkään | auf keine Weise.

māht N. miten, kuinka | wie; vert. *maχt*.

maintem, K. *mainte*, A. *mointem* mimmoinen | wie beschaffen; semmoinen kuin | so beschaffen wie.

momet l. *mommet* A. kuinka paljon; niin paljon kuin | wie viel; so viel als.

1947. *mahk* N. lanko: vanhemman sisaren mies | Schwager: Gatte der älteren Schwester.

1948. (MIEKKa) *mīhk* K., A. acc. *mēk* (plur. *ī*) miekka | Schwert.

miχχe (ϱ?) käärme | Schlange.

1949. (MIEKΘ-) *mīkki-* (*ie*), K. *mīkke-*, N. *miehke-*, A. *mikko-* myydä, myödä | verkaufen.

1950. (MOKKA) *mohke* mutka | Biegung, Krümmung.

1951. (MUOKKATA-) *muehkē-* N. (ϱ?)vaivata, muokata; kiduttaa, piinata | plagen, peinigen.

muohkohte- N. (pass.).

mūhkšuvve- K. vaivautua, kärsiä | geplagt werden, leiden

1952. (MAKΘŠA) *mākš*, gen. *-kkīže*, makuisa | schmackhaft, wohlschmeckend.

1953. (MAKSA-) *mā̦kse-*, K. *mākse-* l. *māχse-*, N. *māχse-* maksaa | bezahlen.

1954. (MOKSA-, MΘKSA-) *mokse-* mennä yli veden | über ein Wasser fahren.

moγsede- ehättää, saattaa yli | über ein Wasser führen; K. *ma̦vsχe-*.

1955. (MOKΘNΘ?) *mogn* kumpu, mäki | Hügel.

1956. (MUKOMa, MOKOMa) *mukkam* l. *mukka* K. semmoinen | solcher; N. *mohkam*, A. *mokkam*.

mokamvut A. vertaus | Gleichniss.

1957. *mohkam* N., A. *mokam, mokkam*, ks. ed.

1958. *maχt*, ks. *mī*.

1959. (MΘÑA, MAÑA, MAJA) *ma̦ññe* taka | das Hintere: *maññа* K. N. A. (adv. & praep.) jälkeen | nachher, nach; *m. tu̦st* sinun jälkeesi | nach dir; *m. test*, A. *m. dest* sen jälkeen | nachdem; *maññas* taaksepäin | nach hinten; *m. padī* takaperin | rücklings; *ma̦ññeδ* K., N. *mo̦ññeδ* (partit.?) myöhä | spät: *pā̦ll lī m.* — comp. *ma̦ññelest*, K. N. *mañlest* (adv. & praep.) taempana, jäljempänä, myöhemmin | hinter, nach, nachher; — *ma̦ññeleakka̦st* l. *-leakka*, A. *ma̦nlako̦st* (dem.) vähän jäljempänä, vähän myöhemmin | etwas hinterdrein, etwas später; — superl. *ma̦ñemīs*, K. *-ñemus* l. *-ñ'mus*, A. *ma̦nmus*, N. *mājmus* takimmainen, viimeinen | der hinterste, der späteste, der letzte; *ma̦ñemī̦ssi* l. *-ī̦s*, K. *ma̦ñ'mu̦sse*, A. *majimu̦sse* viimeiseksi | zuletzt.

maññalaj perätysten | nach od. hinter einander.

1960. *mij*, ks. *munn*.

1961. (MAJAKA) *mājjeg*, gen. *-ge*, K. *mājeγ*, N. *mājjij* l. *mājij* majava | Bieber.

1962. *majhk* KL. siika, isompi kuin *šāppa* | grössere Schnepelart.

1963. (MAJKo-) *majke-*, impf. *mājgaj* K., A. *majkɵ-* surmata | umbringen.

mąjkje-, impf. *-kuj* l. *-kij* K., A. *majkɵje-* (pass.) kuolla, hukkua | umkommen.

mąjkješguɵ͵tte- K. (inc. ed.).

1964. (MAJTO) *majta*, K. *majt* maito | Milch.

1965. *majn-kiɵ͵tte* l. *m.-koadaj* erään hyönteisen kotero; tavataan koivun-oksissa ja käytetään lääkkeenä hampaansärkyä vastaan | eine Insektenpuppe, welche gegen Zahnschmerzen im Munde gehalten wird.

1966. (MĒJNA) *miejn* K., N. *mejn* mähnä, mäti | Fischrogen.

1967. (MAJNΘSΘ) *majns*, gen. *-nizi*, K. N. *mąjnas* satu | Sage, Märchen.

majnest K. (postp.) -sta, -stä (puhuen) | betreffend, von: *konn m. lī kirjχańč*.-josta on kirjoitettu | von welchem geschrieben ist.

mąjnse-, 3 p. pr. *-nast*, K. kertoa, jutella | erzählen.

1968. *mājeb* N. jälkimmäinen | der spätere od. zweite: *m. ark* tiistai | Dienstag; — *mājmus* N. = *ma͵ñemis*; *majimu͵sse* A. = *ma͵ñemi͵ssi*, ks. *ma͵ññe*.

1969. *mātt*, *mādd* N. A., ks. *mant*.

1970. (MATo) *māht*, gen. *māδ'*, N. matonen | Würmchen.

1971. *maht*, ks. *mī*.

1972. (MATTA-) *mā͵hte-*, 3 p. pr. *māhta*, K. =, osata, taitaa | können, verstehen.

mā͵hte-, 3 p. pr. *-tāja*, K. *mąhtje-* (inc.) oppia, tottua | lernen, sich gewöhnen.

mā̦htijja oppilas, opetuslapsi | Schüler, Jünger, Lehrling.

mätt(ǝ)jam-na̦l A. tottumus, tapa | Gewohnheit.

mā̦tede-, K. *mā̦tχe-*, N. *mättē-*, imperat. *mättat*, opettaa, totuttaa | lehren, unterrichten, angewöhnen.

mā̦tedijja, K. *mā̦tχej* opettaja | Lehrer.

mā̦tna̦htem mahdoton | unmöglich.

mā̦htelĭččĭ- (ĭǝ) opiskella | ein wenig od. allmählich lernen.

māhtalā̦hte- vähän opettaa | ein wenig lehren, einen kleinen Verweis geben.

1973. *meahte-* N. mättää, lastata | laden (z. B. Holz in einen Kahn).

1974. (MIETΘ) *mītt*, K. =, N. *mieht* mesi, hunaja | Honig.

1975. *mietta* (praep.) alaspäin, myöten | hinab, entlang; *m. jogĭ*.

mīδeχe- K. kihlata | verloben; *Mārj leaj mīδeχańč Oaska*.

1976. (MUOTA, MUODA) *mĭ̦tte* (ĭǝ) täti: äidin nuorempi sisar | jüngere Mutterschwester; N. *mua̦dd*.

mĭǝda (amplif.) täti! | Muhme!

1977. (MUOTO) *muaht* N., A. *mot* kasvot | Gesicht.

1978. *muoht* Sem. mitta, ruutimitta | Mass, Pulvermass; *lo̦nt-m.*, *ko̦nt-m.* eri mittoja lintujen ja peurojen ampumista varten | verschiedene Maasse für Vögel und für Rennthiere.

1979. (MUOTTΘKA) *mĭt*, gen. *mĭhtĭge*, K. *mūt*, *mūhteγ* N. *muoht*, *-htǝγ*, A. *mut* lumi | Schnee.

1980. *mā̦tke* (ǫ) kompassi | Compass.

1981. *meaδahk* N. myötätuuli | günstiger Wind.

1982. *mudrǝj* A. (ǫ): *m.-nālla* viekkaudella | mit List.

1983. (MUTOMa) *muttam*, K. *mutam* l. *muta* muutama, joku | Jemand, irgend ein; A. *mottam*.
muttamašt kerran | einmal, einst.

1984. *mūttim*, ks. *ti-m*.

1985. *mottam* A. muutama | Jemand, = *muttam*.

1986. (MOČΘTA) *moččĭₗt*, attr. *-ččis*, K. *moččeδ*, *-ės* l. *-is*, N. *mōhčeδ*, *-ės*, l. *-es*, A. *moččed* kaunis, soma | schön, hübsch.
močide- A. koristaa | schmücken.
moččisme- l. *moǯsme-* kaunistua | schön od. schöner werden.
moččene-, 3 p. pr. *-ččeana*, = ed.

1987. (MACCA-) *mūₗhce-* K. kääntyä | sich umkehren.
mǫhc (?), acc. *mǫc*, KL. käänne, mutka | Krümmung (des Weges).
moacete- A. käännyttää | bekehren.
mūₗhcle- K. (fr.).

1988. (MĒCCA) *miehce (ea)*, K. *miehc* erämaa | ödes Land, Wüste; *vĭₗlgij meahca* läksi metsälle, peuran ajoon | begab sich auf die Jagd, wilde Rennthiere zu jagen.
miehc-pajhk K. autio seutu | öder Ort.

1989. *mĭhcĭ- (ĭe)*, K. *mūhcc-* (ǫ) vaivata, kiduttaa | plagen.
mūhcej kiduttaja, pyöveli | Büttel, Henker.

1990. (MACoKKA) *mūcaₗg*, gen. *-ge*, K. *mūceχ*, N. *mūcek* kesäinen päällysvaate, paidan muotoinen, sarkainen t. parkkinahkainen | ein hemdförmiges, äusseres Sommerkleid aus grobem Wollentuche od. Leder („юпа").

1991. *mǫšše-* K. (ǫ) voidella | schmieren.

1992. *meašše-* N. (ǫ) sotkea (taikinaa) | kneten.

1993. (MUŠTA-) *mušte-* muistaa; arvata | sich erinnern; errathen.

mu͵štem A. muisto | Andenken.

muštje- K. A. (mom.) tulla muistaneeksi | eingedenk werden, sich erinnern; mainita | erwähnen.

muštte- muistuttaa; arvottaa | erinnern; zu errathen geben.

mušttešḱiɵ͵tte- (oa) (inc. ed.).

mušttìs, gen. *-ìzì*, arvotus | Räthsel.

muštle-, 3 p. pr. *-tela*, N. A. =, muistella; mainita | an etwas denken; erwähnen.

1994. *mōšt* N. muisti | Gedächtniss; vert. *mušte-*.

1995. *māzìt* l. *māst*, K. *mąst*, KL. *mązɵ* l. *mąz'*, N. *māsat* l. *-saht*, A. *māsa͵t* takaisin | zurück.

1996. (MIESTɵKA) *mīst*, gen. *-tɛγ'* K., N. *miest* pensas | Strauch.

mīstkańč K. (dem.).

1997. (MɵŃO) *mańńa*, K. N. *mańń* miniä | Schwiegertochter.

1998. (MUOŃɵKA) *mīń*, gen. *-ńńìge*, K. *mūń'* pakkanen | Frost, Kälte.

1999. (MANO) *mānna* kuu; kuukausi | Mond; Monat; K. N. *mānn*, A. *man* kuu | Mond; K. *a͵tt lī mānn pielest* nyt on puolikuu | jetzt ist es Halbmond.

mānn-pajj K., N. *mān-pɵjj* kuukausi | Monat; vert. *jijj-pije*.

mānna-pie͵lle, K. *mānn-pie͵ll* puolikuu | Halbmond.

2000. (MɵNA) *ma͵nne*, K. *ma͵nn*, N. *mɵ͵nn* muna | Ei.

ma͵nn-sijje linnunpesä | Vogelnest.

ma͵nem l. *m.-ča͵lme*, K. N. *m.-ča͵lm* munuainen | Niere.

2001. *mānne-* l. *mannc-* N. (ǫ) pettää | betrügen.

mantamuš A. petos | Betrug.

2002. *ma͵ne*, ks. *mī*.

2003. (MΘNΘ-) *mannĭ-*, K. N. *monne-*, A. *monno-* mennä | gehen.

ma͔nne, A. *monnoj* menevä, menijä; mennyt, viimeksi kulunut | gehend; vergangen, letztverwichen.

monnom A. meno | Verlauf.

2004. (MUNΘ, MONΘ) *munn* l. *mun*, K. =, N. A. *mon;* dual. *munaj*, K. =, N. *mąna;* plur. *mij*, K. N. A. =, minä | ich.

2005. *mon* N. A., ks. *munn*.

2006. (MANTO) *mant*, gen. *mand*, lat. *mantu* A., N. *mātt*, gen. *mādd*, maa, mantu | Land, Erde.

madd-torγestomuš A. maanjäristys | Erdbeben.

mānt, gen. *-tĭge*, K. *mąnt*, *-teγ*, A. *mant*, *-toγ*, tyvi | Wurzelende (eines Baumes).

māndĭr, gen. *-ntĭrĭ*, manner | das feste Land.

māndĭr-ā͔hke isän t. äidin isoäiti | Grossmutter des Vaters od. der Mutter.

2007. *meanda* K., N. *miadda* pois | weg, fort.

2008. *mientuš*, gen. *-užĭ*, metsäpeura | wildes Rennthier. (Vert. *Mintĭš*.)

2009. *ma͔ntem*, ks. *mī*.

2010. (MĒNANA) *mienen*, gen. *-nc*, mähnä, mäti | Fischrogen; K. N. *miejn*, *mejn*.

2011. *ma͔nl* . . ., *ma͔nm* . . . A., ks. *ma͔ññe*.

2012. (MERΘ) *mierr*, K. N. =, A. *ḿer* meri | Meer, die See.

ḿer'-sopt A. (merenvaahto:) merisieni | (Meerschaum:) Schwamm.

mierr-rĭnt K. merenranta | Meeresufer.

mierĭ-vīrre merieläin: hylje yleensä | Seethier: Seehund im Allgemeinen.

2013. (MĒRA) *mierre*, K. N. *mie͔rr*, A. acc. *mie͔r*, (ϱ) mitta, määrä | Mass.

mierrede-, K. *mieᵢrde-* l. *-δe-*, N. *mieᵢrrē-* mitata | messen.

2014. (MUORΘ) *mïrr*, K. *mūrr*, N. *muorr*, A. *mur* puu | Holz, Baum.

mïrï-aᵢlke vesa | Sprössling.

mïrr-pajkaj puupala | Holzstück.

mïrï-patt matala kanto | niedriger Baumstumpf.

2015. *mïrr* K. (ϱ) rauha | Frieden.

mïrdattï-, K. *mïrdette-* l. *mïrδɵtte-* sopia | sich versöhnen.

mïrdɵttej K. rauhantekijä | friedfertig.

2016. *mïrra* l. *mrra*, K. *mïrr*, N. *mēr*, A. *ḿer* (ϱ) maakunta, mailma | Gau, Welt, Volk.

2017. (MŌRΘ-) *mïɵrrï- (oa)* murtaa | brechen.

2018. (MARKKA) *māᵢrhke*, K. *maᵢrhk* rupla | Rubel.

markseš, gen. *-sa*, N. ruplahinen, rupla | Rubelstück, Rubel.

2019. (MĒRKoNA-) *mearkne-* K. N. märätä, mädätä | faulen, modern, verwesen.

2020. *mārje-*, 3 p. pr. *-raj*, K. t. N. (ϱ) tahrata, liata | beschmutzen, besudeln.

2021. (MUORJA) *mïrje (ïɵ)*, K. *mūrj*, N. *muorj*, A. *murj* marja | Beere.

muorj-čɵlmaš N. yksi marja | eine einzelne Beere.

mïrje-sāᵢhpe marjamehu | Beerensaft.

2022. (MIERATTA-) *mīrede-*, K. *mūrχe-*, 3 p. pr. *-reaht*, märehtiä | wiederkäuen.

2023. (MURTA-) *muᵢrte-*, K. N. A. =, murtaa | zerbrechen, zerschlagen.

murtje-, 3 p. pr. *-taj*, K. N. (refl. & pass.).

murtstallɵ- A. rikkoa | zerbrechen; *leńč murtstalmańč.*

mu₍rtle- A. (mom.).

murtlatt̄-, K. *murtlꝋtte-* särkyä; loukkautua | sich zerschlagen, zerschlagen werden; sich verletzen.

murtlꝋttꝋj A. maahan repijä | der niederreisst.

2024. (MŌRoNA-) *moarne-*, 3 p. pr. *-rran*, N. herätä | erwachen.

2025. *morlā₍hte-* liata | beschmutzen; vert. *mārje-* (ϱ марать).

2026. *mā₍ll* K., N. *ma₍ll* mahla | Baumsaft, Birkensaft.

2027. (MALA) *mā₍lle* ateria | Mahlzeit.

2028. *ma₍lle*, ks. *mī*.

2029. *mꝋl* N. (ϱ) saippua | Seife.

2030. (MIELꝋ) *mīll*, K. A. =, N. *miell* mieli; ymmärrys | Sinn; Verstand; K. *koχt tōn' mīlest lī* kuinka sinun mielestäsi on? | wie dünkt dich?

mīll-olmīj mielevä mies | ein verständiger Mensch.

mīllaš, gen. *-ažī*, N. *mielleš* järkevä | klug.

mīlte- K. mieltyä | Gefallen finden: *Irod mīltīj so₍nne.*

mīl'χemmes K., A. *miltꝋmes* mieletön, ymmärtämätön | unklug.

mīllꝋv l. *-llev*, attr. *mīlves* mielevä | klug.

mīllꝋvvūtt, *mīllevvūtt* l. *mīllvesvūtt* K. (n. qval.).

milmānas l. *-nꝋs* A. viisas | weise, klug.

2031. *mīꝋllī-* (?), 3 p. pr. *moalla*, (ϱ) loitsia | beschwören (ϱ молить beten).

mīꝋ₍letfe (ϱ) rukous | Gebet.

mīꝋldattī- rukoilla | beten.

2032. (MꝋLKKA) *ma₍lhk* K., N. *mo₍lhk* (attr.) väärä | krumm; *m. mūrr;* vert. *mīꝋ₍lhke.*

ma₍lkχemmes K. vilpitön | ohne Falsch.

2033. *mie₍lk* N. maito | Milch.

2034. (MIELKΘ) *milk* rinnan keskikohta, rintaluu | Mitte der Brust, Brustbein.

milkĭ-tāikte l. *milkāikte* rintaluu | Brustbein; *pīss milkaktat* piru vieköön rintaluusi! (tavall. kirous) | der Teufel hole deinen Brustknochen! (gewöhnl. Fluch).

2035. (MŌLKKA) *mĭeilhke (oa)* mutka | Krümmung.

2036. *mealgaj* hiljaa | leise.

2037. *målet-sāin'* K., N. *māleht-sain'* plur. (ϱ) rukous | Gebet; vert. 2031.

2038. (MIELTI) *mīlte*, *-lt* l. *-lti*, K. *mīlt*, KL. *milti*, N. *melt*, A. *meilt* (postp. & adv.) myötä, mukaan, myöten, kautta; saakka | mit; nach, durch; bis, an; *vāilti mīldes* otti myötänsä | nahm mit sich; *viertaiz mīlte pĭeittev* kulkevat lastuja myöten, seuraavat lastuja | sie folgen den Spänen; *aiges kieǯe m.* ikänsä loppuun asti, kaiken ikänsä | sein Leben lang; *jiennĭge aintik m.* paljonko annoit myötäjäisiksi? | wie viel hast du als Mitgabe gegeben? *Tālla m. sukkĭli* T. rupesi soutamaan perässä | der Riese fing an nach zu rudern.

mieltšat l. *mielččat*, *-čča* myöskin | auch, ebenfalls.

2039. *mĭeolda* (pro *mĭeolĭda*) (ϱ) nuorikko | junge, neuverheirathete Frau.

2040. (MULTTA) *muilhte*, K. *muilht* saippua | Seife.

muilhte-čāicce saippuavesi | Seifenwasser.

2041. *mailša* isompi kanto | höherer Baumstumpf.

2042. (MOLŠA) *mĭeilše-tāikte* l. *mĭeilšāikte* nilkkaluu | Fussknöchel.

2043. *måbv* (attr.) N. pieni, hieno (rahat, haulit) | klein (Geld, Hagel); *måbvaz* (praed.); vert. *mivv*.

2044. *mivv* K. pieni, hieno (rahat, naulat, haulit) | klein (z. B. Geld, Nägel, Hagel); vert *mabv.*
2045. *maɩvsχe-* K., 3 p. pr. *-seaht,* = *moγsede-.*
2046. *mom...,* ks. *mī.*

2047. *kodšek* (L.) Oxytropis.
2048. *kuʒ-tañas* suopursu | Porsch.
2049. *koaskrem-sujn* (Lusmjavr) nokkonen | Nessel.
2050. *kirr, kir-last* (Lusmjavr, Kolmjavr) vaivaiskoivu | Zwergbirke.
2051. *kurr* kuru, rotko | Schlucht.
2052. *kārnas, k.-sujn* (Lusmjavr, Kolmjavr) Arctostaphylos alpina?
2053. *kielikam* (L.) Gyrophora.
2054. *xōrom* (L., Lusmjavr) horsma | Epilobium angustifolium.
2055. *jiegel,* gen. *jeakkalĭ,* K. =, N. *jeel, jāhkal,* peuranjäkälä | Rennthiermoos.
2056. *joñ-tañas* (Lusmjavr, Kolmjavr) puolanvarsi | Preiselbeerstrauch.
2057. *tañas,* ks. *kuʒ-t., joñ-t.*
2058. *tuom* l. *tum* (L.) tuomi | Faulbaum.
2059. *čiχau* (Porojavr, Kolmjavr) Veratrum.
2060. *čēre-uɵjv-sujn* (Lusmjavr) Matricaria inodora.
2061. *čilm-mūrr* (L.) kuusama | Geissblatt, Lonicera.
2062. *čĭmnos* (Lusmjavr) sianmustikka | Krähenbeere, Empetrum nigrum.
2063. *sujten-sujn* (Shagajavr) sananjalka | Farnkraut.
2064. *ńurr* kari | Klippe.
2065. *nuert* (L., Lusmjavr) kataja | Wachholder; = 1187.

2066. *rasn* (L., Lusmjavr) pihlaja | Eberesche; vert. 1262.

2067. *rîhp-joññ* (Lusmjavr), *rîp-murj* (Kolmjavr) karpalo | Kransbeere.

2068. *lampohk-sujn* (Porojavr, Shagajavr) niittyvilla | Wiesenwolle, Eriophorum.

2069. *pajj* (L.) paju | Weide.

2070. *pujje* (Lusmjavr) = ed.

2071. *pąjne* (L.), *pąjn-sujn* (Porojavr, Kolmjavr), *pajne-ras* (Nurtjavr) lieko | Lycopodium.

2072. *piena-murj* (Porojavr, Shagajavr) Cornus.

2073. *poarrev* lauta | Brett.

2074. *oetmoš-last* (Lusmjavr, Kolmjavr) juovukanvarsi | Blaubeerstaude.

2075. *vatt* mäki | Anhöhe.

2076. *olojn* l. *ollojn* (Lusmjavr) Andromeda; (Lusmjavr, Kolmjavr) pursu | Porsch.

2077. *mana* suvanto; järvi, jonka läpi juoksee joki | tiefere und breitere Stelle in einem Flusse; See, durch welchen ein Fluss fliesst.

Nimiluettelo. — Namenverzeichniss.

Āᵢke-jaᵢvre järvi Turjan Lapissa, jonka rannalla ennen asui Lappalaisia | ein See im östlichsten Theile der Halbinsel Kola, an dessen Ufern ehemals Lappen wohnten (Бабье озеро).

Āᵢhkeᵢl, *A. sijt* Akkala.

Āččerokk Ponoi-joen vasemmanpuolisia syrjäjokia, jonka varrella Lumbovskin talvikylä on | Nebenfluss des Ponoiflusses von Norden, an dessen Ufer die Winterstation der Lumbovskischen Lappen liegt.

Āc, gen. *āccʹe*, paha naispuolinen olento, pienempi ihmistä; heitä oli tarun mukaan 4, äiti ja kolme tytärtä, jotka vihdoin kirottiin hämähäkeiksi | böses weibliches Wesen, kleiner als der Mensch, deren es nach der Sage 4 gab, die Mutter mit drei Töchtern; zuletzt sollen sie in Spinnen verwandelt worden sein. (Vert. Norj. lp. *Haccečan*.)

Aᵢnn K. Anna; *Ānnagaj*, N. *Anniš* (dem.).

Aᵢnn-jaᵢvre Sem. järvi, jonka kautta Jokonga juoksee | ein vom Jokonga durchflossener See.

Aᵢnes-mana-jaᵢvre Sem. eräs niistä järvistä, joiden kautta Jokonga virtaa | vom Jokonga durchflossener See.

Ars-jokk Sem. pienempi, Jäämereen laskeva joki, jonka suussa semiostrovilaisten Lappalaisten kesäpaikka on | Flüsschen, an dessen Mündung die Sommerstation der Semiostrowschen Lappen liegt.

Ars-jokk-sijt Sem. Varzin, Semiostrovilaisten kesäkylä | Sommerstation der Semiostr. Lappen.

Abram K., N. *Abr* Abraham.

Θvvan Iivana | Iwan, Johann.

Θver Jokostr. Imandra.

Āmpĭrdĭk l. *Sāla-Ā.* Sem., Lappalaisten jumalia, *Kārva*'n veli | lappischer Gott, Bruder des *Kārva.*

Kukšin-sātk Sem. Sem-ostrova'n kalastuspaikka | der Fischerhafen Sem-ostrowa.

Ko-jaivr L. pieni järvi, jonka kautta *Kūrk-jokk* juoksee | kleiner vom *Kūrk-jokk* durchflossener See.

Koajvam-oajaj Jokongan syrjäjokia oikealta, jonka varrella Jokongan syksykylä on | Nebenfluss des Jokonga von der rechten Seite; an demselben liegt die Herbststation Jokonga.

Kietk-jaivre: Pĭjj-K.-j. & *Vūille-K.-j.* Sem., kaksi salmella yhdistettyä järveä | zwei durch einen Sund vereinigte Seen.

Kotraht N. Kondratij.

Kĭθttem- l. *Kuottem-jaivre sijt* Kuroptjovskin talvikylä (joka tätä nykyä ei ole minkään järven rannalla) | die Winterstation Kuroptjowsk.

Koaiste Konstantin.

Koant-jaivre Ljav. lampi, jonka rannalla Ljavoserskin talvikylä on | kleiner See an welchem der Winterpogost Ljawosersk liegt.

Kintuš l. *-tĭš, K. sijt* Kamensk; *Kindĭžnehke* Kamenskilainen | Kamenskischer Lappe; *Pijje-Kintuš* varsinaisen Kamenskin yläpuolella, 30 virstaa siitä oleva pieni kylä, jossa asuu 5 perhettä | ein Dörfchen 30 Werst oberhalb des eigentlichen Kamensk, mit 5 Lappenfamilien.

Kant-luχt A. Kantalahti.

Kanca-jaᵢvre Sem. pieni lampi, josta Jokonga alkaa, ja sen likellä oleva *Šureamp K.-j.*, jonka läpi J. juoksee | kleiner See, wo der Jokonga entspringt, und *Šureamp K.-j.*, durch welchen er bald nachher fliesst.

Kun-suol Jokostr. Imandran saaria | eine Insel im Imandrasee.

Kūrk-jokk L. joki, joka alkaa *Sijj-jaᵢvr*'esta ja laskee idästä *Lū-jaᵢvr*'een | ziemlich grosser Bach, der aus dem *Sijj-jaᵢvr* entspringt und von Osten in den *Lū-jaᵢvr* fällt.

Kārjil, gen. *-ile*, Karjala, -lainen | Karelen, -ler; *Kārjilaks* l. *-lags* karjalaksi | karelisch (adv.).

Kōrdoγ l. *-djoγ*, *K. sijt* K., Voronensk.

Kirt-jaᵢvre Sem. järvi, jonka kautta Jokonga juoksee | vom Jokonga durchflossener See.

Kārsmoj-jogìńč: *Uᵢrte*'sta alkava joki, joka juoksee Kuroptjovskin lähitse ja vasemmalta laskee Ponoi-jokeen | auf dem *Uᵢrte* entspringendes, unweit von Kuroptjowsk fliessendes Flüsschen, welches von Norden in den Ponoi-fluss fällt.

Kārva l. *Sūla-Gārva* Sem., Pon. *Kārvaj*, Lappalaisten jumalia, *Ruhtnas* jumalan apulainen | lappischer Gott, Mithelfer des *Ruhtnas*.

Kildińč, *K. sijt* Kildinin lappalaiskylä | der Pogost Kildin unweit von Kola.

Kuolnok K. Kuolla | Kola.

Kìlmokk Ponoi-joen vasemmanpuolisia sivujokia | Nebenfluss des Ponoi, von Norden.

Kāᵢlm-jaᵢvre Sem. viimeinen järvi, jonka läpi Jokonga juoksee yläpuolella Semiostrovskin talvikylää; sen kohdalla *Uᵢrte* loppuu | der letzte See, durch welchen der

Jokonga oberhalb des Sem. Winterpogosts fliesst; in der Nähe desselben endet der *Uᵢrte*.

Kolm-jaᵢvre & *Vūᵢlle-K.-j.* Sem. kaksi toistensa yhteydessä olevaa järveä, joiden kautta Jokonga juoksee | vom Jokonga durchflossene Seen.

Kuvt-suol Jokostr. Imandran saaria | Insel im Imandra.

Kavril, K. *Kovril*, N. *Kaurel* Gabriel.

Koamtka Sem., Lapin jumalia, *Rāᵢz-sijt*'in veli | lappische Gottheit, Bruder des *Rāᵢz-sijt*.

Kamenəhp KL.: *Lū-jaᵢvr*'en eteläpuolella oleva pienenlainen tunturi | ziemlich kleiner Berg südlich vom *Lū-jaᵢvr*.

Xārlov noin 15 peninkulman pituinen joki, joka alkaa *Lej-jaᵢvre*'sta ja laskee Jäämereen, Kharlovskaja salma'an, jossa Ljavozerskin kesäkylä on | ungefähr 15 Meilen langer Fluss, der dem *Lej-jaᵢvre* entströmt und in das Eismeer in Charlowskaja salma fällt, wo die Sommerstation Ljawozersk liegt.

Xōməs K. Tuomas | Thomas.

Jākka, K. N. *Jāk*, gen. *Jahku*, A. gen. *Jakku*, Jaakko | Jakob.

Jōᵢχmī N. Jefim.

Jitt-vūnn Jokostr. eräs Imandran lahti | eine Bucht des Imandra.

I̊ssakk K. Iisakki | Isaak.

Jierk-pīərr-jaᵢvre Sem. eräs järvi, jonka kautta Jokonga juoksee | vom Jokonga durchflossener See.

Jirisk, K. *I̊rīšk*, N. *Irišk* Iro | Irene.

Jearmeχ N. eräs satama läntisessä Kuollan Lapissa | ein Hafen im westlichen Kola-Lappland.

Jermij A. Jeremias.

Jilja, K. *Ilj*, N. *Elj*, A. *Ill* Elias.

Illip K. Filip.

Jovkuj l. *Jofkuj*, *J. sijt* Jokongan kyläkunta | das Dorf Jokonga.

Jovk-jokk Sem. Jokongan joki | der Fluss Jokonga.

Jovkᶥnehke Jokongalainen | Lappe vom Jokonga.

Javγar N. Yrjö | Georg (Егоръ).

Jāᵢvse Eusebius (Евсевій, Евсей).

Juvvan, N. *Evvan* Iivana | Iwan.

Jaᵢvr-kiečče Sem, pieni järvi, jonka läpi Jokonga juoksee, 7 virst. tämän suusta | kleiner vom Jokonga durchflossener See, 7 Werst von dessen Mündung.

(TAJO) *Tājja* Saksa, Norja, Ruotsi, Suomi | Deutschland, Schweden, Norwegen, Finnland; *Tājis* saksaksi j. n. e. | deutsch u. s. w. (adv.); *Tāja kīll* saksankieli j. n. e. | das Deutsche u. s. w.; *Tāj-nijpe* linkkuveitsi | Einlegemesser; *Tājńč* Saksalainen j. n. e. | ein Deutscher u. s. w. (= нѣмецъ, по нѣмецки, нѣмецкій языкъ).

Tānl, gen. *-nnᶥlᶥ*, K. *Tannil*, N. *Tānnel*, A. *Tannil* Taneli | Daniel.

(TARO) *Tārra*, gen. *Tāra*, Venäjä | Russland; *Tārus* venäjäksi | russisch (adv.); *Tārlaj* Venäläinen | Russe.

Tᶥorχem, dem. *-maj* Trofim.

Tārje, K. *Tārij*, N. KL. *Tārj* Daria.

(TΘRJA) *Tarje* Turja, itäisin osa Kuollan Lappia | der östlichste Theil von Kola-Lappland; *tarjas* turjaksi | terlappisch (adv.); *Tarje kīll* Turjan murre | das Terlappische; *Tarje olmuj* l. *Tarjalaj*, *-jelaj* Turjan Lappalainen | Ter-lappe.

Tīrmes, *Tiermes*, *Termes* Ukko, ukkonen, ks. Sanak. 647. | Gott des Donners, Donner, s. Wörterb. 647.

(TALO) *Tālla* rikas ja väkevä, mutta tuhma jättiläinen | reicher und kräftiger, aber einfältiger Riese (= Norj. lp. *Stallo*, Ruots. lp. *Stālu*); K. N. *tāll* karhu | Bär; ks. Sanak. 651.

Teappa, K. N. *Teahpan* Teppo | Stephan.

Tavaj, Sem. *Tavā* Lappalaisten jumalia, kalastuksen ja metsästyksen suojelija | lappische Gottheit des Fischfanges und der Jagd; *Tavā-ajk* edellisen äiti | Mutter des *Tavā*.

Dgvĭd Taavetti | David.

Čoᵢhk-suol eräs Imandran saari | Insel im Imanda (Высокій островъ).

Čuᵢk-sūl l. *Čuᵢhk-suol, Č.-s. sijt* Jokostrov.

Čuᵢtte, Čutt l. *Čuᵢttelaj* Tshuudi, saduissa mainittu vihollinen rosvokansa | Tschude, märchenhaftes, feindliches Räubervolk.

Čoalm-jaᵢvre Sem. järvi, jonka kautta Jokonga juoksee | vom Jokonga durchflossener See.

Čuvdgaj: Kĭlmokk jokeen laskeva puro, jonka varrella Lumbovskin syyskylä on | Nebenfluss des *Kĭlmokk*, an welchem die Herbststation Lumbowsk liegt (Чуденьга l. Тюденьга); — *Čuvt-vatt* mainitun kylän läheisyydessä oleva mäki, josta tämä joki alkaa | Anhöhe in der Nähe dieses Dorfes, an welchem der genannte Bach entspringt.

Šant-ajk Sem. seuraavan äiti | Mutter des Folgenden (богородица).

Šanta-Ruhtnas Sem., Venäjän Lappalaisten ylin jumala | höchster Gott der russ. Lappen (= Христосъ; vert. Tverin Karjal. *Šiindü-ruohtinas*).

Šanta-Meatmas Sem. edellisen veli | Bruder des Vorhergehenden.

Sijt, gen. *-tĭ*, l. *S. kāᵢles* Sem., veljesjumalien *Rāᵢz-Sijt*'in ja *Koamtka*'n yhteinen nimi; suojelevat kalastusta ja ihmisen terveyttä | gemeinschaftlicher Name zweier

verbrüderten Götter, *Rūᵢz-Sijt* und *Koamtka*, die den Fischfang und die Gesundheit der Menschen hüten.

Siejte-gaᵢlles, Pon. *Sĭttĭ-kaᵢlles* = ed.

Sejt-jaᵢvr L. *Lū-jaᵢvr*'en pohjoispään länsipuolella oleva pieni järvi | kleiner See westlich von der nördlichen Spitze des *Lū-jaᵢvr.*

Seajv-suol Jokostr. Imandran saaria | Insel im Imandra (Сѣть-островъ).

Sijj-jaᵢvr L. isonlainen järvi, joka *Kūrk-jokk* joen kautta purkaa vetensä *Lū-jaᵢvr*'een | ziemlich grosser See, welcher durch den *Kūrk-jokk* in den *Lū-jaᵢvr* sich ergiesst.

Sied-vun Sem. *Šante-Ruhtnas* jumalan setä t. eno | Onkel des *Šante-Ruhtnas.*

Sosnĭəfke, S. sijt Sosnovka.

Sūnγel l. *Sūnjel, S. sijt* Songel.

Səᵢrvis-suol Jokostr., Imandran saaria | Insel im Imandra.

Sāla-Ampĭrdĭk, ks. *Āmpĭrdik.*

Sāla-Gārva, ks. *Kārva.*

Sāla-jaᵢvre Ljav., pieni *Koant-jaᵢvre*'en laskeva lampi | kleiner in den *Koant-jaᵢvre* ausmündender See.

Saᵢv'tij N. Savvatij.

Savvan-tundar A., Kantalahden ja Imandran välillä, likellä edellistä oleva korkea tunturi | hoher Berg zwischen dem Imandra und Kantalahti, nahe zum letztgenannten (Плѣсовая гора).

Sĭvn-lĭəhka peninkulman pituinen, korkea, yksinäinen vuori, 5 virstaa Ponoi-joen pohjoispuolella, jotenkin Kamenskin kohdalla | hoher, 10 Werst langer, einsamer Berg 5 Werst nördlich vom Flusse Ponoi, unweit von Kamensk.

(SAMA) *Sāᵢmme* Lappi | Lappland; *Sāᵢme kĭll* Lapinkieli

| das Lappische; *sāmas* lapiksi | lappisch (adv.); *Sā*,-*melaj* Lappalainen | Lappländer, Lappe.

Sĭmman, K. =, A. *Semman* Simon.

Sĭmp-ja,*vr* Jokostr. *Umb-ja*,*vr*'en ja Imandran välillä oleva järvi | ein See zwischen dem *Umb-ja*,*vr* und dem Imandra (Сомбозеро).

Ńukč-jokk Ponoin vasemmanpuolisia syrjäjokia | Nebenfluss des Ponoi von links (Лебежья рѣка).

Ńargaj Svjatoi nos.

Nuoht-ja,*vr*, *N.-j. sijt* Nuottajärvi | Notozero.

Ńiester-suol Jokostr., Imandran saaria | Insel im Imandra.

Nu,*rk-suol* Jokostr., Imandran saaria | Insel im Imandra (Крутой островъ).

Nuərt-Sā,*me*, *N.-S. sijt* K., Semiostrovsk (= Varzin & Ljavozersk).

Nealəńč-suol Jokostr. Imandran saaria | Insel im Imandra.

Rik-suol Jokostr. Imandran länsirannalla oleva niemi | Halbinsel am westlichen Ufer des Imandra (Рикотайбала).

Rujt-suol Jokostr. Imandran saaria | Insel im Imandra.

Ruhtnas Sem. = *Šanta-R.*

Rā,*z-ajk* Sem. naisjumala, joka poronhoitoa suojelee | lappische Göttin, Beschützerin der Rennthierzucht.

Rĭst-mĭrr-ńa,*rgij* niemi Turjan Lapissa | Halbinsel in Ter-Lappland.

Rā,*z-sijt* Sem., eräs jumala, Koamtkan veli | lappischer Gott, Bruder des Koamtka; vert. *Sijt.*

Rovvĭ Sem., etelän puolelta *Kā*,*lme-ja*,*vre*'en laskeva joki | Nebenfluss des Jokonga von rechts; mündet in den *Kā*,*lme-ja*,*vre*, dessen Wasser vom Jokonga aufgenommen wird.

Luhke, K. N. *Lu*,*hk* Lukas.

Lej-jaᵢvre Ljavozero, järvi, josta *Xārlov* joki alkaa; samanniminen talvikylä on nykyään *Koant-jaᵢvre*'n rannalla, 2 virstaa yllämainitusta | Ljawozero, ein See, wo *Xārlov* entspringt; Der Winterpogost *Lej-jaᵢvre sijt* liegt jetzt nicht bei dem nämlichen See, sondern 2 Werst davon, beim *Koant-jaᵢvre*.

Lū-jaᵢvr l. *Luj-jaᵢvr* L., Lovozero; *Lū-jaᵢvr-uᵢrt* harju, joka alkaen *Lū-jaᵢvr*'en rannasta kulkee *Umb-jaᵢvr*'een päin | Bergrücken zwischen dem *Lū-jaᵢvr* und dem *Umb-jaᵢvr*; fängt ummittelbar beim erstgenannten an.

Loᵢnte-mana-jokk Sem. joki, joka vasemmalta l. pohjoispuolelta laskee Jokongaan | Nebenfluss des Jokonga, von links.

Lānn-suol likellä Jokostrovaa oleva Imandran saari | Insel im Imandra bei Jokostrow (Могилый островъ).

Lāvra, K. *Lovr*, N. *Laur* Lauri | Lorenz.

Luᵢmbes l. *Lĭᵢmbes*, gen. *-mpeze*, *L. sijt* Lumbovsk; *Lĭᵢmbesnehke* Lumbovskilainen | Lappe von Lumbowsk.

Peaht N. Pieti | Peter.

Piehtklĭńč Jokostr., Imandran lahdelma | kleine Bucht vom Imandra; *Piehtkla-suol* sen suussa oleva saari | Insel in der Mündung dieser Bucht.

Pett-suol Jokostr., Imandran saari | Insel im Imandra.

Piettĭᵢr, gen. *-ᵢre*, K. *Pieδar*, A. *Pedar*, lat. *Pedre*, Pietari | Petrus.

Pāčyaš, *P. sijt* Paatsjoen suussa oleva Lappalaiskylä | Pazereka, Pasvig.

Pieč-jaᵢvre & *Vūᵢlle-P.-j.* Sem., kaksi, 4 virstan päässä toisistaan olevaa järveä, joiden läpi Jokonga juoksee | zwei vom Jokonga durchflossene, vier Werst von einander belegene Seen.

Piecc-vunn Jokostr., Imandran koillis-osassa oleva lahti | Bucht am nordöstlichen Theile des Imandra.

Peaccem, *P. sijt* Petshenga.

Pionne, gen. =, Ponoi.

Por-jaivre Sem., eräs järvi | ein See.

Pāvvīl, K. *Povvel*, N. *Poavvel* Paavali | Paul.

Oakka Foka | Phokas.

Vīkč-jokk joki, joka alkaen *Uirte*'n pohjoisrinteeltä, 30 virstaa *Jigskaj*'sta, juoksee *Vīkč-jaivre*'n kautta ja laskee Jokongaan | ein Fluss, welcher auf der nördlichen Seite des *Uirte*, 30 werst vom *Jigskaj* entspringt, durch den *Vīkč-jaivre* fliesst und in den Jokonga fällt; — *Vīkč-* l. Sem. *Vūkč-jaivre* melkein pyöreä 5 virstan pituinen ja levyinen järvi | ein beinahe runder, 5 Werst langer und breiter See.

Ohkmij N. Eufemia.

Oχt-kaint Jokostr., iso lahti Imandran eteläosassa | grosse Bucht am südlichen Theil des Imandra.

Uoiñkes Sem., miespuolinen jumala | lappischer Gott; *Uoiñkes-ajk* hänen äitinsä | seine Mutter.

Oj, dem. *Ojjiš*, *Ojjeneš* N. Outi | Evdokia (Авдотья).

Viotir Feodor.

Uitrij l. *Uhtrea* N. Antero | Andreas.

Vačlaj: Ńukč-jokk joen syrjäjoki, jonka varrella Jokongan talvikylä on | Nebenfluss des *Ńukč-jokk* von links; an demselben liegt die Winterstation Jokonga.

Vucc-jokk Ljav., parin virstan pituinen joki, joka yhdistää *Koant-jaivre*'n ja *Lej-jaivre*'n | ungefähr 2 Werst langes Flüsschen, welches *Koant-jaivre* mit *Lej-jaivre* verbindet.

Uoisk (oa), N. A. *Oisk* Josef.

Vāssil' l. *Vasel*, N. *Vaisk* Vasili.

Vioissep Josef.

Ontarĭ, K. *Uoịntrej* Antero | Andreas.

Viorjila kĭll Semiostrovskin ja Kildinin lappalaismurre Turjan murteen vastakohtana | Mundart der Semiostrowschen und Kildinschen Lappen als Gegensatz der Terschen; *viorjemaks* mainitulla murteella | in dieser Mundart (vert. Sanak.).

Ōro-vuonn Uuravuono | die Ora-bucht.

Uịrte selänne ja vedenjakaja, joka alkaa 20—30 virstaa Lumbovskin syksykylän itäpuolella, kulkee luoteista suuntaa noin 10 peninkulman päässä Jäämeren rannasta ja päättyy *Kaịlm-jaịvren* kohdalla | Landrücken und Wasserscheide; fängt 20—30 Werst westlich von der Herbststation Lumbovsk an, erstreckt sich zwischen der Herbststation und dem Winterpogost der Jokongischen Lappen nach Nordwesten, in einer Entfernung von ungefähr 100 Werst von der Küste des Eismeeres und endet beim *Kaịlm-jaịvre* (Кейва).

Vārvaịn, K. N. *-van*, dem. *Vārvanaj* Barbara.

Viịle, N. *Feịlk* Filip.

Violeksantr, K. *Oịleχsandor*, N. *Oịlsander* Alexander.

Violizij, K. *Ūịlesej*, N. *Oịlsij* Aleksi | Alexius.

Oafanas Athanasius.

Fioma l. K. *Fomm* Tuomas | Thomas.

I̊omeljan Emilian.

Umptik Jokostr., L. *Umbtakk* korkea vuori Imandran itäpuolella, *Lū-jaịvr-uịrt*'in jatko | hohes Gebirge östlich vom Imandra, Fortsetzung des *Lū-jaịvr-uịrt* (Хибинскія горы); — *Umb-jaịvr* Umbozero.

Maksin, K. *Mαχsin* Maksima | Maximus.

Mikla K. Nikolai.

Mikalij, N. *Meahkal* l. *Mīhkal* Mikko | Michael.

Mūịtk, *M. sijt* Mutka, Motka.

Mitrij, K. *-rej*, N. *Mētrej* Mitri | Demetrius.

Māhtvej K. Matti | Matthias.

Meatmas, ks. *Šanta-M.*

Mož-vūnn Jokostr. Imandran lahtia, jossa asuu 3 Jokostrovilaista lappalaisperhettä | Bucht vom Imandra, wo drei Jokostrowische Lappenfamilien wohnen.

Māš N. = *Maksin.*

Moissej l. *Mojsej* Moses.

Māseilg, *M. sijt* lappalaiskylä Imandran pohjoispuolella | lappisches Dorf nördlich vom Imandra.

Mońč-tundar Jokostr., vuori Imandran länsipuolella (?) | Berg westlich von Imandra (?).

Mintiš, gen. *Meantaš*, Sem. eräs jumala | lappischer Gott; *Meantaš-ajk* hänen äitinsä | seine Mutter (Vert. *mientuš* Sanak.).

Mārj l. *Marj* Maria.

Suomalainen sanaluettelo.

(Numerot viittaavat Sanakirjan sanaheimoihin.)

Deutsches Wortregister.

(Die Zahlen beziehen sich auf die Wortfamilien des Wörterbuchs.)

II.

Kielennäytteitä.

Sprachproben.

Turjan murretta. — Terscher Dialekt.

A. Lumbovsk *(Lìmbes).*

1.

Sā‚hpliñke porij lejpe, karì porij, tagazi vans lejpe-karr-pajkest. Son jišti vanzi, ja‚vre milte vì‚lki vanzel. No vā‚lti son toavružì čuzu, vā‚lti son pìjtegijt, vā‚lti son na‚vtijt, piengijt ja rīmnijt, kìmčt ja olknekijt; lo‚ndijt vā‚ldij, kìeckemijt ja čāfa‚ñkijt vanzis. Je vì‚lki son, vanzes lāttani, sij kommanin; vìjjin rìntì, pìk popalin rìntì. — Sā‚hpliñke sievtčatta, što munì vans lej, kul', čītte jiennìj jištnijt. Sij kā‚nc kā‚nces toarragìettin, na‚vte na‚vte pealla, lo‚nte lo‚nte pealla. Sij tìerrìn kolm jige. Muttam lo‚nte tagazin poncta, na‚vte tagazin kìšksolmìjn tìlji gìejm. Ma‚ññelest šičkantkìe‚tten na‚vte ja lo‚nte.

2, a).

Jiellin kalnča, kìjj kāpkijnes. Sist lej nijt ja a‚lke. Piejve poatta, son vìelka vanččet, šillet, mi popāla. Kāpkis sārna, što jo‚kki vierta‚zt jieì kìntč. Muttamašt kāpkes jo‚kki vierta‚zt kìntči. — Kuht, kul', kìjjìm jī lìšt vierta‚zt kìntčet jo‚kki? — Pijjas jogì vì‚lke Čutte, što „viertazì liev, tobelt jielle liev.“ — No ja viertaz milte pìettin, ka‚vnin jiellijt sist. Čutte pìettin koatta, Čutte šu‚remìs Sā‚me kāppìje aska‚di; ka-

raulgĭəttin, što kĭəˌss kĭjjis poatta. Kĭjjis pĭədij miecest, sij kĭjs korrin, Čude taˌkke, kĭχt kīt sieˌlge bealla, kaštīn nuˌmpe loajta-bealla. Ji oattijin. Jij tagazi. Jikka nijdij olkuzĭ vĭˌlkkĭədi; taˌtte Sāˌmmelaj cealhka, što pĭət nijtńim, piest kīt kĭˌtt sijja! Nijdij cealhka: ott āčńi sārnam; nijt jĭ čĭhpmajn. Alkańis olkuzĭ vĭˌlkkĭədij: alkańim, piest kīt kĭˌtt sijja! Alkańis nĭrijt čīppi, son ji koccaj, kĭjjis Sāˌmmelaj. No son koccaj. Čutte liev pĭk ĭəttemen. No son vāˌlti čude-čĭərve sāˌble ji ĭəjvijt pĭk čĭpĭˌnti Čudijn. Āˌkes vāˌlti, peacca pieli, nijtis taˌšše, jienijnes avt sijja. Alkaˌs jĭččis vāˌlti, vĭˌlki, kozĭ vĭəji, jieres sijja alkajnes. — No pĭk.

2, b).

Kāˌles i āˌhke jiellin kuˌkke; sijje šaˌnti aˌlke, ju sijje šaˌnti nĭjt. Nu sij jiellin kuˌkke, kāllazaj sārna, ušta jiel kĭnt viertaˌzt joˌkki, viertaz taˌkke mannĭv mietta jogĭ, viertaˌzt āmaževˌ Čuˌde, tāk pĭəttev viertaˌz tajje milte, pĭjas jogĭ pĭəttev. — Kāllazaj vĭlgij meahca. Āˌhkes viertaˌzt kĭndij joˌkki, ju son pĭədij māzĭt koattaˌs. Jielij kolm piejve, kāllazańč lĭ miecest. Ju pĭəttin āhka taˌssi Čuˌde; son Čuˌdij gĭəjm porra ja jukka piejve pĭjas. Ju piejve jieˌkkenĭǯij; son, ākaj kommaˌlij Čuˌdijn; a sist Čuˌttet akca, afcant Čuˌdijn kommaˌli ākaj. I ĭəttīn Čuˌdijn tajn; jiellin kolm piejve; ju ākaj taˌtte cealhka, ušta tāˌnne piejve kāˌles poatta. Nu sij tovvalĭn nĭˌre uksi, jĭč ĭədsoˌllin. Kāˌles pĭədij, ju poppaˌlij nĭərra; sij, Čuˌde taˌkke sonĭ koˌrrin, kaštĭjĭn taˌssi. Nu jĭč Čuˌde taˌkke ĭədsoˌllin. Nĭjt taˌtte lĭktij olkuzĭ, jieččes cealhka, što pĭˌt mĭˌnni nijpe! Nĭjdij taˌtte cealhka, ušta mun ott aččańi sārnaza. Pāgĭ vĭˌlki. Avta algaj lĭktij, kallazaj taˌtte cealhka: alkańim, pĭˌt nijpe! Algaj taˌtte soˌnni aˌndij nijpe; son nijpe taˌmme vāˌldij, čīpij nĭrijdes pĭkas, mealgaj altĭnij ju Čuˌdest

taˌst ɩɵjve vɩˌln väˌldij säˌble jɩ̄čis. Tuˌkke ɩɵttin, koccajin, ju kāllazest taˌst kačɩv: mom ńikkuk nakkareasant? Kāllazaj taˌtte cealhka, ušta mun taˌmme ńikku nakkareasan, ušta akt kārnas akce kārnast čaˌlme roñka. — Ju tuˌkke, Čuˌde taˌkke sārnev, ušta akce kārnassijt aftɩ kārnast čaˌlme roñkɩv. — Ju Čuˌttelaj taˌtte kāvvɩzi, occɩli ɩɵjv-vɩɵlaˌs, a kāllazaj taˌtte sāˌble pɩjjinti, ceahkaˌli Čuˌdest taˌst ɩɵjve kaskɩt. Tujn Čuˌdijn pɩk čīppi ɩɵjvijt kaskɩt; ākkaˌs ju nījtis väˌldij, vɩgij, pielij kɩssi jiellemen, ju pɩk sienɩ poafkaˌtti.

3.

Jieli kɩɵˌss Tālla, Tālaˌst lej šurr čɩɵʒaj; jielij lāhptest oʒaj olmɩj, nammɩˌs lej Ucc lāñgɩj. Son popali, Tālla čuccɩji maˌni. Paˌli pɩˌremɩs jierke Tālaˌst. Kɩpti pɩk avtɩ mālla Tāla jierke. Tālla āmmažɩʒi, što jierke pallamajn lɩ Ucc lāñgɩj. Tālla Ucc lāñkɩ vɩγtolgɩɵdij. Ucc lāñgɩj vanzijn javra sukkɩli. Tālla mīlte sukkɩli jīss vanzijn. — Ucc lāñgɩj ujna, što Tālla jukskɩɵdi; poalaˌdi vans čuhp-keačča aˌvlijt, kɩχtlas sukkɩɵttin, što koambaj oajja rɩntɩ suktet. Kɩχtlas sukkɩɵttin, Tālaˌst vans kaskɩt rottɩni, Tālla kaˌcki, ja majns pɩk.

4.

Jieli Āc, sost lɩ̄n kolm nijt. Son sɩɵlaˌnti aˌlke, aˌlke jieltaˌgi, kuˌkke jieli sost, kɩχt-loˌge jige rajja. Son tīttegɩɵdi lāhptest jienes. Jienijnes sārnaˌttin, što najhtlattɩt pɩtta. Son sīlki puˌlkijn, pɩɵdi, jienes väˌlti pulhka. Jienes pɩˌtti Āccɩje kɩɵtte-guˌrri. Āc olkuzɩ lɩ̄γtij, što mɩɵlda pɩtta koatta vɩkkɩt: jilci coalama, pɩˌrre āvve la takmɩjn, kāllaga ākaˌst alka la ništelajn. Kɩɵllɩ̄ korstakk-kiečče luˌcma?

Ākaj puˌlkest ničkedi, nieskemel kovta ɩɵcce čaˌcki. Āckest lɩ̄š seahka sɩnaj. Aˌlges jiččis väˌldij. — Pɩk.

5.

Jieli tuₗl kīoₗss ākaj kallasajnes. Šaₗnti sijj' aₗlk i šaₗnt sijj' nījt. Na ākaj, kallasaj jāₗmmen kukt, vīljińč kīofta kuttijen. Nījt sārn, što vīljīm vārrīt, a kīorkī jiel!

No, vīljis vīₗlki, kāₗreba pīodij. Kāₗrebest kaₗčt, što majn jālak? — Akt īorpnan jālam. — Mom jālak īorpnant? — Munst īorpen lī močēd. — Maₗlle močēd? — Kīovt īoc piejv pāšt, kīₗvte rittest kīkt kīovsa-tāₗst, nēške-māntkest mānn, kīₗvte kidl-sijest koₗlte, kīₗvte pīolm-sijest sėlp, čot āskes lėškes kīost, čot tāvtest atmes kīost. —

Koattaₗs pīodi. Nījt kačča vīljses: mom toskjatk? — Taₗmme toskjadīm, īorpnam, što vīolkap kāₗreba. — I vīₗlken.

Pīoₗttekīoₗtten kāₗreba; son īorpnes pāhka tuvned ieres āskijt. Jieres nījt, āppalaj, najhvlnehc pīodij, pākaj čācca ničkted. — Čācca ničkedij. Kāₗreba pīodi i koₗččėb kāₗrebest, što koₗst lī īorpnat? — Čācca ničkedij. — Jieres nījt cielk', što mun lam sōn' īorpen. — A jella, kul, mun' īorpen. Olmu vaₗlteš, vikkeš sōn', āvta rāppuš kīččem solled.

I̊orpnes kīorñij, kāₗreba pīodij, kačča: koₗst lī mun' vīlj? Maₗnned, pīhted sōn'! I vīljis pīhteš. Karabelšehk sārn, što mank menne kāpken? — Poafkahted mun' izmenšik, taₗl jiesk' mun kāpken manīm. — Poafkahteš izmenšik, i karabelšehk vālt moččed nījtīm kāpkenes. — Pīk.

6.

Jielij tuₗl kīoₗss olmuj, i son najhtlaₗdij. Ju jiellin, sijje šaₗndij aₗlke. Nu sij jiellin kuₗkke, kaₗlles toₗtte jāₗmi, āₗhkes toₗtte vīₗlkij mīrjijt ussīt. Aₗlkes taₗmme vāₗldij mīldes. Nu mīrjijt uskīodij, alkas taₗmme kīdij taₗsse. Jičč āₗhke vīₗlkij tuₗmpelā. Uzij son mīrjijt, uzij ja kirkonij. A piejve jiekkenīǯij. Son vīₗlkij māzīt alkas. No pīodij māzīt. A aₗlkes

jillak. A ta̧nne sijja pɪ̄ohtamajn Āccɪ̄je nījt. A son nījtɪ̄ ta̧mme vā̧ldij, ju vā̧ncelij koattas; pɪ̄odij koattas, šanttɪ̄škɪ̄odij nījtɪ̄ ta̧mme, jiellegɪ̄odij nījdn tajn. Ju jiellin, nu nījtɪ̄s ta̧tte šurrɪ̄ni. Ɪ̊ottin, koccajin, Āccɪ̄je nījt ta̧tte tuvvanɪ̄škɪ̄odij, ju ākaj pɪ̄jij kīmnes. Ju kɪ̄ptekɪ̄odij, kɪ̄ptīn, ju porrīn, ju vɪ̧̄lkīn vārra. Vā̧rest tōbelt nɪ̄čktīn kolm Āccɪ̄je, ju akka ta̧mme ńumstīn, ńi varijt jiemneja jieb kɪ̄ottamajn.

7.

Jielij kā̧les ā̧kijnes, jiellin sij ku̧kke. Nu, sijje ša̧ndij a̧lke. Ju jiellin ku̧kke, a̧lkes šurrɪ̄ni. Kallazest ta̧st lī sā̧ble pɪ̄jmɪ̄jn ɪ̄ojves vɪ̧̄le; sijje pɪ̄ottekɪ̄odij toarra jekka; a̧lkes vā̧ldij jieǯes sā̧ble ju vɪ̧̄lgij jieǯes rozijn vɪ̄osta tɪ̄orru; toarrakɪ̄odij, čīhpkɪ̄odij, čīpij ku̧kke. Toara̧s ta̧mme jī vɪ̄oj lɪ̄optet; tu̧kke, vīkk ta̧tte rāppɪ̄n so̧nni kobe i nu̧mpe ju koalmant. Nu ju son sīlgij toara ta̧mme čīhpɪ̄t. Čīpij ju alas sīlgij pɪ̄jjele kobij ja vɪ̄jij kobe pɪ̄jjele ju nu̧mpe pɪ̄jjele. Koalmant koppa karkɪ̄di, ro̧sses ujdij māzɪ̄t koatta̧s, son kɪ̄ttɪ̄j koppa ta̧ssi, sonɪ̄ čuvklin; a son popalet je vɪ̄ojkoattamajn kobest ta̧st.

Jieččes sīlgij a̧lges ta̧mme occɪ̄t, vɪ̄jij ku̧kke, a̧lges kū̧vnij kōbest. A̧lges ta̧mme vā̧ldij, piestij, a̧lgijnes toara ta̧mme pɪ̄k čīhpin ku̧kke, ɪ̄oneje, lɪ̄optin pɪ̄kas. Vɪ̄lkin māzɪ̄t, koatta̧s pɪ̄ottin, i jiellekɪ̄ottin, a̧tte veala jiellev.

8.

Lɪ̧̄mpezest, lɪ̄okka a̧ln ɪ̄ojje lī; ta̧de ɪ̄ojest tɪ̄oss-a̧l-kɪ̄o̧ss līn olmɪ̄, Čū̧t', sist līn tālhkɪ̄ne. Sij oajja po̧rtekɪ̄o̧ttin tālhknījt. Po̧rtin čītta jiennɪ̄je, a tievtet jieb ɪ̄oj. Akt olmuj vélšidij čācca, oajja, tu̧tte kɪ̄osta olmuj čū̧ʒest. Son cealhka toavrɪ̄ššis: mun, gul, ńījɪ̄, čācca čūńɪ̄, vālta olmɪ̄ ta̧mme, son

ma,ne mīnī tālhknijt porra? Nu ju ča,ñij čācca, ockīədij čā,-ʒest. Oʒij ku,kke, kavnīt jī oajjamajn, juhtlīʒij čācca.

9.

Tīəss-a,l-kīə,ss līn olmī, Čū,t, sij jiellin ku,kke i tuvva-kīəttīn partī āssīt; ju āskīəttīn; ā,ssin la,kke rajja; ju vā,ltīn parht-mīrī, pījjin mīrī, a mīris ta,ttė vīənej; ju sij vanttīš-kīəttin. Vanttin ku,kke; akt olmuj cealhka, ušte mīst mīrrīm kuhkāna, veala jie,χχe vanlahtap, līšt son kuhkāna! Ju pījjīn, a tu,tte mīrī,s ta,tte aftī ta,nne kukīəj.

10. Arvotuksia. — Räthsel.

Mušt ta,tte mī lī: pīrr ja,vre pittiemes olmī vīʒneb? — Tī,lje; pīrr tī,lje sa,ñke ceakkamajn.

N'ikčmā,htem ńā,lmest jīnn kullaj, jī ujn ni kie-gen. — Pā,kte, pākta poadak i sārnak, jīnn kullaj pā,ktest.

Nāča,lnehke pīədi, čītte pafvīt: kāžnīəj pujhci aftī vie,rt końča. — Samvar pīhtiš, i kāžnīəj piekkara,kki aftī vie,rte komolt.

Olmīj kīəsta, kīdī andak, a kītti jī paššan. — Kėrhkem-kā,rre.

Mušt ta,mme, ušta: la,stij kīskāda, kāžnīj vī,lšāda. — To,rne āvvāna, kāžnīj vī,lšāda, što kie tolla.

Rokk ka,lle a,ln leašša. — Kī,lle-īərhke paštāja jiñ-kīzī a,ln.

Kiella-ālta oakka. — Pielje-vieške Sā,me ā,kest.

N'ielje kallas aktīs rastav toarrat, aktīs jiev vīəj pop-pa,let. — N'ielje kīətte-vattog.

A,ges kieʒe milt kietkijt kīənt; ni kozī-gen jī olgan. — Ra,tte.

Kārnas krrta, čieles ku̦ge̦ldev. — Kĭe̦dest ā̦vle, ā̦vlest kimne ĭĭolt.

B. Jokonga *(Jovkuj).*

1.

Jieli tu̦l kĭe̦ss kāllasaj i ākaj. Sijje ša̦nti a̦lke ja nu̦mpe. Kāllasaj ja ākaj jā̦mmen. A̦lkes cealhka: mun vĭel-kam jeačan jeanan lĭhte-mĭ̦rt pĭe̦ltet. Vā̦nci, vā̦nci son, ta̦gi cīgĭ, so̦nni kā̦les vĭesta pĭedij: kōz ton, čalmańĭm, vĭ̦lkik? — A mun, kul, vĭ̦lkim jeačan jeanan lĭhte-mĭ̦rt pĭe̦ltet. — Son sārna, što rāba̦st munĭ pielje-pie̦le! — Tu̦tte so̦nni popa̦li šurr kīmne. — Nu, ton rāba̦st munĭ nu̦mpe pielje-pie̦le! — Nu so̦nni popa̦li kĭe̦tte. Sij keptegĭetten ĭeńče ja pĭjte šurr kīm-nest ta̦st. Kā̦les vā̦lti, oattaj, ta̦tte kepta, a tu̦tte vā̦lti, pĭjtegaj karnta, son ńu̦ne tākka̦lij va̦rri pĭjtega̦st. Kā̦les vā̦lti rĭeka̦dij, kālla̦st ńu̦nest varr, a son kačča: ajja, kul', ńunest mast lī varr? — Nu ta̦tte so̦nne sārna: mun nakka-reastan šĭžnim. — Kiptin ja porrin, kīrknin. Pārnaj kačča, što ajja, kozĭ oattep? — Ajjas sārna: rāba̦st munĭ pielj'-pie̦le. So̦nni popali roavva ja tĭelje ja ĭejv-bealas. Ji sij oattijin. Ajjenes ĭottemen so̦nni tagazi pĭ̦lle. Nu mun, gul, ajja, jim vĭej ĭottet, pĭ̦lle; mun, ajja, kun sizn, jil sizn oadam. — Ajjas so̦nne sārna, što jim tĭe̦lle; koht ton tātak. — Son čāňňa kun siz, jil siz. Ĭ̆edi, ĭedi, koccaj kun sizn, jil sizn, ajges jillak, ni kĭotte jillak, ni mī-gen jillak. Son vā̦nceli; vā̦nzij, vā̦nzij, sijti pĭettegĭedi. Ta̦lle sonĭ ujniš pĭetteme, vīččiš, sāgĭ ta̦kkiš konaga̦ssi: no vārlaj tolla, vaj toll-čĭecka-nas jorra. — Konagas pākaj: vīččet kohčat sonĭ tiege! — Son pĭedij konaga'ssi, konagas so̦nni tĭe̦le šitteli ji portteš-kĭedij sonĭ ji jĭhtigĭedij sonĭ ji kačkĭedi sonst sā̦gt: tonst mī lī riemeslijt tĭekkanant? A munst lī nījtst ko̦lte-bā̦nne;

vaj bìəlnì ton oajak munì nījtst koⱼlte-bāⱼne lìntìt? — Son sārna, što oajja, konagas, aⱼtte. — A son sārna, što mun nījtìm kočam, ton vìⱼzed riemeslijdant. — Nījtìⱼs kaskì porrìmen liej; tuⱼtte konagas nījts pìtij, son vāⱼlti, kaskì porrìmen, pejas kāndaj, vìəlas ìəjve: taⱼl pìk munst riemeslam. — Konagas vāⱼlti ìəjve čīpij ji pašk al' ciekkeli.

Nuⱼmpe vīlj vìrdij, vīljis jī poattamajn; son vìⱼlki toγo-že, kozì vīljis vìlγij. Vāⱼnc, vāⱼnc, soⱼnne cīgì taⱼgij, son vāⱼlt' čajjedi. Son šaⱼllìⱼʒij, jī tīd, koz vaⱼnced, son rìstkìədij čeⱼlmides: aⱼnt Jimmel mìⱼnni vierta! — No, soⱼnni popalij kāⱼles kaskì čaⱼlm-rìsttaⱼme. Kāⱼles sārna, što mom, čalmańìm, kìərejatk? — Kozì manìm, ajja; koⱼtt mun jim kìərejad, koⱼtt lī mìⱼnni kìərja? — Ajges soⱼnni sārna, što mìⱼnni popalik, tak toⱼnni kìərja jī pìəde, ajja tonì vìkka sijti. — No, mun lam, ajja, šìčkantmìjn, mun lam, ajja, porstìčmìjn. — Ajges soⱼnni sārnaj: poadak ton pormìjn, ji poadak ton jukmìjn, koⱼtt ton munì kaⱼvnik; ton rābaⱼst munì pieljc-bieⱼle! — Son rābaⱼst pielje-bieⱼle: šurr kīmne soⱼnni popali pielje sizn. — Rābaⱼst munì nuⱼmpe pielje-bieⱼle! — Son rābaⱼst, soⱼnni popali kìəⱼtte, a pieⱼlle lìvte, a nuⱼmpe pieⱼlle kìəhcev kìəⱼdses taⱼst. Son ajgeses kačča, ušte mom porgìəⱼttep, ajja? — Ajges sonì pākaj keptet ìəńče ja pìjle, ji son keptegìədi; ajges sārn, što ton, čalmańìm, kipt, a mun oattam. — Son jīčč maⱼnij kìəhcebealańi, a ajges komali lìvte-bealla. Son keptegìədij, kimnes sonst tìltij, son jīčč lī porstìčmìjn, son vāⱼlti ìəńče ja pìjte, koñka kiptemajn, kaskì tìltìme, son porškìədij; soⱼnni pìjtegaj jitteli, son vāⱼlti pìjtega portted kalnem rajja. Sonst vāⱼlti kīmnes kirkìni, son ajges pokta: ajja, kocca porrìd! — A ajges ńuⱼnne vìjtìjn. Son kačča: ajja, tonst ńuⱼnne maⱼst lī vìjtìjn? — Ajges soⱼnni sārna: nakkareastan la šìžnajn. — Sij poⱼrrin, kīrknin, ji sij oattaškìəttin; a son kačča: ajja, mij kozì oattep? — Ajges soⱼnni i sārnaj, ušta rābaⱼst munì

pielje-bieˌle. — Soˌnni popali ott roavva ji ott tĭlje ji ott ĭɵjv-bealas. Sij oattijen, ĭɵttin, koccajjin jintsiejke. K'eptegĭɵˌtten ajgijnes avta ju; k'eptin sij, poˌrrin ja kirknin ja sij vāˌncelin ajgijnes. Vāˌncin jieb kukkĭz, ajges soˌnni cealhka, ušta po-ruˌst, munĭ čalmańĭm! Ajja toˌnni kĭɵstnic anta. — Ajges soˌnni aˌnti vĭˌsse, son ajgijnes porustaˌgi, ajges sonĭ māˌtedi: vānʒak, vānʒak, āvvāna toˌnni sijt, poadak sijti, konagaˌst lī nījt koˌlte-bāˌnne šantmĭjn; poadak sijti, tonĭ konagas kohča. Nu, ton riemeslijdant avtĭˌle jiel vĭˌzet; kĭɵˌss koˌtt nārot čĭɵńkoaja, tanna ton ju oajak vĭˌzeded. — Son ajgijnes porustaˌgi ja vāˌnceli.

Vāˌnci, vāˌnci, vāˌnci, āvvaˌni soˌnni sijt, sonĭ vāˌltiž ja ujniž: piejvaga pāšta, vaj vārlaj tolla? — Konagas sonĭ pā-kaj jīččės kohčat, son pĭɵdij konagaˌssi, soˌnni vāˌlti konagas kāˌre pijij, ji sonĭ portteškĭɵdi ji sonst vāˌlti sāˌγt kaččit. Son sārna, što mun lam poattamajn porkkeana ja juhkkeana, tīdńim mom mun, jim, tieda, tāˌnne piejv jim ĭɵj toˌnni mom sārnet. — Konagas sonĭ portti ja juˌtij ja ĭɵˌdedi. Jintsiejke son pākaj nārodu čieńket. Konagas nārodu čieńki, son pā-kaj konagaz nījtĭ nārodu siz pĭhtet. Son pĭɵđij taˌssi, a vĭs-ńis lī sonst ĭɵˌlk aˌln. Son vāˌlti ja vĭˌssis kommat luvvaˌli, vĭˌssises kaˌpper karkĭdi, taˌtte kaˌpper vāˌlti kāžnoj oajva, kien oajva poatta: kūk ja šlak, kūk ja šlak. Sonĭ vĭss sizn kar-kĭdi kurj(a)-oal(a)-(t)aˌvte, taˌnne aˌvti karrab: šar, šar, šar; muttaˌm aˌvti karrab: šar, šar, šar, kāžnoj aˌvti. Ākša kar-kĭdi avta: taˌssi χočč, taˌnne jelńazi χočč, mutt' sijja χočč. Nārot pĭk sījniž, ja konagaz nījt sījnij toγo-že, koˌlte-bāˌnne kuvtit. Son konagazĭ nījt kāpkenes vāˌldij, konagas soˌnni aˌnti taˌnne gieččen, što son čītte mīllaš lī.

2.

Kĭɵˌss tuˌl jieli kāllazaj ja ākaj. Sij jiellin, jiellin, jiel-lin, sijji šentin kolm nijt. Nu sij jiellin, jiellin, jiellin, sijji

piedi vintim. Ākaj iedij, koccaj; cealhka, što kāiles rāifke, kāiles, kārnazi sieje koañkaže v. — Majt sārnak, āihke, vintim poattamajn, koitt Jimmele jieñgil. Nu, sij nijts āintin. Nuimpe vintim sijji avta piedij. Ākaj sārna, što kāiles rāifke, kāiles, nierje vičča vanniv. — No sij nijts aintin taissi-gas. Koalmant-kas vintim piedij; ākaj āmažiǯij: kāiles rāifke, kāiles, rievta čieirve veampaiv. — Majt ton, āihke, sārnak, vintim poattamajn, koitt Jimmele jieñgil. — Taimme-gas nijts aintin taissi.

Kāllazaj vāincili nijtis vārańe. Piedij pierziembis nijtis. Nijtsest čailme roñkmijn. Pārnais taikke reakkaiv, korktev. Nijtis cealhka jeaččais, što vārrit māzit! Kārnas poatta, tak toni porra. — Nu vilgij māzit ja kāvvizij kaskliembis nijtis. Piedij, nierje pārna kieid' ailn kirstolliv. Soañaj koatta. Nu, nijtst kītt-pieille pormijn, nijtiis lī ompi vijst. Nijtiis cealhka, ušta vārrit māzit, nierje poatta, tak toni porra. — Nu, son vilgij māzit. Vāinci, vāinci ja kāvvizi nirmmis nijtis. Piedi, mientuži pārna kieid' ailn kirstolliv, cieilkin, ušta ājja tolla. — Piedij koatta, kieidest kointe tilje šiettamajn. — Pārnais reakkiettin jeannais, što āčča tolla. Nijtiis jeaččais cealhka, ušta lieyta olkis, vilšeakka! — Nu, liktin olkiz, vilšin: aštu tuitte kointe-sairves tolla. Nu, ja piedij, vips tirvti, tiljes jāivsij, tagazij olmij ja vips porttiškiedij. Vihpiis vilkkiedij māzit āhkais. Tuitte vivvis soinne aindij ieńče milte, ieńče son ainti jiennije: kiedem-pijte, tāikte-vij, čiev-vij, patt-čieile, ńieckas, čińč, kāhcaid maiñemiis.

Nu, son piedij ākańis. Ākańis kiesčiškiedij viss sizn vilktuvzijt. Ākańis kačkiedij kāllazest saigt.

3.

Jieli kieiss tuil ākaj ja kāllazaj. Jiellin, jiellin, ja ākaj kāllazes vilktolla košk kiile kiejk ja vijj-guttu kiejk. Kāllazaj

mieltšat vĭ̦lgij. Nu, pĭədij ajht-uks-ńūlma̦is, so̦nni kulloaja ajt sizn: vĭtt, kutt, hī! Nu vā̦lti son palgĭədij ja vĭ̦lki māzĭt. Pĭədij ākkańis. Ākaj jičč vĭ̦lkkĭədij ja silki, vĭjnel pĭədi ājhtagĭ̦rris. Ta̦lc kulaj ajt sizn palttuvš: vĭtt, kutt, jiemenĭəj, hī! Nu ākaj ajhtu soañña̦li, vĭj-gu̦tte tāba̦di, košk kĭəlajt vā̦ldij. Sā̦hpliñk pujcĭ sizn. Son vā̦lti, kĭst-ńunna co̦ñki, māzĭt sīlki; pĭədi kāllazańčis. Ussĭ ā̦vedi, ka̦štij sā̦hpliñka kāllazańčis: tĭ-la, gul, tonĭ so̦rme! Kāllazaj ńičkĭdi ja čĭəjve kuvtĭ̦t, jā̦mij. Ākańis ńičkĭdij: a po-po-pop! Čĭəjves kuvtĭ̦t, mieltšat jā̦mij. Nu, majns pĭk.

4. *Arvotuksia. — Räthsel.*

Mušt ta̦tte mī: ńuvčĭ ma̦nne tivtist ma̦nn-sijest. — N'a̦lme sizn pā̦ne.

Pĭrr javra vīkk vānca, kā̦nc kā̦nzes jieb kĭskĭ̦nt. — Šāba pĭrr toll-sije ceakkamajn.

N'eazm-jikt-mogn, la̦hke roškĭt, nu̦mpe la̦hke vilkĭt. — Nijtst perevieske.

Vilkis ka̦pper ja čā̦hpis ka̦pper. — Kiesse ja tā̦lvc.

Ra̦ste mierĭ tierm-jiks santāda. — Kimne-kievle ra̦ste kimne santāda.

Mušt ta̦mme, ušta olmijej vānca ruškis kĭə̦lpegest. — Lĭme̦n.

Ā̦hke lī kassĭg, nijtis roškĭt, a̦lkes uda̦l lī, a̦lme vĭ̦l vārrĭda. — Toll-sijje ā̦hke, nijt avr, a̦lkes suvv.

Mun to̦nne muštteškoada muštĭzĭ: kāllazaj ra̦ste čāra vānca, kietke-nĭəde kĭənta. — Ra̦tte.

Kuhkāna ja oannāna, kāžnĭj pajkanas kĭəsta. — Podzornĭj tu̦rpe.

Kĭ̦tte piellele pā̦kke kĭkt kiella-ālta oakka̦v. — Pieljcvieške.

Mī ta̩stit pi̊k a̩lmest. — Riešša̩t.
Kukemi̊s alm-mānda̩st. — Či̊ɵkas.
Či̊ńč či̊ɵńčūla, a̩lme kidles vūldač. — Či̊ɵkas.
Ajt' a̩ln lejp-pielle. — Ajht lī i̊ɵjve, vienc-lijn' lī i̊ɵjv' a̩ln.
Tost ti̊lpsaj, must čoksaj, ajht-uks-ńalma rajknatki̊ɵttep. — Lohk-āva(d)akk ja lohk.
Tā̩lve poatta, son pi̊ɵjta; kiesse poatta, son ńealka. — Čā̩ccc-ki̊ntem-kukse.

C. **Kuroptjovsk** *(Ki̊ɵttem-ja̩vre sijt).*

Arvotuksia. — Räthsel.

Ri̊vte-ro̩sse, li̊ɵn-si̊nn-siejpe, tuvta karra. — Nivle ja si̊nn.
Ucc ki̊vki tuvnev kv̩ttijt. — Vi̊nk sieptamajn.
Ucc Ti̊ɵrχemaj ńička pijjele all sije, ičč ta̩le šilleš. — Čo̩ge.
Ki̊χt rievne vantta, kaska coñka. — Kāmgijt coñka.
Piejveaga li̊vjāla, jikka rajke ānna. — Ussi̊ zaloš.
I̊ɵjvedem ā̩ke-lo̩nte krrta: χaž, χaž, χaž. — Nieskem.
Li̊men-lā̩mpe oarra pā̩ke nālla, ussi̩̊t jilla mom, mušt ta̩tte mī. — A̩lmest tā̩ste.
Či̊vjis čukka sizn moččis keatka. — Ča̩lme-čāhptaj.

Kildinin murretta. — Kildinscher Dialekt.

A. **Lovozersk** *(Lu-ja̩vr sijt).*

1.

Kūllas ja ākaj īllin, īllin, cīlhkin: ma̩n mijji ī ša̩nt a̩lke? Sijji ša̩nti a̩lke: la̩hke olmu, la̩hke tāll; vo̩ltij sīrrcδ, pārnajn oajvajt rott. Aččes, iennes mo̩ksin, mo̩ksin, ja tieñk pu̩t-tin. Son, pārna monij jāvra, jordan ju̩sti, kukχɵ̩lli čā̩ʒ-ielle.

Čāᵢʒ-ielle pūdij: maᵢne kukχølk munø? — Tīñkijt pìtta. — Ton mank tun geačča jaᵢvr øvtel munø, taχ antam tīñkijt; ìk moneñi øvtel munø, taχ mun poram tonø. — Son, Sāᵢmla pūrn øvtel møni tun geačča jaᵢvr, vāᵢlti išti, kobe rābaj, kaᵢpper pėjėj kūᵢt jūᵢlkes køᵢski ja rajk pukkij kaᵢpri. Nu, taᵢle čāᵢʒ-ielle pūdi, Sāᵢmlińči cealhka: oho, øvtel munø pūᵢttik! — Sāᵢmlea cealhka: puhtik tīñkijt? — Puhti. — Čāᵢʒ-ielle kaᵢpper sis līškij tīñkijt, kaᵢpper sisn rajk, puk koᵢlkin koppa. Olmuj cealhka, što mī leak ton vīkk-olmøjt, ìk oajje munø kaᵢpper tievteδ. — Taᵢtte veala vūᵢlki tīñke gorra, Sāᵢmlańč orr, tīñkijt vuørt. Čāᵢʒ-ielle pūdij, tīñkijt i puᵢtti Sāᵢmlińči, kaᵢpper siz līškij, kaᵢpper laᵢk šaᵢnti. No, leańč aᵢtt, kul, minni tīñkijt, ī bid ienamp.

Čāᵢʒ-ielle mạzø jāvra čạñi; olmøńč taᵢtte mạzø vāᵢncel koattaᵢs. Mønij koattaᵢs. Vạᵢltij sạnijt, vūlkij mūrijt sạkkø. Taᵢl tāll, son tāl uøjvest køccist, vāᵢltij paᵢkkeδ. Tāll cealhka: ora, iel paᵢγe! — Son i alka paᵢkkeδ, vāᵢltij tālø keassaᵢtti mūrsạnø vuølla, koattaᵢs vāᵢncel, tāll mūr-sạnijt i keass. Pūdij koattaᵢs olmøńč, lūšti tāl lāmpas-puvra; tāll vāᵢlti lāmpas puk pōrij.

Inciejk koccijen kāllasańč ja āka; taᵢl tāll lī lāmpas pormańč puk. Sij aᵢlkes kočsøn: tonst mī lī pampelijt lìøštańč, puk lāmpsijt pori? Son pạgu vạᵢlti pampelis, vạᵢlti ja vāᵢnceli vārra, kozø uøjv kuønt. Vāᵢnci vārra, taᵢl vilkis kietke. Son vạᵢlt, kietke lìkχølškoatt, tāᵢl ìttin tieñk kietke vuᵢln. Son jurt, Sāᵢmlańč: illea koχt sākkøδ. Vạᵢnceli koattaᵢs, mønij koattaᵢs, ruᵢvt-koajv tūgaᵢtt. Pūᵢtten, ruᵢvt-koajv kūᵢtes kūᵢntin. Son tābaᵢtt koajv øvtin kīdin, čecki, koz' kītt kuønt, pākaj avta koajv tākkøδ. Taᵢl puᵢhtin kolmas ruᵢvt-koajv Sāᵢmlińči. Son tābaᵢtti koajv øvtin kīdijn, cealhk: kiehpsehke veala lī. — Tukkø cīlhkin: vaj møjt, earras pìtt? — Son cīlkij: ī bī. — Son vạᵢlti koajv, vāᵢnceli vilgis kietke koajvøδ. Koajvgūdi, ja koaj-

ves i mu͔rti; di mąz' vā͔nceli, moni koatta͔s. Avta koajva tąkkoš, pu͔htin vīts koajv. Son tāba͔tt, cealhk: oho, tel iesk muno milt i lī! — Avta vū͔lki vilgis kietke koajvoð. Ājja͔s eala occ; koajvaj, koajvaj, di sągi tīñkijt, tā͔l juš lī ājja͔s eall. Nu, mąst va͔nceli, monij kuotte-gurris. Tā͔le olmuńč orr, cealhk: ko͔ste vąrdik? — Ājjan eal ocmen; pā͔lhktuv minne kāzχen. — No, son ošte pā͔lhktu͔v. Monnin koatta, pijjiš sijji porro; porrin, kīrknin, līχtin olkos, mo͔nnin pilto. Ta͔lli čokk-čān pielk, ńielj-lo͔kk putto. No, Sā͔melańč čack alma, son mann, mann, ča͔lmest kātt di mązo poatt. Nu, cealhk kāzχes: ča͔ck ton! Tott vālt kīttis, tāht ča͔ckeð, orr, alma kiehč. Sā͔mla cealhk: mojt kīčaχ? — A' čąhpis polv, kul, poatt, ton tuokka paštχeð pītt. — Nu, son ošto čecki, čeckij: polv tuokka paš-ša͔n. — No puk.

2. Arvotuksia. — Räthsel.

Tātt mī lī ārvχozijt: lu͔vt-peakańč kaska ja͔vr kobl. — N'uχčem ńā͔lmest.

Vā͔r a͔ln lejp orr. — Mānn.

Tārj ja Mārj orreb, kā͔nc kā͔nʒes ujneb, a tīrvet ieb. — Port ląkk ja ša͔lt.

Ā͔rveð mī lī: vilgis ńuχčeð kivka͔n tivt. — N'ā͔lmest pā͔ne.

Ku͔vt kāžno čuokas-mąc kuorr. — Vąlhk ką͔ltij milti mann.

θχt olmońč vīttas kōrij. — Incejka kocjak, tuvnotk, vot vītt ciep i kork, go͔tt koam-biele cāγak.

Kūχt ču͔ʒga kū͔t pielel šarj kirteb. — Kūχt ča͔lm kū͔t pielel ńu͔ne.

B. Kildin *(Kildińč sijt).*

Mattheuksen Evankeliumia. — Aus dem Evangelium Matthäi.

5 Kap.

Kuoᵢss son ujnij olmujt, son monīj tierm' ol'; i kuoᵢss son īštīj, pūᵢttén soᵢnne sōn' uopsuvvoj.

2. I son gᵢvcᵢδ īʒes ńāᵢlm', uopeᵢst sienijt, sārnaj:

3. Oaz'lož tokk lieβ, kukk lieβ vajvaš ǯīńkijnis; tonn guojk što sien' lī aᵢlm' cgr-valt.

4. Oaz'lož lieβ lujkej; tonn guojk što sij joskeβ.

5. Oaz'lož tokk lieβ, kukk lieβ suoᵢne; tonn γuojk što sijje kūtjeδ leańč iemne.

6. Oaz'lož tokk lieβ, kukk lieβ vujkeδvūδ' nielgest i koškest; tonn guojk što sij līńčên kalnańč.

7. Oaz'lož lieβ tokk, kukk lieβ lāᵢv'δés olmo; sijje leańč lāᵢv'δesvūtt.

8. Oaz'lož tokk lieβ, kukk lieβ kūᵢtkijnis puhtas; sij līńčén ujneδ Jimmel.

9. Oaz'lož mīrδottej lieβ: līńčén sij sārnmańč Jimmel aᵢlken.

10. Oaz'lož tokk lieβ, kokk lieβ vujeχańč iers sajja vujkeδvūδ' guojk: sien' lī aᵢlm carstvo.

11. Oaz'lož tij lieppeδ, kuoᵢss tienijt līńčiš sgnijn čūʒχolleδ i vujeχeδ, i juᵢkke nalla viere sgnīj guojm tienījt vier'χolleδ mun' guojk.

12. Rgmšotteδ i vieslušš eδ; tonn guojk što šur' lieβ tienest lgjχe aᵢlmest: nitt vuj'χiš i prōrokijt, kokk lėjjén ovtel tien'.

13. Tij lieppeδ iemnej sūᵢll. Būδi sūᵢll kāδχińč sūmajδis, mījn sōn' tujšaχ suolloj? Son uže ni kōz ij gᵢneht, a što suohpjeδ sōn' olkus olmujt pajjel vāᵢncem nālla.

14. Tij lieppeδ tānn aᵢlm' čūv. Ij uej kạhtjeδ laᵢnn, čueńčej tierm aᵢln.

15. I puelχańč tūvas ạᵢste vuella ij cieñkχuv', a cieñkχuv tūvas-jūᵢlg el', i čuevv pūkijt pertest.

16. Nitt ạᵢnn čuevv tien' čuvv olmij evδest, što sij ujnčén tien' šīγ tūjijt, i kītčén tien' aᵢlm-aᵢǯ'.

17. Ielleδ juᵢrteδ, što mun pūᵢttem sieγχeδ zākon ili prōrokījt: mun īm sieγχeδ poattańč, a tievteδ pūᵢtte.

18. Vujkest mun tijje sārnam: kon ij čạck aᵢlm i iemne, ij ni eχt iota ili ni eχt ceakas puδ' zakonest, evtel konn ij teavto pūkk.

19. I tāδ' milt, kie sieγaht evt tājn ucmus pāhkmužijn i uepeast olmujt nitt, tett leańč kohčmańč ucmussén aᵢlm-cārstvaᵢst; a kie tājt tūjašt i uepeast, tett leańč cealhkmańč šurren aᵢlm-cārstvaᵢst.

20. Tāᵢst-γo mun tijje sārnam: buδi tien' vujkeδvūtt ij lińče ienamp kirj-kīδij i farisejij vujkeδvūtteδ, ieppeδ lińče menneδ aᵢlm-cārstvo.

21. Tij kulijt, što leaj cealhkańč poar'sijt: ieᵢl' koᵢnt; kie kont, tett leańč antańč sūδ' vuella.

22. A mun cealka tijje: juᵢkke sientnej vīljes el' puᵢstijt, leańč antańč sūδ' vuella; a kie cealhk vīljis: raka, leańč antańč sinedrion vuella; a kie cealhk: mielχemcs, leańč antańč toll-ạttu.

23. Nitt, buδi ton putaχ īǯant lạjχ voltra, i taᵢmpe muštjaχ, što tōn' vīlj jurt tōn' vuesta mejt-ni;

24. Kūᵢδ' toγ' lạjχant voltar evte i men', evtel mīrdeδ vīljijnant, i tanna pueδ', puᵢt lạjχant.

25. Mīrdeδ pākjijnant vaktamp, konn ton sōnījn leaχ vūrest veal, što tōnījn pākkej ij antčė tōn' sudja, a sudj ij antčė tōn' slušja, i tōn' ieᵢtt īštχehčiš turma.

26. Vujkest toᵢnne sārnam: ton taᵢmpet īkk pieᵢs', konn ton īkk aᵢnt maᵢñemus teañkńe.

27. Tij kulìjt, što leaj sārnmańč poar'sijt: ie₍l' tuješt blūδ'.

28. A mun tijje cealkam: kie keahč nìzan-olmo ol' tāhtmužijnis, son uže reahktuvuj sōnìjn kū₍tkijnis.

29. Buδi tōn' uo₍lgés-pie₍ll ča₍lm tōn' vìkk reahka, ro₍tte sōn' meanδa i suohpe ī3'sant pąγo: tonn guojk što pu₍reamp leańč to₍nne, što tonst oχt rūvj mąjkjahč, a ij léhče pūkk tōn' ro₍ñk suohpjańč ątto.

30. I buδi tōn' uo₍lgės-pie₍ll kītt tōn' vìkk reahka, čūp sōn' iers sajja, i suohpe ī3'sant; tonn guojk što leańč pu₍reamp to₍nne, što mąjkjahč oχt rūvj tonst, a ij pūkk léhče tōn' ro₍ñk suohpjańč ątto.

31. Cealhkańč lī nitt-še, što buδi kie rątkjińč ī3es kąpkest, a₍nn ant so₍nne rątkjem'-kirj.

32. A mun cealkam tijje: kie rątkaj kąpkestes ie₍res vierasvūδ' gieččen, monn blūδ' guojk, son vìkk sōn' blūδ' tuojja; i kie nąjhtlatt rātkańč kąpke, tott tujašt blūδ'.

33. Veal' tij kulìjt, cealhkańč leaj poar'sijt: ie₍l' mon' pajjel jimmel-sā₍n', tievt ī3ant jimmel-sā₍n' Jimmel ovδest.

34. A mun cealkam tijje: ie₍l' kliendoδ' ni monn vie₍rt: ni o₍lmijn, tonn guojk što son lī Jimmel ìštem-sajj;

35. Ni iemnijn, tonn guojk što sōn' jū₍lk-saj' lieβ': ni Ierusalīmìjn, što son lī šurr cąr' lo₍nn.

36. Ni ujvinant ie₍l' kliendoδ', tonn guojk što ìkk uoj ni ovt vūpt tuj'šeδ vīlkδen ili čąhpδen.

37. A a₍nn nitt leańč tiene sā₍nn: lī, lī, illeaχ, illeaχ; a mī lī tānn ol', tott lī ńuo₍zest.

38. Tij kulijt, što leaj cealhkańč: ča₍lm ča₍lm sajja i pā₍nn pā₍n' sajja.

39. A mun tijje sārnam: ie₍l' vuostla₍st ńū₍zijn. Nu kie tōn' čack uo₍lgės-pie₍ll ńīrre, kāve₍st so₍nne i nu₍mp pie₍l'.

40. I kie tātast tonìjn sūttotteδ, i vā₍lteδ tonst pājt, a₍nt so₍nne i olge₍lt ąsγijδant.

41. I kie tōn' vūlgaht sōnîjn vāᵢnceð ovt virst, vāᵢnc sōnîjn kūχt.

42. Aᵢnt tos', kū tonst ānn, i teᵢst, kū tonst tāht lajnas vāᵢlteð, ieᵢl' kōvves pgγo.

43. Tij kulijt, što leaj cealhkańč: šgβešt īʒant aᵢlðes i kūᵢnt nieᵢn' īʒant pgss-olmo ol'.

44. A mun cealkam tijje: šgβ'šckkeð īʒant pgss-olmujt, blgv'slovveð, kukk tienîjt kgrðin, tuj'šekkeð sijje pūᵢre, kukk tienîjt ieβ' šgbešt, i kommerðolleð toj ovtel, kūkk tienîjt čūʒ'χolleβ i vîχčteβ;

45. Što šontčippeð aᵢlm-aʒant aᵢlken; tonn guojk što son pāhk peajvaᵢs pajneð pgsnikij aᵢln i pūᵢrij aᵢln, i vūlkχal aᵢbr vujk-olmuj ol' i vieᵢrr-olmuj ol'.

46. Tonn mīlt što, buði tij āᵢlkboᵢtteð šgβ'šeð tojt, kukk tienîjt šgb'šeβ, mī leańč tijje pgᵢlkijt. Vaj nitt-še čoańkkopčej tuj'šeβ?

47. I buði tij ielbîtteð puoraᵢst ovtij vīljént guojm, mîjt tij tuj'šéppeð ieres tūjijt? Nitt-še i rîstnaᵢhtem tuj'šeβ?

48. I nitt tij kuotjékkeð tivtsa, koχt tien' aᵢlm-aᵢčč lī tivtas.

6 Kap.

Kīhčeð, ieᵢlleð aᵢnteð īʒant antmušijt olmîj ovðest, tonn guojk što ujnčin tienijt; ieres nalla tijje ij lińče pāᵢlhk tien' aᵢlm-aᵢʒest.

2. Nitt, kuoᵢss ton vajvaš-antmušijt antaχ, ieᵢl' rajkmūr' čoð' kukχol īʒant ovðest, koχt tuješeβ' kūχtla sinagogîjn i jotksist, što olmo sienijt kītčin. Vujkest tijje sārnam: sij uže vāᵢlteβ' īʒes pāᵢlk.

3. A tonst, kuoᵢss ton andaχ vajvaš-antmušijt, gᵢnn tōn' čińʒ'-kītt ij tieðčē, mîjt eall uoᵢlgés-kītt;

4. Što tōn' antmuž léhčēn peajtest; i tōn' ajč, kū ujn peajht-tūjijt, māks toᵢnne olmeð.

5. I, kuoᵢss kommorδolaχ, ieᵢl' nitt tuješt, koχt kūχtla, kūkk šgl'šeβ' joskneδ sinagogĭjn i uγlijn jotksij mīlt kommorδollem vāras, što vūᵢsχuvčin olmuj ovδest. Vujkest tijje sārnam, sij uže vāᵢlteβ īččes pāᵢlk.

6. Ton-še kuoᵢss kommorδolaχ, mon' īȝant poᵢrhte, lohkeδ ūvsant i koᵢmmert īȝant ajča, kū lī peajtaᵢst; i tōn' ajč, ku ujn peajht-tūj', māks toᵢnne olmeδ'.

7. A kuoᵢss tij kommorδolbuoᵢtteδ, ielleδ sārneδ līk' sgγĭjt, go rĭstnaᵢhtem; tonn mīlt što sij juᵢrteβ, što ienγeᵢtteδ īččis sgnĭjn leańč kulmańč sien' sgγ'.

8. Ieᵢlleδ ieᵢlleδ sienej mīlt; tiett tien' ajč, mī tijje bĭtt, ovtel tonn kuoᵢss tij āneš γuotbeᵢtteδ sōnst.

9. A kommorδolleδ nitt: mien' ajč, ton kū leaχ aᵢlmest! gᵢnn paᵢzχuv tōn' nomm;

10. Aᵢnn poatt tōn' carstvo; tōn' valt gᵢnn leańč i iemne aᵢln koχt aᵢlmest.

11. Mien' tārmjeńč lejb' aᵢnt mijje tānn peajvas;

12. I kūδ' mien' vīlgijt, koχt i mij kūᵢttep vealglajδan;

13. I ieᵢl' vĭγ' mienijt kīhčlemuᵢšše, a piest mienijt ńuoᵢzest. Tonn guojk što tōn' lī carstvo i sām' i šurr-nomm aᵢkk' pajas. Amin.

14. Būδi tij gᵢlgńeppeδ olmĭjt proᵢstjeδ sien' rīkijt, tanna i tienĭjt proᵢstaj tien' aᵢlm-ajč.

15. A iepped gᵢlgńe proᵢstjeδ olmĭjt sien' rīkijt, tanna i tien' ajč ij proᵢste tijje tien' rīkijt.

16. Nitt-še kuoᵢss tij paᵢzχeppeδ, ielleδ tieᵢnteδ ujviδant volas, goᵢtt kūχtla: sij pijjeβ kāsvajδis sievńδen tonn vāras, što vūᵢzχuvveδ olmĭjt paᵢz'χejjėn. Vujkest tijje sārnam: sij uže vāᵢlteβ pāᵢlkes.

17. A kuoᵢss ton leaχ paᵢzχemen, vujtel oajvant i poz' kāsvant;

18. Tonn guojk što itteδ paᵢs'χejjėn ij olmĭj vāras a

īǯant aᵢǯ' ɵᵢvte, kū lī peajtaᵢst; i tōn' aᵢčč, kū ujn peajht-tūjijt, māks toᵢnne ɵlmse.

19. Ieᵢlleδ kōpčeδ īčsant ealajt iemne ɵl', koᵢst kuɵjχ' i rūst torm, i koᵢst sūl'-olmo rūppɵβ' i suɵlneβ:

20. A kōpčeδ īčsant ealajt alma, koᵢst kuɵjχ ni rūst ij torm', i koᵢst sūllo ieβ' rūβ' i suɵlent ieβ'.

21. Tɵnn mīlt što koᵢst lī tien' eall, taᵢmpe leańč i kūᵢtk tienest.

22. Čaᵢlm lī lišk vāras tūv'sen. I nitt, kuɵᵢss tōn' čaᵢlm leańč puᵢttes, tanna leańč pūkk tōn' lišk čuvvɵδ.

23. A kuɵᵢss tōn' čaᵢlm šɵntińč ńuɵᵢssen, tanna leańč pūkk tōn' lišk sievńδen. I nitt kuɵᵢss čuvv, kū lī tonst, leańč sievńeδvūtt, maᵢnte leańč tanna sievńeδvūtt?

24. Ij uɵj ni kie sluššeδ kūjt šuᵢrre; īli ɵvt ij sąβšeš-γuɵδ' a nuᵢmp alk sąβ'šeδ, īli son tɵn pińeškoatt a nuᵢmp ij āᵢlk' voaᵢrδeδ. Ieppeδ uɵj sluššeδ Jimla i Mammona.

25. Tānn mīlt tijje cealkam: ielleδ vūl'χekkeδ īǯant jīňk γuɵjk, mɵjt pōrreδ i mɵjt jukkeδ, ni ij īǯant roᵢňk vāras, mɵjn tɵvv'nɵtteδ. Jīňk ijja lea šuᵢreamp pōrmuššeδ, i roᵢňk ijja lea šuᵢreamp ąsgijt?

26. Vilšχekkeδ aᵢlm loᵢndij ɵl': sij ieβ' kaᵢlv di ni čūp ieβ' di ni kōpč ieβ' ąjtijt; i tien' aᵢlm-ajč pōrtt sienijt. Vaj tij lieppeδ čevta puᵢreamp sienījt?

27. I ni kie tienest ij uɵj īǯes vūlījn laᵢšχεδ roᵢňkes i ɵvt kaᵢrňel-vieᵢrt.

28. I ąsγij vāras mɵjt tij vūl'χeppeδ? Kīčsekkeδ pealt' poalɵj ɵl', koχt sij šɵnteβ. Sij ieβ līk ni mɵjt, i ni pon' ieβ.

29. A tijje cealkam: i Solomon šūrreδ slāᵢveses ij tɵv'-nɵlmańč nitt, goᵢtt juᵢkjańč sienest.

30. Go nitt Jimmel tɵv'naht pealt-rūᵢs, ku tāᵢrm lī, a jenta leańč suɵhpjańč kivkna, to tienijt veal puᵢreamp tɵv'-naht, vāᵢnn-vierlajt!

31. Tɵnn guɵjk ielleδ vūl'χekkeδ i ielleδ sārneδ: mī mijje pōrreδ? ili mɵjt jukkeδ? ili mɵjn tɵv'nɵtteδ?

32. Tɵnn guɵjk što tānn pūkk ōcceβ rĭstnaˌhtem; i tɵnn guɵjk što tien' aˌlm-ajč tiett, što tijje tājt pūkk bĭtt.

33. A ɵvtel ōcceδ Jimmel cārstva i sōn' vujkeδvūδ', i tātt tijje pūkk leańč.

34. Tɵnn mīlt ielleδ vūl'χekkeδ jentjińč piejv vāras. Tɵnn guɵjk što jentjińč piejv īčč leańč vūl'χeδ īǯes vāras. Leańč juˌkke piejvest īǯes vāras vūlleδ.

7 Kap.

Ielleδ sūtteδ, i iepped lĭńče sūtma.

2. Tɵnn guɵjk što maˌnte tij sūδĭjn sūtbɵˌtteδ, tɵjn sūδĭjn i lińčbɵˌtteδ sūtmańč, i maˌnte tij mīrijn mieˌrδeppeδ, mukka mīrijn i tijje mieˌrδešguɵδett.

3. I mɵjt ton kīčaχ oavsa ɵl', kū lī vīljant čaˌlmest, a omp mūr' īǯant čaˌlmest kul' ĭkk?

4. Ili koχt cealkaχ vīljsant: orest, mun vāltam oavsa tōn' čaˌlmest; a kīč, tōn' čaˌlmest lī omp mūrr?

5. Ton kūχtlańč! Vāˌlt ɵvtlest omp mūr' īǯant čaˌlmest, i tanna ujnaχ vāˌlteδ oavsa vīljant čaˌlmest.

6. Ielleδ ɵntleˌkkeδ paˌss-ealajt pienɣijt, i ielleδ suɵhpeδ īǯant zemčuɣ šeɣij ɵˌvte, što sij icβ tōptče tɵjt jūˌlɣis kuɵjm i mast māˌhclemmen ieβ kĭšknehče tienijt.

7. Anneδ, i leańč tijje antańč; ōcceδ, i kavnbeˌtteδ; tākδɵtteδ, to i gaˌvδett tijje.

8. Tɵnn guɵjk što juˌkke ānnɵj vālt, i ōccej kavn, i tākδɵtja gaˌvδett.

9. Līja tienĭj koskest mukka olmuńč, kū, kuɵˌss sōn' aˌlk ānast sonst lejp, antahč soˌnne kieδɣ?

10. I kuɵˌss ān'sahč kūˌl', aˌltnahč soˌnne kūvδ?

11. I nitt, go tij, kūkk lieppeδ pąkk, uojβeıtteδ aınteδ pārnajδant šīγ antmušijt; tojn ienamp ant tien' aılm-ajč šīknijt tojt, kokk ānneβ sonst.

12. I nitt, pūkīјn, koχt tāχteδ što olmo eal'čėn tienīj guojm, nitt i tij ielleδ sienīj guojm; tonn guojk što to-lajn' lieβ' zākon i prōrok.

13. Monneδ toıkkes uvs mīlt; tonn guojk što tott uks lī šurr i tott čuokas lī kōmteγ, kū vīkk majkem-sajja, i ienneγ vąrδeβ toj mīlt.

14. Tonn guojk što tott uks lī tokkeδ i čuokas lī kieınc, kokk vīkkeβ ieıllem-sajja, i teδ olmńeıtteδ ij ienneγ lea, kokk kąvneβ tojt.

15. Vąır'δuvveδ kīles-prōrokīјn, kōkk pōtleβ tijje lām-pas-ąsγij guojm, a sisn sij lieβ kīškej čolp.

16. Sien' šantaj mīlt tītbeıtteδ sienījt. Kōpčaχ ton, īkk vinn-mūrjijt čōhkoj-mīstkest ili smokvajt pašnontej rāızest?

17. Nitt juıkke šīγ mūrr šontaδ šīγ šantajt; a ńuoızes mūrr i šontaδ ńuoızes šantajt.

18. Ij uoj šīγ mūrr puhteδ ńuoızes šantajt, i ńuoızes mūrr puhteδ šīγ šantajt.

19. Juıkke mūrr, kū ij puıt šīγ puttajt, rāıδett i suohpjett toılle.

20. Nitt sien' šantaj mīlt tītboıtteδ sienījt.

21. Ij juıkjańč, kū sārn muınne: Gospoδi, Gospoδi! lińče monneδ aılm cārstva, a tott, kū teavt mūn' aılm-aıǯ' tāhtmuž.

22. Ienneγ leańč mīınnė sārnjeıtteδ tonn piejv: Gospoδi, Gospoδi! Vaj' mij tōn' nomest ovtlest ąjgij sārnajm? i vaj' mij tōn' nomījn vuoj'χijm cūırtijt? i vaj mij tōn' nomījn ienneγ kūıstnaıhtem tujjeδ tujšijm?

23. I tanna mun sijje sārnam: mun ni kuoıss īm tict-tańč tienījt; monneδ iers sajja munst, tij zākonχemmes tuj'šej'.

24. I nitt pejam juₗkja, kie kultal to-lajt' mūn' sǫγi̊jt, i kie eall sieni̊j mīlt, ovt-nalšemen mīlves olmujn, kū tujišt portes pāₗvt' ol'.

25. I vūlgij aₗbr, i tīvtėn jōγ', i pīnkjėn pīñg', i čǫₗvven tonn port ol' i son jōrmańč ij; tonn guojk što son leaj tuj'-šańč kiedγ' ol'.

26. A juₗkjańč, kie kull tājt mun' sǫγi̊jt i ij tuješt nitt, leańč pijmańč ovt nālla mīl'χemmes olmujn, kū tuješt īʒes port vūntas ol'.

27. I vūlgij aₗbr, i koₗlg'δėn jōγ', i pīñkjėn pīñg', i vi̊ₗr-rėn tonn port ol'; son i jōri̊j i leaj sōn' jōrmuš šurr.

28. I kuoₗss Isus lūptij tājt sǫγi̊jt, olmo divδeₗtten sōn' māₗtχemuš:

29. Tonn guojk što son uoₗpeₗst sieni̊jt koχt vāltlańč, a ij nitt koχt kirj-kīδ i farisēj'.

Akkalan murretta. — Akkala-dialekt.

Mattheuksen Evankeliumia. — Aus dem Evangelium Matthäi.

24 Kap.

I vuₗlgij Isus olgas i vāₗnʒij cērkvest; i pūₗttin suₗnne sū vuopnattij čojetet suₗnne cērkov, māχt leaj tujašamańč.

2. Isus cilkij sijjit: ujneviette, jieppeδ puk tajt? Vuj-kest tijjit sarnam: ij kuddu taₗst kiedj kiedje oₗln! puk leńč murtstalmańč.

3. A koₗs son ārij Jeleon term oₗln, tanna pūₗttiš vuop-nattij suₗnne ovtsest, koččiliš: celk mijjit, koₗs tāt lenč, i moₗn-tem lī tū pōtmuš i ēgge kēʒ tomtmuš.

4. Isus cilkij sijjit vuosta: vāredikke ton-det, ni-kī ij kēzoči tijjit reahka.

5. Tɵn-det što jennɵji puo͔det mū nīm vo͔ln, i ā͔lget sarnet: mun leam Xristos, i jennɵjit sij kēzet reahka.

6. Nu͔t-že kullɵvette tormuži bajas i tormuži sūγi bajas. Kīččeδ, jielleδ su͔rkestal: tɵn-det što tɵz pukɵd galgɵč leajd; a tāt veal elleak kieč.

7. Vī͔llijet olmɵ olmɵ ɵl, i cārvut cārvud ɵl; i leńʒet nealgastomuš, kɵb i madd-torjestomuš pajki melt.

8. Tāt veal puk lī kɵb algɵt.

9. Tanna leńʒet ɵ͔nteled tijjid pieχsemuže i ko͔ndeškuo͔det tijjit; i tij leńʒvette jieppe sāvašamańč pūkɵ͔n olmɵ͔n mū nɵmest.

10. I tanna jennɵje kēzvūdet reahka; i ka͔nc ka͔nʒes a͔lget ɵntled, i jē sāvašɵškuodet ka͔nc ka͔nʒes.

11. I jennɵj kēles-prōrokit koccɵjet i kēzet jennɵjit reahka.

12. I zākontemmesvud lasnamuž-det jennɵjin čoackat sāvšamuš.

13. A kī kuondeškoat kēʒe rajja, leńč pasmańč.

14. I tāt carvūd Jevanjeli leńč sāg'tamańč puk mand ɵ͔ln, svidētelvūden pūkɵd olmɵd, i tanna poat kēč.

15. I nu͔t, ko͔s ujnvette kōrasvūddumuž keaχnvūd, mī leaj sārnmańč pɵjjil prōrok Tannil, čoańčmen pɵ͔z sajest (lokkij a͔n tomt):

16. Tanna kok lī leamańč Judeest a͔n určet termit;

17. I kī lī kāt ɵ͔ln, tɵt jeallas luoštlat va͔lteδ mɵn-ni īʒes pɵrtest;

18. I kī lī pield' ɵ͔ln, tɵt jeallas pońlat māsa͔t va͔lteδ īʒes āssɵjit.

19. A kovr jārassɵ͔t i čič-portijit tɵjd pɵjvid!

20. Ajjestēkke, ī šɵndači tijji určmuš talva ili sūvet.

21. Tɵn-det što tanna leńč šur kɵp, mɵ͔ntem elmańč mier' kēʒest anjeńč rajja i ī leńč.

22. I ko₁t jē uonnadaččiš tok pejv, ij pastodoči ni oχt lešk'; a vall'šamo-det tok pejv uonnodet.

23. Tannaležži kī cealk tijjit: kīč, ta₁st lī Xristos, ili tombe; jelled askod.

24. Ton-det što kocc'jet kēles-χristi i kēles-prōroki, i o₁ndet šur čoajetumužit, i ču₁dvūdet, reahka kēssem-det, ko₁t vājet, i vūllošammet.

25. Nu₁t, mon ovdest cilkim tijjit.

26. I nu₁t, lečči ce₁lket tijjit: kīč, son lī pu₁st pajkest, jēlled monnod; kīč, son lī pejt-porto₁n, jēlled ask.

27. Ton-det maχt termes-kask mann nu₁rtjest i kostoj ja zūpad rajja, nu₁t leńč olmo o₁lg po₁ttem-nal.

28. Ja ko₁st leńč jāmmij lešk, to₁mbe čoñk'dedet ko₁ckem'.

29. I aχtnas mañña tojde pejvod kobest, pejv sevńad, i man ij a₁nd' īžes čuvva, i tūst ko₁ččet o₁lmest i o₁lm' viγ sojjeteškuodet.

30. Tanna ett olmo o₁lj' čojjetomuš o₁lmest; i tanna reagaškuodet puk mand-rod, i ujnostet olmo o₁lg' potmen o₁lm polvo o₁ln jenno₁n vīgo₁n i oll-nomo₁n.

31. I vulgat īžes angelit jiñsońč trubbin, i čo₁ñget sū vūll'šommo₁t ńellen piñgo₁n o₁lm čoarast i sij čoar' rajja.

32. Smokov-mūrest va₁lte mokamvūd: ko₁s sū o₁vz šo₁n-deškuo₁tte suppod i lušt'let lostot; tanna tiette, što kiess lī o₁lt.

33. Nu₁t ko₁s ujnviette tan puk, tiette, što o₁lt lī, uvzo put.

34. Vujkest sarnam tijjit: ij pūd tāt pulv-šant, kon tāt puk leńč.

35. Θ₁lm i mant pūdet; a mu sāg jē pūd.

36. A ton pejvest i čāssost ni kī ij tied, ni o₁lm anjel, oχt mū jēč.

37. A maχt leaj Noj pejvo₁t, nu₁t leńč i olmo o₁lg po₁ttem nā₁lest.

38. Nu̩t maχt evd-belt kockem-bā̩l po̩rriš, ju̩kkiš, najtle̩ttiš i vejtiš kujje ten pejv rajja, ko̩ss Noj menij kovčegi;

39. I jet jortmańč, kon ij poatmańč kockmuš i loptmańč puke̩d: nu̩t i leńč olme e̩lg po̩ttem na̩ll.

40. Tanna leńʒet koχtest pield' e̩ln; evt valtlat, a nump kuddastal.

41. Koχt meldattij žornove lu̩n; evt valtlat, a nump kuddastal.

42. I nu̩t valvetēkke, ten-det što jēppe tied, kon cās tij Hospot pōtt.

43. No tan tij tiette, što leńči kuot-χo̩zjin tied'či, kon vartjem-bā̩l sul pōtt, tanna son valvečij i ij andečij kojve̩d īʒes kuo̩d.

44. Ten-det i tijjid galk leajjed valmešit; ten-det što kon cās jēppeδ juo̩rd, pōtt olme e̩lk.

45. Kū lī vujk i milmānas pākaldes, kon χo̩zjin pijij īʒes pākaldeze e̩ln, e̩nted sijjid pormuš vujk bā̩l?

46. Vuo̩zes lī tet pākaldes, kon sū χo̩zjin, poa̩tmen, kavn nu̩t tujješemen.

47. Vujkest sarnam tijjit, puk īʒes jelmuž e̩ln pej sū.

48. A leńʒi tet pākaldes keaχn, i cealk īʒes kuo̩tkest: ij tovda poa̩d mu χozjin;

49. I alk tākke̩δ īʒes tovruže̩t, i pōrred i jukke̩d jukkej-olme-vujm:

50. Tanna pōtt ten pākaldez χozjin, kon pejv son ij vuo̩rd, i kon cās ij juo̩rd;

51. I čuop sū i pej sū evt vōssa licmer-vujm: to̩mb leńč lojkmuš i pa̩nn-χīrraš.

25 Kap.

Tanna oᵢlm carvut leńč ovt nālla login nijdin, kok vaᵢltiš iʒes tuvsnik' i vi̊jtiš vuosta vuntme.

2. Sīst lejjiš vīt milmānos a vīt miltomes.

3. Miltomes vaᵢltiš īʒes tuvsnik', a jet valtmańč mieldes vuj.

4. Milmūnos-že ovtest īʒes tuvsniki-vujm vaᵢltiš vuj īʒes aᵢstiji siz.

5. I kuoᵢs vuntam kuᵢhk ij pōtmańč; tanna puk nokkaškūᵢttiš i uoᵢddeškūᵢttiš.

6. A kosk innoᵢst šondoj čorvmuš: kīč, vuntam pōtt, vi̊jteδ vuosta suᵢnne.

7. Tanna kocjiš puk tok nijd, i vujkijiš īʒes tuvsniki.

8. A miltomes cilkiš milmānnosoᵢt: oᵢnted mijjit tijji vuj: ton-det što mij tuvsnik' čāckododet.

9. A milmūnos cilkiš vuosta: štobi̊ ij lečči pūtmuš i mīst i tīst, monnod puoreap mīgojid gāra i vuoᵢste īčsant.

10. Koᵢs-že sij vuᵢlkiš vuoᵢsteδ; pūdij vuntam, i valmuš moᵢnniš sujn najm-vearra, i uvz kattojiš.

11. Mańńa poaᵢdet i jāres nijd, i sarnet: Hospodi, Hospodi, āᵢvved mijjit.

12. A son cilkij sijjit vuosta: vujkist sarnam tijjit, im tied tijjit.

13. I nuᵢt valvodēkke; ton-det što jēpped tied ni pejv, ni cās, kon pōtt olmu oᵢlk.

14. Nuᵢt son tujjaj, maχt olmoᵢš, ku vulkal vieres mantu, kočij īʒes pākaldozit, i askodij sijji kitte īʒes jelmuš.

15. I ovte son oᵢndij vītt tālantet, numpa koχt, motme ovt, jukikańče sū vig melt; i tovda vuᵢlgij.

16. Ku vaᵢldij vīt tālantet, vuᵢlgij, oᵢnij sijjit tujji ol, i vāllošij ńumbit vīt tālantet.

17. Nu$_i$t nu$_i$d-že i tɵt, ku va$_i$ldij koχt tālantet, vālšij numbit koχt tālantet.

18. A ku va$_i$ldij ɵvt tālant, vu$_i$lgij, i kojvɵj sū mantu i kā$_i$tij īǯes χozjin silp.

19. Ku$_i$hk' ajkin pōtt tɵjt pākaldɵzit χozjin i kačč sist log.

20. I pudij tɵt, ku va$_i$ldij vit tālantet, puvti numbit vit tālantet i sarn: χozjin! vit tālantet ton ɵ$_i$ntik mu$_i$nne; kič, numbit vit tālantet mun vāll'šɵ$_i$m sijji ɵl.

21. Su χozjin cilkij su$_i$nne: puo$_i$r lī, šīγ i vujk pākaldɵs! vā$_i$nnest ton lejik vujk; jennɵj ɵ$_i$ln tu pijam; mɵn tu χozjin rāmse.

22. Pūdij nu$_i$t-že, ku va$_i$ldij koχt tālantet, i cilkij: χozjin! koχt tālant ton ɵ$_i$ntik mu$_i$nne; kīč, veal koχt tālant mun vāll'šɵm sijji ɵl.

23. Su χozjin cilkij su$_i$nne: puo$_i$r, šīγ i vujk pākaldɵs! vā$_i$nnest ton lejik vujk; jennɵj ɵ$_i$ln tu pijam; mɵn tu χozjin rāmse.

24. Pūdij i, ku va$_i$ldij ɵvt tālant, i cilkij: χozjin! mon tīttim tū, ton leak kɵr olmɵš, čūppak, ko$_i$st ik puštam sim, i čoñgak, ko$_i$st ik ko$_i$metamańč;

25. I pɵ$_i$ltim, vu$_i$lkim, kā$_i$ttim tū tālant mantu; ta$_i$l tu$_i$nne tū.

26. A sū χozjin cilkij su$_i$nne vuosta: venne-ju$_i$rdij pāl-kaldɵs i lāškes! ton tīttik, mun čūpam, ko$_i$st jim puštmańč, i čoañgam, ko$_i$st jim kuometam.

27. Tɵn-det tu$_i$nne gɵ$_i$lkcδ leaj ɵ$_i$ntet mu silp kavpjazit; i mon, ko$_i$s puttim, lejm va$_i$ltcδ īččan lɵ$_i$ssin.

28. Nu$_i$t va$_i$ltcδ su$_i$st tālant, i ɵ$_i$ntcδ, kobest lī lo$_i$hk' tālantet.

29. Tɵn-det što jokseńče, kōbest lī, ɵ$_i$ntlat i lassan; a kōbest elleak, su$_i$st valtlat i tɵt, mi lī.

30. A keaχn pākaldɵs su$_i$hp'jekke olgas sevnesvu$_i$tte;

tomb leńč lojkmuš i paᵢnn-χorš. (Koᵢs cilkij tallan, čuᵢrvij: kiest lie piell kulloᵢt, aᵢn son koll!).

31. Koᵢs-še olmu oᵢlk pōtt īʒes ol-nomest, i puk poᵢz aᵢnjel sujn: tanna ešt īʒes ol-nom prestol ol;

32. I čoñkdodet put su puk olmu; i juoᵢgest ovtet num-bin, maχt vārredij jōgač lampsit koᵢzzin;

33. I čuńčlat lampsit voᵢlles-pieᵢlt īʒes čoar, a koᵢzlit čińʒ kitte.

34. Tanna cealk car tojt, kok leb voᵢlles-belt sū: puoᵢtte, mu jēʒ laoslovmańč, monnet carstva, ku lī tijjit vāll'šamańč mand i oᵢlm tujjem rajest.

35. Ton-det što nealg'tem mun, i tij oᵢndin muᵢnne por-ret; jugstovim, i tij jugoten mū; lejjim jākk-olmoᵢn, i tij vaᵢl-din mu;

36. Lejjim pieota, tij tievv'ten mu; lejjim kobest, tij kīččin mu; tuᵢrmest lejjim, i tij pūdin muᵢnne.

37. Tanna vujk-olmu ceᵢlket suᵢnne vuosta: Hospoδi! koᵢs mij ujnim tū nealgostam, i portem? ili jug'stovom, i jug'tem?

38. Koᵢs mij ujnim tū jākk-olmoᵢn, i vaᵢldim? ili pieo-temes, i tievv'tem?

39. Koᵢs mij tū ujnim kobest, ili tuᵢrmest, i pudim tuᵢnne?

40. I car cealk sijjid vuosta: vujkest sarnam tijjit: mommet tij tujješin tan ovte tāᵢllin mū ockoᵢn vīllin, ton tuj-jin muᵢnne.

41. Tanna cealk i tojd, kok lev čińʒ-belt: vaᵢnceδ muᵢst, proklet tij, eg'seńč toᵢlle, ku lī vāllošam bīsse i sū anjelit.

42. Ton-det što porstovvem mun, tij jēpped antmańč muᵢnne porret; jugstovvem, tij jēppe jugtam mū;

43. Lejjim jākk-olmoᵢn, jēppe valtam mū; lejjim pieota, jēppe tievtam mū; kobest i tuᵢrmest, jēppe kīčmańč mū.

44. Tanna i sij cielket suᵢnne vuosta: Hospoδi! Koᵢs mij ujnim tū porstovmańč, ili jugstovmańč, ili jākk-olmeᵢn, ili pieota, ili kebest, ili tuᵢrmest, i jēp lūžamańč tuᵢnne?

45. Tanna cealk sijjit vuosta: vujkist tijjit sarnam: momet tij jēppeδ tujjam tan evte tajn ocmuzeᵢn; ten jēppeδ tujjamańč i muᵢnne.

46. I vuᵢlget tak egsańč pieχsmuže; a vujk-olme egsańč jālleje.

Nuottajärven murre. — Notoserscher Dialekt.

A. Songel *(Sunjel sijt).*

Aᵢlke pārna pallīn sirret, korro sij vātta-pāll. Puoδi rimńe čorast, pallo vaᵢlt kitt sis, cielk: oh tij parna, tij sirvettet čevte-pālləjn, mij nuorrenen sīrim vātta-pālləjn! — Sij pārna cieᵢlke: māttat mijjit, koara mijje vātta-pāll. — A son cealk: iannij lī tujjit muᵢnne poaᵢresvuoδest, čeᵢlmitemesvuoδest; ūttišīt muᵢnne pujte-ronn' pallo-koarremest? — Uᵢttep. — Alji pallo koarreδ, pallo vojješkuoδi, koaraškuoδi, celk: śevńet, čuovet tol, jim vuejn čeᵢlmitemesvuoδest, poaresvuoδest. — Suᵢnne uvs avē, son oajna, što uvse melt čaγom, son poakkań kōrij, poakkań vuoll' pēj vāttijt, son vuolji olgas, tierlij. Tuk cieᵢlke: rimńe kaᵢlles, maᵢnnik!

Son ajta meniј, purškuoδi košk kulit, pijje suᵢnne suᵢllemit. Rīmńe proppej ajt vuolla. Puette sīrdi, sij cieᵢlke: vīlle rīmńe prohpām lī, kōs pijjip kon kerres el, ī paššan. — Cieᵢlke sij: pijjit košk-kuoᵢll-kerres el. — Son i paššinij. No, sij vuejjilē; šeddij pork-eᵢlm. No, son juoᵢljines koac; čoav poac koaddiješkuoδij, vovse koaddijij. No, son voaldij χimjilij, teᵢlle poaʒʒ' pelloγuoδij, son tierralij, čorro menij, johk-lāᵢbʒ

koa₊ckij, poaʒʒ' tierralij, košk-kuo₊lle-kerres paccij. Riemń pōraš-kuoᵭi, pōraj, pōraj i puk pōraj, pā₊cc uccińeš. Son vā₊lde kuetteᵭ, monĭj, monĭj; to₊st lie ajjiχam, čicciχam, kia₊tk, čovres, ńūll, pujtij ja juo₊kke ževaj: ko₊st ton, rimń, va'₊ldiχ tajt košk kuo₊llijt? — Mon valdem, sijd galdijest vuokkum, sejbinam vuokkum. — Voj ton, riemń, mijjit mattak? — Lī možno matteᵭ: kolk puoleš ĭnn. Šod-dij puoleš ĭnn, sij vuo₊lge sijd galdijest vuaggaᵭ, sij pijje sej-bes čahca, ne ᵭi sij ōraškuette; rīmń poᵭas vuolla sejbes pīj. Sij cie₊lke: mon-dieht, rīmń, toav ij? — Ij ovdlest toava go iedesin. — Pejv šodškuoᵭi; poahta čacc-kuoddij, rīmń cealk: poaht olm-olmaš. — Son vuoljij, tierlij. Tuk pāhce: sejb lie kolmam. Kuopč vuoljij: rāsta sejbes; ku₊mp vuoljij: rāsta sejbes; mājij vuoljij: lo₊hk poatknij; čovres vuoljij, sejb ńuop-sij. Puojdiješ kaldijest pork; puoᵭij ua₊lk-muorin, son čāck kiehp-ua₊lk-muorin sejp-kiahče, son tierlij, kiehp sejp-kiajješ. Tierre, tierre; puoᵭij ajjiχam, čicciχam, kia₊tk ovt sajje, sij ka₊vne rīmń: oj ton, rīmń ka₊lles, mijjit ma₊nnik! — Sij a₊lke porreᵭ rīmń, rīmń cealk: iele ta₊st pōr, kuotte purrom-sajje. — No, valde kuotteᵭ, son cealk rīmń ka₊lles čāšn'ʒe: tol laj puorr ajk, kua₊ss mon tū sialga kirjtem. — Mojt, rīmń ka₊lles, sūrnak? ajjiχam cealk; voj kirjtak mū sielj, rīmń ka₊l-les? — Jennaj lī tuojjeᵭ tū sielj kirjteᵭ: kolk čuold navlijeᵭ ja peastag pońńeᵭ, kolk to₊rv-kuackńas. — Ože, rīmń-ga₊lles, mon jichč tuojam tojt. — No, son pīj puk, čuoldijd navljij, peastagijd pōńij, i jijjes kōrij; no, cealk: te, rīmń-ga₊lles, kirjaht mū sielj! — Son kirjteškuoᵭi, šoddaj kirje. — Rīmń-ga₊lles, mon puoleškuettem! — Kierde, kierde, rīmń-ga₊lles cealk, čāš-naš uckaš lea, tott kīrdij, ton jik kierd. — No, jim kierdeš-koattam, sie₊lk puoll. — Son vāld, to₊rv-kuackńasit pēj, puallejij, ješ tiarlij, ajjiχam puo₊lij. Son oaγčij, oaγčij, māsat puoᵭij, tajt tāvtojt nōrlij, pīj siekk siz, vā₊ldij kuo₊tteᵭ; kuoddij, kuod-dij, kavnaj pārna, pāllojn sierre. Son siekk' sist puštač. —

Mɵkk tust ta$_i$st? — Ajjiχan ārba. — Vɵj ton, riemń, mijjit kavpšak? — Ūdižit mu$_i$nne puojt-rōn'? — Ūttep. — No, son vā$_i$ldij puojt-rōn'; nu, vuoljij son, porstovškuɵðij, ko$_i$tteð aljij, i uejt ko$_i$tteð; son čuɵrvjej: čicciχām, ajjiχām, poahteð veahka! Puɵhte tok i kō$_i$tteste, pōrškuɵtte. Son oajn, što puk poa$_i$rre; cealk: čicciχām, ajjiχām, ɵlm-olmuš poaht'. — Sij tierlē, son ɵχto pāccij, son pōrij, pōrij, pācc ɵχt puejt-ku$_i$sk. Vuolk son paš-teð tan puejðes, mɵni̊j koahta, son pīj tōl', son pāšteškuoðij, puejt puɵ$_i$leškuoðij, son čāck, puollij keadga čāck, čɵlmēs puo$_i$l-dij, šɵddij čɵ$_i$lmijta. Mɵnn son kuɵ$_i$sse, kuozest kahča: mī leahk ton muorijt? — Mun leam kuoss. — Ūðe čɵ$_i$lmijd mu$_i$nne. — Lehče must čɵ$_i$lm, da lea pihk. — Mɵni̊j peahca: mī leahk ton muorijt? — Mun leam piehc. — Uðe mu$_i$nne čɵ$_i$lmijd. — Ūðehčim mon, lie mu$_i$st pihk-čɵ$_i$lme. — Mɵni̊j soahka: lie tu$_i$st čɵ$_i$lm? — Lehče mu$_i$st čɵ$_i$lme, lie mu$_i$st kurč čalma, ōdam mon tajt čalmajt. — Son ūðij čalmajt, su$_i$st šɵ$_i$tte kurč čalma.

B. Notozero *(Nuoht-ja$_i$vr sijt).*

1.

Oj oappam, Oj oappam Jō$_i$χmī nijt:
„Vuɵlkap, vuɵlkap, Va$_i$sk vīlj-pealǯam,
Vuɵlkap, vuɵlkap tev-mier šɵ$_i$lleð,
Kuehc ōplehk tɵχs' porreð,
Tev-mier šīlij kuehc tɵχs' pōrij.“ —
Kue$_i$ss mij mɵnim, kue$_i$ss mij mɵnim
Eakkadɵγ Jearmeχ sāhtkže,
Je mij kū$_i$hk leamma:
Ta$_i$l puedij čugunoj ruvt-vɵnn'seš
Kīrehč vajkes jiennines.

„Vuolkap, vuolkap, vīlj-beall'ǯam,
Čuguna-vonn'sa uejnstaꞌsteð!“
Iepp kūꞌhk leamma:
Vuelk, vuelk, vīlj-beall'ǯam,
Kuꞌkes Ōro-vuona kiejj mielt
Sāgeš uꞌhc koaleš tieht!
Monim mij Koꞌlcovoj pāꞌvt vuolla,
Porrep kieꞌtk-stoala oꞌln,
Mon Ojjeneš tāꞌv'tam
Čievr uꞌhc kiadga:
Kūléhk lōʒdojǯe.

2.

Ojjiš Kotraht niejt
Nelj ee leasken iellim,
Vīht leask-vuottem kieꞌltim,
Jim vajjam vueꞌrteð χolostoj vuottem.
Pueðij Ivanka Evvan oꞌlk,
Leask-vuottem, požīttoj leask-vuottem.
Iehkeꞌld moꞌññeð sier'škuoðim,
Kuahkeneškuehte šūrest ohckiž,
Nuorbest poarr'suꞌbb sier'ja, kiehčja.
Sierēp, ūrčēp,
Iehkild moꞌññeð ūrčēp, jōrēp.
Leč̄č sierr'men, vuolkahp māsat!
Portsēn monim, vuordškuoðijm koꞌljejd,
Iehp kūꞌhk leammeš, pueðij Saꞌv'tij,
Uhtrea oꞌlk, čilmeas risttij.
Tierv, Evvan Mīhkal oꞌlk,
Ohkmij Javγar niejt,
Ojjiš Kotraht niejt!

Šall'jehčvehteƌ vūᵢccc ƌ mij ajtest,
N'eaǯǯaht, juhkeƌ, pōrreƌ! —
Ohkmij Javɣar niejt otftužžij:
Mū ńcaǯiš illea nuoriš niejdiš,
Vojj'depp' jiehč vūᵢcceƌ, juhkeƌ,
Porreƌ jijjis uejv.

Uebersetzung der Originaltexte.

Terscher Dialekt.

A. Lumbowsk.

1.

Eine Maus frass Brot, frass die Rinde, aus einem Stücke der Brotrinde entstand ein Boot. Sie setzte sich in das Boot und fuhr längs dem See auf dem Boot. Nun, sie nahm als Kameraden mit sich einen kleinen Vogel, Hermeline, sie nahm von vierfüssigen Thieren Hunde und Füchse, Bären und Wölfe; von Vögeln nahm sie Adler und Eulen in ihr Boot. Und sie reiste ab, ihr Boot war zu sehr beladen, es warf um; sie schwammen zum Strande und alle erreichten das Ufer. — Die Maus schilt [die anderen], indem sie sagt: „Das Boot war mein, Ihr setztet euch zu viele hinein." Sie fingen an unter sich zu streiten, Vierfüssler gegen Vierfüssler, Vogel gegen Vogel. Sie stritten drei Jahre. Einige Vögel büssten ihre Federn ein, die Felle der Vierfüssler wurden zerfetzt. Zuletzt fingen Vierfüssler und Vögel an zu frieren.

2, a.)

Es lebte ein Mal ein Ehepaar, ein Mann mit seiner Frau. Sie hatten eine Tochter und einen Sohn. Es wird Tag, er begiebt sich auf die Wanderschaft um, was ihm nur

in den Weg kommt, zu fangen. Seiner Frau sagt er: „In den Fluss trage keine Spähne!“ Einmal trug die Frau Spähne in den Fluss: „Wie,“ sagte sie, „lässt mein Mann mich nicht Spähne in den Fluss tragen?“ -- Den Fluss hinauf begaben sich einige Tschuden, die da sagten: „Wo Spähne sind, da müssen auch Einwohner sein.“ Nun, und sie folgten den Spähnen nach, fanden die Einwohner. Die Tschuden kamen in die Lappenhütte, der Anführer der Tschuden umarmte die Lappenfrau; sie fingen an aufzupassen, wann ihr Mann kommen würde. Ihr Mann kam aus dem Walde, sie banden dem Mann, diese Tschuden, beide Hände auf den Rücken, und liessen ihn im anderen Theil der Stube. Und sie legten sich zur Ruhe. Es ward Nacht. In der Nacht begab sich das Mädchen hinaus; jener Lappe sagt: „Komm, mein Mädchen, löse meine beiden Hände!“ Das Mädchen sagt: „Ich will es dem neuen Vater sagen.“ Das Mädchen schnitt [den Strick] nicht ab. Sein kleiner Sohn wollte hinausgehen: „Mein Söhnchen, löse meine Hände!“ Der kleine Sohn schnitt die Stricke ab, und er stand auf, ihr Mann, der Lappe. Nun, er stand also auf. Die Tschuden sind alle in Schlaf versunken. Er nahm nun den Säbel des Tschudenhäuptlings und haute allen Tschuden die Köpfe ab. Seine Frau ergriff er, nagelte sie an eine Fichte, seine Tochter ebendahin, mit ihrer Mutter zusammen. Seinen Sohn nahm er zu sich und begab sich, wohin er nur konnte, an einen anderen Ort, mit seinem Sohne. — Und damit ist es aus.

2, b.)

Ein Mann und ein Weib lebten recht lange; ihnen wurde ein Sohn geboren, und eine Tochter ward ihnen ge-

boren. Nun, sie lebten lange, der Alte sagt: „Trage nicht Spähne in den Fluss, die Spähne fliessen mit dem Flusse, die Spähne können von den Tschuden bemerkt werden, sie folgen den Spähnen und kommen den Fluss hinauf.“ Der Alte ging in den Wald. Seine Frau trug Spähne in den Fluss und kam nach Hause zurück. Sie verbrachte drei Tage, der Alte ist im Walde. Und so kamen zu diesem Eheweib Tschuden, sie isst und trinkt mit den Tschuden den ganzen Tag. Schon neigte sich der Tag zum Abend hin; sie, die Frau, legte sich schlafen mit einem Tschuden; aber bei ihnen sind neun Tschuden, und mit dem neunten Tschuden ging das Weib zur Ruhe. Und sie schliefen, sie und der Tschude; sie verlebten drei Tage; schon sagt dieses Weib: „Heute kommt mein Alter heim.“ Nun sie stellten einen Strick in die Thür und legten sich selbst zur Ruhe. Der Mann kam und blieb am Strick hängen; sie, die Tschuden, banden ihn und liessen ihn da liegen. Nun legten sich diese Tschuden selbst zur Ruh. Das Mädchen ging hinaus, ihr Vater sagt: „Bring mir ein Messer!“ Das Mädchen sagt: „Ich will es meinem neuen Vater sagen.“ Sie ging fort. Nun begab sich der kleine Sohn hinaus und der Alte sagt: „Mein Söhnchen, bringe ein Messer!“ Der kleine Sohn gab ihm ein Messer; er nahm das Messer, schnitt alle die Stricke ab, nahte sich ganz leise und nahm unter dem Kopf des Tschuden den Säbel weg. Sie schliefen und standen auf und fragten den Alten: „Was hast du geträumt.“ Der Alte sagt: „Es träumte mir, dass ein Rabe neun Raben die Augen aushackt.“ Diese wiederum, die Tschuden, sagen: „Acht Raben hacken einem Raben die Augen aus.“ Schon wandte jener Tschude sich um und suchte unter seinem Kopfkissen, aber der Alte erhob das Schwert und schlug den Kopf dieses Tschuden entzwei.

Allen diesen Tschuden spaltete er die Köpfe; seine Frau und seine Tochter nahm er, führte sie fort und nagelte sie lebendig an eine Tanne und erschoss sie alle.

3.

Es lebte einmal ein Talla, Talla hatte eine grosse Rennthierheerde; neben ihm wohnte ein kühner, kleiner Mann, namens kleiner Schwager. Er gerieth in die Heerde des Talla. Er tödtete Tallas besten Rennthierochsen. Er kochte den ganzen Ochsen Tallas zu einer Mahlzeit. Talla merkte, dass der kleine Schwager den Ochsen getödtet hatte. Talla fing an den kleinen Schwager zu verfolgen. Der kleine Schwager schiffte in einem Boot hinaus auf den See. Talla ruderte hinter ihm her mit seinem eigenen Boote. Der kleine Schwager merkte, dass Talla ihn bald festkriegt; er befestigte eine Kette am Hintersteuer des Bootes, und sie fingen an nach zwei Richtungen hin zu rudern, und versuchten, welcher von ihnen zum Ufer rudern könnte. Sie fingen an nach zwei verschiedenen Richtungen hin zu rudern, Tallas Boot barst entzwei. Talla ertrank, und die Sage ist aus.

4.

Es lebte einmal eine Az; sie hatte drei Töchter. Sie stahl sich einen Sohn. Der Sohn fing an zu leben, lebte lange bei ihr, bis er zwanzig Jahr alt wurde. Er erfuhr, dass seine Mutter in der Nähe lebte. Mit der Mutter kamen sie überein, dass er heirathen müsste. Er reiste in einem verdeckten Lappenschlitten ab, kam und nahm seine Mutter in den Lappenschlitten. Seine Mutter brachte er bis zur Hütte der Az. Die Az ging hinaus um die Neuvermählten zu empfangen. (Hiernach folgt die Begrüssung der Az in der Azsprache, eine Art komisches Kauderwelsch, woraus man ungefähr Folgendes verstehen kann: Meine Füsse

schwanken [vor Freude], Gutes — ist geschehen, der Frau des Alten ist der Sohn weggeschnappt worden. Wo ist das Ende des Schnürbandes — [damit ich das Verdeck des Lappenschlittens aufhebe])?

Das Weib [die leibliche Mutter] sprang aus dem Schlitten hinaus und schlug sie mit einem Schabeisen mitten in die Stirn. Der Az flog das Haar vom Kopfe. Sie nahm ihren Sohn zu sich. — Ende.

5.

Es lebte einmal ein Weib mit ihrem Manne. Sie bekamen einen Sohn und eine Tochter. Das Weib und der Mann starben darauf weg, und die beiden Geschwister blieben nach. Die Jungfrau sagt: „Mein Bruder, reise, aber prahle nicht!“

Der Bruder reiste nun fort und kam auf ein Schiff. Auf dem Schiffe fragt man: „Womit lebst du?“ — „Mit meiner einzigen Schwester lebe ich.“ — „Warum lebst du mit deiner Schwester?“ — „Ich habe ein schönes Schwesterlein.“ — „Worin besteht ihre Schönheit?“ — „Mitten auf ihrer Stirn leuchtet die Sonne, auf ihren beiden Schläfen zwei Morgensterne, in ihrem Nacken der Mond, auf ihren beiden Handgelenken Gold, an ihren beiden Schienbeinen Silber, durch ihre Kleider glänzt ihre Haut, durch ihre Beine strahlt ihr Mark.“

Er kam nach Haus. Das Mädchen fragt ihren Bruder: „Warum bist du so trüb?“—„Ich bin desshalb betrübt, weil wir uns zum Schiff begeben müssen.“ Und sie begaben sich.

Sie nahten sich dem Schiffe; er befiehlt seiner Schwester andere Kleider anzuziehen. Ein anderes Mädchen, eine Gehülfin, eine Feindin (?) kam und bat sie ins Wasser zu

springen. Sie sprang ins Wasser. Er kam zum Schiffe und sie fragen auf dem Schiffe: „Wo ist deine Schwester?“ — „Sie sprang ins Wasser.“ Das andere Mädchen sagt: „Ich bin seine Schwester.“ — „Sie ist aber nicht meine Schwester,“ sagt er. Die Leute nahmen und brachten ihn und vergruben ihn in eine Grube, sieben Klafter tief.

Seine Schwester tauchte auf, kam zum Schiffe und fragt: „Wo ist mein Bruder? Gehet und holet ihn!“ Und sie holten den Bruder. Der Befehlshaber des Schiffes sagt: „Willst du mein Weib werden?“ — „Erschiesset meine Verrätherin, dann erst will ich dein Weib werden.“ Sie erschossen die Verrätherin, und der Kapitain nimmt das schöne Mädchen zur Ehe. — Ende.

6.

Es lebte einmal ein Mann und er verheirathete sich. Sie lebten, und ihnen wurde ein Sohn geboren. Sie lebten lange, der Alte starb, seine Frau ging Beeren pflücken. Den Sohn nahm sie mit sich. Sie fing also an Beeren zu pflücken und liess ihren kleinen Sohn da. Das Weib selbst ging weiter. Sie pflückte Beeren, pflückte und wurde damit fertig. Aber der Tag ging zur Neige. Sie begab sich zurück zu ihrem Sohn. Sie kam also zurück, aber der Sohn ist nicht da, und statt seiner ist ein Azmädchen dahingebracht. Nun, sie nahm das Mädchen und ging nach Haus; sie kam nach Haus, fing an das Mädchen zu erziehen, und lebte mit dem Mädchen zusammen. Und sie lebten und das Mädchen wuchs auf. Sie schliefen und standen auf; das Azmädchen fing an sich anzuziehen, und das Weib stellte ihren Kessel auf [das Feuer]. Und sie fing an zu kochen; sie kochten und speisten und begaben sich in den Wald. Aus dem Walde sprangen drei Azen heraus und

verschlangen das Weib und liessen nicht einmal das Blut auf der Erde.

7.

Es lebte einmal ein alter Mann mit seiner Frau; sie lebten lange. Nun, ihnen wurde ein Sohn geboren. Und sie lebten lange, ihr Sohn wurde gross. Der Alte hatte ein Schwert unter seinen Kopf gelegt; sie wurden in der Nacht von einem Feinde [eigentl. Streit] überfallen; der Sohn nahm das Schwert seines Vaters und begab sich mit dem Ross seines Vaters gegen den Feind; er fing an zu kämpfen, fing an zu hauen, haute lange. Diesen Feind vermag er nicht zu überwältigen; jene, das Heer, gruben ihm eine Grube, eine zweite und eine dritte. Nun, und er begab sich fort um diesen Feind niederzuhauen, er haute und fing sogleich an über die Gruben hinzureiten, und ritt über eine Grube und über die zweite. In die dritte Grube fiel er hinein. Sein Pferd entfloh nach Hause zurück, er blieb in der Grube, sie banden ihn; und so konnte er aus der Grube nicht mehr hinauskommen.

Sein Vater machte sich auf um diesen seinen Sohn zu suchen, fuhr lange und fand seinen Sohn in der Grube. Er nahm den Sohn, befreite ihn, und mit dem Sohne hieben sie den Feind eine Zeitlang und machten ihnen allen ein Ende. Sie begaben sich zurück, kamen nach Hause, fingen an zu leben und leben noch jetzt.

8.

In Lumbowsk fliesst unter einem Berge ein Bach. An diesem Bach waren einmal Menschen, Tschuden, sie hatten Mehl aus geröstetem Getreide. Sie fingen an das Mehl in den Bach zu legen. Sie legten sehr viel, aber konnten ihn

nicht füllen. Ein Mann blickte in das Wasser, in den Bach hinein, da sieht man einen Mann im Wasser. Er sagt seinem Genossen: „Ich will hinabgehen, ins Wasser tauchen, den Mann nehmen, da er unser Mehl isst.“ Er tauchte nun ins Wasser, fing an im Wasser zu suchen. Er suchte lange, konnte ihn nicht finden und ertrank im Wasser.

9.

Es lebten einmal Menschen, Tschuden, sie lebten lange und machten sich daran ein Haus zu bauen; und sie fingen an zu bauen. Sie bauten es zur Hälfte; sie nahmen nun einen Balken, legten den Balken hin, aber ihr Balken ist zu kurz; und sie fingen an ihn auszudehnen. Sie dehnten lange; einer der Leute sagt: „Unser Balken wird schon länger werden, wollen wir ihn noch dehnen, damit er länger wird!“ Darauf legten sie ihn hin, aber der Balken hat immer nur dieselbe Länge.

10. Räthsel.

Rath' mal was das ist: Um einen See laufen nackte Menschen. — Ein [ausgespanntes] Rennthierfell, das rund herum mit Pflöcken befestigt ist.

Aus zungenlosem Munde hört man einen Laut; niemand sieht [woher er kommt]. — Ein Fels, du kommst zum Felsen und redest, der Wiederhall erschallt vom Felsen.

Ein Vorgesetzter ist gekommen, sehr grob: in jede Tonne lässt er ebenso gleich viel Wasser. — Der Theekessel ist hereingebracht, in jede Tasse giesst man gleich viel.

Ein Mann ist sichtbar, du reichst ihm die Hand, aber er fasst sie nicht. — Der Spiegel.

Rath' mal dies: Ein Blättchen fliegt auf, ein Jeder

blickt hin. — Die Thür öffnet sich, ein jeder sieht hin, wer da kommt.

Ein Seehund liegt auf einer Klippe. — Eine Fischpastete wird auf den Platten der Feuerstätte gebacken.

Eine mit Schelle versehene, alte Rennthierkuh läuft. — Der Ohrring der Lappländerin.

Vier Greise streben zusammenzukommen um sich zu schlagen, aber können sich nicht treffen. Die vier Dachbalken im Lapphüttchen.

Sein Leben lang trägt sie Steine, aber sie kommt nirgends hin. — Die Thierfalle.

Ein Rabe fliegt, die Eingeweide hängen heraus. — Kesselhaken im Lapphüttchen, am Kesselhaken kocht der Kessel.

B. Jokonga.

1.

Es lebt' einmal ein Mann und ein Weib. Ihnen wurde ein Sohn, und noch ein zweiter geboren. Der Mann und die Frau starben. Der [eine] Sohn sagt: Ich mache mich auf um die Opferhölzer meines Vaters und meiner Mutter aufzubrennen. Er wanderte und wanderte, es entstand ein Nebel, ihm entgegen kam ein Greis: „Wohin hast du dich begeben, mein Augapfel?“ — „Ich gehe die Opferhölzer meines Vaters und meiner Mutter zu verbrennen.“ Er [der Greis] sagt: „Kratz' ein wenig das eine meiner Ohren!“ — Siehe, ihm wurde ein grosser Kessel [zu Theil]. — „Nun, kratz' mal ein wenig mein anderes Ohr!“ — Er bekam nun ein Lapphüttchen. Sie fingen an Fleisch und Fett in dem grossen Kessel zu kochen. Der Alte ging und legte sich schlafen; jener kocht, aber dieser fing an

herumzulaufen wie ein Hermelin, er [der Knabe] schlug die Nase blutig am Hermelin. Der Alte wacht auf, die Nase des Alten blutet und er [der Knabe] fragt: „Grossvater," sagt er, „wesshalb blutet deine Nase?" Er sagt ihm nun: „Ich bin im Schlaf umhergewandelt." Sie kochten und assen, sie wurden fertig. Der Knabe fragt: „Grossvater, wo sollen wir uns hinlegen?" Sein Grossvater sagt: „Kratz' ein wenig das eine meiner Ohren!" Ihm wurde eine Felldecke und ein Rennthierfell [zum Schlafen] und ein Kopfpfühl [zu Theil]. Und sie legten sich. Während er mit dem Grossvater schlief, wurde ihm warm. „Nun, ich," sagte er, „Grossvater, kann nicht schlafen, es ist heiss; ich, Grossvater, werde in der Asche, in den Kohlen schlafen." Der Grossvater sagt ihm: „Ich hindere dich nicht; [thu] wie du willst." Er geht in die Asche, in die Kohlen hinein. Er schlief und schlief, stand aus der Asche, aus den Kohlen auf, der Grossvater ist nicht da, auch die Lapphütte ist nicht da, nichts ist da. Er machte sich auf die Wanderung auf; wanderte, wanderte und näherte sich einem lappischen Dorfe. Da sahen sie ihn kommen, liefen und meldeten es dem König: „Da kommt ein Reisender, oder eine brennende Fackel (?) rollt einher." Der König gab den Befehl: „Laufet und rufet ihn her!" Er kam zum Könige, der König deckte für ihn den Tisch und fing an ihn zu bespeisen und fing an ihm Trinken zu geben und fing an ihn nach Neuigkeiten zu fragen: „Was hast du für ein Gewerbe getrieben? Meine Tochter hat einen goldenen Zahn; bist du wohl im Stande den goldenen Zahn meiner Tochter zu spalten?" Er sagt: „Das kann jetzt gleich geschehen, Herr König." Und er sagt: „Ich werde meine Tochter rufen, zeige du deine Kunst." Die Tochter sass gerade beim Essen; der König führte seine Tochter dahin, und er nahm sie, mitten im Essen, [stellte

sie] mit den Füssen aufwärts, mit dem Kopfe nach unten: „Das ist meine ganze Kunst.“ Der König nahm und haute ihm den Kopf ab und stellte ihn auf den Düngerhaufen.

Der andere Bruder wartete, sein Bruder kam nicht; er begab sich ebendahin, wohin sein Bruder sich begeben hatte. Er wandert und wandert; ein Nebel überfiel ihn und er verirrte sich. Er wurde verwirrt, weiss nicht wohin zu wandern, er fing an sich zu bekreuzigen: „Gieb mir, Gott, klares Wetter!“ Vor ihm erschien ein Greis während des Betens. Der Greis sagt: „Wesshalb trauerst du, mein Augapfel?“ — „Wo soll ich hingehen, Grossväterchen; wie soll ich nicht trauern, da ich in Angst und Noth bin?“ Der Grossvater sagt ihm: „Da du zu mir gerathen, wird kein Kummer dich drücken, dein Grossväterchen bringt dich in ein Dorf.“ — „Nun ich bin erfroren, Grossvater, ich bin hungrig, Grossvater.“ Der Grossvater sagt ihm: „Du sollst gespeist und getränkt werden, da du mich gefunden hast; kratz' ein wenig das eine meiner Ohren!“ Er kratzte ihm das Ohr. Ein grosser Kessel fiel ihm aus dem Ohre hinaus. — „Kratz' mein anderes Ohr!“ Er kratzte, ihm erschien ein Lapphüttchen, die eine Hälfte des Bodens in der Lapphütte ist mit Brettern, die andere mit Tannenreisig bedeckt. Er fragt seinen Grossvater: „Was sollen wir essen, Grossvater?“ Der Grossvater bat ihn Fleisch und Fett zu kochen, und er fing an zu kochen; der Grossvater sagt: „Koche du, mein Augapfel, und ich lege mich schlafen.“ Er selbst ging zur Reisigseite, aber der Grossvater legte sich schlafen auf die Bretterseite. Er fing an zu kochen, sein Kessel kochte auf, er selbst ist hungrig, er nahm Fleisch und Fett, soviel als gar geworden war, während des Kochens, er fing an zu speisen; ihm erschien ein Hermelin, er fing an das Hermelin zu füttern, bis es satt wurde. Sein Kessel wurde nun

fertig. Er weckt den Grossvater: „Grossvater, steh auf, und komm essen!“ Aber die Nase des Grossvaters ist mit Fett beschmiert. Er fragt: „Grossvater, woher ist deine Nase fettig?“ Der Grossvater sagt ihm: „Im Schlaf bin ich herumgewandelt.“ Sie assen, wurden fertig und wollten zur Ruhe gehen; aber er fragt: „Grossvater, wohin legen wir uns schlafen?“ Der Grossvater sagt ihm: „Kratz' ein Bisschen das eine meiner Ohren!“ Ihm erschien eine neue Felldecke, ein neues Rennthierfell und ein neuer Kopfpfühl. Sie legten sich schlafen, schliefen und standen auf am Morgen. Sie fingen wiederum an zu kochen, [er] mit dem Grossvater; sie kochten, speisten und wurden damit fertig und wanderten fort, [er] mit dem Grossvater. Sie gingen nicht weit, sein Grossvater sagt ihm: „Lebewohl, mein Augapfel! Grossvater giebt dir ein Geschenk auf die Reise mit.“ Der Grossvater gab ihm ein Reisesäckchen, er nahm Abschied vom Grossvater, der Grossvater unterwies ihn: „Du wanderst und wanderst, vor dir wird ein Dorf sichtbar, du kommst in das Dorf, der König hat eine Tochter, die mit einem goldenen Zahn geboren ist; du kommst ins Dorf, der König lässt dich rufen. Du sollst nun nicht gleich deine Kunst zeigen; wenn die Leute sich sammeln, dann magst du sie schon zeigen.“ Er nahm Abschied vom Grossvater und wanderte fort.

Er wanderte, wanderte und wanderte, vor ihm breitete ein Dorf sich aus, man erblickte ihn: „Ist es die Sonne die da scheint, oder ein Reisender der ankommt?“ Der König liess ihn zu sich rufen, er kam zum König, der König setzte ein Gefäss vor ihm und fing an ihn zu bespeisen und fing an ihn nach Neuigkeiten zu fragen. Er sagt: „Ich bin ungegessen und ungetrunken gekommen, und mag ich eine Neuigkeit [eigentl. Wissen, Nachricht] wissen oder nicht, so kann ich dir heute doch nichts sagen.“ Der König gab ihm

Speis' und Trank und liess ihn zu Ruhe gehen. Am Morgen liess er das Volk zusammenrufen. Der König sammelte das Volk, er befahl die Königstochter zum versammelten Volk hineinzuführen. Er kam dahin, und sein Säckchen hat er auf der Schulter, er nahm das Säckchen und schüttete es aus; aus dem Säckchen fiel eine Mütze heraus, und diese Mütze fing an auf dem Kopfe eines Jeden, wo sie nur hinkam, auf und nieder, auf und nieder [zu klappen]. Aus dem Sack fielen die Kinnbacken eines Hasen, und liefen rutsch vor diesen, rutsch vor jenen, rutsch vor alle hin. Wiederum fiel ein Beil heraus: klapps schlug es hierher, klapps in den Baumstumpf, klapps an eine andere Stelle. Alle Leute lachten und die Königstochter lachte ebenfalls, der Goldzahn ging entzwei. Er nahm die Königstochter zur Frau, der König gab sie ihm desshalb, weil er sehr klug war.

2.

Es lebt' einmal ein Mann und ein Weib. Sie lebten, lebten und lebten, ihnen wurden drei Töchter geboren. Sie lebten, lebten und lebten; zu ihnen kam ein Freier. Die Alte schlief und stand auf; sie sagt: „Mein liebes Alterchen, die Rabenflügel ragen hervor." — „Was sagst du, Weibchen, ein Freier ist gekommen wie ein Engel Gottes." Sie gaben ihm ihre Tochter. Ein zweiter Freier kam nun zu ihnen. Die Alte sagt: „Alterchen, liebes Alterchen, die Robbenfüsse dehnen sich aus." Sie gaben nun ihre Tochter auch diesem. Auch ein dritter Freier kam; die Alte erwachte: „Alterchen, liebes Alterchen, die Rennthierhörner hangen hervor." — „Was sagst du Alte, ein Freier ist gekommen, wie ein Engel Gottes." Auch diese Tochter gaben sie ihm.

Der Alte ging zu seinen Töchtern zu Gaste. Er kam zu seiner ältesten Tochter. Das Auge seiner Tochter ist ausgestochen. Ihre Kinder schreien und krächzen. Die Tochter sagt dem Vater: „Reise zurück! Wenn der Rabe kommt, frisst er dich auf.“ Er begiebt sich nun zurück und kehrt bei seiner mittleren Tochter ein. Er kam, die Robbenkinder fahren von der Hütte mit Schlitten hinunter. Er ging in die Hütte hinein. Die eine Hand seiner Tochter ist aufgefressen, seine Tochter ist ganz und gar mit Speck besudelt. Seine Tochter sagt: „Reise zurück; wenn der Seehund kommt, frisst er dich auf.“ Er fuhr nun fort. Er wanderte und wanderte und machte einen Abstecher bei seiner jüngsten Tochter. Er kam, die Rennthierkinder fahren von der Hütte herab, sie sagten: „Grossvater kommt!“ Er trat in die Hütte; in der Hütte liegen Felle von wilden Rennthieren ausgebreitet. Die Kinder fingen an ihrer Mutter zuzurufen: „Der Vater kommt.“ Seine Tochter spricht zu ihrem Vater: „Wollen wir hinausgehen und nachsehen!“ Sie gingen nun hinaus und sahen nach: da kommt wirklich der wilde Rennthierstier. Er kam nun, begrüsste seinen Schwiegervater, zog sein Fell ab, verwandelte sich in einen Menschen und fing an seinen Schwiegervater zu bewirthen. Sein Schwiegervater machte sich auf zu seiner Frau. Der Schwiegersohn gab ihm Fleisch mit. Viel Fleisch gab er ihm: Rückentalg, Knochenfett, Magentalg, einen Mastdarm, einen Hinterfussknochen, eine Rennthierkeule und schliesslich ein Rückenstück. Er kam nun zu seiner Frau. Seine Frau fing an aus dem Reisesack die mitgesandten Gaben herauszupacken. Seine Frau fing an ihren Mann nach Neuigkeiten zu fragen.

3.

Es lebt' einmal ein Weib und ein Mann. Sie lebten und lebten, und die Frau schickt den Mann getrocknete Fische und Fischthran holen. Der Alte machte sich auch auf den Weg. Er kam nun zur Thüröffnung seines Vorrathshauses; er hört aus dem Vorrathshause: fünf, sechs, hi! Er erschrak nun und kehrte zurück. Er kam zu seiner Frau. Die Frau machte sich nun selbst auf, reiste ab und kam bei ihrem Vorrathshause angefahren. Da hört man aus dem Innern des Vorrathshauses die Drohung: Fünf, sechs, Wirthin, hi! Das Weib ging in das Vorrathshaus hinein, ergriff die Thranhaut und nahm getrocknete Fische. Eine Maus ist in der Tonne. Sie nahm sie, steckte sie in die Spitze des Handschuhes, fuhr zurück; sie kam zu ihrem Alten. Sie öffnete die Thür, warf das Mäuschen ihrem Alterchen zu: „Da hast du", sagt sie, „deinen Tod!" Der Alte fuhr auf, der Magen platzte und er starb. Das Weib fuhr auf: „O weh! o weh!" Ihr Bauch platzte und auch sie starb. Das Mährchen ist nun all.

4. Räthsel.

Rath' mal was das ist: Von Schwaneneiern das Nest voll. — Die Zähne im Munde.

Um den See wandeln Leute, aber erreichen einander nicht. — Die um den Feuerherd [zum Rösten] aufgestellten Schnepel.

Ein mit Gras bewachsener Hügel, die eine Seite roth, die andere weiss. — Die Kopfbinde der Mädchen.

Eine weisse Mütze und eine schwarze Mütze. — [Der Baumstumpf im] Winter und Sommer.

Ueber das Meer spannt sich ein Regenbogen. — Der Henkel spannt sich über den Kessel.

Rath' mal dies: Ein kleiner Mann geht in einem gelben Mützchen umher. — Die Sumpfbrombeere.

Das Weib ist dick, die Tochter ist roth, der Sohn ist keck, steigt zum Himmel hinan. — Das Weib ist der Feuerherd, die Tochter — die Flamme, der Sohn — der Rauch.

Ich lege dir ein Räthsel vor: Ein Alterchen wandert über die Tundre, trägt eine Steinbürde. — Die Thierfalle.

Wird länger und wird kürzer, jedes Stückchen ist sichtbar. — Das Fernrohr.

Zu beiden Seiten einer Anhöhe laufen zwei Leitkühe. — Die Ohrringe.

Soviel wie Sterne am ganzen Himmel [so viele Löcher hat es]. — Das Sieb.

Das Längste auf der Welt. — Der Weg.

Wenn sich's aufrichtete, könnte es den Himmel mit den Händen fassen. — Der Weg.

Auf dem Vorrathshause steht ein halbes Brot. — Das Vorrathshaus ist der Kopf, mit der Frauenhaube bedeckt.

Du hast ein kleines Plattes, ich ein kleines Spitzes; wollen wir einander an der Thür des Vorrathshauses stechen. — Das Schloss und der Schlüssel.

Der Winter kommt, und er wird fett; der Sommer kommt, und er leidet Hunger. — Die Schöpfkelle. —

C. Kuroptjowsk.

Räthsel.

Ein eisernes Ross mit leinenem Schweif, läuft rasch. — Die Nadel mit dem Zwirn.

Auf einen kleinen Haken zieht man Thranhäute. — Geköderter Angelhaken.

Der kleine Trofim springt über einen hohen Platz, selbst ist er fleissig im Fangen. — Ein Kamm.

Die beiden Ränder dehnt es aus, in die Mitte sticht es. — Das Anziehen der Schuhe.

Am Tage hängt es, in der Nacht sucht sich's ein Loch. — Der Thürhaken.

Ein kopfloser Vogel fliegt mit sausenden Flügelschlägen. — Das Schabeisen.

Ein Brombeerensumpf liegt gleich einer Tundre, nichts ist zu pflücken, rathe was es ist. — Die Sterne am Himmel.

In einem blauen Schreinchen ein schönes Steinchen. — Der Augenstern.

Kildinscher Dialekt.

A. Lowozersk.

1.

Ein Mann und ein Weib lebten und lebten und sagten: „Warum bekommen wir keinen Sohn?“ Ein Sohn ward ihnen geboren, halb Mensch, halb Bär. Er fing an zu spielen, den Kindern reisst er die Köpfe ab. Sein Vater und seine Mutter bezahlten und bezahlten und das Geld ging zu Ende. Er, der Knabe ging zum See, haute eine Wuhne auf und rief den Wassergeist. Der Wassergeist kam: „Warum rufst du mich?“ — „Ich brauche Geld.“ — „Wenn du vor mir an's andere Ende des See's kommst, so gebe ich dir Geld; wenn du nicht vor mir hinkommst, so fresse ich dich auf.“ — Er, der Lappenknabe gelangte früher an

das andere Ufer des Sees, setzte sich, grub eine Grube, legte die Mütze zwischen seine beiden Beine und stach ein Loch in die Mütze. Da kam nun der Wassergeist und sagt dem Lappen: „Oh, du kamst früher als ich." Der Lappe sagt: „Hast du Geld mitgebracht?" — „Ja." Der Wassergeist schüttete Geld in die Mütze, in der Mütze ist das Loch, Alles floss in die Grube. Der Mann sagt: „Was bist du für ein starker Mann, der nicht einmal meine Mütze füllen kann?" Er ging nun noch mehr Geld zu holen, der Lappe sitzt und wartet auf das Geld. Der Wassergeist kam, Geld brachte er auch dem Lappen mit, schüttete es in die Mütze, die Mütze ward zur Hälfte gefüllt. „S'ist mir schon genug des Geldes, ich brauche nicht mehr." Der Wassergeist tauchte wieder in den See, der Mann wanderte zurück nach Hause. Er ging nach Haus. Er nahm einen Schlitten und begab sich um Holz zu holen. Da ist ein Bär, er riss den Bären am Kopf und fängt an ihn zu zausen. Der Bär sagt: „Halt, zause nicht!" Er fängt an zu zausen, nahm und spannte den Bären vor den Holzschlitten, begab sich nach der Heimath, der Bär zieht den Holzschlitten. Der Mann kam heim, spannte den Bären aus und [sperrte ihn] in den Schafstall; der Bär ass alle Schafe auf.

Am Morgen standen der Alte und die Alte auf, da hatte der Bär die Schafe alle aufgefressen." Sie fragte ihren Sohn: „Was hast du für ein Ungeheuer hineingelassen, alle Schafe hat es aufgefressen." Er nahm sein Ungeheuer weg, nahm ihn und begab sich in den Wald, wohin ihn die Füsse [eigentl. der Kopf] trugen. Er wanderte in den Wald, da ist ein weisser Stein. Er fing an am Stein zu schütteln, da kam unter dem Steine Geld zum Vorschein. Er, der Lappe, denkt: „Ich habe nichts womit es zu heben."

Er machte sich nach Hause auf, ging heim und liess eine eiserne Schaufel schmieden. Sie kamen und trugen zu zweien die Schaufel. Er ergriff die Schaufel mit einer Hand, schleuderte sie, so weit die Hand trug, liess wieder eine Schaufel schmieden, und da brachten sie drei Mann hoch eine eiserne Schaufel dem Lappen. Er fasste die Schaufel mit einer Hand und sagte: „Ein wenig zu leicht ist sie noch.“ Jene sagten: „Wie ist's, willst du eine andere haben?“ Er sagte: „Nein.“ Er nahm die Schaufel und ging den weissen Stein aufzugraben. Er machte sich an's Graben und brach seine Schaufel ab; und er ging zurück, kam nach Hause. Wieder schmiedete man eine Schaufel, und sie trugen fünf Mann hoch die Schaufel. Er fasste sie und sagte: „Nun, jetzt erst ist es eine Schaufel für mich!“ Wieder begab er sich den weissen Stein aufzugraben. Er sucht den Schatz seines Grossvaters; er grub und grub und bekam das Geld, da hat er schon den Schatz seines Grossvaters. Er wanderte nun zurück, kam in die Nähe seiner Heimath, hier sitzt ein Mann und sagt: „Wo bist du herumgereist?“ — „Den Schatz meines Grossvaters suchen; tritt bei mir als Diener ein.“ Er trat wirklich in seine Dienste. Sie gingen nach Haus, man setzte ihnen Speise vor, sie assen, wurden damit fertig und gingen hinaus auf's Feld. Da ist der Daumen des Teufels, der wiegt vierzig Pud. Der Lappe, nun, wirft ihn hinauf in die Luft, er fliegt und fliegt, verschwindet aus den Augen und kommt zurück. Er sagt nun seinem Knecht: „Wirf mal du!“ Er nimmt ihn in die Hand, will werfen, zögert, blickt zum Himmel hinauf. Der Lappe sagt: „Wonach siehst du?“—„Eine schwarze Wolke“ sagt er, „kommt; hinter dieselbe will ich ihn befestigen.“ Er warf wirklich, warf; [der Daumen] blieb hinter der Wolke hängen. Das Mährchen ist aus.

2. Räthsel.

Was ist dies für ein Räthsel: Ein Brettchen fliesst mitten auf dem Teiche. — Die Zunge im Munde.

Ueber dem Walde steht ein Brodlaib. — Der Mond.

Daria und Maria sitzen und sehen einander, aber grüssen sich nicht. — Die Decke und Diele in der Stube.

Rath' mal, was es ist: Weisse Schwäne der Ofen voll. — Die Zähne im Munde.

Eine Schlange folgt jeder Krümmung des Weges. — Die Zugnetzstange geht von Wuhne zu Wuhne.

Ein Mann fesselte Fünfe. — Am Morgen stehst du auf, ziehst dich an, und sieh', du fesselst fünf Zehen, indem du den einen Schuh anziehst.

Zwei Vögelchen fliegen zu beiden Seiten eines Bergrückens. — Die Augen zu beiden Seiten der Nase.

Notozerscher Dialekt.

A. Songel.

1.

Kinder wollen mit einem Balle spielen, sie nähen einen Ball aus Tuch. Kam ein Fuchs von der Seite, nahm den Ball in die Hand und sagt: „Ach, ihr Kinder, ihr spielt mit einem Lederball, wir spielten in unserer Jugend mit einem tuchenen Ball!“ Sie, die Kinder, sagen: „Lehr' uns, nähe uns einen tuchenen Ball.“ Aber er sagt: „Es kostet mich grosse Mühe in meinem Alter und in meiner Blindheit; wollt ihr mir eine fette, gelte Rennthierkuh als Lohn für das Nähen des Balles geben?“ — „Ja.“ Er fing an den Ball

zu nähen, schnitt den Ball zu, fing an zu nähen und sagt: „Es ist dunkel, leuchtet mir, ich sehe nicht wegen meiner Blindheit und meines Alters.“ Sie öffnen ihm die Thür, er sieht, dass er [eigentl. ich] durch die Thür hinauskommen kann, er spannte seinen Gürtel, steckte das Tuch unter den Gürtel, ging hinaus und lief seiner Wege. Jene sagen: „Alter Fuchs, du hast uns betrogen!“

Er ging in das Vorrathshaus und fing an trockene Fische zu essen, man legte Gift für ihn aus. Der Fuchs starb unter dem Vorrathshause. Sie fahren vorbei und sagen: „Freund Reinecke ist gestorben; wo, auf welchen Schlitten wir ihn auch hinlegen, er bleibt doch nicht.“ Sie sagen: „Legt ihn auf den Schlitten mit getrockneten Fischen.“ Er blieb da auch liegen. Sie reisten ab, es entstand ein Schneegestöber. Er stemmte den Fuss, das ungebundene Rennthier fing an nachzubleiben und blieb gänzlich zurück. Er scheuchte nun, da wurde das Rennthier bange, entfloh, ging zur Seite; [der Fuchs] biss das Zugseil (?) ab; das Rennthier nahm Reissaus und der Schlitten mit den getrockneten Fischen blieb zurück. Der Fuchs ass und ass, ass Alles auf, nur ein klein wenig blieb nach. Er fing an es fortzutragen, ging und ging; da sind mein Grossvater [: der Bär], mein Onkelchen [: der Wolf], das Vielfrass, die Otter, der Eisfuchs, das Hermelin und jedes Thier: „Wo hast du, Fuchs, diese getrockneten Fische hergenommen?“ — „Ich angelte sie mit meinem Schwanze aus der Wuhne des Dorfes.“ — „Willst du, Fuchs, uns lehren?“ — „Das kann ich wohl thun; man braucht dazu eine kalte Nacht.“ Es wurde eine kalte Nacht, sie begaben sich aus der Wuhne des Dorfes zu angeln, sie steckten den Schwanz in die Wuhne und fingen an zu sitzen; der Fuchs setzte seinen Schwanz unter die Hinterbeine. Sie sagten: „Warum beisst der Fisch nicht an,

Fuchs?“—„Sie beissen nicht an vor dem Morgen.“ Es fing an zu tagen; ein Wasserträger kommt, der Fuchs sagt: „Da kommt ein Mann.“ Er begab sich fort und lief seiner Wege. Sie blieben zurück, die Schwänze sind festgefroren; der Bär setzte sich in Bewegung, der Schwanz ging ab; der Bieber wollte aufstehen, die Hälfte riss ab; die Otter wollte sich aufmachen, ihr Schwanz ward geschunden; das Hermelinchen strebt von der Wuhne wegzukommen, er kam mit der Wassertrage, er trifft mit der russigen Wassertrage die Spitze des Schwanzes, das [Hermelinchen] entfloh. Das Schwanzendchen wurde russig. Sie fliehen und fliehen und so trafen mein Grossväterchen, mein Onkelchen, der Vielfrass zusammen, sie fanden den alten Fuchs: „Ach, du alter Fuchs, du hast uns geprellt!“ Sie fangen an den Fuchs aufzufressen. der Fuchs sagt: „Fresset mich nicht hier, bringet mich zum Speiseplatz.“ Sie fingen nun an ihn zu tragen, er sagt, der alte Fuchs zum Specht: „Damals waren gute Tage, als ich deinen kleinen Rücken bunt färbte.“ — „Was sagst du, alter Fuchs,“ sagt der Bär; „willst du mir den Rücken bunt färben?“ — „Das kostet viel Müh’ und Arbeit deinen Rücken bunt zu färben, man muss einen Pfahl einschlagen, Weidenbänder drehen und so muss man Kienspähne schaffen.“ — „Ich werde schon Alles dies, alter Fuchs, selbst besorgen.“ Er legte nun alles in Ordnung, schlug Pfähle ein, drehte Weidenbänder und band sich selbst, darauf sagt er: „Nun. alter Fuchs, färbe meinen Rücken bunt!“ Er fing an ihn bunt zu färben und er wurde bunt. „Alter Fuchs, mir ist brennend heiss geworden!“ — „Dulde, dulde,“ sagt der alte Fuchs; „der Specht ist ganz klein und hat’s geduldet, und du duldest es nicht.“ — „Es fängt mir an unausstehlich zu werden, der Rücken brennt.“ Er nahm Kienspähne, zündete sie an, sie fingen an zu brennen, selbst entfloh er. der Bär

brannte auf. Er lief hin und her, hin und her, kam zurück, sammelte die Knochen, legte sie in einen Sack und machte sich dran sie zu tragen, trug und trug, fand die Kinder, sie spielen mit einem Ball. Er schüttelt [die Knochen] in dem Sacke. „Was hast du da?“ — „Das Erbe meines Grossvaters.“ — „Willst du es, Fuchs, uns verkaufen?“ — „Wenn ihr mir eine fette, gelte Rennthierkuh gebt.“ — „Ja, das wollen wir.“ Er nahm nun die fette Rennthierkuh, er begab sich, fing an hungrig zu werden, wollte sie schlachten, aber vermochte nicht sie zu tödten; er rief: „Onkelchen, Grossväterchen, kommt zur Hülfe!“ Sie kommen und schlagen sie todt und fangen an zu essen. Er sieht, dass sie Alles auffressen; er sagt: „Onkelchen, Grossväterchen, ein Mann kommt.“ Sie entflohen, er blieb allein. Er ass, ein Stück Talg blieb übrig. Er geht nun seinen Talg schmoren, ging in die Hütte, zündete ein Feuer an, fing an zu schmoren; das Talgstück fing an zu brennen, er schlägt es, schlägt es gegen den heissen Stein, verbrannte sich die Augen, ward blind. Er geht zu einer Tanne, fragt die Tanne: „Was bist du für ein Baum?“ — „Ich bin eine Tanne.“ — „Gieb mir Augen.“ — „Ich hätte wohl Augen, aber das ist Harz.“ — Er ging zu einer Fichte: „Was bist du für ein Baum?“ — „Ich bin eine Fichte.“ — „Gieb mir Augen.“ — „Ich würde wohl geben, aber meine Augen sind aus Harz.“ — Er ging zu einer Birke: „Hast du Augen?“ — „Ich hätte wohl Augen, ich habe kleine Augen, ich gebe dir diese Augen.“ Sie gab die Augen. Er bekam kleine Augen. —

b) Notozero.

1.

Awdotja meine Schwester, Awdotja meine Schwester,
Jefims Tochter [sagt]:
„Wollen wir uns aufmachen, wollen wir uns aufmachen,
Wassili, mein Stiefbrüderchen,
„Wollen wir uns begeben, wollen wir uns begeben weit
hinaus auf's Meer zum Fischen,
Um sauern, ungespalteten Stockfisch zu essen,
Die Fischer auf der Meerestiefe haben sauern Stockfisch
zum Essen."
Als wir fuhren, als wir fuhren
Nach Jearmech, dem Hafenplatz des vielen Volkes,
Weilten wir nicht lange,
Da kam ein Schifflein aus Gusseisen
Mit seiner schrillen Stimme, der Stimme des Vogels *kīrchč*.
„Wollen wir uns aufmachen, wollen wir uns aufmachen, mein
Stiefbrüderchen,
Um dass gusseiserne Schifflein ein wenig zu betrachten!"
Wir weilten nicht lange:
„Wollen wir uns begeben, wollen wir uns begeben, mein
Stiefbrüderchen,
Bis ans Ende der langen Orabucht
Um den kleinen Fisch *sāgeš* zu fangen!"
Wir fuhren unter den Kolzowoi-felsen,
Wir essen auf steinernem Tische,
Ich, die kleine Awdotja, fasse einen Stein von der Grösse
der Nisse (?),
Damit die Faust schwerer werden möge.

2.

Ich Awdotja Kondrats Tochter
Lebte vier Jahre im Wittwenstande,
Fünf Wittwern, die da freiten, gab' ich Körbe,
Konnte doch nicht einen unverheiratheten Freier abwarten.
Es kam Iwanka Iwans Sohn,
Ein verwittweter Freier, bejahrter, verwittweter Freier.
Spät am Abend fingen zu spielen wir an,
Man fing an sich zu sammeln, vom Grossen bis zum Kleinen,
Von dem jüngeren bis zum älteren Spieler und Zuschauer.
Wir spielen und laufen,
Des Abends spät laufen wir und fallen um.
„Genug des Spiels, lasst uns zurüchkehren!“
Wir gingen in unsere Stube, fingen an Gäste zu erwarten.
Wir weilten nicht lange, so kam Savvatij [1])
Andreas Sohn, bekreuzte sich:
„Heil dir, Iwan Michaels Sohn,
Euphemia Georgs Tochter,
Awdotja Kondrats Tochter!
Habet die Güte unser Vorrathshaus zu besuchen,
[Auch] deine Mutter, um zu essen und zu trinken!“
Euphemia Jegors Tochter antwortete:
„Mein Mütterchen ist kein junges Mägdelein,
Ihr könnet (?) selber gehen trinken,
Essen auf eigene Faust (eigentl. ihr eigener Kopf).“

---

[1]) Savvatij kam als Iwankas Brautwerber zu Awdotja, der alten Wittwe; er ladet sie mit ihrer verheiratheten Tochter Euphemia und deren Mann Iwan Michaels Sohn zum Besuch ein.

2a

Sisällys. — Inhalt.